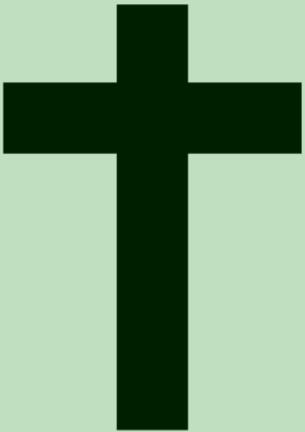

Mushuq Tistamintu

New Testament in Quechua, Cajamarca (PE:qvc:Quechua,
Cajamarca)

Mushuq Tistamintu

New Testament in Quechua, Cajamarca (PE:qvc:Quechua, Cajamarca)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Quechua, Cajamarca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Quechua, Cajamarca [qvc], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Quechua, Cajamarca

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
809e9444-d513-5b95-a161-6cfa1bfdcc83d

Contents

SAN MATIYU	1
SAN MARKUS	78
SAN LUKAS	125
SAN JWAN	201
ICHÚS	258
RRUMANUS	327
1 KURINTYUS	359
2 KURINTYUS	390
GÁLATAS	409
IFISYUS	421
FILIPINSIS	432
KULUSINISIS	439
1 TISALUNISINISIS	446
2 TISALUNISINISIS	453
1 TIMUTIYU	457
2 TIMUTIYU	465
TITU	471
FILIMUN	475
IBRIYUS	477
SANTYAGU	501
1 PIDRU	509
2 PIDRU	517
1 JWAN	522
2 JWAN	530
3 JWAN	532
JUDAS	534
APUKALIPSIS	537

SAN MATIYUM JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

¿Pitaq karqan San Matiyuqa? San Matiyuqam Jisukristupa dusi apus-tulnинmanda suqnin karqan. Payllam Libipis shutiq. Payqam Jisukris-tupi manaraq kriyishpaqa, rrumанukunapaq kuntribusyunda kubrakuq karqan. Chaymandaqam Jisukristu qayaptin: "Shamuy noqawan puri-nanchiq" niptinga, Matiyuqa trabajunda dijashpa, Jisuswanna tukuy diya puriq mas di kimsa watasta. Chaymi kikin ñawinwan rikashpa, ancha allita yach'ashpa Jisukristu tukuy ima rurashqanda, kay libruta iskibrirqan. Masta yach'ananchiq Matiyupaq, liyishunllapa: Matiyu 9.9-13; Markus 2.13-17; Lukas 5.27-32.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Kay librutaqam masta iskibrirqan isrraylinukunapaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Unay tyimpupim, Matiyu manaraq nasiptin, Dyusqa isrraylinukunata ufrisishqa karqan, Akrashqan Washadurta paykunaman kach'amunambaq. Chay Washadurpaqm Dyus-pa paq achka rimaqkunapis chay Unay Tistamintipi iskibrishqallapa karqan. Piru Jisukristuqam achka tyimpumandaraq nasirqanqa. Chaymi Matiyuqa ancha munarqan yumbay isrraylinu masinguna intyindinambaq: Jisukris-tuqam chay ufrisiwashqanchiq Akrashqan Washadur. Payqam Dyuspa Churin, nishpa.

¿Imapaqmi kay libruqa yach'achiwanchiqllapa? Kay librum yach'achiwanchiq Jisukristupa bidambaq, nasishqanmandapacha kawsamushqangaman.

Mt 1.1-2.23 niwanchiqllapa, Jisukristu nasishqambaq.

Mt 3.1-4.11 niwanchiq, Jwan Shutichikuq Jisukristuta shutichishqambaq, dyablu Jisusta tyintayta munashqambaq.

Mt 4.12-18.35 niwanchiq, Jisukristu prubinsya Galiliyapi yach'achikushqambaq, milagrukunata chay prubinsyapi rurashqambaq.

Mt 19.1-20.16 niwanchiq, Jisukristu prubinsya Judiyapi yach'achikushqambaq.

Mt 20.17-21.11 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinman riqshina ñambi yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mt 21.12-25.46 niwanchiq, Jisukristu Jirusalimbi rurashqambaq, yach'achikushqambaq.

Mt 26.1-28.20 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa kawsamushqambaq, yach'akuqningunaman rishpa, kayshina kamachishqambaq: "Riyllapa tukuy munduman noqapaq yach'achikuq" nishqambaq.

*Kayshinam karqan Jisukristupa unay agwilunguna
(Lk 3.23-38)*

¹ Jisukristuqam unay Abrajamba, unay gubyirnu Dabidpa karu willka-nmanda nasirqan. Kaypim iskibrini Jisuspa chay unay agwilungunapa shutingunata:

² Chay agwilun Abrajamba churinmi Isak shutirqan.
Isakpa churingqam Jakubu.

Jakubupa churingunaqam Juda masangunawan karqan.

³ Chay Judaqam ishkay churiyuq karqan. Suqqam shutirqan Faris. Suqqam shutirqan Sari. Chay runakunapa mamanqam shutirqan Tamar.

Chay Farispa churingqam Isrum shutirqan.
Isrumba churingqam Aran;

⁴ Aramba churingqam Aminadab;
Aminadabpa churingqam Nasun;
Nasumba churingqam Salmun;

⁵ chay Salmumba churingqam Bus; Buspa mamanmi shutiq Rrab.
Chay Buspa churingqam Ubid;
Ubidpa mamanmi shutiq Rrut.
Chay Ubidpa churingqam Isayi.

⁶ Isayipa churingqam karqan chay unay gubyirnu Dabid.
Chay Dabidmi alma UriySPA warmin biyudapi churiyuq karqan. Chay
churingqam karqan chay gubyirnu Salumun.

⁷ Salumumba churingqam Rrubun;
Rrubumba churingqam Abiyas;
AbiyaspA churingqam Asa;

⁸ Asapa churingqam Jusafat;
Jusafatpa churingqam Jur;
Jurpa churingqam Usiyas;

⁹ UsiyaspA churingqam Jutan;
Jutamba churingqam Akas;
AkaspA churingqam Isikiyas;

¹⁰ Isikiyaspa churingqam Manasis;
Manasispa churingqam Amun;
Amumba churingqam Jusiyas.

¹¹ Chay Jusiyasqam churiyuq karqan isrraylinukunata prisushpa, Babiluña
nasyunman apashqanllapa tyimpupi. Chaqa chay tyimpupim churin
Jikuniyas yumbay masangunawan nasirqan.

¹² Chaymandaqam chay Jikuniyas Babiluñamanda Isrrayilman kutimushqan
tyimpupi nasirqan churin Salatylil shutiq.
Chay Salatylpa churingqam Surubabil shutirqan.

¹³ Surubabilpa churingqam Abiyud;
Abiyudpa churingqam Ilyakin;
Ilyakimba churingqam Asur;

¹⁴ Asurpa churingqam Saduk;
Sadukpa churingqam Akin;
Akimba churingqam Ilyud;

¹⁵ Ilyudpa churingqam Ilyasar;
Ilyasarpa churingqam Matan;
Matamba churingqam Jakubo.

¹⁶ Jakubupa churingqam Jusi shutirqan. Chay Jusim Maryapa qosanya
karqan. Chay Maryam Jisuspa mamanqa karqan. Chay Jisusllam
Dyus Akrashqan Washadurpis shutin.

¹⁷ Chayshinam chay agwilu Abrajanmandapacha agwilu Dabidkaman
katursi agwilukuna karqan. Chay Dabidpa tyimpunmandapacham
isrraylinukunata Babiluñaman apashqan tyimpukamambis katursi
agwilukuna karqan. Chay tyimpumandapismi Jisukristu nasishqan
tyimpukaman katursi agwilukuna karqan.

Jisukristum kayshina nasirqan
(Lk 2.1-7)

¹⁸ Kayshinam Jisukristuqa nasirqan. Suq warmi Marya shutiqmi suq
runa Jusi shutiqwan tratukushqa karqan kasarananllapa. Piru dunsillaraq
kashpa, manaraq puñuñtillapam, chay Maryaqa pach'ayuqna (ukuyuqna)

karqan, Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninmanda. ¹⁹ Kanan Jusiqam ancha allin runa karqan. Chaymi Marya “Pach’ayuqmi (Ukuyuqmi) kani”, niptin, mana munarqanchu dimandayta, ni suqkunata parlachiyta: “Suqwanmi kashqa”, nishpaqa. Ashwanmi munarqan uyaraplla (uyaralla) akrakayta Maryamandaqa. ²⁰ Chaymi akrakanambaq yuyaykaptinqa, Dyuspa suq anjilnin musqoynimbi Jusitaqa nirqan:

—Dabidpa karu willkan Jusi, ama manchaychu Maryawan kasaranaykiqa. Chaqa payqam mana runayuqchu kashqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninmanda pach’ayuqqqa (ukuyuqqa). ²¹ Chay wambrituqam nasyun masin isrraylinukunata úchangunamanda rin washaq. Chayri nasiptinqa, Jisusta shutichiy. [Nuta: *Chay shutin Jisusqam munan niyta: “Tayta Dyusmi washakun”, nishpa.*]

²² Tukuy chaykunam pasarqan, Tayta Dyus nishqan kumplinambaq. Chaqa payqam Santu Librumbi paypaq suq rimaqta kayshina iskibrichishqa karqan:

²³ Suq dunsilla china manaraq runawan puñushpam, pach’ayuq (ukuyuq) rin kaq. Chaymi rin qeshyaq suq wambrituta. Chay wambritundam rinllapa shutichiq Imanwilta.*

Chay shutinmi munan niyta: “Dyusmi noqanchiqkunawan”, nishpa.

²⁴ Chaymi Jusiqa puñuymanda rikch’akashpa, Dyuspa anjilnin kamachishqanshina rurashpa, Maryawanqa kasararqanna. ²⁵ Piru kasarashpapismi, Jusiqa mana puñurqanchu Maryawanqa, chay kulaka churin nasinangaman. Nasiptinqam Jusiqa chay wambritumbaqqqa nirqan: “Jisusmi rin shutiq”, nishpa.

2

Lusirukunapaq yach’aq runakunam wambritu Jisusta adurarqanllapa

¹ Jisusqam kayshina nasirqan prubinsya Judiyapa Bilin llaqtambi. Waq tyimpupim gubyirnu Irudis chay Judiyapiqa kamachikuykarqan. Jisus nasiptinqam, lusirukunapaq wakin yach’aqkuna lusirukunata rikashpa yach’arqan: Suq kamachikuq wambritish nasishqa, nishpa. Chaymi paykunaqa ancha karu nasyunninmanda maskashpa, ch’ayamurqanllapa Jirusalin llaqtakaman. Paykunaqam shamushqallapa karqan rupay lluqshinan ladumandapacha. ² Ch’ayashpaqam, tapukurqanllapa:

—¿Maypitaq nasishqa kay nasyunniipa chay chayraq nasiq gubyirnunqa? Chaqa waq rupay lluqshinambi kashpam, rikarqayllapa mushuq lusiruta kay ladupi. Chay lusiruta rikashpaqam, yach’arqayllapa: Suq mushuq gubyirnum nasishqa, nishpa. Chaymi shamushqallapa kani, payta aduraq, nishpa.

³ Chaymi chay yach’ayniyuq runakuna chayshina tapukuptinllapaqa, chay gubyirnu Irudis, chay Jirusalinbi achka tiyaqkunapis chayta yach’ashpaqa, ancha manchashpa, yuyarqanllapa: ¿Ima, mushuq gubyirnuchush nasishqa? nishpa. ⁴ Chaymi chay Irudisqa chay kamachikuq isrraylinu kurakunata, Muysispa liyningunata yach’achikuqkunatapis qayachishpa, tapurqan:

—Dyuspa Santu Librumbiqa ¿imatam nin? ¿Maypitaq nasinambaq kashqa Dyus Akrashqan Washadurqa? nishpa.

⁵ Chaymi paykunaqa Irudista nirqanllapa:

—Kay prubinsya Judiyapa Bilin llaqtambil nasinambaqqqa kashqa. Chaqa Dyuspaq rimaq librumbi iskibrishqa karqan:

* ^{1:23} Isaías 7.14

6 Qamkuna Bilin llaqtapi tiyaqkuna, prubinsya Judiyamanda llaqtayki takshita kashpapismi, ancha rin baliq chay Judiyapa mas kamachikunin llaqtangunamandaqa. Chaqa chay llaqtifaykipim rin nasiq suq ancha pudirniyuq gubyirnu, yumbay isrraylinukunata shumaqta kamachinambaq, nishpa.*

7 Chayshina niptinllapaqam, chay Irudisqa chay karumanda shamuq yach'ayniyuqkunata uyaraplla (uyaralla) qayachishpa, tapurqan:
—¿Ima diyam rikarishqa chay lusiruqa? nishpa.

[Nuta: *Chay Irudisqam chayshina tapurqan, munashpa yach'ayta chay wambritupaq: ¿Ima tyimpum nasishqa? nishpa.*]

8 Chaymi Irudisqa (chay runakunata ingañayta yuyashpa) nirqan:

—Mayá, riyllapa Bilinman, tapukuq chay wambritupaq. Tarishpaqar abisawayllapa, noqapis rinaypaq aduraq, nishpa.

9 Chayshina Irudis kunaptinmi, chay yach'ayniyuq runakunaqa lluqshirqanllapano Jirusalinmanda. Kanan chay rikashqanllapa lusiruqam paykunapa ñawpanllapata rirqan Bilin llaqtaman chay wambritu Jisus kashqangaman. Chaymi chay lusiru Jisus kashqanman ch'ayashpaqa, wasip sawan dirichumbina shayarqan. **10** Chaymi chay runakuna lusiruta shayaqta rikashpaqa, anchana kushikurqanllapa. **11** Chaymandaqam chay wasiman yakyushpaqa, rikarqanllapano chay wambritu Jisusta, maman Maryawan kaykaqta. Chaymi qonqorikushpa, Jisusta adurarqanllapa. Chaymandaqam apamushqan trastinlapata kich'ashpa, surqoshpa uruta, ancha ch'aniyuq insinskyta, ch'aniyuq mirra shufiq ambita, Jisuspaq qorqanllapa. **12** Chaymandaqam nasyunninman kutinambaqlapqa, Tayta Dyus musqoynimbi chay runakunata kayshina nirqan:

—Amakish kutingillapachu chay gubyirnu Irudismanqa, nishpa.

Chaymi Dyusta kasushpa, suq ladu ñandana kutirqanllapa nasyunninmanqa.

Jusi Maryawan Ijiptu nasyunman mitikarqanllapa

13 Chaymandaqam chay yach'ayniyuq runakuna riptinllapano, Jusi puñuykaptin, Dyuspa suq anjilnin musqoynimbi nirqan:

—Jusi, atarishpa chay wambritura mamandinda mitikachiy Ijiptu nasyunman. Chay nasyumbi tiyayllapa, noqa nishunaykaman. Chaqa chay gubyirnu Irudismi rin kamachiq suldadungunata, chay wambritura wanchinambaqlapqa, nishpa.

14 Chaymi Jusiqa puñuykashqanmada rikch'akashpa, chay uras tutaplla Bilinmanda chay wambritura mamandinda Ijiptu nasyunman aparqan.

15 Chayshina rishpam, chay Ijiptu nasyumbina tiyarganllapa chay gubyirnu Irudis wañunangaman. Chayshina ruraptinllapam, kumplirqan Tayta Dyuspaq suq rimaq Santu Librumbi kayshina nishqan: “Churiytam Ijiptu nasyunmanda kay Isrrayil nasyunman kutichimurqay”, nishpa.*

Gubyirnu Irudismi kamachikurqan, ullqo wambritukunata wanchinallapa

16 Chay yach'ayniyuq runakuna Irudista mana abisaptinqam, payqa yach'arqan: Chay runakunaqam ingañawashqa, nishpa. Chaymi ancha fiyuta piñakushpa, suldadungunata kamachirqan:

—Riyllapa Bilin llaqtaman tukuy rridurninman. Chaypi wanchiyllapa yumbay ullqo wambritukunata manaraq ishkay watayuq kaptinllapa, nishpa.

Chayshinam chay Irudisqa kamachikurqan, chay yach'ayniyuq runakuna chay wambrapaq kayshina nishqa kaptin: "Chay lusirum rikakushqa ishkay watana", nishpa. ¹⁷ Chayshina chay Irudis kamachikuptinmi, Dyuspaq rimaq Jirimiyas nishqanqa kumplirqanna. Chaqa chay Jirimiyasmi Dyuspa Santu Librumbi iskibrishqa karqan:

¹⁸ Uyashqam kanchiq chay llaqta Rrama shutiqpi ancha kunyashpa yu-pakuqta. Chaqa Rrakilpa karu willkangunam wambritunguna-paq llakishpa yupakuykarqanllapa. Mananam ni pipis atirqanchu kunswilayta, chay wambritunguna wañushqana kaptinqa, nishpa.*

Jisusmi maman Maryawan Jusiwan rirqan Nasarit llaqtaman tiyaq

¹⁹ Chaymandaqam Irudisqa wañurqanna. Wañuptinqam, Dyuspa anjilnin waq Ijiptupi Jusita musqoynimbì nirqan:

²⁰ —Jusi, atarishpa, wambrituta mamitandinda apashpa, kutiryi Israyil nasyunnikiman. Chaqa chay wambrituta wanchiyta munaqkunaqam wañushqana, nishpa.

²¹ Chaymi Jusiqa atarishpa chay wambrituta mamitandinda apashpana, kutirqan Israyil nasyunmanna. ²² Lukismi alma Irudispa churin Arkilawna taytamba rrimplasun gubyirnu karqan chay Israyilpa prubinsyan Judiyapiqa. Chaymi Jusiqa chay gubyirnu Arkilawpaq yach'ashpa, mancharqan Judiyaman kutiyataqa. Chayshina Jusi manchaptinmi, bwilta musqoynıngunapi Tayta Dyus kunarqan, chay prubinsya Galiliyaman rinambaq. ²³ Waqman ch'ayashpaqam, Nasarit llaqtamanna rirqan tiyaq. Chayshina ruraptinmi, Dyuspaq rimaqkuna nishqan kumplirqan. Chaqa paykunaqam nishqallapa karqan: "Washadurninchiqmi nasarinu rin shutiq", nishpa.

3

Jwan Shutichikuqmì chuncha lugarkunapi yach'achikuq

(Mk 1.1-8; Lk 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ (Chay Nasaritpi tiyaykaptinllapam) suq runa Jwan Shutichikuq rirqan prubinsya Judiyapa chuncha lugarninman. Chaypi runakunata yach'achishpam,

² kutin kutin nirqan:

—Dyusmi dasna rin shamuq, shumaqta kamachiwananchiqllapa. Chayri uchaykillapata dijashpa, shumaqtana kawsayllapa, nishpa.

³ Chay Jwambaqmi Dyuspaq rimaq Isayiyasqa librumbi iskibrishqa karqan:

Chunchakunapim suq runa ancha jwirtita rimashpa, kayshina rin yach'achikuq:

"Siñurninchiqta shumaqta ch'ayachinaykillapa, bidaykillapata ñandashina allichayllapa. Chayri kananmandaqa, amana uchakunata rurash-pachu, shumaqtana kawsayllapa. Chaqa uchaykillapata dijash-paqam, alabis qamkunaqa allichaykangimanshina Siñurninchiqpa ñanninda", nishpa.*

⁴ Chay Jwanqam chuncha lugarkunapi tiyaq. Mudananqam kamillu animalpa millwanmada awadu karqan. Wach'ukunqam qaramanda karqan. [Nuta: Chay mudananqam Dyuspaq unay rimaqkunapa mudananshina karqan.] Chay chunchakunapi tiyashpaqam, chay Jwanqa atun churqap-kunata (churqakunata), myil di abijata mikuq. ⁵ Achka lugarkunaman-dam runakuna, warmikuna chay Jwan kashqanman rirqanllapa, payta

* **2:18** Jeremías 31.15 * **3:3** Isaías 40.3

uyaq. Jirusalin llaqtamanda, prubinsya Judiyapa yumbay llaqtangunamanda, tukuy chay rriyu Jurdamba ladungunamandapis rirqanllapa Jwanmanqa. ⁶ Kanan achka uyaqkunaqam, chay Jwanda kriyishpa, Dyusman mañakurqan, uchangunata pirdunañambaq. Chaymi Jwanqa chay uchata dijaqkunata rriyu Jurdambi shutichiqa.

⁷ Piru achka farisiyu duktrinayuqkuna, achka sadusiyu duktrinayuqkuna (uchangunata mana dijashpachu) Jwanman shamurqanllapa, paykunata shutichinambaq. Chaymi paykunata rikashpa, Jwanqa nirqan:

—¡A! ¿Qamkuna kulibrapa wambranguna layapischu munangillapa washakayta, ama kastigadu kanaykillapa? ⁸ Chayshina washakanaykillapa uchaykikunata dijashpana, Dyusman tukuy shunqo mañakuyllla, qamkunata pirdunashunambaq. Kananmadaqa allitana rurashpa kawsayllapa. ⁹ Piru amar ni ashlita yuyayllapachu: Abrajamba karu willkanguna kaptinchiqmi, Dyusqa rin washawaqninchiq, nishpaqa. Ashwan allita intyindiwayllapa, Dyusmi kay rumikunamanda runakunata atin rurayta, Abrajamba karu willkanguna kanambaqqqa. ¹⁰ Chaqa qamkunaqam uchata rurashqaykirayku, suq yura birdura mana allita puqoqshina kangillapa. Chaymi Dyusqa qamkunaman achanda qemishqana. Listunam suq yuratashina bulashunanllapa. Chaqa Tayta Dyusqam yumbay chay mana baliq birdura yurakunata das kuchushpa, rinwichuq lumyaykaq ninaman rupanambaq. ¹¹ Alliptam niykillapa, ucha rurashqaykikunata dijaptikillapaqam, noqaqa yakupilla shutichiyykillapa. Piru rinnam shamuq noqamanda suq mas pudirniyuq. Chaymi qamkuna paypi kriyiptikiqa, payqa Dyuspa Santu Ispiritunwan rin shutichishuqlipa, chay Santu Ispiritunwanna purinaykillapa. Piru chay mas pudirniyuqpi mana kriyiptikillapaqam, ninawan rin kastigashuqlipa. Chaqa pay ancha pudirniyuq kaptinmi, noqaqa mana nimapaqpis balinichu paypa ñawpambiq, ni llanqenda apanaypaq. ¹² Chaqa paypi kriyiqkunaqam paypa trigunshina. Payqam palata piskaqshina kashpa, chay trigunda rin abyintaq, trujanman apanambaq. Piru paypi mana kriyiqkunaqam tamushina. Chaymi paykunataqa Sñurninchiqqa rinwichuq chay mana nunka wañuq ninaman, tamushina rupanambaq, nishpa.

Jwan Shutichikuqmi Jisusta shutichirqan (Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³ Jisusmi prubinsya Galiliyamanda rirqan rriyu Jurdanman, Jwan shutichinambaq. ¹⁴ Piru Jwanqam Jisusta mana munashpa shutichiyyta nirqan:

—Manam balinichu, noqaman shamenayki shutichishunaqqqa. Ashwanri qam noqata shutichiway, nishpa.

¹⁵ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Shutichiwaylla. Chayshinam alli rurananchiqpaq, Taytanchiq Dyus yumbay munashqanda kumplinaypaq, nishpa.

Chaymi Jwanqa “Mayár”, nishpa, shutichirqanna Jisustaqa.

¹⁶ Jisus shutikushpa, yakumanda lluqshiykaptinqam, syilu das kich'akarqan. Chaymi Jisusqa rikarqan Dyuspa Santu Ispiritunda suq palumashina sylimanda urangumushpa payman shamuqta. ¹⁷ Kanan sylimandapacham Tayta Dyusqa nirqan:

—¡Kaymi ancha kuyashqay Churisituyqa! ¡Paywanmi noqaqa ancha kushikuni! nishpa.

4

*Dyabluum Jisusta munarqan tyintayta
(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)*

¹ Jisus shutikuptinmi, Dyuspa Santu Ispiritun suq chuncha lugarmen aparqan, dyablu mallipanambaq. ² Chay chuncha lugarpiqam 40 diyasta punchawnindin tutapnindin mana nimata mikurqanchu. Chaymi ancha mallaqnarqan. ³ Kanan dyablu mallaqtana rikashpaqa, qemikarqan tyintanambaq. Chaymi Jisustaqa nirqan:

—Mayá, qam Dyuspa Churin allip kashpaqa, kamachiy kay rumikunata, tandapaq tirkakanambaq, nishpa.

⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¡Manám! Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Runakuna warmiku-naqam mana mikunawanllachu kawsanqallapa. Ashwanmi kawsanqallapa Dyus tukuy ima nishqangunawan”, nishpa.

⁵ Chaymandaqam dyabluqa Jisusta aparqan Dyus akrashqan llaqta Jirusalinman. Waqpim Dyuspa adurana wasimba mas altu sawanman surqoshpa, ⁶ Jisusta nirqan:

—Mayá, Dyuspa Churin allip kashpaqa, kaymanda ura pachakaman brinkay. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin:

Dyusmi anjilningunata rin kamachiq kwidashunanalapa. Chaymi makingu-napi rin ch'askishuqllapa, ama ni ch'akikikuna waq ura rumikunapi tupakashpa chuqrikanambaq, nishpa.*

⁷ Chayshina dyablu niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbiqam niwanchiqpis: “Amar Dyusnikita mallipay-chu, munashqaykita ruranambaqqa”, nishpa.

⁸ Chaymandaqam chay dyabluqa suq anchá altu qaqpá sawanman Jisusta apashpa, rikachirqan kay mundupa yumbay nasyunningunata, tukuy chay munaypaq imandinda. ⁹ Chaymandaqam nirqan:

—Mayá, qonqorikushpa adurawaptikiqam, yumbay kay nasyungunata qoshqayki, chaykunapi qamna kamachikunayki, nishpa.

¹⁰ Piru Jisusqam mana kasushpachu, nirqan:

—¡A dyablu, ashuy laduymanda! Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Tayta Dyustalla aduray. Pay munashqandalla rurashpa kawsay”, nishpa.*

¹¹ Chaymi chay dyabluqa, (mana atishpa uchata rurachiyta), Jisuspa ladunmandaqa ladiyarqan. Chaymandaqam Jisus sapalitanna kaykapt-inqa, Dyuspa anjilningunana shamushpa, payta tukuy imapi yanaparqan-lapa.

*Jisusmi rirqan prubinsya Galiliyaman yach'achikuq
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)*

¹² Jisusqam chay chunchakunamanda kutimushpa, yach'ashpa: Kay prubinsya Judiyapish Jwan Shutichikuqta karsilashqallapa, nishpaqa, prubinsya Galiliyaman kutirqan. ¹³ Piru manana kidashpa Nasarit llaqtapim, rrqanna Kapirnawun llaqtaman tiyaq. Chay Kapirnawunqam Galiliya Atun Qoch'apa manyambi kidan. Chay Kapirnawumba ladumbim ishkay lugarkuna karqan. Chaykunaqam shutigllapa Sabulun, Niptali. ¹⁴ Chayshina Jisus chay Kapirnawunman riptinmi, Dyuspaq rimaq Isayiyas iskibrishqan kumplirqanna:

¹⁵ Chay prubinsya Galiliyapa yumbay llaqtangunapi tiyaqkunam rikashqallapanra Dyusmánda shamuq Washadurta. Chay Sabulun

* ^{4:6} Salmo 91.11-12 * ^{4:7} Deuteronomio 6.16 * ^{4:10} Deuteronomio 6.13

lugarpi tiyaqkuna, chay Niptali lugarpi tiyaqkuna, chay ancha atun goch'apa manyambi tiyaqkuna, chay rriyu Jurdamba ladungunapi tiyaqkuna, isrraylinukuna, mana isrraylinu kaqkunapismi Washadurtaqa rikashqallapaná.

16 Chay uchayuqkuna tutayaqpishina kawsaqkunaqam suq atun michatashina rikashqallappa. Chaqa Washadurninchiqqam paykunata uchangunamanda washashqana, nishpa.*

17 Chay Kapirnawun llaqtaman rishpa tiyaqmi, Jisusqa yach'achikuykarqan:

—Dyusqam ch'ayamuykanna qamkunaman, shumaqta kamachikunam-baq. Chayri uchaykillapata dijashta, paytana shumaqta ch'ayachiyllapa, nishpa.

*Jisusmi ch'usku runakunata qayarqan, paywanna purinanllapa
(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)*

18 Jisusqam Galiliya Atun Qoch'apa manyanda riyashpa, ishkay runa masapura qaqt'a rikarqan. Suqqam Simun Pidru shutiq. Suqqam Andris shutiq. Paykunaqam atarrayanllapata yakuman wichiuykarqanllapa, piskaduta piskanambaqlapa. **19** Paykuna chayshina ruraykaptinqam, Jisusqa nirqan:

—Shamuylalla noqawan purinayki. Qamkunaqam yach'angina piskadukunata piskayta. Noqagam rini yach'achishuqllapa, runakunatana maskashpa, yach'achinaykillapa, noqapi kriyinanllapa, nishpa.

20 Chayshina niptinmi, chay uras paykunaqa, atarrayanllapata dijashta, Jisuswaña rirqanllapa.

21 Riyashpa, ashla waqsitupiqam Sibidiyupa ishkay churingunatapis rikarqan. Suqmi shutirqan Jakubu. Masanqam shutirqan Jwan. Paykunam taytan Sibidiyuwan chay yakupa manyambi yakupi puriq barkumbi atarrayangunata rrimindaykarqanllapa. Piru Jisus chayshina qayaptinqam, **22** chay uras das barkunmanda ishkashpa, taytanda chaypi dijashta, Jisuswanna rirqanllapa.

*Jisusmi achka runakunata yach'achirqan
(Lk 6.17-19)*

23 Jisusmi Galiliyapa tukuy llaqtanganaman, kasiriyungunaman rirqan yach'achikuq. Kada llaqtaman ch'ayashpaqam, sinaguga wasiman rishpa, Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikushpa nirqan:

—Tayta Dyusmi dasna rin shamuq, shumaqta kamachikunam-baq, nishpa. Tukuy laya nanaywan kaqkunatapismi kach'akachirqan. **24** Chaymi Jisuspa famandaqa yach'arqanllapa prubinsya Siryapa tukuy lugarningunapi: Jisusqash qeshyaqkunata kach'akachiykan, nishpa. Chaymi chay siryanukunaqa Jisusman apamurqanllapa tukuy laya nanaywan padisiykaqkunata, dyablupa ispiritunwan puriqkunata, atakiwan padisiqkunata, wañushqashina kwirpuyuqkunata. Chaypim Jisusqa yumbayta kach'akachirqan. **25** Chaymi ancha achka runakuna, warmikuna shamurqanllapa prubinsya Galiliyamanda, prubinsya Dikapulismanda, Jirusalin llaqtamanda, prubinsya Judiyamanda, rriyu Jurdamba waq ladunmanda, Jisusta uyanambaqlapa. [Nuta: Chay shutin "Dikapulismi" munan niyta: Dyis llaqtakunapa prubinsyan, nishpa.]

¹ Chay achka ch'ayamuqkunata rikashpam, Jisusqa suq lumaman rishpa, tiyashpa, paykunata yach'achirqan. Chaymi payman shamuqkunaqa chay punta yach'akuqningunawan Jisuspa rridurninman tandakarqanllapa. ² Chaypim Jisusqa kayshina yach'achikurqan:

*Kayshina kawsaqkunatam Dyusqa rin yanapaq
(Lk 6.20-23)*

³ — Tayta Dyusta nisitaqkunar kushikungallapa. Chaqa Dyus allita kamachikushpa, paykunata shumaqta rin ch'askiq, paywanna kawsananllapa.

⁴ 'Waqaqkunar kushikunqallapa. Chaqa Dyusmi paykunataqa rin kunswilaq.

⁵ 'Umildi shunqoyuqkunar kushikunqallapa. Chaqa Tayta Dyus kay mundupi shumaqta kamachikuptinmi, paykunapis paywan pulla rinllapa kamachikuq.

⁶ 'Dyusta ancha munaq kasuqkunar kushikungallapa. Chaqa Dyusmi paykunataqa ancha rin yanapaq, pay nishqanda allita kasushpa kawsananllapa.

⁷ 'Runa masinda llakipaqkunar kushikunqallapa. Chaqa paykuna llakipashqanshinam Taytanchiq Dyuspis paykunata rin llakipaq.

⁸ 'Limpyu shunqoyuqkunar kushikunqallapa. Chaqa Dyuswanmi rinllapa kawsaq.

⁹ 'Suqkunata alliyachiqkunar kushikungallapa. Chaqa paykunapaqmi Dyusqa ninqa: "Kaykunam wambraykunaqa", nishpa.

¹⁰ 'Qesachadukunapisri kushikunqallapa. Chaqa paykunaqam Dyus munashqanda rurashqanrayku padisiyikanllapa. Chaymi Tayta Dyusqa shumaqta kamachikushpa, paykunata rin washaq, paywan kawsananllapa.

¹¹⁻¹² 'Chayri noqapi yuyakushqaykirayku musyashushpa, qamkunata qesachashuptinqa, kushikuyllapa. Yanqakunata rimashuptinllapaqa, masta kushikuyllapa. Chaqa Dyusmi ancha allin primuyukita syilipi rin qoshuqlapa. Chay qesachadu kashqaykishina Dyuspaq chay unay rimaqkunapis qesachadu karqanllapa.

*Jisusta kasuqkunam kach'ishina, michashina
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)*

¹³ Jisukristuqam nirqambis:

— Kay mundupi kawashpaqam, qamkunaqa kach'ishina kangillapa. Piru kach'i lambaqyaptinqam, manana atinchu kach'ipaq tikrakaytaqa. Chaymi chay mana baliq kach'itaqa wkichukunchiqna. Chaypinam runakuna sarrun, *¿manachu?*

¹⁴ Qamkunaqam kay mundupi tiyaqkunapaqqqa michashinapis kangillapa, paykuna Dyusman ch'ayananllapaqa. Chaymi allita kawsaptikillapa, suq michatashina das rikashungillapa, suq llaqta qaqpap sawambi kaqta das rikashqanllapashina. ¹⁵ Chayshinallam suq michata syindishpa, mana kajumba waranmanqa ruranchiqchu. Ashwanmi altupi ruranchiqqa, chay wasipi yumbay kaqta achikchawananchiq, *¿manachu?*

¹⁶ Qamkunapisri michashina kashpa, allitalla rurashpa kawsayllapa. Chayshina allita ruruptikillapam, chay rikashuqkuna alabanqallapa Taytanchiq Dyusta.

Jisusmi nirqan, Dyus kamachikushqanda kasunanchiq

¹⁷ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

— Kinsapch'i wakininki yuyangillapa: Jisukristum rin chingachiq Muysis kamachikushqanda, Dyuspaq chay suq rimaqkuna kamachikushqanda,

nishpa. Amakish chayshinaqa yuyangillapachu. Manam chingachiqchu shamushqaqa kani. Ashwanmi shamushqaqa kani, tukuy ima nishqanda kumpliq. ¹⁸ Alliptam niykillapa, Dyuspa Santo Librumbi kaq liyningunaqam mana nimapis rinllapachu chingaq, kay pachawan syilu ushyakanangaman. Chay liyningunamandaqam mana rinchu chingaq ni suq litra ni suq puntitupis, tukuy ima nishqan kumplinangaman. ¹⁹ Chaqa Dyuspa yumbay liyningunam ancha balin. Chayri yumbay chay liyningunata kasushunllapa. Chaymi suq runa suq taksha liysitura mana kasushpachu, suqkunafapis animachiptin ama kasunanllapaqa, Dyuspaqqqa mana nimapis balinchu. Taytanchiq Dyus shumaqta kamachiwaptinchiqqam, chay laya uchayuqqa mana nimapaqpis rinchu baliq. Piru suq runa ichu suq warmi Dyus nishqanda allita kasushpa, suqkunata kasunambaq yach'achishpaqam, syilupiqa ancha rinllapa baliq. ²⁰ Chaymi ancha klaruta niykillapa, Tayta Dyus munashqandar tukuy shunqo rurayllapa. Chaqa mayqanniki chay farisiyu duktrinayuqshina ichu Muysispa liyningunata chay yach'achikuq runakunashina Dyus munashqanda ashlitatalla rurashpaqam, ringillapa chingaq. Piru paykunamanda mas allita Dyusta kasuptikillapaqaqam, payqa rin washashuqlapapa, shumaqta kamachikuptin, paywan kawsanaykillapa.

*Jisusmi nirqan, ama piñakunanchiq
(Lk 12.57-59)*

²¹ Jisusqam nirqambis:

—Qamkunaqam yach'angillapa chay unay agwiluykikunata Tayta Dyus kamachishqanda: “Ama pitapis wanchichyu. Mayqan wanchikuqqam dimandadu rin kaq, juyiskuna sintinsyashpa kastigananllapa”, nishpa. ²² Piru kananqam noqaqa niykillapa, runa masikipaq piñakushpaqam, uchayuq kangi. Chaymi sintinsyadu ringi kaq. Chayshinallam suq runata musyash-papis, ancha kastigadu ringi kaq chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpambi. Runa masikita: “Ancha tuntum kangi” nishpaqam, ancha kastigadu ringi kaq infyirnupa ninambi.

²³ Chayri ufridaykita apashpa pata altarman Dyusta aduranaykiqa, piru yuyashpa: Suq runa masiytam piñachishqa kani, nishpaqa, ²⁴ amaraq ufridaykita qoychu. Ashwanri chay uraslla pata altarpa ñawpambi ufridaykita dijashpa, kutishpa chay runa masikiman, paywan allichay. Chayshina allichashparaqmi, atingi ufridaykita qoytaqa.

²⁵ Chayshina suq runata mana allita ruraptiki, juysisman riykaptin dimandashuqqa, payman das rishpa, ñambilä allichay, amana dimandashunambaq. Mana chayta ruraptikikish, apashungiman juysisman. Chaykish juysisqa kach'ashungiman suldadukunaman karsilachishunanan. ²⁶ Alliptam niykillapa, karsilmandaqam mana ringichu lluqshiq, tukuy ima dibirashqaykita payta pagaranaykikaman!

Jisusmi nirqan: “Suqpa warminda ama munakuychu”, nishpa

²⁷ Jisusqam nirqambis:

—Qamkunaqam uyakushqallapa kangi unay tyimpupi kayshina kamachikushqanda: “Suq runapa warminwan ama puñuyllapachu”, niqta.*

²⁸ Piru kananqam noqaqa kaytapis niykillapa, mayqan runa chapashpa suqpa warminda, paywan puñunambaqqam ancha uchayuqna. Chaqa chayshina shunqombilla yuyashpaqam, alabis puñuykanmanshinana chay warmiwanqa.

²⁹ 'Chayri ama nima laya uchata ruraychu. Piru chay allin ladu ñawiki inkitashuptin uchata ruranaykiqa, surqoshpa wichukuy. Mas allim suq parti kwirpuykilla chinganambaq, ama yumbay kwirpuykita infyirnuman wichukunambaq. ³⁰ Chayshinallar chay allin ladu makiki anch aqawch'u kaptin uchata ruranambaqpis, kuchushpa wichukuy. Mas allim suq parti kwirpuykilla chinganambaq, ama yumbay kwirpuykita infyirnuman wichukunambaq.

*Jisusmi nirqan: "Rrispitu warmikimanda ama akrakaychu", nishpa
(Mt 19.9; Mk 10.11-12; Lk 16.18)*

³¹ 'Unayqam nirqanllapapis: "Mayqan runa warminmanda akrakaqqqa, suq dukumintuta qonqa, amana warmin kanambaq", nishpa. ³² Piru kanangqam noqaqa niykillapa, suq runa warminmanda akrakashpa, anch uchayuqna. Piru mayqan warmi runanda traysyunda rurashpa, suq runawan kaptinllam, qosanqa atin akrakaytaqa. Manaqa manam balinchu warminda qatinanqa. Chaqa chay qatishqa warmiqa suq runawan kashpam, uchatana ruranman. Piru chay punta runan qatishpam, chay uchataqa rurachinman. Kanan chay qatishqa warmita mayqan tan-daqpismi uchayuqna.

Jisusmi nirqan, ama jurashpa rimananchiq

³³ 'Unay liykunaqam agwiluykikunata kayshinapis nirqan: "Amakish yanqata rimashpaqa: 'purdyusitu' ningichu. Imata Tayta Dyuspa ñawpambi ufrisikushpa, 'purdyusitu' nishpaqa, allipta kumpliy. Amakish llullakungichu", nishpa, ¿manachu? ³⁴ Piru kananqam noqaqa niykillapa, amar nimapaqpis "purdyusitu" nishpaqa, jurayllapachu. Amakish Dyuspa tiyanan sylilta myintashpaqa jurangillapachu. ³⁵ Amakish kay pacha all-pata myintashpaqa jurangillapachu. Chaqa kay pacha allpaqam Dyuspa ch'akin sarrukushqan lugar. Amakish ni Dyus akrashqan Jirusalin llaqtata myintashpaqa jurangillapachu. ³⁶ Amakish ni umaykita myintashpa jurangillapachu. Chaqa Dyusllam rurashqa umaykitaq. Qamqam mana ni suq aqchaykita atingichu yuraqyachiya ni yanayachiya. ³⁷ Chayri ama jurayllapachu. Ashwan imatapis ufrisikushpaqa kumpliy. Chaqa qamkuna jurashpa ufrisikuptikiqam, dyablu chayshinaqa rimachishungillapa.

*Jisusmi nirqan, ama pitapis bingananchiq
(Lk 6.29-30)*

³⁸ 'Unay nishqanllapatapismi uyashqallapa kangi: "Mayqan runa masinda suq ladu ñawinda sarkuyachiptinqa, chayshinalla paytapis dimandashpa, suq ladu ñawindalla sarkuyachinqa. Mayqan runa masinda suq kirunda surqoptinqa, dimandashpa, chayshinalla paytapis suq kirundalla surqonqallapa", nishpa.* ³⁹ Piru kananqam noqaqa niykillapa, suq malutaqa ama bingayllapachu. Ashwan kayshina rurayllapa: Mayqan allin ladu qaqlaykipi takashuptinqa, tikrakay, chay suq ladu qaqlaykipipis maqashunambaq. ⁴⁰ Ichu mayqan dimandashushpa munaptin kushmaykita qoch'ishuytaqa, punchuykitapis dijay apanambaq. ⁴¹ Mayqan qamkunata kamachishuptin, trastinda suq kilumitru y midyukaman apanaykipaqqqa, kimsa kilumitrukaman apay. ⁴² Mayqan imata mañashuptimbis, qoy. Mayqan pristanayki munaqtaqa, ama fyirusyashpachu, pristay ima munashqanda, nishpa.

*Jisusmi yach'achikurqan, kuntrawaqniñchiqta kuyananchiq
(Lk 6.27-28, 32-36)*

* ^{5:38} Éxodo 21.24

⁴³ Jisusqam kayshinapis nirqan:

—Unay nishqanllapatam kayshina yach'akushqallapa kangi: "Kuyashuqkunata kuyay. Kuntrashuqkunataqa ch'iqnii", nishpa, ¿manachu? ⁴⁴ Piru kananqam chaypaqq'a niykillapa, kuntrashuqkunata kuyayllapa. Maldisyashuqkunapaq Dyusman mañakuyllapa, paykunata yanapanambaq. Ch'iqnishuqkunata allita rurayllapa. Musyashushpa, qesachashuqkunapaq Dyusman mañakuyllapa, paykunata tukuy imapi yanapanambaq. ⁴⁵ Chaqa chay Taytaykillapa Dyusmi ancha allin yumbaywan. Chaymi rupayta lluqshichin, tamyachikun yumbay allingunapaq, malukunapaqpis. Chayri qamkunapis yumbaywan shumaqta kawsayllapa, chay rikashuqkuna ninambaq: "Waq kriyiqkunaqam allipta Dyuspa wambranguna", nishpa. ⁴⁶ Chaqa kuyashuqkunatalla kuyashpaqam, mana ancha allitaqa ruraykangillapachu. Chaymi chay layata ruraqq'a ¿ima laya pagutaraq Dyusmandaqa rinllapa ch'askiq? Chaqa chay uchayuq kuntribusyunda kubrakuqkunapismi chayshina kuyaq masingunatalla kuyanllapa, ¿manachu? ⁴⁷ Chayri qamkunaqa uyawayllapa, kriyiq masikikunatalla napaykushpaqam, chay uchayuq runakunamandaqa mana mas allitachu ruraykangillapa. Chaqa chayshina kuyashpaqam, Dyuspi chay mana kriyiqkunashinalla kawsaykangillapa. Chayshinallam chay mana kriyiqkunaqa kuyaqkunatalla shumaqta napaykunllapa. ⁴⁸ Chayri allita uyawayllapa: Taytaykillapa Dyusqam ancha allin kashpa, mana nima maluta ruranchu. Chayri qamkunapis Dyusschina kawsayllapa, ama nima maluta rurashpachu.

6

Suqkunata yanapashun, piru ama alabadu kananchiq

¹ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Ima allikunata rurashpaqa, ama rurayllapachu, runakuna rikashushpa alabashunambaq. Alabadu kaptikillapaqam, Tayta Dyusqa mana qoshunqallapachu primuyukitaqa. ² Chayri pubrisitukunata yanapashpaqa, ama pitapis parlachiychu: "Kayshinam noqaqa yanapakuni", nishpaqa, Dyusta chay shiminwanlla kasuqkunashinaqa. Chaqa chay shiminwanlla kasukuqkunaqam pita imanllapata qoshpaqa, sinaguga wasipi, kallikunapi yanapakushqanda rimanllapa, uyaqkuna paykunata alabananllapa. Piru alliptam niykillapa, paykunaqam chayshina alabadukuna kashpaqa, mana Dyusmandaqa nimatapis rinllapachu ch'askiq. ³ Chayri ufrindaykita qoptikiqa, ama ni mas kuyashqayki yanasuyki (yanasayki) yach'anqachu. ⁴ Chayshina pakashpa qoptikiqam, Taytanchiq Dyus rikashuqla ufrindaykipaqqa yach'anqacha. Chaymi payqa yumbaya ñawpambi primuyukitaqa rin qoshuq.

Tayta Dyuswan kayshina parlashun

(Lk 11.2-4)

⁵ Jisusqam nirqambis:

—Amar chay shiminwanlla kasukuqshinaqa Tayta Dyusmanqa mañakuyllapachu. Chaqa paykunaqam ancha gustanllapa shayashpa sinaguga wasikunapi, kallikunapa iskinangunapi Dyusman mañakuuya, suqkuna rikanambaq. Piru alliptam niykillapa, paykunaqam chayshina kay bidapi alabashqakuna kashpaqa, Dyusmandaqa mana nima primuya rinllapachu ch'askiq. ⁶ Chayri qamkunaqa ama paykunashinaqa kayllapachu. Ashwanri Dyusman munashpa mañakuuyaqa, uku wasikiman yakyushpa, punguykita kirpushpa, sapalaykilla Dyusman mañakuy.

Chayshina mañakuptikiqam, Tayta Dyuslla uyashushpa, suq shumaq primyuta yumbaypa ñawpambi rin qoshuqlapa.

⁷ 'Piru Dyusman mañakunaykillapaqa, ama kutin kutinqa rimayllapachu Dyuspi mana kriyiqkunashinaqa. Chaqa paykunaqam kutin kutin anch'a mañakunllapa dyusningunaman, yuyashpa: Achkata rimashpa mañakuptiyimi, dyusniykuna rinllapa uyawaq, nishpa. ⁸ Amar paykunashinaqa kayllapachu. Chaqa Taytanchiq Dyusqam manaraq ni mañakuptiki, yach'anna imam faltashungi, nishpa. ⁹ Chayri kayshina Tayta Dyusman mañakuylapa:

Taytanchiq Dyusitu syilipi kaq, qamllam ancha santu, mana nima uchayuqchu kangi. Chaymi ancha balin, yumbay runa, warmi qamtalla alabashunanllapa.

¹⁰ Shamuyiri, qamna yumbaya shumaqta kamachinayki. Qam mu-nashqaykitar yumbay runa warmi kay pachapi ruranqallapa, anaq syilipi ruraqkunashina.

¹¹ Taytitu, tukuy diyapaqri mikunitayta qowayllapa.

¹² Mana allita rurashqaytapisri pirdunawayllapa, noqaykuna waq mana alli rurawaqkunata pirdunashqayshina.

¹³ Dyablu munaptin tyintawaytapisri, ama dijaychu uchata rurachiwananqa. Ashwanri tukuy chay mana allikunamanda washawayllapa.

Tukuy imar qamtalla kasushunqa. Chaqa qamllam ancha pudirniyuqqa kangi. Qamllam ancha shumaqtaqa llipyangi. Chayshinallar tukuy tyimpu kanqa, nishpa.

¹⁴ 'Chayri yumbay dañachishuqkunata pirdunayllapa. Chaqa mayqan runa ichu warmi mana allita rurashuptin, qamkuna pirdunaptikiqam, syilipi kaq Tayta Dyuspis uchaykimanda rin pirdunashuq. ¹⁵ Piru paykunata mana pirdunaptikiqam, Taytanchiq Dyuspis mana rinchu pirdunashuqlapa.

Jisusmi nirqan, runakunapa ñawpambipa ama ayunananchiq

¹⁶ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Ayunashpaqa, ama rurayllapachu Dyusta shiminwanlla kasuqkunashinaqa. Chaqa paykunaqam ayunashpaqa, llakiqkunashina tukunllapa, rikaqkuna ninanllapa: "Rikay, akakaw, ayunaykanllapam", nishpa. Piru allita uyawayllapa: chay shiminwanlla kasukuqkunapaq chayshina niptinllapaqam, Dyusmandaqa mana nima primyunda rinllapachu ch'askiq. ¹⁷ Chayraykur qamkuna ayunashpaqa, qaqlaykita mayllashpa, shumaqta ñaqchakuyllapa, ¹⁸ rikashuqkuna ama yach'anambaq: Chay runam ayunaykan, nishpa. Chayshina ruraptikillapaqam, Tayta Dyuslla yach'anqa. Chaymi payqa primyuykita yumbaypa ñawpambi rin qoshuq.

Dyusta kasushpaqam, syilipi tukuy imayuq rinchiq kaq (Lk 12.33-34)

¹⁹ Jisusqam nirqambis:

—Amar llakiyllapachu, kay mundupi tukuy imayuq kanaykiqa. Chaqa kay mundupiqam pulillakuna chay kusasnikikunata rin kush'kuq. Wakin kusasnikiqam rin muqosuyaq. Wakindaqam ladrunguna rin apaq. ²⁰ Chay kusaskunamandaqa ashwan mushuq bidapaq syilipi ancha yuyayllapa. Chaqa waqpiqam mana nima pulillaqa kanchu, imatapis kush'kunannllapaqa. Manam nimapis rinchu muqosuyaq, ni ladrunguna kanchu apananllapaqa. ²¹ Chayri allita yuyayllapa, tukuy imaykiwan

Dyuspaq trabajanayki. Chayshina trabajashpaqam, Dyuspilla ringillapa yuyakuq; mananam kusasnikipiqa.

*Dyuspi allita yuyakushpaqam, allin ñawiyuqshina kanchiqllapa
(Lk 11.34-36)*

²² Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Ñawinchiqqam kwirpunchiqpa michanshina. Chaymi ancha yanapawanchiq allita rikakushpa, yach'ananchiq: ¿Maymanmi rini? nishpa. Chayshinallam Dyuspis suq michashina paypi kriyiçkunapaqqa. Chaqa paymi yanapawanchiq, yach'ananchiq: ¿Imam alli? ¿Imam mana allichu? nishpa. ²³ Piru Dyusmanda akrakashpaqam, tutayaqpishina puriykanchiq. Chaymi mana nimatapis rinchiqchu intyindiq Dyuspaqqa.

*¿Mayqanmi mas balin: Dyus ichu qellay?
(Lk 16.13)*

²⁴ 'Manam pipis atinchu ishkay patrunda kasuytaqa. Chaqa ishkay patrunniyuq kashpaqam, suq patrunninda ch'iqnishpa, suqta masta kuyaman. Chaymandaqam suqta manana kasushpachu, suqtana masta kасurinman. Chayshinallam noqanchiqkunapis mana atinchiqchu Dyusta qellaytapis pullata kasuytaqa.

*Dyusmi kwidan paypi yuyakuqkunata
(Lk 12.22-31)*

²⁵ Jisusqam nirqambis:

—Noqaqam niykillapa, ama llakiyllapachu: ¿Imataraq mikushaq? ¿Imataraq upyashaq kawsanaypaqqa? ¿Imataraq rurakushaq? nishpallapaqqa. Ima, ¿manachu yach'angillapa, Taytanchiq Dyusmi bidaykita qoshushqanshina, mikunaykitapis rin qoshuq kawsanaykipa, nishpaqa? Ima ¿manachu yach'angillapa, paymi kwirpuqkillapata rurashqanshina rin yanapashuqlapa mudanayuqpis kanaykillapa, nishpaqa? ²⁶ Pishqokunata chapashpa, allita yuyayllapa: Paykunaqam mana tarpukunllapachu, ni kusichakunllapachu, ni trujakunapi gránukunata tandanllapachu. Piru Tayta Dyus paykunata mantyinin. Dyuspaqqam qamkunaqa masta balingillapa chay pishqokunamandaqa. ²⁷ Mayá, ancha munashpa masta wiñaytaqa, ¿atingimanchu midyu mitru masta wiñayta? Manám. Chaymi niykillapa, ama chayshinaqa llakiyllapachu, nishpa.

²⁸ 'Mudanaykipaqpis ¿imaraykutaq llakingillapaqa? Yuyayllapa chay liryu tuktukunapi. Chaykunaqam mana trabajanllapachu, ni puchkakunllapachu. ²⁹ Piru alliptam niykillapa, chay ancha kapuq gubyirnu Salumunqam maychika ancha shumaqta mudakushpapis, mana chay tuktukunashinaqa mudakurqanchu. ³⁰ Yuyayllapapis qewakunapaq. Chaykunaqam suq tyimpupaqla kawsan. Chaymanda limpu chakiptinqam, rupachinapaqna balin. Chayshina mana duraqkuna kaptimbismi, Dyusqa ancha shumaq munaypaqta mudachin. Piru qamkunaqam chay qewakunamandaqa Dyuspaqqa masta balingillapa. ¿Ima manachu yuyakungillapa Dyuspiqa? Payqam chay tuktukunamandaqa ashwan mas shumaqta qamkunataqa rin kwidashuqlapa. ³¹ Chaymi niykillapa, ama llakiyllapachu: ¿Imataraq mikushun? ¿Imataraq upyashun? ¿Imataraq rurakushun? nishpaqa. ³² Dyuspi mana yuyakuqkunallam chay layapaqqa llakinllapa. Piru qamkunaqar ama paykunashinaqa kayllapachu. Chaqa Taytanchiq Dyusmi allita yach'an imam faltashungillapa, nishpaqa. ³³ Chayri chay tukuy imapaq llakinaykimandaqa, ashwan ancha munayllapa Dyus munashqanda rurayta, paylla ancha allin kamachikuqni kanambaq. Chayshina Dyus munashqanda ruraptikiqam, payqa ima nisitashqaykita rin

qoshuqlapa. ³⁴ Chayri ama llakiyllapachu: ¿Qayaqa imaraq pasawanqa? nishpaqa. Kanan kaqtalla allichayllapa. Qaya ima pasashuptin, qayaraq allichayllapa.

7

Suqkunata ama jusgashunllapachu (Lk 6.37-38, 41-42)

¹ Jisusqam nirqambis:

—Runa masikitaqa ama jusgayllapachu, qamkunatapis Dyus ama jusgashunambaq. ² Chaqa suqkunata jusgaptikiqam, qamkunatapis Dyusqa chayshinalla rin jusgashugllapa. ³ Qamkuna mas uchayuqkunaqa ama jusgallapachu kriyiq masikita, ashla uchata ruraptinqa. Chaqa jusgashpaqam, paypa ñawimbi uqshitatashina rikangi. Piru manam rikangichu qamba ñawikipi suq bigatashinaqa. ⁴ Chayshina qamba kikin ñawikipi suq biga kaptinqa, ¿imashinataq kriyiq masikita atingi niyta: “Dijaway chay ñawikimanda chay uqshitata surqonapqaq”, nishpaqa? ⁵ ¡A, shimiкиwanlla kasukuuq! ¡Qambaqam kan grasyayki, suqkunata jusganayki! Chayshina kanaykimandaqa puntata qamba ñawikimandaraq chay bigatashina surqoy. Chaymada allita rikakushparaq, atingiman surqoysta chay uqshitatashina kriyiq masikipa ñawinmanda.

Dyusta asipaqkunataqa ama yach'achishunllapachu

⁶ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Ancha santu Tayta Dyusta asipaqkunataqa ama yach'achiylapachu. Chaqa paykunakish saqra allqo kanikuqkunashina ancha dañachishungiman. Chay yach'akushqayki nutisyaqam ancha baliq ch'aniyuq perlaskunashina. Piru Dyusta asipaqkunaqam chay shumaq nutisyataqa mana munanllapachu uyayta. Chaqa paykunaqam kuchikunashina sarryukan chay liipyaq perlasshina nutisyataqa.

Ama shaykushpachu, Dyusman mañakushun

(Lk 11.9-13; 6.31)

⁷ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Dyusman (mana shaykuq) mañakuylipa. Chaqa qamkuna chayshina mañakuptikiqam, payqa rin qoshuqlapa. Nisitashqaykita maskashpaqam, Dyusmanda ringillapa ch'askiq. Chaqa payman mañakushpaqam, pungumbi qayakuykangishina, yanapashunambaq. Chayshina (mana shaykuq) qayakuptikiqam, Tayta Dyusqa rin yanapashuq. ⁸ Chaymi mañakuqqqa paymanda ch'askin; ima nisitashqanda maskaqqam paypiqa tarin; chay pungumbishina qayakuqqam ukuman yaykun.

⁹ ¿Suq wambrayki tandata mañashuptinchu, suq rumita qongiman? Manám. ¹⁰ ¿Ichu suq piskaduta mañashuptinqa, suq kulibrata qongiman? Manám. ¹¹ Chaqa qamkuna malukuna kashpapismi, yach'angillapa wambraykillapata allin kusaskunata qoyta. Piru Taytanchiq Dyusqam qamkunamandaqa mas allin. ¡Chaymi payman yumbay mañakuqtaqa ancha rin yanapaq!

¹² 'Qamkunaqam munangi, suqkuna allita rurashunambaq. Chayshina munashpaqa, ashwan qamkuna allita ruray paykunata. Chayshina rurashpaqam, ringi kumpliq Muysis kamachikushqanda, Dyuspaq rimaqkuna yach'achikushqandapis.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan kich'ki punguwan (Lk 13.24)

¹³⁻¹⁴ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Kay bidapiqam kan ishkay pungu, ishkay ñan. Suq pungu, suq ñanqam ancha anchu, mana nima trabajuschu yaykunanchiq. Chaymi ancha achka runakuna, warmikuna chay punguta, chay ñanda riykanllapa. Piru chay anchu ñanmi rin apashuqllapa infyirnuman, chaypi ushyakanaykillapa.

Kambismi suq pungu, suq ñan ancha kich'ki ancha trabajus yaykunanchiq. Chayri allita yuyashpa, chay kich'ki punguta yaykushpa, chay kich'ki ñanda riy. Chaqa wakingunallam chay kich'ki punguta chay kich'ki ñanda maskashpa tarinllapa, mushuq bidaman ch'ayananallassa, tukuy ty-impu kawsananllapa.

Runakuna rurashqanda rikashpa, yach'ashun: Allin runa ichu malu, nishpa

(Lk 6.43-44)

¹⁵ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Kwidakayllapa Dyuspaq rimaq tukuqkunamanda. Chaqa paykunaqam rinllapa niq: “Noqaykunam Dyuspaq allip rimaqkuna kanillapa”, nishpa. Piru shungonllapapiqam chay lubu (ichu chay surru) wishata mikuqkunashina riñllapa kaq. Chayri allita kwidakayllapa yumbay chay mana baliq yach'achikuqmana, qamkunata ama pandachishunallapa. ¹⁶ Kayshinam paykunataqa atingillapa riqsiyta: Dyuspaqchu allipta yach'achikun ichu mana, nishpaqa. Allita rurashpa kawsaptinllapaqaq, ringillapa yach'aq: Alliptam Dyuspaq yach'achikunllapa, nishpa. Piru chay llullakuqkunaqam mana baliq yurakunashina. Chaqa kashakunamandaqam mana tandanchiqchu ubaskunata ichu iguskunata. ¹⁷ Yumbay allin yuraqam allindalla puqon. Piru chay mana baliq yurapa puqoyninqam mana balinchu mikunapaqqa. ¹⁸ Chaqa chay allin yurakunaqam mana atinllapachu mana baliqta puqoytaqa. Chayshinallam chay mana allin yurakunapis maychikapis mana atinllapachu allinda puqoytaqa. ¹⁹ Chaymi yumbay chay mana allinda puqoq yurakunataqa kuchushpa wichukunllapa ninaman. Chayshinallam Tayta Dyusqa rin ruraq chay llullakuqkunataqa. ²⁰ Chaymi niykillapa, chay llullakuqkunaqam atingillapa riqsiyta, ima laya kashqanllapat, allita ichu mana allita ruraptinllapa, nishpa.

Dyusta mana kasuqkunatam Jisusqa rin niq: “Manam riqsiykchu”, nishpa (Lk 13.25-27)

²¹ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Yumbay niwaqkuna: “Kamachikuq Siñursitu, Kamachikuq Siñursitu”, nishpaqaq, mana rinllapachu yaykuq sylumanqa. Chaqa Taytay Dyus nishqandaqam mana kasushqallapachu. Piru Taytay Dyusta kasuqkunam paywan, noqawan rinllapa kawsaqqa. ²² Chaymi chay jwisyu diyapiqa achka rinllapa niwaq: “¡Kamachikuq Siñursitu, Kamachikuq Siñursitu, qamba shutikita myintashpam yach'achikurqayllapa! ¡Shutikita myintashpam, dyablukunata qatirqayllapa! ¡Shutikita myintashpam, achka milagrukunata rurarqayllapa!” nishpa. ²³ Chayshina niwaptinllapaqaq, noqaqa rini niq: “Manam nunka riqsishushqallapachu kani. Qamkuna mana alli ruraqkunaqa akrakayllapa noqamanda.”

*Runakunapa bidanllapam ishkay laya wasishina
(Mk 1.22; Lk 6.47-49)*

²⁴ Kay nishqayta kasuqqam suq ancha yach'ayniyuq runashina. Chay yach'ayniyuqqam wasinda rurarqan kaskajupa sawambi.

²⁵ Chaymandaqam ancha tamyaptin, rriyukuna undaptin, ancha jwirti wayraptinga, chay yach'ayniyuqpa wasinqa mana bulakarqanchu, ancha allin simyintuyuq kashqanrayku. ²⁶ Piru kay nishqayta mana kasuqqam suq

tuntu runa aqokunap sawambi wasikuqshina. ²⁷ Chaymandaqam ancha tamyaptin, rriyukuna undaptin, ancha jwirtita wayraprin, chay tuntupa wasinqa limpu bulakarqan.

²⁸ Chaykunata Jisus yach'achikuptinqam, chay uyaqkunaqa ancha ispan-tashqata yuyarqanllapa: Jisusqam ancha yach'ayniyuq, nishpa. ²⁹ Chaqa Jisusqam ancha yach'ayniyuq kamachikuq kashpa, mana yach'achikuqchu Muysispa liyuningunata yach'achikuqkunashina.

8

*Jisusmi suq ismuykaq kwirpuyuq runata kach'akachirqan
(Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)*

¹ Chay lumamanda Jisus uraman riptinmi, ancha achka runakuna, warmikuna ikinda rirqanllapa. ² Chaypim suq runa ismuykaq kwirpuyuq shamushpa, ñawpambi qonqorikushpa, nirqan:

—Kamachikuq taytitu, yanapawayri. Chaqa qamqam munashpa kay qeshyayniyamandaqa das atingi kach'akachiwayta, nishpa.

³ Chaymi Jisusqa chay millanapayaq runapa sawanman makinda rurashpa nirqan:

—Munanim kach'akachishuyta. Kanalitan kach'akay, nishpa.
Chayshina niptinllam, chay qeshyayqa limpu chingarqan.

⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Amakish pitapis nimata ningichu “Kayshinam kach'akachiwarqan”, nishpaqa. Ashwan kuramanlla riy, pay rikashushpa nishunambaq: “Kach'akashqanam kangi”, nishpa. Chaymandaqa apay ufrindaykita Muysis kamachikushqanshina, yumbay yach'anallapa: Chay runaqam kach'akashqana, nishpa.

*Jisusmi suq kamachikuq suldadupa kriyadunda kach'akachirqan
(Lk 7.1-10)*

⁵ Jisus ch'ayaptin Kapirnawun llagtamanmi, payman shamurqan suq suldadu rrumanu. Paymi achka suldadukunapa kamachikuqni karqan. Chay kamachikuq suldadupa suq ancha kuyashqan kriyadunmi qeshyaq karqan. Chaymi chay suldaduqa qemikashpa, Jisusta kayshina rruqarqan:

⁶ —Kamachikuq Taytitu, kriyaduymi wasiyipi ancha qeshyaq kamapi. Mananan atinchu kuyuya. Kanan nanaywanmi ancha padisin, nishpa.

⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Rishaqrí kach'akachiq, nishpa.

⁸ Chaymi chay kamachikuq suldaduqa nirqan:

—Kamachikuq Taytitu, qamkuna isrraylinukuna ningillapa: Manam balinchu suq isrraylinu yaykunambaq suq furastiru runapa wasinman, nishpa. Ancha pudirniyuqmi kangi. Chayri kamachikuylla, chay kriyaduy kach'akanambaqq. Chayshinallam kach'akanqa. ⁹ Chaqa noqapismi kamachiwaqkunata kasuni. Chayshinallam suldaduykunapis ima nishqayta kasuwanillapa. Suqninda “riý”, niptiqam, rin. Suqta “shamuy”, niptiqam, shamun. Kriyaduykunata “kayta ruray”, niptiqam, ruran. Chaymi yach'anai: Rimaptikillam, kriyaduyqa das rin kach'akaq, nishpa.

¹⁰ Chayshina niqta uyashpaqam, Jisusqa ispantashpa, kushikushpa, chay pullan riqkunata nirqan:

—iKay furastiru runaqam ancha shumitaqta kuntistawan! ¡Alliptam niykil-lapa, kay nasyunninchiq Isrrayilpiqam mana ni suq runata tarishqachu kani kay ancha yuyakuq furastiru runatashinaqa! ¹¹ Chaymi niykillapa, yumbay nasyungunamanda achka furastirkuna Dyuspi kriyishpaqam,

chay unay agwilunchiq Abrajanwan, Isakwan, Jakubuwan pulla tiyashpa, rinllapa mikuq Dyuswan syilupi. ¹² Piru achka llaqta masinchiq is-raylinukunataqam (noqapi mana kriyishqanrayku), sawa tutayaqman rinllapa wichukuq. Chaypiqam ancha padisishqanrayku waqashpa kirunllapata rinllapa qech'yachiq.

¹³ Chayshina nishpaqam, Jisusqa chay kamachikuq suldadutaqa nirqan:
—Riyna. Kriyishqaykishinam rin kaq, nishpa.
Chay nishqan urasllam kriyadunqa kach'akarqanna.

*Jisusmi Pidrupa swigranda kach'akachirqan
(Mk 1.29-31; Lk 4.38-39)*

¹⁴ Suq diyam Jisusqa Pidrupa wasinman shamushpa, Pidrupa swigrandatarirqan jibriwan qeshyaq kamapi kaqta. ¹⁵ Chaymi Jisus chay warmita makinmanda piskaptinlla, chay jibrimandaqa das kach'akarqan. Chaymandaqam atarishpana, paykunata qararqan.

*Jisusmi achka qeshyaqkunata kach'akachirqan
(Mk 1.32-34; Lk 4.40-41)*

¹⁶ Amsayaykaptinnam dyablukuna kamachishqan runakunata, warmikunata Jisusman apamurqanllapa. Chaymi payqa dyablukunata "Luqshii" niptinlla, chay runakunamanda lluqshirqanllapa. Kach'akachirqanmi yumbay chay apamushqan qeshyaqkunatapis. ¹⁷ Chayshinaqam karqan Dyuspaq rimaq Isayiyas kayshina iskibrishqan kumplinambaq: "Paymi tukuy laya nanayninchiqmanda kach'akachiwashqa kanchiq", nishpa.*

*Jisustam munarqanllapa sigiyta
(Lk 9.57-62)*

¹⁸ Suq diya Jisusman ancha achka runa tandakaptinmi, ch'awpinllapapina kashpa, yach'akuqningunata nirqan:

—Aku pasaq kay ancha atun qoch'apa waq chimba ladunman, qamkunawanlla kanaypaq, nishpa.

¹⁹ Chayshina niptinmi, suq runa Muysispa liyningunata yach'achikuqqa qemikashpa, Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, maytapismi qamwanna munani riyta, nishpa.

²⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Surrukunam mach'ayniyuqkuna. Pishqokunam kamachayuqkuna. Piru noqa Dyusmanda shamuq runa kashpapismi, mana nima wasiyuqchu kani samanaypaqqa. (Chayri yach'akuqniy kashpaqa, qambis noqashina ancha ringi padisiq.)

²¹ Chaymandaqam suq yach'akuq masiy nirqan:

—Taytitu, dijawayri puntata rinaypaq taytayta pambaq. Pambahpaqam qamwanna rini puriq, nishpa.

²² Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Mas allim noqawan purinayki. Chaqa noqapi mana kriyiqkunaqam wañushqakunashina. Chayri shamyna noqawan purinayki. Taytayki wañuptinqam, chay wañushqa laya ayluykikunana pambanqa, nishpa.

*Jisusmi wayrata yakuta qasillachirqan
(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)*

²³ Jisusmi yach'akuqningunawan yakupi puriq barkupi rishpa, chay ancha atun qoch'ata pasaykarqanllapa. ²⁴ Piru yakupa ch'awpimb'i kaykaptinllapam, ancha jwirtitana wayrarqan. Chaymi yakuqa ancha maqchikamushpa undaykarqanna chay barkumanqa. Chayshina kaykaptinqam,

* **8:17** Isaías 53.4

Jisusqa puñuykarqan. ²⁵ Chaymi paykunaqa Jisusta rikch'achishpa, nirqanllapa:

—¡Ay, Taytitu, washawayllapa! ¡Seqaykanchiqnam yakuman! nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Imaraykutaq ancha manchangillapa? Qamkunaqam mana allitachu noqapi yuyakungillapa.

Chayshina nishpaqam, Jisusqa atarishpa, chay wayrata yakuta jwirtita rimashpa, kamachishpa, limpu qasillachirqan. ²⁷ Chaymi ancha ispan-tashqata nirqanllapa:

—¿Ima laya runataq kay Siñurninchiq Jisusqa? Rikay, kamachiptinlla, yakuqa wayrawan kasushpa qasillarqan, nishpa.

*Dyabluwan lukuyashqa runakunam Jisusman shamurqanllapa
(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)*

²⁸ Jisus chay ancha atun qoch'ata pasashpam, ch'ayarqan Gadara lugerman. Chayshina ch'ayaptinmi, pantyunmada ishkay lukukuna shamurqanllapa Jisusta tinguq. Chay lukukunapa ukumbiqam dyablukunapa ispiritunguna kashqanrayku, ancha wapukuna karqan. Kanan chay lukukuna ñambi kaptinllapaqam, mana pipis atirqanllapachu pasayta. ²⁹ Chaymi Jisusman ch'ayashpaqa, chay lukukunaqa kayshina qayach'akurqan:

—Qam Jisus Dyuspa Churinga, ¿imapaqtaq mitikungi noqaykunamanqa? ¿Ima shamushqachu kangi kastigawaqlapa, manaraq jwisyu diya ch'ayamuptin? nishpa.

³⁰ Chay kaykashqanllapa sirkambiqam runakuna achka kuchikunata michiykarqanllapa. ³¹ Chaymi chay dyablukunaqa Jisusta ancha rrugarqanllapa:

—Noqaykunata qatiwashpaqar, yush'ayku dijaway, waq kuchikunaman yaykunayllapa, nishpa.

³² Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, riyllapa waq kuchikunaman, nishpa.

Chayshina niptinmi, chay dyablukunaqa chay runakunamanda lluqshishpa, rirqanllapa chay kuchikunamanna. Chaymi chay kuchikunaqa das lukuyashpa, qaqaqamanda chay ancha atun qoch'amana yumbay seqashpa, yakupi ch'uqashpa, limpu wañurqanllapa.

³³ Chaymi chay kuchikunata michiqkunaqa ancha manchashpa, kallpaylla rirqanllapa Gadara llaqtaman abisakuq. Ch'ayashpaqam nirqanllapa:

—Jisusqam chay ishkay lukukunataqa kayshina kach'akachirqan, nishpa.

³⁴ Chaymi yumbay chay gadarinukuna manchashpa, Jisus kaykashqaman shamushpa nirqanllapa:

—Jisus, yush'ayku kay llaqtamandaqa riyna suq laduman, nishpallapa.

9

*Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)*

¹ Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa yakupi puriq barkuman yakyushpa, pasarqan suq ladu chimbaman llaqta Kapirnawunman.

² Chaymi chaypina kaykaptinqa, runakuna ch'ayarqanllapa suq runa wañushqashina kwirpuyuqta parapi apamushpa. Chaymi Jisusqa yach'ashpa: Chay runakunam noqapi ancha yuyakunllapa, nishpaqa, chay runa wañushqashina kwirpuyuqta nirqan:

—Íjitu, ama llakiychu. Noqam uchaykikunamanda pirdunayki, nishpa.

³ Chayshina Jisus niptinqam, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkuna uyashpa, kayshina yuyarqanllapa: Kay runaqam Dyusshina yanqa tukushpa, Tayta Dyusta burlaykan, nishpa. ⁴ Chaymi Jisusqa yuyashqanllapa yach'ashpa, paykunata nirqan:

—¿Imaraykutaq chayshina mana baliqkunataqa yuyaykangillapa? ⁵ Mayá, ¿imataq mas trabajus ruranaypaq, ichu ninaypaq: "Uchaykikunatam pirdunayki" ichu ninaypaq: "Kach'akachiykim; atarishpa, riy" nishpa? ⁶ Mayá, kayta rikachishqayki yach'anaykillapa: Tayta Dyus Jisusta pudirniyuqta rurashqa, kay mundupi runakunata uchangunamanda pirdunananambaq, nishpa.

Chaymandaqam Jisusqa chay runa wañushqashina kwirpuyuqtaqa nirqan:

—Atarishpa, paraykita apashpa, riyna wasikiman, nishpa.

⁷ Chaymi chay runaqa das atarishpa, kach'akashqana rirqan wasinman.

⁸ Chay milagruta ruraptingam, chay rikaqkunaqa ispantashqata Dyusta kayshina ancha alabarqanllapa:

—Dyusilupagi, Taytitu, pudirnikitam qoshqa kangi chay runakunata, nishpa.

*Jisusmi Matiyuta akrarqan, yach'akuqnin kanambaq
(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)*

⁹ Jisusqam chay kashqanmanda shamuqshinaqa, noqa Matiyuta rikawaran kuntribusyun kubrakunay dispachuypi tiyaykaqta. Chaymi niwarqan:

—Shamuy. Aku noqawan, nishpa.

Chaymi noqawa chay urasna paywan rirqay.

¹⁰ Chaymandaqam Jisus noqaykuna yach'akuqningunawan wasiypi mikuykaptiyllapa, wakin kuntribusyunda kubrakuq masiykuna, suq laya uchayuq runakunapis ch'ayamushpa, pullayllapani tiyarqanllapa.

¹¹ Chaymi wakin farisiyu duktrinayuqkunaqa chayta rikashpa, noqaykuna Jisuspa yach'akuqningunata niwarganllapa:

—¿Imaraykutaq Jisusqa chay millanaypáq kuntribusyunda kubrakuqkunawan, chay suq laya mana baliqkunawanqa mikuykan? nishpa.

¹² Chaymi Jisusqa chayshina niqta uyashpaqa, nirqan:

—Maná qeshyaqkunaqam mana munanchu ambikuqtaqa. Qeshyaqkunallam munan ambikuqtaqa. ¹³ (Kay uchayuqkunam qeshyaqkunashinaqa.) Chaymi paykunata washaq shamushqaga kani. Manám shamushqachu kani chay allín tukuqkunata washaq. Cháyrayku yach'akuyllapa Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqanda: "Noqaqam munani llakipakuqkuna kanaykillapa. Chaymi qamkuna suqkunata mana llakipaptikiqa, mana munanichu ufrendaykillapata qowashpa adurawanaykiqa", nishpa.*

*Jisustam ayunupaq tapurqanllapa
(Mk 2.18-20; Lk 5.33-35)*

¹⁴ Jwan Shutichikupá yach'akuqningunam Jisusman qemikarqanllapa, kayshina tapunambaqlapá:

—Taytitu, noqaykuna Jwanda kasuqkunaqam ayunanillapa. Yumbay chay farisiyu duktrinayuqpismi ayunanillapa. ¿Imaraykutaq qamba yach'akuqnikikunaqa mana ayunanllapachu? nishpa.

¹⁵ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, suq runa kasaraykaptinqachuraq, yanasantuna (yanasantuna) chaypi pullan kaykaptin, ¿ayunanmanllapa? Manám. Chayshinallam kay

* **9:13** Oseas 6.6

yach'akuqniykunaqa noqawan kashpaqa, kushikuykanllapa. Chaymi manaraq ayunanllapachu. Piru suq diyam (ch'iqtinwaqkuna) paykunamanda rinllapa akrawaq. Chayshina akrawaptinraqmi, paykunapis rinllapa ayunaq.

¹⁶ 'Manam pipis mawka mudanandaqa mushuq rritasuwanqa rrimindanchu, ¿manachu? Chayshina ruraptinqach'i, chay mushuq rritasuqa qendishpa, ashwamba llikinman chay mawka mudanataqa. ¹⁷ Chayshinallam llullu binutapis mana wichunchiqchu mawka qara taligamanqa. Chaqa chay llullu binuqash' qarwashpa, chay mawka qara taligata pach'yachinman. Chayshinam pulla qesachakanman binuwan qara taligaqa. Chaymi llullu binutaqa mushuq qara taligaman wichunchiq, ama ni binu ni taliga qesachakanambaq. [Nuta: *Jisuspa chay mushuq yach'achikushqanqam chay llullu binushina. Israylinukunapa chay unay kustumbringunaqam chay mawka qara taligashina. Chaymi mana balirqanchu taqlunananllapa Jisuspa mushuq duktrinangunata chay mawka kustumbrifikunawanqa.*]

Jisusmi suq warmita kach'akachishpa, suq chinata kawsachimurqan (Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

¹⁸ Chayshina Jisus rimaykaptinmi, ch'ayamurqan suq runa. Chay runaqam israylinukunapa suq kamachikuqnin karqan. Payqam Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, kayschina anchra rruqarqan:

—Taytitu, chinitaymi kanalitan wañurqanna. Yush'ayku aku kawsachinayki. Chaqa kriyinim: Makikita sawambi ruraptikim kawsarinqa, nishpa.

¹⁹ Chaymi Jisusqa "Arí", nishpa, chay lugarmanda lluqshishpa, noqaykuna yach'akuqningunawan chay runawanna rirqayllapa.

²⁰⁻²¹ Chaymi ñanda riykaptiylapapaqa, suq warmipis noqaykunawan riykarqan. Chay warmitaqam dusi wata tukuya yawar mana dijashqachu karqan. Chaymi yuyarqan: Jisuspa kapamba manyanda llamkashpalam kach'akashaq, nishpa. Chayshina yuyashpa, manchashpapismi, chay warmiqa ikinda riqshina Jisuspa kapamba manyanda ashliita llamkarqan. ²² Chayshina llamkaptinmi, Jisusqa ikinman tikrakashpa, chay warmita chapashpa nirqan:

—Ijita, ama manchashpachu, animakay. Noqapi allita yuyakushqayki-raykum kach'akashqana kangi, nishpa.

Chaymi chay urasmandapacha chay warmiqa kach'akarqanna.

²³ Chaymandaqam Jisusqa chay kamachikuq runapa wasinman ch'ayashpaqa, rikarqan runakunata, warmikunata kunyalla waqayqaqta, flawtirukunatapis. ²⁴ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Ashuylapa. Manam wañushqachu chinitaqa. Puñuykanllám, nishpa.

Chaymi chay uyaqkunaqa Jisusta asiparqanllapa. ²⁵ Chaymandaqam chay asipaqqunataqa ukumanda sawaman surqoshpa, Jisusqa uku wasiman yaykurqan. Chaymandaqam chay almataqa makinmanda piskaptin, das kawsamushpa, shayarqan. ²⁶ Chaymi chay milagruta rurashqambaqqqa, Jisuspa famanqa tukuy mayta shikwakarqan.

Jisusmi ishkay sarkukunata chapachirqan

²⁷ Chay Jayrupa wasinmanda Jisuswan riykaptiylapam, ishkay sarkukuna ikiyllapata rirqan, anchra jwirtita qayakushpa:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan, yush'ayku llakipawayllapa! nishpa. [Nuta: "Dabidpa Karu Willkanmi" munan niyta: "Dyus Akrashqan Washadur", nishpa.]

²⁸ Chaymandaqam Jisusqa suq wasiman ch'ayashpa, ukuman yaykuptinqa, chay ishkay sarkukunapis ikinda yaykurqan. Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

—¿Qamkunaqachu kriyingi: Jisusmi atin kach'akachiwayta? nishpa.
Paykunaqam nirqan:

—Arí, Taytitu, nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa ñawinllapata llamkashpa, nirqan:
—Qamkuna kriyishqaykishina kanqa, nishpa.

³⁰ Chayshina niptinllam, paykunapa ñawingunaqa ancha klarutana rikakurqanllapa. Chaymandaqam Jisusqa paykunata nirqan:

—Amakish pitapis parlachingillapachu kay rurashqaypaqqa, nishpa.

³¹ Piru paykunaqam chay wasimanda lluqshishpa, waqman kaymanna rishpa, yumbayta parlachirqan:

—Jisusmi kach'akachiwashqa, nishpa.

Jisusmi suq muduta kach'akachirqan

³² Chayshina riykaptiyllapam, wakin runakunaqa suq muduta apamurqanllapa Jisusman. Chaqa dyablupa ispiritunmi chay runapa kwirpunman yaykushpa, muduyachishqa karqan. ³³ Chaymi Jisus chay dyabluta runamanda qatiptinqa, atirqanna rimayta. Chaymi chayta rikaqkuna ancha ispantashqata nirqanllapa:

—¡Manakish nunka kay Jisus rurashqandashinaqa rikashqallapachu kanchiq kay Isrrayilpiqa! nishpa.

³⁴ Piru farisiyu duktrinayuqkunaqam chayta rikashpaqa, Jisusta kuntrashpa, nirqanllapa:

—Dyablukunapa kamachikuqnin yanapaptinmi, Jisusqa chay dyablukunata runakunamanda atin qatiytaqa, nishpa.

Kusichaqam achka

³⁵ Chay diyakunapim Jisusqa ancha achka llaqtakunaman, kasiriyukunaman rirqan yach'achikuq. Chaymi sinaguga wasikunapi Dyuspa shumaq nutisyangunata yach'achikushpa, nirqan:

—Taytanchiq Dyusmi dasna rin shamuq, shumaqta kamachikunambaq, nishpa.

Chayshina yach'achikushpam, tukuy laya qeshyaqkunata kach'akachirqan. ³⁶ Chaymandaqam Jisusqa ancha achka ch'ayamuqkunata rikashpa, ancha llakiparqan. Chaqa chay ch'ayamuqkunaqam ancha shaykushqa, wichukudu mana michidurniyuq wishakunashina karqanllapa. ³⁷ Chaymi payqa noqaykuna yach'akuqningunata niwarganllapa:

—Alliptam niykillapa, chay achka maskawaqkunaqam ancha achka kusichashina. Piru kusichadurkunaqam ashlitalla kanchiqllapa. ³⁸ Tayta Dyusmi chay kusichapa dwiñun. Chayri payman mañakuyllapa, mas kusichadurkunata numbranambaq, yanapawananchiqllapa, yumbayta yach'achinanchiq, Dyuspi kriyinanllapa, nishpa.

10

Jisusmi yach'akuqningunamanda dusita akrarqan, apustulninguna kanambaq

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

¹ Jisusmi yumbay chay yach'akuqningunamanda dusi runakunata akrawashpa, pudirniyuqkunata rurawarqanllapa, atinayllapa runakunamanda dyablukunata qatiyta, tukuy laya nanaywan kaqkunata

atinayllapa kach'akachiyta. [Nuta: *Chay dusi akrashqangunaqam "apustulkuna" shutirqanllapa.*]

² Chay dusi apustulkunaqam kaykuna karqayllapa: puntatam Simun; payllam Pidrupis shutin; chay Pidrupa masan Andris, Sibidiyupa churinguna Jakubuwana Jwan, ³ Filipi, Bartulu (payllam Natanaylpis shutin), Tumas. Suqqam noqa Matiyu. Unaymi noqaqa kuntribusyunda kubrakuq karqay. Suqqam Alfiyupa churin Jakubu. Suqqam Libiyu; payllam Tadiyupis shutin. ⁴ Suqqam suq Simun. Payqam isrraylinu Kananista partidumanda karqan. Suqqam Judas Iskaryutı. Chay Judas Iskaryutim Jisusta intrigakurqan chay kuntraqkunamanqa.

Jisusmi chay dusi apustulningunata kach'arqan, paypaq yach'achikunananllapa
(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵ Jisusmi noqaykuna dusi yach'akuqningunata manaraq kach'awashpa, kayshina kunawarqanllapa:

—Amakish chay suq nasyungunamanqa ringillapachu. Amakish chay prubinsya Samaryamambis ringillapachu. ⁶ Ashwan riyllapa llaqta masinchiq isrraylinukunamanlla. Chaqa paykunaqam chingashqa wishakunashina puriykanllapa. ⁷ Chayri niyllapa: “Taytanchiq Dyusmi kay tyimpupi qallariykan shumaqta kamachikuq”, nishpa. ⁸ Chayshina yach'achikushpaqar, qeshyaqkunata kach'akachiyllapa. Chay ismuykaq kwirpuyuqkunatapis kach'akachiyllapa. Wañushqakunatapis kawsachiyllapa. Dyablukunatapis runakunamanda, warmikunamanda qatiyllapa. Chaqa qamkunataqam dibaldilla pudirniyuqta rurashushqallapa kani. Chayri qamkunapis chay pudirniyuwanqa yumbaya yanapayllapa, ama nimata kubrashpachu.

⁹ 'Chayshinalla riyllapa. Amakish ñannikipaqqqa apangillapachu uruta, ni yellayta ni kubrimanda qellaykunatapis bulsikuykipiqa. ¹⁰ Amar ni alfurjata ni llanqeta ni burdunda apayllapachu. Mudanaykitapis suqsitutalla apayllapaqa. Chaqa suqkunata yach'achiptiki, kach'akachiptikiqam, alli paykuna qamkunata qarashunambaq. Manchu suq trabajaqqa dirichuyuq, pagunda ch'askinambaq.

¹¹ 'Chayri suq llaqtaman ichu suq kasiriyuman ch'ayashpaqa, maskayllapa suq allin runata, chaypi paywan kidanaykillapa, chay llaqtamanda rinaykillapa diyakaman. ¹² Suq wasiman ch'ayashpaqar, shumaqta napaykushpa, Dyusman mañakuyllapa, chay wasipi tiyaqkunata yanapanambaq. ¹³ Chay wasipa dwiñun shumaqta qamkunata ch'ayachishuptinqa, masta mañakuyllapa paykunapaqa. Piru qamkunata fyirusyashuptinqa, paykunapaqqa amana mañakuyllapachu. Chaqa Dyusqam mana rinchu yanapaq paykunataqa. ¹⁴ Chayshina mana munaptinllapa chay wasiman ch'ayachishuya ni uyashuytaqa, chay wasimanda ichu chay llaqtamandaqa das lluqshishpa, riyllapa suq ladumanna. Ch'akikillapamanda pulbuta ch'apsiy, chay llaqtapi tiyaqkuna yach'anambaq: Chay yach'achikuqkunaaqam manana kwintayuqchu noqanchiqkunawanqa, nishpa. ¹⁵ Alliptam niykillapa, jwisyu diyapiqam chay mana ch'askishuqkunataqa ancha fiyuta rinllapa kastigaq, maski chay ancha uchayuq runakuna Sudümapi, Gumurrapi tiyaqkunamanda.

Jisusmi nirqan: "Rinllapam qesachashuq", nishpa
(Mk 13.9-13; Lk 21.12-19)

¹⁶ Jisusqam niwarqanllapapis:

—jAlliptam niykillapa! Üñitakunata ancha atun surrukunapa ukunda kach'aykaymanshinam, qamkunataqa kach'ayki, chay malu runakunapa

ukunda rinaykillapa. Chayri ancha sabidu kayllapa kulibrashina, yumbaya allita yanapanaykillapa. Piru ancha allin mana nimata dañachikuq palumitashinar kayllapa. ¹⁷ Allita yuyashpa, kwidakashpa puriyllapa. Chaqa chay wapu runakunam prisushushpa, awturidarkunapa ñawpambi rinllapa dimandashuq. Rinllapapismi asutishuqlalla sinaguga wasikunapi. ¹⁸ Kanan noqapi kriyiptikiqam, prifiktukunaman, gubyirnukunaman rin apashuqlalla. Chaymi qamkunaqa chay awturidarkunapa ñawpambi, chay mana isrraylinu kaqkunapa ñawpambipis noqapaq ringillapa yach'achikuq. ¹⁹ Chayri awturidarkunaman qamkunata apashuptinqa, ama llakiyllapachu: ¿Imataraq rimashaq? nishpaqa. Chaqa prisushuptinlla paqam, chay uras Dyus kikin rin yanapashuqlalla, shumaqta paypaq yach'achikunayki. ²⁰ Chaqa chay uraspiqam manana qamkunallachu ringillapa yach'achikuqqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun qamkunapi kashpa, rin yanapashuq, shumaqta rimanayki.

²¹ 'Wakingunaqam chay tyimpupi masanda rinllapa intrigakuq wanchinambaqlalla. Wakin taytaqam wambranda rin intrigakuq. Wakin wambrangunaqam taytanda mamanda kuntrashpa, rinllapa intrigakuq wanchinambaqlalla. ²² Kanan noqapi kriyishqaykiraykum, achka runakuna qamkunata rinllapa ch'iqnishuq. Chayshina padisishpa, noqapi mana shaykuq yuyakuptikillapa wañunayki diyakamangam, rini washashuq. ²³ Chayri suq llaqtapi qamkunata gesachashuptinqa, suq llaqtaman mitikayllapa. Chaqa alliptam niykillapa, qamkuna manaraq yach'achikuptiki kay Isrrayilpa yumbay llaqtangunapim, noqqaq Dyusmarda Shamuq Kunu rini kutimuq.

²⁴⁻²⁵ 'Piru noqata gesachawashqanshinam, qamkunatapis rinllapa gesachashuq. Chaqa suq yach'achikuqmi mas rrispitadu rin kaq yumbay yach'akuqniimandaqa. Chayshinallam suq patrumbis mas pudirniyuq rin kaq yumbay kriyadunmandaga. Chayri suq yach'akuqqqa yuyanqa: Allita yach'akushaq, chay yach'achikuqniyshina kanaypaq, nishpa. Chayshinallar suq kriyadupis yuyanqa: Allita yach'akushaq, patrunniyshina kanaypaq, nishpa. Piru noqapaq niptinllapa: "¡jisukristum chay mas pudirniyuq dyablu Bilsibu!" nishpaqam, qamkunataqa ashwamba rinllapa musyashuq.

Dyustalla manchashunllapa (Lk 12.2-7)

²⁶ Jisusqam kayshinapis yach'achiwarqanllapa:

—Runa masikitaqa ama manchayllapachu. Chaqa tukuy ima pakadu kaqpqmisi ancha klaruta rinchiqlalla yach'aq. Tukuy ima pakaduta maychika ñigashqapis, yach'ashqa rin kaq. ²⁷ Chayri chay pakadu nishushqaytaqa, qamkunaqa amana pakashpachu, yumbaya yach'achiylalla. Chay uyartap nishushqaytaqa, wasikunapura sawanmanda ancha jwirtita rimayllapa, yumbay uyashunanalipa. ²⁸ Chayshina rimashpaqa, ama manchayllapachu wanchikuqkunataqa. Chaqa paykunaqam qamkunapa kwirpuykitalla atinman wanchiyta. Piru almaykitaqam mana nimatas atinllapachu dañachiytaqa. Chayri Taytay Dyustalla manchayllapa. Chaqa payqam kwirpuykillapata almandinda atinchingachiyta infyirnupi.

²⁹ '(Tayta Dyusmi ancha allita kwidashungillapa. Chayri ama manchayllapachu chay wanchikuqkunataqa.) ¿Manachu ishkay pishqetuta suq rriyalitupaqla randikunillapa? Piru mana baliqsitukuna kaptimbismi, ni suq pishqetu atinchu wañuya Taytanchiq Dyus mana dijaptinqa. ³⁰ Dyusmi ancha allita kwidashushpa, yumbay aqchaykillapatapis ancha allita yupashqa. ³¹ Chayri ama pitapis manchayllapachu. Chaqa qamkunaqam pishqokunamandaqa mastabalingillapa Dyuspaqqqa.

*Runakunapa ñawpambi Jisukristupaqyach'achikushun
(Lk 12.8-9)*

³² Qamkuna runakunapa ñawpambi noqapaq niptikillapa: “Noqam Jisukristuta sigini” nishpaqam, noqapis qambaqqä syilupi Dyuspa ñawpambi rini niq: “Paymi allipta noqata sigiwashqa”, nishpa. ³³ Piru penqakushpa, runakunapa ñawpambi ñigawaptiki: “Manam signichu Jisusta”, nishpaqam, noqapis Taytay Dyuspa ñawpambiqta rini ñigashuq: “Manam riqsinichu paytaqa”, nishpa.

*Jisusmi nirqan: “Noqapiyuyakuptikiqam, wakin aylluypikuna qamandaqa rin akraaq”, nishpa
(Lk 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ Jisusqam kayshinapis yach'achiwarganllapa:

—Noqapaqqa ama yuyayllapachu: Jisusmi kay munduman shamushqa, ama pipis qesachawananchiq, nishpaqa. Ashwanmi noqapi kriyiptikillapaqa, aylluypikuna, suqkuna rinllapa qesachashuq. ³⁵ Chaqa wakin runakuna noqapi kriyiptinqam, ullqo wambran rin kuntraq. Wakin warmikunapis noqapi kriyiptinqam, warmi wawan rin kuntraq. Chayshinallam wakin llumchukunapis swigranllapata rin kuntraq.

³⁶ Chayshinallam kikin aylluypikunapis kuntraykillapa rin kaq.*

³⁷ '(Chaymi niykillapa, yumbay runakunata kuyashpapis, noqata masta kuyaway.) Piru mayqanniki noqata ashlatalla kuyawashpa, taytaykita ichu mamaykita masta kuyashpaqam, mana balingichu yach'akuqniy kanaykiqa. Chayshinallam noqata ashlatalla kuyawashpallapa, wambraykunata masta kuyashpaqa, mana balingichu noqapa yach'akuqniy kanaykillapaqa.

³⁸ Chayri noqapi kriyishqaykirayku padisishpa ichu suq kruspi munaptinllapa wanchishuytapis, allita kasuwashpaqa, noqapa allip yach'akuqniy ringillapa kaq; manaqa manám. ³⁹ Chaymi mayqanniki noqata ñigawashpa bidaykita washanaykiqa, ringillapa chingaq tukuy tyimpupaq. Piru noqapi kriyishqaykirayku wanchishuptinllapaqam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanaykipaq.

*Primyukunam rin kaq
(Mk 9.41)*

⁴⁰ Jisusqam niwarqanllapapis:

—Mayqan runa ichu warmi qamkunata shumaqta ch'ayachishushpaqam, noqata ch'ayachiwaykanshina. Chayshina noqata ch'ayachiwashpaqam, Taytay Dyustapis ch'ayachiykammanshina. ⁴¹ Chaqa Dyuspaq rimaqta, shumaqta ch'ayachiptikiqam, Dyusqa primuyukita rin qoshuq chay rimaqpä primyundashina. Chayshinalla Dyus munashqanda ruraykaq runata yanapaptikiqam, paypa primyundashina Dyus rin qoshuq. ⁴² Chayraq yach'akuqkaq wambraykunata yanapashpam, primuyukita ringi ch'askiq. Chaqa allipta niykillapa, chiri yaktuta qoptiki upyananmi, Taytanchiq Dyus ancha shumaq primuyukita rin qoshuq, nishpa.

11

*Jwan Shutichikuqmì yach'akuqningunata Jisusman kach'arqan
(Lk 7.18-35)*

¹ Jisusmi noqaykuna dusi yach'akuqningunata kunawashpaqa, chay llaqtamanda suq llaqtakunamanna rirqan, Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq.

* **10:36** Miqueas 7.6

² Chay Jwan Shutichikuqmi karsilpina kashpa, yach'arqanna Jisukristu ruraykashqambaq. Chaymi ishkay yach'akuqninda Jisusman kach'arqan, kayshina tapunanllapa:

³ —Taytitu, ¿Dyusmanda chay shamenambaq Akrashqan Washadurgachu qam kangi, ichu suqtaraq shuyaashaqlapa? nishpa.

⁴ Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Riyllapa, Jwanda willay noqa yach'achikushqayta uyashqaykita, kay rurashqayta tukuy ima rikashqaykita. ⁵ Chaqa sarkukunaqam kach'akachipty rikakunna. Kujukunapismi purinna. Kwirpun ismuykaqkunapismi allinna kidan. Surdukunapismi uyakunna. Wañushqakunapismi kawsamunna. Pubrikunatam Taytanchiq Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achiykani. ⁶ (Chayri Jwanda niyllapa, noqapi mas allita kriyinambaq.) Chaqa noqapi chay mana shaykuq kriyiqqam anche rin kushikuq, nishpa.

⁷ Chaymandaqam Jwamba chay kach'adunguna riptinllapaqa, Jisusqa chaypi kaqkunata kayshina yach'achikurqan Jwan Shutichikuqpaq:

—¿Ima laya runatam rirqaykillapa chapaq chay chuncha lugermanqa? ¿Rirqaykillapachu chapaq suq runa mana alli yach'aqta, suq kañata wayra waqman kayman kuyuchiqtashina? Manám. ⁸ Ichu ¿rirqaykillapaqa chapaq suq runa ancha ch'aniyuq shumaq mudanayuqta? Manám. Chaqa qamkuñaqam allita yach'angillapa, chay ancha shúmaq mudanayuqkunaqam gubyirnukunapa atun wasingunapi tiyanllapa, ¿manachu? ⁹ Chaymi tapuykillapa: ¿imata rikaqtaq rirqaykillapaqa? Rirqaykillapa rikaqqam Dyuspaq suq ancha yach'ayniyuq rimaqta, ¿manachu? Arí, qamkuna chay rikashqaykiqam Dyuspaq yumbay rimaqkunamandaqa mas klaruta noqappaqa yach'achikushqa. ¹⁰ Chaymi Jwan Shutichikuqpaq Taytay Dyusqa Santo Librumbi kayshina niwarqan:

Qamba mas puntaykitam noqanchiqpaq suq rimaqta rini kach'aq.

Chaqa paymi qambaq rin yach'achikuq, chay uyaqkuna shumaqta ch'ayachishunanllapa. Chayshina yach'achikushpaqam, ñannikita allichaykanmanshina, nishpa.*

¹¹ Chaymi allipta niykillapa, runakuna kawsashqan diyamandapacha kanangamanqam, mana pipis kashqachu Jwan Shutichikuqmanda mas baliqqa. Piru noqapi kriyiqkunamanda chay yaqqqa mana baliqqa chay Jwanmanda mas pudirniyuq rin kaq syilupiqa.

¹² Chaymi chay Jwan Shutichikuq yach'achikushqan diyamandapacha achka runakuna, warmikuna Tayta Dyusta allitana kasuykanllapa. Piru achka wapu runakunapismi Dyusta ancha kuntraykanllapa. ¹³ Kanan chay Jwan Shutichikuq manaraq yach'achikuptimi, unay tyimpukunapi Muysis liyinimbí, Dyuspaq yumbay rimaqkuna librungunapipis nirqanllapa: "Taytanchiq Dyusmi suq diya tukuy maypi rin kamachikuq", nishpa.

¹⁴ Chayri kay nishushqayllapata paqtar qamkuna intyindingiman: Chay Eliyas shamenambaq kaqqam chay Jwan Shutichikuq kashqa, nishpa.

¹⁵ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa, allita uyawashpa intyindiyllapa.

¹⁶ Piru kay tyimpumanda mana kriyiqkunaqam chay wambra mana munaq pugllaqkunashina. Manchu wakin wambrakunaqa plasakunapi pugllanllapa, fyistatashina rurashpa ichu suq almata pambahkaqshina tukushpa. Piru wakin wambrakuna mana munaptin pugllaytaqam, chay pugllaqkunaqa kayshina anyanllapa: ¹⁷ "Flawtata waqachiqtiy়লাপাম, ay, qamkunaqa mana munangillapachu dansayta. Chaymandaqam noqaykuna llakiy llakiyta yupakuptiyipis, qamkunaqa mana munangillapachu

* **11:10** Malaquías 3.1

waqayta noqaykunawanqa", nishpa. (Chayshinallam wakinnikipis mana munangillapachu uayata ni Jwan Shutichikuqta ni noqata.)¹⁸ Chaqa chay Jwan shamushpa, allinda mana mikuptin, binuta mana upyaptin, chay yupakuq wambrakunashina kaptinmi, qamkunaqa nirqaykillapa: "Waq Jwamba uku kwirpumbim dyablupa ispiritun", nishpa.¹⁹ Chaymandaqam noqa Dyusmanda Shamuq Runa shamushpa, imata mikushpa upyaptiyqa, ningillapa: "Chay Jisusqam mana undaqchu mikun, binuta upyan. Kanan kuntribusyunda kubrakuqkunawan suq laya uchayuqkunawanmi tandakan", nishpa. Piru noqapi kriyiqkunaqam Dyus munashqanshina kawsaptinllapa, suqkuna rikashpa rinllapa yach'aq: Taytanchiq Dyusmi ancha yach'ayniyuq kashpa, Churin Jisusta, chay Jwan Shutichikuqtapis kach'amushqa, noqanchiqlikunata yach'achiwananchiq, nishpa.

*Jisusmi paypi mana kriyiqkunata anyarqan
(Lk 10.13-15)*

²⁰ Jisukristu chay llaqtakunapi achka milagruckunata ruraptimbismi, chaypi tiyaqkunaqa mana munarqanllapachu uchanllapata dijayaqta. Chaymi Jisusqa kayshina anyarqan:

²¹ — ¡Ay, imanangiraqri qamkuna Kurasin llaqtapi tiyaqkuna, qamkuna Bitsayda llaqtapi tiyaqkunaqa! Chaqa ñawpaykillapapim achka milagruckunata ruraptiyismi, mana munangillapachu noqapiqa kriyyita. Piru qamkunapi rurashqay milagruckunata waq uchayuq Tiru llaqtapi, waq Sidun llaqtapi ruraptiyqach'i, paykunaqa unayna uchangunata dijanandallapa. Chaqa paykuna mana allikunata rurashqanrayku syintishpach'i, waqashpa, lutu mudanakunata rurakushpa, ush'pata sawaman basyanandallapa. ²² Kaykish niykillapa, jwisyu diyapiqam qamkunaqa chay Tirumanda Sidunmanda kaqkunamandaqa mas kastigadu ringillapa kaq.

²³ 'Mayá, qamkuna Kapirnawumbi tiyaqkunaqa, ¿imatam yuyangillapa? ¿Palanganukuna kashpachù yuyangillapa: Sýilumanmi rini ch'ayaq, nishpa? ¡Manám! Ashwanmi qamkunataqa rinllapa wichushuqllapa wañushqakuna kashqanman. Chaqa kay milagruckuna qamkunapi rurashqayta waq chingachishqa Suduma llaqtapi ruraptiyqach'i, chaypi tiyaqkunaqa uchanllapataqa dijanandana. Chayshina dijaptinllapaqam, Tayta Dyusqa chay llaqtandaqa mana chingachinandachu. Ashwanmi kanangaman kananda. ²⁴ Kaykish niykillapa, jwisyu diyapiqam qamkunaqa chay Suduma llaqtapi tiyaqkunamandaqa mas kastigadu ringillapa kaq, nishpa.

*Jisusmi nirqan: "Noqaman shamuy samanaykillapa", nishpa
(Lk 10.21-22)*

²⁵⁻²⁶ Chay tyimpupim Jisusqa Tayta Dyusta nirqan:

— Taytitu, kay pachapa, anaq sylupa kamachikuqninmi qamlla kangi. Kanan yuyashqaykitam chay yach'ayniyuqkunamanda pakashqa kangi. Piru chay mana yach'aqkunatam chay yuyaynikikunata yach'achishqa kangi. Chaqa chayshina kanambaqmi munashqa kangi, Taytitu. Chaymi ancha alabayki.

²⁷ Chaymandaqam Jisusqa nirqambis:

— Taytay Dyusmi noqatalla akrawashqa, tukuy imata paypaq yach'ashpa, pudirniyuq yach'achikuq kanaypaq. Chaqa manam pipis aliptaqa riqsiwanchu. Taytayllam riqsiwan Churin kashqaytaqa. Chayshinallam paytapis mana pipis riqsinchu. Noqa sapalan Churin kaqllam paytaqa riqsin. Kanan noqapi kriyiqkunata yach'achiptyimi, paykunapis atinllapa Taytay Dyustaqa riqsiyta yuyaynillapai.

[*Nuta: Piru paykunaqam ancha yuyarqanllapa: ñlmashinam atini kasuya Muysispa yumbay liyningunata washakanapaq, Taytanchiq Dyus ama kastigawanambaa? nishpa. Chayshina ancha yuyashpaqam, suq ancha llashaq yugutashina apaykarqanllapa. Chaymi Jisukristuqa paykunata kayshina nirqan:*]

²⁸ 'Qamkuna yugutashina apaqkuna, shaykushpa, shamuy noqaman samachishunaqpaqlapa, amana llakinaykillapa. ²⁹ Chaqa noqamanda yach'akuqqam suq yunta wangudushina noqawanza rin kawsaq. Kanan noqaqam ancha manshu ancha umildi kani. Chaymi mana trabajuschu rin kaq qamkuna noqawan purinaykiqa. Chaymi noqapi yuyakushpa, mana nimata llakishpachu, noqapina atingillapa samayta. ³⁰ Chaqa manam trabajuschu rin kaq qamkuna chay yach'achishushqayta kasunaykiqa. Suq mana llashaq yugitushinam rin kaq, nishpa.

12

Samana diyapim trigukunapa ispigangunata pitirqanllapa (Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

¹ Waq tyimpupim Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunawan samana diyapi trigu tarpudupa ukunda riykarqayllapa. Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa mallaqnashpa, pasaqshina trigupa ispiganda pitikushpa, qaqqokushpa mikurqayllapa. ² Chaymi wakin farisiyu duktrinayuqkunaqa rikawashpallapa, Jisusta anyarqan:

—Liyninchipim kamachiwanchiq, samana diyapi ama trabajananchiq. Rikay, yach'akuqnikikunaqa kay samana diyapi qaqqokushpa trabajaykanllapa, nishpa.

³ Chaymi Jisusqa chay farisiyukunata nirqan:

—¿Ima, manachu liyishqallapa kangi chay unay gubyirnu Dabid kumpañirungunawan mallaqnashpa rurashqandaqa? ⁴ Chaqa payqam yaykurqan karpamanda adurana wasiman mikunata maskaq. Chay adurana wasipi ufrinda tandakuna kaqmi kurakunapaqla kargan. Suqkunaqam mana atiqllapachu mikuytaqa. Piru chay Dabidqam kumpañirungunawan mana dirichuyuq kashhpapis, chay ufrinda tandakunata mikurqanllapa. ⁵ ¿Manachu Muysispa librunda liyishqallapa kangi? Chaypiqam nin: “Dyuspa adurana wasimbiqam kurakunaqa samana diyata mana gwardashpachu trabajanqallapa”, nishpa. ¿Chayshina trabajashpachu, paykunaqa uchata ruraykanllapa? Manám. ⁶ Alliptam niykillapa, Dyuspa chay adurana wasinmandaqam noqa mas baliqqa kani.

⁷ Chaqa Dyuspa Santu Librunmanda intyindishpaqach'i, kay nishqandaqa yach'angimanllapa: “Manam munanichu animalkunata wanchishpa, chay laya ufrindata qowanaykillapaqa. Ashwanmi munani suqkunata llakipanaykillapa”, nishpa.* Chayta intyindishpaqach'i, qamkunaqa kay mana uchayuqkunataqa mana wichupanaykitachu. ⁸ Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, samana diyapa dwiñun kani. Chaymi atini kamachikuyta: Kaymi alli ichu kayqam mana allichu, samana diyapi rurananchiqqa, nishpa.

Jisusmi kach'akachirqan suq qendishqa makiyuq runata (Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Jisusqam chay kashqayllapamanda rishpa, sinaguga wasiman yaykurqan. ¹⁰ Chaypim karqan suq qendishqa makiyuq runa. Chaymi wakin isrraylinukuna Jisusta munashpa dimandayta, yanqa tapurqanllapa:

* **12:7** Oseas 6.6

—Mayá, ¿Dyusqachu kamachiwanchiq samana diyapi suq qeshyaqta kach'akachinanchiq ichu mana? nishpa.

¹¹ Chaymi Jisusqa chay tapuqkunata nirqan:

—Mayqanikipa suq wishayki samana diyapi seqaptin suq pusumanqa, ¿manachu das surqongiman? ¹² Kanan suq runaqam suq wishamandaqa masta balin. Chaymi liyninchiq dijawanchiqllapa, samana diyapi runa masinchiqkunata allita rurananchiqllapa.

¹³ Chaymandaqam chay chaki makiyuq runata nirqan:

—Chutay makikita, nishpa.

Chaymi runapa makinqa chaki kashqanmada das allinyarqan, chay suq ladu makin allin kaqshinana. ¹⁴ Piru chay farisiyu duktrinayuqkunaqam chay uras sawaman lluqshishpa, kunanakurqan, Jisusta wanchinanllapa.

Dyuspaq unay rimaq Isayiyasmi Jisuspaq kayshina yach'achikushqa kar-qan

¹⁵ Chay farisiyukuna kunanakuptinqam, Jisusqa yach'arqan. Chaymi chay sinaguga wasimanda lluqshishpaqa, paykunamanda akrakashpa, suq ladumanna rirqayllapa. Piru ancha achka runakuna, warmikunam sigerqanllapa. Kanan Jisusqam yumbay qeshyaqkunata kach'akachishpa,

¹⁶ kayshina kamachirqan:

—Amakish suqkunataqa parlachingichu: “Jisusmi kach'akachiwashqa”, nishpaqa.

¹⁷ Chayshina Jisus niptinmi, Dyuspaq rimaq Isayiyas nishqan kumplirqan. (Chaqa Isayiyaspa librumbim Tayta Dyus Churimbaq kayshina nishqa kar-qan):

¹⁸ Kaymi akrashqay yanapawaqqqa. Paytam ancha kuyani. Paywanmi ancha kushikuni. Chaymi Ispirítuya qoptiy, payqa tukuy kay mundupi tiyaqkunata noqapaq rin yach'achiq: “Kayshinam Tayta Dyus allin justisyata rin ruraq”, nishpa.

¹⁹ Chay yanapawaqqam mana ni piwambis anyanakunkachu. Chaymi mana nì pipis rinchu uyaq kallikunapi anyanakuptinga.

²⁰ Ancha llakipakuq kashpam, chay manaraq allita kriyiqkunataqa mana rinchuwichukuq suq llawikaykaq kañatashinaqa. Chay ashlla kriyiqkunataqam mana rinchu wanchiq salqayaykaq michatashinaqa. Chayshinam rin llakipakuq, malukunata binsishpa, allin justisyata ruranangaman.

²¹ Kanan yumbay nasyungunapi achka runa warmim paypi rinllapa yuyakuq, nishpa.*

*Wakin runakunam nirqanllapa: “Jisustash dyablu yanapan”, nishpa
(Mk 3.19-30; Lk 11.14-23; 12.10)*

²² Suq dyablum suq runaman yaykushpa sarkuyachishpa, muduyachishqa karqan. Chayraykum chay sarku mudu runata Jisusman apamuptinllapa, payqa kach'akachirqan. Chaymi chay runaqa atirqanna chapakuyta, parlayta. ²³ Chayraykum payta rikaqkunaqa ancha ispantashqata kayshina tapunakurqanllapa:

—¿Kay Jisusqachuraq chay unay gubyirnu Dabidpa Karu Willkan chay shamunambaq Washadurninchiq? nishpa.

²⁴ Chayshina tapunakuptinmi, farisiyu duktrinayuqkunaqa uyashpa nirqan:

—Kay runaqam mana payllachu dyabluqkunataqa qatin. Chay mas pudirniyuq dyablu Bilsibu yanapaptinmi, atin qatiytaqa, nishpa.

* **12:21** Isaías 42.1-4

²⁵ Jisusqam chay yuyashqanllapata yach'ashpa, kayshina nirqan:

—Mayqan nasyumba awturidarninguna paykunapura pilyanakush-paqash', chingachinakunman. Suq llaqtapi ichu suq aylupi paykunapura pilyashpaqam, ushyanakunman. Maychikapisch'i mana atinmanllapachu duraytaqa. ²⁶ Chayshinallam chay Satanaspis dyablu masingunawan pilyashpaqa, mana atinmanchu suqkunata binsiyya. Chayshinaqach'i limpu chingachinakunman. ²⁷ Qamkunaqam noqapaq ningillapa: "Dyablu Bilsibu yanapaptinmi, qatin dyablukunataqa", nishpa. Chayshina kaptinqa ¿chay kíkin Bilsibuchu yanapan wakin yach'akuqnikitapis, dyablukunata qatinambaqqqa? ¡Manám! Chaymi paykuna rikachishungillapa qamkuna pandashqaykitaaqa. ²⁸ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi noqataqa yanapawan, dyablukunata runakunamanda qatinayapaqqa. Chaymi allita yach'anchiqllapa: Dyuspa pudirninqam ch'ayamuykanna qamkunaman, nishpa.

²⁹ 'Chaqa suq qoch'ikuq runaqam mana atinchu dasqa qoch'iyta imanguana suq ancha wapu runataqa. Chay qoch'ikuqqam puntata chay wapu runata binsishpa, alli alli ch'aqnashparaq, atin qoch'iyta imandaqa. (Chay runashinam noqapis dyabluta binsishpa, runakunata, warmikunata qoch'iní washanaypaq), nishpa. ³⁰ Jisusqam nirqambis:

—Chay mana yanapawaqqam kuntrawaykan. Chaymi mana yana-pawanchu, runakunata, warmikunata tandanaypaqqa. Ashwanmi tandoashqaykunataqa shikwaykan. ³¹ Chayshina kaptimbismi, Dyusqa runakunapa tukuy laya uchangunata rin pirdunaq. Piru Dyuspa Santu Ispiritunda kuntrashpa rimaqkunataqam mana rinchu pirdunaq. ³² Chaqa mayqan kuntrawaqtam Tayta Dyusqa atin pirdunayta. Piru Santu Ispiritunda kun-trashpa rimaqkunata mana rinchu pirdunaq, ni kay bidapi, ni suq bidapi.

Jisusmi nirqan: "Suq runa rurashqanqam suq yurapa puqoyinshina", nishpa

(Lk 6.43-45)

³³ 'Suq allin yuraqam allinda puqon. Piru suq mana baliq yuraqam mana baliqta puqon. Chaqa suq yurataqam riqsinchiq puqoyinmanda.

³⁴ ¡A, farisiyu duktrinayuqkuna, qamkunaqam kulibrakunapa wawanguna kangillapa! ¡Malukuna kashpam, mana atingillapachu allikunata rimaytaqa! Chaqa shimikillapaqam shunqoykillapapi kaqkunata riman. ³⁵ Chaymi allin runaqam shunqombi allita yuyashpa, allita riman. Piru malu runaqam, shunqombi mana allita yuyashpa, chayshinalla mana allikunata riman.

³⁶ Chaymi niykillapa, jwisyu diyapiqam yumbay ringillapa kwintata qoq chay mana baliq rimashqaykipaq. ³⁷ Chaymi chay rimashqaykimanda Dyusqa jusgashushpa, rin nishuqllapa: "Uchayuqmi kangí", ichu "Manam uchayuqchu kangí", nishpa.

*Malu runakunam Jisusta nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq
(Mk 8.12; Lk 11.29-32)*

³⁸ Jisukristu chayshina niptinmi, wakin farisiyu duktrinayuqkunaqa Muisipspa liyningunata yach'achikuqkunawan Jisusta nirqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, munanillapam suq milagruta ruranaykipaq, nishpa.

³⁹ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam ancha uchayuq kashpa, Dyusta mana munangillapachu kasuya. Kanan munangillapam suq milagruta rikayta. Piru manam rurashaqchu qamkuna munashqaykitaaqa. Ashwanmi kayshina kanqa. Manchu unay tyimpupi Dyus rurarqan suq milagruta paypaq rimaq Junaswan. Chay laya milagrutallam Dyusqa noqawambis rin ruraq,

qamkuna rikanaykiqa. ⁴⁰ Chaqa Junasqam suq ancha atun piskadupa ukumbi kimsa diya, kimsa tutata karqan. Chayshinallam noqapis kimsa diya, kimsa tutata uku allpapi rini kaq. ⁴¹ (Chaymandaqam chay Junasta piskadu wichukuptinqa, rirqan Ninibi llaqtaman, Dyuspaq yach'achikuq.) Chayshina Junas yach'achikuptinmi, chay ninibinukunaqa uchangunata dijashpa, Dyustana kasurqanllapa. Chaymi jwisyu diyapiqa chay ninibinukuna qamkuna farisiyukunata, qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata rin shimbishuqlapa: "Qamkunaqam ancha uchayuqkuna kangillapa", nishpa. Chaqa chay Junasmanda mas pudirniyuq kaptiyepismi, mana kasuwangillapachu. ⁴² Chay jwisyu diyapim Saba nasyumba gubyirnambis kawsamushpa, kay tyimpumanda kaqkunataqa rin shimbishuqlapa. Chaqa chay gubyirna warmiqam ancha karu nasyunmandapacha shamurqan, chay yach'ayniyuq gubyirnu Salumun yach'achikushqanda uyaq. Piru kaypi Salumunmada mas yach'ayniyuq kaptiyepismi, mana munangillapachu uyawaytaqa.

*Suq dyabluum kutirqan Dyuspi mana kriyiqman
(Lk 11.24-26)*

⁴³ 'Suq dyabluum suq runamanda lluqshishpaqa, rin puriq chuncha lugarkunaman, maskashpa maypi tiyanambaq. Piru mana tarishpa tiyanandaqam, chay runa lluqshishqanmanda kaqpaq yuyashpa nin: ⁴⁴ "¡A, paymanlla kutirishaq!" nishpa. Chayshina yuyashpa, kutirishpaqam, chay runataqa tarin suq illaq wasi pichadutashina. ⁴⁵ Chaymi rin riq apamuq mas dyablu masingunata. Chaymi chay punta dyabluqa syiti dyablukuna mas fiyuta tarishpa, apamun chay runaman. Chayshinam suq trupa dyablukunapa ispiritunguna chay runamanqa yaykunllapa, wasipishina tiyaq. Chaymi chay runaqa ashia malu kashqanmandaqa mas maluna tikrakan. Chayshinallam rin kaq kay malu runakunawambis, nishpa.

*Jisusmanmi masanguna mamanwan ch'ayarqanllapa
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)*

⁴⁶ Jisus runakunata parlachiykaptinmi, maman masangunawan ch'ayarqan. Chaymi paywan munashpa parlayta, sawapilla shuyaykarqanllapa. ⁴⁷ Chaypi paykuna shuyaykaptinqam, suq runa Jisusta nirqan:

—Kay sawapim mamitayki masaykikunawan shuyashuykan. Anchash munanllapa parlayta qamwan, nishpa.

⁴⁸ Chaymi Jisusqa chay willaqtaqa nirqan:

—¿Pitaq mamay? ¿Pitaq masaykunaqa? nishpa.

⁴⁹ Chaymandaqam makinwan noqaykuna yach'akuqningunaman rikachikushpa, nirqan:

—Kaykunam mamitay, masaykunaqa. ⁵⁰ Chaqa Tayta Dyus munashqanda kasuqkunam mamay, masaykuna, paniykunaqa, nishpa.

13

*Jisukristum kumparasyunda rurarqan suq tarpukuqwan
(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)*

¹ Jisusqam chay diyalla wasimanda lluqshishpa, rirqan chay ancha atun qoch'apa manyanman yach'achikuq. Chayman ch'ayashpa tiyaykaptinmi, ² ancha achka runakuna, warmikuna payman shamushpa, qoch'apa manyambi undarqanllapa. Chaymi payqa yakupi puriq barkuman lluqshishpa, chay barkupi tiyargan yach'achikunambaq. ³ Chaymandaqam Jisusqa achka laya kumparasyunda rurashpa, kayshina yach'achikurqan:

—Suq runam rirqan tarpukuq. ⁴ Chaymi simillanda shikwaptinqa, wakinqa ancha angu ñanman ishkirkjan. Chaymandaqam pishqokuna shamushpa, chay simillakunata limpu pallarqan. ⁵ Wakin simillaqam kaskajuman ishkirkjan. Chaymi sawitapilla kashpa, wayralla wiñarqan. ⁶ Piru kaskaju kashqanrayku mana ukukaman atishpa ch'upakuytam, rupay lluqshiptinqa, das chakirqan. ⁷ Wakin simillaqam kashakunapa ukunman ishkirkjan. Chaymi chay kashakunaqa wiñashpa, maqashpa limpu chin-gachirqan. ⁸ Piru wakin simillaqam allin allpaman ishkirkjan. Chayku-naqam shumaqta wiñashpa, allita puqorqan. Wakinqam kada simillita syin granusta puqorqan. Wakinqam 60 granusta; wakinqam 30 granusta puqorqan. ⁹ ¡Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyawayllapa kay nishushqayta!

*Kayraykum Jisusqa kumparasyunawan yach'achikurqan
(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)*

¹⁰ Chaymi noqaykuna yach'akuqninguna qemikashpa, Jisusta tapurqayllapa:

—¿Imaraykutaq kumparasunwanqa yach'achikungi? nishpa.

¹¹ Chayshina tapuptiyllapaqaq, Jisusqa niwarqanllapa:

—Dyusmi munan yach'anaykillapa imashinam sylupi paywan ancha shumaqta ringillapa kawsaq, nishpa. Chaymi kay kumparasyunawan yach'achikushpaqa, qamkunatalla intyindichiyki. Piru chay mana mu-naq kriyiqkunataqam mana intyindichinchu. Paykunapaqqam pakadu.

¹² Chayshina mayqan allita uyawaqtqaqam yanapani, mas yach'ayniyuq kanambaq. Piru chay mana kriyiqtqaqam ashrita yach'akushqanda Taytay Dyus limpu rin qoch'iq. ¹³ Chaymi noqapi chay mana munaq kriyiqkunataqa kumparasyunawan yach'achini. Chaqa paykunaqam maychika rikashpa uyashpaqa, mana intyindinllapachu chay yach'achikushqayta. ¹⁴ Chayshina mana intyindiptinllapam, Dyuspaq rimaq Isayiyas kayshina nishqanqa kumpliykanna paykunapi:

Maychika uyashpapismi, mana ringillapachu intyindiq. Rikashpapismi, mana ringillapachu yach'aq: imam chayqa, nishpaqa.

¹⁵ (Chaymandaqam Taytanchiq Dyusqa Isayiyasta kayshina nirqan:) Chay runakunapa shunqonqam ancha angu tikrakashqa, ama kasuwananllapa. Chaymi yach'achiptyis, mana intyindinllapachu. Chaqa ñawinda, rinrindam kirpanllapa, noqapi ama kriyinanllapa, uchanlla-pamanda ama pirdunanaypaq, nishpa.*

¹⁶ Piru Tayta Dyusqam qamkunawanqa ancha alli. Chaymi ñawikillapawan chapashpa, intyindingillapa. Rinrikillapawan uyakushpam kasungillapa. Chayri kushikuyllapa. ¹⁷ Alliptam niykillapa, Dyuspaq achka rimaqkuna, suq laya allin runakunapismi ancha munarqanllapa rikawayta, uyawayta qamkuna rikawashqaykishina. Piru paykunaqam wañurqan manaraq shamuptiy. Chaymi mana atirqanllapachu rikawayta ni uyawayta.

*Jisukristum chay kumparasyun rurashqanda intyindichikurqan
(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)*

¹⁸ 'Alliptam niykillapa, chay tarpukuq kumparasyunwan yach'achikushqayta. ¹⁹ Chay angu ñanqam munan niyta runakuna, warmikuna angu shunqoyuqkunapaq. Chaqa paykunaqam mana munanllapachu intyindiyta Dyuspa shumaq nutisyandaqa. Chaymi chay pishqokuna simillata pallaqshinam dyabluqa chay uyakushqanda das qonqachin. ²⁰ Chay kaskaju ch'akraqam yach'achiwanchiq chay das

* **13:15** Isaías 6.9-10

disanimakaqkunapaq. ²¹ Chaqa paykunaqam Dyuspa shumaq nutisyanda uyashpaqa, kushikushpa das kriyinllapa. Piru manam allitachu noqapiqa yuyakunllapa. Chaymi noqapi kriyishqanrayku gesachadu kashpaqa, das disanimakashpa, manana munanlapachu noqapi kriiyitaqa. ²² Chay allpa kashayuqqam munan niyta Dyus nishqanda ashla uyaqkunapaq. Chaqa paykunaqam Dyus nishqanda uyashpaqam, kay mundupa kusasningunapaq llakishpa, tukuy imayuq munashpa kayta, manana munanlapachu Dyus nishqanda kasuytaqa. Chaymi manana siginllapachu Dyuspi yuyakushpaqa. ²³ Piru wakin uyakuqkunaqam chay ancha allin allpashina. Paykunaqam nishqayta uyashpa, allita kriyishpaqa, ancha allita rurashpa kawsanllapa. Wakinqam chay ancha allin allpa syin granusta puqoqshina, ancha allita Dyusta kasunllapa. Wakinqam chay allin allpa 60 granusta puqoqshina. Wakinqam chay allin allpa 30 granusta puqoqshina, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ballikuwan

²⁴ Jisusmi suq kumparasyundapis rurashpa, kayshina nirqan:

—Taytanchiq Dyusmi suq runa tarpukuqshina rin ruraq. Chay runam allin simillanda ch'akrambi tarpurqan. ²⁵ Piru tarpushpa puñunangamanmi, chay runapa suq kuntran shamushpa, trigun tarpushqamba ukunman ballikuta shikwashpa rirqan. ²⁶ Chaymi trigun wiñashpa, ispigaykaptinqa, chay ballikukunapis ukumbi wiñarqan. ²⁷ Chaymi dwiñupa kriyadungunaqa ballikuta rikashpaqa, rirqanllapa niq: “Patruntisu, ¿manachu allin simillata tarpurqaykiqa? ¿Maymandaraq chay ballikukuna trigupa ukumbiqa wiñashqa?” nishpa. ²⁸ Chaymi dwiñuqa nirqan: “Suq kuntrawaqmi chaytaqa rurashqa kanqa.” Chayshina niptinqam, chay kriyadungunaqa nirqan: “Patruntisu, ¿munangichu rinayapaqllapa, chay ballikuta trigumanda surqoq?” nishpa. ²⁹ Piru dwiñunqam nirqan: “Dijayllapa wiñanan. Ballikuta pilashpa, imakish trigundida pilangimanllapa. ³⁰ Chayri dijayllapa trigupa pullan wiñanambaq kusichakaman. Kusicha tyimpupinam syigaqkunata rini kamachiq, puntata chay ballikukunata akrashpa, qotushpa, rupachinambaq, chaymanda trigutalla trujaypi waqaychananllapa”, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ñapushpa murunwan

(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)

³¹ Kay kumparasyunda rurashpapismi, Jisusqa paykunata kayshina nirqan:

—Dyusta kasuqkunaqam ñapushpa murunshina. Chaqa suq runa ch'akrambi tarputtingam, ³² chay ñapushpa murunqa yumbay simillamanda mas takshita kashpapis, wiñashpaqa, achka tarpuñuta binsin. Chayshina atunna kaptinqam, pishqokuna rikrangunapi kamachakunllapa (makachakunllapa). [Nuta: Chay ñapushpa muritunshinam Dyusta kuyaqkunapis ashlita kashqanllapamanda rinllapa achkayaq.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan libadurawan

(Lk 13.20-21)

³³ Kay kumparasyunda rurashpam, Jisusqa nirqan:

—Dyusta kasuqkunaqam libadura saksachikuqshina. Manchu suq warmi midyu kustal mash'kata yakuwan sangushpa, ashla libadurata taqlluptinqa, ancha achkayashpa, yumbay chay mach'kataqa limpu saksachin. [Nuta: Chayshinallam Dyusta kasuqkunapis, ashlitalla kashpapis, ancha rinllapa achkayaq.]

*Jisusqam kumparasungunata rurashpa yach'achikurqan
(Mk 4.33-34)*

³⁴ Jisusqam yumbay chay nishqanda achka kumparasunwanlla yach'achikurqan. Mana kumparasunda rurashpaqam, mana yach'achikuqchu. ³⁵ Chayshina Jisukristu yach'achikuptinmi, Dyuspaq rimaq kayshina iskibrishqan kumplirqan:

Tayta Dyus kay munduta rurashqan tyimpumandapacha manaraq yach'ashqanllapatam kumparasungunawan rini yach'achikuq, nishpa.*

Jisusmi yach'achikurqan chay ballikupaq

³⁶ Runakunata yach'achishpa ushyashpaqam, Jisusqa wasiman yaykurqan. Chaymandaqam noqaykuna yach'akuqninguna qemikashpa kayshina tapurqayllapa:

—Taytitu, kay noqaykunatar intyindichiway ¿imam munan niyta chay nishqayki ch'akrapi ballikuqa? nishpa.

³⁷ Chaymi Jisusqa noqaykunata kayshina niwarqanllapa:

—Noqa Dyusmanda Shamuq Runam chay allin simillata tarpuq runashinaqa kani. ³⁸ Kay munduqam chay ch'akrashina. Dyusta kasuq runakuna, warmikunam chay allin simillashinaqa. Dyabluuta kasuq runakuna, warmikunam chay ballikushinaqa. ³⁹ Chaqa dyablum kuntrayqa. Chaymi pay chay ballikuta tarpuq runashinaqa. Chay dyabluqam wambrangunata taqllun wambraykunaman. Jwisyu diyaqam chay syigashina rin kaq. Dyuspa anjilningunam chay syigakuqkunaqa. ⁴⁰ Chay ballikukunata akrashpa rupachishqanshinam, jwisyu diyapi chay mana wambray kaqkunataqa rinllapa rupachiq. ⁴¹ Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runaqashashpa, anjilniyekunata rini ka'machiq, wambraykunamanda akrananllapa uchata rurachikuqkunata, tukuy chay uchayuqkunatapis. ⁴² Chaymandaqam rin wichiqlapu lumyaykaq urrnuman. Chaypim chay uchata ruraqkunaqa ancha waqashpa, kirunllapata rinllapa qech'yachiq. ⁴³ Piru Dyus shamuptin, shumaqta kamachikunani, payta kasuqkunaqa ancha alabashqa rinllapa kaq. Chaymi rupayshina rinllapa llipyaq. Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa, allita uyayllapa kay nishushqayta.

Dyuswan kawsananchiqqam ancha baliq minashina

⁴⁴ 'Dyuswan suq bidapi kawsananchiqqam ancha balin suq kampipi mina pakadushina. Chaymi suq runa chay minata tarishpaqa, manana munanchu dijayta. Chaymi mushuqmanda chay minata pambarishpa, kushikushpa rin tukuy iman kaqta randikuq. Chayshina randikushpa, kutimushpaqam, chay ch'akra minayuqta randin.

Suq kumparasun ancha ch'aniyuq perlawan

⁴⁵ 'Dyuswan suq bidapi kawsananchiqqam ancha balin suq ancha ch'aniyuq perlawan rumishina. Suq nigosyantiqam chay mas shumaq llipyaq perlas rumikunata maskan. ⁴⁶ Chaymi chay mas munaypaq llipyaq perlawan tarishpaqa, tukuy iman kaqkunata randikun, kutirinan randiq. [Nuta: Chayshinar tukuy ima atishqanchiqa rurashun, Dyuswan syilipi kawsananchiqlapa.]

Jisusmi suq kumparasunda rurarqan piskadukunata akraqkunawan

⁴⁷ Tayta Dyus shamushpa shumaqta kamachikunani, piskadukunata piskaqkunashina rin ruraq. Chaqa chay runakunaqam piskadukunata

piskanambaqqqa, atarrayanda yakuman wichukunllapa. ⁴⁸ Chaymandaqam tukuy laya piskadukuna bulsachakaptin, atun qoch'apa manyaman chutashpa tiyanllapa, allin piskadukunata akrananllapa kanastanman. Piru mana baliq piskadukunataqam wichukunllapa. ⁴⁹ Chayshinam jwisyu diyapi Dyuspa anjilninguna allin kaqkunamanda uchayuqkunata akrashpa, ⁵⁰ lumenaykaq ninaman rin wichukuqllapa. Chaypim chay uchata ruraqkunaqa ancha waqashpa kirunllapata rinllapa qech'yachiq.

Ishkay laya ancha baliq duktrinakuna: unay duktrina, mushuq duktrina

⁵¹ Jisusmi noqaykuna yach'akuqningunata kayshina tapuwarcyanllapa: –¿Qamkunaqachu intyindingillapa yumbay chay kumparasyyunda? nishpa. Noqaykunaqam nirqanillapa:

–Ari, intyindinillapam, Taytitu, nishpa.

⁵² Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

–Wakin runakunaqam Dyuspa Santu Librunminda allita yach'achikunllapa: “Kayshinam Tayta Dyus shumaqta rin kamachikuq”, nishpa. Chay laya yach'achikuqqam suq wasipa dwiñunshina. Chaqa chay dwiñuqam yach'an surqoyta unay waqaychashqanda, chayraq waqaychashqandapis. [Nuta: *Chayshinallam chay yach'achikuqkunapis Dyuspa unay duktrinangunata, mushuq duktrinangunatapis allita yach'an yach'achikuyta.*]

Jisustam Nasaritpi disprisyarqanllapa

(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)

⁵³ Jisusqam chay kumparasyyungunawan yach'achikushpaqa, chay lugarmandaqa rirqanna. ⁵⁴ Chaymi uywakashqan llaqta Nasaritman ch'ayashpaqa, sinagua wasipi llaqta masingunata yach'achirqan. Chaymi paykuna uyashpa ancha shumaqta yach'achikuptinqa, ancha ispantashqata nirqanllapa:

–¿Ima, maymandataq kay runa ancha yach'ayniyuqqa? ¿Imashinataq achka milagrukunataqa ruran? ⁵⁵ ¿Manachu kayqa chay karpintirupa churin? ¿Manachu mamañqa Marya shutin? ¿Manachu masangunaqa Jakubu, Jusi, Simun, Judas shutin? ⁵⁶ ¿Manachu kay llaqtanchiqpi paningunaqa tiyanllapa? Chayshinaqa, ¿imashinataq kay karpintirituqa ancha yach'ayniyuq, tukuy chaykunata ruranambaqqqa?

⁵⁷ Chayshina ninakushpaqam, mana munarqanllapachu chay yach'achikushqanda kasuytaqa. Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

–Dyuspaq rimaqkunataqam suq llaqtakunapiqa shumitaq ch'askishpa kasunllapa. Piru llaqta masinguna, kikin ayllungunaqam mana kasunllapachu, nishpa.

⁵⁸ Chaymi paykuna mana kriyishqanrayku, Jisusqa chay Nasaritpiqa mana achka milagrukunataqa rurraqanchu.

14

Gubyirnu Irudismi Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan
(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)

¹ Chay tyimpupi prubinsya Galiliyapa gubyirnun Irudis Jisuspa famanda yach'ashpa, ² yanapakuqnin awturidarkunata nirqan:

–Chay alma Jwan Shutichikuqmi kawsamushqana. Chaymi chay milagrukunata atin rurayta, nishpa.

³⁻⁴ Chaqa chay Irudismi chay Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan. Piru manaraq wanchichiptimmi, kayshina karqan. Puntatam chay Irudisqa

masan Filipipa warmin Irudiyaswan kashqa karqan. Chaymi chay Jwanqa Irudista kayshina anyashqa karqan:

—Ama masaykipa warminwanqa kaychu, nishpa.

Chayshina anyashqambaqm̄i chay Irudisqa suldadungunata kamachirqan, Jwandāqa prisushpa, watashpa, karsilanañllapa.

⁵ Irudisqam Jwanda munarqan wanchichiyta. Piru ancha achka runakunam Jwambaqq̄a kriyirqanllapa: Paymi Dyuspaq rimaq, nishpa. Chaymi Irudisqa paykunata manchashpa, mana daschu Jwandaqa wanchichirqan.

⁶ Chaymandaqam Irudisqa diyambaq suq fyistata rurarqan. Chaypim yumbaypa ñawpambi chay warmi Irudiyaspa chinan ancha dansaptin, chay gubyirnu Irudistaqa ancha gustarqan. ⁷ Chaymi payqa intinadanda jurashpa nirqan:

—Ima mañiawashqaykitam qoshqayki, nishpa.

⁸ Chaymi maman kunaptin, chay chinaqa padrastun Irudista nirqan:

—Jwan Shutichikuqpa umanda suq platupi qoway, nishpa.

⁹ Chayshina mañaptinmi, gubyirnu Irudisqa limpu malaganayarqan. Piru yumbaypa ñawpambi jurashqanraykum, ¹⁰ suq suldadunda kamachirqan, karsilman rishpa, Jwamba umanda apamunambaq.

¹¹ Chayshina Jwanda wanchishpam, umanda suq platupi apamurqan chinaman. Chinaqam ch'askishpaqa, mamandana qorqan.

¹² Chaymi chay Jwamba yach'akuqningunaqa chay karsilman ch'ayashpaqa, Jwamba kwirpundallana aparqanllapa pampaq. Pambahashpaqam, rirqanllapa Jisusta willaq chay pasashqambaq.

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jisusqam yach'ashpa, Jwan Shutichikuqta wanchishqallapa, nishpaqa, chay kaykashqanmanda rirqan yakupi puriç barkupi suq chuncha lugārman, sapalan chaypi kanambaq. Piru ancha achka runakuna, warmikunam yach'arqan: Chay lugarmenmi riyan, nishpa. Chaymi llagtanganunamanda ch'akip rishpa, Jisus riykashqan lugarmen ch'ayarqanllapa.

¹⁴ Chaymi Jisusqa chay barkumanda ishkishpaqa, chay ancha achka runakunata, warmikunata rikarqan. Chaymi paykunata llakipashpa, apashqan qeshyaqkunata kach'akachirqan. ¹⁵ Amsayaykaptinqam noqaykuna yach'akuqningunaqa qemikashpa, Jisusta kayshina nirqayllapa:

—Tardinám. Kay chunchapiqam mana pipis tiyanchu. Chayri kay runakunataqa kach'ayna, sirkə kasiriyukunaman rinambaqlapa, miku-nata randiq, nishpa.

¹⁶ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—¿Imapaqnimir rinqallapaqa? Qamkuna qarayllapa, nishpa.

¹⁷ Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa nirqayllapa:

—Manam nima mikuna kanchu. Sinku tandita, ishkay piskaditullam kan, nishpa.

¹⁸ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Chaykunata kayman apamuylapa, nishpa.

¹⁹ Chaymandaqam Jisusqa kamachikurqanna qewakunapa sawambi chay runakuna, warmikuna tiyanambaqlapa. Chaymandaqam chay sinku tanditata, chay ishkay piskadituta piskashpa, syiluman chapakushpa, Dyusta pagikurqan. Chayshina pagikushpaqam, chay tanditakunata piti piti rurashpa, noqaykuna yach'akuqningunata qowarqanllapa, chay

runakunata qonaypaqlapa. Chayshinam rurarqan chay ishkay piskadituwambis. ²⁰ Mikushpallapaqam yumbay undarqanillapa. Chay tandawan piskaduqam subraranraq dusi kanasta undakuna. ²¹ Kanan chay mikuqkunaqam ullqokunalla 5.000ch'i karqan. Warmikunata, wambraku-nataqam mana yuparqayllapachu.

*Jisusmi ancha atun qoch'apa sawanda ch'akip rirqan
(Mk 6.45-52; Jn 6.16-21)*

²² Chaymi chay uras Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Lluqshishpa chay barkuman, ñawpayllapa waq chimbaman, nishpa.

Chay barkupi riykaptiyllapaqam, Jisusqa kidarqan dispidiq chay achka runakunata, warmikunata. ²³ Chaymandaqam payqa rirqan suq chuncha lumaman, chaypi Tayta Dyusman mañakuq. Chaymi chaypilla sapalitan tutayarqan. ²⁴ Chay barkupi noqaykuna riykaqqam ancha atun qoch'apa ch'awpimbina karqayllapa. Lukismi ñawpa ladumanda ancha wayrarqan. Chaymi yakukuna waqmanda kaymanda maqchikashpa chay barkuta arkaptin, manana atirqayllapachu rihta. ²⁵ Piru yaqqana achikyaptimmi, Jisusqa yakupa sawanda ch'akip riykarqan noqaykunapa ikiyta. ²⁶ Chaymi noqaykuna rikashpa, yakupa sawanda riykaptinqa, ancha manchashpa qayach'akurqayllapa:

—¡Ichichín, almam shamuykan! nishpa.

²⁷ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Ama manchayllapachu. Noqam kani, nishpa.

²⁸ Pidruqam nirqan:

—Qam Jisukristu kashpaqar, kamachikuy, kay yakukunapa sawanda purishpa, ch'akip shamunaypaq qaman, nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Shamuyri, nishpa.

Chaymi Pidruqa chay barkumanda ishkishpa, chay yakupa sawanda riykarqan Jisusman. ³⁰ Lukismi rikashpa ancha wayraykan, nishpa, manchashpa, yuyarqan: seqayman imakish, nishpa. Chaymi seqaykashpana, qayach'akushpa, Jisusta kayshina nirqan:

—¡Washawayri, Taytitu! nishpa.

³¹ Chaymi Jisusqa Pidruta das piskashpa, nirqan:

—¡A, runa noqapi mana allita kriyiq! ¿Imapaqmír mana allitaqa noqapiqa yuyakungichu? nishpa.

³² Chaymandaqam Jisuswan Pidru barkumanna lluqshiptinga, chay wayraqa limpuna qasillarqan. ³³ Chaymi chay barkupi noqaykuna Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, payta adurarqayllapa,

—¡Allibraq qamqa Dyuspa Churin kang! nishpa.

*Jisusmi Jinisarit pambapi qeshyaqkunata kach'akachirqan
(Mk 6.53-56)*

³⁴ Chay ancha atun qoch'ata pasashpaqam, ch'ayarqayllapa suq atun pamba Jinisarit shutiqman. ³⁵ Chaymi chay jinisarinukuna Jisusta riqshpaqa, chay lugarnimba tukuy rridurninman abisukunata kach'arqanllapa. Chaymi yumbay qeshyaqniqllapata Jisusman apamurqanllapa. ³⁶ Ch'ayamushpaqam Jisusta kayshina rrugarqanllapa:

—Dijawayri kapitaykipa manyandalla llamkanaypaq, nishpa.

Chaymi chay qeshyaqkuna kapanda llamkaqkunaqa yumbaynin das kach'akarqanllapa.

15

*Kaykunam uchayuqkunata rurachiwanchiq
(Mk 7.1-23)*

¹ Suq diyam Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyu duktrinayuqkuna Jirusalin llaqtamanda Jisusman shamurqanllapa. Payman qemikashpam, tapurqanllapa:

² –Unay agwilunchiqkunaqam mikunambaqqam puntata mayllakuna kustumbrita rurashpa, makinġunata mayllaqlapā. Yach'achiwarqanchiq, noqanchiqkunapis chay kustumbrita rurananchiq. Chayri ɿimaraykutaq yach'akuqnikikunaqa mana kasunllapachu chay kustumbritaq? nishpa.

³ Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

–ɿimaraykutaq Dyus kamachikushqanda dijashqallapa kangi, kustumbrikitalla ruranaykillapaqa? ⁴ Chaqa Dyusqam kayshina kamachikushqa: “Taytaykita, mamaykita rrispitayllapa. Mayqan runa warmi taytanda mama manda maldisyaqqam wañunqa”, nishpa.* ⁵ Piru qamkunaqam kustumbrilikunata kasushpa, ningillapa: “Taytayki, mamayki mañashuptin yanapanaykiqam, atingi ūigaya: ‘Chay mañawashqaykitaqam rini qoq Dyusta. Chaymi mana atinichu qamtaqa yanapashuyta’”, nishpa. ⁶ Chayshina yach'achikushpaqam, Dyus kamachikushqandaqa ūigaykangillapa, chay kustumbrilikunata siginaykirayku. ⁷ ¡A, shimiкиwanlla kasukuqkuna! Dyuspaq rimaq Isayiyasqam qamkunapaq ancha allita kayshina nirqan:

⁸ Kay runakunaqam shiminwanlla adurawanllapa. Piru shunqonllapapiqam mana nimatapis kuyawanllapachu.

⁹ Chaymi yanqa adurawanllapa. Chaqa runakuna kamachikushqandallam yach'achikunllapa. Manam yach'achikunllapachu noqapa duktrinaytaqa, nishpa.*

¹⁰ Chaymi Jisusqa chay uyakuq runakunata qayashpa nirqan:

–Allita uyawashpa, intyindiyllapa: ¹¹ Imata mikushpaqam, mana uchayuqchu kanchiq. Ashwan shunqonchiqpi mana allikunata yuyashpa, shiminchiqwan rimashpam, uchayuqqa kanchiq, nishpa.

¹² Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa qemikashpa, Jisusta kayshina nirqayllapa:

–Taytitu, chayshina niptikiqam, farisiyu duktrinayuqkunataq mana gus-tashpachu ancha piñakurqanllapa.

¹³⁻¹⁴ Chaymi Jisusqa noqaykunata niwarqan:

–Paykunataqa ama manchayllapachu. Chaqa runakunaqam plantaku-nashinalla. Suq diyam Tayta Dyus paypi mana kriyikunataqa rin wkichukuq mana baliq plantashina. Chay farisiyu duktrinayuqkunataq ancha pandashpa, sarkukunashina kidashqallapa. Chaymi suqkunata mana baliq duktrinanda yach'achishpa, sarkupura rambanakuqshina. Chaymi chay farisiyukuna, paykunata kasuqkunapis ush'kuman seqaqku-nashina kashpa, limpu rinllapa chingaq, nishpa.

¹⁵ Chaymi Pidruqa nirqan:

–Intyindichiwayllapár chay kumparasyunda, nishpa.

¹⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

* ^{15:4} Éxodo 20.12; 21.17   * ^{15:9} Isaías 29.13

—¿Ima manachu qamkunapis intyindingillapa? ¹⁷ Allita yuyayllapa. Mayqan runa imatapis mikuptin upyaptinqam, pach'anman yaykun, ¿manachu? Chaymandaqam pach'anmandaqa sawaman pasan. (Manam shunqonmanchu yaykun, uchayuq kanambaqqqa.) ¹⁸ Piru mana baliq palabrukunata rimashpam uchayuqqa. Chaqa chay rimashqandaqam shunqombi yuyashpa, rimanga. ¹⁹ Kay laya mana baliq yuyaykunaqam shunqonmanda lluqshin: wanchikunambaq; warmiyuq kashpa, suqwan kanambaq; manaraq willashpa taytanda mamanda, chinawan puñunambaq; suwakunambaq; yanqa llullakunata rimanambaq; washa rimay kanambaq. ²⁰ Chay laya mana baliq yuyayniyuqkunam uchayuqqa. Piru chay mayllakuna kustumbrita mana ruraqkunaqam mana uchayuqchu, nishpa.

*Sug furastira warmim Jisuspi ancha yuyakurqan
(Mk 7.24-30)*

²¹ Chaymandaqam Jisusqa chay kayakashqanmada rirqanna (Isrrayilpa ladumbi kaq nasyunman.) Chay nasyumba Tiru llaqtamba, Sidun llaqtamba sirkaman ch'ayarqan. ²² Waqpim prubinsya Kanayanmanda kaq warmitiyaq. Chay warmim Jisusman shamushpa ancha jwirtita qayakurqan:

—¡Unay gubyirnu Dabidpa Karu Willkan Taytitu, llakipawayri! ¡Wawaymanmi dyablupa ispiritun yaykushqa! ¡Chaymi mana dijashpachu, ancha padisichin! nishpa.

²³ Piru Jisusqam uyalarqanlla. Manam nimatapis nirqanchu. Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa Jisusta nirqayllapa:

—Chay warmi ikinchiqta shamuq qayakushpaqam ancha piñachiwanchiq. Yush'ayku, willay rinambaqna.

²⁴ Chayshina niptiyllapam, Jisusqa chay warmita nirqan:

—Taytay Dyusqam mana kach'amuwashqachu furastirukunamanqa. Ashwan kach'amuwashqaqam isrraylinukunaman, nishpa.

²⁵ Piru chay warmiqam Jisuspa ñawpanman shamushpa, qonqorikushpa urkunda pachaman ch'ayachishpa, kayshina rrugarirqan:

—¡Taytitu, yanapawayri! nishpa.

²⁶ Jisusqam nirqan:

—Manam allihu wambrakunata mikunanda qoch'ishpa, allqetukunata qonanchiqqa. (Chayshinallam mana allihu, isrraylinukunata dijashpa, qamkuna furastirukunata yanapashunayqa), nishpa.

²⁷ Chayshina niptinqam, chay warmiqa nirqan:

—Arí. Chayshinam, Taytitu. Piru patrunguna mesapi mikuptinqam, allqokunapis chay pidasitun ishkiqkunata mikunllapa. (Chayshinam alli kanman, noqaykunatapis ashlitata yanapawanayki), nishpa.

²⁸ Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—¡Warmsita! ¡Ancha allitaraq noqapi kriyishqa kangi! Chaymi chay mañwashqaykita rini ruraq, nishpa.

Chayta nishqan urasmandapacham chinanqa kach'akarqanna.

Jisusmi achka qeshyaqkunata kach'akachirqan

²⁹ Jisusmi chay lugarmanda rishpaqa, Galiliya ancha atun qoch'apa manyanda rishpa, suq lumaman lluqshishpa, chaypi tiyarqan. ³⁰ Jisus kayakashqanmañ achka runakuna, warmikuna ch'ayarqanllapa apamushpa kujukunata, sarkukunata, mudukunata, mankukunata, suq laya nanaywan kaqkunatapis. Chayshina ch'ayashpaqam, chay qeshyaqkunata Jisuspa ñawpambi rurraqanllapa. Chaymi payqa yumbaya kach'akachirqan.

³¹ Chaymi mudukuna rimaptin, mankukuna allinyaptin, kujukuna puriptin,

mana rikakuqkuna chapakuptinqa, chay isrraylinu rikaqkunaqa ancha ispantashqata Taytanchiq Dyusta ancha alabarqanllapa.

*Jisusmi 4.000 runakunata qararqan
(Mk 8.1-10)*

³² Chayshina paykunata kach'akachishpam, Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata qayawashpa, kayshina niwarqanllapa:

—Ancharaq kay runakunapaq llakini. Chaqa kimsa diyanam kaypi pulay noqawan, piru manam nima kanchu mikunanllapaqa. Chaymi mana munanichu mallaqta kach'ayllapataqa. Chaqa ñambi imakish binsikanmllapa, nishpa.

³³ Chaymi noqaykunaqa nirqanllapa:

—¿Imatamir qarashun kay chunchapiqa? Chaqa kaypiqam mana pipis tiyanchu, mikunata randichiwananchiqqa, paykunata qarananchiq, nishpa.

³⁴ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—¿Ayka tanditayuqmí kangillapa? nishpa.

Noqaykunaqam nirqayllapa:

—Syiti tandita, ashla piskaditullam kan, nishpa.

³⁵ Chaymi Jisusqa kamachikurqan, yumbay chay runakuna pambapi tiyanambaqlapa. ³⁶ Chaymandaqam chay syiti tanditata, chay piskaditukunata piskashpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam piti piti rurashpa, noqaykunata qowarqanllapa, chay yumbay runakunata qaranayapaqlapa.

³⁷ Qaraptiyllapaqaqam, yumbay mikurqanllapa undanangaman. Mikuptinllapaqaqam, syiti kanasta unda subrarqan. Chaymi chay subraqunata tandarqayllapa. ³⁸ Chay mikuqkunaqam ullqokunalla 4.000ch'i karqan. Warmiku-nata wambrakunataqam mana yuparqayllapachu. ³⁹ Chaymandaqam chay runakunamanda dispidikashpaqa, Jisusqa yakupi puriq barkuman lluqshishpa, rirqanna Magdala shutiq lugarman.

16

*Jisustam nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq
(Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)*

¹ Wakin farisiyu duktrinayuqkuna sadusiyu duktrinayuqkunawan shamushpam Jisusta mallipanambaq, yanqa kayshina nirqanllapa:

—Mayá, suq manchaypaq milagruta ruray yach'anayaqlapa, allipchu sylumanda shamushqa kangi ichu mana, nishpa.

² Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqaqam tardiman rupay seqaptin, sylipi chupikata rikashpaqa, ningillapa: “Allin diyam qayaqa rin kaq”, nishpa. ³ Chayshinallam madrugadupi sylu tuldadu kaptin, qarwita chupikayaykaqta rikashpaqa, ningillapa: “Tamyaqmi rin”, nishpa. ¡A shimikiwanlla Dyusta kasuqkuna! Chayshina sylulta chapashpam, yach'angillapa, imashinam rin kaq ty-impu, nishpa. Chayshina yach'ashpaqa, ¿imaraykutaq mana yuyangilla-pachu, Dyus nishqanmi kumpliykanna, nishpaqa? ⁴ ¡Qamkuna kay ty-impu manda malukunaqam Dyustaqa mana munangillapachu kasuya! Chaymi qamkuna chay milagru mañawashqaykitaqá mana rinichu ruraq. Ashwanmi kay laya milagrulla rin kaq. Manchu Dyuspaq rimaq Junaswan suq milagru karqan. Chayshinallam noqawambis kanqa. [Nota: Chay Junasqam suq ancha atun piskadupa pach'ambi karqan pambadushina. Chay-mandaqam lluqshirqan. Chayshinallam Jisuspis atun mach'ayshina sipultur-api pambadu kashpa, kawsamushpam, lluqshirqan.]

Chayshina nishpaqam, paykunamandaqa akrakashpa, rirqanna.

*Farisiyukunapa duktrinanmi dañachikuq libadurashina
(Mk 8.14-21)*

⁵ Noqaykuna Jisuspa yach'akuqningunam chay ancha atun qoch'apa waq chimbaman rishpaqa, qonqarqayllapa tandata apaq. ⁶ Chaymandaqam chay chimbaman ch'ayaptiyllapaqa, Jisusqa niwarqanllapa:

—Uyawayllapa, kaykish niykillapa, farisiyukunapa libaduranmanda, sadusiyukunapa libaduranmanda kwidakanaykillapa, nishpa.

⁷ Chayshina niwaptinllapaqaqam, noqaykunapura kayshina parlarqayllapa:

—Tandata mana apamushqanchiqraykum chay libadurapaqqa niwanchiqllapa.

⁸ Piru chayshina parlaptiyllapaqaqam, Jisusqa yach'ashpa, kayshina niwarqanllapa:

—Tandaykillapata qonqashpaqa *¿imarakutaaq chayshina parlaykangillapa?* *¿Ima manachu allita noqapi yuyakungillapa?* Jisukristum atin qarawayninchiqta, nishpaqa? ⁹ *¿Ima manachu intyindingillapa?* *¿Manachu yuyangillapa chay sińku tanditakuna chay 5.000 runapaq aypashqandaqa?* *¿Manachu yuyangillapa paykuna mikushpa undaptinllapa, chay achka kanastakunapi subrashqandaqa?* ¹⁰ *¿Manachu ni yuyangillapa chay syiti tandakuna 4.000 runakunapaq aypashqandaqa?* *¿Manachu yuyangillapa chay 4.000 mikushpa undaptinllapa, chay achka kanastakunapi subrashqandaqa?* ¹¹ *¿Ima manachu intyindingillapa?* Manam niykillapachu, tandaykillapata qonqashqaykiraykuchu. Ashwanmi niykillapaqa, farisiyukunapa, sadusiyukunapa libaduranmanda kwidakanaykillapa, nishpa.

¹² Chayshina noqaykunata niwaptinraqmi intyindirqayllapa: Manam niwashqachu kanchiq, tandapa libaduranmanda kwidakananchiqchu. Ashwanmi chayshinaqa niwarqanchiq, farisiyukunapa, sadusiyukunapa duktrinanmanda kwidakananchiq, nishpa. [Nuta: *Chaqa ashla libadurallam achka masata atin saksachiyya. Chayshinallam farisiyupa, sadusiyupa kustumbringunata ashlitatalla ruraptinchiq, ancha dañachiwanchiqman.*]

*Pidrum Jisusta nirqan: "Qamqam Dyuspa Churin kangi", nishpa
(Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)*

¹³ Jisusqam ch'ayashpa prubinsya Filipupa Sesarya llaqtamba lugarningunaman, noqaykuna yach'akuqningunata tapuwarqanllapa:

—Runakunaqa *¿imatam nin noqapaqqa?* *¿Pish kani noqaqa paykunapaqqa?* nishpa.

¹⁴ Chaymi noqaykunaqa nirqayllapa:

—Wakinqam nin chay alma Jwan Shutichikuqshi kangi. Wakinqam nin: Dyuspaq chay unay rimaq Eliyasshi kangi. Wakinqam nin: Dyuspaq chay unay rimaq Jirimiyasshi kangi ichush Dyuspaq suq unay rimaq kangi, nishpa.

¹⁵ Chaymandaqam tapuwarqanllapa:

—Mayá, qamkunaqa *¿imatataq ningi?* *¿Pitaq kani qamkunapaqqa?* nishpa.

¹⁶ Chaymi Simun Pidruqa nirqan:

—Qamqam Dyus Akrashqan Washadurniyllapa kangi. Qamqam Dyus kawsaqpa Churin kangi, nishpa.

¹⁷ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Manam ni mayqan runa nishushqachu: pim Jisukristuqa, nishpaqa. Ashwanmi Taytanchiq Dyus syilupi kaq yanapashushqa intyindinayki.

Chayri qam, Junaspa churin Simun Pidruqa kushikuy. ¹⁸ (Chaqa shutiki "Pidrum" munan niyta "rumi.") Kanan suq simyintu rumishinam ringi kaq. Chaqa runakuna, warmikuna qamanda yach'akushpa, noqapi kriyiptinllapaqam, rini washaq, ama ni mas pudirniyuq dyablu atinambaq apaya wañushqakunapa lugarninman. Chaqa noqapi chay kriyiqkunaqam ilgisay. ¹⁹ Syilupa llabingunatam rini qoshuq. Chaqa noqapi chay mana kriyiqkunaqam dyablupa kadinangunawan watadushina. Piru kay mundupi noqapaq yach'achikushpaqam, chay kadinakunata paskaykangimanshina. Chaymi noqapaq willaptiki, paykuna noqapi kriyiptinllapaqa, syilupa pun-gunda kich'aykangimanshina, syiluman yaykunanllapa. Piru noqapaq willashqaykitu mana kriyiqkunaqam watadushinalla kidan. Manam atin-qallapachu yaykuya syilumanqa.

²⁰ Chayshina nishpaqam, Jisusqa yumbay yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Amaraq ni pitapis noqapaqqa niyllapachu: "Jisusqam Dyus Akrashqan Washadurninchiq", nishpaqa.

*Jisusqam nirqan: "Rinllapam wanchiwaq", nishpa
(Mk 8.31-9.1; Lk 9.22-27)*

²¹ Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata kayshina niriwarqanllapa:

—Riqmi rini Jirusalin llaqtaman. Waqpim chay kamachikuq ansyankuna, chay kamachikuq israylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna ancha rinllapa padisichiwaq. Kanan rinllapam sintinsyawaq wañunapqa. Piru chay wanchiwashqan diyamandam qaya suq punchawnin rini kawsamuq, nishpa.

²² Chaymi Pidruqa Jisusta suq laduman sapalanda apashpa, nirqan:

—Taytitu, amar Taytanchiq Dyus munanmanchu chayshina padisishpa wañunaykipaqa, nishpa.

²³ Chaymi Jisusqa tikrakashpa, Pidruta nirqan:

—¡Qamqam dyablushina rimaykangi! ¡Ashuy ñawpaymanda! Chaqa qamqam munangi disanimachiwayta, Tayta Dyus munashqanda ama ruranayapaq. Mana intyindiq runashinam yuyaykangi. Manam yuyaykangichu Dyus yuyashqanshinaqa, nishpa.

²⁴ Chaymandaqam Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Mayqan munaq yach'akuqniy kaytaqa tukuy ima munashqanda di-jashpa, noqatalla sigiwanqa, suq kruspi munaptinllapa wanchiyatapis.

²⁵ (Chaqa noqapi kriyiqkunataqam chay kuntrawaqkuna munangallapa wanchiyta.) Piru amar ñigawaychu, chay kuntrawaqkuna ama wanchishunallapa. Chayshina ñigawashpaqam, jwisyu diyapiqa ringi chingaq. Piru noqapi kriyishqaykirayku wanchishuptinqam, jwisyu diyapi rimi washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanayki. ²⁶ Chaqa suq runa ichu suq warmi kay mundupa tukuy imanda ch'askishpa, piru jwisyu diyapi chingashpaqa, ¿imatam ganashqa? Chaqa manam atinchu pagarakuyta washakanambaaqqa. ²⁷ Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, Taytay Dyuspa pudirniwan llipyashpa, anjilningunawan syilumanqa rini kutimuq. Chay diyapim runakuna tukuy ima rurashqambaq rini pagaraq, primyunda qoshpa, ichu kastigashpa. ²⁸ Alliptam niykillapa, wakininkiqam manaraq wañushpa, ringillapa rikawaq, chayshina Dyuspa pudirniwan llipyashpa, shamuptiyqa.

17

*Jisukristum llipyarqan
(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)*

¹ Chay nishqanguna sayis diyas pasaptinnam, Jisusqa Pidruta, Jakubuta, masan Jwannindinda apashpa, rirqan suq altu lumapa sawanman. ² Chay lumapim Jisusqa suq layayarqan. Chaqa qaqlangam rupayshina llipyashpa, achikchakurqan. Rurakushqan mudanambismi rupayshina ancha llipyarqan. ³ Chaymadaqam Dyuspaq chay unay rimaqkuna Muysiswan Eliyas chay uras ladumbi rikakushpa, Jisuswan parlaykarqanllapa. ⁴ Chaymi Pidruqa Jisusta nirqan:

—Taytitu, ancha alliraq kaypi kananchiqllapa. Munaptikiqa, kimsa chuqlata rurashaqllapa, suqta qambaq, suqta Muysispaq, suqta Eliyaspaq, nishpa.

⁵ Chayshina Pidru rimaykaptinllam, suq llipyaq pukutay shamushpa, limpu pambarqan. Chayshina pambaptinqam, chay uras pukutaya ukun-manda Dyusta uyarqanllapa kayshina niqta:

—Kaymi kuyashqay Churiy. Paywanmi anchallana kushikuni. ¡Paytar uyayllapa! nishpa.

⁶ Chayta uyahspaqam, chay kimsa yach'akuq masiykunaqa ancha man-chashpa, qonqorikurqanllapa qaqlanllapa allpaman ch'ayanangaman.

⁷ Chaymi Jisusqa qemikashpa, paykunapa sawanman makinda rurashpa, nirqan:

—Atariyllapa. Ama manchayllapachu, nishpa.

⁸ Chaymi atarishtpaqa, manana ni pitapis ladumbiqa rikarqanllapachu. Jisustallanam rikarqanllapacha.

⁹ Chaymadaqam Jisus chay lumamanda uraman riqshinaqa, chay kimsa yach'akuq masiykunata kamachirqan:

—Kay rikashqaykitqa amaraq pitapis niyllapachu, wañushpa kawsamu-naykaman, nishpa.

¹⁰ Chaymi chay yach'akuq masiykunaqa Jisusta tapurqanllapa:

—Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqa ¿imaraykutaq ninllapa: “Dyus Akrashqan Washadur manaraq shamuptinshi, chay alma Eliyas kawsamushpa, puntata rin shamuq”, nishpaqa?*

¹¹ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Allibmi chayshina. Eliyasmi puntata shamenambaq karqan, runakuna yach'achinambaq, uchangunata dijanambaqllapa. ¹² Piru noqaqam niykillapa, Eliyasmam shamurqanna. Piru paytaqam mana riqsirqanllapachu, Dyuspaq rimaq, nishpaqa. Chaymi paytaqa munashqanllapata rurarqanllapa. Paytashinallam noqa Dyusmanda Shamuq Runatapis ancha rinllapa padisichiwaq, nishpa.

¹³ Chayshina Jisus Eliyaspaq niptinqam, paykunaqa intyindirqanllapa: Jwan Shutichikuqpaqmí chayshina niwashqaqa kanchiq, nishpa.

*Jisusmi suq wambra atakiyuqtakach'akachirqan
(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43)*

¹⁴ Jisus chay kimsa yach'akuq masiykunawan chay lumamanda shamush-paqam, chay kashqayllapaman ch'ayamurqanllapa. Chaymi suq runa shamushpa, Jisuspa nawpambi qonqorikushpa, kayshina rrugarqan:

¹⁵ —Taytitu, llakipayri wambrayta. Atakikuna piskashpam, ancha padisichin. Chaqa kutin kutin piskashpam, ninakunaman yakukunaman

---

* **17:10** Malaquías 4.5-6

bulashqa. ¹⁶ Chaymi kay yach'akuqnikikunaman apamushqa kani. Piru paykunaqam mana atishqallapachu kach'akachiyyta, nishpa.

¹⁷ Chayshina niptinmi, Jisusqa nirgan:

—¡A, qamkuna Dyuspi mana yuyakuqkuna, mana allita ruraqkunaqa! ¿Ima tyimpukamanraq qamkunawanqa padisishaq? ¿Ima tyimpukamanraq qamkunataqa agwantashqaykiqa? Mayá, kayman apamuylapa wambraykita, nishpa.

¹⁸ Apamuptinllapaqam, Jisusqa dyabluta anyashpa, chay chulumanda qatirqan. Chaymi chay urasmandapacha kach'akashqana kidarqan.

¹⁹ Chaymandaqam noqaykunalla Jisuswan kashpaqa, kayshina tapurqayllapa:

—¿Imaraykutaq noqaykunaqa mana atirqayllapachu chay dyabluta qatiytaqa? nishpa.

²⁰ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Dyuspi mana allita yuyakushpam, mana atirqaykillapachu qatiytaqa. Piru alliptam niykillapa, ashlita Dyuspi yuyakushpá, chay ñapushpa muritun tantitutafach'i, kay atun urqqota kamachiptikillapa suq laduman rinambaaqqa, kasushushpá rinman suq laduman. Chaqa qamkuna Dyuspi allipta yuyakuptikiqam, mana nimapis trabajuschu kanman qamkunapaqqá.

²¹ Piru kay laya dyablutaqam chayshinallaqa mana atingillapachu qatiyta. Ashwanmi ayunashpa, Dyuspi allita yuyakushpa, payman mañakushpa atingillapa qatiytaqa, nishpa..

Jisusmi nirirqan: "Rinllapam wanchiwaq", nishpa

(Mk 9.30-32; Lk 9.43-45)

²² Prubinsya Galiliyapi kaykaptiyllapam, Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata kayshina niriwarcqanllapa:

—Noqa Dyusmanda Shamuq Runataqam rinllapa intrigakuwaq runakunapa makinman. ²³ Rinllapam wanchiwaq. Piru kimsa diyamanmi rini kawsamuq, nishpa.

Chayshina niwaptinllapaqam, ancha llakirqayllapa.

Dyuspa adurana wasimbaqmi kuntribusyunda kubrakurqanllapa

²⁴ Jisusqam noqaykuna yach'akuqningunawan Kapirnawun llaqtaman ch'ayarqayllapa. Chaypi kaptiyllapam, kuntribusyunda kubrakuqkuna Pidruman qemikashpa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Qamkunapa yach'achikuqnikichu Dyuspa adurana wasimbaq kuntribusyunda pagarakun ichu mana? nishpa.

²⁵ Chaymi Pidruqa nirgan:

—Arí, pagarakunmi, nishpa.

Chaymandaqam Simun Pidru wasiman yaykuptinqa, manaraq nimata niptin, Jisusqa tapurqan:

—Mayá, ¿ima ningitaq, Simun? Kay mundupi gubyirnukunaqa ¿pitataq kubranllapa kuntribusyundaqa? ¿Llaqta masingunatachu ichu jwirakunata? nishpa.

²⁶ Chaymi Pidruqa nirgan:

—(Girrapi binsishqanraykum), jwirakunataqa kuntribusyunda kubranllapa, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirgan:

—Arí. Chay gubyirnukunapa llaqta masingunaqam mana pagarakunchu kuntribusyundaqa. (Chaymi noganchiqkuna Dyuspa wambran isrraylinukuna kashpaqa, mana nisisaryuchu pagarakunanchiq chay kuntribusyundaqa.) ²⁷ Piru ama ni pitapis piñachinanchiq pagarakushun. Chayri riy chay atun qoch'amán, answiluykiwan piskaduta piskanayki.

Chaqa chay punta piskadu piskashqaykipa shimimbim ringi tariq suq qellayta. Chayta apamushpa, noqapaq qambaqpis chay kuntribusyunda pagarakuy, nishpa.

18

Mas kamachikuqmi kayshina kanqa (Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

¹ Chay tyimpupim noqaykuna yach'akuqninguna Jisusman qemikashpa, kayshina tapurqayllapa:

—Taytitu, Tayta Dyus shumaqta kamachikuptin syilupiqa, yumbay runa-mandaqa ɿpiqa masta rin kamachikuqqa? nishpa.

² Chaymi Jisusqa suq wambrituta qayashpa, ch'awpiyllapapi rurashpa,

³ kayshina niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, kay umildi wambritushina mana kashpaqam, mana ringillapachu atiq yaykuyta syluman, Dyuswan kawsanaykillapa.

⁴ Chaymi Tayta Dyus shumaqta kamachikuptinqa, kay wambritushina umildi kaqkunaqam Dyuspaaqqa masta rinllapa baliq. ⁵ Mayqan runa kasuwashpa kay laya wambrituta ch'ayachiqqam, noqata ch'ayachiwaykanshina, nishpa.

Ama suqkunata uchata rurachishunchu (Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁶ 'Noqapi chayraq kriyiqkunata uchata rurachiqqam ancha kastigadu rin kaq. Chaymi chay uchata rurachiqpaqqa mas alli kanman, suq atun mulinu rumita kungambi watashpa, wichukunanllapa mar yakupa ch'awpinman, chaypi ch'uqashpa wañunambaq (manaraq chay uchata rurachiptin, ama mas kastigadu kanambaq). ⁷ ¡Akakáw kay mundupi kawsaqkunapapaqqa! Chaqa achka laya mana baliq yuyaykunam runakunata, warmikunata animachin, uchata rurananllapaqa. Chaymi ancha trabajus rin kaq, shumaqta kawsaninanllapaqa. ¡Piru mas kastigadum rin kaq chay runa uchata rurachikuqqa!

⁸ 'Chayrayku makiki ichu ch'akiki ancha qawch'u kaptin uchata rurachishunqan, kuchushpa wichukuy, uchata ama ruranaykipa. Mas allim kanman, kuju ichu manku suq bidaman yaykunaykipa. Manam allichu ishkay makiyuq ichu ishkay ch'akiyuq kashpa, tukuy tyimpu lumyaykaq ninaman wichukudu kanaykipa. ⁹ Kanan ñawikiwan imata rikashpa, animakashpa uchata ruranaykiqa, surqoshpa, karuman wichukuy. Chaqa mas allim suq ñawiyuqlla kashpa, suq bidaman yaykunayki. Manam allichu ishkay ñawiyuq kashpa, lumyaykaq infyirnuman wichukudu kanaykiqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan chingashqa wishawan (Lk 15.3-7)

¹⁰ 'Kay taksha wambritutashinaqa ama disprisyayllapachu. Chaqa paykunata kwidaq anjilkunam Tayta Dyuspa ñawpanman ima uraspis atin ch'ayayta, chay wambritukunapaq mañakunan. ¹¹ Noqaqam shamushqa kani, chay chingashqakunata washanayapaq.¡

¹² '¿Imatataq yuyangillapa? Suq runa 100 wishayuq kashpa, suq wishitan chingaptinqa, ɿmanachuraq chay 99ta lumapi dijashpa, rimán chay suq chingashqa wishitanda maskaq tarinangaman? ¹³ Chay chingashqa wishanda tarishpaqash', ancha kushikunqa maski chay 99 mana chingashqakunapaq.

¹⁴ Chayshinam syilupi Taytanchiq Dyuspis mana munanchu kay wambritushina kaqkuna ni suqnin chinganambaq.

*Kriyiq masinchiqkunata pirdunashun
(Lk 17.3)*

¹⁵ 'Kriyiq masiki mana allita rurashuptinqa, rishpa, paywanlla parlay: "Kayshinam dañachiwashqa kangi", nishpa. Chaymi kasushushpa aliyaptinqa, shumaqtana ringi kawsaq chay kriyiq masikiwanqa. ¹⁶ Piru mana kasushuptinqa, apay suq ichu ishkay tistigukunata, ishkay ichu kimsa yach'anaykillapa, ¿Imatam nin? nishpa. ¹⁷ Chay apashqaykikunata mana kasuptinqa, yumbay chay tandakaq kriyiq masinchiqkunata willay. Yumbay paykunata mana kasuptinqa, paytaqa suq mana kriyiqtashina íchu suq uchayuq kuntribusyunda kubrakuqtashinana riqsiyllapa.

¹⁸ 'Alliptam niykillapa, noqapi chay mana kriyiqkunataqam dyablu kadinakunawan watashqashina. Piru kay mundupi noqapaq yach'achikushpaqam, chay kadinakunata paskaykangimanshina. Chayshina suqkunata animachishpa noqapi kriyinanllapaqam, qamkunaqa sylilupa pungunda alabis kich'aykangimanshina, sylluman yakyunalanllapa. Piru kay mundupi yach'achikushqaykita mana kriyiqkunaqam watadushinalla rin kidaq. Manam atinqallapachu yaykuya syllumanqa.

¹⁹ 'Niykillapapismi, kay mundupi ishkay qamkuna suq yuyayniyuqla kashpa, Tayta Dyusman mañakuptiqam, payqa mañashqaykita syllumanda rin qoshuqllapa. ²⁰ Chaqa ishkay ichu kimsa noqapi yuyakushpa tandanakuptinqam, paykunapa ch'awpimbikani, nishpa.

²¹ Chaymi Pidruqa qemikashpa, Jisusta kayshina tapurqan:

—Taytitu, suq kriyiq masiy mana allita rurawaptinqa, ¿ayka kutindam pirdunashaq? ¿Syiti bwiltastachu pirdunashaq? nishpa.

²² Chayshina tapuptinmi, Jisusqa nirqan:

—Manam niykichu syiti bwiltastalla pirdunay, nishpaqa. Ashwan pir-dunayqa 70 bwiltasta syitiyuqwan, nishpa. [Nuta: *Chayqam munan niyta tukuy bwiltasta pirdunananchiq*.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ishkay dibirakuqwan

²³ Jisusqam nirqambis:

—Taytanchiq Dyus shumaqta kamachikuptinqam, suq gubyirnu pirdunakuqshina rin kaq. Chaqa chay gubyirnum munarqan yach'ayta: Kriyaduykunaqa, ¿aykatataq dibirawanllapa? nishpa. ²⁴ Chaymi kwintanda surqoykaptinqa, apamurqanllapa suq runa 10.000 talintu dibiraqta. [Nuta: *10.000 talintukunaqam ancha achka qellay karqan. Chaqa suq trabajaq runam masdi 15 watakunata trabajashpa, suq talintutalla atiq ganaya*.]

²⁵ Chaymi chay dibirakuqqa manana nimatapis atirqanchu pagarakuytaqa. Chaymi patrunninga kamachikurqan: "Randikuyllapania kay runata war-mindinda, wambrandingunata, tukuy imandinda, chay dibirawashqanda kutichiwanambaq", nishpa. ²⁶ Piru chay dibiraqqam qonqorikushpa, ancha rrugarqan chay gubyirnuta: "Patrunstu, yush'ayku shuyawayri. Yumbay dibirashushqaytam pagarashqayki", nishpa. ²⁷ Chaymi chay gubyirnuqa chay dibiraq rrugaptin, llakipashpa, yumbay dibirashqambaq nirqan: "Pírdunaykinam. Mananam dibirawangichu. Librinam kangi", nishpa.

²⁸ 'Piru chay pirdunashqa kriyaduqam chay gubyirnumanda lluqshish-palla, suq kriyadu masinda tarirqan. Payqam 100 dinaryu qellaytalla dibirarqan. Piru payqam chay dibiraqtaqa kunganmnda piskashpa, urka urka rurashpa nirqan: "Pagaraway dibirawashqaykita", nishpa.

²⁹ Chaymi chay dibiraqpis qonqorikushpa ancha rrugarqan: "Shuyawayri. Rinim pagarashuq yumbay dibirashushqayta", nishpa. ³⁰ Piru payqam

mana shuyashpachu, apamurqan karsilman, yumbay dibirashqanda paraganangaman. ³¹ Wakin kriyadu masingunam chayshina chay dibiraqta ruraptin rikashpaqa, ancha llakiparqan. Chaymi rirqanllapa chay gubyirnutu parlachiq yumbay rikashqanda. ³² Chayraykum chay gubyirnuqa chay pirdunashqa kriyadunda qayachishpa nirqan: „jA, kriyadu malu! Rrugawaptikiqam noqaqa yumbay dibirawashqaykita pirdunashushqa kani. ³³ Chayshina qambis llakipashpa, chay dibirashuqta pirdunanaykita”, nishpa. ³⁴ Chaymi patrunninqa ancha piñakushpa, karsilman apashpa, kasti-gakuqkunata intrigarqan, munashqanda kastigananllapa, yumbay dibirashqanda pagaranangaman.

³⁵ Chaymi Jisusqa nirqambis:

—Runa masikikunata tukuy shungo qamkuna mana pirdunaptikiqam, sylipi tiyaq Taytanchiq Dyuspis qamkunata mana rinchu pirdunashuq.

19

*Jisusmi nirqan: “Rrispitu warmikimanda ama akrakaychu”, nishpa
(Mt 5.31, 32; Mk 10.1-12; Lk 16.18)*

¹ Jisusqam ushyashpa rimaytaqa, rirqanna chay prubinsya Galiliyaman-daga. Chayshina rishpam, ch'ayarqan rriyu Jurdamba waq chimba laduman, chay prubinsya Judiyapa lugarningunaman. ² Piru ikindaqam ancha achka runakuna, warmikuna rirqanllapa. Chaypim Jisusqa yumbay qeshyaqkunata kach'akachirqan.

³ Chaymi wakin farisiyu duktrinayuqkuna ch'ayashpa, pandachiyya munashpa, yanqa kayshina tapurqanllapa:

—¿Allichuraq suq runa imapaqpis yuyashpa, warminmanda akrakanambaq? nishpa.

⁴ Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Qallarishqan tyimpupaqam Dyusqa ullqota, warmita rurarqan. ¿Manachu librumbiqa chayta liyishqallapa kangi?* ⁵ Chaqa paykunapaqmi Taytanchiq Dyusqa nirqan: “Runaqam taytanda, mamanda dijashpas, warminwanna tandakashpa rin tiyaq. Chaymi ishkay kashpapis, suqshinallana kanqal-lapa”, nishpa.* ⁶ Chaymi niykillapa, rrispituyuqkunaqam ishkay kashpapis, suqlana. Chayri Dyus tandashqandaqa, runakunaqa ama ákrancachu, nishpa.

⁷ Chayshina Jisus niptinqam, chay farisiyukunaqa nirqan:

—Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaa Muysisqa unay agwilunchikunata kamachirqan, suq runa warminmanda akrakanambaqqqa suq dukumintuta qonqa, nishpaqa?

⁸ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Chaqa angu shunqoyuqkuna kaptinllapam, Muysisqa dijarqan paykunata, dukumintuta qoshpa, warminmanda akrakananllapaqa. Piru gallarisqan tyimpupiqam mana chayshinachu karqan. Ashwan Tayta Dyusqam runakunata, warmikunata rurarqan, tandanakushpa, ama akrakananllapa. ⁹ Chaymi niykillapa, suq runa warminmanda akrakashpa, suq warmiwan kanambaqqam ancha uchayuqna. Chayshinallam chay warmi dijashpawan suq runa kasaraqpis ancha uchayuqna. Piru mayqan warmi runanda traysyunda rurashpa, suq runawan kaptinllam, qosanqa atin akrakaytaqa. Manaqa manam balinchu akrakananqa.

¹⁰ Chayshina Jisus niwaptinllapaqam, noqaykuna yach'akuqningunaqa malaganayashpa, kayshina nirqayllapa:

* **19:4** Génesis 1.27 * **19:5** Génesis 2.24

—Chayshina warmiyuqkuna manana atishpa akrakayta, suqwan kanambaqqa, mas allich'i kanman, ama ni mayqan warmiyuq kananchiqllapa, nishpa.

11 Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Yumbay runakunaqam mana atinchu intyindiya kay nishushqaytaqa. Piru Taytanchiq Dyus yanapaptinllam, wakinqa atinllapa intyindiya.

12 Wakin runakunaqam mana atinllapachu kasaraytaqa. Chaqa wakin-qam nasin, sapalanlla kawsanambaq. Wakindaqam runakuna inukuta ruranllapa, ama kasaranambaq. Piru wakinqam māna kasaranchu, Dyusta mas allita sirbinanllapa. Chayri mayqanniki kay nishushqayta atishpa ruraytaqa, rurayllapa, nishpa.

Jisusmi wambritukunata bindisirqan

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

13 Wakinqam wambritukunata Jisusman apamurqanllapa, makinda sawambi rurashpa, Dyusman mañakunambaq paykunapaq. Piru noqaykuna yach'akuqningunaqam chay wambiran apamuqkunata anyarqayllapa (ama Jisusta piñachinanllapa). **14** Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Ama arkayllapachu. Ashwan dijayllapa, chay wambritukuna noqaman shamunanllapa. Chaqa mayqan kay wambritukunashina kaqmi Dyuswanqa sylipi rin kawsaq, nishpa.

15 Chaymandaqam chay wambritukunapa sawambi makinda rurashpa, Dyusman mañakushpaqa, rirqanna suq lugarman.

Suq kapuq runam Jisuswan parlarqan

(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

16 Suq wambra runa shamushpam, Jisusta kayshina tapurqan:

—Ancha Allin Yach'achikuq Taytitu, ¿imamatam atini rurayta, Taytanchiq Dyuswan tukuy tyimpukawsanaypaqqa? nishpa.

17 Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Imaraykutaq niwangi: “Ancha Allin Yach'achikuq”, nishpaqa? Dyusllam ancha allinqa. Munaptiki suq bidapi tukuy tyimpukawsanaykipaqqqa, Dyus kamachikushqanda kasushpa kawsay, nishpa.

18 Chaymi chay runaqa nirqan:

—¿Mayqan kamachikushqandam kasushaqqa? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, Jisusqa nirqan:

—Ama wanchikuychu. Qam warmiyuq kashpaqa, ama suq warmiwanqa puñuychu. Ama suwakuychu. Ama yanqa llullakunata runa masikipaq rimaychu. **19** Taytaykita, mamaykita ancha rrispitashpa kasuy. Qam kwirpuykita kuyashqaykishina, runa masikitapis kuyay, nishpa.*

20 Chayshina Jisus niptinqam, chay runaqa nirqan:

—Yumbay chaykunamat wambra kashqaymandapacha kasushqa kani. ¿Imataq mas faltawan ruranaypaqqa? nishpa.

21 Jisusqam nirqan:

—Dyus nishqanda ancha allita kumplinaykipaqqqa, tukuy imayki kaqta randikushpa, qoy chay mana nimayuqkunata. Chayshina qoshpam, sylipiqa tukuy imayuqqa ringi kaq. Chayta rurashpaqa shamuyna, noqawan purinanchiq, nishpa.

22 Chayshina niptinqam, chay runaqa limpu malaganayashpa, tukuy imambaq llakishpa, rirqan.

23 Chaymi Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

* 19:19 Éxodo 20.12-16; Levítico 19.18

—Alliptam niykillapa, ancha trabajusmi suq kapuq runa Dyusta kasunam-baq, paywan kawsanambaq. ²⁴ Suq kutindam niriypillapa. Mas fasilm chay atun kamillu animal awjap rinrinda pasanambaq. Piru suq runa tukuy imayuqqam Dyusta kasushpa syiluman yaykunanqa ancha trabajus, nishpa.

²⁵ Chayshina niwaptinllapaqam, noqaykunaqa ancha ispantashqata kayshina parlarqayllapa:

—Chayshina kapuqkuna mana washakaptinqa, ¿pitaq atinman washadu kaytaqa? nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa noqaykunata chapawashpa niwarqanllapa:

—Runakunallaqam mana atinchu washakaytaqa. Piru Dyuspaqqam mana nima trabajuschu, runakunata washanambaqqa, nishpa.

²⁷ Chaymi Pidruqa nirqan:

—Taytitu, noqaykunaqam tukuy imayllapata dijashqallapa kani, qamwanna purinayaqlapla. Chayshina dijashpaqa, ¿imamat ganashaqlapla? nishpa.

²⁸ Jisusqam niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, mushuq bidapi noqa Dyusmanda Shamuq Runa llipyashpa kamachikuptiyqam, qamkuna sigiwaqkunapis dusi awturidark-una ringillapa kaq, chay dusi isrraylinu atun aylukunata kamachinaykil-lapa. ²⁹ Chayshinallam rin kaq chay mayqan dijashpa wasingunata, masan-gunata, paningunata, taytanda, mamanda, warminda, wambrangunata, ichu ch'akrangunata, noqata kasuwanambaqqa. Chaqa payqam 100 tantusta rin ch'askiq. Kanan suq bidapim tukuy tyimpu rin kawsaq. ³⁰ Piru kay pachapi achka kamachikuqqam suq bidapiqa manana rinllapachu baliq. Piru kay pachapi mana kamachikuqkunataqam syilupiqa kamachikuqkuna rinllapa kaq, nishpa.

20

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan trabajaqkunawan

¹ Jisusqam kay kumparasyunda rurashpa yach'achikurqan:

—Tayta Dyus kutimushpaqam, suq ubasniyuq runashina rin ruraq. Chaqa chay ubasniyuq runaqam madrugadu wasinmanda lluqshishpa, rirqan trabajaqkunata maskaq, rinanllapa ubasninda kusichaq.

² Chaymi trabajaqkunata tarishpaqa nirqan: “Riyllapa trabajaq ch'akraypi. Chishyashtin qamkuna trabajaptikiqam, suq dinaryu qellayta pagarashqaykillapa”, nishpa. Chaymi chay runakunaqa “Ari”, nishpa, rirqanna trabajaq. ³ Chaymandaqam chay ch'akra dwiñuqa las nwibich'i ririrqan plasaman. Chaypim wakin runa mana trabajuyuqta rikashpa,

⁴ paykunatapis nirqan: “Riyllapa ubasniyta kusichaq. Kabaltam rini pagarashuqlapa”, nishpa. Chaymi chay runakunaqa “Ari”, nishpa, rirqanllapana trabajaq. ⁵ Chaymandaqam chay patrunqa larrdusitach'i bwilta ririrqan mas trabajaqkunata maskaq. Chaymandaqam, las tris di la tarditapisch'i bwilta kutirirqan maskariq mas trabajadurkunam.

⁶ Chaymandaqam las sinku di la tardipisch'i kutirishpa, suq mana trabajuyuqkunata tarirqan. Paykunatapisi tapurqan: “¿Qamkunaqa imata rurashpam chishyangillapa kaypiqa?” nishpa. ⁷ Chaymi chay runakunaqa nirqan: “Manam pipis trabajuta qowanllapachu”, nishpa. Chaymi chay ubasniyuqqqa nirqan: “Qamkunapis riyllapa ubasniyta kusichaq. Kabaltam rini pagarashuq”, nishpa.

⁸ Chaymandaqam amsayaykaptinna, chay patrunqa kapatasninda nirqan: “Piyungunata qayashpa, pagarayna. Piru puntata pagaray chay

iki yaykuqkunata. Chay punta yaykuqkunataqa ultimutaraq pagarayqa”, nishpa. ⁹ Chaymi chay ultimu yaykuqkunaqa rirqanllapana pagunda ch'askiq. Paykunaqam pagundaqa ch'askirqan suq dinaryu qellayta kada unu. ¹⁰ Chayshina chay iki yaykuqkunata puntata pagarashpam, chay punta yaykuqkunataqa ultimutaraq pagararqan. Chaymi chay punta yaykuqkunaqa yuyarqanllapa: Paykunamandaqam masta rini ch'askiq, nishpa. Piru paykunapismi suq dinaryutalla pagundaqa ch'askirqanllapa. ¹¹ Chaymi pagunllapata ch'askishpaqa, piñakushpa, anyarqanllapa chay dwiñutaqa: ¹² “Chay ultimu yaykuqkunaqam suq uritatallana trabajqrqanllapa. Piru paykunatapismi igwalta pagarashqa kangi. Noqaykunaqam chishyashtin ancha trabajashqallapa kani tukuy rupaypi”, nishpa. ¹³ Chaymi dwiñuqa chay anyaqkunata suqninda nirqan: “Yanasita (Yanasitu), manam nima agrabyuta rurashushqachu kani. Chaqa tratukurqanchiqqam, suq dinaryuta pagarashunaqpaq, ¿manachu? ¹⁴ Mayá, kaypi paguyki. Riyna. Noqaqam munani kay ultimu yaykuqkunatapis qamtashinalla igwalta pagarayta. ¹⁵ Chaqa noqaqam dirichuyuq kani, munashqayta ruranaypaq qellayniywanta. ¿Qamqachu imbidyakungi qellayniywyan paykunata yanapaptiyqa?” nishpa.

¹⁶ Chay kumparas yunda rurashpam, Jisusqa nirqan:

—Chayshinam kay pachapi achka kamachikuqkunaqa suq bidapiqam manana rinllapachu baliq. Piru kay pachapi achka umildi kaqkunaqam suq bidapiqa ancha rinllapa baliq. Chaqa Taytanchiq Dyusqam achkata qayan. Piru paypi yuyakuqkunatallam akran, paywan kawsananllapaqa, nishpa.

*Jisusmi niririrqan: “Rinllapam wanchiwaq”, nishpa
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)*

¹⁷ Jisusmi paywan puriqkunawan Jirusalinman riykashpa, ñanmada suq laduman noqaykuna dusí yach'akuqnindalla apawashpa, kayshina niwarqanllapa:

¹⁸ —Rikayllapa, Jirusalinmannam riykanchiqllapa. Waqpim noqa Dyusmanda Shámuq Rúnataqa rin intrigakuwaq kamachikuq isrraylinukurakunaman, Muysipa liyningunata yach'achikuqkunaman. Paykunaqam rinllapa sintisyawaq wanchiwananllapa. ¹⁹ Chayshina sintisyawashpaqam, nasyunninchiq Isrrayilpa kuntrangunaman rinllapa intrigakuwaq. Paykunana asipawashpa, suq lastima rurawashpa, asutiwashpallapa, kruspi klabawanqallapa wañunaykaman. Piru kimsa diyamanmi rini kawsamuq, nishpa.

*Jakubupa Jwamba mamanmi Jisusta suq faburta mañarqan
(Mk 10.35-45)*

²⁰ Sibidiyupa warminmi chay ishkay wambran Jakubuwana, Jwanwan Jisusman shamushpa, qonqorikushpa, suq faburta mañarqan.

²¹ Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Imapitaq munangi yanapashunaypaq? nishpa.

Chaymi chay Sibidiyupa warminqa nirqan:

—Taytitu, yumbaypa gubyirnun kashpaqar, yush'ayku kamachikuy, kay wambraykuna suqniñ allin laduykipi, suqniñ ichuq laduykipi tiyashpa, qamwan kamachikunallapa.

²² Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam mana yach'angillapachu: Imatam mañaykani, nishpaqa. Chaqa noqaqam ancha rini ñakaq. Chay ñakaykunaqam noqapaqqa suq basu ancha ayaq yakuta upyaykaymanshina rin kaq. ¿Chayshinachu qamkunapis atingimanllapa padisiyta? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Arí. Atinillapam chayshina padisiyta, nishpa.

23 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam qamkunapis ancha padisishpaqam, chay ayaq basuman-dashina ringillapa upyaq. Piru noqaqam mana atinichu kamachikuya, allin laduypí ichu ichuq laduypí tiyanaykillapaqa. Ashwanmi Taytay Dyuslla sigurashqa, pikunam rinllapa tiyaq allin laduypí ichu ichuq laduypí, nishpaqa.

24 Chay mañakushqambaq yach'ashpaqam, noqaykuna dyis yach'akuqkunaqa chay ishkay masaykunawanqa piñakurqayllapa. **25** Chaymi Jisusqa noqaykunata qayawashpa, niwarqanllapa:

—Chay suq nasyungunapiqam gubyirnunguna patrungunashina wapuyashpa, manchachikushpa, llaqta masingunata kamachin, ¿manachu?

26 Piru qamkunaqa ama chayshinaqa kayllapachu. Ashwan mas kamachikuq munashpa kaytaqa, suqkunata sirbiy়llapa. **27** Chayri mayqanniki munashpa kamachikuq kaytaqa, suq kriyadushina kanqa. **28** Chayshinalla noqa Dyusmanda Shamuq Runa kashpapismi, mana shamushqachu kani suqkuna sirbiwananqa. Ashwanmi shamushqaca kani, yumbayta sirbinay-paq. Chaymi rini wañuq uchangunapaq pagarakunay, ama kastigadu kanambaqlapa. Chayshinam noqapi yumbay yuyakuqkunata rini washaq.

Jisusmi ishkay sarkukunata kach'akachirqan

(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

29 Noqaykuna Jiriku llaqtamanda Jisuswan riykaptiylapam, ancha achka runakuna, warmikuna Jisuspa ikinda rirqanllapa. **30** Chay ñambahi ladumbi ishkay sarku runakuna tiyaykashpam, yach'arqanllapa: Jisukristum kayta pasaykan, nishpa. Chaymi ancha jwirtita qayakurqanllapa:

—¡Dabidpa Karu Willkan Taytitu, llakipawayri! nishpa.

31 Chaypi kaqkunaqam chay sarkukunata anyarqan, uyaranambaq. Piru paykunaqam mana uyarahspachu, ashwamba masta qayakurqanllapa:

—¡Dabidpa Karu Willkan Taytitu! ¡Lakipawayri! nishpa.

32 Chaymi Jisusqa rishqanshina shayashpa, chay sarkukunata qayashpa, tapurqan:

—¿Imashinam munangillapa yanapashunayqa? nishpa.

33 Chaymi paykunaqa nirqan:

—Taytitu, munanillapam rikakuyta, nishpa.

34 Chaymi Jisusqa llakipashpa, chay sarkukunapa ñawingunata llamkar-qan. Chay urasllam das rikakurqanllapa. Chaymi Jisuspa pullanna rirqanllapa.

21

Jisusmi yaykurqan Jirusalinman

(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jirusalin llaqtaman yaqqana ch'ayashpaqam, puntata ch'ayarqayllapa Bitfaji llaqtitaman. Chay Bitfajiqam Ulibu lumapa sirkambi kidan. Chay lugarpipaqam Jisusqa ishkay yach'akuq masiykunata nirqan:

2 —Rikay, waq ñawpanchiqpim suq kasiriyu. Waqman rishpam, ringillapa tariq suq burra watashqata wawandinda. Chay burrata paskashpa, ishkandinda apamuylapla. **3** Piru mayqan imata nishuptinllapaqa, niyllapa: "Siñurninchiqmi munan. Dasllam rin kutichimuq", nishpa.

4 Chayshina ruraptinllapam, Dyuspaq rimaq kayshina iskibrishqanqa kumplirqanna:

5 Jirusalin llaqtapi tiyaqkunata niyllapa: “Rikay, gubyirnu ykiqa suq burrapa wawambi muntakushpa, ancha umildi shamun qamkunaman”, nishpa.*

6-7 Chaymi chay ishkay yach'akuqniq masiykunaqa rishpa, Jisus nishqan-shina apamurqanllapa suq burrata wawandinda. Chaymandaqam sawaman man kapanllapata rurarqanllapa. Chayshina ruraptinllapaqam, Jisusqa muntakushpana rirqan. **8** Chaypim ancha achka runakuna, warmikuna karqan. Paykunam Jisus riykashqan ñawpanda kapangunata mandashpa rirqan. Wakinqam muntipa rikran raprayuqkunata kuchushpa, mandar-qanllapa. **9** Kanan chay ñawpanda, ikinda riqkunaqam ancha kushikushpa, ancha jwirtita kunyarqanllapa:

—¡Biba, biba! ¡Alabashun unay Dabidpa Karu Willkan Jisusta! ¡Taytanchiq Dyus ancha yanapanqa kay rrimplasun shamuyaqta! ¡Tayta Dyustaqa ancha alabashunllapa! nishpa.

10 Jirusalinman yaykuptinqam, chaypi achka tiyaqkuna ancha kunyaptin-llapaqa, wakinqa kayshina tapurqanllapa:

—¿Pitaq kay runaqa? nishpa.

11 Chaymi chay runakuna, warmikunaqa nirqanllapa:

—Kaygam Dyuspaq rimaq Jisus. Payqam Galiliyapa Nasarit llaqtanmanda shamushqa, nishpa.

*Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmada randikuqkunata qatirqan
(Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-21)*

12 Chaymandaqam Jisus Tayta Dyuspa adurana wasinman yaykush-paqa, (patyumbi) tarirqan randiyakaqkunata randikuykaqkunata. Chaymi yumbay paykunata qatirqan, chay adurana wasimanda lluqshinanllapa. Kanan chay qellay kambyaqkunapa mesangunata, chay palumitakunata randikuqkunapa iskañundindam bularqan. **13** Kanan paykunataqam nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Wasiyqam noqaman mañakunanllapa”, nishpa.* Piru qamkunaqam ladrungunapa mach'aynindashina rurashqallapa kangi, nishpa.*

14 Chaymandaqam Tayta Dyuspa adurana wasimbi Jisus kaykaptin, payman tandakarqanllapa sarkukuna, kujukuna. Chaymi yumbay paykunata kach'akachirqan. **15** Piru issraylinu kurakunapa kamachikuqninguna, Muysispä liyningunata yach'achikugkunam Jisusta rikarqanllapa, chay milagrukunata ruraykaptin. Chaymandaqam uyarqanllapapis chay wambritukunata, Tayta Dyuspa adurana wasimbi Jisusta kayshina alabaptinllapa: “¡Biba gubyirnu Dabidpa Karu Willkan!” nishpa. Chaymi ancha piñakushpa, **16** Jisusta kayshina tapurqanllapa:

—¿Uyangichu kay wambrakuna niqta? (Manam balinchu qambaq ninanllapa: “Dabidpa Karu Willkanmi”, nishpaqa.)

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, uyanim. ¿Manachu liyishqallapa kangi Dyuspa Santu Librumbi paykunapaq kayshina nishqanda?

Dyus yanapaptinmi, chay wambritukuna tukuy chay iti ñuñuyaqkuna ancha shumaqta rinllapa alabaq, nishpaqa.*

17 Chaymandaqam paykunata dijashpana, Jisusqa noqaykunawan rirqan Bitanilla (Bitaniya) llaqtamanna, waqpina chay tuta kidanayllapa.

* **21:5** Zacarías 9.9; Nuta: Chay Jirusalin llaqtallam Siyumbis shutirqan.

* **21:13** Isaías 56.7

* **21:13** Jeremías 7.11 * **21:16** Salmo 8.2

*Jisusmi suq yura igus mana puqoqtam chakichirqan
(Mk 11.12-14, 20-26)*

¹⁸ Jisusqam qayandin madrugadu Jirusalinman kutiriykashpaqa mal-laqnarqan. ¹⁹ Chayshina riqshinaqam, ñampa ladumbi suq yura igusta irkarqan. Rikashpaqam rirqan puqoyninda maskaq. Piru manam ñima puqoyninda tarirqanchu. Raprangunatallam tarirqanqa. Chaymi chay yura igustaqa nirqan:

—jMananam nunka ringichu puqoq! nishpa.

Chayshina niptinllama, chay uras igusqa limpu chakirqan. ²⁰ Chayta rikashpam, noqaykuna yach'akuqningunaqa ispantashqata tapurqayllapa:
—¿Imashinataq chayta niptikilla, chay igusqa das chakirqan? nishpa.

²¹ Chaymi Jisusqa kayshina niwarganllapa:

—Alliptam niykillapa, Dyuspi allita yuyakushpa mañakushpaqam, kay rurashqaymanda masta atingillapa rurayta. Chaymi Dyuspi allita yuyakushpa, kay qaqaña niptikilla, "Riy mar yakuman", nishpaqam, chayshina rin kaq. Piru chayshina ruranaykiqam mana balinchu ashlitatalla Tayta Dyuspi yuyakunaykillapa. ²² Chaymi Dyuspi allita yuyakushpa, tukuy ima mañakushqaykita paymanda ringillapa ch'askiq.

Jisustam tapurqanllapa: "¿Pitaq numbrashushqa, kamachikuq kanaykiqa?" nishpa

(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³ Jisus Tayta Dyuspa adurana wasinman yaykushpa yach'achikuykaptinmi, kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay kamachikuq ansyanukunawan payman qemikashpa, tapurqanllapa:

—Mayá, niwayllapa. ¿Ima karguyuqtaq kangi? ¿Pitaq numbrashushqa, awturidar kanaykiqa? nishpa.

²⁴ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, noqapis suq tapunata tapushqaykillapa. Chayta qamkuna kunistawaptikim, noqapis nishqaykillapa: Pi kamachiwaptinmi, kaykunata rurani, nishpa. ²⁵ Mayá, Jwan Shutichikuqtaqa ¿pitaq numbrarqan, shutichiku-nanqa? ¿Dyuschu ichu runakunalla?

Chaymi chay isrraylinu kurakuna, chay ansyanukunaqa suqniñ suqniñ parlarqanllapa:

—Dyusmi kamachishqa, niptinchiqqach'i, niwashun: "Chayshina num-braptinqa, ¿imaraykutaa qamkuna mana kriyirqaykichi paytaqa?" nishpa.

²⁶ Piru "runakunallam kamachishqa" niptinchiqqach'i, ¿imanachiwashun yumbay kay runakunaqa? Chaqa paykunaqam Jwambaqqaa kriyinllapa, Dyuspaq rimaqmi karqan, nishpa.

²⁷ Chaymi Jisusta kayshinana nirqanllapa:

—Manam yach'anillapachu, nishpa.

Chayshina niptinllapaqam, Jisuspis paykunata nirqan:

—Noqapismi mana nishqaykillapachu pi kamachiwaptinmi, kaykunata rurani, nishpaqa.

Jisusmi suq kumparasunda rurarqan suq runapa ishkay churingunawan

²⁸ Jisusqam chay kamachikuqkunata nirqan:

—Mayá, ¿imatam yuyangillapa kaypaqqa? Suq runam ishkay churiyuq karqan. Chaymi suqninda nirqan: "Ijitu, riy kananqa ubasninchiqta ku-sichaq", nishpa. ²⁹ Chay churingam nirqan: "Manam rinichu", nishpa. Piru chaymandaqam taytanda kasushpa, rirqanna trabajaq. ³⁰ Chayshinallam taytanqa chay suq churindapis nirqan: "Riy ubasninchiqta kusichaq", nishpa. Payqam, "Rishaqri" nirqan. Piru yanqam nirqanqa. Manam

rirqanchu tandaqqqa. ³¹ Chayshinaqa ¿mayqan churindaq taytan nishqandaqa kasurqan? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Chay punta churinmi kasurqanqa, nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, chay uchayuq kuntribusyunda kubrakuqkuna, bandulira warmikunapismi chay uchangunata dijashpa, Dyustana qamkunamanda mas puntata syluman rinllapa yaykuq, Dyuswan kawsanallapa. ³² Chaqa Jwan Shutichikuq shamushpaqam, qamkunata yach'achishurqan, allita rurashpana kawsanaykillapa. Piru qamkunaqam paytaqa mana kriyirqaykillapachu. Piru chay kuntribusyunda kubrakuqkuna, chay bandulira warmikunam Jwandaqa kriyirqanllapa. Piru qamkunaqam chayta rikashpapis, uchaykikunataqa mana dijarqaykilapachu, Dyuspi yuyakunaykiqa.

*Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan malu partidaryukunawan
(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)*

³³ 'Uayllapa kay suq kumparasyunda: Suq runa ancha achka ubasta tarpushpash, rridurninda muralla pirqata rurarqan. Chaymandaqash jwirti rumi kantiriyapi ush'kukushpa, suq pusuta rurarqan, ubasningunata kusichashpa, chaypi qapinambaq. Rurargambisshi suq altu turrita, chay altumanda chay tarpunduna kwidanambaq. Chayshina rurashpaqash, partidaryungunawan ch'akranda dijashpa, payqa karumannra rirqan. ³⁴ Chaymandaqash ubasta kusichanan tyimpu ch'ayaptinqa, chay ch'akrapa dwiñupa kriyadungunata kach'arqan, chay partidaryunguna partinda goptinllapa apanambaq. ³⁵ Piru chay partidaryungunaqash, chay dwiñupa kriyadunguna ch'ayaptinqa, piskashpa, suqnida alli alli maqarqanllapa; suqtaqash wanchirqanllapa; suqtaqash rumikunawan sitarqanllapa. ³⁶ Chaymandaqash chay dwiñuqa mas achka kriyadungunata kach'arirqan. Paykunatapissi chayshinalla suq lastima rurarqanllapa chay punta shamuqkunatashina.

³⁷ 'Ultimataqash chay dwiñuqa churindana kach'arqan: "Churiytaqam kasunqallapano", nishpa. ³⁸ Piru chay partidaryungunaqa chay dwiñupa churin yaqqana ch'ayaqta rikashpaqash suqniñ suqniñ parlarqanllapa: "Payqam iriñsaywan rin kidaq. Chayri aku wanchiq, noqanchiqkunana kay ch'akranwan kidananchiq", nishpa. ³⁹ Chayshi chayshina parlashpaqa, chay dwiñupa churinda piskashpa, ch'akranmanda sawaman surqoshpa, wanchirqanllapa.

⁴⁰ Chaymi Jisusqa chay runakunata kayshina tapurqan:

—Chay ch'akrapa dwiñun shamushpaqa, ¿imanachinqaraq chay malu partidaryungunataqa? nishpa.

⁴¹ Paykunaqam nirqanllapa:

—Chay malukunataqam mana llakipashpachu wanchinqa. Chaymandaqam allin partidaryukunata maskanqa, kusichan puqoptin, partinda qonanllapa, nishpa.

[*Nuta: Chay ch'akrapa dwiñunqam munan niyta Tayta Dyus. Chay kriyadungunaqam munan niyta Dyuspaq rimaqkuna. Chay dwiñupa churinqam munan niyta Jisukristu. Chay mana baliq partidaryukunaqam munan niyta chay mas kamachikuq isrraylinu kurakuna chay kamachikuq ansyankunapis, nishpa.*]

⁴² Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa suq kumparasyunda rurashpa, nirqan:

—Qamkunaqam riqsiwangillapa mana baliq rumitashina. Piru Dyuspa Santu Librumbiqa ḡmanachu liyishqallapa kangi kayshina nishqandaqa? Albañilkuna wichukushqan rumitaqam kananqa Dyusqa wasimba simyintumbi mas baliqpaqna rurashqa. Dyus chayshina rurashqanraykum ancha alabanchiqllapa: “Ancha shumitaqtam rurashqa”, nishpa.*

⁴³ Chaymi niykillapa, qamkuna disprisyawashpam, manana ringillapachu kawsaq Dyuswanqa. Ashwanmi payta kasuqkunalla suq bidapiqa paywan rinllapa kawsaq. ⁴⁴ Piru chay ancha baliq rumipa sawambi bulakaqkunaqam piti piti rin kidaq. Kanan chay rumi mayqamba sawanman ishkishpaqam, limpu chankashpa, pulbuta rin dijaq, nishpa. [Nuta: Jisukristum chay rumishinaqa. Paypi mana munaq yuyakuqkunam chay albañilkunashina, chay rumipi bulakaqkunashina.]

⁴⁵ Chay ishkay kumparasyunda uyashpaqam, chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay farisiyu duktrinayuqkunaqa intyindirqanllapa: Noqanchiqkunatam kumparawaykanchiq chay malu partidaryukunawan, chay albañilkunawanqa, nishpa. ⁴⁶ Chaymi Jisustaqa prisuytana munarqanllapa. Lukismi rūnakanata mancharqanllapa. Chaqa achka runam kriyirqanllapa: Jisusmi Dyuspaq rimaq, nishpa.

22

*Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan kasaraqkunapa fyistanwan
(Lk 14.15-24)*

¹ Jisusmi achka kumparasyunda rurashpa, suq kutinda paykunata kayshina yach'achirqan:

² —Dyuswan suq bidapi kawsananchiqqam suq kasamyintu fyistashina. Suq gubyirnush fyistata rurarqan, churin kasaranambaq.

³ Chaymandaqash kriyadungunata nirqan: “Riyllapa kumbidashqaykunata apamuq”, nishpa. Piru chay kumbidashqangunaqash mana munarqanllapachu shamuyaqqa. ⁴ Chayshi paykuna mana shamuptinqa, suq kriyadungunata nirqan: “Rishpa chay kumbidashqaykunata kayshina niyllapa: ‘Patrunniymi yanuchikushqa mikunata. Gurduyachishqan mishirungununa wanchichishqa. Suq laya animalkunatam gurduyachishpa wanchichishqana, ancha mishkifa mikunanchiq. Tukuy imamat allichashqana. Akullapar fyistaman’”, nishpa. ⁵ Piru paykunaqash kriyadungunata fyirusyashpa, suqqa ch'akranman rirqan trabajaq. Suqqash rirqan nigusyungunata ruraq. ⁶ Suqkunaqash chay gubyirnupa kriyadungunata suq lastima maqashpa wanchirqanllapa.

⁷ Chayshi chay gubyirnu chay rurashqanllapat a yach'ashpaqa, ancha piñakushpa, suldadungunata kamachirqan: “Riyllapa wanchiq chay matansyirkunata. Wanchishpaqa, llactanda rupachiylropa”, nishpa.

⁸ Chaymandaqash chay gubyirnuqa kriyadungunata nirqan: “Alliptam niykillapa, tukuy imam allichashqana, kasamyintu fyistata rurananchiqllapa. Lukismi chay kumbidashqaykunaqa fyirusyawashqa. Chaymi manana munanichu paykuna shamunanqa. ⁹ Mayá, atun ñangunaman rishpa, yumbanda kumbiday, shamunanllapa kay kasamyintu fyistaman”, nishpa.

¹⁰ Chayshi kriyadunguna ñangunaman rishpaqa, yumbay tarishqanllapat allinda, maluta kumbidarqan, fyistaman shamunambaq. Chayshinash chay wasimanqa achka runakuna undarqan.

* **21:42** Salmo 118.22-23

¹¹ Chaymandaqash gubyirnuqa yaykurqanna chay kumbidashqangunata rikaq. Piru chaypi karqan suq kumpañaq runa. Payqash (chay kasaraqta mana rrispitashpachu) mana mudakushqachu karqan kasamyintu mudanataqa. ¹² Chayshi chay gubyirnuqa tapurqan: "Yanasita (Yanasita, ñimashinataq kaymanqa yaykumurqayki kasamyintupaq mana mudakush-paqa?" nishpa. Piru runaqash uyargarqanlla. ¹³ Chayshi chay gubyirnuqa kriyadungunata kamachirqan: "Ch'akingunata, makingunata ch'aqnashpa, sawa tutayaqman wichukuyllapa. Chay tutayaqpim ancha padisishpa, waqashpa, kirungunata rin qech'yachiq", nishpa. ¹⁴ Chaqa Taytanchiq Dyusqam achkata kumbidaykan, paywan kawsananllapa. (Piru ashlalla paypi yuyakunllapa.) Chaymi ashlatalla akran, (paywan tukuy tyimpu kawsananllapaqa.)

*Jisusmi kuntribusyumbaq yach'achikurqan
(Mk 12.13-17; Lk 20.19-26)*

¹⁵ Chaymandaqam farisiyu duktrinayuqkunaqa tandanakushpa, kayshina parlarqanllapa:

—Aku tapuq Jisusta, imapi pandaptin, chaypaq tumbanna prisunanchiqlapa, nishpa.

¹⁶ Chaymi chay farisiyukunaqa wakin yach'akuqningunata, Irudispa partidunmanda wakin kaqkunatapis kach'arqanllapa, Jisusta kayshina tapunan:

—Yach'achikuq Taytitu, qamqam allip kaqtalla Dyuspaq yach'achikungi. Chaqa manam nima pudirniyuq runata manchashpachu ni sawachash-pachu, Dyus munashqandalla yach'achikungi. ¹⁷ Chayri niwayllapa, ¿Allihu Rrumapa gubyirnunda kuntribusyunda pagarananchiqlapa, ichu mana? nishpa.

¹⁸ Piru Jisusqam yach'arqan: Prisuwananraykum chay layataqa tapuwanllapa, nishpa. Chaymi paykunataqa nirqan:

—¡A, shimiikiwanlla Dyusta kasuqkuna! ¿Imaraykutaq chayshinaqa munangillapa mallipawaytaqa? ¹⁹ Mayá, rikachiwayllapa chay kuntribusyun pagarakunanchiqlapa, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay runakunaqa suq dinaryu qellayta rikachirqanllapa. ²⁰ Chaymi Jisusqa chay qellayta rikashpaqa, paykunata tapurqan:

—¿Pipa rrirratunmi, pipa shutinmi kay qellaypiqa? nishpa.

²¹ Chaymi paykunataqa nirqan:

—Rrumapa gubyirnumba shutinwan rrirratunmi, nishpa.

Chayshina niptinlapaqam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Rrumapa gubyirnumba kaqtaqa, payta qoyllapa. Dyuspa kaqtaqa Dyusta qoyllapa, nishpa.

²² Chayshina Jisusta mana atishpa pandachiytaqam, chay kuntraqkunaqa ancha ispantarqanllapa. Chaymi dijashpana, rirqanllapa.

¿Wañushqakunachu rin kawsamuq ichu mana?

(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

²³ Chay diyataqmi wakin sadusiyu duktrinayuqkunaqa shamurqanllapa Jisusta rikaq. Chay sadusiyukunaqam kriyinllapa: Wañushqakunaqash mana rinchu kawsamuq, nishpa. Chaymi paykunataqa Jisusta tapurqanllapa:

²⁴ —Yach'achikuq Taytitu, chay unay Muysismi kamachikushqa, suq warmiyuq runa manaraq wambrayuq kashpa wañuptinqa, chay almapa masanna biyudawan kasaranqa, chay biyudapi wambrayuq kaptin, chay alma masamba wambranshina kanambaq. ²⁵ Chaymi munanillapa ta-pushuya: Suq ayllupish syiti ullqo masapura karqan. Chay syitimanda

kulaka masanqash warmikurqanna. Piru manaraq wambrayuq kashpash wañurqan. Chayshina wañuptinqash, chay almapa minur masanna kasararqan biyudawanqa. ²⁶ Chay masambisshi chayshina manaraq wambrayuq kashpa wañurqan. Chaymandaqash chay mas minur masanqa chay biyudawanqa kasararirqan. Paypisshi manaraq wambrayuq kashpa wañurqan. Chayshinash syitindin chay warmiwan kasarashpa, mana ni mayqannin chay warmipiqa wambrayuq kashpachu wañurqanllapa. ²⁷ Chaymandaqash chay warmipis wañurqanna. ²⁸ Chayshina wañushqakuna allipta kawsamuptinqach'i, ¿mayqannimba warminraqri kanman? Chaqa syitindimba warminshi kashqa, nishpa.

²⁹ Chayshina niptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam Dyuspa Santu Librun nishqanda mana intyindishpa ni Dyus pudirniyuq kashqambaq yach'ashpa, ancha pandashqa kangi. ³⁰ Chaqa wañushqakuna kawsamushpaqam, manana warmiyuqchu ni runayuqchu rinllapa kaq. Ashwanmi Dyuspa anjilningunashina manana kasarashpachu rinllapa kawsaq. ³¹⁻³² Piru wañushqakunapaq yach'ananchiqqa, yuyashunllapa chay unay agwilunchiqkunapaq Dyus nishqanda. Chaqa chay unay alma agwilunchiqkuna Abrajan, Isak, Jakubum puntata wañurqanllapa. (Chaymandaqam achka watakunamanda) Tayta Dyus paykunapaq nirqan: “Kanangamanmi paykunapa Dyusnin kani”, nishpa.* Chaymi yach'anchiq: Chay almakunam Dyuspaqqa kawsaykanllaparaq, nishpa. ¿Manachu chaytaqa liyishqallapa kangi?

³³ Chayshina Jisus ancha shumaqta yach'achikuptinqam, chaypi kaq uyaqkuna ancha ispantashqata yuyarqanllapa: Ancha yach'ayniyuqmi kay runaqa, nishpa.

Dyuspa yumbay liyninmandaqam kaykuna mas allinqa (Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)

³⁴ Farisiyu duktrinayuqkuna yach'ashpa: Jisusmi sadusiyu duktrinayuqkunata uyarahishqa nishpa, tandakarqanllapa, paykunapis payta tapunamaq. ³⁵ Chaymi Muysispa liyningunata suq yach'achikuq mällipanänrayku Jisusta kayshina tapurqan:

³⁶ —Yach'achikuq Taytitu, ¿Tayta Dyuspa yumbay liyninmandaqa mayqan liytaq mas allinqa? nishpa.

³⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—“Dyusnikita kuyayllapa, tukuy shunqoykiwan, tukuy bidaykiwan, tukuy yuyaynikiwan.”* ³⁸ Kay liymi mas alli ruranaykipaqqqa. ³⁹ Kay suq liypismi chay punta liyshinalla ancha balin. Kayshinam nin: “Qam kwirpuykita kuyashqaykishina, yumbay runa masikitapis kuyay”, nishpa.* ⁴⁰ Kay ishkay liykunata kasushpaqam, alabis Muysispa yumbay liyningunata, Dyuspaq suq rimaqkuna yumbay nishqanllapatapis kasuykangillapa.

*Jisusmi tapurqan: “¿Pipa karu willkandaq Dyus Akrashqan Washadurqa?”
nishpa*

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ Chayshina farisiyu duktrinayuqkuna tandanakushqa kaptinmi, Jisusqa paykunata tapurqan:

⁴² —¿Imatataq yuyangillapa Dyus Akrashqan Washadurpaqqqa? ¿Pipa karu willkandaq qämkünapaqqqa? nishpa.

Farisiyukunaqam nirqanllapa:

—Alma gubyirnu Dabidpa karu willkanmi, nishpa.

* 22:31-32 Éxodo 3.6 * 22:37 Deuteronomio 6.5 * 22:39 Levítico 19.18

43 Chayshina niptinllapam, Jisusqa tapurirqan:

—Chayshina kaptinqa, ɿimaraykutaq Dyuspa Santu Ispiritum Dabidta rimachirqan: “Dyus Akrashqan Washadurqam kamachikuqniy”, ninambaaqqa? Chaqa Dabidqam nirqan:

44 Tayta Dyusmi Kamachikuqniyta nirqan: “Allin laduypi tiyay, kuntrashuqkunata binsishpa, ch’akikipa waranman ruranaykaman * (qamta kasushunanllapa)”, nishpa.*

45 Chayshina chay anche baliq gubyirnu Dabid Dyus Akrashqan Washadurpaq “Siñurniy” nirqan. Piru Dabidpa karu willkan kaptinqam, ɿimashinataq siñurninqa kanman? [Nuta: *Jisusqam chayshinaqa nirqan, chay uyaqkuna yach'anambaqlapa: Dyus Akrashqan Washadurqam, runa kashpapis, yumbay runakunamanda mas pudirniyuq, nishpa.*]

46 Chayshina tapuptingam, manana ni pipis atirqanchu Jisusta kuntistaytaqa. Chaymi chay diyamandapacha manana ni pipis almitikarqanchu Jisusta yanqa tapuytaqa.

23

Jisusmi anyarqan farisiyukunata, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata
(Mk 12.38-40; Lk 11.37-54; 20.45-47)

1 Chaymandaqam Jisusqa chaypi kaqkunata, noqaykuna yach’akuqnindapis kayshina niwarqanllapa:

2 —Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyu duktrinayuqkunawanmi kayshina yuyanllapa: Noqanchiqkunallam kamachikuqqa kanchiq. Muysispa liyningunata suqkunata intyindichinanchiqqa, nishpa.

3 Paykuna yach'achikushqandar kasuyllapa, pиру ama rurayllapachu paykuna rurashqandaqa. Chaqa paykunaqam shiminwanlla ninllapa: “Kay imata rurashunllapa”, nishpa. Piru manam chay nishqandaqa ruranllapachu. **4** Paykunaqam Dyus nishqanda yach'achikushpaqa, yuyayningunatapis yapanllapa. Chayshina yach'achikushpaqa, llajta masinchiqkunata anche llashaqtashina aparichiyyan: “Yumbay kaykunata rurayllapa”, nishpa. Piru kamachishpaqa, paykunaqa mana ni ashlita ni suq didunwan munanllapachu yanapayta, chay kamachikushqanda kumplinambaqqa.

5 Tukuy imataqam ruranllapa, runakuna rikanambaqla. Chaymi Dyuspa Santu Librunmanda wakin birsikulukunata taksha papilkunapi iskibrishpa, mas atun kajitakunapa ukumbi rurashpa, urkungunapi, rikrangunapi watashpa purinllapa. Kanan kapangunatapisi rurakunllapa manyangunapi mas atun flikuskunata rurashpa, suqkuna alabashpa: “Waqqunaqam kamachikuqkuna”, ninanllapa. **6** Apaptinllapa mikuqpmi, gustanllapa chay mas kamachikuqkunapa ladumbi tiyaya, yumbay rikananllapa. Chayshinallam sinaguga wasipipis gustanllapa kamachikuqkunapa tyanambi tiyaya. **7** Plasakunaman rishpam, munanllapa suqkuna shumaqta napaykunamllapa: “Yach'achikuq Taytitu”, nishpa.

8 Piru qamkunaqa ama dijakayllapachu, suqkuna “Yach'achikuq Taytitu” nishunamllapaqa. Chaqa yumbay qamkunaqam masapurashinalla kangillapa. Noqallam qamkunapa yach'achikuqniqiqa kani. **9** Chayri kay mundupi mayqan kamachikuqtaqa ama “Taytitu” niyllapachu. Chaqa Dyus sylipi kaqllam Taytaykillapaqa. **10** Amar ni dijakayllapachu: “Kamachikuq

* 22:44 Salmo 110.1

Taytitu" nishunanllapaqa. Chaqa noqa Dyus Akrashqan Washadurllam kamachikuqnikiqa kani. ¹¹ Qamkunapa kamachikuqnikiqam yumbaya sirbinqa kriyadushina. ¹² Chaqa mayqan palanganutaqam Taytanchiq Dyusqa rin penqachiq. Piru mana kamachikuq kaqkunataqam kamachikuqpaq rin numbraq.

¹³ ¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa! ¡Chaqa shimikiwanllam Dyustaqa kasungillapa! Dyusta kasuya munaqkunataqam mana baliq duktrinaykunata yach'achishpa, ancha dañachingillapa. Chaymi paykunaqa sylumanqa manana rinllapachu yaykuq, Dyuswan kawsananllapa. Chayshina dañachishpaqam, qamkuna sylupa pungunda kirpaykangishina. Chaymi qamkunaqa sylumanqa mana ringillapachu atiq yaykuya.

¹⁴ ¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyu duktrinayuqkunaqa! ¡Chaqa qamkunaqam shimikiwanlla Dyusta kasungillapa! Kanan biyudakunapa wasingunata goch'ingillapa. Chaymandaqam allin runakunapaq tukushpa, yumbaya ñawpambi Dyusman mana shaykuq mañakungillapa. Chaymi suqkunamanda mas kastigadu ringillapa kaq.

¹⁵ ¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyukunaqa! ¡Chaqa shimikiwanllam Dyustaqa kasungillapa! Qamkunaqam ancha qawch'u kangillapa, tukuy pachata, tukuy mar yakutapis rinaykillapa, suq runa masta duktrinaykipi kriyichinaykillapa. Piru chay runa kriyichishqaykiqa qamkunashina ruraptinqam, ishkay tantu mas uchayuqta ruraykangillapa, infyirnupi mas kastigadu kanambaq.

¹⁶ ¡Imanangiraqri qamkuna mana allita yach'achikuqkunaqa! Dyus nishqanda mana intyindiptikiqam, yuyaynikikunaqa suq mana rikakuqshina. Chaymi suqkunata mana baliq kustumbrlikunata yach'achishpaqa, paykunatapis pandachingillapa. Chaqa qamkunaqam yach'achikungi: Mayqan runa ichu warmi Tayta Dyuspa adurana wasimba shutimbi jurashpaqam, mana nisisaryuchu kumplinambaq. Piru mayqan runa Dyuspa adurana wasimba urumba shutimbi jurashpaqam, ancha nisisaryuna kumplinambaq, nishpa. ¹⁷ ¡A, tuntu sarkukunashina! ¿Mayqannindaq masta balin Dyuspaqqa, uru ichu paypa adurana wasin? Paypa adurana wasinmi masta balin urumandaqa. Chay uruqa Dyuspa adurana wasimba kaptinmi santu kidan, Dyuspaqna kashqanrayku. Manaqa manam balinmanchu Dyuspaqqa. ¹⁸ Ningillapapismi: "Pata altarpa shutimbi jurashpaqam, mana nisisaryuchu kumplinambaqqqa. Piru chay pata altarpa sawambi ufrinda kaqpa shutimbi jurashpaqam, ancha nisisaryu kumplinambaq. Chaqa mana kumplishpaqam ancha uchayuq", nishpa. ¹⁹ ¡A tuntukuna! ¡Sarkukunashinam mana nimatapis rikangillapachu! ¿Mayqandaq masta balin, ufrindachu ichu pata altar? Chay pata altarmi mastaqa balin. Chaqa pata altarpi chay ufrinda Dyuspaqna kashpaqam, ancha balin. Manaqa manam balinchu. ²⁰ Alliptam niykillapa, pata altarpa shutimbi juraqqam, tukuy ufrindandimba shutimbipis juraykan. ²¹ Dyuspa adurana wasimba shutimbi juraqqam, Dyuspa shutimbipis juraykan. Chaqa Dyusqam tiyan chay shumaq wasimbi. ²² Sylupa shutimbi juraqqpismi, Dyuspa ancha altu trunumba shutimbipis juraykan. Chaqa syluqam Dyuspa ancha shumaq trunun. Chayshinaqam Dyuspa shutimbipis juraykan.

²³ ¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa! ¡Chaqa qamkunaqam shimiki-

wanlla Dyustaqa kasungillapa! Asta anisnikimanda, kuminusnikimanda mintaykimandam dyismuta surgongillapa Dyuspaq. Piru Tayta Dyus mas baliq kamachikushqandaqam mana kasungillapachu. Chayri bidaykillapata kambyashpa, chay mas baliq kamachikushqanda kasuspaqa, allitana rurashpa, llakipakuqkuna kashpa, Dyuspi allita kriyingimanllapa. Chayshina rurashpaqa, chay dyismuykitapis qoyllapa.²⁴ ¡A, qamkuna, mana yach'ayniyuq yach'achikuqkuna! Qamkunaqam ancha allita kwidakangillapa, ama nima mapa mikunata mikunaykillapa. Piru mas fiyu uchakunata rurashpaqam, mana ni intyindingillapachu: Uchatam ruraykani, nishpaqa. Ancham kwidakangillapa, ama ni suq chushpisitu shimikiman yaykunan. Piru manam intyindingillapachu: Suq atun mapa kamillu animalmi yaykuykan shimiymen, nishpaqa.

²⁵ '¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, qamkuna farisiyu duktrinayuqkuna! ¡Chaq qamkunaqam shimikiwanlla Dyustaqa kasungillapa! Qamkunaqam basuykikunapa, platuykikunapa sawandalla mayllangillapa, piru kwirpuysi munashqandalla rurashpaqam, chay upyashqaykita, chay mikushqaykita qoch'ishqallapa kangi runa masikunata. Chaymi shunqoykillapaqa ancha mapa Dyuspaqqa.²⁶ ¡A, mana yach'ayniyuq farisiyukuna! Puntata Dyusman mañakuy, yumbay uchaykimanda pirdunashunambaq. Chaymandaqa pay munashqanda rurashpaqam, limpyu shunqoyuq kayllapa. Chayshina rurashpaqam, tukuy kwirpuykipis Dyuspaqqa limpyuna rin kaq.

²⁷ '¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa! ¡Chaq qamkunaqam shimikiwanlla Dyustaqa kasungillapa! Chaymi qamkunaqa chay almakuna pambakashqa nichu laya sipultrashina kangillapa. Manchu almata pambaptinchiqqa, nichupa sawanda ancha shumaqtä blankiyanchiq. Piru ukunqam tullu likidu ancha millanaypaq mapakuna ash'naykan.²⁸ Chay nichushinallam qamkunapis kangillapa. Chaqa sawa kwirpuykillam allin laya kangillapa, runakuna rikashunanalpa. Piru shimikiwanlla Dyusta kasushpaqam, shunqoykipiqa ancha uchayuq kangillapa.

²⁹ '¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa! ¡Chaq qamkunaqam shimikiwanlla Dyustaqa kasungillapa! Unay agwiluykillapam wanchirqan Dyuspaq rimaqunata. Piru kananmi qamkunaqa chay rimaqkunapa nichu laya sipultrangunata kwidaykangillapa. Chay nichungunata kwidashpa, chay unay rimaqkunata alabashpaqam,³⁰ ningillapa: "Chay unay agwilunchiqunapa tyimpumbi kawsashpaqach'i, Dyuspaq rimaqkunata mana wanchinayllapatachu", nishpa.³¹ (Piru kananqam noqata munangillapa wanchiwayta.) Chaymi chay unay agwiluyki wanchikuqkunashina kangillapa.³² Chaqa qamkunaqam munangillapa ushyayta chay unay agwiluykikuna qallarisqanda.

³³ '¡Qamkunaqam malukuna kashpa, kulibrapa ayllunguna kangillapa! Chayshina kashpaqa, ¿imashinaraq atingimanllapa infyirnumandaqa washakayta? Manam ringillapachu atiq washakaytaqa.³⁴ Chayshina malukuna kaptikillapam, qamkunaman rini kach'amuq noqapaq rimaqkunata, yach'ayniyuqkunata, yach'achikuqkunata. Piru paykunamanda wakindaqam ringillapa wanchiq. Wakindaqam kruspi ringillapa klabaq. Wakindaqam sinaguga wasikunapi ringillapa asutiq. Llaqtan llaqtanmi ikinllapata ringillapa riq, paykunata quesachanayki.³⁵ Chayshina ruraptikillapam, chay unay agwiluykikuna allin runakunata wanchishqangunapaq qamkunapis uchayuqkuna ringillapa kaq.

Chay ancha allin Abilta wanchishqan tyimpumandapacha, chay Birikiyaspa churin Sakariyasta wanchishqan tyimpukaman, yumbay chay agwiluykikuna wanchishqan runakunapaqmi qamkunapis kastigadu ringillapa kaq. Chay unay agwiluykikunaqam chay Sakariyasta wanchirqanllapa Dyuspa adurana wasimba pungumbi, pata altarpa ñawpambi. ³⁶ Chayri allita uyawayllapa, Taytanchiq Dyusqam yumbay qamkunata rin kastigashuqllapa, chay ancha uchata rurashqaykirayku, chay agwiluykikuna rurashqanraykupis.

*Jisusmi Jirusalimbi tiyaqkunapaq waqarqan
(Lk 13.34-35)*

³⁷ ¡Ay, Jirusalimbi tiyaqkuna! Qamkunaqam Taytanchiq Dyuspaq ri-maqkunata wanchingillapa. Kanan Dyus kach'amushqan runakunamat sitangillapa. Manchu suq wallpaqa alítamba warambi pulichitungunata tandan. Chayshinallam noqapis qamkunata kutin kutin ancha munashqa kani tandashuyllapata, pиру mana munarqaykillapachu. ³⁸ Chaymi kay llaqtaykiqawichukudu rin kidaq. ³⁹ Kanan mananam ringillapachu rikawaq, sylumanda kutimunay diyakaman. Chay diyapiqam noqapaq ringillapa niq: “¡Alabashqa kanqa Tayta Dyuspa rrimplasun shamuqqa!” nishpa.

24

Jisusmi nirqan: “Dyuspa adurana wasindaqam limpu rinllapa bulaq”, nishpa

(Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)

¹ Tayta Dyuspa adurana wasinmada Jisus lluqshishpa riykaptinnam, noqaykuna yach'akuqningunaqa qemikashpa, nirqayllapa:
—¡Siñursitu, rikay kay ancha shumaq atun adurana wasita! nishpa.

² Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Kananqam rikaykangillapa kay atun wasitaqa. Piru alliptam niykil-lapa, suq diyam kay rikashqaykitaaq limpu rinllapa bulaq. Chayshina bülaptinflapá kay wasitaqam, manana ni suq rumi patacháduqa rinchu kidaq, nishpa.

*Jwisyu diya sirkana kaptinqam, kayshina rin kaq
(Mk 13.3-23; Lk 21.7-24; 17.22-24)*

³ Jisusmi noqaykuna yach'akuqningunawan Ulibu lumaman rishpa, chaypi tiyarkan.

Chaypi tiyaykaptinmi noqaykunaqa qemikashpa, uyaraplla (uyaralla) tapurqayllapa:

—Niwaylapari chay nishqaykikunaqa ¿ima tyimpum rin kumpliq? ¿Imata rikashpam yach'asháqllapa: Jisukristum rinna kutimuq. Kay munduqam rin ushyakaqna, nishpaqa?

⁴ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Kwidakayllapa ama pipis ingañashunambaaq. ⁵ Chaqa achka llullakuqkuna shamushpam, noqapa shutiyya myintashpa, rin niq: “Noqam Dyus Akrashqan Washadurqa kani”, nishpa. Chayshinam achka runata, warmita rinllapa ingañaq. ⁶ Qamkunaqam ringillapa uyaq: “Waqqi, kaypim pilyaykanllapa”, nishpa. Piru amar manchayllapachu. Chayshinam rin kaq. Piru chayshina kaptimbismi, manaraq rinchu ushyakaq kay munduqa. ⁷ Chaqa puntata suq nasyumbi tiyaqkunam rin pilyaq suq nasyumbi tiyaqkunawan. Achka nasyungunapuram rinllapa pilyaq. Kay mundupiqam waqqi, kaypi qeshyaykuna, ambrunakuna rin kaq. Pachapismi waqqi kaypi rin kuyuq. ⁸ Tukuy kay siñakunaqam munan niyta,

ñakaykunam qallariykanna, nishpa. Chaymandaqam mas achka ñakaykuna rin kaq.

⁹ Qamkunatapismi qesachashushpa, rinllapa wanchishuq. Yumbaymi rin ch'iqnishuqllapa, noqapi kriyishqaykirayku. ¹⁰ Chaymi achka runakuna noqamandaqa rinllapa akrakaq. Kanan paykunapura ch'iqninakushpam, kuntrunganaman rinllapa intriganakuq. ¹¹ Achka llullakuqkuna shamushpam, rinllapa niq: "Noqam Dyuspaq rimaq kani. (Paypaqmí yach'achikuni)" nishpa. Chayshinam achka runata warmita rinllapa ingañaq. ¹² Chay runakuna, warmikuna ancha maluyashpam, manana rinllapachu llakipaq runa masingunataqa. ¹³ Piru noqapi mana shaykuq yuyakuptikiqam, suq bidapi rini washashuq. ¹⁴ Kanan noqapi yuyakuqkunam shumaq nutisyayta tukuy mundupi ringillapa yach'achikuq: Jisukristum shumaqta rin kamachiwaqniñchiq, nishpa, yumbay našyungunapi noqapaq yach'anallapa. Chaymandaraqmi rin ushyakaq kay munduqa.

¹⁵ Dyuspaq rimaq Dañilmí (unay tyimpupi) librumbi kayshina iskibirrigan: "Suq millanaypaq dañachikuqmi rin yaykuq Tayta Dyuspa adurana wasinman", nishpa.* Chayri qamkuna yach'ashpa: Chay millanaypaq dañachikuqmi chay santu lugarman yakyushqa, nishpaqa, intyindiyllapa: Chay unay Dañil iskibrishqanqam kumpliykanna, nishpa. ¹⁶ Chayta yach'ashpaqa, kay prubinsya Judiyapi kaqkunasa qaqakunaman mitikanqallapa. ¹⁷ Kanan wasimba sawambi kaqkunapisri ishkishpa, ama yakyunqallapachu wasinman, imangunata surqonambaqqqa. Ashwanri chayshinalla das mitikanqallapa. ¹⁸ Ch'akrapi kaqkunapis ama wasinman kutinqallapachu, ni mudananda apananllapaqa. ¹⁹ ¡lmananqallaparaq chay pach'ayuq (ukuyuq) warmikuna, chay iti wambrityuqkunaqa! ²⁰ Chayri Dyusman mañakuyllapa, ama mitikanaykillapa tamya tyimpupi, ni samana diyapi. ²¹ Chay mitikanayki tyimpupiqam yumbay runakuna, warmikuna ancha rinllapa ñakaq maski yumbay ñakaykunamanda. Chaqa kay mundu qallarishqan diyamandapacham mana nunka ñakashqallapachu chay mitikanan tyimpupishinaqa. Chay ñakana tyimpupi ushyakaptinmi, manana nunka rinllapachu ñakaq chay tyimpupishinaqa. ²² Piru Dyusqam akrashqan wambrangunata llakipashpa, chay ñakana diyakunata das rin pasachiq, paypi kriyiqkuna ama achka diyakunata padisinanllapa. Chaqa chayshina mana pasachiptinqach'i, mana pipis atinmanchu kawsaytaqa. Yumbay runa, warmi wañunmanllapa.

²³ Chayri mayqan runa qamkunata nishuptin: "¡Rikayllapa, kaypim Dyus Akrashqan Washadurqa!" ichu nishuptin: "Kay waqpim payqa", nishpaqa, ama kriyillapachu. ²⁴ Chaqa achka llullakuqkuna shamushpam rin niq: "Noqam Dyus Akrashqan Washadur kani", nishpa, ichu "Noqam Dyuspaq rimaq kani", nishpa. Paykunam ispantaypaq milagrunkunata, siñakunata rinllapa ruraq. Chayshina rurashpam, achka runata, warmita rinllapa ingañaq. Atishpaqach'i, asta Dyuspa akrashqan wambrangunatapis ingañañmanllapa. ²⁵ Kaykish manaraq chaykuna pasaptin, nishushqallapanana kani (ama pipis ingañañshunannlla). ²⁶ Chayri nishuptinllapa: "Waq chunchapim Washadurninchiqqa", nishpaqa, ama riyllapachu; ichu "Kay uku wasipim", nishuptinllapapis, ama kriyillapachu. ²⁷ Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runam rini kutimuq lliipyaq rrilampagushina. Manchu rrilampaguqa tukuy sylupi lliwyian kay ladumanda suq ladukaman. Chayshinallam noqapis yumbay ladukunapi lliwyashpa, rini kutimuq. ²⁸ Chaqa maypi suq wañushqa kaptinqam, shingukuna tandakanllapa. [Nuta: Chay

shingukunata karumanda rikashpam yach'anchiq, imam wañushqa, nishpa. Chayshinallam chay diya Jisukristu shamuriptinqa, karumanda yumbay rinllapa rikaq.]

*Jisukristum syilumanda kayshina rin kutimuq
(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)*

²⁹ 'Chay ūnakaykuna pasaptinllam, rupaywan killa wañushpa, manana rinchu achikchakuq. Lusirukunapismi syilumanda rinllapa ishkimuq. Syilupi tukuy ima kaqkunapismi rin kuyuq.* ³⁰ Chaymandaqam yumbayna rinllapa rikaq syilupi suq siñata. Chaymi rinllapa yach'aq: Dyusmanda Shamuq Runa Jisukristum kutimuykanna, nishpa. Chay siñata rikashpaqam, tukuy mundupi ancha manchashpa, rinllapa waqaq. Chaypinam rinllapa rikawaq, syilumanda pukutaypa sawambi, ancha pudirniyuq llipyashpa shamuykaqta. ³¹ Anjilniy kunatam rini kach'aq kay pachapa yumbay kuchungunaman, paykuna kurnitata waqachishpa, akrashqaykunata tandananllapa.

*Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan suq yura igus pallpamuqwan
(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)*

³² 'Kay kumparasyunda allita yach'akuyllapa: Qamkunaqam suq yura igusta pallpamuykaqta rikashpaqa, yach'angillapan: Biranunam rin kaq, nishpa. ³³ Chayshinallar yumbay kay nishushqayllapa qallariptinqa, yach'ayllapa: Chay willawashqanchiqmi rinna kumpliq, nishpa. ³⁴ Alliptam niykillapa, kay tyimpupi kawsaqkuna manaraq wañuptinmi, kay nishushqaykunaqa rin kumpliq. ³⁵ Chaqa syiluwan kay pacham rin ushyakaq. Piru kay nishushqaykunaqam mana nunka rinchu ushyakaq. Ashwanmi yumbay rin kumpliq.

*Manam pipis yach'anchu: ¿Ima tyimpum Jisukristuqa rin kutimuq? nishpa
(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30, 34-36)*

³⁶ 'Piru manam pipis noqapaqqa yach'anchu: ¿Ima diyata, ima urastam rin kutimuq? nishpaqa. Manam ni anjilkuna ni noqa Dyuspa Churimbis yach'anillapachu. Tayta Dyusllam chaytaqa yach'an. ³⁷ Nuwipa tyimpumbi kashqanshinam, kutimunay tyimpupis rin kaq. ³⁸ Chaqa chay Nuwipa tyimpumbiqam runakunaqa mikuykarqan, upyaykarqan, kasaraykarqan, wambrangunata kasarachiykaran, chay Nuwi wambuq wasiman yaykushqan diyakaman. ³⁹ Manam intyindirqanillapachu: Ancha tamyaptinmi, yakukunapi yumbay ch'uqashpa rinchiqllapa ushyakaq, nishpaqa. Chayshinallam noqa Dyusmanda Shamuq Runa kutimupti, mana rinllapachu yach'aq: Kay diyapim Jisukristu rin kutimuq, nishpaqa. ⁴⁰ Ishkay runa ch'akrapi kaykaptinmi, suqta apashaq, suqta dijashaq. ⁴¹ Chayshinallam ishkay warmi kutakuykaptimbis, suqta apashaq, suqta dijashaq.

⁴² 'Chaqa manam yach'angillapachu: ¿Imurasmi Jisukristuqa rin kutimuq? nishpaqa. Chayrayku chayta yuyashpa, allita kwidakashpa, listu kayllapa kutimunaypaqqa. ⁴³ Kaytapis allita yach'ayllapa, suq runa yach'ashpa, ima urasmi ladrunqa rin shamuq, nishpaqach'i, wasindaqa ancha allita kwidanman, ama yaykunambaq suwaq. ⁴⁴ Chayshina qamkunapis tukuy tyimpu listu kayllapa. Chaqa noqaqam mana yuyashqaykillapa uraspi rini kutimuq.

* **24:29** Isaías 13.10

*Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan allin kriyaduwan, mana allin kriyaduwan
(Lk 12.41-48)*

⁴⁵ 'Noqata allita shuyawaqkunaqam allin yach'ayniyuq kumplidu kriyadushina. Chaqa chay allin kriyadupa patrunninqam paypa makimbi dijan wasinda: "Kay kriyadu masikikunatar allita kwidashpa, urasnimbi qaray", nishpa. ⁴⁶ Chaymi chay wasi kwidaq kriyaduqa ancha rin kushikuq, chay patrunnin kutimushpa, kamachishqanshina ruraykaqta tariptin. ⁴⁷ Alliptam niykillapa, chay patrunninqam chay allin kriyadunda mas kamachikuqta numbrashpa, tukuy imangunata paypa kwintan rin dijaq, payna kwidanambaq. ⁴⁸ Piru amakish chay kriyaduqa yuyanqachu: Manaraqmi patrunniyqa rinchu kutimuq, nishpaqa. ⁴⁹ Chaqa chayshina yuyashpa maluyaqshpaqam, kriyadu masingunata maqashpa, mach'aqkunawan unda unda mikushpa, upyaptinqam, ⁵⁰ patrunninga mana yuyashqan uraspı shamushpa, ⁵¹ ancha fiyuta rin kastigaq. Chaymandaqam paytaqa rinwichukuq chay shiminwanlla Dyusta kasuqkunapa kashqanman, chaypi paykunawan pulla padisinambaq. Chaypim waqashpa, kirungunata rin qech'yachiq.

25

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan dyis chinakunawan

¹ 'Suq bidapi Dyusman ch'ayananchiqqam, kay dyis dunsillakuna kasamyintu fyistaman riqkunashina rin kaq. Chaqa chay dyis dunsillakunaqam michangunata piskashpa, rirqanllapa kasamyintu fyistaman, suq dunsilla masimba namuradunda shuyaq. ² Paykunamandam sinku chinakuna ancha yach'ayniyuq, jwisyusakuna karqan. Sinkuqam dijada mana yach'ayniyuqkuna karqan. ³ Chay dijadakunaqam michangunatalla aparqan. Manam lamparamba mas asiyitindaqa aparqanllapachu. ⁴ Piru chay yach'ayniyuq dunsillakunaqam butillanganapi asiyitnillapata aparqanllapa. ⁵ Chaymandaqam chay kasaraq runa unayaptin ch'ayamuqqqa, chay dunsillakunaqa shuyashqanshina, yumbayninna puñurqanllapa.

⁶ 'Chaymandaqam ch'awpi tutata uyarganllapa kayshina qayakuqta: "¡Kasaraq runaqam shamuykanna! ¡Lluqshyllapa tinguq!" nishpa. ⁷ Chaymi yumbay chay dunsillakunaqa utqaymaya atarishpa, michanllapata allicharqanllapa. ⁸ Piru dijadakunaqam jwisyusakunata nirqan: "¡Michayllapam wañuykanna! ¡Ashlita asiyitikit qowayllapa!" nishpa. ⁹ Chaymi chay jwisyusa dunsillakunaqa chay dijadakunata kayshina nirqan: "Ama pullata faltawananchiq, riyllapa randimuy", nishpa. ¹⁰ Piru chay dijadakuna rinangamanllapa asiyitta randimuqqam, ch'ayamurqanna chay kasaraq runaqa. Chaymi chay sinku dunsilla lista kaqkunaqa wasimanna yaykurqanllapa, dunsilla masinda kushichiq. Chayshina ukupina kapitnillapaqam, pungutaaq kirparqanna. ¹¹ Chaymandaqam chay dijada dunsillakunapis ch'ayamushpaqa, qayakurqanllapa: "Taytitu, Taytitu, punguykitar kich'ay yaykunayllapa", nishpa. ¹² Piru chay kasaraqqam paykunataqa nirqan: "¿Pich'i kangillapa? Alliptam niykillapa, manam riqsiykillapachu", nishpa.

¹³ Chayta nishpaqam, Jisusqa nirqan:

—Chayshinar qamkunapis allita rurashpa shuyawayllapa. Chaqa manam yach'angillapachu: Ima diya, ima urasmi Jisukristuqa rin shamuq, nishpaqa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan kimsa runa qellayta trabajachiqwan
(Lk 19.11-27)

¹⁴ 'Suq bidapi Dyuswan kawsananchiqgam suq qellayniyuq runashina rin kaq. Chaqa chay runaqam karu nasyunman rinambaq, kriyadungunata qayashpa, qellayninda mingarqan trabajachishpa ganachinanllapa.

¹⁵ 'Suq kriyadundam 5.000 qellayta mingarqan. Suq kriyadundaqam 2.000 qellayta mingarqan. Suq kriyadundaqam 1.000 qellayta mingarqan. [Nuta: *Kada qellaymi ancha baliq. Chaqa suq trabajadurm i masdi 15 watakunata trabajaq, mil qellayta gananambaqqas.*] Chayshina mingashpaqam, rirqanna karu llactaman. ¹⁶ Chaymi chay 5.000 qellayta ch'askiqa, nigosyukunata rurashpa, ganachirqan 5.000 masta. ¹⁷ Chay 2.000 qellayta ch'askiqpismi, 2.000 masta ganachirqan. ¹⁸ Piru chay 1.000 qellayta ch'askiqqam suqkunamanda akrakashpa, allpapi ush'kukushpa, patrunnimba qellaynindaqa pambarqan.

¹⁹ 'Chaymadaqam achka tyimpumanda chay kriyadukunapa patrunninqa kutimurqanna. Chaymi qellaynimba wach'aynimbaq chay kriyadungunata kwintata mañtarqan. ²⁰ Chay 5.000 qellayta ch'aski qriyadungam 5.000 masta apamushpa patrunnindaqa nirqan: "Patrunsi, 5.000 qellaytam qowarqayki. Piru 5.000 mastam ganachishqa kani", nishpa. ²¹ Chaymi patrunninga paytaqa nirqan: "Allin kumplidu kriyaditu, allitam noqapaq trabajachishqa kangi chay ashla qellayni mingashushqayta. Chaymi ancha achka imaykunata qamta rini mingashuq, qamna rikanayki. Chayri allin lugarniyman yaykuy, kushikunanchiq", nishpa.

²² 'Chay 2.000 qellayta ch'askiqpismi nirqan: "Patrunsi, 2.000 qellaytam qowarqayki. Piru 2.000 mastam ganachishqa kani", nishpa. ²³ Chaymi chay patrunninga nirqan: "Allin kumplidu kriyaditu, qambismi allita noqapaq trabajachishqa kangi chay ashla qellayni mingashushqayta. Chaymi achka imaykunata qamta rini mingashuq, qamna rikanayki. Chayri qambis allin lugarniyman yaykuy kushikunanchiq", nishpa.

²⁴ 'Piru chay 1.000 qellayta ch'aski qriyadunmi ch'ayashpaqa nirqan: "Patrunsi, noqaqam riqsishurqaq wapu kashqaykita. Chaqa suqkuna tarpushqangunatam qamna kusichangi. ²⁵ Chaymi manchashushpa, chay 1.000 qellay qowashqaykita allpapi ush'kukushpa pambashpa, pakashqa kani. Kaypi qellayniki", nishpa. ²⁶ Chaymi chay patrunninga nirqan: "¡A, malu, qellà kriyadu! Qamqam yach'arqayki suqpa tarpudunda kusichashqayta, nishpa. ²⁷ Chayshina waqaychashqayki kwintamandaqa, chay qellayniytaqa bankuman ruranaykita, kutimushpa ganansyayuqtä surqonaypaq". ²⁸ Chayshina nishpaqam, chaypi kaqkunata kayshina kamachirqan: "Chay 1.000 qellay qoshqayta och'ishpa, chay 10.000 qellayniytaqa qoyllapa. ²⁹ Chaqa chay imayuqtaqam masta rini qoq (allita kasuwashqanrayku). Chaymi mas imayuqna rin kaq. Piru chay ashita kaqniyuqtaqam limpu rini och'iq (mana allita kasuwashqanrayku). ³⁰ Chayri chay malu kriyadutaaqa sawa tutayaqman wichukuyllapa, chaypi padisishpa, waqashpa, kirungunata qech'yachinambaq", nishpa.

Jwisyu diyapim Taytanchiq Dyusqa yumbayta rin jusgaq

³¹ Jisukristuqam kayshinapis nirqan:

—Yumbay anjilniykuwanammi noqa Dyusmanda Shamuq Runa ancha kamachikuq gubyirnu shamushta, llipyaq trunuypi rini tiyaq kamachiku-naypaq. ³² Yumbay nasyungunamandam runakuna, warmikuna ñawpayman

rinllapa tandakaq. Manchu michidurqa wishangunata akran chibukunamanda. Chayshinallam noqapis rini akrat noqata kuyawaqkunata chay mana kuyawaqkunamanda.³³ Chaqa chay kuyawaqkunaqam wishaykuna. Chaymi paykunata allin laduypi rini ruraq. Chay mana kuyawaqkunaqam chay chibukunashina. Chaymi paykunataqa ichuq laduypi rini ruraq.³⁴ Chaymadaqam allin laduypi kaqkunataqa rini niq: "Tayta Dyusmi qamkunata ancha yanapashushqa. Chayri noqaman shamyl-lapa. Chaqa kay munduta rurashqan diyamandapacham Tayta Dyusqa anaq syilupi ancha shumaq lugarta rurashqa, qamkuna waqpi tiyanaykil-lapa.³⁵ Chaqa mallaqnaptiyimi, qamkuna qarawarqayki. Yakunaptiyimi, yakuta qowarqayki. Furastiru kaptiyimi, pusadata qowarqayki.³⁶ Mana mudanayuq kaptiyimi, qamkuna mudanata qowarqayki. Qeshyaq kaptiyimi, shamurqaykillapa watukuwaq. Karsilpi kaptiypismi, rirqaykillapa kunswilawaq".³⁷ Chayshina niptiyimi, chay kuyawaqkunaqa rin ni-waq: "Taytitu, ¿ima tyimputaq mallaqta rikashushpa, qarashurqaqllapa, yakunaqta rikashushpa, qoshurqaqlapaqa? ³⁸ ¿Ima tyimputaq furastiru kaptiki, pusadata qoshurqaqlapa, mana mudanayuq kaptiki, mudanata qoshurqaqlapa?³⁹ ¿Ima tyimputaq qeshyaq kaptiki, karsilpi kaptiki, rirqayllapa watukushuqqa?" nishpa.⁴⁰ Chayshina tapuwaptinllapam, noqaqa paykunata rini niq: "Alliptam niykillapa, chay mana imayuqkunata yanapashpaqam, alabis noqata yanapawashqa kang!", nishpa.

⁴¹ 'Chaymadaqam ichuq laduypi kaqkunata rini niq: "¡Ashuyllapa laduymanda qamkuna malditu kundinadukuna! Riyllapa chay tukuy tyimpu lumyaykaq ninaman. Chay infyirnutaqam Taytanchiq Dyus rurashqa, dyablu tukuy yanapakuqniñ dyablukunawan rupanambaq.⁴² Chaqa mallaqnaptiyimi, qamkunaqa mana qarawarqaykichi; yakunaptiyimi, mana qowarqaykichi.⁴³ Furastiru kaptiypismi, mana pusadata qowarqaykichi. Mudanay faltawaptimbismi, mana nimatapis qowarqaykichi. Qeshyaq kaptiy, karsilpi kaptiypismi, mana rirqaykillapachu watukuwaqqa".⁴⁴ Chayshina niptiyqam, paykunaga rin tapuwaqlapapa: "Taytitu, mallaq kaptiki, yakunaptiki, furastiru kaptiki, mana mudanayuq kaptiki, qeshyaq kaptiki, karsilpi kaptikiqam, mana rikashushqachu kanillapa yanapashunayqa", nishpa.⁴⁵ Chayshina niwaptinllapaqam, paykunata nishaq: "Alliptam niykillapa, chay pubrikunata mana yanapashpaqam, alabis noqata disprisyawashqa kang!", nishpa.

⁴⁶ Chayta nishpaqam, Jisusqa nirqambis:

—Paykunaqam rinllapa riq chay mana ushyakaq kastiguman. Piru allinggaqam rinllapa riq luryaman, tukuy tyimpu kawsananllapa, nishpa.

26

Jisusta prisunambaqmi parlarqanllapa

(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)

¹ Jisusmi chaykunata yach'achikushpaqa, noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

² —Qamkunaqam yach'angillapa: Ishkay diyallanam faltan Paskwa fyista qallarinanqa, nishpa. Chay fyistapim noqa Dyusmanda Shamuq Runataqa kuntrawaqkunaman rinllapa intrigakuwaq, kruspi klabawanannllapa, nishpa.

³ Alliptam chay diyakunapi kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, kamachikuq ansyanukunawan tandakar-qanllapa chay mas kamachikuq isrraylinu kurapa atun wasimba patyumbi.

Chay kuraqam Kayfas shutirqan. ⁴ Yumbay chay kamachikuqkunam kayshina parlarqanllapa:

—¿Imashinaraq Jisusta ingaňashpa dimandanchiqman, prisushpa wanchinanchiqllapa? nishpa.

⁵ Chaymandaqam nirqanllapa:

—Kay fyistapiqam mana balinchu wanchinanchiqqa. Chaqa kay fyistapi kaqkunakish kuntranchiq alsakanmanllapa, nishpa.

*Suq warmim mishki mutkinata Jisuspa umanman basyarqan
(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)*

⁶ Jisusmi noqaykuna yach'akuqningunawan Bitanilla (Bitaniya) llaqtapi kashpa, rirqayllapa suq runa Simun shutiqpa wasinman. Chay Simunmi unayqa ismuykaq kwirpuyuq kashqa karqan. ⁷ Paypa wasimbi kaykaptiyllapam, suq warmi ch'ayarqan kirpadu rumi pumupi ancha ch'aniyuq mishki mutkinata apamushpa. Mesapi kaykaptiyllapam, chay warmiqa chay mishki mutkinawan Jisuspa umanda nuyuchirqan. ⁸ Chayta rikashpam, noqaykunaqa piňakushpa, nirqayllapa:

—¿Imapaqtak qesachaykan chay ch'aniyuq mishki mutkinataqa?

⁹ Chaytaqash' achka qellaypaq randikushpa, chay mana nimayuqkunata yanapananchiqta, nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisus chayta uyashpaqa, kayshina niwarqanllapa:

—¿Imapaqmikay warmitaqa piňachingillapa? Payqam ancha allita rurawashqa. ¹¹ Chaqa pubrikunaqam qamkunapa pullaykillapa tukuy tyimpurinllapa kaq. Piru noqaqam manana tukuy tyimpuchu pullaykillapaqa rini kaq. ¹² Kayshina mishki mutkinata sawayman basyashpaqam, allichawashqashina, waňupti pambawananallapa. ¹³ Chaymi allipta niykil-lapa, tukuy kay mundupi noqapa shumaq nutisyayta yach'achikushpaqam, kay warmi allita rurawashqandapis rinllapa yach'achikuq, payta ama qonqananllapa, nishpa.

*Judasmi randikurqan Jisusta
(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)*

¹⁴ Chaymandaqam yach'akuq masiy Judas Iskaryutiqa kamachikuq is-raylinu kurakunaman rirqan kayshina niq:

—¿Aykatam qamkunaqa pagarawangiman, Jisusta intriganaqqa? nishpa.

Chaymi chay kamachikuq kurakunaqa 30 yuraq qellayta pagararqanllapa. ¹⁶ Chay urasmandapacham Judasqa yuyarqan: ¿Maypitak, imashinataq Jisusta intrigakuni? nishpa.

*Kayshinam punta Santa Mikuna karqan
(Mk 14.12-25; Lk 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Kur 11.23-26)*

¹⁷ Chay Paskwa fyistapiqam suq laya mikunakunata, kachangakunata noqaykuna isrraylinukunaqa mikunillapa. Chay fyista qallarishqan diyam wakin yach'akuq masiykunaqa Jisusta tapurqanllapa:

—Kay Paskwa fyista mikunata mikunanchiqqa, ¿maypitak munangi allichanayllapa? nishpa.

¹⁸ Chaymi Jisusqa paykunataqa nirqan:

—Rishpa Jirusalinmanqa, riyllapa chay riqsishqanchiq runaman. Payta niyllapa: "Yach'achikuq Taytitum nin: Ch'ayamushqanam uras. Wasikipim munani rurayta Paskwa fyistata yach'akuqniy kunawan", nishpa.

¹⁹ Chay nishqanshina rurashpam, Paskwa mikunata allicharganllapa.

²⁰ Tutayaptinnaqam, Jisusqa noqaykuna dusi yach'akuqningunawan mesapina karqayllapa. ²¹ Chaypi mikuqshinam niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, suqnikim ringi intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa.

²² Chaymi yumbay noqaykuna limpu malaganayashpa, suqniy suqniy kayshina tapurqayllapa:

—Taytitu, ¿noqachu kani? nishpallapa.

²³ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Noqawan suq platupilla pullay mikuqmi rin intrigakuwaqqqa. ²⁴ Chaqa Dyuspa Santu Librun nishqanshinam noqa Dyusmanda Shamug Runaga rini wañuq. Lukis jimananaqaraqri chay intrigakuwaqqqa! Mas allich'i kananda chay runaqa ama nasinambaq, nishpa.

²⁵ Chaymi chay intrigakuq Judasqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿noqachu kani? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, nishqaykishinam qam kangi, nishpa.

²⁶ Chaypi mikuqshinam Jisusqa kachangata piskashpa, Dyusman pagikurqan. Chaymandaqam pitishpa, noqaykuná yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Kay kachangata ch'askiwashpa, mikuyllapa. Kaymi kwirpuq, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam kupatapis piskashpa, Dyusman pagikushpa, noqaykunata niwarqanllapa:

—Kay kupamanda yumbayniki upyayllapa. ²⁸ Chaqa kaymi yawarniy, Dyuswan mushuq tratuta ruranayapqqa. Yawarniyta ich'aptinllapam rini wañuq, achka runata, warmita uchanganamanda washanayapaq.

²⁹ Piru niykillapam, kay binutaqam manana mastaqqa rinichu upyaq kay mundupiqa, Taytay tiyashqambi qamkunawan mushuq binuta upyanaykaman, nishpa.

Jisusmi Pidruta nirqan: "Ringim ñigawaq", nishpa

(Mk 14.26-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Suq imnuta kantashpaqam, noqaykunaqa chay kashqaymanda lluqshishpa, rirqayllapanu Ulib lumaman.

³¹ Riçshinaqam Jisusqa kayshina niwarqanllapa:

—Kay tutaqam yumbayniki noqapi manana yuyakushpa, noqamanda akarakashpa, shikwa shikwana ringillapa riq. Chaqa Tayta Dyuspa Santu Librumbim nin: "Michidurta chuqriptiyqam, wishangunaqa waqta kayta shikwakanqallapa", nishpa.* ³² Piru wañushqaymanda kawsamushpam, qamkunamanda mas puntata rini riq prubinsya Galiliyaman, nishpa.

³³ Chayshina Jisus niptinqam, Pidruqa nirqan:

—Qambi manana pipis yuyakuptimbismi, noqaqa qambilla rini yuyakuq, nishpa.

³⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, kay tuta gallu manaraq kantaptinmi, kimsa kutinda ringi ñigawaq: "Manam riqsinichu Jisustaqa", nishpa.

³⁵ Chaymi Pidruqa nirirqan:

—Pullayki imapis wañushaq. Manamir ñigashqaykichu, nishpa.

Chayshinallam nirqayllapa noqaykuna chay suq yach'akuqningunapis.

Jisusmi Jitsimani wirtapi Tayta Dyusman mañakurqa

(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

³⁶ Jisusqam noqaykuna yach'akuqningunawan Jitsimani shutiq lugarmán rirqanillapa. Chayman ch'ayashpaqam, Jisusqa niwarqanllapa:

* **26:31** Zacarías 13.7

—Kaypi tiyayllapa, noqa kay waqman rinaykaman Dyusman mañakuq, nishpa.

³⁷ Chayshina nishpaqam, Pidruta, Sibidiyupa chay ishkay churingunata ashla waqkaq apashpa, Jisusqa suq layayashpa, ancha malaganayarqan.

³⁸ Chaymi paykunata nirqan:

—Ancha jwirtitam llaki piskawan. Limpuraq shunqoy tutayan. Tukuy kay llakikunam munan wanchiwayta. Kaypi kidashpa, ama puñushpachu, yapachawayllapa, nishpa.

³⁹ Chaymi ashla waqkaq rishpa, qonqorikushpa, ancha kumurashpa qaqlan allpaman ch'ayachishtin, Dyusman mañakushpa, nirqan:

—Taytitu, kay tukuy ñakaykunaqam noqapaaqqa suq kupa ancha ayaq yakushina. Munashpaqar chay ñakaykunamanda washaway. Piru amar noqa munashqayqa kanqachu. Ashwanri qam munashqaykishina kanqa, nishpa.

⁴⁰ Chayshina Dyusman mañakushpa, kutimushpaqam, chay kimsa yach'akuq masiyllapata puñuyaqta tarishpa, Pidruta nirqan:

—¿Ima manachu atishqallapa kangi agwantaya puñuymandaqa ni suq uritata? ⁴¹ Rikch'akashpa, Dyusman mañakyllapa, ama tyintadu kanaykillapa. Chaqa qamkunaqam allipta munangillapa Dyusta kasuya. Piru manam atingillapachu kwirpuykita sujetayta, nishpa.

⁴² Chaymandaqam Jisusqa suq kutinda waqkaq ririshpa, Dyusman kayshina mañakurqan:

—Taytitu, illuki ñakanaypaq kaptinqa, qam munashqaykishina kanqa, nishpa.

⁴³ Chaymi shamurishpaqa, puñuyaqta taririrqan chay kimsa yach'akuq masiykunataqa. Chaqa paykunataqam puñuyaq ancha binsiykarqan.

⁴⁴ Chaymandaqam chaypilla paykunata dijashpaa, mushuqmanda chay waqkaq ririrqan, Tayta Dyusman mañakuriq. Chay kimsa kutindam chayshina nishpalla, mañakurqan. ⁴⁵ Chaymandaqam chay kimsa kutinda kutimushpaqa, chay yach'akuq masiykunataqa nirqan:

—¿Siningillapachu puñushpa? Kananqam ch'ayamushqa chay uras noqa Dyusmanda Shamuq Runata intrigakuwanan uchayuq runakunaman. ⁴⁶ Atariyllapa. Akuna. Rikayllapa, chay intrigakuwaqqam ch'ayamuykanna, nishpa.

Jisustam prisurqanllapa (Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Chayshina rimaykaptinllam, chay yach'akuq masiy Judasqa achka runakunawan ch'ayamurqan. Chay runakunaqam qeruta, atun kuchilluta piskashpa, shamurqanllapa chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay kamachikuq ansyanukuna kach'amuptin. ⁴⁸ Chay Judas intrigakuuqqam paykunataqa nishqa karqan:

—Jisusta riqsinaykillapaqaqam, muchashpa rini napaykuq. Chaytam piskangillapaqa, nishpa.

⁴⁹ Chaymi ch'ayashpaqa, Jisustaqa muchashpa napaykurqan:

—Bwinas nuchis, Yach'achikuq Taytitu, nishpa.

⁵⁰ Jisusqam nirqan:

—Yanasita (Yanasitu), ¿imapaqtaq shamushqa kangi? nishpa.

Chay uritaslla chay runakunaqa Jisusta piskarqanllapa. ⁵¹ Piru Jisuspa suq yach'akuqninmi atun kuchillunda surqospha, mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriyadumba rinrinda pitirqan. ⁵² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Atun kuchilluykitqa waqaychayna. Chaqa kuchilluwan pilyaqku-nataqam, kuchilluwan rinllapa wanchiq. ⁵³ ¿Ima manachu yach'angi, noqa

Taytay Dyusman mañakuptiyqam, kach'amunman mas di 70.000 anjilningu-nata washawanambaq, nishpaqa? ⁵⁴ Lukis chayshina kach'amunambaq mañaptiqach'i, Dyuspa Santu Librumbi noqapaq nishqanqa mana kumplin-chachu. Chaqa librumbiqam kayshina pasawanambaq riman, nishpa.

⁵⁵ Chaymandaqam Jisusqa chay shamuq runakunata nirqan:

—Qamkunaqa, ¿imaraykutaq shamushqallapa kangi atun kuchillukunawanan, querukunawan, saltiyadurtashina prisuwaqqqa? Manchu tukuy diya Tayta Dyuspa adurana wasimbi qamkunawan kashpa, yach'achikushqa kani. ¿imaraykutaq qamkunaqa chaypiqa mana prisuwarqaykichu?

⁵⁶ Piru tukuy kaykunam kayshina pasaykan, Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqanguna kumplinambaq, nishpa.

Chay urasmi noqaykuna yumbay yach'akuqningunaqa Jisusta sapalitanda dijashpana, mitikarqayllapa.

*Jisustam dimandarqanllapa Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapi
(Mk 14.53-65; Lk 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)*

⁵⁷ Chay prisuqkunaqam Jisustaqa chay mas kamachikuq isrraylinu kura Kayfaspa wasinman aparqanllapa. Chaypim karqanllapa Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, kamachikuq ansyanukunapis. ⁵⁸ Piru Pidruqam Jisuspa karu ikinda rirqan chay Kayfaspa wasimba patyungaman. Chaypiqam suldadukunawan tiyarqan, rikanambaq imanachiqshi rin Jisustaqa, nishpa. ⁵⁹ Chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay kamachikuq ansyanukuna, yumbay chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapi pismi fistigukunata maskarqanllapa, llullakushpa, Jisuspa kuntran rimananllapa, chaypaq tumbanna wanchinanllapa. ⁶⁰ Piru maychika suqnin suqnin yangakunata llullakushpa, mana igwalta rimaptinllapaqam, mana nimapaq atirqanllapachu tumbayta Jisusta, wanchinanllapaqa. Piru ultimupim ishkay llullakuqkuna fiawpanlapaman pasashpa, ⁶¹ nirqanllapa:

—Kay runam nishqa: “Dyuspa chay atun adurana wasinda bulashpam, atini kimsa diyapi mushuqmanda rurariyta”, nishpa.

⁶² Chaymi chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqa atarishpa, Jisusta tapurqan:

—¿Manachu nimatapis ningi? ¿Manachu uyangi kay runakuna qambaq rimashqandaqa? nishpa.

⁶³ Piru kuntraptinllapaqam, Jisusqa uyararqanlla. Manam nimatapis nirqanchu. Chaymi chay mas kamachikuq kuraqa nirqan:

—Mayá, kamachiykim juranayki Dyuspa shutimbi, ¿Qamchu Dyuspa Churin kangi? ¿Qamchu Dyus Akrashqan Washadurqa kangi ichu mana? nishpa.

⁶⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Qam nishqaykishinam kani. Niykillapapismi, kananmandaqam noqa Dyusmanda Shamuq Runata ringillapa rikawaq, ancha pudirniyuq Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyaykaqta. Ringillapam rikawaqpis pukutaykunapi silumanda shamuykaqta, nishpa.

⁶⁵ Chayshina Jisus niptinmi, chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqa ancha piñakushpa, kwirpumbi kaq mudananda llikishpa, chay juyiskunata nirqan:

—¡Ichichín, kay runaqam Taytanchiq Dyusta burlaykan! Kananqam manana munanchiqchu tistigukunataqa, ¿manachu? Waqqar kananqa qamkuna kikiki uyashqallapa kangi, kayshina rimashpa Dyusta burlaptinqa.

⁶⁶ Chaymandaqam chay juyiskunata tapurqan:

—¿Imatataq yuyangillapa? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqanllapa:

—Arí, uchayuqmi. Allim wañunambaq, nishpa.

67 Chay urasmi qaqlambi tuqapashpa, wakinqa puñitiyarqanllapa, wakin-qam qaqlambi paqyachishpa, nirqanllapa:

68 —Mayá, qam Dyus Akrashqan Washadur kashpaqa, niwayllapa: ¿Pitaq maqashushqa? nishpa.

Pidrum Jisusta ñigarqan

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Pidru chay wasipa patyumbi tiyaykaptinmi, suq kriyada qemikashpa nirqan:

—Qambismi Jisus Galiliyamanda kaqwan purirqayki, nishpa.

70 Piru Pidruqam yumbay chaypi kaqkunapa ñawpambi ñigashpa nirqan:

—Manam yach'anichu imatach'i niwaykangi, nishpa.

71 Chaymandaqam chay patyumanda sawa punguman lluqshiptin, suq kriyadapis Pidruta rikashpa, chaypi kaqkunata nirqan:

—Kay runapismi Jisus Nasaritmanda kaqwan puriq, nishpa.

72 Piru payqam kayshina jurashpa, ñigarirqan:

—Pur Dyusitu, manam riqsinichu chay runataqa, nishpa.

73 Chaymandaqam suq rratitumandalla, chaypi kaqkuna qemikashpa, Pidruta nirqan:

—Allibraq qambis paykunamanda suqnin kangi. Chaqa qamqam chay Galiliyamanda kaqkunashina rimangi, nishpa.

74 Chayshina niptinllapam, Pidruqa masta jurashpa, nirqan:

—¡Pur Dyusitu, allipta niykillapa, manamir chay runataqa riqsinichu! nishpa.

Chay urasmi suq gallu kantarqan. **75** Chaymi Pidruqa yuyarqan Jisus kayshina nishqanda: “Manaraq gallu kantaptinmi, kimsa kutinda ringi ñigawaq”, nishpa. Chaymi payqa ancha syintishpa, sawaman lluqshishpa, ancha waqarqan.

27

Jisustam gubyirnu Pilatuman aparqanllapa

(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 [Nuta: Chay tyimpukunapim Rruma llaqtamanda kaqkuna achka nasyun-gunapi kamachikuqllapa. Chaymi isrraylinukunatapis suq rrumana gubyirnu kamachiq. Chay gubyirnuqam shutiq Pilatu.] Achikyaptinnam isrraylinuku-napa yumbay kamachikuq kuranguna, kamachikuq ansyankunawan tandakarqanllapa parlanambaq, Jisusta wanchinanllapa. **2** Chaymandaqam Jisusta grillitashpa, aparqanllapa gubyirnu Punsysu Pilatuta intrigaq.

Judasmi wañurqan

3 Chay intrigakuq Judasqm rikashpa Jisusta sintinsyadu wanchinan-lapa kaptinqa, ancha syintirqan intrigakushqambaq. Chaymi rirqan ka-machikuq isrraylinu kurakunata, kamachikuq ansyankunata chay 30 yu-raq qellay ch'askishqanda kutichiq. Chaymi nirqan:

4 —Uchatam rurashqa kani, suq mana nima uchayuq runata intri-gakushpa wanchinaykillapa, nishpa.

Piru chay isrraylinu kurakunaqam Judastaqa nirqanllapa:

—¿Ima kwintayuqtaq noqaykunaqa kani? Chayqam qamba kwintayki, nishpa.

⁵ Chayshina niptinqam, Judasqa uku Dyuspa adurana wasimbi chay qel-layta wichukurqan. Chaymandaqam suq lugarman rishpa, urkakashpa wañurqan.

⁶ Chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqam chay qellayta tandashpa, kayshina parlarqanllapa:

—Kay qellaypaqmí suq runata intrigakurqan, payta wanchinanchiqllapa. Chaymi liyinchiq mana dijawanchiqchu wichunanchiq ufrindanchiqpa kajunninmanga, nishpa.

⁷ Chayshina parlashpallapaqam, kayshina yuyarqanllapa: Chay qellaywanqa randishunllapa chay manga ruraqpa ch'akranda, pantyun kanambaq, furastirukuna wañuptin, chaypi pambananchiqllapa, nishpa.

⁸ Chaymi chay ch'akrataqam Jisuspa prisyunwan randirqanllapa. ⁹⁻¹⁰ Chayshinam kumplirqan Dyuspaq rimaq Jirimiyas kayshina nishqan: “Chay isrraylinukunam suq runapaq pagarashqanllapa prisyunda paykunalla tandarqanllapa. Chay 30 qellaykunawanmi randirqanllapa mangata ruraq runapa ch'akranda, Kamachikuquniy niwashqanshina”, nishpa.*

*Gubyirnu Pilatum Jisusta tapurqan rriparanambaq
(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)*

¹¹ Gubyirnu Pilatuman Jisusta apaptinllapa, paypa ñawpambi shayaykapt-inmi, chay Pilatuqa kayshina tapurqan:

—¿Qamchu isrraylinukunapa gubyirnunqa kangi? nishpa.
Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, chay nishqaykishinam kani, nishpa.

¹² Kanan chay kamachikuq kurakuna, chay kamachikuq ansyanukuna kuntrashpa kusasta niptimbismi, Jisusqa mana nimatapis nirqanchu.

¹³ Chaymi Pilatuqa Jisusta nirqan:

—¿Manachu uyangi kuntrashushpa, malutash rurashqa kangi, niptinlla-paqa?

¹⁴ Chayshina niptimbismi, Jisusqa mana ni suq palabrata rimarqanchu. Chaymi uyaraqtalla rikashpaqa, chay gubyirnuqa ancha ispantarqan.

*Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinanllapa
(Mk 15.6-20; Lk 23.13-25; Jn 18.38-19.16)*

¹⁵ Chay Paskwa fyistapim gubyirnuqa watan watan suq prisuta kach'aq, runakuna rrugakuptin. ¹⁶ Chay tyimpupim suq runa Barrabas shutiq karsilpi karqan. Paypaqqam yumbay isrraylinukuna ancha allita yach'arqanllapa. ¹⁷ Kanan chay achka runakuna tandakashqandam Pilatuqa kayshina tapurqan:

—¿Pitam munangillapa kach'anayapaq? ¿Barrabasta ichu kay Jisus Dyus Akrashqan Washadur shutiqa? nishpa.

¹⁸ Chaqa Pilatuqam intyindishqa karqan: Paykuna imbidyashpam, kay Jisustaqqa intrigawashqallapa, nishpa.

¹⁹ Chayshina Pilatu trunumbi tiyaykaptinmi, paypa warminqa suq rrikaduta kayshina kach'akurqan:

—Chay allin runamanqa ama mitikuychu. Chaqa tutam ancha llakita paypaq musqoshqa kani, nishpa.

²⁰ Piru chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay ansyanukunawan-qam chay achka runata kunashpa, animachishpa, kayshina kunarqanllapa:

* ^{27:9-10} Zacarías 11.12-13; Jeremías 19.1-13

—Pilatutaqa mañayllapa Barrabasta kach'ashpa, Jisusta wanchinan, nishpa.

21 Chaymi chayshina niptinllapaqa, chay gubyirnu Pilatuqa paykunata tapurirqan:

—Kay ishkay prisukunamanda, ¿mayqannindataq munangillapa kach'anayapaqqqa? nishpa.

Paykunaqam nirqanllapa:

—¡Barrabasta kach'ay! nishpa.

22 Chaymi Pilatuqa tapurirqan:

—Chayshinaqa, ¿imanachishaqtak kay Jisus Dyus Akrashqan Washadur shu-tiqtaqa? nishpa.

Chaymi yumbaynin nirqanllapa:

—¡Kruspi klabay! nishpa.

23 Chayshina niptinllapaqa, Pilatuqa nirqan:

—Piru ¿ima malutamir rurashqa? nishpa.

Chayshina tapuptinmi, paykunaqa ashwamba sh'uqyarqanllapa:

—¡Kruspi klabay! ¡Kruspi klabay! nishpallapa.

24 Chayshina niptinllapaqa, Pilatuqa yach'arqanna: Maychika imata niptiyipismi, mana rinllapachu kasuwaq. Piñakushpam mastana rinllapa sh'uqyaq. Noqamannam rinllapa alsakaq, nishpa. Chaymi yakuta mañashpa, yumbaypa ñawpambi makingunata maylashpa, nirqan:

—Kay allin runata qamkuna wanchiptikiqam, mana uchayuqchu kani noqqa. Qamkuna munashqaykita rurayllapa. Qamkunam uchayuqqa ringillapa kidaq, nishpa.

25 Chayshina niptinmi, yumbay chay runakunaqa nirqan:

—¡Ari! Wanchishpaqa, noqaykuna wambraykunawan uchayuqkuna kashaqlapa, nishpa.

26 Chaymi Pilatuqa, Barrabastana kach'ashpa, Jisustaqa asutichishpa, paykunatana intrigarqan, kruspina klabanambaqlapa.

27 Chaymandaqa, chay gubyirnupa suldadungunaqa uku kwartilnim-man Jisusta aparqanllapa. Chay ukupiqam yumbay suldadu masingunata Jisuspa rridurninman tandarqanllapa. **28** Chaymandaqa, chay suldadukunaqa Jisuspa kapanda surqosha, granati kapata rurachirqan, gubyir-nushina kanambaq. **29** Umanmanmi rurarqanllapa suq kuruna kasha likiduta. Allin ladu makimbipismi suq gubyirnupa burdunni layata piskachirqanllapa. Chayshina rurashpaqa, ñawpambina qonqorikushpa, ancha burlarqanllapa:

—¡Biba isrraylinukunapa gubyirnun! nishpa.

30 Kanan tuqapashpam, chay piskachishqanllapa burdunwan umambi waqtarqanllapa. **31** Chayshina burlashpaqa, chay kapa rurachishqanllapa surqosha, mudananda rurachirqanllapa. Chaymandaqa, aparqanllapa, kruspina klabanambaq.

Jisustam kruspi klabarqanllapa

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Kwartilmanda lluqshishpaqa, tingunakurqanllapa suq runa Simun shutiqwan. Payqam Sirini llaqtamanda karqan. Chay Simundam Jisuspa krusninda amalas umbruchachirqanllapa apanambaq. **33** Chayshinam ch'ayarqanllapa chay lugar Gulguta shutiqman. Chay Gulgutaqa, payku-napa rimaynimbipa munan niyta "Kalabira Lugar", nishpa. **34** Chaypina kashpaqa, binuta ayaqwan taqllushpa, Jisusta qorqanllapa upyanambaq. Piru Jisusqam mallishpa chay biñutaqa, mana upyarqanchu.

³⁵ Chaymandaqam kruspina klabarqanllapa. Kruspi klabashpaqam, chay suldadukunaqa swirtita rurarqanllapa, Jisuspa mudananda partinakunanllapa. „Chayshina ruraptinllápam, kumplirqanna Dyuspaq rimaq kayshina iskibrishqan: “Paykunapuram swirtita rúrashpa, mudananda partinakurqan”, nishpa.* ³⁶ Partinakushpaqam, chaypina tiyarganllapa kwidaq. ³⁷ Chay kruspiqam Jisuspa umamba sawambi suq tablitata rurarqanllapa, imaraykum wañun, nishpa. Chay litrakunaqam niq: “Kay Jisusmi isrraylinukunapa gubyirnun”, nishpa.

³⁸ Jisuspa ladumbiqam ishkay ladrungunatapis kruskunapi klabarqanllapa, suqninda allin ladumbi, suqninda ichuq ladumbi. ³⁹ Kanan ladunllapata pasaqkunaqam umanllapata kuyuchishpa, musyashpa niqllapa:

⁴⁰ —Qam Dyuspa adurana wasinda bulashpa kimsa diyapi ruraqqar, qam kikiki washakay. Mayá, Dyuspa Churin kashpaqa, chay krusmanda ishkimuy, nishpa.

⁴¹ Chayshinallam kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyu duktrinayuqkuna, kamachikuq ansyanukunapis ancha burlashpa, Jisuspaq nirqanllapa:

⁴² —Suqkunataqam washarqan. Piru pay kikinllaqam mana atinchu washakaya. Mayá, Isrrayilpa gubyirnun kashpaqa, kanalitan chay krusmanda ishkimumqa, paypi kriyinanchiqllapa. ⁴³ Payqam niwarqanchiqllapa: “Dyuspa Churimi kani. Paypillam yuyakuni”, nishpa. Mayá, Tayta Dyus payta állipta kuyashpaqa washanqa, nishpa.

⁴⁴ Chay ladrunguna ladumbi kaqkunapismi musyarqanllapa.

Jisusmi wañurqan

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Chay diyaqam tukuy pachapi limpu tutayarqan larrdusi urasmanda asta las tres di la tardikaman. ⁴⁶ Yaqqana las tris kaptinmi, Jisusqa ancha jwirtita qayakushpa, nirqan:

—Eli, Eli, ¿lama sabaktani? nishpa.

Chay nishqanqam isrraylinukunapa rimaynimbiqa munan niyta: “Dyusitu, Dyusitu, ¿imapaqmir sapalaytaqa dijawashqa kangi?” nishpa.*

⁴⁷ Chayshina niqta uyashpaqam, chaypi kaqkunamanda wakinninqa pandashpa, yuyarqan: Dyuspaq chay unay rimaq Eliyastam qayaykan, nishpa.

⁴⁸ Chay urasmi suqniq kallparqan ish'uputa apamuq. Apamushpaqam puchqo binupi nuyuchishpa, suq kañapa puntambi rurashpa, Jisuspa shiminman qemirqan chupanambaq. ⁴⁹ Piru chay wakingunaqam nirqan:

—Shuyay rikananchiq, mayá, ¿Eliyaschush rin shamuq washaq ichu mana? nishpa.

⁵⁰ Chaymandaqam Jisusqa suq kutinda jwirtita rimashpa, ispiritunda Dyusman mingashpa, wañurqanna. ⁵¹ Chay urasmi Dyuspa adurana wasimba kurtinanqa anaqmanda urakaman ch'awpi ch'awpi llikikarqan. [Nuta: Chay ancha atun rrakta kurtinaqam chay Ancha Santísimu Kwartuta akraq chay Santu Kwartumanda.] Chay urasmi timblurpis karqan. Chaymi atun rumikuna limpu partikarqan. ⁵²⁻⁵³ Chaymandaqam Jisus wañushqanmanda kawsamuptinqa, chay mach'ayshina sipultura alma pambakashqanguna kich'akarqan. Chaymi Dyuspi kriyiq wañushqakunapis achka kawsamushpa, rirqanllapa Dyus akrashqan llaqta Jirusalinman. Chay Jirusalinbiqam achka runakuna, warmikuna chay kawsamuqkunataqa rikarqanllapa.

* 27:35 Salmo 22.18 * 27:46 Salmo 22.1

⁵⁴ Kanan Jisus wañushqan urasqam kay pachapi timblur karqan. Chaymi chay kwidaykaq kamachikuq suldaduqa yumbay suldadungunawan chayta rikashpa, tukuy chay mas kusaskuna pasaptinqa, ancha manchashpa nirqanllapa.

—Allibraq kay runaqa Dyuspa Churin kashqa, nishpa.

⁵⁵ Chaypim achka warmikunapis karumanda Jisusta chapaykarqanllapa. Paykunaqam Galiliya kashqanmandapacha payta yanapashpa, pullan shamushqallapa karqan. ⁵⁶ Chay warmikunamanda wakinningam karqan: Marya Magdalamanada kaq, Jakubupa Jusipa maman Marya, chay Sibidiyupa churingunapa mamambis.

*Jisustam aparqanllapa pambaq
(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)*

⁵⁷ Chay diya byirnis amsayaykaptinnam, suq kapuq runa Jusi shutiq shamurqan Pilatuman. Payqam Arimatiya llaqtamanda karqan. Paypismi Jisuspa yach'akuqnin karqan. ⁵⁸ Chaymi payqa Pilatuman rishpa, Jisuspa kwirpunda mañqarqan. Chaymi Pilatuqa kamachikurqan, kwirpunda intrigananllapa Jusita. ⁵⁹ Chayshina Jisuspa kwirpunda intrigaptinqam, suq limpyu trapuwan liyashpa, aparqanna pambaq. ⁶⁰ Chay Jusiqam suq luma qaquitapa pach'ambi mushuq mach'ayshina sipulturata rurachishqa karqan. Chaymi payqa chay sipulturapina kwirpunda kamakachishpa, suq atun rumiwan kirpashpa, rirqanna. ⁶¹ Chay mach'ayshinapa ñawpambim tiyaykarqanllapa chay Marya Magdalamanada kaq, tukayan Maryawan.

Suldadukunam Jisuspa kwirpunda kwidarqanllapa chay pambahqambi

⁶² Qayandin sabaduqam isrraylinu kurakunapa kamachikuqninguna farisiyu duktrinayuqkunawan rirqanllapa gubyirnu Pilatuta niq:

⁶³ —Taytitu, yuyanillapam chay alma llullakuq kawsayakashpa kayshina nishqanda: “Wañushpaqam kimsa diyaman rini kawsamuq”, nishpa.

⁶⁴ Chayri wakin suldaduykita kamachiy, rinanllapa allita kwidaq chay pambakashqanman, kimsa diya kumpilinangan. Yach'akuqninguna imakish tutap shamushpa, chay kwirpunda surqosha, isrraylinu masiyllapatu ingañanmanllapa: “Chay wañushqaqash kawsamushqana”, nishpa. Chayshinaqach'i mas piyur llulla kanman chay punta llulla rimashqanmandaqa, nishpa.

⁶⁵ Chayshina niptinllapaqam, Pilatuqa nirqan:

—Mayá, chaypim suldadukuna. Paykunata apashpa, may atishqaykikan man ancha allita kwidachiyllapa, nishpa.

⁶⁶ Chayshina niptinmi, paykunaqa rishpa, chay mach'ayshina sipulturapa kirpanan rumita ancha allita siñalarqanllapa suq sillawan, yach'ananallopakunfurmi kashqanda. Chaymi chaypina suldadungunata dijarqan kwidiananllapa.

28

*Jesusmi wañushqanmanda kawsamurqan
(Mk 16.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)*

¹ Chay samana diya pasaptin, dumingu yaqqana achikyaptinmi, chay Marya Magdalamanada kaq tukayan Maryawan rirqanllapa Jisus pambakashqanman rikaq. ² Chay madrugadum ancha jwirti timblur karqan. Chay urasmi Tayta Dyuspa anjilniñ syilumanda shamushpa, chay mach'ayshina sipulturapa kirpashqan rumita ashuchishpa, sawambi tiyarqan. ³ Chay anjilmi rrilampagushina achikchakurqan.

Mudanangunaqam ancha yuraq qasashina llipyarqan. ⁴ Kanan chay kwidakuq suldadukunaqam chay anjila rikashpaqa, ancha manchashpa ch'apsikashpa, bulakashpa, wañushqashinana kidarqanllapa. ⁵ Chay anijfqam chay warmikunata nirqan:

—Ama manchayllapachu. Noqaqam yach'ani: Qamkunaqam chay kruspi wañushqa Jisusta maskaykangillapa, nishpa. ⁶ Mananam kaypichu. Pay nishqashinam kawsamushqana. Shamuyllapa kay uku kamakachishqaman chapakuq. ⁷ Utqana rishpa, yach'akuqningunata niyllapa: “Jisusqam wañushqanmada kawsamushqana. Ñawpaykillapatam prubinsya Galiliyaman riykan. Waqpinam ringillapa rikaq”, nishpa. Chay allip kaqtallam nishushqallapa kani, nishpa.

⁸ Chaymi chay warmikunaqa chay pambahashqanmanda dasna lluqshirqanllapa. Chay anjilta rikashqanrayku manchashpapismi, ancha kushikushpa, kallpaylla rirqanllapa chay anjil nishqanda Jisuspa yach'akuqningunata willaq. ⁹ Chayshina riykaptinllapaqam, Jisusqa chay riykashqanllapapi das rikakushpa napaykurqan:

—Bwinus diyas warmisitakuna, nishpa.

Chaymi paykunaqa qemikashpa, ch'akingunata abrasashpa, Jisusta adurraqanllapa. ¹⁰ Kanan Jisusqa paykunataqa nirqan:

—Ama manchayllapachu. Ashwanri masayshina kaqkunaman riyllapa abisaq, paykuna rinanllapa prubinsya Galiliyaman. Waqpinam rinllapa rikawaq, nishpa. [Nuta: Jisus “Riyllapa masayshina kaqkunata abisaq” nishqanqam munan niyta paypa apustulningunata rinanllapa abisaq.]

Suldadukunam chay pasashqambaq isrraylinu kurakunata abisarqanllapa

¹¹ Chay warmikuna noqaykunaman shamuykaptinqam, wakin kwidakuq suldadukunaqa Jirusalinman rishpa, chay kamachikuq isrraylinu kurakunata willarqanllapa chay tukuy ima pasashqambaq. ¹² Chaymi chay kurakuna, kamachikuq ansyanukunawan tandakashpa, kayshina parlarqanllapa: “¿Kananya imatanam rurashunllapa?” nishpa. Chayshina parlashpaqam, suldadukunata achka qellayta pagarashpa nirqan:

¹³ —Amar rimayllapachu chay pasashqandaqa. Ashwan kayshina ri-mayllapaqa: “Noqaykuna puñunaykamanmi Jisuspa yach'akuqninguna tutap shamushsha, suwawashqallapa paypa kwirpunda”, nishpa. ¹⁴ Kay nishushqayshina rimaptikillapa, gubyirnu yach'aptinqam, noqaykuna paytaqa kriyichishaqllapa: Chay suldadukunaqam mana uchayuqchu, nishpa. Chayshinam washashqaykillapa, qamkunata ama kastigashunan, nishpa.

¹⁵ Chaymi chay suldadukuna qellayta ch'askishpaqa, chay kunashqanshina rimarqanllapa. Chay nishqandam achka isrraylinukuna kanangaman parlanllapa.

Jisusmi yach'akuqningunata kayshina mingarqan (Mk 16.14-18; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23; Ich 1.6-8)

¹⁶ Noqaykuna chay unsi yach'akuqninguna Galiliyaman rishpaqam, Jisus nishqan lumaman rirqayllapa. ¹⁷ Chaylumapi Jisusta rikashpaqam, adurraqayllapa. Piru wakin yach'akuqniy masikunaqam mana allita kriyishpa yuyarqanllapa: ¿Allipchuraq pay? nishpa. ¹⁸ Chaymi Jisusqa noqaykunaman qemikashpa, kayshina niwarqanllapa:

—Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kamachikuqta numbrawashqa, sylipi, kay pachapi kamachikunaypaq. ¹⁹ Chaymi kamachiyykillapa, riylappa yumbay nasyungunaman, runakunata, warmikunata yach'achiq, noqapi kriyishpa, yach'akuqniy kuna kanambaq. Chay kriyiqkunataqa

shutichiyllapa Taytay Dyuspa shutimbi, noqapa shutiypi, Santu Ispiritupa shutimbi. ²⁰ Chayshina shutichishpaqar, yach'achiyllapa tukuy kamachikushqayta kasunanllapa. Kay mundu ushyakaptimbismi, noqaqa tukuy tyimpu pullaykillapa rini kaq, nishpa.

Kaytallam iskibriykillapa.

SAN MARKUSMI JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBIRIRQAN

¿Pitaq karqan San Markusqa? San Markusmi Birnabipa ayllun karqan. Payllam Jwan Markuspisi shutirqan. Jirusalinmandam karqan (Ichus 12.12). Ayllun Birnabiwan, Pábluwan karu nasyungunaman rirqan, Jisukristupaq yach'achikuq (Ichus 13.5). Chaymandaqam Pidruwambis purishpa, paymanta ancha allita yach'akurqan Jisukristupa bidambaq. Chay Pidrum Markuspaq nirqan: "Paymi churiyshina", nishpa (1 Pidru 5.13). Masta yach'ananchiq Markuspaq, liiyishunllapa: Ichus 12.25; 13.5; 13.13; 15.36-39; Kulusinsis 4.10; 2 Timutiyu 4.11.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Kay librutaqam masta iskibrirqan mana isrraylinu kaqkunapaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay tyimpupiqam mana kriyiqkuna Jisukristupi kriyiqkunata ancha qesachaykarqanllapa. Chaymi San Markusqa kay librutaqa iskibrirqan, kriyiq masingunata animachinan.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librum yach'achiwanchiq Jisukristupa bidambaq, shutikushqanmandapacha syluman rishqangaman.

Mk 1.1-13 niwanchiqllapa, Jwan Shutichikuq Jisukristuta shutichishqam-baq, dyablu Jisustá munashqan tyintashqambaq.

Mk 1.14-7.23 niwanchiq, Jisukristu prubinsya Galiliyapi yach'achikushqambaq, milagrukunata chay prubinsyapi rurashqambaq.

Mk 7.24-9.50 niwanchiq, Jisukristu kimsa prubinsyaman riqshina yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mk 10.1-11.10 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinman riqshina yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mk 11.11-13.37 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinbi yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mk 14.1-16.20 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa, kawsamushpa, syluman rishqambaq.

*Jwan Shutichikuqmi chunchakunapi yach'achikuq
(Mt 3.1-12; Lk 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)*

¹ Kayshinam qallarin Dyuspa Churin Jisukristupa ancha shumaq nutisyanya.

² (Jisukristu manaraq shamuptin kay pachamanmi, Tayta Dyuspaq suq rimaq karqanna. Paymi Isayiyas shutirqan.) Chay Isayiyasmi librumbi iskibrishqa karqan Taytanchiq Dyus Churinda kayshina nishqanda:

Qamba puntaykitam rini kach'aq suq runata, qambaq yach'achikunambaq, runakuna, warmikuna shumaqta ch'ayachishunllapa.

³ Chaymi chunchakunapi ancha jwirtita rimashpa, kayshina rin yach'achikuq: "Uyakuyllapa, Sifurninchiqmi rinna shamuq. Chayri shumaqtana kawsayllapa, pay shamuptin, allita ch'ayachinaykillapa. Chaqa uchaykillapata dijashpaqam, alabis allichaykangimanshina paypa ñanninda", nishpa.*

⁴ Chay nishqanshinam allip karqan. Chaqa Taytanchiq Dyusmi Jisusmada mas puntata Jwan Shutichikuqta kach'amurqan, Jisuspaq

* **1:3** Isaías 40.3; Malaquías 3.1

yach'achikunambaq. Chay Jwanmi chunchakunapi runakunata, warmikunata niq:

—jUyawayllapa, uchaykikunata dijaspa, Tayta Dyusta kasushpana, shutikuyllapa, chay uchaykikunamanda pirdunashunambaq! nishpa.

⁵ Chaymi Jirusalin llaqtamanda, tukuy chay prubinsyan Judiyamanda ancha achka runakuna, warmikuna chay chunchaman riqlap, chay Jwanda uyaq. Kanan Jwanqam chay uchanda dijaqkunataqa rriyu Jurdambi shutichiq.

⁶ Chay Jwanqam chunchakunapim tiyaq. Kapanqam kamillupa millwanmanda kaq. Wach'ukunqam qaramanda kaq. Kanan payqam atun churqapunkata (churqakunata), myil di abijata mikushpa kawsaq. [Nuta: *Jwamba chay mudananqam Dyuspaq unay rimaqkunapa mudananshina kar-qan.*] ⁷ Payqam runakunata yach'achishpa niq:

—Dyusmandam rinna shamuq suq ancha pudirniyuq maski noqamanda. Chay ancha kamachikuqpa ñawpambiqam noqaqa mana nimachu kashaq. Chaymi nini, manam balinichu ni kriyadunshina llanqemba watunda paskanaypaq. ⁸ Chaqa noqaqam qamkunataqa yakuwan shutichiykillapa. Piru chay ancha baliq shamushpaqam, shutichishunqallapa Dyuspa Santu Ispiritumba pudirnirwan, chay Santu Ispiritunwanna purinaykillapa.

Jwan Shutichikuqmi Jisusta shutichirqan
(Mt 3.13-17; Lk 3.21-22)

⁹ Jisusmi prubinsya Galiliyapa Nasarit llaqtanmanda rirqan Rriyu Jurdanman, Jwan shutichinambaq. ¹⁰ Chayshina Jwan shutichiptinqam, Jisusqa yakumanda lluqshiyakashpa, anaqman chapakushpa, syluta kich'akaykaqta rikarqan. Chaymandaqam rikarqan Dyuspa Santu Ispiritunda suq palumitashina sylumanda urangumushpa payman shamuqta. ¹¹ Chay urasmi sylumandapacha Tayta Dyus Jisusta nirqan:

—¡l'itut! ¡Qam ancha kuyashqay Churiyqa kang! ¡Qamwanmi ancha kushikuni! nishpa.

Dyabluq Jisusta munarqan tyintayta
(Mt 4.1-11; Lk 4.1-13)

¹² Chaymandaqam Dyuspa Santu Ispiritun suq chunchaman Jisusta aparqan. ¹³ Chay chunchapim Jisusqa 40 diyas tukuya tiyargan, chukaru kita animalkunapa ukumbi. Chaypi kaptinmi, dyabluqa rikakurqan tyintanambaq. Chaymandaqam mana nimapi atishpa tyintaytaqa, Jisusqa ñawpanmanda ashushpa rirqan. Chaymandaqam Dyuspa anjilninguna shamushpa, tukuy imapi Jisusta yanaparqan.

Jisusmi rirqan Galiliyaman yach'achikuq
(Mt 4.12-17; Lk 4.14-15)

¹⁴ Chay Jwan Shutichikuqta karsilaptinmi, Jisusqa rirqan prubinsya Galiliyaman, Tayta Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq. ¹⁵ Chaymi yumbayta nirqan:

—Tayta Dyusmi qamkunapa laduykimanna ch'ayamushqa, shumaqta kamachishunanalapa. Chayri qamkunaqa mana allikunata rurashqayki-rayku syintishpa, Dyusta rrugayllapa pirdunashunambaq. Kanan paypi kriyishpa, allipta yuyakuyllapa: Taytanchiq Dyusmi munan washawayn-inchiqta, nishpa.

Jisusmi ch'usku runakunata qayarqan, paywan purinanllapa
(Mt 4.18-22; Lk 5.1-11)

¹⁶ Jisusmi chay prubinsya Galiliyapi ancha atun qoch'apa manyanda riyyashpa, rikarqan ishkay masapura runakunata. Suqmi shutirqan Simun.

Suqqam shutirqan Andris. Chaypim paykunaqa atarrayanwan piskaykar-qan piskadukunata. ¹⁷ Paykunatam Jisusqa kayshina qayarqan:

—Shamuyllapa noqawan purinayki. Qamkunaqam yach'angina piskadukunata piskayta. Noqaqam rini yach'achishuqlapa, runakunata maskashpa, yach'achinaykillapa, noqapi kriyinanllapa, nishpa.

¹⁸ Chaymi paykunaqa chay uras atarrayangunata dijashpa, Jisuswanna rirqan.

¹⁹ Riyakashpallapa, ashla waqman ch'ayaykashpaqam, Jisusqa ishkay runa masta rikarqan. Paykunaqam Sibidiyupa churinguna karqan. Suqnin shutirqan Jwan; suqqam Jakubu. Paykunaqam yakupi puriq barkumba ukumbi atarrayangunata allichaykarqan. ²⁰ Paykunatapismi Jisus qa-yarqan, paywan pulla purinambaqlapa. Chaymi chay uras das paykunaqa taytanda dijashpa, rirqanllapa Jisuwan. Taytanqam chay barkupiqa kidar-qan wakin yanapakuqniwan.

*Suq runapim dyablupa ispiritun tiyaq
(Lk 4.31-37)*

²¹ Jisusqam chay runakunawan Kapirawun llaqtaman ch'ayarqan. Chay llaqtapiqam samana diyapi sinaguga wasiman yaykushpa, chaypi yach'achikurqan. ²² Chaymi Jisus yach'achikuptinqa, chay uyaqkunaqa ancha ispantashqata uyarqanllapa. Chaqa Jisusqam ancha yach'ayniyuq kamachikuq kashpa, mana yach'achikuqchu Muysispa liyningunata yach'achikuqshina. ²³ Chay sinaguga wasipiqaq suq runapis karqan. Paypiqam suq millanaypaq dyablupa ispiritun tiyaq. Chaymi qayach'akurqan:

²⁴ —¡A! Qam Jisus Nasaritmanda kaq, ¿ima kwintayuqtaq kangi piñachiwanaykiqa? ¿Ima, kayman shamushpachu, ringi chingachíwaqlapa? ¡Noqaqam riqsiyki! ¡Qamqam Dyuspa chay santu Churin kangi! nishpa.

²⁵ Chaymi Jisusqa chay dyabluta anyashpa nirqan:

—¡Uyaray! ¡Lluqshiy kay runamanda! nishpa.

²⁶ Chayshina qatiptinqam, chay dyabluqa chay runata atakikunata qoshpa, ancha qayach'akushpa, ukunmanda lluqshirqan. ²⁷ Kanan chayta rikashpaqam, chay runakunaqa ancha ispantashqata chaparqanllapa Jisustaqa. Chaymandaqam paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—¿Imataq kayqa? ¿Ima laya mushuq yach'achikuqtaq, ima laya kamachikuqtaq? ¡Rikay, paypaqqam mana nimachu waq saqra dyabluqunaqa! ¡Chaymi kamachiptinqa, das kasunllapa! nishpa.

²⁸ Jisus rurashqambaqmi das parlarqanllapa chay prubinsya Galiliyapa tukuy lugarningunapi.

*Jisusmi Simun Pidrupa swigranda kach'akachirqan
(Mt 8.14-15; Lk 4.38-39)*

²⁹ Lluqshishpa chay sinaguga wasimandaqam, Jisusqa chay Jakubuwan, Jwanwan rirqan Simumba, Andrispa wasinman. ³⁰ Chaypim Simumba swigranqa jibriwan kamapi karqan. Chaymi Jisusta nirqanllapa:

—Simumba swigranmi qeshyaq, nishpa.

³¹ Chaymi Jisusqa chay warmiman qemikashpa, makinmanda ram-bashpa, shayachirqan. Chayshina shayachiptinmi, das kach'akarqan. Chaymi chay warmiqa chay uras paykunataqa qararqan.

*Jisusmi qeshyaqkunata kach'akachirqan
(Mt 8.16-17; Lk 4.40-41)*

³² Chay diya rupay seqaykaptinmi, ancha achka runakuna, warmikuna tandakarqan Jisusman. Paykunaqam apamurqan yumbay qeshyaqningu-nata, Jisus kach'akachinan. Dyabrukuna kamachishqan runakunatapis apamurqanllapa, dyabrukunata paykunamanda wichukunambaq. ³³ Chay llaqtapi yumbay tiyaqkunam tandakashpa, Jisus kaykashqan pungupi undakar-qanllapa. ³⁴ Jisusqam chaypiqa kach'akachirqan tukuy laya nanaywan kaqkunata. Suqkunamandapismi dyabrukunata qatirqan. Chay dyabrukunaqam yach'arqanllapa: Jisukristum Dyuspa Churin, nishpa. Piru Jisusqam mana nimatapis dijarqanchu, paypaq rimananllapaqa.

*Jisusmi Galiliyapi yach'achikurqan
(Lk 4.42-44)*

³⁵ Qayandin yaqqana achikiyaykaptinmi, Jisusqa atarisqa, rirqan suq chunchaman, Tayta Dyusman mañakuq. ³⁶ Chay chunchapi kaykaptinmi, Simun Pidruqa chay suqkunawan rishpa payta maskaq, chaypi tarirqanllapa. ³⁷ Tarishpaqam, Jisusta nirqanllapa:

—Yumbaymi maskashuykangi, nishpa.

³⁸ Piru Jisusqam nirqan:

—Ashwan aku waq sirka llaqtakunaman, waqpipis yach'achikunaypaq. Chaqa chaypaqmi shamushqaqa kani, nishpa.

³⁹ Chaymi chay prubinsya Galiliyapa tukuy llaqtangunaman ch'ayashpaqa, sinaguga wasikunaman yaykushpa, yach'achikurqan. Dyabrukunatapisi runakunamanda qatirqan.

*Jisusmi suq ismuykaq kwirpuyuq runata kach'akachirqan
(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)*

⁴⁰ Suq diyam suq ismuykaq kwirpuyuq runa Jisusman shamushpa, ñawpambi qonqorikushpa rrugarqan:

—iTaytitu! Qamqam ancha pudirniyuq kangi. Chayri qam munashpaqa, atingi kach'akachiwayta, nishpa.

⁴¹ Chaymi Jisusqa chay millanaypaq runata ancha llakipashpa, paypa sawanman makinda rurashpa nirqan:

—Noqam munani kach'akachishuyta. Kanalitan kach'akay, nishpa.

⁴² Chayta niptinllam, chay ancha fiyu qeshyayqa kwirpunmanda das chingarqan. ⁴³⁻⁴⁴ Chaymandaqam Jisusqa chay runata ancha kunarqan:

—Amakish pitapis ni maypipis parlachikungichu. Riy kuramanlla, al-lita rikashunan. Ufrindaykita apay Dyuspa adurana wasinman, Muysis kamachikushqanda ruranayki, yumban yach'anambaq: Waq runaqam kach'akashqana, nishpa.

⁴⁵ Piru waq runaqam mana rurraqanchu Jisus kunashqandaqa. Ash-wanmi payqa rishpa, yumbayta parlachirqan:

—Jisusmi kayshina allita yanapawashqa, nishpa.

Chaymi Jisusqa manana atirqanchu llaqtakunapi yach'achikuyta, an-cha achka qeshyaqkuna maskaptinllapa. Chaymi sawa chunchakunapina puriq. Chay chunchakunapi kaykaptimbismi, achka runakuna, warmiku-naqa yach'arqanllapa. Chaymi Jisuspa ikinda ancha achkakuna tukuy maymanda chay chunchaman rirqanllapa.

*Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan
(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)*

¹⁻² Suq diyam Jisusqa kutirirqan chay Kapirnawun llaqtaman. Chaymi runakunaqa yach'ashpa: Chaypinam, nishpaqa, ancha achka tandakarqan, Jisusta rikananllapa. Chayraykum Jisus kashqanman undaptinllapa, manana ayparqanchu chay wasiqa. Chaymi manana karganchu lugar ni sawa pungupi. Ukupiqam Jisusqa Tayta Dyus kunashqanda yach'achikuykarqan. ³ Chay kashqanmanmi ch'usku runakuna suq runa wañushqashina kwirpuyuqta parapi apamurqanllapa. ⁴ Piru chay wasiman ch'ayachishpaqam, mana atirqanllapachu irpuuta uku Jisus kashqanman, ancha unda runakuna kaptin. Chaymi wasipa sawanman lluqshishpa, tichunda ush'kushpa, chay ush'kutana chay qeshyaqtaqa waskakunawan parambi ishkichirqanllapa Jisuspa uku ñawpanman. ⁵ Jisusqam chayta rikashpaqa, yuyarqan: Ancharaq noqapi yuyakunllapa, nishpa. Chaymi chay qeshyaqtaqa nirqan:

—Ijitu, pirdunaykim uchaykikunamanda, nishpa.

⁶ Piru chay uku wasipiqam Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna tiyashpa, uyakuykarqanllapa. Paykunaqam yuyarqan: ⁷ Kay Jisusqam yanqa runalla. ¿Imaraykutaq kayshinaqa nin? ¡Chaq! rikay! Dyusschina tukushpam, Tayta Dyusta burlaykan. Manam ni pipis atinchu uchakunata pirdunakuyaqta. Tayta Dyusllam chaytaqa atin rurayta, nishpa.

⁸ Jisusqam yach'arqanna chay runakuna yuyashqandaqa. Chaymi paykunata tapurqan:

—¿Imaraykutaq qamkunaqa chay mana baliqkunata yuyaykangillapa?

⁹ Mayá, ¿imataq mas trabajus ruranaypaq, ninaypaq: “Uchaykikunamat pirdunayki” ichu ninaypaq: “Noqam kach'akachiysi; atarishpa, paraykita tandashpa, riy”, nishpa? ¹⁰ Kanangqam rini rikachishuq yach'anaykillapa: Tayta Dyus Jisusta pudirniyuqta ñumbrashqa, runakunata uchangunamanda pirdunanambaq, nishpa.

Chaymandaqam, chay runa wañushqashina kwirpuyuqta nirqan:

¹¹ —Atarishpa, paraykita tandashpa, apashpa, riyna wasikiman, nishpa.

¹² Chayshina kamachiptinllam, chay runaqa dasna atarirqan. Chaymi paranda tandashpa, yumbay chapaykaptin, ñawpanllapata rirqan. Chay cha-paqkunaqam chayta rikashpaqa, ancha ispantarqanllapa. Chaymi Dyusta ancha alabashpa nirqanllapa:

—¡Manam nunka kay layataqa rikashqachu kanchiqllapa! nishpa.

Jisusmi qayarqan Libi shutiq runata

(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³ Chaymandaqam Jisusqa ririrqan chay ancha atun qoch'apa manyaman. Chaymambismi ancha achka runakuna, warmikuna tandakarqan. Chaymi chaypipis payqa paykunata yach'achirqan. ¹⁴ Chaymanda riqshina suq lugarta pasaqlashinam rikarqan suq runa Libi shutiqta. [Nuta: *Chay Libillam Matiyupi shutiq.*] Payqam Alfiyupa churin karqan. Chay Libiqam tiyaykarqan kuntribusyun kubrakunan dißpachumbi. Payta rikashpaqam, Jisusqa kayshina qayarqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

Chaymi Libiqa chay uras atarishpa, Jisuswanna rirqan.

¹⁵ Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunawan rirqan Libipa wasin-man mikuq. Chaypim karqanllapa wakin kuntribusyunda kubrakuqkuna, suq laya uchayuq runakunapis. Chay uchayuqkunaqam chay mesapilla tiyashpa, Jisuswan pulla mikuykarqanllapa. Jisuspa ikinda achka riqkunapismi chaypiqa karqan. ¹⁶ Chaymi Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkuna, wakin farisiyu duktrinayuqkunaqa chayta rikashpa, Jisuspa yach'akuqningunata tapurqanllapa:

—¿Imaraykum Jisusqa mikun waq kuntribusyunda kubrakuqkunawan, waq uchayuq runakunawanqa? nishpa.

17 Piru Jisusqam uyargan chay runakuna nishqandaqa. Chaymi payku-nataqa nirqan:

—Mana qeshyaqkunaqam mana munanchu ambikuqtaqa. Qeshyaqku-nallam munan ambikuqtaqa. Chaymi noqaqa shamushqa kani kay uchayuqkunata washanaypaq. (Chayraykum paykunawan kani.) Piru manam shamushqachu kani washaq allita ruraq tukuqkunataqa, nishpa.

*Jisustam ayunupaq tapurqanllapa
(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)*

18 Suq diyam Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna, ayunaykarqanlla-pa. Chay farisiyu duktrinayuqkunapismi ayunaykarqanllapa. Chaymi chayta rikäqkunaqa Jisusman rishpa, payta tapurqanllapa:

—Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna, chay farisiyukunapis ayunan-llapa. ¿Imaraykutaq qamba yach'akuqnikikuna mana ayunanllapachu? nishpa.

19 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Manchu suq runa kasarashpaqa, kumpañirungunata kumbidan shamu-nambaq fyistanman. Chay kasaraq runa kumpañirungunawan fyistapi kushikuqkunaqam mana ayunanchu, ¿manachu? Chayshina yupaymi no-qapa kumpañiruykunapis pullay kashpaqa, manaraq ayunanllapachu. **20** Piru suq diyam (ch'iqniwaqkunaqa) paykunamanda rinllapa akrawaq. Chaypinam paykunapis rinllapa ayunaqqqa.

21 'Manam pipis mawka trapunda mushuq trapuwanqa rrimindanchu. Chaqa mushuq trapuwan rrimindaptinqam, chay mushuq rritasuqa qendishpa, ashwamba llikin mawka traputaqa. **22** Chayshinallam llullu binutapis rurashpa, mana wichunchiqchu mawka qara taligaman. Chaqa chay llullu binuqam qarwashpa, pach'yachin mawka qara taligataqa. Chayshinam pulla gesachakan binuwan qara taligaqa. Qara taligapismi llikikan. Chayri llullu binutaqa mushuq qara taligakunaman wichushun, chay qara chutakashpa, ama pach'yanambaq. [Nuta: *Jesus chay mushuq yach'achikushqanqam chay llullu binushina. Isrraylinukunapa chay unay kustumbringunaqam chay mawka qara taligashina.*]

*Samana diyapim trigukunapa ispigangunata pitirqanllapa
(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)*

23 Suq samana diyapim Jisusqa yach'akuqningunawan tarpudukunapa ukunda riykarqan. Chaymi chay yach'akuqmunguna mallaqnashpa, pasaqlshina trigukunapa ispigangunata pitikushpa, qaqokushpa, mikurqanllapa. **24** Chaypaqmi farisiyu duktrinayuqkunaqa Jisusta nirqanllapa:

—Muysismi kamachikushqa, samana diyapi ama trabajananchiq. ¡Rikay! Chay yach'akuqnikikunaqa trabajaykanllapa. Manam kasunllapachu Muy-sis nishqandaqa, nishpa.

25 Chaymi Jisusqa chay farisiyukunata nirqan:

—¿Ima, manachu liyishqallapa kangi chay unay gubyirnu Dabid kumpañirungunawan mallaqnashpa rurashqandaqa? **26** Chaqa payqam yaykurqan chay unay karpamanda adurana wasiman mikunata maskaq. Chay tyimpupim chay kura Abyatarqa mas kamachikuq isrraylinu kura kashpa, chay adurana wasita kwidaq. Chay adurana wasipi ufrina tandakuna kaqmi kurakunapaqla karqan. Piru chay Dabidqam mana

dirichuyuq kashpapis, chay ufrinda tandakunata mikushpa, chay kumpañirungunatapis qorqan mikunambaqlapa.*

²⁷ Jisusqam nirqambis:

—Dyusqam samana diyataqa runakunapaq rurarqan, paykunata yana-panambaq. Manam rurarcanchu samana diyataqa, runakunapa patrun-ninshina kanambaqqqa. ²⁸ Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, samana diyapa dwiñun kani. Chaymi atini kamachikuya: Kaymi alli ichu kayqam mana allichu, samana diyapi rurananchiqqa, nishpa.

3

*Jisusmi kach'akachirqan suq qendishqa makiyuq runata
(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)*

¹ Suq samana diyapim Jisusqa ririrqan sinaguga wasiman. Chaypim karqan suq qendishqa makiyuq runa. ² Kanan wakinqam Jisustaqa mana shaykuq chaparqanllapa: ¿lma, kay samana diyapinachu rin kach'akachiq kay qendishqa makiyuqtaqa? Chayta ruraptinqa dimandashun, nishpa.

³ Jisusmi chay qendishqa makiyuqtaqa nirqan:

—Atarishpa, shamuy kay ch'awpiyllapaman, nishpa.

⁴ Chaymi chay runa ch'awpiman riptinqa, Jisusqa yumbay chay runaku-nata tapurqan:

—Tayta Dyusqa, ¿imatam kamachiwanchiq, samana diyapi rurananchiqqa? ¿Allita rurananchiq ichu maluta? ¿Munanchu runapa bidanda washananchiq ichu wanchinanchiq? nishpa.

Chayshina Jisus tapuptinqam, chay runakunaqa uyraplla (uyaralla) kidarqanllapa. ⁵ Piru Jisus nishqandaqam mana nimatapis munarqan-llapachu intyindiytaqa. Chaymi Jisusqa ancha chapashqanshina mala-ganayashpa, chay qendishqa makiyuq runataqa nirqan:

—Chutay makikita, nishpa.

Chaymi chay runa makinda chutaptinqa, dasna allinyarqan. ⁶ Chayta rikashpam, chay farisiyu duktrinayuqkunaqa lluqshishpa, gubyirnu Irud-ispa partidungunawan parlarqanllapa, Jisusta wanchinanllapa.

Jisustam achka runakuna kish'kicharqanllapa

⁷⁻⁸ Jisusmi yach'akuqningunawan ririrqan chay ancha atun qoch'apa manyanman. Chaypi ancha shumaq milagrunkunata rurariptinmi, achka runa, warmi yach'ashpa, chay prubinsya Galiliyapa llaqtangunamanda tandakarqanllapa Jisusman. Shamurqambismi prubinsya Judiyamanda, Jirusalin llaqtamanda, Idumiyamanda, Tirumanda, Sidunmanda, rriyu Jurdamba waq ladun chimbanmandapis Jisusta rikaq. ⁹⁻¹⁰ Chay runakuna, warmikunam ancha undarqan Jisus kashqanman. Chaymi yumbay qeshyaqkuna kach'akanambaq kumsanakuypa, waqmada kaymanda chutakashpa, Jisuspa kapanda munashpa llamkayta, ancha kish'kiyachirqanllapa paytaqa. Chaymi Jisusqa yach'akuqningunata kamachirqan, yakupi puriq barkuta apamunanllapä, chay barkupi tiyashpa yach'achikunambaq.

¹¹ Kanan dyablupa ispiritunwan puriqkunam Jisusman shamushpa, ñawpambi qonqorikurqanllapa. Paykunapim dyablukunapa ispiritunguna tiyarganllapa. Chay dyablukunaqam Jisusta rikashpaqa qayach'akuqlapa:

—¡Qamqam Dyuspa Churin kangi! nishpa.

¹² Piru Jisusqam chay dyablukunataqa anyarqan uyarananllapa, ama chayshina rimananllapa.

* ^{2:26} 1 Samuel 21.1-6

*Jisusmi yumbay yach'akuqningunata dusita akrarqan, apustulninguna kanambaq
(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)*

¹³ Jisusqam suq lumapa sawanman lluqshishpa, yach'akuqningunata qayarqan, payman shamunanllapa. ¹⁴ Riptinllapaqaqam, paykunamanda akrarqan dusi yach'akuqningunata, paywan pulla purinanllapa, suq lugarkunaman kach'aptin, pay nishqanda suqkunata yach'achinanllapa. [Nuta: *Chay dusi akrashqangunaqam apustulninguna shutiqllapa.*] ¹⁵ Paykunataqam ancha pudirniyuqta rurarqan, atinambaqlapta qeshyaqkunata kach'akachiyya, atinambaq dyablukunata runakunamanda qatiyta. ¹⁶ Chay dusi akrashqan runakunaqam kaykuna karqan: Suqmi shutiq Simun. Paypaqlam Jisukristuqa nirqan: "Paylla Pidrupis shutinqa", nishpa. ¹⁷ Ishkayqam karqan Sibidiyupa churinguna Jakubuwana masan Jwan. Paykunapaqmi Jisukristu nirqan: "Buwanirjismi shutinqallapa", nishpa. Chay shutinqam rimaynimbiqa munan niyta: "Lanyashina rimayniyuqkuna", nishpa. ¹⁸ Chay suqkunaqam shutiqllapa: Andris, Filipi, Bartulu, Matiyu, Tumas. Suqqam karqan Alfiyupa churin Jakubu. Suqqam karqan Tadiyu. Suqqam karqan suq Simun. Payqam isrraylinu Kananista partidumanda karqan. ¹⁹ Suqqam karqan Judas Iskaryuti. Chay Judasmai suq tyimpumanda Jisusta randikurqan.

*Wakin runakunam nirqanllapa: "Jisustash dyablu yanapan", nishpa
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23; 12.10)*

²⁰ Jisusmi chay yach'akuqningunawan yaykurqan suq wasiman. Chaymambismi, ancha achka runa, warmi tandakarqan. Chaymi Jisusqa yach'akuqningunawan chay shamuqkunata yach'achishpa, yanapashpa, mana ni atirqanllapachu mikuya. ²¹ Chayshina kaykaptinllapam, suqkuna rimarqanllapa:

—Jisusqash lukuyashqa, nishpa.

Chaymi Jisuspa ayllunguna chayta uyashpaqa, rirqanllapa Jisusta apamucq wasinman.

²² Kanan Muysispa liyningunata yach'achikuqkunam Jirusalin llaqtamanda Jisusman shamushpa, kayshina rimarqanllapa:

—Chay mas kamachikuq dyablu Bilsibupa ispiritunqam Jisuspi tiyan. Chaymi chay Bilsibu yanapaptin, payqa atin dyablukunata runakunamanda qatiyta. Manaqa manam atinmanchu qatiyta, nishpa.

²³ Chaymi Jisus chayta yach'ashpaqa, chay washan rimaqkunata qayashpa, kay kumparasyunda rurashpa nirqan:

—Chay dyabluqam mana nunka atinmanchu pay mismuqa qatikayta suq runamandaqa. ²⁴ Chayshinallam suq nasyumbi tiyaqkunapis paykunapura pilyashpa, wanchinakushpaqa, ¿imashinam atinmanllapa kawsaytaqa? ²⁵ Chayshinallam suq ayllupi paykunapura wanchinakushpaqa limpuna chinganmanllapa. ²⁶ Chayshinallam dyablupis mana munanchu pay mismu wanchikaytaqa. Chayshina wanchikashpaqach'i, chinganmanna.

²⁷ Kaytapis uyayllapa: Suq ladrunqam mana dasqa atinchu och'iyyta imangunata suq ancha wapu runataqa. Ashwanmi puntata chay wapu runawan pilyan binsinangaman. Chayshina binsishparaqmi, alli alli ch'aqnashpa, atin imangunata och'iyytaqa. (Chay runashinam noqapis dyabluqa binsishpa, runakunata, warmikunata och'inis washanaypaq, nishpa.)

28-30 '(Dyuspa Santu Ispiritunmi Jisukristuta ancha yanaparqan achka milagrukunata ruranambaqqa.) Piru wakin runakunaqam Jisuspaq rimaykarqanllapa: "Jisustaqam dyablu yanapaykan", nishpa. Chaymi Jisukristuqam chay rimaqkunataqa nirqan:

—(Chayshina kuntrayta rimashpaqam, Dyuspa Santu Ispiritumbaq "dyablum" niykangillapa.) Alliptam niykillapa, runakuna allipta mañakuptinmi, Taytanchiq Dyus tukuy laya uchanganata, mana baliq rimashqangunata rin pirdunaq. Piru mayqan runa Santu Ispiritumbaq niptin: "Chayqam dyablu" nishpaqam, chay runataqa Taytanchiq Dyusqa mana nunka rinchu pirdunaq, nishpa.

*Jisuspa masangunam mamanwan payman ch'ayarqanllapa
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)*

31 Jisus chay wasipi kaykaptinmi, maman masanguna chayman ch'ayashpa, sawamandalla Jisusta qayachirqan. **32** Chaymi Jisuspa ladumbi tiyaykaqkunataqa paytaqa nirqanllapa:

—Mamaykiwan masaykikunash sawapi shuyashuykangillapa, nishpa.

33 Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Pitaq mamay? ¿Pitaq masaykunaqa?

34 Chaymandaqam rridurnimbi kaqkunata chapashpa nirqan:

—Qamkunam mamay, masaykunaqa kangillapa. **35** Chaqa Tayta Dyus munashqanda kasuqkunam mamay, masaykuna, paniykunaqa, nishpa.

4

*Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan tarpuquqwan
(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)*

1 Suq diyam Jisus ririshpa chay atun qoch'apa manyanman, yach'achikurirqan. Chaymambismi ancha achka runa, warmi tandakarqan, payta uyanambaq. Chaymi kish'kichaptinllapa, Jisusqa yakupi puriq barkuman lluqshishpa, barkumandana paykunata yach'achirqan. Paykunaqam manyapilla kidashpa uyarqanllapa.

2 Chaymi Jisusqa achka laya kumparasyunda rurashpa, kayshina yach'achikurqan:

3 —Mayá, kayta uyawayllapa: Suq runam rirqan tarpuquq. **4** Chaymi tarpuquq, simillanda shikwaptinqa, wakin simillaqa ñanman ishkirkhan. Chay simillitatam pishqokuna shamushpa limpu pallarqan. **5** Wakin simillaqam kaskajuman ishkirkhan. Chaymi chay simillaqa sawapilla kashpa, wayralla wiñarqan. Piru kaskaju kashqanraykum, mana ch'upakurqanchu ukukamanqa. **6** Chaymi rupayaptinqa, das chakirqan, mana ukukaman ch'upakushqanrayku. **7** Wakin simillaqam kashakunapa ukunman ishkirkhan. Chaymi wiñaykaptinqa, kashakuna maqaptin, limpu chingarqan. Manam nimatapis puqorqanchu. **8** Piru wakin simillakunaqam allin allpaman ishkirkhan. Chaykunaqam shumaqta wiñashpa, allita puqorqan. Wakinqam kada simillita 30 grañusta puqorqan. Wakinqam 60 granusta puqorqan. Piru wakinqam syin granusta puqorqan. **9** ¡Chayri qamkuna rinriyuqkuna, allita uyawayllapa kay nishushqayta!

*Kayraykum Jisusqa achka kumparasyunda rurashpa yach'achikurqan
(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)*

10 Chay achka runakuna riptinqam, Jisusqa chay dusi akrashqanguawan, wakin yach'akuqningunawan kidarqan. Chaymi paykunataqa Jisusta tapurqanllapa:

—¿Imaraykutaq kumparasyunwan yach'achikungi? Chay nishqaykiqa
¿imam munan niyta? nishpa.

¹¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Taytay Dyuslla yuyashqandam qamkunataqa yach'achiyyki: Kayshinam ancha shumaqtä rini kamachikuq, nishpa. Piru manam balinchu chay mana munaq kriyiqkuna chaypaq yach'anallapaqa. ¹² Chaymi achka kumparasyunwanlla yach'achikuni, paykunaqa chapashpa, uyashpapis, ama allita intyindinanllapa. Chaga manam balinchu, paykuna amalas noqapi kriyishpa, uchangunamanda pirdunadu kanambaqqqa, nishpa.

*Jisukristum chay kumparasyunda intyindichikurqan
(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)*

¹³ Jisukristum chay yach'akuqningunata nirqambis:

—¿Ima qamkunapischu mana intyindishqa kangi chay kumparasyundaqa? Chayshina mana intyindishpaqa, ¿imashinataq ringillapa intyindiq suq kumparasyungunawan yach'achikuptiyqa? ¹⁴ Suq runa Dyus nishqanda yach'achikuqqam chay tarpukuq runashina. Chaymi yach'achikushqanqa chay similla shikwashqanshina. ¹⁵ Wakin runakunaqam ancha angu shunqoyuqkuna chay angu ñanshina. Chaymi dyabluqam paykunaman rishpá, uyakushganda limpu qonqachin. Chaqa dyabluqam chay pishqokuna simillata ñanmandapallaqkunashina. ¹⁶⁻¹⁷ Chay kaskaju ch'akraqam yach'achiwanchiq chay das disanimakaqkunapaqa. Chaqa paykunaqam Dyuspa shumaq nutisyanda uyashpaqa, kushikushpa das kriyinllapa. Piru manam allitachu noqapiqa yuyakunllapa. Chaymi noqapi kriyishqanrayku qesachadu kashpaqa, das disanimakashpa, manana munanlapachu noqapi kriyiyataqa. ¹⁸ Wakin runakunaqam chay kashapa ukumbi tarpudu wiñaqkunashina. Chaqa paykunaqam Dyus nishqanda uyashpa, das ch'askinllapa. ¹⁹ Chaymandaqam kay mundupa imangunapaq llakishpa, tukuy imayuq munashpa kayta, Dyusta das qonqanllapa. ²⁰ Piru wakinqam Dyus nishqanda uyashpa, ch'askishpaqa, allipta paypi yuyakunllapa. Chaymi paykunaqa chay similla allin allpapi wiñaqkunashina. Chaqa Dyusta kuyashpa, kasushpam, shumaqta kawsanllapa. Chaymi paykunaqa chay similla 30 puqoqkunashina. Wakinninqam Dyusta masta kuyashpa, chay similla 60 puqoqkunashina. Llalli wakinqam Dyusta masta kuyashpa, chay similla syin puqoqkunashina.

*Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan michawan
(Lk 8.16-18)*

²¹ Kay kumparasyunda rurashpapismi, Jisusqa yach'achikurqan:

—Mayá, ¿suq michataqachu ruranchiqman suq kajumba waranman ichu suq kamapa waranman? Manám. Ashwanmi altipi ruranchiqqa, allita achikchakunanga. ²² Chayshinallam yumbay pakadu kaqqam suq diyaqa manana pakaduchu rin kaq. Ashwanmi achka runakuna chay mana yach'ashqangunata rinllapa yach'aq. ²³ Chayri qamkuna rimriyuqkunaqa, allita uyawayllapa kay nishushqayta, nishpa.

²⁴ Chaymandaqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Allita kasuyllapa kay uyakushqaykita. Qamkuna allita kasuwaptikiqam, Taytanchiq Dyusqa masta rin yach'achishuqlapa. ²⁵ Allita uyawayllapa, chay allita yach'akuqtam Dyusqa masta rin yach'achiq. Piru chay mana allita uyakuqtaqam chay ashla yach'akushqandaqa limpu rin qonqachiq.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan tarpudu wiñaqwan

²⁶ Kayshinapismi Jisusqa yach'achikurqan:

—Taytanchiq Dyusta ancha achka runakuna, warmikuna shumaqta kasushpaqam, suq tarpudushina rin kaq. Chaqa suq tarpukuqqam simillanda ch'akrambi tarpushpaqa, chaypina dijan wiñanambaq, ɿmanachu? ²⁷ Chaymandaqam chay dwiñiuqa ch'akranmanda rishpaqa, puñun, rikch'akan. Manam yach'anchu, imashinam wiñan chay simillaqa, nishpaqa. ²⁸ Piru chay simillaqam gustunlla wiñashpa, allpamanda lluqshin. Chayshina wiñashpa atunyashpaqam ispiganna. Chaymandaqam chay muritungunaqa qarwanna. ²⁹ Chayshinam kusicha tyimpupa ch'ayamunna. Chaymi runakuna rinna syigaq. [Nuta: *Chayshina yupaymi Dyuspaq yach'achikuptinchiq, mas achka runakuna, warmikuna payta kasuykan.*]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ñapushpa murunwan

(Mt 13.31-32; Lk 13.18-19)

³⁰ Jisusqam nirqambis:

—¿Ima mas kumparasyunda rurashpam, atini qamkunata yach'achishuya: "Taytanchiq Dyustam ancha achka runakuna, warmikuna shumaqta rin kasuq", nishpa? ³¹ Chayqam ñapushpa murunshina rin kaq. Chaqa chay ñapushpa murunqam yumbay simillamanda mas uchulita, ɿmanachu? ³² Piru allpapi pambahashpaqam, uchulita kashpapis, atunda wiñan yumbay yurakunata binsishpa. Kanan ancha achkatam rikrakun. Chay rikrangunapim pishqetukunapis tiyashpa llandukun. [Nuta: *Chay ñapushshinam Dyusta kasuqkunaqa ashlita kashpapis, ancha rinllapa achkayaq.*]

Jisusqam achka kumparasyunwan yach'achikurqan

(Mt 13.34-35)

³³ Jisusmi chayshina achka kumparasyunwanlla yach'achikurqan, chay uyaqkuna may intyindinangaman. ³⁴ Piru yach'akuqningunatallam intyindichiq chay kumparasyungunapaq.

Jisusmi wayrata, yakuta qasillachirqan

(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Chay diyallam yaqqana tutayaykaptin, Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Aku kay atun qoch'apa waq ladu chimbanman, nishpa.

³⁶ Chaymi paykunaqa, runakunata dijashpa, yakupi puriq barkupi Jisusta aparqanllapa. Wakin barkukunapipismi runakunaqa pullan rirqan yapachashpa. ³⁷ Piru riykaptinllapam, ancha jwirtita wayrarqan. Chaymi yakuqa ancha maqchikamushpa chay barkuman undaykarqanna. ³⁸ Chay barkupiqam Jisusqa iki ladupi suq sawanapa sawambi umanda rurashpa puñuykarqan. Chaymi chay yach'akuqningunaqa utqaymaya rikch'achishpa, Jisusta nirqanllapa:

—¡Ay, Taytitu! ¡Yakumanmi seqaykanchiqna! ¿Ima, manachu noqaykunata llakipawangi? nishpa.

³⁹ Chaymi Jisusqa atarishpa, wayrata, yakuta jwirtita rimashpa kamachirqan:

—¡Qasillay! nishpa.

Chayshina kamachiptinqam, chay wayra, tukuy chay yaku maqchikamuykaq limpu qasillarqan. ⁴⁰ Chaymandaqam chay yach'akuqningunata nirqan:

—¿Imaraykutaaq qamkunaqa mancharqaykillapa? ¿Ima manachu allita noqapi yuyakungillapa? nishpa.

41 Chaymi chay yach'akuqningunaqa ancha manchashqata paypura kayshina parlarqanllapa:

—¿Ima laya runataq kay Siñurninchiqqa? ¡Rikay, wayrawan yakuta kamachiptinqa, das kasun! nishpa.

5

Suq luku runam kadinakunata pitirqan (Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

1 Chayshina rishpaqam ch'ayarqanllapanwa waq chimba Gadara lugar shutiqmanna. **2** Chay yakupi puriq barkumanda lluqshiptinlla-paqam, Jisuspa ñawpanman kallpaylla ch'ayarqan suq luku runa dyabluwan puriq. **3** Chay runaqam pantyungunapi tiyag. Kanan ancha jwirsayuqmi kaq. Chaymi kadinakunawan watashpapis, mana pipis atiqchu sujityataga. **4** Sujitananllapa yuyashpam, kutin kutin makingunamanda ch'akingunamanda kadinakunawan ch'aqnaqllapa. Chayshina ruraptinlla-papismi, chay runaqqa kadinakunata limpu pitishpa, maytapis riq. **5** Chay runaqam punchawnindin, tutapnindin qaqakunapi, pantyungunapi qayach'akushpa puriq. Kanan rumikunawanmi paylla chankakashpa limpu chuqrakaq. **6** Chay runaqam karumanda Jisusta rikashpa, kallpaylla rishpa, ñawpambi qonqorikurqan. **7-8** Chaymi Jisusqa nirqan:

—Qam, dyablu mana baliq, lluqshiy kay runamanda, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay dyabluqa kayshina qayach'akurqan:

—¿Imapaqmi noqamanqa mitikungi qam anaq altu Dyuspa Churinqa? ¡Yush'ayku, amar qesachawaychu! nishpa.

9 Chayshina qayach'akushpa niptinqam, Jisusqa tapurqan:

—¿Imataq shutingi? nishpa.

Chaymi dyabluqa nirqan:

—Noqaykunaqam shutini Manada, ancha achka kashqayllaparayku, nishpa.

10 Chay dyabluqunaqam kutin kutin Jisusta rrugargan:

—Yush'ayku, kay lugarmandaqa ama qatiwayllapachu, nishpa.

11 Chay qaqapa ladumbim ancha achka kuchikuna mikuykarqan.

12 Chaymi dyabluqunaqa Jisusta rrugarqan:

—Kach'awayllapa, waq kuchikunaman yaykunayllapa, nishpa.

13 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, riyllapa, nishpa.

Chaymi dyabluqunaqa runamanda lluqshishpa, kuchikunamanna yaykurqan. Yaykuptinllapaqam, kuchikunaqa chay qaqamanda kallpashepa, limpu qaqayashpa, yumbaynin yakuman seqashpa, ch'uqashpa wañurqanllapa. Chay qaqayaq kuchikunaqam ishkay milch'i karqan.

14 Chaymi chay kuchikunata michiqliqunaqa ancha manchashpa kallparqanllapa abisakuq:

—Jisukristum kay kusaskunata rurashqa, nishpa.

Paykunaqam abisarqan ch'akrapi kaqkunata, llaqtapi kaqkunata. Chaymi ancha achka runakuna, warmikuna shamurqanllapa rikaq, mayá, ¿imash kashqa? nishpa. **15** Chayshina ch'ayamushpaqam, chay runataqa rikarqanllapa manana lukutachu. Ashwanmi kapanda rurakushpana, Jisuspa ladumbi shumaqta tiyaykarqan. Chaymi chay runakuna, warmikuna chayshina rikashpaqa, anchana mancharqanllapa.

16 Chay michidurkunaqam chay lukupaq, chay kuchikunapaq manyaqla paykunata parlachirqanllapa. **17** Chaymi chay shamuqkunaqa Jisusta ancha rrugarqanllapa, lluqshinan paykunata lugarnimanda.

18 Kanan Jisu yaykuptin barkumanqam, chay kach'akashqa runaqa ancha rrugarqan, pullan rinambaq. **19** Chaymi Jisuqa nirqan:

—Noqawan rinaykimandaqam mas allin ayluyukikunawan wasikiman rinayki. Rishpaqa, paykunata parlachiy Dyus llakipashushpa yana-pashushqambaaq.

20 Chaymi chay runaqa rishpa, dyis llaqtakunapa prubinsyambi kayshina parlachikurqan: “Jisuksi ancha yanapawashqa” nishpa. Kanan yumbay uyaqkunaqam ancha ispantashqata kushikurqanllapa.

Jisuksi suq warmita kach'akashishpa, Jayrupa chinanda kawsachimurqan
(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

21 Jisuksi kutirirqan yakupi puriq barkupi atun qoch'apa suq ladun chimbanman. Chaypipismi ancha achka runakuna, warmikuna tandakarqan, payta uyanambaq. **22** Paykunawan kaykaptinmi, sinaguga wasipa suq kamachikuqni chayman ch'ayamurqan. Chay runaqam Jayru shutiq. Paymi Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa. **23** kayshina rrugarqan:

—Taytitu, suq faburta ruraway. Chinaymi wañuykanna. Akur makikita sawambi rurashpa, kach'akashinayki, ama wañunambaq, nishpa.

24 Chaymi Jisuqa paywanna rirqan. Chayshina riykaptinqam, ancha achka runakuna, warmikuna ikinda rishpa, ñambiqä Jisusta kish'kicharqanllapa.

25 Chay ikinda riqkunapim suq qeshyaq warmi karqan. Chay warmitaqam dusi watakuna tukuya yawar mana dijarganchu. **26** Chaymi ambiakuqunaman rishpa ancha ñakarqan. Kanan qellaynindapismi limpuna ushyashqa karqan. Piru manam nimatapis kach'akarqanchu. Ashwanmi mastana ashwambayarqan. **27-28** Chaymi payqa Jisuqaq uyakushpa, yuyarqan: ¿Imanayraq Jisuqa kapitanda llamkayman kach'akanayapaq? nishpa. Chaymi runakunapa ukundalla rishpa, ikimanda aypakushpa, kapanda llamkarqan. **29** Chay llamkashqan urasllam yawarqa das dijargan. Chaymi kwirpundaqa kach'akashqatana tantiyarqan. **30** Piru Jisuqaq pudirnin lluqshiptinqa, yach'arqanna. Chaymi ikiman tikrakashpa tapukurqan:

—¿Pitaq kapayta llamkashqa? nishpa.

31 Chayshina tapukuptinmi, chay yach'akuqningunaqa nirqan:

—Rikay, achka runakunam kish'kishashuykangi. ¿Chaychu ningi: “¿Pitaq kapayta llamkashqa?” nishpaqa?

32 Piru Jisuqaq yumbayta ancha chaparqan, yach'anambaq, ¿Pim kapayta llamkashqa? nishpa. **33** Chaymi chay warmiqa yuyarqan: Noqapaqmi chapakuykan, nishpa. Chaymi manchaywan ch'apsikashpa rirqan, ñawpambi qonqorikushpa, tukuy ima pasashqanda Jisusta niq. **34** Jisuqaq chay warmita nirqan:

—Ijita, noqapi yuyakushqaykiraykum kach'akashqana kangi. Kushikushpana riy. Chaqa chay qeshyayníkimandam ringi kach'akashqana kidaq, nishpa.

35 Chayshina Jisu chay warmiwan parlanangamanmi, chay Jayrupa wasinmanda abisuwan ch'ayamushpallapa, Jayruta nirqan:

—Chinaykiqam wañushqana. Akuna. Amana piñachiychu kay yach'achikuq siñurtaqa, nishpa.

36 Piru chay nishqanllapata mana kasushpam, Jisuqa Jayruta nirqan:

—Ama manchaychu. Yuyakuylla noqapi, nishpa.

³⁷ Chayshina nishpaqam, Jisusqa chay ikin riqkunataqa manana aparqanchu yumbaytaqa. Aparqanqam Jayruta, Pidruta, Jakubuta, masan Jwandalla. ³⁸ Chayshina Jayrupa wasinman ch'ayashpaqam, uyargan ancha waqashpa yupakuykaptinllapa. ³⁹ Chaymi Jisusqa yaykushpa uku wasinman nirqan:

—¿Imapaqmi kunyallaqa waqaykangillapa? Chinaqam mana wañushqachu. Puñuykanllám, nishpa.

⁴⁰ Chayshina niptinqam, chaypi kaqkunaqa Jisusta asiparqanllapa. Piru Jisusqam yumbay ukupi kaqkunata sawaman surqoshpa, chay chinapa taytanda, mamanda apashpa, chay kimsa pullan riqkunawanlla yaykurqan chay alma kashqanmanqa. ⁴¹ Chaymandaqam chinata makinmanda piskashpa nirqan:

—Talita kumi.

Chay nishqanqam rimaynimbipa munan niyta: “Chinita, qamtam niyki, iatarimuy!” nishpa.

⁴² Chaymi chinaqa chay uras wañushqanmada atarishpa purirqanna. Payqam dusi watayuq karqan. Chay rikaqkunaqam ancha ispantarqanllapa. ⁴³ Piru Jisusmi paykunataqa ancha jwirtita kamachirqan, ama pitapis chaytaqa parlachinanllapa. Nirqambismi chay chinata qarananllapa.

6

Jisustam Nasaritpi disprisyarqanllapa

(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

¹ Chay llaqtamandaqam Jisusqa uywakashqan llaqta Nasaritmanna kuitirqan. Yach'akuqningunapismi pullan rirqanllapa. ² Chaypiqam samana diya ch'ayamuptinqa, Jisusqa yach'achikuykarqan sinaguga wasipi. Chaymi achka llaqta masinguna uyashpaqa, ancha chapashqanshina rimarqanllapa:

—Maypitaaq waq imaqa chaykunataqa yach'akushqa? ³ Ima yach'ashqandataq yach'achiwanchiq? ⁴ ¿Imashinataq waq runaqa milagrukunataqa ruran? ⁵ Chaqa waqqam chay karpintiru. Maryapa ullqo wawan. Jakubupa, Jusipa, Judaspa, Simumba masanmi kay runaqa. Paningunapismi noqanchiqkunawan kay llaqtapi tiyanllapa.

Chayshina nishpam, ancha rimarqanllapa. Kanan paykunaqam mana munarqanllapachu Jisusta uyaytaqa. ⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Yumbay llaqtakunapi Dyuspaq rimaqkunataqam shumaqta ch'askinllapa. Chay rimaqkunapa llaqta masingunalla, ayllunguna, wasimbi tiyaqkunallam mana shumaqtachu ch'askinllapaqa.

⁵ Chaymi payqa chay Nasarit llaqtambiqa manana atirqanchu achka milagrukunata ruraytaqa. Wakin qeshyaqkunapa sawambi makinda rurashpam kach'akachirqan. ⁶ Chaypaqmi Jisusqa ancha yuyarqan: ¿imaraykutaq kay llaqta masiykunaqa mana munanchu noqapi yuyakuytaqa? nishpa.

„Chaymandaqam Jisusqa chay sirkha llaqtatikunamanna rirqan yach'achikuq..”

Jisusmi chay dusi apustulningunata kach'arqan, Dyuspaq yach'achikunanllapa
(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

⁷ Jisusqam chay dusi apustulningunata qayashpa kamachirqan, ishkay ishkay rinanllapa yach'achikuq. Pudirninda paykunataqa qorqan, dyablukunata runakunamanda qatinanllapa. ⁸ Paykunatam kamachirqan:

—Ñanda rinaykillapaqa, ama nimatapis apayllapachu. Kadunu suq queru burdundalla apayllapa. Alfurjata, fiyambrita, qellayta ama apayllapachu. ⁹ Llanqekushpalla sapalan kapaykiwanlla riyllapa. Ama apayllapachu ishkay kapaykitaqa. ¹⁰ Pusadata tarishpaqa, chaypilla kidayllapa, chay llaqtamanda rinaykikaman. Ama tiyayllapachu suq wasipi suq wasipiqa. ¹¹ Piru mayqan llaqtapi mana munaptinllapa ch'ayachishuya, ama k'fdayllapachu chaypiqa. Piru chay llaqtamanda rinaykillapaqa llanqekimanda allpata ch'apsishpa riyllapa, ama ni allpanda apanaykilapa, yach'anana llapapa: Paykunaqam manana kwintayuqchu noqanchiqkunawanqa, nishpa. Aliptam niykillapa, chay fyirusyashuqkunaqam jwisyu diya ch'ayamuptinga, chay Sudumawan Gumurra llaqtakunamanda mas kastigadu rinllapa kaq, nishpa.

¹² Chayshina kamachiptinmi, paykunaqa rishpa, runakunata, warmikunata yach'achirqan, uchanllapata dijaspa, Dyustana kasunambaqlap. ¹³ Paykunaqam qatirqan achka dyablukunatapis. Qeshyaqkunapa sawaman asiyita rurashpam, paykunatapis kach'akachirqan.

*Gubyirnu Irudismi Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan
(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)*

¹⁴ Chay llaqtakunapa gubyirnun Irudismi Jisuspa famanda yach'arqan, yumbay parlaptinllapa. Chay famata yach'ashpaqam nirqan:

—Alma Jwan Shutichikuqmi wañushqanmanda kawsamushqana. Chaymi chay milagrukunata atin rurayta, nishpa.

¹⁵ Suqkunaqam niqllapa:

—Dyuspaq rimaq chay alma Eliyasmu kawsamushpa, Jisusna shutin, nishpa.

Wakingam niqllapa:

—Payqam Dyuspaq suq mushuq rimaq kanman, chay unay rimaqkunashina, nishpa.

¹⁶ Gubyirnu Irudisqam chaykunata yach'ashpaqa nirirqan:

—Chay Jisusqam alma Jwan Shutichikuq. Manchu noqaqa umanda pitichirqay. Chay almam kananqa kawsamushqa, nishpa.

¹⁷⁻¹⁸ Chaqa chay alma Jwan Shutichikuq kawsaykaptinraqmi, chay gubyirnu Irudisqa masan Filipipa warmin Irudiyasta purichiyykarqan. Chaymi Jwan Shutichikuqqa mana manhashpachu, anyashqa karqan:

—Manam balinchu masaykipa warminwan kanaykiqa, nishpa.

Chaymi Irudisqa Jwandaqa karsilachishpa, kamachirqan kadinakunawan watananllapa. ¹⁹ Kanan chay warmi Irudiyasmi Jwan Shutichikuqtaqa ancha ch'iqnishpa, munarqanna wanchiyta, pиру manam atirqanchu wanchiytaqa. ²⁰ Chaqa Irudisqam Jwanda washashpa, chay warmin Irudiyasta nirqan:

—Ama wanchishunchu, nishpa.

Chaqa payqam Jwanda ancha rrispitashpa yuyarqan: Jwanqam ancha allin runa. Dyustam ancha allita kasun, nishpa. Chaymi Jwan yach'achikuptin, chay gubyirnu Irudisqa uyashpa yuyarqan: ¿Kasushaqchu ichu mana? nishpa. Chayshina yuyashpapismi, ancha gustarqan uyaytaqa.

²¹ Piru sug diyam chay warmi Irudiyasqa illuki kayshina rurarqan. Gubyirnu Irudisqam chay prubinsya Galiliyapa yanapakuq awturidarningunata, mas kamachikuq suldadungunata, suq laya ancha baliq runakunata kumbidarqan, diyambaq shamuptin, fyistata rurananllapa. ²² Chaymi chay diyambaq kumbidashqangunawan mesapi mikuykaptinqa, chay Irudiyaspa chinan ñawpanllapapi ancha dansarqan.

Chayshina dansaptinqam, ancha gustarqan chay Irudistaqa. Chaymi chay Irudisqa intinadanda nirqan:

—Imatapis mañaway. Ima mañawashqaykitam qoshqayki, nishpa.

²³ Chayshinam ancha jurashpa nirirqan:

—Mañawaylla. ¿Imatam munangi? Noqaqam tukuy ima munashqaykita qoshqayki. Tukuy imay kaqmandam midya partita atini qoshuyta, nishpa.

²⁴ Chaymi chinaqa lluqshishpa, maman Irudiyasta tapurqan:

—¿Imataraq mañayman? nishpa.

Chaymi mamanga nirqan:

—Mañay, Jwan Shutichikuqpa umanda suq platupi qoshunambaq, nishpa.

²⁵ Chaymi chinaqa utqaymaya kallpashpa, yaykurishpa, gubyirnutaqna nirqan:

—Jwan Shutichikuqpa umanda suq platupi kanalitan qoway, nishpa.

²⁶ Chayta mañashqanraykum, gubyirnu Irudisqa limpu malaganayarqan. Piru yanapakuq awturidarkunapa ñawpambi jurashqanraykum, mana munarqanchu chinata ñigaytaqa. ²⁷ Chaymi suq suldadunda kamachirqan, rishpa karsilman, Jwamba umanda apamunambaq. ²⁸ Chaymi chay suldaduqa rishpa, Jwamba umanda kuchushpa, suq platupi apamushpa, chinatana qorqan. China ch'askishpaqam mamandana qorqan.

²⁹ Chay alma Jwamba yach'akuqningunam chayta yach'ashpaqa, karsilman rishpa, kwirpundallana aparqanllapa pambaq.

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jisuspa chay dusi apustulninguna yach'achikushpa, qeshyaqkunata kach'akachishpaqam kutimurqanna. Kutimushpaqam Jisusta nirqanllapa tukuy ima rurashqambaqlapa. ³¹ Chay diyakunapiqam ancha achka runa, warmi Jisusman tandakaqllapa. Chaymi payqa yach'akuqningunawan tandakaqkunata yanapashqanrayku, mana atiqllapachu ni mikuya ni samayta. Chaymi Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Akullapa ashliita samaq suq chuncha lugarman, nishpa.

³² Chaymi Jisusqa yach'akuqningunawan rirqanllapa yakupi puriq barkupi chay atun qoch'apa suq chuncha manyanman. ³³ Piru achka runakunam Jisusta rikarqanllapa barkupi riykaqta. Chaymi paykunaqa chay uras chay atun qoch'apa manyanda kallpaylla rirqanllapa. Yumbay chay llaqtakunamanda rishpam, chay barkuta binsishpa, puntata chay chunchamanna ch'ayarqanllapa.

³⁴ Chaymi Jisus barkumanda ishkishpaqa, chay ancha achka runata, warmita rikashpa, llakipashpa, yuyarqan: Manam ni pipis kanchu paykunata Dyus nishqanda yach'achinambaqqa. Mana dwiñuyuq wishakunashinam purinllapa, nishpa. Chaymi Jisusqa paykunataqa ancha yach'achirqan Dyuspaqqa. ³⁵ Piru tardina kaptinqam, chay yach'akuqningunaqa nirqan:

—Tardinám. Manam pipis kay chunchapiqa tiyanchu. ³⁶ Chayri kay runakunata, warmikunataqa dispidiyna, sirká kasiriyukunaman rinanllapa, mikunanda randiq, nishpa.

³⁷ Piru Jisusqam nirqan:

—Qamkuna qarayllapa, nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—¿Maymandataq dusyintus dinaryu qellaytaqa tarishaqllapa, yumbaypaq tandata randinayllapaqa? nishpa.

³⁸ Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Ayka tandayuqtaq kangillapa? Mayá, riyllapa rikay, nishpa.

Chaymi paykunaqa rishpa rikaqqqa nirqanllapa:

—Sinku tandita ishkay piskaditullam kan, nishpa.

³⁹ Chaymi Jisusqa yumbay chay runakunata, warmikunata kamachirqan, pachan pachan chay qewakunapa sawambi tiyanambaqlapa. ⁴⁰ Chayshina kamachiptinqam, wakinqa 50, 50 tiyarqanllapa; wakinqam 100, 100 tiyarqanllapa. ⁴¹ Chaymandaqam Jisusqa chay sinku tanditata, ishkay piskadituta piskashpa, syiluman chapakushpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam chay tanditakunata piti piti rurashpa, yach'akuqningunata qorqan, chay yumbay runata, warmita qonanllapa. Chay ishkay piskaditutapismi chayshinalla piti piti rurashpa, yumbayta qorqanllapa. ⁴² Chayshina qoptinqam, yumbay undanangaman mikurqanllapa. ⁴³ Chayshina mikuptinllapaqam, achka pidasu tanda piskaduwani subrarqan. Chaymi dusi kanasta undakunata tandarqanllapa. ⁴⁴ Chay mikuqkunaqam ullqokunalla 5.000 karqan. (Warmikunawan, wambrakunawanqam mas achka karqan.)

*Jisusmi ancha atun qoch'apa sawanda ch'akip rirqan
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)*

⁴⁵ Chay ancha achka runakuna, warmikuna mikuptinqam, Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Yakupi puriq barkuman lluqshishpa, ñawpayllapa waq chimba Bitsaydallaqtaman, nishpa.

Chayshina nishpam, payqa kidarqan, yumbaymanda dispidikanambaq. ⁴⁶ Chaymandaqam, sapalanllana rirqan suq lumaman, Tayta Dyusman mañakuq. ⁴⁷ Chay diya amsayaptinqam, chay barkuqa chay atun qoch'apa ch'awpimbina karqan. Kanan Jisusqam sapalanlla kidarqan chay lumapi. ⁴⁸ Piru ñawpa ladunmanda ancha wayrapitinmi, chay yach'akuqningunaqa mana atirqanllapachu ñawpaman riyta. Chayshina kaykaptinmi, Jisusqa paykunataqa rikarqan barkupa kumsanan palangunawan ancha shinchipushpa apayqaqta. Chayshina ñakaykaptinllapam, manaraq achikyaptin, Jisusqa yakupa sawanda ikinllapata rirqan. Chayshina rishpaqam, paykunataqa pasaykarqanna. ⁴⁹⁻⁵⁰ Chayshina yakupa sawanda riyqaqta rikashpaqam, paykunaqa yuyarqan: ¡Waqqam alma! nishpa. Chaymi ancha manchashpa yumbaynin qayach'akurqan. Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ama manchayllapachu. Noqam kani, nishpa.

⁵¹ Chaymandaqam Jisusqa chay barkuman lluqshiptinqa, wayraqa limpu qasillarqan. Chayta rikashpaqam, chay yach'akuqningunaqa ancha ispantarqanllapa. ⁵² Paykunaqam chayraq rikashqallapa karqan, Jisus tanditata achkayachiptin. Piru chay milagruta rikashpapismi, manaraq paypiqa allitaqa kriyirqanllapachu, angu shunqoyuq kashqanllaparayku.

*Jisusmi Jinisarit pambapi qeshyaqkunata kach'akachirqan
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Chaymandaqam barkupi chay atun qoch'ata pasashpaqa, Jinisarit pambaman ch'ayarqanllapa. Chayman ch'ayashpaqam, barkuta watarqanllapa atun qoch'apa manyambi. ⁵⁴ Chay barkumanda diki ishkiptinllapaqam, chaypi tiyaqkunaqa Jisustaga das riqsirqanllapa. ⁵⁵ Chaymi chay rikaqkunaqa kallparqanllapa yumbay chay lugarkunaman abisakuq:

—Jisusqam chay lugarmen shamushqa, nishpa.

Chaymi achka qeshyaqkunata parakunapi apamurqanllapa Jisusman.

⁵⁶ Kanan yach'ashpa: Jisusqam chaymanna riykan, nishpa, qeshyaqkunata

apaqllapa shuyachiq. Chaymi llaqtakunapi, kasiriyukunapi, chunchaku-napi, ñiangu-napi, tukuy maypi qeshyaqkunata shuyachishpa, Jisusta ancha rrugarqanllapa:

—Yush'ayku kay qeshyaqnaykunatar dijay, kapitaykipa manyanda llamkananllapa, nishpa. Chaymi chay qeshyaqkunaqa Jisuspa kapanda llamkashpa, yumbay kach'akarqanllapa.

7

Kaykunam uchakunaqa

(Mt 15.1-20)

¹ Suq diyam wakin farisiyu duktrinayuqkuna, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkunapis Jirusalin llaqtamanda shamurqanllapa Jisusman. ² Paykuna rikaykaptinmi, Jisuspa wakin yach'akuqninguna makingunata mana mayllashpachu mikurqanllapa. Chaymi chay shamuqkunaqa Jisuspa yach'akuqningunata anyarqanllapa. Chaqa isrraylinu llaqta masin-gunapa mayllakuna kustumbrindan mana rurarqanllapachu. ³⁻⁴ Piru chay farisiyukunaqam, isrraylinu masingunawan kanangaman unay agwilun-gunapa chay mayllakuna kustumbrinda, suq laya kustumbringunatapis ruranllapa. Chaymi kutin kutin mayllanllapa makingunata, basungu-nata, jarrangunata, jirru mangangunata, kamangunata. Llalli plasaman rishpa kutimushpaqam, kutin kutin makingunata mayllashparaq mikun-llapaqa. Mana mayllashpaqam, mana mikunllapachu. ⁵ Chaymi chay farisiyukuna, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkunapis piñakushpa, Jisusta nirqanllapa:

—Rikay, qamwan puriqkunaqam mana mayllakushpachu, mapa makingunawan mikunllapa. Mayá, ¿imaraykutaaq mana ruranllapachu agwilunchiqkuna rurashqanshinaqa? nishpa.

⁶ Chaymi Jisusqa chay rimaqkunata nirqan:

—¡A, qamkuna shiminwanlla Dyusta kasuqkunaqa! Qamkunapaqmi Dyuspaq rimaq Isayiyasqa librumbi kayshina Dyus nishqanda iskibirrigan: Kay runakunaqam shiminwanlla kasuwanllapa. Manam alliptaqqa kasuwanllapachu tukuy shunqonwanqa. Chaymi noqamandaqa akrakashqallapan.

⁷ Chayraykum mana nimapis balinchu paykuna noqata alabawananaq. Chaqa runakuna nishqandallam yach'achikunllapa, nishpa.*

⁸ Kayshinallam qamkunapis Dyus kamachikushqanda dijashpaqa, runakuna kamachikushqandalla ruraykangillapa. Chaymi chay mayllakuna kustumbrilayata rurashpaqa, jarraykikunata, basuykikunata mayllangillapa.

⁹ Chaymadaqam Jisusqa nirqambis:

—Qamkunaqam chay kustumbrirkunata ruranaykirayku, Dyus kamachikushqandaqa mana kasungillapachu. ¹⁰ Chaqa Muysisimi kamachikurqan: “Taytaykita, mamaykita rrispitashpa kasuy. Taytanda mamanda mayqan maldisyaqta wanchiyllapa”, nishpa.* ¹¹ Piru qamkunaqam ningi: “Suq runaqam taytanda mamanda atin niyta: ‘Manam atinichu yanapashuya. Yumbay kusasniyukunatam Dyusta rini qoq’” nishpa. ¹² Chayshina nishpaqam, qamkunaqa suqkunata yach'achiykangi: “Mana muñashpa yanapayta taytaykita mamaýkitqa, ama yanapaychu”, nishpa. ¹³ Chayshina yach'achikushpaqam, qamkunaqa Dyus nishqandaqa mana baliqpaqna riqsiyakangillapa, runakunapa

* ^{7:7} Isaías 29.13 * ^{7:10} Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16

kustumbrindalla ruranaykirayku. Kanan suqmada yach'akushpam, suqkunatana yach'achingillapa. Achka laya mana baliq kustumbriskunatam rurangillapa chay kustumbrítashina.

¹⁴ Chaymandaqam yumbay chaypi kaqkunata qayashpa nirqan:

—Yumbayniki uyawashpa, allita intyindiwayllapa: ¹⁵ Tukuy ima sawamanda yaykuqqam mana uchayuqtachu dijashungi. Ashwanmi mana allikunata shungoykipi yuyashpa, uchayuqqa kangillapa. ¹⁶ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyawayllapa, nishpa.

¹⁷ Chaymandaqam Jisusqa chay achka runakunamanda akrakashpa, suq wasimanna yaykurqan. Chay wasipina kashpaqam, chay yach'akuqningunaqa tapurqanllapa:

—Chay nishqaykitaqar allita intyindichiwayllapa, nishpa.

¹⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Ima qamkunapischu mana intyindingillapa? Noqaqam nishushqalapa kaní: Mikuna sawamanda pach'anchiqman yaykušhpaqam, mána uchayuqtaqa rurachiwanchiqchu. ¹⁹ Chaqa manam ni pipis shunqonmanqa mikunchu. Ashwan mikunchiqqam pach'anchiqman. Chaymandaqam kwirpunchiqmandaqa lluqshinna litrinaman.

Chayshina nishpaqam yach'achikurqan: Yumbay laya mikunaqam limpyu, nishpa. ²⁰ Kayshinapismi nirqan:

—Runakunapa mana allin yuyayningunam uku shunqonmanda lluqshin, uchayuq kanambaqqqa. ²¹ Chaqa shunqonllapapi mana allin yuyayninguna kaptinmi, kay laya mana allikunata ruranllapa: Wakingqam warmiyuq kashpa, ichu warmipis runayuq kashpaqa, suqwan puñunllapa. Wakin sapalan kaqkunaqam piwambis puñunllapa. Wakingqam wanchikun, ²² suwakun, suqpa imangunata ancha munanllapa. Wakingqam malnaturalkuna. Wakingqam mishki mishkita parlachishpa, ingañakunllapa. Wakingqam kwirpunda mana sujitashpachu, munashqandalla ruranllapa. Wakingqam imapaqpis imbidyakunllapa. Wakingqam washa rimaykuna. Wakingqam palanganukuna. Wakingqam mana jwisyuyuqkuna. ²³ Yumbay chay mana baliq yuyakunaqam runapa shunqombi tarikan. Chay laya mana baliqkunata yuyashpam, uchayuqna kidanllapa.

Suq furastira warmim Jisuspi ancha yuyakurqan (Mt 15.21-28)

²⁴ Jisusqam chay kashqanmandaqa rirqanna (Isrrayilpa ladumbi kaq nasyunman. Chay nasyumba) Tiru llaqtamba, Sidun llaqtamba sirkunman ch'ayashpaqam, suq wasipina kidarqan. Jisusqam mana munarqanchu ni pipis yach'anambaq chaypi kashqanda. Piru dasmi yach'arqanllapa. ²⁵⁻²⁶ Chaymi suq warmi Jisus chaypi kashqanda yach'ashpaqa, das shamushpa, ñawpambi qonqorikushpa, rrugargqan:

—Taytitu, chinitaymanmi dyablupa ispiritun yaykushqa. Yush'ayku pay-manda qatiy chay dyablutaqa, nishpa.

Chay warmiqam chay suq nasyun Sirufinisya shutiqmanda kashpa, grigu rimaypi rimarqan. Manam isrraylinachu karqan. Chaymi chay warmitaqa Jisusqa nirqan:

²⁷ —Manam allichu isrraylinu masiykunata dijashpa, jwirakunata yanapanaypaqqa. Isrraylinu masiykunaqam wambraykunashina. Puntataqam wambranchiqkunata qaranchiq, ¿manachu? Manam allichu wambranchiqkunapa tandanda qoch'ishpa, allqetukunata puntata qarananchiqqa.

²⁸ Chaymi chay warmiqa nirqan:

—Arí. Chayshinam, Taytitu. Piru wambrakuna mesapi mikuptinqam, allqokunapis mesapa warambi tiyashpa, chay pidasitun ishkiqkunata mikunllapa. (Chayshinam alli kanman, noqaykunatapis ashlitata yana-pawanayki,) nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa chay warmita nirqan:

—Allitam kuntistawashqa kangi. Chaymi rini yanapashuq. Atinginam riya. Dyabluqam wawaykimandaqa lluqshishqana, nishpa.

³⁰ Chaymi chay warmiqa wasinman kutirishpaqa, chay wawandaqa kamambi tarirqan kach'akashqatana. Chaqa paymandaqam dyabluqa lluqshishqana karqan.

Jisusmi suq surdu muduta kach'akachirqan

³¹ Jisusqam chay Tiru llaqta ladumanda rishpaqa, chay prubinsya Sidunda, chay prubinsya Dikapulista pasashpa, ch'ayarirqan chay Galiliya Atun Qoch'amana. [Nuta: *Chay shutin "Dikapulismi" munan niyta: Dyis llaqtakunapa prubinsyan, nishpa.*] ³² Chayman ch'ayaptinqam, Jisusman apamurqanllapa suq surdu mudu runata. Ch'ayachimushpaqam Jisusta rrugar-qanllapa, chay runapa sawambi makinda rurashpa, kach'akachinambaq.

³³ Chaymandaqam Jisusqa chay runata suq laduman apashpa, rinringunaman didungunata rurarqan. Tuqaynинwan didunda nuyuchishpa, qal-lunman rurarqan. ³⁴ Chaymandaqam anaq syiluman chapakushpa, llakishpa, samayninda kach'ashpa nirqan:

—¡lfata!

Chayqam munan niyta: “¡Kich'akay!” nishpa.

³⁵ Chayshina niptinqam, chay runaqa surdu kashqanmanda chay uras uyakurqanqa. Kanan mudu kashqanmandapismi, chay uras dasna atirqan rimayta. ³⁶ Kanan Jisusqam yumbay chaypi kaqkunata nirqan:

—Kay runata kach'akachishqayapaqqa amakish ni pitapis willangillapachu, nishpa.

Chayshina kutin kutin niptimbismi, paykunaqa mana kasushhpachu, ash-wamba chay famata parlachikurqanllapa. ³⁷ Chaymi runakunaqa: ¡Ima laya runataq chayqa? nishpa, ancha ispantashqata Jisusta kayshima alabaqllapa:

—¡Rikay kay runaqa! Tukuy imata allita yach'an rurayta. Surdukunatam uyachin. Mudukunatam rimachin, nishpa.

8

Jisusmi 4.000 runakunata qararqan (Mt 15.32-39)

¹ Chay tyimpupim ancha achka runa, warmi Jisusman shamurqanllapa. Kanan manam nimapis waqpiqa karqanchu mikunanllapa. Chaymi Jisusqa yach'akuqningunata qayashpa nirqan:

² —Ancham llakini kay uyawaqkunapaq. Chaqa kaypiqam kimsa diyana noqawan kashqallapa uyawanambaq. Kanan paykunaqam mana ni-mayuqchu mikunanllapaqa. ³ Piru mallaqtalla wasinman kach'aptiyqach'i, shaykushpa ñambi binsikanmanllapa. Llalli wakinqam ancha karumanda shamushqallapa.

⁴ Chayshina niptinqam, yach'akuqningunaqa nirqan:

—¿Imatimir qarashun kay chunchapiqa? Chaqa kaypiqam mana pipis tiyanchu, mikunata randichiwananchiqqa, paykunata qarananchiq.

⁵ Chayshina niptinmi, Jisusqa tapurqan:

—¿Ayka tanditayuqmi kangillapa? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Syiti tanditayuqlam kanillapa, nishpa.

⁶ Chayshina niptinqam, Jisusqa yumbay chay runata, warmita kamachirqan, waqpi kaypi pambapi tiyananllapa. Chaymandaqam chay syiti tanditata piskashpa, Tayta Dyusta pagikurqan. Chayshina pagikushpaqjam, tanditakunata pití piti rurashpa, yach'akuqningunata qorqan, paykuñana yumbay runata, warmita qarananllapa. ⁷ Karqambismi piskaditukuna. Chaykunapaqpismi pagikushpa, yumbaya qarachirqan. ⁸ Chayshina qarachiptinqam, yumbay runa, warmi undanangaman mikurqanllapa. ⁹ Chay mikuqkunaqam ullqokunalla 4.000ch'i karqan. Chaymandaqam yumbayta dispidishpa, dijarganna rinanllapa. ¹⁰ Chayshina yumbay riptinqam, Jisusqa yach'akuqningunawan yakupi puriq barkupi rirqanllapa Dalmanu lugarmanna.

*Farisiyukunam Jisusta nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq
(Mt 16.1-4; Lk 12.54-56)*

¹¹ Chay Dalmanu lugarpina kaptinqam, farisiyu duktrinayuqkunaqa Jisusman shamurqanllapa. Chaymi Jisusta uyashpaqa, payta mallipashpa nirqanllapa:

—Manam chayshinachu. Kayshinám. Mayá, qam Dyusmanda shamuq kashpaqa, suq milagru sylumanda kaqta ruray rikanayllapa, nishpa.

¹² Chaymandaqam Jisusqa shunqombi ancha llakishpa nirqan:

—Kay runakunaqa ¿imaraykutaq munanllapa milagrunkunata ruranayqa? Alliptam niykillapa, manam rinichu ruraq nima laya milagrunkunata, nishpa.

¹³ Chaymandaqam chay farisiyukunamanda akrakashpa, Jisusqa yakupi puriq barkupina rirqan chay atun qoch'apa suq manyanman.

*Farisiyukunapa duktrinanmi dañachikuq libadurashina karqan
(Mt 16.5-12)*

¹⁴ Rishpaqam, Jisuspa yach'akuqningunaqa tandata mana randishqallapachu karqan. Kanan fyambrinda qonqashpam, suq tanditayuqla riykarqanllapa yakupi puriq barkupiqa. ¹⁵ Chaypim Jisusqa paykunata nirqan:

—Farisiyukunapa libaduranmanda, gubyirnu Irudispa libaduranmandaaqa kwidakayllapa, nishpa.

¹⁶ Chayshina kunaptinqam, Jisuspa yach'akuqningunaqa paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—¿Imapaqraq chayshinaqa niwanchiq? Mana tandayuq kaptinchiqch'i, chaytaqa niwanchiq, nishpa.

¹⁷ Chayshina parlaptingqam, Jisusqa tapurqan:

—¿Imaraykutaaq niykangillapa: “Manam tandayuqchu kanchiq” nishpaqa? ¿Ima, manachu intyindingillapa? ¿Ima manachu jwisyuyuq kangillapa?

¹⁸ ¿Ima manachu ñawikillapawan rikashqallapa kangi chay rurashqaytaqa? ¿Ima manachu rinrikiwan uyawangillapa? ¿Ima manachu nimatapis yuyangillapa? ¹⁹ Mayá, chay sinku tanditata piti piti ruraptiy 5.000 runakuna mikuptinqa, ¿ayka kanastakuna undataq subrarqanqa? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, paykunaqa nirqan:

—Dusi kanastakuna undam subrarqanqa, nishpa.

²⁰ Chaymandaqam Jisusqa tapurqan:

—Mayá, chay syiti tanditata piti piti ruraptiy 4.000 runakuna mikuptinqa, ¿ayka kanasta undataq subrarqanqa? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, paykunaqa nirqan:

—Syiti kanastakuna undam subrarqanqa, nishpa.

21 Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Ima manaraqchu intyindingillapa? nishpa.

[*Nuta: Jisukristuqam mana tandapaqchu rimarqanqa. Ashwanmi nirqanqa: "Ashla libadurallam saksachin achka masata. Chayshinallam chay farisiyukunapa mana baliq kustumbringunata ashlitatalla ruraptinchiqqa, ancha dañachiwanchiqman", nishpa.*]

Jisusmi suq sarku runata kach'akachirqan

22 Chaymandaqam Bitsayda llaqtamanna ch'ayarqanllapa. Chay llaqtapi Jisus kaykaptinqam, suq sarku runata apamurqanllapa, ñawingunata kach'akachinan. **23** Chaymi Jisusqa chay sarkuta rambashpa, chay llaqtamanda sawa chunchaman aparqan. Chay chunchapiqam chay runapa ñawingunata tuqaynинwan nuyuchishpa, makingunata sawambi rurashpa, tapurqan:

—Mayá, ¿atinginachu imatapis rikayta? nishpa.

24 Chayshina tapuptinqam, chay runaqa ashla rikakushpaqa, nirqan:

—Salqetatam runakunata rikani muntikuna puriykaqtashina, nishpa.

25 Chaymi Jisusqa chay runapa ñawinda suq kutinda llamkarirqan. Chay urasllam ñawingunaqa allitana chapakurqan. Chaymi tukuy imata atirqanna rikayta. **26** Chayshina rikakuptinqam, Jisusqa chay runataqa kamachirqan:

—Riyna wasikiman. Piru amakish chay llaqtamanqa ringichu. „Amakish ni pitapis nimatapis ningichu, nishpa..»

Pidruqam nirqan: "Jisusqam Dyuspa Churin", nishpa

(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)

27 Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunawan rirqan prubinsya Sesarya Filipupa kasiriyungunaman. Riqshinam ñambi yach'akuqningunata tapurqan:

—Runakunaqa, ¿imatam nin noqapaqqa? ¿Pish kani paykunapaqqa? nishpa.

28 Chaymi paykunaqa nirqan:

—Wakinqam nin, Jwan Shutichikuqshi kangi. Wakinqam nin, Dyuspaq unay rimaq Eliyasshi kangi. Wakinqam nin, Dyuspaq suq rimaqshi kangi, nishpa.

29 Chayshina niptinllapaqam, paykunata tapurqan:

—Mayá, qamkunaqa ¿imatataq ningi? ¿Pitaq kani qamkunapaqqa? nishpa. Chaymi Pidruqa nirqan:

—Qamqam Dyus Akrashqan Washadurniyllapa kangi, nishpa.

30 Chayshina niptinqam, Jisusqa kamachirqan:

—Amakish ni pitapis chaytaqa ningillapachu, nishpa.

Jisusmi nirqan: "Rinllapam wanchiwaq", nishpa

(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

31 Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Noqaqam Dyusmunda Shamuq Runa kashpa, ancha rini padisiq. Kanan kamachikuq ansyankuna, kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunam mana baliqpaq riqsiwashpa, rinllapa wanchiwaq. Piru wanchiwaptinllapam, kimsa diyamanda rini kawsamuq, nishpa.

32 Chayshina paykunata ancha klaruta niptinqam, Simun Pidruqa suq laduman sapalanda apashpa, Jisusta nirqan:

—Ama chayshinaqa rimaychu, nishpa.

33 Chayshina niptintimi, Jisusqa das tikrakashpa, yach'akuqningunata chapsasha, Pidruta kayshina anyarqan:

—¡A dyablu! ¡Ladiyay ñawpaymanda! Chaqa qamqam dyablushina mana munangichu ruranaypaq Taytay Dyus munashqanda. Kanan Dyuspi mana kriyiqkunashinam qamqa yuyaykangi, nishpa.

³⁴ Chaymandaqam yach'akuqningunata qayashpa nirqan:

—Mayqan runa yach'akuqniy munashpa kaytaqa, noqa munashqayta ruranqa. Amana ruranqachu pay munashqandaqa. Noqapi kriyishqan-rayku suq kruspi munaptinllapa wanchiyatapisri, noqatalla sigiwanqa.

³⁵ Chaymi mayqanniki noqata ñigawashpa bidaykita washanaykiqa, ringi chingaq tukuy tyimpupaq. Piru noqapi ichu Dyus nishqambi kriyiptiki wanchishuptinllapaqam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanayki. ³⁶ Piru suq runa ichu suq warmi kay mundupa tukuy imanda ch'askishpa, piru jwisyu diyapi chingashpaqa, ¿imapaqtaq balinman? ³⁷ Mayá, chay wañushqaqa, ¿aykatam pagarakunman washakananqa?

³⁸ Chaymi qamkuna Dyusta kuntraq uchayuq runakunapa ñawpambi noqapaq ichu noqa nishqaypaq penqakushpaqa, kayta yach'ayllapa: Dyus-manda Shamuq Runa Jisukristum syilumanda rin kutimuq suq ancha kamachikuq gubyirnushina, Tayta Dyuspa llipyayniwan llipyashpa, paypa santu anjilningunawan. Chay diyaqam paypis noqapaqqá rin penqakuq, nishpa.

9

¹ Kayshinapismi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, kaypi wakin kaqkunam manaraq wañushpa, Taytaya pudirninda rinllapa rikaq, pay ancha jwirsayuq kamachikuptin, nishpa.

Jisukristum llipyarqan (Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

² Sayis diyas pasaptinmi, Jisusqa rirqan suq atun lumapa sawanman. Chaymanqam pullan aparqan Pidruta, Jakubuta, Jwanda. Chay lumapina kashpaqam, Jisusqa paykunapa ñawpambi suq layayarqan. ³ Kapanqam ancha yuraq llipyaykaq, qasashina, tikrakarqan. Kay mundupi mudananda mayqan taqshashpapiymi, mana pipis atinmanchu chay layata yuraqyachiyyataqa. ⁴ Chaymandaqam chay kimsa yach'akuqningqam chapaykashpa rikarqan Eliyasta, Muysista Jisuswan parlaykaqta. ⁵⁻⁶ Chaymi payku-naqa ancha mancharqanllapa. Chayshina manchashpam, Pidruqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu. Ancha alliraq kaypi kananchiqqa. Rurashaqllapa qamkunapaq kimsa chugllata: suqta qambaq, suqta Muysispaq, suqta Eliyaspaq, nishpa.

Piru Pidruqam manchashpa, chay rimashqambaqqá mana yach'arqanchu: ¿Imatam rimaykani? nishpaqa. ⁷ Chaykamangam paykunapa sawambi pukutay rikakushpa, limpu pambarqan. Chay pukutaypa ukunmandam Tayta Dyus Churin Jisuspaq nirqan:

—Kaymi kuyashqay Churiy. Payta uyayllapa, nishpa.

⁸ Chaymandaqam chay uras rridurninllapaman chapakushpaqa, Jisuswan chay ishkay parlaykaqtaqa manana rikarqanllapachu. Jisustallanam rikarqanllapaqa.

⁹ Chaymandaqam chay lumamanda shamuqshina, Jisusqa chay kimsa yach'akuqninda nirqan:

—Qamkuna rikashqaykitaga amaraq ni pitapis parlachiyllapachu wañushqaymanda kawsamunaykaman, nishpa.

10 Chaymi paykunaqa mana ni pitapis parlachirqanchu. Piru paykunapu-
ram tapunakurqan:

—¿Imaraq munan niyta: “Wañushqaymanda kawsamunaykaman”, nishpa?

11 Chayshina parlashpaqam, Jisusta tapurqanllapa:

—Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqa ¿imaraykum nin: “Eliyasmu
puntata rin shamuq. (Chaymandaraqmí Dyus Akrashqan Washadurqa rin
shamuq”, nishpaqa?)

12 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Allibmi Eliyas puntata shamun tukuy imata allichaq. Piru Dyuspa
Santu Librumbiqa ¿imatataq nin Dyusmanda Shamuq Runapaq? Chaypiqam
nin: “Shamuptinqam, runakunaqa mana baliqpaq rinllapa riqsiq. Kanan
ancham rin padisiq”, nishpa. **13** Piru noqaqam niykillapa, Eliyasqam
shamushqana. Shamuptinqam, runakunaqa mana llakipashpachu,
paykuna munashqanda rurarqanllapa. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim
paypaqqa nishqa karqan: Rinmi padisiq, nishpa. [Nuta: *Jisukristuqam
chayshina Jwan Shutichikuqpaq parlachikurqan Eliyaspashutinwan. Payqam
Eliyashina karqan. Rikay Matiyu 17.13pi.*]

Jisusmi suq wambra atakiyuqta kach'akachirqan
(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

14 Jisusqam chay kimsa yach'akuqninwan kutimushpaqa, chay
wakin yach'akuqningunata anche achka runakunawan kaykaqta
tarirqan. Chaypim Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqwan
anyanakuykarqanllapa. **15** Chay runakunaqam Jisusta ch'ayaykaqta
rikashpaqa, ispantashqata kallparqanllapa napaykuq. **16** Chaymi Jisusqa
paykunata tapurqan:

—¿Imapaqmi paykunawanqa qamkunaqa anyanakuykangillapa? nishpa.

17-18 Chayshina tapuptinqam, chaypi kaq suq runa nirqan:

—Yach'achikuq taytitu, dyabluum churiyta muduyachishpa, atakikunata
qon. Chaymi qaman apamurqay kach'akachinayki. Chaqa chay dyablu chay
atakikunata qoptinmi, maypipis churiyqa bulakan. Kanan babash'kunatam
sitakuchin. ¡Kirungunatam qech'yachin! Kanan limpunam ishkin. Chaymi
yach'akuqnikikunata rrugarqani, kay churiymanda chay dyablu qati-
nambaq. Piru paykunaqam mana atishqallapachu qatiyta, nishpa.

19 Chaymi Jisusqa nirqan:

—¡A, qamkuna Dyuspi mana yuyakuqkuna! ¿Ima tyimpukamanraq
qamkunataqa agwantashqayki? Mayá, chay wambraykita kayman apa-
muyllapa, nishpa.

20 Chayshina paykuna apamuptinqam, chay dyablu Jisusta rikashpa,
atakikunata qorqan chay wambrataqa. Chaymi chay wambraqa pam-
baman bulakashpa, bulatikashpa, babash'kunata sitakurqan. **21** Chaymi
Jisusqa paypa taytanda tapurqan:

—Kay churikiqa, ¿ima tyimpumandapacham kayshinaqa? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Takshitanmandam kayshinalla. **22** Kanan kutin kutinmi chay dyabluqa
kay wambrityutaqa ninaman yakuman bulan wanchinambaq. ¡Chayri
llakipawashpa yush'ayku, atishpaqa kach'akachiy kay wambraytaqa!
nishpa.

23 Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Noqapi yuyakuptikiqam, tukuy imata atini rurayta. Piru ¿atingichuraq
noqapi yuyakuytaqa? nishpa.

24 Chaymi chay runaqa qayach'akushpa nirqan:

— ¡Qambim yuyakuni! ¡Piru yanapawayri, masta yuyakunaypaq! nishpa.

²⁵ Chayshina niptinqam, Jisusqa achka runa shamuqta rikashpa, utqay-maya chay dyabluta kayshina anyarqan:

— ¡Qam surdu mudu dyabluqa, noqa kikiymi kamachiyki, lluqshiy kay wambramanda! ¡Amakish yaykuringichu! nishpa.

²⁶ Chayshina nishpa qatiptinqam, chay dyabluqa qayach'akushpa, atakikunata qoshpa, chay wambramanda lluqshirqan. Lluqshishpaqam wañushqatashina dijargan. Chaymi rikaqkunaqa nirqan:

— ¡Jwira, wañurqannam wambraqa! nishpa.

²⁷ Piru Jisusqam wambrataqa makinmanda piskashpa shayachirqan.

²⁸ Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunawan yaykurqanna suq wasiman. Chaypi mana pipis kaptinqam, paykunalla Jisusta tapurqanllapa:

— Noqaykunaqa, ¿imaraykutaa mana atirqayllapachu qatiyta chay dyablu-taqa? nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

— Chay laya anch'a wapu dyablukunataqam mana chayshinallaqa at-inchiqchu qatiytaqa. Dyuspi anch'a yuyakuqkunallam payman anch'a mañakushpa, ayunashpa, atin qatiytaqa.

Jisusmi nirqan: "Rinlapam wanchiwaq", nishpa

(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)

³⁰ Jisusqam chay kaykashqanmanda rishpaqa, pasarqan prubinsya Galiliyapa lugarningunata. Piru payqam mana münarqanchu ni pipis yach'anambaq chayman riykashqandaqa. ³¹ Chayman riqshinaqam chay yach'akuqningunata nirqan:

— Noqa Dyusmanda Shamuq Runatam kuntrawaqkunapa makinman rinn-lapa intrigakuwaq. Chaymi wanchiwanqallapa. Chayshina paykuna wanchiwaptimbismi, kimsa diyamanda rini kawsamuq, nishpa.

³² Piru Jisus chayshina niptinqam, chay yach'akuqningunaqa mana ni-matapis intyindirqanchu: ¿Imapaqmi chaytaqa niykan? nishpaqa. Kanan tapuq purishpapismi, manchashpa, mana ni tapurqanllapachu.

Mas kamachikuqri kayshina kanqa

(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

³³ Chayshina rishpaqam, Kapirawun llaqtamanna ch'ayarqanllapa. Chayman ch'ayashpaqam, suq wasimanna yaykurqanllapa. Chaypi kash-paqa, Jisusqa yach'akuqningunata kayshina tapurqan:

— ¿Qamkunaqa imapaqmi ñambiqa anyanakurqayki? nishpa.

³⁴ Chaqa paykunaqam ñambiqa anyanakushqaqa karqan: "Mayqan-ninchiqmi mas baliqqa kanchiq", nishpa. Chaymi tapuptinqa, payku-naqa penqakushpa, uyararqanllana. ³⁵ Chaymandaqam Jisusqa chay dusi yach'akuqninda qayashpa, tiyashpa, nirqan:

— Chay mas baliq munaq kaytaqa, umildiyashpa, yumbayta sirbinqa kriyadushina, nishpa.

³⁶ Chaymandaqam suq wambrituta apashpa, paykunapa ch'awpimbi marqashpa nirqan:

³⁷ — Mayqan runa kasuwashpa kay laya wambrituta ch'ayachiqqam, alabis noqta ch'ayachiwaykanmanshina. Piru manam noqatalachu ch'ayachiwaykanqa. Ashwanmi Taytay Dyustapis ch'ayachiylanqa. Chaqa paymi kach'amuwashqa, nishpa.

Chay mana kuntranchiqmi noqanchiqpa faburninchiqqa

(Lk 9.49-50)

³⁸ Chaymandaqam yach'akuqniñ Jwanqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, rikashqallapam kani suq runata qamba shutikita myintashpa, dyablukunata runakunamanda qatiykaqta. Piru chay runaqam mana noqanchiqwanqa purishqachu. Chaymi nirqayllapa, ama chayshina ruranambaq, nishpa.

³⁹ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Dijayllapa chayshina ruranambaq. Chaqa mayqan ruraq suq milagruta shutiyya myintashpaqam, mana kuntrawanchu. ⁴⁰ Mana kuntranchiq kaqkunaqam, faburninchiq. ⁴¹ Chaymi allipta niykillapa, mayqan runa ichu warmi shutiyya myintashpa, ashla yikituta qoshuptin noqapa kashqayki-raykum, Dyus kikin rin pagaraq, nishpa.

Kwidakayllapa, ama uchata ruranaykipaq

(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

⁴² 'Noqapi chayraq kriyiqunata uchata rurachiqqam ancha kastigadu rin kaq. Chaymi chay uchata rurachiqpaqqa mas alli kanman suq atun mulinu rumita kungambi watashpa, mar yakuman wichukunanllapa (manaraq chay uchata rurachiptin, ama mas kastigadu kanambaq). ⁴³ Chayri makiki ancha qawch'u kaptin uchata ruranchiqpaqqa, kuchushpa wichukuy. Chaqa mas allim kanman, syluman manku ch'ayanayki. Manam allichu ishkay makiyuq kashpa, uchaykirayku infyirnu mana nunka wañuq ninaman rinaykipaq. ⁴⁴⁻⁴⁶ Chayshinalla ch'akiki munaptin apashuyta uchata ruranaykiqa, kuchushpa wichukuy. Mas allim kanman, kuju ch'ayanayki syluman. Manam allichu ishkay ch'akiyuq kashpa, uchaykirayku chay mana nunka wañuq infyirnu ninaman rinaykiqa. Chaqa infyirnupiqam mana nunka wañunqachu chay kuru mikushuqkunaqa. Chaypi chay nina lumyaqpismi mana nunka wañunqachu.' ⁴⁷ Ñawikiwan imata rikashpa, uchata munaptiki ruraytapis, mas allim surqosha wichukunayki. Chaqa mas allim chulla ñawiyuqla kashpa, syluman ch'ayanayki. Manam allichu ishkay ñawiyuq kashpa, uchaykirayku infyirnuman rinaykiqa. ⁴⁸ Chaqa infyirnupiqam kuru mikushuqkunaqam mana nunka rinchu wañuq. Chay nina lumyaqpismi mana nunka rinchu wañuq.

⁴⁹ '(Manchu aychamanqa kach'ita wichunchiq, ufrinda kanambaq.) Chayshinallam runakunapa sawanman kach'itashina ninataqa rinnlapa ruraq, (uchanmada akrakanambaq). Chaqa yumbay ufrindakunam kach'iwan allichadu rin kaq. ⁵⁰ Piru kach'iqam allin kashpapis dañakashpaqa, manana nimapaq balinchu, ¿manachu? Chaqa ¿imashinanam atinchiqman allichaytaqa? Piru qamkuna kuyanakushpaqam, allin kach'ishina kangillapa. Chayri shumaqta kuyanakushpa kawsayllapa.

10

Jisusmi nirqan "Rrisipitu warmikimanda ama akrakaychu", nishpa

(Mt 5.31-32; 19.1-12; Lk 16.18)

¹ Chay Kapirnawun llaqtamandaqam Jisus rirqanna prubinsya Judiyaman, rriyu Jurdamba waq ladu chimbanman. Chaypim ancha achka runakuna, warmikuna Jisusman tandakarqan. Chaypipismi paykunata Taytanchiq Dyuspaq yach'achirqan. ² Wakin farisiyu duktrinayuqpismi tandakarqanllapa Jisusman, mana atiypaq tapunakunata tapunanllapa, mana allita kuntistaptin, tumbananllapa. Chaymi kayshina tapurqanllapa:

—Mayá, ¿suq runachu atin warminmanda akrakayta ichu mana? nishpa.

³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, ¿imatam Dyuspaq unay rimaq Muysisqa chaypaqqa kamachikurqan? nishpa.

4 Chaymi paykunaqa nirqan:

—Muysismi nirqan, suq runa warminmanda munashpa akrakaytaqash, suq kartata qoshpa, atin akrakayta, nishpa.

5 Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Unay agwilunchiqkunaqam qamkunashina Dyustafa mana munaranchu kasuya. Chaymi Muysisqa ancha angu shunqoyuq kaptinllapa, paykunata kamachirqan, chay kartata qonanllapa. **6** Piru Dyusqam mana munanchu chayshina rurananchiqqa. Chaqa kay pachata tukuy imata rurashpaqam, suq ullqota, suq warmita rurarqan. **7** Chaymi chay tyimpumandapacha suq ullqoqa taytanmanda, mamanmanda akrakashpa, warminwanna tandakashpa tiyan. **8** Kanan ishkay kashpapismi suqshinalana tiyanllapa. Mananam ishkayshinachu. **9** Chayri runakunaqa Dyus tardashqandaqa ama akranqallapachu, nishpa.

10 Chaymandaqam Jisuswan wasipina kashpallapaqa, chay yach'akuqningunapis chay nishqambaq tapurqan. **11** Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayqan runa warminmanda akrakashpa, suq warmitana tandaqqam, punta warminda traysyunda ruraykan. Chaymi ancha uchayuqna chay runaqa. **12** Warmipismi runanmanda akrakashpa, suq runawan kashpaqa, chay punta runanda traysyunda ruraykan. Chaymi chay warmipis ancha uchayuqna.

Jisusmi wambritukunata bindisirqan

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

13 Achka runa, warmim wambritungunata apamurqanllapa Jisusman, sawambi makinda rurashpa, Dyusman mañakunambaq. Piru yach'akuqningunaqa wambran apamuqkunata anyarqanllapa. **14** Chayta uyashpaqam Jisusqa piñakushpa, yach'akuqningunata nirqan:

—Dijayllapa chay wambritukuna noqaman shamunambaq. Ama arkaylapachu. Chaqa Tayta Dyus shumaqta kamachikuptinqam, kay wambritushina kaqkuna paywan rinllapa kawsaq. **15** Alliptam niykillapa, kay umildi wambritushina kaqkunallam tukuy tyimpu rin kawsaq Dyuswanqa; managa manám.

16 Chayshina nishpaqam, wambritukunata marqashpa, makinda sawaman rurashpa, Dyusman mañakurqan, chay wambritukunata yanapanambaq.

Suq kapuq runam Jisuswan parlarqan

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

17 Jisukristu riyaktinnam, suq runa kallpaylla ñawpanman ch'ayamushpa, qonqorikushpa, tapurqan:

—Ancha allin Yach'achikuq Taytitu, ¿imatam atini rurayta, Taytanchiq Dyuswan tukuy tyimpu kawsanaýpaqqa? nishpa.

18 Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Imaraykutaq niwangi: “Ancha allin Yach'achikuq”, nishpaqa? Dyusllam ancha allinqa. **19** Qamqam Dyus kamachikushqandaqa allita yach'angi. Paymi nin: “Qam warmiyuq kashpaqa, ama suq warmiwanqa puñuychu; ama wanchikuychu; ama suwakuychu; ama llullakuychu suqkunapaq; ama pitapis ingañaychu, imanda qoch'inayki; taytaykita, mamaykita ancha rrispitay”, nishpa.*

20 Chayshina niptinqam, chay runaqa nirqan:

* **10:19** Éxodo 20.12-16

—Yach'achikuq Taytitu, yumbay chay niwashqaykitaqam wambraymandapacha kumplishqa kani, nishpa.

21 Chaymi Jisusqa chapashpa, chay runata ancha kuyashpa, nirqan:

—Kaysitullam faltashungi. Tukuy imaykita randikushpa, mana nimayuqkunata qoy. Chayshina qoshpaqam, sylupiqa tukuy imayuqna ringi kaq. Chayta rurashpaqar shamuy, noqawan purinanchiq. Awnki kruspi munaptinllapa wanchishuytapis, noqatalla kasuway, nishpa.

22 Chayshina Jisus niptinqam, chay runaqa limpu malaganayarqan. Chaqa tukuy imayuq kashpam, chay imangunapaq llakishpa, kutirqan. **23** Chaymandaqam Jisusqa rridurninman chapakushpa, yach'akuqningunata nirqan:

—ancha trabajusraq, kapuqkuna Dyusta kasunanllapa, paywan tukuy tyimpu kawsananllapaqa! nishpa.

24 Chayshina niptinqam, yach'akuqningunaqa ancha ispantarqanllapa. Chaymi Jisusqa paykunataqa nirqan:

—Ijtukuna, anchana trabajusraq waq kapuq runakuna, tukuy imangunapilla yuyakushpa, Dyusta kasunanllapa, paywan tukuy tyimpu kawsananqa! **25** Chaqa suq kapuq runa Dyusta kasunambaqmi ancha trabajus. Mas fasilmi kanman chay atun kamillu animal awjapa rinrinda pasanambaq, nishpa.

26 Chayta uyashpaqam, paykunaqa ashwamba ispantarqanllapa. Chaymi paykunapura ancha tapunakurqanllapa:

—Chayshina kaptinqa, ¿pitaq atinman washakaytaqa? nishpa.

27 Chaymi Jisusqa paykunata chapashpa nirqan:

—Runakunallaqam mana nimatapis atinchu washakaytaqa. Piru Dyusqam tukuy ima munashqanda atin rurayta. Paypaqqam mana nimapis trabajuschu, nishpa.

28 Chaymi Pidruqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, noqaykunaqam tukuy imayllapata dijashqallapa kani, qamwan purinaypaqllapa, nishpa.

29 Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, mayqan runa dijaq wasinda, masangunata, paningunata, taytanda, mamanda, warminda, wambrangunata, ch'akrangunata, noqa nishqayta kasuwashpa, nishqayta yach'achikushqanraykum, **30** syin tantus masta rin ch'askiq kay mundupilla. Qesachadu kashpapismi, mas achka wasingunata, masangunata, paningunata, mamangunata, wambrangunata, ch'akrangunata kay mundupiqa rin ch'askiq. Chay ch'askishqanmandam sylupiqa Dyuswan tukuy tyimpu rin kawsaq. **31** Piru kay pachapi achka kamachikuqqam suq bidapiqa manana rinllapachu baliq. Piru kay pachapi achka mana kamachikuqkunam sylupiqa ancha kamachikuqkuna rinllapa kaq.

*Jisusmi nirirqan: "Rinllapam wanchiwaq", nishpa
(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)*

32 Chayshina yach'achikushpaqam, Jisusqa yach'akuqningunapa ñawpanda Jirusalin llaqtamanna riykarqan. Chaymi paykunaqa ancha manchashqata ikinda riykarqanllapa. Chaymi Jisusqa riqshina, chay dusi yach'akuqningunatalla suq laduman qayashpa, kayshina nirqan:

33 —Rikay, kananqa riykanchiqna Jirusalinman. Waqpigam noqa Dyusmanda Shamuq Runataqa rinllapa intrigakuwaq isrraylinu kurakunapa kamachikuquninman, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaman. Paykunam jwira runakunaman rinllapa intrigakuwaq wanchiwananllapa.

34 Chaypi paykuna asipawananraykum, kusas layata rinllapa rurawaq.

Kanan tuqapawashpam, suq lastima chugri chugri maqawashpa, rinllapa wanchiwaq. Piru kimsa diya wañushqaymandam rini kawsamuq, nishpa.

*Jakubuwani Jwanmi munarqan kamachikuyta
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Sibidiyupa chay churinguna Jakubuwani Jwanmi qemikashpa, Jisusta rrugarqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, suq faburta rurawayllapa, nishpa.

³⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, ¿imatam munangillapa, qamkunapaq ruranaypaq? nishpa.

³⁷ Chaymi paykunaqa nirqan:

—Shumaqta llipyashpa, yumbaypa gubyirnun kashpaqar, yush'ayku kamachikuy, suqniy allin laduykipi, suqniy ichuq laduykipi tiyanayllapa, nishpa.

³⁸ Chayshina paykuna mañakuptinqam, Jisusqa nirqan:

—Qamkunaqam mana yach'angillapachu: Imatam mañaykanchiq, nishpaqa. Chaymi chaytaqa mañawangillapa. Chaqa noqqaqam ancha rini ñakaq. Chay ñakaykunaqam noqapaqqa suq basu ancha ayaq yakuta upyaykaymanshina rin kaq. ¿Atingimanllapachu qamkunapis noqashina ñakayta? Chaqa kuntrawaqkunaqam ancha padisichiwashpa, rinllapa wanchiwaq. ¿Chayshinachu qamkunapis atingimanllapa padisiyta? nishpa.

³⁹ Chaymi paykunaqa nirqan:

—Ariri. Atinillapam chayshina padisiyta, nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam qamkunapis chay ayaq yakuta upyaqshina ancha ringillapa padisiq. ⁴⁰ Piru chayshina qamkuna padisiptikipismi, noqqaqam mana atinichu kamachikuyta, allin laduypi ichu ichuq laduypi tiyanaykillapaqa. Taytay Dyusllam munashqanshina runakunata akrashqa, laduypi tiyananllapa, nishpa.

⁴¹ Chay Jakubuwani Jwan Jisusta mañashqanda chay dyis yach'akuq masin-guna yach'ashpaqam, ancha piñakurqanllapa. ⁴² Chayshina chay suqkuna piñakuptinqam, Jisusqa qayashpa, nirqan:

—Chay suq nasyungunapa gubyirnungunam wapuyashpalla, manchachikushpa llaqta masingunata kamachinllapa, ¿manachu? ⁴³ Piru qamkunaqa ama chayshinaqa kayllapachu. Ashwanri mayqanniki munashpa kamachikuytaqa, suq kriyadushina sirbiy chay suqnikikunata.

⁴⁴⁻⁴⁵ Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runa kashpapismi, mana shamushqachu kani runakuna sirbiwananqa. Ashwanmi shamushqaga kani, suq kriyadushina runakunata sirbinaypaq, wañushpa, uchangunapaq pagarakushpa, paykunata washanaypaq. Chaymi niykillapa, mayqanniki mas baliq munashpa kaytaqa, chay suqnikikunata kriyadushina sirbiyllapa, nishpa.

*Jisusmi Bartimiyu sarkuta kach'akachirqan
(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)*

⁴⁶ Jisusqam Jirusalinman riqshina, ch'ayarqan Jiriku llaqtaman. Chay-mandaqam chay Jirikumanda yach'akuqninguñawan ancha achka runaku-nawan riykaptinga, suq sarku runa Bartimiyu shutiq ñamba ladumbi tiyaykarqan, limush'nata mañakushpa. Payqam Timiyupa churin kar-qan. ⁴⁷ Chay Bartimiyuqam yach'ashpa: Jisus Nasaritmanda kaqshi kayta shamuykan, nishpaqa, ancha jwirtita qayakurqan:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan Jisus, llakipawayri, yanapawayri! nishpa. [Nuta: "Dabidpa Karu Willkanmi" munan niyta: "Dyus Akrashqan Washadur", nishpa.]

48 Chayshina qayakuptinqam, achka runa anyarqan:

—¡Uyaray! ¡Uyaray! nishpa.

Anyaykaptimbismi, ashwamba qayakurqan:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan, llakipawayri, yanapawayri! nishpa.

49 Chaymi Jisusqa rishqanshina shayashpa nirqan:

—Qayamuyllapa chay runata, nishpa.

Qayamuqkunaqam Bartimiyuta nirqan:

—Kushikushpa atariy. Jisusmi qayashungi, nishpa.

50 Chaymi payqa, kapanda utqaymaya wichukushpa, brinkashpa shamurqan Jisusman. **51** Ñawpambina kaptinqam, Jisusqa tapurqan:

—¿Imashinam munangi yanapashunayqa? nishpa.

Chaymi chay sarku Bartimiyuqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, yanapawayri rikakunaypaq, nishpa.

52 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Atinginam riyya. Noqapi kriyishqaykiraykum allitana ringi rikakuq.

Chayshina niptinllam, chay Bartimiyuqa atirqanna rikakuya. Chaymi kushikushpana, Jisuswan rirqan.

11

Jisusmi yaykurqan Jirusalinman (Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jirusalinman riqshinam, ch'ayarqanllapa chay llaqtakuna Bitanillapa (Bitaniyapa), Bitfajipa ladunman. Chay llaqtakunapa ñawpambim karqan Ulibu luma. Chay lugarpina kashpaqam, Jisusqa ishkay yach'akuqninda nirqan:

2 —Rikay, waq ñawpanchiqpim suq kasiriyu. Waqman ch'ayashpaqam, ringillapa tariq suq burritu watashqata. Chay burrupiqam manaraq ni pipis purishqachu. Chay burrituta paskashpa, apamuylapa. **3** Piru mayqan tapushüptinllapa: “¿Imapaqmí apangillapa?” nishpaqa, niyllapa: “Siñurninchiqmi nisitan. Dasllam rin kutichimuq”, nishpa.

4 Paykuna rishpaqam, allipta burrutaqa ñamba ladumbi suq wasipa pungumbi watashqata tarirqanllapa. Chaymi waskanda paskaykaptinllapa,

5 chaypi kaqkunaqa tapurqanllapa:

—¿Imamat ruraykangillapa? ¿Imapaqtaq paskangillapa burrutaqa? nishpa.

6 Chaymi paykuna Jisus nishqanda niptinqa, dijarrqanllapanra apanambaq.

7 Chayshina ch'ayachishpa Jisus kashqanmanqam, paykunaqa kapangu-nata burritupa sawambi rurarqanllapa. Chayshina ruraptinqam, Jisusqa muntakushpana rirqan. **8** Ñandaqam achka runakuna Jisuspa ñawpanda riqllapa, kapangunata mandashpa. Wakinqam muntikunapa raprangunata kuchushpa, ñambi mandaqlapa. **9** Kanan ñawpanda riqlkuna, ikinda riqlunaqam yumbaynin ancha kushikushpa, Jisuspaq kayshina kunyaqlapa:

—¡Biba, biba! ¡Kushikushun, Washadurninchiq shamuykashqanrayku! ¡Taytanchiq Dyus ancha yanapanqa kay rrimplasun shamuykaqta! **10** ¡Biba Washadurninchiq! ¡Chaqashumashqam, noqanchiqkunata shumaqta kama-chiwananchiq, chay unay gubyirnu Dabidshina! ¡Biba syilupi Taytanchiq Dyus! ¡Paytalla alabashun! nishpa.

11 Chayshinam Jisusqa Jirusalinman ch'ayarqan. Chaypiqam yaykurqan Tayta Dyuspa adurana wasinman. Chay wasipi kashpaqam, tukuy imata

ancha allita chaparqan. Chaymandaqam tardina kaptinqa, chay dusi yach'akuqniwan kutirqanna Bitanilla (Bitaniya) llaqtaman.

*Jisusmi chakichirqan suq yura igus mana puqoqta
(Mt 21.18-19)*

¹² Qayandin, Bitanillamanda (Bitaniyamanda) kutiriqshina Jirusalinmanqam, Jisusqa mallaqnarqan. ¹³ Chaymandaqam suq yura igusta rikarqan. Manaraq puqonan tyimpun kaptibismi, chay igusqa raprayuqna karqan. Chaymi Jisusqa rirqan rikaq: Paqta puqoyniyuq, nishpa. Piru ch'ayashpaqam, raprangunatalla rikarqan. Manam nima puqoyniyuqchu karqan. ¹⁴ Chaymi Jisusqa chay igusta nirqan:

—Mananam nunka ringichu puqoq, runakuna mikunambaq puqoynikitaqa, nishpa.

Chay nishqandaqam uyarqan chay yach'akuqninguna.

*Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan
(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)*

¹⁵ Chaymandaqam Jisusqa Jirusalinman ch'ayashpaqa, Tayta Dyuspa adurana wasinman yaykurqan. Ukupiqam tarirqan achka randikuqkaqta, randiyakaqkunata. Achka nasyungunapa qellaynindapismi kambyaykarqanllapa. Chaymi Jisusqa yumbay paykunata animalnindinda sawaman qatirqan. Chay qellaya kambyakuqkunapa mesangunatam sh'ilya sh'ilya bularqan. Palumakunata randikuqkunapa iskañungunatapismi bularqan.

¹⁶ Wakingunaqam suq ñiandashina dirichaqlana Dyuspa adurana wasimba patyumbiqa. Chaqa kusasningunata apashpam, suq punguta yakyushpa, suq pungutana lluqshiqlapa. Paykunatapismi Jisusqa anyarqan:

—Kaytaqa ama puriylapachu, nishpa.

¹⁷ Yumbay chaypi kaqkunatam nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Kay wasiyqam kanqa yumbay nasyunmanda kaqkuna noqaman mañakunanllapa”, nishpa.* Piru qamkunaqam kay wasitaqa rurashqallapa kangi ladrungunapa mach'aynindashina, nishpa.*

¹⁸ Chayshina niptinqam, chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muyssipa liyningunata yach'achikuqkunaqa uyashpa, Jisustaq mancharqanllapa. Chaymi anchana yuyarqanllapa: ɻimashinaraq paytaqa atinchiqman wanchiyta? nishpa. Chaqa chaypi kàqkunaqam Jisusta ancha allita uyaqlapa. ¹⁹ Piru tutayaptingam, Jisusqa Jirusalin llaqtamandaqa Bitanilla (Bitaniya) llaqtamanna rirqan.

*Yura igusmi chakirqan
(Mt 21.20-22)*

²⁰ Qayandin madrugadu kutiriyakashpa Jirusalinmanqam, chay yura igus-taqi ch'upandinna chakishqata rikarqanllapa. ²¹ Chaymi Pidruqa yuyashpa Jisus chay igusta anyashqanda nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, rikay chay igus qayna anyashqaykiqa chakishqana.

²² Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Taytanchiq Dyuspi allita yuyakuylapa. ²³ Chaqa alliptam niykillapa, mayqan runa Dyuspi allita yuyakushpa kay urqqota niptin: “Ashuy kay-manda. Riy mar yakuman”, kamachiptinqa, chay nishqanshina rin kaq. Piru chay kamachikuqqar shunqombiqa ama nimata yuyanqachu: Mana imach'i chayshinaqa kanqachu, nishpaqa. ²⁴ Chaymi niykillapa, allita

* **11:17** Isaías 56.7 * **11:17** Jeremías 7.11

kriyishpa mañakuyllapa, yuyashpa: Dyusmi rin qowaq mañashqayta, nishpa. Chayshina mañakushpaqam, allipta ringillapa ch'askiq. ²⁵ Piru Dyusman mañakunaykiqa, chay mana alli rurashuqta pirdunayllapa. Chayshina pirdunaptikiqam, sylumanda Tayta Dyus qamkunatapis uchaykikunamanda rin pirdunashuq. ²⁶ ^LChay imanachishuqta mana pirdunaptikiqam, sylumanda Taytañchiq Dyuspis mana rinchu pirdunashuq yumbay uchaykimandaqa..

Jisustam tapurqanllapa: “¿Pitaq numbrashushqa, kamachikuq kanaykiqa?”

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ Jirusalinman ch'ayashpaqam, Jisusqa Dyuspa adurana wasimbina puriykarqan. Chaypi puriykaptinqam, kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysisipa liyningunata yach'achikuqkuna, wakin kamachikuq ansyanukunapis Jisusman tandakarqanllapa. ²⁸ Kanan paykunaqam Jisusta kayshina tapurqanllapa:

—¿Ima karguyuqtaq kangi? ¿Mayqan awturidartaq numbrashushqa, kaykunata ruranaykipaq kay adurana wasipiqa? nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, noqapis suq tapunata tapushqaykillapa. Chayta niwaptik-iqam, noqapis nishqayki chay tapuwashqaykipaq. ³⁰ Mayá, ¿pitaq Jwan Shutichikuqtaqa numbrarqan shutichikunanqa? ¿Dyuschu numbrarqan ichu runakunalla? Mayá, niwayllapa, nishpa.

³¹ Chaymi paykunapura suqnin suqnin kayshina parlarqanllapa:

—¿Imatam ninchiquman? Chaqa niptinchiq: “Dyusmi Jwanda numbrarqan”, nishpaqach'i, Jisusqa niwashun: “Chayshina numbraptinqa, ¿imaraykutaq qamkunaqa mana kriyirqaykichu paytaqa?” nishpa. ³² Piru: “Runakunallam numbrarqan”, niptinchiqqach'i, kay yumbay uyakuqkunaqa ¿imanachiwashun? nishpa.

Chaqa chaypiqam ancha achka runakuna uyakuykarqan. Yaqqa yumbay paykunaqam kriyirqan: Dyusmi Jwanda allipta numbrarqan, nishpa. Chaymi chay awturidarkunaqa ancha mancharqanllapa chay uyakuqkunata. ³³ Mana imanaya atishpaqam, Jisusta nirqanllapa:

—Manam yach'anillapachu, nishpa.

Chaymi Jisuspis nirqan:

—Tapushqaqta qamkuna mana niwashqaykiraykum, noqapis mana rinichu nishuq: “Kay laya karguyuqmi kani”, nishpaqa.

12

Jisusmi suq kumparasunda rurarqan malu partidaryukunawan
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)

¹ Chaymadaqam Jisusqa kay kumparasunda rurashpa nirqan:

—Suq runash ancha achka ubasta tarpushpa, rridurninda muralla pirqata rurarqan. Chaymadaqash rumi kantiriyapi ush'kukushpa, suq pusuta rurarqan, ubasningunata kusichashpa, chaypi qapinambaq. Rurarqambisshi suq altu turrita, chay altumanda chay tarpudunda kwidanambaq. Chayshina rurashpaqash, partidaryungunawan tratukurqan, paykunana tarpudunda kwidanambaq. Chaymadaqash karumanna rirqan. ² Chaymadaqash kusicha tyimpu ch'ayamuptinqa, chay ch'akrapa dwiñunqa suq kriyadunda kach'arqan, paypa partinda apamunambaq. ³ Piru chay kwidakuqkunaqash chay kriyadutaqa mana nimata qoshpachu, suq lastima maqaptiñllapa, illaqllana kutirqan.

⁴ Chaymandaqash chay dwiñuqa suq kriyadunda kach'arirqan, partinda apamunambaq. Chay kriyadu ch'ayaptimbisshi, chay kwidakuqkunaqa rumikunawan sitarqanllapa, umanda pakishtin. Kanan ima layash musyarganllapa chay kriyadutaqa. ⁵ Chayshina paykuna ruraptimbisshi, chay dwiñuqa suq kriyaduta kach'arirqan. Chaytaqash wanchirqanllapa. Chayshina paykuna ruraptimbisshi, chay dwiñuqa suqta suqta achka kriyadungunata kach'arqan. Piru chay kwidakuqkunaqash chay kriyadukunata mana ch'ayachishpachu, wakinda ancha maqarqanllapa, wakinda wanchirqanllapa.

⁶ 'Chay dwiñupaqash suq churinlla karqan. Paytaqash ancha kuyaq. Chaymandaqash chay kuyashqan churindana kach'arqan, yuyashpa: Kay churiyatqam kasunqallapa, nishpa. ⁷ Piru chay runakunaqash yaqqana ch'ayaykaqta rikashpaqa, kayshina parlarqanllapa: "Chay churingqan irinsyiru rin kaq. Chayri akullapa wanchiq, noqanchiqkunana piskananchiq kay ch'akrandaqa", nishpa. ⁸ Chayshina parlashpash, chay churindaga wanchirqanllapan. Chaymandaqash chay ch'akranmanda sawa ladumanna wichukurqanllapa.

⁹ Chayshina nishpaqam, Jisusqa chay uyakuqkunata tapurqan:

—Mayá, chay ch'akra dwiñuqa ¿imanachinqaraq chay ch'akrambi tiyaqkunataqa? Payqam shamushpa, yumbayta wanchishpa, suqkunatana ch'akrandaqa minganqa. ¹⁰ Dyuspa Santu Librumbim kan suq kumparasyun kay kumparasyunshina. ¿Manachu liyishqallapa kangi? Chaypiqam nin:

Albañilkuna wichukushqan rumiqam mas allin rumi simyintupaq rin kaq.

¹¹ Chaqa Tayta Dyusmi chay rumitaqa akrashqa, mas baliq kanambaq. Chayshina akrashqanraykum ancha ispantashqata kushikunchiqllapa, nishpa.*

[Nuta: Chay ishkay kumparasyunda rurashpaqam, kayshina yach'achiwanchiq: Ch'akra dwiñuqam Taytanchiq Dyus. Chay ch'akra dwiñupa churinqam Jisukristu. Chay wanchikuq partidaryukunaqam chay mas kamachikuq isrraylinu kurakuna. Ch'akra dwiñupa kriyadungunaqam Dyuspaq rimaqkuna. Chay albañilkunapismi chay kamachikuq isrraylinu kurakuna. Chay wichukudu rumipismi Jisukristu, nishpa.]

¹² Chay awturidarkuna Jisusta uyashpaqam, intyindirqanllapa: Jisusqam noqanchiqkunapaq chaytaqa niykan, nishpa. Chaymi piñakushpa, ancha yuvarqanllapa Jisusta prisunanllapa. Piru chaypi kaqkunata manchashpam, mana prisurqanllapachu. Chaymi Jisuspa ñawpanmandaqa ladiyarqanllapa.

Jisusmi kuntribusyumbaq yach'achikurqan (Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ Chaymandaqam chay kuntraqkunaqa kach'amurqan wakin farisiyu duktinayuqkunata, gubyirnu Irudispa wakin partidungunata, imapaq Jisusta tumbashpa prisunanllapa. ¹⁴ Chaymi chay kach'adukuna ch'ayamushpaqa, mishki mishkiti kayshina Jisusta parlachirqanllapa:

—Taytitu, noqaykunaqam yach'aní: Qamqam allip kaqtalla rimangi. Chaqa qamqam mana nima pudirniyuq runata manchashpachu ni sawachashpachu, Dyus munashqandalla yach'achikungi. Mayá, niwayllapa: ¿Allichu gubyirnu Sesarta kuntribusyunda pagarananchiq, ichu mana? nishpa.

¹⁵ Piru Jisusqam yach'arqan: Yanqam kaykunaqa tapuwaykan, nishpa. Chaymi paykunata tapurqan:

* **12:11** Salmo 118.22-23

—¿Imapaqmi tapuwangillapa, chaypaq tumbawashpa, prisuwanaykillapqa? Mayá, suq qellayta apamuylalla rikanaypaq, nishpa.

16 Chayshina niptinqam, paykunaqa suq qellayta qorqan. Chaymi Jisusqa chay qellayta chapashpaqa nirqan:

—¿Pipa rrirratunmi kay qellaypiqa? ¿Pipa shutindam iskibrishqa kay qellaypiqa? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Chay mas kamachikuq gubyirnu Sesarpa rrirratunda, shutindam rurashqa kay qellaypiqa, nishpa.

17 Chaymi Jisusqa paykunataqa nirqan:

—Sesarpa kaqtaqa, Sesarta qoyllapa. Dyuspa kaqtaqa, Dyustalla qoyllapa. Chayshina niptinqam, ancha ispantarqanllapa, ancha yach'ayniyuq kashqanrayku.

¿Wañushqakunachu rin kawsamuq?

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

18 Chaymandaqam sadusiyu duktrinayuqkuna Jisusman shamurqanllapa. Paykunaqam kriyinllapa: Wañushqakunaqash manana rinchu kawsamuq, nishpa. Chaymi Jisusta tapurqanllapa:

19 —Yach'achikuq Taytitu, chay unay Muysismi librumbi iskibrishpa kamachikushqa, suq warmiyuq runa manaraq wambrayuq kashpa wañuptinqa, chay almapa masanna biyudawan kasaranga, chay biyudapi wambrayuq kaptin, chay alma masamba wambranshina kanambaq, nishpa. **20** Chaymi munanillapa tapushuyta: Suq ayllupish syiti ullqo masapura karqan. Chay syitimanda kulaka masanqash warmikurqanna. Piru manaraq wambrayuq kashpash wañurqan. **21** Chayshi wañuptinqa, chay almapa minur masanna biyudawanqa kasararqan. Chay masambissi manaraq wambrayuq kashpa, wañurqan. Chaymandaqa mas minur masanna biyudawanqa kasararqan. Paypisshi manaraq wambrayuq kashpa, wañurqan. **22** Chayshinash syitindin chay warmiwan kasararqanllapa. Piru manash ni mayqannin chay warmipiqa wambrayuq kashpachu wañurqanllapa. Chaymandaqash chay warmipis wañurqanna. **23** Chayshina wañuqkuna allipta kawsamuptinqach'i, ¿mayqannimba warminraq kanman? Chaqa syitindimba warminshi kashqa, nishpa.

24 Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Qamkunaqam Dyuspa Sántu Librun nishqanda mana intyindishpa, ni Dyus pudirniyuq kashqambaq yach'ashpa, ancha pandashqa kangi: (Wañushqakunaqam mana kawsamunqachu, nishpa). **25** Chaqa wañushqakuna kawsamushpaqam, manana warmiyuqchu ni runayuqchu rinllapa kaq. Chinangunatapismi manana rinllapachu kasarachiq. Ashwanmi Dyuspa anjilningunashina manana kasarashpachu kawsanqallapa. **26** Piru wañushqakunapaq yach'anaykiqa, yuyayllapa Tayta Dyus nishqanda chay unay agwilunchiqkunapaq Muysispa librumbiqa. Chaqa chay unay almakuna Abrajan, Isak, Jakubum puntata wañurqanllapa. Chaymandaqam achka watakunamanda Tayta Dyus chay lumyaykaq sarsa sach'amanda Muysista parlachishpa, paykunapaq kayshina nirqan: “Noqam kanangaman Abrajamba, Isakpa, Jakubupa Dyusnin kani”, nishpa.*

27 Chayshina niptinmi yach'anchiq: Chay almakunaqam Dyuspaqqa kawsaykanllaparaq, nishpa. Piru qamkuna chayta mana intyindishpaqam, ancha pandashqallapa kangi: Wañushqakunaqam mana rinllapachu kawsamuq, nishpa.

*Kayshinam Dyuspa mas allin kamachikushqanqa
(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)*

²⁸ Jisukristu chay sadusiyukunata shumaqta kuntistaptinmi, Muysispa liyningunata suq yach'achikuq chaypi uyaykarqan. Chaymi qemikashpa tapurqan:

—Taytitu, Tayta Dyuspa yumbay liyninmandaqa, ¿mayqan liytaq mas allinqa? nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Yumbay liyninmandam kay mas allinqa: “Uyakuy isrraylinukuna, Tayta Dyusllam Dyusqa. ³⁰ Payta kuyayllapa tukuy shunqoykiwan, tukuy bidaykiwan, tukuy yuyayniwan, tukuy jwirsaykiwan”, nishpa.* Chay liyninmi mas allinqa. ³¹ Chaymandaqam kay suq lippis yaqqalla chay punta liyshina. Kayshinam nin: “Qam kwirpuykita kuyashqaykishina runa masikitapis kuyay”, nishpa.* Manam ni suq liy mastaqa balinchu kay ishkay liymandoqa.

³² Chayshina Jisus niptingam, chay runaqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, alliptam nishqa kangi. Allibmi Taytanchiq Dyusqa payllam Dyusqa. Manam suqqa kanchu. ³³ Chaymi ancha alli, payta kuyananchiq tukuy shunqonchiqwan, tukuy yuyayninchiqwan, tukuy bidanchiqwan, tukuy jwirsanchiqwan. Runa masinchiqtapismi ancha alli kuyananchiq kwirpuinchiqtashina. Chayshina kuyanakushpa kawsaptinchiqmi, mastaqa balin yumbay chay rupachishqan animalkunamanda ichu chay suq laya ufrindakunata qonanchiqmanda.

³⁴ Chayshina jwisyunwan allita nishqa kaptinmi, Jisusqa nirqan:

—Ashlitallanam faltashungi, Dyusta shumaqta kasunaykiqa, nishpa.

Chaymi chay urasmandapacha manana ni pipis almitikarqanchu Jisusta tapuytaqa.

*¿Pipa karu willkandaq Dyus Akrashqan Washadurqa?
(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)*

³⁵ Dyuspa adurana wasimbi Jisus yach'achikushpam, kayshina tapurqan:

—¿Imaraykum Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqa nin: “Dyus Akrashqan Washadurmi unay gubyirnu Dabidpa karu willkan rin kaq” nishpaqa? ³⁶ (Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq chay kikin Dabidqa nirqan: “Dyus Akrashqan Washadurqam kamachikuqniy”, nishpa?) Chaqa Dyuspa Santu Ispiritun rimachiptinmi, chay gubyirnu Dabidqa nirqan:

Tayta Dyusmi Kamachikuqniyta nirqan:

“Allin laduypi tiyay, kuntrashuqkunata binsishpa, ch'akikipa waranman ruranaykaman (qamta kasushunanllapa)”, nishpa.*

³⁷ Mayá, chay Washadurqa Dabidpa karu willkan kaptinqa, ¿imaraykutaq paypaqqa chay Dabidqa nirqan: “Kamachikuqniy” nishpaqa?

Chayshina Jisus yach'achikuptingam, chay achka runakunaqa ancha gustarqanllapa uyayta.

*Jisusmi anyarqan Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata
(Mt 23.1-36; Lk 11.37-54; 20.45-47)*

³⁸ Chaymandaqam Jisusqa kayshina yach'achikurqan:

—Kwidawkish. Chaqa Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqam ancha gustanllapa shumaq mudananda rurakushpa puriya. Kanan ñangunapipismi ancha munanllapa shumaqta napaykunanllapa. ³⁹ Sinaguga

* **12:30** Deuteronomio 6.4-5 * **12:31** Levítico 19.18 * **12:36** Salmo 110.1

wasikunaman rishpapismi, ancha gustanllapa tiyayta chay mas pwidiqkunapa tiyanambi. Mikunambaqpismi mesapiqa mas baliq lugarkunapi tiyanllapa.⁴⁰ Chayshinam allingunashina tukushpa, biyudakunapa wasingunata goch'illlapa. Chaymandaqam allin runakunapaq tukushpa, yumbaya ñawpambi Dyusman mana shaykuq mañakunllapa. Chaymi suqkunamanda mas kastigadu rinllapa kaq.

*Suq pubri biyudam ufrindanda qorqan
(Lk 21.1-4)*

⁴¹ Dyuspa adurana wasimbim karqan kajunguna, ufrindakunata tan-danambaqlapa. Chay kajungunapa ñawpambi Jísus tiyaykaptinmi, achka runakuna, warmikuna ufrindangunata wichiqlapla. Achka kapuq runakunapismi chaypi achka qellayta wichiqlapla chay kajungunaman.⁴² Piru suq pubri biyuda ch'ayashpam, ishkay qellitaynin kubrimanda kaqta chay kajunman wichurqan. Chay qellitaykunaqam ancha ashlitalla balirqan.

⁴³ Chaymi Jíusqa yach'akuqningunata qayashpa nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay pubri biyudita qoshqanqam Dyuspaqqqa ancha balin maski yumbay chay suqkuna qoshqanmada.⁴⁴ Chaqa chay suqkunaqam qellaynin subrandalla qonllapa. Piru chay biyuditaqam ancha púbri kashpápis, mantiyinikanan kaqta limpulla qoshqa, nishpa.

13

*Dyuspa adurana wasindaqam limpu rinllapa bulaq
(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)*

¹ Dyuspa adurana wasimanda lluqshiptinllapam, Jíuspa suq yach'akuqniq nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, rikay Dyuspa adurana wasinqam ancha shumaq. Chaqa ancha atun rumikunawanmi murallanda rurashqallapa, nishpa.

² Chaymi Jíusqa payta nirqan:

—Kananqam rikaykangi kay atun wasita. Piru suq diyam limpu rinllapa bulaq. Chayshina bulaptinllapam, manana ni suq rumi patachaduqa kidan-qachú, nishpa.

*Jwisyu diya sirkana kaptinqam, kayshina rin kaq
(Mt 24.3-28; Lk 21.7-24; 17.22-24)*

³ Chaymandaqam Ulibu lumamanna rirqanllapa. Chay lumaqam Dyuspa adurana wasimba chimba ladu frintimbi karqan. Chay lumapinam Jíusqa samaykarqan. Chaymi Pidru, Jakubu, Jwan, Andrisqa uyaritaplla Jíustu kayshina tapurqanllapa:

⁴ —Chay nishqaykiqa, ¿ima wataraq kanqa? ¿Imataraq rikashpa yach'ashaqlapla: Kay munduqam rinna ushyakaq, nishpaqa?

⁵ Chaymi Jíusqa nirqan:

—Kwidakayllapa ama pipis ingañashunambaq.⁶ Chaqa achka llullakuqkuna shamushpam, noqapa shutiyya myintashpa, rin niq: "Noqam Dyus Akrashqan Washadurqa kani", nishpa. Chayshinam achka runata, warmita rinllápa ingañaq.

⁷ 'Chayri qamkuna uyashpa: "Waqpi, kaypim pilyaykanllapa", nishpapis, ama manchayllapachu. Chaqa chayshinam rin kaq. Chayshina kaptimbismi, manaraq rinchu ushyakaq kay munduqa.⁸ Ashwanmi puntata suq nasyumbi tiyaqkuna rinllapa pilyaq suq nasyumbi tiyaqkunawan. Achka nasyungunapuram rinllapa pilyaq. Kay pachapismi waqpi kaypi rin kuyuq. Ambrunapismi waqpi, kaypi rin kaq. Tukuy kay siñakunaqam munan niyta:

Ñakaykunam qallariykanna, nishpa. Chaymandaqam mas achka ñakaykuna rin kaq.

⁹ Chayri qamkunaga allita yach'ayllapa: Rinim padisiq, nishpa. Chaqa rinllapam apashuq awturidarkunaman. Kanan sinaguga wasikunapim rinllapa maqashuq. Rinllapam apashuq gubyirnukunapa ñawpanman, noqapi kriyishqaykirayku. Chaymi qamkunaga paykunapa ñawpambiqä noqapa faburniya ringillapa rimaq. ¹⁰ Chaqa kay pacha manaraq ushyakaptinmi, puntata yumbay nasyungunapi noqapa shumaq nutisyayta ringillapa yach'achikuq. ¹¹ Kanan qamkunata apashuptinllapa intrigakushuq awturi-darkunamanqa, ama llakiy়lapachu ni yuyayllapachu: ¿Imashinaraq kuntistashaq? nishpaqa. Chaqa chay urasmi Tayta Dyus rin yanapashuqllapa, pay munashqanda ninaykillapa. Manam qamkunallachu ringillapa rimaqqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritur rin yanapashuqllapa, allita rimanaykil-lapa. ¹² Kanan runakunaga masanllapata rin intrigakuq wanchinanal-lapa. Taytakunapismi rinllapa intrigakuq wambrangunata wanchinambaq. Churingunapismi taytangunata kuntrashpa, rinllapa wanchichiq. ¹³ Kanan yumbay runakunam rinllapa ch'ipnishuq, noqapi kriyishqaykirayku. Piru noqapi mana shaykuq yuyakuptikiqam, suq bidapi rini washashuq.

¹⁴ 'Dyuspaq rimaq Dañilmi unay tyimpupi librumbi kayshina iskibrishqa: "Suq millanaypaq dañachikuqmí rin yaykuq suntu Íugarman mapachakuq", nishpa.* Chayri chaypaq yach'ashpaqa, yuyayllapa chay liyishqaykitá. Chaqa chay tyimpupi ch'ayamuptinqar, kay prubinsya Judiyapi kaqkunaga mitikanqallapa chuncha lugarkunaman. ¹⁵ Kanan wasimba sawambi kaqkunapisri ishkishpa das mitikanqallapa, ama ni wasinman yaykushpa imanda surqonambaq. Ashwanri chayshinalla das mitikanqal-lapa. ¹⁶ Ch'akrapi kaqkunapisri amana kutinqallapachu wasinman, imanda surqoqqa. ¹⁷ ¡Kanan imananqaraqri chay pach'ayuq (ukuyuq) warmiku-naqa, chay iti wambrityuqkunaqa! ¹⁸ Chayri Dyusman mañakuyllapa, ama mitikanaykillapa tamya tyimpupi. ¹⁹ Chay mitikanayki diyakunapiqam runakuna, warmikuna ancha rinllapa padisiq. Chaqa Dyus kay pachata rurashqan diyamandapacham mana nunka chayshinaqa padisinhqallapachu. Chay ñakay diyakuna pasaptinmi, manana nunka chayshinaqa rinllapachu padisiq. ²⁰ Piru Dyusqam akrashqan wambrangunata llakipashpa, chay ñakana diyakunata das rin pasachiq, paypi kriyiqkuna ama achka diyakunata padisinanllapa. Chaqa Taytanchiq Dyusmi chayshina mana pasachiptinqach'i, mana pipis atinmanchu kawsayta.

²¹ 'Chayri mayqan qamkunata nishuptinllapa: "¡Rikay, kaypim Dyus Akrashqan Washadur!" ichu: "¡Rikay, waqpim payqa!" nishuptinqa, ama kriyiyllaqachu. ²² Chaqa rinllapam shamuq achka llullakuqkuna: "No-qam Dyus Akrashqan Washadur kani", nishpa, ichu: "Noqam Dyuspaq rimaq kani", nishpa. Kanan rinllapam ruraq ispantaypaq milagrunku-nata, suqkuna paykunapi kriyinambaqlapa. (Chayshina rurashpam, achka runata, warmita rinllapa ingañaq.) Atishpaqach'i, asta Dyuspa akrashqan wambrangunatapis ingañanmanllapa. ²³ ¡Chayri allita kwidakayllapa! Yumbay kaykunatam nishushqallapaná kani manaraq nima pasaptin (ama pipis ingañashunanllapa).

Jisukristum syilumanda kayshina rin kutimuq (Mt 24.29-35, 42-44; Lk 21.25-36)

²⁴ 'Chay laya ñakaykuna pasaptinqam, rupaywan killa wañushpa, manana rinchu achikchakuq. ²⁵ Lusirukunapismi syilumanda rin ishkimuq.

* **13:14** Daniel 9.27; 11.31

Syilupi tukuy ima kaqkunapismi rinllapa kuyuq. ²⁶ Chaymandaqam noqa Dyusmarda Shamuq Runataqa rinllapa rikawaq syilumanda shamuykaqta. Chaqa noqaqam rini shamuq pukutaykunapa ukumbi, ancha pudirniyuq, ancha shumaqta llipyashpa. ²⁷ Chayshina shamushpaqam, anjilniykunata rini kamachiq, akrashqay wambraykunata tukuy kay mundumanda tan-dananllapa.

²⁸ Kay kumparasyunda allita yach'akuylapa: Qamkunaqam suq yura igusta pallpamuykaqta rikashpaqa, yach'angillapana: Tamya tyimpumanmi ch'ayakanchiqna, nishpa. ²⁹ Chayshinallam kay nishushqayllapata rikashpa, yach'ayllapa: Allibmi Jisukristu nishqanshina utqana rin kumpliq, nishpa. ³⁰ Chaymi allipta niykillapa, kay tyimpupi kawasaqkuna manaraq wañuptinmi, chay nishushqaykunaqa rin kumpliq. ³¹ Chaqa syiluwani pacham rin chingaq. Piru kay nishqaykunaqam mana nunka rinchu ushyakaq. Ashwanmi chayshinalla rin kumpliq.

³² 'Piru kay nishqaytaqam mana pipis yach'anchu: ¿Ima diya, ima urasmi rin kaq? nishpaqa. Ni syilupi kaq anjilkuna ni noqa Dyuspa Churimbis mana yach'anillapachu. Taytay Dyusllam chaytaqa yach'an.

³³ 'Llalli qamkunaqam mana yach'angichu, ¿Ima tyimpum chay diyaqa rin ch'ayamuq? nishpaqa. Chayraykur qamkunaqa Dyusman mañkushpa, ama shaykushpachu shuyawayllapa. ³⁴ Chaqa noqam qonqaylla rini kutimuq suq runa wasiyuq kutimuqshina. Chay runa karuta rinambaqqam wasindaqa kriyadungunata mingashpa rin. Piru manaraq rishpaqam, chay kriyadungunata kamachin, tukuy imangunata allita kwidanambaq, trabajungunata ruranambaq. Wasikamandapismi kamachin, allita rikanambaq, kutimushpa, tukuy imanda allita tarinambaq. Qamkunaqam chay kriyadukunashina kangillapa. ³⁵ Chayri bidaykita allita allichashpa shuyawayllapa. Chaqa manam yach'angillapachu: ¿Ima diyam Siñurninchiq rin kutimuq? nishpaqa. Kinsapch'i kutimushaqqqa chishipacha ichu ch'awpi tuta, ichu gallu kantaykashqan uras ichu achikyaq puriyaptin. ³⁶ Chayri kwidawkish; mana yuqashqayki uras kutimushpa, puñuykaqlapata tarishuyman. ³⁷ Kay nishushqaytaqam yumbay runata, warmita nini: Allita allichashpa bidaykita shuyawayllapa, nishpa.

14

*Parlarqanllapam, Jisusta prisunanllapa
(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)*

¹ [Nuta: Tayta Dyusqam unay isrraylinukunata nasyun Ijiptumanda surqoshqa karqan. Chaymi chaytaqa ama qonqananllapa, watan watan suq fyistata ruraqlapa. Chay fyistaqam shutiq "Paskwa".] Chay Paskwa fyistapiqam kachangakunata mikuqlapa. Ishkay diya faltaptin chay paskwa fyistapaqqam, kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysişa liyningunata wakin yach'achikuqkunawan kunanakushpa yuyarqanllapa: ¿Imanayraq ingañashpa, Jisusta piskanchiqman wanchinanchiq? nishpa. ² Wakingqam nirqanllapa:

—Ama wanchishunchu fyistapiqa. Chaqa fyistaman tandakaqkunakish, chayta ruraptinchiqqa, kuntranchiq alsakanmanllapa, nishpa.

*Suq warmim mishki mutkinata Jisuspa umanman basyarqan
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)*

³ Suq runa Simun shutiqmi Bitanilla (Bitaniya) llaqtapi tiyaq. Unaymi payqa ismuykaq kwirpuyuq kashqa karqan. Jisusmi chay Simumba was-inman ch'ayashpa, mesaman tiyarqan mikunambaq. Chaypi tiyaykaptinmi, suq warmi ch'ayarqan kirpadu rumi pumupi ancha ch'aniyuq nardu puru plantamanda mishki mutkinata apamushpa. Chaymandaqam chay warmiqa chay pumupa kunganda pakishpa, chay mishki mutkinawan Jisuspa umanda nuyuchirqan. ⁴ Chaymi wakin chaypi kaqkuna chayshina ruraqta rikashpaqa, ancha piñakushpa, paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Kay warmiqa, ¿imapaqraq kay ancha ch'aniyuq mishki mutkinataqa qesachan? ⁵ Chaqa kayta randikushpaqaqach'i masdi 300 dinaryu qellayta ch'askinanchiqta, chay qellaywan pubrikunata yanapananchiq, nishpa.

Chayshina parlashpaqam, anyarqanllapa chay warmitaqa. ⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay warmitaqa ama anyayllapachu. ¿Imapaqmi piñachingillapa? Kayshina rurawashpaqam, ancha allita rurashqa. ⁷ Chaqa pubrikunaqam qamkunawanraq rinllapa kaq, munashqayki uraspi yanapanaykillapa. Piru noqqaq manana qamkunawanqa rinichu kaq. ⁸ Kay warmiqam atishqanda rurashqa. Chaqa manaraq wañuptiyimi, kay mishki mutkinawan kwirpuuta allichaykan, wañuptiy pambawananllapa. ⁹ Chaymi allipta niykillapa, tukuy kay mundupi shumaq nutisyayta yach'achikushpaqam, kay warmi allita rurawashqandapis rinllapa yach'achikuq, paytaqa ama nunka qonqananllapa, nishpa.

Judasmi randikurqan Jisusta (Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Chay runa Judas Iskaryuti shutiqmi Jisuspa chay dusi akrashqan yach'akuqninmanda sognin karqan. Piru chay Judasmí kamachikuq isrraylinu kurakunaman rishpa, tratukurqan, paykunaman Jisusta intrigakanan. ¹¹ Chaymi chay kamachikuq kurakuna ancha kushikushpa, ufrisirqanllapa qellayta qonambaq. Chaymi Judasqa ancha yuyarqan: ¿Imashinataq Jisusta intrigakushaq chay kuntraqkunaman? nishpa.

Jisusmi Santa Mikunata mikurqan

(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14, 21-23; Jn 13.21-30; 1 Kur 11.23-26)

¹² Paskwa fyistapiqam uñitakunata wanchishpa, aychanda, kachangakunata, suq laya mikunakunatapis mikuqlap. Chay punta diya fyistapim Jisuspa yach'akuqninguna payta tapurqanllapa:

—Kay Paskwa fyista mikunata mikunanchiqqa, ¿maypitaq munangi allichanayllapa? nishpa.

¹³ Chaymi Jisusqa ishkay yach'akuqninda kamachirqan:

—Riyllapa Jirusalin llaqtaman. Waqpim ringillapa tinguq suq runa payñumbi yakuta apaykaqta. Chay runapa ikinda riyllapa. ¹⁴ Chay may yaykushqambi chay wasipa dwiñunda tarishpa, tapuyllapa: "Yach'achikuqniymi nin: ¿Mayqan kwartuykipish yach'akuqniykunawan Paskwa mikunata mikushaq?" nishpa. ¹⁵ Chayshina niptikillapam, payqa rin rikachishuq wasimba altumbi suq atun kwartuta tukuy imawan allichashqata. Chaypi allichayllapa Paskwa mikunataqa, nishpa.

¹⁶ Chaymi chay ishkay yach'akuqninguna Jirusalinman rishpaqa, Jisus nishqanshina runata tarirqanllapa. Chaymandaqam chay wasipina Paskwa mikunata allicharqanllapa.

¹⁷⁻¹⁸ Tutayaptinnagam Jisusqa chay dusi yach'akuqningunawan chay wasimanna rirqan. Chaypinam paykunawan Paskwa mikunata mikuykarqan. Mikuqshinaqam Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, qamkunamanda suqniqi noqawan pulla mikuqmi, ringi intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa.

19 Chaymi paykunaqa limpu malaganayashpa, suqniq suqniq Jisusta tapurqanllapa:

—¿Noqachu kani? nishpallapa.

20 Chaymi Jisusqa chay dusi apustulninda nirqan:

—Suqniqi noqawan suq platupilla mikuqmi rin intrigakuwaqqqa. **21** Chaqa Dyuspa Santo Librumbi noqa Dyusmanda Shamuq Runapaq nishqangam allipta rin kumpliq. Piru chay runa intrigakuwaqqam chay uchanrayku ancha kastigadu rin kaq. ¡Chaymi mas allich'i kananda, chay runa ama nasinambaq!

22 Paskwa mikunata mikuqshinam Jisusqa kachangata piskashpa, Dyusman mañakushpa, bindisirqan. Chaymandaqam pitishpa, paykunata nirqan:

—Ch'askiway kay kachangata. Kaymi kwirpuy, nishpa.

23 Chaymandaqam suq kupata piskashpa, Dyusta pagikushpa paykunata qorqan. Chaymi paykunaqa chay kuperanda binuta yumbay upyarqanllapa. **24** Paykuna upyaykaptinqam Jisusqa nirqan:

—Kay kupa binuqam yawarniy. Kay yawarniywanmi runakunawan, warmikunawan suq mushuq tratuta rini ruraq. Chaqa kay yawarniyta ich'ashpam, achka runakunata, warmikunata rini washaq. **25** Alliptam niykillapa, mananam rinichu upyaq ubaspa yakundaqa, sylipi mushuq binuta upyanaykaman, Taytanchiq Dyus shumaqta kamachikuptin, nishpa.

Jisusmi Pidruqa nirqan: "Ringim ñigawaq", nishpa

(Mt 26.30-35; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Chaymandaqam imnuta kantashpa, Ulibu lumamanna rirqanllapa.

27 Chaypina kashpaqam, Jisusqa nirqan:

—Kay tutam yumbay qamkunaqa manchashpa, noqamanda ringillapa akrakaq. Chaqa Tayta Dyuspa Santo Librumbim nin: "Michidurta suq lastima ruraptiymi, wishangunaqa waqta kayta rinllapa shikwakaq", nishpa.*

28 Piru wañushqaymada kawsamushpaqam, qamkunapa ñawpaykita rini riq waq prubinsya Galiliyaman, nishpa.

29 Chaymi Pidruqa nirqan:

—Yumbay manchashpa akrakaptimbismi, noqaqa mana akrakashaqchu qamandaqa.

30 Chayshina niptinmi, Jisusqa Pidruqa nirqan:

—Alliptam niyki, kay tuta gallu manaraq ishkay bwiltata kantaptinmi, qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq: "Manan riqsinichu Jisustaqa", nishpa.

31 Chaymi Pidruqa kutin kutin nirqan:

—Pullayki wañushpapismi, mana ñigashqaykichu, nishpa.

Yumbay chay suq yach'akuqningunapismi chayshinalla nirqanllapa.

Jisusmi Jitsimanipi Dyusman mañakurqa

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

32 Chaymandaqam Jisusqa chay yach'akuqningunawan rirqanna suq lugar Jitsimani shutiqman. Chaypim wakin paykunataqa nirqan:

—Kypi tiyayllapa, rinaykaman kay waqman, Tayta Dyusman mañakuq, nishpa.

33 Chayshina nishpaqam, Jisusqa Pidruwan, Jakubuwana, Jwanwan riqshinaqa, ancha llakirqan. Shunqon munaptin tutayaytam, **34** paykunata nirqan:

* **14:27** Zacarias 13.7

—Ancharaq llakini. Chaymi shunqoy tutayashpa munan wanchiwayta. Mayá, kaypilla shuyawayllapa. Piru amakish puñungillapachu, nishpa.

³⁵ Chayshina nishpaqam, Jisusqa mas waqkaq rishpa, qonqorikushpa, kumurashpa pambakaman, Dyusta ancha rrugárqan, ama chay kruspi padisinambaq. ³⁶ Mañakushpaqam, kayshina nirqan:

—Taytitu, qamqam tukuy imata atingi rurayta. Munashpaqa washaway, ama chayshina wañunaypaq. Chaqa yumbay kay ñakaykunaqam suq bá-supi ancha ayaq yakukunashina. Yush'ayku amar dijawaychu, chayshina ñakanaypaqqa. Piru mastam munani qam munashqaykita ruranaykipaq. Amar noqa munashqaytaqa ruraychu, nishpa.

³⁷ Chayshina mañakushpa, paykunaman kutimushpaqam, puñuykaqta tarirqan. Chaymi Pidruta nirqan:

—Simun, ¿ima puñuykangichu? ¿Ima manachu atishqa kangi suq uritata agwantayta puñuymandoqa? ³⁸ Allita rikch'akashpa, Dyusta rrugay, ama tyintadu kanaykillapa. Qamqam allipta munangi Dyusta kasuya. Piru manam atingichu kwirpuykita sujityta, nishpa.

³⁹ Chaymandaqam Jisusqa kutirirqan, chayshinalla Dyusman mañakuriq.

⁴⁰ Chaymandaqam kutirimushpaqa, yach'akuqningunata taririrqan puñuykaqta. Chaqa puñuywanqam ñawingunaqa kirpakaykarqan. Chaymi paykunaqa penqakushpa, Jisustaaq mana nimatapis atirqanllapachu niyta.

⁴¹ Chaymandaqam Jisusqa suq kutinda rishpa mañakuq, kutirimushpaqa, puñuykaqta taririrqan. Chaymi nirqan:

—Puñullapano, samayllapano, nishpa.

(Chaymandaqam suq rratitumanda nirqan:)

—Rikch'akayllapano. Ch'ayamushqanam uras, uchayuq runakunaman noqa Dyusmanda Shamuq Runataq intrigakuwanan. ⁴² Atariyllapa. Akuna. Shamunnam chay intrigakuwaq, nishpa.

Jisustam prisurqanllapa (Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jisukristu chay wakin yach'akuqniwan parlaykaptinmi, chay yach'akuqniin Judasqa ch'ayamurqanna achka runakunawan. Paykunaqam atun kuchillukunawan, qerukunawan shamurqanllapa. Chaqa paykunataqam chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkuna, chay kamachikuq ansyanukunawan kach'amushqallapa karqan, Jisusta prisunanllapa. ⁴⁴ Judasqam chay runakunata nishqa karqan:

—Qamkuna Jisusta riqsinaykiqam, muchashpa rini napaykuq. Chaymi chay napaykushqayta piskashpa, apayllapa, nishpa.

⁴⁵ Chaymi chay Judasqa ch'ayashpa, Jisusmanqa qemikashpa, napaykurqan:

—Yach'achikuq Taytitu, nishpam, mucharqan.

⁴⁶ Chaymi chay runakunaqa Jisusta piskashpa aparqanllapano. ⁴⁷ Piru Jisuspa suq yach'akuqniñmi das surqoshipa atun kuchillunda, mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriyadumba rinrinda pitirqan. ⁴⁸ Chaymi Jisusqa chay runakunataqa nirqan:

—¿Ima qamkunachu shamushqa kangi atun kuchillukunawan, qerukunawan, suq ladrundashina prisuwaq? ⁴⁹ Noqaqam tukuy diya qamkunapa pullaykillapa kashpa, Dyuspa adúrana wasimbi yach'achikushqa kani, ¿manachu? Piru chaypiqam qamkunaqa mana prisuwarqaykichu. Kayshinaqam rurawangillapa, Dyuspa Santu Librumbi nishqanshina kumplinambaq, nishpa.

50 Chayshina Jisusta piskaptinllapaqam, yach'akuqningunaqa payta sapanlandallana dijashpa, mitikarqanllapa.

Suq wambra runam mitikarqan

51 Suq wambra runa utkumanda kapayuqmi Jisuspa ikinda riykarqan. Chaymi chay prisuq runakunaqa paytapisna piskarqanllapa. **52** Piru chay runaqam, kapanda dijashpa, siprallana mitikarqan.

Jisustam dimandarqanllapa Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapi (Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

53 Jisustaqam chay tutatalla aparqanllapa mas kamachikuq isrraylinu kuraman. Chaymanmi tandakarqan kamachikuq isrraylinu kurakuná, kamachikuq ansysanukuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna. [Nuta: Yumbay chay awturidarkunaqa tandadu kashpam, shutiq Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskuna, nishpa.] **54** Kanan Pidruqam Jisuspa karu ikinda rirqan chay mas kamachikuq isrraylinu kurapa uku patyungaman. Chay patyupiqam nina miraykarqan. Chaypim Pidruqa suldadukunawan ninapi mashakuykarqan.

55 Kanan chay kamachikuq isrraylinu kurakuna yumbay chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunawanqam maskarqanllapa allin tistigukunata, Jisusta wanchinanllapa; piru manam tarirqanllapachu. **56** Chaqa chay tarishqan tistigukunaqam wakingunaqa suq layata llullakurqan. Wakin-nataqmi suq layata llullakushpa rimarqanllapa. Chaymi mana balirqanchu chay rimashqanllapaqa. **57** Wakimbismi Jisusta yanqakunata llullakushpa nirqanllapa:

58 —Noqaykunaqam uyashqallapa kani kayshina niptin: “Noqaqam Dyuspa adurana wasinda runakuna rurashqandaqa pamba pamba rini bulaq. Chaymandaqam kimsa diyapilla rini rurariq suq laya wasita. Chay wasiqam mana kanqachu runakuna rurashqanshinaqa”, nishpa.

59 Chay tistigukunapismi suq layata suq layata rimarqanllapa. Manam chay layatallachu rimarqanllapaqa.

60 Chaymi chay mas kamachikuq isrraylinu kura atarishpa, Jisusta tapurqan:

—¿Imaraykum uyarrangi? ¿Manachu uyangi kay runakuna qambaq rimashqandaqa? nishpa.

61 Piru Jisusqam uyarrqanlla. Manam nimatapis nirqanchu. Chaymi chay kamachikuqqqa Jisusta tapurirqan:

—¿Qamqachu Tayta Dyus Akrashqan Washadur kangi? ¿Binditu Tayta Dyuspa Churinchu kangi? nishpa.

62 Chayshina tapuptinmi, Jisusqa nirqan:

—Ari, noqam kani. Kanan qamkunaqam noqa Dyusmanda Shamuq Runata ringillapa rikawaq ancha pudirniyuq Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyaykaqta. Ringillapam rikawaq sylumanda pukutaykunapa ukumbi shamuyaqta, nishpa.

63 Chayshina Jisus niptinmi, chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqa ancha piňakushpa pay kikin kapanda llikishpa, nirqan:

—¡Mayá, kananqa mananam munanchiqchu mas tistigukunataqa!

64 Yumbay qamkuna uyarrqaykillapa kay runata: “Dyuspa Churinmi kani”, nishqanda. Chayshina rimashpaqam, Dyusta burlaykan. Mayá, qamkunaqa ¿imatam ningillapa? nishpa.

Chaymi yumbay nirqan:

—Chayshina rimashqanrayku wañunqa, nishpa.

65 Chaymi wakinqa chay uras Jisusta qaqlambi tuqaparqanllapa. Kanan ñawinda pambahspam, suq lastima maqashpa nirqanllapa:

—Mayá, niwayllapa: ¿Pim maqashurqan? nishpa.

Kanan wakin suldadukunaqam suq lastima qaqilitambi maqarqanllapa.

Pidrum Jisusta ñigarqan: "Manam riqsinichu", nishpa.

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

66 Chay mas kamachikuq isrraylinu kurapam suq kriyadan kargan. Kanan Pidru chay kurapa wasimba patyumbi kaykaptinmi, chay kriyadaqa shamurqan. **67** Shamushpaqam, Pidruta ninapi mashakuyaqta rikashpa, ancha chapashqanshina nirqan:

—Qambísmi Jísus Nasaritmanda kaqwan puriq kangi, nishpa.

68 Piru Pidruqam nirqan:

—Manam paytaqa riqsinichu. Manam ni yach'anichu imatach'i niwaykangi, nishpa.

Chayshina nishpa, Pidruqa sawa punguman lluqshiykaptinmi, suq gallu kantarqan. **69** Kanan chay kriyadaqam Pidruta ancha chapashpa, chaypi kaqkunata nirirqan:

—Kay runaqam Jísuswan puriq, nishpa.

Chaymi Pidruqa chayshina niqta uyashpaqa nirirqan:

70 —Manam riqsinichu Jisustaqqa, nishpa.

Chaymandaqam suq rratitumanda chaypi kaqkunata Pidruta nirirqan:

—Allibmi qamqa paykunapa suqñin kangi. Chaqa chay Galiliyamanda kaqkunashinam rimangi. Chaymi riqsiykillapa, prubinsya Galiliyamandam kangi, nishpa.

71 Chayshina niptinllapaqam, Pidruqa ancha jurashpa llullakushpa nirqan:

—¡Pur dyusitu, alliptam niykillapa, manam riqsinichu chay runataqa! Pipaqch'i niwaykangillapa, nishpa.

72 Chayshina niptinllam, galluqa kantarirqan. Chaymi Pidruqa galluta uyashpa kantariqtaqa, das yuyarqan Jísus nishqanda: “Gallu manaraq ishkay kutinda kantaptinmi, qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq: ‘Manam riqsinichu Jísus’”, nishpa. Chay nishqanda yuyashpam, Pidruqa ancha waqarqan.

15

Jisustam gubyirnu Pilatuman aparqanllapa

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 [Nuta: Chay tyimpukunapim Rruma llaqtamanda kaqkuna achka nasyungunapi kamachiqllapa. Chaymi isrraylinukunatapis suq rrumanu gubyirnu kamachiq. Chay gubyirnuqam shutiq Pilatu.] Achikayakaptinnam kamachikuq isrraylinu kurakuna, kamachikuq ansyanukuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunawan tandanakushpa parlarqanllapa. Paykunaqam Jísuspa makingunata grillitashpa aparqanllapa gubyirnu Pilatuman intrigakuq. **2** Pilatuqam Jisustaqqa tapurqan:

—¿Qamchu isrraylinukunapa gubyirnun kangi?

Chaymi Jísusqa nirqan:

—Arí, chay nishqaykishinam kani, nishpa.

3 Kanan chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqam Jisusta kriminashpa, ancha rimarqanllapa. **4** Chaymi gubyirnu Pilatuqa Jísus tapurqan:

—Kayshina kuntrashushpa ancha rimaptinllapaqa ¿ima manachu qamqa nimata ningi? nishpa.

⁵ Piru Jisusqam mana nimata nirqanchu. Chaymi Pilatuqa ancha ispan-tarqan.

*Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinambaqlapa
(Mt 27.15-31; Lk 23.13-25; Jn 18.38-19.16)*

⁶ Piru chay Paskwa fyistapi isrraylinukuna rrugakuptinqam, gubyirnu Pilatuqa kada wata suq prisuta karsilmarda surqoq. ⁷ Chay tyimpupi wakin isrraylinukunam rrumankunawan pilyashpa, wakingunata wanchishqalapa karqan. Chaymi chay wanchikuqkunaqa karsilpi karqan. Suqqam Barrabas shutiq. ⁸ Chaymandaqam Pilatupa ñawpambi Jisus kaykaptinqa, suq isrraylinukuna shamurqanllapa rrugakuq, suq prisuta karsilmarda surqonambaq. ⁹ Chaymi Pilatuqa nirqan:

—¿Munangillapachu kay gubyirnuysi Jisusta kach'anaypaq? nishpa.

¹⁰ Chaqa chay Pilatuqam yach'arqan: Chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqam Jisusta imbidyashpalla, noqamanqa apamushqallapa, nishpa.

¹¹ Piru chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqam chay mañakuq is-raylinukunata ancha kunarqan, Pilatuta ninambaqlapa:

—Jisustaqa ama kach'aychu. Barrabasta kach'ayqa, nishpa.

¹² Chaymi chayshina niptinllapa, Pilatuqa tapurqan:

—Munashpa Barrabasta kach'anaypaqqa, ¿imatam munangillapa kay gubyirnuysi Jisusta ruranaypaq? nishpa.

¹³ Chaymi paykunaqa ancha sh'uqyarqanllapa:

—¿Jisusta suq kruspi klabayllapa! nishpa.

¹⁴ Chaymi Pilatuqa nirqan:

—¿Imapaqmi kamachishaq wanchinanllapaqa? ¿Ima uchatam rurashqa? Chayshina niptinqam, paykunaqa masta sh'uqyarqanllapa:

—¡Kruspi klabay! ¡Kruspi klabay! nishpa.

¹⁵ Chaymi Pilatuqa ama malpi kidanambaq chay rrugakuqkunawan, Barrabastana karsilmandaqa kach'argan. Chaymandaqam kamachirqan, ancha asutinanllapa Jisusta. Asutichishpaqam, suldadukunata intrigarqan, paykunana kruspi klabananllapa.

¹⁶ Chaymi suldadukunaqa Jisustaqa aparqanna gubyirnu Pilatupa dis-pachumba patyunman. Kanan paykunaqam yumbay suldadu masingunata chayman tandarqanllapa. ¹⁷ Chaymandaqam chay suldadukunaqa suq granati kapata kapachirqanllapa Jisustaqa. Kanan suq kuruna kashamanda shimbudutam umachachirqanllapa. ¹⁸ Chayshina rurashpaqam, ancha asipashpa, kayshina sh'uqyarqanllapa:

—¡Biba, biba isrraylinukuna gubyirnun! nishpa.

¹⁹ Chayshina nishpaqam, suq qeruwan umitambi waqtashpa, payta tuqapaqlapa. Kanán ñawpambi qonqorikushpam, aduráq tukuqlropa.

²⁰ Chayshina burlashpaqam ancha asipashpa, chay kapata surgoshpa, paypa kapandana rurachirqanllapa. Chaymandaqam aparqanllapan, kruspi klabananllapa.

*Jisustam kruspi klabarganllapa
(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)*

²¹ Jisusta apaykaptinllapa kruspi klabaqmi, suq runa Sirini llaqtamanda kaq chayta pasaykarqan. Payqam Simun shutiq. Suq churinmi Alijandru shutiq. Suqqam Rrufu shutiq. Chay Simundam suldadukunaqa amalas umbruchachirqan Jisus apaykashqan krusta.

²² Kanan Jisustaqam apaykarqanllapa suq lugar Gulguta shutiqman. Chay Gulgutaqam paykunapa rimaynimbiqa munan niya "Kalabira Lu-gar", nishpa. ²³ Chay lugarman ch'ayashpaqam, binuta ayaq qewawan

taqlushpa, Jisusta qorqanllapa upyanambaq. Chay ayaq qewaqam shutin mirra. Piru Jisusqam mana upyarganchu. ²⁴ Kanan Jisustaqam kruspina klabarqanllapa. Chaymadaqam chay suldadukunaqa swirtita rurarqanllapa, Jisuspa mudananda partinakunanllapa.

²⁵ Jisustaqam kruspi klabarqanllapa rupay altuna kaptin. Chay urasqam las nwibina karqan. ²⁶ Chayshina kruspi klabashpaqam, chay kruspa puntambi suq tablitata rurarqan. Chay tablitapigam iskibrishqa karqan: "Kay runaqam isrraylinukunapa gubyirnun" nishpa. Chayshinaqam rurarqan, liyiqkuna yach'anambaq: Jisusqam chayrayku wañurqan, nishpa. ²⁷ Kanan ishkay ladrungunatapis Jisuspa ladumbi kruskunapi klabarqanllapa, suqninda allin ladumbi, suqninda ichuq ladumbi. ²⁸ Chayshina ruranambaqmi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqa karqan: "Dyus Akrashqan Washadurpaqmi ninqallapa: 'Uchayuqkunawanmi purin'", nishpa. Chayshinam Dyus nishqanshina kumplirqan."*

²⁹ Kanan kruspa ladunda pasaqkunapismi umanllapata kuyuchishpa, Jisusta musyashpa, asiparqanllapa:

—Jajay! Qamqam nirqayki: "Dyuspa adurana wasinda pamba pamba bulashpam, kimsa diyapi mushuqmanda rini alsariq", nishpa. ³⁰ Chayshina atishpa ruraytaqa, kananqa qam kikiki washakashpa, chay krusmanda ishkimuy, nishpa.

³¹ Kanan kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunawan asikushpa, paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Suqkunataqam atirqan washayta. Piru pay kikinllaqam manana atinchu washayta. ³² Mayá, Dyus Akrashqan Washadur kashpa, Isrrayilpa gubyirnun kashpaqa, krusmanda ishkimunqa, chayta rikashpa, paypi kriyinanchiqllapa, nishpa.

Chay ishkay kruspi kaq ladrungunapismi Jisustaqqa musyarqanllapa.

Jisusmi wañurqan

(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Chay diya larrdusimandapacham las tres di la tardikaman limpu tutayraqan tukuy pachapi. ³⁴ Las tresna kaptinmi, Jisusqa ancha jwirtita kayshina qayakurqan Tayta Dyusman:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabaktani?

Chayqam paykunapa rimaynimbiqa munan niya: "Dyusituy, Dyusituy, ¿imapaqmi sapalitaytaqa dijwashqa kangí?" nishpa.

³⁵ Chaymi wakin chaypi kaqkuna uyashpaqa nirqan:

—Uyayllapa, Dyuspaq chay unay rimaq Eliyastam qayaykan, nishpa.

³⁶ Chay urasmi suq runa kallpashpa, suq ish'uputa puchqo binupi nuyuchishpa, suq shukchapa puntambi rurashpa, Jisuspa shiminman qemirqan chupanambaq. Chaymadaqam nirqan:

—Shuyashun rikananchiq, mayá, ¿Eliyaschu rin shamuq krusmanda ishkichimuq ichu mana? nishpa.

³⁷ Chaymadaqam Jisusqa jwirtita rimashpa wañurqanna. ³⁸ Jisus wañuptinqam, Dyuspa adurana wasimba kurtinanqa anaqmanda urakan man punta punta limpu llikikarqan. [Nuta: Chay ancha atun rrakta kurtinaqam chay Ancha Santisimu Kwartuta akraq chay Santu Kwartumanda.] ³⁹ Kanan chay rrumanu suldadukunapa kamachikuqniimi Jisuspa ñawpambí shayaykarqan. Paymi allita rikashqa karqan Jisus Tayta Dyusman qayakushpa, wañuptin. Chaymi payqa nirqan:

—Allibmi kay runaqa Dyuspa Churin kashqa, nishpa.

* ^{15:28} Isaías 53.12

⁴⁰ Chaypim wakin warmikunapis karqan. Paykunaqam karumandalla chapaykarqanllapa. Paykunamanda suq warmiqam chay Marya Magdalamananda kaq karqan. Suqqam suq Marya karqan. Payqam minur Jakubupa, Jusipa maman karqan. Suqqam Salumi karqan. ⁴¹ Chay warmikunaqam Jisuspa pullan purishpa, ancha yanapashqa karqan waq prubinsya Galiliyapa llaqtangunapi. Paykunawanmi mas warmikunapis chaypiqa karqan. Paykunaqam Galiliyamanda Jirusalinman Jisuspa pullan shamushqa kárqan.

Jisustam aparqanllapa pambaq
(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Chay diyaqam tardina karqan. Chay urasqam karqan allichakananlapa samana diyapaqna. ⁴³ Chay urasmi suq ancha allin runa Jusi shutiq gubyirnu Pilatuman rirqan. Chay Jusiqam Arimatiya llaqtamanda karqan. Paymi chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa suq ancha baliq myimbrun karqan. Chay Jusiqam ancha munarqan rikayta, Tayta Dyus shamuptin yumbayta shumaqta kamachinan. Chaymi payqa manchayta dijashpa, Pilatuman rirqan, Jisuspa kwirpunda mafiaq. ⁴⁴ Chaymi Jusi ch'ayaptinqa, Pilatuqa yuyarqan: ¿Ima dasnachu Jisusqa wañushqa? nishpa. Chayraykum ancha kunsidirashpa, suldadukunapa kamachikuqninda qayachishpa tapurqan:

—¿Alliptachu Jisusqa wañushqana ichu manaraq? nishpa.

⁴⁵ Chaymi suldadukunapa kamachikuqnin Pilatuta nirqan:

—Ari, wañushqanam, nishpa.

Chaymi Pilatuqa Jusita pírmisuta qorqan, Jisuspa kwirpunda apanambaq.

⁴⁶ Chaymi Jusiqam suq atun shumaq traputa randishpa rirqan, Jisuspa kwirpunda krusmanda ishkichimuq. Ishkichimushpaqam, chay trapúwan liyashpa, aparqanna pambaq. Suq luma qaqtapa pach'ambi mushuq mach'ayshina sipulturata rurachishqa karqan. Chaymi chaypi Jisuspa kwirpunda kamakachishpa, suq atun rumiwan kirparqan.

⁴⁷ Pambaptinqam Marya Magdalamananda kaq, Jusipa maman Maryawan alita rikarqanllapa.

16

Jisusmi wañushqanmanda kawsamurqan
(Mt 28.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Samana diya pasaptinmi, Marya Magdalamananda kaq, Jakubupa maman Maryawan, Salumiwan mishki mutkinata randishpa rirqanllapa, Jisuspa kwirpunda chay mishki mutkinawan liyaq, ama ash'nanambaq.

² Chaymandaqam chay diya dumingui madrugadu rirqanllapa Jisus pam-bakashqanman. ³ Paykunaqam rirqanllapa parlaqshina:

—Chay ancha atun rumiwan chay mach'ayshina sipultura kirpashqandaqa ¿piraq ashuchinman yaykunanchiq? nishpa.

⁴ Piru chay pambahqanman yaqqana ch'ayashpa, chapakushpaqam, chay atun rumitaqa rikarqanllapa chay mach'ayshina sipulturapa yaykunamanda suq ladumanna isqandaykaqta. ⁵ Chaymi paykunaqa chay sipulturaman yaykushpaqa, suq wambra runa atun yuraq kapayuqta chaypi rikarqanllapa. Uku pantyumbiqam allin ladupi tiyaykarqan. Chaymi chay warmikuna rikashpaqa, ancha mancharqanllapa. ⁶ Chayraykum chay runaqa nirqan:

—Ama manchayllapachu. Qamkunaqam maskaykangillapa Jisus Nasaritmanda kaq kruspi wañushqata. Kananqam kawsamushqana.

Mananam kaypichu. Chapakuyllapa kay kashqanman. ⁷ Riyllapa yach'akuqningunata, Pidruta abisaq: "Jisusqam qamkunapa ñawpaykita riykan prubinsya Galiliyaman. Waqpinam ringillapa rikaq, pay kawsaykashparaq nishushqanshina", nishpa.

⁸ Chaymi chay warmikunaqa ancha manchashpa, ch'apsikashpa, chay pambakashqanmandaqa lluqshishpa, kallpaylla rirqanllapa. Paykunaqam manchaywan riyashpa, ñambiqä mana pitapis parlachirqanchu.

*Jisusqam rikakurqan Marya Magdalamañda kaqman
(In 20.11-18)*

⁹ Chay diya dumingu achikyaykaptinnam, Jisusqa wañushqanmanda kawsamurqan. Chaymandaqam puntata rikakurqan Marya Magdalamañda kaqman. Chay Maryamandam syiti dyablukunata qatishqa karqan. ¹⁰ Chayshina chay Maryaqä Jisusta rikashpaqam, rirqanna abisaq yach'akuqningunata. Piru paykunaqam ancha llakiwan Jisuspaq waqaykarqanllapa. ¹¹ Chay Maryaqam nirqan:

—jJisusqam kawsamushqana! Noqam payta rikashqa kani, nishpa.
Piru chayshina niptinqam, paykunaqa mana kriyirqanllapachu.

*Jisusmi Imawusman rinan ñambi ishkay yach'akuqningunata rikakurqan
(Lk 24.13-35)*

¹² Chaymandaqam ishkay yach'akuqninguna chuncha ñanda riykaptinllapa, Jisusqa paykunaman rikakurqan suq runa mana yaqqa riqdishqashina. ¹³ Piru payta riqdishpa, kutimushp, kriyiq masingunata willaptinllapaqam, paykunatapis mana kriyirqanllapachu.

*Jisusmi apustulningunata mingarqan, paypaq yach'achikunannllapa
(Mt 28.16-20)*

¹⁴ Chaymandaqam chay unsi yach'akuqninguna mesapi tiyashpa mikuykaptinllapa, Jisusqa paykunaman rikakurqan. Kawsamushqapaptin, chay rikaqkuna niptinqa, chay unsikunaqa mana kriyishqallapachu karqan. Chaymi paykunataqa kayshina anyarqan:

—Qamkunaqam rumi shünqoyuqkuna kashpa, kawsamushqayta mana kriyishqallapachu kangi, nishpa.

¹⁵ Nirqambismi:

—Riyllapa yumbay nasyungunaman, shumaq nutisyayta yumbay runata, warmita yach'achiq. ¹⁶ Chaymi noqapi kriyishpa shutikuqkunataqa rini washaq. Piru noqapi mana kriyiqkunaqam rinllapa chingaq. ¹⁷ Kanan noqapi kriyiqkunaqam pudirniywan runakunamanda dyablukunata ringillapa qatiq. Kanan mana yach'ashqayki rimaykunapim ringillapa rimaq. ¹⁸ Kulibrakunata piskashpapismi, mana ringillapachu wañuq. Bininuta mikushpapismi, mana ringillapachu wañuq. Kanan makikikunata qeshyaqkunapa sawanman rurashpam, ringillapa kach'akachiq.

*Jisusmi syiluman rirqan
(Lk 24.50-53)*

¹⁹ Jisus chayshina paykunata willashpaqam, syiluman rishpa, Tayta Dyuspa allin ladumbina tiyarqan. ²⁰ Chay yach'akuqningunaqam tukuy mayta rirqanllapa, Jisus nishqangunata yach'achikuq. Kanan Taytanchiq Dyus yanapaptinmi, paykunaqa milagrunkunata rurarqanllapa. Chaymi chay milagrunkunata rikaqkunaqa yach'arqanllapa: Allip kaqkunatam yach'achikunllapa, nishpa.

Kaytallam iskibrini qamkunapaq. Chayshina kanqa..

SAN LUKASMI JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

„Pitaq karqan San Lukasqa? San Lukasmi suq duktur karqan. Paymi iskibrirqan kay libru San Lukasta chay libru Ichustapis. Paygam Jisukristuwana puriqtunata suqta suqta tapurqan, ancha allita Jisukristupaq yach'ashpa, kay libruta iskibrinambaq (Lukas 1.1-3). Lukasqam San Pabluwan pulla riqlapla Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikushpa. Duktur kashpam, Pablutaga ancha yanapaq. Chaymi Pablu karsilpi kaptimbismi, Lukasqa pullan kidarqan. Manam dijarganchu wakingunashina (2 Timutiyu 4.11). Kanan Pablupismi Lukastaqa ancha kuyaq (Kulusinsis 4.14; Filimun 1.24).

„Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Lukasqam kay librundaqa iskibrirqan rrispitashqan yanasun (yanasan) Tiyufilupaq. Grigu rimaypiqam “Tiyufiluqa” munan niya: “Dyusta kuyaq”, nishpa. Chaymi wakin yach'ayniyuqkuna yuyanllapa: “Chay Tiyufiluqam mana suq runallachu karqan. Ashwan San Lukasqam Dyusta yumbay kuyaqkunapaq kay libruta iskibrirqan, isrraylinu kaqkunapaq, mana isrraylinu kaqkunapaqpis”, nishpa.

„Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Lukasqam ancha munarqan, kay libruta liyiqkuna ancha allita intyindinanllapa Jisukristupa tukuy bidambaq (Lukas 1.3,4). Munarqan yach'ananalpa: Jisukristuqam wañurqan yumbaypaq; manam isrraylinukunapaqlachu, nishpa.

„Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librum yach'achiwanchiq Jisukristupa bidambaq, nasishqanmandapacha syluman rishqangaman.

Lk 1.1-4 niwanchiqllapa, Lukas Tiyufiluta napaykushpa nishqambaq, imapaq kay libruta iskibrishpa kach'ashqambaq.

Lk 1.5-2.52 niwanchiq, Jwan Shutichikuq nasishqambaq, Jisukristu nassispa, wiñashqambaq.

Lk 3.1-4.13 niwanchiq, Jwan Shutichikuq Jisusta shutichishqambaq, dyablu Jisukristuta tyintayta munashqambaq.

Lk 4.14-9.50 niwanchiq, Jisukristu prubinsya Galiliyapi yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Lk 9.51-19.44 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinman riqshina yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Lk 19.45-21.38 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinbi rurashqambaq, yach'achikushqambaq

Lk 22.1-24.53 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa, kawsamushpa, syluman rishqambaq.

San Lukasmi Jisuspaq kayshina iskibrirqan

¹ Achka runakunam Jisuspa bidambaq manyaqla iskibrishqallapa.

² Paykunaqam Jisuspa pullan puriqtunata nishqanda iskibrishqallapa. Chaqa chay pullan puriqtunata kikin ñawinllapawan Jisustaqa rikashqallapa. Chaymi paykunaqa tistigunguna kashpa, chay rikashqanshinalla shumaq famanda yach'achiwashqallapa kanchiq. ³ Dun Tiyufilitu, noqapismi chay tistigunkuna Jisuspaq nishqanda allita yach'akushqa kani tukuy bidambaq, nasishqan diyamandapacha. Chaymi yuyarqani tukuy ima rurashqambaq manyaqla iskibriyta, puntata imashina kashqa, chaymandaqa imatam rurashqa, nishpa. ⁴ Kaykunatam iskibriyki, chay yach'ashqaykimanda mas allip kaqta Jisuspaq yach'anayki.

Suq anjilmi rimarqan, Jwan Shutichikuq nasinambaq

⁵ Irudis Judiya prubinskyapä gubyirnun kaptinmi, suq isrraylinu kura karqan. Paymi shutirqan Sakariyas. Payqam kurakunapa suq trupanmanda karqan. Chay trupam shutiq Abiyas. Sakariyaspa warmin Ilisabitpismi payshina chay unay kura Arumba karu willkan karqan. ⁶ Paykunaqam ishkandin shumaqta kawsaqllapa. Chaymi Dyusqa ancha kushikurqan paykunawanqa. Chaqa pay nishqanda, tukuy liyningunatapis allita kasush-pam kawsarqanllapa. Chaymi mana pipis atirqanchu paykunata anyaya-taqa. ⁷ Piru manam wambrayuqchu karqanllapa. Chaqa chay Ilisabitqam mana nunka wambrayuqchu karqan. Kanan ishkandinmi ancha byijitukunana karqanllapa.

⁸⁻⁹ Suq diyam chay Abiyas trupa kurakunata tukarqan, Dyuspa adu-rana wasimbi rurananganata rurananllapa. Chaymi chay kurakunaqa swirtita rurashpa, Sakariyasta akrarqanllapa, yaykunambaq Dyuspa adu-rana wasimba Santu Kwartunman, insinsyuwan qondachikun. ¹⁰ Chaymi uku Santo Kwartupi Sakariyas insinsyuta rupachishpa qondachiykapt-inqa, sawapi ancha achka isrraylinukuna Dyusman mañakuykarqanllapa. ¹¹ Chayshina Sakariyas ukupi kaykaptinmi, Dyuspa suq anjilnin payman rikakurqan. Chay anjilqam insinsyuta qondachikunan pata altarpa allin ladumbi shayaykarqan. ¹² Chaymi Sakariyasqa anjilta rikashpaqa, ancha manchashpa, mana nimanaya atirqanchu. ¹³ Piru anjilqam nirqan:

—Sakariyas, ama manchaychu. Mañakushqaykitam Dyusqa uyashushqa. Chaymi warmiki Ilisabitqa wambrayuq rin kaq. Chay wambraykitaqam Jwanda ringi shutichiq. ¹⁴ Pay nasiptinqam, ancha ringi kushikuq. Chayshinam achka llaqta masikikunapis ancha rinllapa kushikuq. ¹⁵ Chaqa Dyusqam chay churikitaqa ancha kamachikuqta rin ruraq, Dyusta sirbinambaq. Manam rinchu upyaq binuta ni suq laya tragukunatapis. Mamamba pach'ambilla kaykaptinmi, Dyuspa Santo Ispiritunqa payppina rin kaq. ¹⁶ Achka isrraylinukuna yach'achiptinmi, uchangunata dijashpaa, Dyustana riñllapa kasuq. ¹⁷ Dyusmi Jwannikita Santo Ispiritunda rin qoq, chay unay pudirniyuq Elyiasshina kanambaq. Kanan Dyus Akrashqan Washadurmandaqam Jwannikiqa mas puntata rin yach'achikuq, piñakushqa taytakuna alliyanambaq wambrangunawan, Dyusta mana kasuqkuna yach'akunambaq payta kasuya. Chayshinam runakunata, warmikunata rin yach'achiq, chay Akrashqan Washadurta shumaqta ch'ayachinanllapa, nishpa.

¹⁸ Chayshina niptinmi, Sakariyasqa anjilta tapurqan:

—¿Imata rikashpam atini kriyyita kay niwashqaykitaqa? Chaqa noqaqam ancha byijuna kani. Warmiyipismi byijana, nishpa.

¹⁹ Chayshina tapuptinmi, chay anjilqa nirqan:

—Noqaqam Grabiyil kani. Dyuspa ñawpambim kani, kamachiwashqanda ruranaypäq. Tayta Dyus kikinmi kach'amuwashqa, chay kushikunayki nutisaya nishunaypäq. ²⁰ Piru chay nishushqaytaqam mana kriy-wangichu. Chaymi muduna ringi kidaq. Mananam ringichu atiq rimayta, kay nishushqay kumplinangaman, nishpa.

²¹ Chayshina ukupi anjilwan unayaptinmi, sawapi kaq runakunaqa Sakariyasta ancha shuyaykarqanllapa: ¿Imanashqataq Sakariyasqa? ¿Imakushparaq ancha unayan lluqshimunambaq Santu Kwartumandaqa? nishpa. ²² Chaymanda lluqshimushpaqam, Sakariyasqa manana atirqanchu parlachiyya paykunataqa. Chaymi intyindirqanllapa: Santo Kwartupi kashpa, musqoyipishinachi karqan, nishpa. Chaqa Sakariyasqam siñakunata rurashpana intyindichirqan. Chayshinam mudullana kidarqan.

²³ Chayshina Sakariyas Dyuspa adurana wasimbi yumbay ruranangunata kumplishpaqam, rirqanna wasinman. ²⁴ Chaymandaqam warmin Ilisabitqa pach'ayuqna (ukuyuqna) karqan. Chaymi wasinmandaqa sinku killata manana maytapis rirqanchu. ²⁵ Payqam nirqan:

—Dyusmi munashqana, wawayuq kanaypaq, suqkuna ama rimawanambaq, nishpa.

Anjilmi Maryata willarqan, Jisus nasinambaq

²⁶ Sayis killamandam Tayta Dyusqa kach'arqan chay anjilnin Grabyulta waq prubinsya Galiliyapa Nasarit llaqtanman, ²⁷ parlachinambaq suq china Marya shutiqa. Chay Maryaqam dunsillaraq karqan. Piru tratukushqanam karqan, suq runa Jusi shutiqwan kasaranambaq. Chay Jusiqam alma gubyirnu Dabidpa karu willkan karqan. ²⁸ Chaymandaqam Dyuspa anjilnin chay Maryaman shamushpa, napaykushpa, nirqan:

—¡Maryita, Dyusri yanapashunqa! ¡Kushikuy! Chaqa Tayta Dyusmi qamwan. Paymi qamtaqa rin yanapashuq maski yumbay warmikunamanda, nishpa.

²⁹ Chayshina chay anjil napaykuptinmi, Maryqaq ispantashqata chapanashpa, ancha yuyarqan: ¿Imapaqraq kayshina nishpaqa napaykuwan? nishpa.

³⁰ Chaymi anjilqa nirqan:

—Dyusma manchaychu, Maryita. Chaqa Dyusqam qamwan ancha kushikun.

³¹ Pach'ayuqmi (Ukuyuqmi) ringi kidaq. Chaymandaqam ringi qeshyaq suq wambrituta. Chay wambrituykiqam rin shutiq Jisus. ³² Paymi ancha kamachikuq rin kaq. Chaymi paypaqqa rinllapa niq: Ancha pudirniyuq Dyuspa Churinmi, nishpa. Kanan Taytanchiq Dyusmi rin ruraq ancha pudirniyuq gubyirnuta, chay karu agwilun Dabidashina. ³³ Wambraykim yumbay isrraylinukunata tukuy tyimpu rin kamachiq. Chaqa kargunqam mana nunka ushyakanqachu, nishpa.

³⁴ Chayshina chay anjil niptinqam, Maryqaq tapurqan:

—Mayá, ¿imashinam chay niwashqaykiqa rin kaq? Chaqa dunsillaraqmi kani. Manaraqmi runawanqa puñushqachu kani, nishpa.

³⁵ Chaymi chay anjilqa nirqan:

—Dyuspa Santo Ispiritunmi qaman rin shamuq. Paymi Tayta Dyuspa pudirrinwan pukutayshina rin pambahiuq. Chaymi chay urasmandapacha pach'ayuqna (ukuyuqna) ringi kidaq. Chaymi chay nasiq wawaykiqa Dyuspaqlla kashpa, mana nima uchayuqchu rin kaq. Paypaqmi ninqallapa: Dyuspa Churinmi, nishpa. ³⁶ Aylluyki Ilisabitpismi ancha byijana kashpapis, pach'ayuqna (ukuyuqna). Paypaqmi niqllapa: “Payqam mana atinchu wambrayuq kaytaqa” nishpa. Piru kananqam sayis killakunana pach'ayuq (ukuyuq). ³⁷ Chaqa Dyuspaqqam mana nima trabajuschu, nishpa.

³⁸ Chayshina anjil niptinqam, Maryqaq nirqan:

—Dyuspa kriyadanmi kani, payta kasunaypaq. Chay niwashqaykishina kanqa, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay anjilqa rirqanna.

Maryam rirqan watukuq Ilisabitta

³⁹ Chay diyakunam Maryqaq utqaymaya rirqan prubinsya Judiyapa jalkanman. Chay jalkapa suq llaqtambil Ilisabitqa tiyaq. ⁴⁰ Maryaqam Sakariyaspa wasinman ch'ayarqan. Chaymandaqam yaykushpa, Ilisabitta napaykurqan. ⁴¹ Chayshina napaykuptinmi, Ilisabitpa pach'ambi wambritunqa kuyurqan. Kanan chay úrasmi Dyuspa Santo Ispiritunwan Ilisabitqa unda karqan shunqombi. ⁴² Chaymi payqa ancha jwirtita nirqan:

—Maryita, Dyusmi ancha yanapashuykangi maski yumbay warmikunamanda. Pach'aykipi wambrityukitapis ancha yanapaykan. ⁴³ ¿Pitaq kani noqaqa? Manam nimapaq balinichu shamenambaq watukuwaq Siñurniyapa mamanqa. ⁴⁴ Chaqa diki napaykuwaptikim, uku pach'aypi wambrayqa kushikushpa kuyurqan. ⁴⁵ Kriyishqaykirayku kushikuy. Chaqa Tayta Dyus tukuy ima nishushqandam allípta rin kumpliq, nishpa.

⁴⁶ Chayshina Ilisabit niptinmi, Maryaqa nirqan:
Taytanchiq Dyustam tukuy shunqoywan ancha alabani.
⁴⁷ Chayshinam ancha kushikuni Dyus Washadurniyapaq.
⁴⁸ Chaqa mana baliq kriyadanshina kaptiyismi, Tayta Dyusqa akrawashqa.
Chaymi kananmandapacha tukuy runakuna noqapaq kayshina nin-qallapa: "Dyus yanapaptinmi, payqa ancha kushikuq warmi", nishpa.

⁴⁹ Chaqa Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, ancha yanapawashqa.
Manam nima maluta rúranchu. Chaymi Santu shutin.

⁵⁰ Kanan Tayta Dyusqam yumbay kasuqkunata tukuy tyimpu rin yanapaq.

⁵¹ Kanan mana ni pi atishqanda ruraytam payqa rurashqa. Yumbay afanirutam binsishqana.

⁵² Pwidiqkunatam kargungunamanda kambyarganna. Mana karguyuq kaqkunataqam numbrarqan, ancha kamachikuqkuna kanambaq.

⁵³ Chay mallaqkunatam tukuy imata qorqan. Piru kapuqkunataqam nirqan illaqllana rinanllapa.

⁵⁴ Tayta Dyusmi sribikuqniñ isrraylinukunata llakipawaqniñchiq, ancha yanapawashqallapa kanchiq.

⁵⁵ Chaqa chay unay agwilunchiq Abrajanda yumbay ayllundinda chayshina ufrishqa karqan yanapayta tukuy tyimpupaq. Chay ufrisishqandam kumplishqana, nishpa.

⁵⁶ Kanan kimsa killatach'i Maryaqa Ilisabitpa pullan tiyarqan. Chaymadaqam kutirqanna wasinman.

Jwan Shutichikuqmi nasirqan

⁵⁷ Chaymadaqam Ilisabitpa qeshyanan tyimpun kumplintinqa, qeshyarqanna wambritudaq. ⁵⁸ Bisinungunawan ayllungunaqam yach'arqanllapa: Tayta Dyusshi Ilisabitta ancha yanapashqa, nishpa. Chaymi paykunaqa Ilisabitpa wasinman tandakashpa, paywan ancha kushikurqanllapa. ⁵⁹ Chaymadaqam 8 diyasmanda chay wambritupa kwirpumbi siñalta rurarqanllapa. Chay diyapiqam chaypi kaqkuna wambritudaq nirqanllapa:

—Sakariyas shutinqa, taytanshina shutiyuq kanambaq, nishpa.

⁶⁰ Piru mamanqam nirqan:

—¡Manám! Jwanmi rin shutiq, nishpa.

⁶¹ Chaymi mamandaqa nirqanllapa:

—¿Imaraykutaq munangi chayshina shutinanqa? Chaqa manam pipis ayluykiqiqa Jwanqa shutinchu, nishpa.

⁶² Chaymi siñiyashpa, taytanda tapurqanllapa:

—¿Wambrityukitaqa imatam munangi shutichiyya? nishpa.

⁶³ Chayraykum taytanqa suq tablitata mañashpa, chaypi kayshina iskibririrqan: "Wambrayqam shutín Jwan", nishpa. Chaymi chay iskibrishqanda rikashpaqa, yumbaynin ancha ispantarqanllapa. ⁶⁴ Chay urasmi Sakariyasqa mudu kashqanmenda, atirqanna rimayta. Kanan Dyustam ancha alabarqan. ⁶⁵ Chaykunata rikashpaqam, chay bisinungunaqamasta ispantarqanllapa. Chaymadaqam chay famaqa chay prubinsya Judiyapa

tukuy jalkangunaman shikwakarqan. ⁶⁶ Yumbay chayta yach'ashpaqam, ancha yuyashpa, paykunapura tapunakurqan:

—Chay wambra wiñashpaqa ñima karguyuqraq kanqa? nishpa.
Chaqa paytaqam Tayta Dyusqa ancha yanapaq.

Sakariyasi Dyuspaq rimarqan

⁶⁷ Tayta Dyuspa Santu Ispiriturummi yaykurqan Jwamba taytan Sakariyasman. Chaymi chay Santu Ispiritu rimachiptin, Sakariyasqa kayshina nirqan:

⁶⁸ ¡Alabashqa kanqa noqanchiq isrraylinukunapa Taytanchiq Dyus! Chaqa kayman shamushpam, noqanchiq wambrangunata washawashqa kanchiq.

⁶⁹ Chay unay Dabidqam Tayta Dyusta ancha kasuq. Kananqam chay Dabidpa karu willkanda qowashqa kanchiq, ancha pudirniyuq Washadurninchiq kanambaq.

⁷⁰ Chayshinam Dyusqa unaymandapacha paypaq ancha santu rimaqkunata akrashpa, kayshina rimachirqan:

⁷¹ “Yumbay kuntrashuqmanda, ch'iqnishuqmandam rini washashuqlapa”, nishpa.

⁷² Chaymi Tayta Dyus chay unay agwilunchiqkunata llakipashpa, payku-nawan suq santu tratuta rurarqan. Chay tratutaqam mana qon-qashqachu.

⁷³ Ashwanmi unay agwilunchiq Abrajanda jurashpa, noqanchiqkunapaq kayshina ufrisirqan:

⁷⁴ “Karu willkaykikunamatam kuntraqkunamanda rini washaq, ama ni pita manchashpa noqatalla kasuwananllapa,

⁷⁵ allitala rurashpa, mana uchayuq kashpa, tukuy tyimpu noqawan kawsananllapa”, nishpa.

⁷⁶ Chayshina nishpaqam, Sakariyasqa chay wambritunda nirqan: Ijitu, qambaqmi rinllapa niq: “Ancha pudirniyuq Dyuspaq rimaqmi kangi” nishpa. Chaqa qam Dyus Akrashqan Washadurmanda puntata yach'achikushpaqam, ñanninda allichaqshina ringi kaq, payta shumaqta ch'ayachinanllapa.

⁷⁷ Ringim kayshina yach'achikuq: “Tayta Dyus pirdunashushpam, uchaykikunamanda rin washashuqlapa”, nishpa.

⁷⁸ Chaqa Taytanchiq Dyusmi kuyawaqchinchiq, llakipawaqchinchiq, Washadurninchiqta silumanda rin kach'amuq runakunata, warmikunata washawananchiq. Paymi rupayshina llipyashpa, suq mushuq diyashina rin achikchakuq.

⁷⁹ Uchayuq kashpaqam chingaykarqanchiqllapa. Piru payqam suq mushuq bidata rin qowaqchinchiq. Chaqa rinmi yanapawaqchinchiq, kushikushpa, shumaqta kawsananchiqllapa, nishpa.

⁸⁰ Chaymandaqam chay Jwan wiñaykaptinqa, Dyuspa Santu Ispiriturummi yanaparqan, tukuy shunqo Dyusta kuyanambaq. Kanan Jwanqam chuncha lugarkunapi tiyaq, ch'ayanangaman tyimpu isrraylinukunata yach'achinambaq.

Jisukristum kayshina nasirqan (Mt 1.18-25)

¹ Waq tyimpukunapim Rrumapa gubyirnun Sesar Agustu kamachikurqan, suq sinsuta rurananllapa tukuy mundupi. ² Chay punta

sinsutaqam rurarqanllapa, chay prubinsya Siryapa prifiktun Siriniyu kaptin. ³ Chayshina chay gubyirnu kamachikuptinmi, yumbay runakuna riqlapka kikin llaqtanman, chay sinsupi apuntakananllapa. ⁴⁻⁵ Chaymi Jusiqa prubinsya Galiliyapa Nasarit llaqtanmada lluqshishpa, rirqanna prubinsya Judiyapa Bilin llaqtanman. Chaqa chay Bilimbim chay unay alma gubyirnu Dabidqa nasishqa karqan. Chaymi Jusiqa Dabidpa karu willkan kashqanrayku, rirqan Maryawan Bilinman, chay sinsupi apuntakanambaq. Chaqa Jusiqa Maryawanqa tratukushqana karqan kasarananllapa. (Piru mana puñuptinllapam,) Maryaqqa pach'ayuqna (ukuyuqna) karqan. ⁶ Chaymi Bilimbilla kaykaptinllapa, Maryapa qeshyanan diya ch'ayamurqanna. ⁷ Chaymi chaypi qeshyashpa kulaka wambritunda, llambu trapukunawan wangushpa, usurachirqan suq istablu kurralpi suq pisibripi. Chaqa pusadapiqam mana karqanchu lugar, paykuna kidanambaqqqa.

Anjilkunam michidurkunaman rikakurqan

⁸ Chay Bilimba sawa chunchambim michidurkuna yuraqashtin wishan-llapata kwidaykarqanllapa. ⁹ Paykunamanmi das rikakurqan Dyuspa suq anjilnin. Kanan Tayta Dyuspa llipyayinmi iridurninillapata limpu achikcharqan. Chaymi chay michidurkunaqa ancha mancharqanllapa. ¹⁰ Piru anjilqam paykunata nirqan:

—Ama manchayllapachu. Qamkunamanmi ancha shumaq nutisyata apamuni. Kay nutisyata yach'ashpaqam, yumbay runakuna ancha rinllapa kushikuq. ¹¹ Kananmi chay unay Dabidpa llaqtambi nasishqa suq Washadur. Paymi Dyus Akrashqan Washadur. ¹² Kriyiwanaykim, chay wambritutaqa ringillapa tariq llambu trapukunawan wangushqata, suq pisibripi usuraykaqta, nishpa.

¹³ Chaymandaqam chay anjilpa ladumbi das rikakurqan ancha achka anjilkuna. Paykunaqam kunyarqanllapa, Dyusta kayshina alabashpa:

¹⁴ —¡Biba, biba altu sylipi Tayta Dyus! ¡Alabashqa kanqa! ¡Chaqa payqam achka runata, warmita munan yanapayta! ¡Chaymi paykunaqa kay mundupi ancha kushikunkallapa! nishpa.

¹⁵ Chayshina chay anjilkuna Dyusta alabashpaqam, kutirqanna syluman. Chayshina kutiptinllapaqam, michidurkunaqa paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Mayá, akullapa Bilinman, Taytanchiq Dyus niwashqanchiqta rikanchiq, imash' kashqa, nishpa.

¹⁶ Chaymandaqam utqaymaya rishpa, Maryata, Jusitaqa, iti wambrituyuqtana tarirqanllapa. Chay wambritunqam usuraykargan chay pisibripi. ¹⁷ Chaymi chay michidurkuna wambrituta rikashpaqa, chaypi kaqkunata parlachirqan chay anjil nishqanda. ¹⁸ Chayshina parlachiptinqam, yumbay chay uyaqkunaqa ancha ispantarqanllapa.

¹⁹ Piru Maryaqam tukuy chaykunata uyashpa, ancha yuyashpa, shungombilla waqaycharqan. ²⁰ Chaymandaqam chay michidurkunaqa kutiriqshina Tayta Dyusta ancha alabarqanllapa yumbay uyashqambaq, rikashqambaqlapa. Chaqa chay anjil tukuy ima nishqanqam allip kashqa karqan.

Wambritu Jisustam aparqanllapa Dyuspa adurana wasinman

²¹ Chay wambritu 8 diyasniyuq kaptinmi, kwirpumbi siñalta rurashpa, nirqanllapa: "Jisus shutinga", nishpa. Chaqa Marya manaraq pach'ayuq (ukuyuq) kaptinmi, Dyuspa anjilnin chayshina nishqa karqan shutinambaq.

²² Chaymi Muysis kamachikushqanda kumplishpaqa, 40 diyasmandaqa rirqanllapano Jirusalinman. Kanan Dyuspa adurana wasinman rish-paqam, Dyusta nirqanllapa: "Kay wambrituytam apamunillapa prisintaq qamba ñawpaykiman, qamta sirbishunan", nishpa. ²³ Chaqa Tayta Dyusqam liynimbi kamachikushqa karqan: "Yumbay ullqo kulaka nasiqtam noqapa ñawpayman apamuylropa, wiñashpa noqata sirbiwananllapa", nishpa.* Chaymi Dyus nishqanda rurarqanllapa. ²⁴ Dyusqam liynimbi kamachikushqapis karqan, ufrindananllapa ishkay turtula pishqokunata ichu ishkay palumata.* Chaymi Maryawan Jusiqa chayshina rurarqanllapa.

²⁵ Chay tiyimpupim Jirusalimbi suq ancha allin runa tiyarqan. Paymi Simiyun shutirqan. Payqam Dyusta ancha aduraq. Chaymi ancha shuyakuykarqan, Dyus Akrashqan Washadur payta, isrraylinu llaqta masungunata washanambaq. Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi Simiyunwan kashpa, ²⁶ kayshina yach'achishqa karqan: "Manaraq wañushpam, ringi rikaq Tayta Dyus Akrashqan Washadurta", nishpa. ²⁷ Kanan Dyuspa Santu Ispiritun chay Simiyunda apaptinmi, payqa rishqa karqan Dyuspa adurana wasinman. Chaymi Maryawan Jusiqa chay adurana wasiman Jisusta apaptinllapa, Muysis kamachikushqanda kumplinan, ²⁸ chay Simiyunqa Jisusta marqashpa, Dyusta kayshina ancha alabarqan:

²⁹ Dyusilupagi Taytitu; ufrisiwashqaykitam kumplishqana kangi. Chayraykum ancha kushikuni. Kananqam atingina dijawaya wañunaypaq.

³⁰ Chaqa kikiy ñawiykunawanmi rikashqana kani kay Washadurta.

³¹ Qam paytaqa kach'amushqana kangi, yumbay runa, warmi riqsinanllapa.

³² Kay wambritum suq micha achikchakuqshina rin yanapaq yumbay nasyungunapi tiyaqkunata, qamta shunqonllapapi riqshushpa, al-lita kasushunananllapa. Kay wambritu achka furastirukunata washaptinmi, paykuna rinllapa alabaq llaqta masin isrraylinukunatapis, nishpa.

³³ Chayshina Simiyun Jisusta alabaptinmi, Maryawan Jusiqa ancha ispan-tarqanllapa. ³⁴ Simiyunqam Dyusman mañakurqambis, paykunata shumaqta yanapanambaq. Chaymandaqam Maryata nirqan:

—Kay wambreykim achka isrraylinu masinchiqkunata rin washaq, paypi kriyiptinllapa. Piru achka llaqta masinchiqkunaqam rinllapa chingaq, paypi mana kriyishpallapa. Chaqa achka runakunam paytaqa rinllapa disprisyaq. ³⁵ Chayshina disprisyaptinllapam, wakinqa chayta rikashpa, yach'anqallapa: Chay runakunaqam mapá shunqoyuqkuna, nishpa. Lukismi Maryita, tukuy chaykunata rikashpaqa, ancha ringi llakiq. Chaqa qambaqqam chay llakikunaqa suq atun kuchilluwan shunqoykipi pun-tiyashuqshina rin kaq, nishpa.

³⁶⁻³⁷ Chaypim karqambis Dyuspaq suq rimaq warmi Ana shutiq. Paypa taytanmi Fanwil shutishqa karqan. Chay Fanwilmi atun aylu Asir-manda kashqa karqan. Chay Anaqam chinalla kashpa, kasarashqa karqan. Kanan qosanwanqam syiti watastalla purirqan. Chaymandaqam qosan wañuptinqa, 84 watas biyudalla kashpa, ancha byijana karqan. Payqam Dyuspa adurana wasinmandaga mana lluqshiqchu. Chaypim pun-chawnindin tutapnindin Dyus munashqanda rurashpa, ayunashpa, Dyusman mañakushpa kawsaq. ³⁸ Chay Simiyun wambritu Jisuswan kaykaptinmi, Anaqa paykunaman qemikashpa, Dyusta pagikushpa, chaypi kaqku-

* ^{2:23} Éxodo 13.2 * ^{2:24} Levítico 12.8

nata parlachirqan. Paykunaqam unaymandapacha ancha munarqanllapa rikayta, Jirusalin llaqtapa Washadurnin ch'ayamuptin.

Nasarit llaqtamanmi kutirqanllapa

³⁹ Jusiwan Maryaqam, Dyus tukuy ima kamachikushqanda rurashpaqa, wambritundinna prubinsya Galiliyaman kutirqanllapa chay kikin Nasarit llaqtaman. ⁴⁰ Wambritun Jisusqam diyapi diyapi wiñashpaqa, mas jwirsayuq, mas yach'ayniyuqna karqan. Kanan Tayta Dyusqam tukuy imapi payta ancha yanaparqan.

Wambra Jisusqam Dyuspa adurana wasimbi kidarqan

⁴¹⁻⁴² Jisuspa taytan mamanmi watan watan riqllapa Jirusalinman chay Paskwa fyistaman. Chaymi Jisusqa dusi watayuqna kaptin, paykunawan rirqan Jirusalinman chay Paskwa fyistamanqa. ⁴³ Chay fyista ushyakaptinqam, taytanwan mamańqa kutiriykarqanna Nasarit llaqtaman. Piru Jisusqam Jirusalimbilla kidashqa karqan. Kanan Maryawan Jusiqam mana watukushqachu karqan Jisus kidaptinqa. ⁴⁴ Paykunaqam yuyarqan: Kay achka runapa ukumbich'i riykan, nishpa. Chayshina yuyashpaqam, suq diya ñandana rirqanllapa. Chaymadaqam watukushpaqa, manana tarirqanllapachu. Chaymi ayllungunapi, tukuy chay riqsishqangunapi maskashpa, ⁴⁵ mana tarishpaqa, paykunaqa kutirirqanna Jirusalinman maskaq.

⁴⁶ Chaymi ancha maskashpa, kimsa diyamanda Dyuspa adurana wasimbi tarirqanllapa. Jisusqam Muysispa liyningunata yach'achikuqkunapa ch'awpimbi tiyashpa, paykunata uyaykarqan, tapuykarqan. ⁴⁷ Kanan payta tapuptinllapaqam, ancha allita kuntistarqan. Chaymi yumbay chay uyaqkunaqa ispantrashqata kidarqanllapa: ¡Rikay, tapuptinllapaqam, kay wambraqa ancha yach'ayniyuq kashpa, ancha allita kuntistan! nishpa.

⁴⁸ Kanan taytanwan mamangam chay yach'ayniyuqkunapa ch'awpimbi tarishpaqa, ancha ispantrashqanllapa. Chaymi mamańqa nirqan:

—Ay, ijitu, ¿imapaqmir kayshina rurawangillapa? Taytaykiwanmi noqaqa ancha manchashpa, llakishpa, maskaykaykillapa.

⁴⁹ Chayshina niptinni, Jisusqa nirqan:

—¿Imapaqmír maskawaykangiqa? ¿Manachu yach'angillapa: Taytaymi munan, paypa wasimbi ruranangunata ruranaypaq, nishpaqa?

⁵⁰ Piru paykunaqam mana intyindirqanchu Jisus nishqandaqa.

⁵¹ Chaymadaqam Jisusqa paykunawan kutirirqan Nasaritman. Chaypim payqa paykunata tukuy imapi kasushpa kawsarqan. Kanan mamańqam yumbay chay pasashqambaq mana pitapis parlachirqanchu. Ashwanmi shunqombilla waqaychaq. ⁵² Kanan Jisusqam diyapi, diyapi wiñashpa, mas jwirsayuq, mas yach'ayniyuq karqan. Tayta Dyusqa, runakunapismi paywanqa ancha kushikuqllapa.

3

Jwan Shutichikuqmi chuncha lugarkunapi yach'achikurqan (Mt 3.1-12; Mk 1.18-28)

¹ Tibiryu Sesar Rrumapa gubyirnun kinsi watasna kamachikuykaptinmi, prubinsya Judiyapa prifiktun Punsysu Pilatu karqan. Prubinsya Galiliyapa prifiktunmi suq Irudis karqan. [Nuta: Chay suq Irudismi chay punta gubyirnu Irudispa churin karqan.]

Prubinsya Ituriyapa tukuy Trakunitipa prifiktunmi chay Irudispa masan Filipi karqan. Prubinsya Abiliňapa prifiktunqam Lisaniyas karqan. ² Kanan

Anaswan Kayfasmi mas kamachikuq isrraylinu kurakuna karqanllapa. Chay tyimpupim suq chuncha lugarpi Sakariyaspa churin Jwanda Dyusqa nirqan, paypaq rimanambaq. ³ Chaymi Jwanqa yach'achikushpa, yach'achikushpa, riykargan chay rriyu Jurdambà tukuy chuncha lugarningunata. (Chay chunchakunamanmi achka runakuna, warmikuna shamurqanllapa, Jwanda uyaq.) Chaymi paykunata nirqan:

—Uchaykikunata dijashpa, Dyustana kasushpa, shutikuyllapa, Dyus pir-dunashunan uchaykikunamanda, nishpa.

⁴ Chay Jwambaqmi Dyuspaq rimaq Isayiyasqa unay tyimpupi librumbi kayshina iskibrishqa karqan:

Chunchakunapim suq runa ancha jwirtita rimashpa, kayshina rin yach'achikuq: “Dyus Akrashqan Washadurta shumaqta ch'ayachinayki, bidaykita allichayllapa suq fiandashina.

⁵ Chaqa mana allin yuyaynikunam suq weqru ñanshina. Chayri chay mana baliq fiandashina bidaykita allichayllapa, Washadurninchiq mas allita qamkunaman ch'ayamunambaq.

⁶ Chayshina bidaykillapata allichaptikiqam, yumbay runakuna rinllapa yach'aq: Kayshinam Dyus washawashun”, nishpa.*

⁷ Kanan achka runakuna, warmikuna tandakaptin shutichinanqam, Jwanqa wakinda nirqan:

—¡A, qamkuna kulibrapa wambrangunata! ¿Pinamir nishurqan, Dyuspa ancha manchaypaq kastigunmanda washadu kanaykillapaqa? ⁸ Mana allita rurashqaykirayku malayakushpa, chay uchakunata dijashpana, kanan-mandaqa allita rurashpa, kawsayllapa. Piru ama ni ashlita yuyayllapachu: “Abrajamba karu willkanguna kaptinchiqmi, Dyus washawashun”, nishpaqa. Ashwan allita intyindiwayllapa: Dyusmi kay rumikunamanda runakunata atin rurayta, Abrajamba karu willkanguna kanambaqq. ⁹ Chaqa qamkunaqam uchata rurashpaqa, chay mana allin puqoq yurakunashina kangillapa. Chaymi Dyusqa qamkunaman achanda qemishqana. Listunam kuchushunanllapa. Chaqa Tayta Dyusqam yumbay chay mana baliq yurakunata kuchushpa, rin wichiúq lumyaykaq ninaman rupanam-baq.

¹⁰ Chayshina Jwan niptinmi, chay runakunaqa tapurqan:

—¿Imatamiri atinillapa rurayta washakanayqa? nishpa.

¹¹ Chaymi Jwanqa nirqan:

—Mayqanniki ishkay mudanayuq kashpaqa, suq mudanaykita qoyllapa chay mana mudanayuqta. Mayqanniki mikunayuq kashpaqa, chay mana mikunayuqta qoyllapa, nishpa.

¹² Chay Jwanmanqam wakin kuntribusyunda kubrakuqkunapis ch'ayarqanllapa shutichinambaq. Paykunaqam Jwanda kayshina tapurqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿imatamiri noqaykunaqa atinillapa rurayta? nishpa.

¹³ Chaymi Jwanqa nirqan:

—Liy nishushqanshinalla kubrakuyllapa; ama mastaqqa, nishpa.

¹⁴ Chaymandaqam wakin suldadukunapis Jwandaqa tapurqan:

—Noqaykunaqa ¿imatataq atinillapa rurayta? nishpa.

Chaymi paykunata nirqan:

—Ama ni pitapis jurapashpa, ni yanqakunata tumbashpaqa, imanda qoch'iyllapachu. Ashwan paguykita ch'askishpa, kuntintakayllapa, nishpa.

* ^{3:6} Isaías 40:3-5

15 Chaymi Jwambaqqqa chay llaqta masin isrraylinukunaqa yuyarqanllapa: Paqtaraq payna Washadurninchiqqa, nishpa. (Chaqqa unaymandapacham paykunaqa ancha shuyaykarqan, Dyus Akrashqan Washadur shamenambaq.) **16** Piru Jwanqam paykunataqa nirqan:

—Alliptam niykillapa. (Manam paychu kani.) Piru shamuqnam rin. Noqaqam qamkunataqa yakupilla shutichiyykillapa. Piru payqam ancha kamachikuq maski noqamanda. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritumba pudirn-inwan ninawambis rin shutichishuqlapa, chay Santu Ispiritunwanna purinaykillapa. Pay shamuptinqam, noqaqa mana nimachu kashaq paypa ñawpambiq. Manam ni llanqemba watunda paskanaypaq balishaqchu. **17** Dyusta kasuqkunaqam allin trigushina. Chaymi chay Washadurninchiqqa palan piskashqana, trigunda wayrachashpa, trujambi waqaychanambaq. Piru mayqan paypi mana kriyiqkunaqam tamushina. Chay tamutaqam rin wichiúq chay mana nunka wañuq ninaman rupananllapa, nishpa.

18 Kanan Jwanqam runakunata ancha allita chay Washadurpa shumaq nutisyanda yach'achirqan:

—Dyus Akrashqan Washadurmi rinna shamuq washawananchiq, nishpa.

19 Chay Jwanqam anyashqa karqan gubyirnu Irudista, masanda traysyunda rurashqambaq, suq laya mana allikunata rurashqambapis. Chaqa chay Irudisqan masan Filipipa warmin Irudiyasta qoch'ishpa, payna purichiykarqan. **20** Chaymi chay Irudisqa malpaq piskashpa, ashwamba maluta rurashpa, Jwandaqa karsilarqan.

Jwan Shutichikuqmi Jisusta shutichirqan (Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)

21 Piru Jwan manaraq karsilpi kashpam, ancha achka runakunata shutichirqan. Jisuspismi chay diyakunapi Jwanman rirqan shutichinambaq. Chaymandaqam Jisusqa shutikushpa, Dyusman mañakuykaptinqa, silyuqa kich'akarqan. **22** Chaymandaqam Dyuspa Santu Ispiritun suq palumitashina shamurqan Jisuspa sawanman. Chay urasmi Tayta Dyusqa sylumandapacha payta kayshina nirqan:

—¡Qami ancha kuyashqay Churiyqa kangi! ¡Qamwanmi ancha kushikuni! nishpa.

Kayshinam karqan Jisuspa unay agwilunguna (Mt 1.1-17)

23 Jisukristu 30 watayuq kashpach'i, qallarirqan Tayta Dyuspaq yach'achikuq.

Jisuspaqqam niqllapa: "Jusipa churinshi", nishpa.

Chay Jusipa taytanmi Eli shutiq.

24 Elipa taytangam Matat shutiq.

Matatpaqqam Libi;

Libipaqqam Milki;

Milkipaqqam Jana;

Janapaqqam Jusi;

25 Jusipaqqam Matatiyas;

Matatiyaspaqam Amus;

Amuspaqqam Nawun;

Nawumbaqqam Isli;

Islipaqqam Nagayi;

26 Nagayipaqqam Mat;

Matpaqqam Matatiyas;

Matatiyaspaqam Simiyi;

Simiyipaqaqam Jusi;
 Jusipaqaqam Juda;
²⁷ Judapaqaqam Juwana;
 Juwanapaqaqam Rrisa;
 Rrisapaqaqam Surubabil;
 Surubabilpaqaqam Salatyil;
 Salatyilpaqaqam Niri;
²⁸ Niripaqaqam Milki;
 Milkipaqaqam Adi;
 Adipaqaqam Kusam;
 Kusambaqaqam Ilmudam;
 Ilmudambaqaqam Ir;
²⁹ Irpaqaqam Juswi;
 Juswipaqaqam Ilyisir;
 Ilyisirpaqaqam Jurin;
 Jurimbaqaqam Matat;
³⁰ Matatpaqaqam Libi;
 chay Libipaqaqam Simiyun;
 Simiyumbaqaqam Juda;
 Judapaqaqam Jusi;
 Jusipaqaqam Junan;
 Junambaqaqam Ilyakin;
³¹ Ilyakimbaqaqam Miliya;
 Miliyapaqaqam Maynan;
 Maynambaqaqam Matata;
 Matatapaqaqam Natan;
³² Natambaqaqam Dabid;
 Dabidpaqaqam Isayi;
 Isayipaqaqam Ubid;
 Ubidpaqaqam Bus;
 Buspaqaqam Salmun;
 Salmumbaqaqam Nasun;
³³ Nasumbaqaqam Aminadab;
 Aminadabpaqaqam Aram;
 Arambaqaqam Isrum;
 Isrumbaqaqam Faris;
 Farispaqam Juda;
³⁴ Judapaqaqam Jakubu;
 Jakubupaqaqam Isak;
 Isakpaqaqam Abrajan;
 Abrajambaqaqam Tari;
 Taripaqaqam Nakur;
³⁵ Nakurpaqaqam Siruq;
 Siruqpaqaqam Rragaw;
 Rragawpaqaqam Piliqi;
 Pilikipaqaqam Ibir;
 Ibirpaqaqam Sala;
³⁶ Salapaqaqam Kaynan;
 Kaynambaqaqam Arfasad;
 Arfasadpaqaqam Sim;
 Simbaqaqam Nuwi;
 Nuwipaqaqam Lamik;
³⁷ Lamikpaqaqam Matusalin;

Matusalimbaqam Inuk;
 Inukpaqam Jarid;
 Jaridpaqam Malalil;
 Malalilpaqam Kaynan;
³⁸ Kaynambaqam Inus;
 Inuspaqam Set.
 Setpa taytanqam kashqa chay punta runa Adan.
 Adandaqam Ðyus rurarqan.

4

Dyabulum Jisusta munarqan tyintayta
(Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)

¹ Jisusmi chay rriyu Jurdambi shutikushpaqa, kutiykarqanna. Chayshina kutiykaptinqam, Dyuspa Santu Ispiritun shunqombi kaqqa suq chuncha lugarman aparqan. ² Chaypiqam 40 diyas tukuya karqan, mana nimata mikushpachu. Chaymi Jisus ancha mallaqnaptin, dyabluqa chaypi rikakurqan tyintanambaq. ³ Chaymi Jisustaqqa nirqan:

—Mayá, qam Dyuspa Churin allip kashpaqa, kay rumita kamachiy, tanda-paqa tikrakanambaq, nishpa.

⁴ Chayshina dyablu niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbim nin: “Runakuna, warmikunaqam mana mikunawanllachu kawsanqa. Ashwanmi Dyus tukuy ima nishqangunawan kawsanqa”, nishpa.*

⁵ Chaymandaqam chay dyabluqa suq ancha altu qaqpala sawanman Jisusta apashpa, kay mundupa yumban nasyunningunata rikachishpa, ⁶ nirqan:

—Ríkay kay ancha shumaq nasyunningata. Tukuy munaypaq imandindam noqa ch'askishqa kani. Chaymi pitapis atini qoyta. Mayá, qamta qoshqayki, qamna tukuy imapa dwiñun kanaykipaq. ⁷ Piru qam qonqorikushpa adurawaptikiqam, yumbay kaykunata qoshqayki, nishpa.

⁸ Piru Jisusqam nirqan:

—¡A, dyablu, ashuy ñawpaymanta! Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Tayta Dyustalla aduray. Pay munashqandalla rurashpa kawsay”, nishpa.*

⁹ Chaymandaqam dyabluqa Jisusta aparqan Jirusalin llaqtaman. Waqpim Dyuspa adurana wasimba mas altu sawanman surqoshpa, Jisusta nirqan:

—Mayá, Dyuspa Churin allip kashpaqa, kaymanda ura pachakaman brinkay. ¹⁰ Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Dyusmi anjilningunata rin kamachiq kwidashunambaq. ¹¹ Chaymi makingunapi rinalpa ch'askishuq, ama ni ch'akikikuna waq ura rumikunapi tupakashpa chuqrikanambaq”, nishpa.*

¹² Chayshina dyablu niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbiqam niwanchiqpis: “Dyusnikitaqar ama mallipchu, munashqaykita ruranambaq”, nishpa.*

¹³ Chayshina dyablu tukuy layata rurashpa, mana atishpa tyintaytaqam, Jisuspa ñawpanmanta suq tyimpupaq ashurqan.

Jisusmi Galiliyapi yach'achikurqan
(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)

* **4:4** Deuteronomio 8.3   * **4:8** Deuteronomio 6.13   * **4:11** Salmo 91.11-12
 Deuteronomio 6.16

* **4:12**

14 Jisusmi Santu Ispiritupa pudirninwan kutirqan prubinsya Galiliyan. Kanan chay Galiliyapa yumbay llaqtangunapim waqqpi kaypi famanqa shikwakarqan. **15** Chaqa Jisusqam kada llaqtaman ch'ayashpaqa, sinaguga wasikunaman yaykushpa, shumaqta yach'achikurqan. Chaymi yumbay ancha alabaqllapa.

*Jisustam Nasaritpi disprisyarqanllapa
(Mt 13.53-58; Mk 6.1-6)*

16 Jisusmi uywakashqan llaqta Nasaritman kutirqan. Waqpim samana diyapi sinaguga wasiman rirqan, chayshina kustumbrin kaptin. Chaymi atarishpa, ñawpanllapaman riptin liyiq Dyuspa Santu Librunmandaqa, **17** qorganllapa Dyuspaq rimaq Isayiyaspa librunda. Chaymi chay libruta ch'askishpa, kich'ashpa, kayshina liyirqan:

18 Taytanchiq Dyusmi Ispiritunda qowashqa. Chaqa akrawashqam, paypa shumaq nutisyanda pubrikunata yach'achinaypaq. „Kach'amuwashqam llakishqa kaqkunata kunswilanaypaq, prisukunata ninaypaq: “Ringillapanam lluqshiq”, nishpa, sarkukunata chapachinaypaq; chay quesachadu kaqkunata washanaypaq;

19 yumbayta ninaypaq: “Rinnam ch'ayamuq Siñurnikipa allin tyimpun. Chay tyimpupim payqa ancha rin yanapashuqllapa”, nishpa.*

20 Jisusmi chayta liyishpaqa, chay librundaqa kutichirqanna chay sinaguga wasipi yanapakuqta. Chaymandaqam tiyarqanna. Chaymi yumbay chaypi kaqkunaqa ancha unayta chaparqanllapa Jisustaqa.

21 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Dyuspa Santu Librunmanda kay liyishqayqam kanan diya ñawpaykillapapi kumplishqana, nishpa.

22 Chaymi yumbay chay uyaqkunaqa ispantashqata, Jisusta ancha abashpa, kayshina parlaqllapa:

—Ancha shumaqtaraq riman! nishpa.

Piru chayshina nishpaqam, suqnin suqnin paypura nirqanllapa:

—Piru kay runaqam Jusipa churin, ¿manachu? nishpa.

23 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqach'i chay rimashqaypaqqa niwangimanllapa: “Qam am-bikuqqar, qamlla ambikashpa, kach'akay. Mayá, waq Kapirnawun llaqtapi yumbay chay rurashqayki milagrunkunata, kay llaqtaykipipis ruray rikanay-paqllapa”, nishpa.

24 Chayta nishpaqam, Jisusqa nirqambis:

—Alliptam niykillapa, Dyuspaq rimaqkunataqam mana allitaqa ch'askinllapachu kikin llaqtambiqqa. **25** Manchu Dyuspaq rimaq Eliyaspa tyimpumbim kimsa wata y midyuta mana tamyrqanchu. Chaymi tukuy Isrrayilpi ambrunawan ancha padisirqanllapa. Chay tyimpupim Isrrayilpiqa achka biyudakuna karqan. **26** Piru Dyusqam chay rimaq Eliyastaqa mana ni suq isrraylina biyudaman kach'arqanchu yanapanambaq. Ashwanmi kamachirqan suq nasyunman rinambaq, chay prubinsya Sidumba Saripta llaqtanman, suq biyudata yanapanambaq.*

27 Chayshinallam Dyuspaq rimaq Elisiyupa tyimpumbipis Isrrayilpiqa achka ismyukaq kwirpuyuq runakuna karqan. Piru Elisiyupismi mana ni mayqanninda kach'akachirqanchu. Ashwanmi chay nasyun Siryamanda kaq runa Naman shutiqlta kach'akachirqanqa.*

* **4:19** Isaías 61.1-2 * **4:26** 1 Reyes 17 * **4:27** 2 Reyes 5

28 Chayshina Jisus furastirukunata sawachashpa niptinmi, chayta uyashpa, chay sinaguga wasipi yumbay kaqkunaqa ancha piñakurqanllapa.
29 Chaymi Jisusta piskashpa, chay Nasarit llaqtamanda aparqanllapa, suq filamanda wichukuq. Chaqa chay llaqtaqam ancha altu qaqapa sawambí karqan. **30** Piru Jisusqam paykunapa ch'awpinda rirqan.

*Suq runapim dyablupa ispiritun tiyarqan
(Mk 1.21-28)*

31 Jisusqam rirqan prubinsya Galiliyapa Kapirnawun llaqtanman. Chay llaqtapiqam samana diyapi sinaguga wasiman rishpa, chaypi **32** ancha yach'ayniyuq kamachikuq kashpa, yach'achikurqan. Chaymi uyaqkunaqa ancha ispantarcqanllapa. **33** Chay sinaguga wasipiqam karqan suq runa. Paypiqam dyablupa ispiritun tiyaq. Chaymi chay runaqa kayshina qayach'akurqan:

34 —¡A, qam, Jisus Nasaritmanda kaq! ¡Dijawayllapa! ¡Ama mitikuychu noqaykunamanqa! ¿Ima, kayman shamushhpachu, ringi chingachiwaqlapa? ¡Noqaqam riqsiyki! ¡Qamqam Dyuspa santu Churin kangi! nishpa.

35 Chaymi Jisusqa chay dyabluta anyashpa, nirqan.

—¡Uyaray! ¡Lluqshiy kay runamanda! nishpa.

Chayshina Jisus kamachiptinqam, chay dyabluqa yumbaypa ñawpanman runata waqtakushpa, mana chuqrishpachu, paymanda lluqshirqanna.

36 Chayta rikashpam, runakunaqa ancha ispantashqata suqnin suqnin Jisuspaq parlarqanllapa:

—¿Ima laya pudirniyuq awturidar kashpam, dyabluqunata atin qatiyta? ¡Rikay, "Lluqshiy" niptinlla, chay dyabluqunaqa das lluqshin! nishpa.

37 Chay famangam chay llaqtamandaqa chay prubinsyapa yumbay lugarningunaman shikwakarqan.

*Jisusmi Pidrupa swigranda kach'akachirqan
(Mt 8.14-15; Mk 1.29-31)*

38 Chaymandaqam Jisusqa chay sinaguga wasimanda lluqshishpa, Simun Pidrupa wasinman rirqan. Chay Simumba swigranmi ancha jwirti jibriwan qeshyaq kamapi karqan. Chaymi Jisusta rrugarqanllapa kach'akachinambaq. **39** Chayraykum Jisusqa qeshyaqman rishpa, kumurashpa, jibritaqa anyarqan. Chayshina anyaptinllam, chay warmiqa jibrimanda das kach'akarqan. Kanan chay urasmi atarishpa, paykunata qararqan.

*Jisusmi qeshyaqkunata kach'akachirqan
(Mt 8.16-17; Mk 1.32-34)*

40 Rupay seqaykaptinnam, tukuy laya nanayniyuqkunata apamurqanllapa Jisusman. Chaymi payqa makinda suqpa suqpa sawanman rurashpa, yumbayta kach'akachirqan. **41** Achka runakunamandam dyabluqunata qatirqan. Chaymi dyabluqunaqa lluqshishpa, qayach'akurqan:

—¡A, qamqam Dyuspa Churin kangi! nishpa.

Piru Jisusqam paykunata anyashpa, mana dijarganchu masta rimananllapa. Chaqa chay dyabluqunaqam yach'arqanllapa: Jisusqam Dyus Ak rashqan Washadur, nishpa.

*Jisusmi Galiliyapi yach'achikurqan
(Mk 1.35-39)*

42 Achikyaykaptinnam, Jisusqa chay llaqtamanda lluqshishpa, suq chunchamanna rirqan. Chay chunchapi kaykaptimbismi, ancha achka runakuna, warmikuna maskarqan tarinangaman. Chaymi tarishpaqa,

ancha rrugarqanllapa, paykunamanda amana rinambaq. ⁴³ Piru Jisusqam paykunata nirqan:

—Rinim suq llaqtakunamambis, Taytay Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq, payta allita kasunanllapa. Chaqa chaypaqmi noqataqa kach'amuwashqa, nishpa.

⁴⁴ Chayshina nishpam, Jisusqa chay prubinsya Galiliyapi llaqtan llaqtan purishpa, sinaguga wasikunapi yach'achikurqan.

5

Achka piskadukunatam piskarqanllapa

(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ Suq diyam Jisusqa Jinisarit atun qoch'apa manyambi kaykarqan. [Nuta: *Chay finisarit qoch'allam Galiliya qoch'apis shutiq.*]

Chaypim Jisusqa Tayta Dyus nishqanda yach'achikuykarqan. Chaymi ancha achka shamuqkuna ancha kumsanakushpa Jisusta kich'kichashpa yaqqqa bularqan. ² Chayshina yaqqqa bulaptinllapaqam, Jisusqa rikarqan ishkay yakupi puriq barkuta chay qoch'apa manyambi shayayqaqta. Chaqa piskaduta piskaqkunaqam chay barkukunamanda ishkishpa, atarrayangu-nata mayllaykarqanllapa. ³ Suq barkum Simun Pidrupa karqan. Chay barkunman Jisus lluqshishpam, chay Simunda nirqan:

—Kay barkuykita kay manyamanda ashlita waqqaq apay, nishpa.

Chayshina apaptinmi, Jisusqa chay barkupina tiyashpa, chay atun qoch'amanda chay manyambi kaqkunata yach'achirqan. ⁴ Ushyashpa yach'achikuytaqam, Simun Pidruqa nirqan:

—Barkuykita kay atun qoch'apa mas ch'awpinman apashpa, atarrayaykita wichuyllapa, piskadukunata piskanayki, nishpa.

⁵ Chaymi Simun Pidruqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, kay tutam yuraqashtin yanqa trabajashpa, mana nimataspis piskashqallapachu kani. Piru qam niwaptikiqa, atarrayayta wichurishaq, nishpa.

⁶ Chaymandaqam atarrayanda wichuptinqa, allipta ancha achka piskadukuna atarrayambiqa bulsachakarqan. Chaymi llashaqwanqa atarrayanqa llikikaykarqanna. ⁷ Chayshina kaptinqam, paykunaqa makingunawan siñiyakushpa, qayarqanllapa chay suq barkupi kaq kumpañirungunata, shamunambaqlapa yanapaq. Shamuptinllapaqam, yumbayninandu ishkandin barkuta ancha undachirqanllapa piskadukunawan. Chaymi chay barkukuna ancha llashaqwanqa yaqqqa seqarqanllapa chay atun qoch'amaman. ⁸ Chaymi Simun Pidruqa Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, nirqan:

—Kamachikuq Taytitu, noqaqam ancha uchayuq runa kani. Chaymi rrugayki noqamandaqa ashunaykipa, nishpa.

⁹ Chaqa Simun Pidruqam chay pullan kaqkunawan ancha achka piskaduta surqoshqanrayku, Jisuspaq ancha ispantarqanllapa. ¹⁰ Simun Pidrupa kumpañirungunam Jakubuwana Jwan karqan. Paykunaqaq Sibidiyupa churinguna karqan. Jisusmi Simun Pidruqaq nirqan:

—Ama manchaychu. Chaqa piskadukunata maskashqaykishinam, kanan-mandaqa runakunatana maskashpa, ringi yach'achiq, noqapi kriyinal-lapa, nishpa.

¹¹ Chaymi paykunaqa barkunllapatata atun qoch'amanda manyanman surqoshpaqa, chaypina tukuy imandinda dijashpa, Jisuswanna rirqanllapa.

Jisusmi suq ismuykaq kwirpuyuq runata kach'akachirqan
(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

¹² Suq llaqtapi Jisus kaykaptinmi, payman ch'ayarqan suq runa ismuykaq kwirpuyuq. Chaymi Jisusta rikashpaqa, ñawpanman rishpa, qonqorikushpa, qaqllanda pachaman ch'ayachishpa, anche rrugarqan:

—Kamachikuq Taytitu, munashpaqam kay nanayniymanda atingi kach'akachiwayta, nishpa.

¹³ Chaymi Jisusqa chay millanaypaq runapa sawanman makinda rurashpa, nirqan:

—Munanim kach'akachishuyta. Chayri kanalitan kach'akay, nishpa.

Chayta niptinllam, chay qeshyayqa limpu chingarqan. ¹⁴ Chaymandaqam Jisusqa chay runata kamachirqan:

—Amakish pitapis parlachingichu kay kach'akachishushqayapaq. Ashwan kuramanlla rishpa, Muysis kamachikushqanshina ufrindaykita Dyuspaq qoy, yumbay yach'anambaq: Waq runaqam kach'akashqana, nishpa.

¹⁵ Piru Jisuspaqqam chay parlaqa diyapi ashwamba shikwakarqan. Chaymi anche achka runa ch'ayamurqanllapa, payta uyanambaq, nanayn-inmanda kach'akachinambaq. ¹⁶ Piru Jisusqam paykunamanda ladiyashpa, kutin kutin rirqan chuncha lugarkunaman, Tayta Dyusman mañakuq.

Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan (Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

¹⁷ Suq diyam Jisus yach'achikuykaptin, chaypi tiyaykarqan wakin farisiyu duktrinayuqkuna, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkuna. Paykunaqam shamushqallapa kargan prubinsya Galiliyapa, prubinsya Judiyapa llaqtangunamanda, Jirusalinmandapis. Kanan Jisusqam Dyuspa pudirnirwan qeshyaqkunata kach'akachiykarqan. ¹⁸ Chaymi wakin runakunaqa suq runa wañushqashina kwirpuyuqta parapi apamushta, ch'ayamurqanllapa. Paykunaqam anche munarqanllapa ukuman yaykuya Jisuspa ñawpanman, chaypi chay qeshyaqta kach'akachinan. ¹⁹ Piru anche unda runa kaptinmi, mana mayta atirqanllapachu yaykuyaqa. Chaymi wasipa sawanman qeshyaqta surqorqanllapa. Chaymandaqam tijkunata ashuchishpa, waskakunawan parambi watashpa, qeshyaqtaqa uku runakunapa ch'awpinman, Jisuspa ñawpanman ishkichirqanllapa.

²⁰ Chaymi Jisusqa anche kriyqkunata rikashpa, nirqan:

—Runita, uchaykikunamandam pirdunayki, nishpa.

²¹ Chay nishqambaqmi Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkuna, chay farisiyu duktrinayuqkuna yuyarqanllapa: “¿Ima pitaq kay runaqa chayshina nishpa Dyusshína tukushpa, Tayta Dyusta burlaykan? ¡Paqta imanan ima! Chaqa manam pipis atinchu runakunapa uchangunata pir-dunayta. Tayta Dyusllam atin pirdunaytaqa”, nishpa.

²² Chaymi Jisusqa yuyashqanllapata yach'ashpa, paykunata nirqan:

—¿Imaraykutaq chay mana baliqkunata yuyaykangillapa? ²³ Mayá, ¿imataq mas trabajus ruranaypaq, ichu ninaypaq: “Uchaykikunamandam pirdunayki” íchu ninaypaq: “Kach'akachiykim; atarishpana, riy” nishpa?

²⁴ Chaymi rini rikachishuq yach'anaykillapa: Tayta Dyusmi Jisukristuta pudirniyuqta numbrashqa, runakunata uchangunamanda pirdunananbaq, nishpa.

Chaymandaqam Jisusqa chay runa wañushqashina kwirpuyuqta nirqan:

—Qamtam niyki, atarishpa, paraykita apashpa, riyna wasikiman, nishpa.

²⁵ Chayshina kamachiptinllam, yumbay chapaykaptin, das atarirqan. Chaymi chay uras paranda tardashpa, Dyusta anche alabaqshina rirqanna wasinman. ²⁶ Chayta rikashpam, yumbay chaypi kaqkunaqa anche ispan-tashqata Dyusta anche alabarqanllapa. Kanan manchashqatam kayshina parlarqanllapa:

—Mana nunka rikashqanchiqtam kananqa rikanchiq, nishpa.

*Jisusmi qayarqan suq runa Libi shutiqa
(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)*

²⁷ Chaymandaqam Jisusqa chay kashqanmandaqa rirqanna. Chaymi riqshinaqa rikarqan suq runa Libi shutiqa. [Nuta: *Chay Libillam Matiyupis shutiq.*] Chay Libiqam tiyaykarqan kuntribusyun kubrakunan dispachumbi. Kanan Jisusqam Libitaqa nirqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

²⁸ Chaymi Libiqa das atarishpa, tukuy imata dijashpa, Jisuswanna rirqan.

²⁹ Chaymandaqam chay Libiqa Jisusta wasinman apashpa, suq atun fyistata paypaq rurarqan. Kanan wakin kuntribusyunda kubrakuqkuna, suq runakunapismi chay mesapilla pulla tiyaykarqanllapa. ³⁰ Chaymi chayta rikashpaqa, farisiyu duktrinayuqkuna, Muysispa liyningunata yach'achiukuqkunaqa ancha piñakushpa, Jisuspa yach'akuqningunata kayshina anyarqanllapa:

—¿Imaraykutaq qamkunaqa kuntribusyunda kubrakuqkunawan, suq laya uchayuq runakunawan tandakashpa mikuykangillapa, upyaykangillapaqa? nishpa.

³¹ Chaymi Jisusqa chay piñakuqkunata nirqan:

—Qeshyaqkunallam munan ambikuqtaqa. Chay mana qeshyaqkunagam ambikuqtaqa mana munanchu. (Kay uchayuqkunaqam chay qeshyaqkunashinaqa.) ³² Chayshinallam noqaqa shamushqqa kani uchayuqkunata qayanapaq, uchangunata dijashpa, Dyuspi kriyinanllapa. Piru manam shamushqachu kani chay mana uchayuq tukuqkunata qayaq, nishpa.

*Jisustam ayunupaq tapurqanllapa
(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)*

³³ Wakin runakunam Jisusta tapurqan:

—Jwan Shutichikuqa yach'akuqninguna, yumbay farisiyu duktrinayuqkunaqa ancha ayunanollapa; kutin kutin Dyusman mañakunllapa. ¿Imaraykutaq qamba yach'akuqnikikuna mana ayunashpachu mikunllapa, upyanllapa? nishpa.

³⁴ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, suq kasaraq runa kumpañirungunata kumbidashpa, fyistapi kaptinqachuraq, ¿atingimanllapa chay kumpañirungunata ayunachiyyta? Manám. Chayshinallam kay yach'akuqniykunapis pullay kushikuykashpaqam, mana ayunanollapachu. ³⁵ Piru suq diyam kuntrawaaqkuna paykunamanda rinllapa akrawaaq. Chayshina akrawaptinraqmí, kay yach'akuqniykunapis rinllapanay ayunaq, nishpa.

³⁶ Jisusqam kayshinapis suq kumparasyyunda rurarqan:

—Manam pipis mushuq mudananmanda suq pidasuta kuchunchu, mawka mudananda rrimindananaq. Chaqa mushuq mudananda kuchuptinqam qesachakan. Kanan mushuq rritasuqam mana pullachu mawkawanqa. Siraptingam mana shumaqchu kanqa. ³⁷ Chayshinallam llullu binutapis manawichunchiqchu mawka qara taligamanqa. Chaqa llullu binuqam qarwashpa, mawka qara taligataqa pach'yachin. Chayshinam binu, qara taligaqa qesachakan. ³⁸ Chayri mushuq binutaqa wichushun mushuq qara taligaman (chay qara chutakashpa, ama pach'yanambag). [Nuta: *Chay llullu binuqam Jisuspa mushuq nutisyanshina.* Chay mawka qara taligaqam isrraylinukunapa chay unay kustumbringunashina.] ³⁹ Piru chay qarwashqa binutalla upyaqqam,

llullu binutaqa mana munanllapachu: Qarwashqa binum noqapaqqa mas allinqa, nishpa.

6

Samana diyapim trigukunapa ispigangunata pitirqanllapa

(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

¹ Suq samana diyapim Jisusqa yach'akuqningunawan tarpudukunapa ukundá pasaykarqan. Chaymi yach'akuqningunaqa mallaqnashpa, triguta pitishpa, qaqoshpa, mikuykarqanllapa. ² Chaypaqmi wakin farisiyu duktrinayuqkuna Jisusta anyarqanllapa:

—Samana diyapiqam mana balinchu trabajananchiqqa. ¿Imaraykutaq kay samana diyapi wakin yach'akuqniqiqa trigupa ispigangunata pitikushpa, qaqokushpa trabajaykanllapa? nishpa.

³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Ima, ¿manachu liyishqallapa kangi chay unay gubyirnu Dabid kumpafirungunawan mallaqnashpa rurashqandaqa? ⁴ Karpamanda adurana wasipi ufrinda tandakuna kaqmi kurakunapaqla karqan. Piru Dabid mana dirichuyuq kashpapismi, chay adurana wasiman yaykushpa, chay ufrinda tandakunata mikushpa, chay kumpafirungunatapis qorqan mikunambaq.*

⁵ Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, samana diyapa dwiñun kani. Chaymi atini kamachikuya: Kaymi alli ichu kayqam mana allichu, samana diyapi rurananchiqqa, nishpa.

Jisusmi kach'akachirqan suq qendishqa makiyuq runata

(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

⁶ Suq samana diyapim Jisusqa sinaguga wasiman rishpa, chaypi yach'achikuykarqan. Chay ukupiqam suq runa allin ladu qendishqa makiyuq karqan. ⁷ Chaymi Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyu duktrinayuqkunaqa Jisusta ancha chaparqanllapa: ¿Payqachu rin kach'akachiq chay runata kay samana diyapi ichu mana? nishpa. Chaqa paykunaqam yuyarqanllapa, chaypaq tumbashpa dimandananolllapa. ⁸ Piru Jisusqam yuyaynillapata yach'ashpa, chay qendishqa makiyuq runata nirqan:

—Atarishpa, shamuy kay ch'awpiyllapaman, nishpa.

Chaymi runaqa atarishpa ch'awpinllapapina shayarqan.

⁹ Chaymandaqam Jisusqa chay jusgaqkunata nirqan:

—Mayá, niwayllapa: ¿Imamatam Tayta Dyus kamachiwanchiq, samana diyapi rurananchiqqa? ¿Allita rurananchiq ichu maluta? ¿Suq runata washananchiq, ichu wanchinanchiq? nishpa.

¹⁰ Chayshina Jisus nishpaqam, yumbay chay rridurnimbi kaqkunata chashpa, chay qendishqa makiyuq runata nirqan:

—Chutay makikita, nishpa.

Chaymi chay runa makinda diki chutaptinlla, qendishqa kashqan-mandaqa dasna allinyarqan. ¹¹ Chayta rikashpaqam, chay kuntraqkunaqa ancha fiyuta piñakurqanllapa. Chaymi paykunapura parlarqanllapa: ¿Imanachishundaq Jisusta? nishpa.

* **6:4** Levítico 24.5, 9; 1 Samuel 21.6

*Jisusmi yach'akuqningunamanda dusita akrarqan, apustulninguna kanambaq
(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)*

¹² Chay diyakunapim Jisusqa rirqan suq lumaman Dyusman mañakuq. Chay lumapiqam chay tutaga yuraqarqan Dyusman mañakushpa. ¹³ Chaymandaqam achikyaptinqa, yach'akuqningunata qayashpa, yumbay paykunamanda dusita akrashpa numbrarqan, apustulninguna kanambaq. ¹⁴ Chay dusi apustulningunaqam kaykuna karqan: Simun; payllam Pidrupis shutirqan; paypa masan Andris; wakinqam Jakubu, Jwan, Filipi, Bartulu, ¹⁵ Matiyu, Tumas, Alfiyupa churin Jakubu. Suq Simun shutiqtapismi akrarqan, apustulnин kanambaq. Paymi isrraylinu Kananista partidumanda karqan. ¹⁶ Ishkay apustulkunaqam Judas shutirqan. Suqqam Jakubupa masan karqan. Suqqam Judas Iskaryuti shutirqan. Chay Judas Iskaryutim suq tyimpupi Jisusta kuntraqkunaman intrigakurqan.

*Jisusmi achka runakunata yach'achirqan
(Mt 4.23-25)*

¹⁷ Jisusmi chay lumamanda yach'akuqningunawan shamushpa, suq pambaman ch'ayarqanllapa. Chaypim ashla unayarqan. Ancha achka runa, warmim chay pambaman ch'ayamushqallapa karqan prubinsya Judiyapa kapitalnin Jirusalinmanda, yumbay llaqtangunamanda, Tirullaqtapa, tukuy Sidun llaqtapa kustangunamanda. Paykunaqam shamushqallapa karqan Jisusta uyanambaq, qeshyayningunamanda kach'akanambaq. ¹⁸ Chaymi Jisusqa paykunata kach'akachishpa, runakunamanda dyablukanatapis qatirqan. ¹⁹ Kanan payqam ancha pudirniyuq kashpa, qeshyaqkunapa sawanman makinda rurashpa, yumbaya kach'akachirqan. Chaymi yumbay qeshyaqkunaqa imashinapis munarqanllapa Jisusman makinda burayta kach'akanambaqlapa.

*Kushikuqkuna mana kushikuqkunawan
(Mt 5.1-12)*

²⁰ Jisusmi yach'akuqningunata chapashpa nirqan:
—Qamkuna pubrikunaqar kushikuyllapa. Chaqa Tayta Dyus allita kamachikushpaqam, shumaqta rin ch'askishuqllapa, paywan kawsanaykilapa.

²¹ Kanan qamkuna mallaqnaqkunapisri kushikuyllapa. Chaqa suq diyaqam ringillapa undaq. Qamkuna waqaqkunapisri kushikuyllapa. Chaqa suq diyaqam ringillapa kushikuq.

²² 'Noqapi kriyishqaykirayku ch'iqnishuptinllapa ichu qatishuptinllapa ama tandakanayki paykunaman, ichu mana allikunata rimashuptinllapa, ichu malukunatashina musyashuptinllapaqa, kushikuyllapa. ²³ Chaqa ancha shumaq primyutam sylipiqa ringillapa ch'askiq. Unay tyimpupipismi chay ch'iqnishuqkunapa agwilungunaqa chayshinalla Dyuspaq rimaqkunata ancha qesacharqanllapa.

²⁴ 'Piru jimanangillaparaqri qamkuna kapuqkunaqa! Dyuswanqam mana ringillapachu kushikuq. Chaqa kay pachapi bwina bidata pasashpaqam kushikuykangillapa.

²⁵ 'Ay, imanangiraqri qamkuna unda mikuqkunaqa! Chaqa ringillapam mallaqnaq. jimanangiraqri qamkuna asikuqkunaqa! Chaqa ancha llakishpam, ringillapa waqaq.

²⁶ 'Ay, imanangiraqri qamkuna, runa masikimanda alabashqakunaqa! Chaqa chay alabashuqkunapa unay agwilungunapismi Dyuspaq rimaq tukuqkunataqa chayshinalla alabarqanllapa.

*Jisusmi yach'achikurqan, ch'iqniwaqninchiqta kuyananchiq
(Mt 5.38-48; 7.12)*

²⁷ 'Piru qamkuna uyawaqkunata niykillapa, kuntraykikunata kuyayllapa. Ch'iqniwashuqkunata allita rurayllapa. ²⁸ Maldisyashuqkunata niylapa: "Dyús yanapashunqa", nishpa. Musyashuqkunapaq Dyusman mañakuyllapa, paykunata yanapanambaq. ²⁹ Mayqan runa suq ladu qaqlaykipi takashuptinqa, suq ladutapis qoy, chaypipis takashunambaq. Kapaykita qoch'ishuptimbis, kushmaykitapis dijaj apanambaq. ³⁰ Mayqan imata mañashuptimbis, qoy. Pi imaykita qoch'ishuptimbis, amana mañaych kutichishunanqa. ³¹ Qamkuna munashpa runa masikikuna allita rurashunambaqqa, paykunatapis chayshina allitalla ruray.

³² 'Kuyashuqkunatalla kuyaptikiqam, Dyuspaqqqa mana balingillapachu. Chaqa chay ancha uchayuqkunapismi kuyaqkunatalla kuyan. ³³ Chaymi qamkuna faburta rurashuqtalla faburta ruraptikiqa, Dyuspaqqqa mana balingillapachu. Chaqa asta chay ancha uchayuq kaqkunapismi chayshinalla ruranllapa. ³⁴ (Chayri qamkunapa imayki kaptinqa, runa masiki ima nisitashqanda pristayllapa.) Piru imata qoshunanrayku pristaptikiqam, Dyuspaqqqa mana balingillapachu. Chaqa chay uchayuqkunapismi pristyan chay iman qoqkunatalla. ³⁵ Piru qamkunaqar ashwan kuntraykikunata kuyashpa, allita rurayllapa. Qamkunapa imayki kaptinqar, ima nisitashqanda pristayllapa. Piru ama imata qoshunanraykuchu pristayllapaqa. Chayshina allita ruraptikiqam, Dyusqa ancha shumaq primuyükita rin qoshuqllapa. Chayta rurashpallapaqaqam, Dyuspa wambranguna ringillapa kaq. Chaqa Dyusqam ancha allin kashpa, chay mana ni agradisiqkunata, chay malukunatapis yanapan. ³⁶ Chayri ancha allin Taytanchiq Dyus llakipashuptinqa, qamkunapis llakipakuqkuna kayllapa.

*Runa masinchiqtaqa ama jusgashunchu
(Mt 7.1-5)*

³⁷ 'Ama jusgakuychu, qamkunapis ama jusgadu kanaykillapa. Suqkunata ama wiccupayllapachu, qamkunapis ama wiccupadu kanaykillapa. Ashwan suqkunata pirdunayllapa, qamkunapis pirdunadu kanaykillapa. ³⁸ Imayki kaptimbis, suqkunata qoyllapa. Chayshina optikiqam, Tayta Dyus rin qoshuq. Chaqa Dyusqa ancha achkata qoshushpa, kuyuchishpa, ch'apsishpa, llapchashpa, ich'akaykaqta rin millqachishuq. Chay ima tantuta yanapaptikim, Dyuspis chay tantuta rin yanapashuqllapa, nishpa.

³⁹ Chaymandaqam Jisusqa kay kumparasyundapis yach'akuqningunata nirqan:

—Suq sarku runaqa ¿imashinaraq apanman suq sarkutaqa? Manam atinchu. ¿Imanaymi apanqaqa? Ashwambam suq ush'kuman ishkandin seqanmanllapa, ¿manachu? ⁴⁰ Chayshinallam suq yach'akuqqa mana rinchu binsiq yach'achikuqnindaqa. Piru tukuy imata allita yach'akushpaqam, chay yach'achikuqchinshina atin kayta.

⁴¹ 'Qamkuna mas uchayuqkunaqa ama jusgayllapachu, kriyiq masiki ashla uchata ruraptinqa. Chaqa jusgashpaqam, paypa ñawimbi suq pidasu uqshitashina kaqta chapaykangishina, mana intyindishpa qamba ñawikipi suq bigashina kashqanda. ⁴² Chayshina chay kikin ñawikipi suq ancha atun biga kashqanda mana rikashpaqa, ¿manachu penqakungi masaykita ninayki: "Masita, dijaway ñawikimanda chay uqshitata surqonaypaq" nishpaqa? ¡A, qamkuna shimikiwanlla kasukuqkuna! ¡Suqta jusganaykiqam kan grasyayki! ¡Chaqa suqta jusganaykimandaqa puntata qamba ñawikimandaraq chay ancha atun bigata surqoy! Chayshina allita chapakushparaqmi,

kriyiq masikipa ñawinmanda uqshitataqa atingi surqoya. Manaqa manam atingichu, nishpa.

*Allin runata mana allin runataqam riqsinchiq rurashqanmanda
(Mt 7.17-20; 12.33-35)*

⁴³ 'Suq yura mana baliqqam mana allitaqa puqonchu. Piru suq allin yuraqam allinda puqon. ⁴⁴ Chayshinam yumbay plantakunataqa puqoyinmanda riqsinchiq, ¿manachu? Kashamandaqam mana iguskunataqa pallanchiqchu. Chayshinallam chay sarsamandapis mana ubaskunataqa pallanchiqchu. ⁴⁵ Chayshinallam allin runaqa allikunata riman, allin yuyaykuna shungombi kashqanrayku. Piru chay mana allin runakunaqam mana baliqkunata riman, malu yuyaykuna shungonllapapi kashqanrayku. Chaqa shungombi ima laya yuyaykuna kashqandam shiminwanqa rimanlapa; manam maymandachu.

*Runakunapa bidanllapam ishkay laya wasikunashina
(Mt 7.24-27)*

⁴⁶ 'Imaraykutaq qamkunaqa "Siñursitu, Siñursitu" niwangillapaqa, nishushqayta mana kasushpaqa? ⁴⁷ Suq kumparasyyunda nishqaykillapa. Noqata allita kasuwaqkunaqam suq yach'ayniyuq runa wasita ruraqshina. ⁴⁸ Chay yach'ayniyuq runaqam wasinda ruranambaqqqa allakurqan uku angu rumiman ch'ayashtin. Chaymandaqam chay jwirti rumipa sawambina simyintunda rurashpa, wasinda alsarqan. Chaymanda ushyaptinqam, rriyu undashpa, ancha jwirtita ch'ayamurqan bulaq chay wasitaqa. Piru manam ni kuyuchirqanchu, rumipa sawambi allin simyintuyuq kashqanrayku. Chay rumipa sawambi wasikuqshinam noqata kasuwaqkunaqa. ⁴⁹ Piru mana kasuwaqkunaqam suq runa pamba allpapi mana simyintuyuq wasinda ruraqshina. Chaqa wasinda ushyaptinqam, chay rriyu undashpa, ancha jwirtita ch'ayamushpa, chay wasi mana simyintuyuqta bulashpa, limpu chingachirqan, nishpa.

7

*Jisusmi suq rrumanu suldadupa kriyadunda kach'akachirqan
(Mt 8.5-13)*

¹ Jisusqam paykunata yach'achishpaqa, rirqanna Kapirnawun llaqtaman. ² Chaypim suq rrumanu suldadu tiyaq. Chay suldaduqam achka suldadukunapa kamachikuqniñ kargan. Paypam suq ancha kuyashqan kriyadun qeshyaq wañuykarqanna. ³ Chay rrumanu suldaduqam Jisuspa famanda yach'arqan. Chaymi kach'arqan kamachikuq ansyanu isrraylinukunata, rianambaqlapla Jisusta rrugashpa apamuq, kriyadunda kach'akachinambaq. ⁴ Chaymi kach'adungunaqa rishpa, Jisusta ancha rrugarqanllapa:

—Ancha allinmi chay rrumanu suldaduqa. Yanapayri yush'ayku. ⁵ Chaqa noqanchiq isrraylinukunatam ancha kuyawanchiq. Chaymi sinaguga wasita rurashqa noqaykunapaq, nishpa.

⁶ Chayshina niptinqam, Jisusqa chay rrugaqkunawanna rirqan. Chaymi suldadupa wasinman yaqqana ch'ayaptinqa, chay rrumanuqa wakin kumpañirunda kach'arqan, ñanmanlla tingushpa, ninanllapa:

—Taytitu, amar piñakuychu. Amanar kaykamanqa shamuychu. Chaqa manamir baliq runachu kani, kay wasiyman yaykunaykiqa. ⁷ Chaymi mana rirqaychu noqa kikiy maskashuqqa. Kamachikuyri. Chay nishqaykiwanllam kriyaduyqa rin kach'akaq. ⁸ Chaqa noqapismi kamachiwaqta kasuni. Chayshinallam kamachishqay suldaduykunapis kasuwan. Suqninda "Riy",

niptiymi, rin. Sugta "Shamuy", niptiymi, shamun. Kriyaduyta kamachipti, imata ruranambismi ruran.

⁹ Chayshina niptinmi, Jisusqa ancha ispantashpa, kushikurqan. Chaymi tikrakashpa chay pullan riqkunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay ancha kriyiq runatashinaqam mana ni suqta tarishqachu kani, ni kay llaqta masinchiq isrraylinukunapi, nishpa.

¹⁰ Chaymandaqam chay kach'adungunaqa wasiman kutirishpaqa, chay kriyadun qeshyaqtqa kach'akashqatana tarirqanllapa.

Jisusmi suq biyudapa wawanda kawsachirqan

¹¹ Chaymandaqam Jisusqa Nayin shutiq llaqtamanna rirqan. Paypa pul-lanmi rirqanllapa yach'akuqninguna, ancha achka runakuna, warmikuna.

¹² Chay Nayin llaqtaman yaqqana ch'ayashpaqam, rikarqan suq almata apaykaptinllapa pambaq. Chay wañushqaqam suq biyudapa sapalan ull-qo wawan kashqa karqan. Chay llaqtamandaqam achka runakuna, warmikuna riykarqan pambakuq, chay biyudata kumpañashpa. ¹³ Chaymi Jisusqa chay biyudata chapashpa, llakipashpa nirqan:

—Amar waqaychu, nishpa.

¹⁴ Chaymandaqam almaman qemikashpa, paranman makinda rurarqan. Chaymi chay apaqkunaqa riykashqanmanda shayaptin, Jisusqa chay almata nirqan:

—Wambra, qamtam niyki, jatariy! nishpa.

¹⁵ Chayshina niptinllam, chay wañushqa wambraqa alsakamushpa, parlarqanna. Chaymandaqam Jisusqa chay wambrataqa kawsaqtana mandaqam intrigarqan. ¹⁶ Chaymi rikaqkunaqa manchashqata chapashpa, Dyusta kayshina alabarqanllapa:

—;Dyuspaq suq ancha kamachikuq rimaqmi kay noqanchiqkunaman shamushqa! nishpa.

Nirqanllapapismi:

—Tayta Dyusmi shamushqa yanapawananchiq, nishpa.

¹⁷ Kanan Jisusqa famangam chay prubinsya Judiyapa tukuy rridurnin llaqtakunaman shikwakarqan, "Jisusshi kawsachikushqa", nishpa.

Jwan Shutichikuqmi yach'akuqningunata Jisusman kach'arqan

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Chaykunata Jisukristu ruraptinmi, Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna yach'arqan. Chaymi paykunamanda yach'ashpa, Jwanqa ishkay yach'akuqninda qayashpa, ¹⁹ Jisusman kach'arqan, kayshina tapunambaq:

—Mayá, ¿qamchu Dyusmanda chay shamunambaq Washadur kangi, ichu suqtaraq shuyashaqllapa? nishpa.

²⁰ Chaymi chay kach'adungunaqa rishpa, Jisusta nirqan:

—Jwan Shutichikuqmi kach'amuwashqa tapushunayllapa: “¿Qamchush Dyusmanda chay shamunambaq Washadur kangi, ichu suqtaraq shuyashaqllapa?” nishpa.

²¹ Chay urasmi Jisusqa achka qeshyaqkunata kach'akachiyykarqan. Wak-innandaqam dyablukunata qatiykarqan. Achka sarkukunatapismi chapanchiyykarqan. ²² Chaymi Jisusqa chay tapuqkunata nirqan:

—Kutirishpa, Jwanda niyllapa kay rikashqaykillapata, uyashqaykillapata, sarkukuna rikakushqanda, kujukuna purishqanda, ismuylqaq kwirpuyuqkuna kach'akashqanda, surdukuna uyakushqanda, wañushqakuna kawsamushqanda, pubrikuna Dyuspa shumaq nutisyanda

uyashqanda. ²³ Kanan noqapi mana shaykuq kriyiqkuna kushikunqallapa. Chayta Jwanda niyllapa, nishpa.

²⁴ Chayshina niptinmi, chay kach'adungunaqa Jwanmanna kutirirqan. Riptinllapaqam, Jisusqa chaypi kaqkunata kayshina yach'achikurqan Jwan Shutichikuqpaq:

—¿Ima laya runatam rirqaykillapa chapaq chay chuncha lugarmanqa? ¿Rirqaykillapachu chapaq suq runa mana alli yach'aqta, suq kañata wayra waqman kayman kuyuchiqtashina? Manám. ²⁵ ¿Ichu rirqaykillapaqa chapaq suq ancha ch'aniyuq mudanayuq runata? Manám. Chaqa chay ancha shumaqta mudakuqkuna, chay bwina bida kawsaqkunaqam tiyanllapa gubyirnukunapa atun wasingunapi, ¿manachu? ²⁶ Chayshinaqa ¿imata rikaqtaq rirqaykillapaqa? ¿Dyuspaq suq allip rimaqta? Arí, alliptam niykillapa, Dyuspaq ancha baliq rimaqtam rirqaykillapa rikaqqa. Kanan chay Jwanqam yumbay chay suq rimaqkunamanda mas baliq kashqa. ²⁷ Chaqa chay Jwambaqmi Taytanchiq Dyusqa Santu Librumbi Akrashqan Washadurta kayshina niwarqan:

Qamba ñawpaykitam noqapaq suq rimaqta rini kach'aq. Paymi ñanda allichamanhina runakunata rin yach'achiq, shumaqta qamta ch'ayachishunallapa, nishpa.*

²⁸ Chaymi allipta niykillapa, Dyuspaq yumbay rimaqkunamandam mana ni suq Jwanmandaqa mas baliqqa kashqachu. Piru noqa Taytaywan kamachikupti, noqapi yuyakuqmada mas umildi kaqqam mas baliq rin kaq chay Jwanmandaqa, nishpa.

²⁹ Chayshina Jisus Jwanda alabaptinqam, yumbay chay uyaqkuna asta chay kuntribusyun kubrakuqkunapis nirqanllapa:

—Dyusqam ancha allin kashqa noqanchiqkunawanqa, nishpa.

Chaqa yumbay paykunatam Jwanqa shutichishqa karqan. ³⁰ Piru farisiyu duktirinayuqkuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqam mana dijakashqachu karqan Jwan shutichinambaq. Ashwanmi Tayta Dyus paykunata munaptin washaytaqa, fyirusyashpa mana munarqanllapachu.

³¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Imawandaq kay tyimpumanda runakunataqa atini kumparayta? ¿Ima laya kustumbriyuqmi paykunaqa? ³² Kay mana kriyiqkunataqam kumparani chay wambra mana nimatapis munaq pugllaqkunawan. Manchu wambrakunaqa plasapi pugllanllapa, fyistatashina rurashpa ichu suq almata pambaqshina tukushpa. Piru wakin wambrakuna mana munaptin pugllaytaqam, chay pugllaqkunaqa ninllapa: “¡Fyistapishina flawtata waqachiptiymi, mana dansangillapachu! ¡Pambakuqshina llakiy llakiya kantaptiypismi, mana waqangillapachu!” nishpa. (Chayshinallam wakin nikikuna mana munangillapachu uyayta ni Jwan Shutichikuqta ni noqqa). ³³ Chaqa chay Jwan shamushpa, mana ni tandata ni allin mikunata mikuptin, mana ni binuta upyaptinqam, nirqaykillapa: “Waq Jwanqam dyabluwan kashpa, lukushina purin”, nishpa. ³⁴ Chaymandaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa mikupti, imitata upyaptiypqam, noqapaq ningillapa: “¡Jwi, mana undaqmi mikun, upyan! Chay uchayuqkunawan, kuntribusyunda kubrakuqkunawanmi tandakan”, nishpa. ³⁵ Piru Dyus nishqanda kasuqkunaqam ancha yach'ayniyuqkuna. Chaymi shumaqta kawsaptinllapa, rikaqkunaqa intyindinllapa: Ancha yach'ayniyuqmi Dyusqa, nishpa.

Jisusmi farisiyu Simumba wasimbi mikurqan

* ^{7:27} Malaquías 3.1

36 Suq farisiyu duktrinayuq runam Jisusta nirqan:

—Aku wasiyman mikuq, nishpa.

Chaymi Jisusqa wasinman rishpaqa, mesaman tiyarqan mikunambaq.

37 Chay llaqtapim suq warmi anche uchayuq karqan. Chay warmim yach'arqan chay farisiyupa wasimbi Jisus kashqanda. Chaymi ikinda ch'ayarqan mishki mutkinata suq rumi pumupi apashpa. **38** Jisuspa ch'akinman qemikashpam, anche waqarqan. Waqaqshinam ch'akingunata nuyuchirqan waqaynunwan. Nuyuchishpaqam aqchanwan chakichishpa, muchashpa, chay mishki mutkinawan pasarqan. **39** Chay farisiyu Jisusta apaqqam chay warmi chayta rurayqaqta rikashpaqa, yuyarqan: Atatayraq kay warmiqa. Mana allikunata rurashpam purirqan. Kay runa Dyuspaq allip rimaq kashpaqach'i, atinanda yach'ayta: Uchayuq warmim ch'akiymanda piskawaykan, nishpa. **40** Chayshina yuyaptinmi, Jisusqa nirqan:

—Simun, munanim suq kusitata nishuya.

Chaymi farisiyuqa nirqan:

—Niwayri, Yach'achikuq Taytitu, nishpa.

41 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ishkay runam suq qellayniyuqta dibiraq. Suqmi 500 dinaryu qellayta dibirarqan; suqqam 50 dinaryu qellayta dibirarqan. **42** Mana atiptinllapa pagaraytam, chay qellay dwiñuqa chay ishkandin dibiraqta pirdunarqan. Mayá, niway, chay dibiraqkunaqa, ¿mayqanninraq masta rin kuyaq chay qellay dwiñutaqa? nishpa.

43 Chayshina niptinqam, Simunqa nirqan:

—Noqam yuyani, chay runa mas achka dibirashqan pirdunashqanmi mastaqa rin kuyaq, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, chayshinam. Allitam yuyashqa kangi, nishpa.

44 Chaymandaqam chay warmita chapashpa, Simunda nirqan:

—¿Intyindishqachu kangi kay warmi rurashqandaqa? Rikay, kay wasiki-man yaykuptiyqam, mana qowarqaykichu yakuta, ch'akiykunata mayllanayqa. Piru kay warmiqam waqayninda ich'ashpa, ch'akiykunata aysashpa, aqchanwan chakichishqa. **45** Qamqam mana napaykuwashqachu kangi muchawashpa. Piru payqam ch'ayamushqay urasmandapacha mana shaykuq ch'akiykunata muchashqa. **46** Qamqam mana umaytaqa asiytiwanqa pasarqaykichu, shumaqta ch'ayachiwanaykiqa. Piru payqam anche ch'aniyuq mishki mutkinawan ch'akiykunata liyashqa. **47** Chaymi allipta niyki, Taytanchiq Dyus kay warmita yumbay uchangunata pirdunaptinqam, kayshina anche kuyawan. Piru Tayta Dyus suq runa ashla uchayuqta pirdunaptinqam, chay runaqa ashlitatalla kuyan, nishpa.

48 Chaymandaqam chay warmitaqa nirqan:

—Uchaykimandam pirdunayki, nishpa.

49 Chayshina niptinqam, Jisuswan mesapi kaqkunaqa, suqnin suqnin parlarqanllapa:

—¿Imataq kashpa, kay yanqa runaqa uchangunata pirdunaykan? nishpa.

50 Piru Jisusqam chay warmita nirqan:

—Noqapi kriyishqaykiraykum, yumbay uchaykimanda pirdunaduna kangi. Kushikushpana riy, nishpa.

¹ Chaymandaqam Jisusqa dusi apustulningunawan rirqan achka llaqtakunata, achka kasiriyukunata, Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq, chay uyaqkuna Dyusta kasunambaqlapa. ² Wakin warmikunapismi Jisuspa pullan rirqan. Paykunataqam nānayningunamanda kach'akachishqa karqan. Wakinmandaqam dyablukunata qatishqa karqan. Chay warmikunamandaqam suqninqa Marya karqan. Payllam Madalinapis shutiq (Magdalamanda kashqanrayku). Paymandam Jisukristu syiti dyablukunata wichukushqa karqan. ³ Suq warmiqam Jwana shutiq. Payqam Chusapa warmin karqan. Chay Chusaqam prifiktu Irudispa wasimba kamachikuqniñ karqan. Suq warmiqam Susana karqan. Wakin warmikunapismi Jisuspa pullan puriqllapa tukuy iman kaqwan yanapashpa.

*Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan tarpuqu runawan
(Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)*

⁴ Achka llaqtakunamanda achka runa, warmi shamuptin Jisusta rikaqmi, payqa kay kumparasyunwan paykunata yach'achirqan:

⁵ —Suq tarpuqu runa simillanda shikwaptintimi, wakin simillaqa ñanman ishkirkqan. Chay ñambi ishkiq simillatam pasaapkuna sarrurqanllapa; wakin-daqam pishqokuna pallarqan. ⁶ Wakin simillaqam kaskajuman ishkirkqan. Chay simillaqam sawapilla kashpa, wayralla wiñarqan. Lukismi kaskaju kashqanrayku, mana atishpa ch'upakuya, chakirqan. ⁷ Wakin simillaqam kashakunupa ukunman ishkirkqan. Chaymi chay similla wiñaptinqa, kashakunapis pullan wiñashpa maqarqan. Chaymi limpu chingachirqan. ⁸ Piru wakin simillaqam ancha allin allpaman ishkirkqan. Chay simillaqam shumaqta wiñashpa, allita puqorqan. Chaqa kada simillitam syin granusta puqorqan.

Chayshina nishpaqam, Jisusqa ancha jwirtita nirqan:

—jQamkuna rinriyuqkunaqar allita uyawayllapa kay nishushqayta! nishpa.

*Jisusqam achka kumparasyunwan yach'achikurqan
(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)*

⁹ Chay kumparasyunda nishqambaqmi yach'akuqninguna Jisusta tapurqan:

—Niwayllapar, ¿imam munan niyta chay nishqaykiqa? nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Dyusmi munan noqapi kriyiqkuna allita intyindinaykillapa: Kayshinam ancha shumaqta rin kamachikuq, nishpa. Piru noqapi mana munaq kriyiqkunataqam achka kumparasyunwanlla yach'achini, maychika chaphaspis, ama rikananllapa, maychika uyashpasis, ama intyindinanllapa.

*Jisusmi chay kumparasyumbaq intyindichikurqan
(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)*

¹¹ 'Chay kumparasyunqam kayshina munan niyta: Dyuspa shumaq nutisyangan chay simillashina. ¹² Wakin uyawaqkunam chay similla ñanman ishkiqshina. Ancha angu shungoyuq kashpa, Dyuspa shumaq nutisyanda uyashpaqa, mana kriyillapachu. Chaymi dyabluga shamushpa, uyashqanda das qonqachin, ama kriyishpa washadu kananllapa. ¹³ Wakin uyawaqkunaqam chay ashla allpayuq kaskajushina. Chaymi Dyuspa shumaq nutisyanda uyaptinllapaqa, shunqombi mana allitaqa yurakanchu. Chaymi das kriyishpa, ashla tyimputalla ancha kushikushpa kawsanllapa. Chaymandaqam ashla padisishpaqa, das syntishpa, Dyusmanda akrakanllapa. ¹⁴ Wakin uyawaqkunaqam chay kashapa ukumbi tarpuđi wiñaqkunashina. Paykunaqam Dyuspa shumaq

nutisyanda uyashpa kriyin. Piru chaymandaqam tukuy imayuq munashpa kayta, kwirpun munashqambilla yuyashpaqa, Dyusta qonqanllapa, chay similla kashakunapa ukumbi chingaqshina. ¹⁵ Piru wakingunaqam chay allin alppashina. Chaqa ancha allin shunqoyuqkuna Dyus nishqanda uyaptinllapam, allita yurakan. Chaymi Dyustana mana shaykuq kuyashpa, kasushpa, shumaqtana kawsanllapa.

*Suq kumparasyundam rurarqan michawan
(Mk 4.21-25)*

¹⁶'Suq michata syindishpaqam, mana pipis suq almunwanqa pambanchu ni kamamba waranman pakanchu. Ashwanmi altupi ruran, yaykuqkunata achikchanambaaq. ¹⁷ Chayshinallam yumbay pakadu kaqqam suq diyaqa manana pakaduchu rin kaq. Ashwanmi achka runakuna chay mana yach'ashqangunata rinllapa yach'aq. ¹⁸ Allita uyawayllapa, chay allita yach'akuqtam Dyusqa masta rin yach'achiq. Piru chay mana allita uyakuqtaqam chay ashla yach'akushqandaqa limpu rin qonqachiq.

*Jisuspa masanguna mamambismi payman ch'ayamurqanllapa
(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)*

¹⁹ Jisuspa masanguna mamambismi ch'ayamurqan chay kashqanman. Piru ancha unda runa kaptinmi, mana atirqanllapachu ch'ayayta Jisuspa ladunmanqa. ²⁰ Chaymi Jisustaqqa suq runa abisarqan:

—Sifürsitu, mamayki masaykkunam kay sawapi. Anchash munanllapa qamwan parlayta, nishpa.

²¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Taytay Dyus nishqanda uyaqkuna kasuqkunam noqapa mamay, masaykunaqa, nishpa.

*Jisusmi wayrata yakuta qasillachirqan
(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)*

²² Suq diyam Jisusqa yach'akuqningunawan yakupi puriq barkuman yakyushpa, paykunata nirqan:

—Aku kay atun qoch'apa waq chibmanman, nishpa.

Chayshina niptinqam, rirqanllapanra. ²³ Chaymi riykaptinllapaqa, Jisusqa puñurqanna. Kanan qonqaylla ancha jwirtita wayrapfinmi, chay yakuqa ancha maqchikamushpa, undaykarqanna chay barkuman. Chaymi chay barkuqa yaqqana seqarqan. ²⁴ Seqaykaptinnaqam utqaymaya Jisustu rickh'achishpa nirqanllapa:

—¡Ay, Taytitu, Taytitu! ¡Seqaykanchiqnam yakuman! nishpa.

Chaymi Jisusqa atarishepa, chay wayrata, chay maqchikaykaq yakukunata jwirtita rimashpa, kamachishpa, limpu qasillachirqan. ²⁵ Chaymandaqam chay yach'akuqningunata tapurqan:

—¿Imapaqmí qamkunaqa mancharqaykillapa? ¿Ima manachu noqapi allita yuyakungillapa? nishpa.

Chaymi paykunaqa ancha ispantashqata, suqnin suqnin parlarqanllapa:

—¿Ima layaraq kay runaqa? ¡Rikay, kamachiptin kay wayrawan yakuqa das kasushpa, qasillarqan! nishpa.

*Dyablukuna lukuyachiptinmi, suq runa kadinakunata pitirqan
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)*

²⁶ Chay qoch'apa waq chibmanman rishpaqam, Gadarapa manyanman ch'ayarqanllapa. Gadarapam Galiliyapa chimba shutimbi kidan. ²⁷ Chay yakupi puriq barkumanda qoch'apa manyambi ishkiptinllapaqam, suq luku gadarinu runa Jisusman ch'ayarqan. Chay runapa kwirpumbim achka tyimpuna dyablukunapa ispiritunguna tiyashqa karqan. Chaymi

luku kashpa, sипрalla puriq. Kanan pantyungunapim tiyaq. Wasimbiquam manana tiyarqanchu.²⁸ Chay runaqam Jisusta chapashpa, qayach'akushpa, ñawpambi qonqorikushpa nirqan:

—¿Imapaqmí mitikungi noqamanqa, qam ancha pudirniyuq Dyuspa Chur-inqa? Rrugaykim, yush'aykú, amar qeşachawaychu, nishpa.

²⁹ Chaqa Jisusqam chay runamanda qatiykarqan chay dyabluta. Chaymi chayshina chay dyabluqa rrugarcyan. Chay dyabluqam achka tyimpuna chay runataqa dwiñukushqa karqan. Chaymi runakunaqa chay runata sujitananllapa yuyashpa, makingunamanda, ch'akingunamanda kadinakunawan alli alli watashqallapa karqan. Piru chay lukuqam chay kadinataqa mana kwintashpachu, pitishpa, chuncha lugarkunaman rirqan, dyablu apaptin.

³⁰ Jisusmi tapurqan:

—¿Imam shutingi? nishpa.

Payqam nirqan:

—Manadam shutinillapa, nishpa.

Chayshinaqam nirqan, ancha achka dyablukunapa ispiritunguna chay runapa kwirpunman yaykushqa kaptin. ³¹ Chay dyabluqunaqam Jisusta ancha rrugarqanllapa, ama chay manchaypaq talalanman kach'anambaq. ³² Anaq ladun qaqqapim ancha achka kuchikuna mikuykarqan. Chaymi chay dyabluqunaqa Jisusta rrugarqanllapa, chay kuchikunaman yaykunambaq. Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, riyllapa, nishpa.

³³ Chayshina niptinqam, chay dyabluqunaqa runamanda lluqshishpa, chay kuchikunamanna yaykurqanllapa. Chaymi yumbay chay kuchikunaqa, lukuyashpa, qayach'akushpa, qaqqamanda kallpassha, qoch'amana seqrqan. Chaymi ch'uqashpa yumbayna wañurqanllapa.

³⁴ Kanan chay michiqkunaqam chayta rikashpaqa, ancha manchashpa, kallpaylla rirqanllapa abisaq ch'akrangunapi kaqqunata, llaqtambi kaqqunata:

—Kay kusasmi pasawashqa, nishpa.

³⁵ Chaymi ancha achka runakuna rirqanllapa, chay pasashqanda rikaq. Kanan Jisus kashqanman ch'ayashpaqam, chay lukutaqa kach'akashqatana tarirqanllapa, Jisuspa ch'akin kaqqi tiyaykaptin. Chay runaqam jwisyumbina kashpa, mudanandapis allitana rurakushqa karqan. Chayta rikashpaqam, ancha mancharqanllapa. ³⁶ Kanan chay rikaqqunaqam chay shamuq runakunata manyaqllá parlachirqanllapa:

—Rikashqallapam kani chay lukuta Jisus kayshina kach'akachiaptin, nishpa.

³⁷ Chaymi chay gadarinukunaqa ashwamba mancharqanllapa. Chayraykum yumbaynín Jisusta rrugarqanllapa, chay Gadaramanda lluqshinan. Chaymi Jisusqa barkuman yaykushpa, chay Gadaramandaqa rirqanna. ³⁸ Kanan chay runa kach'akaqqam Jisusta ancha rrugarqan pullan apanambaq. Piru Jisusqam kamachishpa kidanambaq, dispidikashpa nirqan:

³⁹ —Wasikiman kutirishpa, Tayta Dyus tukuy ima ancha yanapashushqanda ayllu yikunata willay, nishpa.

Chaymi chay runaqa llaqtanman kutirishpa, yumbayta parlachirqan:

—Jisusmi kayshina ancha yanapawashqa, nishpa.

*Jisusmi suq warmita kach'akachishpam, suq chinata kawsachimurqan
(Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)*

40 Jisus kutimuptin chay qoch'apa suq ladu chimbanmanqam, ancha achka runa, warmi chaypi payta shuyaykarganllapa. Chaymi shamuptinqa, ancha kushikushpa, shumaqta ch'ayachirqanllapa. **41** Chaymambismi suq runa Jayru shutiq ch'ayarqan. Payqam suq sinaguga wasipa kamachikuqniñ karqan. Chay Jayrum Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, kayshina ancha rrugarqan:

—Taytitu, yush'aykur aku wasiyman, nishpa.

42 Chaqa payqam suq chinayuqlla karqan. Piru chay chinanqam dusi watayuq kashpach'i, wañuykarqanna. Chaymi Jisusqa Jayruwanna riptynqa, ancha achka runa, warmi ikinda kish'kichaypa rirqanllapa.

43 Chay runakunapa ukumbiqam suq qeshyaq warmi riykarqan. Chay warmitaqam yawarqa dusi wata tukuya mana dijarcanchu. Chaymi ancha qeshyaqlla puriq. Kanan ambikuqkunata pagarashpam, tukuy ima kaqninda limpuna ushyashqa karqan. Piru manam ni mayqan ambikuq atirqanchu kach'akachiytaqa. **44** Chaymi chay warmiqa ikin laduta qemikashpa, Jisuspa kapamba manyanda makinda ruraptinlla, yawarqa das dijarqan. **45** Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Pitaq kapayta llamkashqa? nishpa.

Yumbay ikinda riqkunaqam nirqanllapa:

—Manam, manam, nishpa.

Chayshina niptinllapaqam, Pidruqa wakin yach'akuq masingunawan, nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, kay tukuy runam kish'kishashuykangi. Tukuy ladumandam kumsashungi. Chaypaqqa ¿imarakytataq tapukungi: “¿Pitaq kapayta llamkashqa?” nishpaqa?

46 Piru Jisusqam nirirqan:

—Suqnikim kapayta llamkarqayki. Chaqa pudirniy kach'akachishqandam syntishqa kani, nishpa.

47 Chaymi warmiqa yuyashpa: Mananam atinichu pakakuyta, nishpa, ancha manchaywan ch'apsikashpa, Jisuspa ñawpanman risnpa, qonqorikushpa, yumbaypa ñawpambi Jisusta nirqan:

—Taytitu, noqapi qeshyaq kashpa, kapitaykipa manyanda llamkashqa kani. Chaymi diki llamkashpalla kach'akarqay, nishpa.

48 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ijita, noqapi yuyakushqaykiraykum kach'akashqana kangi. Chayri kananqa kushikushpana riy, nishpa.

49 Chayshina Jisus rimaykaptinmi, chay sinaguga wasipa kamachikuqniñ Jayrupa wasinmanda suq runa ch'ayamushpa nirqan:

—Chinaykiqam wañushqana. Amana Yach'achikuqtaqa piñachiychu, nishpa.

50 Chayshina chay runa niptimbismi, Jisusqa Jayruta nirqan:

—Ama manchaychu. Allita noqapi yuyakuy. Chinaykiqam rin kawsamuq, nishpa.

51 Chaymandaqam wasinman ch'ayashpaqa, Jisusqa yumbaya nirqan:

—Ama yaykuyllapachu, nishpa.

Chaymandaqam Pidruwan, Jakubuwan, Jwanwan, almapa taytanwan mamanwanlla Jisusqa yaykurqan. **52** Uku wasipiqa dwilipi kaqkunaqa almitapaq yupakuykarqanllapa. Piru Jisusqam chay yupakuqkunata nirqan:

—Ama waqayllapachu. Chinaqam mana wañushqachu. Puñuykanllám, nishpa.

53 Chaymi yumbay paykuna yach'ashpa: Chinaqam allipta wañushqana, nishpa, Jisustaqa asiparqanllapa.

54 Piru Jisusqam almitata makinmanda piskashpa, jwirtita nirqan:
—¡Chinita, atariy! nishpa.

55 Chayshina qayaptinllam, chay chinaqa das kawsamushpa, atarimurqanna. Chaymi Jisusqa kamachirqan, qaranambaqlalla chay chinata. **56** Kanan chay taytanwan mamangqam ispantashqata ancha kushikurqanllapa. Piru Jisusqam paykunata kamachirqan, chay rurashqambaq ama pitapis parlachinanllapa.

9

Jisusmi dusi apustulningunata kach'arqan, paypaq yach'achikunanllapa (Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)

1 Jisusmi tandashpa chay dusi akrashqan yach'akuqninda, pudirninda qorqan, runakunamanda atinanllapa dyablukunata qatiya, qeshyaqkunata atinanllapa kach'akachiyyta. **2** Kanan paykunatam kach'arqan, rinanllapa Dyuspaq yach'achiq runakunata, warmikunata: "Dyusmi munan shumaqta payta kasunanchiqllapa", nishpa. Kach'arqambismi, kach'akachinanllapa qeshyaqkunata. **3** Chaymandaqam nirqan:

—Chayshinallar riyllapa. Amar apayllapachu burdunda, alfurjata, fiyambrita, ni qellayta. Mudanaykitaa suqtalla kadunu apayllapa.

4 Mayqan wasiman ch'ayashpaqa, chaypilla kidayllapa, chay lugarmanda rinaykikaman. **5** Mayqan llaqtapi mana munaptinllapa ch'ayachishuytaqa, lluqshishpa, ch'akikikunata ch'apsiy pulbu ishkinan, yach'ananllapa: Chay apustulkunaqam manana kwintayuqchu noqanchiqkunawanqa, nishpa.

6 Chaymi apustulningunaqa kasiriyukunaman rishpa, tukuy maypi Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikushpa, qeshyaqkunata kach'akachirqanllapa.

Gubyirnu Irudismi Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan (Mt 14.1-12; Mk 6.14-29)

7 Gubyirnu Irudismi tukuy ima Jisus rurashqambaq yach'arqan. Lukismi runakuna suqpaq suqpaq rimaptinllapa, Irudisqa ancha yuyashpa tapurqan: "¿Chayshinaqa pitaq chay runaqa?" nishpa. Chaqa Jisuspaqqam wakinqa niq: "Alma Jwan Shutichikuqmí wañushqanmanda kawsamushpa, Jisusna shutin", nishpa. **8** Wakinqam nirqan: "Dyuspaq rimaq Eliyasmri rikakumushqa", nishpa. Wakinqam nirqan: "Dyuspaq únay rimaqkunamandam suqniñ kawsamushqa", nishpa. **9** Chaymi chay Irudisqa ancha yuyashpa nirqan:

—Piru Jwan Shutichikuqpa umandaqam noqa kikiy pitichirqay. ¿Chayshinaqa pipa famandaraqri ancha parlanllapa: "Kaykunatam rurashqa", nishpaqa?

Chaymi Irudisqa Jisusta ancha munarqan riqsiyta.

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan (Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Chaymandaqam chay dusi apustulninguna kutimushpaqa, yumbay rurashqanllapata Jisusta parlachirqanllapa. Chaymi Jisusqa suqkunamanda akrakashpa, paykunata apashpa, rirqan Bitsayda llaqtapa sawa chuncha lugarmanna. **11** Piru runakunaqam yach'ashpa: Jisusqash waq llaqta Bitsaydapa sawa chunchambi, nishpaqa, ikinda rirqañllapa. Chaymi chay runakuna ch'ayaptin, Jisusqa paykunata

shumaqta ch'ayachishpa, yach'achirqan imashinam Tayta Dyus shumaqta rin kamachiq yumbay payta kasuqkunata. Kanan qeshyaqkunatapismi chaypiqa kach'akachirqan.

12 Chaymandaqam tardiyaptinqa, chay dusi apustulkunaqa Jisusta nirqanllapa:

—Dispidiyna kay achka runata, warmita, kay sirka lugarkunaman rinanllapa, pusadanda, mikunanda maskaq. Chaqa kay chunchapiqam mana pipis tiyanchu, nishpa.

13 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkuna qarayllapa, nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—¿Imatanamir qarashaqlapqa? Sinku tandita, ishkay piskaditullam kan. Yumbay kay uyashuqkunata qaranayllapaqam munan rinayllapa karuman, ancha achka mikunata randimuq, nishpa.

14 Chaqa ullqokunallach'i karqan 5.000qa. Piru Jisusqam yach'akuqningunata kamachirqan:

—Yumbayta tiyachiyllapa 50, 50 waqqi kaypi, nishpa.

15 Chay nishqanshinam yumbayta tiyachirqanllapa pachan pachan.

16 Chaymi Jisusqa chay sinku tanditata chay ishkay piskadituta piskashpa, syluman chapakushpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam pitishpa, yach'akuqningunata qorqan, paykunana aypachinambaq yumbay runakunata, warmikunata, wambrakunata. **17** Chayshinam yumbay mikurqanllapa undanangaman. Undaptinllapaqam chay tandawan pijisituqa dusi kanastas unda subrarqan.

*Pidrum Jisusta nirqan: "Dyus Akrashqan Washadurmì kangì", nishpa
(Mt 16.13-19; Mk 8.27-29)*

18 Suq diyam Jisus suq chuncha lugarpi Dyusman mañakuykarqan. Chaypi yach'akuqninguna paypa pullan kaykaptinmi, Jisusqa kayshina tapurqan:

—Mayá, runakunaqa ¿imatam nin noqapaqqqa? ¿Pish kani paykunapaqqqa? nishpa.

19 Chaymi paykunaqa nirqan:

—Wakinmi nin, Jwan Shutichikuqshi kangi. Wakingqam nin, Dyuspaq unay rimaq Elyasshi kangi. Wakingunaqam nin, Dyuspaq unay rimaqkunamanda suqniñ kawsamuqshi kangi, nishpa.

20 Chayshina niptinllapaqam, paykunata tapurqan:

—Mayá, qamkunaqa ¿imatataq ningi? ¿Pitaq kani qamkunapaqqqa? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—¡Qamqam Dyus Akrashqan Washadurniyllapa kangi! nishpa.

*Jisusmi nirqan: "Rinllapam wanchiwaq"
(Mt 16.20-28; Mk 8.30-9.1)*

21 Piru Jisusqam chay yach'akuqningunata ancha kunarqan, chay nishqanllapatama pitapis ninambaqlapa. **22** Kayshinapismi nirqan:

—Dyus nishqanda kumplinaypaqmì noqa Dyusmanda Shamuq Runaqá ancha rini ñakaq. Chaqa chay kamachikuq ansysanukuna, chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkunam mana baliqpaq riqsiwashpa, rinllapa wanchiwaq. Piru chayshina wanchiwaptimbismi, kimsa diyamanda rini kawsamuq, nishpa.

23 Chayshina nishpaqam, yumbayta nirqan:

—Mayqan runa noqapa yach'akuqniy munashpa kaytaqa, tukuy ima pay munashqanda dijanqa. Chaymandaqa tukuy diya noqatalla kasuwashpa kawsanqa, awnki suq kruspi munaptinllapa wanchiytapis. **24** Chaqa mayqanniki noqata ñigawashpa, bidaykita washanaykiqam, ringi chingaq

tukuy tyimpupaq. Piru noqapi kriyishqaykirayku mayqan wanchishuptin-qam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanayki. ²⁵ Mayá, suq runa ichu suq warmi tukuy kay munduta ganashpa, piru jwisyu diyapi chingashpaqa, *zimatam ganashqa?* Manam nimatapis gánashqachu. ²⁶ Chaymi mayqan runa noqapaq ichu yach'achikushqaypaq penqakush-paqa, kayta yach'anqa: Dyusmanda Shamuq Runa Jisukristum syilumanda rin kutimuq suq ancha kamachikuq gubyirnushina, Tayta Dyuspa llipyayn-inwan llipyashpa, paypa santu anjilningunawan. Chay diyaqam paypis noqapaqqa rin penqakuq, nishpa. ²⁷ Piru alliptam niykillapa, wakin kaypi kaqkunaqam mana rinllapachu wañuq, Dyus kamachikuqtarikanangaman, nishpa.

Jisukristum achikchakurqan
(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)

²⁸ Uchu diyas pasaptinch'i, Jisusqa Pidruta, Jakubuta, Jwanda apashpa, rirqan suq atun lumapa sawanman, Dyusman mañakuq. ²⁹ Chaypi Jisus Tayta Dyusman mañakuykaptinmi, qaqlanqa limpu suq layayarqan. Mudanambismi ancha yuraqpaq tikrakashpa, ancha llipyarqan. ³⁰ Chaymandaqam ishkay runa chaypi rikakushpa, paywan parlarqanllapa. Suqmi Muysis, suqqam Eliyas karqan. ³¹ Yumbay rridurninllapapi ancha llipyarqan. Kanan paykunaqam Jisuswan parlaqllapa:

—Jirusalimbi wañuptikim, Dyus nishqanshina rin kumpliq, nishpa.

³² Kanan Pidruqam ishkay kumpañirunwan ancha puñunaykarqan. Piru puñuymanda agwantashpa, chapakushpam, rikarqanllapa Jisusta chay ishkay runawan rupayshina achikchakuqa. ³³ Chaymanda Muysis, Eliyas Jisusmanda ashuykaptinqam, Pidruqa Jisusta nirqan:

—¡Yach'achikuq Taytitu, ancha shumaqraq kaypi kashqanchiqqa! Rurashaqlapa kimsa chugllakunata, suqta qambaq, suqta Muysispaq, suqta Eliyaspaq, nishpa.

Piru Pidruqam ancha ispantashpa, mana yach'arqanchu: Imamat rimaykani, nishpaqa. ³⁴ Chayshina Pidru rimaykaptinllam, pukutay shamushspa, paykunataqa limpu pambarqan. Chaymi ancha mancharqanllapa. ³⁵ Kanan chay urasmi anaq pukutaymanda Taytanchiq Dyusqa Jisukristupaq nirqan:

—Kayan kuyashqay Churiyqa. Payta uyayllapa, nishpa.

³⁶ Chaymandaqam paykuna chapakushpaqa, sapalandallana Jisustaqa rikarqanllapa. Kanan paykunaqam chay diyakunaqa mana ni pitapis chay rikashqambaqqqa parlachirqanchu.

Jisusmi suq wambra atakiyuqta kach'akachirqan
(Mt 17.14-21; Mk 9.14-29)

³⁷ Qayandin chay lumamanda shamuptinllapam, achka runakuna rirqan-llapa Jisusta tinguq. ³⁸ Kanan chay runakunapa ch'awpinmanda suqningqam ancha jwirtita Jisusta nirqan:

—¡Yach'achikuq Taytitu, yush'aykur kay sapalan churiyta yanapay! ³⁹ Chaqa dyablum atakikunata qoshpa, qayach'achin. Kanan ancha qesachash-pam, babash'kunata sitakuchishpa, mana munanchu dijaya. ⁴⁰ Chaymi yach'akuqnikikunata rrugarqani, kay wambraymanda dyabluta qatinanllapa. Piru manam atirqanllapachu qatiytaqa, nishpa.

⁴¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¡Ayayay, qamkuna mana yuyakuqkuna, mana allita ruraqkunaqa! *¿Ima tyimpukamanraq qamkunataqa agwantashqayki?*

Chaymandaqam chay chulupaq taytanda nirqan:

—Mayá, chay wambraykita kayman apamuy, nishpa.

⁴² Chaymi chay chuluqa Jisusman qemikaptin, chay dyabluqa ancha fiyu atakikunata qoshpa, ch'apsi ch'apsi pambaman bularqan. Piru Jisusqam chay dyabluta anyashpa, qatirqan chay chulumanda. Chaymandaqam chay chulutaga intrigarqanna taytanda. ⁴³ Chay runakunaqam ancha ispan-tashqata chapashpa, yuyarqanllapa: Ancha pudirniyuqmi Tayta Dyusqa, nishpa.

*Jisusmi nirirqan: "Rinllapam wanchiwaq"
(Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)*

Chay rurashqambaq yumbay ispantaptinmi, Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

⁴⁴ —Kay nishushqayta allita uyawashpa, ama qonqayllapachu. Noqa Dyusmanda Shamuq Runatam rinllapa intrigakuwaq ch'iqniwaq runaku-napa makinman, nishpa.

⁴⁵ Piru yach'akuqningunaqam chay nishqandaqa mana atirqanllapachu intyindiya, yuyaynillapa pambadushina kaptin. Kanan intyindinanllapa munashpa tapuytapismi, manchashpa, mana tapurqanllapachu.

*Mas kamachikuqmi kayshina kanqa
(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)*

⁴⁶ Chaymandaqam chay yach'akuqningunaqa paykunapura suqnin suqnin anyanakurqan:

—Noqam mas kamachikuqqa kani, nishpa.

Suqqam niriq:

—Manam qamchu; noqam mas kamachikuqqa kani, nishpa.

⁴⁷ Chayshina anyanakuptinmi, Jisusqa paykuna yuyashqanda yach'arqan. Chaymi suq wambrituta apamushpa ladunman, ⁴⁸ paykunata nirqan:

—Mayqan runa kasuwashpa, kay wambrituta ch'ayachiqqam alabis noqata ch'ayachiwaykanmanshina. Chay ch'ayachiwaqqam kach'amuwaqtapis ch'ayachiykhan. Chaqa mayqanniki kay takshitashina umildi kaqmí más kamachikuqqa ringi káq, nishpa.

*Chay mana kuntranchiqmi faburninchiqqa
(Mk 9.38-40)*

⁴⁹ Chaymandaqam yach'akuqni Jwanqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, rikashqallapam kani suq runata qamba shutikita myintashpa, dyablukunata runakunamanda qatiykaqta. Piru chay runaqam mana noqanchiqwanqa purishqachu. Chaymi nirqayllapa, ama chayshina ruranambaq, nishpa.

⁵⁰ Chaymi Jisusqa payta nirqan:

—Ama chayshinaqqa niyllapachu. Chay mana kuntranchiqmi noqanchiqpa faburninchiqqa, nishpa.

Jisusmi Jakubuwana Jwanda anyan

⁵¹ Syluman kutinambaq tyimpu ch'ayaykaptinqam, Jisusqa suq balurta piskarqan, Jirusalinman rinambaq. ⁵² Kanan ñanda riyakashpam, wakin yach'akuqninda ñawpanda kach'arqan, pusadata maskanambaq. Chaymi paykuna ñawpashpaqa, prubinsya Samaryapa suq kasiriyunman ch'ayarqanllapa. ⁵³ Piru chay Samaryamanda kaqkunaqam yach'arqanllapa: Jisusmi Jirusalinman riykan, nishpa. Chaymi mana munarqanllapachu pusadata qoytaqa. [Nuta: Chay prubinsya Samaryamanda kaqkunam munarqanllapa yumbay runakuna Samaryapilla Dyusta adurananllapa; ama Jirusalinbiqa.] ⁵⁴ Chayta rikashpaqam, chay apustulnín Jakubuwana Jwanqa nirqanllapa:

—Kamachikuq Taytitu, *qmunangichu Dyuspaq rimaq Eliyasshina*, kamachikunayllapa, sylimanda ninakuna ishkishpa ushyanambaq chay kasiriyupi tiyaqkunata? nishpa.

55 Chaymi Jisusqa tikrakashpa, paykunata anyarqan:

—Qamkunaqam mana yach'angichu ima laya malu ispiritum chay layataqa yuyachishungi, nishpa. **56** Chaqa noqaqam mana shamushqachu kani, runakunata wanchinapaq. Ashwanmí shamushqqa qana kani, paykunata washanapaq, nishpa.

Chaymandaqam suq kasiriyumanna rirqanllapa.

Jisustam munanllapa sigiyta

(Mt 8.19-22)

57 Riykaptinllapaqam ñambi suq runa Jisusta nirqan:

—Taytitu, munanim rihta may rishqaykita, nishpa.

58 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Surrukunaqam mach'ayniyuq. Pishqokunapismi kamachayuqkuna. Piru noqa Dyusmanda Shamuq Runa kashpapismi, mana atinichu maypi umayta isqandashpa samachiya, nishpa.

59 Chaymandaqam Jisusqa suq runata nirqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

Piru chay runaqam nirqan:

—Taytitu, dijawayraqri rinaypaq taytaya pambaaq, nishpa.

60 Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—(Noqapi mana kriyiqkunaqam wañushqakunashina.) Chay mana kriyiqkunata dijay, chay mana kriyiq wañushqakunata pambananllapa. Piru qamqa shamuy noqawan, runakunata yach'achinanchiq: Dyusmi yumbay runata, warmita shumaqta rin kamachiq, nishpa.

61 Chaymandaqam suq runapis Jisusta nirqan:

—Taytitu, noqapismi munani rihta qamwan. Piru dijawayri puntata aylluukunamanda dispidikanapaq, nishpa.

62 Piru Jisusqam chay runataqa nirqan:

—Suq runa yapukuq aradunda piskashpaqam, mana ikimanga chapanchhu. Chayshinallam noqata munaq kasuwaqqqa ikiman kutishpaqa, mana balinmanchu, Dyusta sirbinanqa, nishpa.

10

Jisusmi 70 yach'akuqningunata kach'arqan yach'achikunambaq

1 Jisusqam munarqan rihta achka lugarkunaman. Chaymi yach'akuqningunamanda 70ta akrashpa, puntata kach'arqan, ishkay ishkayta, chay yumbay llaqtakunaman, kasiriyukunaman rinanllapa. [Nuta: *Wakin unay biblyakunapim nin: "72 yach'akuqningunamat kach'arqan", nishpa.*] **2** Chaymi paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, kusichaqam ancha achka kan. Piru kusichakuqkunaqam ashllitalla. Chayrayku qamkunaqa kusichapa dwiñunman mañakuyllapa, mas trabajadurkunata kach'anambaq, kusichata tandananllapa. **3** Chaymi qamkunata uñakunatashina kach'aykillapa, rinaykillapa ancha atun surru layakunapa ukunda. **4** (Piru Dyusmi rin kwidashuqlapa.) Chayri ama apayllapachu alfurjaykita ni qellaynikita ni llanqekita. Ñanda riqshinapis ama arkakayllapachu mayqanda parlachishpaqa. **5** Kanan ch'ayashpa suq wasimanqa, puntata napaykushpa kayshina niyllapa: “Tayta Dyusri kay wasipi tiyaqkunata yanapashunqa, shumaqta kawsanaykillapa”, nishpa. **6** Chayshina

niptikillapam, Dyusqa rin yanapaq chay shumaq uyashuqkunata. Piru mana munaptinllapa uyashuytaqam, Dyusqa mana rinchu yanapaq paykunataqa. ⁷ Mayqan wasiman ch'ayachishuptinqa, chaypilla kidashpa, paykuna ima qoshushqanda mikuylapa, upyayllapa. Amar wasin wasinqa puriyllapachu. Chaqa trabajaqqam dirichuyuq mantinsyuninda ch'askinambaq. ⁸ Chayri suq llaqtaman ch'ayashpa, chay may ch'ayachishushqambi ima qoshushqanda mikuylapa. ⁹ Chay llaqtapi qeshyaqkunata kach'akachishpa, niyllapa: "Dyusqam ch'ayamuykanna qamkunaman, shumaqta kamachikunambaq", nishpa. ¹⁰ Piru chay mayqan llaqtapi mana pipis ch'ayachishuptinqa, sawa kallingunaman lluqshishpa, paykunata niyllapa: ¹¹ "Kay llaqtaykipa allpan ch'akiyllapapi pigakashqandam ch'apsinillapa, amana nima kwintayuqchu kanayllapa qamkunawanqa, nishpa. Chaqa yach'ayllapa, Dyusmi munashqa qamkunaman ch'ayayta, payta kasushpa, shumaqta kawsanaykillapa. (Piru qamkunaqam mana munarqaykillapachu)" nishpa.

¹² Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Allita uyawayllapa, chay mana ch'ayachishuqkunaqam jwisyu diyapiqa mas kastigadu rinllapa kaq chay rupashqa Sudumapi tiyaqkunamandaqa.

Jisusmi paypi mana kriyiqkunata anyarqan (Mt 11.20-24)

¹³ 'Ay, imanangillaparaqri qamkuna Kurasin llaqtapi tiyaqkuna, qamkuna Bitsayda llaqtapi tiyaqkunaqa! Chaqa ñawpaykillapapi achka milagrukunata ruraptiyepismi, mana munangillapachu noqapi kriiyitaqa. Qamkunaqam uchaykikunata mana munangillapachu dijayta. Piru qamkunapi rurashqay milagrukunata waq Tiru llaqtapi, waq Sidun llaqtapi ruraptiyqach'i, paykunaqa unayna uchangunata dijanandallapa. Chaqa paykuna mana allikunata rurashqanrayku syintishpach'i, waqashpa, lutu mudanakunata rurakushpa, ush'pata sawanman basyanandallapa. ¹⁴ Kaytapis yach'ayllapa, qamkuna Kurasin llaqtapi tiyaqkuna, Bitsayda llaqtapi tiyaqkunaqam, jwisyu diyapiqa mas kastigadu ringillapa kaq chay Tiripi, Sidumbi tiyaqkunamandaqa. ¹⁵ Mayá, ¿qamkuna Kapirnawun llaqtapi tiyaqkunaqachu yuyangillapa: Anaq syilumanmi rini riq, nishpa? ¡Manám! Ashwanmi Tayta Dyus rin wichukushuqllapa wañushqakunapa lugarninman.

¹⁶ Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Qamkunata uyashuqkunaqam noqatapis uyawaykanllapa. Ch'iqnishuqkunaqam noqatapis ch'iqniwaykanllapa. Chay mayqan ch'iqniwaqqam Taytay Dyustapis ch'iqniykan. Chaqa paymi kach'amuwashqa, nishpa.

Chay 70 kach'adungunam kutimurqanllapa

¹⁷ Jisuspa chay 70 kach'adungunam anch'a kushikushpa kutimurqanllapa. Chaymandaqam Jisusta nirqanllapa:

—Taytitu, qamba shutikita myintashpa dyablukunata qatiptiyllapam, k-suwashpa runakunamanda lluqshirqanllapa, nishpa.

¹⁸ Chayshina niptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Arí, rikashqam kani chay dyabluta anaq syilumanda rrilampagushina ishkimuqta. ¹⁹ Chaymi noqaqa kamachikuqkunata rurashushqallapa kani, kulibrakunapa, atallkikunapa (alakran kurukunapa) sawambi sarrukunaykillapa, dyablutapis binsinaykillapa, ama nimapi dañachishunannllapa.

²⁰ Piru ama kushikuyllapachu dyablukunata qatiptikillapa. Ashwan kushikuyllapaqa shutikillapata anaq syilipi iskibrishqambaq.

*Jisukristum kushikurqan
(Mt 11.25-27; 13.16-17)*

21 Chayshina Jisus niyaktingqam, Dyuspa Santu Ispiritun paytaqa ancha kushichirqan. Chaymi Tayta Dyusta nirqan:

—Taytitu, anaq sylupa, kay pachapa kamachikuqniñ kashpam, waq yach'ayniyuq runakunamanda, waq intyindiqkunamanda pakashqaykitka shumaqta yach'achishqa kangi umildikunata. Chaymi ancha alabayki, Taytitu. Chaqa chayshina kanambaqmi qam munashqa kangi.

22 Taytay Dyusmi yanapawashqa, tukuy imapaq yach'anaypaq. Piru manam pipis yach'anchu Dyuspa Churin kashqaytaqa. Taytay Dyusllam yach'an paypa Churin kashqaytaqa. Chayshinallam mana pipis yach'anchu: Pim Tayta Dyusqa, nishpaqa. Noqa kikiy Churinllam paytaqa riqsini. Kanan yach'achishqay runakunallam Taytay Dyustaqra rinnllapa riqsip shunqombi.

23 Chayshina nishpaqam, Jisusqa yach'akuqningunaman tikrakashpa, paykunatalla nirqan:

—Kushikunqallapa qamkunashina rikawaqkunaqa. **24** Ancha klarutam niykillapa, Dyuspaq achka rimaqkuna, achka gubyirnukunam ancha munarqanllapa rikawayta, uyawayta, qamkuna kanan kay rikawashqaykishina, uyawashqaykishina. Lukismi (wañushqana kashpa) mana atirqanlapachu rikawayta ni uyawayta, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan allin samaryanuwan

25 Muysispa liyningunata suq yach'achikuqmi Jisusta mallipananrayku atarishtpa, kayshina tapurqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿imatam atini rurayta, Dyuswan tukuy tyimpu kawsanaypaqqa? nishpa.

26 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Muysispa liyningunaqa ¿imatam nin? Liyishpaqa, ¿imatam intyindingi? nishpa.

27 Chaymi chay yach'achikuqqa nirqan:

—Chay liykunaqam nin: “Tayta Dyusta kuyayllapa tukuy shunqoykiwan, tukuy bidaykiwan, tukuy jwirsaykiwan, tukuy yuýaynikiwan. Ruña masikitapis kuyay, kwirpuykita kuyashqaykishina”, nishpa.*

28 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Allitam nishqa kangi. Chay rimashqaykitu rurashpaqam, Dyuswanna tukuy tyimpu ringi kawsaq, nishpa.

29 Piru chay yach'achikuqqam ama atipadu kanambaq, yanqana tapurqan:

—¿Piru pitaq runa masiyqa? nishpa.

30 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Suq isrraylinu runam Jirusalinmanda ura Jiriku llaqtaman riykarqan. Chayshina riykaptinmi, ladrunguna ñambi tingushpa, ancha maqashpa, yaqqa wanchishpa, tukuy imanda limpu qoch'irqanllapa. Kanan mudanandapismi llushtichishpa, aparqanllapa. Kanan chay runataqam wañushqatashina ñambi dijashpana, rirqanllapa. **31** Chaymandaqam suq isrraylinu kura chay ñanda pasaykarqan. Payqam chay runata rikashpaqa, ladiyashpa, karu kaqta pasarqan. **32** Chaymandaqam isrraylinu kurakunapa suq yanapakuqniñ libita runa chay chugridu runa kashqanman seqamurqan. Chay libita runapismi rikashpaqa, ladiyashpa, karu kaqtalla pasarqan. **33** Piru suq runa Samaryamanda kaqmi chay ñanda riqshina chay runata rikashpaqa, ancha llakiparqan. **34** Chaymi paypa ladunman

* **10:27** Deuteronomio 6.5; Levítico 19.18

qemikashpa, asiytiwan, binuwan ambishpa, trapitukunawan chugringu-nata pambarqan. Chaymandaqam burrumbina aparqan suq pusadaman. Chaypiqam chay diyaqa payna kwidarqan. ³⁵ Qayandingqam rinambaqna kashpaqa, chay pusada dwiñuta ishkay dinaryu qellayta qoshpa nirqan: "Yush'ayku kay runitata kwiday. Payta yanapashpa masta gastaptikiqam, kutimushpaa pagarashqayki", nishpa.

³⁶ Chayshina nishpaqam, Jisusqa tapurqan:

—Mayá, niway, chay chuqridu runapaq, chay kimsa runamandaqa ḡmayqanninmi mas allin runa masinqa kashqa, (chay furastiru samaryanu ichu chay isrraylinu kura ichu kurakunapa chay yanapakuqnin libita)? nishpa.

³⁷ Muysispa liyningunata chay yach'achikuqqam nirqan:

—Chay llakipaqpri mas allin runa masinqa karqan, nishpa.

Chaymi Jisusqa kamachirqan:

—Qambilis rishpa, chayshinalla yanapakuy, nishpa.

Jisusmi Martapa, Maryapa wasimbi karqan

³⁸ Jisusmi chay kaykashqanmanda rishpaqa, suq kasiriyuman ch'ayarqan. Chaypim suq warmi Marta shutiq tiyarqan. Paymi Jisusta wasinman ch'ayachirqan. ³⁹ Martapaqam suq masan (panin) Marya shutiq. Chay Maryaqam Jisuspa ñawpambi tiyarqan, payta uyanambaq. ⁴⁰ Piru Martaqam tukuy ima ruranayuq karqan. Chaymi payqa qemikashpa, Jisusta nirqan:

—Taytitu, ḡmanachu llakipawangi? Maryam dijawashqa yumbay trabajukunawan, sapalaylla ruranaypaq. Kamachiyri yush'ayku, yanapawanambaq, nishpa.

⁴¹ Piru Jisusqam nirqan:

—Marta, Marta, qamqam chay ruranaykipaqla ancha llakiwan kangi ruranaykipaq. ⁴² Suq ruranallam tukuy imamanda mas allinqa. Chay ruranataqam Maryaqä ancha allita akrashqa. Chaymi mana ni pipis atin-qachu laduymanda ashuchiyyatqa, nishpa.

11

Jisusmi yach'achikurqan, Tayta Dyusman mañakunanllapa (Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Suq diyam suq lugarpi Jisusqa Tayta Dyusman mañakurqan. Chaymandaqam suq yach'akuqninqa nirqan:

—Jwan Shutichikuqmi yach'akuqningunata yach'achirqan, Dyusman mañakunanllapa. Chayri qambilis yach'achiwayllapa, Dyusman mañakunayllapa, nishpa.

² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kayshina Dyusman mañakuyllapa:

Taytanchiq Dyusitu „syilipi kaq“, qamllam ancha santu, mana nimä uchayuqchu kangi. Chaymi ancha balin, yumbay runa warmi qamtalla adurashunanllapa.

Shamuyri, qamna yumbayta shumaqta kamachinayki.

Qam munashqaykitar yumbay runa, warmi kay pachäpi ruranqallapa, anaq syilipi ruraqkunashina.

³ Taytitu, tukuy diyapaqri mikunitayta qowayllapa.

⁴ Mana allita rurashqaytapisri pirdunawayllapa, noqaykuna waq mana alli rurawaqkunata pirdunashqayshina.

Dyablu munaptin tyintawaytapisri, ama dijaychu uchata rurachiwananqa.
Ashwanri tukuy chay mana allikunamanda washawayllapa, nishpa.

5 Jisusqam paykunataqa nirqambis:

—Mayá, mayqanniki suq kumpañiruyuq kashpa, ch'awpi tutata ringiman pungunmanda qayaq: “Kuyashqay kumpañiritu, pristawayri kimsa tanditata. **6** Suq bisitaymi karumanda kanalitan wasiyman ch'ayamushqa. Chaymi mana nimay kanchu qaranaypaq”, nishpa. **7** Chayshina niptik-iqam, chay kumpafiruyki ukumanda nishungiman: “[Ama piñachiwaychu! Punguyqam alli kirpashqana. Puñuykaninam. Wambraykunapismi pullay puñuykanna. Manam nimatapis atinichu qoshuya”, nishpa. **8** Chaymi niykillapa, awnki kumpañiruyki mana munaptin nimata qoshuya, piru mana shaykuq mañaptikiqam, atarishpa yumbay munashqaykita qoshungi-man, ama masta piñachinayki. **9** Chaymi niykillapa, Dyusman (mana shaykuq) mañakuy. Chayshina mañakuptikiqam, Dyusqa rin qoshuqllapa. Allita imatapis maskashpaqam, ringillapa tariq. Dyuspa pungumbishina qayakuptikiqam, rin kich'aq yaykunaykillapa. **10** Chaqa chayshina (mana shaykuq) mañakushpaqam, ringillapa ch'askiq. Maskashpaqam, ringillapa tariq. Chayshinallam pungupi qayakuptikiqa, rin kich'akaq yaykunaykil-lapa.

11 ¿Mayá, wambraykiqa suq tanditata mañashuptinqachu, qongimanllapa suq rumita? ¿Ichu suq piskaduta mañashuptinqachu, qongimanllapa suq kuli-brata? **12** ¿Ichu, “Wallpap wawanda qoway”, nishuptinqa, suq atallki kuruta (alakran kuruta) qongimanllapa? Manám. **13** Chayshinar intyindiyllapa, qamkunaqam malu kashpapis, allin kusasta wambraykitaq qongillapa, ¿manachu? Piru Taytanchiq Dyus syilipi kaqqam qamkunamandaqa mas allin. Chaymi payqa Santo Ispiritunda rin qoq mayqan mañaqtaqa.

*Wakin runakunam nirqan: “Jisustash dyablu yanapan”, nishpa
(Mt 12.22-30; Mk 3.20-27)*

14 Suq runatam dyablu muduyachishqa kargan. Chaymi Jisusqa chay mudumanda dyabulta qatirqan. Chay dyablu lluqshiptinqam, chay runaqa atirqanna rimayta. Chaymi chayta rikashpa, runakunaqa ancha ispantar-qanllapa. [Nuta: Manam yumbay mudukunaqa dyabluwanchu. Wakingunal-lam dyabluwanqa.] **15** Piru wakinqam niqllapa:

—Chay mas kámacchikuq dyablu Bilsibum Jisustaqa yanapan. Chaymi atin dyablkunata qatiyta, nishpa.

16 Wakinqam Jisusta munashpa mallipayta, kayshina nirqanllapa:

—Mayá, suq milagruta ruray syilipi, rikashpa yach'anayllapa: Dyuspaqmi rimangí, nishpa.

17 Piru Jisusqam yach'arqan chay runakuna yuyashqandaqa. Chaymi yumbaya nirqan:

—Mayá, suq nasyumbi paykunapura pilyashpaqa, ¿imanaytaq atinmanllapa kawsaytaqa? Chaga wanchinakushpush', limpuna ushyakanmanllapa. Chayshinallam suq ayllu, paykunapura pilyashpaqach'i, limpuna ushyakanmanllapa. **18** Chayshinallam dyablupis pay kikin ch'iqnikashpa maqakashpa wanchikashpaqa, ushyakanmanna, ¿manachu? Piru qamkunaqam noqapaq ningillapa: “Dyablu Bilsibu yanapaptinmi, atishqa dyabulta runakunamanda qatiytaqa”, nishpa.

19 Chayshina noqapaq niptikillapaqa, ¿pim yanapan qamkunapa yach'akuqnikunata, dyablkunata runakunamanda qatinanllapaqa? ¿Dyabluchu yanapan paykunata qatinanllapaqa? Chay yach'akuqniki kaqkunapaq yuyashpa, intyindiyllapa: Ancham pandashqallapa kanchiq,

nishpa. ²⁰Piru noqaqam dyablu kunataqa runakunamandaqa qatini, Taytay Dyus kikin yanapawaptin. Chayri rurashqayta rikashpa, yach'ayllapa: Dyuspa pudirninqam shamushqana noqanchiqkunaman, nishpa.

²¹'Suq runa ancha jwirsayuq, armayuq wasinda kwidaptinqam, tukuy iman kaqkuna chay wasimbi allita tiyan. Chaqa manam pipis chutanchu. ²²Piru suq mas wapu runa shamushpam, chay jwirsayuq runata maqashpa binsishpana, paypa armangunata, kusasningunata limpu atin och'iyyta. Chayshina wicchukushpa chay jwirsayuq dwiñutaqam, chay binsikuqna kamachikun chay och'ishqambiq. (Chay runashinam noqapis dyabluta binsishpa, runakunata, warmikunata och'ini washanaypaq.)

²³'Mana noqapa faburniy kaqqam kuntrawashpa purin. Chaqa mayqan washanaypaq kaqmanqam mana tandakanchu. Ashwanmi shikwan, ama pullay kanambaq.

*Dyablu kutirin suq runaman, Dyuspi mana yuyakuptin
(Mt 12.43-45)*

²⁴'Suq dyablu suq runamanda lluqshishpa, rin puriq chuncha lugarkunaman, maskashpa maypi tiyanambaq. Piru chay dyablu mana atishpa maypi tiyaytaqam, chay runa lluqshishqanmada kaqta yuyashpa, nin: "¡A, paymanlla kutirishaq!" nishpa. ²⁵Chayshina yuyashpa kutirishpaqam, chay runataqa tarin suq pichadu allichadu wasitashina. ²⁶Chaymi dyablu masingunaman rishpa, syiti mas fiyu dyablu kunata apamun chay runamanqa. Chayshinam suq trupa dyablu kunata ispiritungunana runamanqa yaykunllapa, wasipishina tiyananllapa. Chaymi chay runaqa unay ashla malu kashqanmandaqa mas maluna tikrakan.

Dyusta kasuqkunaqar kushikunqallapa

²⁷Jesus chaykunata rimaykaptinqam, chay ancha achka runakunata ukunmanda suq warmi ancha jwirtita rimashpa nirqan:

—¡Ancha kushikunqa chay warmi qeshyashuq, ñuñuchishushpa uywashuqqa! nishpa.

²⁸Chayshina paypaq niptinmi, Jesusqa nirqan:

—Ashwan masta kushikunqa Dyus nishqanda uyashpa kasuqkunaqa, nishpa.

*Malu runakunam Jisusta nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq
(Mt 12.38-42; Mk 8.12)*

²⁹Ancha achka runakunam Jisusman tandakarqanllapa. Chaymi payqa kayshina yach'achikurqan:

—Kay tyimpumanda runakunaqam ancha uchayuqkuna. Suq milagrutarraqmi munianllapa rikayta. Piru manam paykuna munashqanqa kanqachu. Ashwanmi Dyusqa suq milagrutalla rin ruraq, paykuna rikanambaq. Manchu unay tyimpukunapi Dyusqa rurarqan suq milagruta paypaq rimaq Junaswan. Chay laya milagrutallam Dyusqa rin ruraq noqawambis. ³⁰Chaqa Ninibi llaqtapi tiyaqkuna kriyinambaqmi, chay Junaswan Dyus suq milagruta rurarqan. Chayshinallam noqa Dyusmunda Shamuq Runawambis rin ruraq, kay tyimpumanda runakuna noqapi kriyinanllapa. ³¹Kanan jwisyu diyapim Dyusqa rin jusgaq kay tyimpumanda kaqkunata. Chay diyapim Saba nasyumba warmi gubyirnan kawsamushpa, shayashpa, Dyuspa ñawpambi rin shimbip kay mana kasuwaqkunata. Chaqa chay warmi gubyirnaqam ancha karu nasyunmandapacha shamurqan, yach'ayniyuq gubyirnu Salumun nishqanda uyaq. Piru Salumunmanda kaypi mas yach'ayniyuq kaptiyipismi, mana munangillapachu uyawaytaqa.

32 Chay Ninibipi tiyaqkunapismi Junas yach'achiptin, mana alli rurashqan-gunata dijashpa, Dyustana kasurqanllapa. Piru chay Junasmanda kaypi mas kamachikuq kaptiyipismi, mana munangillapachu kasuwaytaqa. Chaymi jwisyu diyapiqa chay ninibinukunapis Dyuspa ñawpambi rin jusgashuqlap.

Dyuspi allita yuyakushpaqam, allin ñawiyuqshina kanchiqllapa

(Mt 5.15; 6.22-23)

33 'Suq michata syindishpaqam, mana pipis suq pakaqman ichu suq kajumba waranman ruranchu, ¿manachu? Ashwanmi michataqa altupi ruran, yaykuqkunata achikchanambaq. **34** Ñawinchiqpismi suq michashina kwirpunchiqpaqqa. Chaymi allita chapakuptinchiqqa, tukuy kwirpunchiqpis achikpishina purin. Piru mana balipin ñawinchiqkunaqam, tukuy kwirpunchiqpis tutayaqpishina purin. **35** Chaymi kunaykillapa, chay michaykillapakish tutayaqpaaq tikrakanman. **36** Piru Dyusta kasuptikiqam, yumbay kwirpuyki michayuqshina rin kaq. Manam nima tutayaqpishinachu ringi puriq. (Chaqta allita rurashpaqam, suq atun micha achikchakuqshina ringillapa kaq.)

Jisusmi anyarqan farisiyukunata, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunatapis

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40; Lk 20.45-47)

37 Jisus yach'achikuptinqam, suq farisiyu duktrinayuq runa payta kumbidarqan, wasinman rishpa, paywan mikunambaq. Chaymi ukuman yaykushpa, Jisusqa mesaman tiyarqan. **38** Chaypim Jisusqa makinda mana mayllashpachu, tiyarqan mikunambaq. Chaymi isrraylinukunapa mayllakunan kustumbrinda mana ruraptin, chay farisiyuqa ancha chaparqan. **39** Chaymi Jisusqa chay farisiyuta nirqan:

—Qamkunaqam suq platupa suq basupa sawandalla mayllandukunashina kangillapa. Chaqa sawa kwirpuykitallam mayllangillapa. Piru shunqoykipiqam ancha nisyu ancha uchayuq kangillapa. **40** ¡Ay, tuntukuna! ¿Manachu yach'angillapa, runakunapa sawanda Dyus rurashpaqam, shunqondapis rurarqan, nishpaqa? **41** Chayri qamkunaqa limush'naykita tukuy shunqo qoshpaqam, mana nima uchayuqchu ringillapa kaq.

42 ¡Ay qamkuna farisiyukunaqa! Chaqa Dyustaqa qongillapa irba bwina-manda, rrudamanda dyis rapranmanda suqta. Chayshinallam yumbay plantamanda dyismuykita qongillapa. Piru runa masikikunata malta rurashpam kawsangillapa. Tayta Dyustapismi mana kuyangillapachu. Chayri chay dyismuykita qoshpa, shumaqta kuyayllapa Dyusta, runa masikikunatapis.

43 ¡Ay qamkuna farisiyukunaqa! Sinaguga wasikunapi kashpaqam, ancha munangillapa tiyayta chay kamachikuqkunapa tiyananganapi. Kanan mu-nangillapam, shumaqta napaykushunanalapa kallikunapi.

44 ¡Ay, qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyukuna! Shimikiwanllam Dyusta kasungillapa. Chaymi qamkunaqa chay pakashqa sipulturashina kangillapa. Chaqa runakunaqa chay pakashqa sipultur-apa sawanda pasashpaqa, mana yach'anllapachu: (Úkupim ancha mapa ash'naykan, nishpaqa. Chayshinallam qamkunata tingushushpapis, mana yach'anllapachu: Paykunam uku shunqombi ancha uchayuq, nishpaqa.)

45 Chaymi suq runa Muysispa liyningunata yach'achikuqqqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, chayshina nishpaqam, noqaykunatapis ancha piñachiwaykangi, nishpa.

46 Chaymi Jisusqa nirqan:

—¡Ay qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna! Chaqa qamku-naqam suqkunata mana atiypaqta aparichingillapa. Piru qamkunaqam mana nimatapis ni suq diduykiwan munangillapachu yanapayta payku-nataqa.

⁴⁷ ¡Ay qamkunaqa! Chay unay agwiluykillapam wanchirqan Dyuspaq rimaqkunata. Kanan qamkunaqam chay rimaqkunapa nichu laya sipul-turangunata allichangillapa. ⁴⁸ Piru chayshina allichashpapismi, chay unay kastaykishinalla yuyaykangillapa. Chaqa paykunaqam Dyuspaq ri-maqqunata wanchirqan. Chaymandaqam qamkunaqa sipul-turangunata allichangillapa. (Piru kananqam noqata munangillapa wanchiwayta. Chaymi chay unay agwiluyki wanchikuqkunashina kangillapa). ⁴⁹ Chaymi Tayta Dyusqa chayta yach'ashpa nirqan: "Kach'amuqmi rini qamkunaman no-qapaq rimaqkunata, apustulnykunatapis. Piru wakindaqam ringillapa wanchiq; wakindaqam ringillapa qesachaq", nishpa. ⁵⁰⁻⁵¹ Chaymi niykil-lapa, Tayta Dyusqam rin kastigashuqlapa yumbay chay wanchishqa ri-maqqunapa yawarnimbaq, chay punta runa Adamba churin Abilta wan-chishqan tyimpumandapacha chay Sakariyasta wanchishqan tyimpuk-a-man. Chay Sakariyastaqam wanchirqanllapa Dyuspa adurana wasimba pata altarpa ladumbilla.

⁵² ¡Ay qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqa! Chaqa qamkunaqam mana munangillapachu Dyusta kasuya, syiluman ch'ayanaykiqa. Kanan suqkuna munaptin Dyusta kasuyaqam, qamkunaqa mana allin duktrinaykita yach'achingillapa. Chaymi paykunaqa ancha pandashpa, mana atinllapachu Dyusta allita kasuyaqtaqa.

⁵³⁻⁵⁴ Jisus chayshina niptinqam, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkuna, chay farisiyukunapis ancha piñakurqanllapa. Chaymi tukuy laya tapunata tapurqanllapa, pändaptin, chaypaq tumbananllapa.

12

Jisusmi nirqan, farisiyukunapa duktrinanda ama ch'askinanllapa

¹ Chayshina farisiyukuna tapunangamanmi, ancha achka mil runakuna ch'ayarqan Jisusman sarrunakuya. Chaymandaqam Jisusqa puntata yach'akuqningunata nirqan:

—Kwidakayllapa chay farisiyukunapa libaduranmanda. Chaqa payku-naqam shiminwanlla Dyusta kasunllapa. [Nuta: *Ashla libadurallam achka masata atin saksachiyta. Chayshinallam farisiyupa kustumbringunata ash-litatalla ruraptinchiq, ancha dañachiwanchiqman.*] ² Piru tukuy chay pakudu mana allita rurashqanda ancha klaruta yumbay rinllapa yach'aq. ³ Chay tyimpupiqam tukuy maypi manyaqla rinllapa yach'aq tutap pakakushpa ichu uku wasikipi uyaritap (uyarita) parlashqaykitapis. Chay tyimpupiqam wasikunapa sawangunamanda ancha jwirtita rinllapa rimaq tukuy ima parlashqaykipaq, nishpa.

Dyustallar manchashunllapa

(Mt 10.28-31)

⁴ Yanasitakuna (Yanasitukuna), qamkunamat niykillapa, ama manchayllapachu wanchikuqkunataqa. Chaqa kwirpuykitalam atinllapa wanchiy-taqa. Manam mastaqqa atinllapachu imanachishuyta. ⁵ Chayri Dyustalla manchayllapa. Chaqa payqam bidaykita qoch'ishushpa, atin infyirnuman wichushuyta.

⁶⁻⁷ Piru Dyusqam ancha kuyashushpa, ancha allita riqshungillapa. Chaymi yumbay aqchaykillapata manyaqla yupashqa. Asta ashla baliq

pishqetukunatapismi kwidan. Manchu runakunaqa ishkay qellitaywanlla atin randiyta sinku indyu pishqo layakunata. Chayshina runakunapaq mana balipimbismi, Dyusqa mana ni suq pishqetuta qonqanchu. Chayri ama llakiyllapachu. Chaqa qamkunaqam anch'a achka pishqetukunama masta balingillapa Dyuspaqqqa.

*Runakunapa ñawpambi ama penqakushpachu, Jisukristupaq rimashun
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ 'Yumbaytam niykillapa, mayqan runa ichu warmi mana penqakushpachu, runakunapa ñawpambi noqapaq rimaptinqam, noqa Dyusmanda Shamuq Runapis jwisyu diyapi Dyuspa chay anjilningunapa ñawpambi paypa faburninda rini rimaq. ⁹ Piru runakunapa ñawpambi ñigawaqtqaqam, jwisyu diyapiqa noqapis Dyuspa anjilningunapa ñawpambi kayshina rini riqaq: "Manam paytaqá riqsinichu", nishpa.

¹⁰ Mayqan runa noqa Dyusmanda Shamuq Runata kuntrawashpa mana allikunata rimawaptinqam, Dyusqa pirdunanman. Piru Dyuspa Santu Ispiritunda mayqan kuntranda rimaqtqaqam mana rinchu pirdunaq.

¹¹ Noqapaq yach'achikuptikim, kuntrashuqkunaqa rinllapa apashuq sinaguga wasikunaman, juyiskunaman, suq awturidarkunaman. Chayshina rurashuptinllapaqa, ama llakiyllapachu: Tapuwaptinqa, ¿imataraq nishaq? nishpaqa. ¹² Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi chay uraspi rin yanapashuq, allita rimanaykillapa.

Qellaytaqa ama anchaqa munashunchu

¹³ Chay ancha achka runakunamanda suqninmi Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, masaytar niy, irinsyayta partiwanambaq, nishpa.

¹⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Pitaq numbrawaiiwashqa, juyisniki kashpa, irinsyaykita partichishunayqa? nishpa.

¹⁵ Nirqambismi:

—Kwidakayllapa, ama tukuy imata munakunaykillapa. Chaqa runakuna shumaqta kawsanambaqqam mana munanchu tukuy imayuq kanambappaq.

¹⁶ Chayshina nishpaqqam, suq kumparasuyunda rurashpa nirqan:

—Suq kapuq runash ch'akrangunamanda ancha allita kusichakuq.

¹⁷ Chayshi chay runaqa yuyarqan: "¿Imanashaqtqaq?" Chaqa kusichaytaqam mana maypi atinichu waqaychayta", nishpa. ¹⁸ Chayshina yuyashpaqash nirqan: "¡A, ya! Yach'aninam imamat rini ruraq. Yumbay waqaychana wasiykunata bulashpam, mas atungunata rini ruraq, chaypi kusichayta tukuy imayta tandanaypaq. ¹⁹ Chaymandaqam nishaq: Kananqam waqaycharqayna tukuy kusichayta achka watakunapaq. Chayri kananqa samashpa, mikushaq, upyashaq, kushikushaq", nishpa. ²⁰ Piru Tayta Dyusqaqash chay runataqa nirqan: "A, runa tuntu, kay tutatam ringi wañuq. Kanan chay imaykikunaqa, ¿pipaqraq kidanqa?" nishpa. ²¹ Chayshinam rin kaq chay nisyukunawanqa. Chaqa achka qellayniyuq kashpapismi, Dyuspaqqqa mana nima allita rurashqachu.

*Dyusmi kwidan paypi kriyiqkunata
(Mt 6.25-34)*

²² Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Noqaqam niykillapa, ama llakiyllapachu, ¿imataraq mikushaq? ¿Imataraq rurakushaq? nishpaqa. ²³ Chaqa bidaykiqam anch'a balin maski mikunamanda. Kwiirpuykipismi balin maski mudanaykimanda. ²⁴ Pishqokunapaq yuyayllapa: Paykunaqam mana tarpunkunchu, ni kusichakunchu. Manam

ni trujayuqchu ni wasiyuqchu, granukunata tandanambaqqqa. Piru Tayta Dyusmi paykunata mantiyinin. Qamkunaqam chay pishqokunamandaqa masta balingillapa Dyuspaqqqa. ²⁵ Mayá, qamkunamanda suqniki anchamunashpa masta wiñaytaqa, ¿ima ancham llakishpachu atingiman midyu mitru masta wiñayta? ¡Manám! ²⁶ Chayshina mana ni chayta atishpa ruraytaqa, ¿imapaqnal llakingillapa, imaraq pasawanqa, nishpaqa?

²⁷ Allita yuyayllapa chay anche shumaq liryu tuktukunapi. Manam trabajanllapachu ni puchkakunllapachu. Piru alliptam niykillapa, chay anche kapuq gubyirnu Salumungqam anche shumaqta mudakushhpapis, mana atirqanchu chay tuktukunashina mudakuytaqa. ²⁸ Chay ch'akraykipi gewakunam suq tyimpitulla kawsan. Qayandimbaqqam rupachinapaqna balin. Piru chay tuktu mana duraqkunatam Dyusqa anche shumaqta ruran. Chayshinam qamkunatapis anche shumaqta rin rurachishuqllapa maski chay shumaq tuktukunamanda. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq Dyuspipa mana allitaqa yuyakungillapachu? ²⁹ Chayri ama llakiyllapachu, ¿imataraq mikushaq? ¿Imataraq upyashaq? nishpaqa. ³⁰ Chaqa Dyusta mana kasuqkunaqam tukuy imata munashpa, anche llakinllapa: ¿Imashinataq chaytaqa atini kunsigiyta? nishpa. Chayri qamkunaqa ama paykunashinaqa kayllapachu. Chaqa Taytanchiq Dyusmi yach'an imam faltashungillapa, nishpa. ³¹ Chayri Dyus munashqanda puntata rurayllapa, pay kamachikuqniki kanambaq. Chayshina ruraptikillapaqam, tukuy ima faltashushqandapis rin qoshuqllapa.

Sylipim kan tukuy ima (Mt 6.19-21)

³² Kuyashqay wishitaykuna, ama nimata manchayllapachu. Chaqa ashrita kaptikipismi, Taytanchiq Dyusqa anche kushikushpa, suq mushuq bidata munan qoshuylapata, paywan tukuy tyimpu kawsanaykillapa.

³³ Chayri imaykita randikushpa, chay mana nimayuqkunata qoyllapa. Chayshina Dyus munashqanda ruraptikiqam, payqa shumaq primuyukita sylipi rin qoshuqllapa. Anaqpigam chay primuyukita mana nunka rinchu ushyakaq. Manam ni ladrunguna rinchu yaykuq apaqqqa, ni pulillakuna rinchu kush'kuq. ³⁴ Kanan chay primuyukita sylipi kaptinqam, qamqa shunqoykipi anche ringi yuyakuq Tayta Dyusolla.

Listu kashun, Jisusta shumaqta ch'ayachinanchiq

³⁵⁻³⁶ Listu kayllapa, noqa shamuptiy, shumaqta ch'ayachiwanayki. Manchu suq patrumba kriyadungunaqa, allita sigurakashpa, michata sindishpa, patrunninda shuyanllapa. Chaqa chay kriyadukunaqam patrunnin kasamyintu fyistapi kaptinqa, rikch'ayakashpalla shuyan, ch'ayamuptin, das kich'anambaq punguta. ³⁷ Chaymi chay shuyakuq kriyadukunaqa anche kushikunqallapa, chay patrunnin kutimushpa, mana puñuyaqta tariptinqa. Alliptam niykillapa, chay patrunmi, mandilninda rurakushpa, chay kriyadungunata mesaman tiyachishpa, rin qaraq. ³⁸ Chaymi ch'awpi tutata ichu madrugadupi shamushpa, paykunata mana puñuyaqta tariptinqa, kushikunqallapa. ³⁹ Kaytapis yach'ayllapa, suq wasi dwiñu yach'ashpa: Kay tutam ladrunga rin shamuq suwawaq, nishpaqach'i, mana puñunmanchu. Ashwanmi allita rikch'ashpa, kwidakunman yuraqashtin, ama wasinman yaykunambaq. ⁴⁰ Chayshinar qamkunapis allita kawsashpa, listu kayllapa, shumaqta ch'ayachiwanayki. Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runaqam mana yuyashqaykillapa uraspiri kutimug, nishpa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan allin kriyaduwān, mana baliq kriyaduwān
(Mt 24.45-51)

41 Pidruqam Jisusta tapurqan:

—Taytitu, ¿chay kumparasyundaqachu noqaykunapaqla rurarqayki ichu yumbay runakunapaq? nishpa.

42 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, yuyayllapa, ¿pim chay allin kumplidu yach'ayniyuq kamachikuq impliyaduqa? ¿lma laya runatam patrunninga numbran, paypa makimbi dijanan wasinda kwidanan, kriyadungunata urasnimbi qaranambaqqqa? **43** Chay wasi kwidaqqam ancha rin kushikuq, chay patrunnin kutimushpa, kamachishqanshina ruraykaqta tariptinqa. Chaymi chay wasi kwidaq kriyaduqa ancha rin kushikuq, chay patrunnin kutimushpa, kamachishqanshina ruraykaqta tariptin. **44** Alliptam niykillapa, chay kriyadun allita kasushqanrayku, chay patrunninga mas kamachikuqta numbrashpa, tukuy imandana paypa kwintan rin dijaq, payna rikanambaq. **45** Piru amakish chay kriyaduqa yuyanqachu: Manaraqmi patrunniyqa rinchu kutimuq, nishpa, maluyashpa, kriyadu masingunata maqashpa, payllana unda unda mikunman, upyanman, mach'anman. **46** Chayshina ruraykaptингish, patrunninga mana yuyashqan diyapi, qonqaylla shamushpa, ancha fiyuta rin kastigaq. Chaymandaqam paytaqa rin wichukuq mana kriyiqkuna kashqanman.

47 'Mayqan kriyadu yach'ashpa: Patrunniymi kayshina munan ruranapqa, nishpaqa, piru mana nima rurananda rurashpaqa, ancha kastigadu rin kaq, patrunninda mana kasushqanrayku. **48** Piru suq kriyadu mana yach'ashpa, patrunnin munashqanda mana rurashpaqam, ashla kasti-gadulla rin kaq. Chayshinallam suq kriyaduta achkata intrigashpa, suq tyimpumanda ancha rin mañaq kwintata qonambaq: ¿Maypim ganansyay? nishpa.

Jisuspi kriyiptinchiqqam, wakinguna noqanchiqkunamanda rinllapa akrakaq
(Mt 10.34-36)

49 'Noqam kay mundumanqa shamushqa kani, ninata apamushpa. ¡Chaymi ancha munani miranambaq! **50** Piru puntatam ancha padisishpa, mallipadu rini kaq. Chaymi ancha padisini Dyus munashqanshina kumplinangaman. **51** ¿lma qamkunaqachu yuyangi: Siñurninchiq Jisuspi kriyiptinchiqmi, yumbay runakuna shumaqta rin kawsaq noqanchiqkunawan, nishpa? Manam chayshinachu. Ashwanmi noqapi kriyiptikillapa, suqkunaqa qamkunamanda rinllapa akrakaq. **52** Chaqa suq ayllupi no-qapi mana kriyiqkunaqam rin akrakaq noqapi kriyiq ayllungunamanda. Sinku kaptinqam, kimsa rin kuntraq ishkaya. **53** Kanan taytanmi ullqo wambranda rin kuntraq. Churimbismi taytanda rin kuntraq. Mamambismi warmi wawanda rin kuntraq. Warmi wawambismi mamanda rin kuntraq. Swigrambismi llumchunda rin kuntraq. Llumchumbismi swigranda rin kuntraq, nishpa.

Jisusmi yach'achikurqan kay pacha ushyakanan tyimpupaq
(Mt 16.1-4; Mk 8.11-13)

54 Chay achka runakunataqam Jisusqa kayshinapis yach'achirqan:

—Qamkunagam waq rupay seqanamba ladumbi pukutayta rikashpaqa ningillapa: "Rinnam tamyaq", nishpa. Allibri chay nishqaykishina rin

tamyaq. ⁵⁵ Kay lugarpi sur ladumanda wayraptingam, ningillapa: "Biranum rinna shamuq", nishpa. Kanan allibri chay nishqaykishina shamen.

⁵⁶ Piru Dyus munashqandaqam mana munangillapachu yach'ayta. ^{1A} qamkuna shimikiwanlla Dyusta kasuqkunaqa! Qamkunaqam sylupi ichu kay pachapi ima kaqta rikashpa yach'angillapan: Imam rin kaq, nishpa. Chayshina yach'ashpaqa, ²imaraykutaaq mana yach'angillapachu: Dyus nishqanqam kumpliykanna, nishpaqa?

*Jisusmi nirqan: "Dimandashuqwanri das alliyay", nishpa
(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ ³imaraykutaaq qamkuna kikiki mana yach'angillapachu: Imam alli, imam mana allichu, nishpaqa? ⁵⁸ Chayri mayqan imapaq dimandashushpa, juyismen apashuykaptinqa, ñambilta alliyay chay mana allita rurashqaykipaq. Mana chayta ruraptikish, apashungiman juyisman. Chaykish juyisqa kach'ashungiman suldadukunaman, karsilman apashunambaqlapla. ⁵⁹ Chaymi allipta niykillapa, karsilmandaqam mana ringichu lluqshiq yum bay kubrashushqanda pagaranaykikan. Chaqa manash' ni suq sintimuta rinchu pirdunashuq.

13

Uchaykikunata dijayllapa

¹ Chay tyimpupillam suq runakuna shamushpa, Jisusta nirqan:

—Suq disgrasyam kashqa. Chaqa wakin llaqta masiki galiliyanukunam Dyuspa adurana wasimbí animalningunata wanchiykarqanllapa, Dyusta aduranambaq. Chayshina ruraykaptinllapam, gubyirnu Pilatupa suldadunguna qonqaylla paykunataqa wanchirqan. Chaymi chay runakunapa yawarnin chay animalningunapa yawarninwan taqlukarqan, nishpa.

² Chaymi Jisusqa nirqan:

—(Kwidawkish qamkunapis paykunashina wañnungimanllapa.) Amar yuyayllapachu: Chay runakunaqam yumbay llaqta masin galiliyanukunamanda mas uchayuq kashqanrayku, wañurqanllapa, nishpaqa. ³ Ashwanri allita yach'ayllapa, uchaykita mana dijaptikillapa Dyusta kasunaykipaqqam, qamkunapis ringillapa chingaq. ⁴ Manchu Jirusalmibiqcha chay Siluwi shutiq altu turri bulakashpa, 18 jirusaliniruta pambashpa wanchirqan. Piru amar yuyayllapachu: Chay wañuqunam yumbay llaqta masingunamanda mas uchayuq kashqanrayku, chayshina wañurqanllapa, nishpaqa. ⁵ Ashwan alliptam niykillapa, uchaykita mana dijashpaqam, qamkunapis ringillapa chingaq, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda ruranambaqmí, Jisusqa kayshina nirqan:

⁶ Suq kumparasyunda ruranambaqmí, Jisusqa kayshina nirqan:

—Suq runapa wirtambim suq yura igus karqan. Chaymi chay dwiñunqa suq diya rirqan chay igusnimba puqoyninda maskaq. Piru manam nima puqoyninda tarirqanchu. ⁷ Chaymi piyunninda qayashpa nirqan: "Rikay, kimsa watanam achka bwiltasta yanqa shamushqa kani igusta pallaq. Piru rikay, kanangananmi mana nima puqoyninda tarishqachu kani. Chayri kuchuyna. Yanqam arkakuykan wirtaypiqa", nishpa. ⁸ Piru chay piyunninqam nirqan: "Taytitu, dijayraq kay watitata. Mayá, tukuy rridurninda allashpa wanutawichushqa. ⁹ Talbisri chayshina ruraptiy, puqonnam. Piru mana puqoptinqam, chaypina kuchushpa wkichukungi", nishpa. [Nuta: Chay yura igus mana puqoyniyuqqam chay runa Dyusta mana kasuqshina.]

Jisusmi samana diyapi suq warmi nanaywan kumurashqata kach'akachirqan

¹⁰ Sug kutinmi Jisusqa samana diyapi sinaguga wasipi yach'achikuykarqan. ¹¹ Chaypim kargan suq qeshyaq warmi. Payqam 18 watas tukuya kumurashpalla puriq. Chaqa suq dyabulum rurashqa karqan, ama nimatapis atinambaq dirichu shayaya. ¹² Chaymi Jisusqa chay qeshyaq warmita rikashpa, qayashpaqa nirqan:

—Warmisita, nanaynikimandam kach'akachiykina.

¹³ Chayshina nishpaqam, Jisusqa makingunata sawanman rurashpa, chay uras das kach'akachirqan. Chaymi chay warmiqa, dirichuna shayashpa, Taytanchiq Dyusta ancha alabarqan. ¹⁴ Chayta rikashpam, chay sinaguga wasipa kamachikuqninga Jisuspaq ancha piñakurqan. Chaqa Jisusqam chay warmitaqa kach'akachishqa karqan samana diyapi. Chaymi chay kamachikuqqa yumbay chaypi kaqkunata nirqan:

—Sayis diyastallam atinchiqllapa trabajaytaqa. Chayri chay diyakunapilla shamuyllapa, kach'akachishunana nanaynikimanda. ¡Ama samana diyapiqa! nishpa.

¹⁵ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—¡A, shimiikiwanlla Dyusta kasuqkuna! ¡Ima qamkunaqachu mana trabajangillapa samana diyapiqa? Chaqa chay samana diyapiqam buyisnikita, burruykita takalninandama paskashpa, apangillapa yakutā upyachiq, ¿manachu? ¹⁶ Chayshinallam kay warmi Abrajamba karu willkan kaqta dyabluqa 18 watasta kay qeshyawwan watashqashina. Chayshina kaptinqa, ¿akaschu mana balin samana diyapi kach'akachinayqa? Chaqa ancham balin kach'akachinaypaq, nishpa.

¹⁷ Chayshina Jisus niptinqam, yumbay chay kuntraqkunaqa ancha penqakurqanllapa. Piru chay ancha achka rikaqkunaqam, Jisus yumbay chay shumaq rurashqanguanata rikashpaqa, ancha kushikurqanllapa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ñapushpa murunwan

(Mt 13.31-32; Mk 4.30-32)

¹⁸ Chaymandaqam Jisusqa kayshinapis nirqan:

—Dyustana kasuqkunataqa ¿ima wandaq atini kumparayta? ¹⁹ Paykunaqam ñapushpa murunshina. Chaqa suq runa ch'akrambi tarpuutingam, chay ñapushpa murunqa uchulitamanda wiñashpa, atunda wiñan. Chaymi asta bwilaq pishqokuna rikrangunapi kamachakunllapa (makachakunllapa). [Nuta: Chay ñapushpa murunshinam Dyusta kasuqkunaqa. Chaqa ashlita kashpallapapismi, ancha rinllapa achkayaq.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan libadurawan

(Mt 13.33)

²⁰ Jisusqam nirqambis:

—Dyustana kawsaqkunataqa ¿ima maswandaq atini kumparayta? ²¹ Paykunaqam libadurashina. Suq warmiqam midyu kustal mach'kata yakuwan sangushpa, ashla libadurata taqlluptinqa, ancha achkayan. Chay ashla libaduraqam chay achka mach'kataqa limpu saksachin, ¿manachu? [Nuta: Chayshinallam Dyusta kasuqkunapis ashlitalla kashpapis, ancha rinllapa achkayaq.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan kich'ki punguwan

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jisusqam Jirusalinman riqshinaqa, llaqtakunaman, kasiriyukunaman ch'ayarqan. Ch'ayashpaqam, chay llaqtakunapi tiyaqkunata yach'achishpa, yach'achishpa, pasarqan. ²³ Chaypim Jisusta suq runa kayshina tapurqan:

—Taytitu, ḡashlitallachu rinllapa washadu kaqqa? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

²⁴ —Chay kich'ki punguta imashinapis utqa yaykuyllapa. Kaykish niykillapa, anch ačka runa warmim rinllapa munaq yaykuyta. Piru tardina kaptinqam, manana rinllapachu atiq yaykuytaqa. ²⁵ Chaqa wasi dwiñu atarishpa, pungunda kiraptinqam, mayqanniki sawapi kidaqqqa pungunda takashpa, ringillapa qayakuq: "Kamachikuq Siñursitu, kich'ayri punguykita", nishpa. Piru payqam rin nishuqlapa: "Manam riqsiykillapachu. ḡMaymandach'i kangillapa?" nishpa.

²⁶ Chaymandaqam qamkunaqa ringillapa niq: "Qamwanmi mikurqanchiq, upyarqanchiq. Manchur qamqa chay kalliykunapi yach'achikurqayki" nishpa. ²⁷ Chayshina qamkuna niptikipismi, payqa rin nishuqlapa: "¡Nishushqallapanam kani: Manam riqsiykillapachu! ḡMaymandach'i kangillapa?

¡Ashuylalla kaymanda, qamkuna mana allikunata ruraqkunaqa!" nishpa. ²⁸ Chaymi sawa pungupi kidashpa, ringillapa rikaq chay alma Abrajanda, Isakta, Jakubuta, Dyuspaq rimaqkunatapis sylipi Dyuspa ñawpambina kaqta. Chaymi qamkunaqa anch ringillapa malayakuq. ¡Llalli qamkunata Dyuspa ñawpanmanda qatishuptinqam, anch waqashpa, anch llakishpa, kiruykillapata ringillapa qech'yachiq!

²⁹ Chaqa chay diyapiqam kay pachapa yumbay kuchungunamanda rin tandakaqllapa Dyusman, paywan sylipi tiyashpa, pulla mikunambaqlapa. ³⁰ Chay diyapim wakin mana kamachikuq kaqkunaqa anch kamachikuqa puntapi rinllapa kaq. Piru wakin kamachikuq kaqkunaqam chay diyapiqa mana nimapaq balishpa, anch ikipli rinllapa kaq.

Jisusmi Jirusalimbi tiyaqkunapaq waqarqan (Mt 23.37-39)

³¹ Chay diyallam wakin farisiyu duktrinayuqkuna ch'ayamushpa, Jisusta nirqanllapa:

—Riy kaymanda. Chaqa chay gubyirnu Irudismi munan wanchishuya, nishpa.

³² Chayshina willaptinllapam, Jisusqa nirqan:

—Riyllapa willay chay surrushina ingañakuq Irudista: "Kay diyakunam Jisusqa rin qatiq dyablkunata. Rimbismi kach'akachiq qeshyaqkunata. Chaymandaqam yumbay trabajunda rinna ushyaq'", nishpa. ³³ Piru kanan, qaya, qaya suq punchawpismi alli, kay ñanda rinaypaq. Chaqa Dyuspaq yumbay rimaqkunataqam masta wanchinllapa Jirusalin llaqtapi.

³⁴ ¡Ay, Jirusalimbi tiyaqkuna! ¡Qamkunaqam Dyuspaq rimaqkunata wanchingillapa! ¡Kanan Dyus kach'amushqan runakuna ch'ayashuptinmi, sitashpa wanchingillapa! Manchu suq wallpaqa alitamba warambi pulichtungunata tandan. Chayshinallam noqapis kutin kutin anch munashqa kani qamkunata tandashuyllapata. Piru manam munashqallapachu kangi.

³⁵ Chaymi kay llaqtaykiqa wichukudu rin kaq. Kanan mananam ringillapachu rikawaq, suq diya kutimunaykaman. Chaymi chay diyapi noqapäqqa ringillapa niq: "¡Alabashqa kanqa, Tayta Dyuspa rrimplasun shamuqqa!" nishpa.*

14

Jisusmi kach'akachirqan suq runa saksaykaq kwirpuyuqta

* **13:35** Salmo 118.26

¹ Suq samana diyapim Jisusqa rirqan mikuq suq kamachikuq farisiyu dukturinayuqpa wasinman. Chaypim wakin farisiyukunaqa Jisusta chaypaykarqan. ² Chaypim karqambis suq runa ancha padisiykaq saksawayan. ³ Chaymi Jisusqa Muysisipa liyningunata chay yach'achikuqkunata, chay farisiyukunatapis tapurqan:

—Mayá, ¿qamkunaqa imatam ningillapa? ¿Dyusqachu dijawanchiq, runa masinchiqta kach'akachinanchiq samana diyapi ichu mana? nishpa.

⁴ Chayshina tapuptinqam, chay farisiyukunaqa uyararqanlla. Chaymi Jisusqa chay uras chay qeshyaqpa sawanman makinda rurashpa, kach'akachishpa:

—Riyna, nirqan.

⁵ Chaymandaqam chay farisiyukunata nirqan:

—Mayqannikipa suq burruyki ichu suq turuyki suq qoch'amani bulakaptin samana diyapiqa, ¿manachu chay uraslla qamkunapis trabajashpa, surqongimanllapa? nishpa.

⁶ Chaymi chay farisiyukunaqa manana nimatapis atirqanllapachu kuntis-tayta.

Umildikuna kashunllapa

⁷ Chaymandaqam Jisusqa chay kumbidatu runakunata rikarqan, mas allin iskañkunata akraptin, puntapi tiyanambaqlapa. Chaymi suq kumparasyunda rurashpa, nirqan:

⁸ —Mayqan kumbidashuptin suq kasamyintu fyistamanqa, ama tiyaychu punta tiyanapiqa. Chaqa puntapi tiyaptikiqakish, ch'ayamunman suq kumbidashqan mas kamachikuq qamanda. ⁹ Chaykish chay mayqan kumbidashuqqa nishungiman: “Qoyri kay tiyanata kay suqta”, nishpa. Chaych'i ancha penqakushpa, ringiman tiyaq iki tiyanaman. ¹⁰ Chayri mayqan kumbidashuptinqa, iki tiyanapi tiyay. Chaymi chay mayqan kumbidashuq shamushpa nishungiman: “Yanasita (Yanasitu), shamuy kay mas allin punta tiyanaman”, nishpa. Chaymi chay mesapi wakin kaqkunaqa qambaq ningallapa: “Paymi ancha baliq runa”, nishpa. ¹¹ Chaymi mayqan runa munashpa kamachikuq kaytaqa, suq diyaqa rin penqakuq. Piru chay umildi kaqqam suq diyaqa ancha rin kamachikuq, nishpa.

¹² Chaymandaqam chay kumbidakuq runata Jisusqa nirqan:

—Rurashpa fyistataqa, ama yuyaychu: Yanasaykunata (Yanasuykunata), masaykunata, ayllyukunata ichu imayuq bisinuykunatallam rini kumbidaq, nishpaqa. Chaqa paykunaqam qam kumbidashqaykishina kumbidashushpa, rinllapa kutichishuq. Chayshinaqam mana pitapis yanapaykangichu. ¹³ Ashwanri suq fyistata rurashpaqa, kumbiday chay mana imayuqkunata, mankukunata, kujukunata, sarkukunata. ¹⁴ Chaymi chayshina chay mana imayuqkunata yanapashpaqa, ancha kushikushpa ringillapa tiyaq. Chaqa chay pubrikunaqam mana atinqachu pagarashuy-taqa. Piru allin runakuna kawsamuptinmi, Dyusqa rin pagarashuq, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan kasaraqkunapa fyistanwan (Mt 22.1-10)

¹⁵ Chaymi Jisus nishqanda uyashpaqa, chay mesapi tiyaqkunamanda suqninqa Jisusta nirqan:

—Ancha kushikunqa chay runa Dyuswan sylipi tandata mikuqqa! nishpa.

¹⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Suq runash ancha allin fyistata rurashpa, kumbidarqan ancha achka runakunata. ¹⁷ Chayshi mikunan uras ch'ayaptinqa, kriyadunda kach'arqan

qayamunambaq chay kumbidashqangunata. Chayshi kriyadunqa rishpa nirqan: "Shamuylapana mikunanchiq. Listunam mikunaqa", nishpa. ¹⁸ Chayshina qayaptinqash, yumbay kumbidashqangunaqa nirqan: "Pirdunawayllapa. Manam atinillapachu rihta", nishpa. Chay punta runa kumbidashqaqash nirqan: "Randishqam kani ch'akrata. Riqmi rini rikaq. Chaymi rrugayki pirdunawanayki", nishpa. ¹⁹ Suqpissihi nirqan: "Randishqam kani sinku yuntas buyiskunata. Chaymi rini riq mallipaq. Chaymi rrugayki pirdunawanayki", nishpa. ²⁰ Suqpissihi nirqan: "Chayraqmi kasarashqa kani. Chayraykum mana atinichu rihta", nishpa. ²¹ Chayshi kriyadu kutimushpa, chayshina patrunninda niptinqa, chay patrunninqa piñakushpa, nirqan: "Riy kallikunamanda das apamuq waq mana nimayuq runakunata, mankukunata, kujukunata, sarkukunata", nishpa. ²² Chayshi kriyaduqa rishpa, chaykunata apamushpaqa, nirqan: "Patrunsi, apamushqanam kani chay niwashqaykishina. Piru kanraqmii tiyanakunaqa", nishpa. ²³ Chayshi patrunqa kriyadundaqa nirqan: "Riy kallikunaman, ñangunaman. Ancha animachishpa, apamuy suq runakunatapis, kay wasiy undanan. ²⁴ Piru manam ni mayqan waq punta kumbidashqayqa mikunachu mikunaytaqa", nishpa.

*Ancha padisishpapis, Jisusta kasushun
(Mt 10.37-38)*

²⁵ Chay tyimpupim ancha achka runakuna, warmikuna Jisuspa ikinda rirqanllapa. Chaymi payqa rishqanshina tikrakamushpa, yumbaya nirqan:

²⁶ —Mayqan noqaman shamuqqa ancha kuyawanqa maski yumbay kuyashqanmanda. Chayri mayqanniki noqata kuyawanaykimanda taytaykita, mamaykita, warmikita, wambraykikunata, masaykikunata, panikikunata ichu kikin kwirpuykita masta kuyashpaqam, mana balingichu yach'akuqniy kanaykipaqqa. ²⁷ Chayri noqapi kriyishqaykiryku padisishpa, ichu suq kruspi munaptinllapa wanchishuytapis, allita kasuwashpaqa, noqapa allip yach'akuqniy ringi kaq; manaqa manam.

²⁸ (Mayá, nishqaykillapa suq kumparasýunda:) Mayqanniki suq altu turrita munashpa ruraytaq, puntata allita yuyangiman: ¿Aykataraq gastayman ushyayanqa? ¿Aypamanchuraq qellayniy ichu mana? nishpa. ²⁹ Chaqa mana allita yuyashpa, simyintut qallarishtpaqam, mana atingimanchu ushyayta, faltaptin qellayniki. Chaymi yumbay rikashuqkuna asipashushpa ninmanllapa: ³⁰ "Kay runam qallarishtqa suq turrita ruraq; piru manam atishqachu ushyayta", nishpa.

³¹ Ichu mayqan gubyirnu munashpa pilyayta suq gubyirnuwanqa, manachu puntata allita yuyanman: ¿Kay 10.000 suldaduykunawanqa atymanchu binsiyta paypa 20.000 suldadungunataqa? nishpa. ³² Chaymi mana atishpa pilyaytaqa, karupillaraq kashpa, chay gubyirnuqa kach'anman rrimplasunda parlanambaq, ama pilyanallapa. ³³ (Chayshinar mayqanniki noqata munashpa kasuwaytaqa, puntata ancha allita yuyay: ¿Alliptachu munani kasuya ichu mana? nishpa.) Chaqa mana dijashpa tukuy imaykitam, mana atingichu yach'akuqniy kaytaqa.

*Jisusmi suq kumparasýunda rurarqan dañakashqa kach'iwan
(Mt 5.13; Mk 9.50)*

³⁴ Chaymandaqam Jisusqa suq kumparasýunda rurashpa, kayshinapis nirqan:

—Kach'iqam ancha allin. Piru lambaqyaptinqam, mana atinchiqchu allichayta kach'ianambaqqqa. ³⁵ Mananam balinchu nimapaq, ni wanupaq. Ashwanmi wichukunanchiqna balinqa. Chayri qamkuna rinriyuqkunaaqa,

allita uyawayllapa, nishpa. [Nuta: Jisusta mana munaq kasuqqam chay mana baliq kach'ishina.]

15

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan chingashqa wishawan (Mt 18.10-14)

¹ Achka kuntribusyunda kubrakuqkuna, suq laya uchayuqkunapismi qemikarqanllapa, Jisusta uyanambaq. ² Chayraykum farisiyu duktrinayuqkuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunapis Jisusta penqashpa nirqanllapa:

—Rikay, Jisusqam uchayuq runakunata ch'ayachishpa, paykunawan mikun, nishpa.

³ Chaymi Jisusqa kay kumparasyunda rurarqan:

⁴ —Mayá, qamkunamanda suqniki 100 wishayuq kashpa, suq wishayki chingaptinqa, ¿manachuraq chay 99 wishaykita pastupi dijashpa, ringiman maskaq chay suq wishaykita tarinaykikaman? ⁵ Chaymi chay wishaykita tarishpaqa, ancha kushikushpa umbrukushpana apamungiman. ⁶ Kanar wasikiman ch'ayashpaqam, kumpañiruyikunata, bisinuykikunata tandashpa, ningiman: “¡Kay chingashqa wishaytam tarishqana kani! ¡Chayri kushikushunllapa!” nishpa. ⁷ Chaymi allipta niykillapa, chayshinallam syilupipis. Dyuspi chay 99 kriyiqkunapaq syilupiqa ancha kushikunllapa. Piru suq mana allin runa ichu warmi uchangunata dijashpa, Dyuspina allipta kriyiptinqam, ashwan masta kushikunllapa syilupiqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan chingashqa qellaywan

⁸ 'Mayá, suq warmi dyis ancha baliq yuraq qellayniyuq kashpa, suq qellayninda wichushpaqa, ¿manachuraq michanda syindishpa, chay wasinda pichashpa, kuchun kuchun allita maskanman tarinangaman?

⁹ Chaymandaqam chayshina tarishpaqa, tandashpa yanasaungunata, bisinangunata ninman: “Yanasitakuna, kushikushunllapa, kay wichushqay qellayniya tarishqayrayku”, nishpa. ¹⁰ Chayshinallam syilipi Dyuspa anjilningunapis ancha kushikunllapa suq mana allin runa uchangunata dijashpa, Dyüstana kasuptinqa. (Chayraykum chay uchayuqkunawanqa tandakan, Dyuspaq yach'achinayapaq), nishpa.

Suq kumparasyundam rurarqan suq runapa churin qellayninda malgastaqwan

¹¹ Jisusqam nirqambis:

—Suq runam ishkay churiyuq karqan. ¹² Chay shullka churinmi taytanda nirqan: “Taytitu, qowaynari noqapaq kaq irinsyayta”, nishpa. Chaymi taytanqa chay ishkay churingunata ch'akrangunata animalningunata partirqanna. ¹³ Chaymandaqam wakin diyamandaqa, chay shullka churinqa irinsyanda limpum randikushpa, suq karu nasyunmanna rirqan. Waqqiqam tukuy laya mana allikunata rurashpa, chay qellayninda malgastashpa, limpuna ushyarqan. ¹⁴ Chaymandaqam yumbay qellayninda ushyaptinqa, chay nasyumbiqa tukuy maypi ambrunana karqan. Chaymi payqa mallaqna purirqan. ¹⁵ Chayraykum manana nimanayta atishpaqa, suq patrunmanna rirqan, trabajuta maskaq. Chaymi chay patrunqa trabajuta qoshpa, kach'arqan asyindanman, kuchingunata qaranambaq. ¹⁶ Chaypi qaraqshinaqam anchana mallaqnarqan. Chaymi kuchikunapa mikunan algarrubuta anchana munarqan mikuyta. Piru manam dijarqanllapachu mikunambaqqa. [Nuta: Chay algarrubuqam suq plantapa puqoynin. Piru manam

runakuna mikunanchu.] ¹⁷ Chaymi ancha yuyashpa nirqan: “Taytaypa wasimbiqam achka trabajadurkuna kan. Paykunaqam ancha allita mikunllapa. ¡Piru noqaqam kaypi mallaqnašhpwa wañuqna rini! ¹⁸ Kutirishaq taytayman. Ch'ayashpaqam nishaq: Taytitu, Dyusta, qamta mana kasushushpam, ancha uchata rurashqa kani. ¹⁹ Chaymi manana balinichu, churiki kanaypaqqa. Suq piyunnikitashinar ch'ayachiway”, nishpa. ²⁰ Chayshina yuyashpaqam, chay karu nasyunmandaqa kutimurqanna taytanman.

'Chaymandaqam ch'ayaykaptinqa, taytanqa karupilla rikashpa, ancha llakipashpa, kalparqan tinguq. Tingušhpqaqam abrasashpa, mucharqan qaqlambi churindaqa. ²¹ Churingqam nirqan: “Taytitu, Dyusta, qamta mana kasushushpam, uchata rurashqa kani. Chaymi manana balinichu, churiki kanaypaqqa”, nishpa. ²² Piru taytanqam qayashpa kriyadungunata kamachirqan: “Chay mas allin mudanata apamushpa, kay churiyta mudachiyllapa, surtjachiyllapa, sapatuchiyllapa. ²³ Chay mas gurdum mishiruta apamushpa, wanchiyllapa, fyistata rurashpa mikunanchiqllapa. ²⁴ Chaqa kay churiyqam chingashpa, wañushqashina karqan. Piru kanan kutimushpaqam, kawsamushqashina”, nishpa. Chaymi fyistata rurashpa kushikurqanllapa.

²⁵ 'Piru chay kulaka churingqam ch'akrambi kashqa karqan. Chaymandaqam wasinman ch'ayaykashpaqa, uyargan kunyalla fyistata rurashpa dansaykaptinllapa. ²⁶ Chaymi payqa suq kriyadunda qayashpa tapurqan: “¿Imam kan?” nishpa. ²⁷ Chay kriyadungunam nirqan: “Masaykim ch'ayamushqana. Chaymi taytaykiqa allilla ch'ayamushqanrayku, chay mas gurdum mishiruta wanchichishqa, fyistata ruranambaq”, nishpa. ²⁸ Chayta yach'ashpaqam, chay kulaka churinka ancha piñakushpa, manana munarqanchu yaykuya. Chaymi taytanqa lluqshishpa, ancha rrugarqan yaykunambaq. ²⁹ Piru payqam piñakushpa, taytanda kayshina nirqan: “Noqaqam ancha achka watakunata kaypi sirbiyki, tukuy imapi kasushushpwa. Piru chayshina allita sirbishiptyismi, mana nunqa ni suq chibituta qowashqachu kangi, kumpañiruykunawan fyistata rurashpa kushikunaypaqqa. ³⁰ Piru rikay, chay churiki partin qoshqaykita bandulira warmikunawan limpu ushyashpa kutimuptinqam, paypaqqa chay mas gurdum mishiruta wanchichishqa kangi”, nishpa. ³¹ Chaymi taytanqa nirqan: “Ijitu, qamqam tukuy tyimpu pullay kangi. Chaymi tukuy imaykunaqa qamba. ³² Piru kanangam ancha alli, kay fyistata rurashpa kushikunanchiq. Chaqa kay masaykiqam wañushqashina kashqanmandam, kananga kutimushqana. Chingashqa kashqanmandam, tarishqana kanchiq”, nishpa.

[*Nuta: Chayshinam Dyus ancha kushikun, suq uchayuq runa uchangunata dijaptin. Piru chay farisiyukunam chay kulaka churishina mana munarqanlapachu ch'ayachiyyta chay uchakunata dijaqkunataqa.]*

16

Jisusmi suq kumparasunda rurarqan suq runa patrunninda ingañaqwan

¹ Jisusqam yach'akuqningunata kay kumparasunda rurashpa nirqan: —Suq kapuq runam suq impliyadumbi ancha yuyakushpa numbrarqan, payna tukuy imanda randinambaq randikunambaq. Piru suq diyam wakin runakuna yach'arqan chay impliyadupaq: Patrunnimba kusasningunata, qellaynindam yanqakunapi gastaykan, nishpa. Chaymi chay patrunnindaqa chayshina rurashqambaq willarqanllapa. ² Chaymi chay patrunqa chay impliyadundaqa qayashpa, nirqan: “Qambaqmi

yach'ani. ¿Imatam rurashqa kangi? Mayá, chay kusasniykunapaq, qellayniyapaq kwintata qoway. Mananam ringichu trabajaq", nishpa.

³ Chaymi chay impliyaduqa yuyarqan: "Patrunniy trabajuymanda qatiwaptinqa, ¿imanasharaq?" Chaqa ch'akrapi trabajanaypaqqam mana balinichu. Limush'nata mañakunaypaqqam penqakuni", nishpa.

⁴ Chaymandaqam yuyarqan: "¡A, ya yach'animam! Kaypiraq kashpa, suqkunata yanapashaq, mana trabajuyuq kaptiy, paykunana wasinman tandawanambaq", nishpa. ⁵ Chaymi chayshina yuyashpaqa, patrunninda dibiraqkunata, suqninda suqninda qayachishpa, tapurqan: "¿Aykatataq dibirangi patrunniytaqa?" nishpa. ⁶ Chaymi suq dibirakuqqa nirqan: "100 barril asiyititam dibirani", nishpa.

Chaymi chay impliyaduqa chay runata nirqan: "Kaypim kay tratukushqayki dukumintu. Tiyashpa, das suq mushuq dukumintuta ruray, 50 barriltallana dibiranayki", nishpa. ⁷ Chaymandaqam suq dibirakuqtapis tapurqan: "¿Qamqa, aykatataq dibirangi?" nishpa. Chaymi chay dibirakuqqa nirqan: "100 midida trigutam dibirani", nishpa. [Nuta: Kada mididach'i ch'usku kintal triguta piskaq.] Chaymi chay kriyaduqa paytapis nirqan: "Kaypi kay tratukushqayki dukumintu. Suq dukumintuta das allichay, 80 mididatallana dibiranayki", nishpa. ⁸ Chaymi patrunninha chayta yach'ashpa, chay malu impliyadumbaqqa nirqan: "Ay, chay impliyaduyqam ancha yach'ayniyuq kashqa, chayta ruranambaqqa", nishpa.

Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Kay mundupa kusasningunapi yuyakuqkunaqam Dyuspi yuyakuqkuna manda mas yach'ayniyuqkuna. Chaqa paykunapuram masta yana-panakunllapa qellayminwan.

⁹ Chaymi noqaqa kayshina niykillapa, kay mundupi imayki kaqwan suqkunata yanapay, yanasuyuq (yanasayuq) kanaykillapa. Chaymandaqam chay imaykillapaqa rin ushyakaq. Piru syilipiçam chay achka yanapashqaykikuna kushikushpa, shumaqta rinllapa ch'ayachishuq.

¹⁰ Chaqa mayqan ashlitata allita kwidaqqam, achkatapis allita rin kwidaq. Piru mayqan ashlitata mana allita kwidaqqam mas achkatapis mana allitachu rin kwidaq. ¹¹ Chayshinam kay mundupa kusasningunata mana allikunapi qamkuna gastaptikiqa, Dyusqa mana rinchu qoshuqlapa chay mana ushyakaq imangunataqa. ¹² Kanan kay pachapi suqpa imangu-nata mana allita kwidaptikillapaqam, Taytanchiq Dyusqa mana qoshunqal-lapachu partikitaqa.

¹³ Manam pipis atinchu ishkay patrundaqa kasuya. Chaqa suq patrun-nindam masta rin ch'iqniq; suqtaqam masta rin kuyaq. Ichu suqtalla ancha rin kasuq, suqtaqa mana. Chayshinallam mana atingillapachu Dyusta, qellayta pullata kuyaytaqa.

¹⁴ Chay farisiyu duktarinayuqkunaqam qellayta ancha munarqanllapa. Chaymi Jisus nishqanda uyashpaqa, ancha asiparqanllapa. Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

¹⁵ —Qamkunaqam runakuna alabashunambaq, allin runa layapaq tutkungillapa. Piru Tayta Dyusqam qamkunapa shunqoykitaaq allita riqsin: Qellaytallam munanllapa, nishpa. Chaymi Dyusqa qamkuna rurashqaykita millanashpa ch'iqnin.

Jisusmi yach'achikurqan Muysis kamachikushqambaaq

¹⁶ Jisusmi kayshinapis nirqan:

—Muysispa liyningunata, Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqandapismi yach'akurqaykillapa Jwan Shutichikuq shamushqan tyimpukaman.

Chay shamushqan tyimpumandapacham Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuykani. Chaymi ancha achka munanllapa imashinapis syluman yaykuya.¹⁷ Piru Muysispa liyningunaqam kanangaman ancha balin. Chaymi sylulwan kay pacha chingaptimbis, chay liykunaqa mana ni ashlita rinchu chingaq.

Jisusmi nirqan: "Rrisipitu warmikimanda ama akrakayllapachu", nishpa (Mt 19.1-12; Mk 10.1-12)

¹⁸ 'Dyuspaqqam mana balinchu suq runa akrakanambaq warminmandaqa. Chaymi suq runa warminmanda akrakashpa, suqta tandashpaqam, uchayuqna kidan. Chayshinallam chay warmi dijashqata mayqan tandaqpis uchayuqna.

Jisusmi yach'achikurqan suq kapuq runapaq, suq pubri runa Lasarupaq

¹⁹ Suq runam ancha kapuq karqan. Chaymi ancha shumaq ch'aniyuq mudanayuq puriq. Kanan tukuy diyam ancha allingunatalla mikuq. ²⁰ Karqambismi suq pubri limush'niritu. Paymi Lasaru shutiq. Kanan ishqoyakaq kwirpuyuqmi karqan. Chaymi usuraykarqan chay kapuqa pungumbi. ²¹ Kanan chay Lasaruqam ancha munarqan chay kapuqa mesanmanda ishkicq mikunata mikuyta undanambaq. Kanan allqokuna shamushpam, chay ishqoyninda lambiykarqan. ²² Chaymandaqam chay pubri limush'nirituqa wañurqanna. Chaymi Dyuspa anjilninguna ispiritunda aparqan syluman, Abrajamba ispiritunwan tiyanambaq. Chaymandaqam chay kapuqqpis wañurqanna. Wañuptinqam paytapis pambarqanllapa. ²³ Piru chay kapuqqam wañushqakunapa lugarninman rishpa, ancha padisirqan. Chaymi chayshina padisiyakashpaqa, karumanda rikarqan Lasaruta, Abrajamba ladumbi tiyayqa. ²⁴ Chaymi payqa jwirtifa qayakushpa, nirqan: "Taytitu Abrajan, llakipawashpa, kamachiyl chay Lasaruta, shamenambaq didumba puntanda yikitipi nuyuchishpa, qallituyta chirichinambaq. ¡Chaq kay ninapim ancha padisiykani!" nishpa.

²⁵ Abrajanqam nirqan: "Ijitu, yuyayri chay unay bidaykipi tukuy imayuq kashqaykitá. Piru Lasaruqam tukuy imapi padisirqan. Kanancqam payqa kaypi ancha kushikushpana tiyaykan. Piru qamqam padisiykangina. ²⁶ Suq ancha jundu kibradam qamkunata noqaykunamanda akrawanchiq. Chaymi mana pipis atinchu kay chimbamanda chay chimbamanqa pasayta. Chay chimbamandapismi mana pipis atinchu kaymanqa pasamuya", nishpa. ²⁷ Chaymi chay kapuq runaqa ancha rrugashpa nirqan: "Taytitu Abrajan, yush'ayku Lasaruta kach'ay aylluukunaman, ²⁸ chay sinku masaykunata willanambaq, ama kay kastiguman shamunanllapa", nishpa. ²⁹ Chaymi Abrajanqa nirqan: "Masaykikunam atin liiyita Muysis iskibrishqanda, Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqandapis. Chaykunata liyishpa, kasunqallapa, washadu kananllapa", nishpa. ³⁰ Chaymandaqam chay kapuqqa nirqan: "¡Taytitu, chaykunataqam mana rinllapachu kasuq! Piru suq alma kawsamushpa, paykunaman rikakuptinqam, kriyishpa, uchanllapatu rinllapa dijaq", nishpa. ³¹ Piru Abrajanqam nirqan: "Paykuna mana kasushpa Muysis nishqanda, Dyuspaq rimaqkuna nishqandaqam, mana rinllapachu kasuq wañushqanmanda kawsamuqtapis", nishpa.

17

Kwidakashunllapa, suqkunata ama uchata rurachinanchiq (Mt 18.6-7, 21-22; Mk 9.42)

¹ Jisusmi kayshinapis yach'akuqningunata nirqan:

—Ancha trabajusmi rin kaq, shumaqta kawsanaykillapa. Chaqa suqkunam rinllapa animachishuq, uchata ruranaykillapa. Piru paykunaqam ancha kastigadu rin kaq. ² Chayri chay uchata rurachiqpaqqas mas alli kanman kungambi suq atun mulinu rumita watashpa, már yakuman wichukunanllapa, ch'uqashpa wañunambaq, amaraq kay wambrityukunata uchata rurachiptin. ³ Chayri qamkuna kikiki kwidakayllapa, ama ni pitapis animachinayki uchata ruranambaq. Ashwanri kriyiq masiki mana allita rurashuptinqa, anyay, amana mas uchata ruranambaq. Piru uchangunata dijashpa, pirdunda mañashuptinqa, pirdunay. ⁴ Suq diyapi syiti bwiltasta mana allita rurashushpa, chaymanda chay syiti bwiltasta syintishpa, pirdunda mañashuptinqa, pirdunay, nishpa.

Apustulningunam munarqan mas allita Jisuspi yuyakuya

⁵ Yumbay chayta uyashpaqam, Jisuspa apustulningunaqa nirqan:

—Yanapawayllapa, qambi mas allita yuyakunapqaq, nishpa.

⁶ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Ashlitata noqapi kriyishpaqach'i, tukuy imata atingimanllapa rurayta. Chaqa kay ancha atun yura sikamuruta qamkuna kamachiptiki: "Pilakashpa, riy mar yakuman plantakaq", niptikiqa, kasushushpa, allipta chayshina rin ruraq.

Ama palanganu kashpachu, Dyusta allita kasushunllapa

⁷ —Amar palanganuqa kayllapachu. Ashwanri yuyayllapa: Dyuspaqqam mana baliq randishqa kriyadushinalla kani, nishpa. Maya, yuyashunllapa: Suqni kriyaduyuq kashpa, chay kriyaduyki yapukushpa, michikushpa, wasikiman ch'ayaptinqachuraq, ɿningiman: "Pasashpa mesaman tiyay mikunayki", nishpa? ⁸ Manam chayshinaqa ningimanchu. Ashwanmi kamachingiman: "Utqa yanukushpa, mandilnikita rurakushpa, mirindachaway. Chaymandaqa noqa mikuptiy upyaptiyraqmi, qambis atingi mikuyta, upyayataqa", nishpa. ⁹ ɿAkasuchu qamkunaqa chay randishqa kriyaduykita chay ima kamachishqaykita ruraptinqa, "Dyusilupagi" ningimanllapa? Manám. ¹⁰ Chayshinallar qamkunapis Dyus kamachishushqanda rurashpa, yuyayllapa: "Maná baliq randishqa kriyadushinam kanchiqlapa. Chaqa Dyus niwashqanchiqtallam rurashqa kanchiq. Manam yuyashqachu kanchiq, masta rurananchiqpaqqa", nishpa.

Jisukristum kach'akachirqan dyis runa ismuykaq kwirpuyuqta

¹¹ Jisusmi Jirusalinman riqshinaqa, prubinsya Galiliyapa, prubinsya Samaryapa lindirunda pasaykarqan. ¹² Suq kasiriyuman ch'ayaykaptinqam, dyis ismuykaq kwirpuyuq runakuna shamurqan tinguq. Yaqqana tingushpaqam, karupilla shayashpa, ¹³ ancha jwirtita nirqanllapa:

—jYach'achikuq Jisus, yush'ayku noqaykunatar llakipaway! nishpa.

¹⁴ Chaymi Jisusqa paykunata rikashpa, nirqan:

—Mayá, riyllapa kurakunaman, paykuna rikashushpa: "Kach'akashqanan kangi", ninambaq.

Chaymi chay runakunaqa kurakunaman riqshinaqa, limpu kach'akarqanllapa. ¹⁵ Chaymi suqninga rikashpa: Kach'akashqanan kani, nishpaqa, Taytanchiq Dyusta ancha alabashpa, Jisusmanna kutirqan.

¹⁶ Chaymi Jisusman ch'ayashpaqa, ñawpambi qongorikushpa, pachakaman qaqllanda ch'ayachishpa, ancha pagikurqan. Chay runaqam prubinsya Samaryamanda karqan. (Chay samaryanukunam isrraylinukunawan ancha ch'iqninakuqlapa.)

¹⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay fiyu qeshyaymanda kach'akaqkunaqa ɿmanachu dyis runakuna karqan? ɿMaypinataq chay nwibiq? ¹⁸ ɿIma, kay furastirullachu kutimushqa, Dyusta alabanambaqq? nishpa.

¹⁹ Chaymandaqam Jisusqa chay runata nirqan:

—Atarishpana riy. Noqapi yuyakushpam, kach'akashqana kangi, nishpa.

Kayshinam Tayta Dyusqa rin kamachikuq
(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Farisyukunaqam Jisusta tapurqan:

—ɿIma tyimputaq Dyusqa rin shamuq kamachikuqqa? nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Dyus runakunapa shunqombi kamachikuptinqam, mana ringillapachu atiq rikayta. ²¹ Manam pipis rinchu niq: "Kaypim, waq maypim Dyusqa kamachikuykan", nishpaqa. Chaqa Dyusqam paypi yuyakuqunapa shunqombi kamachikuykan, nishpa.

²² Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Suq diyakunam ancha ringillapa munaq rikawayta. Piru manaraqmi ringillapachu rikawaq. ²³ Chay diyakunapiqam wakingunaqa rinllapa nishuq: "ɿKaypinam Jisukristuqa!" ichu rin nishuqlapa: "ɿWaqpim payqa!" nishpa. Piru chayshina nishuptinllapapis, ama kriyiylapachu ni paykunawan riylapachu. ²⁴ Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runam liliyaq rrilampagushina rini kutimuq. Manchu rrilampaguqa tukuy syilipi lliwyen kay ladumanda suq ladukaman. Chayshinallam noqa Dyusmanda Shamuq Runapis yumbay ladukunapi lliwyashpa, rini kutimuq. ²⁵ Piru puntatam ancha rini padisiq. Chaqa kay tyimpupi runakunaqam mana baliqpaq rinllapa riqsiwaq.

²⁶ Nuwipa tyimpumbi kawsaqkunashinam, noqa kutimunay tyimpupipis rinllapa kawsaq. ²⁷ Chaqa chay Nuwipa tyimpumbiqam mikuykarqanllapa, upyaykarqanllapa. Wakinqam kasaraykarqan. Wakinqam chinangunata kasarachiykarqan, chay Nuwi wambuq wasinman yaykunan diyakaman. Chaymandaqam ancha jwirtita tamyargan. Chaymi runakuna warmikunaqa ch'uqashpa, limpu wañurqanllapa.* ²⁸ Chay Lutpa tyimpumbi pasashqanshinam rin kaq. Chaqa chay tyimpupiqam runakunaqa mikuykarqan, upyaykarqan, tukuy imata randiykarqan, randikuykarqan, tarpukeykarqan, wasikuykarqanllapa. ²⁹ Piru chay Sudumamanda Lut lluqshishqan diyaqam syilumanda ninakuna asufriwan ishkumushpa, chay runakunata, warmikunata limpu wanchirqan.* ³⁰ Chayshinallam rin kaq, noqa Dyusmanda Shamuq Runa syilumanda kutimuptiyips.

³¹ 'Chayri chay diyapiqa mayqan wasimba sawambi kaqqa amana yaykunqachu, imangunata surqonambaqq. Chayshinallar ch'akrambi kaqkunapis amana wasinmanqa kutingachu. ³² Lutpa warminda pasashqandar yuyayllapa. [Nuta: Chaqa payqam Sudumamanda kallpaykashpa, ikiman tikrakashpa, chapakurqan. Chaymi chaypilla das wañurqan. Liyyi Génesis 19.26ta] ³³ Chayshinam mayqanniki noqata ñigawashpa bidaykita washanaykipaqq, ringi chingaq tukuy tyimpupaq. Piru noqapi kriyishqaykirayku wanchishuptinllapam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanaykipaqq.

³⁴ 'Alliptam niykillapa, chay tyimpupi suq kamapilla ishkay puñuykaptinqam, Tayta Dyusqa suqta rin apaq, suqta rin diajq. ³⁵ Chayshinam ishkay warmikuna pulla kutakuykaptinqa, suqta rin apaq,

* 17:27 Génesis 6.5-7.24

* 17:29 Génesis 19.1-29

suqta rin dijaq. ³⁶ Ishkay runa ch'akrambi kaykaptimbismi, suqta rin apaq, suqta rin dijaq.

³⁷ Chayshina niptinqam, chay yach'akuqningunaqa tapurqanllapa:

—Taytitu, ¿maypitaq kay nishqaykiqa rin kaq? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Suq wañushqa kaptinqam, chaypi shingukuna shutilla tandakashpa muyuykan, ¿manachu? (Chayshinallam chay tyimpupipis tukuy ima pasashqanda rikashpalla, das ringillapa yach'aq: Waqpim, nishpa.)

18

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan juyiswan biyudawan

¹ Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan, ama disanimakashpachu, Dyusman mañakunanllapa. Chaymi nirqan:

² —Suq llaqtapim karqan suq juyis. Chay juyismi mana rrispitaqchu ni Dyusta ni runa masingunata. ³ Chay llaqtapiqam suq biyudapis karqan. Payqam chay juyisman rishpa, suq dimandata rurarqan kuntrambaq. Chaymi kutin kutin juyisman rishpa nirqan: "Siñur juyis, kuntrawaqwan allin justisyata ruraway", nishpa. ⁴ Piru chay juyisqam achka tyimpata chay biyudataqa mana kasurqanchu. Chaymandaqam kayshina yuyarqan: "Manam rrispitaničhu ni Dyusta ni runa masiykunatapis. ⁵ Piru kay biyudaqam kutin kutin shamun piñachiwaq, dimandanda allichanayaq. Chaymi yanapashpa allichashaq. Chaqa achka bwiltasta shamushpaqach'i, mana dijawanqachu samanayaq", nishpa.

⁶ Chayshina nishpaqam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Allita yuyayllapa chay malu juyis nishqambaq. ⁷ Piru Taytanchiq Dyusqam ancha allin. Chaymi mana unayashpachu, akrashqangunata dasna rin washaq, payman punchawnindin, tutapnindin mañakuptinllapa.

⁸ Chaga Dyusqam chay akrashqangunata das rin washaq. Piru noqa Dyus-manda Shamúq Runa kay pachaman kutimuptiyqam, ¿kanqachuraq noqapi yuyakuqkuna ichu mana? nishpa.

Suq kumparasyundam rurarqan farisiyuwan, kuntribusyunda kubrakuqwan

⁹ Wakingunaqam yuyarqan: Noqam chay suqkunamanda Dyusta mas allita kasuni. Chaymi paykunaqa mana balinllapachu, nishpa. Chayraykum Jisusqa kay kumparasyunda rurarqan:

¹⁰ —Ishkay runakunam rirqanllapa Dyuspa adurana wasinman, chaypi Dyusman mañakunanllapa. Suqqam farisiyu duktirinayuq karqan. Suqqam kuntribusyunda kubrakuq karqan. ¹¹ Chay farisiyuqam shayashpa, nirqan: "Dyusitu, dyusilupagiri; manam chay uchayuq runakunashinachu kani. Chaqa wakingunaqam suwakunllapa, ichu rrispituyuq kashpapis, suqwan puñunllapa, ichu suq laya mana allikunata ruranllapa. Piru noqaqam mana paykunashinachu kani, ni kay runa kuntribusyunda kubrakuqshinachu kani. ¹² Kanan kada simanam ishkay diyata ayunani. Tukuy ima ganashqay-mandam dyismuya qoyki", nishpa.

¹³ 'Piru chay kuntribusyunda kubrakuqqam mana ni alli qemikashpachu, ni siluman chapakushpachu, ashwan picħunda takashpa nirqan: "Dyusitu, llakipawayri. Chaqa noqaqam ancha uchayuq kani", nishpa.

¹⁴ 'Chaymi noqaqa niykillapa, chay kuntribusyunda kubrakuqqam uchangunamanda pirdunaduna, kutirqan wasinmanqa. Piru Tayta Dyusmi chay farisiyutaqa mana pirdunarqanchu. Chaqa Dyusqam chay

palanganutaqa ultimupi rin ruraq penqakunambaq. Piru chay umildi kaqkunataqam ancha kamachikuqpaq rin ruraq.

Jisusmi wambritukunata bindisirqan

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Wambritukunatam apamurqanllapa Jisusman, sawanllapapi makinda rurashpa, Dyusman mañakunambaq. Piru yach'akuqninguna chayta rikashpa, anyarqanllapa chay wambritukuna apamuqkunata (Jisusta ama piñachinanllapa). ¹⁶ Piru Jisusqa chay wambritukunata qayashpa, yach'akuqningunata nirqan:

—Ama arkayllapachu. Dijayllapa chay wambritukunata, noqaman shamenambaq. Chaqa Tayta Dyus shumaqta kamachikuptinqam, kay wambritushina kaqkuna paywan rinllapa kawsaq. ¹⁷ Alliptam niykillapa, kay umildi wambritushina kaqkunallam Dyusta káshshpa, rin kawsaq paywanqa. Piru palanganukunaqam mana Dyuswan rinllapachu kawsaq.

Suq kapuq runam Jisuswan parlarqan

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ Suq kamachikuq runam Jisusta kayshina tapurqan:

—Allin yach'achikuq Taytitu, ¿imatam atini rurayta, Dyuswan tukuy tipu kawsanaypaqqa? nishpa.

¹⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Imaraykutaa niwangi: “Allin” nishpaqa? Tayta Dyusllam allinqa. Manam masqa kanchu. ²⁰ Qamqam yach'angi Dyuspa Santu Librumbi kamachikushqambaaq: “Warmiyuq kashpaqa, ama suq warmiwanqa puñuychu. Ama wanchikuychu. Ama suwakuychu. Ama yanqaqa pipaqpis llullakuychu. Taytaykita, mamaykita rrispitay”, nishpa.*

²¹ Chayshina Jisus niptinqam, chay runaqa nirqan:

—Tukuy kaykunatam wambraymandapacha kasushqa kani, nishpa.

²² Chayta uyashpaqam, Jisusqa nirqan:

—Kaysitullam faltashungi ruranaykipaqqqa. Tukuy ima kaqnikita randikushpa, chay mana nimayuqkunata qoy. Chayshina qoshpaqam, sylipi tukuy imayuq ringi kaq. Chaymandaqam shamuy, noqawan purinayki, nishpa.

²³ Chayta niptinqam, chay runaqa limpu malaganayarqan, ancha kapuq kashqanrayku. ²⁴ Chaymi Jisusqa, ancha malaganayaqta rikashpaqa nirqan:

—Ancha trabajusraq, kapuq runakuna Dyusta kasunanllapa, paywan kawsananllapa. ²⁵ Ancha trabajusraq kanman, chay atun animal kamillu awjap rinrinda pasanambaq. Piru mas trabajusmi kanman, suq kapuq runa Dyuswan kawsanambaqqa, nishpa.

²⁶ Chaymi chayta niptinqa, chay uyaqkunaqa tapurqan:

—Chayshina kaptinqa, ¿pitaq atinman washakayta? nishpa.

²⁷ Chaymi paykunataqa nirqan:

—Runakunallaqam mana nimatapis atinmanllapachu washakayta. Piru Taytanchiq Dyusmi atin washaytaqa, nishpa.

²⁸ Chaymandaqam Pidruqa nirqan:

—Taytitu, noqaykunaqam tukuy imayllapata dijashqallapanaka, qamwanna purinaypaqllapa, nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, mayqan runa dijaq wasinda, taytanda, mamanda, masangunata, warminda, wambrangunata, Dyusta kasunambaq, ³⁰ chay

* **18:20** Éxodo 20.12-16

dijashqambaq mas achkata rin ch'askiq kay mundupiqa. Piru manam chaytallachu rin ch'askiqqa. Ashwanmi syilupi tukuy tyimpu rin kawsaq Dyuswan, nishpa.

Jisusmi nirqan: "Rinllapam wanchiwaq"

(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

31 Jisusmi yach'akuqningunatalla suq laduman apashpa, nirqan:

—Kananqam anaq Jirusalinmanna rinchiq riq. Chaqa Dyuspaq ri-

maqkuna noqapaq yumbay nishqangunaqam Jirusalimbi rin kumpliq.

32 Chaypiqam furastiru runakunamanna rinllapa intrigakuwaq. Kanan mana baliqkunata niwashpam, rinllapa asipawaq. Suq lastima rurawashpam, rinllapa tuqapawaq. **33** Asutiwashpam, rinllapa wanchiwaq. Piru kimsa diyamandam rini kawsamuq, nishpa.

34 Piru chayshina Jisus niptinqam, chay yach'akuqningunaqa mana intyindirqanchu: ¿Imapaqraq chayshinaqa nirqan? nishpa. Chaqa yuyaynillapa tutayaqpishina karqan. Chaymi mana atirqanllapachu intyindiya.

Jisusmi suq sarku runata chapachirqan

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

35 Jisus ch'ayaykaptinna Jiriku llaqtamanmi, suq sarku runa ñambi tiyashpa, limush'nata mañakuykarqan. **36** Chaymi ancha achka runakuna chayta pasaykaqta uyashpaqa, tapurqan:

—¿Imataq kashqa? nishpa.

37 Chaymi paytaqa nirqanllapa:

—Jisus Nasaritmandá kaqmi kayta pasaykan, nishpa.

38 Chaymi payqa ancha jwirtita qayakurqan:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan Jisus, llakipawayri! nishpa.

39 Chaymi Jisuspa ñawpanda riqkunaqa chay sarkutaqa anyarqanllapa uyaranambaq. Piru payqam ashwamba mas jwirtita qayakurqan:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan, llakipawayri! nishpa.

[*Nuta: "Unay Dabidpa Karu Willkanmi" munan niyta: "Dyus Akrashqan Washadur", nishpa.]*

40 Chaymi Jisusqa riykashqanmanda shayashpa, kamachirqan:

—Riyllapa apamuy waq runata, nishpa.

Ch'ayachiptinqam, Jisusqa tapurqan:

41 —¿Imamatam munangi ruranaypaq qambaqqa? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Taytitu, munanim ñawiykunata kach'akachinayki chapakunaypaq, nishpa.

42 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqapi allita kriyishqaykiryakum niyki, chapakuy, nishpa.

43 Chayta niptinllam, chay runaqa chay uras atirqanna rikakuyta. Chaymi Tayta Dyusta ancha alabashpa, Jisuspa ikindana rirqan. Kanan yumbay rikaqkunapismi Taytanchiq Dyusta ancha alabarqanllapa.

19

Jisusmi Sakiyuwan parlarqan

1 Jisusmi Jiriku llaqtapa ch'awpinda pasaykarqan. **2** Chay llaqtapim karqan suq ancha kapuq runa Sakiyu shutiq. Payqam kuntribusyunda kubrakuqkunapa kamachikuqniñ karqan. **3** Chay Sakiyum ancha munarqan Jisusta rikayta. Lukismi ancha achka runa kaptin, takshita kashqan-rayku, mana atirqanchu rikaytaqa. **4** Chaymi payqa Jisuspa ñawpanda kall-pashpa, suq yura sikamuru shutiqman lluqshirqan, chayta pasaykaptin,

rikanambaq. ⁵ Chayshina chay muntipi kaykaptinqam, Jisusqa chayta pasaqshina anaqman chapakushpa, paytaqa rikarqan. Chaymi Jisusqa nirqan:

—Sakiyu, utqa ishkimuy, wasikipi pusadata qowanayki. Chaqa Taytay Dyusmi munan, qamwan kidanaypaq, nishpa.

⁶ Chaymi Sakiyuqa utqaymaya ishkimushpa, kushikushpa aparqan wasinman. ⁷ Chayshina apaptinqam, yumbay chay rikaqkunaqa kayshina ancha rimatikurqanllapa:

—Suq uchayuq runapa wasinmanmi Jisusqa rin kidaq, nishpa.

⁸ Kanan Sakiyuqam shayashpa, Jisusta nirqan:

—Taytitu, tukuy imay kaqkunatam midya partita rini qoq chay mana nimayuqkunata. Mayqanda ingaňashpa, imanda qoch'ishqa kashpapismi, ch'usku fantuta rini kufichiq, nishpa.

⁹ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Kananganam Tayta Dyusqa kay Sakiuta wasimbi tiyaqkunata washashqana, chay unay Abrajanshina kriyishqanllaparayku. ¹⁰ Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runaqam shamushqa kani chay chingashqa kaqkunata maskashpa, washanaypaq, nishpa.

*Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan qellayta trabajachiqkunawan
(Mt 25.14-30)*

¹¹ Jisusta chay uyaykaqkunaqam yuyarqanllapa: Jisusqam Jirusalinman ch'ayaykanna. Chaymi dasna rinchiq rikaq paytaqa, shumaqta kamachiwaptinchiq, nishpa. Chaymi Jisusqa kay kumparasyunda rurashpa nirqan:

¹² —Suq kamachikuq runam suq karu kamachikuq nasyunman rirqan gubyirnupaq numbrananllapa, kutimushpaa nasyunninman, chaypi gubyir-nun kanambaq. ¹³ Piru manaraq rishpaqam, dyis kriyadungunata qayashpa, kadunuta qorqan suq sellay ancha baliqta. Chaymandaqam paykunata nirqan: “Kutimunaykaman kay qellayniya trabajachiyllapa”, nishpa. ¹⁴ Piru llaqta masingunam ch'iqnirqan paytaqa. Chaymi wakin runakunata ikinda kach'arqanllapa chay karu nasyunman, paypa kuntran kayshina rimanambaq: “Noqaykunaqam mana munanillapachu chay runa gubyirnuv kanambaqqaa”, nishpa.

¹⁵ 'Piru chay kamachikuq runaqam kargunda ch'askirqan. Chaymanda kutimushpaaqam, chay dyis kriyadun qellaynin qoshqandaqa qayachirqan tapunambaq: “¿Aykatam qellayniya ganachishqallapa kangi?” nishpa.

¹⁶ Chaymi chay punta kriyadunqa shamushpa nirqan: “Taytitu, kay qellaynikitaqam dyis tantus masta ganachishqa kani”, nishpa. ¹⁷ Chaymi chay kamachikuqninqa kriyadunda nirqan: “Ancha allin kriyaduymi kangi. Kay ashla qellayniya allita trabajachiptik, rini numbrashuq, dyis llaqtakunapa kamachikuqnin kanaykipaq”, nishpa. ¹⁸ Chaymandaqam suqpis shamushpa nirqan: “Taytitu, qellaynikitaqam ganachishqa kani sinku tantus masta”, nishpa. ¹⁹ Chaymi chay patrunninga paytapis nirqan: “Qamqam sinku llaqtakunapa kamachikuqnin ringi kaq”, nishpa.

²⁰ 'Chaymandaqam suqpis shamushpa nirqan: “Taytitu, kaypim qellayniki. Suq paňuypi qepishpam waqaychashqa kani. ²¹ Chaqa ancha wapu kashpam, suqkuna waqaychashqanda qamna tandangi. Suqkuna tarpuqushqandam qamna kusichangi. Chaymi ancha manchashurqaq”, nishpa. ²² Chayshina chay kriyadun niptinmi, chay patrunninga kayshina nirqan: “Qamqam ancha malu kangi. Chay kikin shimikillam kundinashungi: ‘Uchayuqmi kangi’ nishpa. Qami niwaykangi wapu kashpa, suqkuna waqaychashqanda tandashqayta, suqkuna tarpuqushqanda kusichashqayta. ²³ Chayshina noqapaq yach'ashpaqa, ¿imaraykutaq

chay qellayniytaqa mana rurarqaykichu bankuman, kutimushpaqa wach'ayniyuqta surqonayta?" nishpa.

24 'Chayshina nishpaqam, chaypi kaqkunata kamachirqan: "Chay malu kriyaduya qellayta qoch'ishpa, chay dyis qellayniyuqta qoyllapa", nishpa.

25 Chaymi paykunaqa nirqanllapa: "Taytitu, piru chay suq kriyaduykiqam dyis qellayniyuqna. ¿Imapaqnamiri qellayniyuq kaqtaqa masta qoshaqlapa?" nishpa. **26** Piru patrunninqam nirqan: "Uyawayllapa, yumbay chay imayuqkunam masta rinllapa ch'askiq. Chay mana nimayuqqam chay ash-lita kaqninda rin pyirdiq (mana allita trabajachishqanrayku). **27** Waq kun-traykunapismi mana munanllapachu kamachikuqniñ kanaypaqqa. Chayri paykunata kay ñawpayman apamushpa, wanchiyllapa", nishpa.

Jisusmi yaykurqan Jirusalinman (Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Chaykunata yach'achikushpaqam, Jisusqa ñawpanllapata anaq Jirusalinmanna rirqan. **29** Chaymi riqshinaqa, yaqqana ch'ayashpa Bitfaji llaqtaman, Bitanilla (Bitaniya) llaqtaman, chay Ulibu lumapa sirkambi kashpaqa, ishkay yach'akuqninda nirqan:

30 —Riyllapa waq chimba kasiriyuman. Waqman ch'ayashpaqam, ringillapa tariq suq burritu watashqata. Chay burritupiqam manaraq ni pipis purishqachu. Chayta paskashpa, apamuyllapa. **31** Piru mayqan nishuptinllapa: "¿Imapaqmi paskangillapa?" nishpaqa, niyllapa: "Siñurninchiqmi nisitan kay burrituta", nishpa.

32 Chayshina kamachiptinqam, chay yach'akuqninguna rishpa, Jisus nishqanshina burritutaqa tarirqanllapa. **33** Chaymi apamunanllapa paskaykaptinqa, dwiñungunaqa tarishpa tapurqan:

—¿Imapaqmi burrituyta paskaykangillapa? nishpa.

34 Chaymi paykunaqa nirqan:

—Siñurninchiqmi nisitan. Chaymi apanillapa, nishpa.

35 Chayshina dwiñunda nishpam, burritutaqa apamurqanllapa Jisusman. Chaymandaqam chay burritupa sawanmán kapangunata rurashpa, Jisusta muntachirqanllapa. **36** Chaymandaqam yumbay paykunaqa Jisuspa ñawpanda rirqanllapa, kapangunata ñambi mandashpa, chay burritu sawanda rinambaq. **37** Kanan Jisuspi kriyiqkunam anch'a achka paypa pullan riykarqanllapa. Chaymi paykunaqa chay Ulibu lumapa bajadaman ch'ayayakashpaqa, anch'a kushikushpa, anch'a jwirtita kunyarqanllapa. Kanan paykunaqa yumbay chay milagrulkunata rikashqanraykum, Dyusta anch'a alabarqanllapa:

38 —¡Biba biba! ¡Tayta Dyus anch'a yanapanqa kay gubyirnunchiqta, paypa rrimplasun shamuyaqtal! ¡Anaq syilupipisri anch'a kushikushpa, Taytanchiq Dyusta alabanqallapa! nishpa.*

39 Chayshina Jisusta anch'a alabaptinllapam, wakin farisiyu duktrinayuqkunaqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, kay yach'akuqnikunataqa anyashpa uyarachi, nishpa.

40 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kay runakuna uyaraptinqach'i, rumikunana rinllapa alabawaq, nishpa.

41 Chayshina Jirusalinman yaqqana ch'ayayakashpaqam, Jisusqa chay atun llaqtata chapashpa, waqashpa, nirqan:

42 —¡Ay Jirusalinbi tiyaqkuna! Anch'a allich'i kanman kay diyapi noqapaq intyindinaykillapa, ¿pim Jisukristu? nishpa. Chaqa noqam shamushqa kani

* 19:38 Salmo 118.26

yanapashuq, shumaqta kawsanaykillapa. Piru chaytaqam mana atingillapachu intyindiytaqa.⁴³ Suq diyam ancha ringillapa padisiq. Chay diyaqam kuntraykikunaqa rin kurralashuqlapa, murallata rurashpa. Chayshina kurralashushpam, ancha rin maqashuqlapa.⁴⁴ Kanan wasikillapatam pamba pamba bulashpa, rinllapa wanchishuqlapa. Chaymi llaqtaykipiqqa mana nima rumi pirqashqataqa rinllapachu dijaq. Chaqa shamuptiy washashuqmi, qamkunaqa disprisyawashqa kangillapa.

*Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan
(Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Jn 2.13-22)*

⁴⁵ Jisukristu Tayta Dyuspa adurana wasinman yakyushpaqam, tarirqan tukuy imata randikuyaqkunata, randiykaqkunata. Chaymi paykunataqa qatiqshina nirqan:

⁴⁶ —Taytanchiq Dyusmi Santu Librumbi nin: “Adurana wasiyqam noqaman mañakunanllapa”, nishpa.* Piru qamkunaqam ladrungunapa mach'aynindashina rurashqallapa kangi, nishpa.*

⁴⁷ Chaymandaqam Jisusqa tukuy diyakuna Dyuspa adurana wasimbi yach'achikuq. Piru kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqam, chay llaqtapa awturidarningunawan kuanakurqanllapa, Jisusta wanchinanllapa.⁴⁸ Piru achka runakunam Jisustaqa ancha allita uyaykarqan. Chaymi chay kuntraqkunaqa chay uyaqkunata manchashspa, mana nimatapis atirqanllapachu rurayta Jisustaqa.

20

Jisustam tapurqanllapa: “¿Pitaq numbrashushqa, kamachikuq kanaykiqa?”

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

¹ Jisusmi suq diyam Dyuspa adurana wasimbi shumaq nutisyanda yach'achikuykarqan. Chayshina ruraykaptinmi, ch'ayamurqanllapa kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, kamachikuq ansyanukunapis.² Paykunaqam Jisusta tapurqanllapa:

—Mayá, niwayllapa. ¿Ima karguyuqtaq kangi? ¿Pitaq numbrashushqa, awturidar kashpa, kaykunata ruranayki?

³ Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Puntata noqapis suq tapunata tapushqaykillapa. Mayá, niwayllapa:

⁴ Jwan Shutichikuqtaqa ¿pitaq numbrarqan, runakunata shutichinanqa? ¿Dyuschu kamachirqan, ichu runakunalla? nishpa.

⁵ Chaymi suqniñ suqniñ paykunapura parlarqanllapa:

—Niptinchiq: “Dyusmi numbrarqan Jwandaqa”, nishpaqach'i, niwashun: “Chayshina kaptinqa, qamkunaqa ¿imaraykutaq mana kriyirqaykicu paytaqa?” nishpa. ⁶ Piru niptinchiq: “Runakunallam paytaqa kamachirqan”, nishpaqach'i, yumbay kay runakuna rumikunawan sitawaqminchiq wanchiwanchiqman. Chaqa paykunaqam ancha kriyinllapa: “Jwanqam Dyuspaq rimaq karqan”, nishpa.

⁷ Chaymi chayshina yuyashspaqa, Jisusta nirqanllapa:

—Manam yach'anillapachu: Pim Jwandaqa kamachirqan shutichikunana, nishpa.

⁸ Chayshina Jisusta niptinllapaqam, paypis nirqan:

—Noqapismi mana nishqaykillapachu pi kamachiwaptinmi, kaykunata rurani, nishpa.

* 19:46 Isaías 56.7 * 19:46 Jeremías 7.11

*Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan saqra partidaryukunawan
(Mt 21.33-44; Mk 12.1-11)*

⁹ Chaymi Jisusqa suq kumparasyunda rurashpa, chay runakunata nirqan:
—Suq runash ch'akrambi ubasta tarpushpa, partidaryukunata maskashpa, dijarqan chay tarpuudunda rikanambaqllapa. Chaymandaqash payqa karuman rishpa, ancha unayarqan. ¹⁰ Chayshi kusicha tyimpu ch'ayaptinga, suq kriyadunda kach'arqan, chay partidaryunguna partinda qonambaq. Piru chay partidaryungunaqash chay kriyadundaqa mana nima ubasta qoshpachu, ashwan maqashpa, illaqtalla kach'arqanllapa. ¹¹ Chaymandaqash chay dwiñuqa suq kriyadunda kach'arirqan. Piru chay partidaryungunaqash chay kriyadutapis musyashpa, maqashpa, mana nimatapis qoshpachu, illaqtalla kach'arqanllapa. ¹² Chayshina ruraptinllapaqash, chay dwiñuqa suq kriyadundana kach'arirqan. Piru chay partidaryungunaqash chaytapis suq lastima chuqri chuqri maqashpa, qatirqan chay ch'akramanda.

¹³ 'Chaymandaqash chay wirta dwiñuqa nirqan: "¿Imatataq kananqa atini rurayta? Mayá, kay ancha kuyashqay churiya kach'ashaq, partiya apamunambaq. Paqta paytaqa shumaqta ch'ayachinqallapa", nishpa. Chayshi chayshina nishpaqa, churindana kach'arqan. ¹⁴ Piru chay partidaryungunaqash seqamuqta rikashpaqa, kayshina parlarqanllapa: "Kay churingqam irinsyru rin kaq. Chayri akullapa wanchiq, noqanchiqpaqna kay ch'akra kidanambaq", nishpa. ¹⁵ Chayshina parlashpaqash, chay ch'akramanda sawaman surqoshma, chay dwiñupa churinda wanchirqanllapa.

Chayshina nishpaqam, Jisusqa tapurqan:

—Chay ch'akrapa dwiñun kutimushpaqa, ¿imataraq ruranqa chay partidaryungunataqa? nishpa.

¹⁶ Chaymandaqam pay kikin nirqan:

—Chay ch'akrapa dwiñun shamushpaqam, chay partidaryungunata rin wanchiq. Wanchishpaqam, suqkunatana ch'akrandaqa rin qoq trabajanambaq, nishpa.

[Nuta: *Chay ch'akra dwiñuqam munan niyta Tayta Dyus. Chay malu partidaryukunaqam munan niyta isrraylinukunapa kamachikuqninguna.*]

Chayshina Jisus niptinqam, chay uyaqkunaqa nirqanllapa:

—¡Amar chayshinaqa kanqachu! nishpa.

¹⁷ Piru Jisusqam chay runakunata chapashpa nirqan:

—Chayshina kanqa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi suq ancha baliq rumipaq kayshina nin:

Albañilkuna wichukushqanllapa rumiqam kananqa simyintupa mas baliq rumin tikrakashqa, nishpa.*

¹⁸ Chaymi mayqan chay ancha baliq rumipa sawambi bulakaqqam piti piti rin kidaq; íchu chay rumi mayqamba sawan bulakashpaqa, limpu chankashpa, piti piti rin ruraq, nishpa. [Nuta: *Chay wichukushqa rumiqam Jisukristu. Chay piti piti ushyakaqqam paypi mana kriyiqkuna.*]

*Jisusmi kuntribusyunda pagarakunapaq yach'achikurqan
(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mk 12.12-17)*

¹⁹ Chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkunawanmi intyindirqanllapa: Jisusqam chay kumparasyundaqa rurashqa, noqanchiqkunata kuntrawaqninchiq, nishpa. Chaymi chay uras munarqanllapa prisuyta Jisustaqa. Piru yumbay chay uyakuq runakunata manchashpam, mana pipis almitikarqanchu prisuytaqa. ²⁰ Chaymi

* **20:17** Salmo 118.22

Jisusta kuntraqkunaqa ancha chaparqanllapa, paqta imapi imashina pandanman, nishpa. Chayshina yuyashpaqam, wakin runakunata pagarashpa nirqanllapa:

—Jisusman rishpa, ancha allin kasuqkunashina tukushpa, allita uyay, imapi pandaptin, chaypaq tumbashpa, gubyirnupi dimandananchiq, nishpa.

²¹ Chaymi chay uyakuqkunaqa yanqa Jisusta nirqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, qamqam allip kaqtalla Dyuspaq yach'achikungi. Kanan qamqam mana ni pitapis sawachashpachu, allitalla rurangi.

²² Mayá, niwayllapa, ¿allichu Rrumapa gubyirnunda kuntribusyunda pagarananchiqllapa ichu mana? nishpa.

²³ Piru Jisusqam yach'argan: Yanqam chayshinaqa tapuwaykanllapa prisuwananrayku, nishpa. Chaymi paykunataqa nirqan:

—¿Imaraykutaq chayshinaqa tapuwangi? ²⁴ Mayá, rikachiwayllapa suq qel-layta. ¿Pipa rrirratunda, shutindam rurashqallapa chay qellaypiqa? nishpa.

Chaymi paykunataqa nirqanllapa:

—Chay qellayqam mas kamachikuq gubyirnu Sesarpa rrirratunwan, shutinwan, nishpa.

²⁵ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Chayshina kaptinqa, chay mas kamachikuq gubyirnu Sesarpa kaqtaqa, payta qoyllapa. Dyuspa kaqtaqa, Dyusta qoyllapa, nishpa.

²⁶ Chaymi chay uyakuqkunaqa, chay tapunakunawan tukuy runakunapa ñawpambi pandachiyta munashpaqam, mana nimatapis atirqanllapachu. Ashwanmi allita kuntistaptinqa, paykunataqa ancha ispantashqata, uyarapllana (uyarallana) kidarqanllapa.

¿Wañushqakunachu rin kawsamuq?

(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)

²⁷ Chaymadaqam wakin sadusiyu duktrinayuqkuna Jisus kaykashqanman ch'ayarqanllapa. Chay sadusiyukunaqam kriyinllapa: Wañushqakunamá mana rinllapachu kawsamuq, nishpa. Chaymi Jisusta tapurqanllapa:

²⁸ —Yach'achikuq Taytitu, (unay tyimpupim) Muysisqa librumbi iskibrishpam, kamachikurqan, suq warmiyuq runa manaraq wambrayuq kashpa wañuptinqa, chay almapa masanna biyudawan kasaranqa, chay biyudapi wambrayuq kaptin, chay alma masamba wambran kanambaq.

²⁹ Chaymi munanillapa tapushuyta: Suq ayllupish syiti ullqo masapura karqan. Chay syitimanda kulaka masanqash warmikurqanna. Piru manaraq wambrayuq kashpash wañurqan. ³⁰ Chayshina wañuptinqash, chay almapa minur masanna biyudawanqa kasararqan. Paypisshi manaraq wambrayuq kashpa wañurqanna. ³¹ Chaymadaqash chay mas minur masanna biyudawanqa kasararqan. Paypisshi manaraq wambrayuq kashpa wañurqan. Chayshinash syitiñdin chay warmiwan kasararqanllapa. Piru manash ni mayqannimbis chay warmipiqa wambrakurqanchu.

³² Chaymadaqash warmipis wañurqanna. ³³ Chayshina wañushqakuna allipta mushuqmada kawsamuptinqach'i, ¿mayqannimba warminnaraqri kanman? Chaqa syitindimba warminshi kashqa, nishpa.

³⁴⁻³⁵ Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Manam ni mayqannimba warmin kanqachu. Chaqa sylupiqam manana ni warmiyuq ni runayuq rinchu kaq. Kay mundupillam runakunaqa churingunata kasarachin. Paykunapismi kasaranllapa. Piru Dyusta kasuqkuna mushuqmada kawsamushpaqam, sylupiqam manana ni runayuqchu ni warmiyuqchu rinllapa kaq; ni chinanguata

rinllapachu kasarachiq. ³⁶ Chaqa kawsamushpaqam, syilupiqa Dyuspa wambrangunana kashpa, chay anjilningunashina manana nunka rinllapachu wañuq. ³⁷ Arí, rinllapam kawsamuq. Chaqa kikin Muysismi yach'achikurqan: Wañuqkunam rín kawsamuq, nishpà. Payqam chay lamyaykaq sach'ata rikashpa, Dyus nishqanda kayshina uyargan: "Kanangamanmi noqa Abrajamba, Isakpa, Jakubupa Dyusnin kani", nishpa.* ³⁸ Chayshina Taytanchiq Dyus chay almakunapaq niptinmi, yach'anchiq: Chay almakunam Dyuspaq kawsaykanraq, nishpa.

³⁹ Chayshina Jisus niptinqam, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkunaqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ancha allitam nishqa kangi, nishpa.

⁴⁰ Chaymi chay urasmandapacha manana pipis almitikarqanchu Jisusta tapuya.

¿Pipa karu willkandaq Dyus Akrashqan Washadurqa?

(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

⁴¹ Chaymandaqam Jisusqa paykunatapis tapurqan:

—Mayá, ¿pitaq Dyus Akrashqan Washadurqa? ¿Imaraykutaq chay Washadurpaqqa ningillapa: "Dabidpa karu willkanmi", nishpaqa? ⁴² Chaqa kikin Dabidmi Salmus librumbi nin:

Tayta Dyusmi Kamachikuqniya nirqan: "Allin laduypi tiyay,

⁴³ kuntrashuqkunata binsishpa, ch'akikipa waranman ruranaykaman (qamta kasushunanllapa)", nishpa.*

⁴⁴ Chayshina chay Akrashqan Washadur chay Dabidpa karu willkan kaptinqa, ¿imaraykutaq kikin Dabid chay Washadurpaqqa nin: "Kamachikuqniy", nishpaqa? Chayshinaqa ¿imashinataq Dabidpa karu willkanqa atin kayta, Kamachikuqniq niptinqa?

Jisusmi Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata anyarqan

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40; Lk 11.37-54)

⁴⁵ Yumbay uyakuqkunapa ñawpambim Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

⁴⁶ —Allita uyawayllapa, ama Muysispa liyningunata yach'achikuqkunashinaqa kayllapachu. Chaqa paykunaqam ancha palanganu kashpa, gustanllapa rrastrakaykaq mudananganata rurakuya. Chaymandaqam plasakunaman rin, yumbay shumaqta napaykunanllapa. Kanan sinagua wasikunaman rishpapismi, ancha gustanllapa ñawpaman pasashpa, kamachikuqkunapa tiyanangunapi tiyayta. Apaptinllapa mikuqpismi, ancha gustanllapa kamachikuqkunapa tiyanangunapi tiyayta.

⁴⁷ Chayshina allingunapaq tukushpam, biyudakunapa wasingunata qoch'inllapa. Chaymandaqam ancha unayta Dyusman mañakunllapa, rikaqkuna ninambaq: "Paykunaqam Dyusta ancha aduranllapa", nishpa. Chaymi mas kastigadu rinllapa kaq.

21

Suq pubri biyudam ufrindanda qorqan

(Mk 12.41-44)

¹ Dyuspa adurana wasimbim Jisus kapuqkunata rikarqan, ufrindanda kajungunaman wicchuptinllapa.

² Chaypim rikarqambis suq ancha pubri biyudata, ishkay qellitay mana balurniyuqta wicchuptin. ³ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay pubri biyudita qoshqanqam Dyuspaqqqa ancha balin maski yumbay chay suqkuna qoshqanmanda. ⁴ Chaqa yumbaymi ufrindataqa qonllapa subraq gellayninda. Piru chay pubri biyuditaqam mikunanda randinambaq kaqtä limpulla qorqan, nishpa.

Dyuspa adurana wasindaqam limpu rinllapa bulaq
(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵ Wakingunaqam Dyuspa adurana wasimbaq parlaykarqanllapa:

—Rikay, ancha shumaqmì kay rumingunaqa. Kanan ancha shumaqmì rri-galukunatam qoshqallapa, shumaqyachinanllapa kay atun wasita, nishpa. Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

⁶ —Suq diyam kay rikashqaykitaaq limpu rinllapa bulaq. Chay diyapiqam manana ni suq rumi patachaduqa rinchu kidaq, nishpa.

Jwisyu diya yaqqana ch'ayamuptinqam, kayshina rin kaq
(Mt 24.3-28; Mk 13.3-23)

⁷ Chaymi Jisusta kayshina tapurqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿ima tyimpum kay nishqaykiqa rin kaq? ¿Imata rikashpam yach'ashaqlalla: Kay munduqam rin ushyakaqna, nishpaqa?

⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kwidakayllapa. Amar dijakayllapachu pipis ingañashunambaq. Chaqa achka llullakuqkunam shutiywan shamushpa, rinllapa nishuq: “Noqaqam Dyus Akrashqan Washadur kani. Kananqam chay diyaqa ch'ayamushqana washashunayllapa”, nishpa. Piru qamkunaqa amakish paykunataqa kasungillapachu. ⁹ Kanan parlata uyashpa, chay maypish nasyungunapura pilyaykanllapa, chay maypish suq nasyumbu ukumbi llaqta masipura pilyaykanllapa, nishpaqa, amakish manchangillapachu. Puntatam chayshina rin kaq, piru manaraqmi kay munduqa rinchu ushyakaq.

¹⁰ Chayshina nishpaqam, Jisusqa nirqambis:

—Suq nasyumbi tiyaqkunaqam suq nasyumbi tiyaqkunawan rinllapa pilyaq. ¹¹ Chay tyimpupiqam kay pachaqa ancha jwirtita rin kuyuq. Kanan ambruna, qeshyakunam waqpi kaypi rin kaq. Syilupipismi manchayapaq siñakuna rin kaq.

¹² Piru kay nishushqaykuna manaraq pasaptinmi, qamkunataqa ancha rinllapa qesachashuq. Sinagua wasikunaman apashushpam, rinllapa dimandashuq, noqapi kriyishqaykirayku. Kanan rinmi karsilashuqllapa. Dimandashushpam, rinllapa apashuq gubyirnukunapa, prifiktukunapa ñawpanman. ¹³ Piru chayshina apashuptinllapaqam, ringillapa atiq noqapaq yach'achikuya. ¹⁴ Chaymi paykuna tapushuptinga, ama llakiyllapachu: ¿Ima nishparaq kuntistashaq? nishpaqa. ¹⁵ Chaqa noqam rini yanapashuqllapa, allita kuntistanayki, chay kuntrashuqkuna ama atinanllapa ni binsishuyllapata ni kuntistashuylapata. ¹⁶ Piru qamkunataqaq taytayki, mamayki, masaykikuna, aylluykikuna, yanasuykikunapis (yanasaykikunapis) rinllapa intrigakushuq kuntraykikunaman. Chaymi kuntraykikuna wakininkitaqa rinllapa wanchishuq. ¹⁷ Kanan achka runa, warmim rinllapa ch'iqnishuq, noqapi kriyishqaykirayku. ¹⁸ Piru kayta yach'ayllapa: Dyuspaqqam aqchaykikunaqa mana ni suqsitu rinchu chingaç. ¹⁹ Chaymi maychika imanachishuptimbis, noqapi mana shaykuq yuyakuptikiqa, suq bidapi rini washashuq, tukuy tyimpu kawsanaykillapa.

²⁰ Piru rikaptikillapa furastiru suldadukuna kay Jirusalimbi tiyaqkunata kurralaptinllapam, yach'ayllapa: Ch'ayamushqanam tyimpu kay Jirusalinda chingachinanllapa, nishpa. ²¹ Chayri chayshina pasaptinqa, prubinsya Judiyapi kaqkunaqa qaqqakunaman mitikanqallapa. Kay Jirusalin

llaqtapi kaqkunapisri mitikanqallapa. Chay chunchapi kaqkunapisri kay Jirusalinmanqa amana shamunqallapachu. ²² Chaqa chay diyakunapiqam ancha padisiqllapa rin, Dyuspa Santu Librumbi nishqanshina. ²³ ¡Chay diyapiqa akakawraq chay (ukuyuq) pach'ayuq warmisitakuna, chay iti wambrityuqkunaqa! Chaqa achka kastigukunam kay mundupiqa rin kaq. Chayshinallam kay Jirusalimbipis achka llakikuna rin kaq. ²⁴ Wakingunatam atun kuchillukunawan rinllapa wanchiq. Wakingunataqam prisushpa, waqta, kayta karu nasyungunaman rinllapa apaq. Chay jwira runakuna binsishpam, kay Jirusalimbipa ancha wapuyashpa rinllapa kamachikuq, Tayta Dyus qoshqan tyimpu ushyakanangaman.

Jisusmi syilumanda kayshina rin kutimuq

(Mt 24.29-35, 42-44; Mk 13.24-37)

²⁵ 'Rupaypi, killapi, lusirukunapim siñakuna rin kaq. Kanan kay mundupa tukuy nasyunningunapi tiyaqkunaqam ancha llakishpa rinllapa niq: "¿Imananchiqtaq?" nishpa. Kanan mar yaku ancha fiyuta kunyashpa maqchikaptinmi, ancha manchashpa rinllapa niq: "¿Imaraq pasanqa?" nishpa. ²⁶ Chayshina tukuy ima kaptinmi, wakin runaqa: ¿Imataq kay mundupi rin pasaqq? nishpa, ancha manchaywan rinllapa dismayaq. Chaqa syilipi Tayta Dyus tukuy ima rurashqambismi rin kuyuq. ²⁷ Chaymandaqam noqa Dyusmanda Shamuq Runata ringillapa rikawaq, syilumanda pukutaypa ukumbi ancha pudirniyuq, ancha llipyashpa shamuyaqaqta. ²⁸ Chayri yumbay kay nishushqayllapa qallariptinqa, kushikushpa, shayashpa, syiluman chapakuyllapa. Chaqa washashunay diyaqam ancha utqana rin ch'ayamuq.

²⁹ Kay kumparasyunda rurashpam, Jisusqa kayshinapis nirqan:

—Yura igusta ichu suq laya muntikunata chapayllapa. ³⁰ Chay muntikunapa rapranguna pallpamuqta rikashpaqam, yach'angillapan: Tamya tyimpumanmi yaykunchiqna, nishpa. ³¹ Chayshina yumbay kay nishushqaykunata rikashpaqa, yuyayllapa: Tayta Dyusqam utqana rin shamuq, noqanchiqkunata shumaqta kamachiwananchiq, nishpa.

³² 'Alliptam niykillapa, yumbay kay nishushqaykunaqam rin kumpliq kay tyimpupi kawsaqkuna manaraq wañuptin. ³³ Chaqa syilwan kay pachaqam rin chingaq. Piru kay nishushqayqam mana nunka rinchu ushyakaq. Ashwanmi yumbay rin kumpliq.

³⁴ 'Shunqoykipi allita yuyashpa kwidakayllapa, ama kwirpuysi munashqandalla ruranaykillapa. Ama mach'ayllapachu. Amakish kay pachapa imangunapiqa yuyangillapachu. Chaykish noqa qonqaylla shamushpa, tarishuymen mana allikunata ruraykaptikillapa. ³⁵ Chaqa chay diyaqam kay mundupi yumbay tiyaqkunapaqqqa suq trampa qonqaylla piskakuqshina rin kaq. ³⁶ Chayri qamkunaqa listu kashpa, tukuy tyimpu Dyusman mañakuyllapa, chay diyapi yumbay kay nishushqaymanda washashunayllapa. Chaqa chayshina qamkuna kwidakaptikiqam, Tayta Dyus rin yanapashuq, chay diyapi mana nimapaq penqakushpa, ñawpayman prisintakanaykillapa, nishpa.

³⁷ Jisusqam chay diyakunapiqa punchawqa Dyuspa adurana wasimbi yach'achikuq. Tutapqam Ulibu lumaman riq puñuq. ³⁸ Kada madrugadum achka runakuna Dyuspa adurana wasimman riqlapa, Jisusta uyaq.

¹ Chay diyakunapim karqan chay Paskwa fyista. Chay fyistataqam pasaqlapa kachangakunata, suq laya mikunata mikushpa. Chay fyista yaqqana ch'ayaptinmi, ² chay kamachikuq isrraylinu kurakuna Muysispa liyuningunata yach'achikuqkunawan tandanakushpa, uyarapla (uyaralla) parlarqanllapa:

—¿Imashinaraq Jisustaqa wanchinchiqmanllapa? nishpa.

Lukismi chay fyistapi kaqkunata mancharqanllapa. (Jisusta wanchiptichiqqach'i, achka runakuna kuntranchiq alsakanmanllapa, nishpa.)

³ Piru chay urasmi dyabluqa yaykurqan Judas Iskaryutiman. Chay Judasqam Jisuspa dusi apustulnimanda suqniq karqan. ⁴ Paymi rirqan parlag kamachikuq isrraylinu kurakunawan, adurana wasimba kamachikuq suldadungunawambis:

—¿Imashinataq atini intrigashuya Jisustaqa? nishpa.

⁵ Chaymi paykunata chayshina ufrisiptinqa, ancha kushikushpa, Judasta nirqanllapa:

—Qellaytam qoshqaykillapa, nishpa.

⁶ Chaymi Judasqa ari, nishpa, yuyarqan: ¿Ima urasraq alli Jisusta intrigakunayqa, mana kaptin achka runakuna? nishpa.

Jisusmi Santa Mikunata mikurqan

(Mt 26.17-29; Mk 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Kur 11.23-26)

⁷ Chay Paskwa fyistapa diyanqam ch'ayamurqanna. Chay qallarishqan diyapim suq uñitata wanchishpa, kachangakunawan mikurqanllapa, chay fyistata pasanambaqlapa. ⁸ Chaymi Jisusqa Pidruta Jwanda nirqan:

—Riyllapa allichaq mikunata, Paskwa fyistapi mikunanchiqllapa, nishpa.

⁹ Chaymi paykunaqa tapurqan:

—¿Maypitaaq munangi allichayanllapaqa? nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Waq Jirusalinman ch'ayakashpam, ringillapa rikaq suq runa puyñumbi yakuta apayqaqtta. Chayri chay runapa ikinda riyllapa wasi yaykushqanganaman. ¹¹ Chaymandaqa chay wasipa dwiñunda tapuylropa: “Yach'achikuqmii nin: ¿Mayqan kwartuykipish yach'akuqniykunawan mikushaqllapa Paskwa mikunata?” nishpa. ¹² Chayshina niptikillapaqam, payqa wasimba altumbi suq atun kwartunda rin rikachishuqlropa tukuy imawan allichashqata. Chaypi allichayllapa Paskwa mikunanchiqtaqa, nishpa.

¹³ Chaymi Pidruwan Jwan rishpaqa, Jisus nishqanshina tarirqanllapa. Chaymi chay wasipina Paskwa mikunataqa allicharqanllapa.

¹⁴ Chaymi chay uras ch'ayaptinga, Jisusqa apustulningunawan mesapi tiyarqan. ¹⁵ Chaymandaqam paykunata nirqan:

—¡Manaraq padishhpam, ancha munashqa kani mikuyta kay Paskwa fyista mikunata qamkunawan! ¹⁶ Chaqa alliptam niykillapa, kay Paskwa mikunataqam kananllana qamkunawanqa riñi mikuq. Mananam mastaga rinichu mikuq syilupi kananchiqkaman. Waqpiqam Taytay Dyuspa pullan kashpana, mikurishunllapa, nishpa.

¹⁷ Chaymandaqam kupata piskashpa, Dyusman pagikushpa, nirqan:

—Kay kupamanda yumbayniki upyayllapa. ¹⁸ Chaqa alliptam niykillapa, mananam mastaga rinichu upyaq ubaskunapa yakundaqa, Taytay Dyuswan shamushpa, shumaqta kamachikunaykaman, nishpa.

¹⁹ Chaymandaqam kachangata piskashpa, Dyusman pagikushpa, pitishpa, paykunata qoshpa, nirqan:

—Kaymi kwirpu. Chaqa intrigakanim wañunaypaq, qamkunata washashunaypaq. Chayri kayshina rurayllapa, noqata yuyawanaykillapa, nishpa.

20 Chay Paskwa mikunata mikuptinllapaqam, kupatapis piskashpa nirqan:

—Kay kupa binuqam yawarniy. Chaqa ich'ashpa yawarniytam, suq mushuq tratuta rini ruraq, qamkunata washashunaypaq.

21 'Piru rikayllapa, chay runa intrigakuwaqqam pullay kay mesapi.

22 Chaqa Dyuspa Santu Librumbi nishqanshina, noqa Dyusmanda Shamuq Runaqa rini wañuq, ¡Piru imananqaraqri chay intrigakuwaqqa! Ancha kastigadum rin kaq, nishpa.

23 Chayshina Jisus niptinmi, apustulningunaqa suqnin, suqnin tapunakurqan:

—¿Mayqanninchiqraq kanchiq chay intrigakuwaqqa? nishpa.

Jisuspa apustulningunam anyanakurqanllapa

24 Chaymandaqam chay dusi yach'akuqninguna anyanakurqanllapa:

—Noqam mas kamachikuqqa kani.

Suqqam bwilta nirqan:

—Noqam mas kamachikuqqa kani, nishpa.

25 Chaypaqmí Jisusqa paykunata nirqan:

—Chay suq nasyungunapa gubyirnungunam patrungunashina wapuyashpa, llaqta masingunata kamachinllapa. Chaymandaqam chay kamachikuqkunaqa alabakanllapa: "Llaqta masiykunatam ancha yanapani", nishpa. **26** Piru qamkunaqa ama chayshinaqa kayllapachu. Ashwanri qamkunamanda chay mas kamachikuqqa suq umildi wambrashina ancha sribikuq kanqa. Chayri chay kamachikuqqa suq kriyadushina qamkunata sribishunqa. **27** Mayá, yuyayllapa: ¿Pitaq mas kamachikuqqa, mesapi tiyaq ichu kriyadun? ¿Manachu mas kamachikuqqa mesapi tiyaq? Piru noqaqam qamkunapa kamachikuqniki kashpapis, suq kriyadushina tukuy imapi yanapaykillapa.

28 'Qamkunaqam chay ñakashqaykunapi pullay kashqallapa kangi.

29 Chaymi Taytay Dyus awturidarta numbrawashqanshina, noqapis qamkunata numbrayki, kamachikuqkuna kanaykillapa. **30** Chayshinam numbraykillapa, kamachikunay tyimpupi noqawan pulla mesapi mikunaykillapa, upyanaykillapa. Kanan kamachikunan trunukunapi ringillapa tiyaq, isrraylinukunapa dusi atun ayllungunata allita kamachinaykillapa, nishpa.

Jisusmi Pidruta nirqan: "Ringim ñigawaq", nishpa

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Jisusqam Pidrutapis nirqan:

—Simun, Simun, dyablum qamkunata ancha munan mallipashuyta, triguta ishanaqshina. Chaymi Taytanchiq Dyusta nishqa: "Chay apustulkunata qoway mallipanaypaq, ¿qambichu allita kriyinllapa ichu mana?" nishpa. **32** Chayshina kaptimbismi, Tayta Dyusta qambaq rrugashqa kani, ama tukuy tyimpupi qonqawanayki. Chaymandaqar qamqa tukuy shun-qoykiwan noqapi yuyakurishpa, yanapay kriyiq masikikunata, noqapi mas allita yuyakunallapa.

33 Chayshina niptinqam, Simun Pidruqa nirqan:

—Taytitu, noqam kaypi kani pullayki rinayapaq karsilman, ichu wan-chishuptimbis, pullayki wañushaq, nishpa.

34 Piru Jisusqam nirqan:

—Uyaway Pidru, kaykish niyki, kay tutatam manaraq gallu kantaptin, qamqa kimsa kutinda ringi nīgawaq: “¿Pich'i Jisusqa? Noqaqam mana paytaqa riqsinichu”, nishpa.

Jisuspa padisinan urasmi yaqqana ch'ayamurqan

³⁵ Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

—Chay suq bwilta kach'ashuptiy rinaykillapa, alfurjaykita, qellaynikita, llanqekita dijashpaqa, ¿imaykicu faltashurqan? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Manam nimapis faltawarqanllapachu, nishpa.

³⁶ Kanan paykunatam nirqan:

—Piru kanangam niykillapa, alfurjayuqqa alfurjanda apanqa. Qellayniyuqpis qellayninda apanqa. Chay mana atun kuchilluyuqqa kapanda randikushpa, suq atun kuchillunda randinqa. ³⁷ Chaqa kanangam rinllapano qesachawaq, suq runa ancha malu ruraqtashina. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nishqanqa kumplinna. Chay librumbim noqapaq nin: “Mana allin runapaqshi rinllapa riqsiq”, nishpa.*

³⁸ Chaymi chay apustulningunaqa nirqan:

—Taytitu, kaypim kan ishkay atun kuchillukuna, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chayshinalla kanqa, nishpa.

Jisusmi Jitsimanipi Dyusman mañakurqan

(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ Chay tutaqam Jisusqa chay wasimanda lluqshishpa, yach'akuqningunata apashpa, rirqan Ulibu lumaman. Chaqa chay laya kustumbruiyuqmi karqan. [Nuta: Jitsimani wirtam chay Ulibu lumapi kidaq.]

⁴⁰ Chayman ch'ayashpaqam, paykunata nirqan:

—Dyusman mañakuyllapa, ama tyintadu kanaykillapa, nishpa.

⁴¹ Chayshina nishpaqam, Jisusqa mas waqman rirqan 30 mitrustach'i. Chaypim payqa qonqorikushpa, Tayta Dyusman ⁴² mañakushpa nirqan:

—Taytitu, kay tukuy ñakaykunaqam noqapaqqa suq kupa ayaq yakushina. Munashpaqar kay ñakaykunamanda washaway. Piru amar noqa munashqayqa kanqachu. Ashwanri qam munashqaykishina kanqa, nishpa.

⁴³ Chay urasmi sylumanda suq anjil shamurqan Jisusta yanapanan, ama dismayanambaq. ⁴⁴ Kanan tukuy chay llakikunawan masta mañakuptinmi, Jisustaqra limpu umbi pambarqan. Chaqa chay umbishqangunaqam yawarshina shuturqan allpaman.

⁴⁵ Chaymandaqam chay mañakushqanmanda atarishpa, rirqan yach'akuqningunata rikaq. Chaymi ch'ayashpaqa, paykunata tarirqan puñuykaqta. Chaqa llakishpa, ancha shaykushqa kashpam, puñuykarqanllapa.

⁴⁶ Chaymi paykunataqa nirqan:

—¿Imaraykutaq puñuykangillapa? Atarishpana, Dyusman mañakuyllapa, ama tyintadu kanaykillapa, nishpa.

Jisustam prisurqanllapa

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Chayshina rimaykaptinmi, achka runakuna Jisus kaykashqanman ch'ayarqanllapa. Ñawpanllapataqam ch'ayarqan Judas. Chay Judasqam Jisuspa dusi yach'akuqningunamanda suqnin karqan. Paymi qemikashpa, Jisusta napaykurqan muchashpa.

* ^{22:37} Isaías 53.12

48 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Judas, ¿ima chayshina muchawashpachu, noqa Dyusmanda Shamuq Runataqa intrigakuwangi kuntrawaqkunaman? nishpa.

49 Chaymi Jisuspa apustulninguna chaykunata rikashpaqa, tapurqanllapa:

—Taytitu, ¿atun kuchilluwanchu puntiyashaqllapa kay runakunata? nishpa.

50 Kanan suq apustulningam atun kuchillunda surqoshpa, mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriyadumba allin ladu rinrinda pitirqan.

51 Chaymi Jisusqa chayta rikashpaqa, nirqan:

—Chaytallana. Amana maqayllapachu.

Chayshina nishpaqam, chay kriyadupa rinrinman makinda rurashpa, das ashyachirqan (allinyachirqan). **52** Chaymandaqam Jisusqa chay kamachikuq kurakunata, Dyuspa adurana wasimba chay shamuq prisuq suldadungunata, tukuy chay kamachikuq ansyanukunatapis nirqan:

—¿Ima qamkunaqachu atun kuchillukunawan, qerukunawan shamushqallapa kangi suq ladrundashina prisuwaq? **53** Noqaqam pullaykillapa kashqa kani tukuy diyakuna Dyuspa adurana wasimbi, ¿imanachu? Chaypiqam qamkunaqa mana prisuwarqaykichu. Piru dyabluqam tutayaqpi mana allikunataqa ruran. Chaymi kay tuta shamushqallapa kangi, mana allikunata rurawaqqa, nishpa.

*Pidrum nirqan: “Manam riqsinichu Jisustaqa”, nishpa
(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)*

54 Chaymandaqam Jisusta piskashpa, aparganllapa chay mas kamachikuq isrraylinu kurapa wasinman. Kanan Pidruqam Jisuspa karu ikinda rirqan. **55** Chay tutaqam chay wasipa uku patyumbi ninata lumyachishpa, rridurnimbi tiyashpa mashakuykarqanllapa. Pidrupismi paykunapa pulan tiyashpa mashakuykarqan. **56** Suq kriyadam Pidruta chaypi rikashpa, ancha chapashpa nirqan:

—Kay runaqam Jisuswan puriq, nishpa.

57 Chayshina niptinqam, Pidruqam nirqan:

—Warmisita, noqaqam mana Jisustaqa riqsinichu, nishpa.

58 Suq rratitumandaqam suppis chapashpa, Pidrutaqa nirqan:

—Qambismi paykunamanda suqnin kangi, nishpa.

Chaymi Pidruqa paytapis nirqan:

—Ay runa, noqaqam mana paykunamandachu kani, nishpa.

59 Chaymandaqam suq uramandach'i suq runa Pidrupaq nirqan:

—Alliptam kay runaqa Jisuswan puriq. Chaqa paypismi prubinsya Galiliyamanda, nishpa.

60 Chaymi Pidruqa chay runatapis nirqan:

—Ay runa, ¿imatataq rimaykangi? Chay runapaqqam mana nimatapis yach'anichu, nishpa.

Chayshina Pidru rimaykaptinmi, suq gallu kantartqan. **61** Chay urasmi Jisusqa tikrakamushpa, Pidruta chaparcyan. Chayshina chapaptinqam, Pidruqa das yuyarqan Jisukristu nishqanda: “Gallu manaraq kantaptinmi, qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq”, nishpa. **62** Chay nishqanda yuyashpam, Pidruqa ancha syintishpa, sawaman lluqshishpa, ancha waqarqan.

*Jisusta burlata rurashpam maqarqanllapa
(Mt 26.67-68; Mk 14.65)*

⁶³ Kanan chay kwidakuqkunaqam ancha asipashpa, Jisusta maqarqanllapa. ⁶⁴ Kanan ñawinda pambahpam, qaqlambi ancha maqashpa, nirqanllapa:

—¡Mayá, yach'aq kashpaqa, rimay pitaq maqashungi! nishpa.

⁶⁵ Kanan suqniñ suqniñ tukuy ima mana allikunata rimashpa, paytaqa ancha musyarqanllapa.

*Jisustam dimandarqanllapa Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapi
(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Jn 18.19-24)*

⁶⁶ Achikyaptinqam, isrraylinukunapa kamachikuq ansyanunganuna, kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikukunapis suq lugarpí tandakarqanllapa. Chaymi chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpanman Jisusta apamushpa, kayshina tapurqanllapa:

⁶⁷ —Mayá, niwayllapa, ¿Qamchu kangi Dyus Akrashqan Washadurqa?

Chayshina tapuptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Ari niptiyqam, mana ringillapachu kriyiwaq. ⁶⁸ Imata tapushuptiypismi, mana ringillapachu kuntistawaq, ni ringillapachu kach'awaq. ⁶⁹ Piru noqa Dyusmanda Shamuq Runa kashpaqam, kananmandapacha Tayta Dyuspa allin ladumbi rini tiyaq.

⁷⁰ Chayshina niptimmí, yumbay tapurqanllapa:

—¿Chayshinaqachu qamqa Dyuspa Churin kangi? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, qamkuna nishqaykishinam kani, nishpa.

⁷¹ Chayshina niptimmí, paykunaqa nirqan:

—¿Ima mastam munanchiq? Kanancam manana munanchiqchu mas tistigukunataqa. Chaqa uyanchiqna, pay kikin shiminwan chayta niwaptinchiq, nishpa.

23

*Jisustam gubyirnu Pilatupi dimandarqanllapa
(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Jn 18.28-38)*

¹ [Chay tyimpukunapim Rruma llaqtamanda kaqkuna achka nasyungunapi kamachikuqllapa. Chaymi isrraylinukunatapis suq rrumanu gubyirnu kamachiq. Chay gubyirnuqam shutiq Pilatu.] Chaymandaqam yumbay juyiskuna Jisustaqa aparqanllapa gubyirnu Pilatumana. ² Chay Pilatupa ñawpambim juyiskunaqa llullakushpa, Jisusta kuntrashpa, kayshina rimarqanllapa:

—Kay runataqam tarishqallapa kani llaqta masiy isrraylinukunata animachishpa, gubyirnunchiq Sesarta kuntribusyunda ama pagarananllapa. Payshi Dyus Akrashqan Washadur. Payshi suq gubyirnu, nishpa.

³ Chaymi Pilatuqa Jisusta tapurqan:

—¿Qamchu isrraylinukunapa gubyirnunqa kangi? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, chay nishqaykishinam kani, nishpa.

⁴ Chayshina niptinqam, Pilatuqa chay kamachikuq isrraylinu kurakunata, yumbay chaypi kaqkunatapis nirqan:

—Kay runapiqam noqaqa mana nima uchata tarinichu, nishpa.

⁵ Piru Pilatu chayshina niptinqam, paykunaqa mana munashpachu, ashwamba sh'uqyashpa nirqanllapa:

—Tukuy kay prubinsya Judiyapim kay runaqa ingañayan yumbay llaqta masiy isrraylinukunata, kuntranchiq alsakananllapa. Waq prubinsya

Galiliyapim qallarishqa karqan. Kananqa rikay, kaypipis ingañakuriykan, nishpa.

Jisustam gubyirnu Irudisman aparqanllapa

⁶ Chay runakuna chayshina Galiliyata myintaptinllapaqam, Pilatuqa paykunata tapurqan:

—¿Allipchu kay runaqa prubinsya Galiliyamanda? nishpa.

⁷ Chaymi chay runakunaqa niptin: “Ari, payqam Galiliyamanda”, nishpa, Pilatuqa kamachikurqan, Jisusta apanambaqlapa Galiliyapa gubyirnun Irudisman. Chaqa chay diyakunapiqam Irudisqa firusalimbi kaykarqan.

⁸ Chaymi Jisusta, ch'ayachiptinllapa, Irudisqa ancha kushikurqan. Chaqa payqam unaymandapacha Jisuspa famanda yach'ashpa, ancha yuyarqan: Ay, rikaymanri Jisusta suq milagruta ruraptin, nishpa. ⁹ Chaymi Jisusta payman apaptinllapaqa, tukuy ima munashqanda tapurqan. Lukismi tapuptinqa, Jisusqa uyararqanlla. Manam nimatapis nirqanchu. ¹⁰ Kanan chay Irudispa ñawpambiqam tandakashpa, chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunapis ancha kuntrarqanllapa Jisustaqa. ¹¹ Chaymi Irudisqa suldadungunawan Jisustaqa disprisyashpa, burrlarqanllapa. Kanan asipananraykum ancha shumaqta mudachirqanllapa suq gubyirnutashina. Chayshina mudachishpaqam, kach'arirqanna Pilatuman. ¹² Chay diyapim Pilatuwan Irudisqa alliyarqanna. Chaqa kuntram kashqallapa karqan.

Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinanllapa

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Chaymandaqam Pilatuqa kamachikuq isrraylinu kurakunata, suq awturidarkunata, achka runakunatapis tandalashpa, ¹⁴ nirqan:

—Qamkunam kay runataqa noqaman apamushpa, niwashqallapa kangi: “Ingañaykanmi isrraylinukunata, kuntranchiq alsakananllapa”, nishpa. Chaymi noqa kikiy, kay ñawpaykillapapi tapushqa kani yach'anayapaq: ¿Allipchu chayshina ichu mana? nishpa. Piru manam nima dilituta paypiqa tarinichu. ¹⁵ Irudisman kach'aptiypismi, paypis mana nima dilituta tarishqachu. Chaymi kach'arimurqan noqaman. Rikayllapa, manam nima maluta rurashqachu wañunambaqqqa. ¹⁶ Chayraykum asutichishpalla, rini kach'aq, nishpa.

¹⁷ Kanan Pilatuqam chay Paskwa fyistapiqa kada wata suq prisuta kach'aq, isrraylinukuna rrugakuptinllapa. ¹⁸ Piru chay runakunaqam mana munarqanllapachu, Jisusta kach'anambaqqqa. Chaymi yumbaynin ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Chay Jisusta wanchiy! ¡Barrabasta kach'ayqa! nishpa.

¹⁹ Chay Barrabasqam Jirusalmi tiyaqkunata animachishqa karqan, awturidarkunapa kuntran alsakananllapa. Kanan wanchikushhqapismi karqan. Chaykunapaqmi paytaqa karsilashqallapa karqan. ²⁰ Chaymi Pilatuqa suq kutinda nirirqan, Jisusta kach'anambaqq. ²¹ Piru paykuna mana munashpa Jisusta kach'anambaqqmi, masta sh'ugyarqanllapa:

—¡Kruspi klabay! ¡Kruspi klabay! nishpa.

²² Chayshina niptinllapapismi, Pilatuqa suq kutindapis paykunata nirirqan:

—Piru ¿ima malutamiri rurashqa? Noqaqam mana nima dilituta paypiqa tarinichu wañunambaqqqa. Chaymi kastigachishpa rini kach'aq, nishpa.

²³ Piru paykunaqam mana munarqanllapachu, Jisusta kach'anambaqq. Chaymi mas jwirtita qayach'akushpa nirqanllapa:

—¡Kruspi klabay, kruspi klabay! nishpa.

Chayshinam rimarqanllapa, gustunllapata ruranangaman.

²⁴ Chaymi Pilatuqa nish'karqanna:

—Qamkuna munashqaykishina, Jisusqa wañunqa, nishpa.

²⁵ Chaymi Pilatuqa chay ancha wapu wanchikuq Barrabasta kach'ashpa, Jisusta intrigakurqan wanchinanllapa.

Jisustam kruspi wanchirqanllapa

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jisusta apayashpa kruspi klabaqmi, tingunakurqanllapa suq runa Simun shutiawan. Chay Simunqam Sirini llaqtamanda karqan. Payqam chuncha lugarkunamanda shamuykarqan. Chay Simundaqam Jisus apayashqan krusta umbruchachirqanllapa, Jisuspa ikinda apanambaq.

²⁷ Jisuspa ikindam ancha achka runakuna, warmikunapis rirqanllapa. Kanan chay warmikunam paypaq ancha llakishpa, waqashpa rirqanllapa.

²⁸ Chaymi Jisusqa paykunata chapashpa, nirqan:

—Jirusalinira warmisitakuna, noqapaqqa ama waqayllapachu. Ashwanri qamkunapaq, wawayikunapaq waqayllapaqa. ²⁹ Chaqa rinmi ch'ayamuq waqana diyakuna. Chay diyakunapim wakinqa ancha padisishpa, rinllapa niq: “Ancha alliraq kashqa chay mana wach'aq warmikuna, chay mana nunka wawakushpa ñuñuchikuqunapis. (Chaqa wambritunguna kash-pach'i ancha padisiykanmanllapa)” nishpa. ³⁰ Chay diyapiqam runakunata qaqakunata rinllapa niq: “Sawayllapaman ishkiyllapa”. Lumakunatam rinllapa niq: “Pambawayllapa, ama tariwananllapa”, nishpa. ³¹ Chaqa noqa mana nima uchayuq kaptiyepi, ancha padisichiwanllapa. Chayshina noqata rurawashpaqa, ¿imataraq qamkunataqa rurashunqallapa? nishpa.

³² Aparqanllapapismi ishkay ancha uchayuq prisukunata, kruspi klabashpa, Jisuspa pullan wanchinanllapa. ³³ Chaymandaqam Kalabira shutiq lugarmen ch'ayashpa, chaypina Jisusta kruspi klabarqanllapa. Chay ishkay prisutapismi pullan kruskunapi klabarqanllapa, suqta Jisuspa allin ladumbi, suqta ichuq ladumbi. ³⁴ Kanan kruspina klabaykaptinllapam, Jisusqa mañakushpa, nirqan:

—Taytitu, pirdunayri kay runakunata. Chaqa paykunata qama yach'ashpa: (Dyuspa Churindam wanchiykanchiq, nishpam,) kaykunata rurawaykanllapa, nishpa.

Kanan chay suldadukunka qam swirlita rurarqan, Jisuspa mudananda partinakunananllapa. ³⁵ Kanan chaypiqa achka runakuna Jisusta chapaykaptinmi, chay awturidarkuna ancha asipashpa nirqanllapa:

—Suqkunatam washarqan. Mayá, Dyus Akrashqan Washadur kashpaqa, kananqa pay kikin washakanqa, nishpa.

³⁶ Chay suldadukunapismi Jisusta ancha asipashpa, qemikashpa, puchqo binuta apashpa, nirqanllapa:

—Kayta upyay. ³⁷ Mayá, isrraylinukunapa gubyirnun kashpaqa, qam kikiki washakay, nishpa.

³⁸ Chay kruspiqam Jisuspa umamba sawambi rurashqallapa karqan suq tablitata, grigu rimaypi, latin rimaypi, ibriyu rimaypi kayshina iskibrishqata: “Kay runaqam isrraylinukunapa gubyirnun”, nishpa.

³⁹ Chaymandaqam chay ishkay kruspi kaqkunamanda suqninga Jisusta musyashpa, nirqan:

—Mayá, Dyus Akrashqan Washadur kashpaqa, qam kikiki washakashpa, noqaykunatapis washawayllapa, nishpa.

⁴⁰ Piru chay suq uchayuqqam payta anyashpa, nirqan:

—¡Uyaray! Kayshina padisiykashpa wañunanchiqqa, žima, manachu Dyusta manchangi? ⁴¹ Allita yuyay, noqanchiqqam uchanchiqkunarayku ñakaykanchiq. Piru kay runaqam mana nima uchayuqchu ñakanambaqqqa, nishpa.

⁴² Chaymandaqam Jisusta nirqan:

—Shamushpa kamachikuqqar, yuyawashpa, washaway, nishpa.

⁴³ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, kay diyamandapacham qamqa Taytay Dyuspa ancha shumaq lugarnimbi noqawan pulla ringi kaq, nishpa.

Jisusmi wañurqan

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Chay diya larrdusina kaptinmi, limpu tutayarqan las tres di la tardikaman. ⁴⁵ Chaqa rupaymi wañurqan. Kanan Dyuspa adurana wasimba kurtinanqam anaqmanda ura manyakaman ch'awpi ch'awpi llikikarqan.

⁴⁶ Chay urasmi Jisusqa jwirtita rimashpa nirqan:

—Taytitu, ispirituytar tandayna. Qamba makikipim mingayki, nishpa. Chayta nishpaqam wañurqanna.

⁴⁷ Chaymi suldadukunapa kamachikuqnin yumbay chaykunata rikash-paqa, Dyusta kayshina alabarqan:

—Allibraq kay runaqa mana nima uchayuqchu kashqa, nishpa.

⁴⁸ Chaypi kaqkunapismi chay pasashqanda rikashpa, yumbaynin ancha syintishpa, pichunda takashpa, wasinman kutirqanllapa. ⁴⁹ Piru Jisuspa yumbay riqsishqanguna, chay warmikuna Galiliyamanda pullan shamuqkunapismi, karumanda rikarqanllapa tukuy ima chaypi pasashqanda.

Jisustam pambarqanllapa

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Karqanmi suq ancha allin runa Jusi shutiq. Payqam prubinsya Judiyapa Arimatiya llaqtanmanda karqan. Chay Jusim chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunamanda suqniñ karqan. ⁵¹ Piru paypaqqam mana allichu karqan Jisusta wanchinanllapaqa. Chay Jusiqaq unaymandapacha ancha munarqan Tayta Dyusta rikayta, yumbayta shumaqta kamachiuptin.

⁵² Chaymi Jusiqa Pilatuman rishpa nirqan:

—Yush'ayku, qoway Jisuspa kwirpunda, apanaypaq pambaq, nishpa.

Chayshina mañaptinqam, Pilatuqa “arí” nirqan. ⁵³ Chaymi Jusiqa krus-manda ishkichimushpa, suq ancha shumaq trapuwan Jisuspa kwirpunda liyashpa, apashpa, suq mach'ayshina sipulturapi pambarqan. Chay sipul-turataqam suq luma qaquitapa pach'ambi kinraypa rurashqallapa karqan. Piru manaraqmi nima almata chaypiqa pambashqallapachu karqan. ⁵⁴ Chayshinam Jisustaq pambarqanllapa byirnis tardita, rupay yaqqana seqaptin, samana diya qallarinambaq urasna kaptin.

⁵⁵ Pambaptinllapaqam, chay Galiliyamanda Jisuspa pullan shamuq warmikunaqa rirqanllapa chay pambahashqanman. Kanan allita rikarqanllapa Jisuspa kwirpunda kamakachishqanda. ⁵⁶ Chaymi wasinman kutirishpaqa, mishki mutkinakunata allicharqanllapa, Jisuspa kwirpunda liyananllapa, ama ash'nanambaq. Chay samana diyapiqam samarqanllapa, Dyus kamachikushqanda kasushpa.

24

*Jisusmi wañushqanmada kawsamurqan
(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Jn 20.1-10)*

¹ Simanapa qallarinan diya dumingum chay warmikunaqa Jisusta pambashqanman madrugadu rirqanllapa, chay allichashqan mishki mutkinata apashpa. Wakin warmikunapismi paykunawanqa rirqan. ² Chay pambashqan lugarman ch'ayashpam, chay mach'ayshina sipulturataqa tarirqanllapa kich'ashqatana. Chay kirpashqan rumiqam suq ladumannna isqandaykarqan. ³ Kanan kich'araqna kaptinqam, paykunaqa chay pambakashqanman yaykushpa, Jisuspa kwirpundaqa manana tarirqanllapachu. ⁴ Chaymi ancha manchashqata yuyaykaptinllapa, ladunlapapi diskwidu rikakurqan ishkay anjil ancha llipyaykaq mudanayuqkuna. ⁵ Chaymi chay warmikunaqa ancha manchashspa, pambaman kumurarqanllapa. Kanan chay anjilkunaqam nirqan:

—¿Imaraykum maskaykangillapa chay kawsaqtaqa wañushqakunapa kay lugarnimbiqa? ⁶ Mananam kypichu. Kawsashqanám. Yuyayllapa waq Galiliyapi kashpa, qamkunata nishushqanda. ⁷ Manchu nishurqanllapa: “Noqa Dyusmanda Shamuq Runatam rinllapa intrigakuwaq uchayuq runakunapa makinman, kruspi klabawashpa wanchiwananllapa. Chayshina rurawaptimbismi, kimsa diyamanqa rini kawsamuq”, nishpa.

⁸ Chayshina niptinqam, chay warmikunaqa yuyarqanllapa Jisus nishqanganuta. ⁹ Chaymandaqam paykunaqa chay pambakashqanmanda kutimushpa, yumbay rikashqanda parlachirqanllapa chay unsi apustulkunata, tukuy chay wakin kriyiq masinqunatapis. ¹⁰ Chay famata apustulkunaman apaqkunaqam karqan: Marya Magdalamanda kaq, Jwana, Jakubupa maman Marya, suq warmikunapis. ¹¹ Lukismi apustulkunaga chay warmikuna nishqandaqa mana kriyishpachu yuyarqanllapa: Luka imach'i kay warmikunaqa kayshina niwananchiqqa, nishpa.

¹² Piru Pidruqam chay kashqanmanda lluqshishspa, kallpaylla rirqan chay pambashqanman. Chaymi ch'ayashpa, uku mach'ayshina sipulturaman chapakushpa, chay trapukunataqa suq ladupina kaqta rikarqan. Chayraykum ancha ispantashqata kutirqan chay wasi kashqanmanqa.

*Jisusmi Imawusman rinan ñambi ishkay yach'akuqniñman rikakurqan
(Mk 16.12-13)*

¹³ Chay dumingutallam Jisuspi ishkay kriyikuna Imawus llaqtaman riykarqan. Chay Jirusalinmandaqam unsi kilumitrusch'i karqan Imawuskanqa. ¹⁴ Chay kriyikunaqam riykarqanllapa Jisus padisishqambaq parlashpa. ¹⁵ Chayshina ancha parlashpa, tapunakushpa riykaptinllapam, Jisusqa paykunaman qemikashpa, pullanllapa chay ñanda rirqan. ¹⁶ Piru paykunaqam pullan riqta rikashpapis, mana atirqanllapachu riqsiyta, pim pullanchiq riykan, nishpaqa. ¹⁷ Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

—¿Imata parlaqshinam qamkunaqa riykangillapa? ¿Imapaqmi ancha llakingillapa? nishpa.

¹⁸ Chaymi suqnin Kliyufas shutiqqa Jisusta nirqan:

—Yumbay runakunam yach'anllapa kay Jirusalinbi pasashqanda. ¿Ima qamqachu furastiru kangi, chaykunata mana yach'anaykiqa? nishpa.

¹⁹ Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Imamir kashqa? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Jisus Nasaritmanda kaqpaqmi parlaqshina riykanillapa. Paymi Dyuspa ñawpambi, runakunapa ñawpambipis ancha pudirniyuq rimaq karqan. Chaqa

ancha ispantaypaq milagrukunatam rurarqan. Yach'achikurqambismi ancha shumaqkunata. ²⁰ Paytamiri kamachikuq kurakuna, wakin awturidarninchiq kaqkunawan chay rrumanukunaman intrigakuptin, kruspi klabashpa wanchirqanllapa. ²¹ Piru noqaykunaqam yuyarqay: Paynam noqanchiq isrraylinukunataqa rin washawaqninchiq, nishpa. Manam yuyashqayllapachu kashqa. Chaqa kananwanqam kimsa diyana wañushqanqa. ²²⁻²³ Piru kanan madrugadum noqaykuna partiymanda wakin warmikuna rirqanllapa chay pambahqanman chapakuq. Chaymandaqam kutimushpaqa, ispantashqata dijawashqallapa. Chaqa niwarqanllapam, mananash kanchu kwirpunqa. Anjilkunatash rikarqanllapa. Chay anjilkunash nishqallapa: "Jisusqam kawsamushqana", nishpa. ²⁴ Chaymi wakin kriyiq masiykuna rirqan chay pambahqanman chapakuq, yach'ananalipa: Allipchu kawsamushqa ichu mana, nishpa. Paykunapismi kutimushpaqa niwarqanllapa: "Mananash kanchu kwirpunqa", nishpa. Chaqa alliptam chay warmikunaqa rimarqanllapa. Piru Jisustaqam mana rikarqanllapachu.

²⁵ Chayshina niptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—A, mana jwisyuyuqkuna! ¿Ima manallahur qamkunaqa kriyingillapa Dyuspaq rimaqkuna nishqandaqa? ²⁶ Chaqa Dyus Akrashqan Washadur sýluman rinambaqqam, puntata ñakanambaqraq karqan. ¿Manachu chayshina nirqan? nishpa.

²⁷ Chayshina nishpaqam, paykunata intyindichirqan Dyuspa Santu Librumbi paypaq yumbay nishqanda. Puntatam Muysis iskibrishqanda intyindichirqan. Chaymandaqam Dyuspaq chay suq rimaqkunapis iskibrishqanda intyindichirqan.

²⁸ Chay Imawus llagtaman ch'ayashpaqam, Jisusqa pasaqla tukurqan.

²⁹ Chaymi paykunaqa ancha rrugashpa, kayshina arkarqan:

—Kidadunna noqaykunawan. Tardinám. Tutayaqnam rin, nishpa.

Chayshina arkaptinllapaqam, "Mayá" nishpa, paykunawanna kidarqan. Chaymi Jisusqa paykunapa pullanna wasinman yaykurqan.

³⁰ Chaymandaqam paykunawan mesapi tiyashpa, tandata piskashpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam chay tandata pitishpa, paykunata qorqan. ³¹ Chay urasmi paykunaqa atirqanllapanra Jisusta riqsiyya. Piru Jisusqam paykunapa pullan kashqanmanda das chingarqan. ³² Chaymi paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Manchu ñanda shamuqshina Dyuspa Santu Librunmada parlachiwaptinchiqqa, shunqonchiqpi ancha kushikurqanchiq, nishpa.

³³ Chayshina parlashpaqam, chay uraslla kutirqanllapa Jirusalinman. Chaymi ch'ayashpaqa, chay unsi apustulkunata wakin kriyiq masingunata tarirqanllapa tandanakushqata. ³⁴ Chay wasipi kaqkunaqam puntata chay shamuqkunata nirqan:

—Alliptam Siñurninchiq Jisusqa kawsamushqana. Chaqa Simun Pidru manmi rikakushqa, nishpa.

³⁵ Chayshina niptinllapam, chay ishkay shamuqkunapis kayshina parlachirqan:

—Ñandam pullayllapa riqshina noqaykunata parlachiwashqa. Tandata pitishqan urasmi paytaqa riqshishqallapa kani, nishpa.

*Jisusmi yach'akuqningunaman rikakurqan
(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Jn 20.19-23)*

³⁶ Chayshina parlaykaptinllapam, Jisusqa qonqaylla ch'awpinllapapi rikakushpa, nirqan:

—Bwinas nuchis, Dyusri qamkunata yanapashunqa, nishpa.

³⁷ Piru paykunaqam Jisusta rikashpaqa, ancha manchashpa, yuyarqanllapa: Almatach'i rikaykanchiqllapa, nishpa. ³⁸ Piru Jisusqam paykunata nirqan:

—¿Imaraykum manchangillapa? ¿Imaraykutaq noqapaqqa yuyangillapa, almach'i, nishpaqa? ³⁹ Chapayllapa makiykunata, ch'akiykunata. Noqa kikiymi kani. Kwirpuya malliyllapa. Rikay, aychayuq, tulluyuqmi kani. Suq almaqam mana chayshinachu, nishpa.

⁴⁰ Chayshina nishpaqam, makingunata, ch'akingunata rikachirqan chapanambaqlapa. ⁴¹ Piru paykunaqam ashla manchashpa, ashla kushikushpa, ispantashqata chapashpa, yaqqa mana atirqanllapachu kriyyita. Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Kanchu imitaykillapa mikunayaqa? nishpa.

⁴² Chaymi paykunaqa suq pidasu piskadu kangashqata, abijapa suq panalnindapis qorqanllapa. ⁴³ Chaymi Jisusqa ch'askishpa, ñawpanllapapi mikurqan. ⁴⁴ Chaymandaqam paykunata nirqan:

—Manchu pullaykillapa kashpa, nishurqaqlapa: “Rinmi kumpliq noqapaq Muysispa librumbi yumbay nishqanguna, Dyuspaq chay suq rimaqkunapa librungunapi nishqanguna, Salmus librupi nishqangunapis”, nishpa. Chay nishushqaylapam kumplishqana.

⁴⁵ Chaymandaqam Jisukristu paykunataqa ancha allita intyindichirqan Dyuspa Santu Librumbi nishqanda. ⁴⁶ Kanan paykunata nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbiqam noqapaqqa nin: Dyüs Akrashqan Washadurqash wañushpa, kimsa diyamanda rin kawsamuq.

⁴⁷ Chaymandaqam yach'akuqninguna Jirusalimbi qallarishepa, yumbay nasyungunaman rinllapa ch'ayaq, paypa shutimbi kayshina yach'achikushpa: “Chay mana allikunata rurashqaykipaq anch'a syintishpa, Dyusmanna mañakuyllapa, pirdunashushpa, washashunanllapa”, nishpa.

⁴⁸ Kananqam qamkuna tistiguykuna kangillapa, noqa rurashqayapaq parlanaykillapa. ⁴⁹ Uyawyllapa, Taytay Dyus ufrisishushqandam rini kach'amug qamkunamanga. Piru shuyayllaparaqri kay Jirusalimbi, sylumanda chay pudirninda kach'amunaykaman, nishpa.

Jisusmi syiluman rirqan

(Mk 16.19-20; Ich 1.9-11)

⁵⁰ Chaymandaqam Jisusqa chay apustulningunata Jirusalinmanda apargan Bitanillaman (Bitaniyaman). Chaypim payqa makingunata alsashpa, Tayta Dyusman mañakurqan, paykunata yanapanambaq.

⁵¹ Chayshina mañakuyakashpaqam, chay apustulningunapa ch'awpinmanda rirqanna syiluman. ⁵² Paykunaqam Jisusta adurashpa, ancha kushikushpa, chay kashqanllapamanda Jirusalinman kutirqanllapa. ⁵³ Kanan paykunaqam Dyuspa adurana wasinman rishpa, tukuy diya Dyusta alabaqlapa.

Chayshina kanqa.

SAN JWANMI

JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

¿Pitaq karqan San Jwanqa? San Jwanqam Jisukristupa dusi apustul-ninmanda suqnin karqan. Manaraq Jisukristuwana purishpaqam, atun goch'api piskadukunata piskashpa randikuq, mantiyinikanambaq (Markus 1.19). Chaymandaqam Jisukristuwanna tukuy diya purishpa, ancha allita yach'arqan yumbay milagrukunata rurashqambaq, kikin ñawingunawan rikashqanrayku. Chaqa payqam Jakubuwana, Pidruwan chay suq apustul masingunamanda Jisukristuwana masta puriqllapa. Chaymi Jisukristu kruspi wañuyashpam, Jwanda akrarqan, mamañ Maryata kwidanambaq (Jwan 19.26-27). Chaymandaqam Jisukristu syiluman riptinqa, Jwanqa achka runakunata Jisukristupaq yach'achirqan. Chay Jwanqam kay Mushuq Tistamintupi sinku librukunata iskibrirqan: kay libru San Jwanda, 1 Jwanda, 2 Jwanda, 3 Jwanda, Apukalipsistapis. Masta yach'ananchiq Jwambaq liyishunllapa; Matiyu 4.21-22; 17.1-2; Markus 5.37; 14.33-34; Jwan 13.23-26; 20.2-5; 21.7, 20-24; Ichus 1.13; 3.1-6; 4.1-23; 8.14-17; Gálatas 2.9; Apukalipsis 1.9.

¿Pikunapaqmí iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam iskibrirqan Jisukristupi kriyiqkunapaq, mana kriyiqkunapaqpis, Jisukristupi allita kriyinanllapa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam kay librutaqa iskibrirqan, yumbay liyiqkuna yach'anambaq: "Jisukristum Dyuspa Churin. Paymi yumbaypaq wañurqan. Chaymi paypi allipta kriyishpa, paywan tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq", nishpa (Jwan 20.31).

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librupiqam Jwan ancha yach'achiwanchiq Jisukristupaq.

Jn 1.1-18 niwanchiqllapa, Jisukristu Dyus kashqambaq, kay pachata rurashpa shamushqambaq.

Jn 1.19-12.50 niwanchiq, Jisukristu yach'achikushqambaq, achka milagrukunata rurashqambaq, yumbayninchiq yach'ananchiq: Paymi Dyuspa Churin, nishpa.

Jn 13.1-17.26 niwanchiq, Jisukristu yach'akuqningunata yach'achikushqambaq.

Jn 18.1-21.25 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa, kawsamushqambaq.

Dyuspa Churinmi runapaq tikrakarqan

¹ Manaraq kay pacha kaptinmi, suq Rimaqqa karqanna. Chay Rimaqqam Dyuspa pullan kashpa, paypis Dyus karqan. ² Qallariypiqam payqa Tayta Dyuswan karqan. ³ Chaymandaqam Tayta Dyusqa chay Rimaqwan syiluta, kay pachata, tukuy imandinda rurarkan. Chaqa Tayta Dyusqam mana nimatapis sapalanqa rurarkanchu. Ashwanmi chay Rimaqwan tukuy imataqa rurarkan. ⁴ Kanan chay Rimaqqam tukuy imata kawsachin. Payqam bidanchiqpaqqa suq Michashina. Chaqa paymi yach'achiwanchiq, allita rurashpa kawsananchiqllapa. ⁵ Kay pachapi uchata ruraqkunaqam tutayaqpishina. Piru chay Michashina kaqmi chay tutayaqpishina achikchakun, yumbayta yach'achishpa, chay uchakunata ama rurananllapa. Kanan chay uchata ruraqkunaqam chay Michashina kaqta kuntrashpapis, mana atishqallapachu binsiyyataqa.

⁶ Suq runam Jwan Shutichikuq shutirqan. Paytam Dyus akrashqa karqan, chay Michashina kaqpaq yach'achikunambaq. ⁷ Chaymi chay Jwanqa chay Michashina kaqpaq yach'achikurqan, yumbay uyaqkuna chay Michapi yuyakunanllapa. ⁸⁻⁹ Chaqa chay allip Michaqam shamurqan kay munduman, yumbay runakunata yach'achinambaq. Piru Jwanqam mana chay Michachu karqan. Payqam chay Michapaq yach'achikuqlла karqan.

¹⁰ Chay Rimaq Michaqam kay munduta rurashqa karqan. Chaymandaqam kay munduman shamuptin, runakunaqa mana yach'arqanllapachu: Paymi kay munduta rurashqa, nishpaqa. ¹¹ Chaymi akrashqan nasyunman shamuptinqa, paykunaqa disprisyashpa, mana shumaqtachu ch'ayachirqanllapa. ¹² Piru wakinnataqmi payta shumaqta ch'ayachishpa, paypi kriyirqanllapa. Chaymi paykunataqa akrarqan, Tayta Dyuspa wambranguna kanambaq. ¹³ Chaymi paykunaqa chay Rimaqpi kriyishpaqa, mushuqmanda nasishqashina kashqallapa. Chaqa paykunaqam mana mamanmandallachu nasirqan, ni nasirqanllapachu suq runa wambrayuq kanambaqq. Ashwanmi Tayta Dyus kikin munashqa, paypi kriyishpa, mushuqmanda nasirinambaq, wambrangunana kanambaqlapa.

¹⁴ Kanan chay Rimaqqam runapaq tirkakashpa, pullayllapa puriq. Chaymi Taytanchiq Dyuspa chay sapalan Churinda rikarqanillapa ancha allin qapta, ancha pudirniyuqta. Chaqa payqam ancha kuyawaqninchiq, allip kaqtalla yach'achikurqan. ¹⁵ Paypaqmi chay Jwan Shutichikuqqa ancha jwirtiya rimashpa, kayshina nirqan:

—Chay kamachikuqpaqmi qamkunata nishurqaqlapa: “Puntatam noqa nasishqa kani. Chaymandaqam chay Rimaqqa rin shamuq. Paymi noqamanda mas baliqqa. Chaqa noqa manaraq nasiptiyimi, payqa unaymandapacha kawsashqa”, nishpa.

¹⁶ Chay ancha kuyawaqninchiq Rimaqmi tukuy imapi kutin kutin yumbayninchiqta ancha yanapawashqa kanchiq. ¹⁷ Chaqa Tayta Dyusmi Muysista akrarqan, liyningunata yach'achiwananchiq. Piru Jisukristutaqam kach'amurqan kuyawaqninchiq, allip kaqtalla Dyuspaq yach'achiwananchiq. ¹⁸ Taytanchiq Dyustaqam mana pipis nima tyimpu rikashqachu. Piru chay ancha kuyashqan sapalan Churinllam, Tayta Dyuspa pullan kawsashpa, kay pachaman shamushpa, niwashqa kanchiq, Taytambaaq alipta yach'ananchiq.

Jwan Shutichikuqmi Jisukristupaq yach'achikurqan (Mt 3.11-12; Mk 1.7-8; Lk 3.15-17)

¹⁹ Isrraylinukunapa awturidarningunam Jirusalinmanda wakin kurakanata, wakin yanapakuqni libitakunatapis kach'arqanllapa, Jwan Shutichikuqta kayshina tapunannllapa:

—Qamqa, ¿ima karguyuqmi kangi, yumbaya kayshina yach'achinaykiqa? nishpa.

²⁰ Chaymi Jwanqa mana nimata pakashpachu, nirqan:

—Manam noqaqa Dyus Akrashqan Washadurchu kani, nishpa.

²¹ Chaymi chay shamuqkunaqa tapurqanllapa:

—Chayshinaqa ¿ima karguyuqmi kangi? ¿Chay unay alma Eliyaschu kangi? nishpa.

Piru Jwanqam nirqan:

—Manam, nishpa.

Chaymi tapurirqanllapa:

—¿Dyuspaq chay shamusambaq rimaqchu kangi? nishpa.

Jwanqam nirqan:

—Manam paychu kani, nishpa.

²² Chaymi paykunaqa tapurirqanllapa:

—Chayshinaqa ^{čima} karguyuqmi kangi? Niwayllapar, chay kach'amuwaqtā ninaypaq, nishpa.

²³ Chaymi Jwanqa Dyuspaq rimaq Isayiyas iskibrishqanda nirqan:

—Noqam kani chay chuncha lugarkunapi kayshina qayakuq: “Bidaykillapatā ñandashina shumaqta dirichuta allichayllapa, Siñurninchiqta shumaqta ch'ayachinaykillapa”, nishpa.*

²⁴ Chay tapuqkunaqam farisiyu duktrinayuq kaqkunamanda shamushqallapa karqan. ²⁵ Chaymi nirqanllapa:

—Chayshina Dyus Akrashqan Washadur mana kashpaqa, ni Eliyas kashpaqa, ni Dyuspaq chay suq rimaq kashpaqa, ^{čim}araykutaq qamqa shutichikungiqa? nishpa.

²⁶ Chaymi Jwanqa paykunata nirqan:

—Noqaqam yakuwanlla shutichikuni. Piru suq ancha kamachikuqmi shamushqa. Paygam qamkunapa ch'awpikipi puriykan. Piru pay-paqqam mana yach'angillapachu: Dyus Akrashqan Washadurmi, nishpaqa.

²⁷ Noqaqam puntata shamushqa kani. Chaymandaraqmi payqa shamushqa. Piru noqamandaqam mas pudirniyuq. Chaymi noqqaqa mana nimachu kani paypa flawpambiq. Chaqa manam balinichu, ni llanqemba watunda paskanaypaq, nishpa.

²⁸ Chayshinam Jwandaqa tapurqanllapa, rriyu Jurdamba waq ladu chimban Bitabara lugar shutiqpi. Chaqa chay chimbapim Jwanqa shutichikuykarqan.

Jisusmi Dyuspa uñan

²⁹ Chaymandaqam qayandinqa, Jwan Shutichikuqqa Jisusta rikarqan, payman shamuykaqta. Chaymi kayshina nirqan:

—Rikayllapa. Chaypinam Dyuspa Uñanqa. Paymi kay munduman shamushqa, wañushpa, runakunapa uchanganata pirdunanambaq.

³⁰ Paypaqmi noqqaqa niykarqay: “Rinmi shamuq suq runa. Paymi mas pudirniyuq noqamandaqa. Chaqa unay tyimpumandapacham noqa manaraq nasiptiy, payqa kashqana”, nishpa. ³¹ Manam noqqaqa riqsirqaychu. Piru chayshina payta manaraq riqsishpapismi, noqqaqa shamurqay, yakuwan shutichikuq, qamkuna isrraylinu masiykuna paypaq yach'anaykillapa: Rinnam shamuq, nishpa.

³²⁻³³ Chay Jwan Shutichikuqqam nirqambis:

—Dyusmi kach'amuwashpa, yakuwan shutichikunaypaq, kayshina niwarqan: “Santu Ispirituya sylimanda shamuykaqta rikashpa, suq runapa sawambi tiyaptinmi, ringi yach'aq: Chay runam Santu Ispirituwan shutichikun”, nishpa. Piru manaraqmi yach'arqaychu: ^{čim}Pim payqa? nishpa. Piru suq diya Jisusta shutichiykaptiyimi, Dyuspa Santo Ispiritun suq palumitashina sylimanda urangumushpa, paypa sawambi tiyarqan.

³⁴ Noqa kikiyumi chaytaqa rikashqa kani. Chaymi tistigu kani. Chaqa allitam yach'ani: Jisukristum Dýuspa Chürin, nishpa.

Jisusqam punta yach'akuqningunata akrarqan

³⁵ Qayandinqam chay Jwan Shutichikuqa ishkay yach'akuqnin paywan chaypi karirqanllapa. ³⁶ Chaymi Jwanqa, Jisusta rikashpa pasaykaqta, chay ishkay yach'akuqninda nirqan:

—Rikay, waq runaqqam Dyuspa Uñan, nishpa.

* ^{1:23} Isaías 40:3

³⁷ Chayshina niptinqam, chay ishkay yach'akuqninguna uyarqan. Chaymi paykunaqa Jisuspa ikinda rirqanllapa. ³⁸ Chaymandaqam Jisusqa ikiman chapakushpa, rikarqan chay ishkay sigiqunata. Chaymi payqa tapurqan:

—¿Imatam maskaykangillapa? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿maypitaq tiyangi? nishpa.

³⁹ Chaymi paykunataqa Jisusqa nirqan:

—Aku noqawan, tiyashqayta riqsinaykillapa, nishpa.

Chaymi paykunaqa rishpa, rikarqanllapa chay maypi tiyashqanda. Las kwateru di la tardinach'i chay tiyashqanmanqa ch'ayarqanllapa. Chaymandaqam chaypina paywan tardiyarqanllapa.

⁴⁰ Chay ishkay runamandaqam suqninqa karqan Andris. Payqam Simun Pidrupa masan karqan. ⁴¹ Chay Andrisqam das rirqan maskaq chay masan Simunda. Chaymi masanda tarishpaqa, nirqan:

—Misiyastam tarishqallapa kani, nishpa. (Paykunapa rimaynimbiquam "Misiyasqa" ichu "Kristuqa" munan niyta "Dyus Akrashqan Washadur", nishpa.)

⁴² Chaymi Andrisqa chay uras masan Simunda apamurqan Jisusman. Chaymi Jisusqa chapashpa, nirqan:

—Qamqam Junaspa churin Simun kangi. Piru kananqam ringi shutiq Sifas, nishpa.

Chay Sifas shutiqqam rimaynimbiqua munan niyta "Pidru". (Pidruqam munan niyta "rumi".)

Jisusmi Filipita, Natanayilta kumbidarqan, paywan purinanllapa

⁴³ Qayandinqam Jisusqa munarqan riya prubinsya Galiliyaman. Chaymandaqam tingunakurqan suq runa Filipi shutiqwan. Chaymi paykashqanman ch'ayashpa nirqan:

—Aku noqawan, nishpa.

⁴⁴ Chay Filipiqa Bitsayda llaqtamanda karqan. Chaymi chay Andrispa, Pidrupa llaqta masin karqan. ⁴⁵ Kanan Filipiqa suq runa Natanayil shutiqman rishpa nirqan:

—Tarishqallapanam kani Dyus Akrashqan Washadurta. Manchu chay unay Muysis librungunapi, Dyuspaq suq rimaqkunapis librungunapi kayshina iskibirqrqan: "Dyus Akrashqan Washadurmi rin ch'ayamuq", nishpa. Chay Washadurqam Nasarit llaqtamanda. Jusipa churinmi. Jisusmi shutin, nishpa.

⁴⁶ Piru Natanayilmil Filipitaqa nirqan:

—¿Chay llaqta Nasaritmandaqa ima allindaq atinman ch'ayamuyta? Manam nimapis, nishpa.

Chayshina Natanayil niptinqmi, Filipiqa nirqan:

—Aku rikaq, nishpa.

⁴⁷ Chaymi chay Natanayilqa Filipiwan Jisusmanna ch'ayamuykaptin, Jisusqa rikashpa, Natanayilpaq nirqan:

—Kaypinám suq lijitimu isrraylinu. Payqam ancha kabalta riman. Manam llullakunchu, nishpa.

⁴⁸ Chaymi Natanayilqa Jisusta nirqan:

—¿Imashinataq riqsiwangi, chayshina niwanaykiqa? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Manaraq Filipi qayashuptinmi, yura iguspa warambi kaykaptiki, rikashurqay, nishpa.

⁴⁹ Chayshina niptinqam, Natanayilqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, qamqam Dyuspa Churin kangi. Qamqam nasyun-ninchiq Isrrayilpa gubyirnun kangi, nishpa.

⁵⁰ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Chay yura iguspa warambi rikashushpa nishuptiychu, noqapiqa yuyakungi? Ringinam rikaq mas ispantaypaq milagruckunata ruraptiy, nishpa.

⁵¹ Chaymandaqam paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, noqam Dyusmanda Shamuq Runa kani. Chaymi qamkunaqa ringillapa rikaq syiluta kich'araykaqta. Chaymandaqam ringillapa rikaq Dyuspa anjilnungunata, noqamanda syluman riykaqta, syilumanda noqaman shamuykaqta, nishpa.

2

Kaná llaqtapim kasamyintu fyista karqan

¹ Kimsa diya pasaptinnam, chay prubinsya Galiliyapa Kaná llaqtambi rurarqanllapa suq kasamyintu fyistata. Chaypim karqan Jisuspa maman.

² Chay fyistamanmi Jisusta, noqaykuna yach'akuqninda kumbidawarqanllapa. ³ Chay fyistapi binu ushyakaptinmi, mamanqa Jisusta nirqan:

—Ijitu, ushyakashqanam binunqa. Yanapayri, nishpa. ⁴ Chaymi Jisusqa mamanda nirqan:

—Mamita, jimaraykutaq chayshinaqa niwangi? Manaraqmi ch'ayamunchu uras, milagruckunata ruranaypaqqa, nishpa.

⁵ Chaymi mamanqa kasaraqkunapa kriyadungunata kayshina nirqan:

—Waway yumbay nishushqanda rurayllapa, nishpa.

⁶ Chaypim karqan sayis payaskakuna rumimanda kaq. Chaqa chay isrraylinukunam yakuta tandaqllapa chay payaskakunapi, mayllakuna kustumbrinda rurananllapa. Kada payaskam 80 litrus a 100 litruskaman ukukuq. ⁷ Chaymi Jisusqa chay kriyadukunata nirqan:

—Chay payaskakunaman undachiyllapa yakuta, nishpa.

Chaymi paykunaqa kasushpa, ancha undachirqanllapa yakuta.

⁸ Chaymandaqam chayshina ruraptinllapaqa, Jisusqa paykunata kayshina nirqan:

—Kananqa chay payaskakunamanda ashla surqoshpa, apashpa, sirbisykunapa kamachikuqninda qoy, nishpa.

Chaymi chay kriyadukunaqa Jisus nishqanshina rurarqan. ⁹ Piru chay sirbisykunapa kamachikuqningam mana yach'arganchu: Maymandam apamunllapa kay binutaqa, nishpa. Kriyadukunallam yach'arganllapa, paykuna kikin chay payaskamanda surqoshqanllaparayku. Chaqa chay yakuqam binupaqna tikrakashqa karqan. Chaymi chay kamachikuq sirbisyuqa mallishpa, ancha gustashpa, chay kasaraykaqta qayashpa, ¹⁰ nirqan:

—¡Kay binuqam ancha mishki! Yumbay runam kumbidashqangunataqa chay mas ch'aniyuq binuta puntata qonllapa. Chay allin binuta achkata upyaptinraqmi, chay mana ch'aniyuq binutaqa qonllapa. Piru qamqam ultimupaqraq kay mas allin binuykitaqa waqaychashqa kangi, nishpa.

¹¹ Chayshina prubinsya Galiliyapa Kaná llaqtambim Jisusqa punta milagruta rurarqan, chay binuta rurashpa. Chayta rurashpam, payqa pudirniyuq kashqanda rikachikurqan. Chaymi noqaykuna yach'akuqniningunaqa paypi kriyirqayllapa.

¹² Chaymandaqam Jisusqa mamanwan, masangunawan, noqaykuna yach'akuqninwan chay Kaná llaqtamanda ura Kapirnawun llaqtaman rirqayllapa. Waq Kapirnawumbim wakin diyakunata tiyarqayllapa.

*Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan
(Mt 21.12-13; Mk 11.15-18; Lk 19.45-46)*

¹³ Paskwa fyista ch'ayaykaptinnam, Jisusqa rirqan Jirusalin llaqtaman. ¹⁴ Chaypim runakunata tarirqan Dyuspa adurana wasimba patyumbi buyiskunata, wishakunata, palumakunata randikuykaqta. Qellayta kambyakuqkunapismi chaypi kambyaykarqanllapa. ¹⁵ Chaymi Jisusqa chayta rikashpa, suq chikutita rurashpa, yumbay chay wishakunata, buyiskunata qatirqan Dyuspa adurana wasimba patyunmandaqa. Kanan chay qellayta kambyakuqkunapa qellayningunatam sh'ilya sh'ilya pambaman wkichukurqan. Mesangunatapismi bularqan. ¹⁶ Chay palumata randikuqkunataqam nirqan:

—Chay tukuy imaykikunata kaymanda surqoyllapa. Taytaypa wasindaqa ama plasatashinaqa rurayllapachu, nishpa.

¹⁷ Chayta rikashpaqam, noqaykuna yach'akuqninga yuyarqayllapa Dyuspa Santu Librumbi Tayta Dyusta kayshina nishqanda: “Shumaq wasikita noqa ancha kuyashpam, suqkuna disprisyaptin, ancha piñakuni”, nishpa.*

¹⁸ Chaymi chay mas kamachikuq isrraylinukuna Jisusta kayshina nirqanllapa:

—¿Ima milagрутам atingi rurayta, rikashpa, yach'anayllapapa: Taytanchiq Dyusmi qamta numbrashushqa, paypa kay adurana wasimbi kamachikunayki, nishpaqa?

¹⁹ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Kay wasita limpu bulaptikillapam, noqaqa kimsa diyapilla rurarishaq, nishpa.

²⁰ Chayshina Jisus niptinmi, chay kamachikuqkunata nirqanllapa:

—Kwarinta y sayis watakunapim Dyuspa kay adurana wasindaqa rurayllapa. ¿Chaychu qamqa kimsa diyapilla ringi rurariq? nishpa.

²¹ Piru Jisusqam chayshina rimashpaqa, kwirpumbaq rimarqanqa; manam Dyuspa adurana wasimbaqchu. ²² Chaymi wanchiptinllapa, mushuqmändä kawsamuptinqa, noqaykuna yach'akuqninga chay nishqanda yuyarqayllapa. Chaymi noqaykunata Dyuspa Santu Librumbi nishqanda, Jisus nishqandapis kriyirqayllapa.

Jisusmi runakunapa shunqonda riqsin

²³ Jisusmi Jirusalin Paskwa fyistapi kashpa, milagrukunata rurayllapa. Chaymi achka runakuna paypi kriyirqanllapa. ²⁴⁻²⁵ Piru Jisusqam payku-napiqa mana yuyakurqanchu. Chaqa pay kikinmi riqsirqan yumbaya shunqonda, ima layakunata yuyaykanllapa, nishpa. Chaymi mana nisisaryuchu karqan ni pipis ninambaq: Kay runakunaqam kayshina yuyaykanllapa, nishpa.

3

Jisukristum Nikudimu yach'achirqan

¹ Karqanmi suq farisiyu duktrinayuq runa Nikudimu shutiq. Payqam isrraylinukunapa kamachikuqrin karqan. ² Chay Nikudimuqam suq tuta Jisusta rishpa watukuq, kayshina nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, yach'anillapam qambaq: Tayta Dyusmi kach'amushushqa, noqaykunata yach'achiwanayki, nishpa. Chaqa Taytanchiq Dyus kach'amushushqa kaptinqam, atingi chay achka milagrukunata rurayta. Manaqa mañam atingimanchu, nishpa.

* ^{2:17} Salmo 69.9

3 Chayshina Nikudimu niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, suq runa mushuqmanda nasishpam, atin Tayta Dyuswan sylipi kawsaytaqa. Manaqa manam atinchu, nishpa.

4 Chaymi Nikudimuqa Jisusta kayshina tapurqan:

—¿Imashinataq suq runaqa atinman mushuqmanda nasiriyyataqa? Manam ni pipis atinmanchu mamamba pach'anman yaykuriyta, mushuqmanda nasinambaqq, nishpa.

5 Nikudimu chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, Tayta Dyuswan tukuy tyimpu pullan kawsanayki, puntata munan yakumanda, ispiritumanda nasinayki. **6** Chaqa yumbay runakuna mamanmanda nasishpaqam, kwirpunda ch'askinllapa. Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi wakingunata yanapan, mushuqmanda nasirinambaq, chay Santu Ispirituta kasushpa kawsanallapa. **7** Chayri ama ispantaychu: "Mushuqmanda nasiriy", nishuptiyqa. **8** Chaqa wayraqam tukuy ladumanda wayran. Piru qamkuna uyashpaqam, mana yach'angillapachu: ¿Maymandam shamen? ni ¿maymanmi rin? nishpaqa. Chayshinallam Dyuspa Santu Ispiritunmanda nasiqkunapis. (Chay Santu Ispirituta mana rikashhpapis, yach'anllapa: Paymi yanapawaykan, nishpa.)

9 Chayshina Jisus niptinmi, Nikudimuqa mushuqmanda tapurirqan:

—¿Imashinaraq kanqa chay layakunaqa? nishpa.

10 Chaymi Jisusqa nirqan:

—Isrraylinukunapa yach'achikuqnin kashpapischu, ¿mana yach'angi chaykunata? **11** Alliptam niyki, noqaqam yach'ashqayta, rikashqayta yach'achiyykillapa. Piru qamkunaqam mana kriyiwangichu. **12** Chayshina kay pachapi rikashqaypaq parlachishuptiy, mana kriyiwashpaqa, ¿imashinataq kriyiwangiman, syilipi rikashqaypaq parlachishuptiyqa? **13** Manam ni pipis syiluman rishpaqa, kutimushqachu. Noqallam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, syilumandaqa shamushqa kani. **14** Unay tyimpupim chuncha lugarpi Muysisqa suq kulibrata jirrumanda rurashpa, suq qerupi alsarqan. Chayshinallam noqatapis suq kruspi rinllapa alsawaq, **15** noqapi yumbay yuyakuqkuna ama chinganambaq, ashwan syiluman rishpa, tukuy tyimpu kawsanambaqlapa, nishpa.

Dyusqam yumbaya kuyawanchiqllapa

16 Chaqa Tayta Dyusqam kay mundupi yumbay tiyaqkunata ancha kuyashpa, sapalan Churinda kach'amurqan wañunambaq, paypi yumbay kriyiqkuna ama chingananllapa; ashwañ tukuy tyimpu kawsanallapa.

17 Chaymi Tayta Dyus kay munduman Churinda kach'amurqan, yumbaya chay kastigumanda washanambaq. Manam kach'amurqanchu, kay mundupi tiyaqkunata jusgashpa kastigananqa.

18 Chaymi Dyuspa Churimbi yuyakuqkunataqa Taytanchiq Dyusqa mana rinchu chingachiq. Piru paypi mana yuyakuqkunataqam rin chingachiq, sapalan Churimbi mana kriyishqanllaparayku. **19** Chaqa payqam kay mundumanqa shamushqa, Tayta Dyuspaq yach'achikunambaq. Chaymi suq michashina kashqa. Piru paypi mana kriyiqkunaqam mana munanlapachu michapishina kawsaytaqa. Chaqa uchangunata mana munashpa dijaytaqa, tutayaqpishina munanllapa kawsayta. Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunata rin kastigaq. **20** Chay mana allita ruraqkunaqam mana munanllapachu ni pipis yach'anambaq chay mana alli rurashqambaqq. Chaymi chay michashina kaqta ch'iqnishpaqa, mana qemikanchu, ama ni pipis rikashpa yach'anambaq: "Ancha malutam ruraykan", nishpa. **21** Piru suqkunaqam allip kaqta kasushpa, michapishina purinllapa. Chaymi tukuy

runakuna rikashpa yach'anllapa: Taytanchiq Dyus munashqandam ruraykanllapa, nishpa.

Jwan Shutichikuqmi Jisuspaq rimarirqan

²² Chaymandaqam Jisusqa noqaykuna yach'akuqninwan pullan prubinsya Judiyaman rirqayllapa. Chaypim suq tyimpupaq kidashpa, runakunata, warmikunata shutichirqayllapa. ²³ Jwan Shutichikuqpismi Inun llaqtapi shutichiykarkan runakunata, warmikunata, chaypi achka yaku kashqanrayku. Chay Inun llaqtaqam Salim llaqtapa ladumbi kidan.

²⁴ Chayshinaqam karkan, Jwanda manaraq karsilaptinllapa.

²⁵ Chay tyimpupim Jwamba yach'akuqniningunaqa suq isrraylinu masingunawa suq layata suq layata anyanakurqanllapa:

—Tayta Dyusqam munan kayshina mayllakunanchiq, ama uchayuqkuna kananchiqllapa, nishpa.

²⁶ Chaymandaqam Jwamba wakin yach'akuqniningunaqa rirqanllapa payta niq:

—Yach'achikuq Taytitu, rriyu Jurdamba chimbambim suq runa qamwan pulla karkan. Chay runapaqmí niwarqaykillapa: “Paytaqam Taytanchiq Dyus kach'amushqa”, nishpa. Kananqam chay runaqa achkatana shutichiyan. Achka runakuna, warmikunapismi paytana sigiykanllapa, nishpa.

²⁷ Chayshina yach'akuqnininguna niptinllapaqam, Jwanqa nirqan:

—Tayta Dyus suq runata yanapaptinqam, imatapis atin rurayta. Manaqqa manám. ²⁸ Qamkuna kikikim uyawashqallapa kangi, noqa nishuptiy: “Manam noqaqa Dyus Akrashqan Washadurchu kani. Ashwanmi Taytanchiq Dyus kach'amuwashqa, chay Washadurninchiqmanda mas puntata shamunaypaq”, nishpa. ²⁹ Kay kumparas yumbaq yuyayllapa: Suq runa kasarashpaqam, ancha kushikushpa riman. Chaymi chay runapa mas kuyashqan kumpañirumbis uyashpa, ancha kushikun. Jisusqam chay kasaraq runashina. Noqa chay runa kasaraqpa mas kuyashqan kumpañirun kani. Chaymi achka runa Jisusta sigiptinga, ancha kushikuni. ³⁰ Chaymi mas alli kanman, noqata dijwashpa, paytaná masta signambaqlap.

Kayshinam Dyusmanda Shamuq Runa

³¹ Chay runa sylumanda shamuqqam tukuy runakunamanda mas baliq. Piru suq runa kay pachamandalla shamuccqam kay pachapalla. Chaymi kay pachapa kusasningunapaq yach'achikun. Piru chay sylumanda kaqqam yumbay runakunamanda mas pudirniyuq. ³² Chaymi payqa sylipi rikashqanda, uyashqanda yach'achikun. Piru tukuy chaykunata yach'achiptymbismi, ancha achka runakuna mana kriyinllapachu paytaqa.

³³ Piru paypi kriyiqkunaqam allita yach'anllapa: Tayta Dyusqam mana llullakunchu. Chaqa pay nishqanqam tukuy ima allip, nishpa. ³⁴ Taytanchiq Dyusqam Churinda sylumanda kach'amushpa, Santu Ispiritunda qon, tukuy imapi ancha allita yanapanan. Chaymi payqa Tayta Dyus rimashqandalla yach'achikun. ³⁵ Tayta Dyusqam Churinda ancha kuyan. Chaymi payqa makimbi rurashqa tukuy runakunata, warmikunata, tukuy ima kaqta, yumbayta kamachinambaq. ³⁶ Chayraykum Taytanchiq Dyuspa Churimbi yuyakuqkunaqa tukuy tyimpu rinllapa kawsaq. Piru paypi mana yuyakuya munaqkunaqam mana rinllapachu tiyaq syilupiqa. Ashwanmi Tayta Dyusqa ancha rin kastigaaq paykunataqa, nishpa.

¹ Farisiyu duktrinayuqkunam yach'arqanllapa: Chay Jisusqash Jwan Shutichikuqmada mas achka runakunata shutichiyyan, yach'achiyyan, nishpa. ² Piru manam Jisus kikinchu shutichikurqanqa. Ashwan noqaykuna yach'akuqningunam shutichikurqayqa. ³ Chaymi Jisusqa chay farisiyukuna parlashqanda yach'ashpa, (noqaykuna yach'akuqningunata apawashpa), prubinsya Judiyamanda lluqshirqanna, prubinsya Galiliyamanna rinambaq.

⁴ Chay Galiliyaman ch'ayanayllapaqam, prubinsya Samaryata pasaykarqayllapa. ⁵ Chaymi riqshinaqa chay prubinsya Samaryapa Sikar llaqtaman ch'ayarqayllapa. Chay llaqtaqam kidan chay unay Jusipa ch'akramba ladumbi. Chay ch'akrandaqam ch'askishqa karqan taytan Jakubumanda.

⁶ Chay Sikar llaqtapim ancha unay tyimpukunapi chay alma Jakubu suq pusuta rurashqa karqan. Chaymi Jisusqa riqshina shaykushpa, chay pusupa ladumbi samarqan. Chay urasqam larrdusinach'i karqan.

⁷⁻⁸ Chaymi noqaykuna yach'akuqninga chay pusupa ladumbi Jisusta di-jashpa, chay Sikar llaqtaman rirqayllapa, mikunata randiq. Chaykaman-qam suq samaryana wärmi Sikarmanda lluqshishpa, chay pusuman rirqan yakupaq. Chaymi Jisusqa chay warmitaqa nirqan:

—Warmisita, qowayri yikituta, nishpa.

⁹ Chaymi chay warmiqa nirqan:

—Qam isrraylinu kashpaqa, ¿imashinataq noqa samaryana warmitaqa ni-wangi: “Yakutá qoway”, nishpaqa?

Chaqi isrraylinukunaqam samaryanu kaqkunawanqa mana tandakaql-lapachu. ¹⁰ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Taytanchiq Dyusmi suq ancha shumaq rrigaluta munan qoshuyta. Chaymi qam noqata riqsiwashpa: Kay runam Dyusmunda shamushqa, nishpaqach'i, kawsachikuq yakuta mañawanaykita qoshunaypaq, nishpa.

¹¹ Chayshina Jisus niptinqam, chay warmiqa nirqan:

—Taytitu, kay pusuqam ancha jundu. Manam nimayuqchu kangi, surgonayki chay kawsachikuq yakutaqa. ¹² Qamqam mana mas baliqchu kangi chay punta agwilunchiq Jakubumandaqa, ¿manachu? Chaqi paymi qowashqallapa kay pusutaqa. Pay kikinmi wambrangunawan, animal-ningunapis kay pusumanda yakutaqa upyaqllapa, nishpa.

¹³ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kay pusumanda mayqan upyaqqam rin yakunariq. ¹⁴ Piru noqa qoshqayta mayqan ch'askiwaqqam, alabis manana rinchu yakunaq. Chaqi chay qoshqayqam shunqombiqa suq pukyushina rin kaq. Chay pukyu layamandam ancha achka yakushina rin lluqshiq, tukuy tyimpu kawsanambaq, nishpa.

¹⁵ Chaymi warmiqa nirqan:

—Taytitu, qowayri chay laya yakuta, amana yakunanaypaq, ni kayman shamunaypaq yakupaq, nishpa.

¹⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Riy apamuy qosaykita, nishpa.

¹⁷ Chaymi warmiqa nirqan:

—Manam qosayuqchu kani, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niwashqa kangi: “Manam qosayuqchu kani”, nishpaqa.

¹⁸ Chaqi sinku kutindam kasarashqa kangi. Piru kananqam chay mushuq runaykiqa mana ni lijitimu qosaykicu. Chaymi allip kaqta niwashqaqa kangi, nishpa.

¹⁹ Chayshina niptinqam, chay warmiqa nirqan:

—Taytitu, qamqachumash' Dyuspaq rimaq kangi. Chaymi kayta munani tapushuya: ²⁰ Unay agwiluy samaryanukunam kay altu lumaman shamushpa, Dyusta aduraqllapa. Piru qamkuna isrraylinukunaqam ningillapa: "Jírusalímbilla Dyustaqa adurashunllapa", nishpa. (Chaymi tapuyki: ¿Mayqan lugarpim mas allin adurananchiq? nishpa.)

²¹ Chaymi Jisusqa chay warmita nirqan:

—Warmisita, kay nishushqayta kriyiyaw; Rinmi ch'ayamuq tyimpum, mana ni kay lumaman shamushpa, ni Jirusalinman rishpa, qamkuna Dyusta aduranaykiqa. ²² Qamkuna Samaryamanda kaqkunaqam mana yach'angillapachu: Pitam aduranillapa, nishpaqa. Piru noqaykuna isrraylinukunaqam yach'anillapa: Pitam aduranillapa, nishpa. Chaqa Dyus Akrashqan Washadurqam Isrrayilmanda shamen. ²³ Piru kanan-qam Dyuspi yuyakuqkunaqa tukuy shunqo payta allipta aduranqallapa, paypa Santu Ispiritur yanapaptin. Chaqa Tayta Dyusqam munan, yumbayniki chayshina paytalla aduranaykillapa. ²⁴ Taytanchiq Dyusqam mana kwirpuyuqchu. Ashwanmi suq ispiritu. Chayri payta aduraqkunaqa mana rikashpapis, tukuy shunqo, tukuy ispiritunwan allipta aduranqallapa, Dyuspa Santu Ispiritur yanapaptin.

²⁵ Chaymi chay warmiqa Jisusta nirqan:

—Noqaqam yach'ani: Dyus Akrashqan Washadurmi rin shamuq. Payllam Mísiyaspís shutin. Shamushpam, tukuy imata ancha klaruta rin yach'achiwaqninchiq, nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa payta nirqan:

—Noqa qamwan parlaqmí chay Washadurqa kani, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam noqaykuna yach'akuqninga Jisus kaykashqanman ch'ayashpaqa, tarirqayllapa suq warmiwan parlaykaqta. Chaymi ancha ispartashpa yuyarqayllapa: ¿Imata munashpam, chay samaryana warmiwanqa parlaykan? ¿Imapaqraq parlaykan? nishpa. Piru manam ni mayqanniypis almitikarqaychu tapuqqa. ²⁸ Chaymandaqam chay warmiqa puyñunda dijashpa, llaqtanman yaykurqan, llaqta masingunata kayshina abisaq:

²⁹ —Akullapa rikaq suq runata. Chaqa payqam tukuy ima rurashqayta niwashqa. ¿Manachuraq pay Dyus Akrashqan Washadurqa? nishpa.

³⁰ Chaymi llaqta masingunaqa lluqshishpa, shamurqanllapa Jisusman.

³¹ Paykuna shamenangamanqam, noqaykunaqa Jisusta kayshina rrugarqayllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, kayta mikuy, nishpa.

³² Piru Jisusqam niwarqanllapa:

—Noqapaqam kan suq laya mikunay. Chaypaqqam mana yach'angillapachu, nishpa.

³³ Chaymi noqaykuna suqniy suqniy kayshina parlarqayllapa:

—¿Piraq apamushqa mikunandaqa? nishpa.

³⁴ Chaymi Jisusqa noqaykunata niwarqan:

—Taytay Dyusmi tariyayta qowashqa, pay munashqanda ruranaypaq ushyanaykaman. Chay tariyaymi noqapa mikunayshinaqa.

³⁵ Qamkunaqam ningillapa: "Ch'usku killaraqmi faltan, syiga tyimpum ch'ayamunambaqqqa", nishpa, ¿manachu? Piru noqaqam niykillapa, tukuy laduman chapakushpa, intyindiyllapa: Ächka runakuna, warmikunam listuna, noqapi yuyakunanllapa. Chaymi suq tarpudushina qarwamushqana kusichanchiqllapa. ³⁶ Kusichapi trabajaqqam pagunda ch'askin, ¿manachu? Chayshinallam Dyuspaq yach'achikuqkunapis Dyusmanda pagunda rin ch'askiq. Dyuspi kriyiqkunam chay tandashqan

granukunashinaqa. Chay kriyiqkunaqam tukuy tyimpu rinllapa kawsaq. Chaymi chay puntata yach'achiqkunaqa, chay ikita yach'achiqkunawan pulla rinllapa kushikuq. ³⁷ Chaymi chay unay nishqanshina allipta kayshina niykillapa: "Suqmi tarpukun, suqmi kusichakun", nishpa. ³⁸ Chayshinallam suq runakuna noqapaq puntata yach'achikushpam, tarpukuqshina kashqallapa. Piru kanan qamkuna noqapaq mastा yach'achikuptikim, noqapi kriyiptinllapaqam, alabis suq tarpukushqanda qamkunaqa kusichaykangi, nishpa.

³⁹ Chay warmiqam llaqta masin samaryanukunawan parlaykarqan, "Chay runaqam tukuy ima rurashqayta niwashqa", nishpa. Chaymi achka llaqta masinguna Jisuspi kriyirqanllapa. ⁴⁰ Chay samaryanukunam shamushpa, Jisusta rrugarqanllapa, chay llaqtambi kidanambaq. Chaymi ishkay diyata chaypi kidarqayllapa. ⁴¹ Kanan Jisusta uyashpaqam, mas samaryanukuna paypi kriyirqanllapa. ⁴² Chaymandaqam chay warmitaqa kayshina nirqanllapa:

—Puntatam Jisuspi kriyirqayllapa, qam paypaq niwashqaykirayku. Piru kananqam noqaykuna kikiyna paytaqa uyashqallapa kani. Chaymi mas al-litana yach'anillapa: Allibraq payqa yumbaypa Washadurninchiq, nishpa.

Jisusmi suq kamachikuq runapa churinda kach'akachirqan

⁴³ Ishkay diyamandam Jisusqa noqaykunawan chay prubinsya Samaryamanda rishpa, prubinsya Galiliyamanna ch'ayamurqayllapa. ⁴⁴ Paymi kayshina niwashqallapa karqan: "Dyuspaq rimaqtaqam kikin llaqta masingunaqa mana rrispitanllapachu", nishpa. ⁴⁵ Piru chay llaqta masin galiliyanukunaqam Jirusalimbi Paskwa fyistapi kashqallapa karqan. Chaymi Jisus chay fyistapi achka milagrukunata ruraptin, rikashqallapa karqan. Chaymi Galiliyaman ch'ayaptiyllapa, paykunaqa allita ch'ayachiwarqanllapa.

⁴⁶ Chaymandaqam Jisusqa noqaykunawan chay prubinsya Galiliyapa Kaná llaqtanmanna kutimurqayllapa. Chay Kanapim Jisusqa yakuta binupaq tikrashqa karqan. Piru chaypi kaykaptiyllapam, gubyirmupa suq yanapakuqnimba churin ancha qeshyaq karqan Kapirnawun llaqtapi. ⁴⁷ Chayshina qeshyaq kaptingam, chay kamachikuq runaqa Jisuspaq yach'arqan: Judiyamandalash kay prubinsya Galiliyaman ch'ayamushqa, nishpa. Chaymi payqa shamushpa, Jisusta chaypi tarishpa, ancha rrugarqan, Kapirnawunman rinambaq, churinda kach'akachiq. Chaqa churin-qam anchayashpa, wañuykarqanna.

⁴⁸ Chaymi Jisusqa payta nirqan:

—Maná rikashpa siñakunata, milagrukunataqam, maná kriyiqllapachu ringi, nishpa.

⁴⁹ Chaymi chay kamachikuq runaqa Jisusta nirqan:

—Taytitu, akur das, wambray ama wañunambaq, nishpa.

⁵⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Riyna wambraykita rikaq. Payqam kach'akashqana. Mananám rinchu wañuq, nishpa.

Chayraykum chay runaqa Jisus nishqanda kriyishpa, llaqtanmanna rirqan. ⁵¹ Yaqqana ch'ayaykaptinqam, kriyadunguna shamurqan chay runata tinguq. Chaymi tingushpaqa, nirqanllapa:

—Churikiqam kach'akashqana. Mananám rinchu wañuq, nishpa.

⁵² Chaymi kriyadungunataqa tapurqan:

—¿Ima urasmi kach'akarqanqa? nishpa.

Chaymi kriyadungunaqa nirqan:

—Qayna a la una di la tardim jibriqa dijarqan, nishpa.

⁵³ Chaymi chay kamachikuq runaqa intyindirqan: Chay urasmi Jisusqa niwarqan: "Churikiqam kach'akashqana. Mananám rinchu wañuq", nishpa. Chaymi payqa yumbay ayllundin Jisuspina kriyirqanllapa.

⁵⁴ Chayshina prubinsya Judiyamanda kutimushpam, chay milagru rurashqanwanqa, Jisusqa ishkay milagrutana rurashqa karqan prubinsya Galiliyapiqa.

5

Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan

¹ Chaymandaqam Jisusqa Jirusalinmanna rirqan, llaqta masin is-raylinukunapa suq fyistanman. ² Chay Jirusalin llaqtapa suq yakyunamni "Wisha pungu" shutin. Chay pungupa ladumbim kan suq pusu. Chay pusuqam ibriyu rimaypiqa Bitsda shutin. Chay pusuqam sinku kur-ridurniyuq. ³ Chay pusupa ladumbim qeshyaqkuna, mana rikakuqkuna, kujukuna, wañushqashina kwirpuyuqkuna, usurashpa shuyakuykarqanllapa, chay pusupi yaku kuyunangaman. ⁴ Chaqa Dyuspa suq anjilninmi tyimpun tyimpun shamushpa, chay pusupi kaq yakuta kuyuchiq. Chaymi mayqan qeshyaq chay pusuman puntata yaykuqqqa chay qeshayninmanda kach'akarqan, ima laya nanayniyuq kashhpapis. ⁵ Suq runa chay pusupa manyambi kaqmi 38 watas tukuyta qeshyaqlla karqan. ⁶ Jisusqam chay runata usuraykaqta rikashpaqa, yach'arqan achka watakunata qeshyaqlla kashqanda. Chaymi tapurqan:

—¿Munangichu kach'akayta? nishpa.

⁷ Chaymi chay qeshyaqqa nirqan:

—Taytitu, manam pipis kanchu kay yakuman yaykuchiwanambaq kuyushqan urasqa. Chaymi kada kuyuptin, ñakanaykaman, suqkuna binsiwashpa, das yaykun yakumanqa, nishpa.

⁸ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Atarishpa, paraykita tandashpa, apashpa, puriyna, nishpa.

⁹ Chaymi chayta niptinlla, chay runaqa qeshayninmanda kach'akashpa, paranda tandashpa, apashpa, rirqanna. Piru chay kach'akachishqan diyaqam samana diya karqan. ¹⁰ Chaymi isrraylinukunapa wakin kamachikuqninqa chay runa kach'akashqata anyarqanllapa:

—Kananqam samana diya. Manam allichu paraykita apanaykiqa, nishpa.

¹¹ Chaymi chay runaqa nirqan:

—Kach'akachiwaq kikinmi kamachiwashqa: "Paraykita tandashpa puriyna", nishpa.

¹² Chaymi chay anyaqkunaqa tapurqanllapa:

—¿Pitaq kamachishushqa, paraykita tandashpa rinaykiqa? nishpa.

¹³ Piru chay runaqam mana yach'arqanchu: Pim kach'akachiwashqa, nishpaqa. Chaqa Jisusqam chay achka runakunamanda das akrakashpa, suq lugarmanna rishqa karqan. ¹⁴ Chaymandaqam Jisusqa chay kach'akachishqan runata Dyuspa adurana wasimbi tarishpa, nirqan:

—Allita uyaway, kaykish kach'akashqana kangí. Piru uchakunataqa amana rurariychu, ama masta ñakanaykipaq, nishpa.

¹⁵ Chayshina Jisusta riqsishpaqam, chay runaqa chay kamachikuqkunaman rishpa, nirqan:

—Jisusmi chay kach'akachiwaqqa kashqa, nishpa.

¹⁶ Chaymi Jisus chayshina samana diyapi rurashqanrayku, chay kamachikuqkunaqa ancha kuntrashpa, yuyarqanllapanwa wanchiyya. ¹⁷ Piru Jisusqam paykunataqa nirqan:

—Taytay Dyusmi kanangaman tukuy imata kwidaykan. Chayshinam trabajaykan. Chayraykum noqapis runakunata kwidashpa, kach'akachishpa trabajaykani, nishpa.

¹⁸ Chayta niptinqam, chay kamachikuq isrraylinukunaqa ashwamba munarqanllapa wanchiyya. Chaqa Jisusqa paykunapa liyninda mana kasuspam, samana diyapi trabajarqan. Kayshinapismi nirqan: "Dyusmi Taytay", nishpa. Chaymi paykunataqa yuyarqan: Yanqam Dyus tukuykan, nishpa.

Dyuspa Churinmi ancha pudirniyuq

¹⁹ Chaymandaqam Jisusqa chay kuntraqkunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, noqa Dyuspa Churin kashpam, mana nimatapis noqa munashqaytaqa ruranichu. Ashwanmi Taytay rurashqanda rikashpa, chay layatala noqapis rurani. ²⁰ Taytayqam kuyawan. Chaymi tukuy ima rurashqangunata rikachiwi. Piru mas ispanataypaq kusaskunatam rin rikachiwi. Chay rikachiwashqanda ruraptiyqam, qamkunaqa ancha ringillapa ispanataq. ²¹ Chaqa Taytayqam wañuqkunata kawsachin. Chayshinallam noqapis munashpa, mayqandapis atini kawsachiyya. ²² Taytay Dyusqam mana pitapis jusganchu. Payqam noqata numbrawashqa juyis kanaypaq, yumbayta jusganaypaq. ²³ Chayshinam numbrawashqa, runakuna alabawanambaq, payta alabashqanshina. Piru mayqan runa mana baliqpaq riqsiwashpaqam, chay kach'amuwaq Tayta Dyustapis mana baliqpaq riqsiykan.

²⁴ Alliptam niykillapa, mayqan runa nishqayta kasuwashpa, kach'amuwaq Taytaypi yuyakushpaqam, tukuy tyimpu rin kawsaq. Payqam manana sintinsyaduchu rin kaq, kastigadu kanambaqqa. Ashwanmi payqa wañunambaq kashqanmanda pasashqana suq laya bidaman, tukuy tyimpu kawsanambaq. ²⁵ Alliptam niykillapa, Dyusta mana kasuqkunaqam wañushqa layashina. Piru kay tyimpumandapacham chay wañushqa layakunaqa noqa Dyuspa Churinda rinllapa uyawaq. Uyawashpa kasuwaqkunallam tukuy tyimpu rinllapa kawsaq. ²⁶ Chaqa Tayta Dyus kikinmi yumbay kawsaqkunata kawsachin. Chayshinallam noqa Churindapis pudirninda qowashqa, kawsachikunaypaq. ²⁷ Dyusmanda Shamuq Runam kani. Chaymi payqa juyispaq numbrawashqa, runakunata jusganaypaq. ²⁸ Piru kayta uyashpaqa, ama yuyayllapachu: ¿Imashinaraq kanqa? nishpaqa. Chaqa suq diyam rin ch'ayamuq, wañuqkuna busniyya uyashpa ²⁹ kawsamunanllapa. Kanan allita ruraqkunaqam rin kawsamuq, tukuy tyimpu kawsanambaqlapa. Piru chay mana allita ruraqkunaqam rinllapa kawsamuq, kastigadu kanambaqllapa.

Kaykunam Jisuspaq yach'achiwanchiq

³⁰ Noqaqam sapalitayqa mana nimatapis atinichu rurayta. Ashwan Taytay Dyus niwashqanshinallam jusgakuni. Chaqa chay Taytay kach'amuwaq munashqanshinallam tukuy imata rurani; manam noqa munashqaytaqa. Chaymi ancha kabalta justisyata rurani. ³¹ Manam noqapa faburniy-tachu rimani. Noqalla faburniyta rimaptiyqach'i, mana balinmanchu. ³² Piru suq tistigupismi faburniytaqa riman. Kanan allitam yach'ani chay tistigupaqqa. Payqam noqapaqqa allip kaqtalla riman, nishpa. (Chaqa chay tistigupam Taytay Dyus.) ³³ Kanan qamkunaqam suqkunata kach'arqaykillapa, Jwan Shutichikuqta tapuq. Chaymi paypis allip kaqta

noqapaq rimarqan. Manam llullakurqanchu. ³⁴ Piru noqaqam mana nisitanichu, runakuna faburniya rimanambaqqqa. Qamkunallam chayshinaqa yuyangillapa. Chaymi chay Jwan Shutichikuq nishqanda niykillapa, noqapi kriyiptiki, washashunayllapa. ³⁵ Chay Jwan Shutichikuqqam Dyuspaq allip kaqtä yach'achishushpa, qamkunapaqqqa suq michashina karqan. Chaymi paymanda yach'akushpaqa, qamkunaqa suq tyimpitupaq kushikushpa kawsarqaykillapa.

³⁶ 'Chayshina Jwan noqapaq yach'achikuptinmi, atingillapa yach'ayta: Pim Jisukristu, nishpa. Piru Taytay Dyus yanapawaptin tukuy ima munashqanda ruranaypaqqam, mas allita atingillapa yach'ayta: Tayta Dyusmi Jisusta kach'amushqa, nishpa. ³⁷ Chaqa Taytanchiq Dyuspismi kach'amuwashpa, noqapaq rimashqa. Piru qamkunaqam chay rimashqandaqa mana uyashqallapachu kangi, ni payta rikashqallapachu kangi. ³⁸ Kanan pay kach'amuwaptinmi, qamkunaqa noqapiqa mana kriyirqaykillapachu. Chaymi Dyus nishqandäqa mana kasushqallapachu kangi. ³⁹ Qamkunaqam Dyuspa Santu Librunmandaqa ancha allita yach'akungillapa, yuyashpa: Chayta yach'akushpam, tukuy tyimpu rinchiq kawsaq, nishpa. Kanan chay Santu Librulta liyishpam, ringillapa yach'akuq noqapaqqa. ⁴⁰ Piru qamkunaqam mana munangillapachu noqaman shamuya, tukuy tyimpu kawsanaykillapaqa.

⁴¹ 'Manam munanichu, qamkuna alabawanayki. ⁴² Chaqa noqaqam qamkunataqa riqsiykillapa: Dyustaqam mana kuyangillapachu, nishpa. ⁴³ Noqaqam, Taytay kach'amuwaptin, paypa rrimplasun shamushqa kani. Piru qamkunaqam mana kasuwangillapachu. Piru suq runa shamushpa, pay munashqandalla yach'achishuptinqqam, das kasungillapa. ⁴⁴ Kanan qamkunapura ancha alabanakungi. Piru manam munangillapachu sapalan Tayta Dyus alabashunanqa. Chayshina kashpaqa, ¿imashinataq ringillapa kriyiwaaqqa? ⁴⁵ Kayta yach'ayllapa: Awnki qamkuna fyirusawyaptikiqam, mana rinichu shimbishuq Taytaypiqa. Ashwanmi Muysis rin shimbishuqlapa: "Ancha malutam rurashqa kangi", nishpa. Piru qamkunaqam Muysisipi ancha yuyakungillapa: Paymi rin yanapawaq, nishpa. ⁴⁶ Chaymi Muysis iskibrishqanda allipta kriyishpaqa, noqatapis kriyiwangimanllapa. Chaqa paymi noqapaqqa kayshina iskibrirqan: "Dyusmi Washadurninchiqta rin kach'amuq", nishpa. ⁴⁷ Piru Muysis librungunapi iskibrishqanda mana kriyishpaqam, ¿imashinataq nishushqaytaqa ringillapa kriyiwaaq? nishpa.

6

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan (Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

¹ Jisusqam chayshina yach'achikushpa, ushyashpaqa, noqaykunawan rirqan chay ancha atun qoch'a Galiliyapa suq ladu chimbanman. Chay atun qoch'a Galiliyallam Tibiryaspis shutiq. ² Chay rishqanmanmi ancha achka runakuna, warmikuna ikinda rirqanllapa. Chaqa Jisukristu qeshyaqkunata kach'akachiptinmi, paykunaqa rikashqallappa karqan. ³ Chayshina Jisusta sigiptinlapam, payqa noqaykuna yach'akuqninwan rirqayllapa suq filaman. Chay filapim tiyarqayllapa samaq. ⁴ Chay diyakunapiqam noqaykuna isrraylinukunapa Paskwa fyistayllapa ch'ayamuykarqanna. ⁵ Kanan Jisusqam rridurninman chapakushpa, rikargan chay achka runakuna, warmikuna payman shamushqanda. Chaymi Filipita tapurqan:

—¿Maymandam atinchiq tandata randiyta, yumbay kaypi kaqkunata qarananchiqqa? nishpa.

⁶ Chayshinaqam nirqan, Filipita mallipananrayku. Piru Jisusqam yach'arqanna: Noqam rini qaraq, nishpa. ⁷ Chayshina tapuptinmi, Filipiqá Jisusta nirqan:

—Ni 200 dinaryukunawan ancha achka tadata randiptinchicqpis, mana aypanmanchu ni ashlita ashlita qarananchiq yumbay kaypi kaqkunata, nishpa.

⁸ Chay Simun Pidrupa masan Andrispismi Jisuspa suq apustulnин karqan. Paymi kayshina nirqan:

⁹ —Kaypim suq wambra sibadamanda sinku tanditayuq, ishkay piskadityuq. Piru chaysitullaqa aykamir aypanqa kaypi yumbay kaqkunapaqqä? nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisusqa noqaykuna yach'akuqninda kayshina niwarqanllapa:

—Yumbay kaykunata tiyachiylapa, nishpa.

Chay lugarpiqam ancha qewa kargan. Chaymi yumbay chay runakuna, warmikuna, wambrakunaqa chay qewakunapi tiyarkanllapa. Payku-naqam 5.000ch'i ullqokunalla kargan. ¹¹ Chaymandaqam Jisusqa chay wambrapa tanditangunata piskashpa, Dyusman pagikushpa, noqaykuna yach'akuqninda qowarqanllapa, noqaykunana chaypi yumbay kaqkunata qonaypaqlapa. Chayshina rurashpam, chay ishkay piskaditutapis qowarqanllapa, chaypi yumbay kaqkunata qorinayllapa. ¹² Chaymi yumbay mikushpa undaptinllapaqa, noqaykunata niwarqanllapa:

—Subrashqan pidasukunata tandayllapa, ama nimäpis qesachakanam-baq, nishpa.

¹³ Chaymi noqaykunaqa chay sinku tanditakunamanda subrashqan pidasukunata tandashpaqa, dusi kanastas tukuya undachirqayllapa.

¹⁴ Chayraykum chaypi kaqkunaqa Jisukristu chay milagru rurashqanda rikashpaqa, nirqanllapa:

—Manchu unay tyimpukunapi Tayta Dyus ufrisirqan kach'amuyta suq ancha pudirniyuq rimaqta kay munduman. Allibraq kay Jisusqa chay ancha pudirniyuq rimaq, nishpa.

¹⁵ Piru Jisusqam kwintata qokarqan: Kay runakunam piskawashpa, amalas rinllapa numbrawaq gubyirnumbaq, nishpa. Chaymi paykunamanda akrakashpa, suq lumapa sawanman rirqan, chaypi sapalan kanam-baq.

Jisusmi yakupa sawanda ch'akip rirqan

(Mt 14.22-27; Mk 6.45-52)

¹⁶ Amsayaykaptinnam noqaykuna yach'akuqninqa chay Galiliya Atun Qoch'aman urangumurqayllapa. ¹⁷ Chaymi chay atun goch'aman ch'ayashpaqa, yakupi puri barkupi riykarqayllapa Kapirnawunllaqtaman. [Nuta: Chay Kapirnawunqam chay atun goch'apa suq ladu chimbambi karqan.] Chay riykashqayllapa urasqam tutana kargan. Piru Jisusqam manaraq noqaykunamanqa shamushqachu kargan.

¹⁸ Chayshina riykaptiyllapam, ancha jwirtita wayrarqan. Chaymi chay atun goch'api yakuqa waqman, kayman maqchikarqan. ¹⁹ Chaymi chay barkupa kumsanan palangunawan sinku ichu sayis kilumitrustana rishqallapa kargay. Chayshina chay atun goch'apa ch'awpimbi kashpaqam, Jisusta rikarqayllapa, chay yakupa sawanda purishpa, noqaykunaman ch'ayaykaqtana. Chaymi noqaykunaqa ancha mancharqayllapa. ²⁰ Piru Jisusqam niwarqanllapa:

—Amar manchayllapachu; noqam kani! nishpa.

²¹ Chaymi noqaykunaqa kushikushpa, Jisusta nirqayllapa:

—Kay barkuman shamuy, nishpa.

Chaymandaqam dasituna ch'ayarqayllapa chay chimba Kapirnawunmanqa.

Achka runakunam Jisusta maskarqanllapa

²² Chaymi qayandinqa chay ancha achka runakuna, warmikuna chay suq chimbapi kidarqanllapa. Jisusta maskashpam, yuyarqanllapa: Chishiqam suq barkulla kaypiqa karqan. Chay barkupiqam Jisuspa yach'akuqningunalla rirqan. Piru Jisusqam mana rirqanchu, nishpa.

²³ Chay tutamandam Tibiryas llaqtamanda wakin barkukuna ch'ayargan chay 5.000 runakuna mikushqan lugarpa ladunman. Chaypicam Jisukristu Dyusta pagikushpa, paykunata qarashqa karqan. ²⁴ Chaymi chay chimbapi mana tariwashpa ni Jisusta ni noqaykunata, achka runa, warmikunaqa Jisusta maskashpa, chay barkukunapina shamurqanllapa Kapirnawun llaqtamanna.

Jisusmi mikunashina kawsachiwanchiqllapa

²⁵ Chay maskawaqkunaqam chay chimba Kapirnawunman ch'ayamushpaqa, chaypi Jisusta tarirqanllapa. Chaymi kayshina tapurqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿ima urastaq kaymanqa ch'ayamurqayki? nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, qamkunaqam sigiwangillapa; piru manam intyindingichu chay milagrukuna rurashqaytaqa. Ashwanmi tandata unda mikushpa sigiwangillapa. ²⁷ Amar trabajayllapachu ushyakaq mikunapallaqa. Ashwan trabajayllapaqa tukuy tyimpu kawsachikuq mikunapaq. Chay kawsachikuq mikunatam noqa Dyusmanda Shamuq Runaqa rimi qoshuqllapa. Chaqa Taytanchiq Dyusqam yanapawan, milagrukunata ruranay, yumbayniki yach'anaykillapa: Jisusmi Tayta Dyusmanda shamushqa, nishpa.

²⁸ Chayshina niptinmi, paykunaqa tapurqanllapa:

—¿Imatam atinillapa rurayta, Dyus munashqanda ruranayllapaqa? nishpa.

²⁹ Chayshina tapuptinllapaqa, Jisusqa nirqan:

—Tayta Dyusmi kach'amuwashqa, qamkunaman shamusnayaqa. Chaymi munan noqapi kriyinaykillapa, nishpa.

³⁰ Chayshina niptinmi, paykunaqa tapurqanllapa:

—¿Ima laya milagrutam atíngi rurayta, chayta rikashpa, qambi kriyinayllapaqa? ¿Mayá, imatam ringi ruraq? ³¹ Chaqa unay agwilunchiqkunam chuncha lugarkunapi Dyus kach'amushqan manaya mikunata mikurqanllapa. Chay mikunapaqmi Dyuspa Santu Librumbiqa kayshina nin: “Taytanchiq Dyusmi syilumanda tandata paykunata qararqan”, nishpa.*

³² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, Muysisqam mana qorqanchu agwilunchiqkunata syilumanda shamuq tandataqa. Ashwanmi Taytay Dyusqa paykunata qararqan. Kananmi payqa munan qoshuya syilumanda shamuq allip kaq tandata. ³³ Syilumanda chay kawsachikuq tandaqam suq runa. Chaqa payqam syilumanda shamushpa, yumbay runakunata tukuy tyimpupaq atin kawsachiya, nishpa.

³⁴ Chayshina niptinqam, paykunaqa nirqanllapa:

—Chay laya tandataqar tukuy diya qowayllapa, nishpa.

³⁵ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

* **6:31** Éxodo 16.4; Salmo 78.24-25

—Noqam kani chay kawsachikuq tandaqa. Chaymi noqapi kriyiqqa mana nunka rinchu mallañaq shunqombiqa. Kanan noqapi yuyakuqqam manana nima tyimpu rinchu yakunaqpis shunqombiqa.³⁶ Piru nishushqayshina, qamkunaqam rikawashhpapis, mana kriyingillapachu noqapiqa.³⁷ Piru Taytay qowashqan runakuna, warmikunaqam noqapi yuyakuunllapa. Chaymi mana pitapis disprisyashpachu, noqapi yumbay yuyakuqkunata shumaqta rini ch'ayachiq.³⁸ Chaqa noqaqam syilumanda shamushqa kani, Taytay munashqanda ruranaypaq; manam noqa munashqaytachu.³⁹ Tayta Dyus kach'amuwaqmi munan chay qowashqan runakunata allita kwidanaypaq, ama ni suqnin chinganambaq. Ashwanmi munan jwisyu diyapi kawsachinaypaq, tukuy tyimpu kawsananllapa.⁴⁰ Chaqa Taytay kach'amuwaqmi munan mayqambis noqapi yuyakuqtaqa washashsha, tukuy tyimpu kawsachinaypaq. Chaymi noqaqa paykunata rini kawsachimuq jwisyu diyapi, nishpa.

⁴¹ Jisukristu yach'achikuptin: "Noqam syilumanda shamuq tandaqa kani" niptinqam, achka isrraylinukuna piñakushpa, kayshina rimatikurqanllapa:

⁴² —Kay Jisusqam Jusipa churin. Taytanda mamandaqam riqsinchiq, ¿manachu? Chayshinaqa ¿imaraykum nin: "Syilumandam shamushqa kani", nishpaqa?

⁴³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Ama chayshinaqa rimatikuyllapachu. ⁴⁴ Manam pipis atinchu pay kikinlla noqapi yuyakuyaqta. Ashwan Taytay kach'amuwaqmi yanapan runakunata, noqapi kriyinanllapa. Kanan noqapi kriyiqtaqam chay jwisyu diyapiqa rini kawsachiq.⁴⁵ Dyuspaq rimaqkunapa librungunapiqam kayshina nin: "Dyusqam yumbaya rin yach'achiq", nishpa.* Chaymi Taytanchiq Dyusta yumbay uyaqkuna, paymanda yumbay yach'akuqkunaqa noqapi yuyakuunllapa.

⁴⁶ —Manam pipis Tayta Dyustaqa rikashqachu. Noqa paymanda shamuqlam paytaqa rikashqa kani. ⁴⁷ Chaymi allipta niykillapa, noqapi yuyakuqqam mushuq bidayuqna, tukuy tyimpupaq kawsanambaq.

⁴⁸ Chaqa noqam kawsachikuq tandaqa kani. ⁴⁹ Chay unay agwilunchikunaqam chuncha lugarkünapi mikurqanllapa Dyus kach'amushqan manaya mikunata. Chayshina mikushhpapismi, tukuy tyimpupaq mana kawasarqanllapachu. Ashwanmi wañurqanllapa.⁵⁰ Piru syilumanda shamuq tandaqam suq laya. Chaymi kay laya tadata mikuqkunaqa mana wañunqallapachu. ⁵¹ Kanan noqam kani chay syilumanda shamushqa kawsachikuq tandaqa. Chaymi mayqan kay tadata mikuqqa tukuy tyimpu rin kawsaq. Kay kwirpuymi chay kawsachikuq tandaqa. Chaymi noqa rini wañuq, runakunata, warmikunata washanaypaq, tukuy tyimpu kawsananllapaqa, nishpa.

⁵² Chay isrraylinukunaqam chayta uyashpaqa, piñakushpa, suqnin suqnin kayshina parlarqanllapa:

—Kay runaqa ¿imashinam kwirpundaqa qarawashunllapa? nishpa.

⁵³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay kwirpupta mana mikuptikillapa, yawarniyta mana upyaptikillapaqam, maychikapis mana ringillapachu kawsaq tukuy tyimpupaqqa.⁵⁴ Piru kwirpupta mikuq, yawarniyta upyaqqam mushuq bidata ch'askin, tukuy tyimpupaq kawsanambaq. Chay mikuqtaqam noqaqa jwisyu diyapi rini kawsachiq.⁵⁵ Chaqa kwirpuqam allip mikuna; yawarniyqam allip upyana.⁵⁶ Chaymi kwirpupta mikushpa, yawarniyta

* **6:45** Isaías 54.13

upyashpa noqapi yuyakuqqa noqawan kawsan. Noqapismi paywan kawsani. ⁵⁷ Chaqa Taytanchiq Dyusmi kawsan. Paymi kach'amuwashsha, noqatapis kawsachiwan. Chayshinallam kwirpuuya mikuqtapis noqa rini kawsachiq. ⁵⁸ Kay kwirpuymi chay tanda sylumanda shamuqqa. Allita yach'ayllapa: Chay unay agwilunchikuna Dyus kach'amushqan manaya mikunana mikushpapismi, mana kawsarqanllapachu tukuy tyimpupaqqa. Ashwanmi yumbay wañurqanllapa. Piru kanan kay qoshushqay tandata mikuqkunaqam tukuy tyimpupaqna rinllapa kawsaq, nishpa.

⁵⁹ Jisusqam chayshina yach'achikurqan Kapirnawun llaqtapa sinaguga wasimbi.

Jisusqam yach'achikurqan, tukuy tyimpu kawsananchiqlapa

⁶⁰ Chayshina Jisus yach'achikuptinmi, payta achka sigiqkunaqa suqnin suqnin kayshina parlarqanllapa:

—Manam ni ashlita gustawanchu kay yach'achikushqanqa. Mayá, ¿piraq chay layakunataqa atinman kasuytaqa? nishpa.

⁶¹ Piru chayshina uyaritap parlaptinllapapismi, Jisusqa allita yach'arqan. Chaymi chay rimaqkunataqa kayshina tapurqan:

—¿Chay nishushqaypaqchu piñakungillapa? ⁶² Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kani. Chaymi syluman kutiriptiy, rikawashpaqa, ¿imataraq yuyangimanllapa? ⁶³ Dyuspa Santu Ispiritunllam yumbanda kawsachin. Piru runakunallaqam mana nimatapis atinchu kawsachikuytaqa. Chaymi Dyuspaq yach'achiykllapa, chay nishushqayta kriyiptikillapa, Dyuspa Santu Ispiritun qamkunaman shamushpa, tukuy tyimpupaq kawsachishu-nanllapa. ⁶⁴ Piru wakinnikiqam noqapiqa manaraq kriyingillapachu, nishpa.

Chaqa qallarishqan diyamandapacham Jisusqa yach'arqanna: Mayqan runakunam noqapiqa mana rinllapachu kriyiq. Paykunamanda suqninmi noqataqa rin intrigakuwaq, nishpa. ⁶⁵ Chaymandaqam nirqambis:

—Chayraykum nishushqallapa kani: “Manam pipis pay kikinllaqa atinchu noqapiqa kriyyita. Ashwanmi Taytay Dyus animachiptin, noqapi atin kriyyitaqa”, nishpa.

⁶⁶ Chaymi chay diyamandapacha paywan achka puriqlikunaqa, yach'achikushqanda mana gustashpachu, paymanda akrakashpa, manana purirqanllapachu paywanqa. ⁶⁷ Chaymi noqaykunata dusi yach'akuqninda tapuwarqanllapa:

—¿Qamkunapischu noqamanda munangillapa akrakayta? nishpa.

⁶⁸ Chaymi Simun Pidruqa nirqan:

—Taytitu, qamanda akrakashpaqa, ¿pimannamiri rishaqllapa? Chaqa qam-llam yach'achiwangi, suq bidapi tukuy tyimpu kawsanayllapa. ⁶⁹ Kay noqaykunaqam qambi yuyakushqallapa kani. Chaqa yach'anillapam: Qam Dyus Akrashqan Washadurqa kangi. Tayta Dyuspa Churinmi kangi, nishpa.

⁷⁰ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Qamkuna dusitam akrashushqallapa kani. Piru suqnikiqam dyablupaq tikrakashqa kangi, nishpa.

⁷¹ Chayshinaqam Jisusqa nirqan Judas Iskaryutipaq. Chay Judaspa taytan-qam Simun shutirqan. [Nuta: *Piru manam Simun Pidruchu karqanqa.*] Chay Judasmi noqaykunamanda suqniiy kashpapis, Jisusta intrigakunambaq kar-qan.

¹ Chaymandaqam Jisusqa prubinsya Galiliyapa llaqtangunapilla puriykarqan. Mananam munarqanchu prubinsya Judiyapi puriytaqa. Chaqa Judiyapiqam isrraylinukunapa kamachikuqninguna ancha munarqanllapa Jisusta wanchiyyta. ² Piru chay diyakunaqam arkacha wasikuna fyista sirkana karqan. Chaymi chay fyista ch'ayamuykaptinqa,

³ Jisuspa masangunaqa payta yanqa nirqanllapa:

—Kay prubinsya Galiliyamandaqa prubinsya Judiyaman riy, milagrunkunata ruraptiki, waqpi qambi kriyiqkunapis chayta rikananllapa. ⁴ Chaqa mas famayuq munashpa kaytaqam, mana balinchu kay kasiriyukunapi pakakushpa, milagrunkunata ruranaykiqa. Ashwanri Jirusalinman riy, yumbay runakunapa ñawpambi chay milagrunkunata ruranayki, nishpa.

⁵ Chayshinaqam burlashpa nirqanllapa. Chaqa manam ni masangunapis Jisuspiqa kriyirqanllapachu. ⁶ Chaymi Jisusqa masangunata nirqan:

—Tayta Dyus siñalashqan tyimpuyqam manaraq ch'ayamushqachu. Piru qamkunaqam ima diyapis atingillapa riyyta. ⁷ Chaqa Dyusta mana kasuqkunaqam qamkunataqa mana ch'iqnishungillapachu. Piru noqataqam ch'iqniranllapa, mana alli rurashqangunapaq niptyi. ⁸ Chayri qamkunalla riyllapa waq fyistamanqa. Manaraqmi Dyus siñalashqan tyimpuyqa ch'ayamushqachu. Chaymi manaraq rinichu riq chay fyistamanqa.

⁹ Chayshina masangunata nishpaqam, payqa chay prubinsya Galiliyapilla kidarqan.

Jisusmi rirqan arkacha wasikuna fyistaman

¹⁰ Chay masanguna chay fyistaman riptyinjam, Jisuspis uyaratllana (uyarallana) Jirusalinmanqa rirqan. ¹¹ Chaymi chay kuntraq isrraylinukunqa Jisusta mana tarishpachu, chay fyistapiqa ancha maskarqanllapa:

—Maypiraq chay runaqa? nishpa.

¹² Kanan achka runakunaqam Jisuspaqqa uyaratlla (uyaralla) parlaqlapa. Wakinqam niqllapa:

—Jisusqam ancha allin runa, nishpa.

Piru wakinqam niqllapa:

—Chay runaqaq mana allinchu. Chaqa llaqta masinchiqkunatam ingañaykan, nishpa.

¹³ Piru Jisuspaq parlaqkunaqam, chay kamachikuqkunata manhashpa, mana nimatapis parlarqanllapachu suqkunapa ñawpambiqqa.

¹⁴ Kanan ch'awpi fyistapina kaptinllapaqam, Jisusqa Dyuspa adurana wasinman rishpa, chaypi yach'achikurqan. ¹⁵ Chaymi chay kamachikuqkunqa Jisusta uyashpaqa, ispantashqata kayshina nirqanllapa:

—Kay runaqaq mana ni suq yach'achikuqwan istudyashqachu. ¹⁶ Imashinataq ancha yach'ayniyuqqa? nishpa.

¹⁶ Jisusqa paykunata nirqan:

—Kach'amuwaq niwashqandallam yach'achikuni; manam noqa yuyashqaytachu. ¹⁷ Chaymi mayqan runa Dyus munashqanda ruraqqa kay nishqaypaqqa atin yach'ayta: ¿Jisusqam Tayta Dyus munashqanda yach'achikuykan ichu pay munashqandalla yach'achikuykan? nishpa.

¹⁸ Chaqa mayqan runa munashqandalla rimaaqqam runa masin alabananraykulla yach'achikun. Piru Taytaymi noqataqā kach'amuwashqqa, allip kaqtalla yach'achikunay. Chaymi ancha munani Taytay Dyusta yumban alabananllapa.

¹⁹ ¿Manachu Muysisqa Dyuspa liyningunata chay unay agwilunchikunata qorqan? Piru qamkunaqam mana munangillapachu kasuyta. ²⁰ Imaraykutaq munangillapa wanchiwaytaqa? nishpa.

20 Chaymi chay achka uyaqkunaqa tapurqanllapa:

—¿Pim munan wanchishuyaqa? Dyabulum lukuyachishushqa, chayshina rimanaykiqa, nishpa.

21 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Samana diyapi suq byinda ruraptiyqam, qamkunaqa ispantashpa, piñakungillapa. **22-23** Piru kay kumparasymbi yuyashunllapa: Chay punta ag-wilunchiqkunam kwirpumbi chay siñalta rurarqanllapa. Chaymandaqam Muysispis liyinimi nirqan, kwirpunchiqpi chay siñalta rurananchiqllapa. Chaymi chay kustumbrita kumplinaykillapa, samana diyapi ullqo wambraykita aychanda kuchushpa, siñalashpaqa, qamkunapis trabajaykangillapa. Chayshina qamkuna trabajashpaqa, ¿ímapaqmi piñakungillapa, suq runata nanayninmanda kach'akachipty samana diyapiqa? **24** Manaraq allita yach'ashpaqa, ama dasqa jusgayllapachu. Ashwan allita yach'ashpa, jusgayllapa: ¿Allichu chay rurashqanqa ichu mana? nishpa.

¿Jisuschu Dyus Akrashqan Washadur?

25 Chayshina Jisus niptinmi, wakin jirusalinirukunaqa kayshina parlar-qanllapa:

—¿Manachuraq maskaykanllapa kay runata wanchinanllapa? **26** Rikayllapa, yumbaypa ñawpambim rimaykan. Manam pipis nimata ninchu. ¿Awturn-darkunachuraq yach'anllapa: Állibmi kay Jisusqa Dyus Akrashqan Washadur, nishpa? **27** Piru Jisuspaqqam yach'anchiq: Nasaritmandam shamushqa, nishpa. Piru chay Washadur shamuptinqam, mana pipis yach'anqachu: Maymandam payqa shamun, nishpaqa.

28 Jisusqam chayta yach'ashpa, Dyuspa adurana wasimba patyumbi yach'achikuykashpa, kayshina jwirtita nirqan:

—Qamkunaqam yuyangillapa: Jisustaqam riqsinchiq. Yach'anchiqmi maymandam shamushqa, nishpa. Piru manam alliptaqa yach'angillapachu. Manam ni riqsingillapachu chay kach'amuwaqtqa. Chaqa gustuymandaqam mana shamushqachu kani. Ashwanmi suq allip kaqta rimaq kach'amuwashqa. **29** Chay kach'amuwaqtqaqam noqaqa allita riqsini. Chaqa paymandam shàmushqa kani, nishpa.

30 Chayshina niptinmi, Jisustaqam munarqanllapa prisuyta. Piru manaraqmi wanchinanllapa urasqa ch'ayamushqachu karqan. Chaymi mana pipis almitikarqanchu prisuytaqa. **31** Kanan achka runakunam paypi yuyakushpa, kayshina nirqanllapa:

—Manam pipis atinmanchu rurayta kay Jisus rurashqan milagruku-nataqa. Chaymi yach'anchiq: Jisukristum Dyus Akrashqan Washadurqa, nishpa.

Farisiyukunam suldadukunata kach'arqan, Jisusta prisunambaqlapa

32 Chay runakuna uyaraplla (uyaralla) Jisuspaq chayshina parlaptinmi, farisiyu duktrinayuqkunaqa uyarqan. Chaymi kamachikuq isrraylinu kurakuna chay farisiyukunawan Dyuspa adurana wasimba suldadungunata kach'arqanllapa, Jisusta prisushpa apamanunllapa.

33 Chaymi Jisusqa payta uyaqkunata nirqan:

—Ashla tyimpullanam qamkunawanqa rini kaq. Chaymandaqam chay kach'amuwaqmanna rini kutiriq. **34** Chaymi qamkunaqa ringillapa maskawaq. Lukismi manana ringillapachu tariwaq. Chaqa waqman riptyiqam, mana ringillapachu atiq ikiyta riytqa, nishpa.

35 Chaymi isrraylinukunapa kamachikuqninguna paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—¿Maytanash kay runaqa rinqa, ama tarinanchiqllapaqa? ¿Akasuchu rin riq chay shikwa shikwa tiyashqan isrraylinukunaman? Chaqa paykunaqam suq nasyungunapi mana isrraylinu kaqkunawan tiyanllapa. ¿Chayshinaqachu rinqa, chay furastirukunata yach'achiq? ³⁶ ¿Imam munan niyta kay niwashqanchiqqa: "Maskawashhpapismi, mana ringillapachu tariwaq. May kashqaymanqam mana ringillapachu atiq shamuytaqa", nishpa?

Dyuspa Santu Ispiritunmi yakushina yanapawanchiq kawsananchiq

³⁷ Chay fyista ushyakanan diyaqam mas baliq diya karqan. Chay diyaqam Jisusqa shayashpa, ancha jwirtita nirqan:

—Mayqan yakunaqqqa noqaman shamunqa upyachinaypaq. ³⁸ Chaqa Dyuspa Santu Librumbim kāyshina nin: "Noqapi kriyiqkunapa shunqon-mandaqam kawsachikuq yaku rin lluqshiq", nishpa.

³⁹ Jisusqam chayshina yach'achikurqan, intyindinanllapa: Jisuspi kriyiqkunam Dyuspa Santu Ispiritunda rinllapa ch'askiq, nishpa. Chaqa chay diyakunapiqam Jisus manaraq syluman rishqachu karqan, waqpi llipyanambaq. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunqa paykunamanqā manaraq shamushqachu karqan.

Jisustam wakin sawacharqan; wakin nataqmi kuntrarqan

⁴⁰ Chay achka runakunamanda wakinqam Jisusta chayshina niqta uyashpa, nirqanllapa:

—Allibraq kay runaqa Dyuspaq chay shamunambaq rimaq, nishpa.

⁴¹ Wakinqam nirqanllapa:

—Kayqam Dyus Akrashqan Washadur, nishpa.

Piru wakin nataqmi nirqanllapa:

—Dyus Akrashqan Washadurgam mana atinchu kayta chay prubinsya Galiliyamandaqa. ⁴² Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam nin: "Chay Washadurgam chay unay gubyirnu Dabidpa karu willkan rin kaq. Chaymi chay Dabidpa kikin Bilin llaqtambini rin nasiq", nishpa. [Nuta: Paykunaqam mana yach'arqanllapachu: Jisusmi Bilin llaqtambini nasirqan, nishpa.]

⁴³ Chaymi chay wakin runakunaqa Jisuspaqqqa suq layata yuyarqanllapa. Suqkunanataqmi suq layata yuyarqanllapa. ⁴⁴ Wakinqam munarqanllapa prisuyta. Piru manam ni pipis prisurqanchu.

Kamachikuq isrraylinukunaqam mana kriyirqanllapachu Jisuspiqa

⁴⁵ Chay suldadu riqkunaqam mana prisushpachu, kutirqanllapa isrraylinu kurakunapa chay kamachikuqningunaman, chay farisiyukunaman. Chaymi paykunaqa chay suldadukunata tapurqanllapa:

—¿Imaraykutaa qamkunaqa mana apamurqaykichu Jisustaqa? nishpa.

⁴⁶ Chaymi chay suldadukunaqa nirqan:

—¡Manam ni mayqan runapis chay runashinaqa rimashqachu! nishpa.

⁴⁷ Chaymi farisiyukunaqa chay suldadungunata nirqanllapa:

—¿Ima, qamkunapischu dijakarqaykillapa ingañashunambaq? ⁴⁸ Allita yuyayllapa, noqaykunamandaqam mana ni suq kamachikuq, ni suq farisiyu chay runapiqa kriyishqallapachu kani, ¿manachu? ⁴⁹ Ashwanmi Muysispa liyningunata chay mana yach'aqkunalla Jisuspiqa kriyinllapa. Chaymi paykunaqa kundinadu rinllapa kaq, nishpa.

⁵⁰ Piru chay farisiyukunamanda suqniñmi chay Nikudimu karqan. Payqam suq tutu Jisusman rishqa karqan tapuq. Chaymi payqa chay farisiyu masingunata nirqan:

⁵¹ —Liyninchiqmi kamachiwanchiq, amash dasqa pipaq nishunchu: "Uchayuqmi", nishpaqa. Ashwanmi kamachiwanchiq, puntata allita

uyananchiq, chayshina yach'ananchiq: ¿Allitachu rurashqa ichu mana? nishpa.

⁵² Chaymi chay suq farisiyukunaqa nirqanllapa:

—¿Ima qambischu galiliyanu kangi? Dýuspa Santu Librunda allita liiy, yach'anayki: Dyuspaq rimaqkunaqam mana ni pipis Galiliyamandaqa shamushqachu, nishpa. [Nuta: *Piru liiy Isaias 9.1ta.*]

⁵³ Chayshina nishpaqam, rirqanllapano wasingunaman.

8

Suq bandulira warmita piskashpam, Jisusman apamurqanllapa

¹ Piru Jisusqam Ulibu lumamanna rirqan. ² Qayandin tutamandam Dyuspa adurana wasinmanna kutirirqan. Chay diyam ancha achka runakuna Jisusman tandakarqanllapa. Chaymi payqa tiyahspa, payku-nata yach'achirqan. ³ Chaypi yach'achikuykaptinmi, wakin farisiyu duktri-nayuqkuna, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkunapis suq warmita apamurqanllapa Jisusman. Chay warmitaqam tarishqallapa karqan suq runa mana rrispitun kaqwan puñuykaqta. Chaymi yumbayaña ñawpambi rurashpa, ⁴ Jisusta nirqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, kay warmitam tarishqallapa kani suq runa mana rrispitun kaqwan puñuykaptin. ⁵ Muysispa liyinimbíqam nin, kay laya warmikunata rumikunawan sitashpa, wanchinanchiq. Mayá, qamqa ¿imamat nungi? nishpa.

⁶ Chayshinaqam yanya tapurqanllapa, imapi pandaptin, chaypaq tum-bashpa dimandanallapa. Chaymi Jisusqa pambaman kumurashpa, allpapi didunwan iskibrirqan. ⁷ Piru paykuna kutin kutin tapuptinllapaqam, kumu-raykashqanmanda alsakashpa, nirqan:

—Mayqanniki mana nima uchayuq kaqri puntata sitay kay warmitaqa, nishpa.

⁸ Chayshina nishpaqam kumurarirqan, allpapi iskibrinambaq.

⁹ Chayshina Jisus niptinqam, chay runakunaqa, uchayuq kashpa, penqakushpa, suqniq suqniq rirqanllapa. Puntataqam chay mayurkuna rirqanllapa. Chaymandaqam chay mas wambra runakunapis rirqanllapa. Chaymi chay warmillana kidarqan Jisuspa ñawpambi. ¹⁰ Chaymandaqam Jisusqa alsakarishpa, chay warmitallana ríkarqan. Chaymi tapurqan:

—¿Maypinataq chay dimandashuqkunaqa? ¿Mananachu pipis kan, shimbishunanza? nishpa.

¹¹ Chaymi warmiqa nirqan:

—Taytitu, mananam ni pipis kanchu, nishpa.

Chaymi Jisusqa chay warmitaqa nirqan:

—Noqapismi mana sintinsyaykitchu wanchishunanalapaqa. Mayá, riyna. Kananmandaqa amanakish uchakunataqa rurangichu, nishpa.]

Jisusqam suq michashina kay mundupiqa

¹² Chaymandaqam Jisusqa chaypi kaqkunata suq kutinda kayshina yach'achirirqan:

—(Kay mundupi tiyaqkunaqam Dyuspi mana yuyakushpaqa, tutayaqpishina kawsaykanllapa.) Noqaqam Taytanchiq Dyuspaq yach'achikushpa, suq michashina kani paykunapaqqa. Chaymi mayqan runa noqapi yuyakushpaqa, achikpishinana rin kawsaq, nishpa.

¹³ Chaymi wakin farisiyu duktrinayuqkunaqa Jisusta kayshina nirqan:

—Qamllam faburnikita rimaykangi. Chayraykum chay nishqaykiqa mana nimapaq balinchu, nishpa.

14 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Noqalla faburniya rimaptiyipismi, chay nishqaykunaqa mana llullachu. Chaqa noqaqam yach'anı: Maymandam shamushqa kani, maymanmi kutirishaq, nishpa. Piru qamkunaqam mana yach'angillapachu: Maymandam shamushqa Jisus, ni maymanmi kutiringa, nishpaqa. **15** Qamkunaqam suqkunata chapashpa, yuyaynikimandalla jusgashpa, ningillapa: "Kay laya runam payqa", nishpa. Piru noqaqam mana pitapis chayshinaqa jusganichu. **16** Jusgakushpaqam, kabalta jusgakuni. Chaqa manam sapalayqa jusgakunichu. Ashwanmi kach'amuwaq Taytaywan jusgakuniqa. **17** Qamkunapa liynikipiqa kayshina nin: "Ishkay tistigu chay layatalla rimaptingam, balinna chay rimashqanqa", nishpa. **18** Chayshinam noqapis noqa kikiypaq suq tistigu kani. Kach'amuwaq Taytaypismi noqapaq suq tistigu, nishpa.

19 Chaymi paykunaqa tapurqanllapa:

—¿Maypitaaq taytaykiqa? nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Noqata mana allita riqsiwashpa: Pim Jisukristu nishpaqam, Taytaytapis mana riqsiingillapachu. Piru noqata allita riqsiwashpaqam, Taytaytapis riqsiingimanllapa, nishpa.

20 Chayshinam Jisusqa rimarqan Dyuspa adurana wasimbi chay ufrindapaq kaq kajungunapa ladumbi. Piru manam pipis prisurqanchu. Chaqa manaraqmí prisunallapa urasqa ch'ayamushqachu karqan.

Jisusmi nirqan: "Rinay kaqmanqam mana atingillapachu riyta", nishpa

21 Jisusmi kayshina nirrquan:

—Noqaqam rinina riq. Riptiyqam qamkunaqa ringillapa maskawaq. (Piru mananam ringillapachu tariwaq.) May rishqaymanqam qamkunaqa mana atingillapachu riyta. Chaqa Tayta Dyusqam mana rinchu pirdunashuq uchaykikunataqa. Chaymi wañushpaqa, ringillapa chingaq, nishpa.

22 Chayshina Jisus niptinqam, chay mas kamachikuq isrraylinukunaqa suqniñ suqniñ kayshina tapunañkurqan:

—¿Ima pay kikinllachu munashpa wanchikayta, niwanchiqllapa: "May rishqaymanqam mana atingillapachu riyta" nishpaqa?

23 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam kay mundumanda kangi. Piru noqaqam mana kay mundumandachu kani. Ashwanmi anaq sylimanda kaniqa. **24** Chaymi noqapaq mana kriyishpa: Jisusqam Dyuspa Churin, nishpaqa, wañushpa ringillapa chingaq. Chaqa Taytanchiq Dyusqam mana rinchu pirdunashuqlapa uchaykikunamandaqa, nishpa.

25 Chaymi chayshina niptinqa, Jisusta tapurqanllapa:

—¿Pitaq qamqa kangi? nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qallarishqay diyamandapacham chaytaqa nishushqallapa kani.

26 Noqaqam qamkunata jusgashushpa, chay ima laya kashqaykillapata rini nishuq. Piru noqaqam chay kach'amuwaqta uyani. Chaymi pay nishqanshina allip kaqtalla yumbay runakunata, warmikunataqa nini.

27 Chayshina Jisus niptinqam, paykunaqa mana intyindirqanchu: Tayta Dyuspaqmi rimaykan, nishpaqa. **28** Chaymi Jisusqa yumbay chaypi kaqkunata nirqan:

—Noqa Dyusmanda Shamuq Runata (klabawashpa, suq krusman) alsawashparaqmi, ringillapa yach'aq: Allibmi Jisusqa Dyusmanda shamushqa, nishpaqa. Chaypim ringillapa yach'aqpis: Manam pay munashqandaqa rurashqachu. Ashwan Taytan nishqandallam rimashqa,

nishpa. ²⁹ Taytay kach'amuwaqqam pullay. Manam sapalaytaqa dijwashqachu. Chaqa tukuy bidaypim pay munashqandalla rurani.

³⁰ Chayshina Jisus niptinqam, achka runakuna, warmikuna paypina kriyirqanllapa.

Jisuspi mayqan kriyiqqam manana dyablupa kriyadunchu

³¹ Jisusqam paypi kriyiq isrraylinukunataqa kayshina nirqan:

—Nishushqaykunata mana shaykuq kasuwashpaqach'i, allip yach'akuqniykuna kangimanllapa. ³² Chayshina kasuwashpaqach'i, tukuy nishushqaypaq yach'angimanllapa: Allibmi kashqa, nishpa. Chay allip nishushqayta kasushpaqach'i, manana randishqa kriyadushinaqa kangimanllapachu. Ashwanch'i librina kangimanllapa, nishpa.

³³ Chaymi paykunaqa nirqanllapa:

—Abrajamba kastanguna kashpam, tukuy tyimpupi libri kanillapa. Manam ni mayqamba randishqa kriyadunchu kashqallapa kani. Chayshinaqa ɿmaraykum niwangillapa: "Librinam kangimanllapa", nishpaqa?

³⁴ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, yumbay runa uchata ruraqkunaqam dyablupa kriyadunshina. ³⁵ Kay kumparas yumbaq yuyashunllapa: Suq kriyaduqam mana tukuy tyimpupaqchu patrunnimba kriyadunqa rin kaq. Piru chay patrumba churinqam tukuy tyimpupaq taytamba churin rin kaq.

³⁶ Chaymi noqa Dyuspa Churin washashuptiyqa, allipta uchaykimanda librina ringillapa kaq. ³⁷ Allitam yach'an: Abrajamba kastanguna kangillapa, nishpa. Piru wakininkiqam yach'achishushqayta mana kriywashpa, munangillapa wanchiwayta. ³⁸ Noqaqam rimani Taytay rikachiwashqanda. Piru qamkunaqam suq taytayki nishushqanda rurangillapa.

³⁹ Chayshina Jisus niptinmi, wakin isrraylinukunataqa nirqanllapa:

—Noqaykunapa taytayqam chay unay Abrajan, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay Abrajanqam allita rurashpa kawsarqan. Chaymi qamkunaqa paypa kastan kashpaqa, payshina allita rurashpa kawsangimanllapa.

⁴⁰ Piru qamkunaqam mana Abrajanshinachu kawsangillapa. Chaqa Tayta Dyus allip kaqta niwashqanda qamkunata nishuptiymi, munaŋgillapa wanchiwayta. Piru Abrajanqam mana nunqa chayshinaqa rurarqanchu.

⁴¹ Qamkunaqam suq laya taytayuq kangillapa. Chaymi chay mana alli taytaykipa rurananda qamkuna ruraykangillapa.

Chayshina Jisus niptinmi, chay runakunaqa kayshina nirqanllapa:

—Noqaykunaqam mana tarikuchu kanillapa. Ashwanmi Taytanchiq Dyuslla taytayllapaqa, nishpa.

⁴² Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkuna Tayta Dyuspa wambranguna allipta kashpaqach'i, noqataqa kuyawangimanllapa. Chaqa Tayta Dyus kach'amuwaptinmi, kay pachamanqa shamushqa kani. Manam noqapa yuyayniymandachu shamushqaqa kani. ⁴³ Piru yach'achikuptiyqam, qamkunaqa mana munangillapachu uyawayta. Chaymi chay nishushqaytaqa mana atingillapachu intyindiwayta. ⁴⁴ Chaqa qamkunapa taytaykiqam dyablu. Chaymi dyablu munashqanda munangillapa rurayta. Chaqa dyabluqam gallarishqan tyimpumandapacha matansyru, anchal lulla likidu kashqa. Chaymi llullakushpalu purin. Manam nunqa allip kaqtqa rimanchu.

Chaymi llullakuqkunaqa paypa wambranguna. ⁴⁵ Chaymi noqa allip kaqta nishuptiyqa, qamkunaqa mana kriyiwangichu. ⁴⁶ Noqa allitalla ruraptiyqa, ɿmayqannikim atingi niwayta: "Uchayuqmì kangi", nishpaqa? Noqa mana llullakushpa, allip kaqtalla nishuptiyqa ɿmaraykutaq qamkunaqa mana

kriyiwangichu? ⁴⁷ Chaqa Tayta Dyuspa wambrangunaqam pay nishqanda kasunllapa. Piru qamkuna Tayta Dyuspa mana wambranguna kashpaqam, pay nishqandaqa mana munangillapachu kasuya.

Manaraq Abrajan kaptinmi, Jisukristuqa karqanna

⁴⁸ Chayshina Jisus niptinmi, chay isrraylinukunaqa nirqanllapa:

—Noqaykunaqam allip kaqta kayshina rimanillapa: “Qamqam dyabluta kasuq samaryanu kangi”, nishpa.

⁴⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqaqam mana dyablutaqa kasunichu. Ashwanmi Taytay munashqanda rurashpa, payta alabani. Piru qamkunaqam mana nimatapis alabawangichu. Ashwanmi qamkunaqa disprisyawangi. ⁵⁰ Noqaqam mana munanichu, qamkuna amalas alabawanaykiqa. Ashwanmi Taytay Dyus ancha munan, qamkuna alabawanayki. Chaqa paymi noqapa faburniy. Kanan paymi yumbayta rin jusgaq. ⁵¹ Allip kaqtallam niykillapa, yumbay rimashqayta kasuqkunaqam mana nunka rinllapachu wañuq, nishpa.

⁵²⁻⁵³ Chayshina Jisus niptinmi, chay ch'iqniq runakunaqa kayshina nirqanllapa:

—¿Imapaqmi ningi qamta kasushuqkunash mana nunka rinllapachu wañuq, nishpaqa? Kananqam allitana yach'anillapa: Qamba kwirpuykipim dyablupa ispiritun tiyan, nishpa. Chaqa unay agwilunchiq Abrajanqam wañushqa. Dyuspaq yumbay rimaqkunapismi unay tyimpuna wañushqa. ¿Ima qamqachu yuyangi: Mas balidum kani chay unay agwilunchiq Abrajanmada, nishpa? Chayshinaqachu ¿yuyangi: Yumbaymandam mas balidu kani, nishpa?

⁵⁴ Chayshina niptinlapam, Jisusqa nirqan:

—Manam noqa kikiyllaqa alabakanichu. Noqa kikiylla alabakashpaqam, mana nimapaq baliymanchu. Taytaymi noqataqa alabawan. Kanan qamkunapismi Taytayaq ningillapa: “Paymi Dyusniy”, nishpa. ⁵⁵ Chayshina nishpapismi, paytaqa mana riqsingillapachu. Piru noqaqam paytaqa riqsini. Chaymi “Manam Dyustaqa riqsinchu”, nishpaqa, qamkunashina llullakuq kayman. Piru noqaqam Taytay Dyusta allipta riqsishpa, pay nishqanda kasuni. ⁵⁶ Chay unay agwilunchiq Abrajanqam ancha kushikurqan, yach'ashpa: Dyus Akrashqan Washadürmi rin shamuq, nishpa. Chaymandaqam chay Abrajanqa (wañushpa, sylupina kashpa) noqata rikawarqan silumanda shamuqta. Chaymi ancha kushikurqan.

⁵⁷ Chayshina Jisus niptinmi, chay ch'iqniq runakunaqa kayshina nirqanllapa:

—Agwilunchiq Abrajanqam achka watakunana wañushqa. Piru qamqam manaraq ni 50 watayuqchu kangi. ¿Imapaqtaq ningi: “Abrajanmandam rikashqa kani”, nishpaqa?

⁵⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Allita uyawayllapa. Manaraq Abrajan kaptinmi, noqqa tukuy tyimpu kashqa kani, nishpa. [Nuta: *Chayshinallam Tayta Dyuspis Muysista nishqa karqan. Éxodo 3.14.*]

⁵⁹ Chayshina Jisus niptinmi, chay runakunaqa ancha piñakushpa, rumikunata piskarqanllapa, sitashpa wanchinanllapa. Chaymi Jisusqa chay achka runakunapa ukumbi pakakushpa, Dyuspa adurana wasinmanda lluqshishpa, suq lugarmanna rirqan.

¹ Suq lugarta pasaykashpam, Jisusqa suq sarku runata rikarqan. Chay runaqam sarkulla nasishqa karqan. ² Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa chay runapaq kayshina tapurqayllapa:

—Yach'ächikuq Taytitu, kay runa sarkulla nasinambaqqqa, ¿pitaq uchata rurqan? ¿Paychu ichu taytanguna? nishpa. [Nuta: *Chay isrraylinukunam mana intyindishpa yuyarqanllapa: Yumbay qeshyaqkuna ichu pubrikuna uchata rurashqanrayku padisinllapa, nishpa.*]

³ Chaymi Jisusqa noqaykunata niwarqan:

—Manam ni chay runa ni taytanguna uchata rurashqanraykuchu sarkuqa kashqa. Ashwanmi sarkuqa nasishqa, Dyus yanapanambaq, rikaqkuna yach'anallapa: Dyusmi ancha pudirniyuq, nishpa. ⁴ Chaqa Dyusmi kach'amuwashqa, pay munashqanda ruranaypaq. Chaymi manaraq ushyakaptin tyimpuy, chayta ruraykani. Chaqa kay tyimpuqam punchawshinaraq. Piru rinmi ch'ayamuq suq tyimpu, manana pipis nimata atinan rurayta. Chay tyimpuqam tutapshina rin kaq. ⁵ Piru kay mundupi kashpaqam, runakunapa, warmikunapa michanshina kani, nishpa.

⁶ Chaymandaqam Jisusqa tuqayninwan allpata nuyuchishpa, chay sarku runapa ñawingunata implastarqan. ⁷ Chayshina rurashpaqam, Jisusqa nirqan:

—Riy chay Siluwi pusuman mayllakuq, nishpa.

Chay Siluwiqam ibriyu rimaypiqa munan niyta: “Kach'amushqa”, nishpa. Chaymi chay sarku runaqa rishpa, chay pusupi mayllakushpa, rikakurqanna.

⁸ Chay sarku runapa bisinunguna, suq runakunapismi payta rikashqalapa karqan limush'nata mañakuqkaqtta. Chaymi rikakuqtana rikashpaqa, nirqanllapa:

—¿Manachuraq chay runa tiyashpa limush'nata mañakuq? nishpa.

⁹ Suqkunapismi nirqanllapa:

—Waqqar pay, nishpa.

Wakinntaaqmí nirqanllapa:

—Waqqar chay runa limush'nata mañakuq laya. Piru manam paychu, nishpa.

Piru chay runa sarku kashqanqam nirqan:

—Noqam kani, nishpa.

¹⁰ Chaymi tapurqanllapa:

—¿Imashinataq atingina rikakuytaqa? nishpa.

¹¹ Chaymi payqa nirqan:

—Chay runa Jisus shutiqmi lluchkitakushpa, ñawiykunata implastashpa, kamachiwarqan: “Riy Siluwi pusuman mayllakuq”, nishpa. Chaymi noqqaqa rishpa, chay pusupi mayllakushpa, rikakurqayna, nishpa.

¹² Chaymi chay runakunaqa chay sarkutaqa tapurqanllapa:

—¿Maypinam chay Jisusqa? nishpa.

Payqam nirqan:

—Manam yach'anichu. Maypinach'iri, nishpa.

Farisiyukunam chay sarku runa kach'akashqata tapurqanllapa

¹³⁻¹⁴ Samana diyapim chay sarku runataqa Jisusqa lluchkitata rurashpa, implastashpa kach'akachishqa karqan. Chaymi chay runata aparqanllapa farisiyukunaman. ¹⁵ Paykunaman ch'ayaptinqam, tapurqanllapa:

—¿Imashinataq sarku kashqaykimandaqa kananqa atingina rikakuya? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Suq runam ñawiykunapa sawanda lluchkitawan implastarqan. Chay-mandaqam noqa ñawiykunata mayllashpaqa, atirqayna rikakuya, nishpa.

¹⁶ Chayshina niptinqam, wakin farisiyukunaqa nirqan:

—Chay runa kach'akachishuqqam samana diyata mana rrispitanchu. Chaymi payqa mana Dyusmandachu shamushqa, nishpa.

Piru wakinataqmi nirqan:

—Suq uchayuq runa kashpaqach'i, kay milagruckunataqa mana atin-manchu rurayta, nishpa.

Chayshinam paykunapura suq laya, suq layata parlarqanllapa. ¹⁷ Chaymi chay runa sarku kashqandaqa tapurirqanllapa:

—¿Mayá, ima ningitaq qamqa chay kach'akachishuq runapaqqa? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Noqaqam nini: Payqam Dyuspaq suq rimaq, nishpa.

¹⁸ Piru chay kamachikuq isrraylinukunaqam mana kriyirqanllapachu: Chay runam sarku kashqanmada rikakushqa, nishpaqa. Chaymi taytanda mamanda qayashpa, ¹⁹ tapurqanllapa:

—¿Kaychu wambrayki? ¿Alliptachu sarku nasirqan? Kananqa ¿imashinataq atinna rikakuya? nishpa.

²⁰ Chaymi taytan mamanqa paykunata nirqan:

—Arí, wambraymi. Alliptam sarku nasirqan. ²¹ Piru manam yach'anillapachu imashinam ichu pim kach'akachishqa, nishpaqa. Waqqar mayur runana. Paytar tapuyllapa, pay kikin nishunanllapa, imashinam rikakushqa, nishpa.

²² Taytanwan mamanqam chayshinaqa nirqanllapa, chay kamachikuq-kunata manchashpa. Chaqa chay kamachikuqkunaqam tandakashpa par-lashqallapa karqan: "Mayqan runa ichu warmi: 'Jisusmi Dyus Akrashqan Washadur' niptinka, sinaguga wasimanda qatishun", nishpa. ²³ Chaymi taytanwan mamanqa manchashpa: Qatiwashunch'i, nishpa, nirqanllapa: "Mayur runanam. Payta tapuyllapa", nishpa.

²⁴ Chaymi chay runataqa qayarishpa, nirqanllapa:

—Dyuspa ñawpambi juray: ¿Imashinam rikakushqa kangi? nishpa. No-qaykunaqam yach'anillapa: Chay Jisusqam uchayuq runa, nishpa.

²⁵ Chaymi chay runaqa nirqan:

—Manam noqaqa yach'anichu: Uchayuqchu Jisusqa ichu mana, nishpa. Piru kaytallam yach'ani: Sarku kashqaymandam rikakunina, nishpa.

²⁶ Chaymandaqam mushuqmanda tapurirqanllapa:

—¿Imatam rurashurqan rikakunaykiqa? nishpa.

²⁷ Chaymi paykunataqa nirqan:

—Nishurqaqlapanam, piru qamkunaqam mana munangillapachu uy-awayta. Chayshinaqa ¿imapaqnamir munangillapa mushuqmanda nirishu-nayqa? ¿Qamkunapischu munangillapa yach'akuqninguna käyta? nishpa.

²⁸ Chayshina niptinqam, chay kamachikuqkunaqa chay runataqa ancha musyashpa nirqanllapa:

—Qamqam kangi chay Jisuspa yach'akuqnin. Piru noqaykunaqam chay unay Muysispa librungunamanda yach'akunillapa. ²⁹ Chaymi yach'anillapa: Dyusmi parlachirqan Muysista, nishpa. Piru chay mana baliq Jisuspaqqam mana yach'anillapachu ni maymandach'i shamushqa, nishpa.

³⁰ Chaymi chay runaqa paykunata nirqan:

—¡Chayshinaqam mana nunka uyashqachu kani! Qamkunaqam mana yach'angillapachu: ¿Maymandam shamushqa chay runa? nishpa. Piru noqataqam yanapawashqa rikakunaypaq. ³¹ Kanan noqanchiqkunam

yach'anchiq: Dyusqam ucha ruraqkunataqa mana yanapanchu. Piru payta aduraqkunata, munashqanda ruraqkunataqam Dyusqa yanapan. ³² Manakish nunka uyashqachu kanchiq: Suq sarku nasiqtam suq runa kach'akachishqa, nishpaqa. ³³ Chaymi niykillapa, chay yanapawaq runa, Dyusmanda mana shamushpaqach'i, mana nima milagruta atinandachu rurayta, nishpa.

³⁴ Chayshina niptinqam, chay kamachikuq runakunaqa nirqanllapa:
—¿Ima qam ucha likidu nasiqchu noqaykunata munangi yach'achiwayta? nishpa.

Chayshina nishpam, chay runataqa sinaguga wasimanda qatirqanllapa.

Wakin runakunaqam sarkushina

³⁵ Jisusmi yach'arqan chay runata sinaguga wasimanda qatishqanllapata. Chaymi chay runata tingushpaqa, kayshina tapurqan:

—¿Qamqachu Dyuspa Churimbi kriyingi? nishpa.

³⁶ Chaymi payqa nirqan:

—Taytitu, ¿pimir payqa? Mayá niwayri, paypi kriyinaypaq, nishpa.

³⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Rikawashqam kangí. Noqam kani. Kayqar parlachiyyakki, nishpa.

³⁸ Chaymi chay runaqa nirqan:

—Arí, Taytitu. Qambim kriyini, nishpa.

Chayshina nishpaqam, Jisuspa ñawpambi qonqorikurqan.

³⁹ Chaymadaqam Jisusqa nirqan:

—Noqaqam kay mundumanaq shamushqa kani, Dyuspaq mana intyindiqta yach'achinaypaq, paypaq allita yach'anallapa. Piru chay yach'aq tukuqkunata jusgashpam, rini akraq chay yach'aqkunamanda, sarkukunashina kashpa, mana nimatapis intyindinambaq, nishpa.

⁴⁰ Wakin farisiyukunaqam chaypi karqan. Chaymi chayshina Jisus niptin uyashpaqa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Qamchu niwangillapa: “Sarkukunashinam kangillapa”, nishpa? Manam sarkukunashinachu kanillapapa, nishpa.

⁴¹ Chaymi Jisusqa chay farisiyukunata nirqan:

—Yuyaynikipi sarkukunashina kashpaqach'i, mana yaqqa uchayuqchu kangimanllapa. Piru qamkuna kikikim ningillapa: “Allitam Dyuspaq yach'anillapa”, nishpa. Chaymi mas uchayuqna kangillapa.

10

Jisusmi suq kumparasyunda rurarpqan wisha kurralnimi kaqwan

¹ Alliptam niykillapa, suq runa wishakunapa kurralniman chay pungunda mana yaykushpa, ashwan sawanda yaykuqqam suq ladrin ichu suq saltiyadur. ² Piru kurralpa pungunda yaykuqqam wishakunapa michidurnin. ³ Chaymi kurralpa pungunda kwidaqqqa kich'an, chay michidur yaykunambaq. Yaykuptinqam, chay wishangunata michidurnimba busninda riqsin. Kanan paypismi wishangunata riqsishpa, kadunuta shutimbi qayashpa, surqon. ⁴ Chaymadaqam chay wishangunata ñawpanda rin. Wishangunapismi chay michidurnimba busninda riqsishpa, ikinda rinllapa. ⁵ Piru mana michidurnin kaqtaqam mana signillapachu. Ashwanmi busninda mana riqsishpachu, manchashpa mitikanllapa.

⁶ Jisus chay kumparasyunda ruraptinqam, chay isrraylinukunaqa mana intyindirqanllapachu: imam munan niyta, nishpa.

Jisusmi allin michidurshina

7 Jisusmi paykunata nirirqan:

—Alliptam niykillapa, noqaqam wishakunapa yaykunan pungushina kani. **8** Piru yumbay chay puntata shamuq pandachikuq yach'achikuqqam ladrunkhina, saltiyadurshina kashqallapa. Chaymi wishayshina kaqkunaqa paykunataqa mana kasurqanchu. **9** Noqam sylupa yakyuna pungushina kani. Chaymi mayqan noqapi yuyakuqqa washadu kashpa, syluman rin yaykuq. Payqam suq wisha gewata tariqshina rin kaq.

10 'Suq ladrunkqam shamun suwakuq, wanchikuq, chingachikuq. Piru noqaqam shamushqa kani, runakunata, warmikunata tukuy tyimpu ancha shumaqta kawsachinapqa, tukuy bidambi ancha kushikunanllapa. **11** Noqaqam ancha allin michidurshina kani. Chaymi rini wañuq, runakunata, warmikunata washanapqa. Chaqa paykunaqam wishaykuna. **12** Piru paguta ch'askiq michikuqqam mana lijitimū dwiñuchu. Chaymi chay atun kita animal lubu shamuqta rikashpaqa, wishakunata dijashpa, das mitikan. Chaymi chay lubuqa wishakunata rishpa piskaq mikunambaqqa, waqta kayta shikwan. **13** Chaqa chay michikuq pagu ch'askiqqam paguraykulla wishakunataqa michin. Chaymi mitikan, mana nimatapis flakishpachu, ñchay wishakunachu chingan ichu mana? nishpa.

14-15 'Piru noqaqam ancha allin michidurshina kani. Taytay noqata riqsiwashqanshinam noqapis paytaqa riqsini. Chayshinallam runakunata, warmikunata ancha allita riqsini, wishaykuna kaptin. Achka runa, warmipismi noqata riqsiwan. Chaymi rini wañuq, paykunata washanapqa. **16** Kanan suq nasyungunapipismi wambraykuna kan. Paykunapismi rinllapa kasuwaq. Chaymi paykunatapis rini apamuq, yumbay wishaykuna suq trupa tandadulla kananllapa, noqalla michidurnin kanapqa.

17 'Wishaykunapaqmi rini wañuq. Chaymi Taytayqa ancha kuyawan. Kanan wañushpaqam, mushuqmanda rini kawsamuq. **18** Piru manam pipis amalasqa rinchu wanchiwaq. Ashwan noqa kikiy munashpam, rini dijakaaq wanchiwananllapa. Chaqa dirichuyuqmi kani wañushpa, kawsamunapqa. Taytanchiq Dyusqam kach'amuwashqa, chayshina ruranapqa.

19 Chayshina Jisus niptinmi, wakin isrraylinukunaqa paykunapura suq layata, suq layata rimarqanllapa. **20** Chaymi paykunamanda achka runakuna Jisuspaqqa nirqanllapa:

—Payqam luku. Úku shungombim dyablupa ispiritun. Chayri ama uyaylalapachu paytaqa, nishpa.

21 Piru wakinnataqmi nirqanllapa:

—Kay runapa shungombi dyablupa ispiritun kaptinqach'i, kay ancha shumaqkunataqa mana rimanmanchu. Kanan chay dyabluqam sarkukunata mana atinmanchu chapachiyta, nishpa.

Achka isrraylinukunam Jisusta kuntrarqanllapa

22 Jirusalin llaqtapim unay tyimpukunapi Dyuspa adurana wasinda allichashqallapa karqan. Chaymandaqam Tayta Dyustana intrigashqallapa karqan. Chaymi watan watan, chayta yuyashpa, chiri tyimpupi suq fyistata rurarqanllapa. **23** Dyuspa adurana wasinmi achka kurridurniyuq karqan. Suq kurridurninmi Salumun kurridur shutiq. Chay fyistapi Jisukristu chay Salumun kurridurpi puriykaptinmi, **24** wakin isrraylinukuna paypa rridurnimbi shayashpa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Ima tyimpukamanmi mana ringichu niwaqlapa: "Dyus Akrashqan Washadurmì kani" ichu mana, nishpaqa? Chayri Dyuspa chay Akrashqan Washadur kashpaqa, klaruta niwayllapa, nishpa.

25 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Nishushqallapanam kani. Piru manam munangillapachu kriyiwaytaqa. Noqaqam Taytay niwashqanda rurani. Chayta rikashpam, atingillapa yach'ayta: Jisusmi Dyusmanda shamushqqa, nishpa. **26** Piru qamkunaqam mana wishaykunachu kangillapa. Chaymi noqataqa mana kriyiwangillapachu. **27** Piru wishaykunaqam busniyta riqsishpa, sigiwanllapa. Noqapismi chay wishaykunataqa riqsini. **28** Chaymi noqqaqa paykunata kawsachini, suq bidapi tukuy tyimpuy kawsashpa, ama nunka chingananllapa. Chayshina paykunata washaptiyqam, mana pipis noqataqa rinchu qoch'iwaq. **29** Chaqa Taytayqam yumbaymanda mas pudirniyuq. Paymi wishaykunataqa qowashqqa. Chaymi mana pipis atinchu qoch'iyta chay wishaykunataqa Taytaypa makinmandaq. **30** Noqaqam Taytaywanqa suqla kanillapa, nishpa.

31 Chayshina nishqambaqmi, chay isrraylinukunaqa rumikunata piskarqanllapa, Jisusta sitashpa, wanchinambaqllapa. **32** Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Taytay yanapawaptinmi, qamkunapa ñawpaykipi ancha achka runata, warmita yanapashqqa kani. ¿Mayqan chay yanapashqaypaqmi ringillapa wanchiwaqqqa? nishpa.

33 Chaymi chay isrraylinukunaqa Jisusta nirqanllapa:

—Manam rinillapachu wanchishuq chay allikunata rurashqaykiraykuqa. Ashwanmi rinillapa wanchishuqqa Taytanchiq Dyusta burlashqaykirayku. Chaqa qamqam suq runalla kashpa, “Dyusmi kani” ningi, nishpa.

34-35 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Tayta Dyus kikinmi Santu Librumbi payta uyaqkunata nirqan: “Dyusukanam kangillapa”, nishpa, ¿manachu?* Chaymi chayshina Dyuspa Santu Librun nishqandaqma mana atingillapachu ñigaya. **36** Kanan Tayta Dyusmi noqata akrawashpa, kay munduman kach'amuwashqqa. Chaymi nini: “Dyuspa Churinmi kani”, nishpa. Chayshina niptiyqa, ¿imaraykutaaq niwangillapa: “Dyustam burlaykangi”, nishpaqa? **37** Taytay munashqanda mana ruptiyqa, ama kriyiwayllapachu. **38** Piru noqaqam pay munashqanda rurani. Chayri mana nimata noqata kriyiwashpapis, chay milagrukanata rurashqayrayku kriyiwayllapa: Dyusmi Jisuswan; Jisuspismi paywan, nishpa.

39 Chayshina Jisus niptinmi, mushuqmanda munarqanllapa prisushpa apayta. Piru manam atirqanllapachu piskaytaqa.

40 Chaymandaqam Jisusqa kutirqanna rriyu Jurdamba chay suq chimbanman. Chayman ch'ayashpaqam, chaypina kidarqan. Chay lugargam karqan chay Jwan shutichikushqan lugar. **41** Kanan achka runakuna, warmikuna payman rishpam, kayshina nirqanllapa:

—Allibraq chay Jwan Shutichikuqqa mana nima milagruta rurarqanchu. Piru kay runapaq tukuy ima nishqanqam allip kashqa, nishpa.

42 Chaymi chay lugarpipa achka runakuna, warmikuna Jisuspi kriyirqanllapa.

11

Suq runa Lasarum wañurqan

1 Suq runa Lasaru shutiqmi ancha qeshyaq karqan. Paymi panin Maryawan, panin Martawan Bitanilla (Bitaniya) kasiriyupi tiyarqan.

2 Chay Lasarupa panin Maryam Jisuspa ch'akingunata mishki mutkinawan

* **10:34-35** Salmo 82.6

pasashqa karqan. Chaymandaqam aqchanwan chakichishqa karqan.
³ Chay warmikunam suq kach'akuta kach'arqanllapa, Jisusta kayshina ninambaq:

—Taytitu, kuyashqayki Lasarum qeshyaq, nishpa.

⁴ Chaymi chayshina niptinllapaqa, Jisusqa nirqan:

—Chay nanaywangam mana rinchu wañuq tukuy tyimpupaqqa. Ashwanmi chay nanayqa piskashqa, yumbay runa, warmi yach'anambaq: Jisuspa Taytanmi ancha pudirniyuq. Churin Jisuspismi ancha pudirniyuq, nishpa.

⁵ Kanan Jisusqam ancha kuyarqan Martata, masan Maryata, turin Lasarutapis. ⁶ Piru chayshina kuyashpa, yach'ashpa: Lasarum ancha qeshyaq, nishpapismi, Jisusqa mana daschu rirqan paymanqa. Ashwanmi kidarqan ishkay diya masta chay kaykashqan lugarpilla. ⁷ Chaymandaqam noqaykuna yach'akuqninda niwarqanllapa:

—Akullapa kutiriq prubinsya Judiyaman, nishpa.

⁸ Chaymi noqaykunaqa Jisusta nirqayllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, amar rishunllapachu. Chaqa chayraqmi waq prubinsya Judiyamandaqa shamushqallapa kanchiq. Manchu waqqipa chay issraylinu masinchiqkunaqa munashqallapa sitashushpa wanchishuya. ¿Chaychu munangi waqman kutiriyta? nishpa.

⁹ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Punchawqam dusi urasniyuq, achikpi imatapis rurananchiqqa, ¿manachu? Chaymi punchawpi purishpaqa, mana rinchiqchu trumpsaq. Chaqa achikyaptinmi, atinchiq rikakuya. ¹⁰ Piru tutayaqpi puriqqam trumpisan, bidambi mana micha kashqanrayku.

¹¹ Chaymandaqam Jisusqa niwarqanllapa:

—Kuyashqanchiq Lasaruqam puñuykanna. Piru noqam rini rikch'achiq, nishpa.

¹² Chaymi Jisustaqa nirqayllapa:

—Taytitu, chayshina puñushpaqam, pay kikinlla atinqa kach'akayta, nishpa.

¹³ Piru Jisusqam chayshinaqa nirqan, Lasaru wañushqana kaptin. Piru noqaykunaqam yuyarqayllapa: Payqam puñuyqaq rimaykan, nishpa.

¹⁴ Chaymi Jisusqa ancha klaruta niwarqanllapa:

—Lasaruqam wañushqana. ¹⁵ Piru ancham kushikuni waqpi mana kashqayrayku. Chaqa kanangqam qamkunaqa mastana noqapi ringillapa yuyakuq. Mayá, akullapanra rikaq, nishpa.

¹⁶ Chayshina Jisus niptinmi, Tumas "Millisu" shutiq, yach'akuq masingunata niwarqanllapa:

—Aku noqanchiqkunapis, Jisuspa pullan wanchiwananchiqllapa, nishpa.

Jisukristullam atin kawsachiwayninchiqta

¹⁷ Jisus Lasaruman rishpaqam, ch'usku diya pambahashqambina ch'ayarqan. ¹⁸ Kanan chay Lasarupa kasiriyun Bitanillaqam (Bitaniyaqam) Jirusalimba ladumbi ishkay kilumitrus y midyupi kidan. ¹⁹ Chaymanmi achka isrraylinukuna rishqallapa karqan, Martata, Maryata kunswilaq turin Lasaru wañuqqa. ²⁰ Chaymandaqam Marta yach'ashpa: Jisus shamuykan, nishpaqa, wasinmanda lluqshishpa, rirqan tinguq. Piru Maryaqam wasimbillla kidarqan. ²¹ Chaymi Marta Jisusta tingushpaqa, nirqan:

—Taytitu, kaypi kaptikiqach'i, turisituy Lasaruqa mana wañunandachu.
²² Piru noqaqam yach'ani: Tayta Dyusqam tukuy ima mañashqaykita rin qoshuq, nishpa.

²³ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Turiki Lasaruqam rin kawsamuq, nishpa.

²⁴ Chaymi Martaqa nirqan:

—Arí, chaytaqam yach'ani: Wañuqkuna chay ultimu diyapi kawsamuptim, turisituyqá rin kawsamuq, nishpa.

²⁵ Chaymi Jisusqa Martataqa kayshina nirqan:

—Noqam wañuqkunataqa kawsachimuri, tukuy tyimpu kawsanambaq. Chaymi noqapi kriyishpa wañuptinqa, rini kawsachimiq. ²⁶ Kanan noqapi allipta kriyishpa kawsaqqam manana tukuy tyimpupaqchu rin wañuq. ¿Kryingichu kay nishushqaytaqa? nishpa.

²⁷ Chaymi Martaqa nirqan:

—Arí, Taytitu, noqam kriyini: Qami Dyuspa Churin, Dyus Akrashgan Washadurqa kangi, nishpa. Chaqa unay tyimpupim Dyusqa qambaq nirqan: “Churiymi rin shamuq kay munduman”, nishpa.

Jisusmi pantyumbi Lasarupaq waqarqan

²⁸ Chayshina nishpaqam, Martaqa rirqan masan Maryata apamuq. Chaymi uyaraplla (uyaralla) nirqan:

—Siñurninchiq Jisusmi nin: Akush, nishpa.

²⁹ Chaymi Maryaqa das atarishpa, utqaymaya Jisusman rirqan.

³⁰ Jisusqam chay Bitanilla (Bitaniya) yaykunapilla kidashqa karqan. Chay lugarpim Martaqa payta tingushqa karqan. ³¹ Chaymi chay kunswilaq isrraylinukunaqa Maryata das lluqshiqa rikashpaqa, yuyarqanllapa: Turin Lasaru pambahashqanmanmi rin waqaq, nishpa.

Chaymi ikinllapata rirqanllapa kunswilaq.

³² Piru Maryaqam Jisus kaykashqanman ch'ayashpa, paypa ñawpambi onqorikushpa, nírqan:

—Taytitu, kaypi kaptikiqach'i, turiy Lasaruqa mana wañunandachu, nishpa.

³³ Chaymi Jisus, rikashpa Maryata yumbay chay isrraylinu waqaykaqkunataqa, ancha llakishpa, malaganayarqan. ³⁴ Chaymi kayshina tapurqan:

—¿Maypitaq Lasarutaqa pambahashqallapa kangi? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, paykunaqa nirqan:

—Taytitu, aku rikaq, nishpa.

³⁵ Jisusqam waqarqan. ³⁶ Chayshina waqaptinmi, chay isrraylinukunaqa parlarqanllapa:

—Rikay, Jisusqam Lasarutaqa ancha kuyashqa, nishpa.

³⁷ Piru wakinqam nirqanllapa:

—Kay runaqam chay sarku runakunata atishqa chapachiyya. ¿Ima manachu atishqa Lasarutapis kach'akachiyya, ama wañunambaqqa? nishpa.

Jisusmi Lasaruta kawsachirqan

³⁸ Jisusmi suq kutinda ancha llakirishpa, qemikarqan chay pambahashqan mach'ayshina sipulturaman. Yaykuñandam suq atun rumiwan kirpashqallapa karqan. ³⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay rumita ashuchiylapa, nishpa.

Chaymi chay almapa panin Martaqa kayshina nirqan:

—Taytitu, millanayapaqnach'i ash'naykan. Chaqa kanan diyawanqam ch'usku diyana wañushqanqa, nishpa.

⁴⁰ Piru Jisusqam Martataqa nirqan:

—Manchu nishurqay, “Kriyishpaqam ringi yach'aq: Dyusmi ancha pudirniyuq”, nishpa.

⁴¹ Chaymi chaypi kaqkunaqa chay atun rumitaqa ashuchirqan. Chaymadaqam Jisusqa sylumanchapakushpa, nirqan:

—Taytitu, kay mañashushqayta uyawashpam ringi ruraq. Chaymi pagikuyki. ⁴² Noqaqam yach'an'i: Qamqam yumbay mañashushqayta rurangi, nishpa. Piru kayshinaqam pagikuyki, kay uyawaqkuna yach'ananllapa: Tayta Dyusmi Jisustakach'amushqa, nishpa.

⁴³ Chayta nishpaqam, ancha jwirtita alma Lasaruta kayshina qayarqan:

—¡Lasaru, chay ukumanda lluqshimuy! nishpa.

⁴⁴ Chaymi chay alma Lasaruqa tukuy kwirpun wangushqa trapuwan, qaqlan suq tukawan tukukushqa chay sipulturamanda lluqshimurqan. Chaymadaqam Jisusqa nirqan:

—Chay wangushqanda paskayllapa purinambaq, nishpa.

Parlarqanllapa Jisusta wanchinanllapa

(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Lk 22.1-2)

⁴⁵ Jisukristu Lasaruta chayshina kawsachimuptinmi, chay isrraylinukuna Maryapa ikinda shamuqkunamanda achka chay milagruta rikashpa, Jisus-pina kriyirqanllapa. ⁴⁶ Piru wakingunaqam rishpa, farisiyu duktrinayuqkunata manyaqlla parla chirqan:

—Kay milagrutam Jisusqa rurashqa, nishpa.

⁴⁷ Chaymi chay kamachikuq isrraylinu kurakuna chay farisiyukunawan, chay Mas Kamachikuq Juyiskunawan tandanakushpa, kayshina parlarqanllapa:

—Mayá, ¿imatam atinchiqllapa rurayta? Chaqa chay runaqam ancha achka milagrunkunata ruraykan. ⁴⁸ Dijaptinchiqllapa chayshina ruranambaq, yumbay llaqta masinchiq isrraylinukuna paypíkriyishpaqam, manana rinllapachu kasuq rrumanukunataqa. Chaymi ancha achka rrumanukuna kay nasyunninchiqman shamushpa, noqanchiq isrraylinukunata wanchi-waqninchiq, Dyuspa kay santu adurana wasinda limpu rinllapa chingachiq, nishpa.

⁴⁹ Chay watam chay isrraylinu kurakunamanda suqnin mas kamachikuq kura karqan. Payqam Kayfas shutirqan. Chaymi chay Kayfasqa chay farisiyukunata, chay suq kamachikuqkunata nirqan:

—Qunkunaqam mana nimatapis yach'angillapachu. ⁵⁰ Chaqa noqanchiqpaqqam mas alli suq runalla wañunambaq, yumbayninchiqta washawananchiq, ama nasyunninchiq chinganambaq. ¿Chaytaqachu mana intyindingillapa? nishpa.

⁵¹ Piru chay Kayfas chayshina rimashpaqam, mana kikin yuyaynindal-lachu rimaykarqanqa. Ashwanmi chay watapi mas kamachikuq kura kashpa, Dyus munashqanda rimaykarqanqa. Chaymi nirqan: “Jisukristum rin wañuq nasyunninchiqpi tiyaqkunata washawananchiq”, nishpa. ⁵² Piru manam chay Isrrayil nasyunda washanambaqlachu wañurqanqa. Ashwanmi wañurqanqa, yumbay nasyunmada Dyuspa wambrangunata tandanambaq, suq ayllulla kananchiqllapa. ⁵³ Chay diyamandapacham chay isrraylinu awturidarkunaqa kunanakurqan, Jisusta wanchinambaqlapa.

⁵⁴ Chaymi Jisusqa chay ch'iqniq awturidarkunapa ñawpambiqa manana puriqchu. Ashwanmi chay prubinsya Judiyamandaqa rirqanna Ifrayin shutiq llaqtamanna. Waq Ifrayinqam suq chuncha lugarpa ladumbi kidan. Waqpim noqaykuna yach'akuqningunawan kidarqan.

⁵⁵ Chaypi kaykaptiyllapam, ch'ayamuykarqanna isrraylinukunapa Paskwa fyistan. Chaymi achka runakuna, warmikuna tukuy ladumanda rirqanllapa Jirusalin llaqtaman. Waqpi mayllakunata kustumbringunata rirqanllapa, amana uchayuq kashpa, Dyusta adurananllapa.

⁵⁶ Waq Jirusalimbicam chay isrraylinukunaqa Jisusta maskashpa, puriykarqanllapa. Chaymi Dyuspa adurana wasimbi kashpaqa, suqniñ tapunakurqan:

—¿Imatam yuyangillapa? ¿Shamunqachuraq fyistaman Jisusqa, ichuraq mana? nishpa.

⁵⁷ Chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay farisiyukunawanqam yumbay llaqta masin isrraylinukunata kamachirqanllapa, maypipis Jisusta rikashpa, abisananllapa, chay uras rinanllapa prisuu.

12

*Suq warmim mishki mutkinawan Jisuspa ch'akingunata pasarqan
(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)*

¹ Sayis diyas Paskwa fyista faltaptinraqmi, Jisusqa shamurqan chay Bitanilla (Bitaniya) llaqtaman. Chaypim tiyarqan chay kawsachishqan Lasaru. ² Chaypim Jisuspaq mikunata rurraqanllapa. Kanan Lasaruqam Jisuswan mesapi kaqkunawan tiyaykarqanllapa. Panin Martaqam sirbiykarqan. ³ Chayshina sirbiyaptinmi, Maryaqqa shamurqan ancha ch'aniyuq mishki mutkinata midyu litrutach'i apamushpa. Chay mishki mutkinataqam nardu puru plantamanda karqan. Chaywanmi Maryaqqa Jisuspa ch'akingunata pasarqan. Chaymandaqam aqchangunawan chakichirqan. Kanan chay wasipiqaq chay mishki mutkinata ancha mishkiti mutkirqayllapa. ⁴ Chaypim karqan Simumba churin Judas Iskaryutipis. Paymi Jisuspa apustulnин kashpapis, Jisusta kuntraqkunaman intrigakunanna karqan. Chay Judasmi nirqan:

⁵ —¿Imaraykutaq chay mishki mutkinata mana randikushqachu kanchiq, chay qellaywan pubrikunata yanapananchiq? Chaqa chayqam ancha ch'aniyuq. 300 dinaryu qellaymi balin, nishpa.

⁶ Piru Judasqam mana alliptaq pubrikunapiqa yuyarganchu. Ashwanmi ladrin kashpa, chayshinaqa nirqan. Chaqa paymi ufrindakunataqa tandaq. Paypa makimbim ufrindata tandanan taligaqa karqan. Chaymi payqa ufrindakunamanda bellaya piskaq.

⁷ Chaymi Jisusqa Judasta nirqan:

—Ama Maryataqa piñachiychu. Payqam chay mishki mutkinata waqay-chashqa noqapaq. Kananqam ancha balin allichawanambaq, wañuptiy, pambawananalldapa. ⁸ Pubrikunaqam qamkunawan tukuy tyimpu rinllapa kaq, paykunata yanapanaykillapa. Piru noqaqam manana tukuy tyimpupaqchu qamkunawanqa rini kaq, nishpa.

Parlarqanllapam Lasaru wanchinanllapa

⁹ Achka isrraylinukunam yach'arqanllapa: Jisusmi chay Bitanillapi (Bitaniyapi), nishpa. Chaymi paymannha shamurqanllapa, payta chay kawsamuq Lasarutapis rikananllapa. ¹⁰⁻¹¹ Chaymi Lasaruta kawsaq-tana rikashpaqa, ancha achka isrraylinukuna Jisuspi kriyishpa, chay kamachikuq isrraylinu kurakunamanda akarakarqanllapa. Chaymi chay kamachikuq kurakunaqa kunanakurqan, Lasarutapis wanchinanllapa.

*Jisusmi Jirusalinman yaykuran
(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)*

¹² Ancha achka isrraylinukunam Jirusalin llaqtaman rirqanllapa chay Paskwa fyistaman. Paykunam yach'arqanllapa: Jisusqash qayandin rin ch'ayamuq kay Jirusalinman, nishpa. ¹³ Chaymi palmirakunapa raprangunata kuchushpa, chaykunata apashpa, rirqanllapa Jisusta tinguq. Chayshina tingushpaqam, ancha jwirtita alabarqanllapa:

—¡Biba Tayta Dyus! ¡Alabashunllapa Dyuspa rrimplasun shamuqta! ¡Alabashunllapa kay Isrrayilpa gubyirnunchiqta! nishpa.*

¹⁴ Jisusqam suq burrituta apachimushpa, chay burrituta muntakushpa, Jirusalinman ch'ayarqan. Chayshina rurashpam, kumplirqan Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqanda:

¹⁵ Siyun llaqtapi tiyaqkuna, ama manchayllapachu. Kaypim washashuq gubyirnuysiqa suq burrituta muntakushpa, shamuykan, nishpa.*

¹⁶ Piru noqaykuna yach'akuqningunaqam chay tyimpupiqa manaraq intyindirqayllapachu chay pasashqambaqq. Piru Jisus kawsamushpa, syluman riptinraqmi, yuyarqayllapa: Dyuspaq rimaqkunam Santu Librumbi iskibrishqana karqan yumbay chay pasashqambaqq, nishpa.

¹⁷ Achka runam Jisusta rikashqallapa karqan, Lasaruta mach'ayshina sipulturamanda qayashpa kawsachimuptin. Chay rikaqkunaqam suqkunata kayshina ancha parlachishqa karqan:

—Kaytam Jisusqa rurashqa, nishpa.

¹⁸ Chaymi ancha achka runakuna, warmikuna lluqshirqanllapa tinguq. Chaqa yach'arqanllapanam chay milagruta rurashqambaqq. ¹⁹ Chaymi farisiyu duktrinayuqkunaqa suqnin suqnin kayshina parlarqanllapa:

—Qamkuna rikashqaykishinam, kananqa manana nimatapis atinchiqchu rurayta. Chaqa rikay, yumbaymi payta sigishpa, rinllapa, nishpa.

Grisya nasyunmanda kaqkunam Jisusta maskarqanllapa

²⁰ Jirusalin fyistaman riqkunawanmi wakin grisyanukunapis chay fyistaman rishqallapa karqan. ²¹ Chay grisyanukunaqam Filipiman qemikarqanllapa. Chay Filipiqam prubinsya Galiliyapa Bitsayda llaqtanmanda karqan. Chay grisyanukunam Filipita rrugashpa, nirqanllapa:

—Taytitu, munanillapam Jisuswan parlayta, nishpa.

²² Chaymi Filipiqa rishpa, chay grisyanukuna nishqambaqq Andrista willarqan. Chaymi ishkandin rishpa, Jisusta chaypaq parlachirqanllapa.

²³ Chayshina niptinmi, Jisusqa paykunata nirqan:

—Rinnam ch'ayamuq uras wañunayaqq. Chaymandaqam Taytay Dyusqa ancha rin yanapawaq, yumbay yach'anambaqq: Jisukristu Dyusmanda Shamuq Runa kashpam, ancha pudirniyuq, nishpa. ²⁴ Chaqa alliptam niykillapa, noqaqam suq trigushina kani. Chay trigu allpaman mana ishkishpa, mana pambakashpaqam, sapalan trigulla kidan. Piru pambakashpaqam wiñan. Chayshina wiñashpa, yurakushpa, puqoshpaqam, achkayan.

²⁵ Chayshinallam suq runa noqata kuyawananminda paypa bidanda masta kuyaqqqa rin chingaq. Piru mayqan runa noqapi kriyishqanrayku kay mundupi bidanda pyirdiptinmi, paytaqa rini washaq, suq bidapi tukuy tyimpu kawsanambaqq. ²⁶ Chayri mayqan kasuwaqqam allita sigiwanqa. Chaqa chay kasuwaqqam chay may kashqaypi pullay rin kaq. Paytaqam Taytay Dyus rin alabaqq, allita kasuwashqanrayku, nishpa.

Jisusmi nirqan: "Rinllapam wanchiwaq"

²⁷ (Jisusqam wañunan diya ch'ayamuykaptin, nirqambis:)

* ^{12:13} Salmo 118.25-26 * ^{12:15} Zacarías 9.9

—Kananqam ancha llakiwan kani. Piru manam atinichu Taytanchiq Dyusta niyta: "Taytitu washaway, ama ñakashpa wañunayapaq", nishpaqa. Chaqa chayshina wañunayapaqmi shamushqaqa kani. ²⁸ Ashwanri nishaq: "Taytitu, qam munashqaykita ruray, qamtalla alabashunanllapa", nishpa.

Chaymi chay uras Tayta Dyus syilumanda qayakushpa, nirqan:

—Munashqayta ruraykani alabawananllapa. Mastapis rini ruraq, masta alabawananllapa, nishpa.

²⁹ Chaypi kaqkunaqam chay qayakuta uyashpaqa, nirqanllapa:

—Sylupim lanyakuykan, nishpa.

Wakinntataqmí nirqanllapa:

—Dyuspa suq anjilnimmi Jisusta parlachishqa, nishpa.

³⁰ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Chay qayakuqam mana noqapaqlachu. Ashwanmi uyashqallapaqa kanchiq, qamkuna yach'anayki: Tayta Dyusmi Jisusta parlachiyan, nishpa.

³¹ Ch'ayamushqanam diya, Tayta Dyus paypi mana kriyiqkunata uchangu-narayku kastiganambaq. Kananqam Dyusqa chay dyablutaqa binsishpa, rin qatiq, amana kay mundupi kamachikunambaq. ³² Noqata kay allpamanda alsawaptinllapaqam, yumbay runakunata rini kumbidaq, noqapi yuyakunanllapa.

³³ Chaykunata nishpaqam, Jisukristuqa paykunata kayshina intyindichirqan: Suq kruspim rinllapa alsawaq, nishpa. ³⁴ Chayshina niptinqam, chay runakunaqa Jisusta nirqanllapa:

—Dyuspa Santu Librumbim niwanchiqllapa: "Dyus Akrashqan Washadurqash tukuy tyimpuprin kawsaq", nishpa. Chayshina Santu Libru niptinqa, ñimayrakutaaq qamqa niwangillapa: "Dyusmanda Shamuq Runatam rinllapa wanchiq", nishpaqa? ñitaq chay shamuq runaqa? nishpa.

³⁵ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Noqa Dyuspa michanqam suq tyimpupaqlana pullaykillapaqa rini kaq. Chayri achikchashuptiy, allita rurashpa kawsayllapa, ama tutayaqpishina purinaykillapa. Chaqa tutayaqpishina puriqqam mana yach'anchu: Maytam riykani, nishpaqa. ³⁶ Chayri noqa pullaykillaparaq kaptiy, noqapi yuyakuyllapa, qamkunapis michapishina kawsanaykillapa, nishpa.

Jisusqam chayshina nishpaqa, suq ladumanna rirqan, amana chay runakunawan kanambaq.

Achka isrraylinukunaqam Jisuspiqa mana kriyirqanllapachu

³⁷ Chaqa paykunapa ñawpambi achka milagrunkunata ruraptimbismi, mana munarqanllapachu paypiqa yuyakuya. ³⁸ Chayshina mana kriyiptinllapaqam, kumplirqanna Dyuspaq chay rimaq Isayiyas Jisuspaq kayshina iskibrishqan:

Taytitu, qambaq yach'achikuptiymi, mana pipis kriyiwashqachu. Manam ni pipis intyindishqachu: Qam ancha pudirniyuq kangi, nishpaqa.*

³⁹ Chaymi chay isrraylinukunaqa mana atirqanllapachu Jisuspi yuyakuytaqa. Chaqa Isayiyasqam chay mana munaq kriyiqkunapaq kayshinapis iskibrishqa karqan:

⁴⁰ Dyusqam paykunataqa qonqachishqa, angu shunqoyuq kanambaqlapa.

Chaymi ima milagruta rikashpapis, noqapiqa mana yuyakunllapachu, paykunata washanayapaq, nishpaqa.*

⁴¹ Chaqa Dyuspa chay rimaq Isayiyasmi Jisusta ancha kamachikuqta, llipyaykaqta rikashqa karqan. Chaymi chayshina paypaq iskibrishqa karqan.

* ^{12:38} Isaías 53.1 * ^{12:40} Isaías 6.10

⁴² Achka isrraylinukuna mana kriyiptimbismi, wakin isrraylinukuna awturiydarnindin Jisuspi kriyirqanllapa. Piru mancharqanllapam: Chay farisiyukunach'i sinaguga wasimanda qatiwashunllapa, nishpa. Chaymi mana rimarqanllapachu: "Jisuspim kriyini", nishpaqa. ⁴³ Chaqa mastam munarqanllapa, runakuna paykunata alabanambaq maski Dyusmanda.

Jisus nishqanda mana kasuqkunaqam kastigadu rinllapa kaq

⁴⁴ Jisusmi jwirtita rimashpa, nirqan:

—Noqapi kriyiqqam mana noqapillachu kriyikanqa. Ashwanmi Taytay Dyuspipis kriyikanqa. Chaqa paymi kach'amuwashqa. ⁴⁵ Chaymi mayqan noqata rikawaqqa chay kach'amuwaqtapis rikaykan. ⁴⁶ Chaqa noqaqam kay mundupaqqa achikchakuq michanshina kani. Chaymi kay mundumanqa shamushqa kani, noqapi yuyakuqkuna tutayaqpishina ama chinganambaq. ⁴⁷ Piru nishqayta mana kasuwaqtaqam noqaqa mana sintinsyanichu, kastigadu kanambaqqqa. Chaqa manam shamushqachu kani, kay mundupi tiyaqkunata kastiganayqa. Ashwanmi shamushqqa kani, paykunata washanaypaq. ⁴⁸ Piru chay jwisyu diya ch'ayamuptimi, nishqayta yach'ashpa mana kasuqtaqa Taytay Dyus rin kastigaq, chay nishqayta mana kasuwashqanrayku. ⁴⁹ Chaqa noqaqam mana yuyashqaytachu yach'achikuniqa. Ashwanmi Tayta Dyus kach'amuwashqa, pay nishqandalla yach'achikunayqa. ⁵⁰ Allitam kayshina yach'ani: Taytay Dyus kamachikushqanda kasuqkunam suq bidapi tukuy tyimpu rinllapa kawsaq, nishpa. Chaymi Taytay Dyus niwashqandalla yach'achikuniqa.

13

Jisusmi yach'akuqningunapa ch'akingunata mayllarqan

¹ Paskwa fyista ch'ayamuykaptinnam, Jisusqa yach'arqan: Ch'ayamunnam wañunay diya, kay mundumanda Tayta Dyusman kutirinaypaq, nishpa. Kay mundupi Jisuspi kriyiqkunataqam payqa tukuy tyimpu ancha kuyarqan.

² Piru dyabluqam Simumba churin Judas Iskaryutita yuyachishqa karqan, Jisusta intrigakunambaq kunraqkunaman. ³ Jisusqam yach'arqan: Taytay Dyusmi noqata ancha pudirniyuqta rurawashqa. Paymanda shamushpam, paymanna rini kutiriq, nishpa. ⁴ Chaymi noqaykunawan mikuyashqa, mesapi tiyaykashqanmada atarishpa, kapanda ilushtikushpa, suq chakichikuq traputa sinturakurqan. ⁵ Chaymandaqam suq taksha pilankuman yakuta basyashpa, ch'akiyllapata mayllarqan. Mayllashpaqam, chay sinturakushqan trapuwan ch'akiyllapata chakichirqan.

⁶ Chaymandaqam Simun Pidrupa ch'akindana rirqan mayllaq. Chaymi Simun Pidruqa nirqan:

—Taytitu, ¿qamchu ch'akiykunata ringi mayllaq? nishpa.

⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqa rurashqaytaqam manaraq atingichu intyindiyya. Chayman-daraqmi ringi intyindiyya, nishpa.

⁸ Chaymi Pidruqa Jisusta nirqan:

—Taytitu, maychikapismi mana nunka balinmanchu, qam ch'akiykunata mayllanaykiqa, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqa mana ch'akikita mayllaptiyqam, mana yach'akuqniychu ringi kaq, nishpa.

⁹ Chayshina niptinraqmi, Simun Pidruqa nirqan:

—Taytitu, amar ch'akiytallachu mayllayqa. Ashwanri makiykunata, umaytapis mayllayqa, nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisusqa kayshina nirqan:

—Chayraq mayllakuqmi mana nisitanchu, tukuy kwirpunda mayllananqa. Chaqa tukuy kwirpunmi limpyu. Ch'akingunatallam balin mayllanambaqqa. Qamkunaqam yaqqa yumbayniki limpyu kangillapa; piru manam yumbaynikichu, nishpa.

¹¹ Chayshinaqam Jisusqa nirqan, yach'ashpa: Pim rin intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa. Chaymi nirqan "Manam yumbaynikichu limpyuqa kangillapa", nishpa.

¹² Chayshina ch'akiy়লাপতা mayllashpaqam, chay kapanda rurakurishpa, tiyarishpa mesaman, kayshina tapuwarqanllapa:

—¿Intyindingillapachu: Imapaqraq Jisukristu ch'akiy়লাপতা mayllashqa, nishpaqa? ¹³ Qamkunaqam niwangillapa: "Yach'achikuqnii" ichu "Kamachikuqnii", nishpa. Chaytaqam allipta niwangillapa. Chaqa allibmi qamkunapa yach'achikuqniki, kamachikuqniki kani. ¹⁴ Piru chayshina kashpapismi, ch'akikillapata mayllashqa kani. Chayshinar qamkunapis suqniki suqniki ch'akikillapata mayllachinakuy. ¹⁵ Chaqa noqaqam allita rurashpa, kawsashqa kani. Chayri chay kawsashqayshina, qamkunapis shumaqta kawsayllapa. ¹⁶ Alliptam niykillapa, suq kriyaduqam mana atinchu kayta mas kamachikuq patrunninmandaga. ¹⁷ Kay nishushqayllapa intyndiwashpa, chayshina rurashpaqam, kushikushpa ringillapa kawsaq.

¹⁸ 'Chaytaqam mana yumbaynikipaqchu niykillapaqa. Chaqa qamkunata akrashushpaqam, allita riqsiykillapa. Piru rinni kumpliq Dyuspa Santo Librumbi kayshina nishqan: "Noqawan pulla mikuqmí kuntraypaq tikrakashqa", nishpa.* ¹⁹ Chay nishushqayllapaqam manaraq kashqachu. Piru noqa kikymi chaykunapaq niykillapa, chay nishushqayta rikashpa, kriyinaykillapa: Jisusmi Dyus Akrashqan Washadur, nishpa. ²⁰ Alliptam niykillapa, kach'ashqayta mayqan ch'ayachiqqam noqatastina ch'ayachiyan. Noqata ch'ayachiwaqqam kach'amuwaqtapis ch'ayachiyan, nishpa.

Jisusmi nirqan: "Judasmi rin intrigakuwaq", nishpa

(Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)

²¹ Chayshina nishpaqam Jisusqa ancha llakishpa, kayshina niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, qamkunamanda suqnikim ringi intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa.

²² Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa chapanakurqayllapa. Chaqa manam yach'arqayllapachu: ¿Mayqanniypaqmi chayshinaqa niykan? nishpaqa. ²³ Kanan Jisusqam noqata ancha kuyawarqan. Chaymi ladi-tumbi isqandalshpa, mikuykarqay. ²⁴ Chaypi kaykaptiymi, Simun Pidruqa siñiyawarqan, Jisusta tapunaypaq: ¿Pish chay intrigakuqqa? nishpa. ²⁵ Chaymi noqaga Jisusman isqandalshpa, uyaritaplla tapurqay:

—Taytitu, ¿pitaq chay intrigakushuqqa? nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa niwarqan:

—Noqam suq pidasu kachangata nuyuchishpa, chay intrigakuwaqtaqa rini qoq, nishpa.

Chayshina niwashpaqam, suq pidasu kachangata mikunapi nuyuchishpa, Simumba churin Judas Iskaryutita qorqan. ²⁷ Chay pidasu kachangata

* ^{13:18} Salmo 41.9

Jesus qoptinqam, Judasqa ch'askirqan. Piru chay urasmi dyabluqa Judaspa shunqonman yaykurqan. Chaymi Jesusqa paytaqa kayshina nirqan:

—Chay ruranayki kaqtaqar utqana ruray, nishpa.

²⁸ Piru mesapi kaqkunaqam mana ni mayqanniypis intyindirqayllapachu: ¿Imapaqraq kayshinaqa nin? nishpaqa. ²⁹ Wakinniyqam yuyarqayllapa: Judaspa makimbim chay taliga qellayqa. Chaych'i Jesusqa kach'aykan, kay fyistapaq imata randinambaq, ichuraq pubrikunata imata qonambaq, nishpa. ³⁰ Chaymandaqam chay Judasqa chay pidasu kachangata mikushpaqa, chay kaykashqanmanda atarishtpa, lluqshirqanna sawaman. Chay urasqam tutana karqan.

Jesusmi kay mushuq liyta kamachikurqan

³¹ Chayshina Judas sawaman lluqshiptinqam, Jesusqa nirqan:

—Kay diyakunam Tayta Dyus noqapaq yumbayta rin yach'achiq: Noqamanda Shamuq Runam ancha allin, ancha pudirniyuq, nishpa. ³² Chaqa noqa ancha allita rurashqayraykum, Taytay Dyusqa ancha alabadu rin kaq. Kanan Dyus kikinmi das yumbayta rin intyindichiq: Noqamanda Shamuq Runam ancha allin, ancha pudirniyuq, nishpa. ³³ Kuyashqay wambraykuna, mananam qamkunawanqa unaytachu rini kaq. Chayraykum ringillapa maskawaq. Piru isrraylinukunata nishqayshinam, qamkunatapis niykil-lapa, may rishqaymanqam mana atingillapachu riyta, nishpa. ³⁴ Chaymi kay mushuq kamachikushqayta niykillapa: Noqagam ancha kuyaykillapa. Chayshinallar qamkunapis suqniki suqnikiwan kuyanakuyllapa, nishpa. ³⁵ Chayshina qamkuna shumaqta kuyanakuptikiqam, chay rikashuqkunaqa rinllapa yach'aq: Alliptam paykunaqa Jesuspa yach'akuqninguna, nishpa.

Jesusmi Pidruta nirqan: "Ringim ñigawaq"

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

³⁶ Simun Pidrum Jisusta tapurqan:

—Taytitu, ¿maymanmi ringi riq? nishpa.

Chaymi Jesusqa nirqan:

—May rishqaymanqam mana ringichu atiq ikiyta riytaqa. Chaymadaraqmi ringi sigiwaqqa, nishpa.

³⁷ Chayshina Jesus niptinqam, Pidruqa nirqan:

—Taytitu, ¿imaraykutaq kananqa mana atinichu sigishuytaqa? Chaqa listum kani, qambi kriyishqayrayku wañunaypaq, nishpa.

³⁸ Chaymi Jesusqa nirqan:

—¿Alliptachu qamqa listu kangi noqapi kriyishqaykirayku wañunaykiqa? Piru alliptam niyki, gallu manaraq kantaptinmi, kimsa kutinda ringi ñigawaq: “Manam riqsinichu Jisustaqa”, nishpa.

14

Jesusmi ñanninchikshina Tayta Dyusman ch'ayananchiqa

¹ 'Amar llakiyllapachu ni manchayllapachu. Ashwanri Tayta Dyuspi yuyakushpaqa, noqapipis yuyakuyllapa. ² Taytay tiyashqambiqam kan ancha achka wasikuna. Mana kaptinqach'i, nishunayllapata. Noqam rishpa, mas wasikunata rurashaq qamkunapaq. ³ Chaymandaqam sylipi qamkunapaq chay lugarta allichashpa, rini kutimuq apashunayllapa, chay kashqaypi qamkunapis pullay kanaykillapa. ⁴ Qamkunaqam noqapaq yach'angillapan: Jisukristum waqmanmi rin, nishpa. Chaqa ñandapismi riqsingillapan.

⁵ Chayshina Jisus niptinqam, Tumasqa nirqan:

—Taytitu, manam yach'anillapachu: Maymanmi ringi, nishpaqa. Chayshinaqa ⁶ imashinataq atinillapa yach'ayta: Mayqan ñandam rishaqlapa chay rishqaykimana? nishpa.

⁶ Chaymi Jisusqa kayshina nirqan:

—Dyusman riq ñammi kani. Allip kaqmi kani. Kawsachikuqpismi noqa kani. Chaqa manam pipis pay kikinllaqa atinchu ch'ayayta Tayta Dyusmanqa. Noqaraykullam atingillapa ch'ayaytaqa. ⁷ Chaymi noqata riqsiwashpaqa, Taytaytapis riqsingillapa. Chaqa noqata rikawashpaqam, alabis paytapis rikaykangillapan, nishpa.

⁸ Chaymi Filipiqa nirqan:

—Taytitu, rikachiwayllapar Taytaykita, payta rikashpa, noqaykuna kushikunayaqa, nishpa.

⁹ Chayshina tapuptinmi, Jisusqa Filipita nirqan:

—Filipi, unaynam qamkunawanqa kani! ¹⁰ ñIma, kanangamanchu manaraq riqsiwashqa kangi? Noqata rikawaqqam Taytaytapis rikashqana. Chayshinaqa ¹¹ imaraykutaq niwangi: "Rikachiwayri Taytaykita", nishpaqa?

¹⁰ ñIma, manachu kriyingi: Jisusmi Taytanwan suqla; Tayta Dyusmi Jisuswan suqla, nishpaqa? Chaqa tukuy ima nishushqayqam mana noqapa yuyayniyllachu. Ashwanmi Taytay noqawan kashpa, yumbay chay rurashqaykunata pay kikin rurashqa. ¹¹ Chayri kriyiwayllapa, Taytaywanmi suqla kani. Paypismi noqawan suqla. Piru mana munashpa kriyiwaytaqa, chay rurashqaykunata rikashpa, kriyiwayllapa. ¹² Chaqa alliptam niykillapa, noqapi kriyiqkunaqam rurashqay layakunata rinllapa ruraq. Noqa Taytayman riptyimi, mas ispantaypaq milagrukunata rinllapa ruraq. ¹³ Chaymi shutypi tukuy ima mañwashqaykita rini ruraq. Chayshina ruraptiyqam, ancha achka runa, warmi Tayta Dyusta rinllapa alabaq. ¹⁴ Moshuqmanda niriyyillapa: Noqapa shutypi tukuy ima mañwashqaykitam rini ruraq, nishpa.

Jisusmi ufrisikurqan Santu Ispiritunda kach'amunambaq

¹⁵ Qamkuna noqata allipta kuyawashpaqar, kamachikushqayta rurayllapa. ¹⁶ Kanan noqaqam Taytayta rini mañaq, suq kunswilashuqta kach'amunambaq, qamkunapa pullayki tukuy tyimpu kanambaq.

¹⁷ Payqam Dyuspa Santu Ispiritun. Payqam allip kaqtalla qamkunata rin yach'achishuq. Piru noqapi mana kriyiqkunaqam paytaqa mana atinllapachu ch'askiyta shunqombiqa. Chaqa paytaqaq mana rikanllapachu, ni riqsinllapachu. Piru qamkunaqam Santu Ispiritutaqa riqsingillapa, qamkunawan kashqanrayku. Kanan payqam qamkunapi tukuy tyimpu rin kawsaq. ¹⁸ Manam rinichu dijashuqlapa wakchatashinaqa. Ashwan qamkunamanmi rini kutimuq. ¹⁹ Ashla tyimpumandaqam runakunaqa manana rinllapachu rikawaq. Piru qamkunaqam ringillapa rikariwaq. Chaqa noqa kawsamushqayraykum qamkunapis tukuy tyimpu ringillapa kawsaq. ²⁰ Chay kawsamushqay diyapim qamkunaqa ringillapa yach'aq Taytaywan kashqayta, noqawan kashqaykillapata, noqapa ispirituy qamkunapa shunqoykipi kashqanda.

²¹ Kamachikushqayta kasuqqam allipta kuyawan. Chay kuyaqaqtqaqam Taytayqa kuyan. Noqapismi paytaqa kuyashpa, payman rini shamuq riqsiwanambaq.

²² Chaymi suq Judas (mana chay Judas Iskaryutichu), nirqan:

—Taytitu, ²³ imashinam noqaykunallaqa rinillapa rikashuqqqa? ²⁴ Imaraykutaq chay mana kriyiqkunapis mana rinllapachu rikashuqqqa? nishpa.

23 Chayshina tapuptinmi, Jisusqa chay allin Judasta nirqan:

—Qamkuna kuyawashpaqam, nishqayta ringillapa kasuwaq. Kanan Taytayqm qamkunata rin kuyashuq. Chaymi noqqaqa Taytaywan rini shamuq, qamkunawan pulla kawsanaypaq. **24** Kay nishushqayqam mana noqapa yuyayniyllachu. Ashwan chay kach'amuwaq Taytay niwashqandallam noqqaqa niykillapa. Piru mana kuyawaqqam chay nishqaytaqa mana kasunchu.

25 'Yumbay kaykunatam pullaykillapa kashparaq, noqa kikiy niykillapa.

26 Piru Taytaymi rinna kach'amuq Santu Ispiritunda noqapa rrimplasuy, qamkunata yanapashushpa kunswilashunān. Chay Santu Ispiritunmi tukuy imata rin yach'achishuqlapa. Tukuy ima nishushqaytapismi rin yuyachishuqlapa.

27 Dyuspi mana kriyiqkunaqam mana noqashinaqa atinllapachu yana-pashuyta, kushikushpa shumaqta kawsanaykillapa. Piru noqaqam rini yanapashuqlapa, kushikushpa kawsanaykillapa. Chaymi dispidikashpa niykillapa, ama nimata manchayllapachu ni llakiyllapachu. **28** Chaqa uyawashqam kangillapa, kayshina nishushqayta: "Rishpaqam rini kutimuq qamkunaman", nishpa. Noqamandaqam Taytay mas kamachikuqqa. Chaymi qamkuna allipta kuyawashpaqa, Tayta Dyusman riptyiqa, dijuru kushikungimanllapa. **29** Kaykunataqam nishushqallapa kani, manaraq nimapis pasaptin, kay nishushqayta rikashpa, noqapi yuyakunaykillapa.

30 Qamkunawanqam manana achkataqa rinichu parlaq. Chaqa kay mundupa kamachikuqnin dyabluqam shamuykanna. Piru payqam mana nima pudirniyuqchu, noqata kamachiwananqa. **31** Ashwanmi Tayta Dyusta kasushpa, noqqa rini wañuq, yumbay runakuna, warmikuna yach'ananalipa: Jisukristum Tayta Dyusta kuyashpa, kamachishqanda runan, nishpa.

Chaymandaqam nirqambis:

—Atariyllapa. Akullapanā, nishpa.

15

Jisusqam noqanchiqliqkunawanqa suqyura ubasshina

1 Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Noqaqam suq yura ubasshina kani. Taytayqm chay yura ubasta kwidaqshina. **2** Noqapi yuyakuqkunaqam chay yurapa allin rikrangunashina. Piru Taytayqm chay yurapa mana puqoq rikrangunataqa kuchun. Piru chay puqoq rikrangunataqam tirapashpa qoraykanshina. Chaqa paykunapa bidanmanda tukuy ima mana baliqkunata wicukuykan, mas shumaqta payta kasunanllapa. **3** Chaymi Dyus nishqanda yach'achishuptiyqa, qamkunaqa qoradushina kangillapa.

4 Noqaqam qamkunata tukuy imapi rini yanapashuq. Chayri noqapi tukuy shunqo yuyakushpa, kawsayllapa. Chaqa suq yura ubaspa rikran pitikashpaqam, manana atinchu puqoyta. Chayshinallam qamkunapis noqapi mana yuyakushpaqa, mana atingillapachu Dyus munashqanda rurashpa kawsaytaqa.

5 'Noqaqam chay yurashina kani. Qamkunaqam chay yurapa rikrangunashina kangillapa. Chaymi noqapi yuyakuptikiqa, rini yanapashuq, allita rurashpa kawsanaykillapa, ancha puqoq yurashina kanaykillapa. Piru noqapi mana yuyakushpaqam, mana atingillapachu shumaqta kawsaytaqa.

6 Chaqa noqapi mana yuyakuqqam wicukushqa rin kaq. Tukuy jwirsandam limpu rin pyirdiq, suq yurapa rikran pitikashpa chakiqshina. Chay rikrandaqam ninapi rupachinllapa.

⁷ 'Piru qamkuna noqapi yuyakushpa, nishushqayta kasuwaptikiqam, tukuy ima mañashqaykita Taytayqa rin qoshuqlapa. ⁸ Kanan qamkuna allita rurashpa kawsaptikiqam, chay rikashuqkunaqa Dyusta rinllapa alabaq. Chaqa chayshina kawsashpa, ancha puqoq yurashina kash-paqam, allip yach'akuqniyikuna ringillapa kaq. ⁹ Taytaymi noqata ancha kuyawan. Chayshinallam noqapis qamkunataqa ancha kuyayki. Chayshina kuyashuptiyqar, noqamandaqa ama akrakayllapachu. ¹⁰ Chaqa noqaqam Taytay Dyus niwashqanda kasuni. Chaymi paymandaqa mana akrakanichu. Chayshinallam qamkunapis kasuwashpaqa, mana nunka noqamandaqa ringillapachu akrakaq.

¹¹ 'Chaykunataqam niykillapa, noqawan tukuy shunqo kushikunaykilapa. ¹² Chaymi kayshina kamachiyyillapa: Noqa kuyashushqayshinar, suqniki suqnikiwan kuyanakuyllapa. ¹³ Suq runa yanasaungunata (yanasangunata) ancha kuyashpaqam, wañunman washanambaq. Chay laya wañuqmi yumbay runamanda mas kuyakuqqa. ¹⁴ Nishushqayta kasushpaqam, yanasyukuna (yanasaykuna) kangillapa. ¹⁵ Mananam kriyadushinachu kangillapa. Chaqa suq kriyaduqam mana yach'anchu: Patrunniumi kay imata rin ruraq, nishpaqa. Piru noqaqam Taytay tukuy ima niwashqanda qamkunata nishushqa kani. Chaymi yanasyukunana (yanasaykunana) kangillapa. ¹⁶ Piru manam qamkunachu noqataqa akrawashqa kangi. Ashwanmi noqa qamkunata akrashushpa, num-brashushqa kani, rinaykillapa noqapa shumaq nutisyayta yach'achikuq, achka runa, warmi tukuy tyimpu noqapi yuyakunanllapa. Chayshina ancha puqoq yurashina kaptikillapaqam, noqapa shutiypi tukuy ima mañakushqaykita Tayta Dyusqa rin qoshuqlapa. ¹⁷ Chaymi niriyyillapa, suqwan suqwan kuyanakunayki.

Jisusta ch'iqniqkunam noqanchiqtapis rinllapa ch'iqniwaqninchiq

¹⁸ 'Noqapi mana kriyiqkunam ancha ch'iqniwanllapa. Chaymi qamkunatapis ch'iqnishungillapa. ¹⁹ Chaqa unaynam noqapi mana kriyiqkunamanda akrashushqallapa kani. Chaymi paykunashina manana ruraptikillapaqa, ch'iqnishungillapa. Piru qamkuna mana allita ruraptikiqach'i, paykunaqa kuyashungimanllapa uchayuq masingunatashina. ²⁰⁻²¹ Chaqa qamkunata nishushqayshinam: "Suq kriyadutaqa mana rrispitanllapachu maski patrunnimandaqa." Chayshinallam qamkunatapis mana rinllapachu rrispitashuq maski noqamandaqa. Chaymi chay mana kriyiqkunaqa noqata gesachawashpa, qamkunatapis rinllapa gesachashuq. Chaqa noqapi mana kriyiqkunaqaq kach'amuwaq Dyustapis mana riqsinllapachu yuyaynimbiqa. Chaymi qamkuna noqapi yuyakuptikiqa, qamkunatapis rinllapa gesachashuq. Piru kasuwaqkunaqam qamkunatapis rinllapa kasushuq.

²² 'Noqa mana shamuptiy yach'achikuqqach'i, chay gesachakuqkunaqa mana uchayuqchu kananda. Piru kananqam uchangunapaq yach'achiptyqa, manana atinllapachu niya: "Manam yach'arqaychu: Uchayuqmi kani, nishpaqa". ²³ Chaymi noqata ch'iqniwaqkunaqa Taytaytapis ch'iqniykanllapa. ²⁴ Kanan ispantaypaq milagrukunata paykunapa ñawpambi mana ruraptiyqach'i, mana uchayuqchu kanandallapa. Piru paykunaqam chay milagrukunata rikashpapas, noqata, Taytaya ch'iqniwanllapa. ²⁵ Piru chayshinaqam pasashqa, kumplinambaq Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: "Mana nima uchayuq kaptiypismi, ch'iqniwarqanllapa", nishpa.*

* ^{15:25} Salmo 35.19; 69.4

²⁶ 'Piru noqaqam Tayta Dyusman rishpaqa, rini kach'amuq chay kunswilakuq Santu Ispiritunda. Paymi Dyusmanda shamushpa, allip kaqtalla rimashpa, noqapaq rin yach'achishuqlapa. ²⁷ Qamkunapismi noqapaq ringillapa yach'achikuq. Chaqa qallarishqay diyamandapacham qamkunaqa pullay kashqallapa kangi.

16

¹ Jisusqam nirqambis:

—Chaykunataqam nirqaqlapa, qamkuna padisishpapis, ama disani-makanayki. ² Chaqa rinllapam qatishuq sinaguga wasikunamanda. Rinmi ch'ayamuq tyimpu, wanchishuqkuna kayshina yuyanan: Chay mana baliq Jisuspi kriyiqkunata wanchishpaqam, Taytanchiq Dyusta kasuykanchiq, nishpa. ³ Chaqa paykunaqam noqapi Taytaypi mana nunka yuyakushpa, chayshinaqa rinllapa wanchishuq. ⁴ Kayshinaqam niykillapa, chay qe-sachashunan uras ch'ayamuptin, yuyanaykillapa kay nishushqayta, nishpa.

Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawanchiqllapa

Jisusqam kayshinapis noqaykunataqa yach'achiwarqan:

—Qamkunawan kaykashpam, manaraq yumbaytachu nishurqaqlapa. ⁵ Kanan rininam kutiriq Taytay kach'amuwaqman. Piru qamkunaqam mana tapuwangichu: “¿Maymanmi ringi?” nishpaqa. ⁶ Ashwanmi kayku-nata nishuptyllapaqa, ancha llakingillapa. ⁷ Piru ama llakiyllapachu. Allip kaqtam niykillapa. Qamkunapaqqam mas alli, kay mundumanda rinaypaq. Mana riptyiqam, chay Kunswilashuq Santu Ispirituqa mana rinchu shamuq qamkunamanqa. Piru noqa rishpam, rini kach'amuq, qamkunaman shamunambaq. ⁸ Chaymi chay Santu Ispiritu shamush-paqa, kay mundupi uchayuqkunata rin yuyachiq: Ay, uchayuqmi kani, ninambaqlapa. Rinmi yuyachiqpis: Dyusmi ancha allin. Paymi rin jus-gawaqninchiq, ninambaqlapa, ⁹ yach'anambaqlapa: Jisuspi mana kriy-ishqayraykum, uchayuqna kani, nishpa. ¹⁰ Chayshina Taytay kashqan-man kutiptyiqam, manana ringillapachu rikawaq. Piru ringillapam yach'aq: Jisukristum ñanninchiqshina, Dyusman rinanchiqllapaqa, nishpa. ¹¹ Ringillapapismi yach'aq: Tayta Dyusmi, ancha allita jusgashpa, kay mundupa kamachikuqnin dyabluta sintinsyashqana, kastigadu kanambaq, nishpa.

¹² Jisusqam kayshinapis nirqan:

—Kanmi masta qamkunata nishunaypaq. Piru kananqam mana ringillapachu atiq intyindiyta. ¹³ Piru Dyuspa Santu Ispiritun shamushpam, tukuy ima allip kaqta rin yach'achishuqlapa. Manam rinchu yach'achishuq pay yuyashqandaqa. Ashwanmi yumbay uyashqanda qamkunataqa rin intyindichishuq: Kaykunam rin pasaq, nishpa. ¹⁴ Chay Santu Ispiritum noqataqa rin alabawaq. Kanan noqamanda uyashqandam rin yach'achishuqlapa. ¹⁵ Taytay Dyus tukuy ima yuyashqandam noqapis yach'ani. Chaymi chay yach'ashqayta Santu Ispiritupis rin yach'achishuqlapa, nishpa.

Jisuspa yach'akuqninguna puntata llakishpam, rinllapa kushikuq

¹⁶ Jisusqam kayshinapis nirqan:

—Ashla diyamandaqam manana ringillapachu rikawaq. Chaqa Taytay-mannam rini kutiriq. Piru ashla diyamandaqam mushuqmanda ringillapa rikariwaq, nishpa.

¹⁷ Chaymi wakin noqaykuna yach'akuqningunaqa suqniy suqniy kayshina parlarqayllapa:

—¿Imapaqmi kay layataqa niwanchiq? ¿Imam munan niyta: "Ashla diyamandaqam manana ringillapachu rikawaq. Chaqa Taytaymanmi rini kutiriq. Piru ashla diyamandaqam mushuqmanda ringillapa rikariwaq", nishpa? ¹⁸ ¿Imam munan niyta, "Ashla diyamanda", nishpaqa? Manam intyindinichu chay nishqandaqa, nishpa.

¹⁹ Piru Jisusqam yach'arqanna noqaykuna parlashqaypaq. Chaymi niwarqanllapa:

—Noqam nishushqallapa kani: "Ashla diyamandaqam manana ringillapachu rikawaq. Piru ashla diyamandaqam mushuqmanda ringillapa rikariwaq" nishpa. ¿Ima, kaypaqchu qamkunaqa tapunakuykangi? ²⁰ Alliptam niykillapa, qamkunaqa ancha llakishpa, ringillapa waqaq. Piru noqata kuntrawaqkunaqam rinllapa kushikuq. Piru chayshina qamkuna ancha llakishpapismi, ringillapa kushikuq. ²¹ Suq warmi qeshyanan uras ch'ayamuptinqam, nanaywan ancha padisin. Piru wawitadan qeshyashpaqam, qonqanna nanashqandaqa. Chaqa kay mundupi wawitan nasiptinqam, anchana kushikun. ²² Chayshinam qamkunapis kananqa ancha llakingillapa. Piru kutimushpam, rini watukushuqllapa. Chay diyapiqam tukuy shunqo ancha ringillapa kushikuq. Mananam ni pipis atinqachu llakichishuytaqa.

²³ 'Kanan chay diyapiqam manana nimatapis ringillapachu tapuwaq. Ashwanmi allipta niykillapa, shutiywan Taytay Dyusman ringillapa mañakuq. Chaymi payqa rin qoshuqllapa. ²⁴ Kanangamanmi mana nimatapis shutiywanqa Taytaymanqa mañakushqallapachu kangi. Paymanri mañakuyllapa, ch'askishpa, ancha kushikunaykillapa.

Jisusmi kay mundupi yumbay kuntraqkunata rin binsiq

²⁵ 'Kanangamanmi achka kumparasyunwan qamkunata yach'achishushqa kani. Piru suq tyimpupiqam manana chay kumparasyungunawanqa rinichu yach'achishuqllapa. Ashwanmi ancha klaruta rini yach'achishuqllapa Taytaypaqqa. ²⁶ Chay tyimpupiqam Taytaymanqa ringillapa mañakuq noqapa shutiyipi. Mananam nisisaryuchu rin kaq, noqalla qamkunapaq mañakunaypaqqa. ²⁷ Chaqa qamkunaqam noqata kuyawashpa, yuyakungillapa: Jisukristum Tayta Dyusmada shamushqa, nishpa. Chaymi Taytay Dyus ancha kuyashungillapa. ²⁸ Tayta Dyusmandam kay munduman shamurqay. Piru kananqam kay munduta dijashpa, paymanna rini kutiriq, nishpa.

²⁹ Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa nirqayllapa:

—Kananqam manana kumparasyunwanchu noqaykunataqa yach'achiwaykangi. Ashwanmi ancha klarutana niwaykangillapa. ³⁰ Kananqam noqaykunaqa intyindinina: Qami tukuy imata yach'angi, nishpa. (Chaqa manaraq tapushuptiyllapam, qamqa yach'angina: Kayshinam rinllapa tapuwaq, nishpa.) Chaymi mana ni nisisaryuchu noqaykuna tapushunayqa. Chayraykum yach'anillapa: Dyusmi qamtaqa kach'amushushqa, nishpa.

³¹ Chaymi Jisusqa kayshina niwarqanllapa:

—¿Kananqachu allipta noqapi yuyakungillapa? ³² Kanalitanmi chay urasqa rinna ch'ayamuq. Chay uraspillam qamkunaqa waqta kayta ringillapa shikwakaq. Noqataqam sapalitayta ringillapa dijawaq. Piru manam sapalitayllachu rini kaq. Chaqa Taytaymi noqapa pullay. ³³ Chaymi kaykunata nishushqallapa kani, noqapi allita yuyakushpa, amá nimata manchanaykilapa. Kay mundupi ringillapa padisiq. Piru noqapi yuyakushpa, animakayllapa. Chaqa noqaqam kay mundupi yumbay kuntrawaqkunata binsishqa kani.

17

Jisusmi paypi yumbay kriyikunapaq Dyusman mañakurqan

¹ Chaykunata nishpaqam, Jisusqa syluman chapakushpa, kayshina mañakurqan:

—Taytitu, chay wañunay urasqam ch'ayamuykanna. Chayri runakunata noqa Churikipaq intyindichi: Jisukristum ancha allin ancha kamachikuq, nishpa. Chayshina willaptikiqam, noqapis paykunata atishaq yach'achiya: Tayta Dyusmi ancha allin kamachikuq, nishpa. ² Qami numbrawashqa kangi, yumbayta kamachinaypaq, noqapi yumbay yuyakuqkunata tukuy tyimpupaq kawsachinaypaq. Chaqa paykunatam animachishqa kangi, noqapi yuyakunanllapa. ³ Kanan qamllam allip Dyusqa kangi. Qam kikikim kach'amuwashqa kangi kay munduman. Chaymi qambi, noqapi yuyakuqkunaqa suq bidapi tukuy tyimpupaq rinllapa kawsaq.

⁴ 'Yumbay niwashqaykitam rurashqana kani, kay mundupi yumbay tiyaqkuna yach'anallapa: Tayta Dyusmi ancha allin kamachikuq, nishpa.

⁵ Taytitu, unayqam manaraq kay mundu kaptin, ancha baliq llipyaq kamachikuq kashpa, qamwan kawsarqay. Kanambisri ruray, chay unayshina karinaypaq.

⁶ 'Kay mundupi kawsaqkunamandam qam wakingunata akrashqa kangi, yach'akuqniykuna kanambaq. Chaymi paykunata qambaq yach'achishqa kani. Kanan paykunaqam qam nishqaykita kasushqallapa.

⁷ Chaymi kananqa paykunaqa yach'anllapa: Jisukristum tukuy imata ruran, yach'achikun, Tayta Dyus yanapaptin, nishpa. ⁸ Chaqa qam niwashqaykitallam paykunataqa yach'achishqa kani. Chaymi noqapi allita yuyakushpa, kananqa yach'anllapan: Allibmi Tayta Dyus Churin Jisukristuta kach'amushqa, nishpa.

⁹ 'Chaymi qamba kaqkunapaq ancha rrugayki. Chaqa paykunataqam noqata qowashqa kangi. Piru chay kuntrashuqkunapaqqam mana rrugaykiku. ¹⁰ Chaqa noqapa yumbay yach'akuqniykunaqam qambapis. Chayshinallam qamanda yumbay yach'akuqkunapis noqapa. Chayshina noqapa kashpam, paykunapis suqkunata intyindichinllapa: Jisukristum ancha allin kamachikuq, nishpa.

¹¹ 'Noqaqam kay mundumandaqa qamanna rini shamuq. Piru yumbay yach'akuqniyqam kay mundupilla rinllapa kidaq. Chaymi ancha allin Taytitu, qamta rrugayki noqapi yuyakuqkunata allita kwidanayki, suq ayllushina kuyanakushpa kawsanallapa, qam noqawan kawsashqanchiqshina. ¹² Chaqa kay mundupi paykunapa pullanllapa kashpaqam, noqaqa chay qowashqayki yach'akuqniykunata kwidashqa kani, qam yanapawaptiki. Chaymi yumbay paykunamanda chay chinganambaq kaqla rin chingaç, dyabluta kasushqanrayku. Chayshina chingaptimi, qamba Santu Libruykipi nishqanqa rin kumpliq.

¹³ 'Kananqam qam kashqaykimanna rini kutimuq. Piru kay mundupiraq kashpaqam, kay yach'akuqniykunata yach'achini, noqa kushikushqayshina, paykunapis ancha kushikunambaq. ¹⁴ Chaymi noqaqa yach'achiwashqaykita paykunataqa yach'achishqana kani. Chayraykum chay mana munaq kriyikunapaq paykunataqa ancha ch'iqninllapa. Chaqa noqapi kriyikunapismi noqashinana yuyanllapa. Mananam yuyanllapachu chay mana kriyikunashinaqa. ¹⁵ Piru manam rrugaykiku, paykunata kay mundumanda surqonaykipaqq. Ashwanmi rrugaykiqa dyabluanda washanaykipaqq. ¹⁶ Noqaqam mana kay mundumanda kaqkunashinachu yuyani. Chayshinallam noqapi kriyikunapis manana kay mundumanda kaqkunashinachu rinllapa yuyaq. ¹⁷ Yush'ayku

paykunata akrashpa yach'achiy, qamtalla kasushunanllapa. Chaqa chay yach'achikushqaykiqam mana llullachu. Ashwanmi allip kaqla. ¹⁸ Taytitu, qamqam kay munduman kach'amuwashqa kangi. Chayshinallam noqapis kay yach'akuqniyunkunata kay mundupi fiyaqkunaman kach'ashqa kani, noqapaq yach'achikunanllapa. ¹⁹ Chaqa paykunata washanaypaqmi noqa kikiy intrigakani wañunaypaq, paykunapis allip kaqqi kriyishpa, tukuy shunqo qaman intrigakananllapa.

²⁰ Paykuna noqapaq yach'achikuptinmi, suqkunapis noqapi rinllapa yuyakuq. Chaymi mana kay kriyiqkunapaqllachu rrugaykiqa. Ashwanmi rruqaykiqa noqapi manaraq kriyiqkunapaqpis, ²¹ yumbaynin qambi, noqapi kriyishpa, suq ayllushina kanambaqlapa, qam noqawan suq ayllushina kashqanchiqshina. Chayshina kuyanakushpa kawsaptinllapam, suqkuna paykunata rikashpa, rinllapa kriyiq: Taytanchiq Dyusmi Jisusta kach'amushqa, nishpa. ²² Chaqa qam numbrawashqa kangi, ancha yach'ayniyuq kamachikuq kananyaqaq. Chayshinallam noqapis kay yach'akuqniyunkunata numbrashqa kani, ancha yach'ayniyuq kamachikuqkuna kashpa, kuyanakushpa, suq kwirpushinalla kanaganllapa, qam noqawan kashqanchiqshina. ²³ Kanan qamqam noqawan kashpa, ancha yanapawangi. Chayshinallam noqapis paykunawan kashpa, ancha yanapani, suqwan suqwan kuyanakushpa kawsananllapa. Chayshina shumaqta kawsaptinllapam, chay mana kriyiqkunapis yach'anqallapa: Alliptam Tayta Dyusqa Jisusta kay munduman kach'amushqa, nishpa. Yach'anqallapapismi: Tayta Dyusmi paypi kriyiqkunata ancha kuyan, Churin Jisusta kuyashqanshina, nishpa.

²⁴ Taytitu, ancham rruqaykipis, kay qowashqayki yach'akuqniyunkuna may kashqaypi, pullay kanambaqlapa. Rrugaykipismi yach'anambaqlapa: Tayta Dyusmi Churin Jisusta ancha kuyashpa, ancha alaban, nishpa. Chaqa kay munduta manaraq rurashpam, noqata ancha kuyawashqa kangi.

²⁵ Ancha allin Taytitu, qamta kuntrashuqkunaqam mana riqsishungichu. Piru noqaqam riqsiyki. Kanan yumbay kay yach'akuqniypismi yach'an: Taytanchiq Dyusmi Churin Jisusta kay munduman kach'amushqa, nishpa. ²⁶ Taytitu, noqam paykunataqa yanapashqa kani, qamta riqsishunambaaq shunqonllapapi. Chayshinallam paykunata masta rini intyindichiq, suqkunata kuyanambaqlapa, noqata kuyawashqaykishina. Chaqa chayta paykuna intyindiptinqam, noqapa ispirituyqa paykunapa shunqombi rin kaq, nishpa.

18

Jisusta prisurqanllapa (Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Lk 22.47-53)

¹ Chayshina Tayta Dyusman mañakushpaqam, Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunawan rirqayllapa chay kibrada Sidrumba chimba laduman. Chaypim karqan suq wirta. Chay wirtamanmi yaykurqayllapa. ² Chay Judas Jisusta intrigakuqpismi riqsirqan chay wirtataqa. Chaqa Jisusqam achka bwiltasta noqaykunawan chaypiqa tandakashqa karqan. ³ Chaypi kaykaptiylapam, kamachikuq isrraylinu kurakuna, farisiyukunapis Dyuspa adurana wasinmanda suldadukunata kach'amurqan. Achka rrumana suldadukunapismi paykunawanqa shamurqan. Yumbaymi shamurqanllapa lamparakunawan michakunawan, querukunata, atun kuchillukunata piskakushpa. Chay runakunapa ñawpandaqam Judas Iskaryuti shamurqan. ⁴ Piru Jisusqam yach'arganna: Kayshinam rin pasawaq, nishpa. Chaymi das ñawpaman rishpa, yumbayta tapurqan:

—¿Pitam maskaykangillapa? nishpa.

5 Paykunaqam nirqan:

—Jesus Nasaritmanda kaqtam maskaykanillapa, nishpa.

Chaymi Jesusqa nirqan:

—Noqam kani Jesus Nasaritmanda kaqqa, nishpa.

Kanan chay suldadukunapa pullanmi chay intrigakuq Judasqa karqan.

6 Chay uras Jesus “Noqam kani” niptinmi, chay runakunaqa ikip ikip rishpa, pachaman waqtakarqanllapa. **7** Chaymandaqam Jesusqa tapurirqan:

—¿Pitam maskaykangillapa? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirirqanllapa:

—Jesus Nasaritmanda kaqtam maskaykanillapa, nishpa.

8 Chaymi Jesusqa paykunata nirqan:

—Nishushqallapanam kani: “Noqam kani”, nishpa. Noqata maskawash-paqa, kay suq runakunataqa dijayllapa rinambaq, nishpa.

9 Chayshina niptinmi, kumplirqan pay kikin kayshina nishqan: “Taytitu, chay qowashqayki sigiwaqkunamandaqam mana ni suqta dijashqachu kani chinganambaq”, nishpa.

10 Simun Pidruqam atun kuchilluyuq karqan. Chaymi payqa chay sinturakushqan kuchillunda baynanmada surqoshpa, chay mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriyadun Malku shutiqa machitiyyashpa, allin ladu rindenida pitirqan. **11** Chayta rikashpaqam, Jesusqa Pidrura nirqan:

—Chay atun kuchilluykitaqa chay baynambina waqaychay. Taytaymi niwashqa, ancha ñakanayaqa. Chay ñakaykunaqam noqapaqqqa upyanayapaq ancha ayaq yakushina. ¿Akaschu mana rini ñakaq? nishpa.

Jisustam dimandarqanllapa mas kamachikuq isrraylinu kurakunapi (Mt 26.57-58; Mk 14.53-54; Lk 22.54)

12 Chay rrumanu suldadukunam kamachikugnинwan tukuy isrraylinuku-napa suldadungunawan Jisusta piskashpa, makingunata ch'aqnarqanllapa.

13 Chaymandaqam aparqanllapa Anaspa wasinman. Chaqa Anasqam Kayfaspa swigrun karqan. Kayfasqam chay tyimpupiqa mas kamachikuq isrraylinu kurpa karqan. **14** Chay Kayfasmi chay mas kamachikuq isrraylinukunata nishqa karqan: “Noqanchiqkunapaaqqam mas alli, suq runa wañunambaq, yumbay llaqta masinchiqkuna ama wañunanllapa”, nishpa.*

Pidrum Jisusta ñigarqan (Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)

15 Simun Pidrum suq yach'akuq masinwan Jisuspa ikinda rirqanllapa. Chay suq yach'akuqqam chay mas kamachikuq isrraylinu kurapa riq-sishqan karqan. Chaymi payqa chay kurapa wasimba patyunman Jisuswan yaykurqan. **16** Pidruqam sawa pungupilla kidarqan. Chaymi chay suq yach'akuq masinqa punguman shamushpa, purtira chinata rrugashpa, ukukaman Pidrutaqa aparqan. **17** Chaymi chay purtira chinaqa Pidrutaqa kayshina tapurqan:

—¿Manachu qambis Jisuspa suq yach'akuqnin kangi? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—Manám, nishpa.

18 Kanan ancha chiru kaptinmi, chay kamachikuq kurapa kriyadunguna, wakin suldadukunawan shayashpa, ninapi mashakuykarqanllapa. Chaymi Pidrupis paykunapa pullan shayashpa, mashakuykarqan.

* **18:14** San Jwan 11.50

*Mas kamachikuq isrraylinu kurakunam Jisusta tapurqanllapa
(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Lk 22.66-71)*

19 Chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqam Jisusta tapurqan:

—¿Pikunam yach'akuqnikiqa? ¿Imatam yach'achikushqa kangi? **20** Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqaqam yumbaypa ñawpambi rimashqa kani. Kutin kutinmi sinaguga wasikunapi, Dyuspa adurana wasimbipis yach'achikushqa kani. Chaqa yumbay llaqta masinchiq isrraylinukunam chaykunapi tandakanllapa. Manam nimatapis pakakushpaqa, yach'achikushqachu kani.

21 Chayshinaqa ¿imaraykutaq tapuwangi noqataqa? Chay uyawaqkunata tapuyqa. Paykunam nishunqallapa chay yach'achikushqaytaqa, nishpa.

22 Chayshina Jisus niptinmi, suq suldadu chaypi kaqqa suq laputa Jisusta qoshpa, tapurqan:

—¿Ima, chayshinachu mas kamachikuq kuranchiqta kuntistangi? nishpa.

23 Chayshina niptimmi, Jisusqa nirqan:

—Mana allita rimashqa kaptiyqa, niway ima malutam rimashqa kani, nishpa. Piru allip kaqta rimashqa kaptiyqa, ¿imapaqtaq maqawangiq?

24 Chaymandaqam Anasqa Jisusta ch'aqnashqatalla kach'arqan chay mas kamachikuq kura Kayfasman.

Pidrum Jisusta ñigarirqan

(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

25 Pidru chaypilla shayashpa mashakuykaptinmi, kayshina tapurqanllapa:

—¿Manachu qamqa chay runapa suq yach'akuqnin kangi? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—Manam noqaqa yach'akuqninchu kani, nishpa.

26 Chay kamachikuq kurapa suq kriyadunmi, chay kriyadupa rinrinda pitishqamba ayllun karqan. Payqam Pidru tapurqan:

—¿Akasachu mana rikashushqa kani chay Jíuswan pulla kaptiki chay wirtapi? nishpa.

27 Piru Pidruqam chayshina tapuptinqa, suq kutinda ñigarirqan. Chay urasllam suq gallu kantarqan.

Jisustam gubyirnu Pilatupi dimandarqanllapa

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)

28 [Nuta: Chay tyimpukunapim Rruma llaqtamanda kaqkuna achka nasyungunapi, Isrrayilpis kamachikurqanllapa. Isrrayilpa rrumanu gubyirnunqam Pilatu shutirqan.] Achikayakaptinnam Kayfaspa wasinmanda Jisusta aparcqanllapa rrumanu gubyirnu Pilatupa dispachunman. Piru manam yaykurqanlapachu chay dispachunmanqa. Chaqa kriyirqanllapa: Chay furastiru rrumanukunawan kashpa, mapa shunqoyuq rinchiq kidaq. Chayshina kidashpaqam, manana atinchiqmánchu mikuyfa chay Paskwá fyistapi mikunataqa, nishpa. **29** Chaymi chay gubyirnu Pilatuqa dispachun-manda lluqshishpa, paykunata tapurqan:

—¿Ima malutam rurashqa kay runaqa, qamkuna payta kuntranaykiqa? nishpa.

30 Chaymi paykunaqa nirqanllapa:

—Kay runa mana maluta rurashqa kaptinqach'i, noqaykunaqa mana apamunaytachu, nishpa.

31 Chaymi Pilatuqa paykunataqa nirqan:

—Qamkuna chay runata apashpa, liyniki nishqanshina justisyata rurayllapa, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay isrraylinukunaqa nirqan:

—Qamkuna rrumankunam mana dijawangillapachu wanchinayllapa, nishpa.

32 Chayshinam kumplirqan Jisus nishqanqa: “Kruspim rini wañnuq”, nishpa. (Chaqa rrumankunallam kruspi klabashpa wanchirqanllapa.)

33 Chaymi Pilatuqa yaykushpa dispachunman, Jisusta qayashpa, tapurqan:

—¿Qamchu isrraylinukunapa gubyirnunqa kangi? nishpa.

34 Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Kikin yuyaynikimandachu kayshinaqa tapuwangi, ichu suqkuna par-lachishushqa kaptin? nishpa.

35 Chaymi Pilatuqa nirqan:

—Manam noqaqa isrraylinuchu kani, qambaq yach'anaypaqqa. Ashwan llaqta masiki isrraylinukuna, chay kamachikuq kurakunapismi qamtaqa intrigawashqallapa, kayshina tapushunayaq: ¿Ima malutam rurashqa kangi? nishpa.

36 Chaymi Jisusqa Pilatuta nirqan:

—Suq lugarpim gubyirnuqa kani. Manam kay mundupichu. Kay mundupa gubyirnun kaptiqach'i, kasuwaqkunaqa pilyanandallapa, ama intrigakuwanan chay llaqta masiy isrraylinukunaman. Lukismi mana kay mundupa kamachikuqinchu kani, nishpa.

37 Chayshina niptinqam, Pilatuqa tapurqan:

—¿Chayshinaqachu gubyirnu kangi qamqa? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ari, qam nishqaykishinam gubyirnu kani. Noqaqam kay munduman shamushpa, nasishqa kani, allip kaqta yach'achikunayaq. Chaymi chay allip kaqta kasuqkunaqa noqa nishqayta kasunllapa, nishpa.

38 Chayshina niptinqam, Pilatuqa tapurqan:

—¿Imam chay allip kaqqqa? nishpa.

Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinambaqlapa

(Mt 27.15-31; Mk 15.6-20; Lk 23.13-25)

Chayshina tapushpaqam, chay Pilatuqa lluqshishpa sawaman, chay isrraylinukunata kayshina nirqan:

—Manam nima dilituta paypiqa tarinichu. **39** Piru qamkunaqam kustum-briyuq kangillapa, Paskwa fyistapi suq prisuta kach'anaypaq. ¿Munangilla-pachu kay gubyirnuykita kach'anaypaq? nishpa.

40 Chayshina niptinqam, yumbay sh'uqyarqanllapa:

—¡Kay runataqa ama kach'aychu! ¡Ashwan Barrabasta kach'ayqa! nishpa.

Chay Barrabasqam suq ladrun saltiyadur karqan.

19

1 Chaymandaqam chay gubyirnu Pilatuqa kamachikurqan, Jisusta ancha fiyuta asutinanllapa. **2** Kanan chay rrumankunam suq kuruna kasha likiduta rurashpa, Jisusta umachachirqanllapa. Kanañ kapachirqanlapam suq granati kapata. **3** Chaymandaqam ñawpanman qemikashpa, yanqa burlashpa, niqllapa:

—¡Biba, isrraylinukunapa gubyirnun! nishpa.

Chayshina nishpaqam, qaqlambi maqaqllapa.

4 Chaymandaqam Pilatuqa dispachunmada lluqshirishpa, isrraylinukunata nirqan:

—Rikayllapa, kay sawamanmi apamuni, qamkuna yach'anaykillapa: Gubyirnu Pilatuqam mana nima dilituta tarinchu paypiqa, nishpa.

⁵ Chaymi Jisusqa sawaman lluqshirqan, chay kasha likidu kurunayuq, chay granati kapayuqna. Chaymandaqam Pilatuqa paykunata nirqan:

—¡Mayá, kypinam kay runaqa! nishpa.

⁶ Chaymandaqam chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqa Dyuspa adurana wasinda kwidaq suldadukunawan Jisusta rikashpaqa, ancha jwirtita kayshina sh'uqyarganllapa.

—¡Kruspi klabay, kruspi klabay! nishpa.

Chaymi Pilatuqa nirqan:

—Qamkuna apashpa, kruspi klabayllapa. Piru noqaqam paypiqa mana nima dilituta tarinichu, nishpa.

⁷ Chaymi chay kamachikuq isrraylinukunaqa Pilatutaqa nirqanllapa:

—Noqaykunapaqam kan suq liy, Dyustaga ama burlananchiqllapa. Piru kay runaqam "Dyuspa Churinmi kani", nishqa. Chayri chay liy nishqanshina wañunqa, nishpa.

⁸ Chayshina "Dyuspa Churinmi kani", nishqanda uyashpaqam, Pilatuqa mastana mancharqan. ⁹ Chaymi payqa uku dispachunman Jisusta aparishpa, tapurirqan:

—¿Maymandataq qamqa kangi? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, Jisusqa mana nimatapis nishpachu, uyararqanlla.

¹⁰ Chaymi Pilatuqa tapurqan:

—¿Ima manachu nimatapis niwangi? ¿Manachu yach'angi, noqa Pilatum ancha kamachikuq kashpa, atini kruspi klabashuyta, ichu kach'ashuyta, nishpaqa?

¹¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Tayta Dyus mana dijashuptinmi, mana nimatapis noqataqa atingimanchu rurawayta. Kaytapis yach'ay: Chay qaman intrigakuwaqmi mas uchayuqqa kidan qamandaqa, nishpa.

¹² Chayshina niptinqam, Pilatuqa ancha munarqan kach'ayta, librina kanambaq. Piru chay isrraylinukunaqam nirqanllapa:

—¡Kay runata kach'ashpaqam, mana gubyirnunchiq Sesarpa yanasunchu (yanasanchu) kangi! ¡Chaq mayqan runa "gubyirnu kani" niqqam chay mas kamachikuq gubyirnu Sesarta kuntraykan! nishpa.

¹³ Chaymi Pilatuqa chay runakuna nishqanda uyashpaqa kamachikurqan, Jisusta sawaman surqonambaq. Chaymandaqam Pilatuqa trunumbi tiyarqan, justisyata ruranambaq. Pilatupa chay trununqam karqan suq pamba Gabata shutiqpi. Chay Gabataqam ibriyu rimaypiqa munan niyta: "Rumikunawan allichadu pamba", nishpa. ¹⁴ Yaqqana qallariptin chay Paskwa fyista diya, larrdusinach'i karqan. Chay urasmi Pilatuqa chay isrraylinukunata (piñachinambaq) nirqan:

—¡Rikayllapa, kypim gubyirnu ykiqa! nishpa.

¹⁵ Piru paykunaqam ancha jwirtita kayshina sh'uqyarganllapa:

—¡Wañunqa, wañunqa! ¡Kruspi klabay! nishpa.

Chayshina niptinllapaqam, Pilatuqa yumbayta tapurqan:

—¿Qamkunapa gubyirnu ykitachu kruspi klabachishaq? nishpa.

Chaymi chay kamachikuq kurakunaqa nirqanllapa:

—¡Sesarllam gubyirnu yllapaqa! ¡Manam masqa kanchu! nishpa.

¹⁶ Chaymi Pilatuqa paykunatana intrigarqan, kruspi klabananllapa. Chayraykum paykunaqa aparqanllapanra Jisustaqa.

Jisustam kruspi klabarqanllapa
(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

¹⁷ Jisusqam krusta umbrukushpa, Jirusalinmanda rirqan Kalabira shutiq lugarmar. Chay lugarcam ibriyu rimaypiqa shutirqan Gulguta. ¹⁸ Chay lugarpinam Jisustaga kruspi klabarqanllapa. Kanan ishkay runakunat-apismi pullan klabarqanllapa, suqta ichuq ladumbi, suqta allin ladumbi.

¹⁹ Kanan Pilatugam suq litriruta rurashpa, kach'arqan kruspa puntambi ruranambaaq. Chay litrirupiqam kayshina nirqan: "Jisus Nasaritmanda kaqmi isrraylinukunapa Gubyirnun", nishpa. ²⁰ Chay Kalabira lugarcam Jirusalin llaqtapa ladumbilla kidan. Chaymi achka isrraylinukuna chay litrirutaqa liyirqanllapa. Chaqa chay litrirutaqam rurashqallapa karqan ibriyu rimaypi, grigu rimaypi, latin rimaypipis. ²¹ Chaypaqmi chay isrraylinukunapa kamachikuq kurangunaqa Pilatuta nirqanllapa:

—Ama iskibriychu: "Isrraylinukunapa Gubyirnunmi", nishpaqa. Ashwan iskibriyqa: "Payqam nirqan: 'Noqam kani isrraylinukunapa Gubyirnun'", nishpa.

²² Chaymi Pilatuqa nirqan:

—Iskibrishqayqam chayshinana kidanqa, nishpa.

²³ Chaymandaqam chay suldadukunaqa Jisuspa trapunda ch'uskundin partinakurqanllapa. Kushmambaqqam suqnin, suqnin kayshina ni-nakurqan: "Kayaqam noqa piskani, kayaqam noqa piskani", nishpa. Chaqa chayqam mana nima kusturayuqchu karqan. Suq awayllam karqan, anaq kunganmanda ura puntanganam. ²⁴ Chaymi chay kushmapaqqqa chay suldadukunaqa kayshinana parlarqanllapa:

—Ama llikishpachu, swirtita rurashun, mayqanninchiqshi apanchiq, nishpa.

Chayshina ruraptinllapaqam, kumplirqanna Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: "Paykunapuram mudanaykunata partinakurqanllapa. Kushmapaqqam swirtiyarqanllapa", nishpa.*

²⁵ Chay kruspa ladumbim Jisuspa mamitanqa karqan. Chay mamitamba masambismi chaypi karqan. Kliyufaspa warmin Maryapis, chay suq Marya Magdalamanda kaqpismi chaypi karqan. ²⁶ Chaymi Jisusqa mamitamba ladumbi kuyashqan yach'akuqninda rikawashpa, kayshina nirqan:

—Mamita, chay laduykipi shayaykaqmi wawaykiqa kanqa, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam noqa yach'akuqnindapis kayshina niwarqan:

—Chay mamaymi mamaykiqa kanqa, nishpa.

Chaymi chay urasmandapacha māmitaypaqna riqsishpa, wasiyemannaparqay.

Jisusmi wañurqan
(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Lk 23.44-49)

²⁸ Chaymandaqam Jisusqa yach'ashpa: Tukuy imatanam kumpliykani, nishpaqa, Dyuspa Santu Librumbi nishqanda kumplinambaq kayshina nirqan:

—Yakunanim, nishpa.

²⁹ Chaypim puchqo binu suq puyñu unda karqan chay suldadukuna upyanambaq. Chaymi paykunaqa suq ish'uputa chay puchqo binupi nuyuchishpa, suq barillapa puntambi rurashpa, shiminman qemirqanllapa. ³⁰ Chay puchqo binuta chupashpaqam, Jisusqa nirqan:

—Tukuy imamatam kumplishqana kani, nishpa.

Chaymandaqam kumurashpa, ispiritunda Dyusman mingashpa, wañurqanna.

* **19:24** Salmo 22.18

Suq rrumana u suldadum Jisusta kustillambi tukshirqan

³¹ Chay diyaqam karqan allichakananllapa Paskwa fyistapaqna. Chaymi isrraylinukunaqa mana munarqanchu samana diyapi kruskunapi wañushqakuna kidanambaqqqa. Chaqa chay Paskwa fyistapi kaq samana diyaqam ancha santu diya karqan. Chaymi paykunaqa Pilatuta rrugarqanllapa, kamachikunan, chay kruspi kaqkunapa ch'angangunata pakinambaq, mas das wañuptinllapa, ashuchinanllapa. ³² Chaymi chay rrumana suldadukuna shamushpa, Jisuspa ladumbi chay kruspi kaq runakunapa ch'angangunata pakirqanllapa. ³³ Chaymandaqam Jisuspa kwirpunman rishpa, wañushqatana rikashpa, ch'angandaqa manana pakirqanllapachu. ³⁴ Piru suq suldaduqam suq garruchawanshina Jisusta kustillambi tukshirqan. Chayshina tukshiptinqam, chay kustillanmanda yawar, yaku lluqshirqan. ³⁵⁻³⁷ Chayshinam pasarqan, kumplinambaq Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: "Paypa tullundaqam mana rinllapachu pakiq", nishpa.* Chay Santu Librupim suq partipipis nin: "Chay tukshishqandam rinllapa rikaq", nishpa.* Jisusta chayshina ruraptinllapam, noqa kikiy rikarqay. Chaymi tistigu kashpa, allita yach'ashpa, allip kaqtalla iskibrini, qamkunapis Jisukristupi kriyinaykillapa.

Jisustam pambarqanllapa

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

³⁸ Chaymandaqam suq runa Jusi shutiq rirqan gubyirnu Pilatumana. Chay Jusiqa Arimatya llaqtamanda karqan. Jisuspa yach'akuqniñ karqan. Piru chay kamachikuq isrraylinukunata manchashpam, uyaritaplla Jisuspi kriyishqa karqan. Paymi Jisuspa kwirpunda mañarqan, apanambaq pambaq. Pilatuqam nirqan: "Mayá, apay", nishpa. Chaymi chay Jusiqa Jisuspa kwirpundaqa aparqanna pambaq.

³⁹ Nikudimupismi Jusiwan rirqan. Chay Nikudimuqam Jisusman tutap rishqa karqan parlaq. Payqam aparqan 30 kilustach'i mishki mutkina pulbuta mirramanda, aluwismanda kaqta. ⁴⁰ Chayshina Jisuspa kwirpunda apashpaqam, chay mirrawan chay aluwisan mushuq traputa pasashpa, Jisuspa kwirpunda wangurqanllapa. Chaqa noqaykuna isrraylinukunam wañuqunataqa chayshina pambanillapa. ⁴¹ Jisusta chay wanchishqan lugarpa ladumbillam suq wirta karqan. Chay wirtapiqam suq mushuq mach'ayshina sipultura karqan. Chaÿpiqam manaraq pitapis pambahqlapachu karqan. ⁴² Kanan noqaykuna isrraylinukunapa samana diyallapaqam yaqqana qallariykarqan. Chaymi mana munashpa samana diyapi trabajaytaqa, chay sirkapillana das pambarqanllapa Jisuspa kwirpundaqa.

20

Jisusmi wañushqanmanda kawsamurqan

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

¹ Simanapa qallarinan diya dumingum Marya Magdalamanada kaq ancha madrugadu salqa salqalla rirqan Jisus pambahashqanman. Ch'ayashpaqam, chay mach'ayshina sipulturataqa manana kirpadutachu tarirqan. Ashwanmi tarirqanqa chay rumitaqa isqandaykaqtana.

² Chaymi chayshina chay sipultura kich'aduna kaptinqa, chay Maryaqa kallpamurqan abisawaqllapa. Chaymi ch'ayamushpaqa, Pidruta, noqata niwarqanllapa:

* 19:35-37 Éxodo 12.46; Salmo 34.20 * 19:35-37 Zacarías 12.10

—Jisuspa kwirpundaqam chay sipulturamandaqa surqoshqallapana! Manam yach'anillapachu maypinam rurashqallapa, nishpa.

³ Chayshina niwaptinllapaqam, Simun Pidruwan noqa kallpaylla, rirqayllapa chay sipulturaman chapakuq. ⁴ Kallpashpaqam, Pidrua binsishpa, noqa mas puntata ch'ayarqay chay sipulturamanqa.

⁵ Ch'ayashpaqam, noqaqa yaykunanman kumurashpa, ukuman chapakushpa, rikarqay chay trapu Jisuspa kwirpunda liyashqandallana. Piru noqaqam ukumanqa mana yaykurqaychu. ⁶ Chayshina chapaykaptiyqam, Simun Pidruqa ch'ayamurqanna ikiyta. Paymi ukuman das yaykurqan rikaq. Chaymi paypis rikarqan chay trapu Jisuspa kwirpunda liyashqandallana. ⁷ Chaymandaqam rikarqambis Jisuspa umanda wangushqan traputapis, suq ladupina rurashqata. Chaqa mananam pullachu karqan chay trapu kwirpunda liyashqanwanqa.

⁸ Chayshina Pidru yaykuptinqam, noqapis chay sipulturamanqa yaykurqanina. Yaykushpaqam, noqapis chay trapukunata rikarqay, suq ladupi suq ladupina kaqta. Chayta rikashparaqmi, noqaqa kriyirqay. ⁹ Piru noqaykunaqam manaraq intyindirqaychu Dyuspa Santu Librumbi kay nishqandaqa: Dyus Akrashqan Washadurmi wañushqanmanda rin kawsamuq, nishpa.

¹⁰ Chaykunata rikashpaqam, kutirqayllapana pusadayllapaman.

Jisusmi rikakurqan Marya Magdalamanda kaqman (Mk 16.9-11)

¹¹ Noqaykuna pusadayllapaman kutiptiyllapaqam, Magdalamanda kaq Maryaqa waqashpa, chay mach'ayshina sipulturapa sawa yaykunambi kidarqan. Chaypish kumurashpa, ukuman chapakurqan. ¹² Chayshina chapakushpaqash, rikarqan ishkay anche yuraq mudanayuq anjilkunata. Suqqash tiyaykarqan Jisuspa uman rurashqan ladupi; suqqash ch'akin kashqan ladupi. ¹³ Chayshi chay anjilkunaqa Maryata tapurqan:

—Warmisita, ¿imapaqmi anchaqa waqaykangi? nishpa.

Chayshi Maryaqa nirqan:

—Siñurniyipa kwirpundam apashqallapana. Manam yach'anichu, maypinam rurashqallapa, nishpa.

¹⁴ Chayshina nishpaqash, Maryaqa ikiman chapakushpa, Jisusta rikarqan. Piru manash riqsirqanchu: Paymi Jisukristu, nishpaqa.

¹⁵ Chaymandaqash Jisukristu tapurqan:

—Warmisita, ¿imapaqmi anchaqa waqaykangi? ¿Pitam maskaykangi? nishpa.

Chayshina tapuptinshi, Maryaqa nirqan:

—Taytitu, Kamachikuqniyipa kwirpunda qam apashqa kashpaqa, ¿maypi-taq rurashqa kangi? Yush'ayku niway, rinaypaq apamuq.

Chaqa Maryaqash yuyarqan: Kay runaqam kay wirtata kwidaq, nishpa.

¹⁶ Chayshi Jisusqa nirqan:

—¡Marya! nishpa.

Chayshina shutimbi niptinraqshi, Maryaqa Jisusta riqsishpa, payman tikkakashpa, nirqan:

—¡Rrabuni! nishpa.

Chay palabro "Rrabuniqam" ibriyu rimaypiqa munan niyta: "Yach'achikuq Taytitu", nishpa. ¹⁷ (Chayshina nishpaqash, Maryaqa Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, ch'akingunapi piskakurqan.) Chayshi Jisusqa nirqan:

—Ama piskawaychu. Chaqa manaraqmi Taytay Dyusmanqa rishqachu kani. Ashwan riy yach'akuqniy kunata abisaq: "Jisukristum riykan Taytan-man. Paypa Taytanqam noqanchiqkunapa Taytanchiqpis. Paypa Dyusnim-qam noqanchiqkunapa Tayta Dyusninchiqpis", nishpa.

¹⁸ Chaymi Marya Magdalamañda kaqq'a shamushpa, niwarqanllapa:

—Siñurninchiq Jisustam rikashqa kani. Pay kikinmi niwashqa, shamusnay-paq abisashuqllapa, nishpa.

*Jesus kawsamushpam, yach'akuqningunaman rikakurqan
(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)*

¹⁹ Chay dumingullam noqaykunaqa tutap suq wasipi tandakarqayllapa. Chaymi kamachikuq isrraylinukunata manchashpa, chaywasipa pungunda alli kirpashtpa, trankashqallapa karqay. Piru Jisusqam shamushpa, qon-qaylla rikakurqan noqaykunapa ch'awpiyllapapi. Chayshina rikakush-paqaq, noqaykunata napaykuwarqan:

—Bwinas nuchis. Dyus yanapashunqallapa, nishpa.

²⁰ Chaymandagam rikachiwarqanllapa makinda, kustillanda chay chuqr-ishqangunata. Chayshina Jisusta rikashpaqam, ancha kushikurqayllapa.

²¹ Chaymandaqam Jisusqa noqaykunata kayshina niriwarqan:

—Dyus qamkunata yanapashunqa. Chaqa payqam kay pachaman kach'amuwashqanshina, noqapis kach'aykillapa, shumaq nutisyayta qamkunapis yach'achikunayki.

²² Chayshina niwashpallapaqam, Jisusqa yumbay noqaykunata pukawashpa, niwarqanllapa:

—Dyuspa Santu Ispiritunda ch'askiyllapa. ²³ Chay Santu Isipitu qamkunata yanapashuptinmi, wakin uchayuqkunata ringillapa niq: "Taytanchiq Dyusmi uchaykunata pirdunashushqa", nishpa. Chayshina niptikil-lapaqam, paykunaqa uchangunamanda pirdunadu rin kaq. Piru suq uchayuqkunata niptikillapa: "Tayta Dyusqam mana pirdunashushqachu", nishpaqa, mana pirdunaduchu rin kidaq.

Tumasmi Jisusta kawsamushqata rikarqan

²⁴ Jisus noqaykunaman rikakushqan urasqam chay yach'akuq masiyl-apa Tumas Millisuqa mana noqaykunawanchu karqan. ²⁵ Chaymi pay ch'ayamuptinqa, nirqayllapa:

—Siñurninchiq Jisustam rikashqallapa kani, nishpa.

Piru Tumasqam niwarqanllapa:

—Manam kriiykillapachu. Noqaqam makinda klabu ush'kushqanda rikashpa, diduywan llamkashpa, kustillambi makiywan llamkashparaq, chay niwashqaykitaa kriyishaq. Manaqa manám, nishpa.

²⁶ Chaymandaqam 8 diyasmanda tutapina noqaykuna chay wasipina tandakashqa karirqayllapa. Chay bwiltaqam Tumaspi pullayllapa karqan. Punguta alli kirpashtpa, trankashqa karqayllapa. Piru Jisusqam ch'awpiyllapaman yaykushpa, kayshina noqaykunata napaykuriwarqan:

—Bwinas nuchis. Dyus yanapashunqallapa, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam Tumasta nirqan:

—Tumas, diduykita kay makiy klabu ush'kushqanman ruray. Kay ush'kushqa kustillaymambis makikita ruray kriyinayki: Alliptam kawsamushqana, nishpa. Ama mana kriyiq runaqa kaychu. Ashwan noqapi allipta kriiy, nishpa.

²⁸ Chayshina Jisus niptinmi, Tumasqa paytaqa nirqan:

—¡Qamir Kamachikuqniy, Dyusniy kang! nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa Tumasta nirqan:

—Qamqam rikawashparaq kriyingi. Piru chay mana rikawashpa kriyiqkunataqam Dyusqa masta rin yanapaq, kushikunanllapa, nishpa.

Kayraykum San Jwan kay librutaqa iskibrirqan

³⁰ Jisusmi noqaykunapa ñawpaypi suq laya ancha achka milagrukunatapis rurarqan. Piru yumbay chay milagru rurashqambaqqam mana iskibrishqachu kani kay librupiqa. ³¹ Piru wakin milagrukunapaqmi iskibrishqa kani, kriyinaykillapa: Jisusqam Dyus Akrashqan Washadurninchiq. Payllam Dyuspa Churimbis, nishpa, chayshina kriyishpa, tukuy tyimpu Dyuswan kawsanaykillapa.

21

Jisusmi rikakurqan syiti yach'akuqningunaman

¹⁻² Chaymandaqam noqaykuna Jisuspa yach'akuqningunaqa tandakar-qayllapa chay Tibiryas atun qoch'apa manyambi. [Nuta: *Chay qoch'allam Galiliya qoch'a, Jinisarit qoch'apis shutin.*] Chaypim karqayllapa: Simun; payllam Pidrupis shutiq; Tumas Millisu, Natanayil. Payqam prubinsya Galiliyapa Kaná llaqtanmada karqan. Noqaykuna Sibidiyupa ishkay churingunapismi chaypi karqayllapa. Ishkay mas apustul masiykunapismi chaypi karqan. Chayshina chay qoch'apa manyambi kaykaptiyllapam, Jisukristu noqaykunaman rikakumurirqan.

³ Piru manaraq rikakumuptinmi, Simun Pidruqa niwashqallapa karqan:
—Noqam rishaq piskadukunata piskaq, nishpa.

Chaymi nirqayllapa:

—Noqaykunapisri qamwan akullapa, nishpa.

Chayshina nishpaqam, lluqshishqallapa karqay yakupi puriq suq barkuman. Chayshinam chay tuta rirqayllapa piskaduta piskaq. Piru chay tutaqam yuraqashtin mana ni suq piškaduta piskarqayllapachu.

⁴ Chaymandaqam qayandin achikiyakaptinqa, Jisusta chay qoch'apa manyambi rikarqayllapa. Piru manam paytaqa riqsirqayllapachu.

⁵ Chaymandaqam Jisusqa kayshina tapuwarqanllapa:

—Ijituquna, ¿manachu nimata piskashqallapa kangi? nishpa.

Chaymi noqaykunaqa nirqayllapa:

—Manam ni suqsitus piskashqallapachu kani, nishpa.

⁶ Chaymandaqam Jisusqa niwarqanllapa:

—Atarrayaykita barkupu allin ladunman wichukuyllapa, piskadukunata tarinaykillapa, nishpa.

Chay niwashqanshinam rurarqayllapa. Chaymi allipta manana atirqayllapachu atarrayataqa chutayta, ancha achka piskadukuna bulsachakaptin.

⁷ Chaymi noqa Jisuspa ancha kuyashqan yach'akuqninga Simun Pidruqa nirqay:

—jWaq runaqam Siñurninchiq Jisus! nishpa.

Chayshina niptiyqam, Simun Pidruqa chay uraslla das mudananda rurakurqan. Chaqa payqam piskaduta piskananga trusanwanlla kaykarqan.

Chaymandaqam Pidruqa barkumanda brinkashpa yakuman, nadashpa Jisusman rirqan. ⁸ Chaymandaqam noqaykunapis barkupiqa chay qoch'apa manyaman ch'ayarqayllapa, atarrayata rrastrakushpa, unda piskadu kaptin. Chaqa chay barku kashqanmadaqam manyamanqa 100 mitrusch'i karqan. ⁹ Chay barkumanda ishkishpaqam, chay manyapiqa tarirqayllapa puchu ninata. Chay ninapa sawambiqam suq piskadu karqan. Chaypa ladumbiqam tandapis karqan. ¹⁰ Chaymandaqam Jisusqa niwarqanllapa:

—Chay piskadu piskashqaykita wakinda apamuyllapa, (kangashpa, mikunanchiq) nishpa.

¹¹ Chaymi Jisusta uyashpaqam, Simun Pidruqa barkuman lluqshishpa, chay atarrayata rrastramurqan yakupa manyangaman. Chay atarrayapiqam karqan 153 atun piskadukuna. Piru achka piskaduyuq kashpapismi, chay atarrayaqa mana ni llikikarqanchu. ¹² Chaymandaqam Jisusqa qayawarqanllapa:

—Shamuyllapanu mikunanchiq, nishpa.

Chayshina niwaptinllapaqam, mana ni mayqanniyllapa tapurqayllapachu: “¿Pim kangi?” nishpaqa. Chaqa riqsirqayllapam: Payqam Siñurninchiq Jisukristu, nishpa. ¹³ Chaymandaqam noqaykunaman qemikashpa, tandata piskashpa, qowarqanllapa. Chayshinam piskadutapis qowarqanllapa mikunayllapa.

¹⁴ Kay bwiltawanqam noqaykunaqa kimsa kutindana Jisustaqa rikashqal-lapa karqay, chay kawsamushqan diyamanda.

Jisusmi Simun Pidruta kayshina tapurqan

¹⁵ Ushyashpa mikuyaqam, Jisusqa Simun Pidruta kayshina tapurqan:

—Junaspa churin Simun, ¿kay wakinmandaqachu qamqa masta kuyawangi? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—Taytitu, qam yach'angi kuyashushqayta, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqapi chayraq kriyiqkunatar kwiday, suq michidur uñitanganata allita michiqshina, nishpa.

¹⁶ Jisusqam Pidruta suq kutinda tapurirqan:

—Junaspa churin Simun, ¿alliptachu kuyawangi? nishpa.

Chayshina tapuriptinqam, Pidruqa nirirqan:

—Arí, Taytitu, qam yach'angi kuyashushqaytaqa, nishpa.

Jisusqam nirirqan:

—Noqapi kriyiqkunatar kwiday, suq michidur wishangunata allita michiqshina, nishpa.

¹⁷ Jisusqam suq kutindapis kayshina tapurirqan:

—Junaspa churin Simun, ¿alliptachu kuyawangi? nishpa.

Chaymi kimsa kutinda chayshinalla tapuriptinqa, Pidruqa malaganayashpa, nirqan:

—Taytitu, qam ancha allita yach'angi noqa kuyashushqaytaqa, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirirqan:

—Noqapi kriyiqkunatar kwiday, suq michidur wishangunata ancha allita michiqshina. ¹⁸ Alliptam niyki, chuluraq kashpaqam, qamqa mudakushpa, may munashqaykita riq kangi. Piru byijuyaptikiqam, rikrayikunata chutaptiki, suqna mudachishushpa, rin apashuq mana munashqayki lugarmán, nishpa.

¹⁹ Jisusqam chayshinaqa nirqan, yach'anayllapa: Kayshinam Pidruqa rin wañuq. Chayshina Dyusta ancha allita kasushpa wañuptinqam, suqkuñapis Dyusta rin alabaq, nishpa. Chaymandaqam Pidrutaqa kayshina nirqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

Jisukristum Jwambaq Pidruta parlachirqan

²⁰ Chayshina Jisus niptinmi, Pidruqa ikiman chapakushpa, noqa Jwanda rikawarqan. Noqam Jisuspa ancha kuyashqan yach'akuqninqa kargani. Chaymi Jisus chay Santa Mikunata noqaykunawan mikuptinqa, noqa ladumbi karqay. Chaypi kashpam, kayshina tapurqay: “Taytitu, ¿mayqan yach'akuqninkim rin intrigakushuq kuntrashuqkunamanqa?” nishpa.

²¹ Chaymi Pidru rikawashpaqa, Jisusta noqapaq tapurqan:

—Taytitu, ¿Jwandaqa imataq rín pasaq? nishpa.

22 Chaymi Jisusqa nirgan:

—Noqa munaptiyqach'i Jwan kawsanambaq kutimunay diyakamanqa, ñima kwintayuqtaq qamqa kangiman? Qamqa sigiwaylla, nishpa.

23 Pidruta noqapaq chayshina niptinqam, chay parlataqa kriyiq mas-inchiqkunaqa das yach'arqan. Lukismi pandashpa yuyarqanllapa: Manash Jwanqa rinchu wañuq, nishpa. Piru Jisusqam mana noqapaqqqa nirqanchu: "Manam rinchu wañuq", nishpaqa. Ashwan payqam nirqanqa: "Kutimunay diyakaman noqa munaptiyqach'i Jwan kawsanambaqqqa, ñima kwintayuqtaq qamqa kangiman?" nishpa.

24 Chaymi Jisuspa yach'akuqnin kashpa, allip kashqandalla iskibrishqa kani kay librupiqa.

25 Piru Jisusqam ancha achka layakunatapis rurargan. Chaymi tukuy chay rurashqangunapaq manyaqla iskibcriptiyqach'i, tukuy kay mundupiqa mana aypamanchu yumbay librukunaqa.

Chaytallam iskibriykillapa. Chayshina kanqa.

APUSTULKUNA RURASHQANGUNA (ICHUS)

¿Pitaq iskibrirqan kay librutaqa? Kay librutam chay duktur San Lukas iskibrirqan. Liyishunllapa punta parti San Lukasta, masta yach'ananchiq San Lukaspaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? San Lukasqam kay librunda iskibrishpa, kach'arqan yanasun (yanasan) Tiyufiluman, ichu Dyusta yumbay kuyaqkunaman. Liyishun chay punta parti San Lukasta, masta yach'ananchiq chay palabro "Tiyufilupaq".

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Kay librupiqam San Lukas iskibrirqan Jisukristupa apustulninguna rurashqangunata, Jisukristu manana kay mundupi kaptin. Chaqa Lukasqam ancha munarqan chay Tiyufilu (ichu Dyusta yumbay kuyaqkuna) Jisukristupa apustulningunapaq ancha allita yach'anallapa. Dyuspa Santu Ispiritun chay apustulkunata ancha yanapaptinmi, achka nasyungunapi Jisukristupaq yach'achikuqlapla. Puntata isrraylinukunatalla yach'achirqanllapa. Chaymandaqam suq nasyungunamanda kaqkunatapis yach'achikuptinllapa, achka paykunapis Jisukristupi kriyirqanllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librupiqam San Lukas niwanchiq Jisukristupi kriyiqkuna achkayashpa, tukuy lugarkunapi Jisukristupaq yach'achikushqambaaq.

Ich 1.1-7.60 niwanchiqllapa, Jisukristupi chay punta kriyiqkuna tandakashpa payta adurashqambaqlapla; Jirusalin llaqtapi Pintikustis fyistapim Jisuspi kriyiqkunapa shunqonman Dyuspa Santu Ispiritun yaykushqambaaq; chayshina Santu Ispirituwani kashpa, ancha allita Jisukristupaq rimashqambaqlapla; chaymandaqam chay Santu Ispiritu chay kriyiqkunata achkayachishpa, tukuy imapi yanapashqambaaq, milagrükunata rurashpa, paykuna Dyuspa pudirninwan yach'achikushqambaaq.

Ich 8.1-12.25 niwanchiq, Pidru suq lugarkunapi, Filipi suq lugarkunapi, Pablo suq lugarkunapi Jisukristupaq yach'achikuptinllapa, wakin isrraylinukuna, mana isrraylinukunapi kriyishqambaqlapla.

Ich 13.1-28.31 niwanchiq, apustul Pablo suqkunawan achka nasyungunaman rishpa, kada nasyumbi Jisukristupaq yach'achikushqambaaq.

Jisusmi nirqan: Dyuspa Santu Ispiritunmi rin shamuq, nishpa

¹ Kuyashqay Tiyufilu, punta librupim iskibrishurqaq Jisus rurashqanda, yach'achikushqanda, qallarishqan diyamandapacha, ² syiluman rishqan diyakaman. Paymi manaraq syiluman rishpa, akrargan wakin runakunata, apustulninguna kanamblaq. Paykunatam Santu Ispiritunwan yach'achirqan, pay munashqanda ruranambaqlapla. ³ Kuntraq runakunam Sifurninchiq Jisusta wanchirqanllapa; piru kawsamushpaqam, pay kikin rikarimurqan chay apustulningunaman. Chaymandaqam 40 diyasta kutin kutin paykunaman shamurqan, pay kikinda rikashpa, ancha allita yach'anallapa: Kawsamushqanam, nishpa. Kaytapismi apustulningunata yach'achirqan:

—Ancha achka runa, warmim Taytanchiq Dyusta shumaqta rinllapa ka-suq, nishpa.

⁴⁻⁵ Paymi chay apustulningunawan pulla kayakashparaq, yumbayta kamachirqan:

—Amaraq lluqshiyllapachu Jirusalin llaqtamandaqa. Ashwanri shuyayllapa, Dyus ufrisishushqanda kumplinangaman. Jwan Shutichikuqqam yakuwanlla shutichikurqan. Piru qamkunata nishushqayshinam, ashla diyakunamanda Tayta Dyusqa Santu Ispiritunwan rin shutichishuqlapa, nishpa.

Jisusmi syiluman rirqan

⁶ Jisus manaraq riptyn syilumanmi, chay apustulningunaqa kayshina tapurqanllapa:

—¿Kananmandanachu ringi yanapawaqlapa, chay rrumanu runakunata binsinanchiq, noqanchiqkunata amana kamachiwananchiq? nishpa.

⁷ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Chaytaqam Taytay Dyuslla yach'an, ima diya, ima urasmi chaytaqa rin ruraq, nishpa. Chaytaqam qamkunaqa mana atingillapachu yach'ayta.

⁸ Piru Dyuspa Santu Ispiritun qamkunaman shamushpam, pudirninda rin qoshuqlapa. Kanan pay qamkunata yanapashuptinmi, ringillapa noqapaq yach'achikuq kay Jirusalinbi, tukuy kay prubinsya Judiyapi, chay prubinsya Samaryapi, kay mundupa mas karu kuchungunapi, nishpa.

⁹ Chaymandaqam yumbay chapaykaptinllapa, Jisusqa kay pachamanda alsakarqan, syiluman rinambaq. Chaymi riykaptinqa, pukutayna pambarqan. Mananam paytaqa rikarqanllapachu. ¹⁰ Chaymi anaq syiluman yumbay chapakuykaptinqa, ishkay yuraq bistiduyuq paykunaman rikarishta, ¹¹ nirqanllapa:

—Uyayllapa, galiliyanukuna, ¿imaraykutaq qamkunaqa chapakuykangi anaq syilumanqa? Waq Jisus syiluman riqqam rin kutirimuq. Chay rikashqaykishina riqtam, chayshinalla pay kikin syilumanda rin kutirimuq, nishpa.

Matiyastam numbrarqanllapa apustul kanambaq

¹² Chaymandaqam Ulibu lumamandaqa Jirusalinmanna kutirqanllapa. Chay Ulibu lumamandaqam Jirusalinmanqa 800 mitrusllach'i karqan. Chay isrraylinukunapa liyninqam kamachikurqan chayshina 800 mitruska-manlla samana diyapiqa purinanllapa. ¹³ Paykunaqam chay Jirusalinman ch'ayashpaqa, pusada wasipa altunman lluqshirqanllapa. Paykunaqam karqan: Simun Pidru, Jakubu, Jwan, Andris, Filipi, Tumas, Bartulu, Matiyu, suq Jakubupis. Chay suq Jakubugam Alfiyupa churin karqan. Chaypiqam karqan suq Simun. Payqam karqan chay isrraylinu Kananista partidumanda. Chaypiqam karqambis suq Jakubupa masan Judas. (Payqam manam chay Judas Iskaryutichu karqan.) ¹⁴ Yumbay paykunam Tayta Dyuspi yuyakushpa, suq shunqolla kashpa, tandakaqllapa Jisuspa masangunawan, maman Maryawan, wakin warmikunawan, Dyusman mañakunanllapa.

¹⁵ Chay tyimpupim tandakarqanllapa 120 kriyiq masikuna. Chaymi paykunapa ch'awpimbi shayashpa, Pidruqa nirqan:

¹⁶ —Kriyiq masitakuna, uyawayllapa. Dyuspa Santu Librumbi nishqanqam kumplishqana. Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi chay unay gubyirnu Dabidta yanaparqan, chay Santu Libruri iskibrinambaq Jisusta intrigakuqpaq. Kay diyakunapim chay Judasqa chay suldadukunata aparqan rikachiq. Jisusta prisunallapa. ¹⁷ Chay Judasqam noqanchiqkunapa suqniñchiq kashpa, pullanchiq puriq. Chay imakunata ruraptinchiqmi, chaypi karqan. ¹⁸ Piru chay Judasmi mana allita rurashpa, Washadurninchiqta randikurqan. Chay qellay ch'askishqanwanqam randirqan suq ch'akrata. Chaymandaqam anaq altumanda umamba sawan

ishkiptin, pach'an pach'yarqan, chunchulinguna shikwakashtin. ¹⁹ Chaymi Jirusalimbi tiyaqkuna chayta yach'ashpaqa, chay ch'akrataqa Asildamata shutichiqanllapa. Chayqam rimaynimbija munan niyta: "Yawar Pamba".

²⁰ Chay Santu Libru Salmuspim chay Judaspaq kayshina nin: Wasinqam wchukushqa, chunchana kidanqa. Mananam pipis wasimbija tiyanqachu, nishpa.*

Nimbismi:

Suqnam ch'askinqa paypa kargundaqa, nishpa.*

²¹ 'Kaypim noqanchiqkunawan tarikan allin runakuna. Jisukristu pullanchiq kaykaptimi, kay runakunapis paywan purishqa, ²² chay Jwan shutichishqan diyamandapacha syiluman rinan diyakaman. Allich'i kanman paykunamanda suqninda numbrananchiq, dusi apustulkuna karinanchiqllapa, paypis ninambaq: "Noqam Jisusta rikashqa kani wañushqanmanda kawsamushqata", nishpa.

²³ Chayshina yuyashpaqam, paykunamanda ishkay runakunata akrar-qanllapa. Suqtam akrarqanllapa Jusita. Payllam Barsabas, Justupis shuitq. Suqtaqam akrarqan Matiyasta. ²⁴ Chaymadaqam Dyusman kayshina mañakurqanllapa:

—Taytitu, qamqam yumbay runakunapa shunqonda riqsingi. Chayri yach'achiwayllapa kay ishkaymanda mayqannindam akrashqa kangi, ²⁵ Judaspia kargunda ch'askishpa, suq apustulna kashpa, noqaykunata yanapawanambaq. Chaqa chay Judasqam, uchanrayku kargunda dijashta, rirqanna suq lugar paypaq kaqman.

²⁶ Chayshina mañakushpaqam, paykunaqa surtiyarqanllapa. Swirtiqam Matiyaspi ishkirkjan. Chaymi chay diyamandapacha Matiyasqa apustul karguyuqna kashpa, chay unsi apustulkunawan pullana purírqanllapa.

2

Dyuspa Santu Ispiritunmi ch'ayamurqan

¹ Jisuspi yumbay kriyiçkunam Pintikustis fyista ch'ayaptin, tandakarqan suq wasiman. ² Chaypi kaykaptinllapam, qonqaylla uyarqanllapa ancha jwirti wayrashina kunyaqta anaq syilupi. Chay kunyaqqam shamushpa, chay wasiman undarqan. ³ Kanan umangunapa sawambim qallu laya ninakunashina rikakurqan kadunupi. ⁴ Dyuspa Santu Ispiritunqam yumbay paykunapa shunqonman yaykushpa, undarqan. Chaymadaqam chay Santu Ispiritu rimachiptin, achka laya rimaykunapina rimarqanllapa.

⁵ Chay diyakunapim Jirusalinmanqa shamushqallapa karqan achka isrraylinukuna tukuy karu nasyungunamanda. Paykunaqam duktrinanda ancha allita kasuqllapa. ⁶ Kanan chay kunyaqta uyashpaqam, chay wasiman qemikarqanllapa. Chaypi uyashpa achka laya rimaykunapi rimaptinllapaqam, paykunaqa ispantashqata ancha yuyarqanllapa: ¿imashinataq kay runakunaqa atinllapa rimayta kadunupa kikin rimayninchiqpiqa? nishpa.

⁷ Kanan paykunaqam ancha ispantashqata suqniq suqniq nirqanllapa:

—Ima kay rimaqkunaqam prubinsya Galiliyamanda ¿manachu? ⁸ Mana yach'akushpa nasyunninchiqkunapa rimayningunata, ¿imashinataq atinllapa rimayta kay achka rimayninchiqkunapiqa? ⁹ Chaqa kaypim kanchiq achka nasyungunamanda: Partiyamanda, Midyamanda, Ilanmanda, Misuputamyamanda, Judiyamanda, Kapadusyamanda, Puntumanda, Asyamanda, ¹⁰ Frijiyamanda, Panfilyamanda, Ijiptumanda, Afrikapa lugarningunamanda. Chay lugarkunaqam Sirini llaqtamanda mas waq ladumbi

* ^{1:20} Salmo 69.25 * ^{1:20} Salmo 109.8

kidan. Rrumanukunapismi kay Isrrayilpi tiyanllapa. Chay rrumanukuna-pa wakin wambrangunaqam kay Isrrayilpi nasiqkuna. Wakin rrumanukuna-qam noqaykuna isrraylinukunapaq tikrakashqa, duktrinaylla-papi kriyishqanllaparayku. ¹¹ Kambismi Krita nasyunmanda, Arabya nasyunmanda runakuna. Achka nasyungunamanda kashpapismi, ancha allita intyindinchiq kikin rimayninchiqkunapi Dyuspaq niwaptinchiqllapa: Tayta Dyusmi ancha shumaq milagrulkunata rurashqa, nishpa.

¹² Yumbay paykunam ancha ispantashqata apustulkunata chaparqanllapa. Manam atirqanllapachu intyindiyta:

—¿Imashinam atinllapa kaytaqa rurayta? nishpa.

¹³ Piru wakinnataqmi burlashpa, yanqakunata kayshina rimarqanllapa:

—Chay runakunaqam mach'ashqa, nishpa.

Pidrum achka runakunata yach'achirqaq

¹⁴ Pidruqam chay unsi apustulkunawan shayashpa ancha jwirtita rimarqan:

—Isrraylinu masikuna, tukuy kay Jirusalimbi tiyaqkuna, allita uyawayllapa, kayta yach'anaykillapa. ¹⁵ Manam chay yuyashqaykichu kanillapa. Manam mach'ashqallapachu kani. Chaqa chayraqmi las nwibi. Manaraqmi punchawchu. ¿Chaychu mach'ashqa kaymanllapa? ¹⁶ Ashwan kayshi-naraqmi. Dyuspaq chay unay rimaq Juwilmi nirqan:

¹⁷ Taytanchiq Dyusmi nin:

Ushyakanan tyimpu ch'ayamuptinmi, Santu Ispirituya rini qoq yumbay laya runakunata. Chaymi wambraykikunaqa, ullqopis, warmipis noqa munashqayta rinllapa rimaq. Chulukunamat musqoyipishina achka layakunata rini rikachiq. Byijukunatapismi rini rikachiq musqoynimbi.

¹⁸ Chay diyakunapim Santu Ispirituya rini qoq chay kasuwaqkunata, ul-lqokuna warmikuna noqa nishqayta suqkunata ninambaqllla.

¹⁹ Anaq sylupipismi rurashaq mana rikashqanllapata, chaykunata rikashpa, ispantanannllapa. Kay pachapipismi yawarta, ninata, qondayta rurashaq, runakuna rikashpa ispantanannllapa.

²⁰ Rupayqam rin wañuq. Killaqam yawarshina kulurniyuq rin tikrakaq. Chayshinam rin kaq yaqqana shamuptin runakunapa Washadurnin. Chaymandaqam pay shamuptinqa, sùq ancha shumaq diya rin kaq.

²¹ Chay diyapim noqapi yumbay kriyiqkunata rini washaq, paykuna shutiya myintashpa noqaman mañakushqanrayku, nishpa.*

²² Chayshina Dyus nishqanda nishpaqam, Pidruqa nirqan:

—Isrraylinu masiykuna, kayta uyawayllapa: Taytanchiq Dyusmi chay Jisus Nasaritmanda kaqta akrarqan, manaraq wañushpa, ancha shumaq milagrulkunata ruranambaq. Chay milagrulkunamat ñawpaykillapaci rurarqan, rikashpa yach'anaykillapa: Allibmi Dyusqa paywan, nishpa. ²³ Piru chaykunata rikashpapismi, qamkunaqa mana allikunata rurarqaykillapa. Jisusta intrigashuptinllapam, prisushpa aparqaykillapa chay mana allin runakunaman, paykuna kruspi klabashpa wanchinanllapa. Dyusmi unaymandapacha yach'arqan: Churiy Jisustam chayshina rinllapa wanchiq, nishpa.

²⁴ Chayshina qamkuna wanchiptikipismi, Taytanchiq Dyusqa wañuya binsishpa, Jisusta kawsachimurqan. Manam dijarqanchu wañushqalla kidanambaq. ²⁵ Chaymi chay unay gubyirnu Dabidqa Jisus ninambaq kaqta kayshina iskibrirqan:

* ^{2:21} Joel 2.28-32

Tukuy tyimpum Taytay Dyus pullay kashqa. Chayshina noqapa allin laduypi kaptinqam, mana pipis atinqachu manchachiywaytaqa.

²⁶ Paypi yuyakushpa, tukuy shunqo ancha kushikushpam, payta alabashqa kani. Chaymi wañunaypaq kashpapis, mana nimata manchashpachu rini kawsaq.

²⁷ Chaqa qamqam noqa kasushuqtaqa mana ringichu dijawaq, wañuqkunapa lugarnimbi ismunaypaqqqa.

²⁸ Yach'achiwashqam kangi, qamwan tukuy tyimpu kawsanaypaq. Kanan qam pullay kashpam, ancha ringi kushichiwaq.*

²⁹ Chaykunata yach'achishpaqam, Pidruqa nirqan:

—Masitakuna, chayqam ancha klaru, noqanchiqkuna yach'ananchiq. Chay unay agwilunchiq Dabid wañuptinmi, pambarganllapa. Chaqa paypa pantyunningqam kanangaman kay sirkanchiqpi. Chaypillam kwirpunqa.

³⁰ Piru chay Dabidmi Dyuspaq rimaq kashpa, yach'arqan Dyus ufrishqanda. Chaqa Dyusqam paytaqa kayshina ufrishishqa karqan: "Noqa kikiymi allipta niyki: Qamba karu willkaykimandam rin nasiq isrraylinukunapa Washadurninqa. Paymi rin kamachikuq qamshina", nishpa.

³¹ Chaymi chay Dabidqa ancha unay tyimpupi Dyus Akrashqan Washadurpaq kayshina iskibrishqa karqan, payta rikashqa kanmanshina: Jisusqam mana rinchu kidaq wañuqkunapa lugarnimbiqa. Ashwanmi rin kawsamuq. Chaymi kwirpunqa mana rinchu ismuq, nishpa.

³² Chay Dabid nishqanshinallam Tayta Dyusqa allipta Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa. Paytaqam noqaykuna kikiy ñawiylapawan rikashqallapa kani. Chaymi tistigukuna kanillapa.

³³ Chaymandaqam Tayta Dyusqa Jisusta aparqan anaq syluman, paypa allin ladumbi tiyanambaq. Kanan Jisus Tayta Dyusmanda Santu Ispiritunda ch'askishpam, qowashqallapa ufrisiwashqanshina. Chaymi kay achka rimaykunata atinillapa rimayta.

³⁴⁻³⁵ Chay unay gubyirnu Dabid wañushpaqam, manaraq kawsamushqachu, syluman rinambaqqqa. Ashwan Dyus Akrashqan Washadurpaqmi kayshina iskibrirqan:

Tayta Dyusmi Kamachikuqniya nirqan: "Allin laduypi tiyay, kuntrashuqkunata binsishpa, ch'akikipa waranman ruranaykaman (qamta kasushunannllapa)", nishpa.* *Nuta: Chay Dabidpa Kamachikuqniimi Jisusqa.*

³⁶ Llaqta masi isrraylinukuna, allita uyawayllapa. Manchu qamkuna chay Jisusta kruspi klabachirqaykillapa. Piru Taytanchiq Dyusqam payta munbrashqa, Washadurninchiq, Siñurninchiq, kanambaq.

³⁷ Chayshina Pidru niptimmi, yumbay chay uyaqkunaqa ancha malayakushpa syintirqanllapa. Chaymi Pidruita tukuy chay wakin apustulkunata tapurqanllapa:

—¡Masitakuna! ¿Imatam kananqa atinillapa rurayta, washadu kanayllapaqa? nishpa.

³⁸ Chaymi Pidruqa paykunata nirqan:

—Tukuy ima mana allikunata rurashqaykirayku syintishpa, chay uchaykikunata dijashpa, Jisukristupa shutimbi shutikuylapa, Tayta Dyus uchaykillapata pirdunashunambaq. Chayshina ruraptikillapaqam, payqa Santu Ispiritunda rin qoshuqlapa.

³⁹ Payqam chayta ufrisiwashqqa kanchiq noqanchiqkunapaq, wambranchiqkunapaq, yumbay karupi kaqkunapaq, yumbay pay akrashqangunapaq.

40 Chayshina nishpam, Pidruqa masta yach'achishpa, paykunata kayshina ancha kunarqan:

—Amar kayllapachu chay malu llaqta masinchiqkunashinaqa. Ashwanri washadu kayllapa, ama paykunawan kastigadu kanaykillapa.

41 Chayshina Pidru yach'achikuptinmi, chay kunashqanda kasuqkunaqa shutikurqanllapa. Chay diyaqam Jisuspi kriyiqkunamanqa kimsa mil mushuq kriyiqkuna tandakarqanllapa. **42** Kanan yumbay paykunam ancha allita kasuqllapa chay dusi apustulkuna yach'achishqanda. Paykunapuram ancha shumaqta kawsashpa tandakaqllapa, Dyusmán mañakunambaq, tanda data pitishpa, pulla mikushpa, Santa Mikunata mikunambaqllapa.

Jisuspi kriyiqkunaqam kayshina kawsaqllapa

43 Chay dusi apustulkunam ancha achka milagrukunata ruraqllapa. Chayta rikaqkunaqam ancha ispantrashqata chaparqanllapa. **44** Jisuspi yumbay kriyiqkunaqam ancha shumaqta kawsaqllapa. Tukuy ima kusasnim-bismi yumbaypaq kaq. **45** Randikushpa wakin ch'akranda, wakin kusasnindapismi, chay qellaywanqa chay mas pubrikunata yanapaqllapa. **46** Tukuy diyam Dyuspa adurana wasinman shumaqta tandanakuqllapa. Ancha umildi kashpam, kushikushpa, wasingunapipis tandanakushpa, tanda data pitishpa, Santa Mikunata pulla mikuqllapa. **47** Kanan Taytanchiq Dyustam ancha alabaqllapa. Chayshina shumaqta kawsaptinllapam, yumbay rikaqkuna yuyaqllapa: Paykunaqam ancha allin runakuna, warmikuna, nishpa. Siñurninchiq Jisusmí diyapi diyapi mushuq kriyiqkunata washashpa, masta achkayachiq chay kriyiqkunataqa.

3

Pidrum Dyuspa pudirnинwan kach'akachirqan suq kujuta

1 Suq diyam las tris di la tardi Pidruqa Jwanwan rirqanllapa Dyuspa adurana wasinman. Chay urasqam isrraylinukuna Dyusman mañakunan urasna karqan. **2** Dyuspa adurana wasimba suq yaykunammi "Shumaq Pungu" shutiq. Chay pungupim suq kuju tiyaykarqan. Payqam nasishqan diyamandapacha mana ni atirqanchu shayayta. Chaymi ayllunguna tukuy diya chay kujuta apashpa, chay Shumaq Pungupi dijaqllapa, adurana wasinman yaykuqkunata limush'nata mañanambaq. **3** Chay kujucam Pidruqa Jwanda rikashpa Dyuspa adurana wasinman yaykuykaptinqa, rrugarqan:

—Qowayllapár limush'nitata, nishpa.

4 Chaymi paykunaqa kujuta chapashpa, Pidruqa nirqan:

—Mayá, chapawayllapa, nishpa.

5 Chaymi kujuqa das chaparqan: Rinnam qowaq limush'nata, nishpa. **6** Piru Pidruqam nirqan:

—Manam nima qellayniyuqchu ni uruyuqchu kani. Piru kayshinam atini yanapashuya: Jisukristu násarinupa shutimbim niyki, atarishpa puriy, nishpa.

7 Pidruqa chayshina nishpa, allin ladu makinmanda rambashpa shayachiqtinmi, chay kujupa ch'akinguna, ñudunguna jwirtina tikrákarqan.

8 Chaymi chay kujuqa shayashpa, brinkarqan. Chay urasmandapacham atirqanna puriya. Kanan Dyusta ancha alabashpam, chay apustulkunapa pullan Dyuspa adurana wasinman yaykurqan. **9** Chayshina chay kuju purishpa, Dyusta alabaykaptinqam, yumbay chaypi kaqkuna **10** ancha ispantrashqata chaparqan: ¿Imashinaraq kach'akashqaqa? nishpallapa. Chaqa chay kujutaqam unaymandapacha rikashqallapa karqan, chay Shumaq Pungupi limush'nata mañakuykaptin.

Pidrum yach'achikurqan Dyuspa adurana wasimbi

¹¹ Chay kujum kach'akashpa, Pidruta, Jwandaqa manana dijarganchu. Chaymi suq atun kurridurpi kaykaptinllapa, anch'a achka runakuna ispan-tashqata paykunaman kalparqanllapa, chay kujuta rikanambaq. Chay kurridurmi shutiq "Gubyirnu Salumumba kurridurnin", nishpa. ¹² Chay runakunata rikashpam, Pidruqa nirqan:

—Isrraylinu masikuna, ¿imaraykutaaq anch'a ispantashqata cha-pawangillapa? ¿Ima qamkunachu noqaykunapaq yuyangi: Ancha pudirniyuq kashpa, Dyusta kasuqkuna kashpam, paykuna kach'akachishqa chay kujutaqa, nishpa? ¹³ Manam chayshinachu. Ashwanmi unay agwilunchiq Abrajamba, Isakpa, Jakubupa Dyusnin kay kujutaqa kach'akachishqa. Chaqa Dyusqam Churin Jisusta numbrashqa karqan, anch'a pudirniyuq kanambaq, paytalla kasunanchiqllapa. Piru qamkunaqam paytaqa aparcaykillapa awturidarkunaman. Chaymandaqam Gubyirnu Pilatu munaptin kach'aytapis, qamkunaqa mana munarqaykillapachu. ¹⁴ Ashwanmi chay anch'a allin mana nima uchayuq Jisusta disprisyashpa, qamkunaqa mañakurqayki, suq matansyiru runata kach'anambaq. ¹⁵ Chaymandaqam qamkunaqa wanchichirqaykillapa chay Jisus kawsachikuqtaqa. Piru Dyusqam paytaqa wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshina kawsachimuptinmi, noqaykunaqa rikashqallapa kani. Chaymi tistigunguna kanillapa. ¹⁶ Chayrayku Jisuspi kriyishpa "Kach'akay" niptiyylam, kay riqsishqayki kujuqa kach'akashpa, jwirsayuqna.

¹⁷ 'Masitakuna, yach'anim: Qamkuna mas kamachikuq runakunawan Jisusta wanchichirqaykillapa, mana yach'ashpa: Paymi Washadurninchiq, nishpa. ¹⁸ Chayta ruraptikillapam, Dyus nishqanqa kumplishqana. Chaqa unay tyimpupim Dyuspaq rimaqkuna Jisuspaq kayshina iskibrirqan: "Dyus Akrashqan Washadurmi anch'a rin ñakaq", nishpa. ¹⁹ Chayri qamkunaqa mana allikunata dijashpana, Tayta Dyuspi yuyakuylapa, chay uchaykunamanda pirdunashunambaq. Chayshina Dyuspi kriyiptinchiqmi, payqa rin animachiwaqchinchiq kushikunanchiq. ²⁰ Rinmi kach'amuq Churin Jisukristuta. Chaqa manaraq kay mundu kaptinmi, Jisusta numbrashqa karqan, Washadurninchiq kanambaq. ²¹ Lukismi Jisusqa manaraq rinchu kutimuq. Ashwanmi sylupilla rin kaq, Tayta Dyus kay mundupi tukuy ima nishqanda kumplinangaman. Chaqa Dyusqam paypaq anch'a allin rimaqkunawan unay tyimpukunapi chayshina nishqa karqan. ²² Chaymi Dyuspaq chay rimaq Muysisqa agwilunchiqkunata Jisuspaq kayshina nirqan: "Tayta Dyusmi nasyunninchiqpi rin nasichiq paypaq suq pudirniyuq rimaqta, noqata numbrawashqanshina. Chayri tukuy ima pay nishqanda kasuylapa. ²³ Chay rimaqta mana kasuqkunataqam Dyusqa wambrangunamanda akrashpa, rin chingachiq", nishpa.*

²⁴ 'Chaymi chay unay rimaq Samwilpa tyimpunmandapacha, Dyuspaq yumbay rimaqkuna Jisus kay tyimpupi rurashqambaaq rimashpa, iskibrirqanllapa. ²⁵ Chaqa Tayta Dyus chay rimaqkunawan ufrisikushqanmi noqanchiqkunapaq kashqa. Noqanchiqkunata yanapawananchiq yuyashpam, Dyusqa suq tratuta rurarqan unay agwilunchiqkunawan. Chaymi Abrajanda nirqan: "Karu willkaykiwanmi kay mundupi yumbay runakunata rini yanapaq", nishpa.* ²⁶ Chaymi Tayta Dyus Churinda wañushqanmanda kawsachimushpa, puntata

* ^{3:23} Deuteronomio 18.15, 18, 19 * ^{3:25} Génesis 22.18

noqanchiqkunaman kach'amurqan yanapawananchiq, chay mana alli rurashqanchiqta dijashpa, paypi yuyakunanchiqllapa, nishpa.

4

Pidruwan Jwandum prisurqanllapa

¹ Pidru Jwanwan chay runakunata yach'achiykaptinmi, ch'ayarqanllapa isrraylinu kurakuna, sadusiyu duktirinayuqkuna, Dyuspa adurana wasimba suldadungunapa kamachikuqnimbis. ² Pidruqam Jwanwan kayshina yach'achikuykarqan:

—Jisusqam wañushqanmanda, kawsamushqa. Chaymi yach'anchiq: Wañuqkunaqam rin kawsamuq, nishpa.

Chaypaqmi chay ch'ayamuqkunaqa ancha piñakurqanllapa. (Chaqi chay sadusiyukunaqam kriyirqanllapa: Wañuqkunaqam mana rinllapachu kawsamuq, nishpa.) ³ Chaymi Pidruta Jwanda prisushpa, aparqanllapa karsilman. Chay diya tardina kaptinmi, karsilpi dijarqanllapa qayandin diyakaman. ⁴ Piru Pidru Jwanwan yach'achikuptinmi, ancha achka runakuna Jisuspi kriyishqallapa karqan. Chaymi Jisuspi kriyiqkunaqa ullqokunallach'i 5.000na karqan.

⁵ Chaymadaqam qayandin diyaqa tandakarqanllapa chay Jirusalin-man Isrrayilpa kamachikuqniguna, kamachikuq ansyankuna, Muy-sispa liyningunata yach'achikuqkunapis. ⁶ Chaypiqam karqambis mas kamachikuq isrraylinu kura Anas shutiq. Chay Anasqam aylun Kayfaswan, Jwanwan, Alijandruwan, yumbay ullqo aylungunawambis shamushqalapa karqan. ⁷ Yumbay chay awturdarkunaqam Pidruta, Jwanda karsilmanda apachimushpa, yumbaya ch'awpinman pasachishpa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Pitaq qamkunataqa kamachishushqa, chay kujuta kach'akachinaykiqa? ¿Pipa shutinwanli myintashpa, chaytaqa rurashqallapa kangi? nishpa.

⁸ Chaymi Pidruqa, Dyuspa Santo Ispiritu ancha yanapaptin, nirqan:

—Llaqta masiy isrraylinukunapa kamachikuqniguna, kamachikuq ansyankunapis, ⁹ qamkunaqam tapuwangillapa yach'anayki: Kay runa kujuqa ¿imashinam kach'akashqa? ¿Pim paytaqa yanapashqa? nishpa. ¹⁰ Mayá, nishqaykillapa, yumbay llaqta masinchiq isrraylinukuna yach'anannllapa. Kay runa kujuqam kach'akashqa Jisukristu nasarinupa pudirninwan. Qamkunam nirqaykillapa, Jisusta kruspi wanchinanllapa. Piru Tayta Dyusqam wañushqanmanda paytaqa kawsachimurqan. ¹¹ Albañikunam mana baliq rumikunata wichukunllapa. Chayshinallam qamkunapis Jisustaqta wichukurqaykillapa. Piru Jisusqam kananqa wasipa iskinambi mas baliq rumishina.* ¹² Chayshina mana qowashqachu kanchiq suq laya washadurtaqa. Jisuslam atin washawayninchiqtaqa, nishpa.

¹³ Chayshina mana nimata manchashpachu allita rimaptinllapaqa, chay awturdarkunaqa ancha ispantashqata paykunata chaparqanllapa. Chaqi Pidruwan Jwanqam mana istudyashqachu karqan. Chaymi chay awturdarkunaqa kwintata qokarqanllapa: Kay mana baliq runakunaqam Jisuswan purishpa, ancha yach'akushqallapa, nishpa.

¹⁴ Kanan chay runa kujupismi paykunapa ñawpambi kach'akashqana shayaykarqan. Chaymi mana nimapaq atirqanllapachu kuntraytaqa.

¹⁵ Chaymi paykunaqa Pidruta, Jwanda sawaman surqorqan, chay awturdarkunalla tukuy imata parlananllapa. ¹⁶ Chaymadaqam paykunapura kayshina parlarqanllapa:

* ^{4:11} Salmo 118.22

—¿Imatam atinchiq rurayta kay runakunataqa? Chaqa kay Jirusalimbijqam yumbayna yach'anllapa: Chay kujutaqam paykuna kach'akachishqa, nishpa. Chaymi noqanchikunaga mana atinchiqchu niya "Yanqam", nishpaqa. ¹⁷ Ashwan manchachishpalla, nutifikashunllapa, kananmandaqama na pitapis willananllapa Jisuspa shutimbiqa, amana chay faman masta shikwakanambaq, nishpa.

¹⁸ Chayshina kunanakushpaqam, Pidruta Jwanda qayachirqanllapa. Chaymandaqam jurapashpa, kamachirqanllapa, amana pitapis parlachinambaq, ni yach'achinambaq, Jisuspa shutinda myintashpaqa. ¹⁹ Piru chayshina kamachiptimbismi, Pidruwan Jwanqa kayshina nirqan:

—Mayá, allita yuyayllapa. ¿Imataq mas alli Tayta Dyuspaqq? ¿Allichu qamkunata kasushunayaqa, ichu mas alli Dyusta kasunayllapa? ²⁰ Chayqa noqaykunagaq mana nimatapis atinillapachu uyaraytaqa. Ashwanmi rikashqayllapata, uyahqayllapata rinillapa yach'achikuq, nishpa.

²¹ Chayshina niptimbismi, chay awturidarkunaqa ancha jurapashpa, dijarqanllapana rinambaq. Chaqa chay kujuta kach'akachishqanraykum, yumbay runakuna Dyusta ancha alabarqanllapa. Chaymi chay awturidarkunaqa mana nimapaq atirqanllapachu kastigayta. ²² Chay kach'akashqa kujuqam masdi 40 watayuqna karqan.

Jisuspi kriyiqkunam Dyusman mañakurqan, ama manchananllapa

²³ Pidruwan Jwanqam chay kamachikuq kurakunapa, chay kamachikuq ansyankunapa dispachunmanda lluqshishpaqa, kriyiq masingunamanna rirqanllapa. Paykunataqam manyaqla tukuy ima pasashqanllapata willarqan. ²⁴ Chaymi yumbay chay kriyiq masinguna chayta yach'ashpaqa, tandanakushpa, kayshina Dyusman mañakurqanllapa:

—Taytitu Dyus, qam rurashqa kangi anaq syluta, kay pachata, mar yakuta, tukuy ima kaqkunata. ²⁵ Qamqam Santu Ispirituykiwan rimachirqayki chay unay sirbishi q agwilunchiq Dabidta. Chaymi payqa qambarq rimaaq kashpa, Santu Libruykipi kayshina iskibrirqan:

¿Imaraykutaq achka nasyungunapi tiyaqkunaga ancha piñakushpa alsakanllapa Dyuspa kuntranqa? ¿Imaraykutaq chay runakuna, warmikunaga yanqakunata yuyanllapa, Dyusta binsinallapaqa?

²⁶ Chayqa kay mundupa gubyirnungunam Dyuspa kuntran alsakarqanllapa. Kanan llaqtakunapa kamachikuqningunam tandakashpa, Tayta Dyuspa, Akrashqan Washadurpa kuntran alsakarqanllapa, nishpa.*

²⁷ Taytitu Dyus, allibraq chay Dabid iskibrishqanshina kashqa. Chaqa kay Jirusalin llaqtapi chay akrashqayki santu Churiki Jisustam kuntrarqanllapa. Chaymi chay gubyirnu Irudis, chay gubyirnu Punsysu Pilatuwan, furastirukunawan, isrraylinukunawan tandakashpa.

²⁸ Paykunam tandakashpa, rurarqan chay unay tyimpupi qam yach'ashqaykishina: "Churiytam rinllapa wanchiq", nishpa. ²⁹ Dyusitu, rikay, kananqam noqaykunatapis jurapawanllapa, qamta amma myintashushpa, yach'achikunayllapa. Chayri animuta qowayllapa, amma nimata manchashpa, qambarq yach'achikunayllapa. ³⁰ Pudirnikiwanri yanapawayllapa, qeshyaqkunata kach'akachinayllapa, santu Churiki Jisuspa shutimbi milägrukunata ruranayllapa, yumbay rikaqkuna yach'anambaq: Dyusmi anchana pudirniyuq, nishpa.

³¹ Ushyaptinllapa mañakuya Dyusmanqam, chay tandakashqanllapa lugarga ch'apsikarqan. Chay urasmi Dyuspa Santu Ispiritun paykunapa

* ^{4:26} Salmo 2.1-2

shunqonda undashpa, masta animachirqan, ama nimata manchashpachu, Dyus nishqanda rimananllapa.

Kusasninllapaqam yumbaypaq karqan

³² Jisuspi yumbay kriyiqkunam suq yuyayniyuqlла kaqlлаpa. Tukuy shunqo allipta kuyanakuqlлаpa. Chaymi mana niqllapachу: "Kay imayqam noqapalla" nishpaqa. Ashwanmi tukuy ima kaqninwan yumbaynин yanapanakuqlлаpa. ³³ Kanan Jisuspa chay dusi apustulningunam ancha pudirniyuq kashpa, kayshina yach'achikuqlлаpa: "Siñurninchiq Jisusmi wañushqanmanda allipta kawsamushqa", nishpa. Kanan Dyusqam ancha yanapaq paypi yumbay kriyiqkunata, shumaqta kawsananllapa. ³⁴⁻³⁵ Paykunaqam mayqanninda iman faltaptinqa, wakin ch'akrayuq ichu mayqan wasiyuqqa randikushpa, qellayninda apaq chay dusi apustulkuman. Paykunaqam chay mana nimayuqkunata qoqllapa. Chaymi paykunaqam napiqa mana ni mayqan pubriqa karqanchu.

³⁶ Chaypim karqan suq libita runa Jusi shutiq. Apustulkunaqam paypaq nishqa karqañ: "Birnabi shutinga", nishpa. Rimaynimbiqam Birnabiqa munan niyta "Kunswilakuq". Payqam yakupa ch'awpimbi isla allpa Chipripi nasishqa karqan. ³⁷ Chay Birnabim suq ch'akranda randikushpa, qellayninda apamushpa, apustulkunata qorqan, paykunana kriyiq masin-gunata yanapanambaaq.

5

Ananiyasmi warminwan llullakurqanllapa

¹ Karqanmi suq runa Ananiyas shutiq. Warminqam Safira shutiq. Chay Ananiyasmi warminwan, suq ch'akranda randikushpa, ² wakin qellayta piskarqanllapa. Chaymandaqam Ananiyasqa wakindalla apashpa, apustulkunata qorqan, "Yumbaymi" nishpa. ³ Chayshina llullakuptinmi, Pidruqa nirqan:

—Uyay, Ananiyas. ¿Imaraykum dijarqayki dyabluta yaykunambaq shun-qoykimanqa? Qamqam chay ch'akraykipa ch'aninda wakinda piskash-paqa, Dyuspa Santo Ispiritunda munarqayki ingañayta. ⁴ ¿Ima manachu qamba kikikipa ch'akraykiqa kashqa? Randikuptikiqam, qellayqa qambana kashqa. ¿Imaraykum llullakushqaqä kangi? Chay layata llullakushpaqach'i, qamqa yuyarqayki: Runakunatallam rini ingañaq, nishpa. Manam chayshinachu kashqa. Ashwanmi Taytanchiq Dyusta munarqayki ingañayta.

⁵ Chayshina Pidru niptinmi, Ananiyasqa chayta uyashepa, chay uras pachaman bulakashpa wañurqanna. Chaymi chayta yach'ashpaqa, yumbay ancha mancharqanllapa. ⁶ Chaymandaqam wakin wambra runakuna shamushpa, almataqa suq trapuwan liyashpana, aparqanllapa pambaq. ⁷ Chayshina kimsa uras pasashqambinam, chay almapa warminqa apustulkuna kashqanman yaykurqan. Piru payqam mana nimatapis yach'arqanchu: Qosaymi wañushqa, nishpaqa. ⁸ Chaymi Pidruqa paytapis tapurqan:

—Safira, ¿allipchu chay prisyupaqla ch'akraykitaqa randikurqayki? nishpa.

Chaymi Safiraqa nirqan:

—Arí. Chaysitupaqlam randikurqayllapa, nishpa.

⁹ Chayshina niptinmi, Pidruqa chay warmita nirqan:

—¿Imapaqmi qosaykiwanqa kunanakushpa llullakushgallapa kangi, Dyuspa Santo Ispiritunqam mana yach'anqachu", nishpach'i? Uyay, chay

qosaykita pambaqkunaqam shamuykanllapana. Nam kay pungumanna ch'ayamuykanllapa apashunambaq, qamtapis pambahuq, nishpa.

¹⁰ Chayshina niptinllam, chay warmipis chay uras Pidrupa ñawpanman bulakashpa wañurqanna. Chaymi chay pambakuqkunaqa ch'ayamushpa, ukuman yaykushpa, chay warmitapis wáñushqataná tarirqanllapa. Chaymi paytapis aparqanllapana pambaq runamba ladunman. ¹¹ Chaymi Jisuspi kriyiqkunaqa, tukuy chay wakin runakunawan chayta yach'ashpaqa, ashwamba mancharqanllapa.

Apustulkunam achka milagruckunata rurarqan

¹² Apustulkunaqam runakunapa ñawpambi achka milagruckunata ruraqlapa. Kanan Jisuspi yumbay kriyiqkunam Dyuspa adurana wasinman tandakaqllapa chay unay gubyirnu Salumumba kurridurnimbi. ¹³ Piru mana kriyiqkunaqam manchashpa, paykunawanqa mana tandakaqlapachu. Piru mana tandakashpapismi, ancha alabaqllapa Jisuspi kriyiqkunataqa. ¹⁴ Chayshinam ancha achka ullqokuna, warmikuna kriyirqanllapana Jisuspi. ¹⁵ Kanan achka runakunam qeshyaqnningunata wasinmanda surqoshpa, parakunapi kamakunapi apamushpa, ñangunapi shuyachiqlapa, Pidru chay ñanda pasaptin, ankisiya llandunllapis qeshyaqnningunata sawanda pasaptin, kach'akanambaq. ¹⁶ Asta chay sirka llaqtakunamandam achka runakunaqa Jirusalinman apamurqan qeshyaqnningunata, dyablupa ispiritungunawan lukuyashqakunata, apustulkuna kach'akachinambaq. Kanan yumbay paykunataqam kach'akachirqanllapa.

Apustulkunatam qesacharqanllapa

¹⁷ Chaymi mas kamachikuq isrraylinu kura, sadusiyu duktrinayuq runakuna apustulkunata ancha imbidyarqanllapa. ¹⁸ Chaymi paykunataqa prisushpa, karsilman wicherqanllapa. ¹⁹ Piru chay tutaqam Tayta Dyuspa suq anjlinin, karsilpa pungunda kich'ashpa, paykunata surqoshpa, nirqan:

²⁰ —Riyllapa Dyuspa adurana wasinman, chaypi shayashpa, yumbay runakunata yach'achiq, Jisuspi kriyishpa, kawsanambaqllapa.

²¹ Chayshina niptinqam, apustulkunaqa kasushpa, madrugadu Dyuspa adurana wasinman rishpa, waqpi yach'achikurqanllapa. Chaypina kaykaptinllapaqam, chay mas kamachikuq isrraylinu kura, yumbay paywan kaqkünapis mas pudirniyuq isrraylinukunata qayarqan, tandakashpa, Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunana kashpa, Pidruta, Jwanda jusganllapa. Yumbay chay kamachikuqkunaqam parlashpa, suldadukunata kach'arqanllapa, karsilmanda apamunanllapa chay apustulkunata. ²² Piru suldadukuna karsilman rishpaqam, manana tarirqanllapachu. Chaymi das kutimurqanllapa kayshina abisakuq:

²³ —Karsiltaqam tarishqallapa kani alli kirpashqata. Chay kwidakuq suldadukunaqam karsilpa pungundaqa ancha allita kwidaykarqanllapa. Piru punguta kich'ashpaqam, manana ni pitapis ukupiqa tarirqayllapachu, nishpa.

²⁴ Chayshina niptinllapaqam, chay isrraylinu kurakunapa kamachikuqninga, Dyuspa adurana wasimba suldadungunapa kamachikuqningwan, yumbay chay ancha kamachikuq kurakunawambis ancha yuyaqshpa, tapunakurqanllapa:

—Chayshinaqa ¿imaraq pasanqa? nishpa.

²⁵ Chayshina parlaykaptinqam, suq runa ch'ayamushpa, nirqan:

—Chay karsilashqaykillapa runakunaqam Dyuspa adurana wasimbi runakunata yach'achiyan, nishpa.

²⁶ Chaymi suldadukunapa kamachikuqninga suldadungunawan chay uras chay adurana wasiman rirqanllapa piskaq. Apustulkunata chaypi tarishpaqam, shumaqlla apamurqanllapa, mana maqash-pallapachu. Chaqa chay suldadukunaqam mancharqanllapa: Kay apustulkunata maqaptinchiqqach'i, runakunaqa sitawanchiqman, nishpa. ²⁷ Chaymandaqam apustulkunata ch'ayachimushpaqa, shayachirqanllapa chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpanman. Chaypi kaptinqam, chay kamachikuq kuraqa nirqan:

²⁸ —Manchu noqaykunapaqa qamkunata ancha kamachishurqaq, amakish Jisuspa shutinda myintashpaqa yach'achikungichu, nishpa. Piru qamkunaqam mana kasuwashpachu, tukuy Jirusalin llaqtapi duktrinaykita yach'achikungillapa. Kanan ashwambam munangillapa wichupawayta chay Jisus wañushqambaq, nishpa.

²⁹ Chaymi Pidruqa chay wakin apustulkunawan nirqan:

—Noqaykunapaqaq masta balin Dyusta kasunayllapa, runakunata ka-sunaymandaqa. ³⁰ Manchu qamkunapaqa Jisusta kruspi klabachishpa, wanchichirqaykillapa. Piru paytaqam Taytanchiq Dyus kawsachimushpa, ³¹ anaq sylipi allin ladumbi tiyachishpa, ancha Kamachikuq Washadurn-inchiqta rurashqa. Chaymi uchanchiqkunata dijaptinchiqqa, payqa pir-dunawaqinchiq washawanchiqllapa. ³² Chay Jisus rurashqambaqmi Dyuspa Santo Ispiritu, noqaykunapis tistigkuna kanillapa. Chaqa Tayta Dyusmi chay Santo Ispirituñda payta kasuqkunata qowashqallapa, nishpa.

³³ Chay awturidarkunaqam chayta uyashpaqa, ancha piñakushpa, chay apustulkunataqa munarqanllapa wanchiyta. ³⁴ Piru chay awturidarkunama ñuq farisiyu Gamayil shutiqmi ancha allin yach'achikuq karqan. Chaymi paytaqa yumbay runakuna ancha allita uyaqllapa. Chay Gamayilm'i shayashpa kamachikurqan, suq rratitu apustulkunata sawaman surqonanllapa. ³⁵ Chaymandaqam chay karguyuq masingunata nirqan:

—Uyawayllapa, isrraylinu masiykuna. Allita yuyayllapa. Kwidawkish mana allitachu rurangimanllapa chay runakunata. ³⁶ Yuyayllapa, manchu suq tyimpuka chay runa Tiwdas nirqan, payshi ancha kamachikuq. Kanan paytaqam 400 runakuna kasurqanllapa. Chaymandaqam suq runakuna Tiwdasta wanchiptinllapa, chay 400 sigiqkuna waqta kayta shikwakarqanllapa. ³⁷ Chaymandaqam suq tyimpu sinsuta ruraptin, alsakarqan suq kamachikuq Judas prubinsya Galiliyamanda. Paytapismi achka runakuna kasurqanllapa. Chaymandaqam chay Judasta wanchiptinllapaqa, payta sigiqkunapis waqta kayta shikwakarqanllapa. Mananam mastaqa tandakarqanllapachu. ³⁸ Chaymi kayshina kunaykillapa: Dijayllapa chay runakunata. Ama mitikuyllapachu paykunamanqa. Chaqa chay düktrinian paykunapalla kaptinqam, das rin ushyakaq. ³⁹ Piru paykuna Dyuspa duk-trinanda yach'achikuykaptinqam, qamkunaqa mana atingillapachu chin-gachiyyta. Allita yuyayllapa. Paqtakish Dyusta kuntraykangillapa, nishpa.

⁴⁰ Chay Gamayil nishqanda kasushpam, manana wanchirqanllapachu. Chaymi chay apustulkunata qayachishpa, suq lastima asutichishpa, kamachirqanllapa, amana masta Jisuspaq yach'achikunanllapa. Chaymandaqam paykunataqa kach'arqanllapanra. ⁴¹ Chayshina asutiptimbismi, chay apustulkunata ancha kushikushpa, chay awturidarkunapa ñawpanmarda lluqshirqanllapa, yuyashpa: Tayta Dyusmi akrawashqa kanchiq, kayshina Jisuspaq yach'achikushpa, ñakananchiqpaq, nishpa. ⁴² Kanan paykunaqam tukuy diyakuna Jisukristupaq masta yach'achikurqanllapa Dyuspa adurana wasimbi, achka wasikunapipis.

6*Apustulkunam numbrarqan syiti yanapakuqninda*

¹ Chay tyimpugam Jisuspi kriyikunaqa masta achkayaqlapa. Piru chay grigu rimaypi rimaqkuna piñakushpam, kayshina rimarqanllapa ibriyu rimaypi rimaq kriyiq masingunapaq:

—Grigupi rimaq biyudakunatash tukuy diya mana allitachu mikunata partinllapa, nishpa.

² Chaymi chay dusi apustulkunaqa yumbay kriyikunata tandashpa nirqanllapa:

—Noqaykunaqam Dyus nishqanda yach'achikuykani. Chaymi mana allichu, chay yach'achikuykashqayta dijashpa, mikunata partinayllapaqa.

³ Chayri masitakuna, qamkunamanda akrayllapa syiti allin yach'ayniyuq runakunata, Dyuspa Santu Ispiritunwan puriqlikunata. Paykunata numbrayllapa, chay mikunata partinanllapa. ⁴ Noqaykunaqam tukuy diya Dyusman rinillapa mañakuq. Pay nishqanda rinillapa yach'achikuq, nishpa.

⁵ Chaypaqmi Jisuspi yumban kriyikunaqa nirqan:

—Allibmi chay nishqaykillapaqa, nishpa.

Chaymandaqam akrarqanllapa suq runa Istiban shutiqta. Payqam Tayta Dyuspi ancha yuyakuq. Paypa shungombim Dyuspa Santo Ispiritun kawsaq. Paykunaqam akrarqambis Filipita, Prukuruta, Nikanurta, Timunda, Parminastapis. Akrarqambismi Ñikulasta Antyukiya llaqtamanda kaqta. Paymi yach'akushqa karqan isrraylinukunapa duktrinanda.

⁶ Chaymandaqam chay syiti runakunata apamurqanllapa apustulkunaman. Paykunaqam sawambi makinda rurashpa, Dyusman mañakurqanllapa, tukuy imapi yanapanambaq.

⁷ Chayshinam Jisuspi kriyikunaqa Dyuspaq tukuy maypi masta masta yach'achikuqlapa. Chaymi Jirusalin llaqtapiqa paykunaqa masta achkayaqlapa. Chaqa asta isrraylinukunapa achka kurangunapismi Jisuspi kriyirqanllapa.

Istibandam prisurqanllapa

⁸ Dyus yanapaptinmi, Istibanqa ancha pudirniyuq kashpa, achka milagrukunata rurargan yumbaypa ñawpambi. ⁹ Piru wakin isrraylinukuna Istibanwan tandakashpam, taripanakurqan. Paykunaqam suq sinaguga wasimanda karqanllapa. Chay wasiqam shutiq Libri Randishqa Kriyadukunapa sinagugan, nishpa. Chay kuntraqkunaqam Sirini llaqtamanda, Alijandriya llaqtamanda, prubinsky Silisyamanda, chay prubinsky Asyaman-dapis karqanllapa. ¹⁰ Piru Istibanqam Dyuspa Santo Ispiritunwan kashpa, ancha yach'ayniyuq karqan. Chaymi chay kuntraqkunaqa mana atirqanlapachu binsiyta paytaqa. ¹¹ Chaymi pagararqanllapa wakin runakunata, llullakushpa ninambaqlapa: "Istibandam uyashqa kani, ancha fiyuta Muysipaqa, Dyuspaq rimaptin", nishpa.

¹² Chayshina llullakuptinllapa uyashpam, achka runa, kamachikuq ansyanukuna, Muysipa liyningunata yach'achikuqkuna chay nishqanda kriyishpa, ancha piñakurqanllapa. Chaymi Istibanda piskashpa, rrastrakushpa, aparqanllapa Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpanman. ¹³ Kanan aparqanllapapismi chay llullakuq tistigukunata, Istibambaq kayshina rimanambaqlapa:

—Kay runaqam kutin kutin mana shaykuq ancha fiyukunata riman Dyuspa adurana wasimbaq, Muysipa liyningunapaqpis. ¹⁴ Chaqa noqaykunaqam kay Istibanda uyashqallapa kani kayshina niptin: Chay Jisus

Nasaritmanda kaqshı Dyuspa adurana wasindaqa rin bulaq. Muysismanda yach'akushqanchiq kustumbrinchikunatash rin chingachiq, nishpa.

¹⁵ Chaymi chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskuna, yumbay chaypi tiyaqkunawan chapashpa, rikarqanllapa Istibamba qaqlanda anjilshina llipyaykaqtä.

7

Istibani allita rimarqan washakanambaq

¹ Chay mas kamachikuq isrraylinu kuram Istibanda tapurqan:

—¿Allipchur chayshina nishqa kangi? nishpa.

² Chaymi Istibanaq nirqan:

—Taytakuna, masitakuna, allita uyawayllapa. Ancha pudirniyuq llipyaykaq Tayta Dyusmi rikakurqan chay punta agwilunchiq Abrajanman, chay nasyun Misuputamyapi tiyaykaptin, manaraq Aran llaqtaman riptyn tiyaq. ³ Kayshinam kamachirqan: “Llaqtaykita, yumbay aylluukunata dijashpa, riy suq lugarman. Noqam rini rikachishuq maypim kidan chay lugarqa”, nishpa. ⁴ Chayshina Dyus niptinmi, Abrajanqa chay Kaldiya nasyunmanda lluqshishpa, rirqan Aran llaqtaman tiyaq. Chaymandaqam Abrajamba taytan wañuptinqa, Dyusqa chay Abrajandaqa kay Isrrayil nasyunninchiqman apamurqan. ⁵ Piru Dyusqam mana nima irinyuq ni suq pidas ch'akritata qorqanchu Abrajandaqa. Payqam alayri kaypiqa tiyarqan. Mana goshpapismi, Abrajandaqa kayshina ufrisirqan: “Wañuptikiqam, karu willkaykikunapaq kay pachaqa rin kaq”, nishpa. Chayshinam chay Abrajandaqa ufrisirqan, manaraq ni churiyuq kaptin. ⁶ Tayta Dyusqam chay unay agwilunchiq Abrajandaqa nirqambis: “Karu willkaykikunam kay llaqtamanda rishpa, suq nasyumbi suq furastirushina rinllapa tiyaq. Ñakaq randishqa kriyadukunam rinllapa kaq. Paykunatam ancha rinllapa qesachaq 400 wata tukuya”.

⁷ Tayta Dyusqam Abrajandaqa nirqambis: “Piru kastigaqmi rini chay nasyumbi qesachakuqkunataqa. Chaymandaqam chay karu willkaykiku-naqa, chay nasyunmanda lluqshishpa, rinllapa kasuwaq kay Isrrayilpi”, nishpa. ⁸ Chaymandaqam Dyusqa Abrajanwan suq tratuta rurarqan. Paytam kamachirqan, kwirpumbi siñalta ruranambaq, ama qonqanambaq chay tratu rurashqanda. Chaymi Abrajanqa churin Isak nasiptinqa, uchu diyasniyuq kaptintlla, kwirpumbi chay siñalta rurarqan. Chayshinallam Isakpis churin Jakubuta rurarqan. Chay Jakubupismi chayshinalla rurarqan dusi churingunata. Chay dusi churingunaqam nasyunninchiq Isrrayilpa chay dusi atun ayllungunapa taytanguna karqanllapa.

⁹ 'Chay Jakubupa dusi churingunaqam punta agwilunchiqkuna karqan. Paykunaqam masan Jusita imbidyashpa randikurqanllapa, chay randiqkuna Ijiptu nasyunman apanambaqllapa. Piru Dyusqam Jusipa pullan karqan. ¹⁰ Chaymi Jusi ñakaptinqa, Tayta Dyus yumbay chay ñakashqanmada washashpa, yanaparqan, yach'ayniyuq kashpa, allita kawsanambaq. Chayshina Dyus Jusita yanapaptinmi, chay Ijiptupa gubyirnun Farunqa ancha gustarqan. Chaymi Jusita numbrarqan, Ijiptupa gubyirnun kanambaq. Paytaqam nirqambis: “Tukuy ima kaqniyta, wasiykunapi yumbay tiyaqkunatapis qam kwiday”, nishpa.

¹¹ 'Chaymandaqam Ijiptu nasyumbi Kanayan nasyumbipis ancha jwirti ambruna karqan. Chaymi mikunan mana aypaptin, chay punta agwilunchiqkunaqa ancha ñakarqanllapa. ¹² Chayshina ñakashpaqam, Jakubuqa yach'arqan: Ijiptupish kan trigu, nishpa. Chaymi chay punta bwiltata dyis churingunata Ijiptuman kach'arqan, triguta randinanllapa.

Chay churingunaqam unay agwilunchiqkuna karqan. ¹³ Chaymandaqam suq kutinda kutiriptinllapa Ijiptuman, triguta randirinambaqqqa, Jusiqa masangunata nirqan: "Noqam masayki Jusi kani", nishpa. Chayshina masanguna Jusita riqsipinqam, Ijiptupa gubyirnun Farunqa yach'arqan: Jusiqash isrraylinukunapa kastan, nishpa. ¹⁴ Chaymandaqam Jusiqa chay masangunata nirqan: "Riyllapa apamuy taytanchiqta, yumbay ayllunchiqkunata", nishpa. Chay tyimpupim 75 karqanllapa. ¹⁵ Chayshinam karqan, Jakubu yumbay ayllundin riptin Ijiptuman tiyaq. Waqpınam achka watakunamanda payqa wañurqanna. Chaymandaqam tukuy chay punta agwilunchiqkunapis achka wambrangunata dijashpaa, wañurqanllapa. ¹⁶ Jakubu wañuptinqam, kwirpunda aparqanllapa Sichin llaqtaman pambaq paypa pantyunniimbı. Chaqa Abrajanmi chay partuyundaqা randishqa karqan chay runa Jamurpa churingunamanda.

¹⁷ Tayta Dyusmi jurashpa, Abrajanda kayshina ufrisishqa karqan: "Suq nasyundam rini qoq karu willkaykikunata", nishpa. Chay ufrisishqan tyimpu kumplinan kaykaptinmi, chay Ijiptu llaqtapiqa isrraylinukuna anchana achkayashqa karqan. ¹⁸ Chay tyimpupim Ijiptipiqa suq mushuq gubyirnu kamachikurqan. Payqam mana nimatapis yach'ashqachu karqan chay Jusipa allin famambaqqqa, ancha unayna wañushqa kaptin. ¹⁹ Chay mushuq gubyirnuqam chay agwilunchiqkunataqa tukuy imapi ingañashpa, ancha gesachaq. Chaymi paykunataqa kamachirqan, ullqo wambritunguna nasiptin, wichukunanllapa wañunambaq.

²⁰ Chayshina kamachikuptinmi, chay tyimpupi Muysis nasirqan. Paytaqam Dyusqa ancha kuyaq. Kanan taytanwan mamanqam kimsa kılłata wasimbi pakashpa, kriyargan. ²¹ Chaymandaqam (chay gubyirnutu kasushpa) wichukuptinqa, chay gubyirnupu chinan chay wambrituta tarikushpa, tandashpa, wawandashina kriyargan. ²² Chaymi Muysis wiñashpaqa, tukuy imata ijiptinu runakunashina yach'akurqan. Chaymi tukuy imata rimanambaq, ruranambaqqqa ancha pudirniyuq karqan.

²³ Chaymandaqam 40 watayuqna kashpaqa, Muysisqa munarqanna riyya isrraylinu kastanda watukuq. ²⁴ Chaymi rishpaqa, rikarqan suq ijiptinu ancha maqayqaqta suq isrraylinuta. Chaymi Muysisqa chay isrraylinuta washashpa, wanchirqan chay ijiptinuta. ²⁵ Chaqa Muysisqam yu-yarqan: Isrraylinu masiykunach'i allita intyindinqallapa: Muysiswanmi Dyusqa rin yanapawaqchinchiq, ama randishqa kriyadukuna kananchiqllapa, nishpa. Piru chay isrraylinu masingunaqam mana intyindirqanllapachu. ²⁶ Qayandin diyaqam Muysisqa isrraylinukunaman kutirishpa, ishkayta tarirqan paykunapura pilyayqaqta. Chaymi munashpa alliyachiyya, paykunataqa nirqan: "Qamkuñaqam llaqta masipura kangillapa. ¿Imapaqmi pilyaykangillapa? Ama pilyayllapachu", nishpa.

²⁷ Piru chay yanya maqaqmi Muysista kumsashpa, nirqan: "¿Ima pitaq qamtaqa numbrashushqa, noqaykunapa kamachikuqniy, juyisniy়llapa kanaykiqa? ²⁸ ¿Ima munangichu noqatapis wanchiwayta qayna chay ijiptinuta wanchishqaykishina?" nishpa. ²⁹ Chayshina niptinmi, Muysisqa man-chashpa, mitikarqan nasyun Madyan shutiqman. Chaypiqam kasarashpa, ishkay wambrayuqna karqan. Piru chaypiqam furastirushina tiyarqan.

³⁰ Chaymandaqam 40 watas pasaptinna, Muysisqa chuncha lugar Sinayi urqqopaa ladumbi kaykarqan. Chay chunchapim Dyuspa anjilninqa suq yura sach'api nina lumyayqaqpi Muysisman rikakurqan. ³¹ Chaymi Muysis ancha ispantashqata chapashpa, qemikashpa mas allita rikanambaaq, uyargan Taytanchiq Dyusta kayshina niptin: ³² "Noqam chay punta agwiluykikuna Abrajamba, Isakpa, Jakubupa Dyusnin kani", nishpa.

Chayshina niqta uyashpaqam, Muysisqa manchashpa, ch'apsikarqan. Chaymi manana munarqanchu masta chapaytaqa.³³ Kanan Tayta Dyusqam paytaqa nirqan: "Ch'akikikunamanda surqoy llanqeiykita. Chaqa noqam kaypi kani. Chaymi anche santu lugarpi shayaykangi.³⁴ Noqam rikashqa kani wambraykunata Ijiptupi anche ñakaykaptinllapa. Uyashqam kani paykunata ancha waqaptin. Chaymi syilumanda shamushqa kani, chay wambraykunata ñakashqanmada washanaypaq. Kayman shamuy. Rinim qamtaqa kach'ashuq Ijiptuman", nishpa.

³⁵ 'Piru chay unay agwilunchiqkunaqam Muysista disprisyashpa, nirqanllapa: "¿Pim qamtaqa numbrashushqa, noqaykunapa kamachikuqniy, juyisniy kanaykiqa?" nishpa. Piru Tayta Dyusqam chay sach'api rikakuq anjilninwan Muysista numbrashqa karqan, chay unay agwilunchiqkunapa kamachikuqniy, washadurnin kanambaq.³⁶ Muysisimi achka milagruknata, siñalkunata rurashpa, chay unay agwilunchiqkunata Ijiptumanda surqorqan. Chaymandaqam Chupika Mar Yakupi, chunchakunapipis 40 watas tukuya mas milagrukunata rurarqan.³⁷ Chay kikin Muysisimi unay isrraylinukunataqa nirqan: "Dyus noqata numbrawashqanshinam, qamkunamanda suq runata rin numbraq, paypaq rimanambaq. Chayri payta kasuyllapa", nishpa.*³⁸ Chay Muysisimi isrraylinukunawan chuncha lugarkunapi karqan. Chaypi kaykaptinmi, Dyuspa anjilnin Sinayi urqqopa sawambi Muysista Dyus munashqanda nirqan, payna chay unay agwilunchiqkunata ninambaq. Chaymandaqam Muysisqa chay uyashqanda Dyuspa Santo Librumbi iskibirrqan, noqanchiqkunapis chayta kasushpa, tukuy tyimpu kawsananchiqlapa.

³⁹ 'Piru chay agwilunchiqkunaqam mana munarqanchu Muysista kasyutaqa. Ashwanmi payta disprisyashpa, munarqanllapa kutiya Ijiptuman.⁴⁰ Chaymi Arunda nirqanllapa: "Masayki Muysisqam noqaykunata Ijiptu nasyunmada surqowashspaqa, manana rikch'anchu. Chaymi munanillapa amitukunata ruranayki, ñawpanchiqta rinambaqlapa", nishpa.⁴¹ Chaymi suq mishiru amitunda rurarqanllapa. Chaymandaqam animalkunata wanchishpa, rupachishpa, ancha kushikushpa, adurarqanllapa chay rurashqanllapa amitunda.⁴² Chaymi Dyusqa paykunamanda akrakashpa, dijarqan, rupayta, killata, lusirukunata aduraranallapa. Chaymi Dyuspaq rimaqkuna Dyus nishqanda Santo Librumbi kayshina iskibirrqanllapa: 'Ima qamkuna isrraylinukuna chay 40 watasta chunchakunapi tiyashpachu, noqapaq wanchirqaykillapa chay animalkunata?

⁴³ Manam noqapaqchu chaytaqa rurarqaykillapa. Ashwanmi qamkunaqa chay amitu laya Muluqpa andasninda purichishqallapa kangi. Chay amitu laya lusiru Rrifan shutiqtapismi purichishqallapa kangi. Kanan qamkuna kikikim chay amitu layakunata rurashpa, adurashqallapa kangi. Chaymi noqaga Isrrayilmanda surqoshushpa, rini kach'ashuqlapa chay nasyun Babiluñapa mas waq ladunman, nishpa.*

⁴⁴ 'Chuncha lugarkunapiqam agwilunchiqkunaqa chay karpamanda adurana wasita pullan purichiqlapa, chaypi Dyusta aduraranallapa. Chay wasipim waqaychaqlapa Dyuspa liyninda chay ishkay rumi tablapishina iskibrishqata. Chaqa chay karpamanda adurana wasipaqmí Tayta Dyusqa Muysista rikachishpa nishqa karqan: "Kayshina turay", nishpa. Chaymi chay kamachishqanshina rurarqanllapa.⁴⁵ Kanan agwilunchiqkunaqam chay karpamanda adurana wasitaqa irinsyatashina ch'askirqanllapa. Chaymandaqam chay Juswiwan shamuqkuna pullan apamurqanllapa chay

karpamanda adurana wasita kay (Kanayan) nasyunman. Kaypiqam kunktraqkunata binsirqanllapa. Chay kuntraqkunataqam Dyus qatirqan, chay agwilunchiqkuna kaypi tiyanambaqlapa. Chay karpamanda adurana wasiqam kay Isrrayilpi karqan Dabid kamachikushqan tyimpukaman. ⁴⁶ Dyusmi chay unay gubyirnu Dabidpaqqqa ancha kushikurqan. Chaymi Dabidqa munarqan Dyuspa adurana wasinda ruraya, chaypi Tayta Dyus tiyanambaq. ⁴⁷ (Piru Dyusninchiqmi mana dijarganchu, chay gubyirnu Dabid wasinda ruranambaqqqa.) Ashwanmi Dabidpa churin Salumun Dyuspa adurana wasindaqa rurarqan. ⁴⁸ Piru ancha pudirniyuq Tayta Dyusqam mana tiyanchu runakuna rurashqan wasikunapiqa. Chaymi Dyuspaq rimaq Isayiyasqa Dyus nishqanda kayshina iskibrirqan:

⁴⁹ Syiliqam noqapa atun trunuy. Kay pachapiqam ch'akiykunata samicchini. Chayshina kaptinqa, ¿ima laya wasiytaraq atinmanllapa ruraya noqapaqqqa, chaypi samanaypaq? (Manam nisitanichu nima laya adurana wasita rurananllapa, chaypi samanaypaqqqa.)

⁵⁰ Chaqa noqam makiywan tukuy imata rurashqa kani, nishpa.*

⁵¹ Chayshina Dyus nishqanda nishpam, Istibanqa juyiskunata nirqan:
—Qamkunaqam unaymandapacha angu shunqoyuqla kashqallapa kangi. Mana baliq rinriyuq, shunqoyuqmi kangillapa, Dyuspi mana kriyiq runakunashina. Chay unay agwilunchiqkunashinam Dyuspa Santo Ispiritunda kuntrangillapa. ⁵² Mayá, ¿Dyuspaq mayqan rimaqtam mana gesacharqanchu chay unay agwilunchiqkunaqa? Yumbandam gesacharqanllapa, ¿manachu? Chaqa chay rimaqkuna Dyus Akrashqan Washadurpaq yach'achikuptinmi, chay unay agwilunchiqkuna paykunataqa wanchirqanllapa. Chaymandaqam chay ancha allin Washadurninchiq shamüptinqa, qamkunaqa paytapis wanchirqaykillapa. ⁵³ Chaqa qamkunaqam Dyuspa liyninda kikin anjilninguna yach'achishuptinqa, mana kasungillapachu.

Istibandalan sitashpa wanchirqanllapa

⁵⁴ Chayshina Istiban niptinmi, chay juyiskunaqa ancha piñakurqanllapa. Chaymi qech'yachirqanllapa kirungunata. ⁵⁵ Piru Istibandalan Dyuspa Santo Ispiritunwan kashpa, syiluman chapakushpa, rikarqan Dyuspa pudirninda llipyaykaqta. Rikarqambismi Jisusta, Dyuspa allin ladumbi shayaykaqta. ⁵⁶ Chaymi nirqan:

—¡Chapayllapa! Rikanim syiluta kich'akashqata. Rikanipismi Dyusmanda Shamuq Runata, Dyuspa allin ladumbi shayaykaqta, nishpa.

⁵⁷ Chayshina Istiban niptinmi, ama uyananlaparayku, chay runakunaqa rinrinllapata pambashpa, “¡Al!” qayach'akushpa, kallparqanllapa Istibanda piskaq. ⁵⁸ Piskashpaqam, chay llaqtamanda sawaman surqorqanllapa, rumikunawan sitashpa, wanchinambaqlapa. Kanan chay llullakuq tistigukunaqam sawanmada bistidungunata surqoshpa, suq chulu Sawlu shutiqta mingarqanllapa. [Nuta: Chay Sawlullam Pablupis shutirqan.] ⁵⁹ Chayshina paykuna sitaykaptinmi, Istibanqa mañakushpa nirqan:

—Siñursitu Jisus, tandayri ispirituya, nishpa.

⁶⁰ Chaymandaqam qonqorikushpa, ancha jwirtita rimashpa, nirqan:

—Siñursitu Jisus, yush'ayku ama kastigaychu kay kuntrawaqkunataqa, kayshina rurawaptinllapa, nishpa.

Chayshina nishpaqam, Istibanqa wañurqanna.

* ^{7:50} Isaías 66.1-2

8*Sawlum anche qesacharqan Jisuspi kriyiqkunata*

¹ Chay Sawlum rikashpa Istibanda wanchiptinllapaqa, yuyarqan: Allitam ruraykanllapa, nishpa.

Chay diyamandapacham Jisuspi kriyiqkunata anche qesacharqanllapa Jirusalimbıq. Chaymı yaqqıa yumbay chay kriyiqkunaqa waqta, kayta shik-wakashpa, rirqanllapa prubinsya Judiyapa, prubinsya Samaryapa lugarningunaman. Piru chay dusi apustulkunam kidargan chay Jirusalimbıq. ² Jisuspi wakin kriyiqkunaqam anche waqashpa, alma Istibanda pambar-qanllapa. ³ Piru chay Sawluqam anche qesachaq Jisuspi kriyiqkunataqa. Wasin wasin yakyushpam, rrastrashpa, runakunata, warmikunata surqoq karsilanambaq.

Filipim Jisuspa shumaq nutisyanda prubinsya Samaryapi yach'achikurqan

⁴ Chay Jirusalinmanda mitikaqkunaqam may rishqangunapi masta Jisus-paqqıa yach'achikurqanllapa:

—Jisusqam shamushqa washawananchiqllapa, nishpa.

⁵ Chay riqkunamandam suqnın Filipi shutiq. Paymi prubinsya Samaryapa suq llaqtanman rishpa, Jisukristupaq yach'achikurqan.

⁶ Chayshina yach'achikuptinmi, anche achka runakuna tandakashpa, anche allita uyaqllapa. Kanan milagrunkunata Filipi ruraptinmi rikaqlap. ⁷ Chaqa payqam Dyuspa pudirniñwan anche achka runakunamanda dyablukunata qatırqan. Chay dyablukunaqam Filipi kamachiptinlla, qayach'akushpa runakunamanda lluqshirqanllapa. Kanan achka wañushqashina kwirpuyuqkunata, kujukunatam kach'akachırqan. ⁸ Chayshina kaptinmi, chay llaqtapiqa yumbay runakuna anche kushirkurqanllapa.

⁹ Piru kargambismi suq runa Simun shutiq. Unayqam chay Samaryapi tiyaqkunata brujiyahpa, kriyishqqa karqan: Chay Simunqash anche pudirniyuq runa, nishpa. ¹⁰ Chaymi wambrakuna, byijukuna paytaqa anche allita kasuqlap. Paypaqmı niqlap.

—Dyusmi kay brujupiqa. Chaymi anche pudirniyuq kashpa, achka laya milagrunkunata atin rurayta, nishpa.

¹¹ Chaqa anche unaymandapacham paykunataqa brujiyahqa karqan. Chaymi payta kriyishpa, anche kasuqlap. ¹² Piru Filipiqa yach'achikurqan:

—Tayta Dyusmi shamushqa, payta kasushpa kawsananchiqllapa. Jisukristum Washadurninchiqqa, nishpa.

Chayshina yach'achikuptinmi, achka runakuna, warmikuna Jisukristupi kriyishpa shutikurqanllapa. ¹³ Asta chay bruju Simumbismi kriyishpa shutikurqanna. Chaymandaqam Filipi pullanna puriq. Chaymi achka milagrunkunata Filipi ruraptinqa, chaykunata rikashpa, chay Simunqa anche ispantarcyan.

¹⁴ Jirusalimbim apustulkunaqa yach'arqanllapa: Samaryanukunaqash kriyishqallapanı Jisuspi, nishpa. Chaymi chay prubinsya Samaryaman Pidruta, Jwanda kach'arqanllapa. ¹⁵ Paykunaqam Samaryaman ch'ayashpaqa, Dyusman mañakurqanllapa, Santu Ispiritunda qonambaq chay mushuq kriyiqkunata. ¹⁶ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunqam manaraq paykunamanqa shamushqachu karqan. Ashwan paykunaqam Jisuspa shutimbi yakuwanlla shutikushqallapa karqan. ¹⁷ Chaymi Pidruwan Jwanqa paykunapa sawambi makingunata rurashpa, Dyusman mañakuptinllapa, Santu Ispiritundaqa ch'askirqanllapa.

¹⁸ Chayta rikashpaqam, chay bruju Simunqa chay apustulkunataqa nirqan:

—Pagarashqayki qellayta. ¹⁹ Yanapawayllapar qamkunashina runakuna sawambí makiyta ruraptiy, Dyuspa Santu Ispiritunda ch'askinambaq, nishpa.

²⁰ Chaymi Pidruqa, Simunda nirqan:

—¿Ima qamqachu yuyangi: Atinim randiyta Dyuspa Santu Ispiritunda, nishpa? Chayshina yuyashpaqam, ringi chingaq qellaynindiki. ²¹ Qamba shunqoykiqam mana balinchu Dyuspaqqa. Chaymi qamqa mana nima dirichuyuqchu kangi ruranayki noqaykuna rurashqaytaqa. ²²⁻²³ Riqsiykim ancha malu kashqaykita. Chaqa mana allin yuyaynikunam karsilashushqashina, Dyuspi ama yuyakunayki. Chayri mana alli yuyashqaykitá dijassha, Dyusman mañakuy pirdunashunambaq. Paqta payqa pirdunashungiman, nishpa.

²⁴ Chayshina Pidru niptinmi, Simunqa nirqan:

—Siñurninchiq Jisusmanri mañakuyllapa, ama chay niwashqaykishina chin-ganaypaq, nishpa.

²⁵ Chaymandaqam Pidruwan Jwanqa Tayta Dyus nishqanda yach'achikushpa, Jisuspa shumaq nutisyandapis yach'achikurqanllapa. Chaymandaqam chay prubinsya Samaryapa suq llaqtangunapi chay shumaq nutisyata yach'achikushpa, kutirqanllapa Jirusalin llaqtaman.

Filipim parlarqan suq runa Ityupiya nasyunmanda kaqwan

²⁶ Chaymandaqam Dyuspa suq anjilnin Filipita nirqan:

—Atarishpa, sur laduman riy suq ñanda. Chay ñanqam Jirusalinmanda uran rin chuncha lugarkunata pasashpa, chay Gasa llaqtaman ch'ayashtin, nishpa.

²⁷ Chaymi Filipiqa chay kach'ashqan ñanda riqshina, tingunakurqan suq runa Ityupiya nasyunmanda kaqwan. Chay runaqam suq inuku ancha kamachikuq karqan. Chaqa Ityupiyapa gubyirnan Kandasipa tisurirummi payqa karqan. Payqam rishqa karqan Jirusalinman Dyusta aduraq. ²⁸ Chaymandaqam chutana karrumbi llaqtanmannka kutiriykarqan. Payqam Dyuspaq unay rimaq Isayiyaspa librunda liyiqshina ryikarqan. ²⁹ Chaymi Dyuspa Santu Ispiritun Filipitaqa nirqan:

—Qemikay chay runapa chutana karrunman, nishpa.

³⁰ Chaymi Filipiqa chay karruman qemikashpa, chay runata rikarqan Isayiyaspa librunda liyiykaqta. Chaymi tapurqan:

—¿Chay liyishqaykitachu intyindingi? nishpa.

³¹ Chaymi chay runaqa nirqan:

—¿Imashinam atishaq intyindiyta, mana pipis intyindichiwaptinqa? nishpa.

Chayshina nishpaqam, Filipita kumbidarqan, karrunman lluqshishpa, ladumbi tiyashpa, chay liyishqanda intyindichinambaq. (Chaymi Filipiqa chay karrumannan lluqshirqan.) ³² Chay runaqam Dyuspa Santu Librumbiqa kayshina nishqanda liyiykarqan:

Wishatashinam paytaqa aþparqanllapa wanchiq. Rutuqkunapa ñawpambiqam uñitaqa uyaritap kaykarqan. Chayshinallam paypis mana nimata rimarqanchu.

³³ Paytaqam ancha penqachirqanllapa. Chaqa allin dimandataqa manam rurqrqanllapachu. Kay pachapiqam paytaqa wanchirqanllapa, mana ni warmiyuq ni wambrayuqchu kaptin, nishpa.*

* **8:33** Isaías 53:7-8

34 Chay kamachikuq runaqam Filipita tapurqan:

—Dyuspaq chay rimaqqa ɿipaqmí chayshinaqa nin? ɿPaypaqlachu ichu suq runapaq chayshinaqa nin? Mayá, niwayri yush'ayku, nishpa.

35 Chaymi Filipiqa chay liyishqanda intyindichishpa, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achirqan: ("Chay wishashinam wañushqa, noqanchiqkunata washawananchiq", nishpa). **36** Chaymandaqam pasaqshina suq lugarpi yakuta tarirqan. Chaymi chay ityupiyanaqa Filipita nirqan:

—Kaypiqam kan yaku. ɿManachu kaypi atingiman shutichiwayta? nishpa.

—**37** Chaymi Filipiqa nirqan:

—Tukuy shunqoykiwan Jisuspi kriyiptikiqam, atini shutichishuyta, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay runaqa nirqan:

—Kriyinim: Jisukristuqam Dyuspa Churin, nishpa..

38 Chaymandaqam chay chutana karruta shayachishpa, ishkandinna ishkiranllapa. Ishkishpaqam yakuman yakyushpallapa Filipiqa chaypina shutichiwayta. **39** Yakumanda lluqshiptinllapaqam, Dyuspa Santu Ispiri-tunqa Filipiqa dasna aparqan. Chaymi chay ityupiyanaqa Filipiqa manana rikarqanchu. Piru ñannindaqam kushikushpana rirqan. **40** Kanan Filipiqa das rikakurqan Asutu llaqtapina. Chay Asutumandaqam llaqtan llaqtanna rirqan yach'achikuq Jisuspa shumaq nutisyanda. Chayshinam rirqan Sesaryá llaqtaman ch'ayashtin.

9

Chay Sawlum Jisuspi kriyirqan

1 Chaykamanqam chay Sawluqa mana shaykuq juraparqan, Jisuspi kriyiqkunata wanchinambaq. Chaymi rirqan mas kamachikuq isrraylinu kuraman, **2** urdingunata surqoshpa, Damasku llaqtaman rinambaq. Chaqa chay urdingunawancam yuyarqan yaykuya sinaguga wasikunaman, Jisuspi kriyiq ullqokunata, warmikunata prisushpa, Jirusalinman apamushpa, chaypi dimandanambaq. **3** Piru urdingunata ch'askishpa, riykaptin Damaskúmanqam, yaqqana ch'ayaptin, chay ñambiqá qonqaylla sylumanda suq ancha jwirti micha lliwyashpa, paypa rridurninda limpu achikcharqan. **4** Chaymi payqa pambaman bulakashpa, uyarqan sylumanda kayshina qayaqta:

—¡Sawlu, Sawlu! ɿImapaqmí qesachawaykangi? nishpa.

5 Chaymi payqa tapurqan:

—ɿPimir kangi, Taytitu? nishpa.

Chay qayakuqqam nirqan:

—Noqam kani Jíus. Noqatam qesachawaykangi. Manchu buyis yapukushpaqa, ikiman garruchata matqashpaqa, paylla chuqrikan. Chayshinallam qambis dañakaykangi, kayshina qesachawashpaqa, nishpa.

6 Chaymi Sawluqa ancha manchaywan ch'apsikashpa, tapurqan:

—Taytitu, ɿimatamir munangi ruranaypaq? nishpa.

Chaymi Siñurninchiq Jíusqa nirqan:—

—Atarishpa riy chay Damasku llaqtaman. Waqpim rinllapa nishuq, imata ruranayki, nishpa.

7 Sawluwan riqkunapismi uyarqanllapa chay qayakuqtaqa. Piru manam pitapis rikarqanllapachu. Chaymi ancha mancharqanllapa. **8** Sawluqam pambamanda atarishpa, manana atirqanchu nimatapis rikakuyta. Chaymi chay pullan riqkunaqa, rambahpana, aparqanllapa chay Damasku llaqtaman. **9** Chaypim kimsa diyata karqan. Chay kimsa diya tukuytam mana nimatapis rikakurqanchu, ni mikurqanchu, ni imatapis upyarganchu.

10 Chay Damaskupiqam suq runa Ananiyas shutiq tiyarqan. Paymi Jisuspi ancha yuyakuq. Chaymi Siñurninchiqqa payman rikakushpa suq musqoypishina nirqan:

—¡Ananiyas! nishpa.

Chaymi Ananiyasqa nirqan:

—¿Imamiri, Taytitu? Kaypim kani, nishpa.

11 Chaymi Siñurninchiqqa Ananiyasta nirqan:

—Atarishpa, riy chay kalli “Dirichu” shutiqman. Chay Judaspa wasinman ch’ayashpa, tapukuy suq runa Sawlu shutiqpaq. Payqam Tarsu llaqtamanda. Noqamannam mañakuykan. **12** Paymi suq musqoypishina rikashushqa, pusadanman ch’ayaykaqta, makikita sawambi ruraykaqta, mushuqmandà rikakunambaq, nishpa.

13 Siñurninchiq nishqanda uyashpaqam, Ananiyasqa nirqan:

—Taytitu, achka runakunam parlachiwashqa chay runapaqqa: “Chayqam ancha malu”, nishpa. Jirusalimbiquash qambi kriyiqkunata ancha qesachashqa. **14** Kananqash chay runaqa kamachikuq isrraylinu kurakunamanda urdingunata surqosha, kay Damaskumanna shamushqa, noqaykuna qambi kriyiqkunata prisuwananllapa, nishpa.

15 Chayshina niptimbismi, Siñurninchiqqa nirirqan:

—Riylla. Noqam chay runataqa akrashqa kani, chay furastiru runakunata gubyirmundinda, Isrrayilmanda kaqkunatapis noqapaq yach’achikunambaq. **16** Noqam paytaqa rini yach’achiq: Kayshinam ringi ñakaq noqapi kriyishqaykirayku, nishpa.

17 Chayshina Siñurninchiq niptinqam, Ananiyasqa rirqanna Sawluman. Ch’ayashpaqam, chay wasiman yakyushpa, Sawlupa sawambi makinda rurashpa, nirqan:

—Masita Sawlu, ñianda shamyuktikim, Siñurninchiq Jisus qaman rikakurqan, ¿manachu? Paymi kach’amuwashqa, mushuqmanda rikakurinayki, Dyuspa Santu Ispiritunda ch’askinayki, nishpa.

18 Chayshina niptinqam, Sawlupa ñawinmanda ishkirkhan piskadupa qarachangunashina. Chayshina ishkirkhantam, rikakurqanna. Chaymi Sawluqa chay uras atarishpa, shutikurqanna. **19** Chaymandaqam mikushpaqa, jwirsayuqna kárqan. Kanan wakin diyakunam Jisuspi kriyiqkunawanna kidarqan chay Damasku llaqtapi.

Sawlum yach’achikurqan Damaskupi

20 Chaymandaqam Sawluqa chay Damaskupiqa sinaguga wasikunapina kayshina yach’achikurqan:

—Taytanchiq Dyuspa Churinmi Jisusqa, nishpa.

21 Chayshina yach’achikuptinmi, yumbay chay uyaqkunaqa ancha ispan-tashqata ninakuqllapa:

—¿Manachu kay runaqa Jirusalimbi Jisuspi kriyiqkunata qesachashpa puriq? ¿Manachu kay Damaskumanna shamurqan, Jisuspi kriyiqkunata prisushpa, chay kamachikuq isrraylinu kurakunaman apanambaq? nishpa.

22 Piru Sawluqam ancha animakashpa, chay Damaskupi yach’achikurqan, chay isrraylinukunata binsinangaman:

—Tayta Dyusmi Akrashqan Washadurta kach’amushqana. Paymi Jisus, nishpa.

Ancha shumaqta yach’achikuptinmi, mana pipis atirqanchu nimata niyta Sawlutaqa.

Sawlum washakarqan isrraylinukunamanda

²³ Chaymanda achka diyakuna pasaptinnam, wakin isrraylinukunaqa Damaskupi tandakashpa, parlarqanllapa Sawluta wanchinanllapa.

²⁴ Chaymi chay ch'iinqikunaqa chay llaqtapa murallamba pungungunapi chishyashtin yuraqashtin shuyaqlapā, Sawlu lluqshiptin, chaypi wanchinanllapa. Piru chayshina paykuna shuyaykaptinqam, Sawluqa yach'arqanna. ²⁵ Chaymi Jisuspi kriyiqkunaqa Sawlutaqa tutap aparqanllapa, murallapa sawanda surqqoq. Chaymi chay altu murallapa sawanmanda waskakunawan suq atun kanastapi ishkichirqanllapa sawa laduman. Chayshinam washakarqan Sawluqa.

Sawlum rirqan Jirusalin llaqtaman

²⁶ Sawluqam Jirusalin llaqtaman ch'ayashpaqa, munarqan Jisuspi kriyiqkunaman tandakayta. Piru chay kriyiqkunaqam Sawlutaqa ancha mancharqanllapa. Chaqa manam kriyirqanllapachu: Sawlum allipta Jisuspi kriyishqa, nishpaqa. ²⁷ Piru chay runa Birnabim Sawluta apustulkunaman apashpa, nirqan:

—Kay Sawluqam ñambi rikashqa Siñurninchiq Jisusta. Chay Siñurninchiqmi payta parlachishqa. Kanan Damaskupim mana pitapis manchashpachu, payqa Jisuspaq yach'achikurqan, nishpa.

²⁸ Chaymi Sawluqa chay apustulkunawanna puriq Jirusalimbija.

²⁹ Kanan manam nimata manchashpachu, Sawluqa rirqan Siñurninchiq Jisuspaq yach'achiq grigupi rimaq isrraylinukunata. Piru paykunaqam Sawluwan taripanakushpa, paytaqa munarqanllapano wanchiyta.

³⁰ Chayta yach'ashpaqam, Jisuspi kriyiqkunaqa Sawluta Sesarya llaqtaman aparqanllapa. Waqmandaqam kach'arqanllapa, Tarsu llaqtanman kutinambaq.

³¹ Chaymi chay prubinsya Judiyapi, Galiliyapi, Samaryapi Jisuspi kriyiqkunaqa manana qesachaduchu kawsaqllapa. Paykunaqam Dyuspi ancha yuyukushpa, payta ancha rrispitashpa ancha animakarqanllapa. Kanan Dyuspa Santu Ispiritunmi paykunataqa ancha yanaparqan, masta achkayananllapa.

Iniyasmi kach'akarqan

³² Pidruqam puriq Jisuspi kriyiqkunata watukushpa. Chaymi rirqan watukuq Lida llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata. ³³ Waqpim tingenakurqan suq runa Iniyas shutiqwan. Chay Iniyasqam wañushqashina kwirpuyuq karqan. Chaymi mana atishpa kuyuya, uchu watas tukuya kamapilla kashqa karqan. ³⁴ Pidruqam payta nirqan:

—Iniyas, Jisukristum kach'akachishungi. Mayá, atarishpa, kamaykita allichay, nishpa.

Chayshina niptinqam, Iniyasqa kach'akashpa, dasna atarirqan. ³⁵ Chaymi Lida llaqtapi, Sharun llaqtapi tiyaqkuna chayta rikashpaqa, unay duktrinanda dijashta, Jisuspina kriyirqanllapa.

Durkasmi wañushqanmanda kawsamurqan

³⁶ Chay tyimpupiqam Jupi llaqtapi tiyarqan suq warmi Tabita shutiq. Grigu rimaypiqam chay shutinqa munan niyta "Durkas". Chay warmiqam Jisuspi ancha kriyiq. Chaymi payqa tukuy laya allikunata rurashpa, pubrikunata yanapaq. ³⁷ Piru chay tyimpupiqam chay Durkasta nanay piskaptin, wañurqanna. Chaymi kwirpunda mayllachishpa, aparqanllapa suq wasipa altunman kamakachishpa bilanambaqlapā. ³⁸ Lida llaqtaqam Jupi llaqtapa sirkambi karqan. Chaymi chay alma Durkaspa kriyiq masinguna yach'ashpa: Pidruqash Lidapi, nishpaqa, ishkay runata

kach'arqanllapa, Pidruta apamunanllapa. Chay riqkunaqam paytaqa nirqan:

—Yush'ayku kanalitan aku Jupiman, nishpa.

³⁹ Chayshina niptimmi, Pidruqa paykunawanna shamurqan. Ch'ayamuptinqam, aparqanllapa chay alma Durkasta bilaykashqanman. Chaypina kaptinqam, achka biyudakuna Pidrupa rridurninman tandakashpa, ancha waqashpa, payta rikachishpa, nirqanllapa:

—Kay mudanaytam qowarqan almita Durkas, nishpa.

⁴⁰ Chaymandaqam Pidruqa ukumanda surgorqan yumbay chay almapi kaqkunata. Kanan payqam qonqorikushpa, Dyusman mañakurqan. Chaymandaqam chay almitataqa chapashpa, nirqan:

—Tabita, atariy, nishpa.

Chayimi Durkasqa suq puñuymandashina rikch'akamushpa, wañushqanmada kawsamurqan. Pidruta rikashpaqam, tiyamurqanna.

⁴¹ Chaymandaqam Pidruqa, makinmada piskashpa, Durkastaqa shayachirqanna. Chay biyudakunata, suq kriyiq masingunatapis qayashpam, Durkastaqa kawsaqtana rikachirqan.

⁴² Chayimi rikaqkuna chay famata suqkunata parlachiptin, tukuy Jupipi tiyaqkuna yach'arqanllapa. Chayraykum achka runakuna, warmikuna Jisuspi kriyirqanllapa. ⁴³ Kanan Pidruqam achka diyata Jupi llaqtapi tiyargan Simumba wasimbi. Chay Simunqam kush'tyimbripi trabajaq qarakunata allichashpa, ama anguta chakinambaq.

10

Pidrum kamachikuq suldadu Kurnilyuwan parlarqan

¹ Sesarya llaqtapim tiyaq suq runa Kurnilyu shutiq. Paymi achka rrumanu suldadukunapa kamachikuqnin karqan. Paypa trupanmi Italianu Trupa shutiq. ² Chay Kurnilyuqam warminwan, wambrangunawan Dyusta ancha allita kasushpa, aduraqllapa. Payqam Dyusta ancha rrispitashpa, mana nima maluta munarqanchu rurayta. Chaymi tukuy diya Dyusman mañakuq. Kanan ancham yanapaq mana nimayuq isrraylinukunata, qellayta qoshpa.

³ Suq diyam las tris di la tarditach'i, Kurnilyuqa suq musqoypishina rikarqan Dyuspa anjielninda. Pay kashqanman yaykushpam, chay anjilqa nirqan:

—¡Kurnilyu! nishpa.

⁴ Chaymi Kurnilyuqa ancha manchashqata chapashpa, anjiltaqa nirqan:

—¿Imamir Taytitu? nishpa.

Chaymi anjilqa nirqan:

—Tayta Dyusmi uyashushqa, payman mañakuptiki. Pubrikunata yana-paptikim, ancha gustashqa. ⁵ Kach'ay runakunata Jupi llaqtaman, apamunambaq suq runa Simun shutiqta. Payllam Pidrupis shutin. ⁶ Tukayun Simumba wasimbim tiyaykan. Chay tukayunqam trabajan qarakunata allichashpa, ama anguta chakinambaq. Wasinqam mar yakupa manyambi. Chay Pidruqam shamushpa, rin yach'achishuq: "Kaykunata ruray", nishpa.

⁷ Chaymi chay anjil chayshina nishpa riptynqa, Kurnilyuqa suq yanapaq suldadunda, ishkay kriyadunda qayarqan. Chay suldadunmi Dyuspi kriyishpa, Kurnilyuta ancha allita yanapaq. ⁸ Chaymi chay anjil nishqanda manyaqlla parlachishpa, paykunataqa kach'arqan rinanllapa Jupiman, Simun Pidruta apamunanllapa.

⁹ Qayandinqam yaqqana Jupiman ch'ayaykaptinqa, larrdusinach'i karqan. Chay urasmi Pidruqa lluqshirqan wasipa sawanman, Dyusman mañakuq. ¹⁰ Payqam ancha mallaqnashpa, munarqanna mikuyta. Yanushpa allichanangaman mikunataqa, Pidruqa musqoypishina ¹¹ rikarqan syiluta

kich'akaykaqta. Kanan anaqmandam kay pachaman ishkimirqan atun jirgashina, watadu ch'usku manyangunamanda. ¹² Ukumbiqam karqan tukuy laya mana mikuyapaq animalkuna: wakinqam ch'usku ch'akiyuqkuna karqan; wakinqam kuli;brakuna; wakinataqmi pishqokuna karqan.

¹³ Chaykunata chapaykaptinmi, uyargan suq rimaq kayshina niqta:
—Pidru, atarishpa, wanchishpa, chaykunata mikuy, nishpa.

¹⁴ Chaymi Pidruqa nirqan:
—Taytitu, manam nunka chay laya mapa animalkunataqa mikushqachu kani, nishpa.

¹⁵ Chaymi chay niqqa nirqan:

—Taytanchiq Dyus pichashqandaqa, ama “mapam” niychu, nishpa.

¹⁶ Chayshinam pasarqan kimsa kutinda. Chaymadaqam syilumanna kutirirqan chay jirgashina ukumbi kaq animalkunawan. ¹⁷ Piru Pidruqam ancha munarqan yach'ayta chay musqoyippishina rikashqambaq: ¿Imaparaq chayshinaqa kashqa? nishpa. Chayshina ancha yuyaykaptinmi, Kurnilyu kach'ashqan runakunaqa Simumba wasimbaq tapukuykarqan. Simumba pungunman ch'ayashpam, ¹⁸ paykunataqa kayshina qayakurqanllapa:

—¿Kay wasipichu tiyan Simun Pidruqa? nishpa.

¹⁹ Kanan Pidru chay rikashqambaq yuyaykaptinmi, Dyuspa Santu Ispiri-tunqa nirqan:

—Chapakuy. Kimsa runakunam maskashuykangi. ²⁰ Atarishpa, ishkishpa, (chay mana isrraylinu kaqkunawan) riy, ama nimatapis yuyashpachu. Chaqa noqam paykunataqa kach'amushqa kani, qaman shamunanllapa, nishpa.

²¹ Chaymi Pidruqa wasipa sawanmanda ishkimirshpa, Kurnilyu kach'ashqan runakunata nirqan:

—Noqam kani Simun Pidru. ¿Imapaqmi shamushqallapa kangi? nishpa.

²² Chaymi paykunataqa nirqan:

—Noqaykunaqam shamuni, Kurnilyu kach'amuwaptin. Paymi sulladukunapa kamachikuqnin. Pay Dyusta ancha kasuptinmi, yumbay isrraylinukuna paytaqa allin runapaq riqsinnllapa. Chaymi Dyuspa suq anjilnin Kurnilyuta kayshina nishqa karqan: “Kurnilyu, Simun Pidruqa qayachiy, kay wasikiman shamushpa, Dyuspaq yach'achishunambaq”, nishpa.

²³ Chayshina niptinllapam, Pidruqa paykunata pusadanman ch'ayachirqan. Chaymi chay tutqa chay pusadapina kidarqanllapa. Qayandinqam paykunawanna Pidruqa rirqan. Wakin jupinu kriyiq masingunam yapachashpa, pullan rirqanllapa. ²⁴ Jupi llaqtamanda lluqshishpaqam, qayandinraq Sesarya llaqtamanqa ch'ayarqanllapa. Kurnilyuqam ayllungunata, yanasungunata (yanasanganata) tandashpa, Pidruuta shuyaykarqanllapa. ²⁵ Pidru ch'ayaykaptinqam, Kurnilyuqa wasinmanda lluqshirqan ch'ayachinambaq. Chaymi ñawpambi qongorikurqan, Pidruuta aduranambaq. ²⁶ Piru Pidruqam Kurnilyutaqa atarichishpa nirqan:

—Shayay. Ama adurawaychu. Chaqa noqapismi qamshina runalla kani, nishpa.

²⁷ Chaymadaqam Pidruqa Kurnilyuwan parlaqshina, wasinman yakyushpa, achka runakunata tarirqan. ²⁸ Chaymi Pidruqa yumbayta nirqan:

—Qamkunaqam yach'angillapa, noqaykuna isrraylinupa duktrinayllapam kamachiwan, noqaykunapuralla tandakanayllapa. Manam dijawanchu, qamkunawan tandakanayqa. Chaqa kamachiwanllapam, ama ni wasikipa pungunman ch'ayanaypaq. Piru Tayta Dyusmi kayshina

yach'achiwashqa: "Pidru, ama pipaqpis 'mapa', niychu", nishpa. ²⁹ Chaymi qayachiwaptiki, utqay maya shamushqa kani, mana nimatapis nishpachu. Mayá, ¿imapaqmir qayachiwashqa kangi? nishpa.

³⁰ Chaymi Kurnilyuqa nirqan:

—Kananwanqam ch'usku diyana kay urasch'i noqaga kay wasiypi ayu-nashpa, Dyusman mañakuykarqay. Las tris di la tardich'i ñawpaypi rikakurqan suq runa llipyaykaq bistiduyuq. ³¹ Chay runam niwarqan: "Kurnilyu, Dyus-man mañakuptikim, payqa uyashushqa. Pubrikunata yanapaptikim, ancha gustashqa. ³² Kach'ay runakunata Jipi llaqtaman, apamunambaq Simunda. Payllam shutin Pidrupis. Payqam ch'ayamushpa, rin kunashuq. Mar yakupa manyambim tukayun Simumba wasimbi tiyaykan. Chay tukayun-qam trabajan qarakunata allichashpa, ama anguta chakinambaq", nishpa. ³³ Chayshina niwaptinmi, utqay maya kach'arqay paykunata maskashu-nambaq. Shamushpaqam ancha allita rurashqa kangi. Kananqam yumbay kaypi kanillapa Dyuspa ñawpambi. Ancham munanillapa qamta uyashuyta, noqaykunata yach'achiwaptiki Tayta Dyus nishushqanda, nishpa.

Pidrum yach'achikurqan Kurnilyupa wasimbi

³⁴ Chaymi Pidruqa paykunata nirqan:

—Kananqam ancha allita yach'aní: Tayta Dyusqam mana ni pitapis sawachanchu. ³⁵ Ashwanmi yumbay laya runakuna payta rrispitashpa kasuptinllapaqa, wambrambaq riqsin, mayqan nasyunmanda kaptimbis. ³⁶ Jisukristuqam yumbaya Kamachikuqchinchiq. Dyusmi puntata pay-taqa kach'amurqan isrraylinukunaman, shumaq nutisyanda paykunata yach'achishpa, Dyuswan alliyananllapa. ³⁷ Qamkunaqam ancha allita yach'angi noqaykuna isrraylinukunapa nasyunniyi pasashqanda. Puntatam Jwan Shutichikuq Dyus Akrashqan Washadurpaq yach'achikushpa, achka kriyiqkunata shutichirqan. Chaymandaqam Jisukristuqa pru-binsya Galiliyapi puntata yach'achikurqan, nishpa. ³⁸ Qamkunaqam yach'angillapapis: Taytanchiq Dyusmi Churin Jisus Nasaritmanda kaqta Santu Ispiritunda qoshpa, ancha pudirniyuqta rurashqan. Chay Jisusqam allikunatalla rurashpa kawsarqan. Kanan Tayta Dyus yanapaptinmi, achka padisiq runakunata dyablumanda washarqan, nishpa. ³⁹ Jisus rurashqan-daqam Jirusalimbi, tukuy prubinsyan Judiyapi rikashqallapa kani. Chaymi noqaykunagaq tistigun kanillapa. Paytam kruspi klabashpa, wanchirqanllapa. ⁴⁰ Piru Tayta Dyusqam kimsa diyamanda kawsachimushpa, dijar-qan noqaykunaman rikakunambaq. ⁴¹ Manam yumbay runakunamanqa rikakurqanchu. Ashwanmi Dyusqa noqaykunata akrawarqan, tistigun-guna kanayllapa. Chaymi noqaykunamanlla rikakurqanqa. Chaqa al-lipta kawsamushqa kaptinmi, pay kikinwan mikushqallapa kani, (ubaspá yakunda) upyashqallapa kani. ⁴² Paymi noqaykunata kamachiwashqa, runakunata kayshina yach'achinayaqa: "Dyusmi Jisusta kach'amushqa, wañuqkunapa, kawsaqkunapa juyisnin kanambaq", nishpa. ⁴³ Kanan an-cha unay tyimpupim Dyuspaq rimaqkuna Jisuspaq kayshina nishqallapa karqan: "Mayqan paypi kriyiqqam, uchangunamanda pirdunadu rin kaq", nishspa.

Dyusmi furastirukunata Santu Ispiritunda qorqan

⁴⁴ Pidru paykunata yach'achiykaptinmi, Dyuspa Santu Ispiritunqa shamurqan chay yumbay uyaqkunaman. ⁴⁵⁻⁴⁶ Chaymi chay isrraylinu kriyiq masinguna chayta rikashpaqa, ancha ispantarqanllapa. Chaqa chay runakunamatam uyarganllapa dasitu mushuq laya rimaykunapi parlaptinllapa, Dyusta ancha alabaptinllapa. Chaymi paykunaqa

yach'arqan: Tayta Dyusqam jwirakunatapis Santu Ispiritunda qoshqa, nishpa. ⁴⁷ Chaymi Pidruqa chay kriyiq isrraylinukunata nirqan:

—Kay runakunatagan mana atinchigllapachu niyta: “Ama shutikuyllapachu”, nishpaqa. Rikay, paykunapismi noqanchiq isrraylinukunashina Santu Ispirituta ch'askishqallapa, ¿manachu? nishpa.

⁴⁸ Chayshina nishpaqam, Pidruqa kamachikurqan, shutikunallapa Jisukristupa shutimbi. Chaymandaqam Pidruta ancha rrugarqanllapa, paykunawan mas diyakunata kidanambaq. Chayshinam karqan.

11

Pidrutam anyarqanllapa

¹ Apustulkunaqam Judiyapi tiyaq isrraylinu kriyiq masingunawan yach'arqanllapa: Chay mana isrraylinu kaqkunapissi Tayta Dyus nishqambi kriyishqallapa, nishpa. ² Wakin isrraylinu kriyiq masingunaqam ancha munarqanllapa, yumbay kriyiqkunapa kwirpumbi siñalta rurananllapa, isrraylinukunashina kanambaq. Chaymi Jirusalinman kutiriptinqa, Pidruta kayshina anyarqanllapa:

³ —¿Imapaqmı rishqa kangi chay mana isrraylinu kaqkunamanqa? ¡Atatay! ¿Ima paykunawanchu mikushqa kangi? nishpa.

⁴ Chayshina anyaptinllapam, Pidruqa chay pasashqanda manyaqlla nirqan:

⁵ —Jipi llaqtapim kashqa kani. Chaypi Dyusman mañakuykashpam, suq musqoyipishina rikarqay syilumanda ishkimuqa suq atun jirgataschina, ch'usku puntanmanda watashqata. Ishkimurqanqam noqa kashqayman.

⁶ Ukonman allita chapakushpam, rikarqay achka laya mana mikuyqaq animalkunata: ch'usku ch'akiyuq animalkunata, kita animalkunata, kuli-brakunata, pishqokunata. ⁷ Chaymandaqam uyarcay suq rimaq kayshina niwaqta: “Pidru, atarishpa, wanchishpa, mikuy”, nishpa. ⁸ Chaymi noqqaq nirqay: “Taytitu, manam atinichu kay laya animalkunataqa mikuyta. Chaqa manam nunka kay mapa animalkunataqa mikushqachu kani”, nishpa.

⁹ Chaymi chay syilumanda qayawaqqqa niwarqan: “Dyus pichashqandaqa ama ‘mapa’ niychu”, nishpa. ¹⁰ Chayqam chayshinalla kimsa kutinda karqan. Chaymandaqam chay jirgashinaqa kutirirqanna syiluman.

¹¹ 'Chay urasmi kimsa runakuna ch'ayamurqan chay wasi kashqayman. Paykunatam suq furastiru runa Sesarya llaqtamanda kach'ashqa karqan apawanambaq. ¹² Awnki paykuna furastirkuna kaptimbismi, Dyuspa Santu Ispiritun niwarqan paykunawan rinaypaq, ama nimatapis yuyashpachu. Chaymi noqapa pullay rishqallapa kay sayis kriyiq masikuna. Yumbay paykunawanmi ch'ayashpa, yaykushqallapa kani suq runapa wasinman. ¹³ Chay runaqam noqaykunata kayshina parlachiwarqan: “Wasiyim rikashqa kani Dyuspa anjilninda, flawpambi shayaykaqta. Chay anjilmi noqata niwarqan: ‘Kach'ay runakunata, rinambaq Jipi llaqtaman, apamuq suq runa Simun shutiqtta. Payllam Pidrupis shutin. ¹⁴ Paymi shamushpa yach'achishunqa, imatam alli ruranayki, tukuy ayllundiki washadu kanaykillapa’”, nishpa. ¹⁵ Chaymandaqam noqa ch'ayashpa, paykunata yach'achiykaptiy, Dyuspa Santu Ispiritun paykunaman shamurqan, noqanchiqkunaman shamushqanshina.

¹⁶ Chaymi yuyashqa kani Siñurninchiq kayshina nishqanda: “Alliptam Jwan Shutichikuqqa yakuwanlla shutichikushqa. Piru Dyusmi qamkunataqa rin shutichishuqllapa Santu Ispiritumba pudirninwan, chay Santu Ispiritunwanna purinaykillapa. Manam yakuwanllachu”, nishpa. ¹⁷ Chaqa

noqanchiqkunam Siñurninchiq Jisukristupi kriyiptinchiq, Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, ¿manachu? Chayshinam chay jwira runakunatapis kikin Tayta Dyus Ispiritunda qoptinqa, ¿pitaq noqaqa kani ninaypaq Tayta Dyusta "Ama qoychu", nishpaqa?

¹⁸ Chayshina Pidru niptinmi, chay jirusaliniru kriyiq masingunaqa uyashpa, uyararqanllapana. Chaymandaqam Dyusta ancha alabarqanllapa:

—;Tayta Dyusqam chay mana isrraylinu kaqkunatapis yanapashqana, uchanganata dijashpa, tukuy tyimpupaq paywanna kawsananllapa! nishpa.

Antyukiya llaqtapim Jisuspi kriyiqkunata gesacharqanllapa

¹⁹ Kuntraqkuna Istibanda wanchishpaqam, Jisuspi achka kriyiqkunatapis gesachaqllapa. Chaymi wakin kriyiqkunaqa Jirusalinmanda mitikashpa, rirqanllapa prubinsya Finisyaman, prubinsya Chipriman, Antyukiya llaqtamambis. Waq prubinskyakunapim paykunaqa yach'achiqlapla Dyuspa shumaq nutisyanda isrraylinu masingunatalla. Manaraqmi yach'achiqlapachu chay mana isrraylinu kaqkunataqa. ²⁰ Jisuspi wakin kriyiqkunaqam chay prubinsky Chiprimanda, chay suq prubinsky Sirinipa kapitalninmanda Antyukiya llaqtaman rirqanllapa. Chaypiqam paykunaqa Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achirqan isrraylinukunata, tukuy chay mana isrraylinu kaqkunatapis. ²¹ Siñurninchiq chay yach'achikuqkunata yanapaptinmi, achka runakuna unay duktrinangunata dijashpa, Jisuspina kiryirqanllapa.

²² Kriyiq masinchiq Jiruslimbi tandakaqkunam chay famata yach'ashpaqa, Birnabita kach'argan, rinambaq Antyukiyan, chay mushuq kriyiqkunata rikaq. ²³ Birnabiqam waqman ch'ayashpaqa, rikashpa Dyus paykunata yanapashqanda, ancha kushikurqan. Chaymi paykunataqa shumaqta kunarqan, tukuy shunqo Jisusta kasushpa kawsanambaqlapla. ²⁴ Chay Birnabiqam ancha allin runa karqan. Chaqa Jisuspim ancha allita yuyakurqan. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritun chay Birnabitqa ancha yanaparqan, allita yach'achikuptin, achka runakuna, warmikuna Jisuspi kriyinanllapa.

²⁵ Chaymandaqam Birnabiqa rirqanna Tarsu llaqtaman, Sawluta maskaq. [Nuta: Chay Sawlullam Pablupis shutiq.] Tarishpaqam aparqan Antyukiya llaqtaman. ²⁶ Waqpiqam suq watata Jisuspi kriyiqkunawan tiyashpa, achka runakunata, warmikunata yach'achirqanllapa. Waq Antyukiya llaqtapim Jisukristupi kriyiqkunapaqqqa puntata "Kristyanukuna", nirqanllapa, Kristupi kriyishqanllaparayku.

²⁷ Chay tyimpupim Dyuspaq wakin rimaqkuna, Jirusalinmanda rirqan Antyukiyan. ²⁸ Suqniñmi shutirqan Agabu. Paymi rishpa, kriyiq masin-gunapa ch'awpimbi shayashpa, Dyuspa Santu Ispiritun yanapaptin, nirqan:

—Tukuy maypim ambruna rin kaq, nishpa.

Chaqa allibmi ambrunaqa karqan Rrumapa gubyirnun Klawdyu kamachikushqan tyimpupi. ²⁹ Chaymi Jisuspi kriyiqkunaqa chay Antyukiya llaqtapi parlashpa, tandarqanllapa qellayta, kach'anambaqlapla prubinsya Judiyapi tiyaq kriyiq masinchiqkunaman. Yumbaymi atishqangaman qellayta qorqanllapa. ³⁰ Chayshina ufrinda qellayta tandashpam, Birnabita, Sawluta qoshpa, kach'arganllapa, prubinsya Judiyapi tiyaq kriyiqkunapa yach'achikuq ansyanungunata qonambaq.

12

Gubyirnu Irudis Jakubuta wanchishpam, Pidruta karsilarqan

¹ Chay tyimpupim gubyirnu Irudisqa ancha gesacharqan Jisuspi wakin kriyikunata. ² Jwamba masan Jakubutam atun kuchilluwan wanchichirqan. ³ Chay mana kriyiq isrraylinukunaqam ancha gustarqan chay wanchishqanqa. Chaymi chay Irudisqa kamachikurqan Pidrutapis prisushpa, karsilman apananllapa. Chayshinam Irudisqa rurarqan Paskwa fyistapa tyimpumbi. Chay fyistapiqam mana libadurayuq tadata mikuqllapa. ⁴ Chay Irudismi Pidruta prisuchishpa, karsilman wicushsha, 16 suldadukunata kamachirqan, ch'usku ch'usku kambyananakushpa, punchawnindin, tutapnindin allita kwidanambaqlapa. Chaqa Irudisqam yuvarqan Paskwa fyista pasaptin, yumbaya ñawpanman Pidruta apanambaq, chaypi diklarachishpa, wanchinambaq. ⁵ Chayshina karsilpi suldadukuna allita kwidaykaptinmi, Jisuspi kriyikunqa Dyusman mana shaykuq tukuy shunqo mañakuykarqanllapa Pidrupaqqa.

Dyusmi Pidruta karsilmanda surqorqan

⁶ Chaymandaqam Pidruta diklarachinan diya ch'ayamuykaptinqa, chay ultimu tutá Pidruqa karsilpi puñuykarqan ishkay suldadukunapa ch'awpimbí. Alli alli ishkay kadinawan chay suldadukunapi watadu karqan. Wakin suldadukunaqam karsilpa pungunda kwidaykarqanllapa.

⁷ Piru Dyuspa suq anjilnimmi rikakurqan chay karsilpi. Chaymi limpu achikchakurqan ukupiqa. Chay anjilqam Pidruta kustillanmanda kuyuchishpa, rikch'achishpa, nirqan:

—Kanalitan atariy, nishpa.

Chayshina niptinllam, Pidrupa makingunamanda kadinakunaqa das ishkirkhan. ⁸ Chaymandaqam anjilqa nirqan:

—Wach'ukuykita allichay, llanqekita rurakuy, nishpa

Chayshina Pidru allichakaptinqam, anjilqa nirqan:

—Kapaykita rurakushpa, shamuy ikiyta, nishpa.

⁹ Chaymi Pidruqa anjilpa ikindana lluqshirqan. Piru payqam mana yach'arqanchu: ¿Alliptachu lluqshiykani ichu musqoypishina rikaykani? nishpa. ¹⁰ Piru Pidruqam chay anjilwanqa suldadukunapa ch'awpinda pasarqan. Chaymandaqam mas ñawpanman rishpaqa, suq suldadukunapa ch'awpindapis pasarqan. Chayshinam ch'ayarqanllapa karsilpa sawa pungunman. Chay jirrumanda atun punguqam gustunlla kich'akarqan. Chaymi lluqshishpaqa, chay anjilqa Pidruwan sawa ñandana rirqan. Ashla karukaq apashpaqam, sapalandana Pidrutaqa dijarqan. ¹¹ Chaymi Pidruqa yuvarqan:

—Kananqam yach'ani: Alliptam Dyusqa anjilninda kach'amushqa, Irudismanda, yumbay chay isrraylinu masiykunamanda washawanambaq, nishpa.

¹² Chayshina ancha yuyashpaqam, Pidruqa rirqan Jwamba maman Maryapa wasinman. Chay Jwanllam Markuspis shutiq. Chay wasipim ancha achka kriyiq masikuna tandakashpa, Pidrupaq Dyusman mañakuykarqan. ¹³ Pidruqam chay wasiman ch'ayashpaqa, punguta takarqan. Chayta uyashpaqam, suq china Rrudi shutiq kallparqan chapakuq: ¿Piraq punguta takaykan? nishpa. ¹⁴ Chay chinaqam rimayninmandalla Pidruta riqsishpa, ancha kushikurqan. Chaymi manaraq ni punguta kich'ashpachu, kallparqan Jisuspi kriyikunata abisaq:

—¡Käypinam Pidruqa! nishpa.

15 Chaymi chinataqa mana kriyishpachu nirqanllapa:

—Luka imash' kangi, nishpa.

Piru chinaqam nirirqan:

—Allibmiri kaypina Pidruqa, nishpa.

Paykunaqa nirqanllapa:

—Manam paychu. Chayqach'i anjilnin ima, nishpa. [Nuta: *Paykunaqam yuyarqanllapa: Pidruta kwidaq anjil ichu Pidrupa almanch'i shamushqa, nishpa.*]

16 Chayshina paykuna ninangamanqam, Pidruqa pungutaqa takaykarqanlla. Chaymi paykuna punguta kich'ashpa, payta rikashpaqa, ancha ispantarqanllapa. **17** Chaymi Pidruqa makinwan siñiyarqan uyarananllapa. Chaymandaqam paykunataqa nirqan:

—Kayshinam Tayta Dyusqa karsilmanda surqowashqa. Kay nishushqaylalapta niyllapa Jakubuta, yumbay kriyiq masinchikunata, nishpa.

Chayshina nishpaqam, Pidruqa suq lugarmanna rirqan.

18 Chaymandaqam achikaykaptinna, chay suldadukunaqa Pidru chunchana kaptinqa, mana imanayta atishpallapaqa, paykunapura anyanakurqan. Chaqa manam atirqanllapachu yach'ayta: Maypinam Pidruqa, nishpa. **19** Chaymi chay Irudisqa kamachikurqan, Pidruta maskanambaqlapa. Manana atiptinllapa tariytaqam, Irudisqa kamachikurqan, wanchinanllapa chay kwidakuq suldadukunata, Pidru chingashqanrayku. Chaymandaqam chay gubyirnu Irudisqa chay prubinsya Judiyamanda lluqshishpa, ura Sesarya llaqtaman rirqan tiyaq.

Irudismi wañturqan

20 Chay gubyirnu Irudispa nasyunnimba ladumbim ishkay llaqtakuna karqan. Suqmi shutirqan Tiru. Suqqam shutirqan Sidun. Chay llaqtakunapi tiyaqkunawanmi Irudisqa piñakushqa karqan. Piru chay ishkay llaqtapi tiyaqkunaqam ancha munarqanllapa paymanda mikunata randiyta. Chaymi Irudispa suq yanapakuqniñ Blastu shutiqwan yanasaqarqanllapa, pay yanapaptin, atinanllapa Irudiswan alliyayta. **21** Chaymi Irudisqa chay kuntrangunata "ari" nirqan, suq diya paywan parlanambaqlapa. Chay diya ch'ayaptinqam, payqa ancha shumaqta mudakushpa, dispachumbi kamachikunan trunumbi tiyaykarqan. Chaymandaqam ancha unayta rimarqan, yumbay paykuna uyanambaq. **22** Chaymi chay uyaqkunaqa ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Kay Irudisqam mana yanqa runallachu! ¡Ashwanmi payqa suq dyus! nishpa.

23 Chayshina niptinllapaqaqam, Irudisqa Dyusta mana alabashpachu, payna ancha pudirniyuqpaq tukurqan. Chaymi Dyuspa anjilninqa suq nanayta Irudista qoptin, kurushpana, wañurqan.

24 Piru chay tyimpupim Dyuspa shumaq nutisyanqa ancha shikwakarqan, tukuy maypi Jisuspaq yach'achikuptinllapa.

25 Chaymandaqam Birnabi Sawluwan chay ufrindata intrigashpa, Jirusalin llaqtamanda lluqshishpa, Antyukiya llaqtamanna kutirirqanllapa, pullan apashpa Jwanda. Payllam Markuspis shutiq.

13

Birnabi Sawluwanmi rirqan karu nasyungunaman yach'achikuq

1 Antyukiya llaqtapi tandakaq kriyintikunamandaqam karqan Dyuspaq rimaqkuna, yach'achikuqkunapis. Paykunaqam shutiqllapa: Birnabi, Simun. Chay Simunllam Yanitapis shutiq. Kargambismi suq runa Sirini llaqtamanda Lusyu shutiq. Suqqam shutiq Manayin. Payqam Galiliyapa

gubyirnun Irudispa pullan uywakashqa karqan. Suqqam karqan Sawlu (Pablu). ² Suq diyam paykunaqa ayunashpa, Tayta Dyusta aduraykarqanllapa. Chaypim Dyuspa Santu Ispiritunqa paykunata nirqan:

—Akrayllapa Birnabita, Sawlutapis, noqapaq yach'achikunan. Chaqa noqam paykunata akrashqa kani, nishpa.

³ Chaymi chay karguyuqkuna masta ayunashpa, Dyusman mañakushpa, Birnabipa, Sawlupa sawambi makinllapata rurashpa, paykunapaq Dyusman mañakurqanllapa. Chaymandaqam paykunata dispidirqanllapa, rinanlapana yach'achikuq.

Birnabiwan Pablum Chipripiyach'achikurqanllapa

⁴ Chaymandaqam Dyuspa Santu Ispiritun paykunata kamachiptin, Birnabiqa Sawluwan rirqanna Silusya llaqtaman. Waqmandaqam yakupi puriq barkupi mar yakupa ch'awpinda pasarqanllapa yakupa ch'awpimbı isla alpa Chipri shutiqman. ⁵ Chay prubinsya Chipripa Salamina llaqtanman ch'ayashpaqam, sinagua wasikunaman rishpa, chaypi Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikurqanllapa. Jwan Markusmi pullanllapa rirqan paykunata yanapashpa. ⁶ Chay Chipripa yumbay llaqtangunaman rishpam, yach'achikushpa, ch'ayarqanllapa Pafus llaqtaman. Chaypiqam payku-naqa tingunakurqan suq isrraylinu Barjisus shutiqwan. Payqam bruju karqan. Dyuspaq rimaq tukushpam, llullakushpa rimaq. ⁷ Chay brujuqam kaykarqan gubirnadur Sirjyu Pawluwan. Chay gubirnadurqam ancha yach'ayniyuq runa karqan. Paymi Birnabita, Sawluta munarqan uyyata, Dyuspaq yach'achikuptin. Chaymi paykunataqa qayachirqan. ⁸ Chay bruju Barjisusmi grigu rimaypi Ilimas shutiq. Paymi Birnabita Sawluta kuntrar-qan, chay gubirnadur ama kriyinambaq Jisuspi. ⁹ Chaymi Sawlu (payllam Pablupis shutiq), Dyuspa Santu Ispiritunwan kashpa, chay brujuta ancha chapashpa, nirqan:

¹⁰ —Qam mana allin runa llullakuqqam dyablupa churin kangi! ¡Allin kaqkunatam kuntrangi! ¿Imapaqmı qamqa Dyus nishqandaqa munangi dañachiyya? ¹¹ Chayta rurashqaykiraykum, kananqa Dyus rin kastigashuq. Suq tyimpupaqmı manana ringichu rikaq ni rupayta, nishpa.

Chayshina niptinllam, chay brujuqa sarkuna kidarqan. Chaymi maskarqan suq runata, rambashpa apanambaq. ¹² Pablu rurashqanda rikashpaqam, chay gubirnadurqa Jisuspiña kriyirqan. Kanan Dyuspaq yach'achikuptinqam, ancha ispantashqata uyarrqan.

Pablum Birnabiwan rirqanllapa Pisidya llaqtaman

¹³ Pafus llaqtamandam Pabluqa paywan kaqkunawan yakupi puriq barkuman iluqshishpa, rirqan prubinsya Panfilyapa Pirji llaqtanman. Piru Jwan Markusqam paykunamanda akrakashpa, kutirqanna Jirusalinman.

¹⁴ Chaymandaqam paykunaqa chay Pirji llaqtamanda rirqanllapa prubinsya Pisidyaya Antyukiya llaqtanman. Chaypim samana diyapi sinagua wasiman yaykushpa tiyarrqanllapa. ¹⁵ Chaypi kaqkunaqaq Muysispas librungunata Dyuspaq suq rimaqkunapa librungunata liiyikarqanllapa. Chaymandaqam chay sinagua wasipa kamachikuqninguna Pabluta, Birnabita nirqanllapa:

—Masitakuna, munashpa imata kunawaytaqar kanalitanna niwayllapa, nishpa.

¹⁶ Chayshina niptinllapam, Pabluqa atarishpa makinwan siñiyashpa uyanambaqlapa, nirqan:

—Uyawayllapa, llaqta masiy isrraylinukuna, Dyusta aduraq furastirukunapis. ¹⁷ Taytanchiq Dyusmi unay isrraylinukunata akrarqan,

suq atun nasyun kanambaqlapa. Paykuna Ijiptu nasyumbi furastirushina tiyaptinllapam, ancha achkayachirqan. Chaymandaqam chay Ijiptumanda paykunata pudirninwan surqoran. ¹⁸ Chuncha lugarkunapim chay agwilunchiqkunata 40 watakuñata agwantarqan, mana allikunata ruraptinllapapis. ¹⁹ Kanayambim syiti nasyunguna karqan. Chay nasyungunatam Tayta Dyusqa chingachirqan, unay agwilunchiq isrraylinukunata partinda qonambaq, chaypi tiyanambaqlapa. ²⁰ Chaymandaqam juyiskunata numbrarqan, 450 watakuñata chay unay isrraylinukunata rikanambaq, Dyuspaq rimaq Samwil kamachikunangaman. ²¹ Chaymandaqam Dyusman mañakurqanllapa, akranambaq suq gubyirnuta, paykunata kamachinambaq. Chaymi Dyusqa gustunllapata rurashpa, numbrarqan Sawul shutiqta, 40 watapaq gubyirnun kanambaq. Chay Sawulqam Binjamin atun ayllumanda karqan. Payqam Sispa churin karqan.

²² 'Chaymandaqam Tayta Dyusqa Sawulta kargunmanda surqosha, Dabidta numbrarqan, gubyirnu kanambaq. Dyusqam chay Dabidpaq nirqan: "Tarishqam kani Isayipa churin Dabidta. Payqam noqawan suq yuyayniyuq. Chaymi paywan ancha kushikuni. Tukuy ima munashqaytam rin ruraq", nishpa. ²³ Chay kikin Dabidpa karu willkangunamandam Jisusqa nasirqan, noqanchiqkunata washawananchiq. Chayshinam Tayta Dyusqa chay unaymandapacha ufrisikushqanda kumplishqana. ²⁴ Manaraq Jisus yach'achikuptinmi, Jwan Shutichikuq isrraylinukunata puntata yach'achirqan, tukuy ima uchangunata dijashta, shutikunallapa. ²⁵ Yaqqana wañunan tyimpu ch'ayamuptinmi, Jwanga kayshina yach'achikurqan: "Manam qamkuna yuyashqaykishina Washadurchu kani. Kanangunaraqmi chay ancha pudirniyuq Washadurqa rin shamuq. Paypa ñawpambiqam mana nimachu kani. Chaymi niykillapa: Manam balinichu ni kriyadunshina llanqemba watunda paskanayapaq" nishpa.

²⁶ Pabluqam nirqambis:

—Abrajamba karu willkan masitaykuna, yumbay qamkuna Taytanchiq Dyusta aduraqkunamat kayshina niykillapa, washadu kanaykillapa; ²⁷ Jirusalin llaqtapa kamachikuqninguna achka llaqta masingunawambismi mana yach'arqanllapachu. Jisusmi Washadurninchiq, nishpaqa. Chaqa tukuy samana diyapim sinaguga wasikunapi Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqanda liyishpapis, paykunaqa mana intyindirqanchu. Chaymi Jisusta sintinsyarqanllapa wanchinanllapa. Piru chayshina ruraptinllapaqam, kumplirqan Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqanqa. ²⁸ Chaqa chay kuntraqkunam mana nima uchata tarishpapis, Pilatuta mañarqanllapa, Jisusta wanchinambaq. ²⁹ Chayshinam Dyuspa Santo Librumbi Jisuspaq nishqa karqan: "Dyus Akrashqan Washadurtam rinllapa wanchiq", nishpa. Allibmi chay nishqan kumpliqtin, Jisuspa kwirpunda krusmanda ishkichishpa pambarqanllapa. ³⁰ Chayshina paykuna wanchiptimbismi, Tayta Dyusqa Jisusta wañushqanmada kawsachimurqan. ³¹ Chaymandaqam Jisusqa kutin kutin yach'akuqningunaman rikakurqan. Paykunaqam Galiliyamanda Jirusalinman Jisuswan shamushqallapa karqan. Kananqam runakunata, warmikunata Jisuspaq yach'achinllapa.

³² 'Chaymi noqaykuna shamushqallapa kani yach'achishuqlapa kay shumaq nutisyata, Tayta Dyus unay agwilunchiqkunata ufrisishqanda. ³³ Paykunapa karu willkangunam kanchiqllapa. Chaymi Tayta Dyusqa paykunata ufrisishqanda noqanchiqkunata kumpliwichiq, Jisusta wañushqanmada kawsachimushpa. Chayraykum Salmu ishkaypi

Taytanchiq Dyusqa Jisusta kayshina nin: "Qamqam Churiy kangi. Noqaqam kananqa kamashushqa kani, kwirpuyuq nasinayki", nishpa.* ³⁴ Dyusmi Churin Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan, kwirpun ama ismunambaq. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin: "Qamkunatam rini qoshuq chay Dabidta ufrishqaytaqa", nishpa.* ³⁵ Chayraykum suq salmupipis Dabidqa Dyusta nirqan: "Manam ringichu dijaq chay ancha kuyashqayki sribishuqpa kwirpun ismunambaqqqa", nishpa.* ³⁶ Dabidmi chay tyimpumbi Dyus nishqanda kasushpa, achka runakunata yanaparqan. Chaymandaqam wañuptinga, kwirpunda pambarqanllapa agwilungunapa ladumbi. Chaypinam Dabidpa kwirpunga ismurqan. ³⁷ Piru Jisusqam mana chayshinachu karqan. Ashwanmi Taytanchiq Dyus payta kawsachimuptin, paypa kwirpunga mana ismurqanchu. (Chaymi yach'anchiq: Dabidmi iskibrirqan Jisuspaq, nishpa.) ³⁸ Masitakuna, kay shumaq nutisyata niykillapa: Jisusmi wañushqa, uchaykikunamanda pirdunashunan, nishpa. ³⁹ Piru Muysispa liyningunataqam mana atishqallapachu kanchiq kumpiliya, uchanchiqkunamanda washakananchiqqa. Piru kananqam Jisuspi kriyiptinchiqllapa, payqa pirdunawanchiqllapa. ⁴⁰ Kwidawkish Tayta Dyusqa qamkunata kastigashungiman chay unay malu runakunataschina. Chaqa Dyuspaq rimaqkunam chay uchayuqkunapaq kayshina iskibrishqa Dyus nishqanda:

⁴¹ Uyakuyllapa qamkuna mana kriyiqkuna, grasyapi pasaqquna. Noqam milagrukunata rurashaq qamkuna mana nunka rikashqaykita, rikashpa ispantanaykillapa. Piru mayqan runa chay rurashqaypaq yach'achishuptimbismi, mana ringillapachu kriyiq. Chaymi ringillapa chingaç, nishpa.*

⁴² Chaymandaqam Pabluya yanasungunawan (yanasanganawan) sinaguga wasimanda lluqshiptinqa, chay mana isrraylinu kaqkunaqa paykunata rrugarqanllapa:

—Qaya samana diyapis noqaykunata yach'achiriway, nishpa.

⁴³ Ushyakaptin chay rriyuñun, achka isrraylinukuna, furastirukunapis tandakarqanllapa Pabluman Birnabiiman. Chay furastirukunaqam isrraylinukunapa duktrinambi ancha allita kriyishqallapa karqan. Yumbay chay tandakaqkunatam Pablwan Birnabiqa ancha kunarqan, Dyuspi mana shaykuq yuyakunanllapa: "Ancha allin kashqanraykum kuyawanchiqllapa" nishpa.

⁴⁴ Qayandin samana diyapiqam chay llaqtapi yaqqa yumbay tiyaqkunaqa tandakarqanllapa, Dyus nishqanda uyanambaq, Pablwan Birnabi yach'achikuptin. ⁴⁵ Chay yach'achikuq isrraylinukunaqam, achka runakuna tandakaqta rikashpaqa, Pablwan Birnabitu ancha imbid-yarganllapa. Chaymi ancha kuntrashpa, Pabluta musyarqanllapa:

—Manam chayshinachu. Kayshinaraqmi. Qamqam mana nimatapis yach'angichu, nishpa.

⁴⁶ Chaymi Pabluya Birnabiwan mana nimata manchashpachu, paykunata nirqan:

—Allim kashqa, Dyus nishqanda puntata qamkuna isrraylinu llaqta masiykunata yach'achishunaypaq. Lukismi qamkunaqa Dyuspa shumaq nutisyambaq yach'achishuptiyqa, malpaq piskangillapa. Chayshina rurashpaqam, qamkunaqa alabis niykangillapa: "Manam munanichu mushuq bidapi Dyuswan tukuy tyimpu kawsayta" nishpa. Chaymi kananqa chay

mana isrraylinu kaqkunata rini yach'achiq. ⁴⁷ Taytanchiq Dyusmi noqaykunata kayshina kamachiwashqa:

Noqam qamta suq michatashina rurashushqa kani. Chayri riy yumbay nasyungunaman, shumaq nutisyayta yach'achikuq, noqapi kriyiptinllapa, uchangunamanda washanappaq, nishpa.*

⁴⁸ Chayta uyashpaqam, chay mana isrraylinu kaqkunaqa ancha kushikushpa nirqanllapa:

—Tayta Dyus nishqanqam ancha allin, nishpa.

Chaymi paykunaqa ancha kriyirqanllapa Dyus nishqanda. Chaqa Dyusmi paykunata aktrashqa karqan, mushuq bidapi paywan tukuy tyimpu kawsananllapa. ⁴⁹ Chayshinam Dyuspa shumaq nutisyanda paykuna yach'achikurqan tukuy chay llaqtakunapi. ⁵⁰ Piru chay isrraylinukunaqam wakin warmi Dyuspi kriyiqkunata, wakin karguyuq runakunatapis llul-lakushpa willarqanllapa, piñakunambaq Pabluwan Birnabiwan. Chaymi paykunataqa ancha qesacharqanllapa, chay llaqtamanda qatinangaman. ⁵¹ Qatiptinllapaqam, Pabluwan Birnabiqa chay llaqtamanda lluqshishpa, llanqenllapamanda chay llaqtapa allpanda ch'apsirqanllapa. (Chaytam rurarqanllapa, yumbay yach'anambaq: Mananam nima kwintayuqchu kanillapa qamkunawanqa, nishpa.) Chaymandaqam rirqanllapa Ikuñu llaqtamanna. ⁵² Piru Jisuspi chay mushuq kriyiqkunaqam Dyuspa Santu Ispiritunwan shunqonllapapi unda kashpa, ancha kushikurqanllapa.

14

Pablum Birnabiwan Ikuñu llaqtapi yach'achikurqan

¹ Ikuñu llaqtapiqam Pabluqa Birnabiwan yaykurqan sinaguga wasiman. Chaypi paykuna yach'achikuptinmi, achka isrraylinukuna, furastirukanapis Jisuspi kriyirqanllapa. ² Piru wakin mana kriyiq isrraylinukunaqam yanqakunata rimashpa, ingañarqanllapa chay furastirukunata, Jisuspi kriyiqkunata kuntranambaqlapa. ³ Piru Pabluwan Birnabiqam mana pitapis manchashpachu, ashwan Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, achka diyakunata kidarqanllapa yach'achikushpa. Kanan Tayta Dyusqam paykunata ancha yanaparqan, milagrukunata ruranambaq, yumbay runakuna yach'anambaq: Allibmi Taytanchiq Dyusqa kuyawanchiq. Allibmi Dyusqa paykunata yanapan, paypaq yach'achikunallapa, nishpa. ⁴ Lukismi chay Ikuñupi tiyaqkunaqa wakinqa isrraylinukunawan piškakarqanllapa. Wakinnataqmi apustulkunata sawacharqanllapa. ⁵ Chaymandaqam chay isrraylinukuna wakin furastirukunawan tandakarqanllapa awturidarkunawan, Pabluita, Birnabita anyashpa, rumikunawan sitashpa wanchinallapa. ⁶ Piru chayta yach'ashpaqam, chay apustulkunaqa mitikashpa, rirqanllapa prubinsya Likuñapa kay llaqtangunaman: Listraman, Dirbiman, tukuy rridurnin kasiriyungunaman. ⁷ Yumbay chay llaqtakunapim paykunaqa yach'achikurqanllapa Dyuspa shumaq nutisyanda.

Pablutam sitarqanllapa Listra llaqtapi

⁸⁻⁹ Listra llaqtapim tiyarqan suq kuju runa. Nasishqan diyamandapacham mana nimatapis atirqanchu puriya. Chaymi Pablu yach'achikuptinqa, tiyahpalla payqa uyakuykarqan. Kanan Pabluqam chay kujuta chapashpa yuyarqan: Kay runaqam Dyuspi ancha kriyin. Chaymi atin kach'akayta, nishpa. ¹⁰ Chayshina yuyashpaqam, jwirtita rimashpa nirqan:

—¡Mayá, dirichu shayay! nishpa.

* ^{13:47} Isaías 49.6

Chaymi chay kujuqa das brinkashpa, shayashpa, purirqanna. ¹¹ Chaymi chaypi kaqkunaqa Pablu rurashqanda rikashpa, ancha jwirtita rimaynimbi nirqanllapa:

—Dyuskunam runakunapaq tikrakashpa, syilumanda shamushqallapa noqanchiqkunaman, nishpa.

¹² Chaymi Birnabipaq nirqanllapa:

—Payqam mas pwidiq dyusninchiq Jupitir.

Pablupaqqam, ancha rimashqanrayku, nirqanllapa:

—Payqam dyusninchiqkunapaq rimaq dyus Mirkuryu, nishpa.

¹³ Chay Listra llaqtapa yaykunambim karqan chay dyusnin Jupitirpa adurana wasin. Chaymi chay dyus Jupitirpa kuranga turukunata, tuktukunata aparqan chay adurana wasiman, chay turukunata wanchishpa, Pabluta, Birnabitu adurananllapa. ¹⁴ Chaymi Birnabiwan Pabluya chayta yach'ashpa, ancha malaganayashpa, mudanan rurakuykashqanda llikirqanllapa. Chaymadaqam chay runakunapa ukunman kallpashpa, ancha jwirtita kayshina nirqanllapa:

¹⁵ —;Taytitukuna, imapaqmi kaytaqa munangillapa rurawayta! Noqaykunaqam qamkunashina runakunalla kanillapa. Shamushqallapam kani qamkunata willashuq chay amitu layakunapaq. Paykunaqam mana nimapaq balinlapachu. Chay mana baliq dyuskunata dijashpana, Tayta Dyus kawsaqtalla kasuyllapa. Chaqa payqam syiluta, kay pachata, yakukunata, tukuy ima kaqkunata rurashqa. Chayri paytalla adurayllapa. ¹⁶ Unay tyimpukunapim Tayta Dyusqa runakunata dijarqan, paykuna munashqanda rurashpa purinanllapa. ¹⁷ Chayshina dijashpapismi, paykunataqa allikunata rurashpa, yach'achirqan: Kayshinam ancha allin kani, nishpa. Chaymi tamyata kach'amun; mikunanchiqta puqqochin, ama mallaq kawsananchiqllapa, ashwan kushikushpa, kawsananchiqllapa, nishpa.

¹⁸ Chayshina nishpapismi, ancha trabajus karqan, paykunata dijachinambaq, ama chay turukunata wanchishpa adurananllapaqa.

¹⁹ Chaymadaqam wakin isrraylinukuna Antyukiyamanda, Ikuñumanda ch'ayashpa chay Listra llaqtaman, inkitarqanllapa chay listranukunata, Pabluta ch'iqninanllapa. Chaymi chay runakunaqa kuntranna alsakashpa, rumikunawan ancha sitarqanllapa, Pabluta wanchinanllapa. Chaymadaqam "Pabluya wañushqana" nishpa, rrastrakushpa, aparqanllapa chay llaqtapa sawa chunchanman wichukuq. ²⁰ Wichukushpa riptynllapaqam, Jisuspi kriyiqkunaqa tandakarqan chay Pablu kashqanman. Rridurnimbi kaykaptinllapam, Pabluya atarirqan. Chaymadaqam kutirqanna chay llaqtaman. Qayandinqam Birnabiwan Dirbi llaqtaman rirqan.

²¹ Waq Dirbipiqaq Pablu Birnabiwan Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptinqa, achka runakuna, warmikuna Jisukristupi kriyirqanllapa. Chaymadaqam chay apustulkunaqa kutirqanllapa Listraman, Ikuñuman, Antyukiyaman. ²² Chay llaqtakunapiqam kriyiq masingunata kunashpa animachirqan, Dyusta allita kasunanllapa, paypi allita yuyakushpa kawsanannllapa. Paykunatam nirqambis:

—Syluman rinanchiq Dyuswan tiyaqqam, kay bidapiqa ancha rinchiqlapa padisiq, nishpa.

²³ Chay purishqanllapa llaqtakunapim allin runakunata numbrarganllapa, Jisuspi kriyiqkunapa yach'achikuq ansyanunguna kanambaqlapam. Chaymadaqam ayunashpa, Jisukristuman mañakurqanllapa, chay ansyanukunata yanapanambaq, shumaqta kawsanannllapa. Chaqa paypi kriyishqallapa karqan.

Pablum Birnabiwan kutirirqan prubinsya Sirtyamanda Antyukiya llaqtaman

²⁴ Chaymandaqam prubinsya Pisidyata pasashpa, ch'ayarqanllapa prubinsya Panfilyaman. ²⁵ Pirji llaqtapipismi yach'achikurqan Dyuspa shumaq nutisyanda. Chaymandaqam Atalyamanna rirqanllapa. ²⁶ Waqmandaqam yakupi puriq barkupi mar yakuta pasashpa, prubinsya Sirtyapa Antyukiya llaqtanman ch'ayarqanllapa. Chay llaqtapi tiyaq kriyiq masingunam Pabluta, Birnabita numbrashqallapa karqan, chay karu nasyungunaman rinanllapa, Dyus nishqanda yach'achikuq. Chayshina numbrashpaqam, Dyusman mañakushqallapa karqan, tukuy imapi paykunata yanapanambaq. Chaymi chay tariyata ushyashpaqa kutirqanllapan.

²⁷ Chaymandaqam chay Antyukiyan ch'ayashpaqa, Jisuspi kriyiqkunata tandashpa, manyaqla parlachirqan paykunawan tukuy ima Dyus rurashqanda. Parlachirqambismi Dyus chay mana isrraylinu kaqkunata yanapashqanda, paypi kriyinallapa. ²⁸ Chaymandaqam Pabluta Birnabiwan chay Antyukiyanina Jisuspi kriyiqkunawan tiyargan achka tyimputa.

15

Apustulkuna ansyanukunawanmi Jirusalinbi tandakarqanllapa

¹ Chay tyimpucqam wakin runakuna rishqa karqan prubinsya Judiyamanda Antyukiya llaqtaman. Waqpigam Jisuspi kriyiqkunata kayshina yach'achirkunllapa:

—Muysis kamachikushqanda kasushpa, kwirpuyki pi chay siñalta rurayllapa, atinaykillapa washakayta, nishpa.

² Chaymi chayshina paykuna yach'achikuptinqa, Pablutan Birnabiqa chay siñalta ruraqkunawan anyanakurqanllapa. Chaypaqmi chay Antyukiyanu kriyiq masikunaqa tandanakushpa, Pabluta, Birnabita, wakin kriyiqkunatapis kach'arqanllapa, rinambaq Jirusalinman, apustulkunata, yach'achikuq ansyanukunata tapuq chay siñalpaq. ³ Kach'aptinllapaqam, Jirusalinman riqshinaqa, prubinsya Finisyapi, prubinsya Samaryapi kriyiq masingunata watukushpa, nirqanllapa:

—Chay mana isrraylinu kaqkunapismi unay kriyishqanllapat dijashpana, kananqa Siñurninchiq Jisuspina kriyishqallapa, nishpa.

Chayta yach'ashpagam, chay Finisyapi, Samaryapi tiyaq kriyiqkunanaq ancha kushikurqanllapa.

⁴ Chaymandaqam Pablutan Birnabi Jirusalinman ch'ayaptinllapaqa, chaypi tandakaq kriyiq masinguna, chay apustul masinguna, chay yach'achikuq ansyanukunapis ancha allita ch'ayachirqanllapa. Chaymandaqam Pabluta Birnabiwan manyaqla paykunata parlachirqan: "Kayshinam Tayta Dyus tukuy imapi ancha yanapawashqallapa", nishpa.

⁵ Piru wakin farisiyuq dukturinayuqkunaqam Jisuspina kriyishqallapa karqan. Paykunaqam das shayashpa, nirqanllapa:

—Chay mana isrraylinu kriyiq masinchiqkunaqam kwirpunllapapi chay siñalta rurangallapa. Kanan kamachishun, Muysipa yumbay liyningunata kasunantllapa, nishpa.

⁶ Chayshina niptinllapaqaqam, apustulkunaqa yach'achikuq ansyanukunawan tandakashpa, parlarqanllapa chay farisiyukuna nishqambaq. ⁷ Chaymi suqniñ suq layata, suqniñ suq layata ancha ninakuptinllapa, Pidruqa atarishpa nirqan:

—Masitakuna, qamkunaqam noqapaqqa ancha allita yach'angillapa: Tayta Dyusmi akrawarqan, chay mana isrraylinu kaqkunaman rishpa, yach'achinayapaq paypa shumaq nutisyanda, paykunapis Jisuspi

kriyishpa washadu kananllapa. ⁸ Tayta Dyusqam yumbaypa shunqonda riqsin. Payqam ch'askishqana chay mana isrraylinu kaqkunatapis. Chahta yach'ananchiqllapam, paykunatapis Santu Ispiritunda qoshqa noqanchiqkunatashina. ⁹ Dyusqam mana noqanchiqkunapaqlachu. Payqam noqanchiqkunata kuyawashqanchiqshina, chay suq nasyungunamanda kaqkunatapis kuyan. Chaymi chay furastirukuna paypi kriyiptinllapa, paykunapa shunqondapis uchangunamanda pichashqana. ¹⁰ Chayshina kikin Taytanchiq Dyus chay furastirukunata ch'askiptinqa, ¿imaraykum qamkunaqa paykunata mana munangillapachu ch'askiytaqa? ¿Chayshinaqachu qamkunaqa Dyusta munangillapa kuntrayta? Chaqa Muysispa liyningunaqam suq ancha llashaq trastishina kashqa noqanchiqkunapaq chay unay agwilunchiqkunapaqpis. Chaymi mana atishqallapachu kanchiq kumpliya. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykum chay ancha llashaqta munangillapa qoyta Jisuspi chay mushuq kriyiqkunataqa?

¹¹ Ashwanmi noqanchiqkuna Jisuspi kriyiptinchiqqa, payqa ancha allin kashpa, dibaldilla washawanchiq, ¿manachu? Chayshinallam chay mana isrraylinu kaqkunatapis dibaldilla washan.

¹² Chayshina Pidru niptinmi, paykunaqa yumbay uyargarqanllapa. Kanan allita uyargarqanllapa Birnabi Pablowan kayshina parlashqanda:

—Tayta Dyusmi noqaykunawan kay milagrukunata rurashqa chay mana isrraylinu kaqkunapi, nishpa.

¹³ Chayshina parlayta ushyaptinllapaqam, Jakubuqa nirqan:

—Masitakuna, uyawayllapa. ¹⁴ Simun Pidruqam parlachiwashqana kanchiq imashinam Tayta Dyus puntata chay mana isrraylinu kaqkunata akrashqa, wambranguna kanambaq, nishpa. ¹⁵ Dyuspaaq rimaqkuna nishqanshinam allip kashiqa. Chaqa Santu Librumbiqam Dyusqa kayshina nin:

¹⁶ Tukuy ima pasaptinmi, kutirishpa allicharishaq unay gubyirnu Dabidpa bulakashqan wasinda, paypa karu willkan kamachikunan Isrrayilpi. Ashla kidashqanmandam mushuqmanda alsarishaq.

¹⁷ Chay mana isrraylinu kaqkunatapisi animachishqa kani, noqata maskawananllapa. Chäqa paykunapisi noqapi rinllapa kriyiq, nishpa.

¹⁸ Chayshinam Tayta Dyusqa chaykunata yach'achiwashqa kanchiq unay tyimpumandapacha, nishpa.*

¹⁹ 'Chaymi noqaqa nini, chay mana isrraylinu kaqkuna, unay mana baliq kriyishqanganata dijashpam, Tayta Dyusta kasuptinllapaqa, amana piñachishunllapachu. Amana kamachishhunchu, yumbay liyninchiqkunata kasunanallapaqa. ²⁰ Ashwan suq kartata iskibrishpa, paykunaman kach'ashun, kamachishpa, ama mikunambaq amitu layakunapaq mikuna rurashqanda; warmikuna runanwanlla puñunanllapa, ullqokunapis warminwanlla puñunanllapa, ama ni mikunanalipa chay urkakashpa ichu ch'uqashpa wañushqa animalkunapa aychanda; animalkunata wanchishpa, ama yawarninda mikunanalipa. ²¹ Chaqa Muysis chayshina kamachikushqanda sinaguga wasikunapiqam unaymandapacha yumbay samana diyapi yach'achikushqallapa.

²² Chaymi Jakubu chayshina niptinqa, chay apustulkunaqa, chay yach'achiukq ansysanukanawan, yumbay chaypi tandakaq kriyiq masingunawan akrarqanllapa wakin kriyiq masingunata, rinambaqlapam Pablowan, Birnabiwan Antyukiya llaqtaman. Suqtam akrarqanllapa Judasta. Payllam Barsabaspis shutiq. [Nuta: Payqam mana Judas

Iskaryutichu karqan.] Suqtaqam akrarqanllapa Silasta. Chay ishkay runakunaqam kriyiq masingunapaq ancha baliqkuna karqan. ²³ Kanan paykunawangam kay kartata iskibrishpa kach'arqanllapa:

"Kuyashqay kriyiq masitakuna Antyukiyapi, Siryapi, Silisyapi tiyaqkuna, qamkuna mana isrraylinu kaqkunata napaykuykillapa kay Jirusalin llaqtamanda noqaykuna apustulkuna, yach'achikuq ansysanukuna, Jisuspi yumbay kriyiqkunawan. ²⁴ Yach'ashqallapam kani kay Jirusalinmandash wakin kriyiq masinchiqkuna gustunlla shamushqa qamkunaman, mana kach'amuptiylapachu. Paykunash qamkunata kamachishushqa, noqaykuna isrraylinukunapa siñalniy়lapata kwirpuykillapapi ruranaykillapa, Muysis kamachikushqanda kasunaykillapa. Chayshina rurashpaqam, paykuna qamkunataqa ancha piñachishushqallapa, nishpa. ²⁵ Chaymi noqaykunaqa yumbayni, allita yuyashpa, akrahsqallapa kani wakin allin kriyiq masinchiqkunata, kay ancha kuyashqanchiq masitanchiq Birnabiwan, Pabluwan shamananllapa qamkunata watukushuq. ²⁶ Kay masitanchiqkunaqaam wañun kawsan Siñurninchiq Jisukristupaq yach'achikushpa. ²⁷ Shamushepa Judas Silaswanmi qamkunata masta rinllapa nishuq kay kartayllapapi kunashushqayapaq. ²⁸ Dyuspa Santu Ispiritunqam mana munanchu qamkuna ñakanaykillapa. Chayshinallam noqaykunapis mana munanillapachu ñakanaykillapa. Chaymi mana kamachiykillapachu, Muysispa yumbay liyningunata kasunaykillapaqa. Ashwanri kaykunatalla kasuyllapa: ²⁹ Amar mikuyllapachu yanqa amitu layakunapaq ufrisishqan mikunataqa. Animalkunata wanchishpa, yawarnindaqa ama mikuyllapachu. Urkakashqa animalkunapa aychandapis ama mikuyllapachu. Qamkuna runakuna, warmikiwanlla puñuyllapa. Qamkuna warmikunapis runaykiwanlla puñuyllapa. Kay iskibrishushqayta kasushpaqam, allita ringillapa ruraq. Mayá masitakuna, rikanakushun. Dyus qamkunata yanapashunqa. Chaytallam niykillapa", nishpa.

³⁰ Chayshina paykuna iskibrintinqam, chay kach'adungunaqa Antyukiya llaqtaman rirqanllapa. Waqman ch'ayashpaqam, kriyiq masingunata tandachishpa, chay kartata qorqanllapa. ³¹ Chaymi chay kartata liyishpa, chay antyukiyanu kriyiq masingunaqa ancha kushikurqanllapa. ³² Chaymandaqam Judasqa Silaswan Dyuspaq rimaqkuna kashpa, paykunata kunwilashpa, ancha animachirqanllapa. ³³ Kanan Judas Silaswan-qam achka diyakunata chay Antyukiyapi kriyiq masingunawan tiyarqanllapa. Chaymandaqam kutirinanllapa diyapiqa chay kriyiq masingunaqa paykunata ancha shumaqta abyarqanllapa, kutirinanllapa Jirusalinman chay kach'ashqanganaman. ³⁴ Piru Silasqam munashpa kidayta, chay Antyukiyapi kidarqan. ³⁵ Pablupismi Birnabiwan chay Antyukiyapi kidarqanllapa. Chaypiqam achka kriyiq masingunawan yach'achikurqanllapa Jisuspa shumaq nutisyanda.

Pablum akrakashpa Birnabimanda suq kutinda rirqan yach'achikuriq

³⁶ Chaymandaqam suq diyakuna pasaptinga, Pabluqa Birnabita nirqan: —Masita Birnabi, aku watukuriq kriyiq masinchiqkunata yumbay chay yach'achikushqanchiq llaqtakunaman. Mayá,aku rikaq imashinaraq puriykanllapa, nishpa.

³⁷ Birnabiqam munarqan pullanllapa Jwan Markusta apayta. ³⁸ Piru Pabluqam yuyarqan: Mananam allichu kay Jwan Markusta apananchiqqa, nishpa. Chaqa suq kutinmi paykunawan riykashpa, Panfilyaman ch'ayaptinllapaqa, paykunamanda akrakashpa, kutishqa karqan.

Mananam rirqanchu paykunata yanapaqqa. Chaymi Pabluga manana munarqanchu pullanllapa rinambaqqqa.³⁹ Chaypaqmi Pabluga Birnabiwan anyanakurqan akrakanangaman. Chaymandaqam Birnabiqa Jwan Markusta apashpa, yakup sawanda puriq barkupi rishpa, ch'ayarqanllapa yakupa ch'awpimbi isla allpa Chipriman.⁴⁰ Pablunataqmi Silasta akrarqan, pullan rinambaqq. Chaymi chay antyukiyau kriyiq masinchikunaqa Dyusta ancha rrugarqan, Pabluta, Silasta yanapanambaaq tukuy may rishqanganapi.⁴¹ Chayshina ishkandin prubinsya Siryata, prubinsya Silisyata pasaqshinam, achka lugarkunaman rirqan, kriyiq masingunata animachinanllapa.

16

Timutiyum Pablwan, Silaswan rirqan

¹ Pablwan Silas rishpaqam, ch'ayarqanllapa Dirbi llaqtaman, Listra llaqtaman. Listripiqam paykunaqa tingunakurqan kriyiq masin Timutiyu shutiqwan. Chay Tímutiypá mamanmi unaymandápacha Jisuspi kriyishqa karqan. Chay mamanmi nasyun Israyilmanda karqan. Taytanqam nasyun Grisyamanda karqan. ² Chay Listripi, Ikuñupi tiyaqku-naqam Timutiyupaqqqa nirqanllapa: "Payqam ancha allin", nishpa. ³ Piru chay llaqtakunapi tiyaq isrraylinukunaqam yach'arganllapa: Taytanqash nasyun Grisyamanda. (Manan nasyunninchiq isrrayilmandachu), nishpa. Piru Pablugam Timutiyuta munarqan apayta yapachanambaaq. Chaymi isrraylinukuna ama piñakunanllapa, paykunapa kustumbrinda rurashpa, Pabluga Timutiyupa kwirpumbi isrraylinukunapa siñalninda rurachirqan. ⁴ Chaymi Timutiyupis Pablwananna rirqan. Kanan yumbay llaqtakunaman ch'ayashpaqam, Jisuspi kriyikunata shumaqta kayshina yach'achirqanllapa:

—Jirusalinmanda apustulkuna, yach'achikuq ansyanukuna kay kartapi kayshina kunawashqa kanchiq, nishpa.

⁵ Chay llaqtakunapi paykuna yach'achikuptinqam, Jisuspi kriyiq masin-gunaqa mas allita kriyirqanllapa. Achka mana kriyikunapismi, tandakashpa uyakuq, Jisuspi kriyirqanllapa. Chayshinam Jisuspi kriyikunqa yumbay diya masta achkayarqanllapa.

Pablum musqoyipishina rikarqan suq runata

⁶ Dyuspa Santu Ispiritunmi mana munarqanchu Pabl Silaswan Timutiyuan prubinsya Asyaman rinanllapa yach'achikuqqa. Chaymi Asyaman manana rishpa, pasarqanllapa prubinsya Frijyata, prubinsya Galasyata,⁷ prubinsya Misyapa manyanman ch'ayashtin. Chay prubinsyamanda munaptinllapa riyta prubinsya Bitiñamanmi, Jisuspa Santu Ispiritunqa nirqan: "Ama riylapachu chay prubinsyamanqa", nishpa. ⁸ Chaymi paykunaqa chay prubinsya Misyatá pasashpa, ura Truwasa llaqtaman rirqanllapa. Chay Truwasaqam barkukunapa shayanan lugar karqan. ⁹ Chay llaqtapiqam chay tutaqsa suq musqoyipishina Pabluga suq runa prubinsya Masiduñamanda kaqta rikarqan. Chay runaqam ñawpambi shayashpa, ancha rrugashpa nirqan:

—Yush'ayku, shamuyri kay chimba Masiduñaman, noqaykunata yana-pawanayki, nishpa.

[Nuta: Chay Truwasa llaqtapim kay libruta iskibriq Lukas tandakarqan Pablwan, Silaswan Timutiyuan.]

10 Chayshina Pablu chay musqoyipishina rikaptinmi, noqaykunaqa utqay maya rirqayllapa Masiduñaman. Chayshinam yach'arqayllapa: Dyusmi qayawanchiq, waqpipis yach'achikunanchiq shumaq nutisyanda, nishpa.

Pablum Silaswan Filipus llaqtaman rirqanllapa

11 Truwas llaqtamandaqam yakupi puriq barkupi mar yakuta pasar-qayllapa yakupa ch'awpimbi isla allpa Samutrasya shutiqman. Qayandinqam chay barkupi ch'ayarqayllapa Napulis llaqtaman. **12** Chay llaqtamandaqam ch'akipna rirqayllapa Filpus llaqtaman. Chay Filipusqam prubinsya Masiduñapi kashhpapis, Rrumamanda kaq runakunapa llaqtan karqan. Chaymi chay Filipus prubinsya Masiduñapa mas kamachikuq llaqtan karqan. Chay llaqtapim wakin diyakunata tiyarqanillapa. **13** Yach'arqayllapa: Isrraylinukunam suq rriyupa ladunman rinllapa, Dyusman mañakuq, nishpa. Chaymi suq samana diyapi chay llaqtamanda lluqshishpa, chay lugarman rirqayllapa, paykunawan Dyusman mañakuq. Ch'ayashpaqam, tarirqayllapa wakin warmikuna tandakashqata. Chaymi noqaykunaqa tiyashpa, paykunata Jisuspaq yach'achirqayllapa. **14** Chay warmikunamanda suqniimmi shutirqan Lidy. Payqam Tiyatira llaqtamanda karqan. Randikugmi grañati sida trapukunata. Chay Lidyaqam Taytanchiq Dyustalla aduraq. Pablu yach'achikushqanda uyaykaptinmi, Dyusqa Lidyapa shunqonda kambyarqan, shumaqta ch'askinambaq Pablu nishqanda. **15** Chaymi chay Lidyaqaq tukuy ayllundin munaptin shutikuya, noqaykunaqa shutichirqayllapa. Chaymandaqam chay Lidyaqaq kayshina rrugawarqanllapa:

—Qamkuna riqsiwashpa: Kay Lidyam allipta Siñurninchiqpi kriyin, nish-paqa, aku wasiyman, pusadata qoshunayllapa, nishpa.

Chayshina kutin kutin niwaptinllapaqam, noqaykunaqa wasinman rishpa, paywan kidarqayllapa.

Filipus llaqtapim Pabluta Silasta prisurqanllapa

16 Suq diyam riyakshpallapa Dyusman mañakunan lugarmen, suq chianwan tingunakurqayllapa. Chay chinapa shunqombim dyabluwa ispiritun tiyaq. Chaymi dyablu rimachiptin, payqa brujashina swirtipaq rimaq. Kanan chay chinaqam randishqa kriyada karqan. Chaymi swirtipaq rimaptin, patrunningunaqa qellayta anchana ganaqllapa. **17** Chaymandaqam chay chinaqa Pablupa, noqaykunata ikiyta purirqan, qayach'akushpa:

—¡Kay runakunaqam sylupi tiyaq Dyusta kasunllapa! ¡Chaymi shamushqallapa, qamkunata yach'achishuq, uchaykikunamanda washakanaykillapa! nishpa.

18 Chayshinam qayach'akushpa, tukuy diya ikiy়lapata puriq. Chaymi Pablula chay dyabluwan piñakushpa, tikrakashpa nirqan:

—Jisukristupa shutinwanmi kamachiyki, lluqshiy kay chinamanda, nishpa.

Chaymi chayta niptinlla, chinamandaqa das lluqshirqan dyabluqa.

19 Kanan chay chinapa patrunningunaqam manana atirqanllapachu chay kriyadanmanda qellayta ganaytaqa. Chaymi Pabluta, Silasta piskashpa, aparqanllapa llaqtapa plasanman, awturidarkunapi dimandanambaq.

20 Chay juyiskunata ñawpambim kayshina nirqan:

—Kay isrraylinu runakunaqam kayman shamushpa, llaqta masinchiqkunata piñachishpa, anchana sh'uqyachiykan. **21** Chaqa mana baliq kustum-bringunatam kaypiqa yach'achiwaykanchiq. Piru rrumanukuna kashpam, mana atinchiqchu chay yach'achikushqanda ruraytaqa, nishpa.

22 Chaymi yumbay chay runakuna Pablupa Silaspa kuntran alsakaptinllapa, chay juyiskunata kamachirqan, Pabluta, Silasta llushtichishpa,

maqananllapa qerukunawan. ²³ Suq lastima maqashpaqam, aparqanllapa karsilaq. Chaymandaqam chay karsiliruta jurapashpa, kamachirqanllapa:

—Amakish dijangichu lluqshinanllapa, nishpa.

²⁴ Chayshina kamachiptinllapam, chay karsiliruqa Pabluta, Silasta karsilpa uku kuchunman apashpa, ush'kuyuq qerukunapa ch'awpimbi ch'akingunata apritarqan, ama mitikananllapa.

²⁵ Piru ch'awpi tutatach'i Pablu Silaswan Dyusman mañakushpa, imnukanata kantaqlapam. Chay wakin prisukuna uyaykaptin, ²⁶ qongaylla ancha jwirti timblur karqan. Chaymi timblurwanqa chay karsilpa pirqangunaqa pachan pachan partikarqan. Pungungunapismi kich'akarqan. Kanan chay prisukunamandam kadinakuna pitikashpa, ishkirkqan. ²⁷ Chaymi chay karsiliru rikch'akashpa, pungukunata kich'araykaqta rikashpaqa, yuyarqan: Prisukunaqach'i mitikashqana. ¿Imanashaqnar kananqa? nishpa. Chaymi atun kuchillunda surqorqan wanchikanambaq. ²⁸ Piru Pabluqam das qayrquan:

—Ama wanchikaychu. Kaypim yumbayniy kanillapa, nishpa.

²⁹ Chaymi chay karsiliru, Pabluta uyashpaqa yanapakuqninda nirqan:

—Michata apamuy, nishpa.

Chaymandaqam ancha manchaywan ch'apsikashpa, michawan uku karsilman kallpashpa, Pablupa, Silaspa ñawpanman piratarqan. ³⁰ Chaymi paykunata uku karsilmanda surqoshaq, tapurqan:

—Taytitukuna, ¿imatam rurashaq, uchaykunamanda washadu kanayqa? nishpa.

³¹ Chaymi paykunaqa nirqan:

—Qam yumbay ayllu yikunawan washakanaykillapaqa Jisukristupi kriiyillapa, nishpa.

³² Chaymandaqam paytaqa, yumbay ayllundinda yach'achirqanllapa Siñurninchiq Jesus rimashqanda. ³³ Kanan chay tutam chay karsiliruqa Pablupa, Silaspa yawarlla chuqringunata mayllarqan. Kanan chay tutallam yumbay ayllungunawan shutikurqanllapa. ³⁴ Chaymandaqam Silaswan Pabluta wasinman apashpa, qararqan. Kanan chay karsiliruqam yumbay ayllundin ancha kushikurqanllapa, Jisuspi kriyishqanllaparayku. ³⁵ Achikyaptinqam, chay juyiskunaqa kach'arqan suldadukunata, karsiliruta ninambaq:

—Chay ishkay prisukunataqa surqoyna rinambaqlapa, nishpa.

³⁶ Chaymi karsiliruqa Pabluta nirqan:

—Juyiskunam kamachiwashqa, qamkunata kach'ashunaq. Chayri riyllapanama nimata manchashpachu, nishpa.

³⁷ Piru Pabluqam chay kach'adu suldadukunata nirqan:

—Yach'ayllapa, noqaykunapismi lijitimruumanukuna kanillapa. Piru qamkunaqa mana ni dimandata rurashpachu, yumbaypa ñawpambi suq lastima maqawashpa, karsilman wichiwarqaykillapa. ¿Ima kañanqachu uyaratllana (uyarallana) munangillapa surqowayta karsilmansa? ¡Manam uyaratllaqa lluqshishaqlapachu! Ashwan chay kikin juyiskuna shamushpa, pirdunda mañawashpa surqowanqallapa, nishpa.

³⁸ Chaymi suldadukuna rishpa, juyiskunata chayshina niptinga, payku-naqa ancha mancharqanllapa, yach'ashpa: Pabluqam Silaswan rrumanukuna kashqa, nishpa. ³⁹ Chaymi chay juyiskunaqa karsilman shamushpa, Pabluta, Silasta ancha rrugarqanllapa pirdunananllapa. Chaymandaqam karsilmanda surqoshaq, shumaqta parlachishpa, rrugarqanllapa, chay llaqtamanda rinanllapa. ⁴⁰ Piru Pabluqam Silaswan karsilmanda lluqshishaqlapa, chay llaqtamanda manaraq rishpachu, Lidyapa wasinman

rirqanllapa, Jisuspi kriyiq masingunata watukuq. Paykunata animachish-paraqmi, chay llaqtamandaqa rirqanllapa.

17

Tisalunika llaqtapim runakuna ancha sh'uqyarqanllapa

¹ Pablucam Silaswan Anfipulis llaqtata, Apuluña llaqtata pasashpa, ch'ayarqanllapa Tisalunika llaqtaman. Chay llaqtapim sinaguga wasi karqan. ² Pablucam kustumbruyuq karqan, samana diyakunapi yaykunan chay sinaguga wasikunaman yach'achikuq. Chaymi kimsa simanata chay Tisalunikapi kashpa, rirqan sinaguga wasiman, isrraylinukunata yach'achinambaq. ³ Chaymi payqa paykunata kayshina yach'achirqan:

—Dyuspa Santu Librumbim nin: “Dyus Akrashqan Washadurmi rin ñakaq. Wañushpaqam rin kawsamuq”, nishpa.

Chaymandaqam Pablucuq nirqan:

—Dyus chay Akrashqan Washadurmi shutin Jisus. Paypaqmi yach'achiykillapa, nishpa.

⁴ Chayshina yach'achikuptinmi, wakin isrraylinukunaqa kriyishpa, Pabluman, Silasman tandakarqanllapa. Tayta Dyuspi achka grisyanu kriyikunam achka pwidiq warmikunapis Jisuspina kriyirqanllapa.

⁵ Chaymandaqam chay isrraylinu mana kriyikunka chayta rikashpaqa, Pabluta Silasta imbidyaryqanllapa. Chaymi chay imbidyakuqkuna achka pibirsu qella kallijiru runakunata tandardha, ancha sh'uqyarqanllapa. Chaymandaqam kurralarqanllapa Jasumba wasinda, Pabluta, Silasta maskashpa, surqosha yumbaya ñawpambi dimandanallapa. ⁶ Piru paykunata mana tarishpaqam, Jasunda, wakin kriyiq masingunata rrastrashpa, awturidarkunapa ñawpanman apashpa, kayshina qayach'akurqan:

—Kay runakunaqam tukuy llaqtakunaman rishpa, runakunata suq laya duktrinata yach'achishqa. Rikayllapa, kaymambis shamushqallapan, dañachiwananchiq. ⁷ Jasunqam chay runakunata pusadata qoshqa. Yumbay paykunam gubyirnunchiq Sesar kamachikushqanda kuntranllapa. Kananqam ninllapa: “Kanshi suq gubyirnu. Jisusshi shutin”, nishpa.

⁸ Chayta uyashpaqam, yumbay chay runakuna, chay awturidarnindin ashwamba sh'uqyarqanllapa. ⁹ Piru chay Jasunmi kriyiq masingunawan garantita pagarakurqan. Chaymi paykunataqa kach'arqanllapa. [Nota: Suq runata munaptinllapa karsilaytam, payqa qellayninda atirqan dijaya, suq garanti kanambaq, amaraq karsilman kach'anambaq. Piru manam prisintakaptin dimandanda allichaq, chay qellaynин kidarqan istadupaq. Dimandanman prisintakaptinqam, chay qellayninda payta kutichirqanllapa. Kastilanupiqam shutin “fianza” ichu “garantía”.]

Pablucam Silaswan Biriya llaqtaman rirqanllapa

¹⁰ Kach'aptinllapaqam, chay kriyikunka das Pabluta, Silasta Tisalunika llaqtamanda surqosha, tutap kach'arqanllapa Biriya llaqtaman. Paykunaqam waqman ch'ayashpaqa, yaykurqan sinaguga wasiman.

¹¹ Chay Biriypim tiyaq isrraylinukuna ancha allin karqanllapa. Manam chay Tisalunikapi tiyaqkunashinachu karqanllapa. Chaymi Pabluyach'achikuptinqa, allita uyarqanllapa. Chaymandaqam paykunaqa tukuy diya Dyuspa Santu Librunda ancha allita liyiqllapa yach'anallapa: ¿Dyus nishqanshinachu Pablucuq yach'achikun ichu mana? nishpa. ¹² Chaymi Dyus nishqanshina yach'achikuptin, chay Biriypapi achka isrraylinukuna,

achka kamachikuq grisyanu warmikuna, achka grisyanu ullqokunapis Jisuspi kriyirqanllapa.

¹³ Piru chay Tisalunikapi tiyaq isrraylinukuna yach'ashpa: Biriyaninash Pabluqa Jisuspaq yach'achikuykan, nishpaqam, chay uras ikinda riqranganllapa. Ch'ayashpaqam chay biriyanukunata kunsijarqanllapa, Pablupa kuntran tikrakananllapa. ¹⁴ Chaymi wakin kriyiq masikunaqa utqay maya Pabluta kach'arqanllapa kustaman. Silasqam Timutiyuwanlla chay Biriya llaqtapiqa kidarqanllapa. ¹⁵ Chay apaqkunaqam Pablutaqa Atinas llaqtakanman ch'ayachirqanllapa. Waqmdaqam paykunaqa Biriya llaqtaman kutirishpa, Silasta Timutiyuta nirqan:

—Pabluqam noqaykunata kach'akumuwashqa, utqana rinaykillapa waq Atinas llaqtaman. Waqpinash shuyashungillapa, nishpa.

Pablum Atinas llaqtapi

¹⁶ Chay Atinas llaqtapiqam Pabluqa Silasta, Timutiyuta shuyaqshina, ancha achka amitu layakunata rikashpa, ancha malaganayarqan. ¹⁷ Chaymi Pabluqa rirqan sinaguga wasiman Jisuspaq yach'achiq isrraylinukunata, Dyusta aduraq furastirukunatapis. Plasamambis tukuy diya rishpam, tinguqkunata parlachirqan Jisuspaq. ¹⁸ Chay Atinas llaqtapiqam Pabluqa tingunakurqan wakin yach'aq runakunawan. Paykunaqam duktrinan-gunarayku shutirqan Ipirkyanukuna, Istuyukukuna. Pabluqam paykunata parlachirqan Jisuspa bidambaq, wañushqambaq, kawsamushqambaq. Chaymi paykunaqa chayta uyashpa, ninakurqanllapa:

—¿Imataraq kay lurushina rimaqqa niwanchiq? nishpa.

Wakinnataqmi nirqanllapa:

—Kay runaqachi'i suq dyuskunapa mushuq duktrinanda yach'achiwaykanchiq, nishpa.

¹⁹ Chaymadaqam Pablutaqa aparqanllapa suq lugar Ariyupagu shutiq-man. Chaypim yach'ayniyuq runakuna tandakaqlapka kunanakunambaq. Chaymi paykunaqa Pabluta nirqan:

—Mushuq duktrinatam yach'achikungi, ¿manachu? Chaypaqmi munanillapa yach'ayta. ²⁰ Chaqa chay laya duktrinapaqmi manaraq uyashqallapachu kani. Chaymi chaypaq munanillapa yach'ayta, nishpa.

²¹ Chay Atinaspi yumbay tiyaqkunam, chaypi tiyaq furastirundin ancha gustaqlapka tiyayta uyakushpa, parlashpa mushuq yuyaykunapaq.

²² Chaymi Pabluqa chay Arayupagu lugarpi paykunapa ch'awpimbi shayashpa, nirqan:

—Taytitukuna, kay Atinas llaqtapi qamkunata rikashushqa kani, achka dyuskunata ancha aduraptikillapa. ²³ Kay llaqtaykillapapi purishpam, rikashqa kani achka dyusnikunapa pata altarningunata. Kanan suq dyusnikipa altarnimbim tarishqa kani litrakunata kayshina iskibrishqata: “Kay altarmi mana riqsishqa Dyuspa altarninqa”, nishpa. Chaqa qamkunam adurangillapa suq Dyus mana riqsishqaykita. Chay Dyuspaqmi rini yach'achishuqllapa.

²⁴ 'Chay Dyusmi anaq syilupa, kay pachapa dwiñun. Paymi kay munduta tukuy imandinda rurashqa. Payqam mana tiyanchu runakuna rurashqan adurana wasikunapiqa. ²⁵ Paymi samayninchiqta qowanchiq. Tukuy imata qowanchiq. Chayshina pay ancha pudirniyuq kashpam, mana nisitanchu nimata qonanchiqqa.

²⁶ 'Chaymi pay suq runamandalla achkayachishqa yumbay laya kastakunata, tukuy maypi kay mundupi undananchiqllapa. Chaqa pay munashqan shinam rurawashqa kanchiq, noqanchiqkuna ima tyimpupi, mayqan lugarpi tyananchiqllapa. ²⁷ Piru rurawashqam kanchiq, maypi kashpapis, payta maskananchiqllapa tarinanchiqkaman. Piru allipta maskaptinchiqqam, payqa mana karupichu noqanchiqmandaqa. ²⁸ Chaqa paymi kawsachiwanchiq, kay mundupi purinanchiqqa. Unay yach'ayniyuq llaqta masikikunam kayshina iskibrishqallapa: "Dyuspa wambrangunam kanchiq", nishpa. ²⁹ Chayshina Dyuspa wambranguna kashpaqa, ama yuyashunchu: Noqanchiqkuna allita yuyashpa, Tayta Dyusta atinchiq rurayta urumanda, qellaymada, rumimanda, nishpaqa. ³⁰ Unay tyimpukunapiqam runakunaqa manaraq yach'arqanllapachu: ¿Imam alli? ¿Imam mana allichu? nishpa. Chaymi mana allita ruraptinllapapis, Tayta Dyusqa paykunataqa mana kastigarqanchu. Piru kananqam tukuy maypi yumbay runakunata, warmikunata kamachiwanchiq, chay uchanchiqkunata dijashpa, paytana kasunanchiqllapa. ³¹ Tayta Dyusmi akrashqana suq diyata. Chay diya ch'ayamuptinmi, pay numbrashqan juysiwan yumbay runakunata, warmikunata ancha allita rin jusgaq. Chay juyistaqam unaymandapacha Taytanchiq Dyusqa akrashqqa karqan. Chaymandaqam ñawpayllapapi chay juyistaqa wañushqanmada kawsachimurqan, nishpa.

³² Chayshina kawsamushqa runapaq Pablu niptinmi, wakin chay uyaqkunaqa grasyapi pasarqanllapa. Piru wakinqam nirqan:

—Suq diyanam chaytaqa uyashqaykillapa, nishpa.

³³ Chaymandaqam Pabluqa paykunamandaqa rirqanna. ³⁴ Piru wakinuñaqam Pabluwan tandakashpa, Jisuspi kriyirqanllapa. Chay kriyiqkunamanda suqniñmi shutiq Duriñsyu. Paymi chay Ariyupagu kunsijupiqa kashqa karqan. Kriyirqbismi suq warmi Damaris shutiq. Wakin chaypi kaqkunapismi Jisuspi kriyirqanllapa.

18

Pablum rirqan Kurintu llaqtaman

¹ Chaymandaqam Pabluqa chay Atinas llaqtamanda lluqshishpa, Kurintu llaqtamanna rirqan. ² Waqpim tingunakurqan suq isrraylinu runa Akilas shutiqwan. Paymi Puntu llaqtapi nasishqa karqan. Chaymandaqam Italia nasyunman rishpa, Rruma llaqtapi tiyarqan. Piru Rrumapa gubyirnun Klawdyum kamachikurqan:

—Yumbay isrraylinukunaqa Rruma llaqtaymanda lluqshinqallapa, nishpa.

Chaymi Akilasqa warmin Prisilawan, waq Italyamanda shamushepa, chayraq ch'ayashqa karqan chay Kurintu llaqtaman tiyaq. ³ Paykunaqam trabajaqllapa karpakunata rurashpa. Chaymandaqam Pabluqa rirqan paykunata watukuq. Chaymi paypis chay laya trabajuta yach'ashqanrayku, paykunapa pullanna tiyashpa trabajaq. ⁴ Piru tukuy samana diyapim Pabluqa riq sinaguga wasiman, chay isrraylinukunata, chay mana isrraylinu kaqkunatapis yach'achiq, Jisuspi kriyinambaqlapa.

⁵ Chay tyimpupim prubinsya Masiduñamanda Silas Timutiyuwan shamurqanllapa chay Kurintu llaqtaman. Pabluqam manana karpakunata rurashpachu, ancha yach'achiq isrraylinukunata:

—Jisusmi Dyus Akrashqan Washadurqa, nishpa.

⁶ Piru chay isrraylinukunaqam kuntran alsakashpa, mana allikunata Pabluta willarqanllapa. Chaymi Pabluqa mudanan rurakushqanda

ch'apsirqan, yach'anana llapa: Qamkunapaqqam manana kwintayuqchu kani, nishpa. Kanan paykunataqam nirqan:

—Mana munashpa uyawaytaqam, qamkunana uchayuqqa kangillapa. Chingaptikillapaqam manana uchayuqchu kani. Noqaqam kananqa chay mana isrraylinu kaqkunata rini yach'achiq Jisuspaq.

⁷ Chayshina nishpaqam, sinaguga wasimanda lluqshishpa, Pabluga suq runa Justu shutiqpa wasinman rirqan kidaq. Chay Justuqam Dyusta aduraq. Wasinqam sinaguga wasimba ladumbilla kargan. ⁸ Chay sinagugapa kamachikuqninmi Krispu shutiq. Paymi wasimbi yumbay kaqkunawan Jisuspi kriyirqan. Pablu yach'achikuptinqam, achka kurintinukunapis kriyishpa, shutikurqanllapa.

⁹ Suq tutaqam suq musqoyipishina Jisukristuqa Pabluta nirqan:

—Ama manchashpachu yach'achikuylla. Ama uyaraychu. ¹⁰ Chaqa noqam qamwan kashaq. Manam pipis nimata rurashunqachu. Chaqa kay laqtapiqam achka runakuna, warmikuna noqapi rinllapa kriyiq, nishpa.

¹¹ Chaymi Pabluga suq wata y midyuta chay Kurintupi tiyarqan, yach'achikushpa Dyus nishqanda.

¹² Chay tyimpupiqa chay prubinsya Akayapa prifiktun Galyun kaptinmi, Jisuspi mana kriyiq isrraylinukunaqa tandakashpa, Pablupa kuntran alsakarqanllapa. Chaymi payta dimandarqanllapa chay prifiktupi.

¹³ Prifiktaqam kayshina nirqanllapa:

—Kay runaqam Muysispa liyninda kuntrashpa, runakunata yach'achin, suq laya duktrinanwan Dyusta adurananllapa, nishpa.

¹⁴ Chaymi Pablu rimaqna puriykaptin, chay prifiktu Galyunqa isrraylinukunata nirqan:

—Kay runa mana allita rurashqa kaptinqam, noqaqa qamkuna isrraylinukunata agwantashushpa, uyashuyman. ¹⁵ Piru kay niwashqaykiqam mana nima liypa kuntranchu. Yanqa duktrinaykipaqla, kustumbrikipaqlam niwaykangillapa. Chaypaqqa qamkunapuralla parlayllapa. Manam noqaqa chaypaqqa munanichu juvis kayta.

¹⁶ Chayshina nishpaqam, chay dimandakuqkunataqa dispachunmanda sawaman qatirgan. ¹⁷ Chay dimandakuqkunapa sinaguga wasimba kamachikuqninmi Sustinis shutiq. Chay mana isrraylinu kaqkunaqam chay Sustinistaqa piskashpa, chay prifiktupa ñawpambi maqarqanllapa. Piru chay Galyunqa mana ni ashliita llakiparqanchu.

Pablum kutirqan Antyukiya llaqtaman

¹⁸ Pablugam Kurintupiqa achka diyakunata tiyarqan. Chaymadaqam kriyiq masingunata: “Rishaqna”, nishpa, Prisilawan, Akilaswan rirqan Sinkriya llaqtamanna. Chaypiqam Dyusman jurashpa, Pabluga aqchanda ruturqan, yumbay rikaqkuna yach'anambaq: Rinmi kumpliq Dyusta ufrishqanda, nishpa. Chaymadaqam yakupi puriq barkupi mar yakupa sawanda rirqanllapa prubinsya Siryamanna. ¹⁹ Ifisu llaqtaman ch'ayashpaqam, Pabluga Prisilata Akilasta dijashpa, rirqan sinaguga wasiman. Chaymi isrraylinukuna tandakaptinllapa, Jisuspaq yach'achirqan. ²⁰ Pablu yach'achiqtinmi, chay isrraylinukunaqa rrugarqanllapa, tiyanambaq chay Ifisupi. Piru Pablugam mana munarqanchu kidayta. ²¹ Chaymi paykunataqa nirqan:

—Manam atinichu kidayta. Chaqa Jirusalimbim kay shamuq fyistapi rini kaq. Piru Tayta Dyus munaptinmi, kutimushpa, qamkunata watukurishqayki.

Chayshina nishpaqam, chay Ifisumandaqa barkupi rirqan mar yakupa sawandana.

²² Sesarya llaqtaman ch'ayashpaqam, Pabluqa anaq Jirusalinman rirqan, chaypi tiyaq kriyiq masingunata napaykuq. Chaymandaqam urangu-murqan Antyukiya llaqtaman.

²³ Chay Antyukiyapi suq tyimputa kidashpam, rirqanna prubinsya Galasyapa prubinsya Frijiyapa llaqtan, llaqtanna, Jisuspi kriyikunata animachishpa.

Apulusmi Ifisu llaqtapi Jisuspaq yach'achikurqan

²⁴ Chay diyakunam suq isrraylinu Apulus shutiq ch'ayarqan Ifisu llaqtaman. Payqam Alijandriya llaqtamanda karqan. Payqam Dyuspa Santu Librunda allita intyindishpa, ancha yach'ayniyuq karqan. Chaymi ancha shumaqta rimashpa, yach'achikurqan. ²⁵ Chaqa Jisuspaq yach'akushpam, ancha animadu, kushikushpa, shumaqta yach'achikurqan. Lukismi payqa Jwan Shutichikuqmandalla Jisuspaqqa yach'akushqa karqan. ²⁶ Chay runa Apulusqam mana nimata manchashpachu, sinagua wasipi yach'achikuq. Payta uyashpam, Prisilaqa Akilaswan chay Apulustaqap aparqanllapa wasinman, payta mas allita yach'achinanllapa:

—Kayshinam Tayta Dyus munan Churin Jisukristuwan washawayn-inchiqta, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam Apulusqa munarqan riyta prubinsya Akayaman, Jisuspaq yach'achikuq. Chaymi kriyiq masingunaqa paytaga ancha animachishpa, yanaparqan. Suq kartatam kriyiq masingunapaq iskibrirqanllapa, Apulusta shumaqta ch'ayachinanllapa. Chaymandaqam Apulusqa prubinsya Akayaman ch'ayashpaqa, ancha yanaparqan Dyuspi kriyikunata. Paykunaqam Jisukristupi kriyishqallapa karqan, Tayta Dyus yanapaptin. ²⁸ Apulusqam ancha yach'ayniyuq kashpa, yumbayaña pambi isrraylinukunataqa nirqan:

—Qamkunaqam Dyuspa Santu Librundaqa mana allitachu intyindishqallapa kangi. Rikayllapa, Jisusmi Tayta Dyus Akrashqan Washadur. Paytam shuyaykashqallapa kangi, nishpa.

Chayshinam binsirqan yumbay chay isrraylinukunataqa.

19

Pablum rirqan Ifisu llaqtaman

¹ Apulus Kurintu llaqtapi kaykaptinqam, Pabluqa jalkakunata rishpa, Ifisu llaqtaman kutirishpa, Jisuspi wakin kriyikunawan tingunakurqan.

² Kanan paykunataqam kayshina tapurqan:

—¿Jisuspi kriyishpaqachu, ch'askirqaykillapa Dyuspa Santu Ispiritunda ichu mana? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Manam nimatapis yach'ashqallapachu kani: Santu Ispiritu kan, nishpaqa.

³ Chaymi Pabluqa paykunata tapurqan:

—¿Imapi kriyishpam, qamkunaqa shutikushqallapa kangi? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Jwan Shutichikuq yach'achikushqanda kriyishpam, shutikushqallapaqa kani, nishpa.

⁴ Chaymi Pabluqa paykunata nirqan:

—Jwanqam shutichirqan uchangunata dijaqkunata. Qamkunaqam nishurqan: “Shamuqnam rin suq ancha pudirniyuq. Paypi kriyillapa”, nishpa. Chay ancha pudirniyuqmí Dyus Akrashqan Washadur Jisusqa.

⁵ Chayshina Pablu niptinmi, chay uyaqkunaqa Jisuspa shutimbi shutikurqanllapa. ⁶ Pablu makingunata chay shutikuqkunapa sawanman ruraptinmi, Dyuspa Santo Ispiritu paykunaman shamurqan. Chayshina shamushpaqam, paykunataqa mushuq rimaykunapi rimachirqan. Rimachirqambismi Dyus nishqanda. ⁷ Paykunaqam dusi runakuna karqan.

⁸ Kimsa killa tukuytanam Pabluqa riq sinaguga wasiman. Chaypim Dyuspaq yach'achikuq, mana ni pitapis manchashpachu. Chaqa chay isrraylinukunataqam ancha munarqan kriyichiya:

—Tayta Dyusmi shumaqta rin kamachiwaqninchiq. Payta kasushunllapa, nishpa.

⁹ Piru wakinqam angu shunqoyuq kashpa, mana munarqanllapachu Jisuspi kriyyitaqa. Paykunaqam runakunapa ñawpambi Pablu yach'achikushqanda kuntrarqanllapa. Chaymi paykunamanda akrakashpa, Pabluqa kriyiq masingunata apashpa, rirqan suq iskwilaman. Chay iskwilaqam suq runa Tirana shutiqpa karqan. Chaypim Pabluqa tukuy diyakuna yach'achikurqan. ¹⁰ Chayshinam ishkay watata chay prubinsya Asyapi tiyaq isrraylinukuna, mana isrraylinukunapis uyarganllapa Siñurninchiq Jisuspaq.

¹¹ Taytanchiq Dyus yanapaptinmi, Pabluqa ancha ispantaypaq milagruckenka rurarqan. ¹² Kanan Pablupa pañundalla ichu trapun ru-rakushqandala apaptinllapa qeshyaqkunamanmi, chay qeshyaqkunaqa kach'akarqanllapa. Dyablukuna kamachishqan runakunapismi chay trapunda piskaptinllapalla, chay dyablukuna runakunamandaqa lluqshirqanllapa.

¹³ Piru wakin isrraylinukunam qellayta ganananrayku puriqllapa, dyablukunata qatishpa runakunamanda. Paykunapismi mas pudirniyuq kanambaq, munarqanllapa Siñur Jisuspa shutinwanna dyablukunata runakunamanda qatiyta. Chaymi dyablukunata kayshina nirqanllapa:

—Chay Pablu yach'achikushqan Jisuspa shutinwanmi kamachiwickillapa, lluqshinayki kay runamanda, nishpa.

¹⁴ Chaytaqam rurarqanllapa suq runa Isiba shutiqpa syiti churinguna. Chay Isibaqam isrraylinukunapa suq kamachikuq kurun karqan. ¹⁵ Chaymi chay churinguna Jisuspa shutinwan chayshina qatiptinqa, dyabluqa nirqan:

—Jisustaqam riqsini. Yach'anim pim Pabluqa, nishpa. Piru ɿpitaq qamkunaqa kangillapa noqata kamachiwanaykiqa? nishpa.

¹⁶ Chaymi chay luku runa dyablupa ispiritunwan puriqqa paykunapa kuntran alsakarqan. Kanan ancha jwirsayuq kashpam, chay syiti runakunata binsishpa, jay! suq lastima rurashpa, chuqri chuqri rurashpa, mudanangunata llikishpa, sipratalla chay wasimanda kallpachirqan.

¹⁷ Chay Ifisu llaqtapi tiyaq isrraylinukuna, mana isrraylinukunapis chaypaq yach'arqanllapa. Chaymi ancha manchashpua, Siñurninchiq Jisusta ancha alabarqanllapa: “Pudirniyuqmi”, nishpa.

¹⁸ Jisuspi wakin kriyikunapismi chayta yach'ashpa, shamushpa, nirqanllapa:

—Noqaykunapismi uchayuq kanillapa. Manam allikunatachu rurashqal-lapa kani, nishpa.

¹⁹ Wakingunaqam bruiyyayta yach'akushqa karqan librukunamanda. Chay bruiyyayan librungunata apamushpam, yumbaypa ñawpambi rupachirqanllapa. Chay librungunaqam ancha ch'aniyuq karqan. 50.000 ch'aniyuq blanku qellaykunam balirqan. ²⁰ Chayshina Jisuspa shumaq

nutisyanda tukuy maypi yach'achikuptinllapam, Tayta Dyusqa achka milagrukunata rurarqan. Chaymi mas runakuna, warmikuna Jisuspi kriyirqanllap.

²¹ Chaymandaqam Pablupa yuyarqan pasayta prubinsya Masiduñata, prubinsya Ákayata, Jirusalinman rinambaq. Nirqanmi:

—Dyusmi munan Jirusalinmanda Rrumaman rinaypaq yach'achikuq, nishpa.

²² Chaymi payqa kach'arqan yanapakuqnin Timutiyuta, Irastuta, rinambaqlapa chay prubinsya Masiduñaman. Piru payqam chay prubinsya Asyapilla wakin diyakunata kidarqan.

Ifisu llaqtapim ancha sh'uqyarqanllapa

²³⁻²⁴ Chay tyimpucam suq runa Demetru shutiq achka runakunata willarqan, Pabluta kuntranallapa. Chaymi Pablo Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptin, chay runakunaqa piñakushpa sh'uqyarqanllapa. Chay Demetruqam qellaymanda ruraq shumaq adurana wasisitukunata, chay yanqa dyusnin Diyanapa atun adurana wasindashina. Chaymi paywan trabajaqkunata allita pagaraq. [Nuta: Chay dyusnin Diyanallam Artimisapis shutiq.] ²⁵ Chayraykum chay trabajaqningunata tardashpa, tukuy chay suq platiro masingunatapis nirqan:

—Taytitukuna, yach'angillapam kay trabajunchiqwanmi allita ganashpa kawsanchiq. ²⁶ Piru qamkuna rikashqaykishina, uyashqaykishinam, chay Pablupa pürin yach'achikushpa kay rurashqanchiq amitunchiqkunash mana dyuskunachu, nishpa. Kanan chayshina rimashpam, achka runakunata kriyichishqana. Chayshinam rurashqa yaqqa tukuy kay prubinsya Asyapipis. Manam kay Ifisu llaqtanchiqpillachu. ²⁷ Pablupa duk-trinambi kriyiqkunaqam dyusninchiq Diyanapiqa manana rinllapachu kriyiq. Chayshina kaptinqach'i, chinganman trabajunchiqqa. Chaqa dyusninchiq Diyanapa adurana wasimba famanch'i chinganman. Kanangaman kay Asyapi tiyaqkunamanda, tukuy mundupi tiyaqkunamandapis ancha achka adúranllapa dyusninchiq Diyanata, ¿manachu? ¡lma qonqanmanllapach'i dyusninchiq Diyanataqa! ¡Amar chayqa kanqachu! nishpa.

²⁸ Chayta uyashpaqam, ancha piñakushpa, paykunaqa mana shaykuq kunyarqanllapa:

—¡Biba ifisyanukunapa dyusninchiq Diyanata! nishpa.

²⁹ Chayllaqtapi tiyaqkunaqam ancha piñakushpa kunyarqanllapa. Chaymi Jisuspi ishkay kriyiqkunata piskashpa, aparqanllapa suq pamba istadyu layaman, yumbaypa ñawpambi dimandanallapa. Chaqa chay ishkay runaqam Pablupa pullan puriqllapa. Suqmi shutiq Gayu. Suqqam shutiq Aristarku. Paykunaqam Masiduñamanda karqan. ³⁰ Chaymi Pablo múnarqan yaykuya, chay piñakushqa runakunawan parlaq. Piru kriyiq masingunaqam mana dijarqanllapachu. ³¹ Chay prubinsya Asyapa wakin awturidarningunam Pablupa yanasunguna (yanasanguna) kashpa, abisuta kach'arqan, ama rinambaq chay kuntraqkunaman. ³² Achka runakunam mana yach'arqanllapachu: Imapaqmi tandakashqa kanchiq, nishpaqa. Piru paykunaqam ancha kunyarqanllapa. Wakinmi suq layata niq. Wakinqam suq layata niriq. ³³ Chaymi wakin isrraylinukunaqa suq runa Alijandru shutiqta ñawpanllapaman kumsarqanllapa, isrraylinukunata sawachanambaq. Chaypaqmí chay Alijandruta wakinqa parlachirqan tukuy ima pasashqambaq. Chaymi chay Alijandruta munashpa rimayta, makinwan siñiyarqan, yumbay payta uyanambaq. ³⁴ Piru paykunaqam Alijandruta riqsishpa: Waqqam dyusninchiq Diyanapi mana kriyiq isrraylinu,

nishpa, mana kasurqanllapachu. Ashwambam mana shaykuq kunyarqanllapa ishkay urastachi:

—jBiba ifisyankunapa dyusninchiq Diyana! nishpa.

³⁵ Chaynam chay llaqtapa sikritaryun, uyarachishpa, nirqan:

—Ifisyankuna, tukuy mundupim yach'anllapa: Ifisyankunatam mingashqallapa, kwidananllapa chay pudirniyuq dyusnin Diyanapa adurana wasinda, sylumanda ishkumushqan Diyanapa chay rrritatundapis, nishpa.

³⁶ Manam pipis chaytaqa atinchu fiqayta. ¿Imapaqnimiri piñakungillapa? Manaraq nimata allita yach'ashpaqa, amaraq kunyayllapachu. ³⁷ Kay apamushqaykillapa runakunaqam mana nima maluta rurashqachu. Manam ni dyusninchiq Diyanapa kuntranda rimashqallapachu. ³⁸ Chay Demetruqa paywan trabajaqkunapis dimandata munashpa rurayta, atinllapa riya juyiskunaman, justisyata rurananllapa. ³⁹ Suq laya dimandata munashpa rurayta, suq lijitimu rriyuñunda rurashpa, shumaqta alliyayllapa. ⁴⁰ Chay altu karguyuq rrumankunakish kuntranchiqta rimanmanllapa. Ninmanlapakish "Manam yach'anllapachu kamachikuya. Yanqa mana uyakuqkunashinam ruranllapa", nishpa. Kay tukuy imapaq noqanchiqlikunata tapuwaptinchiqqa, ¿imatam riñchiq niq? nishpa.

⁴¹ Chayshina nishpaqam, paykunataqa dispidirqanna, rinanllapa chay rriyuñunmada.

20

Pablum rirqan Masiduñaman, Grisyaman

¹ Chay alburutu ushyakaptinqam, Pabluqa Jisuspi kriyiq ifisyankunata qayachimushpa kunarqan, Dyusta mana shaykuq kasunanllapa. Chaymandaqam "Rishaqnari", nishpa, rirqanna prubinsya Masiduñaman.

² Waqpipismi kriyiq masingunata watukushpa, yach'achishpa, ancha animachirqan. Chaymandaqam rirqanna nasyun Grisyaman. ³ Waqpim kimsa killata kidashpa, munarqanna riya prubinsya Siryaman. Chaymi yaqqana yakupi puriq barkupi rishpa, yach'arqan: Isrraylinukunaqash fürap-awaykan wanchiwanambaqlapa, nishpa. Chaymi payqa allita yuyashpa, ch'akipna kutirirqan prubinsya Masiduñaman. ⁴ Yapachashpam pullan rirqanllapa kay kumpañirukuna: Supatir; payqam Biriya llaqtamanda karqan; Aristarku, Sigundu. Paykunaqam Tisalunika llaqtamanda karqan. Suqnataqmi Gayu karqan. Payqam Dirbi llaqtamanda karqan. Suqqam Timutiyu. Suqkunaqam Tikiku, Trufimuwani. Paykunaqam prubinsya Asyamanda karqanllapa. ⁵ Paykunaqam ñawpashpa, noqaykunata shuyawarqanllapa Truwasi llaqtapi.

⁶ Chay mana libadurayuq kachangata mikunan fyistatam chay Filipes llaqtapi pasargayllapa. Chaymandaqam noqaykunaqa rirqayllapa yakupi puriq barkupi chay Truwasi llaqtamanna. Sinku diyasmanda chayman ch'ayashpam, tandanakurqayllapa chay ch'akip riqkunawan. Waqpipiqam syiti diyasta karqayllapa.

Pablum yach'achikurqan Truwasi llaqtapi

⁷ Chaymi dumingutqa tandakarqayllapa, tandata pitishpa, Santa Miku-nata mikunayllapa. Tandakaptiyllapaqam, Pabluqa noqaykunata chaypi yach'achiwaykarqan. Kanan payqam qayandin yuyashpa riya, mana shaykuq ch'awpi tutakaman yach'achikurqan. ⁸ Tandakashqallapa karqay suq wasipa mas altu pisumbi. Chaypiqam achka michakuna achikchakuq.

⁹ Suq chulu Iwtiku shutiqmi chaypiqa karqan. Payqam bintanapi tiyaykarqan. Ancha unayta Pablu yach'achikuptimmi, uyakuykaptin, chay chulutaqa

puñuy binsirqan. Chaymi chay kimsa pisumanda bulakarqan ura pachakaman. Chaymi wañushqatana tandarqanllapa. ¹⁰ Piru Pabluqam ishkimushp, kumurashpa, chay almata abrasarqan. Chaymandaqam nirqan:

—Amar manchayllapachu. Kawsaykanmi kay chuluqa, nishpa.

¹¹ Chayshina nishpaqam, Pabluqa kutirirqanna chay mas altu pisuman. Chaymandaqam tändata pitishpa, mikushpaqa, yach'achikurirqan achikyanangaman. Chaymandaqam rirqanna. ¹² Chay Iwtikutaqam kawsaqtana wasinman aparqanllapa. Chaymi chay llakiqkunaqa anchana kushikurqanllapa.

Truwasmandam riqqanllapa Militu llaqtaman

¹³ Pabluqam munarqan riyta ch'akip Asun llaqtaman. Chaymi niwarqanllapa:

—Qamkunaqa yakupi puriq barkupi riyyllapa. Noqaqam ch'akip rini riq, nishpa.

Chaymi noqaykunaqa puntata ch'ayashpa, Pablutaqa shuyarqayllapa waq Asun llaqtapina. ¹⁴ Chaymandaqam waqpi paywan tingunakushpaqa, barkupina riqqayllapa Mitilini llaqtaman. ¹⁵ Waqmanda lluqshishpaqam, qayandinqa pasarqayllapa yakupa ch'awpimbi isla allpapa ñawpanda. Chay isla allpaqam shutiq Kiyu. Qayandin suq punchawraqmi ch'ayarqayllapa Samus llaqtaman. Waqmanda rishpaqam, Trojiliy llaqtapi samarqayllapa.

Qayandin chay llaqtamanda lluqshishpam, ch'ayarqayllapa Militu llaqtaman. ¹⁶ Pabluqam ancha utqana munarqan ch'ayayta Jirusalinman, waqpi kanambaq Pintikustis fyistapaq. Chaymi payqa mana munaptin Asyaman riyta, chay prubinsya Asyata pasarqayllapa. Mananam chay Asyapa Ifisu llaqtanmanqa ch'ayarqayllapachu.

Pablum Militu llaqtapi ifisyanyu ansyanukunata yach'achirqan

¹⁷ Militu llaqtaman ch'ayashpaqam, Pabluqa kach'akurqan Ifisu llaqtaman:

—Yach'achikuq ansyanukuna shamunqallapa kayman, nishpa.

¹⁸ Chaymi shamuptinllapa, paykunataqa nirqan:

—Qamkunaqam yach'angillapa imashina kashqayta chay punta bwilta Asyaman ch'ayashqay diyamandapacha. ¹⁹ Tukuy tyimpum qamkunawan kashpa, ancha umildi kashpa, waqashpa, Siñurninchiqta kasushqa kani. Ancham ñakashqapis kani, chay mana kriyiq isrraylinukuna munaptinllapa imanachiwayta. ²⁰ Chayshina ñakashpapismi, mana uyarashpachu, ashwan tukuy imata qamkunata yach'achishushqa kani byinnikipaq. Chayshinam rurraqay yumbayra ñawpambi, qamkunapa wasikunapi. ²¹ Chaqa isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapismi nishqaná kani, chay mana alli rurashqanda dijashpa, kriyinanllapa Taytanchiq Dyuspi, Siñurninchiq Jisukristupipis. ²² Kanangan Jirusalin llaqtamanna riykani, Dyuspa Santu Ispiritun apawaptin. Piru manam yach'anichu: ¿l'mam rin pasawaq? nishpaqa. ²³ Kaytallam yach'aní: Yumbay chay llaqtakunaman riptyimi, Dyuspa Santu Ispiritun niwashqa: Rinllapam karsilashuq, ñakachishuq, nishpa. ²⁴ Chaykunata yach'ashpapismi, mana llakinichu. Chaqa kay bidayqam mana nimachu noqapaqqqa. Ashwanmi munani, kushikushpa, allita Siñurninchiq Jisuspaq yach'achikuyta wañunaykaman. Paymi kamachiwashqa, paypaq kayshina yach'achikunay: Dyusmi ancha allin. Paymi kuyawaqniñchiq munan washawayninchiqta, nishpa.

²⁵ 'Purishqam kani, qamkunata yach'achishushpa: Kayshinam Tayta Dyus shumaqta rin kamachiwaqniñchiq, nishpa. Piru allitam yach'aní: Kananmandaqam manana ringillapachu rikawaq. ²⁶⁻²⁷ Qamkunatam

yach'achishushqa kani Tayta Dyus tukuy ima munashqanda. Manam nimata pakashqachu kani. Chaymi qamkuna chingaptikiqa, noqaqa mana uchayuqchu rini kaq ni mayqannikipaq. ²⁸ Allitar kwidakayllapa. Jisuspi kriyiq masinchiqkunatapis allita kwidayllapa allin michidurkunashina. Chaqa paykunataqam Siñurninchiq Jisukristu randishqa, yawarninda ich'ashpa. Dyuspa Santu Ispiriturum Dyuspa chay wambrangunata mingashushqa, ubispunguna kashpa, kwidanaykillapa. ²⁹ Chaqa noqaqam yach'ani: Riptiyqam, qamkunaman rinllapa shamuq llullakuq yach'achikuqkuna, nishpa. Paykunaqam chay saqra lubukunashina ancha rinllapa munaq dañachishuya. ³⁰ Kanan qamkunamandam wakinnikiqa mana allin runakunapaq ringillapa tikrakaq. Wakinnikiqam ringillapa yach'achikuq mana baliq duktrinakunata, kriyiq masinchiqkuna kriyinambaq. ³¹ Uyakuylapar, kaykish kimsa wata tukuya punchawnindin tutapnindin ancha kuyashushpa, waqashpa, qamkunata yach'achishushqa kani. ¡Amar qonqayllapachu chay yach'achishushqaytaqa!

³² Kananqa misitakuna, Tayta Dyusman mingakuykillapa, payna qamkunata kwidashunambaq. Paymi ancha kuyashushpa, shumaq kunayningunata rin yach'achishuqllapa, ancha pudirniyuq wambranguna kanaykilapa. Chayshina paypaqla kashpam, paymanda atingillapa ch'askiyta suq shumaq irinsyata. ³³ Manam noqaqa munashqachu kani suqkunapaq qellayninda ni urunda ni mudananda. ³⁴ Qamkunaqam ancha allita yach'angillapa: Pabluqam kikin makingunawan trabajashqa mantynikanambaq, yumbay pullan puriqlikunatapis mantyninanambaq, nishpa. ³⁵ Chayshina rurashpam, qamkunata yach'achishushqa kani, qamkunapis trabajashpa, yanapanaykillapa chay mana nimayuqkunata. Chayshina yanapashpam, kasuykangillapa Siñurninchiq Jisus kay nishqanda: "Noqanchiq ch'askinanchiqmadaqam mas alli, suqkunata qonanchiq. Chaqa chayshina qoshpaqam, masta rinchiqllapa kushikuq", nishpa.

³⁶ Chaykunata nishpaqam, Pabluqa qonqorikushpa, yumbaywan Dyusman mañakurqan. ³⁷ Chaymadaqam yumbay paykunaga ancha waqashpa, Pablutaqa abrasashpa, muchashpa, dispidirqanllapa. ³⁸ Chaqa ancham llakirqanllapa Pablu kayshina nishqanräkyu: "Mananam mastaqa ringillapachu rikawaq", nishpa. Chaymadaqam yapachashpa, rirqanllapa yakupi puriq barkukaman.

21

Pablum rirqan Jirusalinman

¹ Jisuspi kriyiq masinchiqkunata dijashpam, rirqayllapa yakupi puriq barkupi Kus llaqtaman. Chaymadaqam qayandinqa rirqayllapa Rrudas llaqtaman. Waqmadaqam rirqayllapa Patara llaqtamanna. ² Patarapiqam tarirqayllapa suq barkuta prubinsya Finisyaman riykaqta. Chay barkupinam waqmadaqa rirqayllapa. ³ Riqshinaqam rikarqayllapa yakupa ch'awpimbi isla alpa Chipri shutiqta, barkupa ichuq ladumbi kaqta. Chayta pasashpaqam rirqayllapa prubinsya Síryaman, ch'ayashtiyllapa Tiru llaqtakaman. Chaqa chay barkuqam Tiru llaqtapi trastingunata dijarqan. Chaymi noqaykunaqa chay barkumandaqa ishkishpa, yaykurqayllapa Tiru llaqtaman. ⁴ Chay Tiruman yaykushpaqam, tarirqayllapa Jisuspi kriyiq masinchiqkunata. Chaymi syiti diyasta paykunawan tiyarqayllapa. Paykunataqam Dyuspa Santu Ispiriturum nishqa karqan: Pablutaqaqam rinllapa imanachiq, nishpa. Chaymi paykunaqa Pabluta nirqanllapa:

—Amar riychu Jirusalin llaqtamanqa, nishpa.

⁵ Chayshina niptinllapapismi, chay syiti diyasmandaqa, chay Tiru llaqtamanda lluqshirqayllapa, Jirusalin llaqtamanna rinayllapa. Chaymi yumbay chay kriyiq masinchiqkunaqa warmindin, wambrandin yapachawashpa apawarqanllapa mar yakupa manyangaman. Chayman ch'ayashpaqam, qonqorikushpa, Dyusman mañakurqayllapa.

⁶ Chaymandaqam abrasanakushpa, dispidinakushpa, barkuman yaykurqayllapa. Paykunaqam wasinmanna kutirqanllapa.

⁷ Chayshina Tiru llaqtamanda lluqshishpam, barkupina mar yakupa sawanda rirqayllapa Tulimayda llaqtaman. Chaypim kriyiq masinchiqkunata napaykushpa, paykunapa pullanna suq diyata kidarqayllapa. ⁸ Chaymandaqam qayandinqa Pablupa noqaykunawan barkupi rirqayllapa Sesarya llaqtamanna. Waqman ch'ayashpaqam, rirqayllapa Dyuspaq yach'achikuq Filipipa wasinman. Payqam apustulkunapa chay syiti yanapakuqnimanda suqnin karqan. Chaymi paywanna wasimbi kidarqayllapa. ⁹ Chay Filipiqam ch'usku chinayuq karqan. Paykunaqam mana runayuqchu karcqanllapa. Chay chinakunaqam Dyuspaq rimaqllapa, Dyuspa Santu Ispiritun yanapaptin.

¹⁰ Waqpi paykunawan achka diyata tiyaykaptiylapam, prubinsya Judiymanda Dyuspaq suq rimaq ch'ayamurqan. Paymi Agabu shutiq. ¹¹ Paymi noqaykunaman shamushpa watukuwaq, Pablupa wach'ukunda surqoshpa, chaywan ch'akingunata, makingunata ch'aqnakashpa, nirqan:

—Dyuspa Santu Ispiritunmi nin: “Jirusalimbraqash isrraylinukunaqa kay wach'ukupa dwiñundaaq kayshina ch'aqnashpa, furastiru runakunaman rinllapa intrigakuq”, nishpa.

¹² Chayshina niptinmi, noqaykunaqa tukuy chay sesaryanu kriyiq masinchiqkunawan Pablutaqa ancha rrugarqayllapa, ama rinambaq Jirusalin-manga.

¹³ Piru Pablupaq niwarqanllapa:

—¿Imapaqmír ancha waqashpa llakichiwangillapa? Siñurninchiq Jisusta kasunayraykum noqaqa listu kani ch'aqnawashpa, wanchiwananllapa waq Jirusalimbraqa, nishpa.

¹⁴ Chayshina noqaykunata niwaptinmi, manana atishpa arkayta, dijar-qayllapani rinambaq:

—Dyus munashqanshina kanqa, nishpa.

¹⁵ Chaymandaqam noqaykunaqa kamakashpa, anaq Jirusalinmanna rirqayllapa. ¹⁶ Wakin sesaryanu kriyiq masikunam yapachawashpa, pulayllapa rirqanllapa. Rirqambismi suq chiprinu kriyiq masinchiq Minasun shutiq. Payqam unaymandapacha Jisuspi kriyishqa karqan. Kanan ch'ayashpa Jirusalin llaqtamanqam, paypa wasimbi kidarqayllapa.

Pablum rirqan watukuq Jakubuta

¹⁷ Jirusalinman ch'ayaptiylapapaqam, kriyiq masinchiqkunaqa kushikushpa, shumaqta ch'ayachiwarqanllapa. ¹⁸ Chaymandaqam qayandinna Pablupa noqaykunata apawashpa, rirqan parlaq Jakubuwana. [Nuta: Chay Jakubullam Santyagupis shutiq.] Waqpm karqan yumbay yach'achikuq ansyanukuna. ¹⁹ Ch'ayashpaqam Pabluga paykunata napaykushpa, manyaqlla parlachirqan Dyus paywan rurashqambaq waq mana isrraylinu kaqkunawan kaykaptin. ²⁰ Chayta uyashpaqam, Tayta Dyusta ancha alabashpa, Pablutaqa nírqanllapa:

—Masita, rikashqaykishinam, achka mil isrraylinu masinchiqkunapis Siñurninchiq Jisuspi kriyishqallapa. Paypi kriyishpallapam, ancha kamachiwanchiq, kasunanchiq Muysipa liyningunata. ²¹ Piru paykunaqam qambaq mana allip kaqkunata uyashqallapa: Pablush

chay karupi tiyaq isrraylinukunata yach'achishqa, amana kasunanllapa Muysis kamachikushqanda. Yach'achikumbisshi amana wambrangunapa kwirpumbi siñalta ruranambaqlapa, amana chay suq kustumbrinchiqkunata siginanllapa, nishpa. ²² Chayshina uyashqallapa kaptinqa, ¿imatam atinchiq rurayta, paykuna yach'ananllapa: Mana chayshinachu kashqa, nishpaqa? Ch'ayamushqaykita yach'ashpaqach'i, chay kuntrashuqkuna kayman tandakamunman. ²³ Chayri kay kustumbrinchiqta ruray. Kaypim noqaykunawan kan ch'usku runakuna. Paykunaqam tratukushqa Dyuswan, suq dibusyunda rurananllapa. ²⁴ Paykunata pullayki apay Dyuspa adurana wasinman. Chaypi paykunawan dibusyunda ruray. Mayllakuna kustumbritapis ruray, limpyakanaykipaq. Pagarakuy kay ch'usku runakunapaq, atinanllapa sipralla umanda rutuya, yumbay yach'ananllapa: Chay runakunam Taytanchiq Dyusta ufrisishqanda kumplishqana, nishpa. Chayshina ruraptikiqam, yumbayna qambaqqqa yach'anqallapa: Yanqakunamat Pablupaqqra rimashqallapa. Rikay, payqa Muysispa liyningunata allita kasun, nishpa. ²⁵ Kaytapis yach'ay: Chay furastiru kriyiq masinchiqkunata noqaykunaqa mana kamachishqachu kani, chay kustumbrinchiqkunata rurananllapaqa. Paykunamangam kaykunatalla iskibrishqallapa kani: "Ama mikuyllapachu amitu layakunaman ufrisishqan aychataqa, ni yawarta, ni chay urkakashpa wañuq animalkunapa aychandaqa", nishpa. Nishqallapapismi kani, warminwanlla ichu runanwanlla kananllapa, ama suqkunawanqa, nishpa.

Pablutam Dyuspa adurana wasimbi prisurqanllapa

²⁶ Chaymi Pabluga chay ch'usku runakunata apashpa, qayandinga pul-lanllapa mayllakuna kustumbrita rurarqanllapa. Chaymandaqam Pabluga Dyuspa adurana wasinman yakyushpa, chaypi kaqkunata nirqan:

—Tal diyam rinillapa mayllakuriq. Tal diyam rinillapa ufridayllapata ruraq, nishpa.

²⁷ Chay syiti diyas ushyakaykaptinmi, Pabluga kutirqan Dyuspa adurana wasinman. Piru wakin isrraylinukuna prubinsya Asyamanda kaqkunam paytaqa Dyuspa adurana wasimbi rikarqanllapa. Chaymi chaypi kaqkunata tukuy imata nirqanllapa, Pablupa kuntran tikrakananllapa.

²⁸⁻²⁹ Chaqa chay rimaqkunaqam unayqa Pabluta rikashqallapa karqan, suq ifisyanyu runa Trufimu shutiqwan puriyqaqta. Chaymi yanqa yuyarqanllapa: Chay furastiru runataqam Pabluga Dyuspa suntu adurana wasinman apamushpa, mapachashqa, nishpa. Chaymi Pabluta piskashpa, ancha qayach'akurqanllapa:

—¡Llaqtqa masi isrraylinukuna! ¡Yanapawayllapa kay runata piskananchiqlapa! ¡Payqam tukuy mayta purishpa, runakunata yach'achin, noqanchiqkunata kuntrawananchiq, Muysispa liyningunata kuntranan, kay adurana wasinchiqtapis kuntrananllapa! ¡Imanandaq kay runaqa Grisyamanda jwira runakunatapismi irpushqa kay santu adurana wasinchiqman! ¡Santu lugartam mapachashqa! nishpa.

³⁰ Chayshina chay llaqtapi kunyaqkaptinllapam, yumbay runakuna waq-manda kaymanda kallpashpa, tandakarqanllapa. Kanan Pablutaqam piskashpa, rrastrakushpa, Dyuspa adurana wasinmanda surqoshpa, das pungukunata kirparqanllapa. ³¹ Chaymandaqam suq lastima maqashpa, wanchiykaptinllapan, suldadukunapa kamachikuqniñ yach'arqan: Tukuy Jirusalimbish ancha sh'uqyaykanllapa, nishpa. ³² Chaymi payqa sul-dadungunata tandashpa, kallparqan Pablu kashqanman. Chaymi chay maqakuqkunaqa chay kamachikuqta, suldadungunatapis rikashpa, ashla

gasillarqanllapa. ³³ Chaymi ch'ayashpa, chay mas kamachikuq suldadu Pabluta prisushpa, kamachikurqan:

—Ishkay kadinawan payta piskayllapa, nishpa.

Chaymadaqam yumbayta tapurqan:

—¿Pitaq kay runaqa? ¿Imamat rurashqa? nishpa.

³⁴ Kanan chay runakunaqa qayach'akushpa sh'ugyarqanllapa. Piru wakinmi suq layata niq. Wakinnataqmí suq layata niriq. Chaymi chay kamachikuq suldaduqa mana atirqanchu yach'ayta: ¿Imam kashqa? nishpaqa. Chaymi suldadungunata kamachirqan, Pabluta apanambaq kwartilninman. ³⁵ Chay kwartilnimba gradangunaman ch'ayachishpaqam, utqaymaya Pabluta alayrilla alsashpa, irpurqanllapa uku kwartilman, ama chay kuntraqkuna qoch'ishpa wanchinanllapa. ³⁶ Chaqa paykunaqam ikinllapata rirqan qayach'akushpa:

—¡Wanchiyllapa chay Pabluta! ¡Wanchiyllapa chay Pabluta! nishpa.

Pablum rimarqan, washakanambaq

³⁷ Suldadukunaqa kwartilninman irpuqna puriykaptinllapam, Pabluqa chay kamachikuqninda grigu rimaypi tapurqan:

—¿Atinichu imatapis rimayta? nishpa.

Chaymi chay kamachikuqqa nirqan:

—¿Qamqachu yach'angi grigupi rimayta? ³⁸ ¡A! Noqaqam yuyarqay: Chay wapu ijiptinuch'i kangí, nishpa. Chaqa payqam 4.000 matansyirukunata chunchaman surqosha, munarqan binsiyta gubyirnunchiqta. ¿Manachu chay wapu runa kangí? nishpa.

³⁹ Chayshina tapuptinmi, Pabluqa nirqan:

—Noqaqam isrraylinu runa kani. Piru manam kay Isrrayilpichu nasishqa kani. Waq prubinsya Silisyapa chay ancha kamachikuq Tarsu llaqtambim nasishqa kani. Dijawayri yush'ayku willanay kay runakunata, nishpa.

⁴⁰ Chaymi chay kamachikuq "Mayá" niptinqa, Pabluqa chay pungupa gradangunapi shayashpa, makingunawan siñiyarqan, chay runakuna uyaranambaq. Uyaraptinllapaqam, ibriyu rimaypi nirqan:

22

¹ —Masitakuna, taytitukuna, uyawayllapa. Kaytam rini nishuqlapayach'anaykillapa noqa kashqayta, nishpa.

² Pabluta uyashpa ibriyu rimaypi rimaptinqam, masta uyararqanllapa. Chaymi Pabluqa paykunataqa nirqan:

³ —Noqaqam isrraylinu llaqta masikillapa kani. Prubinsya Silisyapa chay Tarsu llaqtambim nasishqa kani. Chaymadaqam kay Jirusalinman shamushpa, kaypi wiñashqa kani. Chay ancha yach'ayniyuq Gamayilwanmi istudyashqa kani. Payqam yach'achiwarqan, ancha allita kasunaypaq unay agwilunchiqkunapa liyningunata. Noqaqam qamkunashina Tayta Dyustalla munashqa kani kasuya. Chaymi tukuy shunqo Taytanchiq Dyuspi kriyishpa, ⁴ (mana kriyirqaychu: Jisusmi Dyus Akrashqan Washadur, nishpaqa.) Chaymi unayqa Jisuspi kriyiqkunata qesachashqa kani wanchinaykaman. Ullqokunata, warmikunata prisushpam, apamushqa kani karsilman. ⁵ Chay mas kamachikuq isrraylinu kuram tukuy chay kamachikuq ansyanukunawan tistiguykuna. Chaqa paykuna kikiimmi uringunata qowarganllapa, apanaypaq Damasku llaqtaman, pwidiq isrraylinukunata rikachishpa, Jisuspi kriyiqkunata prisushpa, apamunaypaq kay Jirusalinman kastiganayllapa, nishpa.

Pablum rimarqan: "Kayshinam Jisuspi kriyishqa kani", nishpa

⁶ 'Damaškuman riykaptiy, yaqqana ch'ayaptiymi, larrdusinach'i kargan. Chay ñanda riykaptiymi, qongaylla syilumanda suq ancha jwirti micha llipyashpa, tukuy rridurniyam achikchakurqan limp'u pambawashtin. ⁷ Chaymi noqaqa bulakarqay pambakaman. Chay urasmi uyargay kayshina qayawaqta: "¡Sawlu! ¡Sawlu! ¿Imapaqmí qesachawaykangi?" niwaqta. ⁸ Chaymandaqam tapurqay: "¿Taytitu, pimir kangí?" nishpa. Chaymi niwarqan: "Noqam Jisus Nasaritmanda kani. ¡Noqa kikiytam qesachawaykangi!" nishpa. ⁹ Chay pullay kaqkunaqam chay michata rikashpaqa, ancha mancharqanllapa. Piru manam allitachu uyarganllapa chay qayawaqtaqa. ¹⁰ Noqaqam chay qayawaqta kayshina tapurqay: "Taytitullay, ¿imatam munangi ruranaypaq?" nishpa. Chaymi chay Siñur Jisusqa niwarqan: "Atarishpa, riy Damasku llaqtaman. Waqpim nishunqallapa: 'Kayshina ruray'", nishpa. ¹¹ Rupaymanda chay mas jwirti llipyaq micha sarkuyachiwaptinmi, manana atirqaychu rikakuya. Chaymi chay pullay riqkunaqa, rambawashpana, apawarqanllapa Damaskuman.

¹² 'Waqpim kargan suq runa Ananiyas shutiq. Paymi ancha allita ka-suq Muysipa liyningunata. Chaymi chay damaskinu isrraylinukunaqa paypaqqa ancha shumaqta parlaqllapa. ¹³ Chay Ananiyasqam shamurqan rikawaq. Ch'ayashpaqam niwarqan: "Masita Sawlu, mushuqmanda rikakuy", nishpa. Chayshina diki niwaptinllam, dasna rikakurqay. Chaymi paytapis rikarqayna. ¹⁴ Kanan chay Ananiyasqam niwarqan: "Sawlu, punta agwilunchiqunapa Dyusninmi qamtaqa unaymandapacha akrashushqa, paymunashqanda ruranaykipaq, ancha allin Washadurninchiqta rikashpa, pay rimashqanda kikin shiminmanda uyanaykipaq. ¹⁵ Qamqam pay-paq ringi rimaq yumbay runakunapa ñawpambi kay mundupiqa. Ringim parlaq chay rikashqaykita, uyashqaykita. ¹⁶ Chayshina munaptinqa ¿imaraykutaaq unayaykangiqa? Siñurninchiq Jisuspi tukuy shunqo yuyakuy, uchaykikunamanda pirdunashunambaq. Atarishpa, shutikuy", niwarqanmi Ananiyasqa.

Pablum nirqan: "Dyusmi kach'awarqan furastirukunaman", nishpa

¹⁷ 'Kay Jirusalinman kutimushpam, Dyuspa adurana wasinman rirqay, payman mañakuq. Chaypim suq musqoyipishina ¹⁸ rikarqay Siñur Jisusta. Payqam niwarqan: "Utqa lluqshiy kanalitan kay Jirusalinmanda. Chaqa no-qapaq imata rimaptikiqam, mana rinllapachu kasushuq", nishpa. ¹⁹ Chaymi noqaqa nirqay: "Taytitu, paykunaqam yach'anllapa sagra kashqayta. Chaqa yumbay sinaguga wasikunaman rishpam, qambi kriyiqkunata prisushpa, maqashpa, karsilashqa kani. ²⁰ Qambaq rimaq Istibanda wanchiptinllapam, noqa kikiy chaypi shayashpa, chapashpa, 'Allitam ruraykanllapa' nirqay. (Chaymi chay wanchikuqunapa kapangunata noqa kwidar-qay. Yumbay isrraylinukunam chaykunata yach'an. Chaymi qambaq yach'achikuptiy, rinllapa kriyiwqaq)", nishpa. ²¹ Piru Siñur Jisusqam niwarqan: "Riylla Jirusalinmanda. Chaqa noqam karuman rini kach'ashuq chay mana isrraylinu kaqkunata noqapaq yach'achinayki", nishpa.

Pablutam kwartilmán irpurqanllapa

²² Chaykamanllam Pablutaqa allita uyarganllapa. Piru payqam chay furastirukunapaq rimaptin, das sh'uqyarirqanllapa. (Chaqa paykunaqam ancha disprisyarqanllapa yumban furastirukunata.) Chaymi ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Chay Pabluta wañunqa! ¡Manam allichu kawsanambaqqqa! nishpa.

²³ Chayshinam, ay, mana shaykuq ancha sh'uqyarqanllapa. Kanan ancha piñakushpam, kapangunata surqorqanllapa. Alpatapismi altukunaman

sitakurqanllapa pulbu alsakashtin. ²⁴ Chayshina ruraptinllapam, chay mas kamachikuq suldaduqa nirqan:

—Pablutaqa uku kwartilman wichiuyllapa. Alli alli asutiyllapa diklaranambaq, nishpa.

Chaqa chay kamachikuq suldaduqam munarqan yach'ayta: ¿Imaraykush chay runakunaqa ancha sh'uqyashpa, payta kuntranllapa? nishpa. ²⁵ Chaymi ch'aqnaptinllapa asutinanqa, Pabluqa chay kamachikuq suldaduta nirqan:

—¿Ima kañchur dirichuyki suq rrumanu runata asutinaykillapa, manaraq ni sintinsyadu kaptin?

²⁶ Chayshina niptinmi, chay kamachikuq suldaduqa, mana asutishpachu, rirqan chay mas kamachikuqninda willaq:

—Maná imakish allitachu rurangimari. ¡Rrumanu kastanchiqshi chay runaqa! nishpa.

²⁷ Chaymi chay mas kamachikuqqa shamushpa, Pablutaqa kayshina tapurqan:

—¿Allipchur qamqa rrumanu kangi? nishpa.

Chaymi Pabluqa "Ari" nirqan.

²⁸ Chaymi chay kamachikuqqa nirqan:

—Noqaqam ancha achka qellayta pagarakushqa kani, rrumanu kasta kanaypaq.

Chayshina niptinmi, Pabluqa nirqan:

—Piru noqaqam rrumanukunapa aylumbi nasishqayrayku, mas lijitimu rrumanu kani.

²⁹ Chayshina niptinmi, chay asutinambaq kaqkunaqa Pablumandaqa ashurqanllapan. Asta chay mas kamachikuq suldaduqam yach'ashpa: "Kay runaqam rrumanu kasta kashqa" nishpaqam, ancha mancharqan, prisushqanrayku.

Pablutam Mas Kamachikuq Juyiskunapi dimandarqanllapa

³⁰ Qayandinqam chay mas kamachikuq suldaduqa munarqan yach'ayta: Mayá, imapaqshi chay isrraylinukunaqa Pabluta kuntranllapa, nishpa. Chaymi Pablutaqa ch'aqnadu kashqanmanda paskachishpa, kwartilmanda surqorqan. Chaymandaqam tandachishpa chay kamachikuq isrraylinu kurakunata tukuy chay mas kamachikuq juyiskunata, paykunápa ñawpanman Pabluta rurarqan.

23

¹ Pabluqam chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunata chapashpa nirqan:

—Masitakuna, uyawayllapa. Tayta Dyusmi rikawaykan. Noqaqam paypa ñawpambi kanangaman allin shunqoyuq kawsashqa kani.

² Chayshina niptinmi, mas kamachikuq isrraylinu kura Ananiyasqa ñawpambi kaqkunata kamachirqan, shimimbi Pabluta maqananllapa.

³ Chayshina nishqambaqmi, Pabluqa chay Ananiyasta nirqan:

—¡Dyusmi qamtaqa rin maqashuq, shimikiwanlla payta kasuptiki! Chaypim tiyaykangi suq juyisschina, justisyata ruranayki. Liyninchiq nishqanshina ruray, allita yach'anayki, dilituyuqchu kani ichu mana, nishpa. ¿Imaraykum qamqa liyninchiqta mana kasushpa, munangi maqachiwaytaqa?

⁴ Uyashpa, chaypi kaqkunaqam Pabluta nirqan:

—¿Ima wapuyaykangichu Dyuspa mas kamachikuq kuranda? nishpa.

⁵ Pabluqam nirqan:

—Masitakuna, manamir yach'ashqachu kani: Payqam mas kamachikuq kura, nishpaqa. Chayta yach'ashpaqam, mana chayshinachu rimanayta. Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam nin: "Amakish llaqtaykipa awturidarnimba kuntrandaqa rimangichu", nishpa.

6 Pablugam chay tandakaq kamachikuq juyiskunata chapashqanshina, kwintata qokarqan: Wakin juyiskunaqam sadusiyu duktrinayuq kashqa, wakin juyiskunaqam farisiyu duktrinayuq kashqa. Chaymi jwirtita rimashpa, nirqan:

—Masitakuna, farisiyukunapa duktrinandam kriyini. Farisiyupa churinmi kani. Chaymi kriyini: Wañuqkunam mushuqmanda rin kawsamuq, nishpa. Chayraykum munanllapa kastigawayta. Manam imapaqchu, nishpa.

7 Chayshina Pablus niptinmi, farisiyukunaqa sadusiyukunawan anyanakurqan paykunapura. Chay pudirniyuq juyiskunaqam akrapkarqanllapa, mana chay layalla duktrinayuq kashqanllaparayku.

8 Chaqa sadusiyukunaqam ninllapa: Wañuqkunaqam mana rinchu kawsamuq. Manam ni anjilkuna, ni almakuna kanchu, nishpa. Piru farisiyukunaqam ninllapa: Kanmi anjilkuna, kanmi almakuna. Wañuqkunapismi rin kawsamuq, nishpa.

9 Chaymi yumbay ancha kunyarqanllapa. Wakin farisiyukunaqam Muyisipa liyningunata yach'achikuqkuna karqan. Paykunaqam das atarishta, nirqanllapa:

—Kay runaqam mana nima maluta rurashqachu. Kinsapch'i suq alma ichu suq anjil paytaqa parlachishqa. Chaymi mana balinchu payta kastigananchiqqa. Dyuspa kuntrangish tikrakanchiqman.

10 Chayshina Pablupaq niptinllapam, yumbay chay sadusiyukunaqa farisiyukunawan ancha kunyarqanllapa, suqta suqta ninakushpa. Pilyaq layana kaptinllapam, chay mas kamachikuq suldaduqa ancha mancharqan: Pablutakish chillpinmanllapa qoch'inakushpa, nishpa. Chaymi payqa kamachirqan suldadungunata, chay sh'uqyaqkunapa ch'awpinmanda Pabluta surqoshpa, apananllapa uku kwartilman. Chaymi chayshina rurarqanllapa.

11 Qayandin tutaqam Siñurninchiq Jisusqa Pabluman rikakushpa, nirqan:

—Pablitu, ama manchashpachu, animakay. Chaqa kay Jirusalimbi noqapaq rimashqaykishina, waq Rruma llaqtapipis noqapäqqä ringi rimaq, nishpa.

Pabluta wanchinambaqmi parlarqanllapa

12-13 Qayandingam mas di 40 isrraylinukuna tandanakushpa, Pabluta wanchinambaq parlarqanllapa kayshina jurashpa:

—Ama nimatapis mikushunchu ni upyashunchu, Pabluta wanchinanchiqkaman. Mana wanchiptinchiqqam, Tayta Dyus kastigawashun, nishpa.

14 Paykunaqam kamachikuq isrraylinu kurakunaman, kamachikuq an-syanukunaman rishpa, nirqanllapa:

—Noqaykunaqam jurashqa kani Pabluta wanchinayllapa, manaraq nimata mikushsha. Mana noqaykuna wanchiptiyqach'i, Taytanchiq Dyus yumbaniyta kastigawanqa. **15** Chayri qamkunaqa tukuy chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunawan mañayllapa chay mas kamachikuq suldaduta, qaya apamunambaq Pabluta kay ñawpaykillapaman: "Paypaqmi munanillapa mas allita yach'ayta", nishpa. Noqaykunaqam ñambi pakakushpa, rinillapa shuyaq wanchinayllapa, manaraq kayman ch'ayamuptin, nishpa.

16 Piru Pablupa panimba wambranmi chay jurapashqanda yach'arqan. Chaymi chay subrinunqa das rirqan kwartilman tiyunda abisaq.

17 Chayraykum Pabluqa suq kamachikuq suldaduta qayashpa, nirqan:

—Apay kay chulituta kamachikuqnikiman. Munanshi payta parlachiyya, nishpa.

18 Chaymi chay uraslla chay suldaduqa chulituta apashpa, chay mas kamachikuq suldadutaqa nirqan:

—Jifisitu, chay prisu Pablum qayawashpa, rrugawarqan, kay chulituta apamunaypaq qaman. Anchash munan qamta parlachishuyta, nishpa.

19 Chay kamachikuqqam ama pipis uyanambaq, chay chulituta makin-manda rambashpa, apashpa suq ladituman, tapurqan:

—¿Imatimir munangi willawayta? nishpa.

20 Chaymi chulituqa nirqan:

—Achka isrraylinukunash kunanakushqa, qamta ingañashushpa, nishunallapa: “Noqaykunapa mas kamachikuq juyisniykunash münanllapa Pabluta tapuya, allita yach'ananllapa diklarashqanda”, nishpa. Chaypaq tumbanllash rinllapa mañashuq, qaya apanaykipaq tiyuya chay Mas Kamachikuq Juyiskunaman. **21** Amakish qamqa paykunataqa kriyingichu. Chaqa mas di 40 runakunash ñambi pakakushpa shuyaykanllapa, tiyuy Pabluta wanchinanllapa. Paykunash jurashqallapa, manaraq nimata mikushpachu ni upyashpachu, tiyuya wanchinanllapa. Isi mana wanchish-paqaq, Dyusmanda kastiguta rinllapa ch'askiq, nishpam, jurashqallapa. Chaymi shuyakuykanllapa: Imatash ringi niq, nishpa.

22 Chayshina niptinmi, chay kamachikuqqa chulitutaqa kach'arqanna kunashpa:

—Mayá, riynari. Amakish pitapis chay niwashqaykitaqa ningichu, nishpa.

Mas kamachikuq suldadum Pabluta kach'arqan prifiku Filisman

23 Chay chulitu riptinqam, chay kamachikuqqa ishkay yanapakuq suldadunda qayashpa, nirqan:

—Sigurayllapa 200 ch'akip puriq suldadukunata, 70 suldadu bistyayuqkunata, 200 garruchiru suldadukunata, rinaykillapa kay tuta las nwibi Sesarya llaqtaman. **24** Pablupaqpis bistyakunata sigurayllapa, muntakushpa rinambaq, allita ch'ayanambaq waq prifiku Filisman, nishpa.

25 Chay kamachikuqqam paykunawan kach'arqan suq kartata, kayshina nishpa:

26 “Kuyashqay kamachikuq prifiku Filis, noqa Klawdyu Lisyasmi qamta napaykuyki. **27** Yach'anaykipaqmi kaykunata iskibriyki: Kay runamat isrraylinukuna prisurqanllapa. Wanchinanllapa kaptinmi, noqaqa yach'ashpa: Rrumanush payqa niptinllapa, suldaduykunawan rishpa, washashqa kani. **28** Yach'anayrayku imapaqshi kuntranllapa, nishpa, aparqani Mas Kamachikuq Tandakaq Isrraylinu Juyiskunaman.

29 Chaypim yach'arqay: Paykunapa duktrinanmi mana igwalchu, nishpa. Chaysitupaqmi kuntranllapa. Piru chaysitupaqlam mana dirichuyuqchu wanchinanllapa ni karsilanallapa. **30** Noqaqam yach'arqayna: Chay isrraylinukunaqam rinllapa shuyaq ñambi, Pabluta wanchinanllapa, nishpa. Chaymi paytaqa qaman kach'amuni. Payta kuntraqkunatapismi nishqa kani, qaman shamunanllapa, justisyata ruranayki. Chaytallam iskibriyki. Mayá, rikanakushun”, nishpa.

³¹ Chay kartata suldadungunata qoshpam, nirqan rinanllapa. Chaymi nishqanda kasushpa, Pabluta apashpa, tutap rirqanllapa Antipatris llaqtakanaman. ³² Qayandingam chay ch'akip riq suldadukunaqa Antipatris-manda kutimurqan kwärtlininman. Chay bistiyayuq suldadukunallam Pabluwanqa mas waqman rirqanllapa. ³³ Chaymi Sesarya llaqtaman ch'ayashpaqa, chay kartata qorqanllapa prifiku Filista. Pablutapismi intrigakurqanllapa. ³⁴ Chaymandaqam chay kartata liyishpaqa, chay prifikuqa Pabluta tapurqan, yach'anambaq: Maymandash, nishpa. Chaymi Pablu willaptinqa, yach'arqanna prubinsya Silisyamanda kashqanda. ³⁵ Chaymi Pablutaaqa nirqan:

—Kuntrashuqkuna shamuptinnam, uyashaq niwashqaykita, nishpa.

Chaymandaqam chay suldadukunata kamachirqan, Pabluta kwidananalapa gubyirnu Irudis atun wasi rurashqambi.

24

Pablutam kuntrarqanllapa prifiku Filispa ñawpambi

¹ Sinku diyas pasaptinnam, chay mas kamachikuq isrraylinu kura Ananiyasqa Jirusalinmanda ch'ayarqan chay Sesarya llaqtaman. Wakin kamachikuq ansyankuna suq abugadupismi paywan shamurqanllapa. Chay abugaduqam Tirtulu shutiq. Paykunaqam chay prifiku Filisman ch'ayarqan, Pablupa kuntran dimandata rurananllapa. ² Pabluta apamuptinllapaqam, chay abugadu Tirtuluqa payta kuntrashpa, chay prifiku Filista kayshina willarqan:

—Qam ancha allin Taytitu Prifiku Filis, dyusilupagi. Chaqa qam ancha yach'ayniyuq kashpam, yumbay llaqtayllapapi allita kamachikuptiki, ancha shumaqta kawsanillapa, mana nimatapis pilyashpachu. ³ Chayshina ancha allifa kamachikuptikim, tukuy maypi kushikushpa, qamta ancha agradiiykillapa. ⁴ Piru ama masta unayachishunay, ancha rrugayki suq faburta noqaykunata rurawanayki. Uyawayri das suq palabritata willashunay kay Pablupaq.

⁵ 'Riqsinillapam: Kay runaqam suq plaga, nishpa. Chaqa kay mundupi tukuy mayman rishpa, suq laya duktrinata yach'achikuptinmi, isrraylinukunaqa piñachinakushpa, paykunapura akrakashpa, gubyir-nunchiq Sesarta kuntranllapa. Payqam nasarinu duktrinayuqkunapa suq kamachikuqnin. ⁶ ¡lma! Dyuspa santu adurana wasindam disprisyashpa, munashqa mapachayta. Chaymi noqaykunaqa prisushpa, munashqallapa kani liy kamachishqanshina justisyata rurayta. ⁷ Piru chay kamachikuq suldadu Lisyasmi mitikushpa, wapuyashpa, suldadungunawan qoch'iwashqallapa. ⁸ Chaymandaqam niwashqallapa, qaman shamusnayaq. Chaymi kananqa qam kikiki atingi kay nishushqaypaq tapuya kay Pabluta, allita yach'anayki yumbay rurashqambaq, nishpa.

⁹ Chayshina chay abugadu niptinmi, chay kamachikuq isrraylinukunapis Pablupaqqaa nirqan:

—Arí, chayshinam kashqa, nishpa.

¹⁰ Chaymandaqam chay prifikuqa makinwan Pabluta siñiyarqan rimanambaaq. Chaymi Pabluaqa nirqan:

—Siñur Prifiku, noqayqam yach'an: Unaymandapacham kay nasyuniypa juyisinin qam kashqa kang. Chaymi mana manchashpachu, rimani kay ñawpaykipi. ¹¹ Qam kikikim suqkunata tapushpa, atingi yach'ayta.

Chayraqmi dusi diyas kananwan chay Jirusalinman ch'ayarqay, Dyusta aduranaypaq. ¹² Manam pipis tariwashqachu, suqkunawan anyanakuykaptiy. Manam ni Dyuspa adurana wasimbi ni sinaguga wasikunapi, ni Jirusalinbi pitapis anyashqachu kani. ¹³ Chaymi kay runakunaqa tukuy laya llullangunawan kuntrayta rimashpapis, mana atinllapachu ishkichiwayta. ¹⁴ Piru allita yach'anaykipaqmi, klarata niyki, unay agwiluykunapa Dyusnindam kasuni. Lukismi mushuq duktrinata sigini. Chay duktrinaypaqmi yuyanllapa: Manash balinchu, nishpa. Piru kriyinim yumbay liyninllapapi. Kriyinim Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqambi. ¹⁵ Paykunashinallam noqapis Dyuspi allita yuyakuni: Wañuqkunatam rin kawsachiq, chay alli ruraqkunata tukuy chay uchayuqkunatapis, nishpa. ¹⁶ Chayraykum noqaga sujitakani, allita rurashpa, allin shunqoyuq kanaypaq Dyuspa ñawpambi, runakunapa ñawpambipis.

¹⁷ 'Suq nasyungunaman rishpam, achka watakunamanda kutimushqa kani nasyunniymanqa, limush'nata, ufrindakunata kay Jirusalinman apamushta. ¹⁸ Chaymi Dyuspa adurana wasimbi mayllakuna kustumbrita rurashpa, chay ufrindakunata ruraykaptiy, wakin isrraylinu prubinsya Asyamanda kaqkuna tariwarqan. Piru manam achka runakuna pullayqa karganchu. Manam ni pitapis anyarqaychu. ¹⁹ Mana allikunata rurashqa kaptiyqa, chay Asyamanda kaqkuna munashpa kuntrawaytaqa, shamunqallapa kay ñawpaki shimbibaq. ²⁰ Piru kaypi kaqku-naqam Dyuspa adurana wasimbiqa mana karqanllapachu. Paykunaqam rikawashqallapa chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juysikunapa ñawpambi kaykaptiy. Chaypi faltashqa kaptiyqar, kariyawanganllapa. ²¹ Chay mas kamachikuq juysikunapa ñawpambim jwirtita rimashpa, nirqay: "Kanangam kayshina dimandadu kani, kriyishqayrayku: Wañuqkunam mushuq-manda rin kawsamuq", nishpa. Kinsapch'i paykunataqa chayshina nishpa faltashqa kani, nishpa.

²² Chay prifiktu Filisqam allita yach'arqan Jisuspi kriyiqkunapaq. Chaymi chay dimandataqa suq diyapaqna dijarqan. Paykunataqam nirqan:

—Suldadukunapa kamachikuqni Lisyas shamuptinmi, paytaqa tapushqa, mas allita yach'anay kay dimandapaq, nishpa.

²³ Chaymandaqam chay prifiktu Filisqa kapitanda kamachirqan:

—Pabluta allita kwiday. Piru dijaj, yanasantuna (yanasanguna) shamushpa watukunan, payta imapipis yanapananllapa, nishpa.

²⁴ Chaymandaqam wakin diyakunamanda Filisqa shamurqan warmin Drusilawan. Chay warmingaq Isrrayilmanda kargan. Pablutaqam qay-achirqan, Jisukristupa duktrinambaq parlachinan. ²⁵ Chaymi Pablutaqam kayshina parlachirqan: "Jisuspi kriyishpar, kwirpunchiqtqa allita sujtashun. Justisyatapis ancha allita rurashun. Chaqa kayshinam jwisyu diya rin kaq", niptinmi, Filisqa ancha mancharqan. Chaymi Pablutaqa nirqan:

—Riyna kananqa. Suq diyanam lugarniyuq kashpa, qayachishqayki uyashunaqpaq, nishpa.

²⁶ Chaqa chay Filisqam munarqan Pabluta pagaranambaq qellayta, karsil-manda surqonambaq. Chaymi kutin kutin Pablutaqa qayachiq parlanam-baqa.

²⁷ Chayshinaqam ishkay watana kargan. Chaymandaqam Filisqa dijar-qanna prifiktu kargundaqa. Pursyu Fistunam chay prifiktu kargunmanqa yaykurqan. Piru Filisqam isrraylinukunawan allita munashpa kidaya, mana kach'arqanchu Pablutaqa. Prisulla dijashpam, kargunmandaqa lluqshirqan.

25

Pablutam dimandarqanllapa mushuq prifiktupipis

¹ Fistu ch'ayarqan chay Sesarya llaqtaman, prifiktu karguta ch'askinambaq. Kimsa diyamandaqam anaq Jirusafinmanna rirqan.

² Waqqiqam chay kamachikuq isrraylinu kurakuna mas kamachikuq ansyanukunawan das rirqanllapa, Fistupina Pabluta dimandaq.

³ Paykunaqam ch'ayashpa kayshina rrugarqanllapa:

—Suq faburta rurawayllapa. Apachimuyri Pabluta waq Sesaryamanda kay Jirusalinman, nishpa.

Piru paykunaqam yuyarqanllapa Pablutaqa ñambi wanchiyta. ⁴ Piru Fistuqam paykunata nirqan:

—Pabluqam Sesarya llaqtapi prisu. Noqa kikiymi yuyani waqman riyta kay diyakunalla. ⁵ Qamkunamandam suqnikikuna atingillapa pullay riyta waqman. Chayshina rishpaqam, atingillapa chay runataqa shimbiyta, ima maluta rurashqa kaptinqa, nishpa.

⁶⁻⁷ Chaymandaqam chay Fistuqa uchu diyas ichu dyis diyastalla Jirusalimbicha karqan. Chaymandaqam chay isrraylinukunawan kutirqan Sesaryamanna. Qayandin diyaqam dispachumbina kayakashpa, apachimurqan Pabluta, chay Fistupi diklaranambaq. Chaymi chay isrraylinukunaqa Pablupa ladunman qemikashpa, yanqakunata llullakushpa, shimbirqanllapa:

—Chayta manchu rurashqa kangi, nishpa.

Piru maychika ima layata kuntrashpapis, mana nimapi atirqanllapachu ishkichiyya. ⁸ Chaymi Pabluqa washakanambaq nirqan:

—Manam noqaqa isrraylinukunapa liynindaqa kuntrashqachu kani. Manakish ni Dyuspa adurana wasinda burlashqachu kani. Manam ni gubyirnu Sesarta kuntrashqachu kani, nishpa.

⁹ Piru chay Fistuqam munashpa allita kidayta isrraylinukunawan, Pablutaqa tapurqan:

—¿Munangichu riyta Jirusalinman, wacpina kay justisyata ruranayapaq? nishpa.

¹⁰ Chaymi Pabluqa prifiktu Fistutaqa nirqan:

—Manám. Kay dispachum gubyirnu Sesar Agustupa. Chaymi kaypilla atingi dimandaytaqa ushyayta. Qamqam allita yach'angi: Manam nimapi isrraylinukunataqa faltashqachu kani. ¹¹ Piru imapi faltashqa kaptiyqa, wanchiwangallapa. Piru mana nima uchayuq kaptiyqam, mana pipis dirichuyuqchu, llaqta masikunaman intrigakuwananqa. Noqa rrumanu kashpam, dirichuyuq kani mañanayapaq mas kamachikuq gubyirnunchiq Sesarta, dimandayta ushyanambaq. Chaymi kananqa chayshina mañanı, nishpa.

¹² Chay Fistuqam yanapakuqningunawan Pablupa dimandambaq parlar-kan. Chaymandaqam Pablutaqa nirqan:

—Qam nishqa kangi: Rrumapa gubyirnun Sesarmi kay dimandayta ushyanqa, nishpa. Chaymi paymanna ringi riq, nishpa.

Pablum gubyirnu Agripapa ñawpambi karqan

¹³ Suq diyam gubyirnu Agripa rirqan Sesarya llaqtaman panin Birinisiwan, chay mushuq prifiktu Fistuta napaykuq. ¹⁴ Waqpilla paykuna kaptinmi, chay prifiktu Fistuqa chay Agripata Pablupaq nirqan:

—Chay prifiktu Filismi kaypi suq prisuta dijashqa. ¹⁵ Jirusalimbi kaykaptimi, kamachikuq isrraylinu kurakuna kamachikuq ansyanukunawan suq dimandata noqapi rurarqanllapa, sintinsyanayapaq chay prisuta. ¹⁶ Chaymi

noqaqa paykunataqa nirqay: "Noqaykuna rrumana awturidarkunam mana kustumbriyuqchu kanillapa ni pitapis sintinsyanayllapa wañunanqa, manaraq shimbinkuptinqa", nishpa. ¹⁷ Chaymi paykuna noqawan kayman shamuptiyllapa, mana unayashpachu, qayandin diyalla, dispachuyipi tiyashpa, Pabluta apachimurqay, shimbinanllapa. ¹⁸ Chaqa noqaqam yu-yarqay: Imakunatach'i Pablupaq ningallappa, nishpa. Piru chay shimbikunka kariyaptimbismi, mana nima dilituta paypiqa tarirqaychu. Manam yuyashqayshinachu kashqa. ¹⁹ Chaqa Pablupa duktrinambaqlam kayshina rimarqanllapa: Pablush yach'achikun suq runa Jisus shutiqpaq. Chay Jisusqash wañushqana. Piru Pablupash chay Jisuspaaqqa nin: "Wanchiptimbissi kawsamushqana", nishpa. ²⁰ Chayshina niptinllapam, noqaqa mana imata atirqaychu rurayta. Chaymi Pabluta tapurqay, "Mayá, ɿmunangichu Jirusalinman riyta, waqpi kay dimandata rurananchiqllapa?" ²¹ Chayshina niptiymi, Pablupaq niwarqan: "Mas kamachikuq gubyirnunchiq Sesar Agustunam kay dimandayta ushyanqa", nishpa. Chayraykum noqaqa kamachikushqqa kani prisulla gwardananllapa, chay gubyirnunchiqman kach'anaykaman, nishpa.

²² Chayshina chay Fistu niptimmi, chay Agripaqa nirqan:

—Noqapismi chay runataqa munani uayta, nishpa.

Chaymi Fistuqa Agripata nirqan:

—Qayam ringi uyaq, nishpa.

²³ Chay qayandingqam chay gubyirnu Agripapa mas kamachikuq sulladunguna, chay llaqtapi suq kamachikuq runakunawan, Agripapa chay panin Birinišiwan ch'ayashpa, Agripata bibachishpa, yaykurqanllapa Fistupa dispachunman, Pabluta uyanambaqlap. ²⁴ Kanan chay Fistuqam Pabluta apachimushpa, nirqan:

—Gubyirnu Agripa, yumbay qamkuna kamachikuq runakuna, uyawayllapa. Kaypim kay runaqa. Jirusalimbi, kay Sesarya llaqtapipis achka isrraylinukuna paypa kuntranda rimashqallapa. Mana shaykuqmi niwanllapa: "Kay Pablu wañunqa", nishpa. ²⁵ Piru noqapa yuyayniymandaqam mana nima dilituta rurashqachu wañunambaqq. Piru pay kikinllam nishqa: "Mas kamachikuq gubyirnunchiq Sesar Agustunam dimandaytaqa ushyanqa", nishpa. Chaymi yuyashqana kani Sesar Agustuman kach'anaypaq. ²⁶ Lükismi chay gubyirnunchiq Sesar Agustuman ufisyuta kach'anaypaq, mana yach'anichu kay Pablupaq iskibriyya: "Payqam kay laya dilituyuq kashqa" nishpa. Chaymi gubyirnu Agripa, qamba ñawpaykiman, kay suqkunapa ñawpanman paytaqa apamushqa kani. Piru masmi qaman apamushqa kani. Chayri tapuy, imata niptin, chaytana iskibrishpa, ufisyuta kach'anaypaq. ²⁷ Aykabraq alli kanqa kay Pabluta gubyirnunchiqman kach'anaypaq, mana nimata iskibrishpa paypaqqa: "Kay laya uchayuqmi payqa", nishpa.

26

Pablum gubyirnu Agripapa ñawpambi rimarqan, karsilmanda washakanambaq

¹ Chaymi gubyirnu Agripaqa Pabluta nirqan:

—Atingim rimayta washakanaykipaq, nishpa.

Chaymi Pablupa makinda alsashpa, nirqan:

² —Gubyirnu Agripa, qamba ñawpaykipi kashpam, ancha kushikuni ri-manaypaq, yach'anayki isrraylinu llaqta masinchiqkuna noqapaq yumbay nishqanda. ³ Kanan mastam kushikuni ancha allita riqsishqayki-rayku noqanchiq isrraylinukunapa kustumbrinchiqkunata, tukuy ima layata anyanakuptiyipis. Chaymi mañayki, ama piñakushpa, allita uyawanayki kay nishushqayta.

Kayshinam Pablupa bidan karqan

⁴ Yumbay isrraylinu llaqta masinchiqkunam yach'anllapa llaqtaypi, Jirusalimbipis imashina paykunawan wambraymandapacha tiyashqayta. ⁵ Paykunapismi munashpaqa, atinllapa willashuya noqa kashqaypaq. Chaqa noqaqam wambraymandapacha farisiyu duktrinayuq kashqa kani. Farisiyukunam ancha munanllapa duktrinayllapata manyaqlla kasuya maski yumbay isrraylinukunamanda. ⁶ Chayshina kaptiyipismi, rikay, apamuwashqallapa dimandawaq, ancha kriyipti: Tayta Dyusmi wañuqkunata rin kawsachimuq, nishpa. Chaqa wañuqkunata kawsachinanmi payqa ufrisishqa kargan unay agwilunchiqkunata. ⁷ Isrraylinukunapa chay dusi atun ayllunchiqkunam ancha munanllapa ch'askiyta Tayta Dyus ufrisikushqanda. Chaymi paykunaqa Tayta Dyusta aduranllapa pun-chawnindin tutapnindin. Uyaway, Gubyirnu Agripa. Noqapismi paykunashina Tayta Dyus ufrisikushqambi ancha yuyakuni. Chayraykum kay isrraylinukunaqa kuntrawanllapa. ⁸ Isrraylinukuna, ¿imaraykutaq mana kriyingtonlapachu: Tayta Dyusmi rin kawsachimuq wañuqkunata, nishpa?

Pablugam Jisuspi kriyiqkunata gesachashqa kargan

⁹ 'Noqa kikiymi unayqa yuyarqay: Taytanchiq Dyusmi munan qesachanaypaq Jisus Nasarinupi kriyiqkunata, nishpa. ¹⁰ Chaymi noqaga Jirusalimbi kamachikuq isrraylinu kurakunamanda urningunata surqoshpa, rirqani prisuq Jisuspi achka kriyiqkunata, karsilanaypaq. Kanan paykunata wanchiptinllapam: "Ancha allitam ruraykangillapa", nirqani. ¹¹ Waqta kaytam purirqay Jisuspi kriyiqkunata ancha qesachashpa, Jisusta ñiganambaqlapa. Chayshinam rurarqani isrraylinukunapa yumbay sinagua wasiyllapapi. Kanan ancha piñakushpam, paykunata ch'inqirqay. Chaymi karu llaqtakunaman rirqani, paykunata gesachaq.

Pablum parlarqan imashina Jisuspi kriyishqanda

¹² Kamachikuq isrraylinu kurakuna kamachiwaptinmi, Jisuspi kriyiqkunata gesachayta yuyashpa, riykarqay Damasku llaqtaman. ¹³ Uyawayri Gubyirnu Agripa, ñanda noqa riykapti, larrdusi urastach'i suq ancha jwirti micha sylumanda achikchawarqan. Chay michaqam rupaymandaqa mas jwirtita llipyarqan. Chaymi noqataqa, yumbay pullay riqkunatapis limpu achikchawarqanllapa. ¹⁴ Chayraykum yumbayniy bulakargayllapa pambaman. Chay urasmi uyargay suq qayawaqta ibriyu rimaypi: "Sawlu, Sawlu, ¿imapaqmi gesachawangi? Manchu buyisqa yapukushpa, ikiman garruchata matqashpa, paylla chuqrikan. Chayshinallám qambilis ruraykangi", nishpa. ¹⁵ Chayshina qayawaptinmi, noqaga tapurqay: "¿Pimir kangi, Taytitu?" nishpa. Chaymi payqa niwarqan: "Noqam Jisus kani. Noqa kikiytam gesachawaykangi. ¹⁶ Mayá, atarishpa shayay. Qamanmi rikakushqa kani sirbiwanayki, yumbay kay rikashqaykipaq tistiguy kanayki. Chaymandaqam masta rini rikachishuq, chaypaqpis rimanaykipaq. ¹⁷ Washashuqmi rini isrraylinukunamanda tukuy furastiru kaqkunamandapis. Kanan-qam kach'ayki, paykunaman rishpa, ¹⁸ yach'achiptiki, intyindinanllapa, amana masta tutayaq ñambishiña purinanllapa. Ashwanmi munani, allita

rurashpa, achik ñambishinana purinanllapa. Chayshina kawsashpaqam, manana rinllapachu puriq dyablu munashqanda rurashpaqa. Chaymi Tayta Dyusta uyashpa, pay kamachikushqanda kasushpana, rinllapa kawasaq. Chayshina noqapi kriyiptinllapam, uchanganata pirdunashaq, akrashqaykuna kashpa, suq irinskyata ch'askinanllapa", nishpa.

Pabluqam kasurqan musqoynimbishina uyashqanda

¹⁹ 'Uyayri, Gubyirnu Agripa. Chay syilumanda qayawaqta kasushpam, mana fyirusyashqachu kani. ²⁰ Chaymi puntata Damaskupi tiyaqkunata yach'achirqay Jisus niwashqanda. Chaymandaqam das rishpá, yach'achirqay Jirusalimbi tiyaqkunata tukuy chay prubinsya Judiyapi tiyaqkunatápis. Chay mana isrraylinu kaqkunatápismi yach'achishqa kani, mana allikunata rurashqanrayku syintishpa, chay uchakunata dijashpana, Dyuspi tukuy shunqo yuyakunanllapa. Paykunataqam animachishqa kani, shumaqtana kawsananllapa, paykunata rikaqkuna ninanllapa: Dyuspim allipta kriyinllapa, nishpa. ²¹ Kayshina yach'achikuptiymi, Dyuspa adurana wasimbiqa llaqta masinchiq isrraylinukunaqa prisuwashpa, munashqallapa wanchiwayta. ²² Piru Taytanchiq Dyus yanapawaptinmi, kanangaman paypi allita kriyishpa kawsaykani, paypaq yach'achishpa byijukunata wambrakunata. Manam nunka suq layataqa yach'achikushqachu kani. Ashwanmi Dyuspaq rimaqkuna nishqanda, Muysis nishqandalla yach'achikushqa kani. ²³ Chaqa paykunaqam nirqan: "Dyus Akrashqan Washadurqash padisishpa rin wañuq. Wañushpaqash payqa yumbay wañuqkunamanda puntata rin kawsamuq, yach'achinambaq isrraylinukunata, tukuy furastirukunatapis", nishpa.

Pablum munarqan gubyirnu Agripata Jisuspi kriyichiyyta

²⁴ Chayshina Pablu rimaptinmi, prifiktu Fistuqa jwirtita rimashpa nirqan: –¡A, lukuch'i kangi, Pablu! ¡Ancha liyishpach'i, lukuyashqa kangi! nishpa.

²⁵ Chaymi Pabluqa nirqan:

–Uyaway ancha kamachikuq Taytitu Fistu. Manam lukuchu kani. Ashwanmi tukuy jwisyuywan allip kaqtalla rimaykani. ²⁶ Kayqa kaypi Gubyirnu Agripa; payqam ancha allita yach'an kay nishqaypaqqa. Chaymi mana pitapis manchashpachu, klaruta paypa ñawpambiqa rimani. Chaqa manam suq kuchupi ima pakadushinachu kashqa. ²⁷ Qamqam Gubyirnu Agripa kriyingi Dyuspaq rimaqkuna nishqanda, ¿manachu? Noqam yach'ani kriyingim, nishpa.

²⁸ Chaymi Gubyirnu Agripaqa Pablutaqa nirqan:

–Kanan qamqam das munangi Jisuspi kriyichiwayta, nishpa.

²⁹ Chaymi Pabluqa nirqan:

–Noqaqam Dyusman mañakumi, daslla ichu qashuqa qam yumbay kay uyawaqkunawan nogashina Jisuspi kriyinaykillapa; piru amar kay kadi-nakunawan watashqa kanaykillapa.

³⁰ Chayshina Pablu niptinmi, chay gubyirnu, panin Birinisindin, chay prifiktuwani, yumbay chay pullanllapa tiyaykaqkunapis atarirqanllapa.

³¹ Chaymandaqam ashurqanllapa suq laduman parlaq. Chaypiqam paykunapura ninakurqanllapa:

–Kay runaqam mana nima maluta rurashqachu wañunambaq, ni karsilpi kanambaq.

³² Chaymi Agripaqa Fistuta nirqan:

–Kach'anchiqmannam kay runata, mana pay kikin nishqa kaptin: "Gubyirnunchiq Sesar Agustu dimandayta ushyanqa", nishpa.

27

Pablutam aparqanllapa Rruma llaqtaman

¹ Chay kamachikuqkunaqam yuyarqan prisukunata intrigakuya, suldadunguna Italia nasyunman apananllapa. Chaymi Pabluta yumbay chay wakin prisukunatapis intrigarqanllapa suq kamachikuq suldadu Julyu shutiqta. Chay Julyuqam gubyirnu Sesar Agustupa achka suldadungunapa kamachikuqunin karqan. [Nuta: Lukasmi mana prisuchu kashpa, Pablupa pullan rirqan.]

² Rirqayllapa yakupi puriq barku Adramitiyu llaqtamanda kaqpi prubinsya Asyapa llaqtanganaman. Chay barkupiqam pullayllapa rirqan kriyiq masinchiq Aristarku. Paymi prubinsya Masiduñapa Tisalunika llaqtamanda karqan. ³ Chaymadaqam qayandinga ch'ayarqayllapa Sidun llaqtaman, barkukunapa shayanan lugarmen. Chay kamachikuq Julyuqam ancha alli karqan Pabluwan. Chaymi dijarqan rinambaq yanasungunata (yanasangunata) watukuq. Kanan paykunaqam Pablutaqa tukuy imapi yanaparqanllapa. ⁴ Chaymadaqam Sidunmanda chay barkupina lluqshírqiayllapa. Riypiqam yakupa ch'awpimbi isla allpa Chipripa ladunda pasarqayllapa, wayramanda washakanayllapa. ⁵ Chay mar yakupa sawandaqam rirqayllapa prubinsya Silisyapa, prubinsya Panfilyapa manyanda. Chaymadaqam ch'ayarqayllapa prubinsya Lisyapa Mira llaqtanman.

⁶ Chay Mira llaqtapi suldadukunapa kamachikuqninga tarirqan suq barkutana, Alijandriya llaqtamanda Italia nasyunman riykaptin. Chaymi chay barkumanna noqaykunata yaykuchiwarqan, waq Italyamanna rinayllapa. ⁷ Chaymadaqam achka diyakunata chay mar yakutaga qashuqa rirqayllapa. Kanan ancha ñakashpam ch'ayarqayllapa Kinidu llaqtapa ñawpanman. Kanan chay wayra arkawaptinllapam, pasarqayllapa Salmun llaqtapa ñawpanda. Wayramanda washakanayllapa, nishpa, muyurqayllapa chay isla allpa Kritapa iki ladunda. ⁸ Chayshina ancha ñakashpam, tukuy chay kustata rishpa, ch'ayarqayllapa suq llaqtaman "Barkukunapa shumaq shayanan lugarninguna" shutiqman. Chay llaftaqam Lasiya llaqtapa sirkambi.

⁹ Ñawpa ladumanda ancha wayrashqanraykum, qashuqa rishpa, achka diyakunata unayarqayllapa. Kanan chay diyakunaqam tamyanan tyimpu ch'ayamuykarqanna. Chaymi mancharqayllapa mar yakupa sawanda riñayllapa. Chaymi Pabluqa paykunata kunarqan:

¹⁰ —Taytitukuna, mananam allichu rinanchiqpaq. Disgrasyakish pasawanchiqman. Kay barkuqam dañakashpa trastindin seqanman. Noqanchiqkunapiskish yakupi ch'uqashpa, wañunchiqman, nishpa.

¹¹ Piru chay kapitan Julyuqam Pablutaqa mana kasurqanchu. Mastam kasurqan barkupa dwiñunda chufirnindapis, "Rishunlla", niptinllapa.

¹² Chay llaqtapiqam mana allichu karqan, tamya tyimpu chaypi tiyanambaq. (Chaqqa chaymanqam dirichu wayraq.) Chaymi yaqqqa yumbay yuyarqan: Más alli kanmán, kay llaqtamanda lluqshishpa, rinanchiq Finisi llaqtaman, nishpa. Chay Finisiqam chay yakupa ch'awpimbi isla allpa Kritapa suq llaqtan karqan. Wayrapa arkaqnimbim kidarqan. Shutim karqan chapakunapaq rupay seqanamba yaqqqa ichuq ladunman. Chaypim munarqanllapa tiyayta, tamya tyimpu pasanangaman.

Maryakupi kaykaptinllapam, ancha tamyarqan, ancha wayrarqan

¹³ Qallariptin ashla wayra ichuq ladumandam, paykunaqa yuyarqan: Atinchiqnam allita rihta, nishpa. Chaymi chay kashqayllapamanda rirqayllapa isla allpa Kritapa manyanda. ¹⁴ Chaypi kaykaptiynam, qonqaylla

das ancha jwirtita wayrarqan chay Kritapa ladunmanda. Chay jwirti wayraqam shutiq "Nurdisti".¹⁵ Chay wayraqam chay yakupi puriq barkuta ichuq ladumanna aparqan. Chaymi manana atishpa ñawpaman riytaqa, noqaykunaqa ¿imanashaqnataqrí? nishpa, dijakarqayllapana, chay wayra apawananollapa.¹⁶ Chaymi chay wayraqa apawarqanllapa taksha isla allpa Klawda shutiqpa waqta ladunman. Chay waqta ladumbiqam manana jwirtitaqa wayrarqanchu. Chaymi chaypiqa ancha ñakashpa, tandarqayllapa atun barkupa taksha barkitunda. Chaqa chay atun barkuqam chay taksha barkitunda aysashpa apamushqa karqan.¹⁷ Chaymandaqam chay taksha barkituta wichurqayllapa chay atun barkupa úkunman. Chaynam chay atun barkuta waskakunawan watarqayllapa, mas jwirti kashpa, ama pakikanambaq. Chay barkuta manijaqkunaqam mana munarqanllapachu Sirti shutiq aqo rumikunaman tupakayta. Chaymi barkuta purichiq traputa ishkichirqanllapa. Chaymandaqam dijarqanllapana, wayra barkuta apanambaq.¹⁸ Qayandin diya chay wayra chayshina jwirtilla kaptinmi, mana imanayta yach'ashpa, barkupi kaq trastikunata yakumanna wichukurqanllapa.¹⁹ Kimsa diyamanqam noqaykunaqa kikiy makiy়লাপান, barkupa kusasningunatapis yakuman wichukurqayllapa.²⁰ Chaymandaqam achka diyakunata mana atirqayllapachu rikayta ni ru-payta ni lusirukunata, yach'anayllapa: Maymanmi riykanchiqllapa, nishpa. Chay tukuy wayrakuna maykunata apawaptinllapaqam, manana ni ashliha yuyarqayllapachu kawsaytaqa.

²¹ Chayshina achka diyakunata ancha ñakashpam, mana ni mikurqayllapachu. Chaymandaqam Pabluqa ch'awpiy়লাপান shayashpa, niwarqanllapa:

—Taytitukuna, mas allich'i kananda chay nishushqayta kasuwanaykilapa. Ama lluqshinanchiqtachu chay Kritamanda, kay tukuy laya átraskunata ñakananchiqqa.²² Piru kananqa ama llakiy়লাপান. Kay barku yakuman seqaptimbismi, mana ni mayqanninchiq rinchiqchu chingaq.²³ Chaqa Dyuspam kani. Paytam sribini. Pay anjilninda kach'amuptinmi, tutqaq noqaman rikakushqa.²⁴ Chay anjilninmi niwashqa: "Pablu, ama manchaychu. Chaqa Krumpa ancha kamachikuq gubyirnumba ñawpambi ringi prisintakaq. Dyusqam qamrayku chay barkupi pullayki kaqkunatapis yumbayta rin washaq", nishpa.²⁵ Chayri kananqa ama manchashpachu animakayllapa. Noqaqam ancha allita Dyuspi yuyakuni. Yach'anim: Chay anjil niwashqanshinam rin kumpliq, nishpa.²⁶ Lukismi kay yakukunaqa rinllapa wichukuwaqniqhaq yakupa ch'awpimbi isla allpaman.

²⁷ Chaymandaqam ishkay simanata ancha wayraptin, mar yaku Adriya shutiqpi kaykarqayllapa. Ch'awpi tutata chay barkuta manijaqkunaqa kwintata qokarqanllapa: Allpamannam ch'ayaykanchiq, nishpa.²⁸ Chaymi waskapa puntambi suq llashaqta watashpa, kach'arqanllapa yakupa ukunman midinambaq: ¿Junduraqchu ichu manana? nishpa.²⁹ mitrus junduraqmi karqan. Chaymandaqam chay yakupa mas manyaman midirirqanllapa. Chaypiqam 27 mitrusllana karqan.³⁰ Chayta yach'ashpaqam, ancha mancharqanllapa rumikunapi tupakayta. Chaymi ch'usku llashaq sujitanan rumikunata kadunu waskapi watashpa, iki ladumanda kach'arqanllapa yakuman, chay barkuta sujitanambaq, ama tupakanambaq rumikunapi. Chayshina rurashpam, ancha manchashp, shuyakurqanllapa achikyanambaq.

³⁰ Piru manaraq achikyaptinmi, chay barkuta manijaqkunaqa yuyarqanllapa atun barkumanda lluqshishpa, mitikashpa, chay taksha barkitupina

rinanllapa, paykunalla washakanambaq. Chaymi paykunaqa ñawpa ladumanda waskakunapi llashaq rumikunata yakuman kach'aq tukurqanllapa, ama yach'anayllapa: Mitikaqlapanam rin, nishpa. Chayshina ruraq tumbam manashinalla chay taksha barkitura windushpa, yakuman ishkichiyyarqanllapa, chaypi mitikananllapa. ³¹ Chaymi Pabluqa chayta rikashpa, chay suldadukunata, jifindapis nirqan:

—Kay manijaqkuna barkuta dijashpa mitikaptinllapaqam, manana ringillapachu washakaq, nishpa.

³² Chayshina niptinqam, suldadukunata kallpashpa, das kuchurqanllapa waskakunata, chay taksha barkitu yakuman ishkinambaq.

³³ Achikyaykaptinnam Pabluqa yumbaya kayshina nirqan, imatapis mikunanalipa:

—Ishkay simana tukuynam qamkunaqa llakiwan chapakushpa, mana ni mikushqallapachu kangi ni puñushqallapachu kangi. ³⁴ Chaymi rrugaykil-lapa, imatapis mikunaykillapa, jwirsayuq kanaykillapa. Chaqa manam ni mayqanninchiqpa ni suq aqchitanchiq umanchiqmanda rinchu chingaç.

³⁵ Chayshina nishpaqam, Pabluqa yumbaya ñawpambi suq tandata piskashpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam pitishpa, mikurqan.

³⁶ Chayshina mikuqta rikashpaqam, yumbayna animakashpa, mikurqayllapa. ³⁷ Chay barkupi kaqkunaqam 276 karqayllapa. ³⁸ Munashqanda mikushpaqam, chay trigu trastikunata mar yakuman wichukurqanllapa, amana chay barku llashaqniyuq kanambaq.

Yakupi puriq barkum maryakuman seqarqan

³⁹ Achikyaptinmi, chay barkuta purichiqkunaqa allpapa manyanda rikashpapis, mana yach'arqanllapachu: Maypinam kanchiq, nishpa. Piru chaypim rikarqanllapa suq kuchu aqolla kaqta. Chaymi yuyarqanllapa: Mayá, aku qemiq barkuta waq kuchuman. Paqtar atinchiqman ch'ayayta, nishpa. ⁴⁰ Chaymi paykunaqa chay llashaq sujitanan rumiyuq waskakunata kuchushpa, mar yakupi dijarqanllapa. Chaymandaqam barkupa muyuchinan pala plujarqanllapa. Chayna ñawpa ladu purichiq traputa shayachirqanllapa, wayrawan rinambaq. Chaymi barkuqa riykarqanna chay kuchu manyaman. ⁴¹ Lukismi chay barkuqa rishpa, yaykurqan suq mana riypaq lugurman. Chaqa chaypiqam yakukuna ishkay ladumanda tingunakushpa, aqokunata qotushqa karqan. Chaymi chay barkuqa ñawpa ladunman riykashpa, chay aqokunaman plantakarqan. Chaypiqam manana ni ashliita kuyurqanchu. Kanan iki ladumanda yakukuna anchajwirtita waqtaptinmi, chay barkuqa piti pitina pakikaykarqan. ⁴² Chayshina barku pakikaykaptinqam, suldadukunaqa munarqanna prisukunata wanchiyta, ama mitikananllapa. ⁴³ Piru chay mas kamachikuq suldaduqam munarqan Pabluta washayta. Chaymi chay suldadungunata kamachirqan:

—Ama prisukunataqa wanchiyllapachu. Ashwan mayqanniki yach'aq nadayta, puntata yakuman wikapakayllapa, nadashpa waq manyaman lluqshinaykillapa. ⁴⁴ Wakinnikiqa barkupa pakishqa tablangunapi piskakushpa, wambushpa, riyllapa manyaman, nishpa.

Chaymi chayshina yumbay yakumandaqa lluqshirqayllapa, mana ni suqniyllapa wañushpachu.

¹ Yumbayna mar yakumanda washakashpam, yach'arqayllapa: Chay yakupa ch'awpimbi isla allpa Malta shutishqa, nishpa. ² Chay Maltapi tiyaqkunaqam ancha llakipawashpa, yanapawarqanllapa. Ancha tamyaptiñmi, noqaykuna chiriptiñ, ninata lumyachirqanllapa, yumbayniy mashakushpa qoñukanayllapa. ³ Chaymi Pabluga ashla chaki yamatata tandashpa, ninaman wichurqan. Nina qarwachiptinqam, lluqshirqan suq kulibra. Lluqshishpaqam, Pabluta kanishpa makimbi warkurakar-qan. ⁴ Chaymi chay maltinukunaqa kulibrata rikashpa Pablupa makimbi warkukaqtqa, paykunapura ninakurqan:

—Allibmi kay runaga wanchikuq kashqa. Chaymi Tayta Dyusqa paytaqa kulibrawan kastigaykan. Mar yakumanda washakaptimbismi, Dyusqa manana dijanchu kawsananqa, nishpa.

⁵ Pablugam makinda ch'apsishpa, kulibrata ishkichirqan ninaman. Piru Pablugam mana nimanarqanchu. ⁶ Yumbaymi Pablupaq yuyarqanllapa: Limpu saksashpanam, bulakashpa, rin wañuq, nishpa. Chaymi ancha unaytana chapashpa, mana nima laya nanay piskaptinqa, suq layatana yuyarqanllapa: Kay runaqam suq dyus, nishpa.

⁷ Chay Maltapa kamachikuqniñmi Publiyu shutiq. Paypa ch'akrangunam chay sirkayllapapi karqan. Paymi noqaykunata apawashpa, shumaqta wasinman ch'ayachiwarqanllapa. Kimsa diyata pusadata qowashpam, allita noqaykunata qarawarqan. ⁸ Chay Publiyupa taytanmi jibriwan, arriawan, qeshyaq kamapi karqan. Chaymi Pabluga rishpa rikaq, Dyusman mañakushpa, sawambi makinda rurashpa, kach'akachirqan. ⁹ Chayta rikashpam, maltinukunaqa qeshyaqningunata Pabluman apamurqanllapa. Chaymi paykunatapis kach'akachirqan.

Pablum Rruma llaqtaman ch'ayarqan

¹⁰⁻¹¹ Chaymi "Dyusilupagi" niwashpa, rrigelitukunata qowarqanllapa. Kimsa killatam chay Maltapi tiyarqayllapa. Chaymandaqam rinayapaqlapana, yakupi puriq suq barkuman lluqshiptiyllapa, chay maltinukunaqa tukuy imata qowarqanllapa ñanniypaqllapa. Chay barkuqam Alijandriya llaqtamanda karqan. Paykunapa amitungunam Gasturwan Pulus shutiqlapa. Chay ishkay amitungunatam barkumba ñawpa qerumbi rurashqalapa karqan. Chay barkuqam Maltapi shayashqa karqan, tamya tyimpu pasanangaman. Chaymi chay barkupina rirqayllapa.

¹² Rishpaqam ch'ayarqayllapa barkukunapa shayanan lugar Sirakusa shutiqman. Chaypim kimsa diyata karqayllapa. ¹³ Waqmadaqam mar yakupa manyan manyan rirqayllapa Rrijiyu llaqtaman ch'ayashtiyllapa. Chaymandaqam sur İadumañda shumaqta wayraptin, ishkay diyapilla ch'ayarqayllapa Putyuli llaqtaman. ¹⁴ Waqpim tingunakurqay wakin kriyiq masinchiqkunawan. Paykunaqam rrugawarqanllapa, suq simanata pul-lan kidanayllapa. Chay simanata kidashpaqam, ch'akipna rirqayllapa Rruma llaqtaman. ¹⁵ Rrumapi tiyaq kriyiq masinchiqkunam noqaykunapaq yach'arqanllapa: Shamuyakanllapash kayman, nishpa. Chaymi paykunaqa lluqshirqan ñinan tinguwaqllapa; wakinguna Apyu shutiqpa plasangan-man rirqanllapa tinguwaq. Wakinnataqmi Kimsa Kantina lugarkaman rirqanllapa, noqaykunata tinguwaq. Chaymi Pabluga chay kriyiq masinchiqkunata rikashpa, animakashpa, Dyusta pagikurqan. ¹⁶ Rruma llaqtaman ch'ayaptiyllapaqam, suldadukunapa kamachikuqniñ Julyuqa prisukunata intrigakurqan kamachikuqniñman. Piru Pablutaqam sapalandalla di-jarqanllapa, suq wasipi tiyanambaq. Suq suldadutallam kamachirqanllapa, Pabluta kwidanambaq.

Pablum yach'achikurqan Rruma llaqtapi

17 Kimsa diyamandam Pabluqa qayachirqan chay Rrumapi tiyaq pudirniyuq isrraylinukunata. Chaymi tandakaptinqa, paykunataqa nirqan:

—Masitakuna, isrraylinu masinchiqkunawan tiyashpam, mana nimatapis paykunataqa kuntrashqachu kani. Manam ni agwilunchiqkunapa kustumbringunata kuntrashqachu kani. Mana nimata ruraptipismi, waq Jirusalimbi prisuwashpa, paykuna rruumanukunaman intrigakuwashqa.

18 Chaymi waqpiqa rruumanukuna tapuwarqan: “¿Imatam rurashqa kang?” nishpa. Diklaraptiyqam paykunaqa nirqanllapa: “Kay runaqam mana nima uchayuqchu wañunanqa”, nishpa. Chaymi munarqanllapa kach’awayta.

19 Piru chay isrraylinu masinchiqkunaqam ancha wapuyarqanllapa. Chaymi nirqay: “Mas pudirniyuq gubyirnunchiq Sesarna kay dimandaytaqa ushyanqa”, nishpa. Chaytaqam nirqay washakanayrayku; manam llaqta masinchiqkunata dimandanaychu. **20** Chaymi qamkunataqa qayachishushqa kani parlananchiqllapa. Noqanchiq isrraylinukunaqam kriyinchiq Dyus Akrashqan Washadurninchiqpi, ¿manachu? Chay Washadurninchiqpi kriyishqayraykum, kay kadinawanqa watawashqallapa.

21 Chayshina nishpa parlachiptinmi, isrraylinukunaqa Pablutaqa nirqan:

—Noqaykunaqam mana nima ufisyuta ch'askishqallapachu kani prubinsya Judiyamanda. Waqmanda isrraylinu masinchiqkuna shamushpa kay Rrumamanqam, mana nima washaykita niwashqallapachu. **22** Piru noqaykunaqam yach'anillapa: Tukuy maypim chay mushuq duktrinaykita kuntrashpa, rimanllapa. Chaymi munanillapa uyayta ima ningim chay duktrinaykipaqqa, nishpa.

23 Chaymi suq diyapaqna kidarqanllapa, Pabluta uyananllapa. Chay diya ch'ayaptinqam, ancha achka runakuna tandakarqan Pablupa pusanman. Chaymi Pabluqa achikyashqanmanda tardi amsayanangaman parlachirqan Dyuspaq, imashinam paywan ancha shumaqta kawsashun, nishpa. Muysispa librungunamanda, Dyuspaq suq rimaqkunapa librungunamandapis yach'achikushpam, paykunataqa ancha munarqan Jisukristupi kriyichiyya. **24** Wakinmi Pablu nishqandaqa ch'askirqan. Piru wakinqam mana munarqanllapachu kriyiyta. **25** Kanan wakingunaqam suq layata, suq layata yuyashpa, rirqanllapa. Chaymi Pabluqa chay riqkunata nirqan:

—(Qamkunaqam wakin unay agwilunchiqshina kangillapa.) Allitam Santu Isirituqa Dyuspaq rimaq Isayiyasta rimachirqan, kayshina ninambaq chay agwilunchiqkunata:

26 Riy chay runakunata kayshina willay: Ancha uyashpapis, ancha rikash-papismi, mana ringillapachu intyindiq.

27 Chaqa qamkunapa shunqoykiqam anguna tikrakashqa. Chaymi mana munangillapachu ni uyawayta ni rikawayta. Shunqoykiqam mana munangillapachu noqapaq yach'ayta, noqaman shamunaykillapa, uchaykunamanda washashunayllapaqa, nishpa.*

28 Kaytapis yach'ayllapa: Kananmandapacham rinillapa yach'achiq chay mana isrraylinu kaqkunatapis Taytanchiq Dyuspaq. Paykunapismi paytaqa rinllapa kasuq.

29 Chayshina Pablu niptinmi, chay isrraylinukunaqa rirqanllapa. Riqli-naqam paykunapura ancha parlarqanllapa:

—Manam chayshinachu. Kayshinaraqmi, nishpa..

* **28:27** Isaías 6,9,10

³⁰ Pabluqam ishkay watata tiyarqan chay arrindashqan wasipi. Chaypim ch'askiq yumbay payman shamuqkunata, ³¹ kayshina yach'achikushpa:

—Shumaqtam rinchiq tiyaq Taytanchiq Dyuswanqa, nishpa.
Siñurninchiq Jisukristupaqpismi ancha yach'achikurqan. Chayshina mana nimata mancashpachu yach'achikuptinmi, mana ni pipis paytaqa piñachiqchu.

(Chaytallam iskibrirqan San Lukas.)

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN RRUMA LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (RRUMANUS)

¿Pitaq karqan San Pablo? San Pablucam nasirqan prubinsya Asyapa Tarsu llaqtambi. Payqam suq ancha yach'ayniyuq isrraylinu karqan. Ancha allin yach'achikuqwanmi istudyashqa karqan. Kanan ancha kriyirqan farisiyukunapa duktrinambi. Chaymi manaraq Jisukristupi kriyishpaqa, payqa ancha padisichiq Jisukristupi kriyiqkunata. Piru chaymandaqam Jisukristupi kriyiptin, Tayta Dyusqa numbrarqan, apustulnин kanambaq. Chaymi rirqan ancha achka nasyungunaman, Jisukristupaq yach'achikuq. Masta yach'ananchiq Pabluqaq, liyishunllapa Ichus 8.1-3; 9.1-31; 11.25-26; 13.1-28.31; Rrumanus 1.1.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? San Pablucam iskibrirqan kay kartata Rruma llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Chay ancha atun Rrumaqam nasyun Italyapki kidan. Jisuspa, Pablucam tyimpumbim chay Rrumaq yumbay llaqtakunamanda mas kamachikuq karqan. Chaqa chay rrumanukunaqam ancha achka nasyungunapi tiyaqkunata kamachiqlapa. Chay Rrumaqam Isrrayilmada ancha karupi kidan. Piru chay Rrumapiqam achka nasyunmanda kaqkuna tiyarqanllapa. Pablucam wakin isrraylinu kriyiq masingunata iskibrirqan kay kartapi. Piru mastam suq nasyungunamanda kaq kriyiq masingunata iskibrirqan.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablucam ancha munarqan watukuya chay Rrumapi tiyaq kriyiq masingunata, nasyun Ispañaman riqshina. Manaraq rishpaqam, kay kartata kach'arqan, yach'achinambaq: "Ancha uchayuq kaptinchiqpismi, Tayta Dyus washawarqanchiq. Chaymi Jisukristupi kriyishpa, payta kasushpa, shumaqta kawsashun", nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Ancha allita yach'achiwanchiq Dyuspa shumaq nutisyambaq, Tayta Dyus imashina uchanchiqkunamanda washawashqanchiqpaq.

Rru 1.1-3.20 niwanchiqllapa, tukuy runa, warmim uchata rurashpa, kawsashqanchiqpaq.

Rru 3.21-8.39 niwanchiq, Jisukristupi kriyiptinchiq, Dyusmi pirdunawaqninchiq, washawanchiqllapa.

Rru 9.1-11.36 niwanchiq, Dyusmi isrraylinukunata akrashqa, nasyunnin kanambaq. Piru payqam yumbay nasyungunamanda kaqkunatapis munan washawayninchigta.

Rru 12.1-15.13 niwanchiq, Tayta Dyusman tukuy shunqo intrigakashpa, runa masinchiqkunawan shumaqta kawsananchiq.

Rru 15.14-16.27 niwanchiq, Pablu Rruma llaqtaman riyta munashqam-baq, kriyiq masingunata napaykushpa, disipidishqambaq.

Pablu napaykurqan Rruma llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata

1 Kuyashqay kriyiq masitakuna, suq kriyadu patrunninda kasuqshinam noqa Pablu Jisukristuta kasushpa, paypa shumaq nutisyanda yach'achikuni. Chaqa Tayta Dyusmi akrawashqa, apustulnин kanaypaq.

2 Taytanchiq Dyusqam unay tyimpupi paypaq rimaqkunata shumaq nutisyanda kayshina iskibrichirqan Santo Librumbi: **3** Dyus Akrashqan Washadurni kay pachaman rin shamuq, nishpa. Chaymandaqam Dyus nishqanshina, Churin Jisukristuqa kay pachapi suq warmimanda

nasirqan. Payqam chay unay gubyirnu Dabidpa karu willkan kargan.
⁴ Chaymandaqam Jisukristuqa wañurqan. Piru Dyuspa Santu Ispiritun ancha pudirniyuq kashpa, kawsachimushpam, intyindichiwarqanchiq: Jisukristuqam Tayta Dyuspa ancha santu Churin, nishpa.

⁵ Chaymandaqam Taytanchiq Dyusqa noqaykunawan ancha allin kashpa, akrawarqanllapa, apustulninguna kanaypaqlalla. Chaymi ancha kushikunillapa. Chaqa Tayta Dyusqam yumbay nasyungunaman kach'awarqanllapa, runakunata, warmikunata yach'achinappaq, Jisukristupi kriyishpa, Dyusta kasunanllapa. ⁶ Chayshinam qamkunatapis Taytanchiq Dyusqa qayashushqa, Jisukristupi kriyishpa, paypa wambranguna kanaykillapa.

⁷ Chaymi kay kartata kach'amuni qamkuna Rruma llaqtapi tiyaqkunaman. Chaqa Tayta Dyusmi qamkunata ancha kuyashushpa, qayashushqallla, paypaqla kawsanaykillapa. Chaymi noqaqa Taytanchiq Dyusman mañakuni, pay, Siñurninchiq Jisukristuwan, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq, ama nimata manchashpachu, ashwan shumaqta kawsanaykillapa.

Pablum Rruma llaqtaman munarqan riya

⁸ Puntatam kaykunata munani nishuyllapata: Ancha achka llaqtakunapim qamkunapaq shumaqta rimanllapa: Chay rrumanukunaqash Jisukristupi ancha allita kriyinllapa, nishpa. Chaymi noqaqa Jisukristu yanapawaptin, Tayta Dyusta ancha pagikuni qamkunapaq. ⁹ Chaqa noqaqam kawsani Taytanchiq Dyuspaq tukuy shunqo yach'achikushpa. Chayshinam yach'achikuni Churin Jisuspa shumaq nutisyanda. Tayta Dyusqam noqapaqqa allita yach'an: Pabluqam rrumanu kriyiq masingunapaq mana shaykuq noqaman mañakun, nishpa. ¹⁰ Tukuy tyimpum mañakuykanipis, Taytanchiq Dyus yanapawanambaq, qamkunaman shamunappaq. Piru mastam munani pay munashqan kanambaq. ¹¹ Ancham munani rikashuyllapata, qamkunata animachishunay, Dyuspi mas allita yuyakunaykillapa. ¹² Chaqa qamkunaman shamuptiyimi, yumbayninchiq suqwan, suqwan atinchiq animachinakuya, Jisuspi mas allita yuyakunanchiqllapa.

¹³ Kriyiq misitakuna, munanim yach'anaykillapa: Pabluqam achka bwiltata munashqa shamuya noqanchiqkunaman, nishpa. Piru manaraqmí atishqachu kani shamuyaqa. Chaqa Jisuspaq achka nasyungunapi yach'achikuptiyimi, paykunapis Jisuspi kriyishqallapa. Chaymi kananqa qamkunamambis munani shamuya, achka rrumanu masikikunata animachinappaq, Jisuspi allita yuyakunallapa. ¹⁴ Chaqa Tayta Dyusmi noqataqa kach'amuwashqa, yumbay laya runakunata, warmikunata yach'achinappaq. Chaymi yach'achiykani chay yach'ayniyuq grisyanukunata, chay mana yach'ayniyuq kaqkunatapis. ¹⁵ Chaymi ancha munani shamuya qamkuna Rrumapi tiyaqkunamambis, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achishunayllapa.

Taytanchiq Dyusmi Jisuspi kriyiqkunata uchangunamanda rin washaq

¹⁶ Noqaqam mana nimatapis penqakunichu yach'achikunappaq Jisuspa shumaq nutisyandaqa. Chaqa chay shumaq nutisyanda yach'achikuptinchiqmi, pudirniyuq Tayta Dyusqa atin washayta paypi yumbay kriyiqkunata, isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis. ¹⁷ Chaga chay shumaq nutisyanda intyindishpaqam, yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi pirdunam Churin Jisuspi kriyiqkunatalla, nishpa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin: "Noqapi yumbay kriyiqkunata

pirdunashpam, manana uchayuqpaqchu riqsini. Chaymi paykunaqa, noqapi kriyishpa, shumaqta rinllapa kawsaq", nishpa.

Yumbay runakunam uchayuqkuna

¹⁸ Piru Taytanchiq Dyusmi sylumandapacha piñakushpa, chay mana alli ruraqkunata rin kastigaq. Chaqa chay uchayuqkunaqam mana baliqta rurashpa, suqkunata pandachinllapa, allip kaqkunata ama yach'anallapa. ¹⁹⁻²⁰ Tayta Dyus kikinmi paykunataqa allita yach'achishqa: "Noqam tukuy tyimpu ancha allin, ancha pudirniyuq Dyusniki kani", nishpa. Chaytaqam yach'achikushqa, kay munduta tukuy imandinda rurashpa, yumbay runakuna chay rurashqanda rikanambaqlapa. Chaymi pay kikinda mana rikashpapis, yumbay runakuna paypaqqqa yach'anchiqllapa: Kanmi Dyus, nishpa. Chaymi Dyuspi mana munaq kriyiqkunaqa mana atinqallapachu washakayta: Manam yach'ashqachu kani Dyuspaq, nishpaqa. ²¹ Chaqa chay runakuna Taytanchiq Dyuspaq yach'ashpapismi, mana munashqallapachu alabayta ni pagikuya. Ashwanmi mana allikunata yuyashpa kawsashqallapa. Chaymi shunqombi mana baliqkunata yuyashpa, tutayaqpishina kawsanllapa. ²² Chaymi: Ancha yach'ayniyuqmi kanchiqllapa, nishpapis, ancha tuntukunapaq tikrakashqallapa. ²³ Chaqa Tayta Dyus ancha pudirniyuq, mana nunka ushyakaq kaptimbismi, chay uchayuqkunaqa mana munashqallapachu paytaqa adurayta. Ashwanmi munashqallapa aduraytaqa kay mundipi kaq amitu layakunata. Chay amitungunataqam rurashqallapa mana duraq runakunatashina, pishqokunatashina, ch'usku ch'akiyuq animalkunatashina, kulibrakunatashina.

²⁴ Chayraykum Taytanchiq Dyusqa chay runakunamanda akrakashqana. Chaymi paykunaqa kwirpun munashqandalla ruranllapa. Suqwan suqwan ancha penqakuypaq kusaskunata rurashpa kawsanllapa. ²⁵ Chaqa chay runakunaqam Dyus allip nishqanda mana munashpa kriyiyta, llullakuqkunata kriyishqallapa. Chaymi Tayta Dyusta disprisyashpa, mana adurashpaqa, pay rurashqangunata aduraykanllapa. Piru Taytanchiq Dyusmi tukuy imata rurashqa. Chayri paytalla tukuy tyimpu alabashunllapa. ¡Chayshina kanqa!

²⁶ Piru wakin runakuna mana munaptinllapa Tayta Dyusta aduraytaqa, payqa chay runakunamanda akrakashqana, ancha millanaypaq kusaskunata rurashpa kawsanllapa. Warmikunapismi runanwan mana puñushpachu, warmipura puñunllapa. ²⁷ Chayshinallam wakin ullqokunapis warminwan mana munashpa puñuya, ancha munanllapa ullqopura puñuya. Chaymi chayshina puñushpa, penqakuypaq kusaskunata rurashpa, ancha padisinllapa. Chayshinam kastigunda ch'askinllapa.

²⁸ Chay uchayuqkunaqam mana nimatapis munanllapachu yach'ayta Dyuspaqqqa. Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunamanda akrakashpa, dijashqana yuyayninguna ancha dañakananllapa. Chayraykum ancha fiyukanata yuyashpa, kay laya uchakunata ruranllapa: ²⁹ Manam kasunllapachu liykunata; mayqanwambismi puñunllapa; runa masingunata dañachinllapa; ch'iqninakunllapam. Iman kaptimbismi, nisyuyashpa, masta munanllapa; runa masingunata imbidyashpam, kusasningunata ancha munanllapa; wanchikunllapam. Ancha piñakushpam, anyanakunllapa; ingañanakunllapam. Chaqa paykunaqam ancha pirbirsukuna, kwintirukuna. ³⁰ Runa masimba washandam rimanllapa. Dyustam ch'iqninllapa. Ancha afaniruyashpam, suqkunata disprisyankllapa. Kanan ancha alabakashpam,

ancha yuyanllapa suqkunata dañachiyyta. Taytanda mamandam mana ka-sunllapachu. ³¹ Paykunaqam ancha tuntukuna. Chaqa manam nimatapis munanllapachu intyindiyyta. Imata ufrisishpapismi, mana kumplinllapachu. Kanan manam ni pitapis kuyanllapachu ni pirdunanllapachu ni llakipanllapachu. ³² Paykunaqam allita yach'anllapa Tayta Dyus kamachikushqanda. Yach'anllapapismi: Chay laya uchayuqkunataqam, alli wanchinanllapa, nishpa. Piru chayta yach'ashpapismi, chay laya uchaku-nata rurashpa kawsanllapa. Kanan runa masinguna paykunashina uchata ruraptinllapam, ancha kushikunllapa.

2

Taytanchiq Dyusmi yumbayninchiqu allita rin jusgawaqninchiq

¹ Chayri mayqannikipis, runa masikitaqa ama jusgayllapachu. Chaqa qamkunapismi paykunashina uchata ruraykangillapa. Chaymi chay runa masikita shimbishpaqa, qamkuna kikiki shimbikaykangi. ² (Piru Tayta Dyusmi dirichuyuq jusgawananchiqqa.) Chaqa allitam yach'anchiqllapa: Taytanchiq Dyusmi tukuy uchayuqkunata allita jusgashpa, rin kastigaq, nishpa. ³ Chaymi suqkunata jusgashpaqa, qam kikiki maluta rurashpa, mana nimatapis ringillapachu washakaq Dyuspa kastigunmandaqa. ⁴ Piru kinsapch'i qamkunaqa Dyusta mana manchashpchu yuyangillapa: Tayta Dyusqam ancha allin. Chaymi mana rinchu kastigawaq, nishpa. Manan chayshinachu. Ashwanmi payqa ancha allin kashpa, agwantashushpa, mana daschu qamkunataqa kastigashungi. Chaymi payqa qamkunata shuyashuykangi, uchaykikunata dijashpa, payta rruganaykillapa pirdunashunambaq. ⁵ Piru qamkunaqam rumi shungoyuqkuna kashpa, mana nimatapis munangillapachu uchaykikunata dijashpa, bidaykita kambyaytaqa. Chaymi mas uchayuqna kangillapa. Chayraykum Tayta Dyusqa jwisyu diyapi yumbaynikita allita jusgashushpa, ancha rin kastigashuqllapa. ⁶ Chaqa yumbayninchiqtam allita rin jusgawaqninchiq, allita rurashqa kaptinchiq, ichu mana allita rurashqa kaptinchiq. ⁷ Wakin runakunaqam mana shaykuq allita rurashpa, Dyusta kasunllapa, paywan llipiyashpa, tukuy tyimpu kawsanllapa. Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunata alabashpa, tukuy tyimpu rin kawsachiq. ⁸ Piru Dyusqam piñakushpa, rin kastigaq payta mana kasuq malu ruraqkunata. ⁹ Chaymi paykunaqa ancha padishishpa, rinllapa ñakaq; puntata chay isrraylinukuna; chaymandaqam chay mana isrraylinu kaqkunapis. ¹⁰ Piru Tayta Dyusqam chay alli ruraqkunataqa ancha alabashpa, ancha rin kushichiq, puntata chay Isrrayilmända kaqkunata; chaymandaqam chay mana isrrayilmända kaqkunatapis.

¹¹ Chaqa Taytanchiq Dyusqam yumbayta igwalta rin jusgaq. Manam rinchu sawachaq ni mayqan mana alli ruraqta. ¹² Chaymi chay mana isrraylinu kaqkunata rin jusgaq paykunapa liyningunawanlla. Chaqa yach'ashpa imam alli, imam mana allichu nishpapismi, paykunaqa mana allikunata ruranllapa. Piru isrraylinu kaqkunataqam Muysispa liyningunawan rin jusgaq. Chaqa paykunaqam chay liyningunata yach'ashpapis, mana kasunllapachu. ¹³ Manam balinchu Muysispa liyningunata yach'ananchiqllaqa. Ashwanmi Dyusqa munan, yumbay chay liyningunata allita kasunanchiq, paypa wambranguna kananchiqllapa. ¹⁴ Piru chay suq nasyungunamanda wakin kaqkunaqam Muysispa liyningunata mana yach'ashpapis, allita rurashpa kawsanllapa. Chaqa paykunaqam kikin shunqonmandalla yach'anllapa: Imam alli; ímam mana allichu, nishpa. ¹⁵ Chaymi chayshina allita rurashpa kawsaptinllapqa,

yach'anchiqllapa: Paykunapismi shunqonllapapi Dyus munashqanda intyindinllapa, nishpa. Chaqa yuyayningunapim yach'anllapa: Allitachu ruraykani ichu mana, nishpa. ¹⁶ Chaymi jwisyu diyapipis chayshinalla rin kaq. Chaqa Dyusqam Jisukristuwān tukuy ima shunqonchiqpi yuyashqanchiqta rin jusgaq. Chayshinallam qamkunataqa nishushqa kani Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achishushpa.

Isrraylinukunaqam Muysispa liyningunata mana kasushqallapachu

¹⁷ Isrraylinu masiykuna, wakinnikikunaqa alabakashpa, suqkunata ningillapa: Noqaykunaqam Isrrayilmanda kanillapa. Chaymi Tayta Dyusqa masta kuyawanllapa yumbay runakunamanda, nishpa. Chayshinam ancha kriyingillapa Muysispa liyningunapi washakanaykillapa. ¹⁸ Chaymi Muysispa liyningunata yach'akushpaqa, Dyus munashqanda yach'angillapa, allita rurashpa kawsanaykillapa. ¹⁹ Kayshinapismi yuyangillapa: Muysispa liyningunata mana yach'aqkunaqam sarkukunashina. Chaymi paykunata atini yach'achiyyta, amana tutayaqpishina purinanllapa, nishpa. ²⁰ Ningillapapismi: Muysispa liyningunatam ancha allita yach'ani. Chaymi chay mana yach'aqkunapa yach'achikuqnin kashpa, allip kaqta atini yach'achiyyta: Imam alli; imam mana allichu, nishpa. ²¹ Piru ancha allita yach'achikushpaqa, *¿imaraykutaq qamkunapis chay nishqaykitaqa mana kasungillapachu?* Chaqa qamkunaqam yach'achikungi: "Ama suwakuyllapachu", nishpa. Chayshina nishpaqa, *¿imaraykutaq qamkunaqa suwakungillapa?* ²² Ningillapapismi: "Suqpa warminwanqa ama puñuyllapachu", nishpa. Chayshina yach'achikushpaqa, *¿imaraykutaq suqpa warminwanqa puñungillapa?* Amitu layakunata ch'iqnishpaqa, *¿imaraykutaq adurana wasingunaman yaykungillapa, kusasningunata suwaqqa?* ²³ Kanan qamkunaqam Muysispa liyningunata allita yach'ashpaqa, ancha alabakangillapa. Piru chay liykunata mana kasushpaqam, Dyuspa faman-daga dañachiykangillapa. ²⁴ Chayraykum Taytanchiq Dyuspa Santu Librumbi nin: "Qamkuna isrraylinukuna mana allita rurashqaykillaparaykum, chay mana isrraylinu kaqkunaqa Dyuspaq mana allikunata rimanllapa," nishpa.

²⁵ Isrraylinu llaqta masiykuna, qamkuna kwirpuykipi siñalta rurashpa, Muysispa liyningunata kasuptikiqam, chay siñalqa qamkunapaqqqa allipta balin. Piru mana kasushpa Muysispa liyningunataqam, kwirpuykipiqa yanqa rurashqallapa kangi chay siñaltaqa. ²⁶ Chay mana isrraylinu kaqkunaqam kwirpumbiqa mana ruranllapachu chay siñaltaqa. Piru paykuna Muysis nishqanda kasuptinllapaqam, paykunapis chay siñalniyuqshinana Tayta Dyuspaqqa. ²⁷ Piru wakinnikiqam siñalniyuq kashpa, Muysispa liyningunata yach'ashpapis, mana kasungillapachu. Rikay chay mana siñalniyuq kaqkunata. Paykunaqam Muysispa liyningunata mana yach'ashpapis, wakinqa Dyus munashqanshina kawsanllapa. Chayshina kawsaptinllapaqam, qamkuna yach'aqkuna mana kasushpaqa, mas uchayuq ringillapa kaq. ²⁸ Mayá, chayshina kaptinqa, *¿pikunam Dyuspa lijitimu wambrangunaqa?* Manam sawa kwirpunchiqpi siñalta rurashpallachu, lijitimu wambrangunaqa kanchiqllapa. ²⁹ Ashwanmi Dyuspi kriyiptinchiq, paypa Santu Ispir-itun uku shunqonchiqpi siñalawanchiq, Dyuspa wambranguna kananchiqllapa. Chay liykunaqam mana atinllapachu washawayninchiqta. Piru Taytanchiq Dyusmi washawaqchinchiq, noqanchiqkunata alabawanchiq, awnki runa masinchiqkuna disprisyawaptinchiqpis.

3

¹ Chayshina niptiych'i, qamkunaqa yuyangimanllapa: *¿Imapaqtaq balin isrraylinu kananchiqllapaqa? Ichu ¿imapaqtaq balin kwirpunchiqpi siñalniyuq kananchiqllapaqa?* nishpa. ² Piru ancham balin Isrrayil nasyunmanda kananchiqllapaqa. Chaqa Tayta Dyusqam Santu Librunda qorqan noqanchiqkunapa karu agwilunchiqkunata. ³ Piru chayshina Santu Librunda optimbismi, wakin isrraylinu masinchiqkunapa Dyus nishqanda mana kumplinllapachu. Chayshina paykuna mana kumpliimbismi, Tayta Dyusqa tukuy ima nishqanda rin kumpliq. ⁴ Chaqa yumbay runakuna llullakuptimbismi, Taytanchiq Dyusqa allip kaqtalla rin rimaq. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: Tayta Dyus, qam rimaptikim, yumbay uyashuqkuna rinllapa yach'aq: Taytanchiq Dyusmi allip kaqtalla riman, nishpa. Chaymi yumbay jusgashuqta binsishpa, ringi uyarachiq, nishpa.*

⁵ Piru suq uchayuq runa ninman: "Uchata ruraptiymi, chay rikawaqkunaqa Dyuspaq rinllapa yuyaq: 'Dyusqam anche allin. Manam kay uchayuq runashinachu. Chaymi paypi rini kriyiq', nishpa. Chayshina chay rikawaqkuna Dyusta alabaptingam, mana balinmanchu Dyusqa kastigawanana, *¿manachu?*" nishpa. (Chayshinaqam yuyanman suq anche tuntu uchayuq runa.) ⁶ Piru manam chayshinachu. Ashwanmi Tayta Dyusqa anche rin kastigaq chay uchayuqkunataqa. Chaqa payqam anche allin juvis kashpa, justisaya allita rurashpa, atin jusgayta yumbay runata, warmita.

⁷ Piru suq uchayuq runa munashpa washakayta ninman: "Llullakushqayraykum Dyusta masta rinllapa alabaq: 'Dyusmi mana kay llullakuq runashinachu' nishpa. Chaymi llullakuptiyqa, mana balinchu Dyus kastigawanana, *¿manachu?*" nishpa. ⁸ Piru chayshina rimashpaqam, pay kikinlla ingañakaykan. Chaqa chayshina kaptinqa, *¿ima*, masta balinman anche malukunata rurananchiq, suqkuna Taytanchiq Dyusta masta alabananllapa? ¡Manám! Piru chay rimaqkunagam ashwamba ingañashpa ninllapa: "Pablupismi noqaykunashinalla yach'achikun", nishpa. Chaymi paykunata Tayta Dyusqa allita jusgashpa, anche rin kastigaq.

Yumbaymi uchayuqkuna kanchiqllapa

⁹ Mayá, *¿imatam atinchiq niya?* *¿Isrraylinukuna kashpaqachu, chay mana isrraylinu kaqkunamanda mas allin kanchiqllapa?* ¡Manám! Chaqa nishushqallapanam kani: Isrraylinukuna, chay mana isrraylinu kaqkunapismi uchayuqkuna kanchiqllapa, nishpa. ¹⁰ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina niwanchiqllapa:

Dyuspaqqam mana kanchu ni suq runa ni suq warmi anche allinqa. Ashwañmi yumbaynchiq uchayuqkuna kanchiqllapa.

¹¹ Manam pipis munanchu intyindiyta Dyuspaqqa. Manam pipis munanchu Dyustaqa riqsiyta.

¹² Chaqa yumbay runakuna, warmikuna uchata rurashpaqam, Tayta Dyusmanda akrakashpa, dañakashqallapa. Chaymi Dyuspaqqa mana kanchu ni suqsitu allita ruraqqa.*

¹³ Chay uchayuqkunapa mana baliq rimashqangunam Dyuspaqqa anche ash'nan suq pambahqa wañushqapa kwirpunshina. Chaqa paykuna runa masingunata ingañashpaqam, anche dañachin kulibrapa bininunshina.*

* **3:4** Salmo 51.4 * **3:12** Salmo 14.1-3 * **3:13** Salmo 5.9; 140.3

¹⁴ Kanan mana shaykuq piñakushpam, runa masinda maldisyanllapa.*

¹⁵ Kanan dasmi kallpanllapa wanchikuq.

¹⁶ Chayshina rurashpaqam, achka runakunata dañachishpa, ancha llakichinllapa.

¹⁷ Chaqa manam munanllapachu suqkunawan shumaqta kawsaytaqa.*

¹⁸ Kanan Taytanchiq Dyustapismi mana nimatapis rrispitanllapachu, nishpa.*

¹⁹ Muysispa liyningunam issraylinukunata kamachiwanchiq, yumbay chay liykunata kasunanchigllapa. Piru manam pipis atinchu kumpliya yumbay chay liykunataqa. Chaymi chay liykunawanqa mana pipis atinchu washakayta: Manam nima uchayuqchu kani, nishpaqa. Ashwanmi jwisyu diyapi uyaritap Dyusmarda kastigunda rinllapa ch'askiq. ²⁰ Chaqa manam pipis atinchu washakayta Muysispa liyningunata kasushpaqa. Ashwanmi Tayta Dyusqa chay liykunataqa qowashqallapa kanchiq, yach'ananchiq: Uchayuqmi kani, nishpa.

Taytanchiq Dyusmi Jisuspi kriyiqkunata pirdunashpa, washan

²¹⁻²² Piru kananqam Tayta Dyus yach'achiwashqa kanchiq: Jisukristupi kriyiptiykillam, payqa rin washashuqllapa, nishpa. Chaqa Isr-rayilmanda kaqkuna, mana isrraylinu kaqkunapismi mana atinchiqllapachu kasuya yumbay liykunata washakananchiqqa. Chaymi Dyuspaq rimaq Muysis, chay suq rimaqkunapis Dyuspa Santu Librumbi niwanchiqllapa: Suq Washadurmi shamushpa, rin washawaqninchiq, nishpa. ²³ Chaqa yumbay runakuna, warmikunam uchayuq kanchiqllapa. Chaymi mana atinchiqllapachu washakayta, ancha allin Dyuswan kawsananchiqqa. ²⁴ Chayraykum Jisukristu wañurqan, noqanchiqkunata washawananchiq. Chayshina wañuptimmi, Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, dibaldilla pirdunawaqninchiq, washawananchiqllapa. ²⁵ Chaqa Tayta Dyus munaptinmi, Jisukristu wañurqan, paypi kriyiptinchiqllapa, Tayta Dyus yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chayshinaqam wañurqan, yach'ananchiqllapa: Tayta Dyusqam ancha allin kashpa, washawananchiqllapa, nishpa. Chaymi Jisukristu wañushqan diyakaman, runakuna uchata ruraptinllapaqa, Taytanchiq Dyusqa agwantashpa, paykunataqa manaraq jusgarqanchu. ²⁶ Piru kay tyimpupiqam Tayta Dyusqa ancha allin juvis kashpa, atinna Jisuspi kriyiqkunata pirdunawayninchiqta, (Churin Jisukristu noqanchiqkunapaq wañushqanrayku).

²⁷ Chayshina Taytanchiq Dyus washawaptinchiqqa, ¿imapaqtaq balinman alabakananchiqqa? ¿Atinchiqchu alabakayta, Muysispa yumbay liyningunata kasushqanchiqrayku? Manám. Ashwanmi Jisuspi kriyiptinchiqlla, Tayta Dyusqa uchanchiqkunamanda pirdunawananchiq. ²⁸ Chaymi yach'anchiqllapa: Jisuspi kriyiptinchiqllam, Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq; manam Muysispa liyningunata kasushqanchiqraykuchu, nishpa.

²⁹ Chaqa Tayta Dyusqam mana isrraylinu kaqkunatallachu washan. Ashwanmi chay mana isrraylinu kaqkunatapis washan, Churin Jisuspi kriyiptinllapa. ³⁰ Chaqa suq Dyusllam kan. Payqam Jisuspi yumbay kriyiqkunata pirdunawananchiq, kwirpunchiqi siñalniyuq ichu mana siñalniyuq kaptinchiqpis. ³¹ Piru amar yuyashunllapachu: Taytanchiq Dyuspa liyningunaqam manana balinchu, nishpaqa. Ashwanmi Jisuspi kriyishpa, mas allitana atinchiqllapa Dyuspa liyningunata kasuya.

* **3:14** Salmo 10.7 * **3:17** Isaías 59.7-8 * **3:18** Salmo 36.1

4

Tayta Dyusmi Abrajandaqa pirdunarqan, allipta kriyishqanrayku

¹ Mayá, yuyashunllapa chay unay agwilunchiq Abrajambaq. ¿Imatam rurqan chay Abrajanqa, Taytanchiq Dyus uchangunamanda pirdunamanda baqq? ² Payqam mana allitachu tukuy imata rurarqan. Chaqa al-litalla rurashpaqam, pay kikin atinanda alabakayta Dyuspa ñawpambi. Piru manam atirqanchu alabakaytaqa. ³ (Ashwanmi Tayta Dyuspi ancha kriyiptin, uchangunamanda washarqan.) Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: “Abrajanqam Taytanchiq Dyuspi allita kriyirqan. Chaymi Tayta Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana nima uchayuqpaqna riqsishqa”, nishpa. ⁴ Mayá, allita yuyashunllapa: Suq runa trabajaqqam pagunda ch'askin. Chaymi chay pagunqa mana rrigalchu, ¿manachu? Ashwanmi trabajashpaqa, dirichuyuq chay pagunda ch'askinambaq. ⁵ (Piru no-qanchiqkunaqam mana atinchiqchu allitalla rurayta washakananchiqqa.) Ashwanmi Taytanchiq Dyuspi kriyiptinchiqqa, payqa pirdunawaqninchiq, manana nima uchayuqpaqna riqsiwaqninchiq, dibaldilla washawanchiqllapa. ⁶⁻⁷ Chayshinallam chay unay gubyirnu Dabidpis Dyuspa Santu Librumbi chaypaq kayshina iskibrirqan:

Runakuna kushikunqa, tukuy uchangunata Tayta Dyus dibaldilla pirdunashqambaq.

⁸ Taytanchiq Dyus chayshina pirdunashpaqam, manana rinchu niq: Uchayuqmi kangi, nishpaqa. Chayri ancha kushikunqallapa, nishpa.*

⁹ ¿Chayshinaqachu kushikunqa kwirpunnlapapi siñalniyuqkunalla? ¡Manám! Ashwan Tayta Dyuspi kriyishpam, rinllapa kushikuq chay mana siñalniyuq kaqkunapis. Mayá, allita yuyashunllapa. Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Abrajanqam Taytanchiq Dyuspi allita kriyirqan. Chaymi Tayta Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana nima uchayuqpaqna riqsishqa”, nishpa. ¹⁰ Chayshinaqa ¿ima tyimpupim Dyusqa pirdunarqan Abrajanqa? ¿Kwirpumbi siñalta ruraptinna, ichu manaraq siñalakaptin? Taytanchiq Dyusqam pirdunarqanqa, kwirpumbi manaraq chay siñalta ruraptin. ¹¹ Chayshina Dyus pirdunaptinraqmi, Abrajanqa chay siñalta kwirpumbiqta rurarqan, ama qonqanambaq: Dyusmi pirdunawashqa, paypi kriyishqayrayku, nishpa. Chaymi chay Abrajanqa Dyuspi yumbay kriyiqkunapa taytanchiqshina. Kanan payraykum yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi chay mana siñalniyuq kaqkunatapis pirdunan, paypi kriyiptinllapaqa, nishpa. ¹² Chay Abrajanmi noqaykuna siñalniyuq isrraylinukunapa taytayshinapis. Piru manam wambrangunashinachu kanillapa, kwirpuyllapapi chay siñalta rurashqayraykuqa. Ashwanmi Abrajanshiña kriyishqayllaparayku, paypa wambrangunashina kanillapa.

Abrajanmi Taytanchiq Dyus ufrisishqanda allipta kriyishpa ch'askirqan

¹³ Tayta Dyusqam chay Abrajanda karu willkandinda ufrisirqan, yumbay kay mundupi tiyaqkunata kamachinanllapa. Piru manam Muysispa liyningunata kasushqanraykuchu, chayshinaqa ufrisirqanqa. (Chaqa Abrajamba tyimpumbiqam manaraq karqanchu chay liykunaqa.) Ashwanmi chayshina ufrisirqanqa, allita Dyuspi kriyishqanrayku. Chayshina kriyiptinmi, Taytanchiq Dyusqa uchangunamanda pirdunashpa, manana nima uchayuqpaq riqsirqan. ¹⁴ Chayshina Dyuspi kriyiptinchiqllapam, noqanchiqkunatapis washawanchiqllapa, paywan kawsananchiqllapa. Manam washawanchiqchu Muysispa liyningunata kasushqanchiqraykuqa. Chaqa atiptinchiq washakayta, liykunata

* 4:8 Salmo 32.1-2

kasushpaqam, mana nimapaq balinmanchu Jisuspi kriyinanchiqqa. Tayta Dyus Abrajanda chay ufrisishqambismi mana nimapaq balinmanchu. ¹⁵ Mana kaptin Muysispa liyningunaqam, runakunaqa mana may uchayuqchu kanmanillapa. Piru Muysispa liyninguna kashqanraykum, achka uchayuqkuna mas kastigadu rinllapa kaq, chay liykunata mana kasushqanllaparayku.

¹⁶ Chaymi Taytanchiq Dyusqa Abrajanda ufrisirqan dibaldilla yanapanan, paypi kriyishqanrayku. Chayshinallam noqanchiolkunatapis dibaldilla yanapawanchiq, suq rrigaluta qowanchiqmanshina. Chaymi Dyuspi kriyiqkunaqa Abrajamba wambranshinana kanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusqam mana yanapanchu Muysispa liyningunata kasuqkunatallaqa. Ashwanmi yanapan Abrajanshina paypi yumbay kriyiqkunatapis. ¹⁷ Chaqa Abrajangam allita Dyuspi kriyirqan. Yach'arqanmi: Tayta Dyusmi kamachikushpalla, tukuy imata ruran. Wañuqkunatapismi kawsachin, nishpa. Chaymi Dyusqa Santu Librumbi kayshina nin: "Abrajan, qamtam akrashushqa kani, achka nasyumbi tiyaqkunapa agwilunshina kanayki", nishpa.* Chayshina niptinmi, Abrajanqa allipta kriyirqan.

¹⁸⁻¹⁹ Chaqa Taytanchiq Dyusqam Abrajanda nishqa karqan: "Warmiki Sarapim suq churiyuq kashpa, achka nasyungunapi tiyaqkunapa karu agwilunllapa ringi kaq", nishpa. Piru Saraqam mana nunka wambrayuqchu kashqa karqan. Chayshina Abrajan mana churiyuq kashpapismi, Tayta Dyus nishqanda kriyirqan. Piru ancha achka watakunatam shuyarqanllapa, Taytanchiq Dyus nishqanda kumplinambaqq. Chaymandaqam Abrajanqa warmin Sarawan yaqqana syin watayuq kashpa, wañunan sirkana kaptin, Tayta Dyus nishqanshina, suq wambrayuqna karqan. Chayshinam achka nasyungunapi tiyaqkunapa karu agwilun karqan. ²⁰ Chaqa Abrajanqam ancha allita kriyishqa karqan: Taytanchiq Dyusmi chay ufrisiwashqanda allipta rin qowaq, nishpa. Chaymi Dyus nishqanda mana shaykuq kriyishpa, ancha alabarqan. ²¹ Chaqa ancham yuyakushqa karqan: Tayta Dyusmi ancha pudirniyuq kashpa, yumbay chay ufrisiwashqanda atin ruraya, nishpa. ²² Chaymi Taytanchiq Dyuspi allita kriyiptinqa, Dyusqa Abrajanda uchangunamanda pirdunashpa, ancha allin runapaqna riqsirqan.

²³ Piru Dyusqam mana nirqanchu: "Noqapi kriyiptinmi, Abrajandalla allin runapaq riqsini", nishpaqa. ²⁴ Ashwanmi chayshinaqa nin paypi yumbay kriyiqkunapaqpis. Chaqa noqanchiolkunapismi Tayta Dyuspi kriyinchiq: Paymi Siñurninchiq Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa, nishpa. ²⁵ Chaqa payqam Churin Jisusta kuntraqkunaman intrigakurqan, uchanchiolkunaryku wañunambaq. Chaymandaqam chay wañushqanmanda kawsachimurqan, noqanchiolkunata uchanchiolkunamanda washawananchiq.

5

Taytanchiq Dyusmi pirdunawaqchinchiq, mana uchayuqpaqna riqsiwanchiq

¹ Siñurninchiq Jisukristupi allipta kriyiptinchiqmi, Taytanchiq Dyusqa yumbay uchanchiolkunamanda pirdunawashqa kanchiq. Chaymi manana manchanchiolkunaryku: Tayta Dyusmi rin kastigawaqchinchiq, nishpaqa. Ashwanmi Jisukristu pirdunawaptinchiq, Tayta Dyus ancha kushikun noqanchiolkunawan. ² Chayshina kriyiptinchiqllapam, Tayta Dyusqa ancha

* ^{4:17} Génesis 17.5

allin kashpa, dibaldilla pirdunawanchiq. Chaymi paypi yuyakushpa, ancha kushikunchiqllapa: Llipyaykaq Tayta Dyuswanmi pulla rinchiqllapa kawsaq, nishpa. ³ Yach'anchiqpismi: Padisishpaqam, mas allita yach'akunchiqllapa Jisuspi mana shaykuq yuyakuya, nishpa. Chaymi padisishpapis, kushikunchiqllapa. ⁴ Chayshina mallipadu kashpa, Jisuspi mana shaykuq kriyiptinchiqqam, Taytanchiq Dyusqa ancha kushikun. Chayshina kushikushpam, ancha yanapawanchiq, paypi mas allita yuyakunanchiqllapa. ⁵ Chaymi Tayta Dyusqa Santu Ispiritunda qowanchiq, yach'achiwananchiq: Tayta Dyusmi ancha kuyashungillapa, nishpa. Chayshina niwaptinchiqmi, ancha allita yach'anchiqllapa: Tayta Dyusqam yumbay niwashqanchiqta rin kumpliq. Manam rinchiqchu penqakuq: Yanqam paypi yuyakushqa kani, nishpaqa.

⁶ Chaqa yumbay noqanchiqkunaqam (uchayuq kashpa) mana atirqanchiqchu washakaytaqa. Chaymi Tayta Dyusqa munashqan tyimpupi Churin Jisukristu kach'amurqan, wañushpa yumbay uchanchiqmanda washawananchiq. ⁷ Manam ni pipis munamanchu wañuyta, ni suq allin kaqta washanambaqq. Piru kinsapch'i mayqan runa wañunman, suq ancha allin kaqta washanambaqq. ⁸ Piru noqanchiqkuna uchayuqraq kaptinchiqmi, Jisukristuqa wañurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiq. Chayshina wañuptinmi, Tayta Dyusqa noqanchiqkunata allita yach'achiwanchiq: Ancham kuyaykillapa, nishpa. ⁹ Chaqa Jisukristu wañuptinmi, Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq. Chaymi kananqa paywan allina kashpa, mas allita yach'anchiqllapa: Jisukristum rin washawaqninchiq, Tayta Dyus jwisyu diyapi ama kastigawananchiq, nishpa. ¹⁰ Chaqa noqanchiqkunam Tayta Dyusta kuntraptinchiqpis, payqa Churin Jisusta kach'amurqan, wañushpa, yumbay uchanchiqmanda washawananchiq. Chaymi kananqa shumaqta atinchiq kawsayta Dyuswanqa tukuy tyimpupaq. ¹¹ Manam chayshinallachu yanapawanchiqqa. Ashwanmi Churin Jisuswan noqanchiqkunata ancha kushichiwanchiq. Chaqa Siñurninchiq Jisukristum washawashqa kanchiq, shumaqtana Taytanchiq Dyuswan kawsananchiq.

Punta runa Adan rurashqanraykum wañunchiq; piru Jisukristu rurashqanraykum rinchiq kawsaq

¹² Ancha unay tyimpupim chay punta agwilunchiq Adan Dyusta mana kasushpa, uchata rurarqan. Chaymi wañurqan. Chayshinallam chay Adamba tyimpunmandapacha kanangaman yumbay karu willkanguna wañunchiqllapa. Chaqa yumbayninchiqmi uchata ruranchiqllapa. ¹³⁻¹⁴ Chay punta runa Adanqam Dyus kamachishqandaqa mana kasurqanchu. Chay karu willkangunapismi manaraq Muysispa liyninguna kaptin, uchata rurashpa, Adanshina wañurqanllapa. Piru Dyuspa liyningunata manaraq yach'ashpam, paykunaqa mana dispriyarganchu Dyustaqa chay Adanshinaqa. Chaymi Dyusqa paykunataqa mana rinchu anyaq: "Chay kamachikushqaytam mana kasushqachu kangi", nishpaqa. Piru chay punta runa Adanraykum yumbayninchiq rinchiqllapa wañuq. Piru Jisukristuraykum tukuy tyimpupaq rinchiqllapa kawsaq.

¹⁵ Chaqa chay Adan uchata ruraptinmi, yumbay runakuna, warmikuna wañunchiqllapa. Piru Jisukristu wañuptinmi, Tayta Dyusqa achka runata, warmita dibaldilla washawashqa kanchiqllapa, tukuy tyimpupi kawsananchiqllapa. ¹⁶ Chaymi Dyus rurashqanqa mana nimapis igwalchu chay Adan rurashqanwanqa. Chaqa Adanmi suq uchatalla rurashpa, yumbay runata, warmita ancha dañachiwashqa kanchiq, uchayuq kananchiqllapa. Chaymi Tayta Dyusqa listuna karqan, noqanchiqkunata

kastigawananchiq. Piru kananqam Jisukristu wañushqanrayku, Taytanchiq Dyusqa yumbay chay uchanchiqmanda dibaldilla pirdunawanchiq.¹⁷ Manchu chay runa Adanlana uchata rurashpa, ancha dañachiwashqa kanchiq, yumbayninchiq wañunanchiqpaq. Piru Jisukristullam wañushpa, achka noqanchiqkunata washawashqa kanchiq. Chaymi Tayta Dyusqa dibaldilla yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq, suq bidapi pudirniyuq kananchiq.

¹⁸⁻¹⁹ Chay agwilunchiq Adan Taytanchiq Dyusta mana kasushpa, uchata ruraptinmi, yumbay noqanchiqpis uchata rurashpa, uchayuq kanchiqlapa. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay runata kastigawananchiq karqan. Piru Jisukristu ancha allin kashpa wañushqanraykum, Taytanchiq Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawanchiq, amana kastigadu kananchiq. Chaqa Churin Jisukristu Tayta Dyusta allita kasushqanraykum, paypi yumbay kriyiqkunataqa mana nima uchayuqpaqna riqsiwanchiq.²⁰ Tayta Dyusqam liyningunata Muysista qorqan, yumbayninchiq yach'ananchiq: Uchayuqkunam kanchigllapa, nishpa. Piru chayshina yach'ashpapismi, mas uchata rurarpanchiqllapa. Piru chayshina ancha uchayuqkuna kaptinchiqpismi, Taytanchiq Dyusqa ancha allin kashpa, yumbay uchanchiqmanda pirdunawarqanchiq.²¹ Chaqa yumbay runakuna, warmikuna uchata rurashpaqam, wañunanchiqna karqanchiqllapa. Piru Jisukristum wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chaymi paypi kriyiptinchiqllapa, Tayta Dyusqa ancha allin, ancha pudirniyuq kashpa, pirdunawashqa kanchiq, paywan sylipi tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

6

Jisuspi kriyishpaqa, ama uchata rurashunchu

¹ Mayá, kananqa ¿imatam yuyanchiqllapa? Taytanchiq Dyus kuyawaqchininchiq, tukuy uchanchiqmanda pirdunawaptinchiq, ¿mas uchatachu rurashun, chay uchamandapis pirdunawananchiq?² ² ¡Manám! ¡Amar nimatapis uchataqa rurashunchu! Chaqa Jisuspi kriyishpaqam, chay unay bidanchiqtaqa pambahashqashinana kanchiq, amana nima uchata rurashpachu kawsananchiqllapa.³ Qamkunaqam allita yach'angillapa: Noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishpa, shutikushpaqam, paywanna pulla pambadushina karqanchiq, nishpa. Chayri Jisukristu pambadu kashqanshina, noqanchiqkunapis chay unay bidanchiqta pambahun, amana maluta rurananchiqllapa.⁴ Chaqa Jisukristupi kriyishpaqam, pay pambakashqanshina noqanchiqkunapis yakupi shutikushpa pambakarqanchiq. Chaymandaqam yakumanda lluqshishpaqa, mushuq bidayuqna kanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, Churin Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinallam noqanchiqtapis yanapawanchiq, mushuq bidapina kawsananchiqllapa.

⁵ Jisukristu wañushqashinam noqanchiqkunapis wañushqashinana kanchiqllapa, amana uchata rurananchiqllapa. Chayshinalla Jisukristu kawsamushqashinam, noqanchiqkunapis rinchiqllapa kawsamuq.⁶ Kanan allitam yach'anchiqllapa: Jisukristum wañurqan suq kruspi klabaptinllapa, nishpa. Chaymi pay wañushqanshina, noqanchiqkunapis wañushqashinana kanchiq, amana uchata rurananchiqllapa. Piru Jisuspi manaraq kriyishpaqam, chay mana baliq yuyayninchiqkunata kasurqanchiqllapa suq patrundashina. Piru kananqam chay yuyaykunaqa manana atinchu kamachiwayninchiqta, uchata rurananchiqqa.⁷ Chaqa suq runa wañushqaqam manana pitapis kasunchu, uchata ruranambaqq. (Chayshinallar noqanchiqkunapis kashunllapa).⁸ Chaymi noqanchiqkuna

wañushqashina kashpaqa, allita yuyakunchiqllapa: Jisukristuwanmi pulla rinchiqllapa kawsaq, nishpa. ⁹ Chaqa yach'anchiqpismi: Jisukristum wañushqanmanda kawsamushpa, wañuya binsirqan. Chaymi manana nunka rinchu wañuriq, nishpa. ¹⁰ Chaqa payqam suq kutindalla wañurqan, dyabluta binsishpa, uchanchiqkunamanda washawananchiq. Chaymandaqam wañushqanmanda kawsamushpaqa, Taytanda sirbishpa kawsaykan. ¹¹ Chayshinar qamkunapis wañushqashina kayllapa, amana uchakunata ruranaykillapa. Kananmandaqaar Siñurninchiq Jisukristu yanapashuptin, Taytanchiq Dyusta sirbishpa kawsayllapa.

¹²⁻¹³ Chayshina kriyiptikillapam, Dyusqa mushuq bidatana qoshushqalapa. Chayri chay mana baliq yuyaynikikunata dijashpa, kwirpuykilla-pata sujitashtpa, amana nima maluta rurayllapachu. Ashwanri tukuy kwirpuykita, yuyaynikikunatapis Dyusta intrigayllapa, pay munashqanda rurashpa kawsanaykillapa. ¹⁴ Manam rinchiqllapachu washakaq Muysispa liyningunata kasushpaqa. Ashwanmi Tayta Dyuspi yuyakuptinchiq, payqa dibaldilla washawanchiqllapa. Chaymi chay mana baliq yuyayninchiqku-naqa manana atinllapachu amalasqa kamachiwayninchiqta, uchakunata rurananchiqqa.

Dyusta allita kasushun

¹⁵ Piru Tayta Dyus chayshina dibaldilla washawaptinchiqqa, ¿atinchiqlapachu kawsayta uchata rurashpa? ¡Manám! ¡Amar nima uchataqa rurashunchu! ¹⁶ Chaqa qamkunaqam allita yach'angillapa: Suq runa patrumbi trabajaqqam chay patrunnindalla kasun, ¿manachu? Chayshinallam Taytanchiq Dyusta kasuptikillapaqa, payqa rin uchaykimanda pir-dunashuq, amana uchayuqkuna kanaykillapa. Piru dyabluta kasushpa, uchata rurashpaqam, ringillapa chingaq. ¹⁷ Manchu unayqa amalas uchata rurashpaqa, dyablupa randishqa kriyadunshina kawsarqaykillapa. Piru kananqam Tayta Dyuspaq yach'akushpaqa, paytana tukuy shungo allita kasuykangillapa. Chaymi noqaqa Dyusta anche pagikuni. ¹⁸ Chaqa Taytanchiq Dyusqam qamkunata anche yanapashushqa, amana uchata rurashpa, librina kawsanaykillapa. Chaymi kananqa Tayta Dyus munashqanda rurashpa kawsaykangillapa. ¹⁹ Chaymi kay kumparasyunwan bidaykipaq rini yach'achishuqllapa, allita intyindinayki. Chaqa kayshina mana yach'achishuptiyqam, mana atingillapachu allita intyindiytaqa. Unayqam dyabluman intrigakashpa, paytalla kasushpa, kawsarqaykillapa, randishqa kriyadu patrunninda kasuqkunashina. Chaymi anche qawch'u karqaykillapa, uchata ruranaykillapa. Piru kananqar intrigakayllapa Dyus-man, anche qawch'u kanayki, alli kaqkunatalla ruranaykillapa.

²⁰ Unayqam uchata rurashpaqa, mana baliq patrumba kriyadunguna karqaykillapa. Chaymi mana munarqaykillapachu allita kawsayta. ²¹ Piru chayshina uchata rurashpaqam, ¿imatam ganarqaykillapa? ¡Manam nimatapis ganarqaykichu! Ashwanmi chinganayki karqaykillapa. Chaymi kananqa chay rurashqaykita yuyashpa, anche penqakungillapa. ²² Piru Taytanchiq Dyusmi chay uchaykunamanda washashushqallapa, amana dyablupa kriyadunguna kanaykillapa. Chaymi kananqa Dyusta sirbiyptikillapa, payqa anche yanapashungi, paytana allita kasushpa kawsanaykillapa. Chaymandaqam syluman rin apashuqllapa, paywan tukuy ty-impu kawsanaykillapa. ²³ Piru uchata rurashpaqam, pagunchiqta rinchiq ch'askiq. Chay paguqam rin kaq infirnu. Piru Jisukristupi kriyiptinchiqqam, Tayta Dyusqa dibaldilla syluman rin apawaqninchiq, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

Pablum suq kumparasyunda rurarqan kasaraqwan

¹ Kriyiq masitakuna, qamkunaqam allita yach'angillapa liykunapaq. Chay liykunataqam kasunchiqllapa wañunanchiq diyakamanlla, ¿manachu?

²⁻³ Mayá, kay kumparasyumbaq yuyashunllapa: Chay liykunaqam suq warmi kasarashqata kamachin, qosanwanlla kanambaq wañunan diyakaman. Chaymi suqwan kashpaqa, ancha uchayuqna kidan. Piru qosan wañuptinqam, chay warmiqa sultirashinana kidan. Chaymi munashpa kasaraytaqa, suqwan atin kasarariyta. Chayshina kasarashpa, chay runawan puñushpaqa, mana uchayuqchu kidan.

⁴ Kiyashqay kriyiq masitakuna, chay unay liykunaqam noqanchiqkunapaqqa chay warmipa qosan wañushqanshina. Chaqa kanan noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishpaqam, suq warmi suq runawan kasaraqshina kanchiqllapa. Chaymi Jisustana kasushpaqa, manana chay unay liykunataqa kasunchiqllapachu. Chaqa kananqam chay kawsamuq Jisuspa warminshinana kanchiqllapa, Taytanchiq Dyus munashqanda rurashpa kawsananchiqllapa. ⁵ Piru manaraq kriyishpa Jisuspiqam, Muysispa liyningunata yach'ashhpapis, mana munashpa kasuya, masta animakarqanchiq uchata rurananchiqllapa. Chaymi kwirpunchiqta kasushpa, chingananchiqpaqna karqanchiqllapa. ⁶ Piru Jisuspi kriyishpaqam, manana chay unay iskibrishqan liykunapa kriyadunshinachu kanchiqllapa. Ashwanmi kananqa Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, mushuq bidapi librina kawsananchiq, Dyusta kasushpa.

Noqanchiqllaqam mana atinchiqchu ancha allita ruraytaqa

⁷ Chayshina kaptinqa, ¿imatam nishun? ¿Muysispa liyningunaqachu malu, nishpa? ¡Manám! Ashwanmi chay liykuna niwanchiq: Kaymi alli, kaymi mana allichu, nishpa. Chaqa chay liykunaqam yach'achiwanchiq: Runa masikipa kusasningunata ama anchaqa múnakuychu, nishpa. Chayta mana niwaptinchiqqam, chay kusasningunata munakushpaqa, mana yach'ananchiqtachu: Uchatam ruraykani, nishpaqa. ⁸ Piru Muysispa liyninguna kamachiwaptin, uchata ama ruranaypaqqam, noqaqa masta munarqay chay uchata rurayta. Piru chay liykuna mana kaptinqam, mana yuyanaytachu chay uchakunata ruranaypaqqa. ⁹ Chaqa unay tyimpupi manaraq chay liykunata yach'ashpaqam, uchata rurashhpapis, yuyarqay: Allin runam kani, nishpa. Piru chay liykunata yach'akushpaqam, masta munarqay uchata rurayta. Chaymi intyindirqay: Rinim chingaqaq. Manam atinichu chay liykunata kumpliytaqa washakanaypaq, nishpa. ¹⁰ Piru Tayta Dyusqam chay liyningunata qowarqanchiq, allita kasushpa, washakashpa, paywan tukuy tyimpupi kawsananchiqllapa. Lukismi chay liyningunataqa mana atirqaychu kasuya. Chaymi chay liykunaqa chingachiwanambaq karqan. ¹¹ Piru noqaqam puntata yuyarqay: Yumbay liykunatam atini kasuya, noqa kikiylla washakanaypaq, nishpa. Chayshina yuyashpaqam, noqa kikiylla ingañakaykarqay. Chaqa mana atishpa tukuy liykunata kasuyaqam, chinganaypaq karqay.

¹² Chaymi niykillapa: Dyuspa liyningunaqam ancha allin, ancha santu, mana nima maluchu, nishpa. ¹³ Piru ¿chayshina allin kashpapischu, dañachiwarqan chinganaypaq? ¡Manám! Ashwanmi uchata rurashpa, noqa kikiylla dañakarqay chinganaypaqqa. Piru chay allin liykunaqam yach'achiwarqan: Ancha fiyutam ruraykangi, nishpa. Piru chayshina yach'achiwaptinmi, noqaqa intyindishpa: Uchaykunaqam dañachiwaykan

chinganaypaq, nishpaqam, mastा animakarqay, chay uchakunata ruranay-paq.

¹⁴ Allitam yach'anchiqllapa: Chay allin liykunatam Dyuspa Santu Ispiritut qowashqallapa kañchiq, nishpa. Piru noqaqam mana allitaqa ruranichu. Chaqa kwirpuv munashqandalla rurashpam, dyabluta kasuykani suq randishqa kriyadu patrunninda kasuqshina. ¹⁵ Piru noqaqam mana intyindinichu: ¿Imaraykum uchata rurani? nishpaqa. Chaqa munashpa allita ruraytapismi, mana atinichu. Chayshina mana munashpa uchata ruraytapismi, chay uchakunata rurani. ¹⁶ Chaymi uchata mana munashpa ruraytaqa, intyindini: Dyuspa liyningunaqam ancha allin, nishpa. Piru chayshina intyindishpapismi, chay uchakunata rurani. ¹⁷ Chaqa shunqoypi kaq mana baliq yuyayniykunam animachiwan, chay uchakunata amalas ruranaypaq. ¹⁸ Chaymi munashpa allitalla ruraytapis, mana atinichu. Chayraykum yach'ani: Ancha uchayuq runam kani, nishpa. ¹⁹ Chaqa munashpa allitalla ruraytapismi, mana atinichu. Ashwanmi mana munashpapis, chay uchakunata rurani. ²⁰ Chayshina mana munashpapismi, jiñuyrayku uchakunata rurani. Chaqa shunqoypi uchakuna kaptinmi, chay mana baliqkunata rurani.

²¹ Chaymi allitalla munashpa ruraytapis, ashwamba uchakunata rurani. ²² Piru Dyuspa liyningunaqam ancha gustawan shunqoypi. ²³ Piru chayshina gustawaptimbismi, noqaqa uchayuq kashpa, ishkay yuyayniyuq kani. Suq yuyayniymi Dyusta ancha munan kasuya. Piru suq yuyayniyqam kwirpuv munashqandalla ancha munan ruraya. Chaymi chay yuyayniyku-naqa suq girrapishina pilyaptin, mana atinichu allita rurashpa kawsaytaqa. Chaqa suq prisushinam chay mana baliq yuyayniyta kasuni. ²⁴ Chaymi an-cha llakishpa yuyani: ¿Piraq yanapawanman, chay mana baliq yuyayniyku-nata dijanaypaq, ama chinganaypaq? nishpa. ²⁵ ¡Taytanchiq Dyusllam Siñurninchiq Jisukristuwan atin yanapawaytaqa! ¡Chaymi paykunata ancha pagikuni!

Piru nishushqayshinam, ishkay yuyayniyuq kashqa kani. Suq yuyayniymi Dyuspa liyningunata ancha munan kasuya. Piru suq yuyayniyqam uchakunata ancha munan ruraya. Chaymi noqa sapalayllaqa mana atinichu allitalla rurashpa kawsaytaqa.

8

Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawanchiq, kayshina kawsananchiqllapa

¹ Kanangam Jisukristupi yuyakuqkunataqa Tayta Dyusqa tukuy uchanchiqmanda pirdunawaqchinchiq, manana rinchu kastigawaqchinchiq. Chaqa mananam kwirpunchiq munashqan uchakunata rurashpachu kawsanchiqllapa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpana kawsanchiqllapa. ² Chaymi noqaqa Jisukristupi yuyakushpa, Santu Ispiritunda kasuptyqa, mushuq bidata qowashqa. Chaqa payqam yanapawan, amana uchata rurashpa kawsanaypaq. Chaymi manana rinchu chingaq. ³ Piru noqanchiqkunalla ancha munashpa Muysispa liyningunata kasuytaqam, uchayuqkuna kashpa, mana atirqanchiqllapachu kumpliytaqa. Chaymi chay liykunaqa mana atirqanchu washawayninchiqu. Piru Taytanchiq Dyusmi chay liykunamanda mas pudirniyuq. Chaymi Churín Jisustá kay pachaman kach'amurqan, kwirpuvuq runa kanambaq. Chayshina kwirpuvuq kashpapismi, mana nimá uchata rurarrqanchu. Piru suq kruspim wañurqan, uchanchiqkunapaq pagarakunambaq, amana kastigadu kananchiqllapa. ⁴ Chayshinam wañurqan, Dyustana kasushpa kawsananchiqllapa. Chaqa

Dyuspa Santu Ispiritunqam yanapawanchiq, Dyus kamachikushqanda kasushpa, amana kasunanchiq mana baliq yuyayningunata rurashpaqa, kwirpun munashqandalla yuyanllapa. Piru Dyuspa Santu Ispiritunda ka-suqkunaqam Dyus munashqandalla yuyanllapa.

⁶ Chaqa noqanchiqkuna kwirpunchiq mana alli munashqanda yuyashpaqam, tukuy tyimpupaq rinchiqllapa chingaq. Piru Tayta Dyus munashqanda yuyashpaqam, paywan pulla kushikushpa, tukuy tyimpu shumaqta rinchiqllapa kawsaq. ⁷ Piru wakin runa, warmi kwirpun munashqandalla rurashpaqam, Tayta Dyusta kuntraykanllapa. Chaqa manam munanllapachu ni atinllapachu Dyuspa liyningunata kasuytaqa. ⁸ Chaymi paykunaqa munashqandalla rurashpa, mana atinllapachu Tayta Dyusta kushichiyyataqa.

⁹ Piru qamkunaqam mana paykunashinachu kawsangillapa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun shunqoykipi tiyan. Chaymi payta kasushpa kawsangillapa. Piru mayqannikipi Jisuspa Santu Ispiritun mana tiyaptinqam, mana Jisukristuwanchu kangillapa. ¹⁰ Piru kananqam Jisukristupa Ispiritun noqanchiqkunapi tiyaptin, Tayta Dyusqa manana uchayuq-paq riqsiwanchiqllapa. Chaymi ispiritunchiqqqa manana rinchu wañuq. Piru kwirpunchiqmi wañun, chay unay uchakunata rurashqanchiqrayku. ¹¹ Kanan Dyuspa chay Santu Ispiritunmi Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinallam Ispiritunqa noqanchiqkunapi tiyashpa, rin kawsachimuq kwirpunchiqta wañushqanmanda.

¹² Chaymi masitakuna, Tayta Dyusta ancha dibiranchiq, chayshina wañushpa, washawashqanchiqrayku. Chayri amana kawsashunchu chay mana baliq yuyayningunata kasushpaqa. ¹³ Chaqa chay mana baliq munashqaykita rurashpaqam, wañushpa ringillapa chingaq. Piru Dyuspa Santu Ispiritun yanapashuptinmi, chay mana baliq kusaskunataqa amana ruranaykillapa, Dyuswan pulla ringillapa kawsaq.

¹⁴ Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpaqa, Dyuspa wambrangunana kanchiqllapa. ¹⁵ Chaqa chay Santu Ispiritundaqam mana ch'askirganchiqchu suq randishqa kriyadushina, Taytanchiq Dyusta manchañanchiqqa. Ashwanmi paytaqa ch'askirganchiq, Tayta Dyuspa wambranguna kananchiq. Chaymi kananqa dirichuyuq kanchiq Dyusta ninanchiq: "Taytaymi kangi", nishpa. ¹⁶ Chaqa chay Ispiritunqam noqanchiqkunapi tiyashpa niwanchiqllapa: "Dyuspa wambrangunam kangillapa", nishpa. ¹⁷ Chaymi Churin Jisukristuwanchu pulla rinchiqllapa ch'askiq suq shumaq irinskyata. Chaqa kay mundupi Jisuspi kriyiptinchiq, suqkuna padisichiwananchiq. Piru chayshina padisishpaqam, sylipi Jisuswan pulla llipyashpa, rinchiqllapa kamachikuq.

Taytanchiq Dyustam shuyaykanchiq, syluman apawananchiq

¹⁸ Kay pachapiqam ancha ñakanchiqllapa. Piru allitam yach'an: Suq diyam sylipaq ancha llipyaq Siñurninchiqwan kushikushpa, rinchiqllapa yach'aq: Kay kushikushqanchiqpaqqam chay ñakashqanchiqqa mana ni-machu kashqa, nishpa. ¹⁹ Tayta Dyus tukuy ima rurashqanmi ancha shuyakuykan, Dyusqa noqanchiqkunapaq ninambaq: "Kaykunam wambraykuna", nishpa. ²⁰⁻²¹ Chaqa runakuna uchakunata ruraptinllapam, Tayta Dyusqa dijarqan, pay tukuy ima rurashqanguna dañakanambaq. Piru chayshina dijashpapismi, ufirisikurqan: "Suq diyam yumbay wambraykuna noqawan pulla llipyashpa, rinllapa kamachikuq. Mananam rinllapachu wañuq. Chay diyapiqam tukuy ima rurashqayqa manana rinchu dañakaq. Ashwanmi allichaptiy, chay rurashqaykunaqa rinllapa kushikuq chay wambraykunawan", nishpa.

²² Chaqa yach'anchiqllapam: Tayta Dyus tukuy ima rurashqangunam ancha padisishpa kanangaman kijakun, suq warmi qeshyanambaq padisigshina. ²³ Chaymi noqanchiqkuna Santu Ispiritawan kashpapis, Dyus chay rurashqangunawan pulla padisinchiqllapa. Piru Taytanchiq Dyusqam chay Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, yach'ananchiq: Suq diyam masta rin yanapawaqninchiq, nishpa. Chaymi kay mundupi padisish-papis, ancha shuyakuykanchiq, Tayta Dyus akrashqan wambrangunata yumbay irinsyanchiqta qowananchiqkaman. Chay diyapim payqa suq mushuq kwirputana rin qowaqninchiq. ²⁴ Chaqa Taytanchiq Dyuspi kriyipt-inchiqmi, payqa washawashqa kanchiq, suq diya paypa pullan sylupi kawsananchiq. Lukismi manaraq rikanchiqchu chay ufrisiwashqanchiq-taqa. Piru Dyuswan sylupi kashpaqam, manana nisisaryuchu rin kaq pay niwashqanchiqpi yuyakunanchiqqa. Piru kananqam shuyakuykanchiq, chay manaraq rikashqanchiq kumplinambaq. ²⁵ Chaymi manaraq rishpa sylumanqa, mana shaykuq shuyakuykanchiq, chayman rinanchiqllapa.

²⁶ Mana yach'aptinchiq Dyusman allita mañakuytam, paypa Santu Ispiritutu ancha yanapawanchiq mas allita mañakunanchiq. Chaqa ancha syintishpam llakiypaqta, rrugakun noqanchiqkunapaq mana ni palabrukunata rimashpa. ²⁷ Kanan Tayta Dyusqam tukuy ima yuyashqanchiqta allita yach'an. Chaymi chay Santu Ispiritun noqanchiqpaq mañakushqanda ancha allita intyindin. Chaqa chay Santu Ispirituqam Taytanchiq Dyus mu-nashqanshinalla mañakun.

Tayta Dyuswanmi tukuy ima mana allikunata atinchiq binsiyta

²⁸ Yach'anchiqllapam: Tayta Dyusmi qayawashqa kanchiq, pay munashqanshina kawsananchiq. Chaymi payta kuyaqkunataqa tukuy imapi byinninchiqpaq yanapawanchiq, nishpa. ²⁹ Chaqa unaymandapacha manaraq nasiptinchiqmi, Tayta Dyusqa riqsiwaqninchiq akrarwarqanchiq, Churin Jisusshina kananchiqllapa, Jisusqa yumbay noqanchiqkunapa kulaka masanchiqshina kanambaq. ³⁰ Chayshina akrawaqninchiqmi, Dyusqa qayawaqanchiq, paypa wambranguna kananchiqllapa. Chayshina qayawaqninchiqmi, uchanchiqkunamanda pirdunawaqninchiq, mana uchayuqpaqna riqsiwanchiqllapa. Chaymi Jisukristuqa rin yanapawaqninchiq pudirninwan, payshina llipyashpa, paywan kamachikunanchiq.

³¹ Tukuy chayta yach'ashpaqam, allita kayshina yuyakunchiqllapa: Tayta Dyus yanapawaptinmi, mana ni pipis atinqachu binsiwayta, nishpa. ³² Chaga Tayta Dyusqam mana nimata mich'awaqminchiqchu, sapalan Churin Jisusta kay pachaman kach'amurqan, noqanchiqkunapaq wañunambaq. Chayshina kikin Churin Jisusta intrigakushpam, Tayta Dyusqa tukuy imapi noqanchiqkunata rin yanapawaqninchiq, ¿manachu? ³³ Chayshina Tayta Dyus akrashqangunata mana uchayuqkunapaq riqsiwaptinchiqqa, mana pipis atinqachu shimbewayninchiqta: "Uchayuqkunam kangillapa", nishpaqa. ³⁴ Chaqa Jisukristum wañurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiqllapa. Chaymandaqam kawsamushpa, Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyashpa, rrugakuykan, noqanchiqkunata yanapawananchiq. Chaymi mana pipis atinqachu shimbewayninchiqta: "Uchayuqmi kangi", nishpaqa, kastigadu kananchiqllapa. ³⁵ Chaqa mana ni pipis ni mayqambis atinmanchu Jisukristuta disanimachiya, ama kuyawananchiqqa: ni ñakaykuna, ni llakikuna, ni gesachawaqninchiqkuna, ni ambruna, ni mana kaptin mudananchiq, ni uchayuqkuna jurapawaptinchiq, ni atun kuchilluwan

wanchiwaptinchiq. ³⁶ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi paypaq rimaqkuna payta nin:

Tayta Dyus, qamta sribishuptiyllapam, chay kuntrashuqkuna tukuy uras munanllapa wanchiwayllapata. Manchu wishakunata kamalman apanllapa wanchiq (wanchinanllapa). Chayshinallam noqaykunatapis munanllapa wanchiwayta, nishpa.*

³⁷ Piru chayshina munashpa wanchiwayninchiqtam, mana nimatapis atinlapachu binsiwayninchiqta. Ashwanmi Jisukristu ancha kuyawaqninchiq yanapawanchiq. Dyuspi allita yuyakushpa, dyabluta, tukuy ima maluta binsinanchiqllapa. ³⁸ Chaymi kawsaykaptinchiq ichu wañuptinchiqpis, mana nimapis atinqachu akrawayninchiqta Tayta Dyusmanda, noqanchiqkunata ama kuyawananchiqqa. Manam atinchu ni mas kamachikuq anjilkuna, ni mas kamachikuq dyablukuna, ni suq laya kamachikuqkuna, ni kay tyimpupi kawsaqkuna, ni shamuq tyimpupi kawsaqkunapis. ³⁹ Manamir rinllapachu akrawaqninchiq ni altupi puriqlikuna ni kay alppapa warambi kaqkuna ni suq laya kaqkunapis. Chaqa Taytanchiq Dyusmi Siñurninchiq Jisukristuta kach'amushpa, ancha allita yach'achiwashqa kanchiq: Ancham kuyaykillapa, nishpa.

9

Dyusmi akrashqa isrraylinukunata, nasyunnin kanambaqlapa

¹ Kriyiq masitakuna, Jisukristupi tukuy shunqo kriyiptiyimi, Dyuspa Santu Ispiritun shunqoyipi tiyashpa yanapawan, allip kaqtalla qamkunata nishunaypaq. Chaymi kayta niykillapa, mana nimata llullakushpachu: ² Ancham llakini (llaqta masiy isrraylinukunapaq, Jisuspi mana kriyiptinllapa. Chaqa chay llaqta masiykunatam ancha kuyani.) ³ Chaymi atishpaqa, intrigakayman paykunapa rrimplasun chinganaypaq, paykunata washanaypaq. ⁴ Chaqa noqaqam paykunawanqa Isrrayilpa karu willkanguna kanillapa. Tayta Dyusmi akrawarganllapa, paypa wambranguna kanayllapa. Unay agwiluykunam Tayta Dyuspa llipyayninda rikarqanllapa. Chaymandaqam paykunawan suq tratuta rurashpa, Muysispas liyningunata qorqan. Paykunataqam yach'achirqan, paytalla adurananllapa. Paykunataqam ufrisirqan, Akrashqan Washadurta kach'amunambaq. ⁵ Chaqa chay unay isrraylinu agwiluykunapa karu willkangunam kanillapa. Noqaykunaman-dam Dyus Akrashqan Washadur Jisuspis nasirqan. Payqam Dyus. Chaymi tukuy imata, tukuy maypi kamachin. Chayri payqa tukuy tyimpupi alabashqa kanqa. ¡Chayshina kanqa!

⁶ Dyusqam isrraylinukunata ufrisishqanda mana qonqarqanchu. (Ashwanmi kümplirqan.) Piru chay unay agwiluyllapa Isrrayilpa karu willkanguna kashpapismi, mana yumbayniychu Dyuspa wambranguna kanillapa.

⁷ Chaqa Abrajamba mirayningunamanda kashpapismi, mana yumbayniylapachu Dyuspa lijitimu wambrangunaqa kanillapa. Chaymi Tayta Dyusqa Abrajanda kayshina nirqan: "Churiki Isakmandallam lijitimu willkaykiku-naqa kanqa", nishpa. ⁸ Chaymi yach'anchiqllapa: Abrajamba mirayninguna kashpapismi, mana yumbaychku kashqa Dyuspa wambrangunaqa, nishpa. Ashwanmi Dyuspi kriyiqkunatalla akrarqan, wambranguna kanambaqqqa. Chayshina Abrajan Dyuspi kriyiptinmi, chayshinalla paytapis ufrisishqa karqan: Churiyuqmi ringi kaq, nishpa. ⁹ Chaqa Taytanchiq Dyusqam Abrajanda kayshina ufrisishqa karqan: "Suq watamanda kutimuptiyimi, warmiki Sara qeshyanqa churikita", nishpa.

* ^{8:36} Salmo 44.22

¹⁰ Manam Abrajanwanllachu chayshinaqa karqan. Ashwanmi churin Isakpis warmin Rribikapi ishkay churiyuq karqan. ¹¹⁻¹³ Piru manaraq nasiptin chay churingunam, manaraq ni uchata ni allita ruraptinllapa, Tayta Dyusqa Rribikata nirqan: “Punta nasiq wawaykim chay iki nasiq wawaykita rin kasuq”, nishpa. Chayshinallam Taytanchiq Dyuspis Santu Librumbi nirqan: “Jakubum gustawan. (Chaymi payta akrashqa kani, nasyunniypa agwilun kanambaq.) Piru masan Isawmi mana gustawanchu. (Chaymi paytaqa mana akrashqachu kani chay nasyunniypa agwilun kanambaqqqa”, nishpa. Chayshina manaraq ni allita ni maluta ruraptinllapam, Tayta Dyusqa chay ishkay masapuramanda suqta akrarqan, nasyunimba agwilun kanambaq. Pay munashqandallam chayshinaqa akrarqan.

¹⁴ Chayshina Taytanchiq Dyus gustashqan runata akraptingam, ¿at-inchiqchu niyta: “Tayta Dyusqam mana allitachu rurashqa”, nishpa? ¡Manám! Chayshinaqa ama rimashunllapachu. ¹⁵ Chaqa Tayta Dyusqam Muysista nirqan: “Mayqanda munashpa yanapaytaqam, yanapashaq. Mayqanda munashpa llakipaytaqam, llakipashaq”, nishpa. ¹⁶ Chaymi Dyusqa mana yanapanchu suq runata, chay runaqa ancha munashqanrayku yanapanambaaqqa ichu ancha trabajashqanrayku. Ashwanmi Tayta Dyusqa llakipashpa pay kikin munashqanda yanapan. ¹⁷ Chaymi Tayta Dyusqa librumbi chay unay gubyirnu Farunda nirqan: “Farun, qamtam ancha pudirniyuqta rurashushqa kani. Chaymi kuntrawaptikiqa, noqa rini binsishuq, yumbay kay mundúpi tiyaqkuna yach'anambaq: Dyusmi ancha pudirniyuq, ancha shumaq famayuq”, nishpa. ¹⁸ Chaqa Dyus kikin munashpam, wakin runakunata llakipan, wakin angu shunqoyuq runakunataqam jwirtiyachin, chayshinalla kidananllapa, nishpa.

¹⁹ Piru kinsapch'i suqniki Dyusta munashpa wichupayta noqata kayshina niwangiman: “Dyusmi yumbayninchiqta rurawashqa kanchiq, paypi kriyiqkunata, mana kriyiqkunatapach. Chayri angu shunqoyuqta rurawashpaqa, ¿Imaraykum rin kastigawaq, uchata rurapetyqa?” nishpa. ²⁰ (Piru chayshina nishpaqam, mana allip kaqtachu rimaykangi.) Chayshinaqa ¿pitáq kangi Tayta Dyusta rrispundinaykiqa? Tayta Dyusqam suq runa mangata ruraqshina. Qamqam chay mangashina kangi. Chaymi mana dirichuyuqchu kangi Dyusta rrispundinaykiqa: “¿Imaraykum kayshinaqa rurawashqa kangi?” nishpa. ²¹ Chaqa Tayta Dyus mangata ruraqshina kashpaqam, pay munashqanda atin rurayta. Chaymi mitumanda wakin mangakunataqa ancha baliqta atin rurayta, fyistikunapilla yanukunanllapa. Chay mitumandallam atin rurayta mana yaqqqa baliq mangakunatapis, chaykunapi tukuy diyakuna yanukunanllapa.

²² Chayshinallam Tayta Dyusqa runakunawambis ruran, yach'achiwananchiq: Ancha pudirniyuq kashpam, atini kastigayta chay uchayuqkunata, nishpa. Piru ancha allin kashpam, mana daschu kastigan chay chinganambaq kaq uchayuqkunataqa. Ashwanmi paykunataqa ancha achka tyimpupaq agwantan. ²³ Chayshina paykunata agwantashpam, noqanchiqkunata llakipawaqchinchiq, ancha yanapawashqa kanchiq, intyindinanchiq: Tayta Dyusmi ancha pudirniyuq, ancha allin, nishpa. Chaymi unaymandapacha tukuy imata allicharqan, noqanchiqkunata washawaqchinchiq, paypa llipyaykaq lugarninman apawananchiq. ²⁴ Chaqa Dyusqam akrawashqalapa kanchiq isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis, paypa wambranguna kananchiqllapa. ²⁵ Chaymi Dyuspaq rimaq Usiyaspa librumbi Tayta Dyus kayshina nin:

* ^{9:15} Éxodo 33.19

Chay mana wambray kaqkunatam nishaq: "Wambraykunanam kangillapa", nishpa. Chay mana kuyashqakunatam nishaq: "Ancham kuyaykillapa", nishpa.*

²⁶ Chay librumbillam Tayta Dyusqa nimbis:

Suq lugarpim qamkunata nishurqaqlapa: "Manam noqapa wambrayku-nachu kangillapa", nishpa. Piru kananqam chay kikin lugarpilla rini nishuqlapa: "Noqa kawsaq Dyuspa wambraykunanam kangillapa", nishpa.*

²⁷⁻²⁸ Piru Dyuspaq rimaq Isayiyasmi isrraylinukunapaq nirqan: "Tayta Dyusqam chay rimashqanda kumplishpa, yumbay kay mundupi tiyaqku-nata ancha allita das rin jusgaq. Chaymi chay Isrrayilmada kaqkuna, an-cha achka aqoshina kashpapis, wakingunalla washadu rinllapa kaq jwisyu diyapi," nishpa.* ²⁹ Chaymi chay kikin Isayiyas ancha unayna nirqambis: Ancha pudirniyuq Tayta Dyus mana llakipawaptinchiqqam, yumbay no-qanchiqkuna ushyakashqana kananchiqta. Chay Suduma llaq-tashina, Gumurra llaqtashinam yumbayninchiqna chingananchiq-lapata, nishpa.*

Isrraylinukunapismi Jisuspi kriyishpa atinllapa washadu kayta

³⁰ Chayta yach'ashpaqa, ¿imatam nishun? Chay mana isrraylinu kaqku-naqam mana nimatapis rurarqanllapachu, Tayta Dyus paykunata pirdunanaqbaqqa. Piru paykunaqam Tayta Dyuspi allipta kriyiptinllapa, payqa pirdunashpa, mana nima uchayuqkunapaqna riqsin. ³¹ Piru isrraylinukunaqam Muysispa liyningunata ancha munashpa kasuytapis, mana atirqanllapachu kumpliyya. Chaymi Tayta Dyusqa mana pirdunar-qanchu paykunataqa. ³² Chaqa paykunaqam yuyarqanllapa: Liykunata kumplishpam, noqa kikiylla attini washakayta, nishpa. Piru manam mu-narqanllapachu Jisuspi kriyiyta, paykunata pirdunanaqbaqqa. Chaymi paykuna suq rumipi trumpisashpa bulakaqshina karqanllapa. ³³ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi Jisuspaq kayshina nin: Siyun llaqtapim suq allin rumitashina rurashaq. Chay rumipim achka runakuna trumpisashpa, bulakanqallapa. Piru chay rumipi kriyiqku-naqam mana nimatapis rinllapachu penqakuq: "Yanqam kriyishqa kani", nishpaqa. Chaqa paykunataqam ancha rini yanapaq, nishpa.

10

¹ Kuyashqay masitakuna, tukuy shunqoywanmi ancha munani, isrraylinu masiykuna washadu kananllapa. Chaymi Tayta Dyusman ancha mañakuni, paykunata washanambaq. ² Chaqa allip kaqtam niykillapa: Paykunaqam ancha munanllapa Tayta Dyusta kasuya. Piru manam intyindinllapachu pay nishqandaqa. ³ Chaqa manam intyindinllapachu: Tayta Dyusqa imashinam uchanchiqmada pirdunawanchiq, nishpaqa. Ashwanmi munanllapa paykuna kikinlla allita rurayta washakanambaq. Chaymi mana munanllapachu Dyus nishqanshina Churin Jisukristupi kriyiytaqa. ⁴ Piru Jisukristuqam yumbay liykunata kumplishpa, wañurqan, uchanchiqkunapaq pagarakunan. Chaymi manana balinchu chay liykunata kumplinanchiq washakananchiqqa. Ashwanmi Jisuspi kriyiptinchiqllapa, payqa washawananchiq.

Tayta Dyusmi yumbayta munan washayta

---

* 9:25 Oseas 2.23   * 9:26 Oseas 1.10   * 9:27-28 Isaías 10.22-23   * 9:29 Isaías 1.9   * 9:33 Isaías 8.14; 28.16

⁵ Piru wakin runakunaqam munanllapa liykunata kasuyta, paykuna kikinlla washakananllapa. Chaymi paykunapaq Muysisqa kayshina iskibirrigan: "Suq runa washakanambaqqqa, Tayta Dyuspa yumbay liyningunata allita kasushpa kawsanqa", nishpa.* *Nuta: Piru manam ni pipis at-inchu kumpliya yumbay chay liykunataqa.* ⁶ Chaymi Tayta Dyusqa nin: "Churiypi kriyiptikillapaqam, rini washashuqlapla, nishpa. Chayri ama yuyayllapachu: ¿Mayqan runatam kach'ashun syluman, Dyus Akrashqan Washadurta kay pachaman apamunambaqq?", nishpaqa. (Chaqa chay Washadurqam shamushqana.) ⁷ Ama ni yuyayllapachu: ¿Pitam kach'ashun wañukunapa lugarninman, Dyus Akrashqan Washadurta wañushqanmanda kawsachimushpa, kay pachaman apamunan? nishpa. (Chaqa Washadurn-inchiqmi wañushqanmanda kawsamushqana.)" ⁸ Chaymi Muysispa librumbiqa nimbis: "Manam trabajuschu Tayta Dyuspa shumaq nutisyanda intyindinaykiqa. Chaqa dasmi atingi shunqoykipi kriyiyta, shimikiwan suqkunatapis willanayki", nishpa.* Chay kikin nutisyatallam noqaykunapis yach'achikunillapa, chay uyawaqkuna Jisuspi kriyinanllapa. ⁹ Tukuy shunqoykiwan allita kriiy: Tayta Dyusmi Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa, nishpa. Chayshina kriyishpa, shimikiwan suqkunata allip kaqta willay: "Jisusmi noqapa kamachikuqniyqa", nishpa. Chayshina ruraptikiqam, Tayta Dyusqa rin washashuq. ¹⁰ Chaqa shunqonchiqwan allipta kriyiptinchiqqam, Tayta Dyusqa uchanchiqkunamanda pirdunawanchiq. Chaymandaqam shiminchiqwan suqkunata niptinchiq: "Jisukristum kamachikuqniy", nishpaqa, Dyusqa washawanchiqllapa.

¹¹ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: "Tayta Dyusqam paypi kriyiqkunata imatapis ufrisishpaqa, tukuy imata rin kumpliq", nishpa.*

¹² Chayshinam nin yumbay laya runakunapaq. Chaqa Tayta Dyusqam isrraylinukunapa, mana isrraylinu kaqkunapa kamachikuqniq. Paypaqqam yumbayninchiq igwalla kanchiqllapa. Chaymi payman mañakuptinchiqqa, ancha allita yanapawanchiq. ¹³ Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam kayshinapis nin: "Mayqan runa ichu warmi Siñurninchiqta rrugaptin washanambaqqam, payqa rin washaq", nishpa.* ¹⁴⁻¹⁵ Piru manaraq ni pipis kach'aptin yach'achikuqtaqa, ¿imashinam atinman riya yach'achikuq Jisuspaqqqa? Chay kach'adukuna manaraq ch'ayaptin yach'achikuqqa, ¿imashinam suqkunaqa atinmanllapa yach'ayta Jisuspaqqqa? Chayshina manaraq yach'ashpa Jisuspaqqqa, ¿imashinam atinmanllapa paypi kriiyitaqa? Manaraq paypi kriyishpaqa, ¿imashinam atinmanllapa rrugayta washanambaqqqa? Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: "Yach'achikuqkuna ch'ayamuptinqam, ancha shumaq rin kaq. Chaqa paykunaqa Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptinqam, achka runakuna, warmikuna rinllapa kushikuq", nishpa.*

¹⁶ Piru chay yach'achikuq runakuna Tayta Dyus nishqanda yach'achikuptimbismi, mana yumbaychu kriyishqallapa. Chaymi Dyuspaq chay rimaq Isayiyasqa librumbi nin: "Tayta Dyus, qambaq yach'achikuptiyqa, ¿piqunataq kriyiwashqallapa? (Wakingunallám)", nishpa.* ¹⁷ Chayshinallam Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuptinchiqqa, wakinningunaqa Jisuspi kriyinllapa.

¹⁸ Mayá, tapushqaykillapa: ¿Manachu tukuy maypi chay shumaq nutisyandaqa uyashqallapa? Arí. Tukuy maypim uyashqallapaqa. Chaymi Dyuspa

* **10:5** Levítico 18.5

* **10:8** Deuteronomio 30.14

* **10:11** Isaías 28.16

* **10:13** Joel 2.32

* **10:14-15** Isaías 52.7

* **10:16** Isaías 53.1

Santu Librumbi nin:

Chay yach'achikuqkunam yumbay nasyungunapi yach'achikushqa, kay pachapa tukuy kuchungunakaman ch'ayashtin, nishpa.*

¹⁹ Mayá, mushuqmanda qamkunata tapurishqayki: ¿Isrraylinu masiyku-naqa manachuraq yach'ashqa Dyuspa shumaq nutisyanda? nishpa. Arí, paykunaqam yach'ashqallapa. Chaqa Muysispismi Tayta Dyus nishqanda kayshina iskibrirqan:

Isrraylinukunatam piñachishaq, mana isrraylinu kaqkunata washashpa.

Chaqa chay mana intyindiq runakunata kuyaptiymi, rikawashpalapa, chay isrraylinukuna rinllapa paykunataqa imbidyaq, nishpa.*

²⁰ Chayshinallam Isayiyaspis mana nimata manchashpachu, Tayta Dyus nishqanda kayshina iskibrirqan:

Mana maskawaq runakunam tariwashqallapa;

mana tapukuqkunatam dijashqa kani riqsiwananllapa, nishpa.*

²¹ Piru chay Isayiyasllam isrraylinukunapaq Dyus nishqanda kayshinapis iskibrirqan:

Isrraylinukunata mana shaykuq qayaptiypismi, paykunaqa mana uyakuqkuna kashpa, mana munarqanllapachu uyawayta, nishpa.*

11

Wakin isrraylinukunam Tayta Dyuspi kriyishqallapa

¹ Mayá, tapushqaykillapa: ¿Tayta Dyuschu nasyunnin Isrrayilmanda akrakashqana? ¡Manám! Chaqa noqapi yuyayllapa. Noqapismi isrraylinu kashpa, chay unay agwiluy Abrajamba karu willkan Binjamimba atun ayllunmanda kani. Piru Tayta Dyusqam mana akrakashqachu noqaman-daga. ² Tayta Dyusqam ancha unaymandapacha yach'arqan: Isrraylinukunatam rini akraq, nasyunniy kananllapa, nishpa. Chayshina akrawash-paqam, mana yumbay noqaykuna isrraylinukunataqa wichukuwashqachu. ¿Manachu yuyangillapa Dyuspaq rimaq Eliyas Tayta Dyusta nishqandaqa? Chaqa payqam llaqta masingunata Tayta Dyuspi kayshina kulpacharqan:

³ “Tayta Dyusitu, kay llaqta masiykunam qambaq rimaqkunata wan-chishqallapa. Pata altarnikikunatam bulashqallapa. Noqatallam manaraq tariwashqachu wanchiwananllapa. Piru noqatapismi ancha munanllapa wanchiwayta”, nishpa.* ⁴ Chayshina Eliyas kulpachaptinmi, Tayta Dyusqa kayshina nirqan: “Manam qamllachu noqapi kriyingiqa. Ashwanmi no-qaga 7.000 isrraylinu runakunata kwidashqa kani, noqatalla kasuwananllapa. Paykunaqam mana qonqorikushqachu chay yanqa amitu laya Bal shutiqpa ñawpambi adurananllapaqa”, nishpa.* ⁵ Chayshinallam kay tyimpupipis Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, wakin isrraylinu masiykunatapis akrashqa, paypa wambranguna kananllapa. ⁶ Chayshina Tayta Dyus ancha allin kashqanraykullam paykunata washarqan. Manam washarganchu, paykuna ancha allita rurashqanraykuchu. Chaqa paykuna ancha allin kashpa washakaptinqam, manana balinmanchu Taytanchiq Dyus payku-nata washanambaqqqa.

⁷ Yumbay chaykunata yach'ashpaqa, ¿imatam intyindinchiqllapa? Chaqa achka llaqta masiy isrraylinukunam allita rurashpa, munashqa paykuna kikin washakayta. Piru manam atishqallapachu washakaytaqa. Piru Tayta Dyusmi noqanchiqkunata akrakashqa kanchiq, washawananchiq, Jisuspi

* ^{10:18} Salmo 19.4

* ^{10:19} Deuteronomio 32.21

* ^{10:20} Isaías 65.1

* ^{10:21} Isaías 65.2

* ^{11:3} 1 Reyes 19.10

* ^{11:4} 1 Reyes 19.18

kriyiptinchiq. Piru chay mana munaq kriyikunataqam Tayta Dyusqa masta jwiriyachishqa, mas rumi shunqoyuq kanambaqlapa. ⁸ Chaymi Dyusqa Santo Librumbi chay mana munaq kriyikunapaqqa kayshina nin: "Tayta Dyusmi paykunata dijarqan, pay nishqanda ama intyindinallapa. Chayshina dijaptinmi, allin ñawiyuqkuna kashpapis, sarkukunashina kidarqanllapa. Rinriyuqkuna kashpapismi, surdukunashina kidarqanllapa, Chaymi paykunaqa kanangaman mana intyindinllapachu", nishpa.* ⁹ Chayku agwilunchiq Dabidpismi librumbi kayshina iskibrirqan:

Dyusman mañkuni, chay mana kriyikunata patañapishina piskanambaq, fyistangunapi mikuykaptin, upyaykaptinllapa. Suq runa atar-rayawan piskaduta piskaqshina Tayta Dyusqa piskashpa kastiganqa.

¹⁰ Chaymi Dyuspi mana kriyishpaqa, ancha rinllapa pandaq, Dyus nishqanda ama intyindinanllapa. Mana intyindishpaqam, sarkukunashina kanqallapa. Chaymi tukuy tyimpu ñakanqallapa suq runa ancha llashaqta apaqshina, nishpa.*

Tayta Dyusqam mana isrraylinu kaqkunatapis achkata rin washaq

¹¹ Mushuqmandam tapuriykillapa: ¿Chay isrraylinukuna pandash-paqaqchu, yumbayna rinllapa chingaq? ¡Manám! Piru paykuna Jisuspi mana munaptinllapa kriyiytam, Dyusqa kumbidashqa chay mana isrraylinu kaqkunata, paypi kriyishpa washadu kananllapa. Chaymi chay isrraylinukunaqa riñ imbidyaq chay mana isrraylinu kaqkunata. Chayshina imbidyashpaqa, paqta paykunapis animakanqa, Jisuspi kriyishpa washadu kananllapa. ¹² Piru kay tyimpupim achka isrraylinu llaqta masiykunaqa mana Jisuspiqa kriyishqallapachu. Chaymi Dyusqa chay mana isrraylinu kaqkunata ancha yanapashqa, paypi kriyinanllapa. Piru chay isrraylinukunapis Jisuspi kriyiptinllapaqam, Dyusqa yumbayninchiqta masta rin yanapawaqchinchiq.

¹³ Piru wakinnikiqam mana Isrrayilmandachu kangillapa. Qamkunatam kayshina niykillapa: Tayta Dyusqam kach'amuwashqa, qamkunapa yach'achikuqni kánaypaq. Chaymí atishqaykaman munani allita qamkunata yach'achishuyta. ¹⁴ Paqtar isrraylinu masiykuna, qamkunata rikashushpa, qamkunashina munanqallapa Jisuspi kriyita, washadu kananllapa. ¹⁵ Chaqa Tayta Dyusqam chay mana kriyiq isrraylinu kaqkunamanda akrakashpa, qamkuna furastiru kaqkunata yanapashushqa, paywan alliyashpa, wambranguna kanaykillapa. Chayshina achka llaqta masiy isrraylinukunapis Jisuspi Kriyiptinllapaqam, mas shumaq rin kaq. Chaqa paykunaqam wañushqanmada kawsamushqanshina rinllapa kaq.

¹⁶ Kay ishkay kumparasundam niykillapa: Suq masamanda punta tanda Dyuspa kaptinmi, yumbay chay masapis Dyuspalla. Chayshinallam suq plantapa ch'upan Dyuspa kaptinqam, yumbay chay plantapis pay-palla. [Nuta: Chay isrraylinukunapa unay agwilunguna Dyuspi puntata kriyishpaqam, chay masamanda punta rurashqan tandashina, chay plantapa ch'upanshina karqanllapa. Chayshinallam Pablu, chay suq isrraylinu kriyiq masingunapis chay mas ikita rurashqan tandakunashina ichu chay plantapa rikrangunashina karqanllapa.]

¹⁷ Piru wakin isrraylinu masiykunaqam Tayta Dyusmanda akrakarqanllapa. Paykunaqam allin ulibu plantapa pitishqa rikrangunashina karqanllapa. Qamkuna furastiru kaqkunaqam muntipi yanqa wiñashqa ulibu mana puqoqshina karqaykillapa. Piru Tayta Dyusqam kuyashushpa, chay mana

* **11:8** Deuteronomio 29.4 * **11:10** Salmo 69.22-23

baliq plantapa rikranda kuchushpa, chay allin ulibu plantaman pyisashqashina rurashushqallapa. Chaymi chay allin plantapa ch'upambishinana tiyangillapa. (Chaqachay unay isrraylinukunam Tayta Dyuspi allita kriyishpa, pay nishqanda iskibrishqanrayku, qamkunapis atishqallapa kangi Dyuspi kriiyita.) ¹⁸ Piru noqaykuna isrraylinukunaqam chay allin ulibupa lijitimu rikrangunashina kashqallapa kani. Qamkuna furastiru kaqkunaqam chay gustunlla wiñaq ulibupa rikrangunashina kashqallapa kangi. Chayri ama yuyaylapachu: Chay isrraylinu kaqkunamandaqam masta balinillapa, nishpaqa.

Chaqachay qamkuna isrraylinukunaraykum Dyuspi kriyishqallapa kangi. Manam qamkunarykuchu noqaykuna isrraylinukunaqam Dyuspi kriyishqallapa kani. [Nuta: Chay unay isrraylinukunaqam Dyuspa Santu Librunda iskibrishqallapa karqan. Chaymandaqam chay furastiru kaqkunapis chay Santu Libruta uyashpa, Dyuspi kriyishpa, washadu karqanllapa.]

¹⁹ Kinsapch'i qamkuna niwangiman: Ariri. Qamkuna isrraylinukunamandam Dyuspaq yach'akushqallapa kani. Piru kananqam Tayta Dyusqa chay mana kriyiq isrraylinukunata wichukushqana suq ulibu plantapa mana baliq rikrandashina, noqaykunata chay plantanman tandawanam-baq, nishpa. ²⁰ Piru manam yanqachu wichukurqanqa. Ashwanmi paykuna paypi mana kriyishqanrayku, wichukushqqa. Chaymandaqam qamkunataqa washashushqqa, paypi kriyiptikillapa. Chayri ama yuyaylapachu: Paykunamandaqam masta balinillapa, nishpaqa. Ashwan umildi kashpa, Tayta Dyusta manchashpa, allita kwidakayllapa, Dyusmanda ama akrakanaykillapa paykunashina. ²¹ Chaqachay mana kriyiq isrraylinu kaqkunatam wichukurqan, chay allin ulibupa rikrangunata kuchushpa wichukushqanshina. Chayshinallam qamkunatapis rin wichukushuqlalla, paypi mana kriyiptikillapaqa.

²² Mayá, jallita yuyayllapa! Tayta Dyusqam ancha allin yumbaywan. Piru uchata ruraqkunataqam kastigan. Chaymi paymanda akrakaqkunataqa kastigashqa. Piru qamkunataqam ancha yanapashushqqa. Chayri Tayta Dyuspi mana shaykuq kriyiyllapa: Paymi ancha allin, nishpa. Piru chayshina qamkunapis mana kriyiptikiqam, rin wichukushuqlalla. ²³ Piru chay mana kriyiq isrraylinu masiykuna Tayta Dyuspi kriyiptinllapaqaqam, Dyusqa paykunatapis rin yanapaq. Chaque payqam mushuqmanda das atin pyisariya paykunata chay allin plantamanshina, wambranguna kanambaqllapa. ²⁴ Qamkuna mana baliq ulibu plantashina kaptikipismi, Jisuspi kriyiptikillapa, Tayta Dyus washashushqqa. Piru dasmi atin washayta chay isrraylinu masiykunata, paypi kriyiptinllapa. Chaque paykunaqam ulibupa lijitimu rikrangunashina.

Tayta Dyusmi isrraylinukunata kuyashpa, rin washaq

²⁵ Kriyiq masitakuna, Tayta Dyus yuyashqandallam munani yach'anaykillapa, amana yuyanaykillapa: Noqam yumbaymanda mas yach'ayniyuq kani, nishpaqa. Dyus shunqombilla yuyashqanqam kayshina: Chay isrraylinukunaqam mana tukuy tyimpupaqchu angu shunqoyuqkuna rinllapa kaq. Ashwan Dyus munashqanshinam achka furastirukuna Jisuspi puntata rinllapa kriyiq. Chaymandaqam ancha achka isrraylinukunapis paypi rinllapa kriyiq. ²⁶ Chaque Tayta Dyusqam yumbay isrraylinukunata rin washaq, paypi kriyiptinllapa. Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi nin:

Siyun llaqtamandam suq Washadur rin shamuq, Jakubupa karu willkangu-nata uchangunamanda washanambaq.

²⁷ Chaymi paykunawan suq tratuta rini ruraq tukuy uchangunamanda pirdunanaypaq, nishpa.*

²⁸ Piru kananqam chay isrraylinu masiykunaqa Dyuspa shumaq nutisyandaqa mana munanllapachu kriyiyta. Chaymi Dyusta kuntraykanllapa. Chayraykum Tayta Dyusqa qamkuna furastiru kaqkunata masta yanapashuykangi. Piru Tayta Dyusqam isrraylinu kaqkunataqa kuyawanllaparaq, chay karu agwiluykunata akrashqanrayku. ²⁹ Chaqa chay karu agwiluykunata akrashpam, suq tratuta rurarjan, karu willkangunata yanapanambaq. Chaymi mana ñigashpachu, yumbayta rin kumpliq. ³⁰ Piru chay isrraylinukuna Tayta Dyusta mana kasuptinllapaqam, payqa qamkuna furastirukunata llakipashushpa, yanapashungillapa. Piru unay tyimpupiqam qamkunapis mana kasurqaykicu Dyustaqa. ³¹ Chayshinallam kanan chay isrraylinukunapis Dyustaqa mana kasushqallapachu. Piru Tayta Dyusqam llakipashpa paykunatapis rin yanapaq, qamkunata yanapashushqanshina. ³² Piru yumbay runakuna warmikunam Tayta Dyustaqa mana kasurqanchiqchu. Chaymi karsilpishina karqanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusqam suq tyimpupaq chayshina dijawarqanchiq, suq tyimpumanda llakipawaqninchiq washawananchiqllapa.

³³ ¡Tayta Dyusqam ancha yach'ayniyuq kashpa, tukuy imata intyindin! Chaymi mana pipis atinchiqllapachu intyindiya yuyashqanganata, ni rurashqanganata: ¿imapaqmi chaykunata rurashqa? nishpaqa. ³⁴ Chaymi Dyuspa Santo Librumbi nin: “¿Pitaq atinman yach'ayta Tayta Dyus yuyashqandaqa? ¿Ichu pitaq atinman payta yach'achiyyata?” (Manam pipis atinmanchu).* ³⁵ “¿Pitaq Dyustaqa imata atishqa qoyta, chaymanda kutichirinambaqqqa?” (Manam pipis atishqachu).* ³⁶ Chaqa Tayta Dyusqam tukuy imata rurashpa, kawsachiykan. Chaymi tukuy ima kaqqqa Dyuspaqlla. Chayri ¡paytalla alabashunllapa tukuy tyimpupaq! ¡Chayshina Kanqa!

12

Tayta Dyusman intrigakashun, payta kasushpa kawsananchiqllapa

¹ Kuyashqay masitakuna, Taytanchiq Dyus chayshina kuyawaqninchiq washawaptinchiqmi, ancha rrugaykillapa, tukuy shunqoykiwan, tukuy kwirpuykiwan payman intrigakashpa, paytalla kasunaykillapa. Chayshina intrigakashpaqam, Dyuspaqqa qam kikiki suq shumaq kawsaq ufinda kangi, paytalla adurashpa, kawsanaykillapa. ² Chayri amana kawsayllapachu kay mundupa mana baliq kustumbringunata rurashpaqa. Ashwanri Taytanchiq Dyusman intrigakashpaqam, mushuq yuyayniyuqkuna kanaykillapa. Chayshina intrigakashpaqam, Tayta Dyus munashqanda allita ringillapa yach'aq. Chaqa payqam munan, payta kushichishpa, allitalla rurashpa, ancha shumaqta kawsananchiqllapa.

³ Tayta Dyusmi, ancha allin kashpa, noqata numbrawashqa, qamkunata paypaq yach'achishunay. Chaymi yumbay qamkunata niykillapa: Ama yuyayllapachu palanganushinaqa. Ashwanri allita yuyayllapa: ¿Taytanchiq Dyuschu yanapawaykan, allita paypi kriyinaypaq ichu mana? nishpa.

⁴ Chaqa noqanchiqkunapa kwirpunchiqpiqam kan tukuy ima atinanchiq yuyayta, rikayta, puriya. Chay kusaskunaqam kwirpunchiqtaqa yanapan suq layawan, suq layawan. ⁵ Chayshinallam Jisukristupi allita kriyishpaqa,

* ^{11:27} Isaías 59.20-21 * ^{11:34} Isaías 40.13 * ^{11:35} Job 41.11

achka kashpapis, suq kwirpushinallana kanchiqllapa. Chaymi suqwan suqwan yanapanakushpa, shumaqta kawsanchiqllapa.

⁶ Tayta Dyusqam pay munashqanshina yumbayninchiqta yanapawanchiq, kadunu suq layapi suq layapi qawch'u kashpa, atinanchiq yanapanakuyta. Chayri Tayta Dyus wakinninchiqta suq kach'akuta niwaptinchiqqa, paypi ancha yuyakushpa, chay niwashqanchiqta yach'achikushun. ⁷ Ichu Tayta Dyus wakinninchiqta yanapawaptinchiq, suqkunata yanapananchiqqa, ancha allin shunqonchiqwan allita yanapashun. Ichu yanapawaptinchiq allin duktrinanda yach'achikunanchiqqa, allita yach'achikushun. ⁸ Ichu yanapawaptinchiq, suqkunata animachinanchiqqa, allita animachishun. Ichu yanapawaptinchiq ima kaqninchiqwan yanapakunanchiqqa, kushikushpa qoshun, ama ni ashlitata mich'ashpachu. Mayqanninchiq karguyuq kashpaqa, ancha allita yuyashpa, shumaqta kamachikushun. Mayqanninchiq nisitaqkunata yanapashpa, kushikushpa yanapashun.

Dyuspa wambranguna kayshina kawsanqa

⁹ Allipta kuyanakushunllapa, ama shiminchiqwlanllachu. Uchakunata ancha ch'iqnishpa, allitalla rurashpa, kawsashunllapa. ¹⁰ Jisuspi kriyiq masinchiqkunawan allin masapurashina ancha kuyanakushun. Amar palanganukuna kashunchu. Ashwanri suqwan suqwan rrispitanakushpa, ancha qawch'u kashun, suqkunata alabananchiq.

¹¹ Amar qellakunaqa kashunllapachu. Ashwan tukuy shunqo Siñurninchiq Jisusta kuyashpa, ancha allita paypaq trabajashunllapa.

¹² Paypi allita yuyakushpa, kushikushunllapa. Padishpapis, chay ñakaykunata mana shaykuq agwantashunllapa. Tayta Dyusman tukuy tyimpu mañakushunllapa.

¹³ Jisuspi kriyiq masinchiqkunapa iman faltaptin, yanapashunllapa. Noqanchiqkunaman shamuptinllapa, shumaqta ch'ayachishunllapa.

¹⁴ Mayqan runakuna padisichiaptinchiq, Tayta Dyusman mañakushunllapa, paykunata yanapanambaq. Piru amar mañakushunchu, paykunata kastiganambaqqqa.

¹⁵ Suqkuna kushikuptinqa, pullan kushikushunllapa. Suqkuna waqaptinqa, pullan waqashunllapa.

¹⁶ Chayshinar suqwan suqwan suq yuyaylla kashpa, shumaqta kawsashunllapa. Amar palanganuchu kashunllapa: Ancha yach'ayniyuq kani, nishpaqa. Ashwan mana nimayuq kaqkunawan kashunllapa.

¹⁷ Mayqan ima maluta rurawaptinchiqqa, ama kutichishunchu, maluta rurashpaqa. Ashwan yumbaypa ñawpambi allitalla rurashpa, kawsashunllapa. ¹⁸ Chayri atishqanchiqkaman imashinapis yumbaywan shumaqta kawsashunllapa. ¹⁹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, mayqan runa ima maluta rurawaptinchiqqa, ama paytaqa bingashunllapachu. Ashwanri dijashunllapa, Tayta Dyuslla kastiganambaq. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: "Noqallam rini kastigaq chay maluta rurashuqkunataqa. Chaqa noqallam yumbayta rini pagaraqqqa", nishpa.* ²⁰ Dyuspa chay librumbillam nimbis: "Ch'iqnishuqkuna mallaqnapaqta, qarayllapa. Yakunaptimbis, qoyllapa yikituta. Chayshina paykunata yanapaptikiqam, penqakushpa, ancha rinllapa chupikayaq" nishpa.* ²¹ Chayshinar ama dijakayllapachu, uchakuna binsishunambaqqqa; ashwan allitalla rurayllapa, tukuy laya uchata binsinaykillapa.

13

Awturidarkunata allita kasushunllapa

¹ Yumbay awturidarkunata allita kasushunllapa. Chaqa Tayta Dyusmi yumbay chay awturidarkunata dijashqa, kay pachapi kamachikunallapa. Mana dijashqa kaptinqam, mana ni suq awturidar kanmanchu. ² Chaymi chay awturidarkunata kuntraqkunaqa Tayta Dyus rurashqanda kuntraykanllapa. Chayraykum chay kuntraqkunaqa kastigadu rinllapa kaq. ³ Chaqa Tayta Dyusmi yumbay awturidarta dijashqa, mana alli ruraqkunata kastigashpa, manchachinanllapa, ama maluta rurananllapa. Manam rurashqachu, alli ruraqkunata kastigananllapaqa. Chayri qamku-naqa allitalla rurayllapa, chay awturidarkunata ama manchanaykillapa. Chayshina qamkuna shumaqta kawsaptikiqam, chay awturidarkunata rin alabashuqllapa. ⁴ Chaqa paykunaqam qamkuna alli ruraqkunata kwidashushpa, Tayta Dyus munashqanda ruraykanllapa. Chaymi ancha pudirniyuq kashpa, paykunaqa chay mana alli ruraqkunata atinllapa kasti-gayta. Chayri mayqanniki mana allita rurashpaqa, ancha manchay chay kastigakuqkunata. ⁵ Piru amar kastiguta manchashpallachu kasushunllapa chay awturidarkunataqa. Ashwan kasushunqa, yuyashpa: Allitam munani rurayta, nishpa. ⁶ Chayshina allita kwidawaptinchiqqar, impwistukunata pagarashun, paykunata mantyininanchiqllapa. Chaqa paykunaqam yumbayta kwidawaqchinchiq, Dyus munashqanda ruraykanllapa.

⁷ Chayri yumbay dibirakushqanchiqta pagarakushun. Kuntribusyunda manaraq pagarakushhpapis, pagarakushun. Suq laya impwistukunata manaraq pagarakushpa, chaykunatapis pagarakushun. Yumbay allin awturi-darta rrispitashpa, alabashunllapa.

⁸ Amar ni pitapis dibirashunchu. Piru listu kashunllapa, yumbayta kuyananchiqllapa. Chaqa runa masinchikunata kuyashpaqam, Tayta Dyuspa yumbay liyningunata kasuykanchiqllapa. ⁹ Chaqa Muysispa liyningunam kayshina niwanchiq: "Warmiyuq ichu runayuq kaqku-naqa suqkunawanqa ama puñuyllapachu; ama pitapis wanchiyllapachu; ama suwakuyllapachu; ama tistimuñiruqa kayllapachu; suqkunapa iman-dapis ama munakuyllapachu", nishpa.* Chaymandaqam Tayta Dyusqa nirimbis: "Qamkuna kwirpuykita kuyashqaykishina, runa masikitapis kuyay", nishpa.* Chay ultimu kamachikushqanda kasushpaqam, yumbay chay punta kamachikushqangunatapis, kasuykanchiqllapa. ¹⁰ Chaqa al-lipta kuyanakushpaqam, runa masinchikunataqa manana nima maluta rinchiqllapachu ruraq. Chaymi suqwan suqwan kuyanakushpaqa, Tayta Dyus yumbay kamachikushqanda allita kasuykanchiqllapa.

¹¹ Chayshina Dyusta kasushpaqa, allita yach'ayllapa: Jisukristu shamunan diyaqam sirkamuykanna, nishpa. Chaqa paypi chayraq kriyipt-inchiqqam, mas achka tyimpuraq kidarqan shamanumbaqqqa. Piru kanan-qam mas ashla tyimpullana kidan ñakashqanchiqmanda washawananchiqqa. Chayri rikch'akashpa, Dyusta allita kasushunllapa. (Piru payta mana allita kasushpaqam puñuykanchiqshina.) ¹² Chaqa uchayuqkunapa tyim-punqam rin ushyakaq Jisukristu shamuptin. Piru paypi kriyiqkunapaqqam suq tuta das achikyaqshina rin kaq. Chayri amana rurashunchu chay uchata ruraqshinaqa. Ashwanri Dyus munashqanda rurashpa kawsashunllapa. Chayshina kawsashpaqam, armayuqshiña kanchiqllapa dyabluta, uchata binsinanchiq. ¹³ Chayri allitalla rurashpa kawsashunllapa, punchawpishina purinanchiq. Amar chay kunyaykaq fyistikunaman

* 13:9 Éxodo 20.13-17 * 13:9 Levítico 19.18

rishunllapachu. Amar ni mach'ashunllapachu. Amar ni warmikunata maskashunchu, paykunawan puñunanchiqqa. Warmikunapisri ama suqkunawanqa puñunqachu. Amarni anyanakushunchu ni imbidyanakushunchu. ¹⁴ Ashwanri Siñurninchiq Jisukristupi ancha allita kriyishunllapa, ama rurananchiq kwirpunchiq munashqandalla. Manchu suldadukunaqa armanwan kuntrangunamanda washakan. Chay suldadupa armanshinam Jisusqa atin washawayninchiqta. Chayri paypi yuyakushpa, amana yuyashunchu kwirpunchiq munashqandallaqa.

14

Kriyiq masinchiqta ama kuntradisishunchu

¹ Wakin kriyiq masinchiqkunaqam Jisukristu nishqandaqa manaraq allitaqa intyindinllapachu. Piru paykunataqa ama kuntradisishunchu. Ashwanri shumaqta ch'ayachishun, noqanchiqkunawan pulla kanambaq. ² Chaqa wakingunaqam kriyin: Tukuy laya mikunatam atinchiqllapa mikuyta, nishpa. Piru chay manaraq allita intyindiqkunaqam kriyinllapa: Ch'akramanda kaqtallam atinchiqllapa mikuyta, nishpa. Manam munanllapachu aychata mikuytaqa. ³ Chayri qamkuna tukuy laya mikunata mikuqkunaqa ama disprisyayllapachu chay mana yumbaya mikuqkunataqa. Chayshinalla qamkuna mana yumbaya mikuqkunapis ama jussayllapachu chay tukuy laya mikunata mikuqkunataqa. Chaqa Taytanchiq Dyusqam paykunataqa shumaqta ch'askishqa, wambranguna kanambaq. ⁴ Chayshina Tayta Dyus shumaqta ch'askiptinqa, ɿpitaq qamqa kangi jusanayki Dyusta sirbiqtaqa? Chaqa Dyusllam dirichuyuq, jusganambaq payta sirbiqkunataqa. Taytanchiq Dyus ancha pudirniyuq kashpam, chay sirbiqningunata atin yanapayta, allita kawsananllapa, ama kastigadu kananllapa.

⁵ Chayshinallam wakin kriyiq masinchiqkuna kriyinllapa: Yumbay diyakunamandam suq diyalla masta balin, Dyuspaq gwardananchiqllapa, nishpa. Piru suqkunaqam kriyinllapa: Yumbay diyakunam igwalla balin, Dyuspaq gwardananchiqqa, nishpa. Piru chay diyakunapaqqa ancha allita yuyanqallapa, kriyishqanda kumplinanllapa. ⁶ Chaqa chayshina allita yuyashpa, suq diyatalla gwardashpaqam, Siñurninchiqpaq gwardaykanllapa. Chayshinallam suq diyatalla mana gwardaqkunapis yuyanllapa: Tukuy diyam balin Siñurninchiqpaq gwardananchiqqa, nishpa. Chayshinallam chay tukuy imata mikuqkunaqa Tayta Dyusta pagikushpa, mikunllapa. Chay tukuy imata mana mikuqkunapismi Tayta Dyusta pagikushpa, chay wakin mikunatalla mikunllapa. Chaymi chay ishkay laya kriyiqkunaqa Dyusta allita alabayanllapa.

⁷ Chaymi kawsashpa ichu wañushpaqa, mana noqanchiqpaqllachu kaw-sanchiqllapa ichu wañunchiqllapa. ⁸ Ashwanmi kawsashpaqa, Siñurninchiq Jisuspaqlla kawsanchiqllapa. Wañushpapismi, paypaqlla wañunchiqllapa. Chaymi kawsashpa ichu wañushpapis, Jisuspaqlla tukuy imata ruranchiqllapa. ⁹ Chaqa Jisukristuqam wañushpa kawsamurqan, kawsaqkunapa, wañuqkunapa kamachikuqniñ kanambaq.

¹⁰ Chayshina Jisukristu juvisinchiq kaptinqa, ɿimapaqtaq jusgangillapa kriyiq masinchiqkunataqa? Ichu ɿimaraykum disprisyangillapa kriyiq masinchiqkunataqa? Chaqa suq diyam yumbayninchiq Jisukristupa ñawpanman rinchiqllapa ch'ayaq, pay jusgawananchiqllapa. ¹¹ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

Alliptam niykillapa, yumbay runakunam ñawpaypi qonqorikushpa, rinllapa niq: "Qamllam Dyusniyllapa kangi", nishpa.*

¹² Chaymi allita yach'anchiqllapa: Suq diyam yumbayninchiq Tayta Dyusta kwintata rinchiq qoq, kay mundupi tukuy ima rurashqanchiqpaq.

Ama nimatapis disanimachishunchu Jisuspi kriyikunata

¹³ Yach'ashpa: Tayta Dyusllam juyisninchiq, nishpa, ama jusganakushunchu. Ashwan allita yuyashpa, ama nimatapis dañachishunchu kriyiq masinchiqkunata, uchata rurananllapaqa. ¹⁴ Noqaqam

Sinurninchiq Jisuspi yuyakushpa, allita yach'ani: Tukuy laya mikunam alli mikunanchiqpaq. Manam nimapis mapachu, nishpa. Piru wakin kriyiq masinchiqkunaqam yuyanllapa: Chay wakin laya mikunata mikushpaqam, uchayuqna karu, nishpa. Chayshina yuyaptinllapaqam, mana balinchu, chay laya mikunata mikunanllapaqa. ¹⁵ Chaymi noqanchiqkuna chay mana mikuqkunapa ñawpambi tukuy laya mikunata mikuptinchiqqa, kinsapch'i yuyanmanllapa: Chay kriyiq masiykunam uchata ruraptinllapa, noqapis paykunashina rurashaq, nishpa. Chayshina yuyashpkish, tukuy imata mikuptinchiq, paykunapis mikushpa, uchayuq kidanmanllapa. Chaymi chayshina paykunata dañachishpaqa, Jisuspa wambrangunataqa manana kuyaykanchiqchu. Piru Jisukristuqam wañushqa, paykunatapis washanambaq. Chayri paykunata ama chingachishunchu, tukuy laya mikunata mikushpaqa. ¹⁶ Chayri alli kaptin imata mikunayki ichu ruranaykiqa, piru suqkunapaq mana balipintqa, ama ruraychu paykunapa ñawpambiq, ama rimashunanallla: "Uchatam ruraykan", nishpaqa. ¹⁷ Chaqa Tayta Dyusqam mana kamachiwanchiqchu: "Chaykunata mikuyllapa, chayta upyayllapa, ichu ama chayta mikuyllapachu ni chayta upyayllapachu", nishpaqa. Ashwanmi Tayta Dyusqa kayshina kamachiwanchiq: Noqa nishushqayta rurashpa kawsayllapa. Santu Ispirituy yanapashuptin, kushikushpa, yumbaywan shumaqta kawsayllapa, nishpa. ¹⁸ Chayshina shumaqta kawsashpaqam, Jisukristuta kasuykanchiq. Taytanchiq Dyustapismi kushichiykanchiq. Chayshina kawsaptinchiqmi, runa masinchiqkunaqa ancha rinllapa alabawaqninchiq.

¹⁹ Chayri imashinapis ancha shumaqta suqwan suqwan kawsashunllapa, tukuy imapi animachinakushpa, Jisuspi mas allita kriyinanchiqllapa.

²⁰ Chaqa Tayta Dyusqam chay kriyiq masinchiqkunata yanapaykan, paypi masta yuyakunanllapa. Chayri ama nimatapis dañachishunchu paykunataqa, ñawpambi ima mikunata mikushpaqa. Chaqa allibmi tukuy laya mikuna limpyu. Piru manam balinchu chay mikunakunata mikushqanchiqrayku, wakin kriyiq masinchiqkunata uchata rurachinanchiq. ²¹ Chayri yach'ashpa: Chay kriyiq masiytam dañachiykani, nishpaqa, mas alli kanman ama aychata mikunanchiq, ama ni binuta upyanchiq, ama ni suq laya kusaskunata rurananchiq, ama pitapis dañachinanchiq, Dyusmanda akrakanambaq.

²² Chayri chay mikunakunapaq imata yuyaptinchiqqa, Tayta Dyuslla yach'anqa. Chayshina yach'ashpaqa, pay niwaptinchiq: Allitam ruraykangi, nishpaqa, ancha kushikushunllapa. ²³ Piru suq kriyiq masinchiq manaraq allita yach'ashpa: Dyusmi munan kay mikunata mikunaypaq, nishpaqa, ama mikunqachu. Chaqa manaraq allita yach'ashpa mikushpaqam, uchata ruraykan. Chayshina imapi kriyishpa, chay kriyishqanchiqta mana kasushpaqam, uchata ruraykanchiqllapa.

* ^{14:11} Isaías 45.23

15

Suqkuna munashqandapis rurashun, ama noqanchiqkuna munashqanchiqtallachu

¹ Jisuspi allita kriyishpaqa, noqanchiq munashqanchiqtallaqa amana rurashunllapachu. Ashwanri chay mana allita intyindiqkunata agwantashpa, mana shaykuq llakipashpa, shumaqta yanapashunllapa, Jisuspi mas allita yuyakunanllapa. ² Chayri kriyiq masinchiqkunata kushichishpa, yanapashun, mas allita Jisuspi kriyinanllapa. ³ Chaqa Jisukristupismi pay munashqandallaqa mana rurarqanchu. Ashwanmi Tayta Dyus munashqandalla rurarqanqa. Chaymi achka runakuna Jisusta musyarqanllapa. Chayraykum Dyuspa Santu Librumbi Jisusqa Taytanda nin: “Qamta musyashuqkunaqam noqatapis musyawanallapa”, nishpa.*

⁴ Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi tukuy imata iskibrichirqan, noqanchiqkunata yach'achiwananchiq, chayshina mana shaykuq paypi yuyakushpa, kushikushpa kawsananchiqllapa. ⁵ Kanan Dyusmanmi mañakuni, qamkunata kunswilashushpa, anch'a yanapashunllapa, mana shaykuq paypi yuyakunaykillapa. Mañakunipismi suq yuyayniyuqla kashpa, suqwan suqwan shumaqta kawsanaykillapa, Jisukristu kawsashqanshina,

⁶ qamkunapis pulla alabanaykillapa Sifurninchiq Jisukristupa Tayta Dyusta.

Dyuspa shumaq nutisyangan yumbay nasyumbi tiyaqkunapaq

⁷ Jisukristum noqanchiqkunata ancha shumaqta ch'askiwashqa kanchiq. Chayri noqanchiqkunapis yumbay kriyiq masinchiqkunata ancha shumaqta ch'askishunllapa, yumbay rikawaqchinchiq Tayta Dyusta alabananllapa. ⁸ Chaqa alliptam niykillapa: Jisukristuqam shamushqa, noqaykuna isrraylinukunata yanapawanambaq, Tayta Dyus agwiluykunata ufrisishqanda kumplinambaq, kayshina allita yach'anaypaqlropa: Tayta Dyusqam tukuy ima ufrisikushqanda kumplin, nishpa. ⁹ Jisusqam kay mundumanqa shamurqan, qamkuna mana isrraylinu kaqkunapis Tayta Dyusta alabananaykillapa, qamkunatapis llakipashushpa, washashushqanllaparayku. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi chay unay Dabidqa nin: Noqam suq nasyungunamanda kaqkunawan adurashqayki. Kantashpam, alabashqayki, nishpa.*

¹⁰ Dyuspa Santu Librumbiqam nimbis:

Qamkuna mana isrraylinu kaqkunapisri isrraylinukunawan pulla kushikuylappa, nishpa.*

¹¹ Dyuspa Santu Librumbiqam nirimbis:

“Qamkuna yumbay nasyungunamanda kaqkunapisri Tayta Dyusta alabayllapa. Qamkuna yumbay kastakunamanda kaqkunapisri paytalla alabayllapa”, nishpa.*

¹² Dyuspaq chay rimaq Isayiyaspismi kayshina iskibrirqan:

Chay unay isrraylinu Isayipa karu willkangunamandam rin nasiq suq kamachikuq runa. Paymi yumbay chay mana isrraylinu kaqkunatapis shumaqta rin kamachiq. Chaymi paykunaqa paypi ancha rinllapa yuyakuq, nishpa.*

¹³ Tayta Dyusmi ancha yanapawanchiq, paypi mana shaykuq yuyakunanchiqllapa. Chaymi payman mañakuni, paypi kriyiptikillapa, pudirniyuq Santu Ispiritunwan yanapashunllapa, kushikushpa, ama nimata manchashpa, paypi mas allita yuyakunaykillapa.

* **15:3** Salmo 69.9 * **15:9** 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49 * **15:10** Deuteronomio 32.43 * **15:11**

Salmo 117.1 * **15:12** Isaías 11.10

¹⁴ Kriyiq masitakuna, qamkunaqam Dyus nishqanda allita intyindingillapa. Chaymi ancha allinguna kashpa, atingillapa qamkunapura allita kunanakuya. ¹⁵ Piru kay kartatam kach'amuni, Dyuspaq yach'akushqaykita ama qonqanaykillapa. Chaymi mana nimata pakashpachu, tukuy ima yuyashqayta niykillapa. Chaqa Tayta Dyusqam ancha allin kashpa, numbrawashqa, ¹⁶ qamkuna mana isrraylinu kaqkunata Jisukristupaq yach'achishunaypaq, paypi kriyinaykillapa. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunqa qamkunata rin akrashuqlapam, noqaqa kurashina kashpa, qamkunata rini intrigakushuq Tayta Dyusman, suq allin ufrindatashina ch'askishunanllapa, wambranguna kanaykillapa.

¹⁷ Jisukristupi yuyakuptiymi, payqa ancha yanapawan, Tayta Dyuspaq allita yach'achikunaypaq. Chaymi noqaqa ancha kushikuni. ¹⁸ Piru manam munanichu nishuyllapata noqa rurashqaypaqqa. Ashwanmi munani kayshina nishuyllapata: Jisukristum ancha yanapawashqa, mana isrraylinu kaqkunata allita yach'achishpa, milagrukunata ruranaypaq, paykuna Dyusta kasushpa kawsananllapa. ¹⁹ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritummi yanapawashqa, milagrukunata rurapti, chay rikawaqkuna intyindinambaq: Tayta Dyusmi Pabluta kach'amushqa, nishpa. Chaymi Jirusalin llaqtamandapacha chay ancha karu Iliriku lugarkaman allita yach'achikushqa kani Jisukristupa shumaq nutisyanda, paypi kriyishpa, washadu kananllapa. ²⁰ Ancham munashqa kani yach'achikuya chay karu lugarkunapi, manaraq ni pipis Jisukristupaq yach'achikuptin. Chayshina puntata yach'achikushpaqam, suq wasipa simyintundashina rurashqa kani. ²¹ Chaqa chayshina yach'achikushpaqa, Dyuspa Santu Librun kayshina nishqanda rurashqa kani:

Chay runa, warmi mana ni suq kutinda paypaq uyaqkunaqam uyanqallapa.

Chay manaraq uyaqkunaqam uyashpa, paypaqqa allita rinllapa intyindiq, nishpa.*

Pablum yuyarqan Rruma llaqtaman riyya

²² Ancham munashqa kani watukushuyllapata. Piru achka llaqtakunaman rishpa yach'achikuqm, kananganman manaraq atishqachu kani shamuya qamkunamanqa. ²³ Piru kananqam kay llaqtakunapiqa ushyashqana kani yach'achikuya. Chaymi achka watakunana ancha munashpa rikashuylapata, ²⁴ nasyun Ispañaman riqshina, munani qamkunaman shamuya watukushuq. Chayshina watukushushpaqam, ancha kushikushaq. Yuyakunipismi: Ringillapam yanapawaq. Ispañaman rinaypaq, nishpa.

²⁵ Piru manaraq qamkunaman shamushpaqam, Jirusalinmanraq rini riq, isrraylinu kriyiq masinchiqkunapaq suq ufrindata apashpa. ²⁶ Chaqa kay prubinsya Masiduñapi, kay prubinsya Akayapi tiyaq kriyiq masinchiqkunam yuyashqallapa suq ufrindata tandayta chay Jirusalin llaqtapi pubri kriyiq masinchiqkunapaq. ²⁷ Chayshina paykuna kikin yuyashpaqam, ancha allita rurashqallapa. Chaqa chay isrraylinu kriyiq masinchiqkunaqam qamkuna mana isrraylinu kaqkunata Dyuspaq yach'achishushqallapa. Chaymi ancha balin, chay pubri kriyiq masinchiq isrraylinukunata yanapanaykillapa. ²⁸ Chaymi chay ufrindataqa noqa kikiy apashaq chay pubrikunamanqa. Chaymandaraqmi rini riq chay Ispañamanqa. Chayman

* ^{15:21} Isaías 52.15

riqshinam watukushuqshina pasashaq. ²⁹ Chaymi allita yach'ani: Qamkunaman shamuptiy yach'achishuqmi, Jisukristuqa ancha rin yanapashuqlapa, nishpa.

³⁰ Kuyashqay masitakuna, Dyuspa Santu Ispiritunmi animachiwanchiq, ancha kuyanakunanchiq. ³¹ Chaymi Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi rrugaykillapa, Dyusman ancha mañakunaykillapa, noqata yanapawanambaq. Mañakuyllapapisri, prubinsya Judiyapi Jisusta kuntraqkunamanda kwidawanambaq, kay ufrindata Jirusalinman apaptiy, chay kriyiq masinchiqkuna kushikushpa, shumaqta ch'askiwananllapa.

³² Mañakuyllapapisri, Dyus munaptin, qamkunaman ch'ayanayaq, parlashpa, animachinakushpa, kushikunanchiqllapa. ³³ Noqaqam Tayta Dyusman mañakuni, qamkuñawan kanambaq. Chaqa payqam shumaqta kawsachiwanchiq, ama nimatapis manchananchiqllapa. Chayshina kanqa.

16

Pablum kay kartata iskibrishpa, wakin kriyiq masingunata napaykurqan

¹ Munanim nishuyllapata kriyiq paninchiq Fibipa faburninda. Chaqa payqam Sinkriya llaqtapi dyakunisa kashpa, kriyiq masinchiqkunata ancha yanapashqa. ² Chaqa chay Fibiqam Siñurninchiqpi allita kriyishpa, achka kriyiq masinchiqkunata, noqatapis ancha yanapawashqa. Chayri ch'ayaptin qamkunamanqa, shumaqta ch'ayachishpa, payta ima nisitashqanda qoyllapa.

³ Yush'ayku noqapa shutiypi napaykuyllapa kriyiq masinchiqkuna Prislata, qosan Akilastapis. Chaqa paykunaqam noqapa pullay Jisukristupaq yach'achikushqallapa. ⁴ Kanan paykunaqam washawanaranrayku, listu kargan, wañunambaqlapa. Chaymi noqaqa Prislata Akilastapis ancha pagikuni. Piru manam noqallachu paykunataqa pagikuni. Ashwanmi yumbay chay furastiru kriyiq masinchiqkunapis paykunata ancha pagikunllapa.

⁵ Napaykuyllapar noqapa shutiypi chay Prislapa Akilaspa wasimbi tandakaq kriyiq masinchiqkunatapis. Kuyashqay kriyiq masitay Ipinitutapis napaykuyllapa. Chaqa chay prubinsya Akayapi manaraq pipis kriyiptinmi, payqa puntata Jisukristupi kriyirqan.

⁶ Napaykuyllapar kriyiq paninchiq Maryatapis. Chaqa payqam ancha trabajashqa, qamkunata yanapashunana. ⁷ Napaykuyllapar chay isrraylinu masiy Andrunikuta, Juniyastapis. Paykunaqam noqamanda mas puntata Jisukristupi kriyishpa, noqapa pullay karsilpi karganllapa. Chayshina ancha allita kriyiptinllapam, chay suq apustulkunaqa ancha rrispitannllapa paykunataqa.

⁸ Napaykuyllapar kuyashqay kriyiq masiy Ampliyustapis. ⁹ Napaykuyllapar Jisukristupaq yach'achikuq masiy Urbanuta, kuyashqay masanchiq Istakista, ¹⁰ masanchiq Apilistapis. Chaqa payqam padisish-papis, mana shaykuq Jisukristupi allita yuyakun. Napaykuyllapapisri masanchiq Aristubulusta tukuy ayllundinda, ¹¹ isrraylinu masiykuna Irudyunda, Narsisuta Jisuspi kriyiq ayllundinda. ¹² Napaykuyllapar paninchiq Trifinata, paninchiq Trifusata. Chaqa paykunaqam Jisukristuta ancha allita sirbinllapa. Napaykuyllapar kuyashqay paninchiq Pirsidatapis. Paypismi Siñurninchiqpaq ancha trabajashqa. ¹³ Napaykuyllapar chay ancha allin kriyiq masinchiq Rrufutapis, mamandinda. Chaqa mamanqam mamayshina kuyawashpa, ancha yanapawashqa. ¹⁴ Napaykuyllapar kay kriyiq masinchiqkunata: Asinkrituta, Fliguntita, Irmasta, Patrubusta, Irmista, yumbay kriyiq masinchiq paykunawan tandakaqkunata.

15 Napaykuyllapapisri masanchiq Filuguta, paninchiq Julyata, masanchiq Niryuta, panindinda, chay masanchiq Ulimpasta, paykunawan tandakaq kriyiq masinchiqkunatapis.

16 Chayshinar suqwan suqwan tingunakushpa, (ancha rrispitanakushpa) muchanakushpa, shumaqta napaykunakuyllapa. Kay llaqtakunapi yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkunam qamkunata napaykushungi.

17 Kriyiq masitakuna, yush'ayku allita kwidakayllapa suq laya duktrinata yach'achikuqkunamanda. Kwidawkish, chay duktrinanchiqta kuntraqkunata kriyishpa, Dyusmanda akrakangimanllapa. Chayri chay laya yach'achikuqwanqa ama ni tandakayllapachu. **18** Chaqa paykunaqam Jisukristuta mana kasushpachu, paykuna munashqandalla rurashpa kawsanllapa. Kanan mishki mishkita rimashpam, mana yach'aqkunata ingañanllapa. **19** Kriyiq masitakuna, qamkunapaqmi yumbay runakuna yach'anllapa: Yach'akushqaykitam allita kasungillapa, nishpa. Chaymi ancha kushikuni. Piru munanim alli kaqtalla ruranaykillapa. Manam munanichu ni yuyanayki, uchata ruranaykillapaqa. **20** Kanan Tayta Dyusqam shumaqta kawsachiwagninchiq, dyabluta das rin binsiq. Binsishpaqam, rin yanapawaqninchiq, chay dyabluta sarrunanchiqllapa. Siñurninchiq Jisukristur yanapashunqallapa.

21 Yach'achikuq masiy Timutiyupismi kay kartapi qamkunata napaykushungi. Isrraylinu masiykuna Lusyanu, Jasun, Susipatirwanmi qamkunata napaykushungi.

22 Noqa Tirsyu, masanchiq Pablupa kay kartanda iskibriqpismi napaykuykillapa Siñurninchiqpa shutimbi.

23 Masanchiq Gayupismi qamkunata napaykushungi. Paymi noqa Pabluta pusadata qowaykan. Achka kriyiq masinchiqtapismi wasinda pristan, kaypi Dyusta alabananllapa. Kay llaqtapa tisurirun Irastu, masanchiq Kwartu shutiqpismi napaykushungillapa.

24 Siñurninchiq Jisukristur yumbay qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa..

Pablum Dyusta ancha alabashpa, kay kartata ushyarqan

25 Jisukristupa shumaq nutisyanda qamkunata yach'achishuptiymi, Tayta Dyusqa atin yanapashuyta, mana shaykuq Jisušpi kriyinaykillapa. Chayri payta ancha alabashunllapa. Chaqa payqam manaraq kay munduta rurashpa, yuyarqan: Suq diyam noqapi kriyiqkunata rini intyindichiq noqalla yuyashqayta, nishpa. Achka tyimputam mana pitapis chay yuyashqandaqa yach'achirqanchu. **26** Piru kananqam Tayta Dyus tukuy tiimpu kawsaq yach'achiwashqa kanchiq paylla yuyashqanda. Chaqa paypaq chay unay rimaqkunamat kamachishqa karqan, Dyuslla yuyashqanda Santu Librungunapi iskibrinanllapa. Chayshina paylla yuyashqandam yumbay nasyumbi tiyaqkunata intyindichiwashqanà kanchiq, Jisušpi kriyishpa, paytana kasunanchiqllapa.

27 Tayta Dyusllam tukuy imata yach'an. Chaqa payllam Dyusqa. Chayri Jisukristu yanapawaptinchiq, Tayta Dyusta tukuy tiimpu alabashunllapa. ¡Chayshina kanqa!

APUSTUL SAN PABLUM KAY PUNTA KARTATA KACH'ARQAN KURINTU LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (1 KURINTYUS)

¿Pitaq karqan San Pablo? Liyishunllapa chay punta parti Rrumanusta, San Pablupaq masta yach'ananchiq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam iskibrirqan Kurintu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Chay atun llaqta Kurintuqam nasyun Grisyapa prubinsyan Akayapi karqan. Chay nasyun Grisyapi tiyaqkunaqam achka amitu layakunata aduraqllapa. Liyishun Ichus 18.1-18, masta yach'ananchiq Pablo Kurintupi rurashqāmbaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablo Kurintumanda lluqshiptinqam, yach'achikuq masin Apulus ch'ayamurqan, Kurintupi yach'achikuq. Chaymi wakingunam nirqan: "Noqaqam sigini Apulusta. Chaqa payqam Pablumandaqa mas yach'ayniyuq", nishpa. Chayshina suqnin suqnin ninakushpam, mana shumaqtachu tandanakuq.

Kurintupim karqan suq runa taytamba warminwan puñuq. Karqambismi wakinguna Santa Mikunata mana rrispitaqkuna. Wakingunaqam amitu layakunata aduraqllapa. Chaymi Pabluqa malaganayashpa, kay kartataqa iskibrirqan anyashpa, kunanambaq.

¿Imapaqmí yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

1 *Kur 1.1-4.21* niwanchiqllapa, Pablo Kurintupi tiyaqkunata kunashqam-baq, Dyuswan, kriyiq masingunawan shumaqta kawsananllapa.

1 *Kur 5* niwanchiq, Pablo kunashqambaq, chay ancha uchayuq runata paykunamanda wichukunannllapa.

1 *Kur 6* niwanchiq, kriyiq masinchiqkunata ama dimandananchiq, ashwan tukuy bidanchiqwan Dyusta kasunanchiq.

1 *Kur 7* niwanchiq, rrispituyuqkuna, mana rrispitayuqkuna shumaqta kawsananchiq.

1 *Kur 8* niwanchiq, kriyiq masinchiqkunata ama dañachinanchiq.

1 *Kur 9* niwanchiq, Pablo allita rurashpa, kawsashqambaq.

1 *Kur 10* niwanchiq, amitu layakunata ama adurananchiq.

1 *Kur 11.2-16* niwanchiq, warmikuna yach'achikuq runakunata shumaqta uyanambaqllapa.

1 *Kur 11.17-34* niwanchiq, Santa Mikunata rrispitashpa mikunanchiq.

1 *Kur 12.1-14.40* niwanchiq, Dyuspa Santu Íspiritun yanapawanchiq, suqkuna suq layata, suqkuna suq layata rurashpa, Dyusta sirbinanchiq.

1 *Kur 15* niwanchiq, Jisukristuqam wañushqanchiqmanda mushuqmanda rin kawsachiwaqchinchiq.

1 *Kur 16* niwanchiq, suqkunapaq ufrindananchiq. Chaymandaqam niwanchiq Pabluqa kurintinukunata masta kunashpa, dispidishqambaq.

Pablum napaykurqan Kurintupi tiyaq kriyiq masingunata

1 (Kuyashqay kriyiq masitakuna,) Tayta Dyus munaptinmi, Jisukristu noqata numbrawashqa, apustulnин kanaypaq. Chaymi noqqa Pablo kriyiq masinchiq Sustiniswan 2 kay kartata kach'amuni qamkuna kriyiq masiy Kurintu llaqtapi tandakaqkunaman. Chaqa qamkunaqam Jisuspi allita yuyakushpa, payta kasushpa kawsangillapa. Chaymi Tayta Dyusqa qamkunata, tukuy lugarkunapi tiyaq kriyiq masinchiqkunatapis akrawashqallapa

kanchiq, paypa wambranguna kashpa, allitalla rurashpa, kawsananchiqlapa. Chaymi qamkunapis noqaykunashina Jisukristutana adurangillapa. Chaqa payqam yumbayninchiq Sifurninchiq. ³ Chaymi Tayta Dyusman, Sifurninchiq Jisukristuman mañakuni, qamkunata tukuy imapi yanapashunambaq, ama nimata manchashpa, kawsanaykillapa.

Jisusman pagikushun, pay ancha yanapawaptinchiq

⁴⁻⁵ Jisukristupi allita kriyiptikillapam, payqa Tayta Dyuswan qamkunata ancha yanapashushqa, shumaq nutisyanda allita intyindishpa, paypaq yach'achikunaykillapa. Chaymi qamkunapaq Tayta Dyusman tukuy tyimpu ancha pagikuni. ⁶ Chaqa qamkuna Jisukristupaq yach'akushpaqam, paypi allita kriyishqallapa kangi. ⁷ Chaymi Tayta Dyusqa tukuy imapi qamkunata yanapashuykangi, suq layapi, suq layapi paypaq trabajanaykillapa. Chayshina paypaq allita trabajashpam, shuyaykangillapa, Sifurninchiq Jisukristu sylumanda kutimunangaman. ⁸ Chaqa Dyusqam qamkunata yanapashuykangi, paypi mana shaykuq kriyinaykillapa Sifurninchiq Jisukristu shamunan diyakaman, ama ni pipis atinambaq shimbishuyta paypa ñawpambi. ⁹ Tayta Dyusqam tukuy ima ufriskushqanda kumplin. Kanan pay kikinmi akrawashqa kanchiq, Churin Jisukristupi allita yuyakushpa, paywan pulla kawsananchiqlapa.

Kriyiq masipura ama akrakashunchu

¹⁰⁻¹¹ Kuyashqay masitakuna, paninchiq Kluwipa wasimbi wakin tiyaqkunam niwashqallapa: Wakin kurintiu kriyiq masinchikunash anyanakushpa kawsanllapa, nishpa. Chaymi Sifurninchiq Jisukristupa shutimbi ancha rrugaykillapa, yumbayniki kuyanakushpa, suq yuyayniyuqla kashpa, pulla imata rurashpa kawsanaykillapa. ¹² Chaqa wakinikiqash ningillapa: "Noqaqam Pablo yach'achikushqanda kriyini", nishpa. Wakinnikiqash ningillapa: "Noqaqam Apulus yach'achikushqanda kriyini", nishpa. Wakinnikiqash ningillapa: "Noqaqam Sifas (Pidru) yach'achikushqanda kriyini", nishpa. Wakinnikiqash bwilta ningillapa: "Noqaqam masta kriyini Jisukristu yach'achikushqanda", nishpa. ¹³ Chayshina akrakanaykiqa, ¿Jisukristu akasuchu pidasu pidasu, waqqpi kaypi? ¿Noqatachu kruspi klabawashqallapa, qamkunata washashunapaqqa? ¿Noqapa shutiya myintashpachu shutichishushqallapa? ¡Manám! (Chaymi mana balinchu qamkunapura akrakashpa, noqata sigiwanaykiqa.)

¹⁴ Chaqa noqaqam mana qamkunataqa shutichishushqachu kani. Piru masanchiq Krisputa, Gayutallam shutichishqaca kani. Chayshina qamkunata mana shutichishushpam, Dyusta ancha pagikuni. ¹⁵ Chaymi mana atingillapachu niyta: "Pablupa shutimbim shutikushqallapa kani", nishpaqa. ¹⁶ Piru kanalitanmi yuyani, Istifanaspa wasimbi kaqkunatapismi shutichishqa kani. Piru manam yuyanichu masta shutichishqaytaqa.

¹⁷ Chaqa Jisukristuqam mana kach'amuwashqachu shutichikunayqa. Ashwanmi kach'amuwarqanqa, paypa shumaq nutisyanda yach'achikunay. Piru chay shumaq nutisyandagam mana yach'achikunichu ancha yach'ayniyuqshina tukushpa. Chaqa chayshina yach'achikuptiyqam, qamkunaqa mana atinaykitachu intyindiyta: Jisukristulla kruspi wañushpam, atin washawayninchiqta, nishpaqa.

Jisukristum Tayta Dyuspa pudirninwan yach'aynинwan

¹⁸ Noqanchikunka yach'achikuptinchiq: "Jisukristum kruspi wañurqan, washawananchiq", nishpaqa, kastiguman riqkuna mana kriywanchiqchu.

Ashwanmi yuyanllapa: Tuntukunallam Jisuspa chay famandaqa kriyinllapa, nishpa. Piru noqanchiqtunaqam yach'anchiqllapa: Jisukristum ancha pudirniyuq kashpa, uchanchiqmända atin washawayninchiqta, nishpa.

¹⁹ Chaqa Tayta Dyusmi Santu Librumbi nin:

Noqaqam kay mundupi yach'ayniyuqkunata rini binsiq, chay yach'aynin
ama nimapaq balinambaq, nishpa.*

²⁰ Chaymi tukuy chay ancha yach'ayniyuq runakuna, chay yach'achikuq runakuna, kay mundupa kusasningunapaqla yach'aq rimaqkunaqam Dyuspaqqqa ancha tuntukuna. Yuyayningunaqam mana nimapaq balinchu paypaqqqa. ²¹ Chaymi runakuna yuyayninanlla mana atinllapachu Dyustaqa riqsiyta. Ashwanmi Tayta Dyusqa ancha yach'ayniyuq kashpa, atin washawayninchiqta, paypa shumaq nutisyanda kriyiptinchiq. Piru mana kriyiqkunaqam chay shumaq nutisyambaq: "Manam balinchu" ninllapa.

²² Llaqta masiy isrraylinukuna, Jisuspi kriyinanllapaqam munanllaparaq milagrukunata rikayta. Kanan grisyanukunaqam, yuyanllapa ancha yach'ayniyuqlla kayllapata. ²³ Piru noqaykunaqam Jisukristupaq kayshina rimanillapa: "Kruspim wañurqan, uchanchiqmända washawananchiq", nishpa. Chayshina niptyllapam, achka isrraylinukuna mana munanllapachu kriyita: Dyus Akrashqan Washadurmì wañurqan, nishpaqa. Mana isrraylinu kaqkunapismi chay yach'achikushqayapaq ninllapa: "Manam nimapaqpis balinchu", nishpa.

²⁴ Piru Dyuspi kriyiqkunaqa isrraylinukuna, grisyanukuna kashpapismi, allita yach'anchiqllapa: Jisukristum Tayta Dyuspa pudirniwan yach'ayniwan, nishpa. ²⁵ Piru achka runakunam mana atinchu intyindiyta Dyus rurashqandaqa. Chaymi chay shumaq nutisyapaq: "Manam nimapaq balinchu", ninllapa. Piru chayshina niptinllapapismi, Tayta Dyusqa yumbay chay runakunamanda mas pudirniyuq mas yach'ayniyuq.

²⁶ Kuyashqay kriyiq masitakuna, allita yach'ayllapa: Qamkunaqam runakunapaqqa mana yach'ayniyuqchu kangillapa. Manam ni achka kamachikuqkuna, ni achka gellanyiuyuqkuna kangillapachu. ²⁷ Piru paykunapaqq tuntukuna kaptikillapapismi, Tayta Dyusqa akrashushqa, wambranguna kanaykillapa. Chaymi chay palanganu yach'ayniyuqkuna rinllapa penqakuq. Mana kamachikuqkuna kaptinchiqpismi, Tayta Dyusqa akrawashqa kanchiq, chay kamachikuq runakuna penqakunanllapa.

²⁸ Chayshina runakunapaq mana nimapaq baliptinchiqpismi, Tayta Dyusqa akrawashqa kanchiq, yumbay kamachikuqmända mas baliqkuna kananchiqllapa, paykuna amana nimapaq balinanllapa. ²⁹ Chayshinam Tayta Dyusqa ruran, ama ni pipis paypa ñawpambi alabakanambaq.

³⁰ Piru Tayta Dyus kikinmi noqanchiqtuna yanapawashqa kanchiq, Jisukristupi kriyishpa kawsananchiqllapa. Chayshina kriyiptinchiqmi, Jisukristuqa ancha allita yach'achiwanchiq Tayta Dyuspaq. Kanan tukuy uchanchiqmända pirdunawaqchinchiqmi, Tayta Dyuswan alliyachiwanchiq, paytalla kasushpa kawsananchiqllapa. ³¹ Chayshina Tayta Dyus washawaptinchiqqa, paytalla alabashunllapa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi niwanchiqllapa: "Qamkuna munashpa alabakaytaqa, ashwan Dyusta alabayllapa", nishpa.*

2

Jisukristum kruspì wañurqan washawananchiqllapa

* **1:19** Isaías 29.14 * **1:31** Jeremías 9.24

¹ Kriyiq masitakuna, noqa qamkunaman shamushpaqam, mana yach'achishurqaqchu trabajus palabrukunawanqa. ² Ashwanmi nishurqaqlapa: "Jisukristum kruspi wañushqa, uchanchiqmanda washawañanchiq", nishpalla. Chaqa manam munarqaychu qamkunata suq layata yach'achishuytaqa. ³ Chaymi qamkunaman ch'ayashpaqa, manchashpa ch'apsikarqay: Manash' allitachu Dyuspaqqa yach'achikushaq, nishpa. ⁴ Kanan qamkunatam mana yach'achishurqaychu ancha yach'ayniyuq runashinaqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritumba pudirnirinwan milagrükunata rurashpa, qamkunataqa yach'achishurqaq, ⁵ chayshina Dyuspilla yuyakunaykillapa. Chaqa manam munanichu, yach'ayniyuq runakunapi yuyakunaykillapaqa.

Dyuspa Santu Ispiritunmi yach'achiwanchiq Dyuspaq

⁶ Piru Tayta Dyuspi allita kriyiqkunatam masta rinillapa yach'achiq Dyuspaq, ancha yach'ayniyuq kanambaqlapa. Piru manam noqaykunaqa yach'achikunichu kay mundupi yach'ayniyuq runakunashina, ni kamachikuq runakunashinaqa. Chaqa chay laya runakunaqam sintinsyaduna chingananllapa. ⁷ Ashwanmi Tayta Dyus yuyashqandalla yach'achikuniqa. Chaqa payqam kay munduta manaraq rurashpa yuyarqanna, paywan pulla syilipi kawsananchiq. ⁸ Piru kay mundupi kamachikuq runakunaqam Tayta Dyus yuyashqandaqa mana intyindirqanchu. Chaqa paykuna intyindishpaqam, kruspiqa mana wanchinandachu ancha pwidiq llipyaq Siñurninchiq Jisustaqa. ⁹ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

Manam pipis rikashqachu, ni uyashqachu, ni yuyashqachu Tayta Dyus rurashqan ancha shumaq kusaskunata. Piru tukuy chay shumaqkunata Tayta Dyusqa rurashqa payta kuyaqkunapaq, nishpa.*

¹⁰ Piru kananqam Tayta Dyusqa chay pakadu kusaskunataqa Santu Ispiritunwan intyindichiwashqa kanchiq. Chaqa chay Santu Ispiritunqam, Tayta Dyuspa tukuy iman mas pakadu kaqta rikan, riqsin.

¹¹ Manchu suq runa shungombi yuyashqandaqa paylla yach'an. Chayshinnallam Dyuspa Santu Ispiritunlla Dyus yuyashqandaqa yach'an. ¹² Chaymi Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, chay Santu Ispiritundaqa qowashqa kanchiq. Paymi intyindichiwanchiq Tayta Dyus rurashqanda noqanchiqpaq. Chaymi manana yuyanchiqllapachu Dyuspi mana kriyiqkunashinaqa.

¹³ Kanan noqaykunaqam mana yuyayniymandaqa yach'achikunichu. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanllapa, paypa yuyayningunata payta ch'askiqtunata yach'achinayllapa

¹⁴ Piru Dyuspi mana kriyiqkunaqam Santu Ispiritu nishqandaqa mana atinllapachu intyindiyta. Paykunapaqqam tukuy chay shumaq nishqangunaqa mana nimapaq balinchu. Chaqa chaykunataqam Dyuspi kriyiqkunalla atinchiqllapa intyindiytaqa, Santu Ispiritun yanapawaptinchiq.

¹⁵ Chaymi Santu Ispirituwan kaqkunalla tukuy imapaq atinchiqllapa yach'ayta: ¿Allihu fchu mana? nishpa. Chay mana kriyiqkunaqam mana yach'anllapachu. Chaymi paykunaqa mana atinllapachu noqanchiqpaq yach'ayta: "Paymi uchayuq ichu mana", nishpaqa. ¹⁶ Chayraykum Dyuspa Santu Librumbi nin: "Manam pipis atinchu intyindiyta Tayta Dyus yuyashqanda, ni atinchu nimatasip yach'achiyyta Tayta Dyustaqa", nishpa.* Piru Santu Ispiritun yanapawaptinchiqmi, Jisukristushina atinchiqllapa yuyayta.

* ^{2:9} Isaías 64.4 * ^{2:16} Isaías 40.13

3

Yumbayninchiqri Dyuspaq trabajashun

¹ Kriyiq masitakuna, Dyuspa Santu Ispiritundaqam manaraq allita kasushpachu kawsaykangillapa. Ashwanmi chay mana kriyikunashina kawsaykangillapa. ² Tayta Dyus yach'achiwashqanchiqqam ancha mishki mikunashina. Piru qamkunaqam manaraq atishqallapachu kangi intyindiya paypa chay mas trabajus rimayninda. Chaymi noqaqa Dyus nishqandaqa mas fasiltalla qamkunataqa yach'achishushqa kani ñuñuykaq wambritukunatashina. ³ Chaqa Jisuspi mana kriyikunashinam kawsaykangillapa, munashqaykitalla rurashpa, imbidyanakushpa, anyanakushpa. (Chaymi kanngaman manaraq atingillapachu Dyus nishqanda intyindiyaqqa.) ⁴ Chaqa wakinlikunam niykangillapa: "Noqaqam Pablu yach'achikushqanda kriyini", nishpa. Suqnikunaqam ningillapa: "Apulus yach'achikushqandam kriyini", nishpa. Chayshina rimashpaqam, chay mana kriyikunashinalla kawsaykangillapa.

⁵ Chaqa noqa Pablu yach'achikuq masiy Apuluswanqam mana nimachu kanillapa. Tayta Dyusmi noqaykunata kach'amuwashqa, pay nishqanda qamkunata yach'achishunaypaq. Chaymi Jisuspi kriyishqallapa kangi. Chaqa noqa Pablu Apuluswanqam Tayta Dyus munashqanda yach'achikushqallapa kani. ⁶ Chaymi qamkunata puntata yach'achishushpaqa, noqaqa tarpukuqshina trabajashqa kani. Chaymadaqam masanchiq Apulus, masta yach'achishushpaqa, suq parqokuqshina trabajashqa. Piru Tayta Dyusllam chay tarpudutaqa wiñachishqa. ⁷ Chaymi noqa tarpukuqshina kashpaqa, mana nimachu kani. Chayshinallam Apulus tarpuduta parqokuqshina kashpa, mana nimachu. Piru Tayta Dyusmi ancha bálin. Chaqa payllam chay tarpudutaqa wiñachin. ⁸ Chayri mayqan tarpukuqshina ichu parqokuqshina kashpaqa, Dyuspaqla yach'achikuykan. Chaymi Dyusqa kadunuta rin pagarawaqninchiq ima tantu trabajashqanchiqpaq. ⁹ Chaqa noqaqam Apuluswan yach'achikuq masikuna kanillapa. Chayshina Tayta Dyuspaq yach'achikushpaqam, ch'akrapishina trabajaykanillapa. Kanan qamkunaqam Tayta Dyuspa ch'akranchina kangillapa.

Dyuspa adurana wasinshinapismi kangillapa. Chaqa qamkunamandam payqa suq atun shumaq adurana wasitashina ruraykan. ¹⁰ Chaymi Tayta Dyus yanapawaptin, puntata qamkunata allita yach'achishurqaq, suq allin albañil wasipa simyintunda ruraqshina. Chaymadaqam suqkuna masta yach'achishushpaqa, chay wasita ushyaqshina kashqallapa. Piru yumbay chay ushyaqkunaqa allita yuyanqallapa: ¿Allitachu yach'achikuykani ichu mana? nishpa. ¹¹ Chaqa Dyuspa wasimba simyintungam Jisukristu. Chaymi mana ni pipis atinchu rurayta suq laya simyintuta, Dyuspa adurana wasinshina kaqta ruranambaqqqa. ¹² Piru suq albañilqam chay simyintupa sawambiqa ach'ka laya kusaskunawan atin rurayta allin wasita ichu mana baliq wasita. Allita yach'achikushpaqam, ancha baliq urumanda, qellay-manda, ancha ch'aniyuq rumikunamanda Dyuspa wasinda ruraykanmanshina. Piru mana allita yach'achikuqqam mana baliq gerumanda ichu uqshamanda ichu shukchamanda Dyuspa adurana wasinda ruraykanmanshina. ¹³ Chaymi Jisukristu kutimushpaqa, ninawan rin mallipaq chay rurashqanchiqta: ¿Balinchu ichu mana? nishpa.

Chaymi chay mana baliq rurashqanchiqta rin rupachiq, chay mana baliq gerumanda ichu uqshamanda ichu shukchamanda rurashqa wasita

rupachiykanmanshina. Piru chay allita ruraqkunaqam chay urumanda, qellaymanda ichu ch'aniyuq rumikunamanda wasitashina rurashqallapa. Chaymi wasin ninapishina kaptimbis, mana rinchu rupashpa chingaq. ¹⁴ Chaymi Tayta Dyusta allita sirbiptinchiq, payqa primyunchiqtä rin qowaqninchiq. ¹⁵ Piru mana allita sirbiptinchiqqam, Dyusqa mana nima primyuta rinchu qowaqninchiq. Piru manam rinchiqllapachu chingaq. Ashwanmi apinitas rin washawaqninchiq, suq runa nina piskaykaptin washakaqshina.

¹⁶ ¿Manachu yach'angillapa: Noqanchiçkunaqam Tayta Dyuspa adurana wasin kanchiqllapa; Dyuspa Santu Ispiritunmi noqanchiçkunapi tiyan, nishpaqa? ¹⁷ Chaymi suq runa inkashuuptinllapa, qamkunapura akrakanaykiqa, Tayta Dyus rin chingachiq chay inkashuuptaqa. Chaqa payqam dañachishqa Dyuspa santu adurana wasinshina kaqkunata.

¹⁸ Chayri ama ni mayqannikipis ingañakaychu, yuyashpa: Kay mundupi tiyaqkunapaqmi ancha yach'ayniyuq kani, nishpaqa. Ashwanri yuyayllapa: Manam achkataqa yach'anichu, nishpa. Kanan chayshina umildi kash-paqaq, allip yach'ayniyuqkuna ringillapa kaq.

¹⁹ Chaqa Tayta Dyusqam kay mundupi yach'ayniyuqkunataqa tuntukunapaq riqsin. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: "Tayta Dyusmi binsin chay 'Yach'ayniyuqmi kani' niqkunataqa. Chayraykum ancha yuyaptinllapapis tukuy imapi binsinanllapa, Dyuspa ñawpambi tuntukanashina kidanllapa", nishpa.* ²⁰ Chay Santu Librumbim nimbis: "Tayta Dyusmi yach'ayniyuq runakunapa yumbay yuyashqanganuata mana baliq-paq riqsin", nishpa.* ²¹⁻²² Piru Tayta Dyusllam noqa Pabluta, Apulusta, Pidrutapis kach'amuwashqa, qamkunata yach'achishunay. Chaqa Dyusllam kay mundupa tukuy iman kaqkunata qoshushqallapa qamkunapa byinnikipaq. Chayri ama alabakayllapachu: "Chay yach'ayniyuq runatam kasuni", nishpaqa. Ashwanri allita yach'ayllapa: Kawsaptinchiqllapa ichu wañuptinchiqpismi, tukuy imapi Tayta Dyuslla noqanchiçkunata yanapawanchiq, nishpa. ²³ Chaqa noqanchiçkunaqam Jisukristupa masanganashina, paningunashina kanchiqllapa. Kanan Jisukristuqam Dyuspa Churin.

4

Kayshinam apustulkuna Dyusta sirbirqanllapa

¹ Allita intyindiyllapa noqaykuna Jisukristupa yanapakuqnnin kashqayllapata. Chaqa paymi noqaykuna apustulningunata numbrawashqa, Tayta Dyus pakadu yuyashqanda yach'achikunayllapa. ² Mayá, suq kach'aduqa allita kumplinqa patrunnin kamachishqanda. (Chaqa patrunninmi payta rin jusgaq.) ³ Chaymi noqaqa mana nimatas manchanichu, qamkuna ichu suqkuna jusgawaptikillapa. Manam ni noqa kikiy jusgakanichu. ⁴ Chaqa noqa kikiy uchayuq kashpam, atini ingañakayta: Manam uchayuqchu kani, nishpa. Piru Tayta Dyusmi ancha allita yach'an: Pablum uchayuq ichu mana uchayuqchu, nishpaqa. Chaymi paylla balin jusgawanambaaq. ⁵ Chayraykum niykillapa, ama dasqa jusganakuychu. Ashwanri shuyayllapa, Sifurninchiq Jisus kay pachaman shamunangaman. Chaqa pay shamushpam, tukuy ima pakadu yuyashqanchiqtä, rurashqanchiqtä allita yach'ashpa, rin jusgawaqninchiq. Chaymi allita rurashqa kaptinchiqqa, rin alabawaqninchiq.

* ^{3:19} Job 5.13 * ^{3:20} Salmo 94.11

⁶ Masitakuna, byinnikipaqmi niykillapa, noqa Pablu masanchiq Apuluswan kawsashqayshina, qamkunapis kawsayllapa, Dyuspa Santu Librunda allita kasushpa. Chayri ama ni mayqanniki afaniruyashpaqa, suq yach'achikuqta ancha alabaychu, suq yach'achikuqta disprisyashpa. ⁷ Chaqa qamkunaqam mana suqkunamandaqa mas baliqchu kangillapa. Ashwan Tayta Dyusllam chay tukuy ima kusasnikunata qoshushqa. Chayshina kaptinqa, ɿimaraykutaq qamkunaqa afaniruyangillapa: Noqa kikiyllam tukuy imaya kunsigishqa kani, tukuy imayuq kanaypaq, nishpaqa?

⁸ Chaqa qamkunallam kayshina alabakangillapa: Tukuy imayuqmi kanillapa. Gubyirnushinam kanillapa, nishpa. Piru noqaykunataqam manana kasuwangillapachu. Paqtar pudirniyuq gubyirnu kangimanllapa, noqaykunapis pullaykillapa kamachikunayllapa. ⁹ Piru noqaykuna Dyuspa apustulninguna kashpapismi, mana chayshinachu yuyanillapa. Ashwanmi yuyanillapa: Manam nimapaq balinichu, nishpa. Kanan Jisuspaq yach'achikushpa, ima diyach'i wañushaqllapa. Chaqa suq atun pamba pugllanapishinam kanillapa, Dyusta kuntraqkuna wanchiwaptinllapa, yumbay runakuna, anjilkuna rikawananolllapa.

¹⁰ Noqaykuna Jisukristupaq yach'achikushqayraykum, achka runakuna ninllapa: "Paykunaqam ancha tuntukuna", nishpa. Piru qamkunapaggam ninllapa: "Paykunaqam ancha yach'ayniyuqkuna", nishpa. Kanan noqaykunaqam mana chay kamachikuqshinachu purinillapa. Piru qamkunaqam kamachikuqshina puringillapa. Chaymi achka runakuna qamkunataqa rrispitashungi. Piru noqaykunataqam disprisyawanllapa.

¹¹ Chaqa noqaykunaqam kanangaman achka diyakuna mikunaypaq, yakupaq, sawaypaqllapa padisinillapa. Kanan runakunaqam ancha maqawanllapa. Manam ni wasiyuqchu kanillapa. ¹² Noqaykuna kikiym shayku shayku trabajanillapa mantynikanaypaq. Mana kriyiqkuna musyawaptimbismi, Dyusman ancha mañakunillapa, paykunata yanapanambaq. Kanan Dyusta kuntraqkuna noqaykunata qesachawaptinmi, mana shaykuq agwantanillapa. ¹³ Noqaykunapaq mana allita rimaptinllapapismi, paykunata shumaqta kunanillapa. Piru kanangamanmi kay mundupiqa rikawanllapa wanutashina. Chaymi wichukuwanambaqna kaykanllapa.

¹⁴ Kuyashqay kriyiq masitakuna, qamkunaqam wambrayshina kangillapa. Chaymi ancha kuyashushpa, mana munanichu penqachishuyta. Ashwanmi kay kartata kach'amuni, shumaqta kunashunaypaq. ¹⁵ Qamkuna 10.000 yach'achikuqmanda Jisukristupaq yach'akushpaqam, suq taytayuqshinalla kangillapa. Chaqa noqalla puntata Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achishuptiyim, paypi kriyirqaykillapa. ¹⁶ Chayri ancha rrugaykillapa, noqashina kawsanayki. ¹⁷ Chayraykum kay masanchiq Timutiyuta qamkunaman kach'amuni. (Chaqa payqam, noqamanda yach'akushpa, Jisukristupi ancha allita kriyishqa.) Chaymi payqa wambrayshina. Pay nishunqallapa: "Pablum kayshina kawsaykan, kayshina yach'achiyan yumbay llaqtakunapi tiyaq kriyiq masinchikunata", nishpa.

¹⁸ Wakinnikiqam ancha palanganuyashpa, alabakangillapa, yuyashpa: Pabluqam mana rinchu shamuq anyawaqniñchiq, nishpa. ¹⁹ Piru Siñurninchiq Jisus munaptinqam, utqa rini shamuq watukushuqllapa. Rikashushpallapam, allita yach'ashaq: Chay palanganu kaqkunachu Dyuspa pudirniñwan milagrunkunata atinllapa rurayta, ichu shiminwanlla rimaykanllapa, nishpa. ²⁰ Chaqa Tayta Dyusta allipta kasushpaqam, mana

rinchiqllapachu rimaqllaqa. Ashwanmi paypa pudirninwan tukuy ima munashqanda rinchiqllapa ruraq. ²¹ Mayá, noqa shamushpaqa, ¿imatam munangillapa ruranaypaq? ¿Munangillapachu kastigashunaq, ichu ancha kuyashushpa, kushikushpa, shumaqta yach'achishunaqlapa?

5

Pablum nirqan, suq ancha uchayuq runata kriyiq masingunamanda wichukunallapa

¹ Yach'ashqam kani: Suqnkish madrastanda warmikushqa, nishpa. Piru Dyuspi mana kriyiqkunapismi mana dijanllapachu, chay laya ancha fiyu uchata ruranambaqqa. ² Piru chay runa chay ancha fiyu uchata ruraptimbismi, qamkunaqa palanganukuna kangillapa. Mas allich'i kamman, qamkuna malaganayashpa penqakunayki. Chayri chay mana alli ruraqtaqa wichukuylapa, amana tandakanambaq qamkunawan. ³ Chaqa noqa qamkunamanda karupi kashpapismi, mana nimatapis qamkunata qonqashushqachu kani. Chaymi yuyashushpa, pullaykishina kashpa, chay ancha uchayuq runata jusgashqana kani, kastigadu kanambaq. ⁴ Chaqa Siñurninchiq Jisuspa shutimbi qamkuna tandanakuptikiqam, noqapis yuyayniypiqa qamkunawan kashaq. Siñurninchiq Jisuspipi qamkunawan kashpa, pudirninwan ancha rin yanapashuqlapa. ⁵ Chayri chay uchayuq runata dyabluman intrigauylapa. Chayshina ruraptikillapa, Tayta Dyusqa manana rinchu kwidaq paytaqa. Ashwanmi dyabluna rin padisichiq. Chayshina kwirpunda ancha padisichtipnri, paqta chay runaqa ucha rurashqanda dijashpa, Dyusman mañakunqa pirdunanambaq. Chayshina pirdunaptinmi, Siñurninchiq Jisus shamushpa rin washaq.

⁶ Piru qamkunaqa ama alabakaychu. ¿Manachu intyindingillapa kay kumparasyun nishqanda: "Ashla libadurallam achka mach'kata atin saksachiya" nishpa? (Chayshinallam qamkunapi suq kriyiq masinchiqlla uchata rurashpaqa, atin dañachiya achka kriyiq masinchiqkunata, paykunapis uchata rurananllapa.) ⁷ Chayri chay uchaykikunataqa dijayllapan, suqkunata ama qash'anaykillapa, paykunapis uchata ama rurananllapa. Chayshina uchaykikunata dijashpaqam, ancha limpyu masa mana nima libadurayuqshina ringillapa kaq, chay Paskwa fyistapi rurashqan masashina. Chaqa chaypaqmi Jisukristuqa chay Paskwa fyistapi wañurqan suq uñitashina, tukuy uchanchiqmanda pirdunawananchiq. ⁸ Kanan chay libadurayuq tandaqam yuyachiwanchiq uchanchiqkunapaq. Chaymi Paskwa fyistapiqa kachangakunatalla mikunchiqllapa. Chayri chay uchanchiqkunata dijashpa, tukuy diyakunata allitalla rurashpa, allip kaqtalla rimashunllapa, chay tanda mana nima libadurayuqshina kananchiqllapa.

⁹ Noqagam chay suq kartaypi nishurqaqlapa: "Ama tandakayllapachu chay mana rrispitunwan puñuqkunawanya", nishpa. ¹⁰ Piru chayshinaqam niykillapá uchayuq kriyiq masinchiqkunapaqla. Manam nýkilapachu: "Chay mana kriyiqkunamanda akrakayllapa", nishpaqa. Awnki suqwan, suqwan puñuptinllapa ichu qellayta ancha munaptinllapa, ichu suwakuptinllapa ichu amitu layata aduraptinlapapis, paykunata par-lachishuñllapa. Chaqa kay mundúmanda mañaraq lluqshishpaqam, paykü-namandaqa mana atinchiqllapachu akrakaytaqa. ¹¹ Ashwanmi nishurqaqlapa akrakanaykiqa chay runa ichu warni shiminwanlla Jisuspipi kriyiqkunamanda. Chaqa chay kriyiq tukuqkunaqam mañusukuna, nisyukuna, amitu layata aduraqkuna, llullakuqkuna, suwakuqkuna, mach'aqkuna. Chay

laya kriyiq tukuqkunamandam munani qamkuna akrakanaykiqa. Chay layakunawanqa ama ni mikuyllapachu.

¹²⁻¹³ Piru chay mana kriyiqkuna uchata ruraptinllapaqam, noqanchiqkuna mana nimatapis atinchiqchu jusgaya, kastigadu kananllapa. Chaqa Tayta Dyusllam chay mana kriyiqkunataqa rin jusgaq. Piru chay kriyiq masinchiqkuna uchata ruraptinqa, noqanchiqkuna paykunataqa jusgashunllapa. Chayri chay ancha uchayuq runataqa ama dijayllapachu, qamkunawan tandakanambaqqqa.

6

Jisuspi kriyiq masinchiqtaqa ama dimandashunchu

¹ Qamkuna suq kriyiq masinchiqwan imapaq piñakushpaqa, ama nimatapis riyllapachu dimandaq juyiskunapiqa. Chaqa chay juyiskuna Jisuspi mana kriyiqkuna kashpaqam, ¿imashinam atinman allita justisyata ruraytaqa? Chayri kriyiq masinchiqkunaman riyllapa, paykuna allita justisyata rurananllapa. ² ¿Manachu yach'angillapa: Jwisyu diyapim noqanchiqkuna rinchiqllapa jusgaq yumbay mana kriyiqkunata, nishpaqa? Chayshina atishpa jusgayaqa, ¿ima manachu atingillapa qamkunapuralla allichayta chay taksha prublimakunataqa? ³ ¿Manachu yach'angillapa: Anjilkunatapis rinchiqllapa jusgaq, nishpaqa? Chayri kay mundupi kawsashpaqa, kriyiq masinchiqkunata noqanchiqkuna allita jusgashunllapa. ⁴ Chayrayku kay mundupa kusasningunapaq pilyashpaqa, mana nimapaq balinchu rinaykillapa mana kriyiq juyiskunamanqa. Chaqa paykunaqam Dyuspaqqa mana nimatapis yach'anllapachu, Dyuspi kriyiqkunata jusgananllapa. ⁵ Chaykunataqam niykillapa, qamkuna pengakunayki. ¿Akasuchu qamkunapi mana kan ni suq yach'ayniyuq kriyiq masinchiq, allichanambaq qamkunapura anyanakushqaykita? ⁶ ¡Piru qamkunaqam suq kriyiq masinchiqwan anyanakushpaqa, ringillapa dimandanakuq mana kriyiq juyiskunaman!

⁷ Chayshina kriyiq masinchiqwan anyanakushpaqam, ancha pengakuypaqta kawsaykangillapa. Chayri kriyiq masinchiq mana allita rurashuptinqa, dijayllapa imatapis qoch'ishunambaq. ⁸ Piru chaykunata yach'ashpapismi, mana kasungillapachu. Kanan ashwambam qamkuna kikiki asta kriyiq masinchiqkunata dañachishpa, imanguñata qoch'ingillapa.

⁹⁻¹⁰ Chayri allita intyindiyllapa. Ama dijakayllapachu ingañashunanllapa. Chaqa uchayuqkunaqam mana rinchu riq syiluman, Dyuswan kawsanllapa. Chaymi runa, warmi manaraq rrispituyuq kashpa, amaraq piwambis puñunqachu. Chaqa mana rrispitunwan puñuqkuna, amitu layakunata aduraqkuna, ullqopura warmiwanshina puñuqkuna, ladrunguna, nisyukuna, mach'aqkuna, kwintirukuna, llullakushpa qoch'ikuqkunaqam mana rinlla-pachu kawsaq Dyuswanqa. ¹¹ Kanan manaraq Jisuspi kriyishpaqam, wakin-nikiqa chay laya mana alli ruraqkuna karqaykillapa. Piru kananqam tukuy uchaykimanda pirdunaduna kangillapa. Chaymi kananqa Siñurninchiq Jisus washashushqanrayku, Dyuspa Santu İspiritur qamkunata yanapashushqa, Tayta Dyuswan shumaqta allianaykillapa.

Shumaqtar kawsashun, suqkuna animakanan, Dyusta alabananllapa

¹² Wakinnikunash ningillapa: "Tukuy ima munashqanchiqtam atinchiqllapa rurayta", nishpa. Arí, piru yumbay rurashqanchiqqam mana yanapawanchiqchu. Chayri kwirpunchiq mana allita munaptin ruraytaqa, sujitaspa, ama uchataqa rurashunchu. ¹³ Chaqa wakin runaku-naqam allip kaqta kayshina rimashqallapa: "Tayta Dyusqam mikunataqa

rurashqa mikunanchiq. Chayshinallam pach'anchiqtapis rurashqa, chayman mikunanchiq. (Piru paykunaqam ninllapapis: "Chaymi kwirpunchiq munashqandalla rurashpa, atinchiq kawsyta", nishpa.) Piru manam balinchu chayshina yuyananchiq. Chaqa Siñurninchiqqam suq diya rin ushyaq pach'anchiqta, mikunanchiqtapis. Payqam kwirpunchiqtaqa rurashqa, paytalla kasushpa kawsananchiqllapa. Manam rurashqachu, piwambis puñushpa, uchata rurananchiqqa. Ashwanmi Siñurninchiqqa kwirpunchiqtaqa allita kwidan.¹⁴ Chaymi payqa ancha pudirniyuq kashpa, Siñurninchiq Jisusta wañushqanmada kawsachimurqan. Chayshinallam suq diya noqanchiqkunata wañushqanchiqmada rin kawsachiwaqninghiq.

¹⁵ ¿Manachu yach'angillapa: Kwirpunchiqqam Jisukristupalla, nishpaqa? Payllam Siñurninchiqqa. Chayshina kaptinqa, ¿balinchu suq bandulira warmiwan puñunanchiq? ¡Manam nimapaqpis balinchu! ¡Chayri chay layataqa ama nunka rurashunchu!¹⁶ Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam niwanchiqllapa: "Suq runa warmiwan tandanakushpaqam, suq kwirpushinalla kidanllapa", nishpa.* Chaymi suq bandulira warmiwan puñushpaqa, suq kwirpushinalla chay warmiwanqa kanchiqllapa. ¹⁷ Piru noqanchiqkunataqam Siñurninchiq Jisuspi yuyakushpaqa, suq yuyaylla paywanqa kanchiqllapa.

¹⁸ Chayri chay laya uchakunamandaqa mitikayllapa. Chaqa suq laya uchakunataqam kwirpunchiqtaqa mana dañachinchu. Piru suqwan suqwan puñushpaqam, kikin kwirpunchiqta ancha dañachiykanchiq. ¹⁹ ¿Manachu yach'angillapa: Kwirpunchiqqam Dyuspa Santu Ispiritumba adurana wasinshina, nishpaqa? Chaqa Dyusqam Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, noqanchiqkunapa kwirpunchippi tiyanambaq. Chaymi kwirpunchiqkunataqam manana noqanchiqpachu; ashwanmi Tayta Dyuspana. ²⁰ Chaqa paymi ancha ch'aniyuqta pagarakushpa, randiwashqana kanchiqllapa. [Nuta: *Chay ancha ch'aniyuqqam Jisuspa bidan karqan.*] Chayrayku Dyuspa wambranguna kashpaqa, paytalla kasushunllapa tukuy yuyayninchiqwan, tukuy kwirpunchiqwan, yumbay rikawaqninghiq Dyusta alabananllapa.

7

¿Kasarashunchu ichu mana?

¹ Qamkunataqam suq kartapi tapuwashqa kangi: "¿Allihu suq runa warmiyuq kanambaq ichu mana?" nishpa. Chay tapuwashqaykita munani nishuylapata. Allim kanman ama warmiyuqchu kananchiq. ² Piru mana warmiyuq kashpaqam, wakingunaqa suqwan suqwan puñun. Chaymi chay uchata ama rurananllapa, alli kanman, yumbay runa, warmi kasarananllapa, kadunu warmiyuq ichu qosayuq kanambaq. ³ Chayshina runa warmi kasarashpaqa, ama disprisyakanunkachu puñunambaqq. ⁴ Chaqa chay warmipa kwirpunqam qosambana. Mananaim warmin kikimbachu. Chayshinallam chay qosamba kwirpumbis warmimbana. Mananam pay kikimbachu. ⁵ Chayri warmiga qosanwan ichu runa warminwanqa ama ñiganakunkachu puñunambaqq. Piru maynimbis Tayta Dyusman masta munashpa mañakuytaqa, atingimanllapa ishkandiki parlayta: "Chay diyakunaqa ama pulla puñushunchu, Dyusman masta mañakunanchiq", nishpa. Piru chayshina Dyusman mañakushpaqa, pullana puñuriyallapa, dyablu ama tyintashunanllapa.

⁶ Tukuy kaykunatam kunaykillapa, qamkunata yanapashunaypaq. Piru manam qamkunataqa kamachiykichu, chayshina ruranaykiqa. ⁷ Chaqa

* **6:16** Génesis 2.24

noqapaqqam mas alli kanman, yumbay runa, warmi noqashina sapalanlla kanambaqllapa. Piru Tayta Dyus allita riqsiwaqninchiqmi, wakinda yanapan, kasarashpa, shumaqta kawsananollapa. Suqkunataqam yanapan, sapalanlla kashpa, shumaqta kawsananollapa.

⁸ Chaymi chulukunata, chinakunata, biyudakunata kayshina kunaykillapa: Allim kanman noqashina sapalaykilla kawsanaykillapa. ⁹ Piru kwirpuykita mana atishpa sujityataqa, kasarayllapa, ama uchata runaykillapa, nishpa.

¹⁰ Kriyiq masitakuna, yumbay rrispituyuq kaqkunatam kayshina kamachiykillapa: Warmikuna runayuq kashpaqa, ama akrakayllapachu runaykimandaqa, nishpa. Kay kamachishushqayqam mana noqapa yuyaynichu. Chaqa kaytaqam Siñurninchiq Jisukristu kamachiwashqa kanchiqllapa. ¹¹ Piru suq warmi runanmanda akrakashpaqa, amana kanqachu suq runawanqa. Ashwan munashpa runayuq kariytaqa, mushuq-manda chay runanwanlla tandanakurinqa. Piru runanwan mana tandanakushpaqa, sapalanllana kawsanqa. Chayshinalla runapis warmin-mandaqa ama akrakanqachu.

¹² Piru wakin laya rrispituyuq kaqkunapaqqam Siñurninchiq Jisukristu mana yach'achikurqanchu. Chaymi noqalla kayshina kunaykillapa: Suq runa warmiyuq kashpa, Jisuspi kriyiptin, chay mana kriyiq warmin pay-manda mana munaptin akrakaytaqa, ama akrakanqachu. ¹³ Chayshinalla suq warmi Jisuspi kriyiptin, mana kriyiq runan mana munaptin akrakay-taqa, chay runanmandaqa ama akrakanqachu. ¹⁴ Chaqa chay warmi Jisuspi kriyishqanraykum, Tayta Dyusqa runandapis rin yanapaq. Chayshinallam suq kriyiq masinchiqqa warmin mana kriyiq kaptimbis, Tayta Dyusqa chay warmita rin yanapaq, runan Dyuspa wambran kashqanrayku. Paykunapa wambrangunapismi Dyuspaq yach'akushpa rinllapa wiñaq. Piru taytan mamanmanda akrakaptinqam, wakin wambrangunaqa Dyuspi mana kriyiqkunawan rinllapa wiñaq. Chaymi paykunaqa Dyuspaqqqa mana yach'akunmanllapachu. ¹⁵ Piru chay mana kriyiq warmi ichu runa mu-naptin akrakaytaqa, dijayllapa akrakanambaq. Chayshina akrakaptinqam, chay kriyiq masinchiqqa Dyuspaqqqa mana uchayuqchu. Librinam kidan. Chaqa Tayta Dyusqam munan, shumaqta kawsananchiqllapa. ¹⁶ Manam yach'anchiqchu: Qam panisita, ¿chay runaykitachu atingiman animachiyya, Dyuspi kriyinambaq ichu mana? Qambilis, kriyiq masita, ¿warmikitachu atingiman animachiyya, Dyuspi kriyinambaq ichu mana? nishpa.

¹⁷ Jisuspi kriyishpaqa, allin kustumbrikikunata ama dijayllapachu. Ash-wanri yuyayllapa: Dyusmi kayshina rurawashqa, nishpa. Chayshinam yumbay llaqtakunapi tandakaq kriyiq masinchiqkunata yach'achini.

¹⁸ Chayri qamkuna kwirpuykipi siñalniyuq kashpa, Jisuspi kriyishpaqa, siñalniyuqlla kidayllapa. Piru mana siñalniyuq kashpa, Jisuspi kriyishpaqa, chayshinalla kidayllapa. Chay siñaltaqa ama rurayllapachu kwirpuykipi-qa. ¹⁹ Chaqa manam nimapaq balinchu, siñalniyuq ichu mana siñalniyuq kananchiqllapaqa. Ashwanmi ancha balin Dyus kamachikushqanda ka-sunanchiqllapa. ²⁰ Chayri Jisuspi kriyishpaqa, yumbay chay allin kustum-brikiwanlla kidayllapa. ²¹ Chayri ama llakiychu: Randishqa kriyadulla kani, nishpaqa. Piru chay patrunnikimanda pirmisuta atishpa surqoya lluqshinaykiqa, lluqshiy, amana randishqa kriyadu kanayki. ²² Wakinnikikunam runakunapa randishqa kriyadunguna kangillapa. Piru chayshina kashpa-pismi, Jisuspi kriyishpaqa, librina kangillapa dyablumanda, amana paypa kriyadunguna kanaykillapa.

Wakinnikikunaqam runakunapa mana randishqa kriyadunguna kangillapa. Piru Jisukristupi kriyishpaqam, paypa randishqa kriyadunna kangillapa, paytalla kasushpa kawsanaykillapa. ²³ Chaqa Jisukristum kruspi wañushpa, randiwarqanchiq, amana dyablupa kriyadunshina kawsananchiq. Chayraykur runakuna animachiaptinchiq, uchata rurananchiqqa, amana kasushunchu. ²⁴ Chayri kriyiq masitakuna, ama kambyayllapachu chay allin kustumbrikikunata. Ashwanri Dyuspi yuyakushpa kawsayllapa.

²⁵ Kananqam qamkuna sultirukunata, sultirakunata kayshina kunaykillapa: Siñurninchiq Jisusqam qamkunapaqqqa mana kamachiwarqanchu: Kayshina ruranqallapa, nishpaqa. Piru noqa yuyashqaytallam yach'achiykllapa. Kay nishushqayqam ancha balin. Chaqa Siñurninchiq Jisukristum llakipawashpa yanapawan, allita qamkunata yach'achishunay. ²⁶ Kay tyimpupiqam Jisuspi kriyishqanchiqrayku, ancha padisishpa kawsaykanchiqllapa. Chaymi noqapaqaqma mas alli kanman, runakuna, warmikunapis chay kashqanshinalla kidanambaq. ²⁷ Chayri qamkuna rrispituyuqkunaqa ama akrakayllapachu. Sultirukunapis ama warmikuychu ni runakuychu. ²⁸ Piru munashpa warmikuytaqa, warmikuylapa. Chayshina warmikushpaqam, mana uchataqa ruraykangillapachu. Chayshinallam suq china runakushpa, mana uchataqa ruraykanchu. Piru warmiyuqkuna, runayuqkunaqam masta rinllapa padisiq, kay mundupi kuntrawaptinchiqllapa. Chaymi mas alli kanman, sultirukuna kanaykillapa.

²⁹ Kriyiq masitakuna, ancham munani, kayta intyindinaykillapa: Kananmandaqam ashla tyimpullana kidan. Chayri ama ancha yuyashunchu kay mundupa kusasningunapaq. Qamkuna kasaradukunara ma yuyayllapachu: Warmiyuq ichu runayuq kashpaqam, manana atinichu ñakayta Dyuspaqqa, nishpaqa. Ashwanri chay sapalanlla kaqkunashina tukuy imapi Dyuspaqla kawsayllapa. ³⁰ Chayri mayqanniki lutupi kashpapis, ama anchaqa llakiychu. (Ashwanri Dyuspaqla kawsayllapa.) Chayshinallar mayqanniki imapaq kushikushpapis, ama anchaqa kushikuychu. (Ashwanri Dyuspi kriyishqaykirayku mastaqa kushikuy.) Chayshinalla qamkuna imata randiqkunapis ama chay kusasnikikunapiqa yuyayllapachu. (Ashwanri mana nimayuqkunashina Dyuspilla yuyakushpa, kawsayllapa.) ³¹ Kay bidapim wakinninchiqqa achka kusasniyuq kanchiqllapa. Piru chay kusasninchiqpiqa ama yuyakushpachu, mana nimayuqshina kawsashunllapa. Chaqa kay munduqam tukuy kusasnindin rin ushyakaq.

³² Chaymi kunaykillapa, ama ancha kunsidirashpachu kawsanaykillapa. Chay sultiru kriyiq masinchiqkunaqam ancha yuyanllapa: ¿Imashinam atini kushichiyta Siñurninchiq Jisusta? nishpa. ³³ Piru warmiyuq kriyiq masinchiqkunaqam masta yuyanllapa kay mundupi kaq kusaskunapaq: ¿Imashinam kushichishaq warmiyta? nishpa. ³⁴ Chayshinallam chay runayuq warmikunapis chay china sultirakunawanya mana igwalchu. Chaqa sultirakunaqam ancha tyimpuyuq, Dyusta sirbinanllapa tukuy ispiritunwan tukuy kwirpunwan. Piru runayuqkunaqam masta yuyanllapa kay mundupi tukuy ima kaqkunapaq, qosanda kushichinanllapa.

³⁵ Chaymi kayshina kunaykillapa, qamkunata yanapashunay, Tayta Dyuspaqla tukuy shunqo kawsanaykillapa, ama suqta suqta yuyashpa, kunsidiranayki. Piru manam kamachiykllapachu kasaranayki ni ama kasaranayki.

³⁶ Chayri mayqan runapa suq chinan idarniyuqna kaptinqa, allita yuyanqa: Allinachu kasaranambaq ichu mana, nishpa. Allina kasaranan

kaptinqa, dijanqa kasaranambaq. Chaqa kasarashpaqam, mana nima uchayuqchu rin kaq. ³⁷ Piru suq tayta chinambaq ancha allita yuyashpa, niptin: "Chinayqa ama kasaranmanchu", nishpaqa, paypis allita ruraykan. ³⁸ Chayshinallam wakiniki kasarashpapis, allita ruraykangillapa. Wakinikuna mana kasaraqkunapismi mas allita ruraykangillapa. [Nuta: Grigu rimaypim chay kasaranan warmipaq nin: "suq runapa dunsillan", nishpa. Piru manam ancha allitaqa yach'anchiqchu: Chay warmichu taytamba dunsillan ichu nubyumba dunsillan, nishpaqa.]

³⁹ Kanan suq warmi runayuqpis chay runanwanlla kawsanqa. Piru runan wañuptinqa, munashpa kasarayta, atin kasarariyta gustashqan runawan; piru Jisuspi kriyiq masinwanlla. ⁴⁰ Piru noqaqam yuyani: Chay biyuda sapalanllana kidashpaqam, masta kushikushpa rin kawsaq. Noqaqam kriyinipis: Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawaykan, kayshina kunashunaypaq, nishpa.

8

Kayshinar yuyashun amitu layakunapaq ufrindashqan aychapaq

¹ Mayá, kananmi munani yach'anaykilla chay amitu layakunapaq ufrindashqan aychapaq. Chaypaqqam achka noqanchiqlikuna yach'anchiqllapa: ¿Balinchu chay laya aychata mikunanchiq ichu mana, nishpa? Piru chayta yach'ashpapismi, mana balinchu alabakananchiq. Ashwanri chay manaraq allita yach'aq kriyiq masinchiqkunata kuyashpa yanapashunllapa, mas allita Jisuspi kriyinanllapa. ² Chayri mayqan runa alabakashpa niptin: "Ancha yach'ayniyuqmí kani", nishpaqam, manaraq allitaqa yach'anchu Dyus nishqandaqa. ³ Piru Tayta Dyusta allita kuyaptinchiqqam, payqa noqanchiqlikunata wambrangunapaq riqsiwanchiq.

⁴⁻⁵ Chaymi noqanchiqlikunaqa allita yach'anchiqllapa: Tayta Dyusllam Dyusqa, nishpa. Chaqa manam kanchu suq dyuskunaqa. Piru achka runakunam mana allita yach'ashpachu, kriyinllapa: Kay pachapi anaq sylipim achka dyuskuna kan, nishpa. Piru chay dyuskunaqam mana kawsaqkunachu. (Chaymi chay aychata ufrishishqangunaqa aychalla.)

⁶ Chaqa noqanchiqlikunaqa allita yach'anchiqllapa: Taytanchiq Dyusllam allip Dyusqa. Paymi Taytanchiqllapa. Payllam tukuy imata rurashqa, nishpa. Chaymi noqanchiqlikunaqa pay munashqanshina kawsanchiqlikunata. Siñurninchiqpismi suqla. Paymi Jisukristu. Paywanmi Taytanchiq Dyus tukuy imata rurashqa. Kanan Jisukristum noqanchiqlikunata kawsachinanchiq.

⁷ Piru wakin kriyiq masinchiqkunataqa manaraq allitachu intyindinllapa. Chaqa unaymandapacham paykunaqa ancha kriyishqal-lapa: Chay dyuskunam kawsanllapa, nishpa. Chaymi chay dyuskunapaq ufrindashqan aychataqa mana munanllapachu mikuyta. Chaqa payku-naqam yuyanllapa: Chay aychata mikushpaqam, chay yanqa dyusta aduraykani. Chaymi uchata ruraykani, nishpa. ⁸ Piru noqanchiqlikunaqa yach'anchiqllapa: Tayta Dyusqam kuyawanchiqlikunata, imata mikuptinchiq ichu mana mikuptinchiqpis, nishpa.

⁹ Piru alli kaptimbis chay aychata mikunaykiqa, kwidakayllapa, chay mana alli yach'aq kriyiq masinchiqkunata uchata ama rurachinaykillapa.

¹⁰ Kay ijimplupi yuyashun: Qam Jisuspi yuyakushpam, yach'angi: Chay yanqa dyuskunaqam mana kawsaqchu, nishpa. Chaymi chay yanqa dyuspa adurana wasimbi kashpa, mana manchashpachu, chay aychata

mikungi. Piru chaypi mikuykaptiki, suq kriyiq masinchiq mana alli yach'aq, rikashushpa yuyanman: Chay yach'ayniyuq kriyiq masiymi chay dyusta aduraykan, nishpa. Chayshina rikashushpkash, paypis animakanman chay aychata mikushpa, chay yanqa dyusta aduranambaq. ¹¹ Chayshina mas yach'ayniyuq kashpa, chay mikunata mikushpkash, chay manaraq allita kriyiq masinchiqta dañachingiman chinganambaq. ¡Amar paytaqa dañachichu! Chaqa Jisukristuqam wañurqan, paytapis washanambaq. ¹² Chayshina chay kriyiq masinchiqkunata pandachishpaqam, paykunataqa ancha dañachingiman, ama yach'ananalipa: ¿Imam alli, imam mana allichu? nishpa. Chayshina rurashpaqam, Jisukristuta kuntrangimanllapa. ¹³ Chaymi chay mikushqayrayku suq kriyiq masiy dañakaptinqa, mana nunka munanichu chay aychata mikuya, chay masiyqa uchata ama ruranambaq.

9

Jisuspaq yach'achikuqkunar kayshina kawsanqallapa

¹ Noqa kikiymi Siñurninchiq Jisusta rikashqa kani. Paymi noqata akrawashqa, apustulnин kanaypaq. Chaymi dirichuyuq kani, Dyustalla kasushpa, Churin Jisuspaq yach'achikunaypaq. Chayshina qamkunata yach'achishuptiymi, Siñurninchiq Jisuspi kriyishqallapa kang. ² Kinsapch'i wakin runakunaqa mana munanllapachu kriyiyta: Pablum Jisuspa apustulnин, nishpaqa. Piru qamkunaqam allita riqsiwangillapa. Chaqa qamkunata yach'achishuptiqa, Jisuspi kriyiptikim, payqa washashushqallapa. Chayshina qamkunata yanapashuptiymi Jisuspi kriyinaykillapa, chay rikashuqkunapis atinllapa yach'ayta: Pabluqam Jisuspa lijitim u apustulnин, nishpa.

³ Chaymi chay rimaqkunata kayshina nini: ⁴ Qamkunata yach'achishushpaqam, dirichuyuq kani, qamkunamanda mantinsyunniya ch'askinaypaq. ⁵ Munashpa kasaraytapismi, dirichuyuq kani kasaranaypaq suq kriyiq masinchiq warmiwan, noqawan pulla purinambaq. Chaqa yach'achikuq masiy Pidru, Siñurninchiq Jisuspa masanguna, chay suq apustulkunapismi kadunu warminwan pulla purinillapa, Tayta Dyuspaq yach'achikushpa. ⁶ ¿Ichu yuyangillapa: Pabluwan Birnabillam mana dirichuyuqchu mantinsyuninda ch'askinambaq, nishpa? (Manam chayshinachu.) ⁷ Suq suldadu sribisyupi kashpaqam, mana pay kikinchu mikunanda randin mantynikananqa, ¿manachu? Suq runa ch'akrambi ubasta tarpushpapismi, chay tarpuqushqanmanda mikun. Chayshinallam animalkunata michiqkunapis, chay animalkunata qapishpa, lichinda upyanllapa, ¿manachu? (Chayshinallam noqaykunapis dirichuyuq kanillapa, kriyiq masinchiqkunamanda mantinsyunniya ch'askinayllapa.)

⁸ Chayshina nishushpaqam, mana runakuna yuyashqandallachu yach'achiylillapa. Chaqa Muysispa liyinimbismi chayshina yach'achikurqan. ⁹ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi Muysis kayshina yach'achiwanchiq: "Animalkunawan trillakushpaqa, shimindaqa ama watayllapachu. Mikunqam", nishpaqa.* Piru Tayta Dyus chayshina nishpaqam, mana animalpaqlachu yach'achikurqanqa. ¹⁰ Ashwanmi chayshinaqa yach'achiwanchiq yumbay trabajaqkunapaq. Chayri Dyuspaq mayqan yach'achikuqtapis allita yanapashunllapa. Chaqa suq yapukuq, suq trillakuqqam yuyan: Yanapaptiymi, rin qowaq kusichanmanda, nishpa. ¹¹ Chayshinallam noqaykuna Tayta Dyuspaq yach'achishushpaqa, suq tarpuqushina kanillapa. Chaymi dirichuyuq kanillapa, qamkuna

* 9:9 Deuteronomio 25:4

noqaykunata yanapawanayki mikunaywan. ¹² Chaqa chay suq yach'achikuqkunaqam dirichuyuq, qamkunamanda mantinsyunninda ch'askinanllapa. Piru paykunamandaqam noqawan Birnabi mas dirichuyuq kanillapa, noqaykunata qamkuna yanapawanayki. (Chaqa noqaykunam Jisukristupaq mas puntata qamkunata yach'achishurqaq.)

Chayshina dirichuyuq kashpapismi, noqaykunaqa mana nimatapis qamkunataqa mañashushqachu kani yanapawanaykiqa. Ashwanmi ancha padisishpa trabajashqallapa kani, mikunayta randinayllapa, ama ni pipis yuyanambaq: Imata ganananraykum Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuykan, nishpa. ¹³ Qamkunaqam allita yach'angillapa: Jirusalimbi Dyuspa adurana wasimbi chay trabajaqkunaqam chay wasipi ufrindashqan mikunamanda suq partita ch'askinllapa, nishpa. Chay animal qoshqanllapata pata altarpí wanchiqkunapismi chay aychamanda suq partita ch'askinllapa mantiyinikanambaq. ¹⁴ Chayshinam Siñurninchiq Jisuspis nishqa, shumaq nutisyanda yach'achikuqkuna mantinsyunninda ch'askinanllapa chay kriyiq masingunamanda. ¹⁵ Piru noqa chayshina dirichuyuq kashpapismi, mana nunka qamkunataqa mañashushqachu kani, imatapis qowanaykillapa. Chaymi kay kartata iskibrishpapis, mana nimatapis mañaykillapachu. Ashwanmi Jisuspaq yach'achikushpaqa, listu kani wañunaypaq imapis mallaqmanda. Chaqa manam munanichu, suqkuna ninambaq: "Pabluqam Dyuspaqqa yach'achikun ganananraykulla", nishpa.

¹⁶ Piru Jisuspaq dibaldilla yach'achikushpaqam, mana nimatapis atinichu alabakayta. Chaqa Siñurninchiqmi kamachiwashqa, shumaq nutisyanda imashinapis yach'achikunaypaq. Chaymi chayshina mana yach'achikushpaqa, jakakawraq noqa! ¹⁷ Piru noqa kushikushpa, shumaq nutisyanda yach'achikuptiyqam, Tayta Dyusqa primuyuta rin qowaq. Piru mana munaptiypismi, Tayta Dyusqa kach'amuwashqa, paypaq yach'achikunaypaq. ¹⁸ Chaymi noqa Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuptiyqa, Tayta Dyusqa ancha yanapawan, dibaldilla yach'achishushpa, ancha kushikunaypaq. Kay kushikushqaymi primuyuq. Chaymi dirichuyuq kashpa kubrashunaypaqpis, mana nimatapis mañashushpachu, dibaldilla chay shumaq nutisyanda yach'achiykillapa.

¹⁹ Chayshina noqa mana ni pipa randishqa kriyadun kashpapismi, yumbaya randishqa kriyadunshina tikrakashqa kani, mas achka runakunata, warmikunata animachinaypaq, Jisuspi kriyinanllapa. ²⁰ Chaymi llaqta masiy isrraylinukunawan kashpaqa, paykunashina Muysispa liyningunata allita kasuni. Awnki mana nisisaryu kaptimbis yumbay chay liykunata kasunaypaq, allita kasuni, mas achka isrraylinukunata animachinaypaq, Jisuspi kriyinanllapa. ²¹ Chayshinallam chay mana isrraylinu kaqkunawan kashpapis, paykunashina kawsani. Chaqa paykuna, Muysispa liyningunata mana yach'ashpaqam, suq laya kustumbrukunawan kawsanllapa. Chaymi noqapis paykunashina kawsashpa, paykunata yach'achini, Jisukristupi kriyinanllapa. Chayshina paykunata kuyashpaqam, Jisuspa liyninda kasuykani. Chayshinaqam alabis Tayta Dyuspa liyningunatapis kumpliykani. ²² Chayshinallam Dyuspaq chay manaraq allita intyindiqkunawan kashpaqa, noqapis paykunashina yuyani, paykunatapis mas allita Jisuspaq yach'achinaypaq. Achka laya runakunashinam kashqa kani, imashinapis wakingunata animachinaypaq, Jisuspi kriyinanllapa. ²³ Noqaqam chayshina rurani, ancha achka runakuna, warmikuna Jisuspa shumaq nutisyanda uyashpa, paypi kriyinanllapa, noqanchiqkunawan washadu kashpa, pulla kushikunanchiqllapa.

²⁴ Qamkunaqam yach'angillapa: Achka runakunam ancha kallpanllapa, binsikushpa, primyunda ch'askinambaq. Piru suqlam binsikushpa, chay primyutaqa ch'askin. Chayshinar qamkunapis chay kallpaqkunashina, atishqaykita ruray, tukuy imapi Dyusta kasunaykillapa. Chayshina kasush-paqam, Dyusmanda suq ancha shumaq primuyukita ringillapa ch'askiq.

²⁵ Manchu suq runa pugllaqqa allichakashpa, ancha kwidakan, tukuy imapi allita pugllanan. Chayshinam kwidakan, binsikushpa, suq ushyakaq primyu kurunata ch'askinan. Chay kurunaqam rapramandalla kashpa, ashla tyimpupaqla duran. Piru noqanchiqliq kuraqam suq kuruna mana nunka ushyakaqta rinchiqliq ch'askiq primyunchiqtaqa. ²⁶ Chaymi no-qaga chay kallpaq runakunashina ichu suq pilyaq runashina, tukuy ima atishqayta rurani, uchata binsishpa, Dyusta allita sirbinaypaq. Manam yanqallachu pilyaniqa wayrata maqaykaymanshina. ²⁷ Ashwanmi kwirpuv munashqandalla mana rurashpachu, ancha allita sujitanaki, primuyuta ch'askinaypaq. Chaqa mana munanichu suqkunata yach'achishpa, chay-manda noqa dañakashpa, manana balinaypaq Dyuspaqqqa.

10

Amitu layakunataqa ama adurashunchu

¹ Kriyiq masitakuna, allita yuyayllapa Tayta Dyus chay unay agwiluyllapata yanapashqanda. Chaqa payqam paykunata chay Chupika Mar Yakupa ch'awpinda pasachirqan pukutaypa waranda. ² Chayshina chay mar yakutä, chay pukutaypa waranda pasashpaqam, yakupi shutikuykanmanshina karqanllapa, Muysista kasushpa kawsanannllapa. ³ Chaymandaqam Tayta Dyusqa yumbay chay unay agwiluykunata qararqan sylumanda kaq mikunata. ⁴ Chaymandaqam Tayta Dyusqa chay atun rumimanda yakuta surqoshpa, yumbayta qorqan upyananllapa. Chay rumiqam Jisukristushina karqan. Chaqa paymi paykunapa pullan rirqan. ⁵ Piru chayshina ancha yanapaptimbismi, yaqqa yumbay chay agwiluykunaqa Tayta Dyusta mana munarqanllapachu kasutyu. Chaymi Tayta Dyusqa dijarqan, chay chuncha chaki lugarkunapi waqpi kaypi wañunanllapa.

⁶ Tayta Dyusqam chay unay agwiluykuna rurashqambaq iskibrichirqan, noqanchiqlikuna paykunapaq yach'ashpa, ama munananchiq mana baliq kusaskunata paykunashina. ⁷ Chayri amitu layakunata ama adurashunlapachu. Chaqa Dyuspa Santu Librumbi niwanchiq: "Isrraylinukunaqam suq fyistata rurashpa, mikuqllapa, upyaqllapa, dansaqllapa, (amitu layata adurananllapa)", nishpa. ⁸ Chaymi achka paykunaqa suqwan suqwan puñushpa, ancha uchata rurarqanllapa. Chayraykum suq diyapilla 23.000 isrraylinukuna wañurqanllapa. Chayri noqanchiqlikunaqa ama paykunashina suqwan suqwanqa puñushunchu.

⁹ Amar mallipashunchu Tayta Dyusta chay unay agwiluykuna rurashqanshinaqa. Chaqa paykunaqam yuyarqan: Manam rinchu kastigawaqninchiq, nishpa. Piru Tayta Dyusqam dijarqan, achka kulibrakuna paykunata kanishpa, wanchinanllapa. ¹⁰ Kanan Dyuspaqqqa ama kijakuyllapachu. Chaqa chayshina unay agwiluykuna kijakuptinllapam, Tayta Dyuspa wanchikuq anjilnin paykunata ancha achkata wanchirqan.

¹¹ Tayta Dyusqam chay unay agwiluykunata kastigashpaqa, chay tukuy ima pasashqambaq Santu Librumbi iskibrichirqan, chaykunata liyishpa, kay ultimu tyimpukunapi, amana paykunashina kawsananchiqllapa. ¹² Chayri yuyashpa: Noqaqam Jisuspi allita yuyakuni, nishpapis, allita kwidakashunllapa, paymanda ama akrakananchiq. ¹³ Chaqa kay mundupi kawsashpaqam, yumbayninchiq ancha mallipadu rinchiqliqlapa kaq.

Dyablum yumbayninchiqta ancha rin animachiwaqninchiq, uchata rurananchiqllapa. Piru Tayta Dyusqam ancha allin. Ufrisiwashqanchiqtam rin kumpliq. Chaymi tukuy imapi rin yanapawaqninchiq, ancha padisishpapis, tukuy ima disgrasyakunata agwantashpa, dyabluta binsinanchiqllapa.

¹⁴ Chayri kuyashqay kriyiq masitakuna, amitu layakunataqa ama nimatapis adurayllapachu. ¹⁵ Noqaqam chayshina yach'achiwickillapa yuyashpa: Yach'ayniyuq kashpam, ringillapa intyindiq: ¿Pablachu allip kaqta yach'achiwanchiq ichu mana? nishpa.

¹⁶ (Mayá, kananqa allita yuyashunllapa chay Santa Mikunapaq.) Manchu tandanakushpa chay santu binuta upyananchiqqa, Dyusman mañakushpa, chay binuta upyanchiq. Chayshina upyashpaqam, Jisukristu noqanchiqpaq yawarninda ich'ashqanrayku, paywanqa suqlana kanchiqllapa. Chayshinallam chay santa tandata mikushpapis, Jisuswanqa suq kwirpullana kanchiqllapa. ¹⁷ Chaqa achka kashpapismi, suq tandatalla yumbayninchiq mikunchiqllapa. Chayraykum yumbayninchiq suq kwirpushinalla kanchiqllapa.

¹⁸ Allita yuyayllapa chay isrraylinu llaqta masiykunapaq. Paykunaqam Dyusman ufrindashqan animalkunata wanchishpa, Dyuspa pata altarnimbi suq partita rupachinllapa, suq partita mikunllapa. Chaqa Dyusta adurashpam, suq partita pulla yumbay mikunllapa. ¹⁹ Amitu layata aduraqkunapismi aychata rupachishpa, mikunllapa. Piru chay amitu layaqam mana kawsaqchu. Chaymi chay aychaqa aychalla kidan. Chaqa chay amitu layakunaqam mana atinchu dañachiya, ama mikunanchiqqa. ²⁰ Piru amitu layakunata aduraqkunaqam animalningunata wanchishpaqa, aychanda dyablukunata ufrisiykanllapa. Manam Tayta Dyustaqa qonllapachu. Chaymi noqaqa mana munanichu nima tratuta ruranaykillapa dyablukunawanqa, chay aychata mikushpaqa. ²¹ Chaqa Jisuspa Santa Mikunanda mikushpa, paypa kupanmanda upyashpaqa, mana balinchu dyablukunapa mikunanda mikunaykillapa, ni paykunapa kupanmanda upyanaykillapa. ²² Chaqa chayshina rurashpaqam, Siñurninchiqtaqa ancha piñachinchiqman. Piru ama yuyashunllapachu: Tayta Dyustaqaq amatinchiq binsiyta, nishpaqa.

Tukuy imata rurashunllapa, Tayta Dyusta kushichinanchiq

²³ Wakingunam ninllapa: "Tukuy ima munashqanchiqtam atinchiq rurayta", nishpa. Arí, chayshinám. Piru wakin kusaskunaqam mana yanapawanchiqchu, Dyuspi mas allita yuyakushpa, suqkunata animachinanchiqqa. ²⁴ Chayri suqkunata yanapashpa, animachishpa, kawsashunllapa. Amar noqanchiqpaqlaqa imata maskashpa kawsashunchu.

²⁵ Chay plasapi tukuy ima kaqta randishpaqam, atingi mikuya. Chaqa mikushpaqam, mana nima uchayuqchu kangi. Chayri aychata randishpaqa, ama tapukuyllapachu: "¿Kay aychaqachu amitu layakunata qoshqan ichu mana?" nishpaqa. ²⁶ Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: "Tayta Dyusllam kay munduta, tukuy imandinda rurashqa", nishpa.* Chaymi tukuy ima kaqqa Tayta Dyuspa.

²⁷ Chayri mayqan runa Jisuspi manaraq kriyiq kumbidashuptin paywan mikunaykiqa, munashpa riytqa, riy. Piru rishpaqa, ama nimata tapushpachu, ni llakishpachu, mikuylla. ²⁸ Piru mayqan runa nishuptin: "Kay aychataqam chay amitu layakunata ufrindashqanllapa" nishpaqa, ama mikuychu, chay nishuq ama yuyanambaq: "Jisuspi kriyiqpismi chay amitu

layakunata aduraykan", nishpa. ²⁹ Manam niykillapachu: Chay aychata mikushpam, chay amitu layakunata aduraykangi, nishpaqa. Ashwanmi chaytaqa niykillapa, chay rikashuqkuna ama yuyanambaq: Chay amitu layakunatam aduraykan, nishpa.

Piru kinsapch'i tapuwangiman: "¿Pabl, imaraykutaq chay suqkuna yuyashqanraykulla mana balinchu chay aychata mikunayqa? ³⁰ Chaqa noqaqam Tayta Dyusta pagikushpa mikuykani. Chayshina mikuptiyqa, ¿imaraykum suq runaqa atinman niwayta: 'Chayta mikushpaqam, mana allitachu ruraykangi', nishpaqa?"

³¹ (Piru noqa Pablum kayshina niykillapa:) Amaraq mikushpa ichu upyashpa ichu imata rurashpa, puntata allita yuyay: Kayshina rurashpaqam, suqkunata ancha munani animachiyta, Tayta Dyusta alabananllapa, nishpa. ³² Kwidawkish qamkuna imata mikuptikillapa ichu ruraptikillapa, chay isrraylinukuna ichu mana isrraylinu kaqkuna ichu chay kriyiq masinchiqkuna disanimakanman, Dyuspi ama yuyakunanllapa. ³³ Noqaqam tukuy imata allita rurani, yumbay rikawaqkunata animachinaypaq, Dyuspi mas allita kriyinanllapa. Chaqa manam noqapaqlachu imata rurashpa kawsani. Ashwanmi yumbayta yanapani, paykunapis Jisuspi kriyishpa, washadu kananllapa.

11

¹ Noqa Pablum atishqaykaman rurani, Jisukristushina kawsanaypaq. Chayshinallar qamkunapis noqa kawsashqayshina kawsayllapa.

Pablum yach'achikurqan kultupi tandakaq warmikunapaq

² Kriyiq masitakuna, qamkunaqam noqata yuyawashpa, yach'achishushqayta kasuykangillapa. Chaymi alabaykillapa. ³ Piru munanipismi kay kunashushqayta allita intyindinaykillapa: Jisukristum Tayta Dyusta allita kasushpa kawsan. Chayshinallar yumbay runakuna Siñurninchiq Jisusta allita kasushpa kawsashunllapa. Chayshinallar warmikunapís runanda allita kasushpa kawsanqallapa.

⁴ Qamkuna ullqokunatam kayshina niykillapa: Umaykitaqá ama pambaychu, Tayta Dyusman mañakunaykiqa ichu Dyus nishqanda uyashpa, suqkunata ninaykillapa. Chaqa umaykitá pambahpaqam, Jisustaqa mana rrispitaykangichu. ⁵ Piru warmikuna Dyusman mañakunambaq ichu Dyus nishqanda uyashpa, suqkunata willanambaqqá, umanda pambanqa. Piru umanda mana pambahpaqam, ancha penqakuypaq, aqchanda siphralla rutushqashina kanman. [Nuta: *Chay unay tiimpukunapim suq warmi umanda mana pambaptinqa, nirqanllapa: Chay warmiqam suqwan suqwan puñun, nishpa.*] ⁶ Chayri suq warmi umanda mana munashpa pambaytaqa, mas alli kanman yumbay aqchanda rutunambaq. Piru chay paninchiq yuyashpa niptin: "¡Ichichín! Manam munanichu rutukayta", nishpaqa, umanda pambanqa.

⁷ Piru manam nisisaryuchu ullqokuna umanllapata pambananqa. Chaqa Tayta Dyusqam ullqota puntata rurarqan, Dyusschina yuyanambaq, chay runawan Dyus kushikunambaq. Piru warmitaqam rurarqanqa, ullqokuna warminwan kushikunambaq. ⁸ Chaqa Tayta Dyusqam warmitaqa ullqomanda rurarqan. Manam warmimandachu ullqotata rurarqan. ⁹ Tayta Dyusqam warmitaqa rurarqan, ullqo sapalan kashqanrayku. Manam warmi sapalan kashqanraykuchu, ullqotata rurarqan. ¹⁰ Chayri warmiga umanda pambanqa, anjilkuna chayta rikashpa, yach'ananalllapa: Chay warmiqam runanda kasun, nishpa.

¹¹ Chayshina kaptimbismi, Jisuspi kriyiptinchiqqa, warmikunapis ullqokunapis ancha yanapanakunchiq. Chaymi warmikunalla ichu ullqokunalla kaptinqam, mana atinchiqmanchu kawsayta. ¹² Chaqa Tayta Dyus suq ullqota rurarqan. Chaymandaqam chay ullqomanda suq warmita rurarqan. Piru Dyusmi kamashqa karqan, yumbayninchiq warmikunamanda nasinanchiq. Chaqa Tayta Dyusllam tukuy imata ruran.

¹³ Mayá, qamkuna kikiki allita yuyayllapa: Chay warmikuna kultipi tandakashpa Dyusman mañakunanqam, ancha alli umanllapata pambananllapa. ¹⁴ Chaqa yumbayninchiqmi allita yach'anchiqllapa: Suq ullqo warmishina ancha largu aqchayuq kashpam, ancha penqakuypaq, nishpa. ¹⁵ Piru suq warmi ancha largu aqchayuq kashpaqa, kushikunqa. Chaqa Tayta Dyusqam chay largu aqchandaqa qorqan, umanda shumaqta pambanambaq. ¹⁶ Piru yumbay kay nishqayta wakiniki mana munashpa kasuwaytaqa, allita yach'ayllapa: Jisuspi yumbay kriyiqkunaaqam chayshinalla yuyanchiqllapa. Chaqa manam suq laya kustumbruyuqqa kanchiqllapachu, nishpa.

Kurintinukunam Santa Mikunata mana shumaqtachu rurarqanllapa

¹⁷ Tandanakushpa Tayta Dyusta alabanaykiqa, allita ruranaykimanda qamkunapura dañachinakungi. Chaymi kay kartata kach'amushpaqa, mana atinichu alabashuya. ¹⁸ Puntatam kayta munani nishuylapata: Qamkuna tandanakushpa Tayta Dyusta alabanaykiqash, qamkunapura kuntranakungi. Chayta uyashpaqam, allipta suq partita kriyini. ¹⁹ Chayshina kuntranakushpa kawsaptikiqam, rikashuqkuna rinllapa yach'aq: Mayqannikunam Jisuspi allipta kriyikangillapa, mayqannikunam mana alliptachu kriyingillapa, nishpa. ²⁰ Chayshina anyanakushpaqam, mana balinchu tandanakushpa Santa Mikunata mikunaykiqa. Chaqa mana alliptaqa Jisustaga aduraykangichu. ²¹ Chaqa qamkunaaqam mikunaykillapa urasqa mana shuyanakushhpachu, wakinikiqa achkata mikungillapa, upyangillapa. Chaymi wakinikiqa mallaqna kidangillapa. Piru chay wakinikiqam ancha mikushpa, upyashpa mach'angillapa. ²² Chayshina chay pubri kriyiq masinchiqkunata mana qaraptikillapaqaqam, ancha penqakunllapa. Chayshina rurashpaqam, Dyuspa wambrangunata disprisyaykangillapa. ¡Chayshina ruraptikiqam, qamkunataqa mana atinichu alabashuya! Chayshina ruranaykimandaqa ¿manachu kan imapis wasikipi, mikunayki upyanaykiqa?

Santa Mikunata kayshina mikushunllapa (Mt 26.26-29; Mk 14.22-25; Lk 22.14-20)

²³ Noqaaqam Siñurninchiq Jisus yach'achiwashqanda qamkunata kayshina yach'achishurqaqllapa: Chay tuta Judas intrigakunan kaptinmi, Jisusqa apustulningunawan kashpa, suq kachangata piskashpa, ²⁴ Tayta Dyusman pagikurqan. Chaymandaqam, chay kachangata pitishpa, paykunata qoshpa, nirqan: "Kay kachangata mikuyllapa. Kayqam kwirpu. Ancha padisishpam rini wañuq, qamkunata washashunayaq. Chayri qamkunaqa kananmandapacha kayshina kachangata mikuyllapa, ama qonqawanaykillapa", nishpa. ²⁵ Chayshina mikushpaqam, Jisusqa suq kupa binuta piskashpa nirqan: "Kay binuqam yawarniy. Noqam yawarniyta ich'ashpa, mushuq tratuta qamkunawan rini ruraq. Chayri qamkunaqa kanamandapacha kayshina binuta upyayllapa, ama qonqawanaykillapa", nishpa. ²⁶ Chayshina chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqam, yach'achikuykanchiq: "Jisukristum wañurqan washawananchiq", nishpa. Chayshinaqam yach'achikunchiq syilumanda shamunangaman.

Bidanchiqta allichashparaq, Santa Mikunataqa mikushun

²⁷ Chaqa suq runa ichu suq warmi Dyusta mana kasushpa, chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqam, Jisukristu wañushqambaaqqa asipaykanshina. Chay asipaqshinaqam ancha uchayuqna kidan. ²⁸ Chayri amaraq chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqa, puntata shunqonchiqpaq allita yuyashun: ¿Uchayuqchu kani ichu mana? nishpa. ²⁹ Chaymanda chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqa, allita yuyashunllapa: Siñurninchiq Jisuspa kwirpunmi ancha santu, nishpa. Piru mana allitachu yuyashpa mikuptinchiqqam, Tayta Dyusqa ancha rin kastigawaqninchiq. ³⁰ Chaymi achka qamkunaqa qeshyaq kangillapa, mana nima jwirsayuqchu kangillapa. Kanan wakinnikiqam wañushqana kangillapa. ³¹ Piru kikin noqanchiqkuna puntata Dyuswan, runa masinchiqkunawan alliyashpa, chay Santa Mikunata mikuptinchiqqam, Tayta Dyusqa mana rinchu kastigawaqninchiq. ³² Piru mana allita rurashpa mikuptinchiqqam, Tayta Dyus ama kastigashünambaq. Qamkunaman shamushparaqmi, wakin kusaskunataqa rini yach'achishuqlapa.

12

Suqninchiq suq layata, suqninchiq suq layata rurashpa, Dyusta sirbishunllapa

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, munanim allita yach'anaykillapa: Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawanchiq, suqninchiq suq layata, suqninchiq suq layata rurashpa, Dyuspaq trabajananchiq.

² Qamkuna Jisuspi manaraq kriyishpaqam, dijakarqayki, suqkuna pandachishunan, ancha yuyakunayki mana kawsaq mana rimaq amitu layakanapi. Chaypaqmi ancha allita yach'angi. ³ Chaymi kananga munani yach'anaykillapa: Dyuspa Santu Ispiritun suq runata rimachiptingam, mana atinchu niyta: "Jisusri infyirnuman ringa", nishpaqa. Chaqa Dyuspa Santu Ispiritun rimachiwaptinchiqqam atinchiq niyta: "Jisusmi kamachikuqniy", nishpa.

⁴ Dyuspa Santu Ispiritunqam noqanchiqkunata yanapawanchiq, suqkuna suq layata, suqkuna suq layata rurashpa, Dyusta sirbinanchiqllapa. Chayshina achka laya trabajadurshina kaptinchiqpismi, suq Santu Ispiritulla yumbayninchiqta yanapawanchiq. ⁵ Chayshina suqkuna suq layata, suqkuna suq layata rurashpapismi, Siñurninchiq Jisustalla sirbininchiqllapa. ⁶ Chayshinallam wakinninchiq Dyuspaq suq laya trabajuta, wakinninchiq suq laya trabajuta ruraptinchiqpis, Tayta Dyuslla pudirninan yumbayninchiqta yanapawanchiq, tukuy chaykunata rurananchiqqa. ⁷ Chayshinam Dyuspa Santu Ispiritunqa yumbayninchiqta yanapawanchiq, yach'ananchiq: "Santu Ispiritum noqawan", nishpa. Chayshinam yanapawanchiq, kriyiq masipura yanapanakunanchiq. ⁸ Chaqa Tayta Dyusqam Santu Ispiritunwan wakinninchiqta yanapawanchiq, paypaq allita yach'ashpa, suqkunata yach'achinanchiq. Wakinninchiqtam chay Ispiritunwanlla yanapawanchiq, ancha yach'ayniyuq kashpa, suqkunata kunananchiqllapa. ⁹ Chay Ispiritunllam wakinninchiqta yanapawanchiq,

Tayta Dyusolla tukuy shunqo yuyakunanchiq. Wakinninchiqtam chay Ispiritunlla yanapawanchiq, qeshyaqkunata kach'akachinanchiq. ¹⁰ Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq, milagrunkunata rurananchiqllapa. Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq, pay niwashqanchiqta uyashpa, suqkunata ninanchiqllapa. Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq, atinanchiq yach'ayta: ¿Pitam Dyuspa Santu Ispiritun yanapaykan? ¿Pitam dyablu yanapaykan? nishpa. Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq, mana yach'ashqanchiq rimaykunapi rimananchiqllapa. Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq, suq laya rimaypi rimashqanda, suqkunata intyindichinanchiq. ¹¹ Chayshinam chay Santu Ispiritulla pay munashqanshina yumbayninchiqta yanapawanchiq, suqkuna suq layata, suqkuna suq layata rurananchiqllapa.

Jisuspi kriyishpaqam, suq kwirpushinalla kanchiqllapa

¹² Kwirpushiqpi achka laya partikuna kaptimbismi, suq kwirpuyuqla kanchiqllapa. Chayshinallam yumbayminchiq, achka laya runa, warmi kashpapis, Jisukristupi kriyishpaqa, suq kwirpushinalla paywanqa kanchiqllapa. ¹³ Chaymi Isrrayilmanda kashpa ichu Grisyamanda kashpa, randishqa kriyadu kashpa, ichu mana randishqa kriyadu kashpapis, piru Jisuspi kriyishpa, shutikushpaqa, suq kwirpushinalla kanchiqllapa. Chaqa Dyuspa Santu Ispiritun noqanchiqman shamushpaqam, shunqonchiqpi shutichiwaqninchiq, noqanchiqkunapi tiyan, Jisuswan suq kwirpushinalla kananchiqllapa.

¹⁴ Piru kwirpushiqqam suqla kashpapis, achka laya partiyuqkuna. ¹⁵ Mayá, ch'akinchiq niwaptinchiq: "Noqaqam mana makikichu kani. Chaymi mana qamba kwirpuykichu kani", nishpapismi, chay ch'akinchiqqa kwirpushiqllla. ¹⁶ Ichu rinrinchiq niwaptinchiq: "Noqaqam mana ñawikichu kani. Chaymi mana qamba kwirpuykichu kani" nishpapismi, chay rinrinchiqqa kwirpushiqllla. ¹⁷ Chaqa yumbay kwirpushiq suq atun ñawilla kaptin, mana rinriyuq kashpaqam, mana nimatapis uyakunchiq-manchu, ¿manachu? Ichu yumbay kwirpushiq rinrilla kaptinqam, mana nimatapis mutkikunchiqmanchu, ¿manachu? ¹⁸ Piru Tayta Dyusqam pay munashqanshina yumbay partikunata rurashqa kwirpushiqpiqa. ¹⁹ Piru rinrinchiqllla ichu ñawinchiqlla kaptinqam, mana kwirpuyuqchu kanchiq-manllapa. ²⁰ Chaymi kwirpushiqpi achka laya partikuna kaptimbis, suq kwirpuyuqla kanchiqllapa.

²¹ Chaqa ñawinchiqqam mana ninmanchu makinchiqtaqa: "Ashuy kwirpuymanda. Manam nisitaykichu", nishpaqa. Umanchiqqam ch'akinchiqkunata mana ninmanchu: "Manam münanichu kwirpuypi kanaykiqa", nishpaqa. ²² Ashwanmi chay mas dibil partisitu ancha yanapan kwirpushiqtaqa. ²³ Ichu kwirpushiqpa suq partimbaq yuyashpa: Kay partita suqkuna rikaptinqam, ancha penqakuyman, nishpa, chay partitaqam mas shumaqta pambanchiq mudananchiqwan, ama rikanambaqllapa. ²⁴ Piru chay mas shumaq partinchiqkunaqam mana munanchu ancha kwidananchiqqa. Chayshinam Tayta Dyusqa rurawashqa kanchiq, chay penqakuypaq partita masta kwidananchiqllapa. ²⁵ Chaqa Tayta Dyusqam munan, kwirpushiqpa yumbay partinguna pulla yanapanakunan. ²⁶ Chaymi suq parti nanaptinqa, tukuy kwirpushiq padisin. Ichu runakuna kwirpushiqpa suq partinda alabaptinqa, tukuy kwirpushiq kushikun.

²⁷ Chayshinallam noqanchiqkunapis Jisukristupi kriyishpaqa, yumbayninchiq paypa kwirpumba partinguna kanchiqllapa. ²⁸ Chaymi Jisuspi kriyiqkuna tandanakuptinchiq, Tayta Dyus yanapawanchiq, achka laya karguyuqkuna kananchiqllapa. Puntatam yanapan, apustulninguna kananllapa. Chaymandaqam yanapan, kay laya sirbikuqningunapis kananllapa: paypaq rimaqkuna, Santu Librunmanda yach'achikuqkuna, milagrunkunata ruraqkuna, qeshyaqkunata kach'akachiqkuna, suqkunata yanapaqkuna, kriyiq masingunata shumaqta kamachiqkuna, mana intyindiq rimaykunata rimaqkunapis kananllapa. ²⁹ Piru Tayta Dyusqam mana yumbayninchiqtachu yanapawanchiq, apustulnin ichu paypaq rimaq kananchiqllapaqa. Manam ni yumbayninchiqtachu yanapawanchiq, yach'achikuqkuna kananchiq ichu milagrunkunata rurananchiq, ³⁰ ichu qeshyaqkunata kach'akachinanchiq, ichu mana yach'ashqanchiq rimaykunata rimananchiq. Manam yumbayninchiqtachu yanapawanchiqqa, chay suq rimaykunapi nishqanda intyindichinanchiq. ³¹ Chayri Tayta Dyusman mañakushunllapa, chay mas allin karguyuqkuna kananchiq.

Piru kananqam rini yach'achishuqllapa, yumbay chay kargukunamanda mas alli kayshina rurananchiqllapa.

13

Yumbay rurashqanchiqmandam mastabalin, suqkunata kuyananchiqlapa

¹ Noqa runakunapa, anjilkunapa rimayningunapi atishpa rimayta, piru suqkunata mana kuyashpaqam, mana nimapaqpis balinichu. Ashwan suq pandirita shilyaykaqshina ichu suq tambur kunyaykaqshinallam kani.

² Chayshinallam Dyuspaq rimaq kashpa, ancha yach'ayniyuq kashpa, Dyuspa mas trabajus yuyayningunapaq allita intyindishpapis, piru suqkunata mana kuyashpaqam, mana nimapaqpis balinichu. Kanan Tayta Dyuspi ancha yuyakushpa, payman mañakushpa, suq atun qaqa suq ladumana rinambaqqqa, piru suqkunata mana kuyashpaqam, mana nimapaqpis baliymanchu. ³ Chayshinallam tukuy imaykunata pubrikunata qoshpa ichu Dyusta kuntraqkunaman intrigakashpa, paykuna rupachiwashpa wanchiwananllapa, piru suqkunata mana kuyashpaqam, yanqa padisiykani. Chaqa chay rurashqayqam mana balinmanchu Dyuspaqqa.

⁴ Piru suqkunata allipta kuyashpaqam, paykunawanqa mana piñakunchiqchu. Ashwanmi kushikushpa, paykunata yanapanchiqllapa. Manam imbiyakunchiqchu ni alabakanchiqchu ni afaniruyanchiqchu.

⁵ Manam malkriyaduchu kanchiq, ni noqanchiqpaqlachu tukuy imata munanchiq, ni piñakunchiqchu, ni binganakunchiqchu. ⁶ Runa masinchiq maluta ruraptinqam, mana kushipanchiqchu. Piru allita rurashpa, allip kaqta rimaptinqam, ancha kushikunchiq. ⁷ Suqkunata kuyashpaqam, ima maluta rurawaptinchiqpis, paykunataqa agwantanchiq. Chay kuyashqanchiqpa washanda rimaptinllapaqam, mana daschu kriyinchiq. Ashwanmi paypiqa mana shaykuq yuyakunchiq.

⁸ Achka laya baliq kusaskunam rinllapa ushyakaq. Chaqa Jisukristu shamuptinqam, manana nisisarychu rin kaq, Dyuspaq rimaqkuna kanambaqq, ni suq laya rimaykunapi rimaqkuna kanambaqqqa. Tukuy yach'ashqanchiqpismi manana rinchu baliq. Piru tukuy tyimpumi ancha rin baliq kuyanakunanchiq. ⁹ Kananqam manaraq ancha allitaqa Dyuspaqqa yach'anchiqllapachu. Manaraqmni ni pay nishqanda ancha allitaqa yach'achikunchiqchu. ¹⁰ Piru Jisukristu shamuptinqam,

yumbayninchiq ancha allita rinchiqlapa yach'aq Dyuspaqqa. Chaymi manana nisinaryuchu rin kaq, ni pitapis paypaq yach'achinanchiqqa.

¹¹ Wambrallaraq kashpaqam, suq wambrashina rimashpa, yuyashpa, yach'ashpa, kawsarqay. Piru atunna kashpaqam, manana chay wambra kashqayshinachu kawsani. ¹² Chayshinallam kanangaman chay wambrukunashina kashpaqa, Tayta Dyuspaqqa manaraq allitachu yach'anchiqllapa. Manchu suq salqa ispijupi qaqlanchiqta chapashpaqa, salqetatalla rikanchiq. Chayshinallam kananqa ashlitatalla yach'anchiq Jisuspaqqa. Piru pay shamuptinqam, ancha allita rikanakushpa, pay riqsiwashqanchiqshina, paytapis ancha allita rinchiqlapa riqsiq. ¹³ Kanan tukuy tyimpum Jisuspi rinchiq kriyiq. Tukuy tyimpum paypi rinchiq yuyakuq: Paywanmi rini kawsaq nishpa. Tukuy tyimpum payta, kriyiq masinchikunata rinchiqlapa kuyaq. Piru chay kimsamandam suqniñ masta balin rurananchiq. Chaqa masta balin kuyanakunanchiq.

14

Kayshinam Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, mana intyindishqanchiq rimaykunata rimananchiq

¹ Chayri atishqanchiqkaman allita kuyanakushpa, kawsashunllapa. Dyusman mañakushumbis, yanapawananchiq, suqniñchiq suq karguyuq, suqniñchiq suq karguyuq kashpa, paypaq trabajananchiq. Piru chay suq kargukunamadar masta mañakushunllapa, Dyuspaq rimaqkuna kananchiqllapa. ² Chaqa chay mana intyindishqanchiq rimaykunapi rimashpaqam, Tayta Dyuswanlla parlaykanchiq. Piru chay uyawaqniñchiqkunam mana nimatapis intyindiwanchiqchu. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritumba pudirnинwan chay mana intyindiypaq kusaskunata Dyustalla niykanchiq. ³ Piru Dyuspaq rimaqkuna pay parlachishqanda willashpaqam, suqkunata kunswilashpa, animachinllapa, Dyuspi mas allita yuyakushpa kawsananllapa. (Chaqa willanllapa noqanchiqkunapa rimayniñchiqpi.) ⁴ Chay mana intyindiypaq rimayta rimaqqam pay kikinlla animakan: Mana intyindishpapismi, Tayta Dyus munashqanda rimaykani, nishpa. Piru Dyuspaq rimaq Dyus parlachishqanda rimayniñchiqpi willashpaqam, yumbayninchiqta animachiwanchiq, Dyuspi mas allita yuyakunanchiq.

⁵ Noqapaqqam alli kanman, yumbayniki mana intyindiypaq rimaykunapi rimanaykillapa. Piru mas allim kanman, yumbayniki Tayta Dyus parlachishushqanda rimayniñchiqpi rimanaykillapa. Chaqa Dyuspaq rimaqkunaqam masta balin chay suq laya rimayta rimaqkunamandaqa. Chayri suq kriyiq masinchiq mana intyindishpa, suq rimaypi rimaptinqa, suq kriyiq masinchiqqa allita intyindichikunqa chay rimashqanda, Santu Ispiritu yanapaptin. Chayshina yumbay kriyiq masinchikunata intyindichtinqa, Dyuspi mas allita rinllapa yuyakuq. ⁶ Chayri kriyiq masitakuna, noqa shamushpa qamkunata watukushuq, mana intyindiypaq rimaypi imata nishushpaqam, mana nimatapis yach'achishuymanchu. Piru Dyus parlachiwashqanda rimayniñchiqpi nishushpa, ichu suq yach'aykunata intyindichishushpa, ichu Dyuspa Santu Librunmanda yach'achishushpaqa, mas allita yach'achishuymen qamkunataqa.

⁷ Chayshinallam suq runa kinata ichu gitarra layata mana allita waqachiptinqa, mana yach'anchiqchu: ¿Mayqan tunadatam waqachiykan? nishpaqa. ⁸ Ijirsitipi kurnitata mana allita waqachiptinqam, suldadukunaqa mana yach'anqallapachu rinambaq pilyaqqa.

⁹ Chayshinallam noqanchiqkunapis tandanakushpa, mana intyindiypaq

rimayta rimaptinchiqqa, mana ni pipis yach'anmanchu: ¿Imatam niwaykanchiq? nishpaqa. Chayshina mana intyindiwaptinchiqqam, yanqa rimaykanchiq. Chaqa wayrawanshinam parlaykanchiq. ¹⁰ Kay mundupiqam ancha achka rimaykuna kan. Chay rimaykunaqam ancha balin runakuna kada nasyumbi intyindichinakunan. ¹¹ Piru suq runa mana yach'ashqanchiq rimaypi imata niwaptinchiqqam, furastiru runapaq riqsinchiq, ¿manachu? Chayshinallam paypis noqanchiqkunata furastirupaq riqsiwanchiq. ¹² Qamkunaqam ancha munangillapa Dyuspa Santu Ispiritun yanapashunambaq, ancha allita trabajanaykillapa Dyuspaq ¿manachu? Piru mayganniki Dyuspaq trabajashpaqa, ancha munayllapa kriyiq masinchiqkunata animachiyya, Dyuspi mas allita yuyakunanillapa.

¹³ Chayri mana intyindiypaq rimaypi rimashpaqa, Dyusman mañakushun, chay rimashqanchiqta chay uyaqkunapa rimaynimbi ninanchiq, paykunapis intyindinambaq. ¹⁴ Chaqa mana intyindiypaq rimaypi Dyusman mañakushpaqam, ispiritunchiqwañlla payman mañakuykanchiq. Piru yuyayninchiqwangam mana nimatapis intyindiykanchiqchu: ¿Imatam niykaní? nishpa. ¹⁵ ¿Imashinam Tayta Dyusman mañakushun? Ispiritunchiqwan mañakushpa, mana intyindishpa, tukuy yuyayninchiqwambis mañakushun, allita intyindinanchiq. Chayshina ispiritunchiqwan kantashpa, yuyayninchiqwambis kantashun, allita intyindinanchiq. ¹⁶ Chaqa Tayta Dyusta ispiritunchiqwanlla alabaptinchiqqam, yumbay uyawaqninchiqqa mana nimatapis intyindinmanillapachu. Chaymi mana atinqallapachu pullanchiq Tayta Dyusta alabayta: “¡Chayshina kanqa!” nishpaqa. ¹⁷ Chayshina mana intyindiypaq rimaypi Tayta Dyusta pagikushpaqam, kinsapch'i ancha shumitaqta pagikuykanchiqman. Piru yumbay chay uyawaqninchiqtaqam mana nimatapis animachiyykanchiqchu, Jisuspi mas allita krifyinanillapa.

¹⁸ Tayta Dyus yanapawaptinmi, noqaga yumbay qamkunamanda masta rimani chay mana intyindiypaq rimaykunapi. Chaymi Tayta Dyusta ancha pagikuni. ¹⁹ Piru kriyiq masinchiqkunawan tandakashpaqam, mana balinchu chay mana intyindiypaq rimaykunapi rimanaypaqqa. Chaqa 10.000 palabrukunata chay rimaykunapi rimanaymandaqam, masta balin sinku palabritastalla yach'achikunaypaq chay uyakuqkunapa rimaynimbi, paykuna allita yach'akunanillapa.

²⁰ Masitakuna, amar qawch'u kayllapachu, maluta ruranaykillapa. Ashwanri wambrakunashina kayllapa, ama maluta ruranaykipaq. Piru Tayta Dyuspaqqar yach'ayniyuq mayurkunashina kayllapa. ²¹ Chaymi Tayta Dyus Santu Librumbi nin: “Kay nasyunmanmi suq nasyungunamanda rini kach'amuq suq laya rimaykunapi rimaqkunata, noqapaq yach'achikunambaq. Piru paykuna noqapaq yach'achikuptimbisimi, kay nasyumbi tiyaqkunaqa mana rinllapachu kasuwaq” nishpa.* ²² Chayshina Tayta Dyus yanapawaptinchiq, mana intyindiypaq rimaykunata rimananchiqqam, Jisuspi mana kriyiqkuna chay rimaykunata uyashpaqa, rinllapa qemikaq uyakuq: “¿Imashinataq waq rimaykunapiqa rimaykanllapa?” nishpa. Piru Tayta Dyus niwashqanchiqta, rimayninchiqpi klaritura niptinchiqqam, kriyiq masinchiqkuna qemikashpa, rinllapa allita uyawaqninchiq.

²³ Piru kriyiq masinchiqkunawan tandananakushpa, yumbay qamkuna mana intyindiypaq rimaykunata rimaptikiqam, suq runa mana kriyiq ichu suq runa Dyuspaq mana allita intyindiq uyashushpa, yuyanman:

* **14:21** Isaías 28.11, 12

Waqqunaqam lukukuna, nishpa. ²⁴ Piru kikin rimaynikipi Dyus parlachishushqanda willaptikiqam, suq runa mana kriyiq ichu suq runa Dyus-paq mana allita intyindiq willashqaykita uyashpaqa, rinna intyindiq: Ancha uchayuqmi kani, nishpa. ²⁵ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunqam rin parlachishuq chay mana kriyiq runa shunqombilla yuyashqanda. Chay yuyashqambaq willaptikiqam, chay mana kriyiqqa qonqorikushpa, Tayta Dyusta adurashpa, rin niq: "Allibmi Dyusqa paypi kriyiqkunawan kashpa, yanapaykan, yuyashqayta yach'anallapa", nishpa.

Tandanakushpaqa kayshina shumaqta tukuy imata rurashunllapa

²⁶ Kriyiq masitakuna, chaykunata yach'ashpaqa, ¿imam alli rurananchiqlapa? Qamkuna tandanakuptiki, wakinikiqa kantanqa. Chaymandaqa wakinikiqa Dyuspa Santu Librunmanda yach'achikunqa. Chaymandaqa wakinikiqa Tayta Dyus parlachishushqanda suqkunata willanqa. Chaymandaqa wakinikiqa suq mana intyindiypaq rimaypi rimanqa. Chaymandaqa wakinikiqa chay mana intyindiypaq rimaypi nishqanda intyindichinqa. Tukuy chaykunataqar rurayllapa, Jisuspi kriyiq masinchiqkuna Dyuspi masta yuyakushpa kawsananllapa. ²⁷ Piru tandanakushpaqa, ama rimayllapachu mana intyindiypaq rimaykunapillaqa. Ashwan munashpa chayshina rimaytaqa, ishkay ichu kimsalla suqpa suqpa rimanqallapa. Piru suq kriyiq masinchiq chay rimashqanda yumbay qamkunata intyindichishunqa. ²⁸ Piru mana pipis kaptin intyindichishunambaq, mana balinchu qamkunapa fiawpaykipi rimanambaq chay mana intyindiypaq rimaykunapiqa. Ashwanri shunqomba ukumbilla Tayta Dyuswanlla chayshina parlanga. ²⁹ Chayshinallar Dyuspa Santu Ispiritun qamkunata yanapashuptin Dyus parlachishushqanda suqkunata willanaykiqa, ishkay ichu kimsalla chayshina willayllapa. Suqnikiku-naqar anche allita uyayllapa yach'anaykillapa: ¿Alliptachu Dyus parlachishqanda willaykan ichu mana? nishpa. ³⁰ Piru Dyuspa Santu Ispiritun suq tiyaykaq kriyiq masinchiqta yanapaptin, Dyus parlachishqanda willanambaqqqa, chay punta rimaykaqqa niyakashqanda das ushyanqa, chay tiyaykaqtapis partinda qonambaq. ³¹ Chayshina Dyuspa Santu Ispiritun qamkunata yanapashuptin, Dyus parlachishushqanda willanaykiqa, suqpa suqpa shumaqta willayllapa. Chaqa chayshina willaptikillapam, yumbay kriyiq masinchiqkuna Tayta Dyusmanda allita yach'akushpaqa, anche animakanqallapa. ³² Tandanakuptinchiqqam, Dyuspa Santu Ispiritunqa munan, noqanchiqliqkuna allita sujatakashpa, suqpa suqpa pay parlachiwashqanchiqta willananchiq. ³³ Chaqa Tayta Dyusqam mana sh'uqyachiwanchiqchu. Ashwanmi munan, Jisuspi kriyiqkuna suqwan suqwan shumaqta yach'achinakunanchiq.

Yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkuna rurashqanshina, ³⁴ warmikunaqa yach'achikuq runakunata rrispitashpa, uyarap (uyara) uyakunqallapa. Manam balinchu warmikuna kultupi kashpa tapukunanaq. Chaqa Tayta Dyuspa liynimbim nin: Warmikunaqa ullqokunataqa ama kamachinqachu. Ashwan kasunqallapa, nishpa. ³⁵ Chayri imatapis mana allita intyindishpaqa, wasimbi qosanda tapunqa. Chaqa manam balinchu warmikuna kultupi tapukunanaq.

³⁶ Kurintinu kriyiq masitakuna, Jisuspa shumaq nutisyanqam mana puntuataqa shamurqanchu qamkunaman. Manam qamkunallachu Jisuspiqa kriyishqallapa kangi. ³⁷ Chayri mayqanniki yuyashpa: Noqaqam Dyus-paq rimaq kani. Chaymi paypa Santu Ispiritun anche yanapawan, nish-paqa, allita yach'ayllapa: Jisukristum Pâbluta kamachishqâ, kaykunata

noqanchiqkunapaq iskibrinambaq, nishpa. ³⁸ Piru mayqan runa kay iskibrishushqayta mana munaptin kasuytaqa, paytaqa ama kasuyllapachu.

³⁹ Chayri kuyashqay masitakuna, Dyusman mañakuyllapa parlachishunambaq, chay nishushqanda suqkunata willanaykillapa. Chayshinalla chay mana intyndiypaq rimaykunapi rimaqkunatapis dijayllapa chay rimaykunapi rimanambaq. Ama arkayllapachu. ⁴⁰ Piru qamkuna tandanakushpa Dyusta aduranaxkiqa, ama sh'ugyashpachu, ashwan tukuy imata shumaqta rurayllapa.

15

Jisukristu wañushpam kawsamurqan

¹ Kriyiq masitakuna, munanim chay yach'achishushqay shumaq nutisyata allita yuyanaykillapa. Chaqa chay shumaq nutisyata kanangaman mana shaykuq kriyishpa kawsaykangillapa. ² Chaymi kay yach'achishushqayta mana shaykuq kriyiptikillapaqa, Tayta Dyusqa washashushqallapa. Piru mana allipta kriyiptikiqam, mana rinchu washashuq.

³ Noqaqam chay ch'askishqay shumaq nutisyata qamkunata yach'achishurqaq, Dyuspa Santu Librumbi nishqanshina: Jisukristum wañurqan, uchanchiqmada pirdunawananchiq. ⁴ Kanan Jisusta wanchishpa pambaptinllapam, Tayta Dyusqa kimsa diyaman kawsachimurqan. Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam chayshina nin.

⁵ Chaymandaqam Jisukristuqa puntata rikakurqan apustul Pidruman. (Pidrullam Sifaspis shutin.) Chaymandaraqmi yumbay apustulninanmanqa rikakurqan. ⁶ Chaymandaqam rikakurqan mas di 500 kriyiq masinchiqkuna tandakashqanman. Chay kriyiq masinchiq rikaqkunaqam wakinqa kay kartata iskibrishqay diyakaman kawsaykanraq; wakinqam wañushqallapan. ⁷ Chaymandaqam Jisukristuqa Jakubuman rikakurqan. (Jakubullam Santyagupis shutin.) Chaymandaqam yumbay apustulningunaman rikakurqan.

⁸ Ultimupiqam achka tyimpumanda Jisusqa noqa Pabluman rikakurqan. Piru paypi kriyiptiyqam, yumbaypaq suq wambra mana diyambi nassisqashina karqay. ⁹ Chaymi noqaqa yumbay apustulmandoqa mana nimapaq balinichu. Chaqa Jisuspi manaraq kriyishpaqam, chay kriyiq masinchiqkunata ch'iqnishpa wanchirqay. Chaymi mana ni balinichu "Apustul Pablu" niwananllapa. ¹⁰ Piru chay laya kaptiyismi, Tayta Dyusqa ancha kuyawashqa akrakashqa, apustulnин kanaypaq, pay nishqanda yach'achikunapqa. Chaymi yumbay chay apustul masiykunamanda masta yach'achikushqa kani. Piru Tayta Dyus mana yanapawaptingam, mana atinaytachu nimatapis yach'achikuytaqa. ¹¹ Chaymi igwallla kashqa ichu noqa ichu chay suq apustul masiykuna Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikushqayqa. Chay shumaq nutisyata uyashpam, kriyishqallapa kangi.

Wañuqkunam rin kawsamuq

¹² Noqaykunaqam yach'achishushqa kani: "Jisukristum wañushqanmanda kawsamushqana", nishpa. Chayshina yach'achishuptiyqa, ¿imaraykutaa wakinnikiqa rimangillapa: "Wañuqkunaqam mana rinchu kawsamuq", nishpaqa? ¹³ Chaqa wañushqakuna mana kawsamuptinqam, Jisukristupis wañushqanmandaqa mana kawsamunandachu. ¹⁴ Piru Jisukristu wañushqanmanda mana kawsamushqa kaptinqam, noqaykuna paypaq yach'achikushqayqa mana nimapaq balinmanchu. Chayshinallam qamkuna Jisuspi kriyishqaykillapa mana nimapaq balinmanchu.

¹⁵ Chayshina wañuqkuna mana kawsamuptinqam, noqaykunaqa ancha ingañakuqkuna kaymanllapa. Chaqa noqaykunaqam yach'achikushqa kani: "Tayta Dyusmi Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimushqa", nishpa. ¹⁶ Piru wañushqakura mana kawsamuptinqam, Jisukristupis mana kawsamunandachu. ¹⁷ Chayshina Jisukristu mana kawsamushqa kaptinqam, noqanchiqkunaqa uchayuqlla kanchiqmanllapa. Chaqa yanqam paypi kriyishqallapa kanchiqman. Chayshina kaptinqam, Tayta Dyusqa uchanchiqmandaqa mana pirdunawanchiqmanchu. ¹⁸ Chay wañushqa kriyiq mäsinchiqkunapismi Tayta Dyuswanqa sylupiqa mana tiyaykañmanchu. Chaqa paykunapismi chingashqana kañmanllapa. ¹⁹ Chaymi wañushpa, manana kawsamunanchiq kaptinqa, ¿imapaqtaq balinman Jisukristupi kay bidapilla kriyinanchiqqa? Chayshina kaptinqam, yumbay runakunamanda mas llakipaypaq kanchiqmanllapa.

²⁰ Piru Jisukristuqam wañushqanmandaqa allipta kawsamurqan. Chaqa yumbay runa Tayta Dyuspi kriyishpa wañuqkunamandam, Jisusqa puntata kawsamurqan. Chaymi payqa achka kusichapa punta partinshina. ²¹ Chaqa chay punta runa Adanmi Tayta Dyusta mana kasushqanrayku wañurqan. Chaymi yumbay noqanchiqkunapis rinchiq wañuq. Piru Jisukristu Tayta Dyusta kasushqanraykum, wañushqanmanda kawsamushqa. Chaymi noqanchiqkunapis rinchiqllapa kawsamuq. ²² Chayshina Adamba karu willkanguna kashpam, yumbayninchiq wañunchiq. Piru Jisukristupi kriyishpaqam, paypa wambranshina kashpa, wañushqanchiqmanda rinchiqllapa kawsamuq. ²³ Piru Tayta Dyusmi munan kada wañuqkuna urdiinnimbi kawsamunambaq. Chaymi Jisusta puntata kawsachimurqan, yumbay wañuqkunamanda payqa achka kusichapa punta partinshina kanambaq. Chaymandaqam Jisukristu sylumanda shamuptin, paypi kriyiqkunapis wañushqanchiqmanda kawsamushpa, chay achka kusichashina rinchiqllapa kaq. ²⁴ Chaymi kay pacha ushyakanambaq kaptinqa, Jisukristu shamushpa, tukuy laya kamachikuq dyablukunata, awturdarkunata rin binsiq. Chayshina binsishpaqam, Tayta Dyusta tukuy imata rin intrigaq, payna kamachinambaq. ²⁵ Piru Taytanman intrigakunangamanmi, Jisukristuqa tukuy imata rin kamachiq, chay ch'iqliqkunata sarru sarru rurashpashina binsinangaman. ²⁶ Chayshina binsishpaqam, wañushqanchiqmanda rin kawsachiwaqninchiq, amana nunka wañunanchiqllapa. ²⁷ Chaqa Tayta Dyusqam Jisusta ancha pudirniyuqta rurashqa, tukuy imata kamachinambaq. Chaymi Tayta Dyusqa tukuy ima kaqkunata rin kamachiq, Churin Jisusta kasunannllapa. Piru Dyuspa Santu Librumbi chayshina nishqanqam mana munanchu niyta: "Tayta Dyuspismi Churin Jisusta rin kasuq", nishpaqa. ²⁸ Ashwanmi Tayta Dyusqa rin kamachikuq, tukuy ima Jisukristuta kasunambaq. Chaymandaqam Jisusqa, Tayta Dyuspa Churin kashpa, Taytanda tukuy imapi rin kasuq. Chayshinam tukuy imapi Tayta Dyuslla rin kamachikuqqa.

²⁹ Chayraykum yach'anchiqllapa: Yumbay wañuqkunam rin kawsamuq, nishpa. Chaqa wañuqkuna mana kawsamuptinqa, ¿imapaqmi balinman wakinguna shutikunannllapa chay wañushqakunapaq? [Nuta: *Kinsapch'i Dyuspi wakin kriyiqkuna manaraq shutikushpachu wañurqan. Chaymi suq kriyiq masinguna paykunapa rrimplasun shutikurqanllapa.*] ³⁰ Chayri wañushqanchiqmanda mana kawsamunanchiq kaptinqa, ¿imapaqmi balin ancha padisishpa Dyuspaq yach'achikunanchiq? ³¹ Chaqa tukuy diya ch'iqliwaqkunam munanllapa wanchiwayta. Piru ancham kushikuni, yach'ashpa: Qamkunash Siñurninchiq Jisukristupi allita yuyakushpa kawsaykangillapa, nishpa. ³² Chaymi Ifisu llaqtapi chay ch'iqliwaqkunaqa

saqra kita animalkunashina ancha padisichiwarqan. Piru wañuqkuna mana kawsamanun kaptinqach'i, yanya padisishqa kayman, ¿manachu? Mas allich'i kanman kawsashpa, tukuy layata mikunanchiq, upyananchiq, bwina bidata pasananchiq: "Qayam rinchiq wañuq", nishpa. (Piru wañuqkunaqam allipta rinllapa kawsamuq.)

³³ Chayri ama dijakayllapachu, chay ingañakuqkuna ingañashunanaq. Chaqa runakuna nishqanshina: Mana allin runakunawan purishpaqam, paykunashina rinchiqllapa kawsaq. ³⁴ Chayri jallitana yuyashpa, allita rurayllapa! ¡Amar uchata rurashpaqa kawsayllapachu! Chaqa wakinnikiqam Tayta Dyuspiqa mana alliptachu yuyakungillapa. Chaymi chayshinaqa niykillapa, qamkuna Dyuspi mana yuyakuqkuna penqakushpa, "ancha uchayuqmi kani", ninaykillapa.

Wañukunam kayshina rin kawsamuq

³⁵ Kinsapch'i qamkuna kayshina tapuwangiman: "Wañushqakunaqa, ¿imashinaraq kawsunqa? Kawsamushpaqa, ¿ima laya kwirpuyuqraq kanqallapa?" nishpa. ³⁶ Chayshina tapuwashpaqam, ancha tuntukuna kangimanllapa. Manchu suq simillata tarpuptikiqa, manana simillallachu kidan. Ashwanmi chay simillamandaqa wiñanna suq atun planta. Piru chayshina wiñaptinmi, chay simillaqa ismushpa chinganna. ³⁷ Chayshinam chay triguta ichu suq laya simillata tarpuptinchiqqa, chay plantataqa mana tarpunchiqchu; ashwanmi simillatalla tarpunchiqqa. ³⁸ Chaqa chay simillata tarpuptinchiqqam, Tayta Dyuslla wiñachin pay munashqanshina. Mayqan laya simillata tarpuptinchiqpismi, chay similla wiñashqan plantandalla wiñachin.

³⁹ Piru kay pachapi tukuy ima kawsaqgam mana igwalchu. Chaqa runakunaqam suq laya kwirpuyuq kanchiqllapa; animalkunaqam suq laya kwirpuyuqkuna, pishqokunapismi suq laya kwirpuyuqkuna, piskadupismi suq laya kwirpuyuq. ⁴⁰ Chayshinallam sylipi tiyaqkuna kay pachapi tiyaqkunawanqa mana igwalchu kwirpungunaqa. Chaqa sylipi tiyaqkunaqam suq laya shumaq kwirpuyuqkuna kanchiqllapa. ⁴¹ Rupayqam mana llipyanchu killashinaqa. Killapismi mana llipyanchu lusirushinaqa. Yumbay lusirupismi mana llipyanchu suq layatallaqa.

⁴² Chayshinallam noqanchiqkunapis rinchiqllapa kaq. Wañuptinchiqqam kay kwirpunchiqta allpapi pambawaptinchiqqa, chay simillashina ismushpa, allpapaqna rin tikrakaq. Piru wañushqanchiqmada kawsamushpaqam, suq laya kwirpuyuqna kashpa, manana nunka rinchiqllapachu wañuq. ⁴³ Chaqa wañuptinchiqqam, kay qeshayalintu kwirpunchiqta pambanllapa. Piru kawsamushpaqam, suq mushuq shumaq kwirpuyuqna kashpa, ancha kushikushunllapa. Wañuptinchiqqam kay mana jwirsayuq kwirpunchiqta pambanllapa. Piru kawsamushpaqam, ancha jwirsayuq kwirpuyuqna rinchiqllapa kaq. ⁴⁴ Kay aychamanda kaq kwirpunchiqtam rinllapa pambaq. Chaymandaqam Dyuspa Santu Ispiritun suq laya kwirputa rin qowaqninchiq, anaq sylupina kawsananchiqllapa. Chaqa kay pachapi kawsananchiqqam aychamanda kwirpuyuq kanchiqllapa. Piru sylipi kawsananchiqqam suq laya kwirpuyuq rinchiqllapa kaq.

⁴⁵ Dyuspa Santu Librumbim nin: "Tayta Dyusmi chay punta runa Adanda allpamanda rurashpa, kawsachirqan", nishpa.* Piru Jisukristum mushuq Adanshina kashpa, Santu Ispiritunwan kawsachiwanchiq. ⁴⁶ Puntatam aychamanda kwirpuyuq nasinchiqllapa. Chaymandaqam mushuq laya kwirpuyuq, mushuq Ispirituyuq rinchiqllapa nasiriq, sylipi

* 15:45 Génesis 2.7

kawsananchiqqa. ⁴⁷ Tayta Dyusmi chay punta runa Adanda allpamanda rurraqan, kay allpapi kawsanambaq. Chaymandaqam Siñurninchiq Jisukristu syilumanda shamurqan kay pachaman, mushuq Adanshina kanambaq. ⁴⁸ Tukuy runakunaqam Adamba karu willkanguna kashpa, Adanshina kay allpamanda kanchiqllapa. Piru Jisuspi kriyishpaqam, payshina syilumanda rinchiqllapa kaq. ⁴⁹ Kay pachapi nasishpaqam, Adanshina allpamanda kwirpuyuq kanchiqllapa. Piru suq diya kawsamushpam, Jisukristushina syilumanda kwirpuyuq rinchiqllapa kaq.

⁵⁰ Chaymi kriyiq masitakuna, munani kayta nishuylapata: Kay wañuq kwirpunchiqwanqam mana atinchiqllapachu Dyuswan kawsaytaqa. Chaqa kay kwirpunchiqqam das ushyakan. Piru Dyusqam mana nunka ushyakan-qachu. ⁵¹ Manaraq pipis yach'ashqandam munani nishuylapata: Manam yumbayninchiqqa rinchiqllapachu wañuq. Piru Jisukristum yumbay paypi kriyikunata mushuq kwirputa rin qowaqchinchiq. ⁵² ultimu kurnitata waqachiptin. Chaqa chay kurnitata waqachiptinqam, Jisuspi kriyiq wañuqkunaqa das rinllapa kawsamuq, amana nunka wañurinanllapa. Chay urasllam paypi yumbay kriyiq kawsaqtapis das rin qoq mushuq kwirputa. ⁵³ Chaqa wañuq kwirpuyuq kaptinchiqmi, payqa rin kambyawaqninchiq, mana nunka wañuq kwirpuyuq kananchiqllapa.

⁵⁴ Kay wañuq kwirpunchiqta dijashpam, mushuq laya kwirpu mana nunka wañuqta rinchiqllapa ch'askiq. Chay tyimpupim, rinna kumpliq Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: "Tayta Dyus wañuya chin-gachiptinmi, manana nunka rinchiqllapachu wañuq", nishpa.* ⁵⁵ Dyuspa Santu Librumbiqam nimbis: "Wañuyaqta ama manchashunchu. Ama nimapaqpis llakishunchu: Rini wañuq", nishpaqa.* ⁵⁶ Muysispa liyningu-nata mana kasushqanchiqraykum ancha uchayuq kanchiqllapa. Chaymi wañunchiqllapa. ⁵⁷ Piru Siñurninchiq Jisukristu wañushqanraykum, Tayta Dyusqa dyabluta binsishpa, uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq. Chayri paytaqa ancha paglikushunllapa.

⁵⁸ Chayraykur kuyashqay masitakuna, Siñurninchiq Jisuspi yuyakushpa, mana shaykuq tukuy diya paypaq mastा trabajashunllapa. Chaqa allitam yach'anchiqllapa: Siñurninchiq Jisusmi rin yanapawaqninchiq, ama yanqa imatapis paypaq rurananchiqllapa, nishpa.

16

Pablum kurintinukunata animachirqan ufrindananllapa, kriyiq masingu-nata yanapananllapa

¹ Mayá, kananqa yuyashunllapa chay mana nimayuq kriyiq masinchiqkunapaq, ufrindata surqonanchiqllapa. Noqaqam chay prubinsya Galasyapa llaqtangunapi tandakaq kriyiq masinchiqkunata nishqa kani: "Kayshinar chay ufrindata surqoyllapa", nishpa. Chayshinar qamkunapis chay ufrindata surqoyllapa. ² Chayri kada simana ganashqaykimanda suq partita akrayllapa, tukuy dumingu ufrindanaykillapa. Chaymandaqam noqa qamkunaman ch'ayamuptiqa, manana nisisaryuchu kanqa chay ufrindata tandanaykillapa. ³ Allin kriyiq masinchiqkunata akrayllapa, chay ufrindakunata Jirusalinman apananllapa. Noqaqam qamkunaman ch'ayashpaq, chay akrashqaykunata rini qoq kartakunata, Jirusalin-imbi tiyaq kriyiq masinchiqkunaman apananllapa chay tandashqayki ufrindakunata. ⁴ Ichu mas alli kaptin, noqapis rinaypaq Jirusalinmanqam, paykunaqa noqawan pulla rinqallapa.

Pablum yuyarqan Kurintu llaqtaman riyta

⁵ Qamkunaman shamuqshinaqam puntata rini watukuq chay prubinsya Masiduñapi tiyakunata. Chayshina watukushpaqam, chay Kurintu llaqtaykiman ch'ayamushaq. ⁶ Kinsapch'i chay llaqtaykillapapi qamkunawan suq tyimpupaq kidashaq. Paqtar tukuy chay tamya tyimputa chay llaqtaykipi qamkunawan pasashaq. Chayshina qamkunawan kidaptiyimi, atingimanllapa imitawan yanapawayta, suq llaqtakunaman rinay-paq. ⁷ Piru Tayta Dyus munaptinqam, ancha munani qamkunawan kidaya suq tyimpupaq. Chaqa manam munanichu pasaqshinalla yumbaynikita rikashuytaqa. ⁸ Piru kay diyakunaqam kay Ifisu llaqtapilla rini kidaq chay Pintikustis fyista diyakaman. ⁹ Chaqa kay llaqtapi achka runakuna kuntrawaptimbismi, Tayta Dyusqa ancha yanapawaykan, achka runakunata yach'achinaypaq, Jisuspi kriyinambaqlapa.

¹⁰ Masanchiq Timutiyu qamkunaman shamuptinqa, shumaqta ch'ayachiylapa, ama nimapaq llakishpa qamkunawan kushikunambaq. Chaqa paypismi noqashina Siñurninchiqpa shumaq nutisyanda yach'achikun. ¹¹ Chayri ama ni mayqannikipis disprisyaylapachu. Ashwan yanapayllapa, kushikushpa noqaman kutimunambaq. Chaqa noqaqam wakin kriyiq masinchiqkunawan kaypi pulla Timutiyuta shuyaykanillapa.

¹² Noqaqam masanchiq Apulusta ancha rrugashqa kani, chay kriyiq masinchiqkunawan qamkunaman shamunan watukushuq. Piru kay diyakunaqam manaraq munanchu shamuya. Paqtar lugarnin kaptin, suq tyimpumanda rin shamuq.

Pablum dispidikarqan

¹³ Allita kwidakashpa, ama disanimakashpachu, Jisuspi allita yuyakuylapa. Ama nimatapis manchashpachu, ashwan ancha jwirti runakuna kayllapa, Dyusta kasunaykillapa. ¹⁴ Allita kuyanakushpar, tukuy imata rurayllapa.

¹⁵ Misitakuna, qamkunaqam yach'angillapa: Kay Akaya prubinskyapi manaraq ni pi Jisuspi kriyiptinllapam, masanchiq Istifanaslla tukuy aylunwan Jisuspi puntata kriyishqallapa. Chayshina kriyishpaqam, kriyiq masinchiqkunata ancha yanapashpa kawsanllapa. ¹⁶ Chaymi munani, qamkunapis chay laya yanapashuqkunata allita kasunaykillapa, Tayta Dyuspaq trabajashqanrayku.

¹⁷ Ancham kushikunipis chay masanchiq Istifanas, masanchiq Furtunatu, masanchiq Akaykuwan watukuwashqanrayku. Chaqa yumbay qamkuna mana atiptikillapa shamuytapismi, chay kimsa masanchiqkuna rrimplasuykillapa shamushqallapa watukuwaq. ¹⁸ Paykunaqam qamkunata animachishushpa, noqatapis ancha animachiwashqa, Tayta Dyuspi ancha allita yuyakunaypaq. Chayri chay laya masanchiqkunata ancha alabashunllapa.

¹⁹ Kay prubinskyi Asyapa llaqtanganapi tandakaq kriyiq masinchiqkunam qamkunata napaykushungi. Masanchiq Akilaspismi warmin Prisilawan napaykushungi. Paykunapa wasimbi tandakaq kriyiq masinchiqkunapismi Jisuspa shutimbi napaykushungi. ²⁰ Tukuy kaypi kaq kriyiq masinchiqpis qamkunata napaykushungi. Chayshina qamkunapis tandanakushpaqa, suqwan suqwan ancha rrispitankushpa, muchanakushpa napaykunakuy.

²¹ Kay partitallam noqa Pablu kikiy makiywan iskibrishpa napaykuykilapa.

²² Piru mayqan runa Siñurninchiq Jisukristuta mana nimatapis kuyaptinqar, chay runataqa dyabluta intrigashun, kastigadu kashpa, chinganambaq.

¡Siñurninchiq Jisukristu shamunqa!

²³ Ancham mañakuni, Siñurninchiq Jisukristu qamkunata yanapashu-nan. ²⁴ Kriyiq masitakuna, Jisukristupi kriyishqanchiqraykum ancha kuyashushpa, kay kartata kach'amuni.
(Kaytallam iskibriykillapa.) Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM SUQ KARTATA KACH'ARIRQAN KURINTU LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (2 KURINTYUS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishunllapa chay punta parti Rru-manusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pikunamanmi iskibrirqan kay librutaga? Iskibrirqanmi Kurintu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Liyishun punta parti 1 Kurintyusta, masta yach'ananchiq kurintinukunapaq. Liyishun Ichus 18.1-18, yach'ananchiq Pablu Kurintupi rurashqambaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaga? Pabluqam chay punta kartata Kurintuman kach'ashpa, kurintinu kriyiq masingunata anyarqan, Dyusta mana allita kasushpa, suq ancha uchayuqta dijaptinllapa tandakanambaq paykunawan. Paykunamatam nirqambis: "Dasmi rini shamuq qamkunata watukushuq", nishpa. Piru payqam mana daschu rishqa kargan watukuqqa. Ashwanimi suq lugarkunapiraq kidarqan yach'achikuq. Piru kurintinu kriyiq masingunapaq llakishpa, Tituta kach'arqan, paykunataqa watukushpa, yach'anambaq: Imashinam kawsaykan, nishpa. Chaymandaqam Titu Kurintumanda kutimushpaqa, Pabluuta nirqan: "Kurintupi kriyiq masinchikunkaqa shumaqta kasushushpa, chay ucha rurashqanganapaq malayakushpa, wakin prublimakunata allichashqallapa. Piru kanraqmwi wakin kuntrashuqkuna. Ninllapam: 'Pabluqam mana lijitimu apustulchu. Payqam tukuy imayuq munashpa kayta yach'achiwanchiq'", nishpa.

Chayshina Titu niptinmi, Pabluqa kay kartata kach'arqan kayshina kuanashpa: "Ancham kushikuni kasuwaptikillapa. Kananqam dasna rini shamuq watukushuqllapa. Qamkunam ch'ayashpapam, chay kuntekunata ancha rini anyaq. Chaqa Tayta Dyusmi allipta num-brawashqa, apustulnин kashpa, qamkunata kwidashunaqpaq", nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Kur 1.1-2.11 niwanchiqllapa, imarayku Pablu mana daschu kurintinukunaman shamushqambaq. Nimbismi chay kastigashqan uchayuqta pirdunananllapa.

2 Kur 2.12-6.18 niwanchiq, ancha ūnakashpapis ama disanimakananchiq ni uchata rurananchiq.

2 Kur 7.1-16 niwanchiq Pablu kurintinu kriyiq masingunapaq ancha llakishqambaq. Piru Titu niptinmi: "Chay prublimakunamatam allichashqallapa", nishpa, Pablu ancha kushikurqan.

2 Kur 8.1-9.15 niwanchiq, kushikushpa ufrindanchiqa qonanchiq.

2 Kur 10.1-13.13 niwanchiq Pablu lijitimu apustul kashqambaq.

Pablum Kurintu llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata napaykurqan

1 Kuyashqay kriyiq masitakuna, noqa Pablum masanchiq Timutiyuwan kay kartata kach'amunillapa qamkuna Kurintu llaqtapi tandakaq kriyiq masiykunaman, chay prubinsayki Akayapi tiyaq yumbay kriyiq masinchikunkamambis. Chaqa Tayta Dyus munaptin apustulnин kanaypaqmi, Jisukristu akrawashqa, paypaq yach'achikunaypaq. **2** Chaymi Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristuman mañakuni, tukuy imapi qamkunata yana-pashunan, ama nimata manchashpa, ashwan kushikushpa kawsanaykil-lapa.

Ñakaptinchiqmi Tayta Dyus kunswilawanchiq

³ Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusta alabashunllapa. Chaqa payqam ancha llakipawaqninchiq, tukuy imapi kunswilawanchiq.
⁴ Chayshinam tukuy ima ñakashqanchiqpi ancha kunswilawanchiq, noqanchiqkunapis suqkunata atinanchiq kunswilayta, Tayta Dyus kunswilawashqanchiqshina. ⁵ Chaqa Jisukristushina ancha padisiptinchiqmi, payqa ancha animachiwanchiq, ama llakinanchiqllapa.
⁶ Chaymi noqaykunaqa ancha ñakanillapa, qamkunata animachishunay, Jisuspi yuyakushpa washadu kanaykillapa. Chaqa Tayta Dyus noqaykunata kunswilawaptinmi, atinillapa qamkunatapis kunswilashuyta. Chaymi qamkunapis noqaykunashina ñakashhpapis, atingillapa agwantayta. ⁷ Chaqa allita yach'anillapa: Qamkunapis noqaykunashina ñakaptikillapam, Tayta Dyusqa noqaykunashina rin kunswilashuqlapa.

⁸ Kuyashqay masitakuna, munanillapam allita yach'anaykillapa prubinsya Asyapi ancha ñakashqaypaq. Chaqa chay ñakaykunataqam mana atirqayllapachu agwantayta. Chaymi manana yuyarqayllapachu kawsaytaqa. ⁹ Ashwanmi yuyarqayllapa: Kananqam rinchiq wañuq, nishpa. Piru chayshinaqam ñakarqayllapa yach'akunaypaq, Tayta Dyuspi mas allita yuyakunaypaq: Paymi wañushqakunata kawsachimun, nishpa, ama noqaykuna kikiyti yuyakunayllapa. ¹⁰⁻¹¹ Wañunaypaqna kaptiyllapapismi, Tayta Dyusqa washawarqan, ama wañunayllapa. Kanangaman washawaykanllapa. Chaymi paypi ancha yuyakunillapa: Qamkuna achka kriyiq masinchiqkunawan payman noqaykunapaq mañakuptikim, rin washawaqlapa, ama wanchiwananllapa, nishpa. Chayshina noqaykunata yanapawaptinmi, ancha achka qamkuna ringillapa pagikuq Tayta Dyusta.

Kaykunarykum Pabluga manaraq atirqanchu shamuya Kurintumanqa

¹² Ancha kushikushpam niykillapa: Dyus yanapawaptinmi, kay mundupi allitalla rurashpa, mana nimata pakashpachu, kawsashqallapa kani. Piru qamkunawanqam mas shumaqta kawsashqallapa kani. Chaymi mana nimata penqakushpachu, ancha kushikuni. Piru manam noqaykunapa yuyayniyanllachu chayshinaqa kawsashqallapa kani. Ashwanmi Tayta Dyus yanapawaptin, chayshinaqa kawsashqallapa kani. ¹³⁻¹⁴ Yumbay kartaykunapim atishqaykaman klarituta iskibrishqa kani, mana nimatapis pakashpachu. Piru chay iki kartaymandaqam mana yumbaytachu intyindishqallapa kangı. Paqtar kay kartapi yumbay kaqta qamkuna allita intyindingiman, Siñurninchiq Jisus shamuptin, noqapaq kushikunaykillapa. Chayshinam noqapaq qamkunapaq ancha rini kushikuq.

¹⁵⁻¹⁶ Chaymi noqaga yuyarqay Masiduña prubinsyaman riqshina puntata qamkunaman shamuya watukushuq. Yuyarqaypismi kutimuqshina watukurishuq, ishkay bwiltasta pulla kushikunanchiq, qamkuna yanapawanayki, prubinsya Judiyaman rinaypaq, nishpa. ¹⁷ Piru chaymandaqam mas allita yuyashpa, manana shamurqaychu qamkunamanqa. Kinsapch'i chaypaq yuyangillapa: Pablum ufrisikushqanda mana kumplinchu. Jisuspi mana kriyiqkunashinam "arí", nishpaqa, mana ruranchu, nishpa. Manam chayshinachu. ¹⁸ Tayta Dyusmi allita yach'an: Pablum "Ari" nishpa, mana yach'arqanchu: Manam rinichu riq, nishpaqa. Chaymi Dyusqa noqapaq tistiguy. ¹⁹ Chaqa Tayta Dyuspa Churin Jisukristum mana ishkay yuyayniyuq kashpa, tukuy ima nishqanda allipta kumplin. Chay Jisuspaqlam noqa, Timutiyu, Silbanuwan yach'achiykllapa. ²⁰ Kanan Tayta Dyusqam ufrisiwashqanchiqllapa, tukuy imapi yanapawananchiq. Chaymandaqam Churin Jisukristu chay ufrisiwashqanchiqta kumpliyan.

Chaymi Jisukristu yanapawaptinchiq, Tayta Dyusta ancha alabanchiqllapa: "Chayshina kanqa", nishpa. ²¹ Chay kikin Tayta Dyusmi noqaykunata, qamkunatapis yanapawashqa kanchiqllapa, Jisukristupa kananchiq, paypi mas allita yuyakunanchiq. ²² Chaymi Santo Ispiritunda qowashqa kanchiq suq siñaltashina, shunqonchiqpi tiyanambaq. Chaymi yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi tukuy ima ufrisiwashqanchiqta rin qowaqninchiq, nishpa.

²³ Tayta Dyusqam allita yach'an: Imaraykum Pabluk manaraq shamushqachu Kurintu llaqtamanqa, nishpa. Chaqa manam munarqaychu anyashuylapata ni llakichishuya chay mana allikunata rurashqaykirayku. Kanan Tayta Dyusmi yach'an allip kaqtalla nishushqayta. Chaymi niykillapa: Mana allip kaqta nishuptiyqa, Tayta Dyus kastigawanqa, nishpa. ²⁴ Piru qamkunaqam Jisuspi allita kriiykangillapa. Chaymi mana munanichu kamachishuya: "Kayshina kriiyyllapa", nishpaqa. Ashwanmi chay Kurintu llaqtaykiman munani riyta, qamkunata animachishuq, masta kushikushpa kawsanaykillapa.

2

¹ Chayraykum manaraq munarqaychu kutimuya qamkunaman, ama llakichishunaypaq. ² Chaqa chayshina noqa qamkunata llakichishup-tiyqa, ¿pitaq noqataqa kushichiwanman? Qamkunallam chaypi kangi, kushichiwanaykiqa. ³ Chaymi manaraq shamushpa, chay punta kartaypi anyashurqaqlapa, allita káwsashpa kushichiwanayki. Chaqa manam mu-narqaychu shamuya, qamkunaraykullakinaypaq. Ashwanmi yuyakurqay: Dyusta kasuptinllapam, rini kushikuq. Chayshina kushikuptiym, payku-napis rinllapa kushikuq, nishpa. ⁴ Chaymi ancha llakiwan malaganayashpa, waqashpa, chay punta kartata qamkunata iskibrishurqaq. Manam munar-qaychu qamkuna llakinaykipaq. Ashwanmi iskibrishurqaqqqa, qamkuna yach'anayki: Pablum ancha kuyawanchiqllapa, nishpa.

Chay uchayuq runata pirdunayllapa

⁵ Chay uchayuq runaqam malaganayachiwashqa. Piru yumbay qamku-nata masta malaganayachishushqaqa. Piru manam ninichu: "Ancham dañachiwashqa kanchiq", nishpaqa. Chaqa manam munanichu ancha achkata anyaytaqa. ⁶ Chay uchayuqtaqam ancha anyashpa, manana di-jangillapachu qamkunawan tandakananga. Piru uchangunata dijaptinqam, amana mastaqa kastigayllapachu. ⁷ Ashwan kananqa pirdunashpa, kushichiyllapa, ama ancha llakishpa disanimakanan. ⁸ Chayraykum rru-gaykillapa, chay masaykillapata yanapanayki, allita yach'anan: Alliptam kuyawanllapa, nishpa.

⁹ Chay punta kartatam qamkunata iskibrishurqaq kunashushpa, chay runata kastiganaykillapa, chayshina yach'anaypaq: ¿Chay nishqaytachu allita rinllapa kasuwaq ichu mana? nishpa. ¹⁰ Chaqa qamkuna mayqan uchayuqta pirdunaptikiqam, noqapis ancha rrispitashushpa, payta pir-dunani Jisukristupa shutimbi. ¹¹ Chayshinam pirdunani, dyablu munashqanda ama rurananchiqllapa. Chaqa ancha allitam yach'anchiqllapa: Chay dyablu achka laya trampakunata ruran ingañawananchiq, nishpa.

Pablum Truwas llaqtapi kashpa, kayshina ancha padisirqan

¹² Noqaqam rirqay Truwas llaqtaman, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuq. Chaymi chay llaqtaman ch'ayaptiyqa, Tayta Dyus ancha yanapawarqan, ancha achka truwasinukunata yach'achinaypaq.

¹³ Chayshina achka runata, warmita yach'achishpapismi, mana atirqaychu kushikuyta, kriyiq masinchiq Tituta mana tarishqayrayku. Chaymi chay

Truwaspi tiyaqkunamanda dispidikashpa, prubinsya Masiduñaman rirqay, Tituta maskaq.

Jisukristum yanapawanchiq, dyabluta binsinanchiqllapa

¹⁴ Piru Tayta Dyusmi noqaykunata ancha yanapawanllapa, dyabluta binsishpa, Washadurninchiq Jisukristupaq yach'achikunaypaq. Chaqa Jisuspa chay shumaq nutisyandaqam suq ancha mishki mutkinatashina apaykanillapa tukuy nasyungunaman. Chaymi Tayta Dyusta ancha pagiku-nillapa. ¹⁵ Kanan Jisukristupi kriyiptyllapam yanapawanllapa, Tayta Dyuspaq mishki mutkinashina kanayllapa. Chayshina yanapawashpam, kach'awanllapa chay washakanan kaqkunaman, chay chinganan kaqku-namambis, Jisuspaq yach'achikunay. ¹⁶ Chay chinganan kaqkunapaqqam wañushqa kwirpu ash'naqshina kanillapa. Piru washakanan kaqkuna-paqqam ancha mishki kawsachikuq mutkinashina kanillapa. Piru Tayta Dyus mana yanapaptinqam, mana ni pipis atinmanchu chay shumaq nutisyanda allita yach'achikuya. ¹⁷ (Piru paymi ancha yanapawanllapa.) Chaymi noqaykunaqa mana chay wakin yach'achikuqkunashinaqa kanillapachu. Ashwanmi mana nima qellaya munashpachu, chay shumaq nutisyata dibaldilla yach'achikunillapa. Chaymi Tayta Dyus noqaykunata kach'amuwaptin, paypa ñawpambi kawsashpa, Jisukristupaq allip kaqtalla yach'achikunillapa.

3

Kayshinam Dyuspa mushuq tratun

¹ Kinsapch'i qamkunaqa chay nishushqaypaq yuyangillapa: Paykuna kikinllam suq kutinda alabakanllapa, nishpa. Manam chayshinachu. Chaqa wakin yach'achikuqkunam ancha munanllapa kriyiq masinchicqu-namanda kartakunata surqoya: "Kay kartata apamuqmi Dyuspaq allita yach'achikun", ninanllapa. Piru noqaykunapaqqam mana nisisaryuchu runakuna kartakunata qowanallapaqa. ² Chaqa noqaykuna qamkunata puntata Jisuspaq yach'achishuptiymi, paypi allipta kriyirqaykillapa, „manachu? Chaymi qamkuna kikiki noqaykunapa kartaykunashina kangillapa, yumbay runakuna yach'anamba: Pablu paywan yach'achikuqkunam Dyuspaq lijitu yach'achikuqkuna, nishpa. ³ Chaqa Jisukristum yanapawashqa, shunqoykillapapi paypa nutisyanda iskibrinayshina. Chaymi yumbay runakuna rikashushpa yach'anllapa: Paykunaqam kikin Jisuspa kartanshina, nishpa. Piru Jisusqam mana tintawanchu qamkunapiqa iskibrishqa, rumikunapi iskibrishqanshinaqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritunwan shunqoykillapapi iskibrishqqa.

⁴ Tayta Dyuspim ancha yuyakunillapa: Paymi Jisukristuwan ancha rin yanapawaqllapa, nishpa. ⁵ Chaqa noqaykunallaqam mana nimatapis atiy-manllapachu rurayta. Ashwanmi Tayta Dyus yanapawanllapa, pay mu-nashqanda allita ruranayllapa. ⁶ Chayshinam Tayta Dyus yanapawanllapa, paypa mushuq tratunda atinayllapa yach'achikuya. Piru manam chay punta iskibrishqa liykunatashinachu rurashqaqa. Chaqa chay punta iskibrishqa liykunata mana kasuptinchiqqam, chingananchiqna karqanchiqlapa. Piru kananqam Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, tukuy tyimpu kawsananchiq.

⁷ Chay punta liykunataqam rumi tablakunapishina iskibrishqa kar-qan. Muysis chay liykunata ch'askiptinqam, qaqlanqa suq tyimpupaq ancha llipyargan. Chaymi chay llaqta masin isrraylinukunaqa mana atirqanllapachu qaqlandaqa chapayta. Chaymandaqam chay qaqlanqa allimanda allimanda manana llipyarqanchu. Chayshinam Muysis

chay mana washawaqchinchiq liykunata ch'askishpa, ancha llipyarqan. ⁸ Piru Dyuspa Santu Ispiritun masta llipyashpa, chay mushuq tratuta apamushpa, yach'achiwanchiq. ⁹ Chay punta liykunam ancha shumitaq kashpapis, mana atirqanllapachu washawayninchiqta. Ashwanmi chay liykunawan kundinadu kidarqanchiq chingananchiqllapa, mana kumplichqanchiqrayku. Piru Jisukristu washawashqanchiqqam chay liykunamandaqa mas shumitaq. ¹⁰ Kanan chay punta liykuna shumitaq kaptimbismi, Jisus rurashqanqa masta balin. ¹¹ Chaqa chay punta liykuna ancha shumaq kashpapismi, ashla tyimpupaqla karqan. Manam tukuy tyimpupaqchu. Piru Jisukristu rurashqanqam tukuy tyimpupaq kashpa, mas shumitaq.

¹² Chaymi Jisukristu rurashqambi yuyakushpa, mana nimatapis manchashpachu, chay mushuq tratupaq yach'achikuni. ¹³ Piru noqaykunaqam mana chay Muysisshinachu yach'achikuniqa. Manchu Muysisqa qaqllanda suq trapuwan pambarqan, llaqta masin isrraylinukuna chay qaqlan llipyaq chingaykaptin, ama rikananllapa.* ¹⁴ Piru chay unay isrraylinukunaqam mana atirqanllapachu intyindiyta chay punta liykunataqa, yuyayninguna suq trapuwan pambadushina kaptin. Kananganmanmi paykunaqa chay liykunata liyishpapis, manaraq atinllapachu intyindiyta. Piru Jisukristullam chay traputashina yuyaynimanda atin ashuchiyyta, atinanllapa intyindiytaqa. ¹⁵ Chaymi Muysispa liyuningunata kanangaman liyishpaqa, yuyayningunaqa suq trapuwan pambadushina. ¹⁶ Piru suq runa Siñurninchiqpi kriyiptinqam, chay yuyayningunaqa manana pambadushinachu. Ashwanmi atinna intyindiyta Tayta Dyus nishqandaqa. ¹⁷ Chay palabra "Siñurninchiqmí" chay birsikulipi munan niyta Dyuspa Santu Ispiritun, nishpa. Kanan Dyuspa Santu Ispiritun mayqan runapi, warmipi kashpaqam, uchakunamanda washawanchiq, libri kananchiqllapa.

¹⁸ Chaymi Dyuspa Santu Ispiritun yanapawaptinchiq, atinchiqllapan aallita intyindiyta Dyus nishqanda. Chaqa yuyayninchiqqam manana pambadushinachu. Ashwanmi ancha llipyaq Siñurninchiqta rikashpa, suq ispijushina noqanchiqkunapis llipyanchiq. Chaqa chayshina payta rikaptinchiqqam, Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, diyapi diyapi mas shumaqta rurashpa Jisukristushina kawsananchiqllapa.

4

¹ Tayta Dyusmi ancha llakipawashpa, akrawashqallapa, pay nishqanda yach'achikunayllapa. Chayraykum mana nunka disanimakashpachu ² ni ingañakushpachu ni Tayta Dyus nishqanda kambyashpachu, allip kaqtalla yach'achikunillapa. Chaymi yumbay riggsiwaqkunaqa aallita yach'anllapa: Paykunaqam Dyuspaq allipta yach'achikunllapa, nishpa. Chaymi mana nimatapis munanillapachu ruraya chay pakadu penqakuypaq mana baliq kusaskunataqa. Chaqa yach'anchiqmi: Tayta Dyusmi rikawaykanchiq, nishpa. ³ Piru infyirnuman riykaqkunam mana intyindinllapachu Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuptiyllapa. ⁴ Chaqa paykunam Jisukristupi mana munaptinllapa kriyiyta, kay mundupi kamachikuq dyablu ingañashpa, yuyayningunata suq trapuwan pambahqashina, suq sarkushina yuyayningunapi kanambaq. Chayraykum mana atinllapachu intyindiyta Jisuspa ancha shumaq nutisyandaqa. Chay shumaq nutisyanyqam yach'achiwanchiq: Llipaykaq Jisukristum kikin Tayta Dyusshinalla, nishpa. ⁵ Chaymi noqaykuna yuyashqaytaqa mana yach'achikunichu, (noqaykunata sigiwanaykillapa.) Ashwanmi

* ^{3:13} Éxodo 34.29-35

noqaykunaqa yach'achikuni, Siñurninchiq Jisukristuta kasunaykillapa. Chaqa noqaykuna Jisusta anchá kuyashpam, qamkunapa kriyaduykishina kanillapa yanapashunaypaq. ⁶ Chaqa Tayta Dyusmi kay pachata rurashpa, Kamachirqan achikchakunambaq. Chayshinallam pay kikinqa shungonchiqkunata achikcharqan intyindinanchiq: Paypa llipyayninda Churin Jisukristupa qaqlambi llipyachishqa, nishpa.

Jisuspi yuyakushpa kawsashunllapa

⁷ Jisuspa shumaq nutisyanganam anchá balin achka qellayshina. Piru chay shumaq nutisyanda yach'achikuqqam allpamanda das pakikaq mangashinalla kanillapa. Chayraykum noqaykunallaqa mana atinillapachu runakunata Dyuspi kriyichiyta. Piru Tayta Dyus pudirniñwan yanapawaptinmi, achka runakuna, warmikuna paypi kriyishqallapa. ⁸ Chaymi anchá padisishpapis, Dyusta sirbinillapa. Mana yach'ashpa: ¿Imatam rini ruraq? nishpapismi, mana disanimakanichu. ⁹ Runakuna noqaykunata anchá padisichiaptinmi, Tayta Dyusqa mana dijawanllapachu. Runakuna pachaman bulawaptinllapam, mana wañunillapachu. ¹⁰ Maymambis rip-tiyllapa Jisuspaq yach'achikugmi, kutin kutin munashqallapa wanchiwaylapata, Jisusta wanchishqanllapashina. Piru Tayta Dyus washawaptinmi, achka rikawaqkuna intyindishqallapa: Jisukristum paykunapi kawsashpa, anchá yanapan, nishpa. ¹¹ Noqaykunaganam listu kanillapa ima diyapis wañunayllapa Jisuspaq yach'achikushqayrayku. Chaqa ancham munanillapa chay rikawaqkuna intyindinanllapa: Jisuspa Santu Ispiritun paykunapi kawsashpam, tukuy imapi yanapaykan, Dyuspaqla kawsananllapa, nishpa. ¹² Chayshina munaptinllapa wanchiwaytapismi, qamkunata yach'achiyykillapa, washadu kashpa, tukuy tyimpu Dyuswan kawsanaykil-lapa.

¹³ Dyuspa Santu Librumbim suq runa kayshina iskibrishqa: "Noqaqam Tayta Dyuspi kriyirqay. Chaymi payman mañakurqay", nishpa. Chay iskibrishqan runa kriyishqanshinam noqaykunapis kriyishpa, Dyusman mañakunillapa. ¹⁴ Kanan yach'anchiqpismi: Tayta Dyusmi Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa. Chayshinallam Jisuspi kriyiqkunatapis rin kawsachiwaqchinchiq, paywan pulla sylipi kawsananchiqllapa, nishpa. ¹⁵ Chayshinam padisishqallapa kani, washadu kanaykillapa. Chaqa Tayta Dyus anchá achka runata, warmita washaptinmi, paykunapis Dyustaga pagikushpa, rinllapa aduraq, anchá allin kashqanrayku.

¹⁶ Awnki kay bidapi kwirpuyllapa byijuyaptimbismi, ispirituyllapapi diyapi diyapi Jisuspi mas allita yuyakuykanillapa, mana nimatapis disanimakashpachu. ¹⁷ Chaqa kay bidapi padisiptinchiqqam, chaykunaqa das pasan. Piru Jisuspaq padisiptinchiqqam, payqa rin apawaqchinchiq syluman, chaypi kushikushpa, llipyashpa, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. ¹⁸ (Chayri anchá padisishpapis, ama llakishunllapachu.) Ashwanri Dyuspa sylunda manaraq rikashpapis, chaypaq yuyashpa kawsashunllapa. Amar kawsashunchu kay mundupa imanguanapaq yuyashpaqa. Chaqa tukuy kay rikashqanchiqkunaqam mana duranqachu. Piru sylipi manaraq rikashqanchiqqam tukuy tyimpupaq rin duraq.

5

¹ Allitam yach'anchiqllapa: Kay kwirpunchiqqam suq mana duraq chugllashina kashpa, das rin ushyakaq, nishpa. Piru Tayta Dyusqam wañushqanchiqmanda rin kawsachiwaqchinchiq, suq mana ushyakaq mushuq kwirpuyuq kananchiqllapa. Chay mushuq wasinchiq layaqam mana runakuna rurashqanchu. Ashwanmi Tayta Dyus kikin rurashqa,

anaq sylupi tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. ² Piru kay pachapiqam wañunanchiqkaman ancha llakinchiq, munashpa syluman rihta, chay mushuq kwirpunchiqta ch'askinanchiqllapa. ³ Chaqa chay mushuq kwirpunchiqqam suq mushuq mudanashina rin kaq. Chaymi chay mushuq kwirpuyuqna kashpaqa, manana suq kwirpumanda lluqshishqa almashinachu rinchiqllapa kaq. ⁴ Piru kay kwirpunchiqpi padisishpaqam, ancha munanchiq mushuq kwirpuyuq kayta. Piru manam munanchiqchu wañuya. Ashwanmi munanchiq shamunan Jisukristu, manaraq wañuptinchiqllapa, chayshina mushuq laya kwirpunchiqta qowananchiq, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. ⁵ Chaqa Tayta Dyus kikinmi rurawashqa kanchiq, suq bidapi tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. Chaymi Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, allita yach'ananchiq: Mushuq kwirputam rin qowaqrinchiq, nishpa.

⁶ Chaymi mana nimatapis manchashpachu, Tayta Dyuspi ancha yuyakunchiqllapa. Chaqa yach'ananchiqllapa: Kay kwirpunchiqwanlla kawsashpaqam, manaraq atinchiqchu sylupi kawsayta Siñurninchiq Jisuswanqa, nishpa. ⁷ Kanan Dyuspa wasindaqam manaraq rikanchiq. Piru paypi yuyakushpam, allita yach'anillapa: Ancha shumaqmi rin kaq, paywan kawsananchiq, nishpa. ⁸ Chaymi paypi allita yuyakunillapa: Mas allim kanman kay kwirpuuta dijanaypaq, Siñurninchiqman rishpa, paywan kawsanaypaq, nishpa. ⁹ Chaymi kay pachapi kawsashpa ichu syluman rishpaqa, ancha munanillapa Siñurninchiq Jisukristuta kushichiya. ¹⁰ Chaqa suq diyam payqa yumbay runakunata rin qayawaqninchiq, paypa ñawpanman rinanchiqllapa, jusgawananchiq. Kay bidapi allita kawsashqa kaptinchiqqam, rin alabawaqninchiq. Piru mana allita kawsashqa kaptinchiqqam, rin kastigawaqninchiq.

Jisukristum yanapawanchiq, allyananchiqllapa Tayta Dyuswan

¹¹ Chaymi yach'ashpa: Siñurninchiqmi tukuy ima rurashqaypaq rin jusbawaq, rishpa, payta ancha rrispitashpa, kasunillapa. Chayraykum yumbay runata, warmita animachinillapa, Jisuspi yuyakushpa kawsanallapa. Chaqa Tayta Dyusmi tukuy ima yuyashqayta yach'an. Paqtar qamkunapis allita yach'angillapa: Pablum Dyusta sirbin, nishpa. ¹² Piru mana munashpa alabakaytam, chaykunataqa niykillapa. Ashwanmi munani noqarayku kushikushpa, chay rimawaq runakunata ninaykillapa: "Pablum allip kaqtalla yach'achiwashqa kanchiq", nishpa. Chaqa chay laya runakunaqam ancha alabakashpa ninllapa: "Pablumandam mas kamachikuq kanillapa", nishpa. Piru manam intyindinllapachu: Mastam balin tukuy shunqo Jisusta kuyananchiq, nishpaqa. ¹³ Chaqa chay runakuna noqapaq niptinllapa: "Pabluzqam luku", niptimbismi, noqapaq "lukuyani" Tayta Dyusta kushichinaypaq. Piru suqkunapaq allin yuyayniyuq kaptiyqam, chayshina allin yuyayniyuq kani, qamkunata allita yach'achishunaypaq.

¹⁴⁻¹⁵ Chaqa noqaykunaqam allita yach'anillapa: Jisukristum ancha kuyawaqninchiq, yumbay noqanchiqkunapaq wañurqan, washawananchiq, nishpa. Chaymi Jisukristu wañushpa kawsamushqan-shina, noqanchiqkunapis paypi kriyishpa, uchanchiqkunata dijashpa, kawsamushqashina kanchiq. Chaymi manana munashqayllapata rurashpachu, ashwanmi Dyus munashqanda rurashpa kawsanillapa.

¹⁶ Piru manaraq Jisukristupi kriyishpaqam, runa masinchiqkunapaq, Jisukristupaqpis chay mana kriyiqkunashina yuyarqayllapa. Piru Jisuspi kriyishpaqam, manana paypaqqa chay mana kriyiqkunashinaqa yuyanilla-pachu. ¹⁷ Chaymi Jisukristupi kriyishpaqa, mushuq runa, mushuq warmina

kanchiqllapa. Chaqa chay unay mana baliq kusaskunata dijashpaqam, kananqa mushuq bidayuqna kanchiqllapa.

¹⁸ Jisukristu wañushqanraykum, Taytan Dyusqa yanapawarqanchiq, paywan alliyananchiq. Kanan mingawarqanchiqmi, yumbay runa masinchiqkunata yanapananchiq, paykunapis Tayta Dyuswan alliyanambaq.

¹⁹ Chayshina Jisukristu wañuptinmi, Taytan Dyusqa uchanchiqmanda pir-dunawaqninchiq, yanapawarqanchiq, paywan alliyananchiqllapa. Chay-mandaqam mingawarqanchiq, yumbay runata warmita Dyus rurashqanda yach'achinanchiq, paykunapis kriyishpa, Tayta Dyuswan alliyananllapa.

²⁰ Chayshinam noqaykunata kach'amuwashqa, Jisukristupa rrimplasun yach'achikunaypaq. Chaymi noqaykuna qamkunata rrugashuptiyqa, Jisukristu kikin alabis qamkunata rrugashuykangi, Tayta Dyuswan alliyanaykillapa. ²¹ Chaqa Jisukristuqam mana nima uchayuqchu karqan. Piru noqanchiqkuna uchayuq kashqanchiqraykum, Tayta Dyusqa Jisusta kastigarrqan suq runa uchayuqtashina, amana noqanchiqkunata kasti-gawananchiq. Ashwanmi Jisukristupi kriyiptinchiqqa, Tayta Dyus riqsi-wanchiq mana nima uchayuqkunapaq.

6

¹ Noqaykunaqam Tayta Dyuspaq yach'achikuqkuna kashpa rrugaykilapa, ama paypi yanqa shimikiwanlara kriyinaykillapa. Ashwan dijayllapa, ancha allin Tayta Dyus yanapashunambaq, paypi allipta kriyinaykillapa.

² Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin:
Yanapakunay tyimpupi mañawaptikim, uyashushqa kani. Washakunay tyimpupim yanapashushqa kani, nishpa.*

Chayri allita uyawayllapa: ¡Kananqam Tayta Dyus yanapawananchiq tyimpu, washawananchiq tyimpu! nishpa.

³ Chaymi noqaykunaqa mana ni pitapis dañachishpachu yach'achikuni, ama ni pipis chay yach'achikushqayta disprisyanaambaq. ⁴ Chaymi padisishpa, ichu mana nimay kaptin, ichu ancha trabajus kaptimbis, tukuy imata munanillapa agwantayta, yumbay rikawaqkuna ýach'anana llapa: Tayta Dyustam allipta kasuykanllapa, nishpa. ⁵ Chaqa kuntrawaqku-nam maqawashpa, asutiwashpa, karsilawashqallapa. Kanan mayninqam shayku shayku Dyuspaq trabajashpa, mana puñushpachu ni mikushpachu, mallaqla padisishqallapa kani.

⁶ Chayshina padisishpapismi, allita rurashpa, Dyus nishqanda yach'akushpa, piñachiwaq runakunata agwantashpa, yumbaywan shumaqta kawsashqallapa kani. Kanan Dyuspa Santu Ispiritur yanapawaptinmi, yumbay runata, warmita allipta kuyashpa, ⁷ allip kaqtalla yach'achikunillapa. Chaqa Tayta Dyus pudirinwan ancha yanapawaptinmi, allita atinillapa rurayta. Chayshina shumaqta kawsashpaqam, kuntrawaqkunata, dyablutapis atinillapa binsiyta. Paykunamandaqam atinillapa washakayta. ⁸ Wakin runakunaqam alabawanllapa. Wakingunaqam anyawani llapa. Wakin runakunapaqqam shumaq nutisayuq kanillapa. Wakingunapaqqam mana allin famayuqchu kanillapa. Kanan noqaykuna mana nima llullata niptiypismi, wakingunaqa rimanllapa: "Llullakushpam yach'achikunllapa", nishpa. ⁹ Wakingunaqam mana munanlapachu riqsiwayta. Piru Tayta Dyusqam noqaykunata allita riqsiwan. Kanan yaqqa wañushpapismi kawsaykanillaparaq. Chaqa kuntrawaqkunaqam ancha kastigawashhpapis, mana wanchiwashqallapachu. ¹⁰ Llakishpapismi, kushikushpa

* **6:2** Isaías 49:8

kawsanillapa. Ancha pubri kashpapismi, suqkunata yach'achinillapa, paykunapis Jisuspi kriyishpa, tukuy imayuqshina kanambaqlapa. Chaqa mana nimayuq kashpapismi, Jisuspi kriyishpaqa, tukuy imayuqshina kanillapa.

¹¹ Kurintinu kriyiq masitakuna, tukuy shunqoywanmi ancha kuyaykilapa. Chaymi mana nimata pakashpachu, tukuy ima yuyashqayta kay kartaypi iskibriykillapa. ¹² Chaqa nishushqayshinám tukuy shunqoywan ancha kuyaykillapa. Piru qamkunaqam mana noqaykunataqa chayshinachu kuyawangillapa. ¹³ Chaymi noqaqa qamkunapa taytaykishina kashpa, ancha rrugaykillapa, noqa kuyashushqayshina tukuy shunqo kuyawanaykilapa.

Dyuspa adurana wasinmi kanchiqllapa

¹⁴ Kuyashqay masitakuna, Jisuspi mana kriyiqkunawanqa ama kasaraylapachu ni tratuta rurayllapachu. (Chayshina rurashpaqam, suq tu ruwan suq burrua wanguykaqshina kangiman.) Chaqa manam balinchu suq allin runaqa yanapanan suq uchayuq runata, maluta ruranambaq. Chayshinallam punchawpis tutapwanqa mana atimanchu tandakayta. ¹⁵ Chayshinallam Jisukristupis mana atinchu suq yuyaylla kayta dyabluwanqa. Chayshinallam Jisuspi kriyiqkunapis chay mana kriyiqkunawanqa mana atinchu suq yuyaylla kayta. ¹⁶ Noqanchiqkunaqam Tayta Dyuspa adurana wasin kanchiqllapa. Chaymi mana balinchu amitu layakunata aduranaanchiqa. Chayraykum Tayta Dyusqa Santu Librumbi nin: Noqaqam paykunawan kawsashpa, pulla purishaq. Noqaqam Tayta Dyus-nin kashaq. Paykunaqam noqapa wambraykuna rinllapa kaq, nishpa.*

¹⁷ Chaymandaqam Tayta Dyusqa kayshinapis nirqan: Chay uchayuqkunapa ch'awpinmanda ashushpa, akrakayllapa. Amar nimatapis chay mana baliq kaqkunataqa rurayllapachu. Chayshina allita ruraptikillapam, noqaqa shumaqta ch'askishqaykillapa.*

¹⁸ Chayshinam noqaqa Taytaykillapa kashaq. Qamkunaqam wambraykuna ringillapa kaq. Chayshinam nin ancha pudirniyuq Tayta Dyus.

7

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, Tayta Dyusmi chayshina noqanchiqkunata ufrisiwashqa kanchiq ancha yanapanawananchi. Chayri kwirpunchiqta allita sujitalshpa, ama nima uchata rurashunchu, limpyu shunqoyuq kananchiqllapa. Chayri Tayta Dyusta ancha rrispitashepa, payman allita intrigakashun, pay munashqanda rurashpa kawsananchi.

Pablum ancha kushikurqan, kurintinu kriyiq masinguna payta kasushqan-rayku

² Yumbay qamkunatam rrugaykillapa, tukuy shunqo kuyawanaykipaq. Chaqa manam ni pitapis dañachishqachu kani, ni pitapis uchata rurachishqachu kani. Manam ni qamkunata ingañashushqachu kani. ³ Mana munashpachu kundinashuytam, tukuy kaykunata iskibriykillapa. Chay punta bwilta iskibrishepa nishushqayshinallam, tukuy shunqo ancha kuyaykillapa. Chayshinallam kawsashpa wañushpapis, rinchiqlapa kuyanakuq. ⁴ Chayshina qamkunapi yuyakushpam, ancha kushikuni. Chaymi padidishepapis, noqaqa ancha animakashpa, kushikuni.

⁵ Prubinsya Masiduñaman ch'ayashqay diyamandapacham, achka prublimakuna kashqanrayku, mana atirqayllapachu samayta. Chaqa achka

runakunam kuntrawarqanllapa. Chaymi shunqoyllapapiqa mancharqayllapa. ⁶ Piru Tayta Dyus disanimadukunata animachiqmi masanchiq Tituta qamkunamanda noqaykunaman apamushpa, ancha animachiwarqan. ⁷ Piru manam payraykullachu kushikuni. Ashwanmi kushikuniqa Titu parlachiwaptin: "Kurintinukunam ancha animachiwashqa", nishpa. Chaqa payqam niwarqan: "Kurintinukunam ancha munanllapa rikashuyta. Ancham llakinllapa chay anyashqaykipaq. Chaymi ancha munanllapa alliyayta qamwan", niwashpa. Chayshina parlachiwaptinmi, ashwan masta kushikushqa kani.

⁸ Chaymi kananqa manana llakinichu chay punta kartata iskibrishushhqaypaqqa. (Chaqa llakichishushhpapismi, chay kartawayan yanapashurqaqlapa, mas shumaqta kawsanaykillapa.) Piru qamkunata llakichishushpaqam, noqapis ancha llakirqay. ⁹ Piru chay llakishqaymandaqam kananqa kushikunina. Manam kushikunichu qamkuna malagana kashqaykiraykuqa. Ashwanmi kushikuniqa chay uchaykunata dijaspa, Tayta Dyustana kasuptikillapa. Chaymi noqaga mana dañachishurqaqchu. (Ashwanmi yanapashurqaqlapa, Tayta Dyuswan alliyanaykillapa.) ¹⁰ Chaqa mana allikunata ruraptinchiqqam, Tayta Dyusqa yanapawanchiq, syntishpa ninanchiq: Ancha uchayuqmi kani, nishpa. Chayshina syntishpa Dyusman mañakuptinchiqqam, payqa yumban uchanchiqmada pirdunawaqninchiq, washawanchiqllapa. Piru Jisuspi mana kriyiqkuna kay mundupa kusasningunapaq llakishpaqam, rinllapa chingaç. ¹¹ Piru qamkunaqa chay uchayuq runapaq yach'ashpaqam, ancha llakishpa, Dyus munashqanshina rurärqaykillapa. Chaqa chay uchayuqraykum qamkunaqa piñakushpa, mancharqaykillapa: Payraykum Tayta Dyus rin kastigawaqninchiq, nishpa. Chaymi chay runataqa kastigashpa, noqata munashpa rikawayta, tukuy ima rurashqaykipaq qamkunaqa abisawarqayki. Chaymi mana uchayuqchu kangillapa chay runa rurashqambaq. ¹² Piru kay kartataqam mana iskibrishurqaqchu chay dañachikuq runaraykuchu, ni chay dañachishqanraykuchu. Ashwanmi iskibrishurqaq, qamkuna Dyuspa ñawpambi intyindinaykillapa: Pablutam ancha kuyanchiqllapa, nishpa. ¹³ Chaymi chayshina qamkuna kuyawaptiki, ancha kushikushqa kani.

Piru mastam kushikushqa kani, rikashpa masanchiq Tituta ancha kushikuykaptin. Chaqa yumbay qamkunam paytaqa ancha animachirqayki, chayshina kushikunana. ¹⁴ Chay masanchiq Titu manaraq qamkunaman shamuptinmi, paytaqa willashqa karqay: "Chay Kurintipi tiyaqkunaqam ancha allita ruraykanllapa", nishpa. Chaymandaqam qamkunamanda kutimushpaqa, niwarqan: "Alliptam niwashqa kangi chay kurintinukunapaq", nishpa. Chaymi ancha kushikushqa kani. Chaqa qamkunata allip kaqtalla nishushqayshinam, paytapis allip kaqtalla nishqa kani. ¹⁵ Kanangam Tituqa ancha kasushqaykita yuyashpa, masta kuyashungillapa. Chaqa qamkunaqam ancha umildina kashpa, payta ancha rrispitashpa, shumaqta ch'ayachirqaykillapa. ¹⁶ Chayshina kaptikillapam, noqa kushikushpa, qamkunapi ancha yuyakuni.

8

Ancha allita ufrindashunllapa

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, kanangam munani nishuylapata prubinsya Masiduñapi Tayta Dyus kriyiq masinchiqkunata ancha yanapashqambaq. ² Paykunaqam ancha padisishpapis, kushikushpa

kawsaykanllapa. Ancha pubri kashpapismi, kapuqkunashina ufrindanda achkata qoshqallapa.³ Noqa kikiymi rikashqa kani, kushikushpa ufrindanda Tayta Dyusta qoptinllapa. Chaqa tukuy ima qaqqinmandam atishqanda mas achkata qoshqallapa.⁴ Chay Masiduñamanda kaqkunam ancha rrugawarqanllapa, dijanayllapa, paykuna ufrindanda qonanllapa chay mana nimayuq kriyiq masinchikunapaq.⁵ Piru manaraq ufrindanda qoshpam, puntata paykuna kikin intrigakarqan Siñurninchiq Jisusman, noqaykunamambis: "Qamkunata kasushushpam, Dyus munashqanshina kawsashaqlalla", nishpa.

⁶ Chaymi Tituta rrugashqallapa kani, qamkunaman shamushpa, yanapashushpa, chay ufridaykillapata tandanambaq. Chaqa payqam unaymandapacha chayshina tandaykan.⁷ Kanan qamkunaqam tukuy imata ancha allita ruraykangillapa. Jisuspim ancha allita yuyakuykangillapa. Tayta Dyus nishqanda allita yach'ashpam, shumaqta yach'achikungillapa. Ancha animakashpam, Tayta Dyusta tukuy imapi sirbiykangillapa. Noqaykunatam allita kuyawangillapa. Chayshinallar suqkunatapis kuyashpa, chay ufridaykita ancha allita qoyllapa.

⁸ Piru manam kamachiykichu, ufridaykillapata qonaykiqa. Ashwanmi munani yach'anaykillapa chay wakin kriyiq masinchikunka ancha animakashpa ufrindashqambaq, yach'anayllapa: ¿Qamkunapischu paykunashina suqkunata allipta kuyangillapa ichu mana? nishpa.⁹ Chaqa qamkunam yach'angillapa: Ancha allin Siñurninchiq Jisukristum tukuy imayuq kashpapis, kuyawaqchinchiq, suq runa ancha pubrishina kay pachaman shamurqan washawananchiq. Chayshinam pubripaq tikrakarqan, qamkuna tukuy imayuqshina kanaykillapa.

¹⁰ Chaymi byinnikipaq munani kunashuylapata chay ufridaykipaq. Allim kanman ushyanaykillapa qayna wata qallarishqaykita. Manchu qamkunaqa qayna wata ancha animakashpa, yumbay kriyiq masinchimanda puntata munarqaykillapa ufridaykita qoya.¹¹ Chayri chayshina animakashpa, chay qallarishqayki ufridaykita mana shaykuq qoyllapa luki kaqta.¹² Chaqa suq runa, warmi kushikushpa luki kaqta qoptinqam, Tayta Dyusqa kushikushpa ch'askin. Payqam mana kamachiwanchiqchu ufrindananchiq, mana kaptinqa.

¹³ Noqaqam mana munanichu suqkunata yanapashpa, paykunamanda mas pubri kanaykillapa.¹⁴ Ashwanmi munani yumbay yanapanakushpa, ama pipis ancha pubri kananchiqllapa. Chayri chay mana nimayuq kriyiq masinchikunata kay tyimpupi qamkuna yanapayllapa. Paqtar suq tyimpupi imaykillapa faltashuptin, paykunanataq qamkunata yanapashunqal-lapa. Chayshina suqchinchiq suqchinchiq yanapanakushpam, mana ni pipis padisinchiqmanchu.¹⁵ Chaymi Tayta Dyusqa Santo Librumbi nin: "Suq runa achka mikunata tandaptimbismi, mana subrarqanchu. Suq runa ashla mikunata tandaptimbismi, mana faltarqanchu", nishpa.*

Pablum nirqan: "Titum rin riq Kurintuman" nishpa

¹⁶ Tayta Dyusmi Tituta animachishqa, noqa qamkunata kuyashushqayshina, paypis kuyashunanllapa. Chaymi Tayta Dyusta ancha pagikuni.¹⁷ Chaqa Tituqam nishqayta kasuwashpa, ancha munashqa qamkunata yanapashuya. Chaymi payqa manaraq pipis animachiptin, gustunmandalla rin shamuq watukushuqlalla.

* **8:15** Éxodo 16.18

¹⁸ Titupa pullanmi suq ancha allin kriyiq masinchiqta kach'amunillapa qamkunaman. Payqam Jisuspa shumaq nutisyanda allita yach'achikun, uyaqkuna washadu kanambaq. Chaymi yumbay kriyiq masinchiqkuna paypaq ancha shumaqta parlanllapa. ¹⁹ Chayraykum achka kriyiq masinchiqkuna payta numbrushqa, noqaykunawan apanambaq chay ufrindanllapata, chay pubri kriyiq masinchiqkunata yanapananchiq. Chayta rikashpam, ancha achka runakuna Siñurninchiqta rin alabaq. Chayshinam qamkunapaq rinllapa yach'aq: Allibmi ancha munanllapa suqkunata yanapayta, nishpa. ²⁰ Chaymi kay achka ufrindata apashpaqa, ancha allita kwidaykanillapa, ama ni pipis yuyanambaq: Pablum chay ufrindata paypaqla apaykan, nishpa. (Chayraykum chay ancha allin kriyiq masinchiqkuna pullay rinqal-lapa.) ²¹ Chaqa Dyuspa ñawpambi, yumbay runakunapa ñawpambipismi tukuy imata allitalla munanillapa rurayta.

²² Chaymi chay kriyiq masinchiqkunapa pullan suq kriyiq masinchiqtapis kach'amunillapa. Paytam achka kutinda rikashqallapa kani, kriyiq masinchiqkunata ancha kuyashpa yanapaptin. Payqam ancha yuyakun qamkunapi. ²³ Piru mayqan tapushuptin: “Pim Tituqa?” nishpa, kayshina niyllapa: “Tituqam masanchiq Pabluya yach'achikuq masin. Pabluwanmi trabajan yanapawashpallapa”, nishpa. Ichu tapushuptin: “Titupa pullan puriqkuna-naqa ñipikunam?” nishpa, niyllapa: “Paykunaqam kriyiq masinchiqkunama kach'amushqanguna. Chaqa paykuna ancha shumaqta puriptinmi, suqkuna rikashpa, Jisukristupi munanllapa kriyiyta”, nishpa. ²⁴ Chayri paykunata allipta kuyashpa, shumaqta yanapayllapa, yumbay kriyiq masinchiqkuna yach'anallapa: Pabluqam mana yanqachu alabashqa chay Kurintupi tiyaqkunataqa, nishpa.

9

Kushikushpa ufrindanchiqta qoshunllapa

¹ Qamkunaqam yach'angillapa allita ufrindayta, kriyiq masinchiqkunata yanapanaykillapa. Chaymi manana nisisaryuchu mushuqmanda kay kartaypi qamkunata kunarishunayaq ufrindanaykiqa. ² Chaqa allitam yach'an: Qamkunaqam tukuy shunqo munangillapa ufrindaykita qoyta, nishpa. Chaymi prubinsya Masiduñamanda kaq kriyiq masinchiqkunata parlachishqqa kani:

—Prubinsya Akayapa Kurintu llaqtambi tiyaqkunam suq watana ancha animadu kashqallapa, ufrindanda qonanllapa, nishpa.

Chaymi kay prubinsya Masiduñapi achka tiyaqkunapis ancha animakashqallapa, ufrindanda qonanllapa. ³ Piru chayshina parlachishpapismi, ashliita manchanı: Kinsapch'i manaraq ufrindaykita qoykangillapachu, nishpa. Chayraykum kay kimsa kriyiq masinchiqkunata kach'amunillapa, qamkunata yanapashunan, yumbay ufrindaykita tandanaykillapa. Chayshina tandaptikillapam, mana pipis atinmanchu niwayta: “Yaqqam alabashqa kangi chay kurintinukunata”, nishpaqa. ⁴ Chaqa ancham yuyakushqallapa kani qamkunapi. Chayri kwidawkish kay prubinsya Masiduñamanda kaqkuna noqapa pullay shamuptin watukushuqllapa, tarishungiman manaraq ufrindaykita tandaptikillapa. Chayshina manaraq tandaptikiqam, ancha penqakuyumanllapa. Piru qamkunaqam masta penqakungiman. ⁵ Chaymi noqaykuna manaraq shamushspa, kay kimsa kriyiq masinchiqkunata kach'amuni, chay ufrisishqayki ufrindaykita yanapashunambaq tandaq. Chaymi paykuna qamkunata yanapashuptin tandaytaqa, noqaykuna shamushspaqa,

tandadu ufrindatana tarishaqllapa. Chaypinam yumbay rikashuqkuna yach'anqallapa: Chay Kurintupi tiyaqkunaqam tukuy shunqo ufrindanda qoshqallapa, Pablo mana apuraptinllapa, nishpa.

⁶ Yumbay qamkunaqar kayta yuyayllapa: Suq runa ashlatalla tarpukuspaqam, ashlatalla kusichakumbis. Chayshinallam suq runa achkata tarpukuspaqa, achkata kusichakumbis. ⁷ Chayri allita yuyashpa, kushikushpa ufrindanchiqta qoshun. Amar qoshunchu llakiqshinaqa ichu mayqan apurawaptinchiq. Chaqa Tayta Dyusqam ancha kuyan chay kushikushpa qoqkunata. ⁸ Payqam ancha pudirniyuq kashpa, achka laya kusaskunata atin qoshuya, ama nima faltashunambaq, ashwan kushikushpa, suqkunatana atinaykillapa yanapayta. ⁹ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin:

Chay yanapakuq runa mana nimayuqkunata achkata optinmi, Tayta Dyusqa mana nunka rinchu qonqaq paytaqa, nishpa.*

¹⁰ Chay tarpuquq runakunatam Tayta Dyusqa simillanda qon. Miku-nanchiqtapismi paylla qowanchiqllapa. Chayshinallam payqa qamkunata rin yanapashuq, tukuy imayki achkayanambaq, chay pubrikunata masta yanapanayki. ¹¹ Chayshinam Tayta Dyusqa ancha rin yanapashuqlapa, qamkunapis achka imayuq kashpa, atinaykillapa suqkunata yanapayta. Chay tandashqayki ufrindata apaptiyllapaqam, chay pubrikunaga ch'askishpa, Tayta Dyusta ancha rinllapa pagikuq. ¹² Chaqa chayshina chay pubri kriyiq masinchiqkunata qoshpaqam, ancha yanapangillapa ama padisinambaqlapa. Chayshinam paykunata animachiykangi, Tayta Dyusta ancha pagikunanllapa. ¹³ Chaymi paykunaqa ufrindaykillapata ch'askishpa, yach'anqallapa: Chay kurintinu kriyiq masinchiqkunaqam Jisukristupa shumaq nutisyanda allipta kriyishpa kasuykanllapa, nishpa. Paykunatashina achka kriyiq masinchiqkunata qamkuna yanapaptikim, Tayta Dyusta ancha rinllapa alabaq. ¹⁴ Chayshinam Tayta Dyus ancha rin yanapashuqlapa, ufrindaykita qonaykillapa. Chayshina ufrindaptikillapa pam, chay ch'askiqliqkunata ancha kuyashushpa, Tayta Dyusman rinllapa mañakuq, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq.

¹⁵ ¡Pagikushun Tayta Dyusta! (Chaqa dijarqanmi sapalan Churin no-qanchiqkunapaq wañunambaq.) Piru manam atinchiqchu intyindiya: ¿Imaraykum chayshina ancha yanapawarqanchiq? nishpa. ¡Chayri payta ancha alabashunllapa!

10

Pablum Jisukristupa lijitimu apustulnir

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, Siñurninchiq Jisukristum mana nimatapis wapuyashpachu, ancha shumaqta kuyawashqa kanchiq. (Chayshinallam noqapis kuyashushpa, munani qamkunata yanapashuya.) Piru wakin-nikiqam disprisyawashpa, rimawangillapa: "Chay Pabluqam noqanchiqkunawan kashpaqa, ancha umildishina shumaqta parlachiwanchiq. Piru rishpaqam, ancha wapupaq tikrakashpa, ancha anyawanchiqllapa kartangunapi", nishpa. ² Chaymi noqa Pablo ancha rrugaykillapa, allita kasuwanayki, qamkunaman shamushpa, ama nimatapis anyashunayllapa. Piru wakin-nikiqam ningillapa: "Chay Pablum Jisuspi mana kriyikunashina pay munashqandalla ruraykan", nishpa. Chaymi qamkunaman shamushpaqa, listu kani chay rimawaqkunata ancha jwirtita anyanappaq. ³ Noqaykunaqam runakunalla kanillapa. Piru mayqan kuntrawaqwanqam

* 9:9 Salmo 112.9

mana pilyanillapachu chay mana kriyikunashinaqa. ⁴ Chaqa manam binsinillapachu runakunapa armangunawanqa. Ashwanmi Tayta Dyus ancha yanapawanllapa, paypa armangunawan pilyashpa, binsinayllapa asta chay ancha pudirniyuq kuntrawaqkunata. ⁵ Chaqa chay palanganu kuntrawaqkunam mana munanillapachu ni pipis Tayta Dyuspi kriyinambaq. Piru chay rimawaqkunatam uyarachishpa, runa masinchikunata yach'achinillapa, Jisukristuta kasushpa, pay munashqanshina yuyananol-lapa. ⁶ Chayraykum qamkunaman shamushpa, rinillapa yanapashuq, Jis-usta mas allita kasunaykillapa. Piru yumbay mana kasukuqtaqam (Dyuspa pudirninwan) rinillapa kastigaq.

⁷ Qamkunaqam chapangillapa sawa kwirpu ima laya kashqandalla. Kanan suq runa yuyaptin: Jisukristupam kani, nishpaqa, allita intyindinqa: Pabluipismi Jisukristupa, nishpa. ⁸ Chaqa wakinnikiqam noqapaq ningillapa: Pabluqam suq alabakaq runa, nishpa. Piru manam nimat-apis penqakunichu. Ashwanmi allita yach'an: Jisukristum nogata num-brawashqa, kamachikuq apustulnин kashpa, qamkunata rikashunaypaq, paypi mas allita yuyakunaykillapa. Manam numbrawashqachu, qamku-nata dañachishunayqa. ⁹ Chayri kartaykunata liyishpaqa, ama yuyaylla-pachu: Pablum munan manchachiwayta, nishpaqa.

¹⁰ Piru wakinnikiqam ningillapa: "Pabluqam kartangunapilla ancha jwirtita anyawanchiqllapa. Piru noqanchiqkunawan kashpaqam, ancha kubardi karqan. Manam yaqqa atirqanchu rimayta yach'achiwananchiqqa", nishpa. ¹¹ Chayri chay laya rimaqqa kayshina allita yach'ayllapa: Pablu karu llaqtapi kashpam, kaykunata iskibrishpa kach'amun. Chaymanda kutimushpaqam, kay kartambi nishqanshinalla rin ruraq, nishpa.

¹² Noqaykunaqam mana alabakanichu yumbay chay alabakaq yach'achikuqshinaqa. Chaqa paykunaqam paykunapuralla alabanakushpa ninllapa: "Chay suq yach'achikuqmandam mas allita ruraykani", nishpa. Chayshina yuyashpaqam, mana nimatapis yach'anllapachu.

¹³ Piru noqaykunaqam mana chayshinachu rinillapa alabakaq suq yach'achikuqkuna rurashqambaaqqa. Chaqa Tayta Dyusmi noqaykunata kamachiwashqa, achka nasyungunaman rinayllapa yach'achikuq. Chayshinam ch'ayamurqayllapa Kurintuman, qamkunata yach'achishunayllapa. ¹⁴ Chaqa manaraq ni pipis yach'achishuptinmi, puntata noqaykuna Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achishurqaqlapa, paypi kriyinaykillapa. Chaymi maski yumbay runakunamanda mas dirichuyuq kanillapa kunashunayllapa.

¹⁵ Nishushqayshinam mana rinillapachu alabakaq suqkuna rurashqambaaqqa. Ashwanmi Tayta Dyus niwashqanshinalla ruraykanillapa, Jisukristupi mas allita kriyinaykillapa. Chaqa chayshina kriyiptikillapam, mas allita qamkunata atinillapa yach'achishuyta.

¹⁶ Chayshina allita yach'achishushpaqam, munanillapa riyta mas karu llaqtakunaman, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq. Piru manam munanillapachu riyta chay suqkuna yach'achikushqan llaqtakunamanqa. Chaqa manam munanillapachu alabakayta suq yach'achikuqkuna rurashqambaaqqa. ¹⁷ Ashwanmi Dyuspa Santu Librun nishqanshina noqapis nini: "Mayqan runa, warmi amá alabakashpachu, Siñurninchiqta alabangallapa", nishpa.* ¹⁸ Chaqa Tayta Dyusqam mana kushikunchu, suq runa ichu suq warmi alabakaptinqa. Ashwanmi payqa kushikun payta alabaqkunapaq.

11

Chay apustul tukuqkunata ama kriyiyllapachu

¹ [Nuta: *Pablu Dyuspa apustulnин kashpapismi, mana munarqanchu al-abakayta. Lukismi chay apustul tukuqkunaqa alabakashpa, nirqanllapa: "Pabluqam mana Dyuspa lijitimu apustulninchu", nishpa. Chaymi kay partita iskibrirqan.*] Kananqam ancha rrugaykillapa, chay tuntu apustul tukuqkunashina alabakaptiy, qamkuna agwantawanayki. ² Chaqa Tayta Dyusschina kuyashushpam, noqqa mana munanichu, chay apustul tukuqkunata kriyishpa, Jisukristumanda akrakanaykiqa. Ashwanmi ancha munani qamkunata apashuyta Jisukristuman suq mana uchayuq dunsilla chinatashina. Chaymi allita kwidaykillapa, ama nima uchayuq kashpa, Jisuswanlla kasaranaykishina. ³ Piru ancham manchanı, dyablu qamkunata ingañashunan, chay punta warni Ibata chay kulibrawan ingañashqanshina, Jisukristuta amana tutuky shunqo kuyanaykillapa. ⁴ Chaqa chay apustul tukuqkuna Jisuspaq suq laya duktrinata yach'achishuptinmi, qamkunata das kriyingillapa. Piru Dyuspa Santu Ispiritunda ch'askishpaqa, ¿imapaqtaq chay suq laya ispiritutana munangillapa ch'askiriyta? Jisuspa shumaq nutisyanda yach'akushpaqa, ¿imapaqtaq suq laya nutisyata munangillapa yach'akuriytaqa?

⁵ Noqaqam allita yach'ani: Chay ancha kamachikuq apustul tukuqkunaqam noqamandaqa mana mas yach'ayniyuqchu, nishpa.

⁶ Chaqa mana allita atishpa rimaytapismi, allita intyindini Jisukristu yach'achikushqanda. Chaymi shumaqta qamkunata yach'achishuptiy, allita yach'angillapa: Pablum ancha yach'ayniyuq, nishpa.

⁷ Manchu noqa qamkunawan ancha umildi kashpa, yumbaynikita dibaldilla Dyuspà shumaq nutisyanda yach'achishurqaq. Chayshinam rurarqay, yach'anaykillapa: Pablum ancha rrispitawanchiq, nishpa. Chayshina rurashpaqachu, ¿maluta rurashqa kani? Manám. ⁸ Chaqa suq kriyiq masinchiqkunamanda ufrindangunata ch'askishpaqam, paykunata qoch'iykaymanshina, dibaldilla qamkunata yach'achishunaypaq. ⁹ Kanan qamkunawan kashpa imay faltawaptingam, mana nimata qamkunataqa mañashurqaqchu. Ashwanmi chay prubinsya Masiduñamanda ch'ayamuq kriyiq masinchiqkuna ima faltawaqta qowashqallapa. Chayshinallam mana nimatapis rinichu mañashuqlapa. ¹⁰ Chaqa Jisukristupa shutimbim allipta niykillapa: Chay prubinsyayki Akayapi yumbay tiyäqmadaqam mana ni pipis atinqachu uyarachiwayta, kayshina kushikushpa niptiy: "Dibaldillam qamkunata yach'achishushqa kani", nishpa. ¹¹ Piru chayshina nishuptyllapaqa, ama yuyayllapachu: Pabluqam mana kuyawanchiqchu, nishpaqa. Chaqa Tayta Dyusmi yach'an, qamkunata ancha kuyashushqaytaqa.

¹² Piru rinim sigiq dibaldilla yach'achishushpa, chay apustul tukuqkuna ama atinanllapa alabakayta: "Noqapismi Pablushina yach'achikuni", nishpaqa. (Chaqa paykunaqam kubrashushpa yach'achikun.) ¹³ Chay runakunaqam mana Jisukristupa lijitimu apustulningunachu. Ashwan yach'achikuqshina tukushpam, achka llullakunata yach'achikunllapa. ¹⁴ Chayshina allin yach'achikuqshina tukuptinllapaqa, ama ispantayllapachu. Chaqa kikin dyabluqismi Dyuspa anjilninshina rurakushpa, ancha shumaqta llipyen ingañawananchiq.

¹⁵ Chaymi chay apustul tukuqkunapis dyabluata kasushpa, allin runakunashina tukunllapa. Piru chayshina ingañashqanraykum, Tayta Dyusqa paykunata ancha rin kastigaq.

Pablum yach'achikurqan ancha padisishqambaq

¹⁶ Mushuqmandam niriykillapa: Amar ni mayqannikipis noqapaqqa yuyayllapachu: Pablulqam luku, nishpaqa. Piru chayshina yuyashpaqa, dijawayllapa lukushina rimanaypaq. Chaqa chay ancha alabakaq apustul tukuqkunashinam noqapis ashlitata rini alabakaq. ¹⁷ Piru noqa chayshina alabakashpaqam, suq lukushina rimaykani. Manam Siñurninchiq Jisukristu munashqashinachu (ni noqa munashqayshinachu) rimaykaniqa. ¹⁸ Piru chay apustul tukuqkunam ancha alabakanllapa Jisuspi mana kriyinkunashina. Chaymi noqapis ashlitata rini alabakaq (ama kriyinaykillapa chay llullakuqkunapi). ¹⁹ Chaqa qamkuna yuyashpa: Yach'ayniyuqmi kani, nishpapismi, das kasungillapa chay tuntu alabakaq runakunata. ²⁰ Kanan suq ancha wapu patrunshina qamkunata kamachishuptimbismi, das kasungillapa. Chaymi ingañashushpa, imayki kaqkunata qoch'ishungillapa. Kanan qamkunata disprisyashushpa, ancha palanganuyashpa, asta qaqlaykipi maqashuptinga, ¿imapaqmi paykunataqa kasungillapa? ²¹ Piru noqaykunaqam mana chay ingañakuq kaqkunashinachu kanillapa. ¡Kinsapch'i balinman penqakunaypaq, qamkunawan ancha umildi kashqayrayku!

Piru chay ingañakuqkunaqa manam pitapis manchashpachu, ancha alabakanllapa. Chaymi noqapis, mana pitapis manchashpachu, suq lukushina rimashpa, atini alabakayta. ²² Paykunaqam ninllapa: "Ibriyu rimaypim rimanillapa", nishpa. Noqapismi ibriyu rimaypi rimani. Ninllapapismi: "Lijitimur isrraylinukunam kanillapa", nishpa. Noqapismi lijitimur isrraylinu kani. Ancham rimanllapapis: "Noqaykunaqam chay Abrajamba karu willkanguna kanillapa", nishpa. Noqapismi Abrajamba karu willkan kani. ²³ Ninllapapismi: "Noqaykunaqam Jisukristupaq yach'achikuni", nishpa. Piru noqaqam Jisuspaq masta yach'achikuni. Suq lukushinam kaykunata parlachiyyillapa. Noqatam mas achka kutinda karsilawarqanllapa. Kanan mas achka kutindam asutiwarqanllapa. Chayshinam mas achka kutinda yaqqa wañurqanipis, (Jisuspa shumaq nutisayanda yach'achikushpa.) ²⁴ Chaqa llaqta masiy isrraylinukunapa awturidarninguna sinku kutinda chikutiwan asutiwarqanllapa. Kada bwiltam asutiwarqan 39 chikutista. ²⁵ (Rrumana awturidarkunapismi) kimsa kutinda qerukunawan maqawarqanllapa. Suq kutindam kuntrawaqkuna sitawarqanllapa, wanchiwananllapa. Yakupi puriç barkukunapi riyashpa, kimsa kutinda yakuman seqarqayllapa. Chaymi suq kutinda suq diya, suq tuta yakupi wambuykarqay. ²⁶ Chayshina Jisukristupaq yach'achikushpa, tukuy mayta purishpam, rriyukunata pasaqqshina yaqqa wañurqay. Ladrungunapismi yaqqa wanchiwarqanllapa. Llaqta masiy isrraylinukuna, mana isrraylinu kaqkunapismi achka kutinda munarqanllapa wanchiwayta. Kanan llaqtakunapa ch'awpimbi kashpa, chay chuncha lugarkunata pasaqqshina, chay mar yakupi purishpapismi, yaqqa wañurqay. Jisuspi kriyiq tukuqkunapismi ancha munashqallapa dañachiwayta. ²⁷ Kanan achka diyakunam punchawnindin tutapnindin shayku shayku trabajashpa, mana nimatapis puñushqachu kani. Kanan wakin diyakunam yakupaq, mikunapaq ancha padisishqa kani. Manam ni allin mudanayuqchu kashqa kani. Chaymi chiriwan ch'apsikashpa purishqa kani.

²⁸ Chayshina padisishpaqam, ashwan masta llakini yumbay kriyiq mas-inchiqkunapaq. Chaqa ancham yuyani: ¿Imashinaraq kawsaykanllapa Dyuswan? nishpa. ²⁹ Chaymi Jisuspi kriyiq masinchiqkuna disanimakaptinqa, noqapis paykunapaq ancha llakishpa, yaqqa disanimakani. Ichu suq kriyiq masinchiqta uchata rurachiptinqa, ancha penqakushpa, piñakuni.

³⁰ Chaymi alli kaptin alabakanayqa, kayshinalla nishaq: Ancha dibil kaptiyismi, Jisukristu ancha yanapawashqa, nishpa. ³¹ Kanan Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusmi yach'an allip kaqtalla rimashqaytaqa. ¡Paytalla tukuy tyimpu alabashunllapa! ³² Chaymi Damasku llaqtapi kaykaptiy, chay gubyirnu Aritaspa yanapakuqniñmada washawarqan. Chay llaqtapa tukuy rridurninmi muralladu karqan. Chaymi ama lluqshinaypaq, chay kamachikuqqqa chay atun murallapa yumbay pungungunapi suldadungunata rurarqan, piskawananllapa. ³³ Chaymi wakin kriyiq masinchikuna suq kanastata waskakunawan watarqanllapa. Chaymandaqam chay atun murallapa suq bintananman surqowashpa, chay kanastapi sawaman ish-kichiwarqanllapa, chay llaqtamanda mitikanaypaq.

12

Tayta Dyusmi musqoypishina Pabluta payta pasanambaq kaqtarikachiwirqan

¹ Manam nimapaqpis balinchu alabakanayqa. Piru Siñurninchiqmi musqoypishina pakadu kusaskunata rikachiwirqan. Chay rikashqayta nishqaykillapa. ² Chaqa katursi watanam pasashqa, Tayta Dyus mas altu syluman apawashpa, paypa lugarninda rikachiwashqanqa. Piru manam yach'anichu: Kwirpundiytachu apawarqan ichu musqoypishinalla apawarqan, nishpaqa. Tayta Dyusllam chaypaqqa yach'an. ³ Mushuqmandam niriypillapa, Tayta Dyusllam yach'an kwirpundiytachu apawarqan ichu ispirituytalla, nishpaqa. Chaqa noqaqam mana yach'anichu. ⁴ Chayshina Tayta Dyus syluman apawaptinmi, ancha shumaq pakadu palabrakunata uyarqay. Piru Tayta Dyusqam mana dijawanchu rimanaypaq chay uyashqay palabrukunataqa. ⁵ Chayshina syluman rishpapismi, mana munanichu alabakaya chay rikashqaypaqqa. Ashwanmi alabakashqaqqa ancha dibil kaptiy, Siñurninchiq yanapawashqambaq. ⁶ Piru chayshina alabakashpaqam, mana chay tuntukunashinachu rimayman. Ashwanmi allip kaqtalla niymanqa. Piru manam munanichu alabakaya. Ashwanmi munani qamkuna allita riqsiwanayki: ¿Pabluchu allita ruran, allita yach'achikun ichu mana? nishpa.

⁷ Piru chay ancha shumaq kusaskunata sylipi rikachiwashpaqam, Tayta Dyusqa mana munarqanchu palanganu kanaypaqqa. Chaymi dyabluta dijarqan, kwirpuuta padisichinambaq. Chayshinam padisini, ama alabakanaypaq. [Nuta: Kay birsikulum grigu rimaypi kayshina nin: "Noqapa kwirpuypim kashata plantarqan", nishpa. Mas achka yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: Chay kasha plantashqam munan niyta: "Pablum qeshyaq ichu lisyadu karqan", nishpa. Piru wakinqam yuyanllapa: Chay kashaqam munan niyta: "Pabluta kuntraqkunam payta ancha padisichishqa", nishpa.]

⁸ Chaymi kimsa kutinda Siñurninchiqta ancha rrugashqa kani, ama masta chayshina padisinaypaq. ⁹ Piru payqam niwarqan: "Noqa kuyashushpam, ancha rini yanapashuq, kushikushpa kawsanayki. Chaqa mana nimatapis atiptiki ruraytaqam, masta rini yanapashuq", nishpa. Chaymi noqaqa ancha kushikuni. Chaqa ancha dibil kaptiyismi, Jisukristu ancha yanapawan pudirninwan. ¹⁰ Chaymi ancha dibil kashpa ichu musyawaptinllapa ichu imay faltawaptin ichu kuntrawaqkuna quesachawaptin ichu ancha padisishpapis, noqaqa rini kushikuq. Chaqa mas dibil kaptiymi, Jisukristu masta yanapawan, ancha jwirti kanaypaq.

Pablum ancha llakirqan kurintinukuna mana allita ruraptinllapa

¹¹ Manam munashqachu kani alabakaya suq tuntushina. Mas allich'i kananda, qamkuna alabawanayki. Chaqa chay apustul tukuqkunaqam mana nimatapis atinllapachu binsiwayta. Piru wakinnikiqam mana munangillapachu ni uyawayta. Ashwanmi chay apustul tukuqkunatalla kasungillapa. Chaymi awnki mana baliptypis, ancha nisisaryu kashqa, alabakanaypaq, chay apustul tukuqkunata ama kriyinaykillapa. ¹² Chaqa Tayta Dyus yanapawaptinmi, qamkunawan kashpa, mana shaykuq yach'achishushpa, achka ispantaypaq milagrukunata rurashqa kani. Chaykunata ruraptiymi, qamkunaqa allita yach'arqaykillapa: Jisukristum Pabluta allipta numbrushqa, apustulnir kanambaq, nishpa. ¹³ Chaymi tapuykillapa: ¿Imapitaq mana allitachu yanapashushqallapa kani chay wakin kriyiq masinchiqtashinaqa? Piru qamkunawan kashpaqam, mana nimatapis mañashurqaqchu mantiyiniwanaykiqa. Kinsapch'i chayshina mana nimatapis mañashushpa, qamkunata ufyindishushqa kani. Chayshina rurashqa kaptiyqa, pirdunawayllapa.

¹⁴ Siguradunam kani shamunaypaq qamkunata watukushuq. Kay shamushqaywanqam kimsa kutinna rini watukushuqllapa. Piru manam munanichu nimatapis mañashuyllapata. Ashwanmi munani, qamkuna tukuy shunqoykiwan kuyawanayki. (Noqaqam taytaykishina kashpa, munani qamkunata yanapashuyta.) Chaqa wambritukunam taytangunata mana mantyininllapachu. Ashwanmi taytakuna wambrangunata mantyinin. ¹⁵ Chayshina taytaykishina kashpam, tukuy imayta qoshuyman, qamkunata yanapashunaypaq. Asta wañuymambismi qamkunata yanapashunaypaq. Chayshina ancha kuyashuptiyqa, ¿imaraykutaq qamkunaqa mana yaqqqa kuyawangichu?

¹⁶ Chaqa qamkunaqam allita yach'angi mana nimata mañashushqayta. Piru chayta yach'ashpapismi, wakinnikiqa noqapaq rimangillapa: "Pablum, ancha bibasu kashpa, ingañawaqniñchiq, qellayniñchiqta surqwashqa kanchiq", nishpa. ¹⁷ ¿Qamkunaqachu yuyangillapa: Pablum wakin kriyiq masinchiqkunata kach'amurqan, ufrindanchiqta paypaq apananllapa, nishpa? (Manam nimatapis chayshinaqa rurashqachu kani.) ¹⁸ Ashwanmi masanchiq Tituta rruqarqay, rinambaq wafukushuqllapa. Suq masanchiq-tapismi paywan kach'amurqay. Mayá, ¿chayshinaqachu Titu ingañashushpa, imaykillapata surqorqan? Manám. Ashwanmi Tituqa noqashinalla yuyashpa, ancha kuyashushpa, dibaldilla qamkunata yach'achishurqan.

¹⁹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, kinsapch'i yuyangillapa: Pabluguq kay kartata kach'amushqa, washakaptin, paytana kriyinanchiq, nishpa. Manam chayshinachu. Ashwanmi Jisukristu yanapawaptin, Dyuspa ñawpambishina kay kartata iskibriykillapa, Jisuspi mas allita kriyinaykillapa. ²⁰ Piru noqaqam manchaní: Shamushpa watukushuqch'i, tarishuyman, mana allikunata ruraykaptikillapa. Chayshina tarishushpaqam, mana rinichu ruraq gustuykitaqa. Chaqa kinsapch'i qamkunaqa suqwan suqwan anyanakuykangi, imbidyanakuykangi, piñapanakuykangi, akránakuykangi, washa rimaykuna kangillapa, musyanakuykangi, palanganuyaykangi ichu sh'uqyashpa, tukuy mana baliqkunata ruraykangillapa, nishpa. ²¹ Chaymi manchaní: Kinsapch'i achka qamkuna unaymandapacha uchata ruraykangillapa, suqwan suqwan puñushpa ichu runakunapa ñawpambi penqakuypaq kusakunata rurashpa. Chaymi chay uchaykikunata mana dijaptikillapa, qamkunaman shamushpa, qamkunarayku penqakushpa, Dyuspa ñawpambi rini waqaq, nishpa.

Pablum kay kartanda ushyanambaq, kriyiq masingunata kunarqan

¹ Nishushqayshinam, kay shamushqaywanaq kimsa kutindana rini shamug, qamkunata rikashuq. Dyuspa Santu Librumbim nin: "Yach'anayki suq runapaq, ¿uchayuqchu ichu mana? nishpaqa, ishkay ichu kimsa tistigukunata allita uyay, chay runata shimbiptinllapa", nishpa.* ² Yuyayllapa chay ultimu diya watukushushpa kunashushqayta. Chaqa qamkunawan kashpaqam, chay uchayuqkunata ancha kunarqay, uchakunata amana rurananllapa. Kanan noqaqam karupi kashpapis, yumbaynikita chayshinalla ancha kunaykillapa. Chaqa qamkunaman shamurishpaqam, yumbay chay uchayuqkunata rini kastigaq. ³ Chayshina kastigashuptiyimi, allita ringillapa yach'aq: Pablum Jisukristupaq riman, nishpa. Chaqa Jisukristum ancha pudirniyuq kashpa, chay uchayuqkunata rin kastigaq qamkunapa ñawpaykipi. ⁴ Allibmi Jisukristu kruspi wañurqan suq mana pudirniyuq runashina. Piru Tayta Dyusmi pudirnirwan wañushqanmada kawsachimurqan. Chayshinallam noqaykunapis mana pudirniyuq runakuna kanillapa. Piru Jisuspi allita kriyiptyllapam, ancha pudirniyuq Tayta Dyus yanapawanllapa, pay munashqanshina atinayllapa rurayta qamkunawan.

⁵ Chayri yumbay qamkuna allita mallipakayllapa: ¿Jisukristupichu allipta kriyikani ichu mana? nishpa. Chaqa paypi allipta kriyiptikiqam, payqa qamkunapi kawsaykan. Piru paypi mana allipta kriyishpaqam, yanqa kriyiq tukuqkunalla kangillapa. ⁶ Piru noqaqam qamkunapi yuyakuni: Allitam ringillapa riqsiwaq: Pablum Jisuspa lijitimu apustulnin, nishpa. ⁷ Chaymi Dyusman mañakuni, ama nima maluta rurashpa kawsanaykillapa. Chaqa mas allim kanman, noqa pandashpa anyashunaypaq, mana nima uchayuq kaptikillapa. Paqtar anyashushpa, pandashqa kani. ⁸ Kanan allip kaqtaqam mana atinillapachu kuntrayta. Ashwanmi allip kaqtalla rimashpa kawsanillapa. ⁹ Chaymi qamkuna Jisuspi allita kriyiptikiqa, ancha kushikunillapa. Chaqa qamkuna chayshina kawsaptikiqam, mana nima pudirniyuqchu kanillapa kastigashunayqa. Chaymi Tayta Dyusman anche mañakuni, kada diya mas allita rurashpa, kawsanaykillapa. ¹⁰ Chaymi manaraq shamushpa qamkunata watukushuqqa, karumanda kay kartata iskibriykillapa, allifalla rurashpa kawsanaykillapa, noqa shamushpa, ama kastigashunaypaq. Chaqa Siñurninchiq Jisusmi pudirniyuq apustulnimbaq numbrawashqa, qamkunata yach'achishunay, paypi mas allita kriyinaykillapa. Manan numbrawashqachu, qamkunata dañachishunayqa.

¹¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, kushikuylapa. Ancham rrugaykillapa, allitalla rurashpa kawsanayki. Chayri kunswilakashpa, suq yuyayniyuq kashpa, shumaqta kawsayllapa. Chayshina kawsaptikiillapagam, Tayta Dyusqa kushichishushpa, kuyashushpa, qamkunawan rin kaq. ¹² Chayri suqwan suqwan ancha rrispitanakushpa, muchanakushpa napaykunakuylappa. ¹³ Kay lugarmandam, Jisuspi yumbay kriyiq masinchiqkunapis napaykushungillapa.

¹⁴ Siñurninchiq Jisukristur tukuy imapi yumbaynikita yanapashunqa. Tayta Dyuspis kuyashunqallapa. Santu Ispiritumbis qamkunawan kanqa. Chayshina kanqa.

---

* **13:1** Deuteronomio 19.15

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN PRUBINSYA GALASYAPI TIYAQKUNAMAN (GÁLATAS)

¿Pitaq karqan San Pablupa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pablucqam iskibrirqan prubinsya Galasyapi tiyaq kriyiq masingunaman. Chay prubinsya Galasyapiqam rrumanukuna kamachiqllapa. Chay prubinsyapiqam mas atun llaqtakuna shutiq: Ikuñu, Listra, Dirbi, Antyukiya. Pablucqam chay Galasyaman ch'ayashpa, Jisukristupaq yach'achikuptin, achka runa, warmi Jisus kriyishqallapa karqan.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablu chay llaqtakunamanda rishqana kaptinmi, wakin isrraylinu runakuna ch'ayashpa, Pablupa washanda rimashpa, suq laya duktrinata yach'achikurqan: "Runakunapa kwirpumbi siñalta rurashpa, Muysispa yumbay liyningunata kasuyl-lapa washakanaykillapa", nishpa. Chay galasyanukuna chay runakunata kriyiptinlapam, Pablupa yach'ashpa, ancha llakirqan. Chaymi kay kartata kach'arqan, kunashpa: "Muysispa liyningunaqam mana pitapis atinchu washayta. Jisukristupi allipta kriyiptinchiq, pay washawanchiqllapa", nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Gal 1.1-10 niwanchiqllapa, Pablu galasyanukunata kayshina kunashqambaq: "Ama kriyiyllapachu suq runakuna suq laya duktrinata yach'achishuptinqa", nishpa.

Gal 1.11-2.21 niwanchiq, kikin Jisukristu Pabluta yach'achishqambaq; manam runakunachu.

Gal 3.1-4.31 niwanchiq, noqanchiqkuna Muysispa yumbay liyningunata munashpa kasuyta washakananchiqqam, suq randishqa kriyadushina kawsaykanchiqllapa. Chaqa manam atinchiqchu kumpliya yumbay chay liykunataqa. Piru Jisukristupi kriyishpallapaqa, librina kanchiqllapa. Chaqa Dyusqam unayna liyningunata qowarqanchiq, yach'ananchiq: Uchayuqmi kanchiq, nishpa. Piru Muysispa yumbay liyningunata mana atiptinchiqllapa kumpliya, Jisukristu wañurqan washawananchiq. Chaymi Pablupa anyan galasyanukunata, munaptinllapa Muysispa liyningunata kasuyta washakananllapa.

Gal 5.1-6.18 niwanchiq kwirpunchiipi siñalta turaptinchiqqam, mana nimatapis yanapawanchiqchu washakananchiqqa. Piru Jisukristupi allipta kriyishpa, suqwan suqwan kuyanakuptinchiqqam, Tayta Dyusqa noqanchiqkunawan ancha kushikun.

Pablum napaykurqan galasyanukunata

¹⁻² Kuyashqay kriyiq masitakuna, noqa Pablu, kaypi pullay kaq kriyiq masinchiqkunawanmi kay kartata kach'amunillapa qamkuna prubinsya Galasyapi tandakaq kriyiq masiykunaman. Chaqa noqatam kikin Jisukristu numbrawashqa, apustulnин kanaypaq. Manam runakunachu numbrawashqaqa. Ashwanmi Jisukristu, payta kawsachishqan Taytan Dyuswan numbrawashqaqa. ³ Chaymi mañakuni Taytanchiq Dyusman, Jisukristumambis, tukuy imapi yanapashunannllapa, kushikushpa kawsanaykillapa. ⁴ Chaqa Tayta Dyus munashqanshinam Jisukristu

wañurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiq, amana chay uchayuqkunashina kawsananchiqllapa. ⁵ ¡Chayri tukuy tyimpu Tayta Dyusta alabashunllapa! ¡Biba Tayta Dyus! ¡Chayshina kanqa!

Jisusllam atin washawayninchiqta

⁶ Jisukristu ancha kuyawaqchinchiq wañushqanraykum, Tayta Dyusqa kumbidawashqa kanchiq, paypi kriyiptinchiq, washawananchiq. Piru qamkunaqam paymanda das akrakashpa, suq laya duktrinapina kriyyikangillapa. Chaymi ancha ispananti: ¿Imapaqraq chayshina kriyyikanllapa? nishpa. ⁷ Chaqa Jisukristullam uchanchiqkunamanda pirdunawaqchinchiq, atin washawayninchiqta. Chaymi mana kanchu suq laya duktrina washawananchiqqa. Lukismi wakin runakuna pandachishushpa, suq laya duktrinatana yach'achishungillapa. ⁸ Chayri suq laya duktrinata mayqan qamkunata yach'achishuqtaqa Tayta Dyus kastigashpa chingachinqa. Kanan noqa kíkiy ichu suq anjil syilumanda shamuqqa chay yach'achishushqaymanda suq laya duktrinatana qamkunata yach'achishuptiyqa, noqaykunatapis kastigawashpa, chingachiwanqa. ⁹ Chay nishushqaytam suq kutinda niriykillapa: Suq laya duktrinata mayqan yach'achishuqtaqar, Tayta Dyus kastigashpa chingachinqa, nishpa.

¹⁰ Chayshinaqam niykillapa, ancha munashpa Tayta Dyus alabawanambaq: "Ancha allita noqapaq yach'achikushpam, kawsaykangi", nishpa. Manam munanichu, runakuna alabawananqa. Chaqa runakuna alabawanambaq yach'achikushpaqach'i, Jisukristutaqa manana kasuymanchu.

Tayta Dyusmi Pabluta akrashqa karqan, apustulnir kanambaq

¹¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, kayta allita yach'ayllapa: Noqa Pablum Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuni, qamkuna washadu kanaykipaq. Manam runakuna yuyashqandachu yach'achikuniqa.

¹² Chaqa Jisukristu kikinmi kay shumaq nutisyandaqa yach'achiwashqqa. Manam mayqan runachu yach'achiwashqqa.

¹³ Qamkunaqam noqapaqqa yach'angillapa: Unayqam Pabluta isrraylinu masingunapa duktrinanda kasushpa kawsarqan. Chaymi Jisuspi kriyiqkunataqa ancha qesachashpa, munarqan limpu chingachiya, nishpa. ¹⁴ Chaqa unayqam noqapaq chay isrraylinu agwiluykunapa kustumbringunata ancha allita kasurqay. Chaymi noqapaq chay pullay wiñaqkunamandaqa masta yach'akushqa karqay chay unay duktrinangunata. ¹⁵ Piru Tayta Dyusqam ancha kuyawashpa, mamitanya pach'ambi kaptiylla, akrawashqa karqan, paypaq yach'achikunaypaq. Chaymi munashqan tyimpipi, ¹⁶ Churin Jisusta riqschicuwarqan, shumaq nutisyanda waq mana isrraylinu kaqkunata yach'achinaypaq. Chayshina Tayta Dyus kikin yach'achiwaptimi, mana rirqaychu ni mayqan runaman, Jisuspaq yach'achiwananqa. ¹⁷ Manam ni Jirusalin llaqtaman rirqaychu, chay punta apustulkunamanda yach'akunaypaqqa. Ashwanmi das rirqay chay nasyun Arabyaman. Chaymandaqam kufimurqay chay Damasku llaqtamanna.

¹⁸ Chaymandaqam kimsa watamandaraq Jirusalinman rirqay, Pidruta riqshishpa paywan parlaq. Chaypi tarishpaqam, paywan kinsi diyasta karqay. ¹⁹ Chaypi kashpaqam, Siñurninchiq Jisuspa masan Jakubuwambis parlarqay. [Nuta: Chay Jakubullam Santyagupis shutirqan.] Piru manam tarinakurqaychu chay suq apustulkunawanqa. ²⁰ Alliptam niykillapa: Al-lip kaqtalla iskibrishpam, qamkunaman kach'amuni. Dyuspa ñawpambim niykillapa: Manam nimatapis llullakuykanichu, nishpa.

²¹ Chaymandaqam prubinsya Siryaman, prubinsya Silisyaman rirqay. ²² Piru prubinsya Judiyapiqam Jisukristupi kriyiq masinchiqkunaqa manaraq riqsivarqanchu. ²³ Piru yach'arqanllapa: Chay runa unay qesachawaqninchiqmi manana kuntrawanchiqchu. Ashwanmi Jisuspa shumaq nutisyandana yach'achikuykan, nishpa. ²⁴ Chayshina noqapaq yach'ashpaqam, Tayta Dyusta ancha alabarqanllapa.

2

Apustul masingunam shumaqta Pabluta ch'ayachirqanllapa

¹ Katursi watas pasaptingqam, kriyiq masinchiq Birnabiwan Tituta apashpa, mushuqmada ririrqay Jirusalin llaqtaman, ² Tayta Dyus kamachiwaptin. Chaymi waqman ch'ayashpaqa, chay kamachikuq kriyiq masinchiqkunawanlla tandakashpa, paykunata intyindichirqay: "Noqaqam chay mana isrraylinu kaqkunata kayshina Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achiykani, paypi kriyinanllapa", nishpa. Chaqa manam munarqaychu chay kamachikuq kriyiq masinchiqkuna kuntrawanannllapa, ama balinambaq chay yach'achikushqayqa. ³ Chaypim pullay karqan chay kriyiq masinchiq Titupis. Paymi nasyun Grisyamanda kaptimbis, chay apustul masiykunaqa mana kamachirqanchu, isrraylinukunapa siñalninda kwirpumbi ruranambaaqqa. ⁴ Piru chay Jirusalimbicqam karqambis Jisukristupi kriyiq tukuqkuna. Paykunaqam Tituta ancha munarqanllapa kamachiyyta, chay siñalta kwirpumbi ruranambaaq. Chaymi paykunaqam manashinalla noqaykunaman shamushqa karqan jusgawanannllapa: Jisuspi kriyishpaqachu, Muysispa yumbay liyningunata kasuykanllapa ichu mana, nishpa. Chaqa ancham munarqanllapa, randishqa kriyadushina kawsashpa, yumbay liyningunata kasunayllapa. ⁵ Piru noqaykunaqam mana nimatapis paykunataqa kasurqayllapachu. Chaqa munarqayllapam, qamkuna mana isrraylinu kaqkuna Jisuspa shumaq nutisyambilla allipta kriyishpa kawsanaykillapa.

⁶ Kanan chay mas kamachikuq kriyiq masinchiqkunaqam mana nimatapis niwarqanllapachu, kambyanaypaq chay yach'achikushqayta. Piru chay kamachikuqkunaqam ancha rrissipatidu kashpapis, noqapaqqa mana balinllapachu maski chay wakin kriyiq masinchiqmandaq. Chaqa Dyusqam mana sawa kwirpunchiqtallachu rikan. (Ashwanmi shun-qonchiqta rikashpa, jusgawanchiq.) ⁷⁻⁸ Chay kikin Tayta Dyusmi Pidruta apustulnimbaq numbrashpa, isrraylinukunaman kach'arqan, paykunata Jisuspaq yach'achinambaq. Chayshinallam noqatapis apustulnimbaq numbrawashpa, qamkuna mana isrraylinu kaqkunaman kach'amuwarqan, qamkunata Jisuspaq yach'achishunaypaq. Chayta noqapaq intyindish-paqam, chay apustul masiykunaqa mana nimatapis niwarqanchu, kambyanaypaq chay yach'achikushqayta. ⁹ Ashwanmi chay ancha rrissipatidu kriyiq masinchiqkuna Jakubu, Pidru, Jwan noqapaq allita yach'ashpa, suq tratuta rurarqanllapa noqawan, Birnabiwambis, di palabra kidashpa, yach'achikuq masikuna kanayllapa. [Nuta: Pidrullam Sifaspis shutiq.] Chaymandaqam kayshina niwarqanllapa:

—Qamkuna riyllapa yach'achiq yumbay chay mana isrraylinu kaqkunata. Noqaykunaqam rinillapa yach'achiq kay llaqta masinchiq isrraylinukunata, nishpa.

¹⁰ Chaykunata niwashpaqam rrugawarqanllapa, chay mana nimayuqkunata yanapanayllapa. Noqapismi chayshinalla yuyashpa, chay pubrikunata ancha yanapashqa kani.

Pablum Antyukiyapi Pidruta anyarqan

11 Kanan noqa Pablum rini nishuqllapa imaraykum anyarqay apustul masiy Pidruta, chay Antyukiya llaqtapi mana allita rurashqanrayku.

12 Chaqa chay Pidruqam Antyukiya llagtaman ch'ayashpaqa, puntata allita rurashpa, yumbay kriyiq masinchiqkunawan pulla mikurqan. Piru chaymadaqam Jirusalinmanda ch'ayamurqan wakin isrraylinu kriyiq masinchiqkuna, Jakubu kach'amuptin. Chay ch'ayamuqkunam munarqan, Jisuspi yumbay kriyiqkuna chay siñalta kwirpumbi rurananllapa. Chaymi Pidruqa mancharqan, chay ch'ayamuqkuna anyanambaq: “¿Imaraykutaq mikuykangi chay mana siñalniyuq kaqkunawanqa?” nishpa. Chaymi Pidruqa chay mana siñalniyuq kaqkunamanda akrakashpa, manana mikurqanchu paykunawanqa. **13** Chaymi chay suq isrraylinu kriyiq masinchiqkunapis, shiminwanla Dyusta kasushpa, manana mikurqanllapachu chay mana isrraylinu kaqkunawanqa. Asta Birnabitapismi manchachiptinllapa, paykunawan manana mikurqanchu.

14 Chayshina rurashpaqam, Jisukristu niwashqanchiqtaqa manana kasurqanllapachu. Chaymi noqa Pablo chay Pidruta yumbay kriyiq masinchiqkunapa ñawpambi anyarqay: “Qam isrraylinu kashpapismi, chay mana isrraylinu kaqkunawanqa shumaqta kawsashqa kangi. ¿Imapaqnamiri kananqa paykunataqa yach'achiykangi, kustumbrinchiqkunata kasushpa, kawsananllapaqa?” nishpa.

Jisukristupi kriyiqkunamat Dyus washan

15 Noqaykunaqam isrraylinu kastamanda nasishqallapa kani. Chaymi llaqta masiy isrraylinukunapaqqqa mana kanillapachu qamkuna suq nasyungunamanda kaqkunashinaqa. Chaqa qamkunapaqqam ninllapa: “Muysispa liyningunataqam mana kasunllapachu. Chaymi uchayuqkuna”, nishpa. **16** Piru isrraylinu kashpapismi yach'anillapan: Jisukristupi kriyiptinchiqllam, Tayta Dyus uchanchiqmanda pirdunawanchiq. Manam pirdunawanchiqchu, Muysispa liyningunata kasuptinchiqqa. Chaqa manam pipis washakanqachu Muysispa liyningunata kasushpaqa.

17 Chayshina Jisukristupi kriyiptyllapaqam, achka isrraylinu masiykuna noqaykunapaq Kayshina ninllapa: “Paykunaqam Muysispa liyningunata manana kasushpaqa, ancha uchayuqkuna”, nishpa. ¿Chayshina Jisuspi kriyiptiyqachu, pay uchata rurachiwaykan? ¡Manám!

18 Piru noqa yach'achikushpa: “Muysispa liyningunata kasushunllapa washakananchiqqa”, nishpaqam, uchayuqna kayman. **19** Chaqa Muysispa liyningunapi kriyishpaqam intyindirqay: Chay liykunawanqam mana atinichu washakayta. Ashwanmi yumbay chay liykunata mana atishpa kumpliya, rini chingaq, nishpa. Chaymi chay liykunata munashpa kumpliya washakanaypaqqa, wañushqashina kani. Piru Jisuspi kriyishpaqam, kawsamushqashina kani. **20** Chaqa Jisukristu kruspi klabadu kaptimmi, noqapis paywan pulla kruspi klabadushina karqay. Chaymi kananqa kay kwirpuypiqa manana noqallachu kawsani. Ashwanmi Jisukristu Santu Ispiritunwan noqapi kawsashpa yanapawan, allita rurashpa kawsanaypaq. Chaymi kay pachapi kawsashpaqa, Dyuspa Churimbi kriyishpa kawsani. Chaqa payqam ancha kuyawashpa, pay kikin intrigakashpa wañurqan, uchaykunamanda washawanambaq.

21 Chayshina Tayta Dyus ancha kuyawashpa washawaptinmi, mana rinichu disprisyaq pay rurashqandaqa. Piru Muysispa liyningunawan atiptinchiq washakaytaqam, yanqana wañunanda Jisukristuqa.

¹ ¡A, galasyanu tuntukuna! ¿Pitaq qamkunata bruiyashushqa, amana Jisuspi allita kriyinaykiqa? Manchu noqaykunqa qamkunawan kashpa, ancha klaritura yach'achishurqaq: "Jisukristum kruspi wañurqan washawananchiq", nishpa. ² Mayá, niwayllapa, ¿Muysispa liyningunata kasuptikichu, Dyuspa Santu Ispiritunqa qamkunaman shamurqan? ¡Manam chayshinachu! Ashwanmi shamurqanqa, Jisuspaq uyakushpa, paypi kriyiptikillapa, ¿manachu? ³ ¿Ima, ancha tuntuchu kangillapa? Allita yuyayllapa. ¿Imashinam ch'askirqaykillapa Dyuspa Santu Ispiritundaqa? Jisuspi kriyishpallam ch'askirqaykillapaqa, ¿manachu? Chaymi ¿imashina atingillapa yuyayta: Noqanchiqlla allita kawsashpam, atinchiqllapa washakayta, nishpaqa? ⁴ Jisuspi kriyishqaykirayku ancha padisishpapis, ¿manachu nimatapis yach'akushqallapa kangi? ¡Paqtar ashlitu yach'akushqallapa kangi! ⁵ Chaqa Jisuspaq uyakushpa, paypi kriyiptikillapam, Tayta Dyusqa Santu Ispiritunda qoshushpa, qamkunapi achka milagrukunata rurashqa. Piru manam chayshinaqa rurashqachu, Muysispa liyningunata kasushqaykirayku. Ashwanmi chay milagrukunata rurashqa, qamkuna Jisuspi kriyishqaykirayku.

⁶ Dyuspa Santu Librumbim chay unay Abrajambaq nin: "Dyuspm allita kriyirqan. Chaymi Dyusqa uchanganata pirdunashpa, mana uchayuq-paqla riqsirqan", nishpa.* ⁷ Chayri allita yach'ayllapa: Pipis Dyuspi allipta kriyiqqam Abrajamba karu willkanshina, nishpa. ⁸ Chaqa unaymandapacham Tayta Dyusqa yach'argan: Chay mana isrraylinu kaqkuna no-qapi kriyiptinqam, paykunatapis mana uchayuqpaqla rini riqsiq, nishpa. Chaymi Tayta Dyus Santu Librumbi kay allin nutisyata Abrajanda nirqan: "Abrajan, qamraykum yumbay nasyungunapi tiyaqkunata rini yanapaq", nishpa.* ⁹ Chayshinam Tayta Dyusqa paypi yumbay kriyiqkunata yanapan, Abrajanda yanapashqanshina.

¹⁰ Piru Muysispa liyningunapi kriyiqkunaqam maldisidu rinllapa kaq chingananllapa, yumbay chay liykunata mana kumplishqanrayku. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: "Mayqan runa ichu warmì Muysispa yumbay liyningunata mana kumplishpaqam, maldisidu rinllapa kaq", nishpa.*

¹¹ Allitam yach'anchiqllapa: Manam pipis atinchu kumpliyta Muysispa yumbay liyningunata washakanambaqqa, nishpa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: "Tayta Dyuspi kriyiqkunaqam pirdunadu kashpa, tukuy tyimpu rinllapa kawsaq", nishpa.* ¹² Piru Muysispa liyningunata munashpa kumpliyta washakananchiqqam, Dyuspiqa manana kriyikanchiqchu. Chaymi Dyuspa Santu Librumbiqa nin: "Muysispa yumbay liyningunata kumplishpaqam, qamkunalla atingimanllapa washakayta. Manaqa manam", nishpa.* *Nuta: Piru manam pipis atinchu kumpliyta yumbay chay liykunataqa.*

¹³ Chaymi maldisidu karcanchiq chingananchiqllapa. Piru noqanchiqpa rrimplasunchiq Jisukristuqam maldisidu karqan, amana chingananchiqllapa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin: "Qerupi yumbay warkudukunam maldisidu", nishpa.* ¹⁴ Chayshinam Jisukristuqa kruspi warkudu wañurqan, isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis washawananchiq, chay unay Abrajanda Dyus ufrishqanshina. Chaymi Jisukristu wañurqan, paypi yumbay kriyiqkuna Santu Ispiritunda ch'askinanchiqllapa.

---

* **3:6** Génesis 15.6 * **3:8** Génesis 12.3 * **3:10** Deuteronomio 27.26 * **3:11** Habacuc 2.4 * **3:12** Levítico 18.5 * **3:13** Deuteronomio 21.23

Dyusmi washan paypi kriyiqkunata

¹⁵ Kriyiq masitakuna, suq kumparasyunda rurashpam, kayshina niykil-lapa: Mayqan runa suq tratuta rurashpa firmaptinqam, manana ni pipis atinchu chingachiyya ni yapayta, suq laya tratuna kanambaqqqa. (Chayshinallam Tayta Dyus ufrisiwashqanchiqta mana nunka rinchu kambyaq.) ¹⁶ Chaymi Tayta Dyusqa suq tratuta rurashpa, chay unay agwilunchiq Abrajanda kayshina ufrisirqan: “Qamba suq miraynikiwanmi yumbay nasyungunapi tiyaqkunata rini yanapaq”, nishpa.*

Manam nirqanchu: “Miraynikikunawanmi rini yanapakuq”, nishpaqa. Ashwanmi suqpaqla rimarqan. Chayshinam Tayta Dyusqa Churin Jisukristupaq rimarqan. ¹⁷ Kaytaqam niykillapa: Tayta Dyusqam Abrajanwan chay punta tratuta rurashpa, ancha allita ufrisirqan kumplinambaqq. Chaymandaqam 430 watakuna pasaptinqa, Muysisqa Dyusmanda ch'askirqan chay liykunata. Piru Muysispa chay liyningunaqam mana atishqachu kambyayta Tayta Dyus Abrajanwan chay punta tratu rurashqandaqa. ¹⁸ Chaqa Tayta Dyusqam Abrajanwaqa mana washarqanchu, chay liykunata kasushqan-rayku. Ashwanmi Abrajanda chay ufrisishqanda kumplishpa, dibaldilla washarqanqa.

¹⁹ Tayta Dyus chayshina Abrajanda dibaldilla ufrisishpaqam, ¿imaraykutaaq Muysistaqa qorqan chay liykunataqa? Chay liykunataqa qorqan, intyindinanchiq: Úchayuqmi kani nishpa. Piru chay liykunaqam balirqan Abrajamba chay karu willkan Jisukristu wañunangamanlla. Chaymi Dyuspa anjilninguna chay liykunata Muysista qorqan. Chaymandaqam Muysisqa abugadushina kashpa, isrraylinukunata qorqan. ²⁰ Piru Tayta Dyus kikinllam Abrajanda ufrisishqa karqan yanapanambaqq. Manam nirqanchu ni anjilningunata ni abugadu layata, Abrajanwan parlanambaqqqa.

Muysisqam yach'achiwanchiq, Jisuspilla kriyinanchiqllapa

²¹ Kinsapch'i qamkunaqa yuyangillapa: Tayta Dyus puntata ufrisishpa Abrajanda dibaldilla washanambaqq, ¿imaraykutaaq liyningunata Muysistaqa qorqan? nishpa. ¿Tayta Dyusqachu chay liykunawan munarqan chingachiyya pay Abrajanda ufrisishqanda? ¡Manám! Piru yumbay chay liykunataqaqam mana atinchiqllapachu kasuya washakananchiqqa. ²² Chaymi Dyuspa Santu Librumbi niwanchiq: Yumbay runakuna, warmikunam uchakunata munanllapa rurayta, nishpa. Chayraykum uchakunapa prisungunashina karqanchiqllapa. Piru kanan Jisukristupi kriyiptinchiqqam, Tayta Dyus yumbay uchanchiqmada washawanchiqllapa, ufriskushqanshina.

²³ Piru Jisuspi manaraq kriyiptinchiqqam, Muysispa liyningunaqa suq patrunninchiqshina karqan. Piru kananqam yach'ashqallapa kanchiq, Jisukristupi yuyakushpa washadu kananchiq. ²⁴ Chaymi Jisukristu shamushqangamanlla chay liykunaqa suq yach'achikuqshina kamachiwarqanchiq, intyindinanchiq: Uchayuqmi kani, nishpa. Chayshina intyindishpaqam, listuna karqanchiq Jisuspi kriyinanchiqllapa, uchanchiqmada pirdunawananchiq, amana uchayuqkuñapaq riqsiwananchiq. ²⁵ Chaymi kanan Jisuspi kriyiptinchiqqa, chay liykunaqa manana kamachiwanchiqchu.

²⁶ Chaqa Jisukristupi kriyiptinchiqllapam, yumbaynichiq Tayta Dyuspa wambrangunana kanchiqllapa. ²⁷ Kanan Jisukristupi kriyishpa, shutimbi shutikushpaqam, payshinaná munanchiqllapa kawsayta. Chayshinaqam mushuq mudanata rurakuqshina kanchiqllapa, Jisukristushina

* ^{3:16} Génesis 22.18

kawsananchiqllapa. ²⁸ Chaymi Jisukristupa ayllun kashpaqa, yumbay kriyiq masinchiqkunawan suq kwirpushinallana kanchiqllapa. Chayraykum Dyuspaqqa isrraylinukuna chay mana isrraylinu kaqkunawan igwalla kanchiqllapa; randishqa kriyadukuna chay mana randishqa kaqkunawan igwalla kanchiqllapa; ullqokuna warmikunawangam Dyuspaqqa igwalla kanchiqllapa. ²⁹ Chayshina Jisukristupa ayllun kashpaqam, Abrajamba karu willkanshinana kanchiqllapa. Chaymi Tayta Dyus Abrajanda ufrisishqandaqa, noqanchiqtapis rin qowaqninchiqllapa.

4

¹ Suq kumparasyundam rurashpa, rini parlachishuqllapa: Suq runapa churinmi tukuy iman kaqta rin ch'askiq irinsyanda. Piru chay churin takshitaraq kashpaqam, manaraq atinchu wasimbiqa kamachikuya. Ashwanmi randishqa kriyadushina ² kwidaqningunata kasun, taytan nishqan tyimpu kumplinangaman. Chaqa chay tyimpukamanmi, paykunaqa paypa kusasningunata kwidan. ³ Chayshinallam yumbay noqanchiqkunapis manaraq Jisuspi kriyishpaqa, chay irinsiyauq wambritushina karqanchiqllapa. Chaymi runakunapa kustumbringunata kasushpaqa, randishqa kriyadukunashina kawsarqanchiqllapa. ⁴ Chaymandaqam Tayta Dyus yuyashqan tyimpu ch'ayamuptinga, Churin Jisusta kach'amurqan, suq warmimanda nasishpa, lijitimu isrraylinu kashpa, Muysispa liyningunata kasushpa, kawsanambaq. ⁵ Chayshinaqam Jisukristu shamurqan, ama kastigadu kananchiqllapa Muysispa liyningunaryku. Ashwanmi shamurqanqa, Tayta Dyus wambrangunapaq riqsiwananchiq. ⁶ Chaymi Dyuspa wambranguna kaptinchiqllapa, Churin Jisuspa Santo Ispiritunda kach'amurqan, shunqonchiqman yaykunambaq. Chaymi chay Santo Ispiritu yach'achiwanchiq, Dyuspaq ninanchiq: Taytitu, nishpa. ⁷ Chaymi Dyuspa wambrangunana kashpa, manana kasunchiqllapachu chay unay kustumbrikunata, randishqa kriyadukunashinaqa. Ashwanmi Dyuspa wambrangunana kashpa, paypa iridirunna kanchiqllapa.

Amar kawsashunchu randishqa kriyadukunashinaqa

⁸ Alliptam niykillapa, qamkunaqam unayqa Tayta Dyuspi manaraq kriyishpa, yanqa dyuskunata adurashpa, randishqa kriyadungunashina kawsarqaykillapa. ⁹ Piru kananqam Tayta Dyusta riqsingillapa yuyaynikipi. Piru mas allim kanman ninanchiq: "Dyusmi noqanchiqkunata wambrangunapaq riqsiwanchiq", nishpa. Chayshina riqsiwaptinchiqqa, ¿imapaqnam runakunapa mana baliq kustumbringunata munangillapa kasuriyataqa? ¿Imaraykutaq munangillapa kawsariyta chay randishqa kriyadushinaqa? ¹⁰ Chaqa qamkunaqam chay isrraylinukunashina fyistakunata rurashpa, gwardaykangillapa wakin diyakunata, killakunata, tyimpukunata, watukanata, (Tayta Dyus qamkunata uchaykikunamanda pirdunashunambaq). ¹¹ Chaymi noqaqa ancha llakini yuyashpa: Yanqa imach'i padisishqa kani paykunata Jisuspaq yach'achishpaqa, nishpa.

¹² Kriyiq masitakuna, noqa isrraylinu kashpapismi, manana yuyakunichu llaqta masiykunapa kustumbringunapiqa, washakanaypaqqqa. Piru kananqam qamkunaqa chay unay kustumbringunapina yuyakuykangi. Chaymi ancha rrugaykillapa, noqashina Jisukristupilla kriyinaykillapa. Chaqa qamkunawan kaptiyimi, mana nima maluta rurawarqaykiku. ¹³⁻¹⁴ Ashwanmi qeshyaq kaptiyipis, qamkunaqa shumaqta ch'ayachiwarqayki suq anjiltashina ichu kikin Jisukristutashina, mana nimatapis disprisyawashpachu. Allitam yach'angillapa, chay punta bwilta watukushushpa qeshyaq kashqayta. Piru yach'achishurqaqmi

Jisuspa shumaq nutisyanda. ¹⁵ Chay tyimpupim qamkunaqa kuyawashpa, kushikushpa, ancha yanapawarqayki. Asta ñawikikunata surqoshpach'i, qowanaykita yanapawanayki. Piru kananqa ¿imaraykutaq manana kushikungillapachu noqawanqa? ¹⁶ ¿Allip kaqta nishuptiychu, qamkunaqa kuntray tikrakashqallapa kang'i?

¹⁷ Yumbay chay llullata yach'achikuqqam ancha munanllapa paykunawan kanaykillapa. Piru manam munanllapachu allipta qamkunata yanapashuytaqa. Ashwanmi munanllapa noqaykunamanda akrashuyllapata, paykunatalla kasunaykillapa. ¹⁸ Noqapaqqam ancha alli, tukuy tyimpu suqkunamanda allip kaqta yach'akunaykillapa. Piru noqa qamkunawan kaptiy ichu mana kaptiypis, chayshinalla allita yach'akuyllapa. ¹⁹ Kuyashqay wambraykuna, ancham munani Jisukristushina kawsanaykillapa. Chaymi shunqoy ancha nanan suq warmi qeshyanan uras ñakashqanshina, Jisukristushina kanaykillapa. ²⁰ Chaymi ancha munani qamkunawan kayta, mas allita qamkunapaq yach'ashpa yach'achishunay. Chaqa qamkunamanda karupi kashpam, mana yach'anichu: ¿Imatam atishaq rurayta, paykunata yanapanaypaq? nishpa.

Pablum suq kumparasyunda rurarqan Agarwan Sarawan

²¹ Allita uyawayllapa, qamkuna Muysispa liyningunapi yuyakuqkuna. ¿Manachu yach'angillapa Muysisqa librumbi iskibrishqanda? ²² Chay librumbim nin: Abrajambam karqan ishkay wambranguna. Suq wambranmi karqan randishqa kriyadan Agarpi. Suqninqam karqan chay lijitima warmin Sarapi. Chay warmin Saraqam mana randishqa kriyadanchu karqan. ²³ Chay randishqa warmi Agarpa wambrangam nasirqan wambra warmillaraq kaptin. Piru chay Sarapa wambrangam nasirqan ancha byijitana kaptin, Tayta Dyus suq milagruta ruraptin. Chaqa Dyusqam Abrajanda ufrisishqa karqan, warmin Sara wawakunambaq. Chaymi chay ufrisishqanda allipta kumplirqan. ²⁴ Dyusmi chay ishkay warmikunapi yuyachiwanchiq ishkay laya tratukunapaq. Suq tratutaqam Tayta Dyus isrraylinukunawan rurarqan Sinayi urqqopi, liyningunata kasunanillapa. Chay punta tratutaqam yuyachiwanchiq chay randishqa kriyada Agarpaq. (Chaqa chay liykunawan mana atishpa washakaytaqam, randishqa kriyadukunashina kawsarqayllapa.) ²⁵ Chaymi chay warmi Agarpaq yuyashpaqa, yuyanchiqlapa chay nasyun Arabyapi kaq Sinayi urqqopaq. Chay Sinayi urqqopaq yuyashpaqam, yuyanchiqlapa Jirusalin llaqtapaq. Chaqa chay Jirusalinbi tiyaqkunaqam Muysispa liyningunata munashpa kumpliytapis, mana atinllapachu kumpliytaqa. Chaymi randishqa kriyadukunashina kawsanillapa. ²⁶ Piru noqanchiqlikuna Jisukristipi kriyishpaqam, manana randishqa kriyadushinachu kanchiqlikuna. Ashwanmi rinchiqliapa riq syluman, suq mushuq Jirusalin llaqtapi Tayta Dyuswan kawsananchiqlikuna.

²⁷ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi Abrajamba lijitima warmimbaq, chay mushuq Jirusalinbaqpis nin: Chay warmim achka watakunata mana nima wawayuqchu karqan. Piru Tayta Dyus niptin, suq wambrayuq kashpam, ancha achka karu willkyuq karqan. Chayshinallam chay mushuq Jirusalinbi ancha achka rinllapa kawsaq, maski chay punta Jirusalinbi kawsaqkunamanda. Chaymi chaypi kawsaqkunaqa ancha rinllapa kushikuq, nishpa.*

* **4:27** Isaías 54:1

²⁸ Masitakuna, chay Isakpaq nasinambaq ufrisishqanshinam, Tayta Dyus ufrisirqambis, paypi yumbay kriyikunata washawananchiq, wambrangunana kananchiqllapa. ²⁹ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi chay mana wawayuq Sarataqa yanaparqan, wambrayuq kanamibaq. Chaymi Saraqqa wawan Isakta qeshyarqan. Chaymandaqam chay Agarpa wawanqa chay Sarapa wawanda gesacharqan. Chayshinallam kay tyimpupipis Muysispal iyingunapi kriyikunaaqa Jisukristupi kriyikunata gesachawanchiqlapa. ³⁰ Kanan Dyuspa Santu Librumbim Agarpaqqqa kayshina nirgan: "Wichukuy chay randishqa kriyadaykita wambrandinda. Chaqa chay kusasnikiqam chay lijitalma warmikipa wambran Isakpaqla. Chaymi chay randishqa kriyadaykipi wambraykiqa mana atinchu partinakuya chay churiki Isakwanqa", nishpa.* ³¹ Kriyiq masitakuna, chayshinallam noqanchiqkuna Jisuspi kriyishpaqa, Abrajamba lijitalma warmimba wambranshina kanchiqllapa. Manam chay randishqa kriyadamba wambranshi-nachu kanchiqllapaqa, nishpa.

5

Jisuspi kriyishpa kawsashunllapa

¹ Noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishqanchiqraykum, payqa washawashqaná kanchiq, amana randishqa kriyadushina kawsananchiqlapa. Chayri chay liyunkapiqa amana kriyishunchu washakananchiqa.

² Chayri allita uyawayllapa, noqa Pablum allipta niykillapa: Chay siñalta kwirpuykipi ama rurayllapachu. Chaqa chayshina rurashpaqam, qamkunaqa manana kriyiykangichu Jisukristupi, pay washashunambaqqqa.

³ Mushugmandam niriykillapa: Chayshina chay siñalta kwirpuykipi rurashpaqam, balinna Muysipa yumbay liyningunata kumplinaykillapa. (Man-aqa manam ringillapachu washakaq.) ⁴ Piru wakinnikiqam Muysipa liyningunata munangillapa kasuya washakanayki. Chaymi Jisukristumandaqa akrakashqana kangillapa. Chaqa qamkunaqam manana kriyiykangichu: Tayta Dyusmi kuyawaqninchiq dibaldilla washawananchiq, Jisuspi kriyiptinchiq, nishpaqa. ⁵ Piru Dyuspa Santu Ispiritun noqaykunata yanapawaptinmi, allita yuyakunillapa: Jisukristupi kriyiptinchiqmi, Tayta Dyus uchanchiqmanda pirdunawanchiq, nishpa. ⁶ Chaymi tukuy shunqo Jisukristupi kriyiptinchiqqa, Dyuspaqqqa manana nimapaq balinchi, siñalniyuq kananchiq ichu mana siñalniyuq kananchiqqa. Piru Dyuspaqqam ancha balin, Jisukristupi kriyishpa, suqwan suqwan kuyanaku-nanchiq.

⁷ Qamkunaqam unayqa Jisukristupi ancha allita kriyishpa kawsarqaykilapa. Kananqa ɿpitaaq qamkunata pandachishushqa, Dyus nishqanda amana kasunaykillapa? ⁸ Chaqa chay yach'akushqaykiqam mana Dyus nishqanshina-nachu kashqa. ⁹ Manchu ashla libaduraqa ancha achka masata saksachin. (Chayshinallam chay mana baliq duktrinakunata ashlitata yach'akushpaqa, ancha dañakangillapa.) ¹⁰ Piru noqaqam ancha yuyakuni: Tayta Dyusmi rin yanapashuqllapa, mushuqmandam Jisukristupi kriyinaykillapa, nishpa. Piru Dyusqam ancha rin kastigaq chay mayqan ingañashuqtaqa.

¹¹ Kriyiq masitakuna, chay ingañashuqunaqam noqapaqqqa nishungillapa: "Pablupismi yach'achikun, chay siñalta kwirpunchiqpi rurananchiqlapa", nishpa. Noqaqam mana chayshinachu yach'achikuni. Chayshina yach'achikuptiyqam, chay isrraylinu llaqta masiykunaqa manana gesachawanmanchu. Piru noqaqam yach'achikuni: "Jisukristu kruspi

* **4:30** Génesis 21.10

wañushqanraykulla, Tayta Dyus tukuy uchanchiqmanda pirdunawanchiq", nishpa. Chaymi ancha gesachawanllapa. ¹² Chaymi yumbay chay piñachishuqaq kayshina niykillapa: ¡Chay siñalta kwirpuyki ruranaykillapa nishunanmandaqa, mas allim kanman paykunapura duranabis kastranakunanllapa!

¹³ Kriyiq masitakuna, Tayta Dyusqam washawashqa kanchiq, librina kananchiqllapa. Piru chayshina libri kashpaqa, ama kawsayllapachu kwirpuyki munashqanda rurashpaqa. Ashwanri kuyanakushpa suqwan suqwan yanapanakuyllapa. ¹⁴ Chaqa Tayta Dyuspa yumbay liyningunam kayshinalla munan niyta: "Qamkuna kikiki kwirpuykita kuyashqaykishina, runa masikitapis kuyay", nishpa. ¹⁵ Piru ch'iqninizhpa dañachinakushpaqam, chay chukaru kaninakuq animalkunashina kangimanllapa. Kwidawkish, qamkunapura chingachinakungiman.

Santu Ispiritum yanapawanchiq, ama kwirpunchiq munashqanda rurananchiq

¹⁶ Chaymi kayshina niykillapa: Dyuspa Santu Ispiritunda allita kasushpa kawsayllapa, ama kwirpuyki mana baliq munashqanda ruranaykillapa. ¹⁷ Chaqa kwirpuykim munan uchata ruranaykillapa. Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi munan allita ruranaykillapa. Chaymi shunqoykipi chayshina kuntranakuptin, mana atingillapachu kawsayta munashqaykita rurashpaqa. ¹⁸ Piru Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpaqam, manana nisisaryuchu chay liykonata kumplinaykillapa, washadu kanaykiqa.

¹⁹ Dasmi atinchiqllapa riqsiyta chay kwirpun munashqandalla ruraqkunataqa. Chaqa paykunaqam warmiyuq kashpa ichu runayuq kashpa, suqkunawan puñunllapa. Manaraq rríspituyuq kashpa, suqkunawan puñunllapa. Kanan ancha millanaypaq uchakunatam ruranllapa. ²⁰ Amitu layakunátam aduranllapa. Brujiyanllapa. Suqkunata ch'iqnishpam anyanllapa. Munanllapam yumbayta binsiyta. Dasmi piñakunllapa. Paykunapaqlam tukuy imata munanllapa. Kanan suqkunatam animachinllapa suqkunamanda akrakanambaq. ²¹ Ancham imbidyakunllapa, wanchikunllapa; mach'anllapa. Fyistikunapim ancha sh'uqyashpa, mana undaq mikushpa, upyashpa, uchata ruranllapa. Chaymi ancha kunaykillapa unay kunashushqayshima, chay laya uchakunata ama ruranaykillapa. Chaqa chay laya uchayuqkunaqam mana rinchu kawsaq Tayta Dyuswanqa.

²² Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi ancha yanapawanchiq, suqwan suqwan kuyanakushpa, kushikushpa, shumaqta kawsananchiqllapa. Yanapawanchiqpismi, ama piñakunanchiq; ashwan yumbaywan pasinsyušu kananchiq, ancha allin kashpa, yumbayta yanapananchiq, yumbaywan ancha kumplidu, ²³ ancha umildi kananchiq, kwirpunchiqta allita sujitananchiqllapa. Chayshina allita ruraptinchiqqam, mana ni pipis atinmanchu anyawayminchiqta: "Kay liykonataqam mana kasushqachu kangi", nishpaqa. ²⁴ Chayshina Jisukristupi kriyishpaqam, kwirpunchiq munashqandaqa manana ruranchiqllapachu. Ashwanmi chay kwirpunchiq mana baliq munashqandaqa suq kruspi wanchishqa kanchiqmanshina. ²⁵ Chaymi Dyuspa Santu Ispiritun suq mushuq laya bidata qowashqa kanchiq. Chayri payta kasushpa kawsashunllapa.

²⁶ Ama ni palanganuchu kashunllapa, ni piñakushunchu, ni imbidyanakushunchu suqwan suqwan.

6

Suqwan suqwan yanapanakushunllapa

¹ Kriyiq masitakuna, suq kriyiq masinchiq mana allita ruraptinqa, noqanchiqkuna Jisuspi mas allita kriyiqkuna chay kriyiq masinchiqta kuanashpa yanapashun, chay maluta ama masta ruranambaq. Piru umildi kashpa, shumaqta yanapashun, yuyashpa: Kwidawkish noqapis suq diya mana allitachu rurayman, nishpa. ² Chayshinar tukuy imapi kriyiq masipura yanapanakushun. Chaqa chayshina kuyanakushpaqam, Jisukristupa liyninda kumpliykanchiqllapa.

³ Piru suq mana baliq runa ichu warmi yuyashpa: Ancha baliqmi kani, nishpaqam, pay kikin ingañakaykan. ⁴ Chayri kadunu allita yuyashunllapa: ¿Allitachu rurashqa kani ichu mana? nishpa. Allita rurashpaqam, atinchiq kushikuya. Piru ama yuyashunchu: Chay kriyiq masinchiqmandaqam noqa mas allita rurashqa kani, nishpaqa. ⁵ Chaqa kadunur suq tariyatashina kumplishun atishqanchiqkaman, Tayta Dyuspaq allita trabajananchiq.

⁶ Kanan Jisukristupaq yumbay yach'achiwaqninchiqta tukuy imawan yanapashunllapa.

⁷ Amar qamkunallaqa ingañakaychu. Chaqa manam pipis atinchu Dyusta ingañaytaqa. Manchu tarpushpa mayqan laya mikunataqa, chay layatalla kusichanchiq. (Chayshinallam Tayta Dyuspaq allita yach'achikushpaqa, suq ancha shumaq primyuta rinchiq ch'askiq paymanda.) ⁸ Piru kwirpunchiq munashqandalla rurashpaqam, rinchiqllapa chingaq, chay mana baliq kusicha chingaqshina. Piru Dyuspa Santo Ispiritunda kasushpaqam, tukuy tyimpu Dyuswan rinchiqllapa kawsaq. ⁹ Chayrayku ama shaykushunllapachu allita rurananchiqqa. Chaqa chayshina mana shaykuq allita rurashpaqam, ancha allin kusichayuqshina rinchiqllapa kaq suq diyaqa. ¹⁰ Chayri Jisuspi kriyiq masinchiqkunata ancha allita yanapashpa, atishqanchiqkaman yumbay runakunata, warmikunata yanapashunllapa.

Pablum kay kartata ushyarqan

¹¹ Rikayllapa kay mas atun litrakunata. Kay partitallam noqa kikiy makiywani iskibriykan.

¹² Chay siñalta kwirpuykipi rurachishuqkunaqam ancha munan, yumbay runakuna paykunata rrispitananllapa. Chaqa manam munanlapachu, paykunata gesachanambaqq. Chaymi mana munanlapachu yach'achikuya: "Jisukristu kruspi wañushqanraykum, Tayta Dyus atin washawayninchiqta", nishpaqa. ¹³ Chay siñalniyuq kaqkunamanda wakin-qam ancha munan, qamkunapis chay siñalta kwirpuykipi ruranaykillapa, paykuna alabakashpa ninanllapa: "Chay mana isrraylinu kaqkunatapisimi yach'achishqallapa kani, Muysispa liyningunata kumplishpa, chay siñalta kwirpumbi rurananllapa", nishpa. Piru chayshina yach'achikushpapismi, paykunaqa mana kumplinchu Muysispa yumbay liyningunataqa. ¹⁴ Piru noqaqam mana paykunashinaqa alabakanichu. Ashwanmi Siñurninchiq Jisukristutalla alabani, kruspi wañushqanrayku washawananchiq. Chaymi paytalla kasupti, kay mundupa kusasningunaqa manana nimapag balinchu noqapaqqqa. Chaqa noqaqam chay kusaskunapaqqqa suq wañushqa runashinana kani. ¹⁵ Chaqa Tayta Dyuspaqqam mana balinchu, siñalniyuq ichu mana siñalniyuq kananchiqllapa. Piru paypaqqam ancha balin Jisukristupi kriyishpa, mushuq laya runakuna, warmikuna kananchiqllapa. ¹⁶ Chayri kay yach'achikushqayta yumbay kasuqkunata Tayta Dyus

llakipashpa yanapanqa, kushikunanllapa. Chayshinallar kushikunqalapa paypi yumbay kriyiqkuna. Chaqa paykunaqam Dyuspaqqa lijitimu wambrangunana.

¹⁷ Siñurninchiq Jisuspaq yach'achikuptiyimi, payta kuntraqkunaqa maqawashpa, ancha chuqriwashqallapa. Chaymi kwirpuypi achka siñakuna kidashqa. Chay siñakunaqam suq siñalshina, Jisuspa lijitimu sirkikuqnin kani, nishpa. Chaymi kananmandaq mana munanichu ni mayqan runa ni warmi piñachiwananqa.

¹⁸ Kriyiq masikuna, Siñurninchiq Jisukristu yumbaynikita yanapashunqa, kushikushpa kawsanaykillapa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN IFISU LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (IFISYUS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pabluapaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam kay kartata iskibrirqan Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Ifisuqam suq atun pudirniyuq llaqta karqan. Chaymi Jisuspi kriyiqkuna achka taksha llaqtakunamanda rirqan chay Ifisuman randiq, randikuq, kriyiq masingunata watukuq. Masta yach'ananchiq ifisyankunapaq, liyishun Ichus 18.19-19.41; 20.17-38; Apukalipsis 2.1-7.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam kimsa wata tukuya tiyashqa karqan Ifisupiqa, Jisukristupaq yach'achikushpa. Chay llaqtapim achka runa, warmi Jisukristupi kriyishqa karqan. Pabluqam chay llaqtamanda lluqshishhpapis, chay kriyiq masingunataqa ancha kuyargan. Chaymi rrumanu awturidarkuna karsilaptimbis, Pabluqa chay Ifisupi tandakaq kriyiq masingunata mana qonqashpachu, karsilmandapacha kay kartata kach'arqan.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Niwanchiqmi Tayta Dyusshi munan, paypi yumbay kriyiqkuna suq yuyayniyuqla kananchiqllapa. Kay librupim ishkay atun partikuna kan:

If 1.3-3.21 niwanchiqllapa, Jisukristu yumbay nasyunmanda kaqkunata kuyawaqniinchiq, washawashqanchiqpaq.

If 4.1-6.24 niwanchiqllapa, Dyuspa wambranguna kashpaqa, yumbaywan shumaqta kawsananchiqllapa.

Kay librupiqam Jisukristupi kriyiqkunapaq kimsa kumparasungu-nata yach'achiwanchiqllapa:

- 1 Jisukristupi kriyiqkunaqam suq adurana wasishina kanchiqllapa; Jisukristuqam chay adurana wasipa mas baliq ruminshina. (If 2.20-22)
- 2 Jisukristupi kriyiqkunaqam suq kwirpushina kanchiqllapa. Jisukristuqam chay kwirpupa umanshina. (If 1.23, 4.12-16)
- 3 Jisukristupi kriyiqkunaqam suq runapa warminshina kanchiqllapa. Jisukristuqam chay warmipa qosanshina. (If 5.22-23)

Pablum ifisyankunata napaykurqan

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, Tayta Dyus munaptinmi, Jisukristu noqa Pabluta numbrawashqa, apustulnин kananyaqa. Chaymi Jisukristupi kriyiptikillapa, kay kartata kach'amuni qamkuna Ifisu llaqtapi tandakaqkunaman. ² Mañakunim Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis, tukuy imapi qamkunata yanapashunan, ama llakishpachu ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Jisukristu wañushqanraykum, Taytanchiq Dyus ancha yanapawanchiqllapa

- ³ Jisuspi kriyiptinchiqllapam, Tayta Dyusqa syilumandapacha ancha yanapawashqa kanchiq, paypi mas allita yuyakushpa kawsananchiq. ¡Chayraykur Siñurninchiq Jisukristupa Tayta Dyusta ancha alabashunllapa!
- ⁴ Chaqa ancha unay tyimpupim Tayta Dyusqa manaraq kay munduta rurashpa, noqanchiqkunata akrawarqanchiq, paypa wambranguna

kashpa, paypa ñawpambi ama nima uchayuqkuna kananchiqllapa. ⁵ Chayshina ancha kuyawaqninchiqmi, unaymandapacha payqa kamawarqanchiq, wambranguna kananchiqllapa. Chaymi Churin Jisukristuta kach'amurqan washawananchiq. Chaqa chayshinam munarqan rurayta. ⁶ Chaymi ancha allin kashpa, kuyashqan Churinwan washawaqninchiq, tukuy imapi yanapawashqa kanchiq. ¡Chayri payta ancha alabashunllapa! ⁷ Chaqa Tayta Dyus ancha kuyawaptinchiqmi, Churin Jisukristu yawarninda ich'ashpa wañurqan washawananchiq. Chayshinam Tayta Dyusqa yumbay ûchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiqllapa. ⁸ Chayshina ancha kuyawaqninchiqmi, ancha allita yach'achiwashqa kanchiq, yach'ayniyuq kananchiqllapa. ⁹ Chayshinam intyindichiwashqa kanchiq paylla yuyashqanda. Chaqa chay yuyashqan ruranan kaqtaqam mana pipis yach'ashqachu karqan. ¹⁰ Piru Dyusqam kayshina yuyarqan: Munashqay tyimpu ch'ayamuptinmi, rini tandaq sylipi tiyaqkunata, mundupi tiyaqkunatapis, Churiy Jisusta kasunanllapa, nishpa.

¹¹ Tayta Dyusqam tukuy imata pay munashqanshina ruran. Chaymi Churin Jisukristupi kriyiptinchiqllapa, payqa unaymandapacha akrawashqa kanchiq, suq shumaq irinsyata ch'askinanchiq. ¹² Chaymi payqa munarqan noqaykuna isrraylinukuna Jisukristupi puntata kriyinayllapa, kay tyimpupi qamkunawan yumbayninchiq paypi kriyishpa, Tayta Dyusta alabashpa kawsananchiqllapa. ¹³ Chayshinallam qamkuna mana isrraylinu kaqkunapis allip kaqta uyashpa, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'akushpa, paypi kriyirqaykillapa. Chaymi Tayta Dyusqa ufriskushqan Santu Ispiritunda qoshushqallapa, qamkunapi tiyashpa, suq siñalshina kanambaq, yumbay riqshuqkuna yach'anambaq: Paykunam allipta Dyuspa wambranguna, nishpa. ¹⁴ Chaqa Tayta Dyusqam manaraq irinsyanchiqta qowaqninchiq, Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, yach'ananchiq: Tayta Dyusmi washawaqninchiq, yumbay ufrisiwashqanchiqta rin kumpliq, nishpa. Chayri payta alabashunllapa, ancha pudirniyuq kashqanrayku.

Pablum Dyusman mañakurqan, Jisuspi kriyiqkuna yach'ayniyuq kananllapa

¹⁵ Noqam yach'aní: qamkunash Siñurninchiq Jisuspi kriyishpa, yumbay kriyiq masinchiqkunata kuyashpa, kawsangillapa, nishpa. ¹⁶⁻¹⁷ Chaymi Siñurninchiq Jisukristupa ancha llipyaq Taytan Dyusman mañakushpa, mana shaykuq ancha pagikuni qamkunapaq. Mañakunipismi Santu Ispiritunwan yanapashunan, pay nishqanda intyindishpa, ancha yach'ayniyuq kashpa, payta mas allita riqsinaykillapa yuyaynikipi. ¹⁸ Mañakunipismi, qamkunata yanapashunan, allita intyindinayki: Tayta Dyuswanmi tukuy tyimpu sylipi rinchiqllapa kawsaq, nishpa. Chaqa paypa yumbay wambrangunatam ancha shumaq irinsyata rin qowaqninchiq. ¹⁹⁻²⁰ Mañakunipismi intyindinaykillapa: Ancha pudirniyuq Tayta Dyusqam tukuy imata atin rurayta. Paypaqqam mana nima trabajuschu, nishpa. Chaymi Churin Jisukristupi kriyiqkunata yanapawaptinchiq, tukuy ima munashqanda atinchiqllapa rurayta. Chaqa ancha pudirniyuq kashpam, Tayta Dyus Churin Jisusta wañushqanmada kawsachimushpa, sylipi allin ladumbi tiyachirqan. Chay kikin pudirninwanmi noqanchiqkunatapis yanapawanchiq. ²¹ Chay pudirninwanmi Jisukristuta ancha pudirniyuqta numbrashpa, nirqan: "Yumbay patrungunata, awturidarkunata, kamachikuqkunata, anjilkunata kamachiý kay tyimpupi, suq tyimpupipis. ²² Tukuy ima kaqta kamachiý. Chaqa qamqam noqapi yumbay kriyiqkunapa umanshina kangi", nishpa.

²³ Chayshina Jisukristu umanchiqshina kaptinqam, paypi yumbay kriyiqkunaqa kwirpunshina kanchiqllapa. Chaqa payqam Santo Ispiritunwan noqanchiqkunapa shungonchiqpi tiyashpa, tukuy imapi kamachiwanchiq. Chayshina tukuy lugarkunapi kashpam, tukuy ima kaqtä kamachin.

2

Dyusmi kuyawaqninchiq washawanchiqllapa

¹ Qamkuna Jisukristupi kriyiptikiqam, payqa washashushqa, tukuy tyimpu kawsanaykillapa. Piru unay tyimpupi uchayuqkuna kaptikiqam, Dyuspaqqqa wañushqashina karqaykillapa. ² Chaqa Jisuspi manaraq kriyishpaqam, kay mundupi tiyaq uchayuqkunashina kawsarqaykillapa. Chay kamachikuq dyablu wayrapi tiyaqta kasushpam kawsarqaykillapa. Chay dyabluqam Dyusta manä kasuqkunata animachin, uchakunata rurananllapa. ³ Kanan unay tyimpupiqam noqanchiqkunapis chay uchayuqkunashina kawsarqanchiq, kwirpunchiqta kasushpa, mana baliq yuyashqanchiqkunata rurashpa. Chaymi Tayta Dyusqa piňakushpa, kastigawananchiqna karqan, chay suq uchayuq kaqkunatashina.

⁴ Chayshina kastigawananchiq kashpapismi, Tayta Dyusqa ancha kuyawaqninchiq, ancha llakipawarqanchiq. ⁵ Uchanchiqkunarykum wañushqashina karqanchiq. Piru Tayta Dyusqam, Jisukristuta kawsachimushqanshina, noqanchiqkunatapis ispiritunchiqpi kawsachiwarqanchiq, paywan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. Chaymi ninchiqllapa: "Tayta Dyusmi ancha allin kashpa, dibaldilla washawashqa kanchiq", nishpa. ⁶ Chayshina Tayta Dyus Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimushpaqam, noqanchiqkunatapis suq mushuq bidata qowashqa kanchiq, sylipi Jisukristuwan kawsananchiqllapa. ⁷ Chayshina Tayta Dyus ancha yanapawaptinchiqmi, yumbay runakuna, warmikuna ch'ayamuq tyimpukunapi rinchiqllapa yach'aq: ¡Tayta Dyus ancha allin kashpam, Churin Jisukristuwan yumbay paypi kriyiqkunata ancha kuyawaqninchiq, tukuy imapi yanapawanchiq! nishpa. ⁸ Chaqa Tayta Dyusqam ancha kuyawaqninchiq, uchanchiqkunamanda washawashqa kanchiq, Churin Jisukristupi kriyishqanchiqrayku. Piru noqanchiqkunallaqam mana atinchiqchu ancha allin kayta, washakananchiqqa. Ashwanmi Tayta Dyus noqanchiqkunata dibaldilla washawashqa kanchiq. ⁹ Chaqa manam pipis atinchu ancha allita rurayta washakananqa. Chaymi mana pipis atinchu alabakayta: Noqallam washakashqa kani, nishpaqa. ¹⁰ Chaqa Dyusqam Jisukristupi kriyiqkunata rurawashqa kanchiq, allita rurashpa kawsananchiq. Payqam unaymandapacha yach'arqanna: Noqa munashqayshinam allita rurashpa rinllapa kawsaq, nishpa.

Tayta Dyusmi Jisukristupi yumbay kriyiqkunata uchangunamanda pir-dun

¹¹ Qamkuna ifisyanukuna, allita yuyayllapa unay kawsashqaykipaq. Manchu llaqta masi isrraylinukunaqa qamkunapaq ninllapa: "Kwirpumbi siňalta mana rurashpaqam, mana Dyuspa wambrangunachu", nishpa. Chaqa chay isrraylinukunaqam ninllapa: "Noqaykunallam siňalniyuq kashpa, Dyuspa wambranguna kanillapa", nishpa. ¹² Chaymi chay isrraylinukunaqa mana tandakarqanchu qamkunawanqa. Chaqa manaraq kriyiptikillapa Jisukristupim, Tayta Dyus rurashqan tratukunaqa mana qamkunapaqchu karqan. Chaymi mana yach'arqaykillapachu: Tayta Dyusmi Akrashqan Washadurta rin kach'amuq, nishpaqa. Chaqa Dyusmada akrakadu kashpa, manaraq paypi kriyishpam, kay mundupi malaganayashpaqa kawsarqaykillapa. ¹³ Piru kananqam Jisukristu

yawarninda ich'ashpa wañushpa, paypi kriyiptikillapa, qamkunata washashushqa, Tayta Dyuspa wambrangunana kanaykillapa.

¹⁴ Jisukristu wañushpam, isrraylinu kaqkunata, mana isrraylinu kaqkunata achkata washashushqa kanchiq, suq ayllullana kananchiqllapa. Piru manaraq washawaptinchiqqam, noqanchiokunaqa ch'iqminakushpa, suq altu pirqa layata rurashqallapa karqanchiq, ama tandanakunanchiq. Piru kananqam Jisukristu bulashpa chay altu pirqa layata, yanapawanchiq, suq ayllullana kananchiqllapa. ¹⁵ Chaqa Jisukristu wañushpam, chingachirqan Muysispa yumbay lÿningunata, amana chay kamachikushqan kustumbrikunata rurananchiqllapa. Kanan isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapisi yanapawashqa kanchiqllapa, paypi kriyishpa, suq ayllullana kananchiqllapa. ¹⁶ Chayshina kruspi wañushpam, isrraylinu kaqkunapaq, mana isrraylinu kaqkunapaqpis bidanwan pagarakurqan, Tayta Dyus noqanchiokunata pirdunawananchiq. Chaymi kananqa suq ayllullana kashpa, manana ni piwambis ch'iqninakushpachu shumaqta kawsanchiqllapa.

¹⁷ Chaqa Jisukristu kay munduman shamushpam, Dyuspaq yach'aq isrraylinukunata, Dyuspaq mana yach'aq suq nasyungunamanda kaqkunatapis yach'achirqan paypa shumaq nutisyanda, suqwan suqwan kuyanakushpa kawsananchiqllapa. ¹⁸ Chayshina Jisukristu wañuptinmi, Dyuspa Santu Ispiritun noqaykuna isrraylinu kaqkunata, qamkuna mana isrraylinu kaqkunata yanapawanchiqllapa, Dyusman qemikashpa, payman mañakunanchiq.

¹⁹ Chayraykum qamkunaqa manana furastirushinachu kangillapa. Chaqa noqaykuna isrraylinu kaqkunashinam qamkunapis Tayta Dyuspa wambranguna kangillapa. Chaymi kananqa suq nasyunshinallana kanchiqllapa. ²⁰ Chayraykum noqaykunawan qamkunapis Dyuspaqqa rumimanda suq wasishina kanchiqllapa. Chaqa Jisukristuqam chay wasipa simyintumba mas allin ruminshina. Kanan Dyuspaq rimaqkuna, Jisukristupa apustulningunapismi chay simyintupa suq rumingunashina kanillapa. ²¹ Chaqa Tayta Dyusmi Churin Jisuspi yumbay kriyiqkunata yanapawanchiq, paypa shumaq aduruna wasinshina kananchiqllapa. Chaymi yumbayninchiq achkayashpa tandanakunchiq, Dyusta adurashpa, paypa ancha santu adurana wasinshina kananchiqllapa. ²² Chayshina qamkunapis Jisukristupi kriyishpam, yumbay noqaykunawan kuyanakushpa kawsangillapa. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunqa qamkunapipis tiyan. Chayraykum noqaykunawan qamkunapis Tayta Dyuspa ilgisynnä kanchiqllapa.

3

Tayta Dyusmi Pabluta kach'arqan suq nasyungunaman, Jisuspaq yach'achikunan

¹ Noqa Pablum kay karsilpi kani, tukuy maypi qamkuna mana isrraylinu kaqkunata Jisukristupaq yach'achishushqayrayku. Chaymi Dyusman ancha mañakuni qamkunapaq. ² Chaqa allitam yach'angillapa: Tayta Dyusmi ancha allin kashpa, kuyawaqninchiq, Pabluta numbrashqa, noqanchiokunata Jisuspaq yach'achiwananchiq, nishpa. ³ Chaymi Tayta Dyuslla yuyashqanda noqata yach'achiwaptin, ashlitata chay pakadupaq qamkunaman iskibrishushqa kani. ⁴ Chayri chay iskibrishushqayta liyishpaqa, intyindiyllapa: Pablujam allipta yach'an Jisukristulla yuyashqanda, nishpa. ⁵ Piru unay tyimpukunapi kawsaqkunaqam mana yach'arqanlapachu Jisukristu chay yuyashqambaqqqa. Piru kay

tyimpupiqam Dyuspa Santu Ispiritun akrashqan apustulningunata, paypaq rimaqkunatapis yach'achiwashqallapa chay yuyashqanda. ⁶ Chay pakadu yuyashqanqam kayshina nin: Qamkuna mana isrraylinu kaqkunapissi Jisukristupa shumaq nutisyanda kriyishpaqa, noqaykuna isrraylinu kriyiq masikikunawanqa suq ayllushina suq kwirpushinalla kanchiqllapa. Chaymi Tayta Dyus noqaykunata ufrisiwashqanda qamkunatapis rin qoshuqlapa.

⁷ Noqa mana nima baliptipismi, ancha allin pudirniyuq Tayta Dyus numbrawashqa, chay shumaq nutisyanda yach'achikunapaaq. ⁸ Jisukristupi yumbay kriyiqkunamandam noqaga minusta balini. Piru Tayta Dyusqam ancha allin kashpa numbrawashqa, qamkuna suq nasyungunamanda kaqkunata yach'achishunay Jisukristupa shumaq nutisyanda. Piru Jisukristu ancha allin kashqandaqam mana pipis atinchu yumbayta intyindiytaqa. Wakindallam intyindinchiqllapaqa. Chaqa Jisukristuqam tukuy ima kaqmanda mas allinqa. ⁹ Kanan payqam numbrawarqan, Tayta Dyuslla yuyashqanda yumbay runata, warmita intyindichinapaaq. Chaqa Tayta Dyus tukuy ima kaqta ruraqqam unaymandapacha mana pitapis nishqachu karqan: "Kayshinam rini washaq chay suq nasyungunamanda kaqkunata", nishpa.

¹⁰ Chayshina Tayta Dyus noqaykunata, qamkunatapis washawanchiqllapa, syilipi ancha pudirniyuq anjilkuna kayshina intyindinanllapa: Tayta Dyusqam tukuy imapi ancha yach'ayniyuq, nishpa. ¹¹ Chaqa Tayta Dyusqam, manaraq nima kaptin, yumbay chaykunapaq yuyashqana karqan. Chaymandaqam chay yuyashqandaqa Siñurninchiq Jisukristuwani rrarqan. ¹² Chayraykum kananqa Jisukristupi kriyishpaqa, mana nimata manchashpachu, atinchiqllapa Dyusman mañakuya, yach'ashpa: Dyusmi ancha kuyawashpa, rin yanapawaq, nishpa. ¹³ Chaymi kayshina rrugaykil-lapa: Qamkunata yach'achishushqayrayku padisiptiyqa, ama disanimakaychu. Ashwanri kushikuyllapa, yach'ashpa: Pabluqam ancha kuyawaqn-inchiq Jisuspaq yach'achiwarqanchiq. Chayraykum kananqa karsilpi padisikan, nishpa.

Jisukristum ancha kuyawanchiqllapa

¹⁴ Noqa chayshina ancha kuyashushpam, Jisukristupa Tayta Dyuspa ñawpambi qonqorikushpa, ancha mañakuni qamkunapaq. ¹⁵ Chaqa Tayta Dyusqam yumbayninchiqpa Taytanchiq. Payqam anaq syilipi, kay pachapi yumbay kawsaqkunata rurawashqallapa kanchiq. ¹⁶ Chaymi ancha llipyaq tukuy imayuq Tayta Dyusman mañakuni, Santu Ispiritunwan qamkunata yanapashunan, ispirituykipi ancha jwirsayuq kanaykil-lapa. ¹⁷ Mañakunipismi Jisukristupi allipta kriyiptikillapa, payqa shunqoykil-lapapi kawsanambaq, payta kuyashpa, suqwan suqwan kuyanakushpa, suq munti allin ch'upayuqshina shunqoykipi ancha jwirsayuq kanaykil-lapa. ¹⁸ Mañakunipismi chayshina kuyanakushpa, atinaykillapa masta intyindiyta: Jisukristum tukuy maypi, tukuy tyimpupi ancha kuyawanchiqllapa, nishpa. ¹⁹ Piru manam pipis atinchu intyindiyta imashinam ancha allita kuyawanchiq, nishpaqa. Piru yumbayta mana intyindiptinchiqpismi, ancha mañakuni, mas allita intyindinanllapa, Dyuspa Santu Ispiritunwan ancha unda kanaykillapa shunqoykipi.

²⁰ Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, atin yanapawayn-inchiqta maski mañakushqanchiqmanda, maski yuyashqanchiqmanda, paypa pudirniyuq Santu Ispiritun shunqonchiqpi tiyaptin. ²¹ Chayri Jisukristupi yumbay kriyiqkunaqa tukuy tyimpu paytalla alabashunllapa. ¡Chayshina kanqa!

4*Dyuspi kriyiqkunaqam suq kwirpushina*

¹ Chayshina Tayta Dyus qamkunata qayashuptin wambranguna kanaykillapa, noqa Pablo ancha rrugaykillapa, pay munashqanshina kawsanaykillapa. Chayshinam rrugaykillapa, kay karsilpi kashpa Jisuspaq yach'achikushqayrayku. ² Ancha umildi pasinsayyuqkuna kashpa, agwantanakushpa, suqwan, suqwan kuyanakuylalla. ³ Dyuspa Santu Ispiritun qamkunata yanapashuptinqar, tukuy diya suq yuyayniyuqla kayllapa. Atishqaykikan yumbaywan shumaqta kawsayllapa. ⁴ Chaqa Jisukristupi yumbay kriyiqkunaqam suq kwirpushinalla kanchiqllapa. Dyuspa Santo Ispiritumbismi suqlla. Tayta Dyusmi yumbayninchiqta yanapawashqa kanchiq, suq Washadurpilla kriyinanchiqllapa. ⁵ Chaqa suq Siñurninchiq Jisukristullam kan. Suq duktrinayuqlam kanchiq. Shutikunanchiqpismi suqlla kan. ⁶ Tayta Dyuspismi suqlla. Payllam yumbaypa Taytanchiq. Tukuy imatam paylla kamachin. Payllam tukuy lugarkunapi kashpa, yumbay noqanchiqkunapi tiyan.

⁷ Piru Jisukristum yumbayninchiqta yanapawanchiq, suq laya trabajuta, suq laya trabajuta paypaq atinanchiqllapa rurayta. ⁸ Chaymi Jisukristupaq Dyuspa Santo Librumbi nin:

Achka kuntraqkunata binsishpa, syluman rishpam, Santu Ispiritunda kach'amurqan, runakunata warmikunata yanapawananchiq, suq laya suq laya trabajuta paypaq atinanchiqllapa rurayta, nishpa.*

⁹ Chayshina Jisukristupaq niptin: "Sylumanmi rirqan", nishpaqa, ¿imataq munan niyta? Chayqam múnán niyta: Kay pachamán shamushpam, puntata kay allpapa mas waranman ch'ayargan, nishpa. ¹⁰ Chaymandaqam syluman kutirirqan, Santu Ispiritunwan tukuy maypi kashpa, tukuy imata kamachinambaq. ¹¹ Kanan pay syluman rishpaqam, achka runata, warmita yanapawarqanchiq. Chaqa wakinninchiqkunatam numbrawarqanchiq, apustulninguna kananchiqllapa. Wakinninchiqtaqam numbrawarqanchiq paypaq rimaqkuna kananchiqllapa. Wakinninchiqtaqam numbrawarganchiqllapa, shumaq nutisyanda yach'achikunanchiqllapa. Wakinninchiqtaqam numbrawarganchiqllapa, suq michidurshina kriyiq masinchiqkunata kwidashpa yach'achinanchiqllapa. ¹² Chayshinaqam rurqan, kriyiq masinchiqkunata yach'achishpa, animachinanchiq, Jisukristupa kwirpushina kashpa, paypi mas allita mas allita yuyakanullapa. ¹³ Chayshinar suq yuyayniyuqla kashpa, Dyuspa Churin Jisukristupi yuyakushpa, shunqonchiqi kada diya mas allita payta riqsishun. Chaqa chayshina rurashpaqam, tukuy imapi mas allita mas allita payshina rinchiqllapa kawsaq. ¹⁴ Chayri amana wambrakunashinaqa kashunllapachu. Manchu suq wambraqa tukuy imata das kriyin. Chayshinalam wakin kriyiq masinchiqkunapis mayqan qawch'u ingañakuqa duktrinanda das kriyinllapa. Piru Jisukristushina kawsashpaqam, manana rinchiqllapachu kriyiq mayqan ingañakuqa. Chay ingañakuqqam manana rinchu atiq pandachiwayninchiqta. ¹⁵ Ashwanri kuyanakushpa, allip kaqtalla rimashpa, Jisukristupi masta masta yuyakushpa, yach'ayniyuq mayurshina kashunllapa. Chaqa Jisukristuqam paypi yumbay kriyiqkunapa umanchiqshina. ¹⁶ Chaymi yumbayninchiqta yanapawanchiq, suq kwirpushina, suq yuyayniyuqla kananchiqllapa. Chaqa kwirpushinapqa yumbay partingunaqam, yanapanakushpa, tukuy imata ruranllapa, ¿manachu? Chayshinalla yumbayninchiq kriyiq masipura kuyanakushpaqam, mas allita mas allita Dyuspi rinchiqllapa yuyakuq.

* **4:8** Salmo 68.18

Jisukristupi kriyishpaqam, mushuq bidayuqna kanchiqllapa

¹⁷ Jisukristu numbrawaptinmi, kayshina ancha kunaykillapa: Amana kawsayllapachu Dyuspi chay mana kriyiqkunashinaqa. Chaqa payku-naqam mana baliq yuyashqangunata rurashpa kawsanllapa. ¹⁸ Ancha angu shunqoyuq kashpam, mana munanllapachu Jisukristupi kriyiytaqa. Chaymi Tayta Dyusmanda mana nimatapis yach'akushpaqa, tutapishina kawsanllapa. Chayraykum chingashpa, Tayta Dyuswanqa manana rinlla-pachu kawsaq. ¹⁹ Chaymi mana nimatapis penqakushpachu, ni sujatakash-pachu, tukuy laya munashqan uchakunata rurashpa kawsanllapa.

²⁰ Piru qamkunaqam Jisukristupaq yach'akushpaqa, mana yach'akurqaykchu chay uchayuqkunashina kawsanaykillapa.

²¹ Ashwanmi Jisuspaq allip kaqta uyashpa, yach'akurqaykillapa pay munashqanshina kawsanaykillapa. ²² Piru qamkuna manaraq Jisuspi kriyishpaqam, kwirpuyki munashqandalla rurashpa, dañakarqaykillapa. Chayri kananqa chay unay jiñuykitaqa dijanya, suq mana baliq mawka lach'apatashina, amana chayshina kawsanaykillapa. ²³ Ashwanri mushuq yuyayniyuq, mushuq shunqoyuqna kayllapa. ²⁴ Chayri Tayta Dyusmanda mushuq bidata ch'askishpa, ancha allin, ancha santu kayllapa.

²⁵ Chayri yumbayninchiq suq kwirpushinalla kashpa, amana ni pitapis ingañashpachu, ashwan allip kaqtalla suqwan parlashunllapa.

²⁶ Piru mayqanwan piñakushpaqa, das alliyayllapa, ama uchayuq kanaykillapa. Amar shuyaychu ni amsayanangaman alliyanayki chay piñachishuqwana. ²⁷ Chayshina ama dijakayllapachu, dyablu uchata rurachishunanqa.

²⁸ Mayqan suwakuqpisri amana mastaq suwakunkachu. Ashwanri allita trabajanqa, pubrikunata atinambaq yanapayta.

²⁹ Amar malas palabraskunataqa rimayllapachu. Ashwanri allitalla rimashpa, suqkunata animachiyllapa, Jisuspi mas allita yuyakushpa, kushikushpa kawsananllapa. ³⁰ Kanan amar llakichiyllapachu Dyuspa Santu Ispiritunda. Chaqa Tayta Dyusqam chay Santu Ispiritunda qowashqallapa kanchiq, allita yach'ananchiq: Dyuspa wambranmi kani. Jisukristu washawashpa, syiluman rin apawaq, nishpa.

³¹ Chayri ama syintishpachu, ni piñakushpachu, ni piwan anyanakushpa, ni musyanakushpa, ni pitapis ch'iñqnishpachu, ni suq laya malukunata rurashpachu, kawsashunllapa. ³² Ashwanri ancha allita suqwan suqwan yanapanakushpa, llakipanakushpa, pirdunanakuyllapa. Chaqa Jisukristu wañushqanraykum, Tayta Dyus uchanchiqkunamanda pirdunawashqa kanchiqllapa. Chayraykur noqanchiqkunapis suqwan suqwan pirdunanakushpa kawsashunllapa.

5

Dyuspa wambranguna kashpaqar, kayshina kawsashunllapa

¹ Qamkuna Tayta Dyuspa kuyashqan wambranguna kashpaqar, payshina kawsayllapa. ² Chaqa Jisukristugam ancha kuyawaqninchiq, intrigakar-qan wañunambaq, Tayta Dyus uchanchiqkunamanda pirdunawananchiq. Chayshina wañushpaqam Tayta Dyusta ancha kushichirqan. Chaqa Jis-usqam wañurqan suq ancha shumaq uñitata ufrindapaq wanchishqashina. Chayri noqanchiqpis Jisusshina suqkunata kuyashpa kawsashunllapa, Tayta Dyusta kushichinanchiq. [Nuta: Unay tyimpupim isrraylinukuna shumaq uñitakunata wanchishpa, ufrindatashina qorqan Dyusta, uchangunata pirdunaranambaq.]

³ Chayri Tayta Dyuspa wambranguna kashpaqa, manaraq rrispituyuq kashpa ichu rrispituyuq kashpa, ama puñuyllapachu mana rrispituyki kaqwanqa, ni suq laya uchakunata rurayllapachu. Suqkunapa imangunata ama munakuyllapachu. ⁴ Amar malas palabrasta rimayllapachu ni tutukunashina penqakuypaq grasyakunata rurashpa asikuylapachu. Chaqa manam nimapis balinchu chay layakunata rimanaykillapaqa. Ashwanri Tayta Dyusta pagikushpa, kawsayllapa. ⁵ Chaqa allitam yach'angillapa: Manaraq rrispituyuq kashpa ichu rrispituyuq kashpa, suqwan puñushpa ichu suq laya uchakunata rurashpa ichu nisyukuna kashpa, mana ringillapachu kawsaq Tayta Dyuswan Churin Jisukristuwanqa. Chaqa chay nisyukunam tukuy imata ancha munashpa, chay kusaskunata aduraykanllapa, amitu layakunata aduraqkunashina.

⁶ Amar pipis ingañashunqachu, yanqakunata nishushpa, uchata ruranaykiqa. Chaqa Tayta Dyusqam chay uchata ruraqkunawan piñakushpa, ancha rin kastigaq, payta mana kasuptinllapa. ⁷ Chayri chay laya runakunamanandaqa kwidakayllapa, ama qamkunata dañachishunan.

⁸ Qamkunaqam unay tyimpukunapi mana allikunata rurashpa, tutayaqpishina kawsarqaykillapa. Piru kananqam Jisukristupi kriyishpa, allita rurashpa, achikpishinana kawsangillapa. Chayshinalla mana shaykuq kawsayllapa, suqkunapaq suq micha achikchakuqshina kanaykillapa. ⁹ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi rin yanapashuqlapa, ancha allin kashpa, allitalla rurashpa, allip kaqtalla rimashpa kawsanaykillapa. ¹⁰ Chayri allita yach'akuylapu Dyus munashqanda, pay munashqanshina kawsanaykillapa. ¹¹ Amar kawsayllapachu chay uchayuq runakunashinaqa. Ashwan paykuna uchata rurashpa pakaptinqa, anyashpa kunayllapa: "Chayshina rurashpaqam, ringillapa chingaq", nishpa. ¹² Chaqa chay pakashqan uchangunaqam ancha fiyu penqakuypaq. Chaymi mana munanchiqchu ni rimaya chay ucha rurashqambaqq. ¹³ (Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi atun michashina.) Chaymi chay pakashqa uchakunata das rikachiwanchiq, achikpishinana kidanallapa. Chaymi das intyindinchiq: Chay uchakunaqam ancha fiyu, nishpa. ¹⁴ Chayraykum suq yach'ayniyuqqqa nin:

Qamkuna mana alli ruraqkunaqam puñuqkunashina, wañuqkunashina kangillapa. Chayri rikch'akamushpa, atarimuyllapa, Jisukristu achikpishinana kawsachishunan, allitana rurashpa kawsanaykillapa, nishpa.

¹⁵ Chayri ancha allita kwidakashunllapa, allita rurashpa kawsananchiq. Amar tuntushinaqa kashunllapachu. Ashwanri jwisyuyuqshina kawsashunllapa. ¹⁶ Chaqa kay tyimpupigam uchayuq runakunaqa ashwamba ashwamba mana allikunata ruraykanllapa. Chayri tukuy diya allita yuyashpa, Dyus munashqanshina kawsashunllapa. ¹⁷ Chayraykur ama tuntushinaqa kashunllapachu. Ashwanri yach'akushunllapa Dyus munashqanda rurananchiq. ¹⁸ Amar mach'ashunllapachu. Chaqa mach'ashqakunaqam mana sujitakashpachu, tukuy imapi rinllapa dañakaq. Ashwanri Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpa, kawsashunllapa. ¹⁹ Chayshina kawsashpa, salmukunata, imnukunata, suq laya alabanskunata kantashpa, Siñurninchiq Jisusta tukuy shunqo alabashpa, suqwan suqwan animachinakushun. ²⁰ Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi tukuy tyimpú, tukuy imapaq Tayta Dyusta pagikushunllapa.

Ayllunchiqkunapir shumaqta kawsashunllapa

²¹ Yumbay qamkuna Dyusta ancha rrispitashpaqa, suqwan suqwan kasanakuyllapa.

²² Qamkuna qosayuq warmikuna, Jisukristuta kasushqaykishina, qosaykitapis kasuy. ²³ Jisukristuqam paypi yumbay kriyiqkunapa Washadurninchiq, umanchiqshina kashpa, kamachiwanchiq. Chaqa paypi kriyiqkunapa naqam Jisuspa kwirpunshina kanchiqllapa. Chayshinallam suq warmipa qosanqa umanshina kashpa paytaqa kamachin. ²⁴ Chayri Jisukristupi kriyiqkuna payta kasushqanchiqshina, warmipis qosanda tukuy imapi kasunqa.

²⁵ Runakunapis ancha kuyanqa warminda, awnki wañunqapis. Manchu Jisukristuqa paypi kriyiqkunata ancha kuyawaqninchiq, wañurqan washawananchiq. Chayshinalla suq runa warminda kuyanqa. ²⁶ Chaqa Jisukristum wañurqan, paypi kriyiqkunata uchanchiqmada pirdunawananchiq, Tayta Dyustana kasushpa kawsananchiqllapa. Kanan shumaq nutisyanda yach'achiwaqninchiqmi, uchanchiqkunata yakuwanshina mayllawashqa kanchiq. ²⁷ Chayshinam rurarqan, paypa ñawpambi mana nima uchayuq shumaq nubyashina kananchiqllapa. Chayshina ancha llipyaq yuraq mudanayuqshina kaptinchiqllapam, shumaqta rin ch'ayachiwaqninchiq. ²⁸ Chayri qamkunapis warmikita ancha kuyay, kikin kwirpuykita kuyashqaykishina. Chaqa suq runa warminda ancha shumaqta kwidashpaqam, pay kikin kwidakaykan. ²⁹ Chaqa manam pipis kwirpunchiqtaqa ch'iqninchiqchu. Ashwanmi shumaqta kwidashpa, imatapis mikushpa kawsanchiqllapa. Chayshinallam Siñurninchiq Jisukristupis paypi kriyiqkunata shumaqta kwidawanchiqllapa. ³⁰ Chaqa paypi kriyishpaqam, paypa kikin kwirpunshinana kashpa, paypa aychanshina, tullunshina kanchiqllapa. ³¹ Chaymi Dyuspa Santo Librumbi nin: "Suq runa warmikushpaqa, taytanda, mamanda dijassha, warminwanna kawsanqa. Kanan ishkay kashpapis, suq kwirpushinallana kanqa", nishpa.* ³² Chay nishqandaqam mana pipis atishqachu ancha allita intyndiyta. Chaqa manam rimanchu runa wärmäi kasárananllachu. Ashwanmi rimambis, Jisukristu paypi kriyiqkunawan tandakaptinchiq, paywan suq kwirpushinallana kananchiqllapa, nishpa. ³³ Chaymi niykillapa: Yumbay runakuna ancha kuyanqa warminda kikin kwirpunda kuyashqanshina. Warmikunapisri qosanda rrispitanqa.

6

¹ Wambrakuna, Jisukristupi kriyishpaqa, taytaykita, mamaykita allita kasuyllapa. Chayshina kasushpaqam, allita ruraykangillapa. ² Chaqa Tayta Dyuspa punta liyninmi kayshina nin: "Taytaykita, mamaykita rrispitayllapa", nishpa. Chay liyta niwaqninchiqmi, suq shumaq primuya kayshina ufrisiwashqa kanchiq: ³ "Taytaykita, mamaykita kasuptikiqam, ancha rini yanapashuq, kushikushpa, achka watakunata kay mundupi kawsanaykipaq", nishpa.*

⁴ Qamkuna taytakunapis, wambraykikunata ama piñachiyllapachu. Ashwanri shumaqta yach'achishpa kunashpa, kriyayllapa, Jisukristupi kriyinanllapa.

⁵ Qamkuna randishqa kriyadukuna, patrunnikita manchashpa, allita rrispitashpa kasuyllapa, Jisukristuta kasuykangimanshina. ⁶ Chayri chay patrunniki rikashuptin ichu mana rikashuptimbis, allita trabajayllapa. Piru amar trabajaychu chay patrunnikiwan allita kidanaykillaqa. Ashwanri

Dyus munashqanda rurashpa, tukuy shunqo allita trabajay, Jisukristupaq trabajaykangimanshina. ⁷ Chayshina kushikushpa, patrunnikita allita yanapashpaqaq, Jisuspaqshina trabajay, ama runakunapaqlachu. ⁸ Chaqa randishqa kriyadu ichu libri runa kashpapismi, allita yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi rin pagarawaqninchiq alli rurashqanchiqpaq, nishpa.

⁹ Qamkuna patrungunapis, randishqa kriyaduykikunata ama nimatapis manchachishpachu, shumaqta kamachi. Chaqa syilupim kan yumbaýn-inchiqa patrunninchiq. Paygam mana ni pitapis sawachashpachu, yumbayninchiqta ancha allita rin jsgawaqninchiq.

Dyuspa armangunawanri dyabluta kallpachishunllapa

¹⁰ Kananri kriyiq masitakuna, Jisukristuman mañakushunllapa, pudirninwan yanapawaptinchiq, uchakunata binsinanchiq. ¹¹ Manchu suldadukuna kuntrangunata binsinanllapaqa, jirrumanda kaskuta rurakushpa, jirrumanda chilikinda rurakushpa, armangunawan pilyanllapa. Chayshinallar noqanchiqkunapis Tayta Dyusmanda armangunatashina ch'askishunllapa, dyablu ama ingañawananchiq. ¹² Chaqa noqanchiqkunaqam mana pilyaykanchiqchu runa masinchiqkunawan. Ashwanmi pilyaykanchiqqa chay jwirsayuq, pudirniyuq, kamachikuq dyablukunawan, tutayaqpi puriq kamachikuqunawan. Paykuna ingañaptinmi, kay pachapi achka runa warmi tutayaqpishina puriykanllapa. Chay kamachikuq dyablukunam altipi bwilaq dyablukunatapis kamachinllapa. ¹³ Chayri Tayta Dyusmanda yumbay chay armangunatashina ch'askishunllapa, chay dyablukunamanda atinanchiq washakaya. Chayshina ruraptinchiqqam, chay dyablukunaqa suq diya munashpa binsiwayninchiqta, mana rinllapachu atiq.

¹⁴ Chayri allip kaqtalla kriyishpa, rimashpaqa, suldadukuna wach'ukunda rurakuqshina kashunllapa. Chayshinar allitalla rurashpa, jirrumanda chilikiyuqshina kashunllapa. ¹⁵ Listur kashunllapa, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikunanchiq, suqkunapis Dyuswan alliyananllapa. Chaqa chay shumaq nutisyanganam noqanchiqpaqqa suldadupa sapatungunashina. ¹⁶ Yumbay kusasmandam masta balin Jisukristupi allita kriyinanchiqllapa. Chayshina kriyishpaqam, suq iskudu tabla layata piskaykanchiqmanshina washakananchiq. Chaqa dyabluqam ancha munan dañachiwayninchiqta, rumikunawan sitawanchiqmanshina. Piru Jisukristupi allita yuyakushpaqam, chay iskudu tabla layawan atinanchiq arkayta, ama ch'ayachiwananchiq. ¹⁷ Tayta Dyusmi washawanchiqllapa, suq suldadu jirrumanda kaskunwan washakaqshina. Tayta Dyus nishqanqam atun kuchillushina. Chayri Dyuspa Santo Ispiritunmanda yach'akushun Dyus nishqanda, dyabluta maqashpa, binsinanchiq. ¹⁸ Piru Dyuspa Santo Ispiritun qamkunata yanapashuptin, allita yuyashpa, mana shaykuq mañakuyllapa yumbay kriyiq masinchiqkunapaq.

¹⁹ Noqapaqpis mañakuyllapa, Tayta Dyus yanapawanambaq, ama manchashpachu, ashwan ancha allita Jisukristupa pakadu nutisyanda yach'achikunay. Chaqa unaymandapacham mana pipis intyindishqachu: (Tayta Dyusmi qamkuna mana isrraylinu kaqkunatapis munan washashuylapata, nishpa.) ²⁰ Kanan Tayta Dyusmi numbrawashqa, rrimalpasun rimanaypaq chay shumaq nutisyanda. Chayraykum kay karsilpi kadinakunawan watadu kani. Chayri Tayta Dyusta noqapaq rrugayllapa, ama nimata manchashpachu, paypaq yach'achikunay.

²¹⁻²² Kuyashqanchiq kriyiq masinchiq Tikikum ancha allita yanapawashqa, Jisukristupaq yach'achikunay. Chaymi payta rini kach'amuq, qamkunata animachishunan: "Masanchiq Pablum karsilpiqa kayshina kawsaykan", nishpa.

²³ Kriyiq masitakuna, ancham mañakuni, Taytanchiq Dyus, Siñurninchiq Jisukristupis tukuy imapi qamkunata yanapashunan, kushikushpa, kuyanakushpa, Dyuspi allita yuyakunaykillapa. ²⁴ Chayshinam mañakuni, Tayta Dyus yumbay allin kriyiq masinchiqkunata ancha yanapanambaq. Chaqa paykunaqam mana shaykuq Siñurninchiq Jisukristuta kuyaykan. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN FILIPUS LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (FILIPINSIS)

¿Pitaq karqan San Pablo? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam iskibrirqan Filipus llaqtapi tiyaq kriyiq masingunaman. Filipusqam rruumanukunapqaqma ancha baliq llaqta karqan. Chay llaqtaqam prubinsya Masiduñapi karqan. Chayman Pabluqa rishpaa, Jisukristupa shumaaq nutisanya yach'achikurqan. Masta yach'ananchiq chay filipusinu kriyiqkunapaq, liyishun Ichus 16.6-40.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam karsilpi karqan. Chaymi chay Filipuspi tiyaq kriyiq masingunaqa chaypaq yach'ashpa, munarqanllapa qellaywan ichu suq'laya kusaskunawan Pablutaqa yana-payta. Chaymi Ipafrudituta Pabluman kach'arqanllapa, chay kusaskunata apanambaq. Chaymandaqam Pabluqa kay kartata iskibrirqan, chay filipusinu kriyiq masingunata ancha pagikunambaq, chay rrigalukunata kach'ashqanllaparayku. Paykunataqam animachirqambis, Jisukristupi ancha allita kriyinanllapa. Chayshina iskibrishpaqam, Ipafrudituta kach'arqan, kay kartata apananllapa filipusinu kriyiq masingunaman.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Flp 1.1-11; 4.10-23 niwanchiqllapa, Pablo filipusinu kriyiq masingunata ancha pagikushqambaq, Dyusman paykunapaq ancha mañakushqambaq.

Flp 1.12-30 niwanchiq, Pablo karsilpi kashpapis, yach'arqan: Suqunam Jisukristupaq yach'achikuykanllapa, nishpa. Chaymi ancha kushikurqan. Niwanchiqpismi, Jisukristupi kriyishpaqa, ancha ñakashpapis, ama disanimakananchiq.

Flp 2.1-18 niwanchiq, Jisukristushina umildi kananchiqllapa.

Flp 2.19-30 niwanchiq, Timutiyu, Ipafruditu Pabluta ancha yanapashqambaq.

Flp 3.1-4.9 niwanchiq, Jisukristuta yuyayninchiqpi riqsishpa, allita kasunanchiq, ama pilyanakunanchiq, ashwan kushikushpa kawsananchiqllapa.

Pablum napaykurqan filipusinukunata

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, noqa Pablum masanchiq Timutiyuwan Jisukristupa sribikuqniñ kanillapa. Chaymi kay kartata kach'amuni qamkuna Filipus llaqtapi tiyaq kriyiq masiykunaman. Chaqa qamkunaqam Jisukristupi alipta kriyishpa, Dyuspa wambrangunana kangillapa. Chaymi ubispuykikunata, dyakunuykikunata, yumbay qamkunata napaykuykilapa. ² Mañakunim Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis, tukuy imapi qamkunata yanapashunana, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Pablum Dyusman mañakurqan kriyiq masingunapaq

³ Kriyiq masitakuna, kada bwulta qamkunata yuyashushpam, Dyusman ancha pagikuni qamkunapaq. ⁴⁻⁵ Kanan qamkunapaq Dyusman mañakushpaqam, ancha kushikuni. Chaqa Jisukristupi kriyishqayki

diyamandapacham kanangaman qamkunaqa ancha yanapawashqa kangi, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikunayapaq. ⁶ Kanan allitam yach'an: Tayta Dyusmi qamkunata yanapashushqa, paypi kriyishpa, pay munashqanda ruranaykillapa. Chayshinallam mana shaykuq rin yanapashuqllapa, mas allita mas allita pay munashqanda rurashpa, kawsanaykillapa, Jisukristu shamunan diyakaman. ⁷ Chaymi ancha balin, tukuy shunqo qamkunata kuyashunayapaq. Chaqa kay karsilpi kaptiy ichu libri kaptiyapis, qamkuna ancha yanapawangi, kuyawaqninchiq Tayta Dyuspa shumaq nutisyanda awturidarkunapa ñawpambi yach'achikunay: "Kay nishushqayqam allip", nishpa. ⁸ Kanan Tayta Dyusmi yach'an: Churiy Jisukristu yanapaptinmi, Pabluga tukuy shunqo filipusinukunata ancha kuyan, nishpa. ⁹ Chaymi Dyusman mañakuni, chay ancha kuyakushqaykimanda masta kuyakunayki, allita Dyusmanda yach'akushpa, ancha yach'ayniyuq kanaykillapa. ¹⁰ Mañakunipismi, ancha allita yach'anaykillapa, imam alli, imam mana allichu, nishpa, Jisukristu shamuptin, ama nima uchayuq kanaykillapa, ¹¹ ashwan Jisukristu yanapashunan, yumbaya allita rurashpa kawsanaykillapa, yumbay rikashuqkuna Tayta Dyusta alabananllapa.

Jisukristupi kriyishpaqam, mushuq bidayuqna kanchiqllapa

¹² Kriyiq masitakuna, noqa Pabluta karsilawaptinllapam, mas achka runakuna, warmikuna Jisuspa shumaq nutisyanda uyashqallapa. ¹³ Chaqa gubyirnu Sesarpa yumbay kwidakuq suldadunguna, kay atun llaqtapi yumbay tiyaqkunapismi yach'anllapan: Pablutaqam karsilashqallapa, Jisukristupaq yach'achikuptin, nishpa. ¹⁴ Kanan kay karsilpi kashpa, mana nimata manchashpachu, Jisukristupaq yach'achikuptiyimi, ancha achka kriyiq masinchiqkunapis, manana manchashpachu, Jisukristupaq masta yach'achikuykan.

¹⁵ Allibmi wakingunaqa imbidyawashpa, munashpa binsiwayta, Jisukristupaq yach'achikuykan. Piru suqkunaqam, allin shunqoyuq kashpa, munashpa yanapawayta, Jisukristupaqqa yach'achikuykan. ¹⁶⁻¹⁷ Paykunaqam kuyawashpa, yach'anllapa: Tayta Dyusmi Pabluta numbrashqa, shumaq nutisyanda yach'achikunan. Chaymi karsilpina kidashqa, nishpa. Chay imbidyawaqkunaqam Jisukristupaq yach'achikushpaqa yuyanllapa: Pablu karsilpi kaptinqar piñachishun, paypa rrimplasun yach'achikushpa, nishpa. ¹⁸ Piru manam piñakunichu. Chaqa allin shunqoyuq kashpa, ichu mana allin shunqoyuq kashpapismi, Jisukristupaq yach'achikuykanllapa. Chaymi ancha kushikuni. Kanan mastam rini kushikuq, ¹⁹ qamkuna Dyusman noqapaq mañakuptiki, Jisukristupa Santu Isipiritun yanapawaptin washakanay-paq. ²⁰ Piru wañushpa ichu kawsashpapis, ancha munani Jisukristupaq yach'achikuya, mana nimatapis penqakushhpachu ni manchashpachu, achka runa, warmi payta alabananllapa. ²¹ Chaqa kawsashpaqam, kay bidapi Jisukristuta rini' alabaq. Piru wañushpaqam, suq bidapiqa paywan kawsashpa, rini alabaq. Chaymi noqapaqqa alli kanman wañunayapaq.

²² Piru manaraq wañushpaqam, mastaraq atiyman Jisukristupaq yach'achikuya. Chaymi mana yach'anichu: Mayqanmi mas allin, kawsanaypaqraq ichu wañunaypaqna, nishpaqa. ²³ Chaqa noqapaqqam allina kanman wañunaypaq, Jisukristuwanna kanaypaq. Piru noqapaqam mana yach'anichu: Mayqanmi mas alli, nishpa. ²⁴ Chaqa qamkunapaqqa mas alli kanman kawsanaypaqraq, Jisukristupaq mas allita qamkunata yach'achishunay. ²⁵ Chaymi yuyakuni: Rinim kawsaqraq, qamkunata animachishunay, kushikushpa, mas allita Siñurninchiqpi kriyinaykillapa,

nishpa. ²⁶ Chaymi Jisukristu kay karsilmanda surqowaptin, mushuqmanda qamkunawan karinayaqqqa, ancha kushikushpa, payta ringillapa alabaq.

²⁷ Piru mastam rrugaykillapa, Jisukristu nishqanshina kawasanaykillapa. Chayshina kawsaptikillapaqam, qamkunaman shamushpa ichu mana shamushpapis, rini yach'aq: Suq yuyayllam mana shaykuq yanapanakuykan, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikushpa, nishpa.

²⁸ Chaqa Tayta Dyusmi rin yanapashuqllapa, chay kuntrashuqkunata ama nimatapis manchanaykillapa. Chaymi chay kuntrashuqkunaga rinllapa yach'aq: Jisuspi mana kriyishpaqam, rinchiqllapa chingaq, nishpa.

Piru qamkunaqam ringillapa yach'aq: Dyusmi rin washawaqninchiq, nishpa. ²⁹ Chaqa ancham balin qamkuna Jisukristupi kriyinaykillapa. Piru ancham balimbis chayshina kriyishqaykirayku, qesachadu kashpa, ñakanaykillapa. ³⁰ Chaymi kananqa qamkunapis noqashina Jisukristupaq yach'achikuptiki, payta kuntraqkuna qamkunatapis qesachashungi. Manchu qamkunapa pullayki kashpa, qesachadu kaptiy rikawargaykillapa. Kanan qamkunaqam yach'angillapa: Pabluqam karsilpi ancha ñakashhpapis, Jisukristupaq mana shaykuq yach'achikuykan, nishpa.

2

Jisukristushinar umildi kashunllapa

¹ Manchu Jisukristupi kriyiptikiqa, payqa qamkunata ancha animachishungi. Ancha kuyashushpam, tukuy imapi qamkunataqa kunswilashungi. Paypa Santu Isipritumbismi qamkunata tukuy imapi yapachashungi. Tayta Dyuspismi ancha kuyashushpa, llakipashungi.

² Chayri qamkunapis kuyanakushpa, suq yuyaylla kashpa, suqwan suqwan ancha shumaqta kawsayllapa, masta kushichiwanayki. ³ Amar palanganuqa kayllapachu. Amar rurayllapachu qamlla munashqaykitaa. Ashwan umildi kashpa yuyayllapa: Suqkunaqam ancha balin maski noqamanda, nishpa. ⁴ Amar yuyayllapachu qamkunapaqlaqa. Ashwan suqkunapaqpis yuyayllapa: ¿Imam mas alli paykunapaq? nishpa.

⁵ Chayri qamkunapis Jisukristu yuyashqanshinalla yuyayllapa. ⁶ Manchu payqa sylipi Tayta Dyuswan kashpaqa, Taytanshina ancha baliq kamachikuq Dyus karqan. Piru manam nirqanchu: "Taytayshinallam kashaq", nishpaqa. ⁷ Ashwanmi tukuy imata dijashpa, kay mundupi nasirqan, umildi yanapakuq runa kanambaq. ⁸ Chayshina umildi runa kashpam, Tayta Dyusta tukuy imapi kasushpa, suq kruspi penqakuypaqta wañurqan. ⁹ Chayshina wañuptinmi, Tayta Dyusqa kawsachimushpa, ancha pudirniyuq kamachikuqta rurarqan, yumbay awturidarmanda mas kamachikuq kanambaq. ¹⁰ Chaymi sylipi yumbay kaqkuna, kay pachapi yumbay tiyaqkuna, kay pachapa warambi yumbay kaqkunapis Jisuspa ñawpambi rinllapa qonqorikuq, payta rrispitashpa. ¹¹ Chayshina qonqorikushpaqam, yumbaypa ñawpambi ninqallapa: "Jisukristum tukuy ima kaqpa kamachikuqni", nishpa, Tayta Dyustapis alabananillapa.

Jisuspi kriyiqkunaqam michakunashina

¹² Ancha kuyashqay kriyiq masitakuna, noqa qamkunawan kashpa kuanashuptimi, tukuy tyimpu allita kasuwayqaykillapa. Kanan qamkunamda karupi kaptiypisri, allita kasuwayllapa. Umildi kashpa, imashinapis kamakayllapa washakanayki. Chayri manchayllapa: Uchata rurashpakistan, Dyusmanda akrakayman, nishpa. ¹³ Piru Dyus kikinmi qamkunata animachishungi, pay munashqanda qamkunapis munanaykillapa. Chaymandaqam yanapashungillapa, chay munashqanda ruranaykillapa.

¹⁴ Chayri ama kijakushpachu ni anyanakushpachu, tukuy imata shumaqta rurayllapa, ¹⁵⁻¹⁶ Dyuspa mana uchayuq wambranguna kanaykillapa. Chaqa chayshina kay mundupi ancha uchayuqkunapa ukumbi kawsaptikillapaqaqam, paykunapis anìmakamanllapa, Dyusta kasunanllapa. Chaqa paykunaqam uchangunarayku tutayaqpishina kawsaykanllapa. Piru qamkuna Dyuspa kawsachikuq nutisyanda paykunata yach'achishpaqaqam, lusirukunashina llipyaykangillapa paykunapaqaqa. Chaymi Jisukristu shamuptinqa, noqqaqa ancha rini kushikuq qamkunapaq: Manam yanqachu chay Filipusmanda kaqkunata yach'achishqa kani, nishpa. ¹⁷ Kanan qamkuna Jisuspi allita kriyishpam, Dyusta allita kasushpa, kawsaykangillapa. Chaymi noqqaqa ancha kushikuni, yawarniya ich'ashpa, wanchiwanan kaptinllapapis. Chaqa suq animal ufrindapaq wanchishqandashina munaptinllapa wanchiwaytapismi, kushikushpa qamkunata animachiwaykillapa. ¹⁸ Chayshinallar qamkunapis kushikushpa, noqata animachiwayllapa kushikunayaqaq.

Pablum yuyarqan kach'ayta Ipafrudituta Timutiyutapis Filipus llaqtaman

¹⁹ Siñurninchiq Jisus munaptinmi, utqa kach'amushaq qamkunaman kriyiq masinchiq Timutiyuta. Chayshina qamkunamanda kutimushpa willawaptin: "Kayshinam chay Filipus llaqtapi kawsaykan", nishpaqaqam, noqqaqa ancha rini kushikuq. ²⁰ Manam kanchu suq yach'achikuq masiy kay Timutiyushinaqa. Chaqa payqam noqashinalla yuyashpa, ancha munan qamkunata yanapashuya, allita rurashpa, kawsanaykillapa. ²¹ Piru achka yach'achikuqqam paykuna munashqandalla ruranllapa. Manam ruranllapachu Jisukristu munashqandaqa. ²² Piru qamkunaqam allita yach'angillapa: Masanchiq Timutiyum ancha allita Pabluta yanapashqa, nishpa. Chaqa payqam churiyshina noqawan pulla Jisuspa shumaq nutisyanda ancha yach'achikushqa. ²³ Chaymi munani qamkunaman kach'amuya. Piru puntatam munani yach'ayta: ¿Imam rìn pasawaq? nishpa. Chay yach'ashqay urasmi Timutiyutaqa rini kach'amuq. ²⁴ Piru yuyakunim: Jisukristum yanapawanqa, kay karsilmansa lluqshishpa, utqa shamunayaqaq watukushuqlapa.

²⁵ Munanim kach'amuya kuyashqay kriyiq masinchiq Ipafruditutapis. Chaqa qamkuna kikikim payta kach'amurqayki, noqata yanapawanambaq. Payqam ancha allita yanapawaykan, dyabluta binsishpa, Jisuspaq yach'achikunayaqaq. ²⁶⁻²⁷ Piru payqam ancha qeshyaq kashpa, wañuykarqanna. Chaymi chaypaq yach'aptikillapa, payqa ancha llakishpa nirqan: "Chay kriyiq masiykunach'i noqapaq anchana llakiyanllapa", nishpa. Chayraykum ancha munashqa shamuya qamkunaman. Allibmi payqa ancha qeshyaq karqan. Piru Tayta Dyusmi payta, noqata llakipawashpa, yanaparqan kach'akanambaq, ama ashwamba llakinayaqaq. ²⁸ Chaymi Ipafruditu ancha munaptin rikashuyllapata, kach'amuykani, payta rikashpa kushikunaykillapa, noqapis amana paypaq llakinayaqaq. ²⁹⁻³⁰ Chayri pay qamkunaman ch'ayamuptinqa, ancha kushikushpa, payta ancha rrispitashpa, Jisuspa shutimbi shumaqta ch'ayachiyllapa. Chaqa payqam yach'ashpa: Chay karsilpiqam atini wañuya, nishpapis, kayman shamurqan yanapawanambaq. Chaymi yaqqa wañurqan. Chaqa qamkunaqar karu llaqtapi kashpa, mana atirqaykillapachu yanapawayta.

¹ Kriyiq masitakuna, Siñurninchiqpi allita yuyakushpa, kushikushpa kawsayllapa. Manam shaykunichu kayshina achka kutinda qamkunata kunashunaypaqqa. Chaqa chayshina Jisukristupaq allita yach'aptikiqam, mana pipis ingaňashunqachu. ² Chayri kwidakayllapa yumbay mana baliq yach'achikuqmanda. Paykunaqam daňachikuq allqokunashina. Chaqa yach'achikunllapam: Kwirpumbi siňalniyuq kaqkunallash Dyuspa wambrangunaqa, nishpa. Manam chayshinachu. ³ Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun yanapawaptinchiq, noqanchiqkunaqa Dyusta adurashpa, Jisukristipi kriyishpa, Dyuspa wambrangunaqa kanchiqllapa. Chaymi kushikunchiqllapa. Mananam kriyinchiqllapachu: Kwirpumbi siňalta rurashpa ichu suq kustumbrikunata rurashpam, Dyuspa wambranguna kanchiqllapa, nishpa. ⁴ Piru Jisuspi manaraq kriyishpam, noqapis ancha pandarqay. Chaqa yuyarqaymi: Kwirpuypi siňalniyuq kashpá, isrraylinukunapa duktrinanda kasushpam, noqa kikiylla atini washakaya, nishpa. Kanan yumbay isrraylinumandam noqa masta yuyakurqay chay kustumbrikunapiqa. Manam pipis binsiwaqchu. ⁵ Chaqa 8 diyasniyuq kaptiymi, kwirpuypi siňalta rurarqanllapa. Chaymi ancha lijitim u isrraylinu kani. Taytay, mamay, agwiluykunapismi Isrrayilmadalla karqanllapa. Chaqa chay alma Binjamimba atun ayllunmandam kani. Farisiyukunapa duktrinandam ancha allita sigirqay. Chaymi Muysispa liyningunata ancha allita kasurqay. ⁶ Chayshina ancha allita kasushpa kawsaptiymi, mana pipis atiqchu anyawaytaqa. Kanan chay liykunapi yuyakushpam, Jisuspi kriyiqkunata ch'iqnishpa, ancha quesacharqani. ⁷ Piru kananqam Jisukristipi kriyishqayrayku, tukuy chay rurashqaykuna noqapaqqa manana balinchu. ⁸ Chaymi bidaypi Jisukristu tukuy imamanda noqapaqqa masta balin. Chayraykum noqaqa tukuy chay munashqaykunata dijashqana kani, Siñurniy Jisukristuta yuyayniypi mas allita riqsinaypaq. Chaymi chay munashqaykunaqa noqapaqqa ancha millanaypaq mapashinana kidashqa, ⁹ Jisukristuta masta kuyanaypaq. Chayraykum manana kriyinichu: Muysispa liyningunata kasushpam, atini washakaya, nishpaqa. Ashwanmi yach'aní: Jisukristipi allipta kriyiptiymi, Tayta Dyus yumbay uchaykunamanda pirdunawan, nishpa. ¹⁰ Chaymi Jisukristuta yuyayniypi riqsishpa, paypa pudirninwan Dyusta kasushpa, munani kawsayta, Jisukristushina padisinaypaq. Chaqa Tayta Dyusmi paytaqa waňushqanmada kawsachimurqan. Chayshinam noqapis munani yanapawanambaq, payta allita kasunaypaq, awnki Jisustashina noqata wanchiwaptinllapapis. ¹¹ Chayshina munaptinllapa wanchiwaytapismi, Dyuspi yuyakuni: Suq diyam noqatapis rin kawsachiwaq, nishpa.

Pablum munarqan Jisusta allita kasuya

¹² Manam ninichu: Jisukristushinam kani, nishpaqa. Chaqa noqaqam yach'aní: Manaraqmi payshinachu kawsani, nishpa. Piru payqam washawashqa, payshina kawsanaypaq. Chaymi tukuy ima atishqayta rurani, pay munashqanshina kawsanaypaq. ¹³ Kriyiq masitakuna, noqaqam mana ninichu: Jisukristu munashqanshinallam kawsaykani, nishpaqa. Piru tukuy ima chay unay rurashqaykunataqam dijashqana kani. Kananqam tukuy ima atishqayta ruraykani Jisukristu munashqanshina kawsanaypaq. ¹⁴ Chaqa Tayta Dyusmi kumbidawanchiq, syiluman apawaqniinchiq, primyunchiqta qowananchiqllapa, Jisukristuta mana shaykuq sirbiptinchiq. Chaymi noqaqa tukuy ima atishqayta ruraykani, chay primyuta ch'askinaypaq.

¹⁵ Chayrayku Jisuspi yumbay ancha allita yuyakuqkuna chay nishushqayshina yuyashunflapa. Wakinnikikuna suq layata yuyaptikiqam,

Tayta Dyus rin intyindichishuq. ¹⁶ Piru yumbay yach'akushqanchiqta mana shaykuq kasushunllapa, suq duktrinayuqla suq yuyayniyuqla kashpa.

¹⁷ Kriyiq masitakuna, qamkunawan kashpa shumaqta kawsaptiymi, allita rikawarqaykillapa. Chayri kananqa noqashina, chay suq kriyiq mas-inchiqkunashina qamkunapis Dyusta allita kasushpa, kawsayllapa. ¹⁸ Piru achka runakunam Jisukristuta kuntrashpa, mana kriyinllapachu: Paymi kruspi wañushpa, atin washawayninchiqta, nishpa. Chaymi noqa waqashpa, achka kutinda qamkunata kunashushqayashina, suq kutinda niriykillapa: "Chay kuntraqkunataqar ama kasuylapachu", nishpa. ¹⁹ Chay laya runakunataqam Tayta Dyusqa rin chingachiq. Chaqa allip Dyusta mana munashpa kasuytam, paykunapa kwirpun munashqandalla rurashpa kawsanllapa. Pengakuypaq kusaskunata rurashpapismi, mana pengakushpachu, ashwan alabakanllapa. Kay mundupa yumbay kusasnimbillam yuyanllapa. ²⁰ Piru yumbay noqanchiqpaqqam kan suq llaqtanchiq anaq sylupi. Chaymi shuyaykanchiqllapa, Siñurninchiq Jisukristu waqmanda shamunangaman washawananchiq. ²¹ Chayshina shamushpam, tukuy laya pudirniyuq kamachikuqa binsishpa, tukuy ima kaqta rin kamachiq. Kay kwirpunchiq wañunambaq kaqtapismi chay pudirninwan rin kambyaq, paypa shumaq kwirpunshina kashpa, amana wañunanchiqllapa.

4

Jisuspi kriyishpaqa, kushikushunllapa

¹ Ancha kuyashqay kriyiq masitakuna, qamkuna ancha kushichiwashpaqam, shumaq primiyuershina kangillapa. Chaymi ancha munani rikashuyllapata. Kanan ancha kuyashushpam kunaykillapa, Jisuspi mana shaykuq yuyakunaykillapa.

² Kayshinam nini chay kriyiq panisitanchiq Ibudyata, Sintikatapis: Jisuspi allipta kriyishpaqam, alliyayllapa, suq yuyayniyuqla kanaykillapa.

³ Ancha allin yach'achikuq masisitu, qamtapismi rrugayki, chay ishkay paninchiqkunata yanapanayki alliyananllapa. Chaqa paykunaqam noqawan pulla padisishpa, ancha yanapawarqan, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikunay. Masanchiq Klimentiipismi suq masanchiqkunawan noqawan pulla chayshina yach'achikurqanllapa. Paykunapa shutingunatam Tayta Dyusqa iskibrishqana librumbi, tukuy tyimpu paywan kawsananllapa.

⁴ Qamkuna Jisukristupi kriyishqaykirayku, tukuy tyimpu kushikuyllapa. Mushuqmandam niriykillapa: ¡Kushikuyllapa! nishpa. ⁵ Qamkunapura tukuy shungo kuyanakuyllapa, yumbay runakuna warmikuna intyindinambaq: Jisuspi kriyiqkunaqam ancha shumaqta kawsanllapa, nishpa. Chaqa Siñurninchiq Jisukristum sirkana. [Nuta: "sirkana" munan niyta ichu: "sirkana tyimpun shamunambaq" ichu "sirkanchiqpi payqa", nishpa.]

⁶ Chayri ama nimapaq llakishpachu, ashwan Tayta Dyusman tukuy imapaq mañakuyllapa. Chayshina mañakushpaqar, payta pagikuyllapa.

⁷ Chayshina Jisukristupi allita kriyiptinchiqmi, Tayta Dyusqa ancha kunswilawanchiq, ama ancha llakinanchiqllapa. Piru pay ancha pudirniyuq ancha yach'ayniyuq kapitimi, noqanchiqkunaqa mana atinchiqchu allita intyindiyta: ¡Mashinam ancha kunswilawanchiq? nishpa.

Allin yuyayniyuqlar kashunllapa

⁸ Kriyiq masitakuna, kay nishushqayta ushyanaypaqmi kunaykillapa, allin kusaskunapilla yuyanaykillapa. Chayri yuyayllapa tukuy ima allip kaqpilla, allita ruraqpilla, suqkunata rrispitaqpilla, mana nima uchayuq

kaqpilla, allin famayuq kaqpilla. Chaqa ima kaptin kushikunanchiq, ichu allin runakuna kaptin, paykunata alabananchiq, chay shumaq kaqkunapilla yuyayllapa.

⁹ Yumbay yach'achishushqayta allita rurayllapa. Chaqa Dyuspaq yach'achikuptiyimi, qamkuna allita uyawarqayki; allita ruraptiyimi, qamkuna allita rikawarqayki. Chayri qamkunapis chayshinalla allita rurashpa kawsayllapa. Chayshina kawsaptikillapam, Tayta Dyus kunswilawaqchinchiq qamkunapa pullayki rin kaq.

Pablum pagikurqan filipusinukunata

¹⁰ Suq tyimpupi qamkuna ancha yanapawayta munashpapismi, mana atirqaykillapachu ufrindaykita kach'amuwayta. Piru kananqam noqata yuyawashpa, ufrindaykita kach'amuwashqa kangillapa. Chaymi noqa ancha kushikushpa, Siñurninchiq Jisukristuta ancha pagikuni. ¹¹ Piru chayta nishushpaqam, mana nimatapis mañaykillapachu. Chaqa mana nimayuq kashpa ichu achka imayuq kashpapis, yach'akushqana kani kushikuya. ¹² Chaymi achkata mikushpa ichu ashlitata mikushpapis kushikuni. Achka imayuq kashpa ichu mana nimayuq kashpapis, yach'akushqana kani kushikushpalla kawsayta. ¹³ Chaqa Jisukristu yanapawaptinmi, tukuy imata atini rurayta. ¹⁴ Piru padisiptiyqam, qamkuna yanapawashpa, ancha allita rurashqallapa kangi.

¹⁵ Filipinusin kriyiq masitakuna, qamkunaqam allita yach'angillapa: Pablugam prubbinsyanchiq Masiduñamanda suq llaqtakunaman rirqan, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq, nishpa. Chay llaqtakunaman riptiyimi, qamkunalla yach'achishushqaypaq agradisiwashpa, ufrindakunata kach'amuwarqayki. ¹⁶ Chaymandaqam Tisalunika llaqtapi kaykaptiy, kutin kutin ufrindakunata noqaman kach'amurqayki mantynikanay-paq. ¹⁷ (Tukuy chaykunapaqmi ancha pagikuykillapa.) Piru manam mañaykillapachu, mas ufrindakunata noqaman kach'amunaykiqa. Ashwanmi chay ufrindaykita qowashqaykirayku, munani Tayta Dyus suq shumaq primyuta qamkunata qoshunambaq. ¹⁸ Chaqa chay ufrinda Ipafrudituwan qamkuna kach'amushqaykitam ch'askishqa kani. Chaymi ufrindaykillapa ancha yanapawaptin, mana nimapis faltawanchu. Chay ufrindaykita kach'amuptikim, Tayta Dyusqa ancha kushikushqa. Chaqa paypaqqam suq mishki mutkina insinsyushina kashqa. ¹⁹ Kanan payqam Churin Jisukristuwani tukuy imayuq kashpa, sylimanda ancha achkata rin qoshuqllapa, ama nimapis faltashunanllapa. ²⁰ ¡Taytanchiq Dyusqam tukuy tyimpupaq alabashqa kanqa! ¡Chayshina kanqa!

Pablum dispidikarqan

²¹ Yumbay kriyiq masinchikunata niyllapa: "Pablum Jisukristupa shutimbi qamkunata napaykushungi", nishpa. Noqawan kaypi kaq kriyiq masinchikunapismi qamkunata napaykushungi. ²² Yumbay kriyiq masinchikupismi qamkunata napaykushungi. Piru yumbaymandam masta napaykushungi gubyirnu Sesarpa wasinmanda kaqkuna.

²³ Siñurninchiq Jisukristu tukuy imapi qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN KULUSAS LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (KULUSINSIS)

¿Pitaq karqan San Pablupaq? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay libruta? Kay kartataqam iskibrirqan prubinsya Asyapa Kulusas llaqtambi tiyaq kriyiq masingunaman. Chay Kulusasqam karqan chay Ifisu llaqtapa 150 kilumitrus karupi. Chay Kulusaspiqam tiyargan nasyun Isrrayilmanda kaqkuna, nasyun Grisyamanda kaqkunapis. Kinsapch'i Pablu Ifisupi yach'achikuptin, wakin kulusasinukuna Ifisuman rishpa, uyashpa, Jisukristupi kriyirqanllapa. (Liyishun Ichus 19.10.) Pablu karsilpi kaykaptinmi, yach'achikuq masin Ipafras chay Kulusaspi tiyaqkunataqa yach'achirqan Jisukristupaq. Chaqa Ipafrasmi Kulusaspi tiyaq. Chayshina Ipafras yach'achikuptinmi, Kulusaspi wakin tiyaqkuna uyashpaqa, Jisukristupi kriyirqanllapa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay kulusasinukuna Jisukristupi chayraq kriyishpaqam, ancha kushikushpa tandakaqllapa, Dyusta aduranañllapa. Chaymandaqam wakin runakunaqa llullakushpa, suq laya duktrinatana yach'achirqan paykunata. Chaymi Ipafrasqa rirqan Pabluta tapuq tukuy chay yach'achikushqambaq. Pablujqam chaypaq yach'ashpaqa, kach'arqan kay kartata, kunashpa chay Kulusaspi tiyaqkunata, chay llulla yach'achikuqkunata ama kriyinanllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Kul 1.1-8 niwanchiqllapa, Pablu Kulusaspi tiyaqkunata napaykushqambaaq, paykunata alabashqambaq, Dyusta allita kasushqanrayku.

Kul 1.9-2.5 niwanchiq. Jisukristupaq Dyuspa Churin kashqambaq; paypismi Taytan Dyusschina ancha pudirniyuq kashqambaq; Tayta Dyus Pabluta Kach'ashqambaq, shumaq pakadu nufisyanda yach'achinambaq.

Kul 2.6-23 niwanchiq, Dyuspa wambranguna kashpa, Jisukristupi allita yuyakushpa, kawsananchiqllapa; ama dijananchiq, mana baliq duktrinayuqkuna ingañawananchiq.

Kul 3.1-4.6 niwanchiq, unay kawsashqanchiqshina amana kawsanananchiqllapa; ashwanri mushuq runa, mushuq warmi kashpa, suqwan suqwan kuyanakushpa, kawsananchiqllapa.

Kul 4.7-18 niwanchiq Pablu achka kriyiq masingunata napaykushpa, dispidishqambaq.

Pablum napaykurqan kulusasinukunata

1-2 Kuyashqay kriyiq masitakuna Kulusas llaqtapi tiyaqkuna, noqa Pablum masanchiq Timutiyuwan kay kartata kach'amuni qamkuna Jisukristupi allita kriyiqkunaman. Chaqa Tayta Dyus munaptinmi, Jisuspa apustulnин kani, qamkunata yach'achishunaypaq. Chaymi Dyusman mañakuni, tukuy imapi qamkunata yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Pablum Dyusman pagikurqan kriyiq masingunapaq

3-4 Yach'ashqallapam kani: Qamkunash Siñurninchiq Jisukristupi ancha allita kriyishpa, yumbay kriyiq masinchiqkunata ancha kuyaykangillapa,

nishpa. Chaymi ancha kushikushpa, Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusta mana shaykuq pagikunillapa. ⁵ Chayshinam qamkunaqa Jisukristupa allip shumaq nutisyanda yach'akushspa, ancha kuyanakungillapa. Chaymi tukuy shunqo kushikungillapa: Anaq sylupim paywan rinchiqllapa kawsaq, nishpa. ⁶ Chay shumaq nutisyata uayashpaqam, yach'akushqallapa kangi: Tayta Dyusmi allipta kuyawaqchinchiq, ancha munan washawayninchiqta, nishpa. Chay yach'akushqayki diyamandapacham Dyusqa qamkunata yanapashushqa, mas allita paypi kriyinaykillapa. Chay shumaq nutisyataqam tukuy kay mundupi yach'achikuykanchiq. Chaymi qamkuna Jisukristupi kriyishqaykishina, achka uyakuqkunapis paypi kriyikanllapa. Paykunaqam Dyuspaq ancha atun kusichashina. ⁷ Chay kuyashqay yach'achikuq masiy Ipafrasmandam qamkunaqa Jisuspaq allita yach'akushqallapa kangi. Chaqa payqa Jisukristupa ancha allin sirbikuqnin kashpam, mana shaykuq yach'achishungillapa. ⁸ Payqam noqaykunataqa niwashqa: Santu Ispiritu Kulusasmanda kaqkunata yanapaptinmi, paykuna yumbay kriyiq masinchiqkunata allita kuyanllapa, nishpa.

⁹ Chaymi chayshina qamkunapaq yach'ashqayllapa diyamandapacha, mana shaykuq Dyusman mañakunillapa, Santu Ispirituwan qamkunata ancha yanapashunan, pay munashqanda allita yach'anaykillapa, allin jwisyuyuq, ancha yach'ayniyuq kanaykillapa. ¹⁰ Chayshinaqam mañakunillapa, Siñurninchiq Jisukristu munashqanshina kawsanaykillapa, tukuy tyimpupayta kushichinaykillapa. Chayshina allitalla rurashpaqam, Tayta Dyusta shunqoykillapapi mas allita ringillapa riqsiq. ¹¹⁻¹² Chaymi payman mañakunillapa, pudirinwan qamkunata yanapashun, paypi ancha allita kriyishpa, payman pagikunaykillapa. Chayshina kriyishpaqam gesachashuptimbis, kushikushpa ringillapa agwantaq. Chaqa Dyuspa wambranguna kaptinchiqmi, payqa kamashqa, llipyaykaq luryapi irinsiyayuq kananchiqllapa. ¹³ Dyabulum uchata rurachiwashqa karqanchiq. Piru Tayta Dyusmi chay dyabulumanda, uchanchiqmanda washawashqana kanchiq, kuyashqan Churin Jisukristutana kasunanchiqllapa. ¹⁴ Chaqa Jisukristu „yawarninda ich'ashpa wañuptinmi,“ Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawaqchinchiq, washawashqa kanchiq.

Jesus wañushpam washawarqanchiqllapa

¹⁵ Jisuspa Taytan Dyustaqam mana atinchiqchu rikayta, mana kwirpuyuq kashqanrayku. Piru chayshina ispiritu kashpapismi, Churin Jisukristutaqa kwirpuyuqta nasichirqan kay mundupi. Chaymi Jisusta rikashpaqa, Tayta Dyustashina rikaykanchiq. Chayraykum Jisukristuqa tukuy ima rurashqanmanda masta balin. ¹⁶ Chaqa Tayta Dyusqam Churin Jisukristuta kwirpuyuqta manaraq nasichishpa, kamachirqan:

—Ruray syluta, pachata, tukuy imandinda, rikaypaqta, mana rikaypaqtapis. Ruraypis tukuy laya kamachikuq anjilkunata, chay tukuy ima rurashqayki qamta kasushunanllapa, nishpa.

¹⁷ Chaqa, manaraq nima kaptinmi, Jisukristuqa karqanna. Kanan kay pachata, syluta, tukuy imandinda pay kwidaykaptinmi, mana chinganchu; manaqash' tukuy ima chinganmanna. ¹⁸ Chayshinallam Jisukristu paypi yumbay kriyiqkunata kawsachishpa, shumaqta kamachiwanchiq. Manchu umanchiqqa yumbay kwirpuichiqa kamachin. Chayshinallam Jisukristu paypi yumbay kriyiqkunata shumaqta kamachiwanchiq. Chaqa payqam yumbay wañuqmanda puntata tukuy tyimpupaq kawsamushqa, tukuy ima rurashqanmanda mas allin kamachikuq kanambaq. ¹⁹ Jisukristuqam tukuy imapi Tayta Dyussinhalla. Chaqa Tayta Dyusqam chayshina munarqan

kanambaq. ²⁰ Kanan Tayta Dyusmi munashqa uchanchiqmanda wash-awayninchiqta. Chaymi Churin Jisusta kay pachaman kach'amurqan, yawerninda ich'ashpa kruspi wañushqanrayku, pirdunawananchiq. Chaymi kay pachapi, anaq sylipi yumbay tiyaqkuna Tayta Dyuswan atinchiqllapa alliyayta.

²¹⁻²² Unayqam qamkunaqa uchakunata rurashpaqa, Dyusta kuntrar-qaykillapa. Chaymi Dyuspaqqqa furastirukunashina karqaykillapa. Piru kananqam Jisukristu kruspi wañushqanrayku, paywan yumbay alliyaqtqa tukuy uchanchiqkunamanda pirdunawashqa kanchiq. Chayshinam rurashqa, paypa ñawpambi manana nima uchayuqchu kananchiqllapa. ²³ Piru chayshina mana uchayuq kanaykipaqqa, Jisukristupa shumaq nutisyanda uyashpa, mana shaykuq paypi yuyakuyllapa: Paymi rin washawaq, nishpa. Amar akrakaychu chay kriyishqaykimandaqa. Chaqa chay shumaq nutisyandam tukuy kay mundupi yach'achikuykanllapa. Chaytallam noqa Pablupis yach'achikuykani.

Tayta Dyusmi Pabluta numbrashqa karqan, Jisuspi kriyiqkunata yach'achinan

²⁴⁻²⁵ Kananqam noqaqa qamkunata yach'achiushushqayrayku kay kar-silpi padisishpapis, kushikuni. Chaqa Jisukristupi yumbay kriyiqkunaaqam paypa kwirpunshina. Chaymi ancha balin Jisukristushina chay kriyiq mas-inchiqkunapaq padisinaypaq. Chaqa Tayta Dyusmi numbrawashqa, paypi kriyiqkunata tukuy ima pay nishqanda yach'achinaypaq. ²⁶ Tayta Dyusmi unaymandapacha paylla yuyashqandaqa mana pitapis nirqanchu. Piru kananqam paypi kriyiqkunataqa yach'achiwashqana kanchiq chay pakadu mana nishqandaqa. ²⁷ Chay pakaduqam munan niyta: Dyusqash yumbayta munan washayta. Manash nogaykuna isrraylinu kaqkunatallachu munan washawayllapataqa, nishpa. Chaqa Churin Jisukristupa Ispiritunmi paypi yumbay kriyiqkunapi tiyan. Chaymi qamkuna mana isrraylinu kaqkunapis Jisuspi kriyishpaqa, luryapi paywan ringillapa kawsaq.

²⁸ Chaymi Dyus yanapawaptin, may atishqaykaman yumbayta kunashpa, yach'achinillapa Jisukristupaqa, paypi tukuy shunqo kriyinanllapa, Dyuspa ñawpambi ancha allin, ancha yach'ayniyuq wambranguna kanambaqllapa. ²⁹ Chayraykum Jisukristu ancha yanapawaptin, paypa pudirniwan achka runata, warmita shayku shayku may atishqaykaman Jisukristupaqa yach'achini.

2

¹ Munanim yach'anaykillapa: Noqam tukuy shunqo Dyusman qamkunapaq ancha mañakuni, nishpa. Chay Lawdisya llactapi tiyaqkunapaqpis, yumbay chay suq mana riqsiwaq kriyiq masinchiqpaqpismi ancha mañakuni. ² Mañakuniqam yumbay qamkuna, paykunapis suq yuyayniyuqla kashpa, kuyanakushpa, ancha animadu kanaykillapa. Chayshina kashpaqam, ancha allita ringillapa riqsiq Tayta Dyuspa pakadu Churin Jisukristuta. ³ Chaqa Jisukristuqam noqanchiqkunapaqqa ancha balin maski ch'aniyuq urumanda. Payllam atin yach'achiwayninchiqta Tayta Dyuslla yach'ashqandaqa. ⁴ Kaykunataqam niykillapa, ama pipis, mishki mishki parlachishushpa, ingañashunanllapa. ⁵ Chaqa qamkunawan mana kashpapismi, kuyashushpa, ancha yuyaykillapa. Chaymi ancha kushikuni yach ashpa: Qamkunash suq yuyayniyuqla kashpa, mana shaykuq kriyengillapa Jisukristupi, nishpa.

⁶ Chayri chay punta diyakunapi Siñurninchiq Jisukristupi kriyishqaykishina, paypi allita kriyishpa, kawsayllapa. ⁷ Suq planta allpapi allita ch'upakuqshinar qamkunapis Jisuspi ancha allita kriyiyllapa, paymanda áma akrakashpachu. Chaqa chayshina kriyinaykillapam allita yach'akurqayki achka kriyiq masinchiqmanda. Chayri tukuy diya Dyusman ancha pagikushpa kawsayllapa.

Jisuspi kriyishpaqar, kayshina kawsashun

⁸ Kwidawkish kasungimanllapa mayqan mana baliq duktrinayuq yach'achikuqta. Chay laya yach'achikuqqam runakunapa mana baliq kustumbringunata, yuyayungunata munanllapa yach'achishuya. Jisukristupa lijitimu nutisyandaqam mana yach'achikunllapachu.

⁹ Chaqa Siñurninchiq Jisukristu kwirpuyuq kashpapismi, tukuy imapi Tayta Dyussinalla. ¹⁰ Kanan Jisukristuqam yumbay kamachikuq anjilkunamanda, dyablukunamanda mas pudirniyuq kamachikuq. Chaymi paypi allita kriyiptikillapa, ancha rin yanapashuq, shumaqta kawsanaykillapa. ¹¹ Manchu runakuna kwirpumbi chay siñalta rurashpaqa, wichukunllapa chay piti aychata. Chayshinallam qamkuna Jisukristupi kriyiptikiqa, pay'kikin uchaykunata surqoshpa, wichukun bidaykimanda. Piru manam chay siñaltaqa rurashushqachu. Ashwanmi uchaykikanamanda pirdunashushqa. ¹² Noqanchiqkunaqam yakupi shutikushpaqa, Jisukristu pambakashqanshina karqanchiqllapa. Chaymadaqam yakumanda lluqshishpaqa, Jisukristu mushuqmanda kawsamushqanshina kanchiqllapa. Chaqa kriyirqanchiqmi: Dyusmi pudirninwan Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan, nishpa. ¹³ Qamkuna mana siñalniyuq kwirpuykipi kaqkunaqam unayqa uchata rurashpa, Dyuspa liyninda mana kasushpaqa, wañushqashina karqaykillapa. Piru kananqam Tayta Dyusqa mushuq bidatana qoshushqa. Chaqa Jisukristupi qamkuna kriyiptikiqam, yumbay uchaykimanda pirdunashushqa. ¹⁴ Suq runa sintinsyadu kaptinqam, juyisqa suq urdinda ruran, kastigadu kañambaq. (Chayshinallam noqanchiqkunapis uchayuq kashqanchiqrayku sintinsyaduna karqanchiq, jwisyu diyapi kastigadu kananchiqllapa.) Piru Tayta Dyusqam chay urdinda kruspi klabashpashina chingachirgan. Chaymi Jisukristupi kriyiqkunaqa manana sintinsyaducho rinchiqllapa kaq, jwisyu diyapi kastigadu kananchiqqa. ¹⁵ Chayshina kruspi wañushpa, kawsamushpaqam, Jisukristu yumbay chay kamachikuq dyablukunata binsishpa, penqakushqata dijarqan. Chaqa paykunataqam prisukunatashina purichirqan yumbaya ñawpambi.

Dyus munashqanda rurashpa kawsashun

¹⁶ Chayraykur ama ni pipis qamkunataqa jugashunqachu, imatapis mikuptikillapa, ichu upyaptikillapaqa; ni rimashunqallapachu llullu killa fyistata ichu suq fyistakunata ichu samana diyakunata mana gwardaptikillapaqa. ¹⁷ Chaqa chay unay kustumbringunaqam ancha salgetata Jisukristupaq yach'achiwarqanchiq. Chaymi paypa llandunshinalla karqanllapa. Piru kananqam noqanchiqkunaqa allitana yach'anchiqllapa Jisukristu kikimbaq. ¹⁸ Chayri chay umildi tukuqkunata, anjilkuna aduraqkunataqa ama kasuyllapachu. Chaqa paykunaqam yuyashqangunapi kriyishpa, ancha palanganuyashpa, ninllapa: "Tayta Dyusmi musqoypishina kaykunata yach'achiwashqa", nishpa. Paykunata uyashpakash, pyirdingimanllapa primuyukita. ¹⁹ Chaqa paykunaqam Jisukristumanda

akrakashpa, suq mana umayuq kwirpushinana kidanllapa. Piru Jisukristuqam umanchiqshina. Chaymi kwirpushina kaptinchiq, pay animachichanchiq, suqwan suqwan kuyanakushpa, Dyuspi mas allita kriyinanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusmi nishqa karqan, chayshina paypi mastaa kriyinanchiqllapa.

²⁰ Jisukristupim kriyishqallapa kangi. Chaymi pay wañushqanshina, qamkunapis wañushqashinana kangillapa, kay mundupa kustumbringunata amana ruranaykillapa. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq runakunapa kustumbringunata kasushpa kawsangillapaqa? ²¹ Chaqa runakunam qamkunata kamachishungillapa: “¡Ama chay imata rurayllapachu! ¡Ama chay imata mikuyllapachu! ¡Ama chay imata llamkayllapachu!” nishpa. ²² Yumbay chay kamachishushqanqam kamachiwanchiq mikuna upyana kusaspaqlla. Chay layakunaqäm das ushyakan. Manam duranchu. Chaqa runakunapa duktrinanmandallam chay layakunataqa kamachiwanchiq. ²³ Paykuna kamachikushqanqam ancha balinmanshina. Piru paykuna kikin munashqanshinallam Dyusta aduraykanllapa. Chaymi kamachikunllapa, ancha rrisakuq, ancha umildi tukushpa, kwirpunchiqta kastigananchiq. Piru yumbay chay rurashqanllapaqam mana yana-pawanchiqchu, kwirpunchiqta sujitananchiqqa.

3

¹⁻² Tayta Dyusqam Churin Jisukristuta kawsachimushpa, noqanchiqkunatapis suq mushuq bidapaqna kawsachiwashqa kanchiq. Kanan Siñurninchiq Jisukristuqam luryapina Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyaykan. Chayri luryapi kaqpaqlla yuyashpa kawsashunllapa. Amanar kay mundupa kusasningunapaqqa yuyashpa kawsashunllapachu.

³ Chaqa noqanchiqkunataqam chay uchakunapaqqa wañushqashinana kanchiqllapa. Chaymi kananqa Jisukristupi allita kriyishpa, Tayta Dyuswanna kanchiqllapa. Piru mana kriyiqkunapaqqam kay mushuq bidanchiqqa pakadu. (Chaqa manam intyindinllapachu kay mushuq bidanchiqpaqqqa.) ⁴ Piru Jisukristum noqanchiqkunata kawsachiwanchiq. Chaymi pay llipyashpa shamuptinqa, noqanchiqkunapis paywan pulla rinchiqllapa llipyaq.

Uchanchiqkunata dijashpaqam, mushuq bidayuqna kanchiqllapa

⁵ Chayri kay mundupi uchakuna kaqpaqqa wañushqashina kashunllapa. Sultiru kashpaqar, amaraq puñuychu warmiwanqa. Rrispituyuq kashpaqar, rrispituykiwanlla puñuy. Amar suqwanqa. Amar ni suq laya uchakunata rurayllapachu, kwirpuysi munashqandala rurashpaqa. Imaykillapa kaptimbisri, ama mastaq ancha munayllapachu. Chaqa chayshina munashpaqam, chay kusaskunata aduraykangi dyuskunatashina. ⁶ Yumbay chay laya uchayuqtaqam Dyusqa ancha rin kastigaq, payta mana kasushqan-rayku. ⁷ Kanan Dyuspi manaraq kriyishpaqam, qamkunapis chay laya uchakunata rurashpa kawsarqaykillapa. ⁸ Piru kananqa dijayllapanu yumbay laya uchakunata. Amana piñakuyllapachu ni anyanakuylapachu ni suqkunata dañachiyllapachu ni musyakuylapachu ni mala palabrukunata rimayllapachu. ⁹ Amar pitapis ingañaychu. Chaqa chay laya uchaykilapaaqam ancha mapa trapushina karqan. Piru kananqam chay unay millanaypaq uchaykillapataqa dijashqallapanu kangi. ¹⁰ Chaymi Jisukristupi kriyishpaqa, shumaqtana kawsaykangillapa, suq ancha shumaq mudanata mudakushqashina. Chaqa kananqam Dyusqa qamkunata yanapashushqa, yuyaynikipi payta mas allita riqsinaykillapa. ¹¹ Chaymi mana yaqqqa balinchu isrraylinu kananchiq ichu mana isrraylinu kananchiq, ni

kwirpunchiqpi siñalniyuq kananchiq ni mana siñalniyuq kananchiq, ni furastiru kananchiq ni llaqta masikuna kananchiq, ni yach'ayniyuq kananchiq ni mana yach'ayniyuq kananchiq, ni randishqa kriyadu kananchiq ni mana kriyadu kananchiqllapa. Ashwanmi ancha balin Jisukristupi kriyinanchiqllapa. Chaqa Jisukristum yumbaymanda masta balin. Kanan Santu Ispiritun-qam Jisuspi yumbay kriyiqkunapi tiyan.

¹² Tayta Dyusmi ancha kuyawaqninchiq, akrawashqallapa kanchiq, paypa wambranguna kananchiqllapa. Chayri shumaqta kawsashun, suq ancha shumaq mudanayuqshina kananchiqllapa. Chayri chay iman faltaqkunata llakipashpa, imawambis yanapashunllapa. Umildi kashpa, ama piñakushpachu, ashwan suqkunata agwantashunllapa. ¹³ Chayshina agwantanakushpacha, pirdunanakushun. Chaqa Jisukristum noqanchiqkunataqa pirdunawashqa kanchiq, ¿manachu? Chayri chayshinalla noqanchiqkunapis pirdunananakushun. ¹⁴ Piru tukuy imamandam mas alli kuyanakunanchiq. Chaqa chayshina kuyanakushpaqam, suq yuyayniyuqla rinchiqlapa kawsaq. ¹⁵ Chayri Tayta Dyus qamkunata yanapashunqa, shunqoykilapapi kushikushpa, yumbaywan shumaqta kawsashpa, suq kwirpushinalla kanaykillapa. Kanan Dyusta pagikushpa kawsayllapa.

¹⁶ Chayshinar Jisukristupa shumaq nutisyanda ancha allita yach'akushpa, tukuy shunqo mana shaykuq kasuyllapa. Chayri ancha allita yach'achinakushpa suqniqi suqniqiwani animachinakuy. Salmukunata, immukunata, tukuy laya alabansakunata kantashpa, tukuy shunqo Dyusta pagikuylapa. ¹⁷ Imatapis nishpa, ichu imatapis ruranayki kashpaqa, Jisukristu munashqanshinalla ruray, Tayta Dyusta pagikushpa, Churin Jisukristu yanapashuptin.

Jisukristupi kriyishpar, kayshina kawsashunllapa

¹⁸ Qosayuq warmikuna, qosaykita allita kasuy. Chaqa Siñurninchiqpi kriyishpaqam, ancha alli chayshina kasunaykillapa. ¹⁹ Qamkuna warmiyuq runakunapis warmikita kuyay. Amar piñakushqa layaq kamachiychu.

²⁰ Qamkuna wambrakunapis, taytaykita, mamaykita tukuy imapi shumaqta kasuyllapa, Tayta Dyusninchiq kushikunambaq. ²¹ Qamkuna taytakunapis, wambraykillapata shumaqta kamachiyllapa. Amar dasqa anyayllapachu, ama syintishpa disanimakanan.

²² Qamkuna randishqa kriyadukuna, kay bidapiqa patrunnikillapata tukuy imapi allita kasuyllapa. Amar chapashushqan uraslla kasuqkuna tukuyllapachu. Ashwan Dyusta rrispitashpa, tukuy shunqo allipta kasuyllapa yuyashpa: Dyusmi tukuy uras rikawaykan, nishpa. ²³ Chayri imata rurashpaqa kushikushpa, allin shunqoykiwan tukuy imata rurayllapa: Siñurniy Jisukristupaqmi ruraykani, nishpa. Piru amar runakunapaqllaqa rurayllapachu. ²⁴ Chaqa qamkunaqam yach'angillapa: Siñurninchiq Jisukristuta allita kasuptinchiqqam, suq bidapi Tayta Dyus rin qowaqninchiq ancha shumaq irinsyata, nishpa. ²⁵ Piru mayqanninchiq mana allikunata ruraptinchiqqam, rin kastigawaqninchiq. Chaqa Dyusqam mana ni mayqanda sawachashpachu, ashwan yumbayta allita rin jusgaq.

4

¹ Qamkuna, patrungunapis yuyayllapa: Noqapismi patrunniyuq kani anaq sylipi. Payqam allita rikawaykan, nishpa. Chayri allita rikashpa, shumaqta kamachiyllapa chay randishqa kriyaduykikunata.

² Yumbaynikir rikch'akashpa, allita yuyashpa, Dyusman mana shaykuq mañakushpa, payta pagikuylapa. ³ Noqapaqpisri Dyusman mañakuylapa.

Chaqa Jisukristupa pakadu nutisyanda yach'achikushqayraykum kay karsilpiqa kani. Chayri mañakuyllapa, chay pakadu yuyashqambaq achka runata warmita atinaypaq yach'achiyyta. ⁴ Mañakuyllapapisri Dyus mu-nashqanshina ancha klarituta Jisukristupaq yach'achikunaypaq.

⁵ Chay mana kriyiqkunawanri shumaqta kawsayllapa. Allitar tyimpuykita kwidayllapa, lugarniyuq kanayki, suqkunata yanapanayki, Jisukristupi kriyinanllapa. ⁶ Ancha animadu shumaqta paykunawan parlash-paqam, Dyuspaq imata tapushuptinllapa, allita yach'ayllapa, paykunata kuntistanayki.

San Pablum kartanda ushyashpa, kriyiq masingunata napaykurqan

⁷ Kuyashqanchiq yach'achikuq masinchiq Tikikutam qamkunaman kach'amuykani, noqapaq tukuy imata parlachishunan. Chaqa paymi noqaykunawan ancha allita Dyusninchiqta sirbishqa. ⁸ Chaymi payta kach'amuykani, imashina kaypi kashqayllapata nishushpa, qamkunata animachishunan. ⁹ Pullanmi shamumbis kuyashqanchiq masanchiq Unisimu. Paypismi ancha allita Siñurninchiq Jisukristuta kasun. Payqam qamkunapa llaqta masiki. Chay ishkay masanchiqkunam yumbayta rin parlachishuqllapa, imam kaypi pasawaykanllapa, nishpa.

¹⁰ Prisu masiy Aristarkupismi qamkunata napaykushungi. Birnabipa ayllun Markuspismi napaykushungillapa. Paypaqqam nishushqana kani: Qamkunaman shamuptinqar, shumaqta ch'ayachiylapa, nishpa. ¹¹ Kriyiq masinchiq Jisuspismi qamkunata napaykushungi. Payllam Justupis shutin. [Nuta: *Chay Justu Jisusmi mana Jisukristuchu karqan.*] Yumbay is-raylinu kriyiq masikunamandam paykunalla kaypi yanapawaykanllapa, chay mana kriyiqkunata animachishpa, Tayta Dyuspi kriyinanllapa. Paykunam ancha animachiwashqa, ama llakinaypaq. ¹² Jisukristuta sirbiq masiy Ipafraspismi, llaqta masikillapa kashpa, qamkunata napaykushungi. Paymi mana qonqashushpachu, Dyusman tukuý diya mana shaykuq ancha mañakun qamkunapaq. Chaqa ancham munan Jisukristupi allita kriyishpa, payman intrigakashpa, Dyus munashqanda allita ruranaykillapa. ¹³ Noqaaqm tistigu kani; Ipafraspam qamkun Kulusaspi tiyaqkunapaq, Lawdisya llaqtapi tiyaqkunapaq, Yirapulis llaqtapi tiyaqkunapaqpis ancha llakin. Chaymi ancha munan, shumaqta kushikushpa kawsanaykillapa. ¹⁴ Kay kuyashqanchiq duktur Lukasmi kriyiq masinchiq Dimaswan yumbaynikita napaykushungi.

¹⁵ Kriyiq masitakuna, waq Lawdisya llaqtapi kriyiq masinchiqkunata, waq kriyiq masinchiq Ninfasta, paypa wasimbi yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkunatapis niyllapa: "Pablum napaykushungillapa", nishpa. ¹⁶ Kay kartaytaqar yumbaynikipaq liyishpa, Lawdisya llaqtaman kach'ayllapa, waqpipis yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkunapa ñawpambi liyinanllapa. Paykunamambismi suq kartata kach'ashqana kani. Chayri paykunaman chay kach'ashqay kartata mañachimushpa, yumbaynikipaq liyiyllapa. ¹⁷ Kriyiq masinchiq Arkiputa niyllapa: "Jisukristum numbrashushqa, paypaq yach'achikunayki. Chayri allita kumpliy chay trabaju qoshushqanda", nishpa.

¹⁸ Noqa Pablum kay partitalla kikiy makiywan iskibrishpa, napaykuykilapa. Amar qonqawashhpachu yuyayllapa: Pablum karsilpi, nishpa. ¡Ancha allin Tayta Dyusri tukuy imapi qamkunata yanapashunqa! ¡Chayshina kanqa!

APUSTUL SAN PABLUM KAY PUNTA KARTATA KACH'ARQAN TISALUNIKA LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (1 TISALUNISINSIS)

¿Pitaq karqan San Pablupa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? San Pablum iskibrirqan Tisalunika llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata. Chay Tisalunika llaqtqaam nasyun Grisyapa prubinsyan Masiduñapa kapitalinikar qarqan. Pablupaq chay Tisalunikapi yach'achikuptin, wakin issraylinukuna, mas achka grisyanukuna Jisukristupi kriyirqanllapa. (Liyishun Ichus 17.1-15.)

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablum yach'achikuptin Tisalunikapi, wakin issraylinu masingunaqa munarqanllapa wanchiya. Chaymi Pablupa suq killatalla Tisalunikapiqa yach'achikurqan. Chaymandaqam suq lugarkunamanna rirqan yach'achikuq. Piru manam qonqar-qanchu chay Tisalunikapi tiyaqkunataqa. Chaymandaqam masuminus kimsa killamandaqa Kurintu llaqtamanna Pablupa ch'ayargan. Chaypi kaykaptinqam, ch'ayamurqan Timutiyu, Pabluta abisaq: "Tisalunikapi tiyaqkunaqam Jisukristupi ancha allita kriyikanllapa. Chaqa Jisuspi kriyishqanrayku qesachadu kashpapismi, mana disanimaduchu kidanllapa", nishpa. Chaymi chayshina uyashpaqa, Pablupa ancha kushikushpa, kay kartata iskibrishpa, kach'arqan, kunanambaq: "Jisukristupi kriyiqkunaqam wañushpapis, rin kawsamuq. Jisukristum rin kutimuq, syiluman apawananchiq. Chayri ancha shumaqta kawsashpa, listu kashunllapa Jisukristuwan rinanchiqllapa", nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

1 Tis 1.1-10 niwanchiqllapa Pablum Tisalunikapi tiyaqkunapaq Dyusta pagikushqambaaq: "Suqkuna ñakachishuptimbissi, ancha allita Jisuspi kriyingillapa. Chaymi kushikuni", nishqambaaq.

1 Tis 2.1-3.13 niwanchiq, Pabluta padisichiptimbismi, allip kaqtalla yach'achikushqambaaq.

1 Tis 4.1-5.28 niwanchiq: Manam yach'anchiqchu ima diyam Jisukristuwa rin kutimuq, nishpa. Chayraykur Dyustalla kasushpa kawsashunllapa.

Pablum napaykurqan tisalunikanukunata

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna Tisalunika llaqtapi tandakaqkuna, noqa Pablum, masanchiq Silbanuwan, masanchiq Timutiyuwan kay kartata iskibriykillapa.

Qamkunaqam Taytanchiq Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis intrigakashpa kawsaykangillapa. Paykunar qamkunata tukuy imapi yanapashunqa, ama nimata manchashpa, ashwan ancha kushikushpa kawsanaykillapa.

Tisalunikanu kriyiq masinchiqkuna ancha allita yuyakurqanllapa Jisukristupi

² Kriyiq masitakuna, tukuy tyimpum yumbay qamkunapaq Dyusman pagikushpa, mañakunillapa, qamkunata yanapashunana. ³ Tukuy urasmi yuyaykillapa: Qamkunam Dyuspi allita kriyishpa, payta ancha kuyashpa, paypaq yach'achikushpa kawsaykangillapa, nishpa. Yuyanillapapismi: Siñurninchiq Jisukristupi ancha allita mana shaykuq

yuyakuykangillapa, nishpa. ⁴ Masitakuna, Dyusqam qamkunata ancha kuyashushpa, akrashushqa, wambranguna kanaykillapa. ⁵ Chaqa manam rimashpallachu, qamkunataqa yach'achishushqa kani Jisukristupa shumaq nutisyanda. Ashwanmi Dyuspa Santo Ispiritumba pudirniñwan milagrukunata rurashpa, allip kaqtalla qamkunata yach'achishushqa kani. Chaymi qamkunaqa allita yach'angillapa: Pablum kumpañirungunawan pullanchiq kashpa, kuyawaqchinchiq, allitalla rurashpa, ancha yanapawashqa kanchiq, nishpa.

⁶ Qamkunapismi Siñurninchiqshina, noqaykunashina allita rurashpa, kawsashqallapa kangi. Chaqa qamkuna Jisukristupi kriyishqaykirayku qesachashuptimbismi, Dyuspa Santo Ispiritun yanapashushqa, kushikushpa Dyus nishqanda ch'askinaykillapa. ⁷ Qamkuna chayshina Jisukristupi allita kriyiptikiqam, chay kriyiq masinchiqkuna prubinsya Masiduñapi, prubinsya Akayapi tiyaqkunapis, qamkunashina munanllapa kawsayta. ⁸ Chaqa qamkuna Jisukristupi shumaq nutisyanda yach'achikuptikim, paykunapis yach'akushqallapa. Piru manam chay ishkay prubinsyapillachu yach'akushqallapaqa. Ashwanmi tukuy maypi yach'akushqallapa. Chaymi yumbayna yach'anllapa: Chay tisalunikanu kriyiq masinchiqkunash ancha allita Dyuspi kriyinllapa, nishpa. Chayraykum manana nisisaryuchu noqaykuna chay allin famaykita parlachikunayqa. ⁹ Ashwanmi paykuna kikinna suqkunata parlachin: Pablu chay Tisalunikaman ch'ayamuptinmi, shumaqta ch'ayachirqanllapa. Kanan amitu layakunatam dijashqallapan, allip Dyusta kasunanllapa. ¹⁰ Chaymi shuyaykanllapa Dyuspa Churin Jisusta sylumanda shamurinangaman, nishpa. Chaqa Dyusmi chay Churin Jisustaqa wañushqanmada kawsachimushqa. Chaymi payqa rin washawaqchinchiq chay ancha manchaypaq shamuq kastigumanda.

2

Pablum trabajaqshina, Dyuspaq yach'achikushqa karqan Tisalunikapi

¹ Masitakuna, allitam yach'angillapa: Manam yanqaqa shamurqanichu qamkunamanqa, nishpa. ² Piru manaraq qamkunaman shamushpaqam, ancha ñakarqayllapa Filipes llaqtapi. Chaqa chay Filipespi achka tiyaqkunam mana balicpaq riqsiwashpa, suq lastima maqawarqanllapa. Piru qamkuna yach'ashqaykishina, Dyusqa ancha animachíwarqan, shamunaypaq yach'achishuqllapa paypa shumaq nutisyanda. Chaymi chay ancha kuntrawaqkunata mana manchashpachu, qamkunata yach'achishushqa kani. ³ Chaqa manam pandashpachu, ni ima maluta rurashpachu, ni imaraykuchu, ni imapaq ingañashuyta munashpachu, qamkunata yach'achishurqaq. ⁴ Ashwanmi Tayta Dyus shunqoyta allita riqshipa, numbrawashqa, shumaq nutisyanda yach'achikunaypaq. Chaymi allip kaqtalla yach'achikuniqa, Tayta Dyusta kushichinaypaq. Manam munanichu, runakuna alabawananqa. ⁵ Chaqa yumbayniki yach'ashqaykishinam, manam nunka mishki mishkitqaqa parlachishushqachu kani, qellaynikita ch'askishunaqqa. Kanan Dyusmi chaypaqqa allita yach'an. Paymi tistiguy. ⁶ Manakish nima tyimpu pudirniyuqpaq tukushqachu kani, qamkuna alabawanayki, ni suqkuna alabawanambaq. Piru Jisukristu kach'amuwaptin qamkunata yach'achishunayqam, dirichuyuq karqay kamachishunaqpaq. ⁷ Manchu suq warmiqa wambritungunata ancha kuyashpa rikan. Chayshinallam noqaykunapis ancha kuyashushpa, shumaqta rikaykillapa. ⁸ jAncharaq

kuyaykillapa! Chaymi Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achishushpa, bidaytapis qoymen qamkunapaq. Chaqa ancham kuyaykillapa.

⁹ Masitakuna, yuyayllapa noqaykuna punchawnindin tutapnindin trabajashqayta. Chaqa shayku shaykum trabajashqallapa kani mantiyinikanaypaq. Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achishushpam, chay suq laya trabajukunata rurashqallapa kani, ama ni mayqannikita mikunapi gas-tachishunaqpaaq. ¹⁰ Chaqa qamkuna kikikim rikawangillapa. Taytanchiq Dyuspismi rikawanllapa. Chaymi tistiguykuna kangillapa. Manchu pulaykillapa kashpaqa, Dyus munashqandalla rurashqallapa kani. Man-akish nima maluta rurashqallapachu kani. Chayshina allikunatalla rurashsha kawsaptiyllapaqam, mana pipis atinchu nimapaq anyawayllapata. ¹¹ Yuyayllapapis, manchu suq taytaqa wambranda ancha kuyan. Chayshinallam noqaykunapis ancha kuyashushpa, suqnikita suqnikita ku-nashushpa, kunswilashushqa kani. ¹² Kunaykillapam ama nima maluta rurashsha kawsanaykillapa. Chaqa Dyus kikinmi qamkunata akrashushqa, paypi kriyishpa, payta kasushpa, waq ancha shumaq llipyaykaq luryapi paywan kawsanaykillapa.

¹³ Qamkunata Dyus nishqanda yach'achishuptiyqam, mana fyirusyawar-qaykichu: "Kayqam runakunapa yuyaynilla", nishpaqa. Ashwanmi nirqaykillapa: "Tayta Dyus nishqanda yach'achikuykan", nishpa. Chaqa allibmi Tayta Dyus chayshina nishqanqa. Chaymi tukuy shunqo kriyiptik-lapa, bidaykillapata kambyaykan. Chayraykum noqaykunaqa qamkunata mana qonqashushpachu, tukuy tyimpu Dyusta ancha pagikunillapa qamku-napaq. ¹⁴ Masitakuna, chay llaqta masikikuna gesachashuptinmi, ancha ñakashqallapa kangi, waq isrraylinu kriyiq masinchiqkunashina. Chaqa Isrrayilpa waq prubinsya Judiyapiqam Jisukristupi kriyiq masinchiqkuna-naqa ancha padisishqallapa, chay mana kriyiq isrraylinu masikunka gesachaptinllapa. ¹⁵ Chay prubinsya Judiyapi tiyaqkunam Siñurninchiq Jis-ustaqa wanchirqanllapa. Paykunapa unay agwilungunapismi Dyuspaq rimaqkunata wanchirqanllapa. Kanan noqaykunatapis gesachawashpam, llaqtaymandawichukuwarqanllapa. Chayshinallam yumbay runakunat-apis kuntranllapa. Chaymi Tayta Dyusqa ancha piñakushqa paykunawanqa. ¹⁶ Chaqa chay mana isrraylinu kaqkunata munaptiyllapa yach'achiyya washakananqam, chay isrraylinukunaqa ancha munanllapa arkawayta. Chaymi ashwamba mas achka uchayuq kidanllapa. Chayraykum Tayta Dyusqa piñakushpa, ancha kastigashqa paykunataqa.

Pablum munarqan kutiriyya kriyiq masingunata watukuq

¹⁷ Masitakuna, ashla tyimpu qamkunamanda karupi kashpam, ancha llakipashushqa kani. Chaqa tukuy urasmi yuyashushqa kani. Chaymi ancha munashqa kani shamuya utqa rikashunaqpalla. ¹⁸ Chayshina ancha munashpa watukushuytaqam, noqa Pablu Kutiñ kutin munashqa kani shamuya. Lukismi dyablu arkawarqan. ¹⁹ Mayá, ¿imaraykum ancha yuyakunillapa, ancha kunswilakanillapa, ancha kushikunillapa? Chaqa qamkunaqam noqaykunapaqqa suq ancha shumaq rrigalushina kangillapa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristu shamuptinga, ancha rinillapa kushikuq, kunswilakaq, qamkuna paypi allita kriyishqaykirayku. ²⁰ Chaqa qamkunaykum ancha alabawanllapa. Chaymi ancha kushikunillapa.

¹ Mana atishpa shamuya watukushuqllapam, ancha llakirqanillapa. Chaymi noqaqa yuyarqay Atinas llaqtapi kidaya, ² masanchiq Timutiyuta atinapqaq qamkunaman kach'amuya. Payqam ancha allita Dyusta sîrbin. Paymi pullayllapa trabajan, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikushpa. Chaymi kach'amurqayllapa, qamkunaman animachishunan, mas allita Siñurninchiqpi kriyinaykillapa, ³ ancha padisishpapis, ama disanimakanayki. Chaqa qamkuna kikikim allita yach'angillapa: Jisukristupi kriyiqkunaqam rinchiqllapa padisiq, nishpa. ⁴ Chaymi pullaykillapa kashpa, kutin kutin nishurqaqllapa: "Rinchiqllapam padisiq", nishpa. Chay nishushqayshinallam allip kashqa, ¿manachu? ⁵ Chaymi mana das atishpa shamuya, ancha llakishpa, kach'amurqay masanchiq Timutiyuta qamkunaman, yach'anapqaq: ¿Siñurninchiqpichu sigiykangillapa kriyishpa ichu manana? nishpa. Chaqa ancham yuyarqay: Paqtakish dyabluqa tyintashushqallapa uchata ruranaykillapa. Kinsapch'i yanqa qamkunata yach'achishushqa kani, nishpa.

⁶ Piru chay masanchiq Timutiyu llaqtaykimanda kutimushpaqam, ancha kushichiwashqa: Qamkunaqash Siñurninchiqpi allita kriyiykangillapa. Shumaqtash runa masinchiqtapis kuyangillapa, nishpa. Niwashqapismi: Anchash yuyawangillapa. Chayshi kuyawashpa, munangillapa rikawayta, nishpa. Chayshinallam noqaykunapis ancha munani rikashuylapata. ⁷ Masitakuna, noqaykunata gesachawaptinllapam, ancha padisiykani. Piru qamkunapaq yach'ashpa: Allitam Siñurninchiqpi kriyiykanllapa, nishpaqam, ancha kushikuni. ⁸ Qamkuna Siñurninchiqpi mana shaykuq kriyiptikillapaqam, ancha kunswilawashqa, kushikushpa kawsanaypaq. ⁹ Kanan ¿imashinaraq ancha pagikuyumanllapa Tayta Dyusman qamkunapaq? ¡Chaqa noqaykunamat ancha kushichiwashqa kangillapa! ¹⁰ PUNCHAWNINDIN, tutapnindinmi noqaykunaqa Dyusman mañakuni yanapawanambaq, shamunayllapa qamkunata rikashuq. Chaqa mastam munanillapa yach'achishuya, mas allita Jisukristupi kriyinaykillapa.

¹¹ Ancham mañakunillapa, Tayta Dyus Churin Jisukristuwani yanapawananllapa, shamunayllapa qamkunata watukushuq. ¹² Siñurninchiqri yanapashunqallapa, qamkunapura ancha kuyanakushpa, suqkunatapis masta masta kuyanaykillapa, noqaykuna qamkunata kuyashushqayshina. ¹³ Siñurninchiqri qamkunata yanapashunqa, paypi tukuy shunqo yurakashpa, pay munashqanshina kawsanaykillapa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristu yumbay wambrangunawan shamuptinga, chay diyapiqa Tayta Dyuspa ñawpambi manana nima uchayuqchu ringillapa kaq.

4

Shumaqta kawsashun Dyusta kushichinanchiq

¹ Masitakuna, kananqam Jisuspa shutimbi ancha rrugashushpa, kuyaykillapa, yach'achishushqayshina, Dyusta masta masta kushichishpa kawsanaykillapa.

² Allitam yach'angillapa: Jisukristu noqaykunata numbrawaptinmi, pay munashqandalla qamkunata yach'achishushqa kani. ³ Chaqa Dyusmi munan paypaqla kawsashpa, warmikiwanlla ichu runaykiwanlla puñunaykillapa; ama suqwanqa. ⁴ Mayqan kriyiq masinchiq runa munashpa warmiyuq kaytaqar, ama nima uchata ruranqachu. Ashwanri Dyus munashqanshinalla warminwan shumaqta kawsanqa. ⁵ Ama ruranqachu mana baliq kusaskunata, Dyuspi chay mana kriyiqkunashinaqa. ⁶ Ama

ni masanda traysyunda ruranqachu. Chay laya ruraqkunataqam Tayta Dyusqa ancha fiyuta rin kastigq, chay kutin kutin nishushqayshina. ⁷ Chaqa Tayta Dyusqam qayawashqa kanchiq, pay munashqanshinalla kawsananchiqllapa. Manam qayawashqachu kanchiq, uchata rurananchiqqa. ⁸ Chaymi kay yach'achishushqayta disprisyaaqqa mana noqaykunatallachu disprisyawaykan. Ashwanmi Dyusta disprisyaykanqa. Chaqa Tayta Dyusmi Santu Ispiritundaqa qowashqa kanchiq, paypaqla kawsananchiqllapa.

⁹ Dyus kikinmi qamkunata yach'achishushqa kuyanakunayki. Chaymi chaypaqqa manana iskibriykillapachu. ¹⁰ Chaqa qamkunaqam yumbay kriyiq masinchiq chay prubinsyayki Masiduñapi tiyaqkunata shumaqta kuyangillapa. Piru rrugaykillapam, masta kuyanakunaykillapa. ¹¹ Atishqaykaman yumbaywan shumaqta kawsayllapa, qamkunapa kusasnikimanlla mitikushpa. Chay nishushqayshina, ama qellakushpachu, kikin makikiwan trabajayllapa, ¹² ama nimayki faltashunananllapa, Jisuspi chay mana kriyiqkuna shumaq famaykita rimanambaq.

Jisukristum rin kutimuq

¹³ Misitakuna, munanim ancha allita yach'anaykillapa chay wañushqa kriyiq masinchiqkunapaq. Chaqa manam munanichu llakinaykillapa chay mana kriyiqkunashimaqa. Paykunaqam almanllapapaq yuyan: Chin-gashqanam. Mananam rinchiqchu tarinakuq, nishpa. ¹⁴ Piru noqanchiqkunaqam allipta kriyinchiqllapa: Jisusmi wañushpa, kawsamushqa, ¿manachu? Chayshinallam Tayta Dyus rin kawsachimuq Jisuspi kriyishpa wañuqkunatapis, Jisuswan rinambaqlapa.

¹⁵ Chaymi Siñurninchiq yach'achiwashqanda kayshina niykillapa: Jisukristu shamuriptinqam, kay pachapi kawsaykaqkunaqa mana puntataqa rinllapachu riq paymanqa. ¹⁶ Ashwanmi kikin Siñurninchiqqa sylimanda shamushpa, ancha jwirtila kamachikuptin, mas kamachikuq anjilnin jwirtita rimashpa, Dyuspa kurnitanda rin waqachiq. Chay urasmi Jisukristupi kriyiq masinchiq wañushqakunaqa puntata rinllapa kawsamuq. ¹⁷ Chaymadaqam Tayta Dyus rin apawaqninchiq yumbay paypi kriyiq kawsaqkunatapis chay kawsamuqkunawan anaq pukutayman, Siñurninchiqwan tingunakunanchiq. Chay diyamandapacham paypa pullanna rinchiqllapa kaq. ¹⁸ Chayraykur kay nishushqayta yuyachinakushpa, suqniqi suqniikiwan kushichinakuyllapa.

5

¹ Kuyashqay misitakuna, manam nisisaryuchu yach'ananchiqllapa: ¿Ima tyimpum Jisusqa rin shamuq? nishpa. ² Chaqa allitam yach'angillapa: Manam pipis chay tyimpupaqqa yach'anchu, nishpa. Manchu suq ladrunqa qonqaylla shamun tutapi. Chayshinallam Jisusqa mana yuyashqa uraspi qonqaylla rin shamuq. ³ Suq ukuyuq (pach'ayuq) warmipa qeshyanan urasninqam qonqaylla ch'ayamun, ¿manachu? Chayshinallam mana kriyiqkunapa kastigunqa qonqaylla rin ch'ayamuq kayshina niykaptinllapa: "Manam nimapis rinchu pasawaqninchiq. Allipim kaykanchiq", nishpa. ¡Maychikapis paykunaqam mana rinllapachu washakaq!

⁴ Piru qamkuna misitakuna, Jisuspi allipta kriyishpaqam, manana tutayaqpishinachu kawsangillapa. Chaymi Jisukristu qonqaylla shamuptinga, mana ringillapachu manchaq. ⁵ Chaqa kananqam yumbay noqanchiqkunaqa Dyuspa wambranguna kashpa, achikpishinana kawsanchiqllapa. Mananam dyablupa tutayaqnimibchu kawsanchiqllapa.

⁶ Chayraykur Siñurninchiqta ama qongashunchu chay mana intyindiq kaqkunashinaqa. Ashwanri allita rikch'akashpa, tukuy yuyayninchiqwan, tukuy jwisyunchiqwan allita kriyishpa, Jisusta shuyashunllapa. ⁷ Tutayaqpi kaqkunaqam (Jisukristuta qongashpa) puñunllapa, mach'anllapa. ⁸ Piru noqanchiqkunaqa achikpishna kashpaqar, allin jwisyunchiqwan kawsashun. Suq suldaduqam kuntranmanda washakananqa jirrumanda chilikinda rurakun, ¿manachu? Chayshinar noqanchiqkunaqa washakashun Jisuspi allita kriyishpa, kuyanakushpa. Chay alli kriyishqanchiqri jirru chilikinchiqshinaqa kanqa. Piru suldaduqam mas allita washakananqa jirru kaskundapis rurakun. Chayshinallar noqanchiqpis tukuy shunqo yuyakushunllapa: Alliptam Dyusqa rin washawaq, nishpa. Chay yuyakushqanchiqri kaskunchiqshinaqa kanqa. ⁹ Chaqa Dyusqam mana rurawashqachu kanchiq, kastigadu kananchiqllapa. Ashwanmi rurawashqa kanchiqqa, Siñurninchiq Jisukristupi kriyiptinchiq washawananchiq. ¹⁰ Chaqa Jisukristupi wañurqan paypi yumbay kriyiqkunapaq, kawsaqkunata, wañuqunatapis washawaqminchiq, paypa pullan kawsananchiqllapa. ¹¹ Yumbay nishushqayta yach'ashpaqar, chay rurashqaykishina sigyllapa animachinakushpa yanapanakushpa, Siñurninchiqpi mas allita kriyinaykillapa.

Pablm kriyiq masingunata kunarqan

¹²⁻¹³ Masitakuna, ancham rrugaykillapa, chay yach'achishuqkunata shumaqta uyanaykillapa. Chaqa paykunaqam allita kunashushpa, kamachishungi, Siñurninchiqta kasunaykillapa. Chayri paykunataqa ancha rrispitashpa, kuyayllapa. Shumaqtar kawsayllapa, suqniki suqniikiwan ancha kuyanakushpa.

¹⁴ Masitakuna, chay qella kaqkunata anyayllapa trabajanallapa. Chay disanimadu kaqkunata animachiayllapa, Siñurninchiqmanda ama akrakanallapa. Chay manaraq allita intyindiqkunata yach'achiayllapa, mas allita Dyuspaq intyindinanllapa. Kanan suqkuna piñachishuptinqa agwantayllapa, ama piñakushpachu.

¹⁵ Pi mana allita rurashuptinqa, amakish kutichingichu. Ashwanri suqniki suqniikiwan shumaqta rurayllapa. Chay mana kriyiqkunatapis allita rurashpa, kawsayllapa.

¹⁶ Tukuy tyimpur kushikushpalla kawsayllapa. ¹⁷ Tukuy tyimpur mana shaykuq shunqoykipi Dyuswan parlayllapa. ¹⁸ Allilla kashpa ichu mana allilla kashpapis, kushikushpa Dyusta pagikuylalla. Chaqa chayshinam Dyus munan ruranaykillapa, Churin Jisukristupi kriyishqaykirayku.

¹⁹ Dyuspa Santo Ispiritun kamachishuptinqa, ama fyirusayllapachu. ²⁰ Dyuspaq rimaqkuna yach'achishuptinqa, ama disprisyayllapachu. ²¹ Piru allita mallipayllapa yumbay chay uyashqaykita: ¿Allipchu ichu mana? nishpa. Chayna allip kaqtalla ch'askiyllapa. ²² Ama nima laya uchata rurayllapachu.

²³ Dyus kunswilawaqminchiq kikinri yanapashunqallapa, pay munashqanshina kawsanaykillapa. Payna ancha allita kwidanqa ispirituykita, bidaykita, kwirpuykita, limpyu shunqoyuq kanaykillapa, Siñurninchiq Jisukristu shamunangaman. ²⁴ Chaqa Tayta Dyus qayawaqminchiqqa ancha allin, ancha kumplidu. Chaymi payqa yumbay ufrisiwashqanchiqta rin ruraq.

Siñurninchiqri qamkunata yanapashunqa

²⁵ Masitakuna, noqaykunapaqri Dyusman mañakuyllapa.

²⁶ Yumbay kriyiq masinchiqwan ancha rrispitanakushpa muchanakushpa, qamkunapura shumaqta napaykunakuy.

²⁷ Siñurninchiqpa shutimbi kamachiykillapa, kay kartata liyinaykillapa yumbay chaypi kaq kriyiq masinchiqkunawan.

²⁸ Siñurninchiq Jisukristu kuyashushpa, tukuy imapi yanapashunqallapa. (Chaytallam iskibriykillapa.) Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM SUQ KARTATA KACH'ARIRQAN TISALUNIKA LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (2 TISALUNISINSIS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pabluqaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam iskibrirqanqa Tisalunika llaqtapi tiyaq kriyiq masingunaman. Masta paykunapaq yach'ananchiq, liyishunllapa punta parti 1 Tisalunisinsista.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay punta kartata kach'ashpa Tisalunikamangam, Pabluqa mas abisukunata yach'arqan: Tisalunikapi tiyaqkunaqam allita kriyikan Jisukristupi. Piru wakinqam Jisukristu das kutimunan yuyashpa, manana trabajaykanllapachu mantiyinikanambaqqa. Qellakunallam kawsaykanllapa. Wakinqam llullakunata yach'achikuykanllapa: "Jisusqam kutimushqana", nishpa.

Chaymi Pabluqa kay kartatapis iskibrirqan kunashpa: "Jisusqam manaraq kutimushqachu, piru alibmi rin kutimuq. Piru puntatam rin shamuq suq ancha malu runa. Chayri qamkuna shuyaqshina, shumitaqta kawsashpa, trabajayllapa mantiyinikanayki", nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Tis 1.1-12 niwanchiqllapa Pablu tisalunikanu kriyiq masingunapaq pagikushpa, mañakushqambaq, shumaqta kawsananllapa.

2 Tis 2.1-17 niwanchiq, Jisukristu manaraq kutimuptinmi, suq ancha malu runa Jisuspaq tukushpa, puntata rin shamuq. Chaymandaqam niwanchiq Pablu kriyiq masingunata animachishhqambaq, Jisukristupi mana shaykuq yuyakunanllapa.

2 Tis 3.1-18 niwanchiq Pablu rrugashqambaq: "Dyusman mañakuyllapa no-gapaq, dyablu ama binsiwanan", nishpa. Chaymandaqam niwanchiq Pablu qellakunata anyashqambaq.

Pablum napaykurqan tisalunikanukunata

1 Kuyashqay tisalunikanu kriyiq masitakuna, noqa Pablum, masanchiq Silbanuwan, masanchiq Timutiyuwan napaykuykillapa. Qamkunaqam Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristuman bidaykillapata intrigashpa puringillapa. Chaymi kay kartata iskibriykillapa. 2 Chayri Tayta Dyus, Siñurninchiq Jisukristuwan ancha allin kashpa, qamkunata yanapashunqa, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Jisukristu kutimuptinmi, Tayta Dyus uchayuqkunata rin jusgaq

3 Masitakuna, qamkunaqam diyapi diyapi mas allita Jisukristupi kriyikangillapa. Kanan yumbaynikim ancha allita kuyanakuykangi. Chaymi ancha alli, tukuy diya qamkunapaq Dyusman pagikunayllapa.

4 Noqaykuna mayqan llaqtaman rishpaqam, tandakaq kriyiq masinchiqkunawan parlanillapa, qamkunata ancha alabashushpa: "Chay tisalunikanu kriyiq masinchiqkunatam ancha qesachaptimbis, mana disanimakanllapachu. Ashwanmi mas allita Jisukristupi yuyakuykanllapa", nishpa. 5 Chayshina Dyusta kasushqaykiraykum padisiyikangillapa. Piru Jisukristupim mana shaykuq kriyikangillapa. Chaymi achka runa, warmi qamkunata rikashushpa, intyindiykan: Dyusshi

ancha allin, ancha yach'ayniyuq kashpa, paykunata akrashqa, mushuq bidapina paywan kawsananllapa, nishpa.

⁶ Piru Dyusqam allin justisyata rurashpa, rin qesachaq yumbay chay gesachashuqtaqa. ^{7,8} Kanan noqanchiq qesachadukunatam rin samachiwaqninchiq, Siñurninchiq Jisukristu pudirniyuq anjilningunawan sylumanda shamuptin. Paymi ninata apamushpa, rin kastigaq paypa shumaq nutisyanda mana kasuqkunata, Tayta Dyuspi mana kriyikunata. ⁹⁻¹⁰ Chaqa ancha llipyashpa, pudirniyuq kamachikuqmi rin kutimuq kay pachaman. Chayshina shamuptinmi, yumbay chay mana kriyikunata paypa ñawpanmada wichukudu rinllapa kaq, tukuy tyimpu chingananllapa. Piru yumbay noqanchiqkunataqam ancha kushikushpa, kunyalla payta rinchiqllapa alabaq. Chaqa yach'achishuptiymi, qamkunapis Siñurninchiqpi kriyishqallapa kangi. Chaymi qamkunapis pullayllapa paytaqa ringillapa alabaq.

¹¹ Chayraykum noqaykunaqa kutin kutin Tayta Dyusman mañakunillapa, ancha allita kawsanaykillapa, payqa qamkunapaq ninambaq: "Kushikunim chay akrashqay wambraykuna shumaqta kawsaptinllapa", nishpa. Mañakunipis, pudirninwan qamkunata yanapashunan, paypi alifta yuyakushpa, paypaq shumaqta yach'achikunayki. ¹² Chayshina qamkuna kawsaptikim, rikashuqkunata Siñurninchiq Jisukristuta rinllapa alabaq. Chaymi chay Siñurninchiqqa qamkunatapis rin alabashuq. Chaqa Tayta Dyusmi, Churin Jisukristupis ancha allin kashpa, rin yanapashuqlropa, chayshina shumaqta kawsanaykillapa.

2

Suq ancha uchayuq runam rin shamuq

¹ Kuyashqay masitakuna, Siñurninchiq Jisukristu kutimuptinqam, paywan rinchiq tandakaq. Chayri yush'ayku ² yumbay jwisyuykiwan allita yuyayllapa. Amar kriyiyllapachu nishuptinllapa: "Dyuspaq rimaqmi niwashqallapa: Kay pachapinash Siñurninchiqqa", nishpaqa, ni nishuptinllapa: "Kaypinash Jisukristuqa", nishpa, ni mayqyan nishuptinllapa: "Pablum suq kartambi niwashqa: 'Kaypinash Jisukristuqa'", nishpapis. Chayshina nishuptinlapapis, ama kriyiyllapachu ni manchayllapachu. ³ Chay llulakuqkuna ingañashuya munaptinllapapis, ama ch'askiyllapachu. Chaqa Jisukristu manaraq kutimuptinmi, puntata achka runakuna Dyuspa duktrinanmada akrakashpa, Siñurninchiqta rinllapa kuntraq. Chay diyakunapim rin rikarimuq suq ancha uchayuq runa. Piru paytaqam Tayta Dyusqa sintinsyashqana chinganambaq. ⁴ Chay uchayuq runaqam ancha palanganuyashpa rin ch'iñiq Tayta Dyusta, tukuy laya amitukunatapis, yumbay runakuna paytalla adurarananllapa. Chaymandaqam Jirusalimbi Dyuspa adurana wasinman yaykushpa, Dyusschina rin kamachikuq. Ashwambam rin niq: "Noqam kani Dyusqa", nishpa.

⁵ Ima, ¿manachu yuyangillapa pullayki kashpa chay nishushqaytaqa? ⁶ Kanan qamkunataqam yach'angillapan: Pim arkaykan chay uchayuq runata, amaraq rikarimunan, nishpa. ⁷ Kanangunaqam chay ancha uchayuqqa pakakushpalla, runakunataqa dañachiyan. Chaqa chay arkakuqqam manaraq dijanchu rikarimunanqa. Piru suq diyam chay arkakuqqam runakunapa ch'awpinmanda rin ashuq. ⁸ Chaymandaraqmi chay uchayuqqa rin rikarimuq. Chaymandaqam Siñurninchiq Jisus shamushpa, samaynинwanlla rin wanchiq. Llipaynинwanmi rin chingachiq chay uchayuqtaqa. ⁹ Piru manaraq wanchiptinqam, chay uchayuq runa shamushpaqa, dyablu yanapaptin, achka siñakunata,

milagrukunata rin ruraq ingañakunambaq. ¹⁰ Chaymi ancha malu kashpa, tukuy laya llullangunawan rin ingañaq Jisukristupi mana munaq kriyiqkunata. Chaqa paykunaqam mana munanllapachu allip kaqta kriiyita washakananqa. Chaymi rinllapa chingaq. ¹¹ Chayraykum Tayta Dyusqa paykunataqa rin dijaq, chay uchayuq llullakuqta kriyinanllapa, ¹² chayshina chingananllapa. Chaqa mana allip kaqkunata kriyishpa, achka laya uchakunata rurashpam, rinllapa kawsaq.

Akradum kanchiqllapa washakananchiq

¹³ Kuyashqay masitakuna, Siñurninchiq ancha kuyashungillapa. Kanan noqaykunaqam Dyusta ancha pagikunillapa qamkunapaq. Chaqa Dyusmi qamkunataqa unaymandapacha akrashushpa, Santo Ispiritunda qoshushqqa, bidaykillapata kambyanambaq. Chayshina paypaqla kashpa, allip kaqpi kriyiptikillapam, rin washashuq. ¹⁴ Noqaykuna Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achishuptiymi, Dyusqa qamkunata qayashurqan, paypi kriyinaykillapa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristu llipyashpa sylimanda shamuptinqa, qamkunapis pullanna kashpa, ringillapa llipyaq.

¹⁵ Masitakuna, noqaykuna parlachishushpa, kartakunata kach'amushpam, yach'achishushqa kani Jisukristupaq. Chay nishushqaykunatar mana shaykuq tukuy shunqo sigyllapa. ¹⁶ Mañakunillapam, Siñurninchiq Jisukristu, Tayta Dyuswan ancha allin kashpa, ancha kuyashushpa, tukuy tyimpupaq kunswilashushpa, ¹⁷ shunqoykipi animachishunan, Dyuspi allita kriyishpa, allitalla rurashpa, allitalla rimashpa kawsanaykillapa.

3

Dyusmanri mañakuyllapa noqaykunapaq

¹ Masitakuna, kay kartata manaraq ushyashpam, rrugaykillapa Dyusman mañakunaykillapa, noqaykunapaq, Siñurninchiq nishqanda tukuy maypi utqa atinayllapa yach'achikuya, chay yach'achikushqayta kriyiqkuna qamkunashina Dyusta alabananllapa. ² Mañakuyllapar, malu, saqra runakunamanda Siñurninchiq washawananllapa. Chaqa manam yumbay runakunapaq Dyuspi kriyinllapachu. ³ Piru Siñurninchiqmi ancha allin, ancha kumplidu. Chaymi qamkunata rin yanapashuq, mas allita paypi kriyinayki, ama dyablu binsishunanllapa. ⁴ Chaymi Siñurninchiq yanapawaptin, qamkunapi yuyakunillapa: Kay kartaypi nishushqaytam kasuykangi. Chayshinallam ringillapa kasuq, nishpa.

⁵ Kanan Siñurninchiq qamkunata yanapashunqa intyindinaykillapa: Dyusmi ancha kuyawanchiq, nishpa. Yanapashunqapis Jisukristushina mana shaykuq Dyuspaqla kawsanaykillapa.

Allitar trabajashunllapa

⁶ Masitakuna, wakin kriyiq masinchiqkunaqam mana munanllapachu trabajayta. Manam munanllapachu kasuya chay nishushqaytaqa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi kamachiykllapa, chay mana kasukuq qella runakunamanda akrakanaykillapa. ⁷ Chaqa qamkuna kikikim noqaykunataqa riqsiwangillapa. Manchu pullayki kashpaqa, mana qella kashpachu trabajarqayllapa. Chayri noqaykunashina qamkunapis trabajayllapa mantiyinikanayki. ⁸ Chaqa manam ni pipa mikunanda dibaldillaqa mikurqayllapachu. Ashwanmi punchawnindin, tutapnindin ancha trabajarqayllapa umbi umbi, ama ni mayqannikita mikunapaq piñachishunaypaq. ⁹ Awnki dirichuyuq kashpapis mikunata mañashunaypaq, mana nimatapis

qamkunata mañashurqaychu. Ashwanmi trabajarqayllapa, rikawashpa, qamkunapis chayshina trabajanaykillapa. ¹⁰ Pullaykillapa kashpam, kay liya qoshurqaqlapa: "Suq mana munaq trabajaq ama mikunqachu", nishpa.

¹¹ Chaqa niwashqallapam: Wakinnikiqash mana munashpachu traba-jaya, mitikungillapa suqkunapa kusasninman, nishpa. ¹² Chay qellakunatam Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi kunashpa kamachinillapa, amana yellakuna kanambaq; ashwan trabajashpa mantyinikanambaq.

¹³ Masitakuna, ama shaykuyllapachu Dyus munashqanda rurashpa.

¹⁴ Mayqan runa ichu warmi kay kartaypi nishushqayllapata mana kasuptinqa, apuntayllapa: Pim chay mana kasukuq, nishpa. Chayshina rurash-paqr, amana paywanqa tandakayllapachu, pengakunambaq. ¹⁵ Piru amar paytaqa ch'iqniyllapachu. Ashwanri masaykitashina kuyashpa kunayllapa.

Pablum napaykukushpa dispidikarqan

¹⁶ Kunswilawaqninchiq Siñurninchiq kikinri tukuy tyimpupi yanapashunqallapa, ama nimatapis manchashpachu kawsanaykillapa. Chay Siñurninchiqqa yumbaynikiwañ kanqa.

¹⁷ Noqa Pablum kikiy makiyan iskibriykillapa kay napaykuta. Kayshinam iskibrishpa, firmani yumbay kartaykunata. ¹⁸ Siñurninchiq Jisukristu qamkunata ancha kuyashushpa tukuy imapi yanapashunqallapa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY PUNTA KARTATA KACH'ARQAN TIMUTIYUMAN (1 TIMUTIYU)

¿Pitaq karqan San Pabluga? Liyishunllapa chay punta parti Rru-manusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pitaq karqan Timutiyuqa? Payqam wambra runa kaptinraq, Jisukristupaq yach'achikunan numbrarqanllapa. (Liyishun Ichus 16.1-3.) Pablupaq Timutiyutaqa riqsirqan chay llaqta Listra shutiqpi. Timutiyupa tay-tangam nasyun Grisyamanda kargan. Piru mamanqam Israyilmanda kargan. Timutiyupa maman agwiñambismi Jisukristupi kriyiqkuna karganllapa. Chaymi Timutiyutaqa Jisukristupaq yach'achishqallapa kargan takshita kashqanmandapacha. Timutiyuqam Pablupa pullan puriq, Jisukristupaq yach'achikushpa. Chayshinam ishkandin ch'ayarqanllapa Ifisu llaqtaman. Chay atun llaqtapim Pablupa Jisukristupaq achka ty-imputa yach'achikurqan. Chaymadaqam Pablupa suq lugarmanna mu-nashpa riyya, Timutiyutana dijarqan chay Ifisupi, kriyiq masingunata yach'achinambaq. Masta yach'ananchiq Timutiyupaq, liyishunllapa: Ichus 17.14-15; 18.5; 19.22; 2 Timutiyu 1.5; 3.15; Filipinsis 2.19-22; Ibriyus 13.23.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutanqa? Pablupaq suq lugarku-napi Jisukristupaq yach'achikushpapis, mana nunka Timutiyutaqa qon-qarqanchu. Chaymi kay kartataqa iskibrirqan Timutiyuta kunashpa, yach'achikushpa, allita kwidanambaq kriyiq masingunata.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Pablupaq kay kartapiqa ancha kunarqan kayshina:

1 *Tim 1.1-20* niwanchiqllapa Pablu Timutiyuta kunashqambaq, mana baliq yach'achikuqkuna ama ingañanambaqlapa.

1 *Tim 2.1-15* niwanchiq, Dyusman mañakushpa, shumaqta adurananchiq.

1 *Tim 3.1-16* niwanchiq, kriyiq masinchiqkunapa kamachikuqninguna kayshina kawsanqallapa, nishpa.

1 *Tim 4.1-16* niwanchiq, wakinqam Jisukristumanda rinllapa akrakaq; piru Jisukristupaq yach'achikuqkunapa allita rurashpa, kawsanqallapa, nishpa.

1 *Tim 5.1-25* niwanchiq, biyudakunata yanapananchiq, yach'achikuqkunata shumaqta kasunanchiq.

1 *Tim 6.1-21* niwanchiq, Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, imanchiq kaqwan kuntintakashpa, dyabluta binsinanchiq.

Pablum napaykurqan Timutiyuta

1-2 Kuyashqay Timutiyitu, noqa Pablum kay kartata iskibrishpa kach'ayki. Chaqa Washadurninchiq Dyus, Churin Jisukristuwanmi akrawashpa, kamachiwarqan, paypa apustulnin kanayapaq. Chay Siñurninchiqpi yuyakushun: Paymi washawanchiq, nishpa. Chaymi qamqa Timutiyitu, Siñurninchiq Jisukristupi allitta kriyishqaykirayku, noqapa lijitim uwmabryshina kangi. Chaymi kananqa iskibriyki kay kartata. Taytanchiq Dyusman Churin Jisukristumambis mañakuni, llakipashushpa, tukuy imapi yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykipaq.

Llullakuqkunata ama kriyiyillapachu

³ Manchu Timutiyu, Masiduña llaqtaman rinay diyaqa rrugashurqaq, chay Ifisu llaqtapi kidanaykipaq, kriyiq masinchiqkunata kwidashp. Chaqa chaypim nishurqaq chay wakin runakunata kamachinayki, ama suq laya duktrinakunata yach'achikunan. ⁴ Kayshinapis kunay paykunata, ama anche yuyananllapa yanqa mana ushyakaq isturyakunapi, ni unay agwilungunapa shutingunapi. Chaqa yumbay chaykunaqam yanqa anyanakunanchiqlla balin. Manam ni ashita yanapawanchiqchu, allita kriyishpa, Dyus munashqanda rurananchiqllapaqa.

⁵ Chayshinam kamachiykillapa, ama nima maluta rurashpa, ashwan limpyu shunqoyuq kashpa, Dyuspi allipta kriyishpa, suqwan suqwan kuyanakunayki. ⁶ Piru wakingunaqam kay allin yuyaykunata dijashp, paykunapura yanqa anyanakunllapa. ⁷ Chaqa munanllapam anche yach'ayniyuq kayta, Dyus nishqanda yach'achikunan. Piru manam intyindinllapachu ni paykuna kikin yach'achikushqanda.

⁸ Piru noqanchiqqam yach'anchiq: Dyuspa liyningunam anche allin, pay munashqanshina chay liyningunata intyindiptinchiq, nishpa. ⁹ Chayri allita intyindishun: Dyusqam mana rurarcanchu chay liyningunataqa, allin runakunata kastigananqa. Ashwanmi liyningunata rurashpaqa, kamachikurqan kastigananllapa wapu rrispundungunata, mana uyakuqkunata, Dyusta mana aduraqkunata, uchayuqkunata, Dyusta burlaqkunata, allin duktrinata kuntraqkunata, taytanda mamanda wanchiqkunata, yumbay matansyirukunata, ¹⁰ chay mana rrispitunwan puñuqkunata, ullqopura warminwanshina puñuqkunata, runa masinda suwakushpa randikuqkunata, llullakuqkunata, tukuy chay "purdyusitu" nishpa llullakushpa jurraqkunata. Kanan wakingunaqam Dyuspa duktrinanda kuntranllapa. Chaymi tukuy chay kuntraqkunapaqpis Dyusqa rurarqan liyningunataqa. ¹¹ Chaymi chay anche allin Tayta Dyus mingawashqa, yach'achikunay paypa chay anche llipyaq shumaq nutisyanda.

Tayta Dyusta pagikushunllapa

¹² Chaypaqmni anche pagikuni Siñurninchiq Jisukristuta. Chaqa payqam anche yanapawashqa, allita paypi kriyishpa, paypaq trabajanayaqaq. Chaymi tarriyayta qowashqa, paypaq yach'achikunay. ¹³ Ancha malu kaptiyipismi, Dyusqa anche llakipawarqan. Chaqa unayqam Jisukristupi manaraq kriyishpaqa, paypa kuntranda rimashpa, paypi kriyiqkunata qesachashpa, anche wapuyashpa kawsarqay. Piru Dyusqam anche allin kashpa, anche wapu kaptiyipis, llakipawarqan. Chaqa noqaqam mana yach'arqaychu: Pim Jisukristu, nishpa. ¹⁴ Piru Siñurninchiq Jisukristuqam anche allin kashqa. Chaymi anche yanapawashqa, tukuy shunqo paypi kriyishpa, Tayta Dyusta, runa masikunatapis kuyashpa kawsanayaqaq.

¹⁵ Chaqa kayqam anche allip. Manam nima llullachu. Chaymi anche balin yumbay kriyinanllapa: Jisukristum syilumanda shamurqan kay pachaman, uchayuqkunata washawananchiqllapa. Kanan yumbay chay uchayuq-mandaqam noqa mas uchayuqqa karqay. ¹⁶ Piru Dyusmi llakipawashpa washawarqan, chay manaraq kriyiqkuna ninanllapa: "Rikay, Jisukristuqa anche allin kashpa, chay uchayuq Pabluta pirdunashqa", nishpa. Chaymi paykunapis kananqa rinllapa animakaq, Jisukristupi kriyinanllapa, washakashpa, tukuy tyimpu Dyuswan kawsananllapa. ¹⁷ Chayrayku Tayta Dyusta tukuy tyimpu alabashun. Chaqa payqam mana nunka wañushpachu, tukuy tyimpu kamachikun. Ancha yach'ayniyuqmi. Paytaqam mana pipis atinchu rikayta. Chaqa payllam Dyusqa. Chayshina kanqa.

¹⁸⁻¹⁹ Ijitu Timutiyu, rrugaykim kay kamachishushqayta kasunayki. Chaqa Tayta Dyusmi paypaq rimaqkunata qambaq rimachirqan: "Timutiyush

Dyusta ancha allita kasushpa rin kawsaq", nishpa. Chay nishqanda yuyashpa, allin suldadunshina kashpa, dyabluta binsiy. Allin yuyayniyuq kashpa, Jisukristupi mana shaykuq kriiy, paymanda ama akrakanayki. Piru wakungunam mana allin yuyayniyuq kashpa, Jisusmanda akrakashpa, manana paypiqa kriyinllapachu. ²⁰ Chayshinam Iminiyu Alijandruwan Siñurninchiqmanda akrakarqanllapa. Chaymi paykunataqa dyabluta intrigashqa kani, yach'akunanllapa, amana Dyusta kuntrashpa rimananllapa.

2

Dyusman kayshina mañakushun

¹ Puntatam kunaykillapa, Tayta Dyuswan parlashpa pagikushpa, mañakunanchiq, yumbay runata warmita yanapanambaq. ² Mañakushumbis Dyusman gubyirnukunapaq, tukuy awturidarkunapaq, paykuna shumaqta kamachikunambaq. Chayshinam noqanchiqkuna shumaqta rinchiqllapa kawsaq, Dyusta ancha allita kasushpa, tukuy imapi ancha allita rurashpa. ³ Washadurninchiq Dyustam ancha gustan chayshina kawsananchiq. ⁴ Chaqa payqam munan, yumbay runakuna, warmikuna paypi kriyishpa, washakashpa, allip kaqta intyindinanllapa. ⁵ Suq Dyusllam kan. Chayshinallam suq abugadulla kambis, runakunata Dyuswan alliyachinambaq. Chay abugadunchiqgam allip runa Jisukristu. ⁶ Chay Jisukristum intrigakarqan warchinianllapa, paypi yumbay kriyiqkunapaq yawarninda pagarakushpa, washawananchiq. Chaymandaqam munashqan tyimpupi Dyusqa intyindichiwarqanchiq: Qamkunatam munani washashuylapata, nishpa. ⁷ Chaymi Tayta Dyusqa numbrawashqa, Jisukristupa apustulnín kanaypaq, chay mana isrraylinu kaqkunata allip kaqta yach'achinaypaq, Jisukristupi kriyinianllapa. Noqapismi paypi allipta kriyishpaqa, allip kaqtalla niykillapa, manam nimata llullakushpachu.

⁸ Chaymi munani tukuy lugarpi tiyaq runakuna limpyu shunqoyuq kashpa, ama nimapaq piñakushpachu ni anyanakushpachu, makingunata anaqman alsashpa, Dyusman mañakunanllapa. ⁹ Warmikunanaqa mudakushpaqa, sujatakashpa, umildi purinqallapa. Amar palanganaqa kanqallapachu. Amar ni aqchanllapata kusasnachishpa ñaqchanqallapachu. Amar ni llipyqaq ch'aniyuq uruta, ni perlaskunata rurakunqallapachu. Ni chay ch'aniyuq mudanakunata rurakunqallapachu. ¹⁰ Ashwanri paykunaqa allita rurashpa, bidanllapata shumaqyachinqa. Chayshina ruranqallapa yumbay warmi "Dyustam adurani" niqkunaqa. ¹¹ Runakuna yach'achikuptinqa, warmikunanaqa rrispitakushpa, uyarap (uyara) shumaqta uyanqallapa. ¹² Yumbayniki tandakaptiki Dyusta aduranaykiqa, warmikunanaqa ama runakunata yach'achinqachu ni kamachinqachu. Ashwanri paykunaqa shumaqta uyakunqallapa. ¹³ Chaqa Dyusqam puntata chay punta runa Adanda rurarqan. Chaymandaqam chay punta warmi Ibata rurarqan. ¹⁴ Yach'anchiqpismi: Manam Adandachu chay dyabluqa ingañarqan. Ìngañarqanqam warmin Ibata. Chaymi chay warmiqa dyabluqa kasushqanrayku uchayuqna kidarqan. ¹⁵ Piru warmiqam Jisukristupi allipta kriyishpaqa, suqkunata kuyashpa, allitalla rurashpa, allin jwisyunwan kawsashpa, wambrangunata qeshyashpa, rin washakaqqa.

3

Ubispukuna kanambaqqa, shumaqta kawsanqa

¹ Alliptam niyki, suq kriyiq masinchiq ubispu karguyuq munashpa kaya-taqa, ancha allin karguyuq munan kayta. ² Piru chay ubispuqa an-cha shumaqta kawsanqa, ama pipis nimapaq atinambaq anyayta. Suq warmiyuqla kanqa. Ama kusas mañata kānqachu; ashwan sujitakanqa. Allin jwisyuyuq, ancha rrispitadu kanqa. Wasinman ch'ayaqkunata shu-maqta ch'ayachishpa, pusadata qonqa. Ancha allin yach'achikuqpis kanqa. ³ Ama ni mach'anqachu, ni suqkunata bullata maskanqachu. Ama qel-layraykuqa ingañakunqachu. Ashwan ancha allin, ancha umildi kanqa yumbaywan. Ama qellaypaqlachu kanqa. ⁴ Wasimbi yumbay tiyaqku-nata yach'anqa shumaqta kamachiyyta. Churingunata yach'achinqa, ka-sukushpa, rrispitakushpa kawsananllapa. ⁵ Chaqa suq runa kikin wasimbi kaqkunata mana atishpa shumaqta kamachiyytaqam, mana atinmanchu al-lita kwidayta Dyuspi achka kriyiqkunataqa. ⁶ Chayri chay ubispuqa amä suq chayraq kriyiqqa kanqachu. Chaqa mushuq kashpakash, palanganuyashpa, dyablupa trampambi ishkinman, paypis dyablushina kastigadu kanambäq. ⁷ Kanan chay mana kriyiqkunapa ukumbipis ancha allin kanqa, chay ubis-puta rrispitashpa, shumaqta paypaq rimananllapa. Chayshina yumbaywan shumaqta kawsashpaqam, mana rinchu ishkiq dyablupa trampambi, ama penqakunambaq.

Dyakunukuna kanambaqqa shumaqta kawsanqa

⁸ Chayshinalla dyakunukunapis allin famayuq runakuna kanqallapa. Nishqanda kumplingallapa. Ama mach'anqallapachu. Ama runa masinda ingañanqallapachu, qellayta ganananllapaqa. ⁹ Ashwanri Jisukristu yach'achikushqanda allita kriyinqallapa. Chayshina allitalla rurashpa kawsanqallapa, limpyu shunqoyuq kashpa, ama nimapaqpis penqakunanllapa. ¹⁰ Piru manaraq paykunata numbrashpa, puntata ancha allita riqsiyllapa: Allin runa ichu mana, nishpa. Mana nima mala famayuq kashpaqa, atinllapa dyakunukuna kayta. ¹¹ Chayshinalla kanqa dyakunisa warmikunapis. Allin famayuq kanqallapa. Ama washä rimaykunachu kanqallapa. Ama kusas mañata rurashpachu kawsanqallapa; ashwanri sujitakanqallapa. Allin yuyayniyuq kashpa, tukuy imapi kumplingallapa. ¹² Chay dyakunukunaqa suq warmiyuqla kanqallapa. Yach'anqallapa allita kamachiyya wambrangunata, wasimbi yumbay kaqkunatapis. ¹³ Chaqa chay dyakunukuna allita trabajaptinmi, suqkuna ancha rinllapa rrispitaq. Allin famayuq kashpaqam, mana nimatapis manchashpachu, ashwan Jisukristupi yuyakushpa, allita rinllapa yach'achikuq paypaq.

Kananqam kay pakadu duktrinata atinchiqua yach'ayta

¹⁴ Ancha utqanam munani shamuya watukushuq. Piru kay kartatam kananqa iskibriyki, ¹⁵ mana utqa shamupti, allita yach'anayki imashinam shumaqta kawsashun Dyuspi kriyiq masinchiqkunawan, nishpa. Chaqa Tayta Dyuspi yumbay kriyiqkunaqam paypa ilgisyan. Chay ilgisyanqam al-lip kaqtalla Dyuspaq yach'achikunchiq, chay ingañakuqkunata binsinanchiq. ¹⁶ Chaqa allibri trabajus kashqa, runakuna intyindinan imashina Tayta Dyus munashqa washawayninchiqta. Piru chay pakadu kashqanqam kayshina:

Dyusmi kwirpuyuq runapaq tikrakashpa, kay munduman shamurqan.

Chaymi Santu Ispiritun nirqan: "Allipshi Jisukristuqa Dyuspa Churin mana nima uchayuqchu", nishpa.

Anjilkunapismi paytaqa rikarqan.

Paypi kriyiqkunam suq nasyungunapi yach'achikushqa.

Chaymi tukuy maypi paypi kriyishqallapa.

Pay kawsamuptinmi, luryapi ch'askirqanllapa.

4

Wakinqam Jisusmanda rinllapa akrakaq

¹ Dyuspa Santu Ispiritunmi ancha klaruta nin: Ultimu tyimpupiqash dyablukunaqa wakin runata warmita ingañashpa, suq laya duktrinakunata rín yach'achikuq. Chayshi wakin runa, warmi Jisukristupi kriyishqanmanda rin akrakaq. ² Chay llullakuq yach'achikuqkunaqam shiminllapawanlla Dyusta kasunllapa. Paykunaqam ancha uchayuq kashqanrayku, jwisyunda pyirdishqa. Chaymi manana yach'anllapachu: Imam alli, imam mana allichu, nishpa. ³ Chay llullakuqkunaqam suqkunata kamachin, ama kasarananllapa, ama wakin mikunakunata mikunanllapa. Piru Tayta Dyusmi chay mikunakunataqa rurashqa, paypi kriyiqkuna, allip rimayninda yach'ashpa, payta pagikushpa, mikunanchiqllapa. ⁴ Chaqa Tayta Dyus yumbay rurashqanqam ancha allin. Chaykunata ch'askishpa, Dyusta pagikushpam, mana nima mikunata atinchiqchu disprisyayta. ⁵ Chaqa Dyuspa Santu Librunda liyishpa, Dyusman mañakuptinchiqmi, payqa chay mikunataqa limpyutana dijan mikunanchiqllapa.

Jisuspaq yach'achikuq kayshina kanqa

⁶ Kay nishushqayta kriyiq masinchikunata qam yach'achishpaqam, Jisukristupa allin yach'achikuqni kangí. Chayshina paypa shumaq duktrinanda allita kasuptikiqam, chay duktrinanza allin mikunashina rin yanapashuq, Dyuspi mas allita kriyinayki. ⁷ Piru mana kriyiq runakuna pandashqan kwintitungunata yach'achishuptinqa, amakish kriyingichu. Ashwanri tukuy jwisyuykiwan masta masta Dyusta kuyay. ⁸ Kwrpunchiq mas jwirsayuq kanambaqmí, ancha balin shayku shayku ijirsisyuta rurananchiq, ¿manachu? Piru mastam balin shayku shayku yach'akunanchiq, Dyusta mas allita kuyashpa, sribinanchiq. Chaqa ancham balin kay bidapaq suq bidapaqpis. ⁹ Chay nishushqayqam allip. Chayri yumbay kriyinqallapa. ¹⁰ Chayraykur Tayta Dyuspi yuyakushpa, noqanchiqkunaqa paypaq ancha trabajanchiq, suqkuna musyawaptinchiqpis. Chaqa Dyusninchiqjam wañushqa, yumbayta washawananchiqllapa. Piru mastam rin washawaqninchiq paypi kriyiqkunata.

¹¹ Yumbay chay nishushqaykunatar yach'achikuy y kamachikuy. ¹² Amar dijakaychu ni pipis disprisyashunambaq, wambra runaraq kashqaykrraykuqa. Ashwanri shumaqta rimashpa, allitalla rurashpa kawsay. Runa masinchikunata kuyashpa, tukuy ispirituykiwan Dyuspi yuyakuy. Allita Jisukristupi kriyishpá, ama nima maluta ruraychu, kriyiq masinchikunka rikashushpa, qamshina kawsananllapa. ¹³ Piru shamanaykaman, qamqa Dyuspa Santu Librunda yumbaypa ñawpambi liyishpa, kriyiq masinchikunata animachi. Kanan paykunata shumaqta yach'achiy Jisukristupaq. ¹⁴ Yach'achikuq ansyaukuna makingunata sawaykiman ruraptinllapam, Dyusqa pudirninda qoshushqa, paypaq allita trabajanayki. Chayri ama qonqaychu chay ch'askishqaykita ni chay uyashqaykita, Dyuspaq rimaqkuna qambaq rimaptinllapa.

¹⁵ Yumbay nishushqaytar ruray, ama nimata qonqashpachu,rikashuqkuna yach'anambaq: Chay Timutiym Tayta Dyusta allita kasushpa, kawsan, nishpa. ¹⁶ Piru allita kwidakay, ama pandashpachu, allin jwisyuykiyan yach'achikunayki. Ama disanimakashpachu, ashwan tukuy chay yach'akushqaykita kasushpaqam, ringi washakaq. Chayshina

shumaqta kawsaptikim, chay rikashuqkunapis yach'achishqaykita kasushpa rinllapa washakaq.

5

Shumaqta kawsashun yumbayan

¹ Amar anyaychu mayur runakunataqa; ashwan taytaykitashina shumaqta kunay. Wambra runakunatapis masaykitashina shumaqta kunay.

² Mayur warmikunatapis mamaykitashina kunay. Chinakunatapis panikitashina kunay, ama nima maluta yuyashpachu.

³ Chay mana nimayuq mana ayluyuq biyudakunata yanapay. ⁴ Piru suq biyuda wawayuq, willkayuq kaptinga, paykuna yach'akunqallapa mama manda taytanda kwidayta, ama padisimambaq. Chaqa paykunataqam maman taytan takshanmandapacha kriyargan. Chaymi paykuna taytanda, mamanda yanapaptinqa, anche alli Dyuspaqqqa. Chaqa paytaqam anche gustan. ⁵ Piru suq allip biyuda mana nima ayluyuqqam tukuy shunqo Dyuspilla yuyakun mantyinikanambaq. Punchawnindin, tutapnindinmi Dyusman mañakushpa kawsan. ⁶ Piru suq biyuda banduliraqam wañushqashinana. Chaqa kwirpunllanam kawsaykan. ⁷ Chayri yumbay kaykunata kamachikuy, allita rurashpa kawsaptinllapa, ama pipis nimapaq anyanambaq. ⁸ Piru aylungunata mayqan mana yanapaqqqa ichu kikin familyangunata mana mantyiniqqam Jisukristupi kriyishqandaqa ñigaykanmanshina. Chaqa chayshina mana yanapashpaqqam, mas fiyuta ruraykanllapa chay mana kriyiqkunamandaqa.

⁹ Biyudakunapa listambi suq biyudata apuntanayki, kriyiq masingunamanda mantinsunnin ch'askinanqa, payqa 60 watayuqmanda anaqman kanqa. Suq qosayuqla kashqa kanqapis. ¹⁰ Wawangunata uywashqa kaptin, allin shunqonwan kriyiq masingunapa ch'akinda mayllashqa yanapukshqa kaptin, bisitangunata kuyashqa kaptin, ñiakaqkunata yanapashqa kaptin, tukuy ima allikunata rurashqa kaptin, apuntay chay biyudakunapa listambiq.

¹¹ Piru chay wambra biyudakunata ama chay mayur biyudakunapa listambiq aputnaychu. Chaqa paykunakish ufrisishpa Jisuspaqlana trabajayta, kwirpumba gustundalla munashpa rurayta, Jisukristumanda akrakashpa, munanmanllapa runayuq kariya. ¹² Chayshinaqam uchayuqna rinllapa kidaq. Chaqa ufrisishpa Dyuspaqla trabajaytaqam, mana rinllapachu kumpliq. ¹³ Ashwan wasin wasin purishpach'i, qellaku-napaqna tikrakanman. Kanan washa rimaykunapaq, mitikucharapaq tikrakanmanllapa. Yanqa mana kaqkunata rimashpa purinmanllapa. ¹⁴ Chaymi munani chay wambra biyudakuna mushuqmanda kasasarishpa, wambrayuq kanambaq, wasinllapapi wawangunata shumaqta kamachinambaq. Chayshina ruraptinllapam, kuntrawaqchinchiqkuna mana imapaqpis atinqallapachu anyawayninchiqta. ¹⁵ Piru wakin biyudakunaqam Jisukristumanda akrakashpa, dyablu munashqandana ruraykanllapa.

¹⁶ Kriyiq masinchiqkunapa aylumbi biyudakuna kaptinqa, paykunalla mantyininqa. Ama dijanqallapachu kriyiq masinchiqkunapa kwintanqa. Chayshinam chay suq kriyiq masinchiqkuna atinqallapa yanapayta chay mana ayluyuq biyuditakunata.

¹⁷ Yach'achikuq ansyanukuna allita kwidaptin kriyiq masinchiqkunata, Dyuspaq shumaqta yach'achikuptinqa, paykunataqa anche rrispitasishpa, mas ufrindata qoyllapa. ¹⁸ Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam nin:

"Animalkunawan trillakushpaqar ama shiminda wataychu, ama mikunanza". Nimbismi: "Suq trabajaqqam dirichuyuq, pagunda ch'askinambaq", nishpa. (Chayshinallam Dyuspaq trabajaqpis dirichuyuq, ufrindata ch'askinan mantyinikanambaq.)

¹⁹ Mayqan runa suq yach'achikuq ansyanuta tumbashpa rimaptinqa, ama kasuychu, mana kaptin ishkay ichu kimsa tistigukuna. ²⁰ Piru uchanda mana dijaqkunata yumbaypa ñawpambi anyay, suqkunapis manchashpa, ama uchata ruranambaq. ²¹ Yumbay chaykunata ruranaykipaqmi kamachiyki Taytanchiq Dyuspa, Siñurninchiq Jisukristupa, tukuy akrashqan anjilningunapa ñawpambi. Piru chay nishushqaykunatar yumbaywan igwaltalla ruray, ama pitapis sawachashpachu.

²² Kanan mayqanda munashpa numbrayta yach'achikuq ansyanu kanam-baqqqa, allitaraq rikay: Tukuy imapichu Dyusta allita kasuykan ichu mana, nishpa. Chaqa mayqandapis utqa numbrashpkish, mana allita ruraptin, qambis uchayuq kangiman. Chayri tukuy imapi allitalla ruray, ama nima laya uchayuq kanayki.

²³ Pach'ayki kutin kutin nanaptinqar, ashla binuta upyay. Ama yakutallaqa upyaychu.

²⁴ Wakimba uchangunapaqqam ancha klaruta atinchiq yach'ayta kay mundupilla. Piru wakinunaqam manashinalla uchakunata ruranllapa. Chay pakadu uchangunapaqqam jwisyu diyapiraq rinchiq yach'aq.

²⁵ Chayshinallam achka allin runakunapaqpis atinchiq yach'ayta: Allitam ruraykan, nishpa. Piru wakin allita ruraqkunapaqqam manaraq yach'anchiqchu. Piru suq diyaqam rinchiqna yach'aq. Chaqa manam tukuy tyimpuqa pakaduchu rin kaq.

6

¹ Mayqan kriyiq masinchiqkuna, randishqa kriyadukuna kashpaqa, patrunninda allita kasunqa, ama suqkuna rimanambaq: "Chay kriyadukunaqam mana baliq Dyusnimbi, mana baliq duktrinambi kriyinllapa. Chaymi patrunninda mana kasunllapachu", nishpa. ² Ichu patrunninllapa Jisukristupi kriyiqkuna kaptinqa, mas allita kasushpa yanapanqal-lapa, kriyiq masinguna kashqanrayku. Chayshinar, Timutiyitu, kriyiq masinchiqkunata yach'achi.

Tayta Dyuspi allita kriyishpa, kuntintakashun imitanchiq kaqwan

³⁻⁴ Suq runa Siñurninchiq Jisukristupa duktrinanda mana yach'achikushpachu, ashwan pay yanya yuyashqanda yach'achikushpaqam, mana nimata yach'anchu. Suq palanganullam chay laya yach'achikuqqa. Ancha malu kustumbriyuq kashpam, suqkunawan yanqakunata ancha riman: Kayshinam. Manam chayshinachu, nishpa. Kanan paykunapuram imbidyanakun, piñapanakun musyanakun. Manam ni pipaqpis yuyakunchu: Allin runam nishpaqa. ⁵ Chay laya runaqam ancha malkriyadu, mana jwisyuyuq, pibirsu yach'achikuqkuna. Chaymi mana yach'anchu: Imam allip, imam mana allipchu, nishpa. Chaqa tukuy diyam anyanakushpa kawsanllapa. Yuyanllapam: Suqkunata Jisuspaq yach'achishpaqach'i, achka qellayta atini ganayta, nishpa. Chayri yumbay chay laya runamandaqa akrakay. ⁶ Piru Jisukristupi kriyishpa kawsaptinchiqmi, Dyusqa ancha rin kushichiwaqniñinchiq, allin furtunayuq kaqshina kushikunanchiq; piru kuntintakaptinchiq imitanchiq kaqwan; managa manam. ⁷ Chaqa nasishqanchiq diyapim mana nimata kay mundumanqa apamurqanchiqchu. Chayshinallam wañushpapis, mana nimatapis rinchiqchu apaq. ⁸ Chayri mikunitayuq, mudanitayuq

kashpaqa, chay kaqsituwanlla kuntintakashunllapa. ⁹ Piru chay tukuy imata munaqkunaqam das ishkin dyablupa trampangunaman. Chaymi das ishkishpa, mana baliq yuyayingunata kasushpa, ancha dañakanllapa, chinganambaq. ¹⁰ Chaqa ancha munashpa qellaytaqam, tukuy ima mana allikunata ruranllapa. Chaymi wakin kriyiq masinchiqkunaqa qellayta ancha munashpa, Jisukristumanda akrakashpa, ancha padisishqallapa.

Jisuspi yuyakushpar, binsishun dyabluta

¹¹ Piru qam Dyuspaq yach'achikuq kashpaqa, tukuy ima mana allikunama ashuy. Tukuy bidaykipi allitalla rurashpa, Dyusta kuyashpa, paypi yuyakushpa, suqkunata kuyay. Yumbayta agwantashpar, tukuy shunqoykiwan umildi kay. ¹² Chaqa qamqam Timutiyitu, achka runapa warmipa ñawpambi Jisukristupi kriyishqaykita rimashqa kangi. Chaymi chay uyashuqkuna tistiguykikuna. Chayshina Jisuspi allita kriyishpar, pilyapishina binsiy dyabluta. Chaqa Dyusmi qayashushpa, ufrisishushqa, tukuy tyimpu pullan kawsachishunambaq. ¹³ Chaymi kananqa Dyus tukuy imata kawsachikuqpa ñawpambi, Jisukristupa ñawpambi kamachiyyki chay nishushqayta kasunayki. Chaqa Jisukristuqam Pilatupa ñawpambi kashpa, ancha klaruta allip kaqtalla rimarqan. ¹⁴ Timutiyitu, yumbay kamachishushqayta kasuway, ama nimata kambyashpachu Siñurninchiq Jisukristu shamanangaman, ama pipis anyashunambaq. ¹⁵ Chaqa Tayta Dyus siñalashqan tyimpupim Churin Jisukristuqa rin shamuriq. Kanan Tayta Dyusmi ancha alabashqa rin kaq. Chaqa payqam ancha pudirniyuq kashpa, yumbay gubyirnukunapa gubyirnun. Paymi yumbay kamachikuqkunapa kamachikuqninqa. ¹⁶ Payllam mana nunka wañunchu. Ashwanmi ancha shumaq llipyaykaqpi kawsan. Chaymanqam mana pipis atinchu qemikayta. Chaymi mana ni mayqan runa paytaqa rikashqachu, ni atinchu rikayta. ¡chayri payqa ancha alabashqa kanqa! ¡Tukuy tyimpupaq pudirniyuq kanqa! Chayshina kanqa.

¹⁷ Kay mundupi kapuqkunata kamachiy, ama palanganu kananllapa, ama kusasningunapi yuyakunanllapa. Chaqa kay mundupi kusaskunaqam ushyakan. Ashwanri Tayta Dyuspi tukuy shunqo yuyakunqallapa. Chaqa Tayta Dyusqam tukuy ima kaqta ancha achkata qowashqa kanchiq, kushikunanchiq. ¹⁸ Chayri paykunata kamachiy, Dyusta kasushpa, allitalla rurashpa, ama mich'ayashpachu kawsananllapa. ¹⁹ Chayshina kawsashpaqam, suq bidapi kapuqkunashina, allin simyintuyuq wasiyuqshina rillapa kaq. Chayshinam siguradu kanqa, sylipi tukuy tyimpu kawsananllapa.

Pablum Timutiyuta kunashpa, dispidikarqan

²⁰ Timutiyitu, Tayta Dyus numbrashushqanda ama qonqashpachu, alita kumpliy, paypaq yach'achikushpa. Chaqa chay mana kriyiq runaku-naqam ancha palanganuyashpa, yanqa mana baliqkunata parlashpa, kunturawanchiqllapa. Paykunaqam yuyan: Yach'ayniyuqmi kanillapa, nishpa. Piru qamqa amakish chaykunataqa uyangichu. ²¹ Chaqa wakingunaqam paykunata kasushpa, Jisukristumanda akrakashqana.

Piru qamtaqar Tayta Dyus yanapashunqa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM SUQ KARTATA KACH'ARIRQAN TIMUTIYUMAN (2 TIMUTIYU)

¿Pitaq karqan San Pablupaq? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiqllapa San Pablupaq.

¿Pitaq karqan Timutiyuqa? Liyishun punta parti 1 Timutiyuta, masta yach'ananchiq Timutiyuqaq.

¿Imaraykum kay librutaqa iskibrirqan? Pablucam kay kartata iskibrirqan Rrumapi karsilpi kashpa. Yach'arqanna: Rinllapam wanchiwaq, nishpa. Chaymi munarqan, Timutiyu watukunambaq. (4.21) Kay kartapim Pabluya Timutiyuta kunarqan, kriyiq masingunata Dyuspa Santu Librunda allita yach'achishpa, kwidanambaq, llullakuq runakuna ama ingañananllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Tim 1.1-18 niwanchiqllapa, Pablu Timutiyuta napaykushpa, kunashqambaq, ama penqakushpachu Jisukristupaq yach'achikunambaq.

2 Tim 2.1-26 niwanchiq Timutiyuta kunashqambaq, allin suldadushina Jisukristuta kasunambaq.

2 Tim 3.1-17 niwanchiq, jwisyu diya sirkana kaptinmi, achka llullakuq runakuna rin kaq. Chayri Pabluya Timutiyuta animachirqan, Dyuspa Santu Librunda mana shaykuq yach'achikunambaq.

2 Tim 4.1-22 niwanchiq, Pablu Timutiyuta abisarqan: "Rinllapam wanchiwaq. Chayri dasna shamuy watukuwaq. Piru wañushpapismi, mana llakinichu. Chaqa syilupim Siñurninchiq Jisukristu primuyuta rin qowaq", nishpa.

Pablum Timutiyuta napaykurqan

1-2 Kuyashqay wambra Timutiyitu, noqa Pablum Tayta Dyus munashqanrayku, Jisukristupa apustulnini kani. Chaymi yach'achikuni Dyus ufrisiwashqanchiq mushuq bidapaq. Chaqa Jisukristupi kriyiptinchiqmi, paywan rinchiq kawsaq suq bidapi. Chaymi Timutiyitu, Taytanchiq Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis mañakuni, ancha kuyashushpa, tukuy imapi yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanayki.

Ama penqakushpachu Jisukristupaq yach'achikushun

3 Unay agwiluykunashinam noqapis limpyu shunqoyuq kashpa, Tayta Dyusta sribni. Chaymi punchawnindin tutapnindin kutin kutin qambaq payman mañakushpa, pagikuni. ⁴ Chaqa Timutiyitu, ancharaq yuyani, qamta dijashupti, llakishpa waqashpa kidashqaykita. Chaymi ancha munani rikashuya kushikunaypaq. ⁵ Ancham yuyanipis tukuy shunqo Siñurninchiqpi kriyishqaykita. Chaqa puntatam agwilitayki Luyda, mamayki Iwnisiwan ancha allita kriyirqanllapa Siñurninchiqpi. Chaymandaqam qam-bis ancha allita kriyirqayki.

⁶ Chaymi yuyachiysi, Dyuspaq yach'achikunayki chay num-brashushqayta. Manchu sawaykiman makiyta ruraptiy, Tayta Dyusqa yanapashushqa, tukuy imapi paypaq yach'achikunayki. Chayri yumbay chaykunata rurashpa, ama dijakashpachu, Dyuspaq allita trabajay. ⁷ Chaqa

Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, ama nimatapis manchashpachu, ashwan allita kuyanakushpa, allin yuyayniyuq kananchiq.⁸ Chayraykur ama pengakuychu Siñurninchiqpaq yach'achikunaykiqa ni noqapaq pengakuychu karsilawaptinllapa, Jisukristupaq yach'achikushqayrayku. Ashwanri listu kay, Jisukristupaq yach'achikushpa, padisinayki. Chaqa Dyusmi rin yanapashuq, ama kubardakanayki.⁹ Kanan Jisukristu noqanchiqpaq wañushqanraykum, Tayta Dyus washawaqninchiq, qayawashqa kanchiq, paypaqna kawsananchiq. Manam qayawashqachu kanchiq, ima allita rurashqanchiqrayku. Ashwanmi ancha allin kashpa, kuyawashqa kanchiq, manaraq kay mundu kashqanmandapacha.¹⁰ Chaymi Tayta Dyus Washadurninchiq Jisukristuta kay pachaman kach'amushpaqa, masta yach'achiwashqa kanchiq: Ancham kuyaykillapa, nishpa. Chayraykum Jisukristu wañuya binsishtpa, kawsamushta, washawashqana kanchiq, amana chingananchiqllapa. Kanan shumaq nutisyandam yach'achiwashqa kanchiq, paypi kriyishpa, yach'ananchiq: Tukuy tyimpunam rinchiq kawsaq, nishpa.

¹¹ Chaqa Tayta Dyusmi numbrawashqa, Jisukristupa apustulnин kashpa, kay shumaq nutisyanda yach'achikunaypaq chay mana isrraylinu kaqkunata. ¹² Chayri pay kamachiwashqanda kumplishqayraykum, kayshina ancha ñakaykani kay karsilpi. Piru maychika kayshina ñakashpapismi, mana noqqaq penqakunichu. Chaqa yach'anim: Jisukristupim ancha kriyini. Paymi ancha pudirniyuq kashpa, rin kwidawaq, paytalla kasunaypaq jwisyu diya ch'ayamunangaman, nishpa.

¹³ Chayri chay allip kaqta yach'achishushqayta uyawashpa, allita Jisukristupi kriyyi. Kanan kriyiq masinchiqkunawambis kuyanakushpa, shumaqta kawsay. ¹⁴ Dyuspa Santu Ispiritun noqanchiqpi tiyaq yanapashuptinri, yach'achikuy Dyus nishqanda, pay kamachishushqanshina.

¹⁵ Qamqam allita yach'angi: Kriyiq masinchiq Fijilu Irmujinisan prubinsya Asyamanda yumbay kriyiq masingunapismi noqata sapalayta dijawarqanllapa, nishpa. ¹⁶ Chay masitanchiq Unisifurullam noqarayku mana penqakushpachu, kutin kutin kay karsilman shamushqa animachiwaq. Chaymi Tayta Dyusman ancha mañakuni, chay masitanchiqpa warminda wambrangunata ancha yanapanambaq. ¹⁷ Chay masitanchiq Unisifuruqam kay Rruma llaqtapi kashpaqa, mana yach'ashpachu maypi kashqaytapis, maskawarqan tariwanangaman. ¹⁸ Jwisyu diya ch'ayamuptinqar, Siñurninchiqqa shumaqta ch'askinqa chay masitanchiqtaqa. Chaqa qamqam Timutiyitu allita yach'angi chay masitanchiq Ifisu llaqtapipis yanapawashqanchiqta.

2

Allin suldadukunashina Jisusta kasushun

¹ Ijitu Timutiyu, Jisukristu ancha allin kashpam, munan tukuy imapi yanapashuyta. Chayri ama nimata manchashpachu, ashwan paypi allita yuyakushpa, ancha kurajiyuq kay, paypaq rimanayki. ² Qamqam rikawashqa kangi, suqkunata Jisukristupaq yach'achiptiy. Chay achka uyawaqkunam tistiguykuna yach'achikushqaypaq. Chayri qambis chay yach'achishushqayta suqkunata yach'achishpa, numray, Jisukristupaq yach'achikunan. Piru allin kumplidu runakunatar numbrayqa, paykunapis suqkunata yach'achirinambaq.

³ Chayri qambis Jisukristupa allin suldadunshina kashpa, padisishpapis, agwantay. ⁴ Chaqa suq suldaduqam sirbisyumbi kashpaqa, kamachikuqninda allita kasun, paywan kushikunambaq. Mananam suq laya

trabajumanqa mitikunnachu. ⁵ Chayshinallam suq pugllaqqis rriglakunata allita kasushpa, puglashpa, shayku shayku binsishparaqmi, primyundaqa ch'askin. Chay rriglakunata mana allita kasushpaqam, chay primyundaqa pyirdin. ⁶ Chayshinallam suq tarpuquqpis. Puntataqam ancharaq trabajan. Chaymandaraqmi atin kusichakuyta. ⁷ Kay kimsa kumparasayumbi yuyaptikiqam, Tayta Dyusqa rin yanapashuq, yumbay chay nishushqayta allita intyindinayki.

⁸ Piru amar qonqaychu Siñurninchiq Jisukristutaqa. Paymi chay unay gubyirnu Dabidpa karu willkan kashqa. Paymi wañushqanmanda kawsamurqan washawananchiq chay yach'achishushqayshina. ⁹ Paypaq yach'achikushqayraykum, kayshina ancha padisiykani kay karsilpiqa. Suq ancha uchayuq runatashinam asta kadinakunawan watawanllapa. Piru Dyus nishqandam mana atinllapachu wataytaqa. Ashwanmi achka runaman warmiman ch'ayaykan, Jisukristupi kriyinanllapa. ¹⁰ Chaymi kayshina ancha ñakashpapis, tukuy imata agwantani, Dyus akrashqan kriyiq masitanchiqkunata animachinaypaq, Jisukristupi kriyishpa, washakashpa, rinanllapa ancha shumaq llipyaykaq syiluman, waqpi tukuy tiympu kawsananllapa. ¹¹ Chaqa kay nishushqayqam ancha allip kashqa: Siñurninchiqpi kriyishpa wañushpaqam, rinchiq kawsamuq, paypa pullan kananchiq.

¹² Jisukristupi kriyishqanchiqrayku padisishpaqam, paypa pullan rinchiq kamachikuq. Piru ñigaptinchiq: "Manam Jisusta riqsinichu", nishpaqam, paypis rin ñigawaqninchiq: "Manam riqsiyichu", nishpa.

¹³ Noqanchiq ufrisishpa, mana kumpliqtinchiqpismi, payqa washakunambaq ichu kastigakunambaq, yumbay nishqanda kabalta rin kumpliq. Chaqa payqam mana nimatapis ingañakunchu.

Allin yach'achikuqqam kayshina

¹⁴ Kriyiq masinchiqkunata kayta yuyachishpa, Siñurninchiqpa shutinwan kutin kutin kunay, ama yanqa nishqangunapaq anyanakunananllapa. Chaqa chayshina anyanakushpaqam, mana pitapis yanapanchu. Ashwanmi uyaqkunata dañachin. ¹⁵ Chayri imashinapis Dyus munashqanda rurashpa, allita yach'achikuy, suq allin trabajadurshina paypa ñawpanman prisintakshpa, ama nimapaq penqakunayki, ashwan qamta nishunambaq: "Allip kaqtam noqapaq yach'achikushqa kangi", nishpa.

¹⁶ Amar mitikuychu chay mana baliq yanqa palabrakunata rimaptinllapaqa. Chay laya yanqa rimaqkunaqam Dyusmandaqa kada bwilta masta akrakashpa, mas uchayuqna kidanllapa. ¹⁷ Chay yanqa rimashqanllapaqaqam bidanchiqtaqa anchá dañachin, chay nanay achkayaq ismuchiкуqshina. Chaqa chayshina yupaymi chay Iminiyu Filituwanqa mana allikunata rimashpa suqkunata dañachinllapa. ¹⁸ Paykunaqam Tayta Dyuspa allip duktrinanmanda akrakashpa, wakin kriyiq masinchiqkunata ingañaykan: "Wañuqkunash kawsamushqana", nishpa.

¹⁹ Suq allin albañilqam allita ruran wasipa simyintunda, ama bulakashpa chinganambaq, ¿manachu? Chayshinallam Tayta Dyuspis allita yach'achiwanchiq, ama pandananchiq ni chingananchiq. Chaymi noqanchiqpaq kayshina nishqa: "Dyusmi riqsin wambrangunata. Chayri Jisukristupi kriyiqkunaqa uchakunamanda akrakanqallapa", nishpa.

²⁰ Suq atun wasipiqaq kan platukuna, basukuna, achka laya kusaskuna. Wakingqam urumanda, qellaymanda. Wakinnataqmi querumanda ichu allpamanda. Chay mas shumaq kaqkunaqam ancha balin. Chaymi chay mas pudirniyuq runakuna wasinman ch'ayaptin, ichu ima fyista kaptin, chaykunapi qarakunllapa. Piru chay querumanda, allpamanda kaqkunapiqam

yanqa diyakunapi mikunllapa. ²¹ Runakuna warmikunapismi chay ishkay laya platukunashina basukunashina. Chaymi suq runa tukuy ima maluta dijashpaqa, Dyuspaqqqa suq limpyu platushina ancha rin baliq, tukuy ima allita ruranambaq.

²² Chayri ama kaychu suq mana sujitakaq chulushinaqa. Ashwanri limpyu shunqoyuq kashpa, Jisukristutə aduraqkunawan qambis allita aduray. Paypi kriyishpa, allita rurashpa, suqkunata kuyay. Amar ni piwan pilyashpachu, shumaqta kawsay. ²³ Chayri chay tuntukuna liriyaptinqa, ama mitikuychu. Chaqa qamqam allita yach'angi: Kada bwilta anyanakushpaqam, masta rinllapa anyanakuq, nishpa. ²⁴ Piru Siñurninchiqpaq yach'achikuq kashpaqar, ama anyanakushpachu purishun. Ashwanri yumbaywan shumaqta kawsashpa, allin yach'achikuqkuna kashun. Mayqan mana allita rurawaptinchiqqa, ama piñakushpachu, ashwan agwantashun. ²⁵ Tayta Dyusta kuntraqkunatapis shumaqta willashun, yuyashpa: Kinsapch'i Dyus shunqonllapata rin kambyaq, uchanguanata dijashpa, pirdunda mañashpa, allip kaqpi kriyinanllapa, nishpa. ²⁶ Chayshinam dyablupa trampanmanda atinqallapa lluqshiyya, amana pay munashqanda rurananllapa. Chaqa kananqam paykunaqa dyabluta kasuykanllapa.

3

Jwisyu diya sirkana kaptinmi, kay laya runakuna rin kaq

¹ Kaytapis allita yach'ay: Jwisyu diya sirkana kaptinmi, achka runa warmi rinllapa ñakaq. ² Chaqa kay mundupi achka tiyaqkunam tukuy ima kusaskunata paykunapaqla rinllapa munaq. Wakinmi qellaypaqla rinllapa lukuyaq. Wakinmi ancha pałanganu rinllapa kaq. Wakinqam Dyusta rinllapa maldisyaq. Wakinqam taytanda, mamanda mana rinchu kasuq. Wakinnataqmi mana pitapis rinllapachu agradisiq. Wakinnataqmi Dyuspaq, duktrinanchiqpaq rinllapa asikuq. ³ Manam ni yanasunda (yanasanda) ni ayllunda rinllapachu kuyaq. Runa masin imanachiptinqam, mana nunka rinchu pirdunaq. Rinllapam kriminakuq, yanqakunata rimashpa. Munashqandallam rinllapa ruraq. Manam nimatapis rinllapachu sujitakaq. Ancha malu kashpam, mana llakipashpachu, runa masinda rinllapa kusasnachiq. Kanan tukuy ima allingunatam rinllapa ch'iqniq. ⁴ Traysyundam rinllapa ruraq. Manam pitapis manchashpachu, ancha atribidukuna rinllapa kaq. Ancha ingriyidum rinllapa kaq. Tayta Dyusta mana kuyashpam, gustunllapatalla rinllapa ruraq. ⁵ Kustumbrinraykullam kriyiq masinchiqkunawan rinllapa tandanakuq. Piru manam alliptachu Siñurninchiqpi rinllapa kriyiq. Chaymi mana atinqallapachu bidanllapata kambyaytaqa.

Amar chay laya kaqkunawanya tandakaychu. ⁶ Chaqa paykunamanda wakinningqam wasin wasin purishpa, rinllapa yaykuq mana yach'ayniyuq uchayuq warmikunaman. Chayshina suq laya duktrinata yach'achishpa, chay uchayuq warmikunataqa rinllapa ingañaq. ⁷ Chaqa chay laya warmikunaqam kada bwilta munanllapa yach'akuyta. Piru allip kashqandaqam mana yach'akunllapachu. ⁸ Unay tyimpukunapim chay ishkay brujukuna Janis, Jambris shutiqkunaqa Müysista kuntrarqanllapa. Paykunashinam chay ingañakuqkuna Dyuspa duktrinanda kuntraykanllapa. Chaqa paykunaqam mana baliq yuyayniyuqkuna. Manam alliptaqha Jisukristupi kriyinllapachu. ⁹ Piru manam rinllapachu atiq achka runata ingañaytaqa. Chaqa tukuy maypim rinllapa yach'aq ancha

tuntukuna kashqanda. Chayshinallam Muysispa tyimpumbipis chay ishkay brujukunapaq tuntukuna niqllapa.

Pablum Timutiyuta rrugarqan, yach'achishqanda ama qonqanambaq

¹⁰ Piru qamqam Timutiyitu, manyaqlla ancha allita rikawashqa kangi imashina yach'achikushqayta, imashina kawsashqayta, imapaq yach'achikushqayta, Siñurninchiqpi allita kriyishqayta. Rikawashqapismi kangi kuntrawaptinllapa mana piñakushqayta, ashwan yumbaya kuyashpa agwantashqayta. ¹¹ Antyukiya llaqtapi, Ikuñupi, Listrapi ancha qesachawaptinllapa, padisishqaytapis allita yach'angti. Yach'angipismi wanchiwananllapa kaptin, Siñurninchiq washawashqanda. ¹² Chaqa Jisukristuta yumbay munaq kasuqtaqam rinllapa qesachaq. ¹³ Kanan chay ingañakuqkunam mas malupaq rinllapa tikrakaq. Chaymi paykunapura ingañanakushpa, suqkunatapis rinllapa ingañaq.

¹⁴ Piru qamqam Jisukristupaq yach'akushpaqa, paypi allita kriyishqa kangi. Chay yach'akushqaykitaaqama qonqaychu. Chaqa allitam yach'angti: Dyusta sirbiqkunamandam yach'akushqa kani, nishpa. ¹⁵ Timutiyitu, taksha kashqaykimandapacham Dyuspa Santu Librunmanda yach'akushqa kangi, yach'ayniyuq kashpa, Jisukristupi kriyishpa washakanayki. ¹⁶ Chaqa Dyus kikinmi paypaq rimaqkunata yanaparqan, pay nishqanda chay Santu Librumbi iskibrinanllapa. Chaymi chay Santu Librunqa ancha balin yach'achiwananchiq, byinninchiqpaq anyawananchiq, kunawananchiq, yanapawananchiq, mas allita kawsananchiqllapa. ¹⁷ Chaqa Tayta Dyusqam Santu Librundaqa paypi allipta yuyakuqkunata qowashqallapa kanchiq, allita paypaq yach'akushpa, yach'ayniyuq kashpa, tukuy ima allikunata rurananchiqllapa.

4

Pablum Timutiyuta kamachirqan, Dyus nishqanda yach'achikunan

¹ Siñurninchiq Jisukristu shamushpa kamachikuqqam, yumbay kawsaqkunata rin jusgaq. Wañushqakunata kawsachimushpam, paykunatapis rin jusgaq. Chayri Tayta Dyuspa shutimbi, Churin Jisukristupa shutimbi kamachiyki, ² yumbay kay nishushqayta ruranayki. Dyus nishqandar allita yach'achikuy. Úyashuptinllapa, mana uyashuptinllapapis, mana shaykuq yach'achikuy, Siñurninchiqpi kriyinanllapa. Mana alli ruraqkunataqa kuyashpa anyay. Amar piñakushpachu, ashwan shumaqta kuanashpa yach'achiy. ³ Chaqa rinmi ch'ayamuq suq tyimpu. Chay tyimpupim runakuna warmikunaqa gustundalla munashpa rurayta, manana rinllapachu uyaq Siñurninchiqpa shumaq duktrinandaqa. Ashwanmi rinllapa maskaq suq laya yach'achikuqkunata, munashqandalla uyananllapa. ⁴ Allip kaqtaqam mana rinllapachu munaq yach'ayta. Ashwanmi tukuy laya mana baliq kwintukunatalla rinllapa kriyiq. ⁵ Piru qamqar tukuy imapi allin jwisyuyuq kay. Padisishpapisri ancha animakay, Jisukristupaq yach'achikunayki, uyashuqkuna washakanambaq. Chayri Dyus nishushqanda ruray ushyanaykikanan.

⁶ Chaqa noqatam suq wishatashina rinllapanwa wanchiwaq. Dasnam rin ch'ayamuq wanchiwananllapa diyaqa. ⁷ Piru dyabluta kuntrashpam, Jisukristuta kasushqa kani. Suq runa mana shaykuq kallpaqshinam Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, pay qowashqan tarifyata ushyaykanina. ⁸ Kanangan Tayta Dyus shuyachiwaykan ancha allin primuya, jwisyu diyapi qowanambaq, payta kasushqayrayku. Piru manam noqatallachu rin

qowaqqqa. Ashwanmi payqa ancha allin juvis kashpa, primyukunata rin qoq yumbay payta shuyaqkunatapis. Chaqa paykunapismi payta kuyashpa, tukuy shunqo munanllapa kutimumunambaq.

Pablum Timutiyuta rrugarqan shamunambaq

⁹ Masita Timutiyu, mudusta tukushpar, das shamuy watukuwaq. ¹⁰ Masanchiq Dimasqam kay mundupa kusasningunata ancha munashpa, noqamanda akrakashpa, rishqana Tisalunika llaqtaman. Masanchiq Krisintiqam rishqa prübinya Galasyaman. Masanchiq Tituqam rishqa prübinya Dalmasyaman. ¹¹ Masanchiq Lukasllam kaypi pullayqa kidashqa. Masanchiq Markustar maskay, pullayki apamunayki, allin yanapakuqniy kanambaq. ¹² Chaqa masanchiq Tikikutam kach'ashqa kani Ifisu llaqtaman. ¹³ Truwaspim masanchiq Karpupa wasimbi kapayta dijashqa kani. Shamushpaqar apamuy chay kapayta. Rrullushqa libruykunatapisri apamuy. Piru mastam munani apamunayki chay qaramanda kaq rrullushqa libruykunata.

¹⁴ Chay jiriru Alijandrum ancha dañachiwashqa. Piru Siñurninchiqmi yumbay rurawashqambaq payta rin kastigaq. ¹⁵ Chay Alijandruqam duktrinanchiqa ancha kuntran. Chaymi kunayki, paymanda kwidakanayki.

¹⁶ Kay Rrumapa juyisningunapa ñawpambi punta bwiltata apawaptinllapa diklaranayqam, mana ni suq (kriyiq masinchiq) kumpañawarqanchu, faburniyya rimanambaq. Yumbaynini dijawashpa mitikarqanllapa. Chayshina rurawaptimbismi, Dyusman mañakuni, paykunata ama kastiganambaq. ¹⁷ Piru chayshina kaptimbismi, Siñurninchiqqa pullay kashpa, ancha animachiwarqan. Chaymi paypaq yach'achikuptiyqa, yumbay chaypi kaq mana isrraylinukuna uyawarqanllapa. Chayshinam Siñurninchiqqa washawarqan, chay rrumanukuna ama wanchiwananllapa, achka liyungunapa shiminmanda washawashqanshina. ¹⁸ Paymi rin washawaq yumbay malu kaqkunamanda, (chay rrumanukuna wanchiwaptimbis) syiluman apawanambaq, Jisukristu shumaqta kamachikuptin, pullan kanapqaq. ¡Biba Siñurninchiq! ¡Tukuy tyimpu alabashqa kanqa! Chayshina kanqa.

Pablum kriyiq masingunata napaykurqan

¹⁹ Noqapa shutiypir napaykuy paninchiq Priskata, qosan Akilasta, masanchiq Unisifurupa ayllandapis. [Nuta: Chay warmi Priskallam Prisilapis shutiq.] ²⁰ Masanchiq Irastum Kurintu llaqtapi kidashqa. Masanchiq Trumutam Militu llaqtapi qeshyaqta dijashqa kani. ²¹ Utqanar shamuy, amaraq tamya tyimpu qallariptin. Qamkunatam napaykushungi masanchiq Iyubulu, Pudinti, Linu, paninchiq Klawdy, yumbay kaypi kaq kriyiq masinchikunawan.

²² Mañakunim, Siñurninchiq Jisukristu pullayki kanambaq, Taytanchiq Dyus yumbay qamkunata yanapashunambaq. Chayshina kanqa. (Chaytallam iskibriyki.)

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN TITUMAN (TITU)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishunllapa chay punta parti Rru-manusta, masta yach'ananchiq San Pabluqaq.

¿Pitaq karqan Tituqa? Tituqam Jisukristupi kriyiq kashpa, Pabluta ancha yanaparqan, Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikunan. Chaqa Tituqam Timutiyushina Pabluqa pullan puriq. Chay atun yakupa ch'awpimb'i isla allpa Krita shutiqman rishpa, chaypi Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptinllapa, wakinqa Jisukristupi kriyirqanllapa. Chaymandaqam Pabluqa suq lugarkunamanna munashpa rihta, Titutana numbrarqan, kidashpa, chay kritanu kriyiq masingunata yach'achinambaq. Chaymi Tituna chay kritanukunapa yach'achikuqniñ kidarqan. Masta yach'ananchiq Titupaq, liyishun 2 Kurintyu 2.13; 7.6,13-14; 8.16,17,23; 12.18; Gálatas 2.1-3; 2 Timutiyu 4.10.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam Kritamanda suq lugarkunamanqa rishhpapis, mana nunka Titutaqa qonqarqanchu. Chaymi Pabluqa Titutaqa ancha munarqan kunayta, Dyuspa Santu Librunda allita yach'achinan, ansyanukunata numbranan, chay kriyiq masingunata kwidanan. Kanan Pabluqam yach'argambis: "Wakin isrraylinukunam llullakunata yach'achikuykan Kritapi", nishpa. Chayta yach'ashpaqam Pabluqa ancha llakirqan. Chaymi iskibrirqan, Tituta kunanambaq: "Chay llulla yach'achikuqkunata uyarachi", nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Titu 1.1-16 niwanchiqllapa Pablu Tituta mingashqambaq, Kritapi ansyanukunata numbranambaq, Jisukristupi kriyiqkunata allita kwidananambaq, ama llullakuqkunata kriyinambaq.

Titu 2.1-15 niwanchiq, Pablu Tituta kayshina nishqambaq: "Jisukristupi kriyiqkunata yach'achiy, Tayta Dyus nishqanshina kawsanallapa", nishpa.

Titu 3.1-15 niwanchiq, Pablu Tituta kayshina kunashqambaq: "Yumbay runakunata, warmikunata yach'achiy, allitalla rurashpa, kawsanambaqllapa", nishpa.

Pablu Tituta napaykurqan

¹ Kuyashqay Tititu, noqa Pablum Tayta Dyuspa randishqa kriyadun kani. Jisukristupa apustulnimbismi kani. Chaymi kach'amuwashqa, qamkuna aktrashqan wambrangunata allip kaqta yach'achishunaypaq, paypi allita kriyinaykillapa, ² allita yach'anaykillapa: Suq bidapim tukuy tyimpupaq Dyuswan rinchiqllapa kawsaq, nishpa. Chaqa Tayta Dyusqam mana llullakunchu. Manaraq kay mundu kaptinmi, payqa ufrisikushqa kar-qan, tukuy tyimpupaq kawsachiwananchiq. ³ Chaymi pay munashqan tyimpu ch'ayamuptin, noqa yach'achikuptiy, runakunata intyindichishqa pay nishqanda. Chaqa Dyus Washawaqninchiqmi noqata kamachiwashqa, chay shumaq nutisyanda yach'achikunay. ⁴ Chaymi qam kuyashqay Tituman kay kartata kach'amuni. Chaqa noqashina Jisukristupi allita kriyishqaykiraykum, lijitimu wambrayshina kangi. Chaymi mañakuni, Tayta Dyus, Washadurninchiq Jisukristuwana ancha allin Kashpa, tukuy imapi

yanapashunambaq, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanayki.

Pablum Tituta mingarqan, kriyiq masingunata rikanambaq

⁵ Titiu, chay yakupa ch'awpimbi isla allpa Kritamanda lluqshishpam, chay Kritapi dijashurqaq, chay yach'achikushqanchiqta qamna ushyanayki. Manchu kamachishurqaq chay Kritapa llaqtangunapi yach'achikuq ansyanukunata numbranayki, kriyiq masinchiqkunata rikanallapa. ⁶ Chayri chay ansyanukuna kayshina kanqa: Ancha allin runa kanqa, ama nimapaqpis anyashqa kanambaq. Suq warmiyuqla kanqa. Churingunapisri payta kasushpa, Jisukristupi kriyiqkuna kanqallapa, ama pipis penqanamabaq: Chay churingunash malkriyadukuna, mana uyakuqkuna, nishpa. ⁷ Chaga suq ubispum Dyuspa wambrangunapa kamachikuqnnin. Chayri allitalla rurashpa kawsanqa, ama nimapaq anyashqa kanambaq. Amar pay munashqandalla rurashpachu kawsanqa. Amar dasqa piñakunqachu. Amar mach'anqachu. Amar ni piwambis pilyanqachu. Amar suqkunata ingañanqachu qellayta ganananrayku. ⁸ Ashwanri yach'anqa kushikushpa pusadata qoysta. Tukuy imatar allitalla ruranqa. Allin jwisyuyuqri kanqa. Ancha allin runar kanqa. Dyuspaqlar kawsanqa. Yach'anqar pay kikin sujitakayta. ⁹ Jisukristupa lijitimu duktrinanda yach'akushpaqa, allita kasanqa, suqkunatapis shumaqta yach'achishpa, animachinambaq, Dyusta kuntraqkunatapis yach'achishpa, kriyichinambaq.

¹⁰ Chaqa kanmi achka runa mana munaq nimata kasukuya. Yanqunata rimashpam, suqkunata ingañan. Chay ingañaqkunamandam kan achka llaqta masiy isrraylinukuna. ¹¹ Paykunaqam achka kriyiq masinchiqkunata yumbay ayllundinda pandachinllapa. Chayshinam yanqalla yach'achikunllapa, qellayta gananambaqla. Chayri ama dijaychu paýkunata, chay mana baliqkunata yach'achikunanqa.

¹² Chay Kritapiqam suq ancha yach'ayniyuq runa karqan. Payqam kritanu masingunapaqqqa nirqan: "Paykunam tukuy tyimpu llullakunllapa, ancha manchaypaq animalkunashina, mana undaq mikuqkuna, qella likidukuna", nishpa. ¹³ Chay yach'ayniyuqqam allip kaqta paykunapaq rimarqan. Chayraykur qamqa Titiu, anyay paykunata, allita Siñurninchiqpi kriyishpa, ¹⁴ ama kasunanllapa chay isrraylinukunapa yanqa duktrinangu-nata, ni chay mana allip kaq yach'achikuqkunata.

¹⁵ Yumbay allin yuyayniyuqpaqqam Dyus tukuy ima rurashqanqa allin; manam mapachu. Piru uchayuq mana kriyiqkunapaqqam tukuy ima mapa. Chaqa uchanraykum paykunaqa ancha mapa yuyayniyuq. Chaymi mana atinllapachu yach'ayta: ¿Imam alli, imam mana allichu? nishpa. ¹⁶ Paykunaqam: "Yuyayniypim Dyusta riqsini", ninllapa. Piru millanay-paq uchakunata ruraptinllapam, yach'anchiq: Manam alliptaqa Dyuspiqa kriyinllapachu, nishpa. Chaqa paykunaqam mana uyakuq ch'içnikuqkuna kashpa, mana balinllapachu, nima laya allita rurananllapaqa.

2

Pablum Tituta animachirqan, allita yach'achikunambaq

¹ Piru qamqa Titiu, allip duktrinanchiqtalla yach'achikuy; amar suq layataqa. ² Chay byijitu kriyiq masinchiqkunata kunay, allita sujitakashpa kawsanallapa, suqkuna paykunata rrispitananllapa, allin jwisyuyuq kananllapa, tukuy shunqo Siñurninchiqpi yuyakanallapa, Dyusta, runa masingunata kuyananllapa, padisishpapis Siñurninchiqta mana shaykuq kasunanllapa. ³ Chayshinallar warmi byijitakunatapis kunay, ancha

allin warmikuna kananllapa, ama suqkunapa washanda rimananllapa, ama mach'an'anllapa, allip kaqtalla yach'achikunanllapa. Chayshina shumaqta kawsashpaqam, ⁴ warmi minurkunatapis yach'achingqallapa, qosanda, wambrangunata kuyanambaqlapa, ⁵ tukuy imapi sujitakashpa allin jwisyuyuq kanambaqlapa, kikin runambaqla kanambaq, wasinda allita rikanambaq, allin warmikuna kashpa, qosanda kasunambaq, ama pipis Dyus nishqanda kuntrananalppa.

⁶ Chayshinalla chulukunatapis kunashpa animachi, allin jwisyuyuq kanambaqlapa. ⁷ Qambisri, Titiu, tukuy imata allita rurashpa kawsay, rikashuqkuna, qamshina shumaqta kawsananllapa. Allita sujitakashpar, allin shunqoykiwan, yumbayta shumaqta yach'achi. ⁸ Chayshina allip kashqandalla yach'achikuptikim, mana pipis atinqachu anyashuya. Ashwanmi kuntranchiq kaqkunaqa, penqakushpa, rinllapa uyaraq.

⁹ Randishqa kriyadukunatar kunashpa animachi, tukuy imapi patrunningunata kasushpa, ama nimata rrispundishpachu, ashwan shumaqta kushkichishpa sirbinanllapa. ¹⁰ Amar patrunninllapata nimanda suwashpachu, ashwan ancha allin kumplidur kashpa, tukuy imapi allita trabajanqallapa. Chayshina shumaqta kawsaptinllapaqam, suqkuna rinllapa alabaq Washadurninchiq Dyusta.

¹¹ Tayta Dyusmi ancha allin kashpa, munan yumbay runakunata, warmikunata washayta. Chaymi Jisukristutaqa kach'amurqan washawananchiq. ¹² Payqam ancha allin kashpa, yach'achiwanchiq, kwirpunchiq munashqandalla amana rurananchiq chay mana kriyiqkunashina. Ashwanmi munan, chay mana baliq munashqanchiqta dijashpa, allin jwisyuyuqna kashpa, payta kuyashpa, allitalla rurashpa, kawsananchiqllapa kay mundupi. ¹³ Dyuspi ancha yuyakushpar, kushikushpa, shuyashun: Pudirniyuq Washadurninchiq Dyus Jisukristum llipyashpa rin shamuriq ufrisiwashhqanchiqshina, nishpa. ¹⁴ Paymi intrigakarqan wanchinambaqlapa, wañuyinwan yumbay uchanchiqmanda washawananchiq, ancha limpyu shunqoyuq wambrangunana kananchiq, ancha animadu kananchiq, allitalla rurashpa kawsananchiq.

¹⁵ Chayri yumbay nishushqaykunata kriyiq masinchiqkunata yach'achishpa, shumaqta animachi. Piru wakinguna mana kasushuptinqar, ama nimata manchashpachu, Dyuspa pudirniwan jwirtita willay, shumaqta rrispitashushpa kasushunanllapa.

3

Jisuspi kriyiqkunar kayshina kawsashun

¹ Chay kriyiq masinchiqkunata yuyachi, gubyirnunda, yumbay awturidarningunata kasushpa, qawch'u kananllapa, tukuy ima allikunata rurashpa kawsananllapa. ² Kanan amar pipaqpis yanqakunataqa rimanglapachu. Amar pindinsyiruqa kanqallapachu. Ashwanri umildi kashpa, allin palabrayuq yumbaykanqallapa.

³ Chaqa noqanchiqpismi unayqa ancha malu, tuntu karganchiq. Dyusta mana kasuqkunam karganchiq. Chaymi kwirpunchiq ima munashqandalla rurqanchiq. Kanan listum karganchiq, mana allikunata rurananchiq. Chaymi imbidyanakushpa, suqwan, suqwan kuntranakushpa, ch'iqninqurqanchiq. ⁴⁻⁵ Piru chayshina mana allin kaptinchiqpismi, Tayta Dyus ancha allin kashpa, kuyawaqchinchiq, llakipawaqchinchiq washawarqanchiq. Chaymi Santu Ispiritunda qowarqanchiq, uchanchiqmanda mayllawananchiq, mushuqmanda nasirishpa, mushuq bidayuq kananchiq.

6 Chayshinam Tayta Dyus ancha allin kashpa, Washadurninchiq Jisukristu wañushqanrayku, chay Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, tukuy imapi ancha yanapawananchiq, **7** amana uchayuqpaq riqsiwananchiq, ashwan yach'ananchiq: Tukuy tyimpum paywan rinchiq kawsaq, nishpa.

8 Chaqa yumbay kay nishushqayqam allip. Chaymi munani kriyiq masinchikunata ancha allita yach'achishpa, mana shaykuq ninayki: Allitalla rurashpar kawsashunllapa, nishpa. Chaqa chayshina rurashpaqam, yumbayta ancha rinllapa yanapaq. **9** Piru amar anyanakuychu mana baliq duktrinakunapaq, ni unay agwilunchikunapa shutingunata myintashpa, ni Muysispa liyningunapaq. Chaqa chaykunapaq anyanakunanchiqqam mana nimapaq balinchu, ni yanapawanchiqchu.

10 Chayri mayqan runa kriyiq masinchikunata inkitaptin akrakanambaq, chay runata suq ichu ishkay kutinda anyashpa willay, ama chayshina ruranambaq. Piru mana kasushuptinqar, amana paywanqa tandakayllapachu. **11** Chaqa pay rurashqanda rikashpam, das yach'ananchiq pay ancha pirbirsu kashqanda.

Pablum Tituta kayshina kunarqan

12 Rinim kach'amuq masanchiq Artimasta ichu Tikikuta, qaman shamusambaq. Shamuptinqar, utqa riy waq Nikupulis llaqtaman, chaypi tingunakunanchiq. Chaqa waqpim yuyani tamya tyimpura pasayta.

13 Masanchiq abugadu Sinasta, Apulustapis atishqaykikaman yanapay, ama padisinanllapa ñambi. **14** Kriyiq masinchikunapisri yach'akunqallapa yanapakuyta. Chayri mayqanda ima faltaptin, yanapanqallapa, suq planta puqoqshina kanambaqlapa.

Pablum Titumanda dispidikarqan

15 Yumbay pullay kaqkunapismi napaykukunata kach'amushungi. Chay kuyawaqninchiq kriyiq masinchikunatapisri napaykuy noqapa shutiyipi. Tayta Dyus ancha allin kashpam, yumbay qamkunata yanapashunqa. (Chaytallam iskibriyki.) Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN FILIMUNMAN (FILIMUN)

¿Pitaq karqan San Pabloqa? Liyishunllapa chay punta parti Rru-manusta, masta yach'ananchiq San Pablopaq.

¿Pitaq karqan Filimunqa? Payqam Kulusas llaqtapi tiyaq. San Pablo Kulusas llaqtapi Jisukristupaq yach'achikuptinmi. Filimunqa Jisukristupi kriyishqa karqan. Chaymandaqam paypa wasimbi Jisukristupi kriyiqkuna paywan tandakaqlapa, Dyusta alabananllapa. Payqam Pablupa kuyashqa kriyiq masin karqan. Chaqa Pablum wasimbi kidashqa karqan.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Kay kartataqam iskibrirqan, Filimun randishqa kriyadun Unisimuta shumaqta ch'ayachinambaq. Chaqa Filimumba chay randishqa kriyadun Unisimum patrunnunmada mitikashpa, rishqa karqan Rruma llaqtaman. Chaypim Pabluwan tingu-nakushqa karqan, Pabluqa karsilpi kaykaptin. Chaymi Pabluqa Jisukristupaq chay karsilpi yach'achikuptin, Unisimuqa Jisukristupi kriyishqa karqan. Chayshina kriyishpaqam, Unisimuqa Pablutaqa ancha yanaparqan. Chaymandaqam Pabluqa Unisimuta nirqan:

—Kutiyna patrunnikiman, nishpa.

Chayshina nishpaqam, kay kartata iskibrirqan Filimunman, chay randishqa kriyadun Unisimuta ama kastigashpa, ashwan shumaqta ch'ayachinambaq, Jisukristupi kriyiq masinna kashqanrayku. Liyishun Kulusinsis 4.9.

¿Imapaqmì yach'achiwanchiqlapa kay libruqa?

Flm 1.1-3 niwanchiqlapa Pablo Filimunda napaykushqambaq.

Flm 1.4-7 niwanchiq Filimun Siñurninchiq Jisukristuta allita kuyashqam-baq.

Flm 1.8-22 niwanchiq, Pablo Filimumba kriyadun Unisimupaq rrugashqambaq.

Flm 1.23-25 niwanchiq, Pablo Filimumbaq Dyusman mañakushqambaq; suqkunata napaykushqambaq.

Pablum Filimunda napaykurqan

¹ Kuyashqay Filimunsitu, noqa Pablum Jisukristupaq yach'achikushqayrayku prisu kani. Yach'achikuq masisitu, kay karsil-mandapacham masitanchiq Timutiyuwan kay kartata iskibrimuni qaman, ² kuyashqa paninchiq Apyaman, masanchiq Arkipuman. Chaqa payqam noqanchiqwan dyabluta binsishpa, Jisukristupaq yach'achikuykan. Tukuy chay wasikipi tandakaq kriyiq masinchiqkunamambis kay kartataqa iskibrimuni. ³ Taytanchiq Dyus, Siñurninchiq Jisukristupis tukuy imapi qamkunata yanapashunqa, kushikushpa shumaqta kawsanaykillapa.

Filimunni Siñurninchiqta allita kuyarqan

⁴ Tukuy tyimpu yuyashushpa, Tayta Dyusman mañakushpam, ancha pagikuni qambaq. ⁵ Chaqa yach'ashqam kani: Ancha allitash Siñurninchiq Jisuspi kriyingi. Tukuy shunqoykiwanshi payta kuyangi. Paypi yumbay kriyiqtapissi ancha kuyangi, nishpa. ⁶ Tayta Dyusmanmi mañakuni, allita kriyishqaykirayku, suqkunapis Siñurninchiqpi allita kriyinanllapa. Chaymi chay kriyiqkunapaq, qambaqpis Dyusman mañakuni, ancha allita intyindinaykillapa: Jisukristum tukuy imapi ancha yanapawanchiq, nishpa.

⁷ Chayshina ancha allita ruraptikim, yumbay kriyiq masinchiqkuna ancha kushikunllapa. Paykunata allita kuyashpaqam, noqatapis ancha kushichiwangi.

Pablum Filimunda rrugarqan randishqa kriyadu Unisimuqa

⁸ Chayshina Dyusninchiqta allita kasuptikiqam, noqa Jisukristupa apus-tulnин kashpa, paypa shutinwan atini kamachishuyta: “Kay ima allita ruray”, nishpa. ⁹ Piru qamta kuyashushpam, mana munanichu kamachishuyta. Ashwanmi rini rrugashuqla. Noqa Pablum ancha mayurna kani. Kanan Jisukristupaq yach’achikushqayraykum kay karsilpi kani. ¹⁰ Kay karsilpi yach’achikupiyti, randishqa kriyaduyki Unisimuqa kriyishqana Siñurninchiqpi. Chayshina kriyishpaqam, payqa wambrayshinana. Chaymi paypaq ancha rrugashushpa, suq faburta mañayki.

¹¹ Unayqam kay randishqa kriyaduyki Unisimuqa mana nimapaq qambaqqal balırqanchu. Piru kananqam qambaqpis, noqapaqpis anchana balin.

¹² Paytam rini kach’amuq kay kartawan, qaman shamenambaq. Payta ancha kuyashqayrayku, shumaqta ch’ayachiyo noqatashina. ¹³ Jisukristupa shumaq nutisyanda yach’achikushqayrayku kay karsilpi kashpam, ancha munarqani Unisimu pullay kidanambaq, qamba rrimplasuyki kashpa yanapawanambaq. ¹⁴ Piru mana munaptikiqach’i, mana munanichu kidanambaqqa. Ashwanmi munani qam gustuykiwan “arı” niwanayki, Unisimu yanapawanambaq. ¹⁵ Kinsapch’i payqa suq tyimpupaqla qamandaqa akarakarqan, kananmandapacha tukuytyimpuna pullayki kanambaq. ¹⁶ Piru mananam allichu, randishqa kriyadutashina ch’askinayki. Ashwanri ancha kuyashqa kriyiq masinchiq kaptin, shumaqta ch’ayachiyo. Chaqa paytam ancha kuyani. Piru qamqar noqamandaqa masta kuyay, kriyaduyki kashqanrayku, Jisukristupi kriyishqanrayku. Chaymi manana yanqa runatashinaqa kuyangichu.

¹⁷ Chayshinaqar, Filimunsitu, Siñurninchiqpi kriyiq masikipaq riqsiwash-paqa, shumaqta ch’ayachiyo Unisimuta, noqata ch’ayachiwangimanshina.

¹⁸ Imapi dañachishushqa kaptinqa, ichu dibirashushqa kaptinqa, noqata kubraway. ¹⁹ Noqam kay partisita iskibrini kikiy makiywan: “Noqa Pablum pagarashqayki Unisimu dibirashushqanda”, nishpa. Piru chayshina iskibrishushpaqam, mana yuyachiykichu chay bidaykipaq dibirawashqaykipaq. (Chaqa noqaraykum qamqa Jisukristupi kriyishpa, washakashqa kangi.) ²⁰ Mayá, kriyiq masita, Jisukristupi kriyishpaqar, kay faburta rurawashpa, kunswilaway.

²¹ Kay kartatam iskibriyki yuyakushpa: Ringim kasuwaq, nishpa. Chaqa yuyakunim: Chay mañashushqaymadaqam ashwan masta ringi yanapawaq, nishpa. ²² Pusadaytapis siguray. Chaqa ancham yuyakunipis: Noqapaq qamkuna mañakuptikim, Tayta Dyusqa rin yanapawaq, kay karsilmanda lluqshishpa, shamenaypaq rikashuq, nishpa.

Pabluwan kaqkunam Filimunda napaykurqan

²³ Masitanchiq Ipafraspismi napaykushungi. Paypismi Siñurninchiq Jisukristuta kasushqanrayku prisu masiy kidashqa. ²⁴ Markus, Aristarku, Dimas, Lukasmi tukuy imapi yanapawanllapa. Paykunapismi qamta napaykushungillapa.

²⁵ Siñurninchiq Jisukristu qamkunata yanapashunqa. (Chaytallam iskibriyki.) Chayshina kanqa.

SUQ YACH'ACHIKUQ RUNAM KAY KARTATA KACH'ARQAN IBRIYU RIMAQKUNAMAN (IBRIYUS)

¿Pitaq iskibrirqan kay librutaqa? Suq yach'achikuqmi kay librutaqa iskibrirqan. Piru manam yach'anchiqchu: ¿Pim iskibrirqan? nishpaqa. Chaqa kay librupiqam mana yach'achiwanchiqchu shutimbaqqa. Iskibrirqanmi ancha finu grigu rimaypi. Chaymi wakin yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: “San Lukasch'i iskibrirqan.” Wakingunaqam nin: “San Pabluch'i iskibrirqan.” Wakingunaqam nin: “Apulusch'i iskibrirqan”, nishpa.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Chay runaqam iskibrirqanqa isrraylinu kriyiq masingunapaq. Chaymi kay libruqa shutin “Ibriyus.” Chaqa chay palabro ibriyusqam munan niyta “isrraylinukuna”, nishpa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay yach'achikuq runaqam iskibrirqanqa, isrraylinu kriyiq masinguna ancha llakiwan kaptinllapa. Chaqa chay mana kriyiq isrraylinukunam ancha qesacharqanllapa Jisukristupi kriyiq isrraylinu masingunata. Chayraykum wakinguna yuyarqan: Mas allim Muysispa liynimbilla kriyinanchiqllapa, isrraylinu masinchiqkuna amana qesachawananchiq, nishpa.

Chaymi kay librupiqa nirqan: Jisukristum Muysispa liyningunamanda masta balin. Chaqa Jisukristuqam wañurqan, noqanchiqkunata washawananchiq. Chaymi kananqa paylla kuranchiq, washadurninchiq. Payqam yumbaymanda masta balin. Chayri kwidakashunllapa, Jisukristumanda ama akrakananchiq, ama chay isrraylinukunapa unay duktrinangunapi kriyirinanchiq.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Ib 1.1-2.18 niwanchiqllapa, Jisukristu yumbay anjilkunamanda mas pudirniyuq kashqambaq.

Ib 3.1-4.13 niwanchiq, Jisukristu Muysismandapis mas pudirniyuq kashqambaq.

Ib 4.14-7.28 niwanchiq, Jisukristu isrraylinukunapa kurangunamandapis mas pudirniyuq kashqambaq.

Ib 8.1-10.39 niwanchiq, Jisukristu mushuq tratuta rurashqambaq.

Ib 11.1-40 niwanchiq, chay unay kriyiq masinchiqkunashina Tayta Dyuspi tukuy shungo kriyinanchiqllapa.

Ib 12.1-29 niwanchiq, padisishpapis, Jisukristupi allita yuyakushpa kawsananchiqllapa.

Ib 13.1-25 niwanchiq, imashinam Tayta Dyusta kushichishunllapa, nishpa.

Tayta Dyusqam Churin Jisukristuwanyach'achiwashqa kanchiq

¹ Tayta Dyusqam unay tyimpukunapiqa paypaq rimaqkunawan chay unay agwilunchiqkunata kutin kutin yach'achirqan suq partita, suq partita.

² Piru kay ultimu tyimpukunapiqam Churin Jisukristuwanna ancha allita yach'achiwashqa kanchiq. Chaqa chay Churinwanmi kay pachapi sylupi tukuy ima kaqta rurarqan. Chaymi Tayta Dyusqa Churin Jisukristuta numbrarqan, tukuy imapa dwiñun kanambaq. ³ Chayshinam Jisukristuqa Tayta Dyussinalla kashpa, noqanchiqkunata rikachiwanchiq Tayta Dyus ancha alin, ancha pudirniyuq kashqanda. Kanan Jisukristu ancha pudirniyuq

kashpam, rimashpalla, tukuy ima kaqta kwidan, ama chinganambaq. Payqam kay pachaman shamushpa, wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chaymandaqam kawsamushpa, syiluman kutishpa, Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyarqan, tukuy imata kamachinambaq.

Jisukristum Dyuspa Churin kashpa, yumbay anjilkunamanda mas baliq

⁴ Jisukristu Tayta Dyuspa Churin kashpam, yumbay anjilkunamanda masta balin. Chaymi Tayta Dyusqa payta numbrashqa, yumbaymanda mas kamachikuq kanambaq. ⁵ Chaqa Tayta Dyusqam mana nima tyimpu ni suq anjilta Santu Librumbi nirqanchu:

Qamqam Churiy kangi; noqam mirashushqa kani, nishpaqa. Manam ni suq anjilpaq nirqambischu:

Noqaqam paypa taytan rini kaq. Payqam noqapa churiy rin kaq, nishpaqa.

⁶ Piru Tayta Dyusqa sapalan Churinda kay munduman kach'amushpaqam, yumbay anjilningunata kamachirqan:

Kay Churiyta adurayllapa, nishpa.

⁷ Chay anjilningunapaqmi kayshina nirqan:

Anjilniykunaqam wayrashina, lumiaykaq ninashina noqata kasuwanllapa, nishpa.*

⁸ Piru Tayta Dyusqam sapalan Churindaqa nirqan:

Dyus, chay kamachikunayki tyimpuqam mana nunka rinchu ushyakaq. Ashwanmi tukuy tyimpu kamachikushpa, ancha allita ringi jusgaq.

⁹ Chaqa qamqam ancha kushikungi, suqkuna allita ruraptinllapa. Piru manam nimatapis munangichu, maluta rurananllapa. Chaymi noqa Tayta Dyusniki qamta kushichishushqa kani maski yumbay yanasykimanda (yanasaykimanda), nishpa.*

¹⁰ Dyuspa Santo Librumbiqam Churimbaqqa nirqambis:

Siñursitu, gallariypi manaraq nimapis kaptinmi, qam makikiwan kay munduta, syluta rurarqayki.

¹¹ Piru chay sylu, kay pacham, tukuy imandin suq trapushina rinllapa mawkayaq. Kanan suq diyam limpu rinllapa ushyakaq. Piru qamqam mana nunka ringichu ushyakaq.

¹² Chayshina chaykuna mawkayaptinqam, qamqa suq mawka mudanatashina dublashpa, ringi kambyaq, mushuq syilu, mushuq pacha kanambaq. Piru qamqam mana nunka ringichu kambyakaq, ni nunka ringichu wañuq, nishpa.*

¹³ Kanan Tayta Dyusqam Churindalla nirqan:

Shamuy; allin laduypi tiyay, ch'iqnishiukunata binsishpa, qamba ch'akikipa waranman runaykaman, allita kasushunanllapa, nishpa.*

Chaqa manam ni suq anjilta chayshinaqa nirqanchu.

¹⁴ ¿Imashinataq chay anjilkunaqa? Paykunaqam ispiritukuna kashpa wayrashina. Tayta Dyusta adurashpam, payta kasunllapa. Kanan Tayta Dyusqam chay anjilningunata kach'amun, pay washanambaq kaqkunata yanapananllapa.

2

Amar qonqashunchu Washadurninchiqua

¹ Yumbay chaykunata Jisukristupaq yach'akushpaqar, ancha allita kasushunllapa. Kwidawkish ashlap ashlap Siñurninchiqmanda

* **1:7** Salmo 104.4 * **1:9** Salmo 45.6, 7 * **1:12** Salmo 102.25-27 * **1:13** Salmo 110.1

akrakanchiqmanllapa. ² Unay tyimpukunapim Tayta Dyusqa anjilningunata kach'amurqan, pay nishqangunata agwilunchiqkunata yach'achinanllapa. Chaymandaqam suq runa ichu suq warmi Dyūs chay nishqanda mana kasuptinqa, allita jusgashpa, kastigarqanllapa. ³ Chayri Dyus munaptin washawayninchiqtaqa, ama disprisyashunchu. Piru ancha allin Washadurninchiqta disprisyashpaqam, mana atinchiqllapachu washakayta kastigumandaqa. Chaqa puntatam kikin Jisukristu shumaq nutisyanda yach'achikurqan. Chaymandaqam chay yach'akuqningunaqa noqanchiqkunata chay shumaq nutisyanda yach'achiwarqanchiq, Jisukristu uchanchiqmanda washawananchiq. ⁴ Tayta Dyusmi pay munashqanshina yumbay yach'achikuqninda ancha yanaparqan, achka laya manchaypaq siñakunata, milagrukunata ruranambaqlapa. Paypi yuyakuqkunamat Santu Ispiritu qowashqa kanchiq, chay yach'achikuqkunata uyashpa, yach'ananchiq: Dyus nishqandam allipta yach'achiwaykanchiq, nishpa.

Jisukristum noqanchiqshina kwirpuyuq runa karqan

⁵ Tayta Dyusqam anjilningunataqa mana nirqanchu: "Mushuq mundupim ringillapa kamachikuq", nishpaqa. ⁶ Ashwanmi Dyuspa Santu Librumbi suq runa payta nin:
Tayta Dyusitu, noqaykuna runakunaqam mana nimapaq balinillapachu. ¿lampaqtaq noqaykunata yuyawashpa llakipawangi? ¿lampaqtak balin kuyawashpa, noqaykunata yanapawanayki?

⁷ Chaqa ashla tyimpupaqmi anjilkunamanda minus pudirniyuqta runakunataqa rurawarqayki. Piru pudirniyuq gubyirnutashinam noqaykunataqa rurawarqayki, tukuy ima rurashqaykita kamachinayllapa.
⁸ Chaqa tukuy imamat rurashqa kangi, runakunata, warmikunata kasunanllapa, nishpa.*

Chayshinam Tayta Dyusqa runakunata rurawarqanchiq, tukuy ima rurashqanda kamachinanchiqpaq. Piru kay tyimpupiqam chay tukuy ima rurashqanqa manaraq allitaqa kasunchu runakunataqa.

⁹ Piru Jisukristutam rikashqallapa kanchiq. Chaqa Tayta Dyusqam ancha kuyawaqniñchiq, munargan Jisukristu wañunambaq, yumbay uchanchiqmanda washawananchiq. Chaymi Jisukristuta kay pachaman kach'amushpa, ashla tyimpupaq anjilkunamanda minus pudirniyuqta rurashqan. Chaymandaqam ancha padisishpa wañushqanrayku, kananqa Tayta Dyusqa ancha llipyaq pudirniyuqta rurashqa, tukuy imapa kamachikuqniñ kanambaq.

¹⁰ Chaqa Tayta Dyusmi tukuy imakunata rurashpa kwidaykan, paytalla kasushpa, kushichinarllapa. Kanan payqam munan, yumbay wambranguna paywan luryapi shumaqta kamachikunanchiq. Chaymi dijarqan Churin Jisukristuta, ancha padisishpa, tukuy imata kumplishpa, washawananchiq. Chayshina padisishpam, Tayta Dyusmanda yach'akurqan, ancha allin Siñurninchiq kanambaq. ¹¹ Chaqa Jisukristu yumbay uchanchiqmanda pirdunawaptinchiqmi, manana uchayuqchu kashpa, noqanchiqpis Dyuspa wambrangunana kanchiqllapa. Chaymi Jisukristuqa mana penqakunchu niwananchiq "masitakuna, panisitakuna", nishpaqa. ¹² Chaymi Dyuspa Santu Librumbi Jisukristu Tayta Dyusta nin: Taytitu, noqapi yumbay yuyakuqkunamat yach'achishaq ancha allin kashqaykita. Paykunawan tandanakushpam, kantashpa alabashqayki, nishpa.*

* **2:8** Salmo 8.4-6   * **2:12** Salmo 22.22

13 Chaymandaqam nimbis:

Noqaqam Tayta Dyuspi ancha rini yuyakuq, nishpa.*

Chaymandaqam nimbis:

Kaypim kani Tayta Dyuspa yumbay wambrangunawan. Chaqa payku-nataqam qowashqa, wambraykuna kanambaq, nishpa.*

14 Jisukristuqam Dyus kashpapis, noqanchiq laya kwirpuyuq, yawarniyuq runa kargan. Chayshina noqanchiqshina kashpam, atirqan wañuya, chay kamachikuq wanchikuq dyabluta chingachinambaq, noqanchiqkunapis Dyuspa wambranguna kananchiq. **15** Chayshinam payqa dyabluta binsishpa washawarqanchiq, amana tukuy bidanchiqpi wañuya manchananchiq. Chaqa wañuya manchashpaqam, randishqa kriyadukunashina kawsarqanchiq. **16** Allibmi Jisukristuqa mana shamurqanchu kay munduman, anjilkunata yanapaqqa. Ashwanmi shamurqanqa noqaykuna Abrajamba karu willkangunata yanapawaq.

17 Chaymi ancha nisisaryu kargan, Jisukristu tukuy imapi runa masingunashina kanambaq, Dyuspa ñawpambi faburninchiqta rimanambaq. Chaymi noqanchiqshina kashpa, ancha allin llakipawaqchinchiq mas kamachikuq kurashina kashpa, suq ufrindashqa animalshina wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq.

18 Chayshina Jisukristu kwirpuyuq runa kaptinmi, dyablu ancha munashpa uchata rurachiytapis, mana atirqanchu. Piru Jisukristutam ancha padisichirqan. Chaymi Jisukristuqa ancha allita yach'an: Dyablu ancha munan runakunata tyintaya, nishpa. Chaymi Jisukristuqa ancha allita atin yanapawayninchiqta, uchata ama rurananchiq.

3

Muysismandaqam Jisukristu masta balin

1 Kristupi kriyiq masitakuna, Tayta Dyusmi qamkunatapis akrashushqa, paypa wambranguna kanaykillapa. Chayri allita yuyayllapa Siñurninchiq Jisukristupaq. Chaqa Taytan Dyusmi paytaqa kach'amurqan, rrimplasun rimanambaq, mas kamachikuq kuranchiq kanambaq. **2** Jisukristuqam chay unay Muysisshina Tayta Dyusta ancha allita kasurqan. Manchu Dyuspa akrashqan nasyunnin isrraylinukunata Muysisqa allita yanaparqan. Chayshinallam Jisukristupis Dyuspi yumbay kriyiqkunata allita yanapawanchiq.

3-4 Piru Muysismandaqam Jisukristu masta balin. Chaqa suq wasita ruraqmi chay wasimandaqa masta balin, ¿manachu? Kanan Dyuspi yumbay kriyiqkunaqam suq atun wasishina kanchigllapa. Piru chay wasita ruraqqam yumbayninchiqmanda masta balin. Chayshinallam Tayta Dyuspis yumbay kusaskunata rurashqanrayku, yumbaymanda masta balin.

5 Kanan Muysisqam Tayta Dyuspa allin yanapakuqnin kashpa, yumbay llaqta masin isrraylinukunata ancha allita yach'ächirqan: "Achka watakuna pasaptinmi, Tayta Dyusqa kayshina rin niwaqniñchiq", nishpa. Chaqa chay isrraylinukunam Dyuspa wasinshina karqanllapa. **6** Piru Jisukristuqam, Tayta Dyuspa ancha allin Churin kashpa, yumbay noqanchiqta allita kwidawanchiqllapa. Chaymi kushikushpa, mana shaykuq paypi yuyakush-paqa, paypa wasinshinana kanchigllapa.

Tayta Dyusmi paypi kriyiqkunata rin samachiwaqniñchiq suq shumaq lugari

* **2:13** Isaías 8.17 * **2:13** Isaías 8.18

⁷ Chayri Tayta Dyuspa wasinshina kashpaqa, payta kasushunllapa. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim Santu Ispiritin kayshina niwanchiqllapa: Tayta Dyus nishqanda kanan uyashpaqar,

⁸⁻⁹ ama rumi shunqoyuq kashpa, ama disprisyayllapachu. Amar chay unay runakunashinaqa kayllapachu. Chaqa paykunaqam chuncha lugarkunapi kashpa, mana munashpa kasuya, Dyusta malliparqanllapa, yach'anallapa: ¿Imatam rin ruraq? nishpa.

Chaymi Tayta Dyusqa nirqan: "40 watakunapi rurashqayta rikashpapismi, mana munarqanllapachu kasuwayta.

¹⁰ Chaymi paykunawan piñakushpa, nirqay: 'Paykunaqam shunqombi disprisyawashpa, mana munanllapachu kasuwayta', nishpa.

¹¹ Chaymi paykunawan piñakushpa, jurashpa, nirqay: 'Paykunaqam mana nunka rinllapachu yaykuq samana lugarniymanqa', nishpa.*

¹² Chayri kriyiq masitakuna, ama mana kriyiq rumi shunqoyuqqa kayllapachu. Ashwanri kwidakayllapa, Tayta Dyus kawsaqmada ama akrakanaykillapa. ¹³ Chayri tukuy diyakuna suqwan suqwan animachinakuy, Dyusta allita kasunaykillapa wañunaykikaman, ichu Jisukristu shamunan diyakaman. Kwidawkish, dyabluqa ingañashungiman, uchakunata rurashpa, Dyusta kuntranaykillapa. ¹⁴ Piru Jisukristupi kriyishqanchiq diyamandapacha mana shaykuq paypi yuyakushpa wañunanchiq diyakaman, paypa kumpañirunguna kanchiqllapa.

¹⁵ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi niwanchiqllapa:
Dyus nishqanda kananqa uyashpar, allita kasuyllapa. Amar rumi shunqoyuqkunaqa kayllapachu, Dyusta chay mana kasuq runakunashinaqa, nishpa.*

¹⁶ Mayá, ¿pikunam Dyus nishqanda yach'ashpa, mana munarqanllapachu kasuuyaqa? Ijiptu nasyunmanda Muysis surqoshqan runakuna, warmikunam mana munarqanchu kasuya. ¹⁷ ¿Pikunawanmi Tayta Dyusqa 40 watas tukuya ancha piñakurqanqa? Piñakurqanqam chay Ijiptu nasyunmanda Muysis surqoshqan uchata ruraqkunawan. Chaymi paykunaqa chay chuncha lugarkunapi wañurqanllapa. ¹⁸ ¿Pikunamat Tayta Dyusqa jurashpa, nirqan: "Manam ringillapachu yaykuq samana lugarniymanqa", nishpaqa? Chayshinaqam nirqan chay mana munaq kasuqkunata. ¹⁹ Chaqa paykunaqam Dyuspi mana kriyishpa, mana atirqanllapachu samana lugarninman yaykuyaqa.

4

¹ Kanan Tayta Dyusmi noqanchiqkunata ufrisiwashqa kanchiq, chay samana lugarninman yaykunanchiqpaq, paywan kushikushpa kawsananchiq. Chayshina ufrisiwaptinchiqqar, allita kwidakashunllapa, paymanda ama akrakananchiq. ² Chaqa chay unay runakunatashinam Tayta Dyusqa yumbay noqanchiqtapis ufrisiwanchiq, uchanchiqmanda washawananchiq. Piru chay unay runakunaqam Dyus nishqanda yach'ashpapis, paypiqa mana yuyakurqanllapachu. Chaymi mana atirqanllapachu yaykuya Dyuspa samana lugarninmanqa. ³ Chaqa Tayta Dyusmi Santu Librumbi nirqan:

Ancha piñakushpa, jurashpam, chay mana munaq kasuwaqkunataqa nirqay:

"Manam ringillapachu yaykuq samana lugarniyman", nishpa.*

Piru noqanchiqkuna Jisukristupi allipta kriyishpaqam, Tayta Dyuspa samana lugarninman rinchiqllapa yaykuq. Chaqa Tayta Dyus yumbay

rurashqangunaqam allichaduna kashqa, kay munduta rurashqan diyaman-dapacha. ⁴ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi samana diyapaq nin:

Tayta Dyusmi sayis diyaspi tukuy imata rurashpa, siptimu diyapiqa samar-qanna. (Mananam sigirqanchu mushuq kusaskunata rurashpaqa), nishpa.*

⁵ Suq partipipismi Dyuspa Santu Librumbiqa nin:

Chay mana kriyiqkunaqam mana yaykunqachu samana lugarniymanqa, nishpa.*

⁶ Tayta Dyusmi munan, samana lugarninman suqkuna yaykunanllapa. Piru chay unay runakunaqam Tayta Dyus ufrisishqanda yach'ashpapis, mana kasurqanllapachu paytaqa. Chaymi mana atirqanllapachu chay samana lugarninman yaykuyaqa. ⁷ Chaymi paykuna mana yaykuptinllapaqa, Tayta Dyusqa suq bwiltata ufrisirishqa runakunata samachiyya: "Kananri uy-awayllapa", nishpa. Chaymi achka watakuna pasaptin, unay gubyirnu Dabidtapis kayshina iskibrichirqan:

Kananqar Tayta Dyus nishqanda uyashpa, ama rumi shunqoyuqqa kaylla-pachu, nishpa.*

⁸ Chaymi yach'anchiq: Chay unay kamachikuq Juswita sigiqkunam Dyuspa samana lugarninman mana yaykurqanllapachu, nishpa. Chaqa yaykuptinllapaqam, Tayta Dyusqa suq tyimpumanda Dabidtaqa mana iskibrichinandachu, Dyuspa samana lugarninman yaykunanllapaqa. ⁹ Chayshina suq bwiltata ufrisiptinmi, yach'anchiqllapa: Dyuspi kriyishpam, atinchiqllapa yaykuya samana lugarninman, nishpa. ¹⁰ Chaqa Tayta Dyusqam tukuy imata rurashpaqa, kushikushpa samarqan. Chayshinallam runa, warmi, Tayta Dyuspi allita yuyakushpaqa, atinna samayta. ¹¹ Chayri atishqanchiqta rurashun, Dyuspi allita yuyakushpa, samananchiqllapa, ama kusasnash-pachu chay unay mana kriyiqkunashinaqa.

¹² Chaqa Tayta Dyus nishqanqam kawsaq. Chaymi ancha pudirniyuq kashpa, ancha allita intyindichiwanchiq: Shunqoykipim kayshina yuyaykangi; kaykunatam munaykangi, nishpa. Manchu suq atun kuchillu ishkandin filun ancha allita filudu kaptinqa, das kuchuwanchiq. Chaqa yaykunmi ñudunchiqkunaman, ñutqonchiqkunaman ch'ayashtin. Piru Dyus nishqanqam mas das yaykun shunqonchiqman, almanchiqman, ispiritunchiqman ch'ayashtin. ¹³ Chaqa Tayta Dyusqam tukuy imata rurashqa. Yumbaytam allita riqsin. Chaymi paymandaqa mana nimatapis atinchiqchu pakakuya. Kanan paytam manyaqlla rinchiqllapa diklaraq alli, mana alli rurashqanchiqpaq.

Jisukristum ancha allin kuranchiq

¹⁴ Tayta Dyuspa Churin Jisukristu wañushqanmanda kawsamushpam, mas kamachikuq kuranchiq kashpa, syiluman yaykurqan, Tayta Dyuswan tiyanambaq. Chayri pay niwashqanchiqpi kriyishpa, pay munashqanda mana shaykuq rurashpa, kawsashunllapa. ¹⁵ Dyabluqam ancha munargan uchata rurachiyta Jisukristuta noqanchiqtashina. Piru payqam mana nima uchata rurarqanchu. Chayshina mallipadu kashpam, ancha allita yach'an: Chay runakuna, warmikunam ancha dibilkuna, nishpa. Chaymi payqa, mas kamachikuq kuranchiq kashpa, ancha llakipawaqniñchiq yanapawanchiq.

¹⁶ Chayri ama nimatapis manchashpachu, Dyuspi masta yuyakushpa, pay-man mañakushunllapa. Chaqa payqam ancha allin. Ancha kuyawanchiq. Chaymi ima faltawaptinchiq, llakipawaqniñchiq rin yanapawaqniñchiq.

5

¹ Tayta Dyusqam isrraylinu kurakunamanda suqtalla akran, mas kamachikuq kura kanambaq. Chay kuram Dyusman mañakun runa masin-gunapaq. Apanmi Dyuspa pata altarnimman chay runakunapa achka laya ufrindangunata, rrigalungunata wakin animalningunatapis. Chay animalkunata wanchishpam, Dyuspa pata altarnimbi rupachin, Tayta Dyus chay kurapa runa masingunata uchangunamanda pirdunanambaq. ² Chay kuraqam suq runalla kashpa, Dyus tukuy ima nishqandaqa mana kasunchu. Chaymi chay mana yach'aq runa masinguna mana allita ruraptinllapa, payqa atin llakipayta. ³ Chaqa paypismi suq uchayuq. Chaymi Tayta Dyuspa pata altarninman suq animalta apashpa wanchin, Tayta Dyus chay kurapa uchangunata puntata pirdunanambaq. Chaymandaqam suq animalkunata wanchin, runa masingunatapis Tayta Dyus pirdunanambaq.

⁴ Tayta Dyusllam suq runata atin numbrayta, mas kamachikuq kura kanambaq. Suq runa kikinllaqam mana atinchu numbrakayta. Puntatam Dyusqa chay unay Arunda akrarqan. Chayshinallam yumbay kamachikuq kurakunata akrashqa. ⁵ Chayshinam Jisukristu kikimbis mana numbrakar-qanchu, mas kamachikuq kura kanambaqqqa. Ashwanmi Tayta Dyus pay-taqqa numbrarqan, kamachikuq kura kanambaqqqa. Chaymi Dyusqa Santu Librumbi Churinda kayshina nin:

Qamqam Churiy kangi. Chaqa noqam mirashushqa kani, nishpa.*

⁶ Suq partipipismi kayshina Churinda nin:

Qamqam tukuy tyimpupaq kura kangi, chay unay kura Milkisidikshina, nishpa.*

⁷ Manchu Jisukristu kay pachapi kawsashpaqa, ancha jwirtita mañakushpa, waqashpa, Tayta Dyusta rrugarqan, ama wañunambaq. Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, atinanda washayta. Kanan Jisukristu ancha kasukuq kaptinmi, Tayta Dyusqa payta uyashpa, ancha yana-parqan, tukuy imata ñukashhpasis, agwantanambaq. ⁸ Chayshina Jisukristu, Dyuspa Churin kashhpismi, kay pachaman shamushpa padisishpa, masta yach'akurqan Taytanda kasuya. ⁹ Chayshina allita kasushpaqam, payta yumbay kasuqkunata atinna uchanchiqkunamanda pirdunawayninchiqta, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. ¹⁰ Chaymi Tayta Dyusqa payta numbrarqan, mana wañuq mas kamachikuq kuranchiq kanambaq, chay unay kura Milkisidik kashqanshina.

Kwidawkish akrakanchiqman Dyusmanta

¹¹ Ancharaq munani masta nishuylapata Jisukristupaq. Piru mana munaptikillapa yach'akuytam, mana atinichu qamkunata allita intyindichishuyta. ¹² Chaqa qamkuna unaymandapacha Jisukristupi kriyishpam, ancha balinaykita, suqkunatana yach'achishurinay Dyuspa Santu Librunmanda chay mana trabajus partikunatalla. Chaymi chay iti ñuñuyaq manaraq mikuqshina kangillapa. ¹³ Kanan chay itisitushina kashpaqam, manaraq allitachu intyindingillapa: Dyusmi munan kayshina kawsananchiq, nishpaqa. ¹⁴ Piru yach'ayniyuqkuna kashpaqam, Dyuspa Santu Librunda ancha allita atingimanllapa intyindiyyta, yach'anaykillapa: Imam alli, imam mana allichu, nishpa.

* ^{5:5} Salmo 2.7 * ^{5:6} Salmo 110.4

6

¹ Jisukristupa mana trabajus palabrangunata yach'akushpaqar, chay mas trabajus palabrangunatapis yach'akushunllapa, yach'ayniyuq mayurkunashina kananchiqllapa. Amanar chay punta yach'akushqanchiqtallaqa kutin kutin yach'akurishunchu: Kayshinar uchanchiqkunata dijashpaa, Dyuspi kriyishun, washadu kananchiq, ama chingananchiq, nishpa. (Chaqa washadunam kanchiqllapa. Mananam nisisaryuchu yach'akurinanchiq washakaytaqa.) ² Yach'akushqapismi kanchiqllapa: Kayshinam kriyiq masinchikunata shutichinchiq ichu paykunapa umanman makinchikunata kayshina ruranchiq, paykunapaq Dyusman mañakunanchiq nishpa. Yach'akushqanan kanchiqpis: Wañukunam rin kawsamuq. Tayta Dyusmi rin jusgaq "yumbay runakunata, warmikunata, tukuy tyimpu kawsanllapa ichu chingananllapa, nishpa. ³ Chayri Dyuspa Santu Librunmanda mushuq kusaskunatana yach'akushunllapa, Tayta Dyus yanapawaptinchiq.

⁴ Piru wackinguna Jisukristumanda akrakaptinqam, ancha trabajus washadu kanambaqlapa. Chaqa puntatam Dyusmanda tukuy imata ch'askirqanllapa. Paymanda shumaq duktrinanda yach'akushpam, michawānshina purirqanllapa. Chaymi Dyusmanda suq shumaq rrigalutashina ch'askirqanllapa. Kriyiq masinchikunawanmi Dyuspa Santu Ispiritunda ch'askirqanllapa. ⁵ Dyus nishqanda allita uyashpam, intyindirqanllapa: Ancha mishki mikunashinam, nishpa. Paykunaqam yach'akurqambis: Siñurninchiqmi ancha pudirniyuq kashpa, suq bidapi shumaqta rin kamachiwaqñinchiq, nishpa. ⁶ Chayshina yumbay chay shumaq kaqkunata yach'ashpapismi, Jisukristumanda akrakashqallapa. Mananam munanlapachu paypi kriyiytaqa. Chayshina Dyuspa Churinda disprisyashpaqam, paykunaqa mushuqmanda kruspi klabaykanmanshina. Yumbaypa ñawpambim payta asipaykañmanshina. Chaymi manana pipis paykunataqa atinchu yach'achiriya, Jisukristupi kriyiranllapaqa. ⁷⁻⁸ Chay layakunaqam mana baliq allpashina. Tayta Dyus shumaqta tamyachiptimbismi, chay mana baliq allpapiqa kashakuna, mana baliq qewakunalla wiñan, ¿manachu? Chayshinallam Dyusta chay disprisyaqkunaga. Chaymi Tayta Dyusqa paykunataqa kundinashpa, rin rupachiq. Piru suqkunaqam ancha allin allpashina. Chaqa tamya nuyuchiptimi, chay allpapiqa ancha allin tarpubukuna wiñan. Chaymi Tayta Dyusqa chay laya kriyiqkunataqa ancha rin yanapaq.

Tayta Dyusmi tukuy ima ufrisiwashqanchiqta rin kumpliq

⁹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, chayshina disprisyaqkunapaq nishush-papismi, qamkunapaq yach'anillapa: Jisukristupim allita kriyingillapa. Chaymi Tayta Dyusqa washashushpa, ancha rin yanapashuqllapa, nishpa.

¹⁰ Qamkunaqam Dyusta kuyashpa, kriyiq masinchikunata yanapashqa kangi. Kanangamanmi paykunataqa yanapaykangillapa. Chaymi Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, mana nunka rinchu qonqashuqllapa. ¹¹ Piru ancham munani, yumbay qamkuna Dyuspaq trabajanayki wañunayki diyakaman. Chayshina kawsashpaqam, atingillapa yach'ayta: Tayta Dyusmi rin kumpliq tukuy ima ufrisiwashqanda, nishpa. ¹² Piru manam munanichu gellakunapaq tikrakanaykiqa. Ashwanri allin kriyiq masinchikunashina Dyusta mana shaykuq kasuyllapa, paykunashina ch'askinaykillapa Dyus tukuy ima ufrisishushqanda.

¹³ Chaqa Tayta Dyusmi punta agwilunchiq Abrajanda jurashpa, ufrisirqan yanapanambaaq. Kanan mana ni pipis mas baliq kaptinmi, Dyusqa kikin shutinwan chayshina jurarqan. ¹⁴ Chaymi Abrajandaqa kayshina ufrisirqan: "Qamtam allipta rini yanapashuq, ancha achka karu willkayuq

kanaykipaq", nishpa. ¹⁵ Chayshina Tayta Dyus niptinmi, Abrajanqa mana shaykuq shuyarqan chay ufrisishqanda. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay nishqanda kumplishpa, anche allita yanaparqan. ¹⁶ Chaqa runakuna imapaq jurashpaqani, suq mas baliqpa shutimbi jurashpa nin: "Tayta Dyuspa ñawpambim jurayki yach'anayki: Manam llullakuykanichu", nishpa. Chayshina niptinraqmi, uyaqkunaqa kriyinqa, ama masta anyanakunam-baq. ¹⁷ Chayshinallam Tayta Dyuspis Abrajamba karu willkangunata anche munarqan allita intyindichiya: Yumbay chay ufrisishushqaytam rini kumpliq, nishpa. Chaymi jurarqan kikin shutinwan, yumbay chay ufrisishqanda kumplinambaq. ¹⁸ Chayshinam noqanchiqkunapis allita yach'anchiq: Tayta Dyusmi mana nimata llullakunchu, nishpa. Chaymi jurashpa imapaqpis, chay ufrisiwaptinchiq anche allita rin kumpliq. Chaymi kushikushpa, mana nimatapis manchashpachu, kawsanchiqllapa.

¹⁹ Manchu yakupi puriq barkukunataqa llashaq rumikunata waskakunawan watanllapa sujitanambaq, wayra ama suq laduman apanambaq. Chayshinalsam Jisukristupi allipta kriyiptinchiqqa, payqa anche yanapawanchiq, ama pipis paymanda atinambaq akrawayninchiqta. Chaqa Dyuspa kamachikunan trunumbiqam watadushina kanchiqlapa. ²⁰ Jisukristuqam chay santu trunupa kwartunman yaykurqan, faburninchiqta rimanambaq. Chayshinam payqa noqanchiqkunapa mas kamachikuq kuranchiq tukuy tyimpupaq rin kaq. Paypa kargunqam mana nunka rinchu ushyakaq. Milkisidikpa kargunshinam rin kaq.

7

Jisukristum unay kura Milkisidikshina

¹ Unay tyimpupi chay Milkisidikmi Salim llaqtapa gubyirnun karqan.* Paymi Tayta Dyuspa kurambis karqan. (Chay tyimpupim wakin llaqtakunapa gubyirnunguna suldadundin shamushpa, Abrajamba subrinun Lutta ayllundinda piskashpa, aparqanllapa.) Chaymandaqam Abrajanqa kriyadungunawan sigishpa, chay gubyirnukunata binsishpa, achka kusasingunata qoch'irqan. Chaymandaqam chay Salim llaqtata pasaykaptinna, chay kura Milkisidikqa lluqshishpa, Abrajanda tingushpa, Tayta Dyusman mañakurqan, Abrajanda yanapanambaq. ² Chaymi Abrajanqa chay qoch'ishqan kusaskunamanda kada dyis partimanda, suq partita akrashpa, dyismunda qorqan chay kura Milkisidikta. Chay shuti Milkisidikmi rimayn-imbiqa munan niyta "Allin kamachikuq", nishpa. Chay Salimqam rimayn-imbiqa munan niyta: "Shumaqta kawsaq", nishpa. Chaymi "Salim llaqtapa kamachikuqnin Milkisidikqa" munan niyta: "Shumaq kawsaqkunapa allin kamachikuqnin", nishpa. ³ Manam ni pipis yach'anchiqchu: Pikunam karqan chay Milkisidikpa taytan, maman, agwilunguna, nishpaqa. Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam mana ni suq partipi Milkisidik nasishqambaq ni wañushqambaq niwanchiqchu. Chaymi yuyachiwanchiq Tayta Dyuspa Churin Jisukristupaq. Chaqa Jisukristupa kura kargumbismi mana nunka rinchu ushyakaq.

⁴ Ancha yuyashunllapa: Chay Milkisidikmi anche baliq kamachikuq karqan maski Abrajanmanda, nishpa. Chaqa chay anche baliq agwilunchiq Abrajanmi chay qoch'ishqanmanda dyismunda qorqan chay Milkisidikta. ⁵ (Achka watakunamand chay Abrajamba willkamba churin Libi nasirqan. Chaymandaqam mas achka watakunamanda) Muyisisqa liyuninganta qoshpa, kamachirqan: "Chay Libipa churingunamanda, willkangunamanda, karu willkangunamanda kurakunata numbrayllapa",

* **7:1** Génesis 14.18-20

nishpa. Nirqambismi: "Chay kurakunaqam dirichuyuq kanqa, yumbay llaqta masingunamanda, dyismungunata ch'askinanllapa", nishpa. Chaymi chay llaqta masinguna Abrajamba karu willkanguna kashhpapis, chay kurakunata dyismunda qonllapa.

⁶ Piru chay kura Milkisidikmi mana Libipa miraynin kashpapis, yumbay kurakunamanda mas baliq karqan. Chaqa kikin kamachikuq Abrajanmandam dyismunda ch'askirgan. Kanan Tayta Dyus Abrajanda ufrishishqa kaptimbis ancha yanapanambaqmi, chay Milkisidikqa Dyusman mañakurqan, Abrajanda bindisinambaq. ⁷ Chaymi allita yach'anchiqllapa: Milkisidikmi Abrajanmandaqa mas baliq karqan, nishpa. Chaqa mayqan mas baliq runaqam Dyusman mañakun, suqkunata bindisinambaq. ⁸ Libipa karu willkanguna, wañuq kurakunalla kashhpapismi, noqanchiqkunamanda dyis kusasniñchiqmanda suqta ch'askinllapa. Piru Dyuspa Santu Librumbim chay kura Milkisidikpaq niwanchiqllapa: "Chay dyismuta ch'askiq Milkisidikqam mana ushyakashpachu, kawsanraq", nishpa. ⁹⁻¹⁰ Chaymi yach'anchiqllapa: Chay Milkisidikmi chay Abrajanmanda yumbay miraynimanda mas baliq. Chay punta isrraylinu kura Libimandapis mas baliqqa, nishpa. Chaqa chay Libiqam Abrajamba churimba willkan kashpa, chay Abrajanmanda minus baliq karqan. [Nuta: Chaymi yach'anchiq: Jisukristu Milkisidikshina kashpam, yumbay chay suq kurakunamanda masta balin, nishpa.]

¹¹ Manchu chay punta kura Arunqa Libipa karu willkan karqan. Chaymandaqam yumbay kurakunapa kamachikuqninguna chay Arumba churinguna, willkanguna, karu willkanguna kashqallapa. Paykunaqam Dyuspa liyningunata yach'achirqanllapa agwilunchiq isrraylinukunata. Piru manam atirqanllapachu runakunapa uchangunata pirdunaytaqa. Chaymi Tayta Dyusqa kach'amurqan suq laya mas baliq kurata. Payqam mana nunka wañunchu. Ashwan chay kuraqam Milkisidik kura laya.

¹² Chayshina suq laya kuranchiq shamuptinmi, Taytanchiq Dyusqa suq laya liyta rurarqan. ¹³ Chay punta liykunaqam kamachikurqan, yumbay kurakuna Libipa karu willkanmandalla kanambaq. Piru mushuq liywanqam, Tayta Dyusqa Churin Jisukristuta numbrashqa, mana Libipa karu willkan kaptimbis, ancha baliq kuranchiq kanambaq. ¹⁴ Chaqa allitam yach'anchiqllapa: Sifurninchiq Jisukristum Judapa karu willkan, nishpa. Piru Muysispa liyningunaqam mana nirqanchu: "Kurakunam Judapa karu willkanmanda rin kaq", nishpaqa.

¹⁵ Chayraykum allita yach'anchiqllapa: Jisukristum chay Milkisidikshina suq laya kura, nishpa. ¹⁶ Chay suq kurakunataqam numbrarqanllapa, Libipa karu willkan kashqanllaparayku. Piru Jisukristum numbradu karqan, kuranchiq kanambaq, ancha pudirniyuq mana nunka wañuq kashqanrayku. ¹⁷ Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi Churin Jisukristuta kayshina nin:

Tukuy tyimpupaqmi ancha baliq kamachikuq kura kangi, chay kamachikuq kura Milkisidikshina, nishpa.*

¹⁸ Chay punta liykunaqam mana atirqanchu washawayninchiqta, mana pudirniyuq kashqanrayku. Chaymi Dyusqa chingachirqan chay punta liykunataqa. ¹⁹ Chaqa Muysispa liyningunaqam mana ni pitapis yana-parqanchu, allita kumplinambaq Dyus munashqandaqa. Piru kananqam Jisukristu atin washawayninchiqta, Tayta Dyuswan kawsananchiqllapa.

²⁰ Tayta Dyusmi jurashpa niwashqa kanchiqllapa: "Churiy Jisukristum kamachikuq kuraykillapa", nishpa. ²¹ Manam jurarqanchu: "Libipa karu

* ^{7:17} Salmo 110.4

willkangunallam kurakuna rin kaq", nishpaqa. Piru Tayta Dyusqam jurashpa, kuranchiq Jisukristuta librumbi kayshina nirqan: Noqaqmjurashpa mana nunka kambyakashpachu, niyki: "Qamqam tukuy tyimpu kura ringi kaq, chay unay kura Milkisidikshina", nishpa.*

²² Chaymi Jisukristu noqanchiqkunata sigurawaqninchiq niwanchiq: "Tayta Dyusmi chay punta tratunmanda suq mas allin tratuta qamkunawan rurashqa", nishpa. ²³ Chaqa chay unay kurakunaqam wañurqanllapa. Chaymi suqta suqta numbrarqanllapa, chay wañushqa kurapa rrimplasun kanambaq. Chayshina wañuq kurakuna kashpam, mana atirqanllapachu sigiyta kamachikushpaqa. ²⁴ Piru Jisukristu manana nunka wañuq kashpam, kura kargundaqa mana qonchu suqtaqa. ²⁵ Chaymi noqanchiqkuna paypi kriyiptinchiqqa, washawaqninchiq, alliyachiwanchiq Taytan Dyuswan, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. Chaqa mana nunka wañuq kashpam, tukuy tyimpu Tayta Dyusta mana shaykuq rrugaykan, noqanchiqkunata yanapawananchiq.

²⁶ Chayshina kashpam, Jisukristuqa ancha allin mas kamachikuq kuranchiq. Chaqa payqam ancha allin, ancha suntu. Manam nima uchayuqchu. Chaymi Tayta Dyusqa syluman aparqan, paywan kawsanambaq. Mananam kawsanchu uchayuq runakunawanqa. ²⁷ Chaymi Jisukristuqa mana chay unay kamachikuq kurakunashinachu. Chaqa paykunaqam tukuy diya achka animalkunata wanchishpa, qorqanllapa Tayta Dyusta, paykuna kikinda uchangunamanda pirdunanambaq. Chaymandaqam chay wakin animalkunataqa wanchishpa, Dyusta qorqanllapa, llaqta masingunatapis pirdunanambaq. Piru Jisukristuqam suq kutindalla kruspi wañurqan, pay kikin ufrindanchiq kanambaq, Tayta Dyus tukuy tyimpupaq pirdunawananchiq. ²⁸ Muysispa liyningunaqam kamachikurqan, Libipa karu willkanguna mas kamachikuq kurakuna kanambaq, mana justu kaptintlapapis. Piru chaymandaqam Tayta Dyusqa jurashpa, Churinda nirqan: "Qamqam mas kamachikuq kura kangi, mana nunka nima uchayuq kashqaykirayku. Chayshinallam tukuy tyimpupaq mana nima uchayuqchu ringi kaq", nishpa.

8

Jisukristum mushuq tratuta rurashqa noqanchiqkunawan

¹ Allita uyawayllapa. Yumbay chay nishushqaymandaqam kay partisitu mas alli yach'anaykillapa: Chay mas kamachikuq kuranchiq Jisukristum sylipi Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyashpa, rrugakuykan noqanchiqkunapaq. ² Chayshinam Dyuspa Ancha Santisimu Kwartumbi Jisukristuqa kamachikuq isrraylinu kurashina trabajaykan. Chay lijitim Ancha Santisimu Kwartutaqam Tayta Dyus kikin sylipi rurashqa. Manam runakunachu rurashqaqa.

³ Yumbay mas kamachikuq kurakunamat numbranllapa, wanchishqa animalkunata, suq laya ufrindakunata Dyusta qonanllapa. Chayshinam Tayta Dyusqa mas kamachikuq kuranchiq Jisukristutapis ubligarqan, suq ufrindata qonambaq. [Nuta: *Chayraykum Jisukristu intrigakarqan wañunambaq.*] ⁴ Kanan Jisukristuqam mana chay Libipa karu willkanchu karqan. Chaymi kay mundupi kashparaq, mana balinmanchu Dyuspa adurana wasimbi kuranchiq kanambaqqa. Chaqa chay Libipa karu willkan kurakunaqam kanraq kanangaman, Muysispa liyningunata kasushpa,

* ^{7:21} Salmo 110.4

ufrindakunata qonanllapa. [Nuta: *Dyuspa Santu Librunda iskibrishqan tyimpupiqam karqanraq Libipa karu willkanmanda kurakuna. Chaymi kay birsikulipi nin "kanangaman kan kurakuna", nishpa.*] ⁵ Piru masdi 1900 watakuna tukuynam chay laya kurakunaqam manana kashqachu.] ⁵ Piru silihupim kan Dyuspa mas lijitimu adurana wasin, mas lijitimu kurambis. Chaqa kay pachapi chay atun karparmada adurana wasiqam suq dibujushinalla kashpa, rikachiwanchiqllapa: Silihupim kay laya wasi kan, nishpa. Chaymi Tayta Dyusqa chay Sinayi urqqoppi Muysista rikachirqan suq mwistrata, chay rikachishqandashina ruranambaq.* ⁶ Piru mushuq kuranchiq Jisukristum mas allita yanapawanchiq chay punta kurakunamanda. Chaqa abugadunchiq kashpam, mas shumaqta ufrisiwaqninchiq, mas allin tratuta Dyuswan, noqanchiqkunawan rurashqa.

⁷ Chay punta tratu tukuy imapi ancha allin kaptinqam, mana suq mushuq tratutaqa ruranandachu. ⁸ Piru chay unay agwilunchiqkunaqam mana kasurqanllapachu Dyus nishqandaqa. Chaymi paykunata uchayuqkunapaq riqsirqan. Chayraykum Santu Librumbi nirqan:

Suq tyimpupim noqaga Isrrayilpa karu willkangunawan, Judapa karu willkangunawan suq mushuq tratuta rini ruraq.

⁹ Chay mushuq tratuta paykunawan rurashpaqam, manana rinichu ruraq chay punta tratutashinaqa. Chaqa unay tyimpupi agwilungunata Ijiptu nasyunmanda surqoshpam, chay punta tratutaqa rurarqay. Piru chay tratutaqam mana kumplirqanlapachu. Chayraykum paykunataqa manana yanapashpachu wichukurqani.

¹⁰ Chaymi suq mushuq tratuta rini ruraq chay Isrrayilmanda kaqkunawan. Suq diyam yuyaynimi liyniykunata rini ruraq. Shunqonllapapi rini yanapaq, kamachikushqayta kasushpa kawsananllapa. Chaymi paykunapa Dyusnin rini kaq. Paykunaqam wambraykuna rinllapa kaq.

¹¹ Chay tyimpupim takshakuna, atungunapis shunqonllapapi rinllapa riqsiwaq. Chaymi mana nisisaryuchu kanqa, ni llaqta masingunata ni ayllungunata yach'achinanllapa: "Taytā Dyustar riqsiy", nishpaqa. Chaqa yumbaymi allita rinllapa riqsiwaq.

¹² Kanan uchangunata pirdunashpam, chay mana alli rurashqangunata manana nimatapis rinichu yuyaq, nishpa.*

¹³ Tayta Dyusmi nirqan: "Suq mushuq tratutam rini ruraq" nishpa, chay punta tratuta mana baliqpaqna riqshiqanrayku. Chaymi chay punta tratuqa dasna rin ushyakaq.

9

Kay pachapi Dyuspa adurana wasinqam syilipi kaq wasinshina karqan

¹ Tayta Dyusmi unay tyimpupi chay punta tratuta rurashpa kamachirqan, pay munashqanshina chay karparmada adurana wasipi adurunanllapa.

² Kanan chay adurana wasinqam ishkay kwartuyuq karqan. Chay ishkay kwartukunaqam suq kurtinawan akradū karqan. Chay punta kwartupiqam suq kandiliru syiti rikrayuq karqan. Chay kwartupiqam suq mesapis karqan. Chay mesapa sawambiqam Dyusta qoshqan ufrinda tandakuna karqan. Chay punta kwartuqam "Santu Kwartu" shutiq.

³ Chay kwartupa kurtinamba uku ladumbim suq kwartu karqan. Chay kwartuqam shutiq: "Ancha Santisimu Kwartu", nishpa. ⁴ Chay kwartupa kurtinamba ladumbim suq taksha pata altar uruwan llutadu karqan.

* **8:5** Éxodo 25.40   * **8:12** Jeremias 31.31-34

Chaypim rupachiqlapa insinsyuta. Chay kwartupim Dyuspa Santu Kajunnin karqan. Chay kajumba sawan ukunmi uruwan llutadu karqan. Chay kajumba ukumbim suq jarra urumanda karqan. Chay jarapa ukumbiqam waqaycharqanllapa Dyus kach'amushqan manaya mikunata. Chay kajumbiqam karqambis chay punta kura Arumba pallpamushqa burdunnin. Chay kajumbillam karqambis chay ishkay rumi tablashina. Chaykunapim Dyuspa Punta Tratun iskibridu karqan.⁵ Chay kajumba kirpanamba sawambim karqan urumanda ishkay anjil alayuqkuna, yach'ananchiqllapa: Chay Ancha Santisimu Kwartupim llipyaykaq Tayta Dyus isrraylinukunata uchanganamanda pirdunam, nishpa. Kanalitanqam manana kanchu lugar tukuy imapaq nishunayllapa. Chaymi chaykunaplla niykillapa.

⁶ Chayshinam chay karpamanda adurana wasipi tukuy imata allicharganllapa, Dyusta adurananllapa. Chay Santu Kwartumanmi tukuy diya achka kurakuna yaykuqllapa, ufrindakunata apamushpa, Dyusta adurananllapa. ⁷ Piru Dyuspa chay Ancha Santisimu Kwartunmanqam suq kutindalla kada wata chay mas kamachikuq isrraylinu kuralla yaykuq. Chayshina yaykunambaqqam aparqan suq animalpa yawarninda. Chay yawar ufrindatam Santisimu Kwartuman apaq, Tayta Dyus chay kurata, llaqta masingunatapis wakin laya uchanganamanda pirdunanambaq. Chay laya uchakunataqam rurashqallapa karqan, mana yach'ashpa: ¿Uchatachu ruraykani ichu mana? nishpa. ⁸ Chay ishkay kwartukunapaqmi Dyuspa Santu Ispiritur kayshina yach'achiwanchiq: Kurakunaqam chay Santu Kwartumanlla atirqanllapa yaykuya, nishpa. Piru manaraqmi atirqanllapachu yaykuya chay Ancha Santisimu Kwartumanqa, suq kurtinawan arkadu kashqanrayku. ⁹ Tukuy chaykunaqam suq kumparasyunshina kay tyimpupaqqa. Chaqa allitam yach'achiwanchiq: Chay animalkunata wanchishpa, yawarninda Tayta Dyusta qoshpapismi, mana atinchiqchu shunqonchiqta kambyayta, ama uchayuq kananchiqllapaqa. ¹⁰ Chay unay liykunaqam yach'achiwanchiq sawa kwirpunchiqpaqqa. Chaqa yach'achiwanchiqmi: Imam alli mikunanchiq, upyananchiq, imashina mayllakunanchiq, nishpa. Chaykunaqam balirqan Tayta Dyus mushuq tratunda ruranangamanlla.

¹¹ Piru Jisukristum shamushqana, ancha baliq mas kamachikuq kuranchiq kanambaq. Chaymandaqam syluman kutirishpa, Dyuspa adurana wasinman yaykushpa, tukuy imapi yanapawanchiq. Dyuspa chay wasin sylupi kaqqam masta balin kay pachapi runakuna rurashqan adurana wasimandaqa. ¹² Chayshinam Jisukristuqa kikin yawarninda ich'ashpa, anaq sylupi Dyuspa Ancha Santisimu Kwartunman yaykushpa, chay yawarninwan uchanchiqkunapaq pagarakurqan, tukuy tyimpupaywan kawsananchiqllapa. Manam yaykurqanchu achka bwiltasta, chibukunapa, mishirukunapa yawarninda apashpaqa. ¹³ Kanan chay kurakunaqam turukunapa, chibukunapa yawarninwan runakunata chaqchunllapa ichu rupachishqa mishirukunapa ush'panda yakuwan taqllushpa, chaqchunllapa, sawa kwirpunlla limpyu kanambaq. ¹⁴ Piru chay achka laya ufrindamandaqam Jisukristu rurashqan ufrinda masta balin. Chaqa wañushpam, yawarninwan noqanchiqkunapaq pagarakurqan, amana uchayuq kananchiqllapa. Chaymi mana nunka üshyakaq Santu Ispiritu yanapaptin, Jisukristu Tayta Dyusman intrigakarqan, kruspi wañushpa, mana nima uchayuq ufrinda kanambaq. Chayshina yawarninda ich'ashpam, yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq, kawsaq Dyusninchiqta allita sribishpa kawsananchiq.

¹⁵ Chayshina Jisukristu abugadunchiq kashpam, wañushpa, mushuq tratuta rurashqa ufrisikushqanshina, Tayta Dyus yumbay akrashqan-

gunata pirdunawananchiq, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. Chayshina wañushpaqam, chay punta tratuta kasuqkunatapis uchanguamanda washarqan. ¹⁶⁻¹⁷ Manchu runakuna manaraq wañushpaqa, suq papilpi suq trafta ruran: "Kay kusasniyikunam kay iskibrishqaykunapaq kidanqa", nishpa. Piru manaraq wañuptinqam, manaraq balinchu chay tratuqa. Wañuptinraqmi balin, kusasninguna suqkunapaqna kidanambaqq. ¹⁸ Chayshinallam chay punta tratupis balirqan, chay animalkunapa yawarninda ich'ashqanrayku. ¹⁹ Chaymi chay punta tratuta ruranambaaqq, Muysisqa puntata Dyuspa liyningunata liyirqan yumbay llaqta masin isrraylinukuna uyanambaaq. Chaymandaqam mishirukunata chibukunata wanchishpa, yawarninda yakuwan taqlurqan. Chaymandaqam suq qeritupi chupika millwata wangushpa, chay yawarwan tuyuchishpa, Dyuspa Santu Librunda, yumbay runata warmita chaqchurqan. ²⁰ Chaymandaqam Muysisqa paykunata nirqan: "Kay yawarwanmi qamkunata chaqchuyki, intyindinaykillapa: Tayta Dyuswan kay tratuta rurashpa, pay nishqanda allita kumplishunllapa", nishpa. ²¹ Chayshinallam chay unay karpanorda adurana wasipi manaraq aduraptinllapa, Muysisqa chay wasita, tukuy imandinda yawarwan chaqchurqan. ²² Chaqa Tayta Dyusqam liyinimbi kamachishqa karqan, paykunata yaqqa yumbay kusasningunatapis yawarwan pichananllapa. Chayshina yawarta ich'ashqanraykum, Dyusqa uchangunamanda pirdunan; manaqa manam pirdunanchu.

Jisukristum wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq

²³ Muysispa liyningunapim nirqan, chay karpamanda adurana wasita tukuy imandinda animalkunapa yawarninwan pichananllapa. Piru chay karpamanda wasi kusasniwancqam sylupi kaq kusaskunapa rrirratunshinalla karqan. Chaymi sylupi kaq kusaskunaqa munan, mas allin ufrinda yawarwan pichadu kanambaaq. ²⁴ Kanan Jisukristuqam mana yaykurqanchu kay pachapi kaq adurana wasimanqa. Chaqa chay wasitaqam runakunalla rurarcyan Dyuspa allip wasin sylupi kaqtashina. Ashwanmi Jisusqa rirqan sylupi kaq allip adurana wasiman, waqman yaykushpa, Tayta Dyuspa ñawpambi anchä rrugakunan noqanchiqkunapaq. ²⁵ Chay isrraylinukunapa mas kamachikuq kurangqam tukuy wata chay Ancha Santisimu Kwartuman yaykun, animalpa yawarninda apashpa. Piru manam nisisaryuchu karqan Jisukristu kutin kutin wañunanaq, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiqqa. ²⁶ Chaqa Jisukristu tukuy wata kurashina Dyuspa wasinman yaykuykaptinqach'i, achka kutinda wañunanda kay munduta rurashqanmandapacha. Piru payqam mana achka kutindaqa wañurqanchu. Ashwanmi kay ultimu tyimpukunapi kay pachaman shamushpa, suq kutindalla kruspi wañushpa, pay kikin intrigakarqan, anchä baliq ufrinda kashpa, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq.

²⁷ Yumbay runakuna, warmikunapam suq kutindalla rinchiqllapa wañuq. Chayshina wañushpaqam, Tayta Dyuspa ñawpanman rinchiqllapa riq, pay jusgawananchiq. ²⁸ Chayshinallam Jisukristupis suq kutindalla wañurqan, achka runata, warmita yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chaymandaqam mushuqmanda rin kutimuq. Piru mananam rinchu kutimuq uchanchiqmanda washawananchiqqa. Ashwanmi kutimunqaqa, payta yumbay shuyaqkunata syluman apawananchiq.

isrraylinukuna llaqta masinchiq kutin kutin Dyuspa adurana wasinman rishpá aduraq, tukuy wata chay animalkunata wanchiptinllapapis, mana atinllapachu yach'ayta: Dyuspaqqam manana uchayuqchu kani, nishpaqa. ² Chaqa Muysispa liyninguna alipta yanapawaptinchiq amana uchayuq kananchiqqam, llaqta masinchiq isrraylinukunaqa manana kutin kutinqa chay animalkunata wanchinmanllapachu, ufrindanda qonambaaqqa. Chaqa suq bwiltatalla chay animalkunata wanchishpam, manana yuyanmanllapachu: Uchayuqraqmí kani, nishpaqa. Ashwanmi manana uchayuqchu kanmanllapa. ³ Piru chay ufrindangunawanqam mana atishqallapachu washakayta. Ashwanmi chay animalkunata watan watan wanchishpaqa, uchangunata yuyashpa, yach'anllapa: Uchayuqmi kani, nishpa. ⁴ Chaqa chibukunapa turukunapa yawarninwanqam mana nunka atinchiqchu washakayta yumbay uchanchiqmandaq.

⁵ Chaymi Jisukristu kay munduman shamushpa, Tayta Dyusta kayshina nirqan:

Qamqam mana munangichu, runakuna animalkunata wanchishpa, ufrindata qoshunanllapaqa. Chaymi kwirpuyuqta rurawashpa, kay pachaman kach'amuwashqa kangi.

⁶ Chaqa runakuna animalkunata wanchishpa, rupachishpa, qoshuptinllapa, uchangunata pirdunanaykiqam, mana kushikungichu.

⁷ Chaymi niyki: "Taytitu Dyus, Santu Libruyki noqapaq nishqanshinam kayman shamushqa kani, munashqaykita ruranaypaq", nishpa.*

⁸ Chayri allita yuyashunllapa: Puntatam Jisukristu Tayta Dyusta kayshina nirqan: "Chay runakuna animalkunata wanchishpa, rupachiptinllapa, uchangunata pirdunanaykiqam, mana kushikungichu", nishpa. Muysispa liyninguna chayshina rurananllapa kamachiptimbismi, Dyustaqa mana kushichinchu. ⁹ Chaymandaqam Jisukristu Tayta Dyusta nirqan: "Kayanmani shamushqa kani, qam munashqaykishina ruranaypaq", nishpa. Chaymi yach'anchiq: Tayta Dyusqam manana munanchu animalkunata wanchinanchiqqa. Ashwanmi Jisukristuta kach'amurqan, wañunambaq, uchanchiqkunamanda washawananchiq. ¹⁰ Chaymi Jisukristu, Tayta Dyus munashqanda rurashpa, suq kutindalla kruspi wañurqan, tukuy tyimpupaq washawananchiq, amana uchayuq kananchiqllapa.

¹¹ Yumbay chay isrraylinu kurakunaqam tukuy diya animalkunata wanchishpa, kutin kutin ufrindanllapa. Chayshina ufrindashpapismi, mana nunka pirdunaduchu kidanllapa uchangunamandaqa. ¹² Piru Jisukristuqam suq kutindalla wañurqan, runakunata, warmikunata yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chaymandaqam wañushqanmanda kawsamushpa, Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyargan. ¹³ Chaymi kananqa chaypi shuyakuykan, Tayta Dyus payta yumbay kuntraqkunata binsishpa, ch'akingunapa waranman rurashpa sarrunangaman. ¹⁴ Chaqa Jisukristum suq kutindalla wañushpa, tukuy tyimpupaq pirdunawarqanchiq, amana uchata rurashpa kawsananchiqllapa. ¹⁵ Chayshinallam Dyuspa Santu Ispiritumbis Santu Librumbi kayshina yach'achiwanchiq:

¹⁶ Tayta Dyusmi chay unay agwilunchiqkunata nirqan: Suq tyimpumandam noqqa karu willkaykikunawan suq mushuq tratuta rurashpa, kamachikushqayta rini yuyachiq shunqonllapapi. Chayshina yuyachipitiymi, paykunapa yuyaynimbipa chay liyniykuna iskibrishqashina rin kidaq, nishpa.*

¹⁷ Chaymandaqam nirqambis:

Uchangunata pirdunashpam, manana nunka rinichu yuyaq, nishpa.*

¹⁸ Chayshina Tayta Dyus uchanchiqmanda pirdunawashqa kaptinchiqmi, manana nisisaryuchu animalkunata wanchinanchiqqa.

Tayta Dyuspi mastा kriyishunllapa

¹⁹ Chayrayku kriyiq masitakuna, noqanchiqkunaqa amana manchashunchu. Ashwanmi kushikushpa, chay Ancha Santisimu Kwartuman atinchiqna yaykuya, Dyusta adurananchiqllapa. Chaqa Jisukristu kikinmi yawarninda ich'ashpa, wañushpa, ²⁰ chay Ancha Santisimu Kwartumba kurtinanda llikishpa, kich'arqan, Tayta Dyuspa ñawpanman yaykunanchiqllapa. Chayshina wañushpam, suq mushuq ñandashina rurarqan, Tayta Dyusman ch'ayananchiqllapa. ²¹ Kananqam Jisukristuqa mas kamachikuq kuranchiq kashpa, Dyuspi yumbay kriyiqkunata kamachiwaykanchiq. ²² Chayri uchanchiqkunata dijashpa, limpyu shunqoyuq kashpa, Tayta Dyuspi allita kriyishunllapa. Chaqa payqam shunqonchiqkunata mayllandha, amana uchayuq kananchiqllapa, ashwan limpyu yakuwan mayllakushqashina kashpa, payta adurananchiq. ²³ Chaqa allitam yuyakunchiqllapa: Tayta Dyusmi tukuy ufrisiwashqanchiqa rin kumpliq, nishpa. Chayraykur Jisukristupi mana shaykuq kriyishpa, ²⁴ allita yuyashunllapa, yanapanakanushpa, kuyanakanushpa, allita rurashpa, kawsananchiqllapa. ²⁵ Chayri mana shaykuq tandakashunllapa, Dyusta pulla adurananchiq. Amar kashunllapachu chay mana tandakaqkunashinaq. Chaqa yach'anchiqllapam: Siñurninchiq Jisukristum utqana rin kutimuq, nishpa.

²⁶ Chaqa allip kaqta yach'akushpa, chaymanda Jisukristumanda akrakashpa, yach'ayakashpa uchata ruraptinchiqqam, manana kanchu pipis washawananchiqqa. ²⁷ Chaymi chay akrakaqkunaqa shuyaykanllapa jwisyu diyapi chay manchaypaq ninapi chingadu kanambaq Dyusta suq kuntraqkunawan. ²⁸ Mayqan runa ichu warmi Muysispa liyningunata mana kasuptinllapa, ishkay ichu kimsa tistigukuna payta shimbiptinllapaqam, juyiskunaqa mana llakipashpachu, kamachikunllapa wanchinanllapa. ²⁹ Piru Tayta Dyusqam mas jwirtita rin kastigaq Churin Jisukristuta disprisyaqkunata. Chaqa paykunaqam Jisukristupa ich'ashqan yawarninda disprisyashpa, Dyuspa Santu Ispiritun kuyawaqchinchiqa musyaykanllapa. Manam munanllapachu ch'askiya Dyuspa mushuq tratunda. Chaymi paykunaqa mana atinqallapachu washakayta. ³⁰ Chaqa allitam yach'anchiqllapa Tayta Dyus kayshina nishqanda: "Chay mana alli ruraqkunatam rini kastigaq", nishpa. Chaymandaqam nirqambis: "Chay wambraykunatam noqalla rini jusgaq, allitachu rurashqa ichu mana", nishpa.* ³¹ Ancha manchaypaqmi, pudirniyuq Dyusninchiqpa makinman ishkinanchiqqa!

³² Allitar yuyayllapa imashinam karqan chay unay tyimpukunapi, Jisukristupi chayraq kriyiptikillapaqa. Chaqa ancha padisishpapismi, qamkunaqa mana shaykuq paypi yuyakurqayki. ³³ Wakinnikitam musyashushpa maqashurqanllapa yumbaya ñawpambi. Chayshina ruraptinllapam, wakinnikiqa chay padisiqkunawan tandakarqaykillapa, pulla padisinaykillapa. ³⁴ Karsilpi kaqkunatapismi llakipashpa, yanaparqaykillapa. Jisukristupi mana kriyiqkuna tukuy imaykunata qoch'ishuptimbismi, mana piñakushpachu, ashwan kushikushpa, kawsarqaykillapa. Chaqa yach'arqaykillapa: Anaq syilupim Tayta Dyus yumbay kusasninchiqmanda mas allin mana ushyakaq kusaskunata rin

* **10:17** Jeremías 31.34 * **10:30** Deuteronomio 32.35-36

gowaqninchiq, nishpa. ³⁵ Chayri qamkunaqa ama disanimakaychu. Chaqa Dyuspi mana shaykuq yuyakushpaqam, suq ancha shumaq primyuta ringillapa ch'askiq. ³⁶ Chayri ama shaykushpachu, Dyus munashqanda rurashpa, kawsayllapa. Chayshina kawsaptikillapam, Tayta Dyusqa tukuy ima ufrisiwashqanchiqta rin qoshuqlapa. ³⁷ Chaqa Dyuspa Santu Librumbim kayshina nin:

Washadurnikiqam mana unayashpachu, ancha utqana rin shamuq.

³⁸ Chayri allita ruraqkunaqa noqapi kriyishpa, kawsanqallapa. Piru suq runa noqamanda akrakaptinqam, paywanqa mana kuntintuchu rini kaq, nishpa.*

³⁹ Piru noqanchiqkunaqam mana chay akrakaqshinachu kanchiq. Chaymi mana rinchiqchu chingaq paykunashina. Ashwanmi Jisukristupi kriyishpa, tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq.

11

Tayta Dyuspi ancha yuyakushunllapa

¹ Tayta Dyuspi allipta kriyishpam, ancha allita yuyakunchiqllapa: Yumbay niwashqanchiqtam rin kumpliq, nishpa. Chaqa chay niwashqanchiqta manaraq rikashpapismi, allita yach'anchiqllapa: Yumbaytam rin ruraq, nishpa. ² Chayshina unay agwilunchiqkuna Tayta Dyuspi allita yuyakuptinllapam, Dyusqa paykunapaq ancha kushikurqan.

³ Noqanchiqpismi Tayta Dyuspi kriyishpa, allita yach'anchiqllapa: Payqam rimashpalla, kay pachata, sylutapis, tukuy imandinda rurarqan, nishpa. Chayshinallam Tayta Dyusqa mana kashqanmanda tukuy ima rikashqanchiqta rurarqan.

⁴ Yuyashumbis chay (punta runa Adamba churin) Abilpi. Payqam Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, animalninda wanchishpa, Dyusta qorqan. Chayshina ufrindaptinmi, Tayta Dyustaqa ancha kushichirqan maski chay masan Kayinmanda. Chaymi Tayta Dyusqa ufrindanda shumaqta ch'askishpa, nirqan: "Qamqam munashqayta allita rurangi", nishpa. Chayshina chay Abil wañushqa kaptimbismi, suq shumaq ijimplu kidashqa noqanchiqkunapaq, payshina Dyuspi yuyakushpa, kawsananchiqllapa.*

⁵ Chay unay Inukpismi Tayta Dyuspi ancha allita yuyakurqan. Chaymi mana wañurqanchu. Ashwanmi Tayta Dyus syliman aparqan, paywan kawsanambaq. Chaymi manana pipis kay allpapiqa tarirqanchu. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim niwanchiqllapa: Tayta Dyus manaraq apaptinmi, chay Inukqa payta ancha kushichishpa kawsarqan, nishpa. ⁶ Piru Tayta Dyuspi mana yuyakushpaqam, mana pipis atinchiqchu paytaqa kushichiyta. Chaqa Tayta Dyusta adurananchiqqam, puntata munan allita kriyinanchiq: Kanmi Dyus. Payman qemikaptiyqam, ancha rin yanapawaq, nishpa.

⁷ Chay unay Nuwipismi Tayta Dyuspi allita yuyakushpa kawsarqan. Chaymi Dyus payta niptin, suq atun wambuq wasita ruranambaqqa, manaraq nima tamyata rikashpapis, chay nishqanshina rurarqan. Chayshina rurashpaqam, warminda wambrangunata yakumanda washarqan. Piru chay runa masingunaqam ancha uchayuq kidarqanllapa, Dyusta, Nuwita mana kriyishqanllaparayku. Chaymi yakuman seqashpa, ch'uqashpa, limpu wañurqanllapa. Piru Tayta Dyusmi Nuwita allin runapaq riqsirqan, paypi allita kriyishqanrayku*

⁸ Chaymandaqam chay unay Abrajambis Tayta Dyuspi allita yuyakurqan. Chaymi Tayta Dyus payta niptin: "Suq shumaq nasyundam rini qoshuq", nishpaqa, chay Abrajanqa llaqtanmada lluqshirqan, chay ufrisishqan nasyunman rinambaq. Mana yach'ashpa: ¿Maymanni rini riq? nishpapismi, Dyuspi yuyakushpa rirqan. ⁹ Chaymandaqam Tayta Dyus nishqan nasyunman ch'ayashpaqa, Abrajanqa chay nasyumbiqaq furastirushina tiyarqan. Mana ch'akrayuq kashpam, karpamanda wasikunapi tiyarqan. Tayta Dyusqam wambran Isakta, willkan Jakubutapis ufrisishqa karqan, chay nasyunda qonambaq. Piru paykunapismi Dyuspi yuyakushpa, chay karpa wasikunapilla tiyarqanllapa. ¹⁰ Chaqa chay Abrajanqam ancha yuyakurqan: Dyusmi suq allin simyintuyuq llaqtata rin ruraq noqaykunapaq. Chay llaqtaqam mana nunka rinchu ushyakaq, nishpa.*

¹¹ Chay Abrajamba warmin Sarapismi Dyuspi ancha yuyakurqan. Chaymi Tayta Dyus paytaqa niptin: "Ringim qeshyaq wambrityukita", nishpaqa, kriyirqan. Mana ni suq wambrayuq kashpa, ancha byijitana kashpapismi, Dyusta allita kriyirqan: Rinmi kumpliq chay ufrisiwashqanda, nishpa. Chaymi Tayta Dyus chay Sarata yanaparqan, wambrityuq kanambaq. ¹² Chayshina chay Abrajan ancha byijitu kaptimbismi, warmin Saraga wambran Isakta qeshyarqan. Chaymandaqam chay wambran Isakpa karu willkanguna ancha achkayarqanllapa, lusirukunashina ichu mar yakupa manyambi aqokunashina. Chaymi kananqa manana atinchiqchu yupayta yumbay paykunataqa.*

¹³ Yumbay chay punta agwilunchiqkunaqam chay ufrisishqan nasyundaqa manaraq ch'askishpachu wañurqanllapa. Piru wañunan diyakamanmi allita yuyakurqanllapa: Tayta Dyusmi suq diya karu willkanchiqkunata rin qoq chay ufrisiwashqanchiq nasyunda, nishpa. Chaymi chay nasyundaqa karumanda rikaykaqshina kashpa, nirqanllapa: "Manaraq llaqtayuqshinam kanchiq. Kay pachapiqam furastirukunashina kawsanchiqllapa", nishpa. ¹⁴ Chayshina nishpam, yumbayta intyindichiwanchiq: "Manaraq nasyunniyuq kashpapismi, Dyuspi yuyakushpa, noqaykuna shuyakuykani, suq nasyunniyuq kanayapaqllapa", nishpa. ¹⁵ Manam munarqanllapachu kutiriya chay punta nasyunninmanqa. Piru munashpaqam, atinanllapatua kutiriya. ¹⁶ Piru paykunapaq shuyakuykarqan, Tayta Dyus mas allin nasyunda paykunapaq syilipi rurananganaman. Chaymi Tayta Dyusqa paykunapaqqa mana nimatapis penqakurqanchu. Ashwanmi nirqan: "Paykunapa Dyusninmi kani", nishpa. Chaymi paykunapaqqa syilipi suq llaqtata rurashqa.

¹⁷⁻¹⁸ Tayta Dyusmi Abrajanda ufrisishqa karqan, wambran Isakmanda ancha achka karu willkayuq kanambaq. Chaymandaqam Tayta Dyus Abrajanda mallipashpa, nirqan: "Kuyashqayki churiki Isakta wanchishpa, ufrindatashina qoway", nishpa. Chaymi Abrajanqa Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, churinda mana mich'ashpachu, aparqan wanchiq. ¹⁹ Chaqa Abrajanqam ancha yuyakurqan: Isaksituya wanchiqtiymi, Tayta Dyusqa atin kawsachimuya, nishpa. Chaymi Tayta Dyusqa Abrajanda chayshina mallipashpa, nirqan: "Amana wanchiychu churikitaqa", nishpa. Chaymi Abrajanqa churin Isakta wanchiykashqanmanda Tayta Dyus washarqan.*

²⁰ Chaymandaqam Isakpis Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, payman mañakurqan, wambran Jakubuta, Isawta yanapanambaq.* ²¹ Chayshinallam chay churin Jakubupis wañunambaqna kashpa, Tayta Dyuspi ancha

---

* ^{11:10} Génesis 12.1-4; 13.3, 18 * ^{11:12} Génesis 17.15-19; 21.1-3 * ^{11:19} Génesis 22.1-14 * ^{11:20} Génesis 27.27-29, 39-40

yuyakushpa, mañakurqan, churin Jusipa wambrangunata yanapanambaq. Chayshina wañunambaq kashpapismi, burdunninwan tanqakashpa, Tayta Dyusta adurarqan. ²² Chay churin Jusipismi, wañunambaq kashpaqa, Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, ayllunguñata nirqan: "Suq diyam karu willkanchiqkuna kay nasyun Ijiptumanda rinllapa lluqshiq. Chayshina lluqshishpaqa, tulluykunata apanqallapa, Dyus ufrisishqan nasyumbi pambarinanllapa", nishpa.*

²³ Chaymandaqam chay Ijiptupi tiyaqkunapa gubyirnun Farun kamachikurqan, isrraylinukunapa yumbay ullqo wambritu nasiqkunata wanchinanllapa. Chay tyimpupim Muysis nasirqan. Piru taytanwan manam Mi Muysistaqa rikarqan ancha shumitaqta. Chaymi Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, chay kamachikuq Farunda mana kasushpachu, kimsa killata pakarqanllapa, ama pipis wanchinambaq. [Nuta: Pakadu kaptinqam, chay Farumba chinan tarishpa, aparqan wasinman kriyাq. Chaymi Farumba willkanshinana karqan. Liyyi Éxodo 1.22-2.10.] ²⁴ Chaymandaqam chay Muysisqa wiñashpa, atun runa kashpanaqa, Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, manana munarqanchu chay kamachikuq Farumba willkanshinana kawsaytaqa. ²⁵ Ashwanmi tukuy iman kaqta dijaspa, isrraylinu masingunawan padisirqan. Chaqa manam munarqanchu uchata rurayta, suq tyimpupaqla kushikunambaqq. ²⁶ Chay Muysisqam ijiptinukunawan kidashpa, ancha qellayniyuq, tukuy imayuq kananda. Piru payqam ancha yuyakurqan: Tayta Dyusmi suq Washadurta rin kach'amuq, Isrrayilmanda kaqkunata yanapawananchiq, nishpa. Chaymi Tayta Dyuspa wambrangunawan pulla padisirqan, suq tyimpupi Dyusmanda primyunda ch'askinambaq. ²⁷ Chayraykum Muysisqa Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, chay piñakuq gubyirnuta mana manchashpachu, Ijiptumanda lluqshirqan. Chaqa Tayta Dyusta rikashpashinam animakarqan, Dyus munashqanda ruranambaq.

²⁸ Chaymandaqam Muysisqa Dyuspi ancha yuyakushpa, Ijiptuman kutirishpa, chay punta Paskva fyistata rurashpa, yumbay isrraylinu masingunata kamachirqan, (uñitakunata ichu chibitukunata wanchishpa), yawarninwan wasimba pungungunapa numbralninda, markungunata pasanambaq, Dyuspa wanchikuq anjilnin chay yawarta rikashpa, chay isrraylinukunapa kulaka wambrangunata ama wanchinambaq.* ²⁹ Chaymandaqam chay suq isrraylinukunapis Dyuspi allita yuyakushpa, chay Chupika Mar Yakuta suq chaki ñandashina pasarcqanllapa. Piru ijiptinu suldadukuna ikinllapatariyaktin piskaqmi, Tayta Dyusqa waqmanda, kaymanda yakuta tandarqan. Chaymi yumbay chay suldadukunaqa ch'uqashpa wañurqanllapa.*

³⁰⁻³¹ Chaymandaqam chay warmi Rrab shutiqpis Dyuspi allita yuyakurqan. Payqam qellayrayku suqwan suqwan puñushqa karqan. Piru isrraylinukuna manaraq chay Jirikuman ch'ayaptinmi, chay warmiqa chay ishkay chapakuq isrraylinukunata pakashpa washarqan. Chaymandaqam isrraylinukuna Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, syiti diyas tukuyta achka bwiltasta chay Jiriku llaqtapa rridurnida purirqanllapa. Chayshina puriyaktinllapam, chay llaqtapa atun murallanguna bulakarqan. Chaymi chay isrraylinu suldadukuna yaykushpa, chay Jirikupi yumbay tiyaqkunata wanchirqanllapa, Dyusta mana kasushqanrayku. Piru chay warmi Rabtaqam mana wanchirqanllapachu.*

³² Piru kambismi Dyuspi achka kriyiqkuna, paykunapaq iskibrishunayapaq. Piru manam kanchu tyimpu chay Jidiyumbaq, Barakpaq, Sansum-

* **11:22** Génesis 50.24-25 * **11:28** Éxodo 12.21-28 * **11:29** Éxodo 14.21-31 * **11:30-31** Josué 6.12-20

baq, Jiptipaq, Dabidpaq, Samwilpaq, Dyuspaq rimaqkunapaq, qamkunata iskibrishushpa yach'achishunayqa.³³ Dyuspi chay kriyiqkunaqam pilyashpa, nasyungunata binsirqan. Suqkunaqam nasyungunapi allita kamachikurqan. Wakingunaqam Tayta Dyus ufrisishqanda ch'askirqan. Suqkunaqam liyungunapa shìmingunata kirparqan, ama wanchinanylropa.³⁴ Suqkunaqam manchaypaq lumyaykaq ninata wanchirqanllapa. Suqkunaqam washakarqanllapa, ch'iqliq runakuna atun kuchilluwan munaptinllapa wanchiyta. Suqkunaqam mana jwirsayuq kashpapis, ancha jwirsayuqpaq tikrakarqanllapa. Chaymi ancha achka kuntraq suldadukunata binsirqanllapa.³⁵ Tayta Dyuspi wakin kriyiq warmikunam rikarqanllapa wañushqa ayllunguna kawsamuptin.

Piru Dyuspi wakin kriyiqkunaqam payta mana ñigashqanrayku wañurqanllapa. Chaqa suq ch'iqliqkunaqam ancha padisichishpa wanchirqanllapa. Piru Dyuspi chay kriyiqkunaqam yach'arqanllapa: Wañushpaqam, syiluman rinchiqllapa riq, mas allita kawsananchiq, nishpa.³⁶ Suqkunataqam ancha asipashpa, asutishpa, kadinakunawan watashpa, karsilarqanllapa, Tayta Dyuspi kriyishqanrayku.³⁷ Suqkunataqam sitashpa, wanchirqanllapa. Suqkunataqam sirruchuwan kuchushpa, wanchirqanllapa. Chayshinam ancha mallipadu karqanllapa. Wakingunataqam atun kuchilluwan puntiyashpa wanchirqanllapa. Suqkunataqam wasingunamanda wishukuptinllapa, wishakunapa, chibukunapa qarangunatalla kapakushpa, ancha pubrikunana kashpa, waqta, kayta rirqanllapa. Chayshinam chay kuntraqkunaqa ancha padisichishpa quesacharqanllapa.³⁸ Chaymi chay kriyiq masinchiqkunaga rirqanllapa tiyaq chay chakishqa chuncha lugarkunapi, qaçakunapi, mach'aykunapi, ush'kukunapi. Piru paykunaqam ancha balirqan maski yumbay chay quesachaqmandaqa.

³⁹ Yumbay chay allita kriyiqkunawanmi Tayta Dyusqa ancha kushikurqan. Piru kay pachapi kawsashpam, manaraq ch'askirqanllapachu Dyus ufrisishqandaqa.⁴⁰ Piru Tayta Dyusqam noqanchiqkunata kuyawaqchinchiq, shuyachishqa chay punta kriyiq masinchiqkunata, Jisukristu shamuptin, pullanchiq syiluman rinambaqlropa.

12

Padisishpapis Jisuspi yuyakushunllapa

¹ Dyuspi kriyishpa wañuqkunaqam yumbay rurashqanchiqta rikawaykanchiq. Chayri tukuy uchakunata dijashpa, Dyus munashqanshina kawsashunllapa. Manchu kallpaq runakunaqa binsikunambaqqa llashaq mudananda dijashpa, kallpanllapa. Chayshinallar noqanchiqkunapis tukuy ima arkawaqchinchiqta, tukuy laya uchata dijashpa, Tayta Dyuspi mana shaykuq yuyakushpa kawsashunllapa.² Chayshina Dyuspaq kawsananchiqri, ancha allita yuyakushunllapa Jisukristipi. Chaqa paypi kriyishqanchiq diyamandapacha wañunanchiq diyakamanmi ancha yanapawanchiq, Tayta Dyuspi mas allita yuyakunanchiqllapa. Payqam kruspi ancha padisishsha wañurqan yach'ashpa: Wanchiwaqkuna ancha pençachiwaptimbismi, kawsamushpa, syiluman rishpa, Tayfay Dyuswan rini kushikuq, nishpa. Kananqam Taytamba allin ladumbina tiyaykan, paywan kamachikunambaq.

³ Chayri allita yuyayllapa Washadurninchiq Jisukristu padisishqambaq, chay uchayuq runakuna quesachaptin. Qamkunapisri payshina padisishpaqa, ama shaykushpachu ni disanimakashpachu, Dyuspi allita

yuyakushpa kawsayllapa. ⁴ Chaqa qamkuna dyabluta binsinaykiqam, manaraq padisishqachu kangi, Dyusta kuntraqkuna wanchishunangaman.

⁵ ¿Qonqashqallapachu kangi Dyuspa Santu Librun wambrangunata kayshina kuanashqanda?

Ijitu, Tayta Dyus qamta kuyashushpam kastigashungi, yach'akunayki shumaqta kawsayta. Chayri ama disprisyaychu ni disanimakaychu. (Ashwanri paytaqa allita kasuy.)

⁶ Chaqa payqam kastigan yumbay kuyashqan wambrangunata. Chaymi qamta wambrambaq riqsishushpa, ancha kuyashushpa, kastigashushpa, yach'achishungi, nishpa.*

⁷ Manchu runakuna wambrangunata kuyashpa kastigan, yach'akunambaq. Chayshinallam Tayta Dyuspis noqanchikunata wambrambaq riqsiwaqninchiq, kastigawanchiq. Chayri qamkunata kastigashuptinqa, agwantayllapa. ⁸ Chaqa Tayta Dyusqam yumbay wambrangunata kastigawaqninchiq yach'achiwanchiq. Chaymi qamkunata mana kastigashuptinqa, mana paypa lijitimu wambrangunachu kangillapa. Ashwanmi tarichu wambrakunashina kangimanllapa. ⁹ Manchu noqanchikunata wambra kaptinchiqqa, kay pachapi taytanchikuna kastigawaptinchiq, masta rrispitanchiq. Chayshinallar masta rrispitashun Taytanchiq Dyusta, paywan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. ¹⁰ Chaqa kay pachapi taytanchiqqam suq tyimpupaqla kastigawanchiq, paykuna munashqanda yach'achiwananchiq allinninchiqpaq. Piru Taytanchiq Dyusqam kastigawaqninchiq, yach'achiwanchiq, payshina allitala rurashpa kawsananchiqllapa. ¹¹ Piru Tayta Dyus kastigawaptinchiqqam, ancha syintishpa, malaganayanchiq. Piru chay kastigumanda yach'akushpam, allitana rurashpa, ancha kushikushpa rinchiqllapa kawsaq.

Amar disprisyashunchu Dyustaqa

¹² Chayri ama shaykushunllapachu suq runa makimbi mana jwirsayuqshina ichu suq runa qonqorimbi mana jwirsayuqshina. Ashwanri animakashpa, tukuy shungo Jisukristupi yuyakushpa kawsashunllapa.

¹³ Chayshina paypi allita yuyakushpaqam, suq dirichu ñambishina puriykanchiqllapa, chay manaraq allita kriyikunata animachinanchiq. Chaqa paykunaqam mana jwirsayuq kujukunashina puriykanllapa.

¹⁴ Chayri yumbaywan shumaqta kawsashunllapa, Tayta Dyus munashqandalla rurashpa. Chaqa Siñurninchiqpaqla kawsashpaqam, paywan rinchiqllapa tiyaq; managa manám. ¹⁵ Chayraykur allita kwidakayllapa, amá ni suqni Tayta Dyusmanda akrakanayki. Chaqa chay laya akraqaqtaqam Tayta Dyusqa mana rinchu yanapaq. Kwidawkish chay akraqaqqas suq ayaq wanchikuq plantashina tikrakashpa, qamkunatapis atinman dañachishuya, payshina Tayta Dyusmanda akrakanaykillapa.

¹⁶ Kanan amar warmikunata maskyllapachu, paykunawan puñunaykiqa. Amar disprisyaychu Dyus munashqanda chay mana yuyaq unay Isawshinaqa. Chaqa payqam taytamba kulaka churin kashpa, ancha allin irinsyata ch'askinanda. Piru payqam suq diya ancha mallaqnashpa, chay irinsyan ch'askinan kaqta randikurqan suq platu mikunapaqla.

¹⁷ Chaymandaqam chay Isawqa anchana munarqan kambyayta chay rurashqandaqa. Chaymi taytan wañunambaqna kaptinqa, Isawqa ancha waqashpa, taytanda rrugarqan, paypaq Tayta Dyusman masta mañakunambaq. Piru chayshina rrugaptimbismi, taytanqa Isawpa masan

* **12:6** Proverbios 3.11, 12

Jakubupaq Dyusman masta mañakushqa karqan. Chaymi manana atirqanchu kambyayta chay mañakushqandaqa.*

¹⁸ Noqanchiqkunaqam mana qemikashqachu kanchiq Tayta Dyusman chay achka isrraylinu agwilunchiqshinaqa. Chaqa paykunaqam chay Sinayi urqqopqa waranman qemikarqanllapa, Tayta Dyusta uyanambaqllapa. Chay urqqopiqam manchaypaq nina lumyaykarqan. Ancham tutayqan, wayrarqan. ¹⁹ Chayshina qemikashpaqam, chay urqqopiqam uyarqanllapa suq kurnita ancha jwirtita kunyaqta. Tayta Dyuspa busnindapismi chaypiqa uyarqanllapa. Chaymi manchaywan nirqanllapa: “¡Yush’ayku, amana mastaqa rimaychu!” nishpa. Piru noqanchiqkunaqam mana uyanchiqchu Dyuspa busninda paykunashinaqa. ²⁰ Chaqa chay runakunaqam ancha mancharqanllapa, Tayta Dyus kāmachikuptinqa: “Amar ni pipis llamkanqachu kay ancha santu urqqotaqa. Suq runa ichu suq animal kay urqqota llamkaptinqa, rumikunawan sitashpa, ichu garruchawanshina puntiyashpa, wanchiyllapa”, nishpa.* ²¹ Chaqa ancha manchaypaqmi chaypiqa karqan. Chaymi Muysis kikimbis nirqan: “Noqaqam ancha manchashpa, ch’apsikaykani”, nishpa.

²² Piru noqanchiqkunaqam suq laya Siyun lumaman qemikaykanchiq. Tayta Dyusqam sylipi chay Siyun lumapiqa mushuq Jirusalin llaqtanda rurashqa. Waqqipaqm achka mil anjilkuna tandakashqallapa, ²³ Tayta Dyusta alabananllapa. Waqmanmi ch’ayakanchiqllapa yumbay punta kriyiq masinchiqkuna kashqanman. Paykunaqam Dyuspa kulaka wambrangunashina. Chaymi shutingunata anaq sylipi iskibrishqa, waqqi tukuy tyimpu kawsananllapa. Riykanchiqllapam yumbaya allin juyisninchiq Dyusman, chay wañushqa kriyiq masinchiqkunaman. Paykunataqam Tayta Dyusqa rurashqa, manana nima uchayuq kanambaqlapa. ²⁴ Riykanchiqpismi abugadunchiq Jisukristuman. Payqam yawarninda ich’ashpa, wañushpa, suq mushuq tratuta rurarqan noqanchiqkunapaq. Chay yawarningqam ancha yanapawanchiq maski Abilpa yawarninmanda. [Nuta: Chay Kayin masan Abilta wanchishpa, yawarninda ich’ashqanraykum, Tayta Dyusqa kastigarqan. Piru Jisukristu wañushpa, yawarninda ich’ashqanraykum, Tayta Dyusqa noqanchiqkunata pirdunawarqanchiq.]

²⁵ Chayraykur Tayta Dyus imatapis yach’achiwaptinchiqqa, ama disprisyashunchu. Amar chay achka agwilunchiqshinaqa kashunchu. Chaqa paykunaqam kay mundipi Dyus nishqanda mana kasushpaqa, mana atirqanllapachu kastigumanda washakaytaqa. Chayshinallam Tayta Dyus sylumanda imatapis niwaptinchiq, mana kasushpaqam, mana rinchiqchu atiq kastigumanda washakaytaqa. ²⁶ Chay Sinayi urqqopqi Tayta Dyus rimashqanqam pachata kuyuchirqan. Piru kananqam niwanchiqllapa: “Mushuqmanda rimirishpaqam, yumbay kay pachata, sylutapis rini kuyuchiq. Manam kay pachatalachu kuyuchishaqqqa”, nishpa.* ²⁷ Chayshina “Mushuqmanda rini kuyuchiriq”, nishpaqam, Tayta Dyusqa yach’achiwanchiq: Yumbay chay kuyuqkunamat rini ushyaq. Noqapa chay mana kuyuq kusasniykunallam rinllapa kidaq, nishpa. ²⁸ Piru Tayta Dyuspa shumaq lugarninqam mana nimatapis rinchu kuyuq ni chingaqa. Chayri payta ancha pagikushpa, tukuy shungo adurashpa, manchashpa, ancha allita kasushpa, kawsashunllapa. ²⁹ Chaqa Tayta Dyusqam lumyaykaq nina chingachikuqshina.*

* ^{12:17} Génesis 25.29-34; 27.34, 38   * ^{12:20} Éxodo 19.12-13   * ^{12:26} Hageo 2.6   * ^{12:29} Deuteronomio 4.24

13

Kayshina Tayta Dyusta kushichishunllapa

¹ Masitakuna, Jisukristupi yumbay kriyiq masinchiqwanri mana shaykuq kuyanakushpa masapurashina kawsashunllapa. ² Amar qonqashunchu wasinchiqman ch'ayamuqkunata shumaqta ch'ayachinanchiqqa. Chaqa paykunamanda wakinqam Dyuspa anjilninguna kanman. Chaymi wakin ch'ayachiqkunaqa mana yach'ashpa, anjilkuna nishpapis, pusadata qoshqallapa.

³ Karsilpi kaqkunatapisri llakipashpa yanapashunllapa, yuyashpa: Paykunawan pulla karsilpi atinchiqman kayta, nishpa. Mayqan qesachadu kaqtapisri yanapashun, yuyashpa: Noqanchiqpisch'i paykunashina qesachadukuna kanchiqman, nishpa.

⁴ Yumbayninchiqri kasamyintunchiqta rrispitashun. Chayri rrispituuyuqkunaqa warminwanlla ichu qosanwanlla puñunqallapa. Amar suqwanqa puñunqachu. Chaqa Tayta Dyusqam chay laya uchayuqkunataqa rin kastigaq. Chayshinallam rin kastigaq manaraq rrispituuyuq kaqkunatapis, suqwan puñuptinqa.

⁵ Tayta Dyusqam niwashqa kanchiq: "Noqaqam mana nunka qonqashqaykchu ni dijashqaykchu", nishpa.* Chayri sellaytaqa ama anchaqa munashunllapachu. Ashwanri kusasninchiq kaqwanlla kushikushpa kawsashun. ⁶ Chayshina Tayta Dyus noqanchiqwan kaptinqa, mana nimatapis manchashpachu, atinchiqllapa kayshina niyta:

Tayta Dyusmi yanapawan. Chaymi mana ni pitapis manchanichu, nishpa.*

⁷ Allita yuyayllapa chay yach'achikuq ansyanuykikunata, Dyus nishqanda yach'achishushqanrayku. Chaqa paykunaqam Jisukristupi allita yuyakushpa, shumaqta kawsarqanllapa. Chayri paykunashina kawsayllapa.

⁸ Siñurninchiq Jisukristuqam mana nunka kambyakanchu. Payqam qayna, kanan, qaya, tukuy tyimpu chayshinalla. ⁹ Chayri suqkuna suq laya duktrinakunata yach'achishuptinqa, ama kriyyillapachu. Kanan nishuptinllapa: "Kay mikunakunatallam atinchiqllapa mikuyta", nishpaqa, ama kasuylapachu. Chaqa chay laya liykunaqam mana ni pitapis yanapashqachu. Ashwanri shunqonchiqpi yuyashunllapa: Tayta Dyusmi ancha kuyawaqninchiq, ancha yanapawanchiq, nishpa.

¹⁰ Chaqa Jisukristu kruspi wañushpam, uchanchiqkunamanda washawashqa kanchiq. (Chaymi manana nisisaryuchu animalkunata wanchishpa, Dyusta qonanchiq pirdunawananchiqqa.) Chayraykum chay karpa adurana wasipi trabajaq kurakuna mana atinlapachu kushikuyta noqanchiqshinaqa. ¹¹ Manchu chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqa kada wata animalkunata wanchishpa, yawarninda apan Dyuspa Ancha Santisimu Kwartunman. Chayshina ufrindanda qoptinmi, Tayta Dyusqa uchangunamanda pirdunan. Chaymandaqam chay wanchishqan animalkunapa kwirpundaqa llaqtamanda suq laduman apashpa, rupachinllapa. ¹² Chayshinallam Jisukristupis Jirusalin llaqtamanda sawaman lluqshishpa, ancha padisishpa, kikin yawarninda ich'ashpa, wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. ¹³ Chayri kay mundupa kusasningunata dijashpa, Jisukristupi tukuy shunqo yuyakushpa, payman qemikashun, awnki paytashina penqachiwaptinchiqpis. ¹⁴ Chaqa kay pachapiqam mana kanchu ni suq llaqta tukuy tyimpu duraqqa. Ashwanmi ancha shuyaykanchiq, Tayta

* **13:5** Deuteronomio 31.6   * **13:6** Salmo 118.6-7

Dyus noqanchiqkunata apawananchiq suq mana ushyakaq llaqtaman, chaypi tukuy tyimpu kawsananchiq. ¹⁵ Chayri Jisukristupi yuyakushpaqa, tukuy diya Tayta Dyusta alabashpa, kawsashunllapa. Chayshina alabashpaqam, suq allin ufrindatashina Dyustaqa qoykanchiqllapa. Chayri alabashunllapa: "Jisukristum ancha allin kamachikuunqiy", nishpa. ¹⁶ Kanan amar qonqashunchu, suqkunata yanapananchiqqa. Ashwanri ima kaqninchiqwan suqkunata yanapashunllapa. Chayshina rurashpaqam, Tayta Dyustaqa suq ufrindatashina qoykanchiq. Chaypaqmí payqa ancha kushikun.

¹⁷ Tayta Dyuspaq yach'achishuqkunata shumaqta kasuyllapa. Chaqa paykunaqam qamkunata ancha kwidashungi, ama chinganayki. Kanan Tayta Dyustam rinllapa kwintata qoq: ¡Allitachu kwidashqa kangi ichu mana? nishpa. Chayri paykunata allita yanapayllapa, ama nimapaq malaganayshpa, ashwan Kushikushpa yach'achishunambaq. Piru qamkuna mana kasuptikiqam, trabajus rin kaq yanapashunanaq.

¹⁸ Alliptam yuyanillapa: Limpuy shunqoyuqkunam kanillapa, nishpa. Kanan tukuy imapim allitalla munanillapa rurayta. Chayri noqaykunapaq Dyusman mañakuyllapa. ¹⁹ Ancham rrugaykipis, Tayta Dyusman mañakunaykillapa, qamkunaman utqa shamunaypaq.

Tayta Dyusri yanapashunqallapa

²⁰⁻²¹ Kushichiwaqninchiq Tayta Dyusmanmi ancha mañakuni, tukuy imapi yanapashuptin, pay munashqanda rurashpa kawsanaykillapa. Chaqa Jisukristum yawarninda ich'ashpa, chay mushuq tratu mana nunka ushyakaqta rurarqan. Chaymi Tayta Dyusqa Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan, ancha allin Pasturninchiq kashpa, shumaqta kwidawananchiq. ¡Chayri chay Siñurninchiq Jisukristuta tukuy tyimpu alabashunllapa! ¡Chayshina kanqa!

²² Kriyiq masitakuna, rrugaykillapam, shumaqta ch'askinayki kay kuanashushqayta. Chaqa manam ancha achkatachu qamkunata iskibrishushqa kani. ²³ Munanim yach'anaykillapa: Masanchiq Timutiyum karsilmanda lluqshishqana, nishpa. Chaymi noqaman utqa shamuptinqa, paytaqa qamkunaman rini apamuq.

²⁴ Jisukristupi yumbay kriyiq masinchiqkunata, Dyuspaq yumbay yach'achikuqkunata noqapa shutiypi napaykuyllapa. Kay Italia nasyumbi yumbay kriyiq masinchiqpismi qamkunata napaykushungillapa.

²⁵ Tayta Dyusri yumbay qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.

SANTYAGUM KAY KARTATA ISKIBRIRQAN (SANTYAGU)

¿Pitaq karqan Santyaguqa? Kay librupiqam mana niwanchiqchu mayqan Santyagu iskibrirqan, nishpa. Kinsapch'i kay Santyaguqa Jisukristupa masan karqan. Chay masanllam "Jakubupis" shutirqan. Payqam Jirusalimbıqa Jisukristupi kriyiqkunapa anchı rrıspitadu yach'achikuqınin karqan. Masta yach'ananchiq chay Santyagupaq, liyishunllapa Matiyu 13.55; Jwan 7.2-5; Ichus 15.13-21; Gálatas 1.19; 2.9.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaga? Santyaguqam iskibrirqan Jisukristupi kriyiq isrraylinu masinguna karu nasıyungunapi tiyaqkunapaq. Achka paykunaqam Jirusalinmanda mitikashqallapa karqan, awturi-darninguna Jisuspi kriyiqkunata qesachashqanrayku. Chaqa chayshina qesachashpaqam, Istibanda, apustul Jakubutapis wanchishqallapa karqan. Chaymandaqam Jisuspi kriyiqkunata achkata prisushpa, karsılarqanllapa. Chaymi achka kriyiq masingunaqa chay Jirusalinmanda mitikashpa, shikwa, shikwa tiyarganllapa. (Liyishun Ichus 8.1-4; 11.19.)

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaga? Santyaguqam iskibrirqan, chay shikwakashqa kriyiq masingunata animachinambaq, achka layata padisishpapis, Jisukristuta tukuy shunqo sırbinanllapa. (Santyagu 1.2-3)

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Yach'achiwanchiq, Jisukristupi kriyishpaqam, kamachikushqanda allita kasushpa kawsananchiqllapa.

Sant 1.1-18 niwanchiqllapa, mallipadu kashpapis, Dyusman mañakushpa binsinanchiq yumbay pruwibakunata.

Sant 1.19-27 niwanchiq, Dyuspim allipta kriyishpa, pay nishqanda allita kasunanchiqllapa.

Sant 2.1-13 niwanchiq, kapuqta, pubritapis igwalta kuyananchiq, ama ni pitapis disprisyashpachu.

Sant 2.14-26 niwanchiq, Jisukristupi kriyishpaqa, kamachikushqanda kasunanchiq, mayqan nákaykaqkunata yanapananchiq.

Sant 3.1-12 niwanchiq, qallunchiqta sujitananchiq.

Sant 3.13-18 niwanchiq, Dyusmanda yach'akushpa, paymanda yach'ayniyuq kashpa, suqkunawan shumaqta kawsananchiq.

Sant 4.1-12 niwanchiq, kay mundupa kusasningunata ama anchı munakunanchiq.

Sant 5.1-6 niwanchiq, Dyusmi kapuqkunata rin kastigaq, pubrikunata mich'ashpa, dimandashqanrayku.

Sant 5.7-12 niwanchiq, nákashhpapis, Dyuspi mana shaykuq yuyakananchiq.

Sant 5.13-20 niwanchiq, yach'achikuq ansyanukuna Dyusman mañakunanllapa qeshyaqkunapaq.

Santyagum isrraylinukunata napaykurqan

¹ Kuyashqay isrraylinu masikuna, noqa Santyagum iskibriykillapa kay kartata qamkuna shikwa shikwa karu nasıyungunapi tiyaqkunaman. Tayta Dyuspa, Churin Jisukristupa sırbiqulqınin kashpa, qamkuna chay dusi atun ayllukunamanda kaqkunata napaykuykillapa.

Dyusman mañakushun, yach'ayniyuq kananchiqllapa

² Kuyashqay masitakuna, Jisukristupi kriyishpaqa, tukuy imapi padishhpapis, ancha kushikuyllapa. ³ Chaqa allitam yach'angillapa: Padishhpaqam, masta rinchiq yach'akuq Dyuspi yuyakuya, mana shaykuq chay ñakashqanchiqta agwantananchiq, nishpa. ⁴ Piru ñakashpaqar, ama disanimakashpachu, ashwan ancha allita yuyakuylapa Tayta Dyuspi, ancha kabal, ancha yach'ayniyuq wambranguna kanaykillapa.

⁵ Mayqanniki mana allita yach'ashpa Dyus munashqanda ruranaykiqa, payman mañakuy. Chaqa payqam mana penqashushpachu ni anyashushpachu, ashwan kushikushpa rin yach'achishuqlalla yumbay pay munashqanda. ⁶ Piru mañakushpaqar, tukuy shungo Dyuspi kriyyi. Amar yuyaychu: Kinsapch'i mana paÿpiqa kriyinichu, nishpaqa. Chay mana allita kriyiqqam mar yaku maqchikaqshina. Chaqa wayrawanqam mar yakuqa waqman kayman maqchikan, ¿manachu? (Chayshinallam Dyuspi chay mana allita kriyiqqa. Suq tyimpu Jisukristupi allita yuyakun, suq tyimpumandaqa manana allitachu yuyakun.) ⁷⁻⁸ Payqam yuyan: Kananmandam rinina Dyusta kasuq, nishpa. Chaymandaqam qayandimbawqa Dyusta qonqashpa, chay imangunapillana yuyaykan. Chay laya runakunaqa amana yuyanqachu: Dyusmi rin yanapawaq, nishpaqa.

⁹ Piru Tayta Dyusqam mana nimayuq kriyiq masinchiqkunata ancha yanapan, kuyashqan baliq wambranguna kanambaq. Chayri paykunaqa kushikunqa. ¹⁰ Kanan suq kapuqqar imangunata pyirdishpaqa, ama llakishhpachu, ashwan kushikunqa. Chaqa kapuqkunäqam qewakunapa tutunshinalla das rinllapa chingaç. ¹¹ Chaqa rupay lluqshimushpa ancha rupayaptin, gewa chakiptinqa, shumaq tuktungunapis wañushpaqa, manam shumaqchu kidan, ¿manachu? Chay tuktukunashinam kapuqkunapis imata ruraykashpa sellaya ganananqa, qonqaylla das rinllapa wañuq.

Man a allin yuyaykunatar binishunllapa

¹² Mayqan runa mallipadu kashpa, mana nima uchata rurashpaqa kushikunqa. Chaqa paytaqam Tayta Dyusqa suq ancha shumaq primuya qoshpa, rin kawsachiq tukuy tyimpupaq. Chayshinam ufrisishqa yumbay payta kuyaqkunata. ¹³ Piru suq runa munashpa uchata rurayta, Dyusta ama tumbanqachu: "Paymi mallipawashpa, animachiwashqa, kay uchata ruranaypaq", nishpaqa. Chaqa Tayta Dyusqam mana nima uchata munanchu rurayta, ni pitapis animachinchu, uchata ruranambaqqqa. ¹⁴ Ashwanmi runalla yuyan, mana allikunata ruranambaqqqa. Chaqa paypa yuyaynimmi animachin, chay uchata rurananqa. ¹⁵ Chaymi chay runaqa kwirpun munashqandalla kasushpa, uchata ruran. Chayshina uchapi sigishpa, wañushpaqam, rin chingaç.

¹⁶ Kuyashqay masitakuna, amar ingañaduqa kayllapachu. ¹⁷ Tayta Dyusmi anaq syilumanda tukuy ima allin kaqtalla qowanchiq. Paymi rurashqa rupayta, killata, yumbay lusirukunata. Payqam ancha allin kashqanshinalla rin kaq. Manam rinchu kambyakaq, llandu kambyakaqshinaqa. ¹⁸ Pay munashqanda rurashpam, akrawashqa kanchiq, yumbay rurashqanmanda mas baliq kananchiqllapa, allip kaqta kriyishqanchiqrayku.

Dyus nishqanda kasushunllapa

¹⁹ Chayri kuyashqay masitakuna, suqkuna rimaptinqa, ancha allita uyashunllapa. Piru amar dasqa rimashunchu ni dasqa piñakushunchu. ²⁰ Chaqa suq runa piñakushpaqam, mana ruranchu Dyus munashqandaqa. ²¹ Chayri ama rurayllapachu nima laya mana baliq kusaskunata ni kwirpuysi munashqan uchakunata. Ashwanri umildi kashpa, Dyus nishqanda shumaqta kasuyllapa. Chaqa pay nishqanqam tarpushqashina

kashqa shunqoykillapapi, tukuy shunqo paypi kriyinaykillapa. Chay nishqanqam ancha prudirniyuq washashunallapa.

²² Chayri Dyus nishqanda allipta rurayllapa. Amar uyayllapallachu. Chaqa mayqan mana kasuqqa: "Noqam allin runa kani", nishpaqam, paylla ingañakaykan. ²³ Chaqa Dyus nishqanqam suq ispijushina noqanchiq-paqqa. Chaymi chay yanqa uyaqla runaqa suq ispijupi qaqllanda chay paykaqshina tukuykan. ²⁴ Chaqa chay ispijupi kaqmi chay uraslla qaqllandaqa ríkan. Chaymanda ashushpa ispijumandaqa, dasna qonqan ima laya kashqandaqa. (Chayshinallam chay mana kasukuqkunapis Dyus nishqanda suq rratupaqla uyanllapa. Chaymandaqam uyashqandaqa manana kasunllapachu.) ²⁵ Piru chay kasuqtaqam Dyusqa rin yanapaq tukuy ima rurashqambi. Chaqa mana shaykuqmi kasuñ Jisukristupa ancha allin washawaqchinchiq liynindaqa.

²⁶ Piru suq runa yuyashpa: Noqam allin duktrinayuq kani, nishpa, piru mana qallunda sujitaspaqam, ingañakaykan. Chaqa chay duktrinangam mana nimapaq balinchu. ²⁷ Piru Taytanchiq Dyuspa ancha allin mana taqlldu duktrinangam yach'achiwanchiq, yanapananchiq chay ñakaykaq wakchakunata, biyudakunata. Kamachiwanchiqpismi, ama rurananchiq kay mundupa mana baliq kustumbringunata, ama uchayuq kananchiq.

2

Pubrikunatar kuyashunllapa

¹ Masitakuna, ancha allin llipyaykaq Siñurninchiq Jisukristupi kriyishpaqar, yumbay runakunata kuyayllapa, ama wakindallaqa. Amar pipaqpis yuyayllapachu: Manam balinchu, nishpaqa. ² Mayá, kappaq yuyashunllapa: Kriyiq masinchiqkunawan tandadu kaptikillapa, ch'ayashungiman ishkay runakuna. Suqningam pubrisitu, ishkiykaq mawka mudanayuq. ³ Chayshina kaptinqa, ¿imataraq rurangimanllapa? Qamkuna chay shumaq mudakushqata kayshina nishpa: "Samamuy kay shumaq tiyanaman", piru chay mana nimayuqta niptikillapa: "Chaypilla shayay ichu chay pachapi tiyay", nishpaqa, ⁴ chayshina wakinda kuyashpa, wakinda disprisyashpaqam, mana baliq yuyayniyuq juyisshina kangillapa.

⁵ Kuyashqay masitakuna, allitar uyawayllapa. Dyusmi kay mundupi yumbay tiyaqkunamanda pubrikunata akrashpa, yanapashqqa, paypi allita kriyinallapa. Chaymi Jisukristu shumaqta kamachikuptin, chay pubrikunaqa paypa pullanna rin tiyaq. Chayshinam Dyus ufrisishqa payta kuyaqkunataqa. ⁶ Piru qamkunaqam pubrikunata penqachishqallapa kangi. ¿Manachu yach'angillapa: Kapuqkunaqam ancha trabajachishushpa, ashlitattala pagarashushpa, qamkunamanda ancha gananllapa, nishpa? Dimandashushpapis, amalas apashungillapa awturidarkunaman. ⁷ Paykunaqam musyashpa, ancha allin Washadurninchiqpa washanda rimanllapa, ¿manachu? Piru qamkunaqam paypa shumaq shutinwan shutikurqaykillapa.

⁸ Dyuspa Santu Librumbim kay ancha baliq liypaq kayshina nin: "Runa masikita kuyay, qamba kwirpuykita kuyashqaykishina", nishpa. Chayta kumplishpaqam, allita ruraykangillapa. ⁹ Piru mana nimayuqkunata penqachishpa, kapuqkunatalla kuyashpaqam, Dyuspa chay liynindaqa mana kumpliykangillapachu. Chaymi Dyuspa ñawpambiqä uchayuq kangillapa. ¹⁰ Chaqa Dyus kamachikushqanda yaqqqa yumbaya kasushpa, piru suqsita mana kasushpaqam, uchayuqna kanchiq Dyuspa ñawpambiqä, yumbay liyninda mana kasushqanchiqrayku. ¹¹ Dyusqam nirqan, warmiyuq ichu

runayuq kashpa, ama suqwan puñunanchiq. Niwashqapismi kanchiq, ama wanchikunanchiq. Chaymi suq runa Dyusta kasunanrayku warminwanlla kashpapis, pиру wanchikushpaqa, uchayuqna. Chaqa Dyus nishqandaqam mana kasushqachu.

¹² Dyusmi yumbay noqanchiqta rin jusgawaqninchiq: “¿Allitachu Churiy Jisukristu kamachikushqanda kasushqa ichu mana?” nishpa. (Chayri Jisukristupi allipta kriyishpa, Dyusta, runa masinchiqkunata kuyashunllapa, uchanchiqmanda pirdunadu kananchiq.) ¹³ Chaqa Tayta Dyusmi mana llakipashpachu rin jusgaq yumbay chay mana llakipakuqtaqa. Piru jwisyu diyapim rin llakipaq yumbay chay llakipakuqtaqa.

Jisukristupi kriyishpaqa, kamachikushqanda kasushun

¹⁴ Masitakuna, ¿imapaqtaq balin suq runa shiminwanlla ninambaq: “Noqam kriyini Jisukristupi”, nishpaqa? Chaqa allipta kriyishpaqa, Jisukristu nishqanda ruranman. Piru shiminwanlla kriyishpaqa, ¿atinmanchu washakayta? Manám. ¹⁵ Mayá, yuyashunllapa suq pubri kriyiq masinchiqpi. Mana mudanayuq, mana mikunayuq kaptin, ¹⁶ mayqanninchiq mana nimata qoshpaqa, ninchiqman: “Dyus yanapashunqa. Kushikushpa riy. Imawambis qoñukay. Mishkita mikuy”, nishpaqa, ¿ima laya kriyiqunaraq kanchiqmanllapa? ¹⁷ Chayshina mana yanapashpaqa, yanqa shinminchiqwanlla kriyikanchiqllapa. Manam alliptaqa kriyikanchiqchu.

¹⁸ Suq runam ninman: “Qamqam kriyingilla Jisukristupi; pиру noqaqam suqkunata yanapani”, nishpa. Piru suq runa Jisukristupi kriyishpalla, mana yanapakuptinqa, ¿imashinam atinchiqman yach'ayta: “Alliptam kriyin”, nishpa? Manam atinchiqmanchu yach'aytaqa. Piru noqaqa Jisukristupi kriyishpa, runa masiyta yanapaptiymi, atingillapa yach'ayta: “Alliptam Jisukristupi kriyin”, nishpa. ¹⁹ Mayqanniki kriyishpa: Dyusninchiqllam allip Dyus, nishpaqam, allip kaqta kriyikangi. Piru Dyusta mana kasushpaqam, dyablukulunashina kangí. Chaqa chay dyablukulunapismi qamshina Dyuspi kriyinllapa. Payta manchashpam ch'apsikanllapa. Piru manam munanllapachu payta kasuytaqa. ²⁰ ¡A, runa tuntu! ¿Imashinam atini intyindichishuya? Kriyishpalla, mana nima allita rurashpaqam, mana ringichu washakaq. Yanqam kriyikangi. ²¹ Manchu unay agwilunchiq Abrajanqam Dyusta kasushpa, chirin Isakta aparqan suq pata altarmán, chaypi wanchinambaq. Chayta ruraptinmi, Tayta Dyusqa uchangu-nata pirdunashpa, mana uchayuq runapaqna riqsirqan. ²² Chaqa chay Abrajanmi, Dyuspi yuyakushpa, payta allita kasurqan. Chaymi Tayta Dyusqa yanaparqan, mas allita paypi yuyakunambaq, allita kasushqan-rayku. ²³ Chayshina kasuptinmi, Dyuspa Santu Librumbi kay nishqanqa kumplishqa: “Abrajanmi Tayta Dyuspi allipta yuyakurqan. Chaymi Dyusqa mana uchayuq runapaqna riqsirqan”, nishpa. Chayraykum Abrajambaqqqa niqlapa: “Dyuspa yanasan (yanasan)”, nishpa.

²⁴ Chayshina allipta kriyishpa kasuptinchiqmi, Tayta Dyusninchiqqa manana uchayuqpaq riqsiwanchiq. Pиру yanqa kriyiptinchiqllaqam, mana riqsiwanchiqchu wambrangunapaqqa. ²⁵ Chay unay uchayuq warmi Rrabqam ancha bandulira karpqan. Piru Dyuspi kriyishpam, paytana kasurqan. Chaymi isrraylinukunapa chapakuq kach'adungunata wasimbi pakashpa, suq ladu ñandana kach'arqan, kuntrangunamanda washakananllapa. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay uchangunamanda pirdunashpa, mana uchayuq warmipaqna riqsirqan. ²⁶ Chaymi ancha balin, Dyusta kasunanchiq. Chaqa samayninchiq ushyakaptinqam, wañunchiqna, ¿manachu? Chayshinallam yanqalla kriyishpa, Dyusta mana kasushpaqa, wañushqashina kanchiq.

3

Shiminchiqtar sujitashun

¹ Kuyashqay masitakuna, qamkunapiqa ama achka yach'achikuqkuna kanqachu. Chaqa allitam yach'anchiq: Noqaykuna yach'achikuqkunatam Dyusqa masta rin jusgawaqllapa, mana allita kawsaptiyllapa, nishpa. ² Chaqa yumbayninchiqmi uchata ruranchiq. Piru suq runa shiminwan mana nima uchata ruraqmi ancha allin runa. Chaqa yach'anmi yumbay kwirpunda allita sujityata.

³ Bistyapa shiminmanmi frinuta ruranchiq kasuwananchiq. Chay taksha frinuwanllam atinchiq chay atun animalta purichiyta may munashqanchiqa. ⁴ Chayshinalla yuyashun chay yakupi puriq barkukunapaqpis. Ancha atun kaptin, jwirti wayra suq laduman apaykaptimbismi, runakunaqa suq muyuchinan palawanlla atinllapa apayta may munashqanda. ⁵⁻⁶ Chayshinallam qallunchiqpis kwirpunchiqmada ancha uchulita kashpapis, ancha alabakan: "Tukuy imatam atini ruraya", nishpa. ¡Qallunchiqqam suq chispa ninitashina! Manchu suq ancha uchulita chispa ninita mirashpaqa, rupachin ancha achka muntita. Chayshinallam qallunchiqpis ancha uchulita kashpapis, ancha achkata dañachin. Chaqa infyirnumanda dyablupa yuyayningunam qallunchiqta mana allikunata rimachin. Chayshinam bidanchiqta dañachin, ancha uchayuq kananchiqlapa.

⁷ Runakunaqam atin dumayta tukuy laya chukaru animalkunata, pishqokunata, yakupi tiyaq animalkunata, kulibrakunatapis. ⁸ Piru qallunchiqtaqam mana pipis atinchu duminaya. Chaqa qalluqam suq bininushina ancha qawch'u dañachikunanza. Chaymi das mana allikunata riman. ⁹ Chaqa chay qallunchiqwanllam Tayta Dyusta shumaqta alabanchiq. Chaymandaqam runa masinchiqkunata dasna maldisyanchiq. Piru Tayta Dyusqam yumbay runakunata rurawashqa kanchiq, payshina kananchiqlapa. ¹⁰ Chayri kuyashqay masitakuna, manam ni ashita balinchu, shiminchiqwani Dyusta alabashpa, runa masinchiqta maldisyanchiqa. ¹¹ Mayá, kaypaqpis yuyashunllapa: ¿Suq pukyumandalachu pulla lluqshinman mishki yaku, ayaq yaku? Manám. ¹² Kuyashqay masitakuna, ¿yura igusqachuraq puqonman asiytunasta ichu ubasqachuraq puqonman iguskunata? ¡Manám! Chayshinallam kach'i yakumandapis mana atinchu lluqshiyta mishki yakuqa. (Chayshinagam mana balinchu shiminchiqwani Dyusta alabashpa, runa masinchiqta maldisyanchiqa.)

Dyusmarda yach'akuqkunaqar kayshina kawsanqa

¹³ Qamkunamanda suqniki ancha yach'ayniyuq kashpaqar, ancha umildi shumaqta kawsanqa. ¹⁴ Piru mayqanniki imbidyusu kashpa, tukuy imayuq munashpa kaytaqa, ama afaniru kanqachu ni llullakunqachu: "Ancha yach'ayniyuqmi kani", nishpaqa. ¹⁵ Chaqa chayshina yuyashpaqam, mana nimatapis Dyusmandaqa yach'akushqachu kangi. Chay laya mana baliq yuyaykunatam yach'akushqa kangi kay pachapi uchayuq runakunamanda ichu kwirpuysi munashqanmanda ichu kikin dyablumanda. ¹⁶ Chaqa chay imbidyakuqkuna, chay kuntrakuqkunaqam maypi kashpapis, yumbay laya uchakunata rurashpa, mana atinllapachu shumaqta kawsaytaqa.

¹⁷ Piru Dyusmanda yach'akuqkunaqam ancha shumaqta tiyanllapa, mana nima uchata rurashpachu, ni piñakushpachu. Ashwanmi ancha allin kashpa, tukuy imapi allita uyanllapa runa masingunata. Llakipashpam, suqkunata yanapanllapa. Kanan manam nimata pakashpachu, allip kaqtalla rimashpa

kawsanllapa. ¹⁸ Paykunaqam anyanakuqkunata kunashpa alliyachinllapa, kushikushpa, Dyus munashqanshina kawsananllapa.

4

Kay pachapa imangunata ama munashunllapachu

¹ ¿Imaraykutaq qamkunapura pilyashpa, anyanakungillapaqa? Chaqa kwirpuykillapa tukuy ima munashqanraykum chayshinaqa kawsangillapa. ² Qamkunaqam imata ancha munashpa, mana atishpa kunsigiytaqa wanchikungillapa. Chayshina ancha munashpam, imbidyanakushpa pilyangillapa. Chaqa Dyusman mana mañakushpaqam, mana atingillapachu kunsigiyta chay munashqaykitaza. ³ Kanan kwirpuyki munashqandallam Dyusman mañakungillapa. Chaymi Dyusqa mana qoshungillapachu.

⁴ *Ja, runakuna, warmikuna Dyusta traysyunaqkuna!* ¿Ima, manachu yach'angillapa: Dyusmi tukuy laya uchakunata ch'iqnin, nishpaqa? Qamkunaqam chay mana kriyiqkunashina munashpa kawsaytaqa, Dyuspa kuntran kangillapa. ⁵ Chaymi Dyuspa Santu Librumbiqam mana yanqachu yach'achiwanchiq: "Dyuspa Santu Ispiritunqam noqanchiqkunapi tiyan. Payqam ancha kuyawanchiqllapa. Chaymi silusu, ama uchata rurananchiq", nishpa. ⁶ Piru ancha allin kashpam, yanapawanchiq. Chaymi Santu Librumbi nin: "Dyusmi yumbay palanganuta kuntran. Piru umildikunataqam ancha yanapan", nishpa. ⁷ Chayri Dyusta tukuy shunqo kasushpa, dyabluta kuntrashunllapa. Chayshina kuntraptinchiqmi, payqa noqanchiqmada rin mitikaq. ⁸ Chaymi Dyusman tukuy shunqo mañakuptikim, payqa Santu Ispiritun rin shamuq shunqoykiman yanapashuhan. Chayri qamkuna uchayuqkuna amana maluta rurayllapachu makikiwanka. Chayshinalla qamkuna ishkay yuyayniyuqkunapis uchaykikunata dijashpa, Tayta Dyustana kasuyllapa, limpyu shunqoyuq kanaykillapa. ⁹ Chayri amana asikushpachu, ashwan mana allita rurashqaykirayku syntishpa, waqayllapa. ¹⁰ Umildiyashpana, Siñurninchiqta tukuy shunqo kasuylapa. Chayshina ruraptikiqam, payqa ancha baliqpaq rin riqsishuqlapa.

Amar jusganakushunllapachu

¹¹ Masitakuna, ama ni mayqannikipa washanda rimayllapachu. Chaqa kriyiq masinchiqta jusgashpa rimashpaqam, Jisukristupa liynindapis jusgaykangi. Qam juyishshina munashpa kaytaqam, Dyuspa liynindaqa manana kasuykangichu. ¹² Chaqa Jisukristullam qowashqa kanchiq chay liyndiqa. Payllam juyisninchiq. Chaymi paylla atin runakunata jusgaya, washanambaq ichu chingachinambaq. Piru qamqa, ¿pitaq kangi runa masikita jusganaykiqa?

Dyusllam yach'an tukuy tyimpupaqqa

¹³ Uwayayllapa qamkuna palanganukuna. Qamkunaqam ningillapa: "Kanan ichu qayam rinillapa riq chay mayqan llaqtaman. Chaymi suq watata nigusyuta rurashpa, qellayta rinillapa ganaq", nishpa. ¹⁴ Piru manam yach'angillapachu: ¿Imam rin pasawaqllapa qaya? nishpaqa. ¿Ima randishqachu bidaykillapaqa? Manchu pukutaykunaqa suq pachapi rikakushpa, das chingan. Chayshinallam bidanchiqpis mana durashpachu, das chingan. ¹⁵ Chayri ningimanllapa: "Siñurninchiq munaptinmi,

* ^{4:6} Proverbios 3:34

kawsashpa kay imata rurashaq; manaqa manam", nishpa. ¹⁶ Piru qamku-naqam ancha palanganuyangi. Chay layaqam ancha malu. Manam nimapaq balinchu. ¹⁷ Chaymi suq runa yach'ashpa: Dyusmi munan kay byinda ruranaypaq, nishpa, piru mana rurashpaqam, uchayuqna kidan.

5

Uyakuyllapa kapuqkuna

¹ ¡Uyakuylapar kapuqkuna! Rinmi ch'ayamuq tyimpu ancha ñakanaykillapa. Chaypaq waqashpa, qayach'akuylapa. ² Chaqa yumbay chay ch'aniyuq kusasnikunam rin ismuq. Chay ancha shumaq mudanaykikunam kuruushpa rin ushyakaq. ³ Chay uruyki, qellaynikim rin muqosuyaq. Chay dañakaq qellaynikiqam suq tistigushina rin shimbishuq. Chayshina achka qellayta munashqaykiraykum, chay mana baliq yuyaynikikuna ninashina rinllapa chingachishuq. Chaqa kay ultimu diyakunapim (pubrikunata mich'ashpa,) tukuy kusasnikita qotuykangillapa. ⁴ Chay kusichaykita tandaq runakunatam mana pagarashqachu kangi. Chaymi pagungunapaq Dyusman rriklamashqallapa. Kanan ancha pudirniyuq Tayta Dyusmi uyashqa chay rriklamaq trabajaqkunata. ⁵ Kay mundupim qamkunaqa ancha bwina bida pasashpa, kwirpuykipa gustundalla rurashpa, animalku-nashina gurduyashqallapa kangi. Chaymi listuna kangillapa, jwisyu diyapi wanchishunanillapa. ⁶ Chaqa qamkunaqam allin runakunata dimandashpa, wanchichishqallapa kangi, qamkunamanda mana atiptinllapa washakayta.

Mana shaykuq kriyishpa, Dyusman mañakushunllapa

⁷ Chayri masitakuna, ñakashpapis, ama disanimakaychu. Ashwanri shumaqta shuyakuylapa, Siñurninchiq Jisukristu shamunangaman. Manchu suq tarpuquffa, simillanda tarpushpaqa, shuyakun tamyaptin wiñanambaq, allin kusichayuq kanambaq. ⁸ Chay tarpuquqshinallar qamkunapis ama disanimakashpachu, shuyakuylapa, Siñurninchiq shamunangaman. Chaqa payqam dasna rin shamuq. ⁹ Chayri masitakuna, uyayllapa: Dyusmi juyninchiq. Payqam pungunchiqman ch'ayamuykaqshina. Chaqa listunam shamunambaq jusgawananchiq. Chaymi kunaykillapa, ama ni mayqannikipa kuntranda rimanaykillapa, Tayta Dyus chaypaq ama jusgashunanal-lapa.

¹⁰ Kuyashqay masitakuna, Tayta Dyuspaq rimaqkunam ancha ñakashpapis, paypaq mana shaykuq rimarqanllapa. Chayshinalla noqanchiqkunapis paykunashina ñakashpapis, Dyuspaq mana shaykuq rimashunllapa. ¹¹ Chaqa suq kriyiq masinchiq ancha ñakashpa, allita kriyishpa Tayta Dyuspiqam, noqanchiqpaqqa ancha shumaq. Chayri payqa kushikunqa. Qamkunaqam uyashqallapa kangi chay Jubpaq, ¿manachu? Payqam ancha ñakashpapis, mana shaykuq Dyuspi yuyakushpa, mana ñigarqanchu paytaqa. Chaymandaqam Tayta Dyus ancha allin, ancha llakipakuq kashpa, chay Jubtaqa ancha yanaparqan.

¹² Piru kuyashqay masitakuna, yumbay chay nishushqaymandam masta kunaykillapa, ama juranaykillapa, ama ni syiluta, ni kay pachata nimata myintashpa, ni "pur dyusitu" ninaykillapa. Ashwanri imapaq "ari" nish-paqa, chayta kumpliyllapa. "Manám" nishpaqa, ama rurayllapachu. Ufrisishqaykita kumpliyllapa, Tayta Dyus ama kastigashunanllapa.

¹³ Mayqanniki padisiyakashpaqa, Dyusman mañakuylappa. Mayqanniki kushikuyakashpaqa, Dyusta alabay kantashpa. ¹⁴ Mayqanniki qeshyaq kashpaqa, qayay yach'achikuq ansyanuykikunata. Chaymi shamushpa chay qeshyaqpa umanman asiytita rurashpa, Siñurninchiq

Jisukristupa shutimbi Dyusman paypaq mañakunqallapa. ¹⁵ Tukuy shunqonwan yuyakushpa mañakuptinllapam, Siñurninchiqqa chay qeshyaqta rin kach'akachiq. Uchayuq kaptimbismi, chay qeshyaqtaqa rin pirdunaq. ¹⁶ Chayri mana allita rurashpaqa, kriyiq masinchiqkunata kunfisayllapa: "Kay mana allikunatam rurashqa kani", nishpa. Kanan suqnikipaq suqnikipaq Dyusman mañakuylapa, chay uchaykikunamanda pirdunashushpa, qeshyaynikimanda kach'akachishunan. Chaqa suq ancha allin runa tukuy shunqo mañakuptinqam, Dyusqa uyashpa, ancha pudirniyuq kashpa, ancha allita rin yanapaq. ¹⁷ Yuyashumbis Dyuspaq rimaq Eliyaspaq. Payqam noqanchiqshina runalla karqan. Piru tukuy shunqo Dyusman mañakuptin ama tamyanambaqmi, kimsa wata y midyuta mana tamyarqanchu kay pachapiqa. ¹⁸ Chaymandaqam tamyanambaq mañakuptinqa, tamyariqranna. Chaymi tarpubukuna allita wiñaptin, allin kusichakuna karqan kay pachapi.

¹⁹ Chayri masitakuna, suq kriyiq masinchiq allip kaqmada pandashpa, mana baliq dukturinapi kriyiptin, qamkuna shumaqta kunashpa Dyusman kutimunambaqq, ²⁰ ancha allita ruraykangillapa. Chaqa chayshina kutichimushpaqam, chay uchayuqta washaykangillapa, ama chinganambaaq. Chayshina kutichimuptikim, Tayta Dyusqa rin pirdunaq chay achka uchhangunata.

APUSTUL SAN PIDRUM KAY PUNTA KARTATA ISKIBRIRQAN (1 PIDRU)

¿Pitaq karqan San Pidruqa? San Pidruqam Jisukristupa dusi apustul-nimmanda suqnin karqan. Chaymi Jisukristu syilumannra riptyinga, Pidruqa achka lugarkunaman rishpa, Jisukristupaq yach'achikurqan. Kriyiq masingunam Pidrutaqa ancha rrispitaqlapa. Chay Pidrullam Simumbis shutirqan. Yach'ananchiq masta Pidrupaq, liyishunllapa: San Matiyu 14.22-33; San Markus 8.27-33; 9.2-8; 14.66-72; San Lukas 5.1-11; San Jwan 1.40-44; 21.15-19; Ichus 2.1-5.42; 8.14-25; 10.1-48; 11.1-18; 12.1-19; 1 Kurintyus 9.5; Gálatas 2.6-16.

¿Pikunapaqmí iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam kay kartataqa iskibrishpa, kach'argan sinku atun prubinsyapi tiyaq kriyiq masingunaman, ancha ñakaykaptinllapa. Chay prubinsyakunaqam shutiqlapa: Puntu, Galasya, Kapadusya, Asya, Bitiña.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam chay ñakaykaq kriyiq masingunata iskibrirqan, animachinambaq, padisishpa, ama shaykunambalapla.

¿Imapaqmí yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

1 *Pid 1.1-12* niwanchiqllapa, Tayta Dyusqam mushuq bidata qowashqa kanchiq, wañushpapis, paywan tukuy tyimpu kawsananchiq. Chayri ñakashhpapis, ama shaykushpachu, ashwan kushikushpa kawsashunllapa.

1 *Pid 1.13-2.10* niwanchiq, Dyuspa wambranguna kashpaqa, ama uchakunata rurananchiq.

1 *Pid 2.11-4.19* niwanchiq, allita rurashqanchiqrayku ñakashhpapis, ama shaykunanchiq; ashwan agwantashpa, kushikushpa, Jisukristushina kawsananchiq.

1 *Pid 5.1-13* niwanchiq, yach'achikuq ansyanukuna kriyiq masingunata shumaqta yach'achishpa, kwidanambaq; chulukuna chay yach'achikuq ansyanungunata shumaqta kasunambaq; yumbayninchiq umildi kashpa, kasunakunanchiq; Jisukristupi allita kriyishpa, ancha kwidakashpa, ama dijananchiq, dyablu binsiwananchiq.

Pidrum iskibrirqan shikwakaqkunaman

1 Kuyashqay masitakuna, noqam Pidru kani. Jisukristum akrawashqa, paypa apustuln kanaypaq. Chaymi kay kartata iskibriykillapa. Chaqa qamkunaqam kay mundupiqa shikwa shikwa furastirushina kawsangillapa prubinsya Puntupi, prubinsya Galasyapi, Kapadusyapi, Asyapi, prubinsya Bitiñapipis. 2 Taytanchiq Dyusmi unaymandapacha qamkunapaq yach'ashqa. Chaymi akrashushqallapa, paypa wambranguna kanaykillapa. Qamkunatam Santu Ispiritunda qoshushqa, allita kasunaykillapa Churin Jisukristuta. Chaqa chay Churinqam yawarninda ich'argan, uchaykikunamanda washashunambaq. Chaymi Tayta Dyusman mañakuni, tukuy imapi yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Jisukristupi kriyiqkuna kushikushpa kawsashunllapa

3 ¡Alabashunllapa Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusta! Chaqa payqam ancha allin, ancha llakipakuq. Chaymi Churin Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan, noqanchiqkunata washawananchiq, mushuqmanda

nasirishqashina kananchiqllapa. Chaymi yuyakunchiqllapa: Dyuswan rinchiq kawsaq, nishpa. ⁴ Chaqa anaq sylupiqam rin qowaqninchiq ancha shumaq irinsyanchiqta. Chay irinsyanchiqqam mana nunka ushyakanqachu ni dañakanqachu ni chinganqachu chakiykaq tuktushina. ⁵ Chaqa Tayta Dyusqami ancha pudirniyuq kashpa, paypi kriyiptinchiq kwidawanchiq, jwisyu diya ch'ayamuptin, washawananchiqllapa. Chay diyapiqam rin rikachiwaqinchiq: "Washashushpam, ancha shumaqta rini kawsachishuq", nishpa.

⁶ Chaymi qamkuna kay tyimpupi suq rratupaq qesachadu kashpapis, kushikushpa kawsangillapa. ⁷ Chaqa qamkunaqam ancha balingillapa Dyuspaqqqa. Manchu runakunaqa uruta chulluchishpa mallipanllapa, yach'anambaq: ¿Allipchu urulla ichu taqlldu? nishpa. Chayshinallam Dyusqa qamkunatas dijashungillapa, mallipadu kanaykillapa, yumbay yach'anambaq: ¿Alliptachu Dyuspi kriyinllapá ichu mana? nishpa. Allita kriyishpaqam, ancha balingillapa maski chay ushyakaq urumanda. Chayshina allita kriyiptikiqam, Jisukristu shamushpa, kushikushpa, ancha rin alabashuqllapa.

⁸⁻⁹ Chaqa qamkunaqam payta mana rikashpapis, ancha kuyangillapa. Ancham yuyakungillapa paypiqa, washadu kanaykillapa. Chaymi kananqa ancha kushikushpa, mana ni atingillapachu niyta yumbay chay ancha shumitaq kaqpaq, ancha shumaq kashqanrayku.

¹⁰ Waq unay tyimpukunapim Dyuspaq rimaqkunaqa ancha istudyarqanllapa intyindinambaq: ¿Imashinam Tayta Dyus rin washaq runakunata? nishpa. Chaymandaqam Dyuspaq rimarqanllapa: "Ancha allin kashpam, rin washawaqninchiq", nishpa. ¹¹ Jisukristupa Santu Ispiritunmi Dyuspaq chay rimaqkunataqa kayshina yach'achirqan: Dyus Akrashqan Washadurmi ancha ñakashpa rin wañuq. Piru wañushqanmanda kawsamushpa, llipyashpam, rin riq syluman, nishpa. Chaymi chay rimaqkunaqa ancha munarqanllapa yach'aya Santu Ispiritu chay nishqambaaq: ¿Piraq chay ñakaq Washadurqa? ¿Ima tyimpuraq chayqa kanqa? nishpa. ¹² Chaymi Dyusqa chay rimaqkunata yach'achirqan: "Chay ufriskushqayqam manaraq qamkunapa tyimpukipichu rin kumpliq. Ashwanmi rin kumpliqqa suq tyimpupiraq", nishpa. Chaymi kananqa Dyusqa Santu Ispiritunda sylumanda kach'amushqa, yanapanambaq chay yach'achishuq kriyiq masinchiqkunata. Chaykunapaqmí Dyuspa kikin anjilningunapis ancha munanllapá intyindiya: ¿Imapaqmí Dyusqa runakunata warmikunata ancha kuyashpa, munashqa washayta? nishpa.

Dyusqam munan, shumaqta kawsananchiq

¹³ Chayri tukuy jwisyuykiwan allita yuyayllapa: ¿Imamatam rini ruraq? nishpaqa. Kayshinapisri allita yuyakuyllapa: Tayta Dyusmi ancha allin kashpa, Jisukristu shamuriptin, tukuy imata rin qowaqninchiq, nishpa. ¹⁴ Dyustana allita kasuyllapa. Chaqa manaraq paypi kriyishpaqam, kwirpuysi yumbay munashqanda rurarcaykillapa. Piru kananqa amana kawsayllapachu chay unay kawsashqaykishinaqa. ¹⁵⁻¹⁶ Tayta Dyusmi Santu Librumbi nin: "Noqam ancha santu kani. Chayri qamkunapis noqashina ancha santu kayllapa", nishpa.* Tayta Dyusmi akrawashqa kanchiq, wambranguna kananchiqllapa. Chayri pay nishqanshina, ancha shumaqta kawsashunllapa.

¹⁷ Noqanchiqkunaqam Dyusta Taytanchiqpaq riqsinchiqllapa, ¿manachu? Chaqa payqam yumbayta ancha allita rin jusgaq tukuy ima rurashqambaaq, mana ni pita kuntrashpachu ni pita sawachashpachu.

Chayri payta manchashpa, kay mundupiqa tukuy tyimpu allita rurashpa kawsashunllapa. ¹⁸ Chaymi Tayta Dyusqa qamkunata washashushqqa tukuy ima malu rurashqaykimanda. Chaqa yumbay chay mana baliq kustumbrikitam yach'akushqallapa karqayki chay agwiluyikunamanda. Chaymi Tayta Dyusqa ancha ch'aniyuqtu pagarakushqa, qamkunata washashunambaq. Manam ushyakaq urutachu ni qellaytachu pagarakushqaqa. ¹⁹ Ashwanmi Churin Jisukristupa yawarninda ich'ashpa pagarakushqaqa. Payqam wañurqan suq ancha shumaq uñitashina, noqanchiqkunata washawananchiq. ²⁰ Chaqa Tayta Dyusqam manaraq rurashpa kay munduta, nishqana karqan: "Churiymi riñ wañuq, runakunata, warmikunata washanambaq", nishpa. Piru chayraqmi Jisukristuta kay munduman kach'amurqan, noqanchiqkunata washawananchiq. ²¹ Chaymi Tayta Dyusqa Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan. Chaymandaqam syluman aparqan, ancha pudirniyuq kanambaq. Chaymi noqanchiqkunaqa Jisukristurayku Tayta Dyuspi kriyishpa, yuyakunchiqllapa: Rinchiqllapam riq syluman, nishpa.

²² Chayraykum kananqa Dyuspa Santo Ispiritun yanapashuptin, qamkunaga Dyus allip nishqanda kasushpa, uchaykikunata dijashqallapa kangi, limpyu shunqoyuq kashpa, kriyiq masinchiqkunata allipta kuyanaykillapa. Chayshinar suqniki suqnikiwan tukuy shunqo tukuy jwirsaykiwan allipta kuyanakuyllapa. ²³ Chaqa mananam wañuq taytaykikunapa wambranllachu kangillapa. Ashwanmi kananqa Dyus nishqambi kriyishpa, mushuq-manda nasirishqallapa kangi, paypa wambrangunana kanaykillapa. Chay nishqanqam maña nunka chinganchu. Ashwanmi tukuy tyimpu rin duraq.

²⁴ Chaymi Dyuspa Santo Librumbi nin:
Yumbay runakunam qewashina das wañun. Chaqa qewa chakiptinmi, tuktunqa ishkin. Chayshinallam runakunapis, pudirniyuq kashpa ichu yach'ayniyuq kashpapis, das wañun.

²⁵ Piru Dyus nishqanqam tukuy tyimpupaq duran. Manam nunka ushyakanqachu, nishpa.*

Kanan chay shumaq nishqandaqam qamkunata yach'achishushqallapa kani.

2

¹ Chayrayku ama nima maluta rurayllapachu. Amar ingañakuyllapachu. Amar shimikiwanllaqa Dyusta kasuychu. Amar imbidyanakuychu. Amar runa masikipa washanda rimayllapachu. ²⁻³ Allitam yach'angillapa: Tayta Dyusmi ancha allin, nishpa. Dyus nishqambismi noqanchiqpaqqa ancha mishki lichi purushina. Iti wambrutukunaqam ancha munan ñuñuya lichinda, ¿manachu? Chayshinallar noqanchiqkunapis ancha munashun yach'akuyta Tayta Dyus nishqanda, paypi mas allita kriyishpa, uchanchiq-manda washadu kananchiqllapa.

Jisukristum kawsaq rumishina

⁴ Runakunaqam Jisukristuta riqsirqanllapa mana baliq rumitashina. Chaymi paytaqa wkichukurqanllapa. Piru Tayta Dyuspaqqam Jisukristuqa ancha shumaq ancha baliq kawsaq rumishina. Chayri payman qemikayllapa. ⁵ Chaqa qamkunapismi Jisukristushina Dyuspaqqam shumaq kawsaq rumikunashina kangillapa. Chayri Dyusta bidaykita qoyllapa, qamkunama ilgisyanda ruranambaq, numbrashunanalilla, kuranguna kanaykil-lapa. Chayshina Jisukristupi kriyishpa, kuranguna kaptikillapam, Tayta

* ^{1:25} Isaías 40:6-8

Dyusqa kushikushpa rin ch'askiq ufrindaykikunata. ⁶ Chaymi Dyusqa Santu Librumbi Jisukristupaqqqa kayshina nin:

Siyun llaqtapim rini ruraq simyintupa iskinambi suq mas baliq rumita.

Chaymi paypi kriyiqkunaqa mana rinllapachu penqakuq, nishpa.*

⁷ Chaymi noqanchiq kriyiqkunapaqqqa chay rumiqa ancha balin. Piru Dyuspa Santu Librumbim chay mana kriyiqkunapaqqqa kayshina nin:

Chay albañilkuna wichukushqan rumiqam mas baliqpaq tirkakashqa, nishpa.*

⁸ Piru mana kriyiqkunapaqqash Jisukristuqa:

Suq rumi ñambi trumpichishpa bulaqshina.*

Chaymi paypi mana kriyiqkunaqa Dyus nishqanda mana kasushpaqa chingan. Chaqa unaymandapacham paykunapaqqqa kamashqa chingananllapa.

Dyuspa wambrangunam kanchiq

⁹ Piru qamkunaqam Dyuspa ayllunna kangillapa. Akrashushqallapam, payta sirbiq kurakuna kanaykillapa, paypa nasyunnimbi tiyaq suntu wambranguna kashpa, paypa familyan kanaykillapa. Chayshinam akrashushqallapa, paypa ancha shumaq nutisyanda yach'achikunayki, uchayikunamanda akrakashpa, shumaqfana payta kasunaykillapa. Piru manaraq Dyuspi kriyishpaqam, uchayuq kashpa, tutayaqpishina kawsar-qaykillapa. Piru kananqam Tayta Dyusqa qamkunata washashushqa, ancha shumaq achikpina kawsanaykillapa. ¹⁰ Unayqam qamkunaqa wichukushqa karqaykillapa. Piru kananqam Dyuspa ayllunna kangillapa. Unayqam mana pipis llakipashurqanchu. Piru kananqam Dyusqa ancha llakipashungillapa.

Kawsashunllapa Dyusta sirbinanchiq

¹¹ Kuyashqay masitakuna, kay mundupiqam furastirukunashina kaw-sanchiqllapa. Chaqa mas lijitim llaqtanchiqqam syilupiraq. Chaymi rrugaykillapa, ama kwirpuysi munashqandalla ruranaykillapa. Chay mana allin yuyayninchiqkunam munan ishkichiwayninchiqta, Dyusmanda akrakananchiq. ¹² Chayri allikunata rurashpa kawsayllapa chay mana kriyiqkunapa ukumbi. Chayshina kawsaptikillapam, paykunaqa intyindinqallapa: Alliptam waq runakunaqa Dyus nishqanda kasun, nishpa. Chaymi kuntrayki rimaqkuna kashpapis, Dyuspi kriyishpa, jwisyu diya ch'ayamuptin, Dyusta rinllapa alabaq.

¹³ Chayri Jisukristupi kriyishpa, kay mundupa mas pudirniyuq gubyir-nunda, yumbay numbrashqan gubyirnungunatapis kasuyllapa. ¹⁴ Chaqa chay mas pwidiq gubyirnum kamachin chay awturidarkunata, mana alli ruraqkunata kastigananllapa, alli ruraqkunataqa alabananllapa. ¹⁵ Chaymi Dyusqa munan shumaqta kawsanaykillapa, chayshina uyarachinayki chay tunta mana kriyiqkunata.

¹⁶ Atingillapam tukuy ima munashqaykita rurayta, piru alli kaqtalla. Amar yuyayllapachu: Munashqayta atishpa ruraytaqam, malutapis atini rurayta, nishpaqa. Ashwanri Dyuspa alfin kriyadunshina kawsayllapa.

¹⁷ Chayshinar runa masikikunawan shumaqta kawsayllapa. Kriyiq mas-inchiqkunatar allita kuyayllapa. Dyusta ancha rrispitashpar, ama nima maluta rurayllapachu. Kay mundupa mas pudirniyuq gubyirnundapis ancha rrispitayllapa.

Ñakashpapisri, Jisukristushina kawsashun

---

* **2:6** Isaías 28.16   * **2:7** Salmo 118.22   * **2:8** Isaías 8.14

¹⁸ Randishqa kriyadukuna, patrunnikita ancha rrispitashpa, shumaqta kasuyllapa, allin ichu malu kaptimbis. ¹⁹ Suqkuna yanqa qesachawaptinchiqpis, agwantashunllapa Dyus munashqanshina. Chaqa ancha allim, chayshina rurananchiq. ²⁰ Piru mana allita ruraptikillapa, chaypaq suqkuna maqashuptinqam, awnki agwantaptikipis, Dyuspaqqqa mana balinchu. Piru qamkuna allita rurashqaykirayku ñakashpa, agwantaptikiqam, Dyuspaqqqa ancha balin. ²¹ Dyusqam qayashushqallapa, Jisukristushina ancha ñakashpapis, Tayta Dyusta kasunaykillapa. Chaqa Jisukristuqam ancha ñakashpa, wañurqan washawananchiqllapa. ²² Payqam mana nima uchata rurarqanchu, ni pitapis ingañarqanchu. ²³ Payta kuntraqkuna maldisyaptimbismi, mana wapuyarqanchu. Suq lastima maqaptimbismi, mana juraparqanchu. Ashwanmi Dyusman mañakurqan, payna allita jusganambaq chay kuntraqkunata. ²⁴ Kanan Jisukristuqam chuqri chuqri ñakarqan noqanchiqkunaryku, amana uchayuq kashpa, ashwan limpyu shunqona, kach'akaduna kananchiqllapa. Pay kikinmi kruspi kashpa, kwirpumbi aparqan uchanchiqkunata, amana uchakunata rurananchiq, ashwan allitalla rurashpa, kawsananchiqllapa. ²⁵ Unayqam qamkunaqa Dyusta mana kasurqaykillapachu. Chaymi chingashqa wishakunashina purirqaykillapa. Piru kananqam Jisukristupi kriyishqallapa kangi. Chaymi payna suq allin michidurshina allita kwidashungillapa, ispirituyki ama chinganambaq.

3

Qosayuqkunaqaq kayshina kawsanqallapa

¹⁻² Qamkuna warmisitakuna, qosaykita shumaqta kasuy. Chaqa chayshina kasushpa ancha allita kawsaptikillapam, paykunaqa Dyuspi mana kriyishpapis, qamkunata rikashushpa, Jisukristupi kriyinqallapa, mana ni yach'achiptikipis. ³ Piru amar sawaykitallaqa allichayllapachu, urumanda sarsillukunata, ancha ch'aniyuq mudanakunata rurakushpaqa. Kanan purinaykiqa, amar palanganayaychu kutin kutin ñaqchakushpaqa. ⁴ Chayta ruranaykimandaqa ashwan shunqoykita allichayllapa, ancha limpyu dulishina shunqoyuq kanaykillapa tukuy tyimpupaq. Chaqa chayshina shumaqta kawsaptikim, ancha balin Dyuspaqqqa. ⁵ Unay tyimpupim wakin allin warmikuna chayshina karqan. Paykunaqam Dyuspi ancha yuyakushpa, shumaqta kasuqllapa qosanlapata. ⁶ Chay unay warmi Sara shutiqmi chayshina karqan. Qosan Abrajandam shumaqta kasuq. Chaymi paytaqa "Kamachikuqniy" niq. Chayshina qamkunapis allita rurashpaqam, mana nimata manchashpachu, chay Sarashina ringillapa kaq.

⁷ Ullqokunapis allita yuyashpa, warmikita rrispitashpa, shumaqta paywan kawsayllapa. Chaqa warmiqam mana jwirsayuqchu qamkunashinaqa. Piru paykunapismi Dyuspa wambranguna. Chayri warmikiwan shumaqta kawsayllapa, Dyusman mañakuptiki, allita uyashunambaq. Manaqa manam rinchu uyashuqllapa.

Allin runakunam ñakan

⁸ Kay kartaytam ushyanaypaq niykillapa, yumbayniki llakipanakushpa, kuyanakushpa masapurashina kawsanaykillapa. Umildi llakipakuqkunay kayllapa. ⁹ Suq runa mana allita rurashuptinqa, ama kutichiylapachu. Musyashuptinqa, ama wapuyayllapachu. Ashwanri Dyusman mañakuyllapa, payta yanapanambaq. Chaqa Dyusqam qamkunata akrashushqa, tukuy imapi yanapashunambaq. ¹⁰ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

Mayqan munaq kushikushpa kawsaytaqa ama nima maluta rimanqachu, ni llullakunqachu.

¹¹ Chayri qamkunaqa ama nima maluta rurashpachu, ashwan allitalla rurashpa, yumbaywan shumaqta kawsayllapa.

¹² Chaqa Tayta Dyusqam allin runakunata kwidan. Mañakushqandam uyan. Piru mana alli ruraqkunataqam anyan, nishpa.*

¹³ Tukuy diya qamkuna allita rurashpa kawsaptikiqa, ¿pitaa gesachashungiman? ¹⁴ Piru allita ruraptikillapa qesachashuptinqa, kushikuyllapa. Ama pitapis manchayllapachu ni llakiyllapachu.

¹⁵ Ashwanri tukuy shunqo adurayllapa Siñurninchiqta. Kanan listu kayllapa yach'achinayki mayqan tapushuqta: “¿Imaraykum Jisukristupi yuyakushpa, ancha kushikungi?” nishpa. Piru umildi kashpa, chay tapushuqta rrispitashpa, shumaqta yach'achiylapa. ¹⁶ Chayshinar kawsayllapa ancha allita Dyusta kasushpa, ama nimapaq penqakushpa, limpyu shunqoyuq kanayki. Chaqa Jisukristupi kriyishpa, allita kawsaptikiqam, chay rimashuqkunaqa rin penqakuq yanqa rimashqambaq. ¹⁷ Piru kwidawkish ñakanchiqmanllapa uchakunata rurashqanchiqrayku. Ashwanmi Dyus munaptin, mas alli padisinanchiq payta kasushqanchiqrayku.

¹⁸ Chaqa Jisukristu kikimbismi mana nima uchayuq kashpapis, ancha ñakashpa, wañurqan, uchayuqkunata washawananchiq. Suq kutindalam wañurqan, apawananchiq Tayta Dyusman. Kwirpun wañuptimbismi, ispiritunqa mana wañurqanchu. ¹⁹ Ashwanmi Jisukristu wañuptin, chay ispiritunqa wañuqkuna kashqanman rishpa chay prisushqa almakunata Dyuspaq yach'achirqan. ²⁰ Chay prisushqa almakunaqam Nuwipa tyimpumbi kawsashpa, Dyustaqta mana kasushqallapachu karqan. Piru paykunata manaraq chingachishpam, Dyusqa ancha shuyarqan, Nuwi chay atun wambuq wasita ushyanangaman. Chay yaku chay wambuq wasita apaptinqam, uchu runakuna warmikunalla washakarqan, Dyuspi kriyishqanrayku. ²¹ Chayshinallam noqanchiqkunapis Jisukristupi kriyishpa, yakuwan shutikushpa, washakanchiq. Chayta rurashpaqam, mana sawa kwirpuñchiqtallachu mayllanchiq. Ashwanmi Dyusman mañakunchiq, uchanchiqkunata pirdunawananchiq, limpyu shunqoyuqna kananchiqllapa. Chaymi Jisukristu wañushqanmanda kawsamushqanrayku, atinchiqna washakayta. ²² Chaqa payqam syluman rishpa, Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyaykan. Kanan Dyuspa anjilninguna, suq pudirniyuq ispiritukuna, suq laya kamachikuqkunam Jisukristuta kasunllapa.

4

Tukuy shunqonchiqwan Dyusta sirbishun

¹ Jisukristu noqanchiqpaq ñakashqanshina, qamkunapis listu kayllapa ñakanaykipaq. Chaqa mayqan runa Dyuspi kriyishqanrayku ñakaqqam manana kawsanchu uchakunata rurashpa. ² Ashwanmi Dyus munashqanda rurashpa, shumaqta kawsan. Mananam kwirpun munashqandalla rurashpachu kawsan wañunangaman. ³ Bastanar waq unay tyimpukunapi chay mana kriyiqkunashina uchakunata rurarqaykillapa. Chaqa kwirpuñkillapa munashqandalla rurashpam kawsarqaykillapa, warmikunata maskashpa, mach'ashpa, sh'ugyana fyistakunaman rishpa, ancha upyashpa, amitu layakunata adurashpa.

⁴ Piru kananqam chay mana kriyiqkunaqa yuyanllapa: ¿Imaraykutaq manana noqanchiqkunawan purinllapachu? nishpa. Chaymi mana

allikunata rimashungillapa. ⁵ Piru Jisukristu kutimushpaqam, yumbay chay rimashuqtu rin jusgaq, kawsaqkunata, wañushqakunata. ⁶ Chaymi shumaq nutisyanda yach'achirqan wañushqakunata, kwirpunguna wañushqa kaptimbis, ispiritungaqa Dyússhina tukuy tyimpu káwsananllapa.

⁷ Jwisyu diyam rinna ch'ayamuq, tukuy ima ushyakanambaq. Chaymi kyunaykillapa, allin jwisyuykiwan kawsashpa, yumbay diya Dyusman mañakunaykillapa. ⁸ Chayri tukuy imamanda mas alli, ancha kuyanakunayki qamkunapura. Chayshina kuyanakushpaqam, das ringillapa pirdunaq yumbay mana alli rurashuqkunata. ⁹ Wasikiman ch'ayaqkunatar pusadata, mikunata qoyllapa, ama rimatikushpachu. ¹⁰ Tayta Dyusmi yumbaynikita yanapashushqa, suq layapi, suq layapi payta, runa masinchiqkunatapis allita yanapanaykillapa. Chayri Dyus yanapashuptin, may atishqaykikaman shumaqta suqniki suqniki yanapanakuyllapa, Dyuspa allin trabajadurninguna kanaykillapa. ¹¹ Tayta Dyus mayqanninchiqta yanapawaptinchiq, paypaq yach'achikunanchiqqa, pay munashqanshinalla shumaqta yach'achikushunllapa. Tayta Dyus yanapawaptinchiq, suqkunata yanapananchiqqa, paypa pudirniwan ancha allita paykunata yanapashun. Tukuy imatar allita rurashunllapa, yumbay rikawaqchinchiq Tayta Dyusta, Jisukristutapis alabananllapa. Chayri payqa tukuy tyimpu ancha alabashqa, ancha pudirniyuq kanqa. Chayshina kanqa.

Padisishpa, Jisukristushina kawsashun

¹² Kuyashqay masitakuna, ancha padisishpaqa, ama yuyayllapachu: ¡Rikay! Mana nima maluta rurashpapis, ¿imapaqraq ancha padisiykan? nishpa. ¹³ Ashwanri kushikuyllapa Jisukristushina padisishpapis. Chaqa chayshina padisishpaqam, ancha ringillapa kushikuq, rikashpa ancha pudirniyuq Jisukristuta syilumanda llipyashpa shamuykaptin.

¹⁴ Jisukristupi kriyishqaykirayku suqkuna musyashuptimbis, kushikuyllapa. Chaqa Dyuspa llipyaykaq Santu Ispiritun ancha pudirniyuq kashpam, rin yanapashuqllapa. Chay ch'ignishuqkunaqam chay Santu Ispiritunda kuntranllapa. Piru qamkunaqam paytaqa ancha alabangillapa. ¹⁵ Piru ama padisiyllapachu matansyiru kashqaykirayku ichu suwakuq kashqaykirayku ichu mana allikunata rurashqaykirayku ichu mitikuchara kashqaykirayku. ¹⁶ Piru Jisukristupi kriyishqaykirayku padisishpaqar, ama penqakushpachu, ashwan Dyusta alabayllapa.

¹⁷ Kanancam Dyusqa gallariykanna wambrangunata jusgaq. Chayshina kikin wambrangunata jusgashpaqam, chay shumaq nutisyanda mana kriyiqkunataqa mas jwirtita rin kastigaq. ¹⁸ Chayshina allin kaqkuna washakanambaq trabajus kaptinqa, ¿imanqaraqri Dyusta chay mana kasuq uchayuqkunaqa? (Maychikäpismi mana atinqallapachu washakaytaqa.) ¹⁹ Chaymi Tayta Dyus dijawaptinchiq padisinanchiqqa, payta mingashun bidanchiqta yuyashpa: Paymi rurawarqanchiq. Chaymi ancha allin kashpa, rin kumpliq yumbay ufrisiwashqanda, nishpa. Chayshina mingashpaqa, allita rurashpa kawsashunllapa.

Allita yach'achi yuspi kriyiqkunata

¹ Kanannmi kayshina kunaykillapa qamkuna yach'achikuq ansyanukunata. Noqapismi yach'achikuq ansyanu masikillapa kani. Rikashqam kani Jisukristuta ancha ñakaptin. Chaymi tistigu kani. Chayrayku pay llipyashpa syilumanda kutirimuptinqa, noqapis qamkunashina ladumbi

rini kaq. ² Tayta Dyusqam munan, noqanchiqlikuna kriyiq masinchiqliknata shumaqta yach'achishpa kwidananchiq. Chaqa paykunaqam Dyuspaqqqa suq trupa ancha kuyashqa wishakunashina. Chayri kushikushpa, paykunata kwidashunllapa; ama amalasaqa qellayta ganananchiqrhaykuqa.

³ Amar ni mandunguna kashunllapachu. Ashwanri Dyusta allita kashunllapa, kriyiq masinchiqlikuna rikawaqninchiq, noqanchiqlikunashina shumaqta kawsananllapa. ⁴ Chayshina kriyiq masinchiqlikunata allita kwidaptinchiqmi, mas kamachikuq Michidur Jisukristu kutimushpa, rin qowaqninchiq suq ancha shumaq primyuuta. Chay primyuqam mana nunka ushyakanqachu chay raprayuq kurunakunashinaqa.

⁵ Chayshinallar qamkuna chulukuna shumaqta kasuyllapa chay yach'achishuq ansyanukunata. Qamkunapurapis kasunakuyllapa. Chaqa Dyusqam anyan palanganukunata. Piru umildikunataqam ancha yanapan.*

⁶ Chayri yumbay qamkuna umildi kashpa, ancha pudirniyuq Tayta Dyuspanawpambi qonqorikuyllapa, munashqan tyimpupi yumbaypa ñawpambi alabashunanllapa. ⁷ Dyusmi ancha llakipawanchiq. Chayri ima pasawaptinchiq, ama llakishpachu, payman mañakushunllapa.

⁸ Manchu liyunqa mallaqnashpa, qayach'akushpa purin aychanashpa. Chayshinallam dyablupis kuntranchiq kashpa, ikinchiqta puriykan chin-gachiwananchiq. Chayri allita yuyashpa, ancha kwidakashpa, ama dijashunllapachu, chay dyablu ingañawananchiq. ⁹ Ashwanri Jisukristupi allita kriyishpa, dyablupa kuntran shayashun yach'ashpa: Tukuy mundupim kriyiq masinchiqlikunapis noqanchiqlikunashina padisiykanllapa, nishpa. ¹⁰ Piru ashla tyimputa qamkuna padisiptikiqam, Dyus rin yanapashuqllapa, ancha shumaqta kawsanayki, allita paypi yuyakunayki, jwirti kanayki, pay nishqambi allita yurakanayki. Chaqa Tayta Dyus kikinmi tukuy imapi yanapawanchiq. Payqam qayawashqa kanchiq, Churin Jisukristupi kriyishpa, paywan luryapi tukuy tyimpu kawsananchiq. ¹¹ ¡Chayri paytalla alabashunllapa! ¡Payllar tukuy tyimpu kamachikunqa! ¡Biba Tayta Dyus! Chayshina kanqa.

San Pidrum napaykushpa, dispidikarqan

¹² Masitakuna, kay kartitatam iskibrishqa kani qamkunapaq allin kumplidu masitanchiq Silbanuwan. Chaqa ancha munani yach'anaykillapa: Tayta Dyusmi ancha kuyashushpa, tukuy imapi yanapashushqa, nishpa. Chayri Dyuspilla yuyakuyllapa.

¹³ Kay Babiluñapi tiyaq kriyiq masinchiqlikunapismi napaykushungillapa. [Nuta: Babiluñach'i munanman niyta Rruma.]

Dyusmi qamkunatashina paykunatapis akrashqa, wambranguna kanambaq. Kriyiq masitanchiq Markuspismi qamkunata napaykushungi. Payqam kikiy churiyshina. ¹⁴ Kanan kuyanakushpa rrispitanakushpa, muchanakushpa, napaykunakuyllapa.

Mayá, Tayta Dyus yumbay qamkuna Jisuspi kriyiqkunata yanapashunqa, shumaqta kawsanaykillapa. Chayshina kánqa. (Chaytallam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN PIDRUM KAY SIGUNDA KARTATA ISKIBRIRIRQAN (2 PIDRU)

„Pitaq karqan San Pidruqa? San Pidruqam Jisukristupa dusi apustul-nimmaña suqniñ karqan. Liyishunllapa chay punta parti 1 Pidruta, masta yach'ananchiq San Pidrupaq.

„Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam kay kartataqa iskibrirqanqa Jisukristupi kriyiq masingunaman. 2 Pidru 3.1 nin suq kartata paykunataqa iskibrishqa karqan. Kinsapch'i chay punta karta 1 Pidru karqan. Chayshina kaptinmi, chay sinku prubinskyapi tiyaq kriyiq masingunapaq kay kartatapis iskibrirqan. Liyishunllapa chay punta parti 1 Pidruta, masta yach'ananchiq chay ch'askiqtunapaq.

„Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam yach'arqan: Dasnam rini wañuq, nishpa. (Liyishun 2 Pidru 1.14-15.) Chaymi kay kartatapis iskibrirqan, kriyiq masingunata kunanambaq, ama shaykushpachu, ashwan Dyusta kasushpa, kawsananllapa. Chaqa achka ilgisayakunapim ingañakuqkuna allin yach'achikuqkunashina tukushpa, kayshina llullakunata yach'achikuq: "Jisukristuqam mana rinchu kutimuq", nishpa. Chaymi Pidruqa kay kartandaqa iskibrirqan, Jisukristupi kriyiqkunata kunanambaq, allita kwidakashpa, ama kriyinanllapa chay llulla yach'achikuqkunata. Chaqa Jisukristuqam allipta rin kutimuq, nishpa.

„Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 *Pid 1.1-21 niwanchiqllapa*, Dyusmi yanapawanchiq, payta kasushpa shumaqta kawsananchiq. Niwanchiqpismi, Pidru kikinmi Jisukristuta uyarqan, rikarqan. Chaymi pay tistigun kashpa kunawanchiq, tukuy ima iskibrishqanda kasunanchiq.

2 *Pid 2.1-22 niwanchiq*, achka runakunam llullata yach'achikuykanllapa. Chaykunataqa ama kasushunchu. Chaqa Dyusmi chay runakunataqa rin kastigaq, nishpa.

2 *Pid 3.1-18 niwanchiq*, chay llullakuqkunam kayshina yach'achikun: "Jisukristuqam mana rinchu kutimuq", nishpa. Piru Jisukristuqam allipta rin kutimuq, runakuna mana yuyashqan uraspi. Chayri shumaqta kawsashpa, tukuy tyimpu Tayta Dyuspi yuyakushunllapa.

Pidrum iskibrirqan Jisuspi kriyiqkunaman

1 Kuyashqay masitakuna, panisitakuna, noqam Jisukristupa apustul-nin Simun Pidru kani. Paypa sribikuqniñmi kani. Washadurninchiq Dyus Jisukristum ancha allin kashpa, qamkunata yanapashushqa, paypi kriyinaykillapa noqaykunashina. Chayshina kriyiptinchiqmi, Dyuspaqq'a ancha balin. Chaymi kay kartata iskibrishpa qamkunaman kach'ayki.

2 Chaqa Tayta Dyusmanmi mañakuni, qamkunata yanapashunambaq, pay-paq, Sifürninchiq Jisuspaqpis allita yach'akushpa, shumaqta kawsanaykil-lapa.

Dyuspa wambrangunaqa kayshina kawsanqallapa

3 Tayta Dyusmi pudirniwan ancha yanapawashqa kanchiq, payta kuyashpa, shumaqta kawsananchiqllapa. Chaqa yach'achiwashqam kanchiq ancha pudirniyuq Churin Jisukristupaq. Payqam ancha shumaq milagrunkunata rurashpa, qayawarqanchiq, paypi kriyinanchiq. 4 Tayta Dyusmi chayshina ufrisiwashqam kanchiq ancha yanapawananchiq. Chaymi chay ufrisiwashqanchiqqa ancha balin. Chaqa yanapawanchiqmi,

Dyusshina kawsashpa, kay mundupi tiyaqqunapa mana baliq yuyayningunamanda akrakananchiq.⁵ Chayri Jisukristupi allita kriyishpa, atishqanchiqkaman allita rurashpa, Dyusmanda allita yach'akushun, yach'ayniyuq kananchiqllapa.⁶ Chayshina yach'ayniyuq kashpaqar, sujitakashun, ama nima maluta rurananchiq. Chayshina sujitakashpaqar, Dyuspi mana shaykuq yuyakushun. Ñakashpapis agwantashpa, tukuy shunqo adurashunllapa Tayta Dyusta.⁷ Chayshina adurashpaqa, llakipanakushpa yanapanakushun kriyiq masinchikunawan. Chayshina llakipanakushpar, tukuy shunqonchiqwan kuyanakushun.⁸ Chaymi kay yumbay nishushhqaykunata ancha allita kasushpa, masta masta yach'akushpaqa, Siñurninchiq Jisukristupi allita kriyiykangillapa. Manam yanqaqa paypiqa kriyishqallapachu kangi.⁹ Piru Dyus nishqanda mana kasuqqunaqam suq mana allita rikakuqshina ichu suq sarkushina. Chaqa qonqashhqallapanam: Jisukristum uchaykunamanda pirdunawashqa, nishpaqa.¹⁰ Chaymi masitakuna, Dyusqa qayashushqa, wambranguna kanaykillapa. Chayrayku yumbay kujunashushqayta kasuyllapa, ancha allita yach'akunayki Siñurninchiq Jisukristupaq, chayshina ama nunka paymanda akrakanaykillapa.¹¹ Kaykunata qamkuna ruraptikiqam, Siñurninchiq Jisukristuqa ancha kushikushpa, rin apashuqllapa luryaman, paywan tukuy tyimpu kawsanaykillapa. Chaqa payllam Washadurninchiqqa.

¹² Yumbay kay allip kaqta nishushqaytam allitana yach'ashpa kasuykangillapa. Piru mushuqmandam qamkunata yuyachiriyki, ama qonqanaykillapa.¹³⁻¹⁴ Chaqa Siñurninchiq Jisukristum yach'achiwashqana: "Pidru, ancha utqanam rinllapa wanchishuq", nishpa. Chaymi yuyashqa kani, kawsaykashparaq qamkunata kunashunapqaq,¹⁵ wanchiwaptinllapa kay nishushqayta ama qonqanaykillapa.

Jisukristutam llipyaykaqta rikashqallapa kani kikiy ñawiyllapawan

¹⁶ Manam yanqa kwintukunatachu qamkunataqa yach'achishushqa kani. Ashwanmi nishushqallapa kani: "Siñurninchiq Jisukristum ancha pudirniyuq. Rinmi kutimuq", nishpa. Chaqa kikiy ñawiyllapawanmi allipta rikashqallapa kani Jisukristu ancha pudirniyuq llipyaykaqta.¹⁷⁻¹⁸ Noqaykunaqam paypa pullan karqayllapa chay santu urqqopa sawambi. Waqpim Tayta Dyusqa Jisukristuta llipyachishpa, kaysihna ancha alabarqan: "Kaymi kuyashqay Churiy. Paywanmi noqaqa ancha kushikuni", nishpa. Noqaykuna chaypi kashpam, rikarqayllapa Jisukristu ancha llipyaykaptin. Uyashqallapa kani Dyusta, syilumanda chayshina Jisukristupaq niptin.

¹⁹ Noqaykunamandaqam ashwan Dyuspaq chay unay rimaqkuna mas allin tistigukuna. Chaymi paykuna iskibrishqanda kasushpaqa, ancha allita ruraykangillapa. Chaqa kay mundupiqam runakuna warmikuna uchakunata rurashpaqa, tutayaqpishina puriykanllapa. Piru Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqanqam suq micha achikchakukqshina. Chaqa Dyus munashqandam yach'achiwashqam kanchiq, Jisukristu shamunangaman. Paymi chay lusiru yulaqachishina (yuraqachishina) ichu rupayshina shumaqta achikchakushpa, yumbayninchiqta shunqonchiqpi rin achikchawaqninchiq.²⁰⁻²¹ Chayri allita intyindiyllapa: Dyuspaq rimaqkunaqam mana rimarqanllapachu paykuna munashqanda. Ashwanmi chay santu rimaqkunaqa Dyus munashqandalla rimashpa iskibrirqanllapa, Dyuspa Santu Ispiritun yanapaptin. Chayraykum mana pipis atinchu yach'achikuya pay munashqanda, (Dyus nishqanda dañashpaqa).

*Lullata yach'achikuqkunam rin kaq
(Jud 1.4-13)*

¹ Unaymi Isrrayil nasyumbi karqan Dyuspaq rimaq tukuqkuna. Paykunaqam llullakunata yach'achikuqlapa. Chayshinallam kay tyimpunchiqpipis wakin runakuna, Siñurninchiq Washadur Jisukristuta ñigashpa, ancha llullakushpa manashinalla rinllapa yach'achikuq mana baliq duktrinakunata. Chaymi paykunaqa das rinllapa chingaq. ² Chaqa chay llullakuqkuna yach'achikuptingam, achka runakuna, warmikuna mana baliq kustumbringunata rinllapa sigiq. Chaymi paykunapa uchangunarayku, achka rikaqkuna rinllapa yuyaq: Jisukristupa duktrinangam mana nimapaq balinchu, nishpa. ³ Chaqa chay llullakuqkunaqam qellaypaqla nisyuyashpa, mana baliq duktrinanda rin yach'achishuqlapa, qellaynikita surqoshunanrayku. Piru Dyusqam achka tyimpuna kastigunda sigurashqa. Chaymi ancha útqana paykunataqa illuki rin chingachiq.

⁴ Chaqa unay tyimpupim Dyuspa wakin anjilninguna paypa kuntran tilkrakarqanllapa. Chaymi Dyusqa paykunataqa mana pirdunashpachu, wichurqan infyirnuman. Chaypim paykunataqa kadinakunawan watashpa karsilarqan, tutayaqqi kanambaqlapa jwisyu diya ch'ayamunangaman.

⁵ Chayshinallam Nuwipa unay tyimpumbipis Tayta Dyusqa mana pirdunarqanchu uchayuq runakunata, warmikunataqa. Chaqa Nuwillá allin runa kashpa, Dyus nishqanda chay malukunata yach'achishqa karqan. Chaymi mana kasuptinllapa, Tayta Dyusqa tamyata kach'amushpa, chay malukunataqa limpu chingachirqan. Piru washarqanmi Nuwita, syiti ayllundinda.

⁶ Chaymandaqam suq tyimpupipis ninawan chingachirqan chay Suduma llaqtata, Gumarra llaqtata ush'payanangaman, chaykunapaq yach'ashpa, uchayuq runakuna intyindinambaq: Dyusmi kastigan malukunata, nishpa.

⁷⁻⁸ Piru Luttaqam washarqan, allin runa kaptin. Chaqa chay Lutmi llaqta masingunata rikashpa, uyashpa, mana allikunata ruraykaqtaqa, tukuy díya ancha llakirqan shunqombi. ⁹ Chayshinam Tayta Dyusqa allita yach'an washayta paypi kriyiqkunata. Yach'ambismi uchayuqkunata waqaychayta, kastigadu kanambaqlapa jwisyu diya ch'ayamuptin.

¹⁰ Piru Dyusqam masta rin kastigaq chay mas uchayuqkunata. Chaqa paykunaqam kwirpumba gustundalla rurashpa, Dyusta mana munanllapachu kasuya. Mana uyakuq atribidu kashpam, ancha pudirniyuq kamachikuqkunapura kuntranda rimanllapa. ¹¹ Piru Dyuspa anjilningunaqam mas pudirniyuq chay llullakuq runakunamanda kashpapis, Dyuspa ñawpambiqa mana shimbillapachu ni musyanllapachu chay ancha pudirniyuq kamachikuqkunataqa.

¹² Piru chay llullakuqkunaqam mana intyindiq animalkunashina kashpa, maluta rimanllapa mana intyindishqangunapaq. Chaqa animalkunaqam nasishpa wiñanllapa, runakuna piskashpa wanchinanllapa, ¿manachu? Chayshinallam chay llullakuqkunapis rinllapa wañuq, ¹³ suqkunata ñakachishqanrayku. Chaqa paykunaqam suqkunapa ñawpambi kwirpun munashqandalla ruranllapa. Chaymi qamkuna kriyiq masinchiqkunawan suq fyistata ruraptikillapa, chay uchayuqkuna tandakashpa, paykuna munashqandalla ruranllapa. Chayraykum rikashuqkuna penqashungillapa.

¹⁴ Chaqa paykunaqam yumbay warmi rikashqanda munanllapa. Kanan mana shaykuqmi uchakunata ruranllapa. Chaymi Jisukristupi mana allita

kriyiqkunataqa inkitanllapa, paykunawan uchata rurananllapa. Chayshinam tukuy imata ancha munanllapa paykunapaqla. Chaymi yumbay paykunataqa Tayta Dyus kundinashpa, ancha rin kastigaq. ¹⁵ Chaqa paykunaqam Dyusmanda akrakashpa, allin ñanninmanda lluqshishpa, chin-gashqallapano. Chay unay Biyurpa churin Balanshinam kawsaykanllapa. Chay Balanqam Dyusmanda akrakarqan. Chaymi qellayta ganananrayku, mana allikunata munarqan rurayta. ¹⁶ Chayraykum Tayta Dyusqa burrunda rimachirqan, runashina anyanambaq. Chay burrunqam mana dijar-qanchu chay munashqanda ruranambaqq.*

¹⁷ Chay llullakuq yach'achikuqkunam chaki pusushina ichu pukutay mana tamyayuqshina. Chaqa yach'achikushqanqam mana nimapaq balinchu. Chaymi Dyusqa paykunata rin wichuq infyirnupa mas tutayaqniñman, tukuy tyimpu chaypi kanambaqlapa. ¹⁸ Chaqa paykunaqam ancha alabakashpa, yanqakunata rimashpa, inkitanllapa Jisukristupi chayraq kriyiqkunata. Chaymi animachinllapa mushuqmanda kriyirinanllapa mana baliq kusaskunapi, chay paykunashina kwirpun munashqandalla rurarinanllapa. ¹⁹ Kanan ninillapam: "Noqaykunashina atingillapa munashqaykita rurayta. Manam pipis rinchu kamachishuqlapa", nishpa. Piru manam intyindinllapachu: Uchata rurashpam, dyabluta kasuykanchiq, nishpaqa. Chaqa chay mayqan uchata ruraqmi dyablupa kriyadun. ²⁰⁻²¹ Kayshinapis yuyashunllapa: Suq runa kay mundupa uchangunata dijashpa, Kamachikuq Washadurninchiq Jisukristupina kriyishpaqa, ama paymandaqa akrakanqachu. Chaqa Dyuspa suntu liyningunata dijashpa, uchangunatana rurarishpaqam, ashwamba mas uchayuqna rin kaq. Chaymi mas alli kananda paykunaqa Jisukristupi ama kriyinambaq. ²² Piru kanangam paykunaqa allqoshina ichu kuchishina. Chaymi Dyuspa Santu Librumbiqa allipta nin chay uchata rurariqkunapaqqqa: "Al-lqoqam manchu sitakushqanda mikurin. Kuchiqam limpypu maylladu kashpa, lluchkaman rishpa armakuq, limpyu mapayarin", nishpa. Chayshinallam chay uchata rurariqkunapis.

3

Kayshinam Jisukristuqa rin shamuaq

¹ Kuyashqay masitakuna, chay punta kartayta, kay iki kartaytapismi qamkunamán kach'amuni kunašhushpa, allita yuyanayki yumbay chay yach'achishushqaypaq. ² Chayri allita yuyayllapa Dyuspaq unay suntu rimaqkuna nishqanda, Kamachikuq Washadurninchiq Jisukristu kamachikushqanda, apustulninguna yach'achishushqanda.

³ Piru puntata kaykuna ancha allita intyindyllapa: Yaqqana jwisyu diya ch'ayamuptinmi, kayshina rin kaq. Wakin runakunam Dyus nishqanda burlashpa, kwirpumba gustundalla rurashpa, rinllapa kawsaq. ⁴ Paykunaqam asikushpa rinllapa tapushuq: "Mayá, ¿maytaq Jisukristu shamunchu? Dyusqam ufrisikushqa, Jisukristu shamurinambaq, ¿manachu? ¿Maytaq rikch'anchu? Unay agwilunchiqkunapa tyimpunmandapacha, kay pacha kashqanmandapismi chayshinalla. Manam nimapis kambyakanchu", nishpa. ⁵ Chaqa chay asikuqkunaqam yach'ashpapis, mana munanllapachu kriyiyta: Tayta Dyusmi rimashpalla, syluta, kay allpata rurarqan, yakumanda akrashpa. ⁶ Dyusmi unay tyimpupi kay mundupi tukuy ima kaqta yakuwan chingachirqan, nishpa. ⁷ Piru Dyusmi kamashqa, kay pacha, sylupis, jwisyu diyapi rupashpa chinganambaq.

* **2:16** Números 22.21-35

Chay ninakunawan rupachishpam, chay asikuq uchayuqkunatapis rin chingachiq.

⁸ Piru kuyashqay masitakuna, kaytar yach'ayllapa: Siñurninchiqpaqqam suq diyalla mil watakunashina. Mil watakunapismi paypaqqqa suq diyashinalla. ⁹ Piru wakin runakunaqam yuyanllapa: Dyusmi ancha un-ayan chay ufrisikushqanda kumplinambaq, nishpa. Piru manam paykuna yuyashqanshinachu. Chaqa Dyusqam mana yanqachu unayaykanqa. Ashwanmi payqa ancha allin kashpa shuyakuykan, ancha munashpa yumbay runakuna, warmikuna uchangunata dijashpa, paypi kriyinambaqlapa. Chaqa manam munanchu, ni suq runa, ni suq warmi chinganambaqqqa.

¹⁰ Manchu ladrunga tutap qonqaylla shamun suwanananchiq. Chayshinam qonqaylla Siñurninchiq Jisukristupis mana yuyashqanchiq diyapi rin shamug. Chay diyaqam syluqa tukuy imandin ancha kunyashpa chullushpa rin ushyakaq. Kay mundupismi tukuy imandin ninawan lumyashpa, limpu rin ushyakaq.

¹¹ Yach'ashpa: Tukuy imam rin ushyakaq, nishpaqa, Dyusta kasushpa, adurashpa kawsashunllapa, ama nima uchata rurashpachu.

¹² Chayshina kawsashpaqa, imashinapis Dyuspaq allita yach'achikushun, pay mas utqa shamenambaq. Chay diyaqam syluqa tukuy imandin chullushpa lumyaykaq ninakunawan rin ushyakaq. ¹³ Piru noqanchiqkunaqam shuyakanchiq mushuq syluta, mushuq pachata Dyus ufrisiwashqanchiqta. Chaypiqam ancha shumaqta rinchiqllapa kawsaq, Jisukristu ancha allin justisyata ruraptin.

¹⁴ Chayri kuyashqay masitakuna, chaykunata shuyashpaqa, imashinapis allikunatalta rurashpa, shumaqta kawsashunllapa, Tayta Dyus shamushpa, ama nima laya uchayuqta tarowananchiq. ¹⁵ Alitar intyindiyllapa, Siñurninchiq Jisukristuqam shuyaykan, mas achka runata warmita washanambaq. Chaymi manaraq shamunchu. Chayshinallam chay kuyashqanchiq masitanchiq Pablupis, Dyus yanapaptin, yach'ayniyuq kashpa, qamkunata iskibrishushqa. ¹⁶ Chayshinallam paypis yumbay kartanguapi qamkunata yach'achishushqa. Lukismi chay kartangunaqa trabajus intyindinapaq. Chaymi chay runa mana intyindiqkunaqa, Dyuspi mana allita kriyishpa, Pablo nishqanda kambyashpa, suq layatana yach'achikunllapa. Chayshinallam Dyuspa Santo Librumba wakin partungunatapis dañashpa, yanqakunata yach'achikunllapa. Chaymi paykunaqa rinllapa chingaq.

¹⁷ Chayri kuyashqay masitakuna, allitana yach'ashpa tukuy chaykunata, sigiyllapa Tayta Dyuspi allita yuyakushpa. Kwidakayllapar, chay llul-lakuqkuna ama ingaňashushpa, Dyusmanda akrashunanllapa. ¹⁸ Ashwanri Siñurninchiq Washadur Jisukristuta shunqonchiqpi mas allita riqsishunllapa, chayshina masta masta yach'ananchiq: Paymi ancha kuyawanchiq, nishpa. ¡Biba Siñurninchiq Jisukristu! ¡Payri kanan tukuy tyimpupis al-abashqa kanqa! Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN JWANMI KAY PUNTA KARTATA ISKIBRIRQAN (1 JWAN)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? San Jwanqam Jisukristupa dusi yach'akugningunamanda suqniñ karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta yach'ananchiq San Jwambaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay kartataqa? Manam allitaqa yach'anchiqchu, piru kinsapch'i iskibrirqanqa Jisukristupi kriyiqkuna tukuy partipi tiyaqkunapaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaaqa? Jwan ancha byijituna kaptinqam, wakin runakuna Jisukristupi kriyiqkunawan tandakaqllapa. Piru paykunaqam llullata yach'achikuqllapa kayshina: "Noqanchiqkunapa kwirpuñchiqqaq anch'a uchayuqkuna. Chaymi Dyuspa Churin Jisukristuq mana kwirpuyuqchu karqan", nishpa. Chaymi Jwan chay mana baliq duktrinapaq yach'ashpa, kay kartataqa iskibrirqan, Jisukristupi kriyiqkuna chay llullakuqkunata ama kriyinambaqllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Jwanqam kayshina iskibrirqanqa: "Noqa kikiymi rikashqa kani, uyashqa kani Jisukristutaqa. Chaymi mana nimata llullakushpachu, allip kaqtalla niykiłlapa Jisukristu yach'achikushqandaqa", nishpa. Jwanqam kay kartapiqa yach'achikurqambis, kuyanakunanchiq suqwan suqwan.

1 Jn 1.1-4 niwanchiqllapa, Jwan kikiñmi Jisukristuta rikarqan. Chaymi iskibrirqan, Jisukristupi kriyinanchiq.

1 Jn 1.5-2.17 yach'achiwanchiq, Dyuspi kriyiqkunaqa kawsanqa, ama uchakunata rurashpachu. Piru uchata rurashpallapaqaq, Dyusman mañakushunllapa pirdunawananchiq. Kriyiq masinchiqkunatar kuyashunllapa. Kay pachapa imangunataqa arma munashunchu.

1 Jn 2.18-29 niwanchiq, mayqan runa Jisukristupaq llullakunata yach'achikuptinqa, ama kriyishunllapachu.

1 Jn 3.1-24 niwanchiq, Dyuspa wambrangunam kanchiq. Chayri kuyanakushun suqwan suqwan.

1 Jn 4.1-6 niwanchiq, mayqan runa yach'achikuptinqa, allita intyindishun: "¿Rimaykanchu Dyus munashqanda ichu dyablu munashqanda?", nishpa.

1 Jn 4.7-5.12 yach'achiwanchiq, Dyusmi yanapawanchiq kuyanakunanchiq. Chaqa mayqan runa, warmi kuyakushpaqam, alipta Dyuspi kriyiqkuna.

1 Jn 5.13-21 niwanchiq, Tayta Dyuspa Churin Jisukristupi yuyakushpam, yach'anchiq: Tukuy tyimpum Dyuswan rinchiqllapa kawsaq. Dyusmi mañashqanchiqta uyawaqniñchiq, rin qowaqniñchiq, nishpa.

Jisukristum kawsachiwanchiqllapa

¹ Kay kartatam iskibriykillapa, yach'anayki suq ancha allin Rimaq-paq. Manaraq kay mundu kaptinmi, chay Rimaqqqa karganna. Chay-mandaqam payqa noqaykunawan purirqan. Chaymi paytaqa uyashqalapa kani kikiy rinriyillapawan. Rikashqallapa kani kikiy ñawiylapawan. Kikiy makiyllapawanmi paytaqa llamkarqayllapa. Chay Rimaqqam yana-pawanchiq, tukuy tyimpum kawsananchiq. (Paymi Jisukristu.) ² Payqam Tayta Dyuspa pullan karqan. Chaymadaqam Dyusmada shamushpaqa, noqaykunawan purirqan. Payta riçsishpam, tistigunguna kanillapa. Paymi

washawanchiq, tukuy tyimpu kawsananchiq. Chaymi pay rurashqanda parlachiykillapa. ³ Chayraykum rikashqayllapata, uyashqayllapata niykillapa, qamkunapis noqaykunawan suq yuyayniyuqla kanaykillapa. Chaqa Jisukristupi kriyishpam, noqaykunaqa Tayta Dyuswan, Churin Jisukristuwambis allipta suq yuyayniyuqla kanillapa. ⁴ Chaymi kay kartata iskibriykillapa, tukuy shunqoykiwan kushikunaykillapa.

Tayta Dyusmi michashina

⁵ Jisukristu kay niwashqandam qamkunataqa yach'achiyyki. Paymi niwashqallapa: "Tayta Dyusqam mana nima uchayuqchu. Chaymi paypiqa mana kanchu tutayaqqa. Ashwan ancha allin kashpam, rupayshina ancha achikchakun", nishpa.

⁶ Chayri uchakunata rurashpaqa, ama nishunllapachu: "Dyustam riqsini. Paywanmi purini", nishpaqa. Chayshina nishpaqam, llullakuykanchiq. Chaqa Dyus niwashqanchiqtaqam mana kasuykanchiqchu. ⁷ Piru Dyusschina allitalla rurashpa, achikpishina kawsaptinchiqqam, suq yuyayniyuqla kanchiqllapa. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq, Churin Jisukristu yawarninda noqanchiqkunapaq ich'ashqanrayku.

⁸ Piru "Manam noqaga uchayuqchu kani" nishpaqam, noqanchiqlla ingañakaykanchiq. Chaqa chayshina nishpaqam, anchá llullakuykanchiq.

⁹ Piru mana nimata pakashpachu, Dyusman mañakuptinchiqqam, uchanchiqkunata pirdunawananchiq, payqam mañashqanchiqta rin ruraq. Chaqa ancha allin, ancha kumplidu kashpam, yumbay uchanchiqmanda rin pirdunawaqningar, ama nima uchayuqna kananchiqllapa. ¹⁰ Piru "Mañam nima uchayuqchu kani" nishpaqam, Dyustaqa riqsiykanchiqllapa llullakuqtashina. Chaqa payqam niwashqa kanchiq: "Uchayuqmi kangillapa", nishpa. Piru manam kriyinchiqllapachu.

2

Jisukristum allin abugadunchiq

¹ Qamkunam kuyashqay wambraykunashina kangillapa. Chaymi kay kartata iskibriykillapa kunashushpa, ama nima uchata ruranaykillapa. Piru mayqanninchiq uchata ruraptinchiqqam, Tayta Dyuspa ñawpambi kan suq ancha allin abugadunchiq, faburninchiqta rimanambaq. Paymi ancha allin Jisukristu. ² Chaqa Jisukristuqam wañurqan uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Piru manam noqanchiqpaqlachu wañurqanqa. Ashwanmi wañurqanqa munashpa washayta yumbay runakunata, warmikunata.

³ Tayta Dyus kamachikushqanda kasushpaqam yach'anchiqna: Allip-tam shunqoypi payta riqsini, nishpa. ⁴ Piru chay mayqan niq: "Noqam shunqoypi Dyusta riqsini", nishpa, piru Dyus kamachikushqanda mana kasushpaqam llullakuykan. Manam alliptachu rimaykan. ⁵ Piru Dyusta kasuqkunaqaq amallipta tukuy shunqonwan payta kuyanllapa. Chayshinam yach'anchiq: Dyuspa wambrannam kanchiq, nishpa.

⁶ Piru mayqan niqqam: "Noqam Tayta Dyuspa wambran kani" nishpaqa, Jisukristushinalla kawsanqallapa.

Kay kamachikushqandar kasushunllapa

⁷ Masitakuna, manam iskibriykichu mushuq kamachikushqayta. Chaqa Jisukristupi kriyishqayki diyamandapacham Dyus kamachikushqanda yach'akushqallapa kangi. Chay kamachikushqandam iskibriykillapa. ⁸ Piru kananqam kay allip kaqtapis iskibriykillapa, mas allita intyindinaykillapa chay yach'akushqaykitá. Chaqa Jisukristum Dyus kamachikushqanda

rurashqa. Chaymi qamkunapis allitana rurashpaqa, manana tutayaqpishinachu puriykangillapa. Ashwanmi kananqa qamkunapa bidaykipiqa Tayta Dyusna achikchakuykan.

⁹ Piru chay mayqan niq: "Dyuswannam achikpishina kawsaykani" nishpa, piru runa masinda ch'iqnishpaqam, uchangunapilla kawsaykan. Chaymi tutayaqpishina puriykan. ¹⁰ Piru mayqan runa masinda kuyaqqam Dyuswanna achikpishina puriykan. Chaymi dyabluqa manana atinchu ishkichiyyta, uchata ruranambaqqqa. ¹¹ Piru chay runa masinda ch'iqniqqam uchanrayku tutayaqpishina kawsaykan. Manchu suq sarkuqa mana yach'anchu: Maytam riykani, nishpaqa. Chayshinallam chay uchayuqkunapis tutayaqpishina puriykanllapa suq sarkushina.

¹² Kriyiq masitakuna, qamkunam wambraykunashina kangillapa. Chaqa Tayta Dyusmi uchaykikunamanda pirdunashushqa, Jisukristu wañushqanrayku. Chaymi kay kartata iskibriykillapa. ¹³⁻¹⁴ Wakinnikiqam taytakuna kangillapa. Qamkunaqam Jisukristupi kriyishqallapa kangi. Payqam manaraq nimapis kaptin, kashqana. Chaymi paypi kriyishqaykirayku, iskibriykillapa kay kartata. Qamkuna wambra runakunamambis iskibriyki. Chaqa qamkunaqam jwirti kashpa, Tayta Dyus nishqanda tukuy shunqo kriyishpa, dyabluuta binsishqallapa kangi. Chaymi qamkunatapis iskibriyki kay kartata. Qamkuna wambrakunamambis iskibriyki, Tayta Dyuspi kriyishqaykirayku. [Nuta: Achka yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: Chay "taytakunam" munan niya, Dyuspaq yach'achikuqkuna; chay "wambra runakunam" munan niya, chay yach'achikuqkunapa yanapakuqninguna; chay "wambrakunam" munan niya, Jisuspi yumbay kriyiqkuna, nishpa.]

¹⁵ Amar munayllapachu kay munduta ni kusasningunata. Chaqa mayqan ancha munaq kay mundupi kaq kusaskunataqam mana kuyanchu Tayta Dyustaqa. ¹⁶ Kay mundupi achka tiyaqkunam kwirpun munashqandalla ruranllapa. Wakingqam imakunata rikashpaqa, ancha munanllapa. Wakinqam ashla imayuq kashpa ichu ashla imata yach'ashpaqa, ancha alabakanllapa. Chay laya uyaykunaqam mana shamunchu Dyusmandaqa. Ashwanmi shamen uchayuq runakunamanda. ¹⁷ Kay munduqam tukuy imandin, runakuna munashqambis ushyakaykanna. Limpunam rin chinaggaq. Piru noqanchiqkuna Dyus munashqanda rurashpaqam, tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq.

Jisukristupa kuntrangunam shamushqa

¹⁸ Ijituquna, kay pachaqam rin ushyakaq. Chay diyaqam ch'ayamuykanna. Manchu qamkunaqa uyashqa kangi: "Rinmi kaq Jisukristuta kuntraq", nishpa. Allibmi chayqa. Kanangan achka kuntraqkunana kan. Ch'iqninqillapam Jisukristuta. Chaymi yach'anchiq: Kay munduqam rinna ushyakaq, nishpa. ¹⁹ Chay kuntraqkunaqam yumbay noqanchiqmanda akrakashqa. Chaqa paykunaqam yanqa kriyiq tukushpa, pullanchiq kashqallapa karqan. Piru Jisukristupi allipta kriyishpaqach'i, kanangaman pullanchiq kanandallapa. Piru paykuna noqanchiqmanda akrakaptinnam, yach'anchiqllapa: Jisukristupiqam mana alliptachu kriyishqallapa, nishpa.

²⁰ Piru Jisukristum qamkunata qoshushqa Santu Ispiritunda. Chaymi yumbayniki yach'angillapa allip kashqanda. ²¹ Kinsapch'i yuyangillapa: Jwanqam iskibriwaykan yuyashpa: Manam yach'anllapachu Dyuspaq, nishpa. Manam chayshinachu. Chaqa qamkunaqam yach'angina Dyus nishqanda. Chaymi iskibriykillapa, qamkunata masta yanapashunay.

Chaqa yach'angillapanam: Tayta Dyus nishqanqam allip. Manam nima llullachu, nishpa.

²² Mayá, ¿piptaq chay llullakuqqa? Payqam nin: "Jisukristuqam mana Dyus Akrashqan Washadurchu", nishpa. Chay laya rimaqkunaqam Jisukristuqa kuntranllapa. Chaqa payta ñigashpaqam, Tayta Dyustapis ñigaykanllapa.

²³ Chaymi Jisukristuta ñigaqkunaqa mana Tayta Dyuswanchu. Piru Jisukristupi kriyiqkunaqam Taytanchiq Dyuswambis.

²⁴ Chaymi niykillapa: Allitar yuyayllapa Dyus nishqanda. Chaqa Jisukristupi kriyishqayki diyamandapacham allita yach'akushqallapa kangi pay nishqanda. Chayta allita yuyashpaqam, ringillapa kawsaq Jisukristuwan, Tayta Dyuswambis. ²⁵ Chaqa Jisukristuqam ufrisiwashqa kanchiq, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa.

²⁶ Chaymi kay kartata qamkunaman iskibriyki, allita yach'anaykillapa, chay llullakuqkuna ama ingañashunannllapa. ²⁷ Piru Jisukristum Santu Ispir-itunda qoshushqallapa, qamkunapi tiyanambaq. Chaymi manana nisis-aryuchu, ni pipis suq laya duktrinata qamkunata yach'achishunam. Chaqa chay Santu Ispirituñunmi tukuy ima allip kaqta qamkunata yach'achishungi; manam llullakunatachu. Chayri chay Santu Ispiriñu nishushqanda ka-sushpa, Jisukristupi allita kriyishpa kawsayllapa.

²⁸ Chayri kananqa ijitukuna, Jisukristumanda amana akrakashunllapachu. Ashwanri paypina yuyakushpa kawsashun, pay shamuptin, kushikushpa shuyananchiq, ama nimata manchashpachu. ²⁹ Chaqa qamku-naqam yach'angillapa: Dyusmi ancha allin, nishpa. Chaymi chay mayqan allita rurashpa kawsaqqa Dyuspa wambranguna.

3

Dyuspa wambrangunam kanchiq

¹ ¡Yuyayllapa, Tayta Dyusqa anchallana kuyawanchiqllapa! Chaqa kikin wambrangunapaqmi riqsiwanchiqllapa. Allibmi paypa wambranguna kanchiqllapa. Chaymi Dyuspi mana kriyiqkuna mana yach'anllapachu: ¿Ima laya runakunataq Jisukristupi chay kriyiqkunaqa? nishpa. Chaqa Dyusta mana riqsinllapachu yuyayningunapi. ² Kuyashqay masitakuna, kananqam Dyuspa wambrangunana kanchiqllapa. Piru manaraqmi yach'anchiqchu: ¿Imashinaraq rinchiqllapa kaq? nishpaqa. Piru kaya-taqam yach'anchiqna: Jisukristu shamuptinmi, payta rikaptinchiq, Tayta Dyus rin kambyawaqchinchiq, Jisukristushina kananchiqllapa, nishpa. ³ Chaymi yumbayninchiq Jisukristuta munashpa rikayta, uchanchiqkunata dijaykanchiqllapa, Jisukristushina limpyu shunqoyuq kananchiqllapa.

⁴ Piru uchata ruraqkunam mana kasuykanchu Dyus kamachikushqan-daga. ⁵ Kanan qamkunaqam yach'angina: Jisukristu mana nima uchayuq kashpam, kay pachaman shamurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiq, nishpa. ⁶ Chaymi Jisukristupi kriyiqkunaqa manana kawsanchiqllapachu uchakunata rurashpaqa. Piru chay uchata ruraqkunaqam Jisukristupi mana alliptaqa kriyinllapachu, ni riqsinllapachu paytaqa shunqonllapapi.

⁷ Chayri ijitukuna, amakish dijakangillapachu, ni pipis ingañashunana. Chaqa allita rurashpa kawsaqqam allin runana. Paymi Jisukristushina shumaqtana kawsaykan. ⁸ Piru uchata rurashpa kawsaqkunaqam dyabluwa wambranguna. Chaqa Tayta Dyus wichukushqan diyamandapacham dyabluqa uchata rurashpalla kawsan. Chaymi Dyuspa Churin Jisukristu shamurqan chingachiq dyablu chay mana alli rurashqanda.

⁹ Dyusqam washawashqa kanchiq, wambranguna kananchiqllapa. Chaymi Santu Ispiritun shunqonchiqpi tiyaptin, manana atinchiqchu kawsayta uchakunata rurashpa. ¹⁰ Ancha riqsiypaqllam Dyuspa wambranguna, dyablupa wambrangunaqa. Chaqa chay dyablupa wambrangunaqam mana allikunata rurashpa kawsanllapa. Kanan runa masindapismi mana kuyanllapachu.

Kuyanakushunllapa suqwan suqwan

¹¹ Chaqa Dyusmi kamachiwanchiq, kuyanakunanchiq suqwan suqwan. Chaytaqam unaymandapacha uyashqallapa kangi. ¹² Chayri ama chay unay Kayinshinaqa kashunllapachu. Paymi dyablupa karqan. Chaymi masanda wanchirqan. Mayá, *imapaqtäq* masandaqa wanchirqanqa? Chaqa chay Kayinmi mana allikunata rurashpa kawsaq. Chay masan Abilqam allikunata rurashpa kawsaq. Chaymi chay Kayinqa imbidyashpa, masan Abilta wanchirqan.

¹³ Kuyashqay masitakuna, Jisukristupi mana kriyiqkuna ch'iqnishuptinllapaqa, ama yuyayllapachu: *¿Imaparaq ch'iqniwan?* nishpaqa. ¹⁴ Chaqa noqanchiqpismi Dyuspi manaraq kriyishpa, chingaanchiq karqanchiqllapa. Piru kanañqam suqwan suqwan kuyanakunchiq. Chaymi yach'anchiqllapa: Mushiq bidamannam yakyushqa kani, nishpa. Piru suqkunata mana kuyaqkunaqam wañushqashinaraq. ¹⁵ Chaymi suqkunata ch'iqniqkunaqa rinllapa chingaq. Chaqa Dyuspaqqam paykunaqa suq matansyirushina. Kanan qamkunaqam yach'angi: Mayqan matansyiru kashpaqam, mana rinchu washakaq, tukuy tyimpu Dyuswan kawsanambaq, nishpa. ¹⁶ Piru Jisukristum yach'achiwanchiq imashina kuyanakunanchiq. Chaqa paymi kuyawaqninchiq wañurqan washawananchiq. Chaymi noqanchiqkunapis kriyiq masinchiqkunata kuyashpa, listu kashunllapa wañunanchiq, paykunata washananchiq. ¹⁷ Piru mayqanninchiq kriyiq masinchiqta mana nimayuqta rikashpa, mana yanapashpa imanchiqwanqam, mana nimatapis Tayta Dyustaqa kuyaykanchiqchu. ¹⁸ Kuyashqay wambrakuna, amar shiminchiqwanllasaqa kuyashunchu runa masinchiqkunataqa. Ashwanri allipta kuyashpa, paykunata yanapashunllapa.

Allitar rurashun, ama penqakunanchiq

¹⁹ Chayshina kuyanakushpaqam yach'anchiqna: Dyuspa allip wambranmi kani, nishpa. Chaymi paypa ñawpanman ch'ayashpaqa, manana rinchiqllapachu penqakuq. ²⁰ Chaqa mana allita rurashpaqam, das syintinchiq shunqonchiqpi: Ama chaytaqa ruranaytachu, nishpa. Piru Tayta Dyusqam noqanchiqmanda mas pwidiq kashpa, masta yach'an. Chaymi payqa tukuy ima rurashqanchiqta yach'ashpapis, atin pirdunawayninchiqta. ²¹ Chaymi kuyashqay masitakuna, allita kawsashpaqa, shunqonchiqpi manana nimata syintishpachu, atinchiqna kushikuya Dyuspa ñawpambi. ²² Chaqa Dyus kamachikushqanda kasushpa, pay munashqanda ruraptinchiqmi, mañakushqanchiqta rin qowaqninchiq. ²³ Paymi kamachiwashqa kanchiq, Churin Jisukristupi kriyinanchiqllapa, suqwan suqwan kuyanakunanchiq, pay niwashqanchiqshina. ²⁴ Chaymi Dyus kamachikushqanda kasuqkunaqa paywanna kawsanchiqllapa. Kanan Dyuspismi shunqonchiqpi kawsan. Mayá, *imashinam yach'anchiq?* Tayta Dyusmi noqanchiqpi kawsan, nishpaqa? Chaytaqam yach'anchiq, Santu Ispiritunda qowaptinchiq.

4*¿Pim Dyuspa Santu Ispiritunwan, pim dyabluwan?*

¹ Kuyashqay masitakuna, kay mundupiqam Dyuspaq achka rimaq tukuqkuna puriykanllapa: "Dyus niwashqandam rimani" nishpa. Amakish dijakangillapachu ingañashunambaq. Ashwanri paykunataqa allita mallipayllapa yach'anayki: ¿Allipchu Dyuspa Santu Ispiritunwan ichu mana? nishpa. ² Kayshinam atingillapa riqsitya: Kay runam Dyuspa Santu Ispiritunwan, nishpa. Dyuspa Ispiritunwan puriçkunaqam ninqallapa: "Siñurninchiq Jisukristum Dyusmanda shamushpa, kay mundupi nasirqan noqanchiqshina kwirpuyuq", nishpa. ³ Piru mayqan rimaq: "Jisukristuqam mana kwirpuyuqchu shamushqa", nishpaqam, mana Dyuspa Santu Ispiritunwanchu. Chaykunaqam dyablupa ispiritunwan. Chaqa chay dyabluqam Jisukristuta kuntran. Qamkunaqam uyashqa kangi: "Chay dyablupa ispiritunmi rin shamuq" nishpa. Chayqam allip kashqa. Kananqam allipta kay mundupina puriykan.

⁴ Ijitukuna, qamkunaqam Dyuspa wambranguna kangillapa. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunqam qamkunapi tiyan. Payqam mas pudirniyuq chay llullakuqkunapa ispiritunmandaqa. Chaymi qamkunaqa binsishqallapa kangi kay mundupi llullakuqkunata. ⁵ Chay llullakuqkunaqam kay mundupa imangunapi yuyakushpalla rimanllapa. Chaymi Dyuspi mana kriyiqkunaqa paykunata anche allita uyanllapa. ⁶ Piru noqanchiqkunaqam Dyuspa wambranguna kanchiqllapa. Chaymi yach'achikuptinchiq, Dyusta kasuqkunaqa anche allita kasuwanchiq. Piru dyablupa kaqkunaqam mana munanlapachu kasuwayninchiqta. Chayshinam atinchiq riqsitya: Mayqanmi Dyuspa wambran kashpa, allip kaqta riman; mayqanmi dyablupa wambran kashpa, llullakun, nishpa.

Tayta Dyusmi yumbayta kuyawanchiq

⁷ Kuyashqay masitakuna, Dyusmi anche kuyawanchiq. Chayri noqanchiqkunapis suqwan suqwan allita kuyanakushun. Chayshina yumbaywan kuyanakushpaqam, Dyuspa wambranguna kanchiqllapa. Paytaqam shunqonchiqpi allita riqsinchiq. ⁸ Tayta Dyusqam anche kuyakun. Chaymi mana kuyakuqkunaqa mana paypa wambrangunachu. Chaqa shungombiqam mana paytaqa riqsinllapachu. ⁹ Tayta Dyusmi suq Churiyuqla kashpapis, chay Churinda kach'amurqan kay munduman, uchanchiqrayku wañunambaq, Dyuswan tukuy tyimpú kawsananchiqllapa. Chaymi yach'anchiq: Dyusmi anche kuyawanchiq, nishpa. ¹⁰ Chaqa manam noqanchiqkunachu Dyusta puntata kuyashqachu kanchiq. Ashwanmi Dyusqa noqanchiqkunata puntata kuyawashqa kanchiq. Chaymi kach'amurqan Churin Jisukristuta kay pachaman, wañushpa, uchanchiqkunamanda pirdunawananchiq.

¹¹ Chayri kuyashqay masitakuna, chayshina Tayta Dyus anche kuyawaptinchiqqa, noqanchiqkunapis suqwan suqwan kuyanakushun. ¹² Manam pipis Tayta Dyustaqä rikashqachu. Piru kuyanakuptinchiq suqwan, suqwanqam, Dyuspa Santu Ispiritun shunqonchiqpi tiyashpa yanapawanchiq, mas allita kuyanakunanchiq. ¹³ Chaqa Santu Ispiritunda qowaptinchiqmi, yach'anchiqllapa: Dyuswannam allipta káykanchiq. Paypismi allipta noqanchiqwan, nishpa. ¹⁴ Noqaykuna kikiymi rikashqallapa kani Dyuspa Churindaqa. Chaymi tistigunguna kashpa, allipta niykillapa: Dyusmi Churinda kay munduman kach'amurqan, yumbayta washawananchiq. ¹⁵ Kanan mayqan yuyakuqmi: "Jisukristuqam Dyuspa Churin" nishpa, payqam Tayta Dyuswan. Dyuspismi paywan.

¹⁶ Kanan yach'anchiqmi: Dyusmi ancha kuyawanchiq. Chaqa paymir ancha kuyakuqqa. Chaymi yumbay allita kuyakuqqa Dyuswanna. Dyuspismi paykunawanna. ¹⁷ Chayshinam noqanchiqkunaqa kay mundupi kawsashpaqa, yach'akuykanchiq Jisukristushina kuyanakushpa kawsayta. Chaymi jwisyu diya ch'ayamuptinqa, mana manchashpachu rinchiqlapa kushikui. ¹⁸ Chaqa noqanchiqkuna Tayta Dyuswan kuyanakushpaqam, manana manchanchiqchu: Paych'i rin kastigawaq, nishpaqa. Piru chay kastiguta shuyaqkunaqam ancha manchashpa, llakishpa kawsaykanllapa. Chaymi chay manchaqkunaqa manaraq allitaqa yach'akushqachu kuyanakuyta.

¹⁹ Tayta Dyusmi puntata noqanchiqkunata kuyawashqa kanchiq. Chaymi noqanchiqkunapis paytaqa kuyanchiqllapa. ²⁰ Piru chay mayqan rimaq: "Noqaqam Dyusta kuyani" nishpa, piru runa masinda ch'iqnishpaqam, llullakuykan. Chaqa runa masinda rikashpa mana kuyaqqam mana Dyustaqa atinmanchu kuyayta mana rikashpaqa. ²¹ Chaymi Jisukristuqa kayshina kamachiwashqa kanchiq: "Dyusta kuyaqkunaqar runa masingunatapis kuyanqallapa", nishpa.

5

Dyuspir allita yuyakushunllapa, ama uchayuqkunashina kawsananchiq

¹ Dyuspa yumbay lijitimu wambrangunaqam kriyinchiqllapa: Jisukristum Dyus Akrashqan Washadur, nishpa. Chayri Tayta Dyusta allipta kuyashpaqa, wambrangunatapis kuyashun. ² Chayshina Dyusta kuyashpa, kamachikushqanda kasushpaqam, yach'anchiqna: Dyuspa wambrangunatapisni kuyaykanchiq, nishpa. ³ Chaymi Dyusta kuyashpaqa, kamachikushqanda kasunchiqllapa. Kanan chay kamachikushqanqam mana trabajuschu kasunanchiqqa. ⁴ Chaqa Dyuspa wambranguna kashpa, paypi kriyishpaqam, binsinchiq kay mundupi tiyakunapa mana baliq yuyayningunata. ⁵ Atinanchiq binsiytaqam ancha allita kriyishunllapa: Siñurninchiq Jisukristum Dyuspa Churin, nishpa.

Kaykunam yach'achiwanchiq Jisukristupaq

⁶ Kimsa tistigu layakunam yach'achiwashqa kanchiq: Jisukristum sylimunda shamurqan, nishpa. Puntata Jisukristu yakupi shutikuptinmi, suq tistigushina karqan. Chaymandaqam kruspi wañushpa, yawarninda ich'aptin, suq tistigushina karqan. Dyuspa Santu Ispiritumbismi Jisukristupa faburninda rimarqan. Chay Santu Ispiritumbismi mana llullakuq tistigu karqan. ⁷ Jisukristupaqqam „sylipipis“ kimsa tistigukuna kan. „Suqmi Tayta Dyus. Suqqam Jisukristu kikin. Suqqam Dyuspa Santu Ispiritun. Chay tistigukunaqam kimsa kashpapis suqla. ⁸ Chay nishushqayshinam kay pachapipis kimsa tistigu layakuna yach'achiwanchiq Jisukristupaq. Suqmi Dyuspa Santu Ispiritun, suqqam chay shutikushqan yaku, suqqam kruspi ich'ashqan yawarnin. Chay kimsandinmi suq yuyaytalla Jisukristupaq yach'achiwanchiq. ⁹ Chaqa allin runakuna niwashqanchiqtalla Jisukristupaq kriyinchiqllapa, ¿manachu? Piru Dyus niwaptinchiq Churin Jisukristupaqqqa, masta kriyishunllapa. Chaqa Dyusqam mas allin tistigu chay allin runakunamandaqa. ¹⁰ Jisukristupi kriyiqkunaqam tukuy shunqo yuyakunchiq: Allibmi Jisukristuqa Dyuspa Churin, nishpa. Piru suq runa Jisukristupi mana kriyishpaqam, Tayta Dyuspipis mana kriyinchu. Chaqa Tayta Dyus Churin Jisukristupaq nishqandaqam mana kriyinchu. Chaymi Tayta Dyuspaq alabis niykan: "Yanqam llullakun" nishpa. ¹¹ Chaqa Dyusqam niwashqa kanchiq Churimbaq: "Churiy wañushqanraykum rini washashuqlapa, tukuy

tyimpu noqawan kawsanaykillapa", nishpa. ¹² Chaymi Dyuspa Churimbi kriyishpaqam, tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq. Piru Dyuspa Churimbi mana kriyishpaqam, mana tukuy tyimpu rinchiqllapachu kawsaq Dyuswanqa.

San Jwanmi kartanda ushyashpa, kayshina kriyiq masingunata kunarqan

¹³ Kay kartatam iskibriyki qamkuna Dyuspa Churimbi kriyiqkunaman, yach'anaykillapa: Dyuspa Churimba shutimbi kriyishpam, tukuy tyimpu Dyuswan rinchiqllapa kawsaq, nishpa.

¹⁴⁻¹⁵ Kananqam ancha yuyakunchiqllapa Dyuspi. Chaqa yach'anchiqmi: Dyus munashqanda mañakuptinchiqqam, payqa uyawaqninchiq, rin qowaqninchiq, nishpa.

¹⁶⁻¹⁷ Masitakuna, kanmi ishkay laya uchakuna. Suq layaqam runakunata dañachin wañunambaq. Suq layaqam dañachin, piru mana wañunambaqchu. Yumbay laya mana alli rurashqanmi uchakuna. Piru suq laya uchaqam runakunataqa ancha dañachin wañunanllapa. Chay wanchikuq uchapaqqam mana nimata niykillapachu. Piru chay suq laya uchata ruraqkunapaqmi niyki: Dyusmanri mañakuyllapa chay masaykikunata pirdünanambaq, nishpa. Qamkuna mañakuptikiqam, Dyusqa paykunata uchangunamanda rin pirdunaq.

¹⁸ Dyuspa wambrangunaqam manana kawsanchiqllapachu uchakunata rurashpaqa. Chaqa Jisukristuqam ancha allita noqanchiqtaqa kwidawanchiq, dyablu ama uchata rürachiwananchiq.

¹⁹ Chaymi yach'anchiqllapa: Dyuspan kanchiqllapa, nishpa. Piru Dyuspi yumbay mana kriyiqkunaqam dyablu kamachishqanda ruranllapa.

²⁰ Noqanchiqkunaqam yach'anchiq: Dyuspa Churinmi shamushqa, nishpa. Chaqa payqam yach'achiwashqa kanchiq, riqsinanchiq Tayta Dyusta shunqonchiqpi. Paymi allip Dyusqa. Kananmi Jisukristupi yuyakushpa kawsanchiqllapa. Chaqa paypismi allip Dyus kashpa yanapawanchiq, tukuy tyimpu kawsanchiqllapa.

²¹ Chayri ijitukuna, kwidakayllapa, ama yuyakunayki yanqa amitu layakunapi. Chayshina kanqa. (Chaytallam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN JWANMI KAY SIGUNDA KARTATA ISKIBRIRIRQAN (2 JWAN)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? San Jwanqam Jisukristupa dusi apustulnин-
manda suqniñ kargan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta
yach'ananchiq San Jwambaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Wakin yach'ayniyuqkunam
yuyanllapa: Kay kartatam iskibrirqan suq kriyiq masin warmiman, tukuy
ayllundinman. Piru wakingunaqam yuyanllapa: Kay kartataqam iskib-
rirqan suq ilgisyanam. Chaymi mana allitaqa yach'ananchiqchu: Pikuna-
mañni iskibrirqan, nishpa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam iskibrirqan, Jisukris-
tupi kriyiqkunata kunanambaq, kuyanakushpa kawsananllapa; llullata
yach'achikuqkunamanda kwidakananllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Jn 1.1-6 niwanchiqllapa, allip kaqta kriyishpa, kuyanakushpa
kawsananchiq.

2 Jn 1.7-11 niwanchiq, kanmi ancha achka llullata yach'achikuqkuna.
Paykunaqam yach'achikun: "Dyuspa Churin Jisukristuqam mana
kwirpuyuqchu kay mundumanqa shamurqan", nishpa. Chayri chay
ingañakuqkuna mayqanninchiqman ch'ayawaptinchiqqa, ama pus-
dataqa qoshunllapachu.

2 Jn 1.12-13 niwanchiq. Jwanmi yuyarqan chay kriyiq masingunata das
rinan watukuq, nishpa.

Allip kaqta kriyishpa, kuyanakushun

1-2 Ancha rrispitashqa panisita, Tayta Dyusmi qamta, wambraykikunata
akrashushqallapa, paypa wambranguna kanaykillapa. Chaymi qamkunaqa
noqapa masaykunashina kangillapa. Chayraykum noqa yach'achikuq an-
syanu kashpa, kay kartata iskibriykillapa chaypi yumbay tandakaq kriyiq
masinchiqkunaman. Chaqa qamkunapisni noqaykunashina allip kaqta
kriyishqallapa kangi. Chaymi noqaqa kriyiq masinchiqkunawan allipta
kuyaykillapa. Chaqa yumbayninchiqmi allip kaqta tukuy tyimpun rinchiq-
llapa kriyiq. *3* Chaymi mañakuni Tayta Dyusman, Churin Jisukristuwan
tukuy imapi yanapashunan, ama manchashpa, ashwan kushikushpa,
kuyanakushpa, allip kaqta kriyishpa, shumaqta kawsanaykillapa.

4 Wakin wambraykikunata tarishqa kani allip kaqpi kriyishpa,
kawsaykaqta. Paykunaqam Dyus kamachiukushqanda kasushpa, shumaqta
kawsaykanllapa. Chaymi ancha kushikuni. *5* Chayraykum kuyashqa
panisita, kananga qamkunata rrugaykillapa, noqaykunawan shumaqta
kuyanakunanchiq. Manam mushuq yuyashqaytachu kamachiykillapa.
Chaytaqam unaymandapacha uyashqallapa kanchiq. *6* Chaqa Tayta
Dyusmi kamachiwashqa kanchiq kuyanakunanchiq. Chaymi Dyusta allipta
kuyashpa, mana shaykuq rinchiqllapa kasuq chay niwashqanchiqa.

Achka llullakuqkunam puriykan

7 Chaqa kay mundupiqam achka llullakuqkuna puriykanllapa.
Kwidawkish qamkunata ingañashungiman. Chay llullakuqkunaqam mana
munanllapachu kriyita: Jisukristuqam allip kwirpuyuq runa kashpa,
shamushqa kay munduman, nishpaqa. Chay layata yuyaqkunaqam

ingañakuq runakuna. Jisukristutam kuntranllapa. ⁸ ¡Kwidakayllapa! Qamkunaqam Dyuspaq allita yach'achikuykangi. Chay llullakuqkunata kasushpakiш, mana ch'askinaykillapa. Munanim Dyusmanda yumbay Amakish chayshinaqa kanqachu. Munanim Dyusmanda yumbay irinsyaykita ch'askinaykillapa.

⁹ Mayqan runa ichu warmi Jisukristu nishqanda dijaqqam manana Dyuswanchu. Piru Jisukristu nishqanda yach'achikuqqam Tayta Dyuswan, Jisukristuwambis. ¹⁰ Chay llullakuqkuna munaptin ch'ayashuyta, chay mana baliq duktrinanda yach'achikunanza, ama ch'ayachiyllapachu wasikimanqa ni "Dyus yanapashunqa" niyllapachu. ¹¹ Chaqa mayqan chayshina ch'ayachiqqam yanapaykan, masta ingañakunanllapa.

San Jwanmi kayshina kartanda ushyarqan

¹² Mastam munani willashuyta. Piru munanim shamuya qamkunaman, chaypi parlashpa, masta kushikunanchiq. Chaymi mana munanichu kay kartapilla masta parlachishuyta.

¹³ Kaypi tiyaq kriyiq masinchiqkuna qamkunapa masaykikuna. Chaqa Tayta Dyusmi paykunatapis akrashqa, paypa wambranguna kanambaq. Chaymi kaypi tandakaqkunapis napaykushungillapa. Chayshinalla kanqa. (Chaytallam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN JWANMI KAY TIRSIKA KARTATA ISKIBRIRIRQAN (3 JWAN)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? San Jwanqam Jisukristupa dusi apustulninemanda suqñin karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta yach'ananchiq San Jwambaq.

¿Pipaqli iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam iskibrirqan kay kartataqa kriyiq masin Gayupaq. Gayuqam Jisukristupaq yach'achikuqkunata yanaparqan, pusadata, mikunata qoshpa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam kay kartataqa iskibrirqan kuyashqa kriyiq masin Gayuta alabashpa, kunashpa, animachishpa, kriyiq masingunata mana shaykuq yanapanambaq.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

3 Jn 1.1-8 niwanchiqllapa, chay runa Gayum suqkunata yanapashpa, ancha shumaqta kawsashqambaq.

3 Jn 1.9-11 niwanchiq, suq runa Diwtrifis shutiqmi mana yanaparqanchu payman shamuq kriyiq masingunata. Kanan San Jwamba washandam rimarqan. Niwanchiqpis ama chay Diwtrifissinaqa kananchiqllapa.

3 Jn 1.12 niwanchiq, suq ancha allin runa Demetrupaq.

3 Jn 1.13-14 niwanchiq, Jwanmi ancha munarqan das shamuya, Gayuta watukuq, nishpa.

San Jwanmi alabarqan Gayuta

¹ Kuyashqay kriyiq masita Gayu, noqa yach'achikuq ansyanu kashpam, kay kartitata iskibriyki. Chaqa alliptam kuyayki.

² Kuyashqay masita, yach'anim, ancha allitash kawsaykangi Tayta Dyuswan, nishpa. Chaymi ancha mañakuni, allilla kashpa, ancha kushikushpa kawsanayki. ³ Wakin kriyiq masinchikunam ch'ayamushpa, niwarqan: Chay Gayum Siñurninchiqta ancha allita kuyashpa, kasun. Allip kaqpi kriyishpam, shumaqta kawsan, nishpa. Chayshina niwaptinmi, ancha kushikushqa kani. ⁴ Qamkunaqa noqa yach'achishupti Dyuspi kriyishpaqam, wambraykunashina kangillapa. Kanan tukuy imamandam masta kushikuni yach'ashpa: Yumbay wambrayshina kaqkunam Dyusta kasushpa, allip kaqpi kriyishpa, kawsaykanllapa, nishpa.

⁵ Kuyashqay kriyiq masita, imapipis yanapashpa kriyiq masinchikunkataqam, ancha allita ruraykangi. Chay karumandá shamuq kriyiq masinchikunata yanapashpaqam, mas allita ruraykangi. ⁶ Chay yanapashqaykunkataqam tandakaq kriyiq masinchikunapa ñawpambi parlashqallapa: Chay masanchiq Gayum noqaykunata kayshina ancha kuyawashqa, nishpa. Ancha allitach'i rurangiman masita, chay shamuqunata imawambis yanapashpa, ñanda rinambaqqa. Chayshina yanapaptikim, Dyusniñinchiqqa ancha kushikun. ⁷ Chaqa chay kriyiq masinchikunam Jisukristu nishqanda yach'achikushpa puriykanllapa. Chaymi paykunapa iman faltaptinqa, kriyiq masinchikunkamandalla imatapis ch'askinllapa. Manam ch'askinllapachu chay mana kriyiqkunamandaqa. ⁸ Chayraykur noqanchiqpis paykunata yanapashun, paykunawan pulla Dyusta sirbinanchiq, allip kaqta yach'achikushpa.

Diyutrisimi mana allikunata rurarkan

⁹ Kach'amushqam kani suq kartata qamkunaman. Piru chay runa Diyutrifismi munashpa kamachiya kriyiq masinchikunata, mana munanchu kasuwayta. ¹⁰ Chaymi payqa llullakushpa, yanqakunata noqapaqqa riman. Manam kuntintakanchu yanqakunata rimashpapis. Ashwambam mana ch'ayachinchu qamkunaman shamuqkunata. Ashwambam chay suq kriyiq masinchikunatapis kamachin, ama ch'ayachinanllapa. Mayqan ch'ayachiqtaqam qatin tandakashqan kriyiq masinchikunamanda. Chaymi shamushpa, chay Diyutrifistaqa qaqlambi rini anyaq.

¹¹ Kuyashqay masita, ama kawsaychu chay mana allin runakunashinaqa. Ashwanri kawsay chay allin runakunashina. Chaqa allin runakunaqam Dyuspa wambranguna. Piru chay mana allita ruraqkunaqam Dyustaqa mana riqsinillapachu shunqombiqa.

Demetrum allita rurarqan

¹² Masanchiq Demetruqam mana chay malukunashinachu. Payqam ancha allita kawsan. Yumbaymi paypaqqa ninllapa: "Ancha allinmi" nishpa. Chay nishqangunaqam allip. Noqaykunapismi tistigu kashpa niykillapa: "Payqam ancha allin masanchiq", nishpa. Chaqa qamqam yach'angi: Manam nunka llullataqa rimanillapachu, nishpa.

Kayshinam ushyakan kay karta

¹³⁻¹⁴ Mastam munani willashuyta. Lukismi yuyani shamuya watukushuuq. Chaymi chaypina parlashun. Chayraykum kay kartapi mana munanichu masta willashuyta.

¹⁵ Mayá, Dyus yanapashunqa, shumaqta kawsanaykillapa. Kaymanda yumbay kriyiq masinchikunapis qamkunata napaykushungi. Noqapa shutiypir napaykuy yumbay yanasyukunata (yanasaykunata). Chayshina kanqa. (Chaytallam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN JUDASMI KAY KARTATA ISKIBRIRQAN (JUDAS)

¿Pitaq karqan San Judas? Kinsapch'i kay Judasqa Jisukristupa, Sanyagupa masan karqan. (Chay Sanyagullam Jakubupis shutirqan.) (Liyyishunllapa San Matiyu 13.55.) Payqam mana chay Judas Iskaryutichu karqan. Ashwanmi Jisuspi ancha allita kriyiq karqan.

¿Pikunapaqmì iskibrirqan kay librutaqa? Iskibrirqanqam Jisukristupi yumbay kriyiqkunaman.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay tyimpupiqam achka llulata yach'achikuqkuna karqan. Suqkunatam yach'achirqanllapa, uchata rurashpa kawsananllapa. Chaymi Judasqa kriyiq masingunata kay kartapiqa kunarqan, chay llullata yach'achikuqkunamanda kwidakashpa, ama Jisukristumanda akrakananllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Jud 1.1-2 niwanchiqllapa, Judasmi Dyuspi kriyiqkunaman kay kartata iskibrishhqambaq.

Jud 1.3-16 niwanchiq, kwidashunri yumbay llullakuqmandala. Chaqa paykunaqam kayshina ninllapa: "Dyusqam ancha allin. Chaymi mana allita ruraptinchiqpis, mana rinchu kastigawaqninchiq. Chayri munashqanchiqta rurashunllapa", nishpa. Piru Dyusmi paykunata ancha rin kastigaq.

Jud 1.17-23 niwanchiq, ama Dyusmanda akrakananchiq, shaykuq kriyiqkunata animachinanchiq, Dyuspi tukuy shunqo kriyirinanllapa.

Jud 1.24-25 niwanchiq, ancha pudirniyuq Tayta Dyusninchiqta alabananchiq, washawashqanchiqrayku, nishpa.

San Judasmi iskibrirqan Dyus akrashqangunata

¹ Kuyashqay masitakuna, noqam Jakubupa masan Judas kani.

Jisukristupa kriyadunni kani. Chaymi kay kartata iskibriykillapa qamkuna Dyuspi kriyiqkunaman. Chaqa qamkunatam Taytanchiq Dyusqa akrashushqa, paypa wambranguna kanaykillapa. Chaymi Jisukristupi yuyakuptikillapa, payqa allita kwidashungillapa. ² Tayta Dyusmanmi mañakuni, ancha llakipashushpa, kuyashushpa, qamkunata yanapashunambaq, shumaqta kawsanaykillapa.

Kwidashunri llullakuqkunamanda

³⁻⁴ Kuyashqay masitakuna, ancham munarqani qamkunata yuyachishuya Tayta Dyus washawashqanchiqpaq. Lukismi yach'ashqa kani: Llullakuqkunash shamushqa qamkunaman ingaňashuq, nishpa. Chaymi iskibriykillapa rrugashushpa Dyus nishqandalla qamkuna yach'achikunayki tukuy animuykiwan, binsinaykillapa chay llullakuqkunata. Chaqa Jisukristupa duktrinanqam mana nunka kambyakanchu. Piru chay malukunaqam Dyuspa duktrinanda daňachishpa, ninllapa: "Dyusmi ancha allin. Chaymi mana allita ruraptinchiqpis, mana rinchu kastigawaqninchiq. Chaymi atinchiq rurayta tukuy ima kwirpunchiq munashqanda", nishpa. Chayshina rimaqkunaqam Taytanchiq Dyusta, Siňurninchiq Jisukristuta ñiganllapa. Chaymi Tayta Dyusqa paykunapaqq'a unaymandapacha siňalashqa chingananllapa.

⁵ Chayraykum qamkuna yach'aptikipis, munani yuyachishuya imashinam Dyusninchiq kastigan chay mana kasuqkunata, nishpa. Rikayllapa, Tayta Dyusmi isrraylinukunata Ijiptu nasyunmanda surqosha, paypi mana kriyiqkunata chingachirqan. ⁶ Malu anjilkunatapismi kastigarqan. Paykunaqam karguyuq Kashhpapis, mana kuntintakashpachu, munarqanllapa Dyuspa kargunda qoch'iyya. Chaypaqmi Dyusqa paykunata prisushpa, kadinakunawan watashpa, tutayaqman wichukurqan, chaypi kanambaqlapa jwisyu diya ch'ayamunangaman. ⁷ Chaymandaqam chay malu anjilkunashina chay Sudumapi, Gumurrapi tiyaqkuna, chay sirkambi tiyaqkunapis malukunapaq tikrakarqanllapa. Chay runakunaqam ullqopura warmiwanshina puñurqanllapa. Tukuy laya mana allikunata rurashpam, animalkunashina kawsarqanllapa. Chaymi Tayta Dyusqa paykunata kastigarqan mana nunka wañuq niawan. Chayri chay kastigupaq yach'ashpaqa, amana paykunashinaqa kawsashunllapachu. Ashwanri intyindishun: Tayta Dyusqam kastigan uchayuqkunata, nishpa.

⁸ Chay llullakuq runakunaqam musqoyningunapi imata rikashpa, mana nimatapis intyindishpachu, kwirpun munashqandalla ruranllapa. Mana munashpa kasuya Siñurninchiqtam, asta musyanllapa anchas pudirniyuqkunata. ⁹ Piru ni Dyuspa anchas pudirniyuq anjil Migilqam chayshina maldisan. Chaymi payqa Muysispa kwirpunda dyabluwan qoch'inakushpa, dyablutaqa mana musyarqanchu. Ashwanmi kaytalla nirqan: "¡Tayta Dyusri anyashunqa!" nishpa. ¹⁰ Piru chay llullakuq runakunaqam mana intyindishpachu, musyanllapa asta chay mas pudirniyuq ispiritukunata. Chaga mana intyindiq animalkunashinam kwirpun munashqandalla rurashpa kawsanllapa. Chaymi chay uchangunarayku rinllapa chingaç.

¹¹ ¡Ay, chay llullakuqkunata, imananqaraqri! Chaqa paykunaqam Kayinshina uchata rurashqallapa. Balanshinam Dyusmanda akrakashqal-lapa, qellayta ganananllaparayku. Chay mana kasukuq runa Kurishinam mana munanllapachu Dyus nishqanda ruraytaqa. Chaymi rinllapa wañuq.* ¹² Kriyiq masipura kushikushpa tandanakuptiki mikuqmi, chay inganakuqkunata mana undaq mikunllapa, upyanllapa. Manam pitapis penqakunllapachu. Chaymi paykunaryku penqakungillapa. Malu michidurshinam paykunalla kwidakanllapa. Mana tamyayuq wayra apaq pukutayshinam mana nimatapis yanapawanchiqchu. Paykunaqam chay mana puqoq plantashina. Chaqa tyimpur ch'ayamuptinqa, yanqa rinchiq maskaqaq, ¿manachu? Chayshinallam chay llullakuqkunapis wañushqa, chakishqa, ch'upanmada pilashqa plantashina. ¹³ Manchu mar yakuqa waq-manda kaymanda maqchikamushpa, babash'kunata wichukun manyaman. Chayshinallam chay llullakuqkunapis kallpatikunllapa, mana allikunata rurashpa. Paykunaqam chay lusiru ishkishpa chingaçkunashina. Chaymi sintisyadu, tukuy tyimpu mas tutayaqpí kawsananllapa.

¹⁴ Chay punta runa Adamba tatara willkamba tatara willkanmi Inuk shutirqan.* Tayta Dyusmi chay Inuktaqa chay llullakuqkunapaq kayshina rimachirqan:

—¡Rikay! Siñurninchiqmi anchas achka mil anjilningunawan shamuykan, ¹⁵ yumbayninchiqta jusgawananchiq, allinda, malutapis. Chaqa malukunataqam rin kastigaç, yumbay mana allikunata rurashqanrayku, payta kyuntrashpa, maldisyashqanrayku, nishpa.

¹⁶ Kanan chay mana alli ruraqkunaqam anchas kijakushpa, tukuy imapaq rimatikunllapa. Kawsanllapam kwirpun munashqandalla rurashpa. Anchas

alabakashpam, mishki mishkita yap parlachinllapa runa masinda, iman kaqta munashpa surqoya.

Judasmi kriyiq masingunata kunarqan

¹⁷ Kuyashqay kriyiq masitakuna, ama qonqayllapachu Siñurninchiq Jisukristupa apustulninguna chay tyimpu nishushqanllapata. ¹⁸ Paykunaqam willashurqanllapa: "Jwisyu diya sirkana kaptinmi, burlakuq runakuna rin kaq. Paykunaqam rinllapa kawsaq mana baliq munashqandalla rurashpa", nishpa. ¹⁹ Rinllapam animachiq kriyiq masinchiqkunata, paykunapura akrakananllapa. Santu Ispiritum paykunapi mana kaptin, rinllapa puriq kwirpun munashqandalla rurashpa.

²⁰ Piru qamkuna, kuyashqay masitakuna, mana shaykuq animachikuy, mas allita Tayta Dyuspi kriyinayki. Santu Ispiritun qamkunata yanapashuptinri, Tayta Dyusman mañakuyllapa. ²¹ Tayta Dyusqam ancha kuyawanchiqllapa. Chayri paymanda ama akrakashpachu, ashwan kushikushpa Siñurninchiq Jisukristuta shuyashunllapa. Chaqa paymi ancha llakipawaqninchiq, shamushpa rin apawaqninchiq, paywan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

²² Chayri Jisukristupi mana allita kriyiqkunata animachiyllapa, paypi tukuy shungo kriyinanllapa. ²³ Chayshina Dyuspaq suqkunata yach'achishpa, washashpam, alabis rrastraykangimanshina, ama ninaman yakyunalanllapa. Kanan suq uchayuqkunatapis llakipayllapa. Piru chay laya uchakunatakish rurachishungiman. Ay, uchanllapaqar suq millanaypaq kanqa qamkunapaqqqa, suq ancha mapa millanaypaq lach'apashina.

Tayta Dyusta alabashunllapa

²⁴⁻²⁵ Kananqa Siñurninchiq Jisukristu yanapawaptinchiq, tukuy tyimpu alabashunllapa ancha yach'ayniyuq Taytanchiq Dyusta. Chaqa payllam Dyus. Pudirnинwanmi washawanchiq, ama paymanda akrakananchiq. Ashwanmi ancha kushikushpa, mana nima uchayuqta rurawaqninchiq, ch'ayachiwanchiq paypa llipyaykaq ñawpanman. Chayri payqa tukuy tyimpu ancha pudirniyuq kanqa. Ancha llipyanya. Yumbayta kamachinqa. ¡Chayshinam unaymandapacha ancha pudirniyuq kashqa! ¡Chayshinallam kanambis! ¡Chayshinalla kanqa tukuy tyimpu! (Chaytallam iskibriykillapa.)

JISUKRISTU SAN JWANDA RIKACHISHQANGUNA (APUKALIPSIS)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? Paymi Jisuspa dusi apustulninandu suqniñ karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta Jwambaq yach'ananchiq. Kay librutaqam iskibrirqan suq ancha padishqan tyimpupi. Chaqa chay rrumana gubyirnu Sesarqam Jisuspi kriyiqkunata ancha gesachashpa, Jwanda aparqan pinitinsyaman isla allpa Patmus shutiqman. Chay lugarpim kay librutaqa iskibrirqan.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam kay librutaqa iskibrirqan prubinsya Asyapa syiti llaqtangunapi tandakaq kriyiq masingunaman.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jisukristupi wakin kriyiqkunaqam ancha ñakshpa, manana munarqanllapachu sigiyta paypi kriyishpaqa. Chaymi Jisukristu Jwanman rikakushpa, nirqan: "Rikashqaykita iskibriy, noqapi kriyiqkuna yach'anambaq: Kayshinam kay munduqa rin ushyakaq, nishpa, ama shaykunanllapa".

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Niwanchiqqam: "Jisukristum rin kutimuq, paypi mana shaykuq kriyiqkunata apawananchiq, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. Piru payta mana kasuqkunataqam rin kastigaq", nishpa.

Apuk 1.1-20 niwanchiqllapa, Jwanmi iskibrirqan Jisukristu rikachishqanganata, nishpa.

Apuk 2.1-3.22 niwanchiq, Jisukristu syiti llaqtakunapi tandakaq kriyiq masinchiqkunata kunashqambaq.

Apuk 4.1-11 niwanchiq, Jwan musqoypishina Dyusta sylupi aduraykaqkunata rikashqanda.

Apuk 5.1-6.17 niwanchiq, Dyuspa Uñan sylupi kich'aptin suq rrullushqa libruta, achka kastigukuna lluqshishqambaq.

Apuk 7.1-17 niwanchiq, Dyusmi paypi kriyiqkunataqa urkungunapi suq siñalta rurashqambaq.

Apuk 8.1-11.19 niwanchiq, syiti anjilkuna syiti trumpitakunata waqachiptinmi, mas kastigukuna shamushqambaq.

Apuk 12.1-18 niwanchiq, dyabluq Jisukristuta wanchiyta munashqambaq.

Apuk 13.1-18 niwanchiq, suq manchaypaq animalmi payta kasuqkunata siñalashqambaq.

Apuk 14.1-16.21 niwanchiq, Dyuspa anjilningunam syiti kupamanda kastigukunata basyashqambaq.

Apuk 17.1-20.15 niwanchiq, Dyusmi yumbay mana alli ruraqkunata allita jusgashepa, kastigashqambaq.

Apuk 21.1-22.21 niwanchiq, Dyusmi rin ruraq mushuq syluta, mushuq allpata, Jisukristupi kriyiqkunaqa kushikushpa, chaypi kawsanambaq.

San Jwanmi iskibrirqan Jisukristu musqoypishina rikachishqanganata

¹ Tayta Dyusmi Jisukristuta puntata nirqan: "Kayshinam das rin kumpliq", nishpa. Chaymandaqam Jisukristu anjilninda chaykunata yach'achiwpa kach'amurqan, noqa Jwanda yach'achiwanambaq. Chaymi noqapis chay yach'achiwashqanda Jisusta sirbiq masiykunata kay librupi yach'achiykani. ² Chaqa noqaqam tistigu kashpa, Tayta Dyus nishqanda,

Jisukristu nishqanda, chay anjil rikachiwashqanda tukuy imata kay librupi iskibriykaní.

³ Chay rikashqayqam utqana rin kumpliq. Chayri kay iskibrishqayta liy-ikunaqa, chay liyishqanda uyashpa kasúqkunapis ancha kushikunqallapa.

Jwanmi iskibrirqan syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

⁴ Noqa Jwanmi chay prubinsya Asyapi syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masikunaman iskibriykillapa. Noqam Dyusman mañakuni, ancha kuyashushpa, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq, ancha kushikushpa, shumaqta kawsanaykillapa. Payqam tukuy tyimpu kawsan. Manam nunka nasirqanchu. Suq diyam kay pachaman rin kutimuq. Mañakunipismi, paypa trunumba ñawpambi syiti ispiritu kaqkuna tukuy imapi yanapashunambaq. ⁵ Mañakunipismi Sifurninchiq Jisukristuman, qamkunata ancha yanapashunambaq. Chaqa payqam ancha allin tistigu kashpa, allip kaqtalla riman. Ancha kuyawaqninchiqmi, yawarninda ich'ashpa, yumbay uchanchiqpaq pagarakurqan, Tayta Dyus pirdunawananchiq. Chayshina wañushpaqam, yumbay wañuqkunamanda puntata kawsamurqan. Chaymi payqa kay mundupi yumbay gubyirnukunata atin kamachiyta. ⁶ Jisukristuqam numbrawashqa kanchiq, payshina gubyirnukuna, kurakuna kashpa, Tayta Dyusnida sirbinanchiqllapa. ¡Chayri payqa tukuy tyimpu ancha alabashqa, ancha pudirniyuq kanqa! Chayshina kanqa.

⁷ ¡Uyawayllapa! ¡Jisukristum pukutaykunapi rin shamuq! Yumbay runakuna warmikunam paytaqa rinllapa rikaq. Asta chay wanchiqkunapismi paytaqa rinllapa rikaq. Chayshina shamuptinqam, tukuy llaqtakunapi tiyaq mana kriyiqkunaqa ancha manchashpa, rinllapa waqaq. Arí, chayshinam allipta rin kaq.

⁸ Ancha pudirniyuq Dyusmi yumbaymanda mas pudirniyuq. Tukuy tyimpum kawsashqa. Kanambismi kawsaykan. Suq diyam rin shamuq. Chaymi payqa kayshina nin:

—Chay punta litra “A”shina kashpam, yumbaypa ñawpambi kani. Chay ultimu litra “Y”shina kashpam, noqaqa tukuy imamanda masta rini duraq, nishpa.

Jwanmi musqoypishina Jisukristuta llipyaykaqta rikarqan

⁹ Noqa Jwanmi Jisukristupi kriyiq masikillapa kani. Chaqa Tayta Dyuspaq, Churin Jisukristupaq yach'achikuptiymi, qamkunashina noqapis ancha padisishqa kani. Piru qamkunashinam Tayta Dyusta mana shaykuq kasuykani. Chayraykum prisuwashpa, apawarqanllapa karsilman chay mar yakupa ch'awpimbi isla allpa Patmus shutiqman. ¹⁰ Chayshina chay karsilpi kaykaptiymi, suq diya dumingu rikch'aykaptiylla, Dyuspa Santu Ispiritun noqaman shamushpa, achka layata rikachiwarqan. Puntatam iki laduypi uyarcay suq rimaqta. Chay rimaqqam suq kurnitashina ancha jwirtita ¹¹ kayshina niwarqan:

—Noqaqam chay punta litra “A”shina kashpa, yumbaypa ñawpambi kani. Chay litra “Y” ultimipi kaqshina kashpam, noqaqa tukuy imata atini ushyayta. Chayri kay tukuy ima rikashqaykita suq librupi iskibrishpa, kach'ay chay prubinsya Asyapa kay syiti llaqtanganapi tandakaq kriyiq masikunaman: Puntata chay Ifisu llaqtaman, chaymandaqa chay Ismirna llaqtaman, chay Pircamuman, chay Tiyatiraman, Sardisman, Filadilfymán, Lawdisya llaqtamambis, nishpa.

¹²⁻¹³ Chayta uyashpaqam, ikiyman tikrakashpa chapakurqani yach'anaypaq: ¿Pim chayshina parlachiwaykan? nishpa. Chayshina chapakushpaqam, rikarqay suq runatashina. Chay runashinaqam syiti

lampara tiyanamba ch'awpimbi shayaykarqan. Chay tiyanangunaqam urumanda karqan. Chay runashinaqam ch'akingaman kapayuq karqan. Pichunqam urumanda rurashqan wach'ukuwan watadu karqan.

¹⁴ Aqchangunaqam yuraq millwashina ichu qasashina ancha yuraq karqan. Ñawingunapismi lumyaykaq ninashina karqan. ¹⁵ Ch'akingunaqam brunsi jirru urrnupi chulluchidu ch'uch'idushina llipyarqan. Kanan rimaptinqam, busninqa achka yakushina ancha kunyargan. ¹⁶ Allin ladu makimbiqam syiti lusirukuna karqan. Shiminmandam lluqshirqan suq atun kuchillu ishkandin ladu filuyuqshina. Qaqllambismi ancha llipyarqan, larrdusi uras rupay ancha jwirtita llipyaqshina.

¹⁷ Chayshina payta rikashpaqam, noqaqa ancha manchashpa wañushqashina ch'akingunapa ñawpambi das piratarqay. Chaymi payqa allin ladu makinda sawayman rurashpa, niwarqan:

—Amar manchaychu. Noqaqam yumbaymanda mas puntapi kashpa, tukuy imata rurashqa kani. Ultimu kashpapismi, mana nunka rinichu ushyakaq. ¹⁸ Tukuy imatam kawsachini. Wañurqaymi piru kananqam kawsamushqa kani, tukuy tyimpu kawsanaypaq. Chaymi wañushqakunapa lugarninda atini kirpayta ichu kich'ayta, chay wañuqkuna kawsamunam-baq. ¹⁹ Kay rikashqaykita, kanan pasaykaptin, manaraq pasaptimbis, iskibriy. ²⁰ Kananqam munani intyindichishuyta kay allin ladu makiyi kaq syiti lusirukunapaq, chay syiti lamparakunapa tiyananguna urumanda kaqpaqpis. Chaqa kanangamanmi pakadu kashqa. Chay syiti lusirukunaqam munan niyta chay syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninguna, nishpa. Chay syiti lamparakunapa tiyanangunaqam munan niyta chay syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkuna, nishpa.

2

Jwanmi puntata iskibrirqan Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹ Siñurninchiq Jisukristum noqa Jwanda niwarqan, Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqniñman kayshina iskibrinaypaq: "Chay allin ladu makimbi syiti lusiruyuq syiti urumanda rurashqan tiyanakunapa ch'awpimbi puriqqam kayshina nishungillapa: ² Noqaqam qamkuna tukuy ima rurashqaykipaq allita yach'an. Chaqa shayku shaykum noqapaq yach'achikushqallapa kangi. Manam nimatapis yach'akungillapachu chay mana alli ruraqkunamandaqa. Ashwanmi allita mallipashqallapa kangi chay apustul tukuqkunataqa. Chaymi das intyindishqallapa kangi: Paykunaqam llullakushpalla rimanllapa, nishpa. ³ Noqapaq yach'achikushpa ancha padisishpapismi, mana shaykuq kuyawashpa, kasuwashqallapa kangi. ⁴ Piru noqaqam rini anyashuqllapapis. Chaqa noqapi chayraq kriyishpaqam, ancha kuyawashpa, qamkunapura allita kuyanakurqayki. Piru kananqam qamkuna manana yaqqa kuyanakungichu ni noqata ancha kuyawangichu.

⁵ Chayri chay punta kuyanakushqaykipaq allita yuyashpa, ancha llakishpa, mushuqmanda kuyanakuriyllapa. Manaqam noqaqa qamkunamanda rini akrakaq, chay lamparaykitashina wanchishpa, chay tiyananda lugarninmanda ashushpa (amana noqapaq yach'achikunayki). ⁶ Piru chay Nikulaspa duktrinanda kasukuqkuna rurashqangunatam qamkuna ch'iqningillapa. Noqapismi chay rurashqangunata ch'iqnini. Chaymi chay mana baliq kusaskunata mana ruraptikillapa, atini ashlitatalla alabashuyta. ⁷ Chayri qamkuna rinriyuqkunaga allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata kay nishqanda. Chaqa dyabluta binsiqkunataqam noqaqa rini qaraq chay kawsachikuq plantapa puqoyninda, tukuy tyimpu

kawsananllapa. Chay plantaqam Taytay Dyuspa ancha shumaq wirtambi anaq sylupi tarikan”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Ismirna llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

⁸ Siñurninchiq Jisukristum niwargambis, Ismirna llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristuqam yumbaymanda mas puntata kashpa, tukuy imata rurashqa kani. Ultimu kashpapismi, mana nunka rinichu ushyaqaq. Chaqa wañlushqaymanda kawsamushpam, tukuy tyimpupaq rini kawsaq. Noqaqam kayshina niykillapa: ⁹ Tukuy ima rurashqaykitam allita yach'ani. Chaymi yach'ani: Noqapi kriyiptikillapam, qamkunata ancha gesachashushqallapa, nishpa. Yach'anipismi mana nimayuq kashqaykita. Piru noqapi kriyishpa, kushikushpaqam, tukuy imayuqshina kangillapa. Yach'anipismi wakin isrraylinukuna qamkunata kuntraykita ancha rimaptinllapa. (Paykunaqam yuyanllapa: Noqaykunallam Dyuspa nasyunninqa kanillapa, nishpa.) Piru paykunaqam dyablu munashqanda ruraykanllapa. ¹⁰ Chayri qamkuna yach'ashpa: Ancham rinchiqllapa padisiq, nishpapis, ama nimata manchayllapachu. Kanan dyablum wakin qamkunata rin karsilachishuq, yumbaynikillapa mallipadu kanaykillapa. Chayshina dyis diyaskunatallam ringillapa padisiq. Piru wañunayki diyakaman noqapi allita kriyiptikillapaqam, noqaqa rini kawsachishuq tukuy tyimpupaq. Chay mushuq bidaykim suq shumaq primyushinaqa rin kaq. ¹¹ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uayyllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda. Chaqa dyabluta binsiqkunataqam rini yanapaq, suq kutinda amana wañurinanllapa”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Pirgamu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹² Siñurninchiq Jisukristum niwargambis, Pircamu llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristum chay ishkay asyintadu filuyuq atun kuchilluyuq kani. ¹³ Chaymi tukuy ima rurashqaykita allita yach'ani: Dyablu llaqtaykipi tiyashpa ancha kamachikuptimbismi, qamkunaqa noqapi mana shaykuq kriyishpa kawsaykangillapa. Chaqa chay llaqtaykipi dyablu tiyaptimbis, chay allin tistiguy Antipas wanchidu kaptimbismi, qamkunaqa mana shaykuq noqapilla yuyakushqallapa kangi. ¹⁴ Piru chayshina alabashushpapismi, rini anyashuqllapa. Chaqa chay Pircamupim wakinnikunata chay unay Balamba mana baliq duktrinambi kriyikangillapa. Chay Balanqam nasyun Muwabpa unay gubyirnun Balakta kunarqan, Dyuspi kriyiq isrraylinukunata dañachinambaq: ‘Paykunatar inkitay, amitu layakanapa ufrindan mikunata mikunanllapa. Inkitaypisri runa, warmi suqwan suqwan puñunanllapa’, nishpa. (Chayshina inkitaptinmi, chay isrraylinukunaqa chay uchakunata rurarqanllapa).* ¹⁵ Kanan wakinnikipismi chay yach'achikuq Nikulaspa ch'iqnishqay duktrinanda ancha munangillapa kasuryta. ¹⁶ Chayri chay uchaykikunata dijashtpa, mushuqmada noqapi allipta kriyiriyllapa. Piru mana munaptikillapá kasuwaytāqam, noqaqa utqa shamushpa, chay mana baliq duktrinayuqkunata rini maqaq shimiymanda lluqshiq atun kuchilluywan. ¹⁷ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uayyllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda. Chaqa dyabluta binsiqkunataqam rini qaraq Dyus kach'amushqan pakadu manaya mikunata. Kanan paykunataqam rini qoq kadunuta suq yuraq rumisitúta. Chay rumisitupiqam rini iskibriq suq mushuq shutita. Chay shutitaqam mana pipis rinchu yach'aq. Chay ch'askiqllam rin yach'aqqa”, nishpa.

* **2:14** Números 31.16

Jwanmi iskibrirqan Tiyatira llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹⁸ Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Tiyatira llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: "Noqaqam Dyuspa Churin lumyaykaq riinashina fiawiyuq kashpa, brunsi jirru ch'uč'idu llipyaqshina ch'akiyuq kashpa, kayshina niykillapa: ¹⁹ Noqaqam tukuy ima rurashqaykillapata allita yach'an: Qamkunaqam ancha kuyanakushpa, yanapanakanushpa kawsaykangillapa, nishpa. Chayshina noqapi allita yuyakushpam, noqapaq yach'achikushqa kangillapa. Padisishpapismi agwantashpa, mana shaykuq kada diya masta noqapaq yach'achikungillapa. ²⁰ Piru chayshina alabashushpam, noqapa rini anyashuqlapa. Chaqa dijaykangillapa, suq warmi dañachikuq qamkunata yach'achishunan. Chay warmiqam nin: 'Dyuspaq rimaqmi kani', nishpa. Piru manam Dyuspaqqa rimanchu. Ashwanmi noqapi kriyiqkunata inkitan, chay yanqa amitu layakunapa ufrindan mikunata mikuñanllapa, runa, warmi suqwan suqwan puñunanllapa. Chay unay gubyirna Jisabil dañachikuqshina kashqa. ²¹ Chaymi noqapaq chay bandulira warmita ancha shuyashqa kani, arripintikashpa, amana chayshina ruranambaq. Piru payqam mana kasuwashhpachu, chay uchakunata rurashpa kawsan. ²² Chaymi chay warmitaqa ancha rini kastigqaq, nanaykunata qoshpa, kamambilka kanambaq. Paywan yumbay puñuqkunatapismi mana arripintikaptinqa, ancha rini padisichiq. ²³ Chay warmita kasuqkunatapismi rini wanchiq. Chayshina ruraptiymi, noqapi yumbay kriyiqkunaqa rinllapa yach'aq: Siñurninchiqmi yumbay runakuna, warmikuna shunqombilla yuyashqanda allita yach'an, nishpa. Chayshina tukuy imata yach'ashpam, qamkunatapis rini jugashuq, uchayuqkunata kastigashunaypaq, allin ruraqkunata kushichishunaypaq.

²⁴ 'Piru wakinniki Tiyatirapi tiyaqkunaqam mana kasungillapachu chay uchayuq warmi yach'achishuqtaqa ni yach'akushqachu kangillapa dyablu pakadu yach'achikushqandaqa. Chaymi mana niykillapachu, achka liyknata kasunaykillapa, llashaqta apaykangimanshina. Ashwanmi kaytalla kamachiykillapa: ²⁵ Noqapi kriyishqaykishina, mana shaykuq allita kriyil-lapa shamunay diyakaman. ²⁶⁻²⁷ Chaqa dyabluta chayshina binsiqkunaqam noqa munashqayta manq shaykuq ruranqallapa shamunay diyakaman. Chaymi Taytay Dyus numbrawashqanshina, noqapis paykunata rini numbraq, ancha pudirniyuq awturidarkuna kashpa, achka nasyungunapi kamachikunallapa. Suq bara jirrumanda kaqtam paykunataqa rini qoq, yumbay kuntraqkunata binsinanllapa. Chaymi chay kuntraqkunata rinllapa maqaq, piti piti ruranangaman, pakishqa allpamanda mangatashina. ²⁸ Kanan yumbay chay binsikuqtaqam rini yanapaq, chay llipyaq yulaqachi (yuraqachi) lusirushina llipyananllapa. ²⁹ Chayri qamkuna rimriyuqkunaqa, allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda", nishpa.

3

Jwanmi iskibrirqan Sardis llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹ Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Sardis llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: "Noqa Jisukristum Taytay Dyuspá chay syiti ispiritungunapa kamachikuqnin kani. Chay syiti llipyaq lusirukunatam makiypi apani. Noqaqam tukuy ima rurashqaykita yach'an: Chaqa achka runakuna alabashungillapa: 'Jisukristupim allita kriyinllapa', nishpa. Piru noqapaqqam wañushqashinana kangillapa. ² Chaqa puntata allita

kasuwashpaqam kawsarqaykillapa. Piru mananam kawsangillapachu unay kawsashqaykishinaqa. Chayri rikch'akashpashina, mushuqmanda allita noqapi kriyirishpa, allita kasuwayyllapa.³ Noqapaq yach'akushqaykita allita yuyashpa, uchaykikunata mushuqmanda dijayllapa. Tayta Dyuspir mushuqmanda kriyirishpa, payta kasurishpa, rikch'akashqashina shuyawayllapa. Manaqam mana yuyashqaykillapa uras suq ladrunshina qonqaylla shamushpa, rini kastigashuqllapa.⁴ Piru chay Sardis llaqtaykipiqam wakinikiqa allita kasuwaykangillapa. Chaymi qamkunaqa manana uchakunata rurashpaqa, limpyu mudanayuqshinana kashpa, ancha balingillapa noqapaqqqa. Chaymi suq diya qamkunaqa yuraq mudanakunata ch'askishpa, noqawan pulla ringillapa kawsaq.⁵ Chayshina dyabluta yumbay binsiqkunaqam shumaq yuraq bistiduyuqkuna rinllapa kaq. Libruymandaqam mana rinichu burraq shutingunataqa. Chaqa chay libruypiqam wambraykunapa shutingunata iskibrishqa kani, tukuy tyimpu noqawan kawsananllapa. Chaymi Taytaya ñawpambi, anjilmingunapa ñawpambi kayshina rini niq: 'Kay runakunaqam noqapa wambraykuna', nishpa.⁶ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda", nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Filadilfya llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

⁷ Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Filadilfya llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: "Noqa Jisukristum ancha santu mana nima uchayuq kashpa, alliptalla rimani. Chay unay gubyirnu Dabidshina ancha kamachikuq kashpam, dyabluta atini binsiya, achka runata warmita noqapaq yach'achinaykillapa. Chaqa noqam llabi dwiñu kashpa, mayqan punguta atini kich'ayta, yaykunaykillapa. Chay pungutaqam mana pipis atinqachu kirpayta. Chayshinallam suq punguta kiraptiyqa, mana pipis atinqachu kich'ayta.⁸ Tukuy ima rurashqaykillapatam allita yach'ani. Chaymi yach'ani: Mana kamachikuqkuna kashpapismi, noqa nishqayta allita kasushqallapa kangi. Manam ñigawashqallapachu kangi. Chaymi suq pungutashina kich'ashqa kani yaykunaykillapa. Kanan manam pipis atinqachu kirpayta chay pungutaqa.⁹ Chay llaqtaykillapapim wakin isrraylinukuna dyablu munashqanda ruranllapa. Ninllapam: 'Noqaykunaqam Dyuspa akrashqa nasyunnin kanillapa', nishpa. Piru manam chayshinachu. Chaymi noqaqa chay llullakuq runakunata ñawpaykillapapi rini qonqorichiq, allita yach'anallapa: Jisukristum paypi kriyiqkunata ancha kuyan, nishpa.¹⁰ Chaqa noqaqam qamkunata kamachishurqaq, mana shaykuq noqapi kriyinaykillapa. Chay kamachishushqaytam allita kasuwashqallapa kangi. Chaymi qamkunata rini yanapashuq, chay ñakana tyimpupi ama padisinaykillapa. Piru chay tyimpu ch'ayamuptinqam, kay mundupi yumbay mana kriyiqkunata padisichishpa, rini mallipaq: ¿Rinllapachu kriyiq noqapi ichu mana? nishpa.¹¹ Chaqa noqaqam utqana rini shamuq. Chayri ama nimatapis shaykushpachu, allita kasuwashpa kawsayllapa, ama ni pipis primuyukita pyirdichishunambaq.¹² Chaqa dyabluta binsiqkunataqam noqaqa Taytay Dyuspa ladumbi tukuy tyimpupaq rini kawsachiq. Dyusniypa adurana wasimba ancha baliq pilarníngunashinam rinllapa kaq. Chaymi Dyuspa ladunmandaqa mana pipis paykunataqa atinqachu ashuchiyta. Taytay Dyuspa shutinda, noqapa mushuq shutiytapis, Taytaya llaqtamba shutindapismi paykunapi iskibrishaq. Chay llaqtanqam silumanda kay pachaman rin shamuq. Shutinmi Mushuq Jirusalin.¹³ Chayri qamkuna

rinriyuqkunaqa allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda", nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Lawdisya llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹⁴ Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Lawdisya llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqniñman kayshina iskibrinapaq: "Noqa Jisukristum allin tistigu kashpa, allip kaqtalla rimani. Chaymi shutinipis: 'Allip kaqla'. Taytay Dyusqam noqawanlla tukuy imata rurarqan.

¹⁵ Noqaqam qamkuna tukuy ima rurashqaykita allita yach'aní. Chaymi yach'aní: Manam tukuy shunqo kuyawashpachu kawsaykangillapa, nishpa. Chayraykum suq tibyu yakushinalla kangillapa. ¡Manam nimatapis munanichu, chayshina tibylla kanaykillapaqa! Mas allim kanman, chiri yakushina kashpa, ama nimatapis kuyawanaykillapa, ichu timbuykaq yakushina tukuy shunqo ancha kuyawanaykillapa.

¹⁶ Piru qamkunaqam mana munangillapachu tukuy shunqo nogata kuyawaytaqa. Chaymi tibyu yakushinalla kaptikillapaqa, mana riníchu ch'askishuqllapa. Ashwanmi millanashushpa, ansyastashina rini sitakushuq.

¹⁷ Chaqa qamkunaqam kayshina ningillapa: 'Noqaqam tukuy imayuq kani. Manam nima faltawanchu. Chaymi bwina bida pasani', nishpa. Piru qamkunaqam mana intyindingichu: Dyuspaqqam noqa suq ancha padisiqshina, ancha pengakuqshina, mana nimayuqshina, sarkushina, mana mudanayuqshinam kani, nishpa. ¹⁸ Chayraykum ancha kunaykillapa, noqamanda ch'askinaykillapa chay lijitimu urutashina. (Chaqa chay yach'achikushqayqam chay urushina.) Chayri noqamanda ch'askiyllapa chay yuraq mudanatashina, ama siprallahina penqakushpa kawsanaykillapa. Ch'askiyllapapisri noqamanda chay ñawi ambitashina yach'achishushiqayta, allita intyindinaykillapa, amana sarkushina purinaykillapa.

¹⁹ Chaqa noqaqam yumbay kuyashqayta anyashpa kastigani, mas allita kasuwashpa kawsananllapa. Chayri uchaykikunata dijashpa, tukuy shunqo Tayta Dyusta kuyashpa kawsayllapa. ²⁰ Noqaqam shunqoykiman munani yaykuuta. Chaymi wasikipa pungunmandashina qayaykayki. Chayri uyawashpa dijawaptiki, shunqoykiman yaykunaypaq, rini yaykuq, pulla mikuqkunashina kushikushpa kawsananchiq. ²¹ Chaymi qamkuna dyabluta binsishpa kawsaptikiqa, noqaqa rini tiyachishuqllapa noqawan chay kamachikunay trunuypí. Chaqa noqapismi dyabluta binsishpa, Taytay Dyuspa kamachikunan trunumbi paywan pulla tiyaykani.

²² Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda", nishpa.

4

Anaq syilipi Tayta Dyusta aduranllapa

¹ Chaymadaqam noqa Jwan anaq syilipi rikarqay suq kich'akashqa punguta. Chayshina rikashpaqam, uyarirqay chay jwirti klarin laya busta kayshina niwaqta:

—Lluqshimuy kayman rikachishunaypaq imam rin pasaq suq tyimpumanda, nishpa.

² Chayshina chay rimaq niwaptinmi, das Dyuspa Santu Ispiritunwan shunqoypi unda kidarqay. Kanan anaq syilupim rikarqay suq kamachikunan trunuta. Chay trunupiqam suq ancha pudirniyuq tiyaykarqan. ³ Paytam rikarqay ancha shumaq rumikunashina achka kulurwan llipyaykaqta. Suq laya kulurqam llipyarqan chay rumi jaspi shutiqshina. Suq layaqam llipyarqan chay rumi kurnalina shutiqshina. Kanan chay kamachikunan trunumbi tiyaykashqamba rridurnimbim ancha llipyaq inap

laya (chirapa laya) kulurniyuq karqan. Chay rumi ismiraldashina ancha llipyarqan.⁴ Chay mas kamachikunan trunupa tukuy rridurnimbıqam karqam bis 24 kamachikunan trunukuna. Chay trunukunapiqam tiyaykarqan 24 ansyanukuna. Paykunaqam ancha yuraq mudanayuqkuna karqanllapa. Umambıqam karqan urumanda kurunakuna.⁵ Kanan Dyuspa trununma daqam rrilampagıkuna shamushpa, ancha kunyashpa, ancha jwirtita lanyakurqan. Rikarqaypismi chay trunumba ñawpambi syiti michakuna miraykaqta. Chay syiti michakunaqam munan niyta: Tayta Dyuspa syiti ispiritunguna, nishpa.⁶ Chay trunumba ñawpambıqam rikarqaypis suq mar yaku ispijutashina. Chay mar yakuqam kristalshina ancha chuyita karqan.

Chaymandaqam rikarqaypis chay mas kamachikunan trunupa ch'usku ladungunapi ch'usku kamachikuq kawsaqkunata. Paykunaqam ancha achka ñawiyuqkuna ñawpambi ikimbi karqan.⁷ Chay ch'usku kamachikuq kawsaqmandaqam suqninga liyunshina karqan. Suqningam suq turushina karqan. Suqningam runa laya qaqlayuq karqan. Suqningam suq kuchaq sylipi bwilaykaqshina karqan.⁸ Kanan ch'uskundinmi kadunu sayis alayuq karqan. Chay ancha achka ñawinllapaqam alangunapa sawambi, warambi karqan. Kanan tutapnindin punchawnindinmi mana shaykuq Tayta Dyusta kayshina alabaqllapa:

¡Yumbaymanda mas pudirniyuq Tayta Dyus, qamqam ancha santu kangi!

Manaraq nimapis kaptimmi, qamqa kashqana kangi. Chayshinallam kanangaman kawsaykangi. Mushuqmandam ringi shamuriq, nishpa.

9-10 Chaqa chay trunupi tiyaqqam tukuy tyimpu kawsan. Chaymi chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunaqa kutin kutin rimashpa, payta adurashpa, alabashpa, pagikunllapa. Chayshina paykuna aduraykaptinqam, chay 24 ansyanukunapis qonqorikushpa urkunda pambaman ch'ayachinllapa. Chayshina qonqorikushpam, chay mas kamachikunan trunupi tiyaqpqa ñawpanman kurunanganata rurashpa, kayshina ancha aduranllapa:

11 Tayta Dyusitu, tukuy imatam qam rurashqa kangi. Chaqa qamllam munashqa kangi, tukuy ima kanambaqqqa. Ancha kamachikuq, ancha pudirniyuq kaptikim, ancha balin alabashqa, rrispitashqa kanayki, nishpa.

5

Jwanmi musqoyipishina Dyuspa Uñanda rikarqan ch'askiptin suq rrullushqa libruta

1 Noqa Jwanmi rikarqay chay mas kamachikunan trunupi tiyaykaqpa allin ladu makimbi suq rrullushqa libruta. Chay rrullushqa librupa sawambi ukumbıqam iskibrishqa karqan. Syiti siramanda sillukunawanmi alli kirpadu karqan.² Kanan chay rrullushqa libruta rikashpaqam, uyargay suq kamachikuq anjil, ancha jwirtita kayshina niptin:

—¿Pim dirichuyuq, kay syiti sillukunata llikishpa, kay libruta kich'anambaqqqa? nishpa.

3-4 Piru manam pipis dirichuyuqchu karqan, chay rrullushqa librupa sillungunata llikishpa, kich'ashpa, ukumbi liyinambaqqqa. Chaqa anaq sylipi kaqkunamanda, kay pachapi kaqkunamanda, allpapa warambi kaqkunamandapis mana ni pipis dirichuyuqchu karqan, chay rrullushqa libruta kich'anambaqq ni rikanambaqqqa. Chaymi noqaqa ancha waqarqani.

5 Chayshina waqaykaptiymi, chay ansyanukunamanda suqning kayshina niwarqan:

—Amar waqaychu. Chaqa chay atun ayllu Judamandam shamuykan suq kamachikuq ancha jwirsayuq liyunshina. Payqam chay unay gubyirnu Dabidpa karu willkan. Yumbay kuntrangunatam binsishqa. Chaymi ancha dirichuyuq chay syiti sillunda llikishpa, chay rrullushqa libruta kich'anambaq, nishpa.

⁶ Chayshina niwaptingqam, rikarqani suq Uñatashina. Chay mas kamachikunan trunupa, chay 24 ansyanukunapa, chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapa ch'awpimbim karqan. Chay Uña wanchidushina kashpapismi, shayarqan. Kanan payqam syiti waqrayuq, syiti ñawiyuq karqan. Chay syiti ñawingunaqam Tayta Dyuspa syiti ispiritungunapaq yach'achiwanchiq. Chaqa Tayta Dyusmi chay syiti ispiritungunata kach'amun, kay mundupa tukuy lugarningunaman rinallapa. ⁷ Chay Uñaqam chay mas kamachikunan trunupi tiyaqman rishpa, chay tiyaqpa allin ladu makinmada chay rrullushqa libruta ch'askirqan. ⁸ Chaymi chay libruta ch'askiptinqa, chay ch'usku kamachikuq kawsaqkuna, chay 24 ansyanukunapis chay Uñaapa ñawpambi qonqorikushpa, urkungunata pambakaman ch'ayachirqan, payta aduránanllapa. Kanan paykunaqam kadunu arpayuqkuna urumanda kupayuqkuna karqanllapa. Chay kupangunapim insinsyuta apashpa, rupachirqanllapa, mishki qonday lluqshinan. Chay mishki qondayqam karqan Dyuspi kriyiqkunapa urasyunninguna. ⁹ Chaymi chay aduraqkuna chay Uñata alabashpa, kay mushuq imnuta kayshina kantarganllapa: Qamqam yawarnikita ich'ashpa, wañurqayki, uchayllapamanda pirdunawashpa, washawanayki. Chayshina wañushpam, yumbay kastakunamanda, yumbay rimaykunata rimaqkunamanda, yumbay atun ayllukunamanda, yumbay nasyungunamanda achka runata, warnita washawashqa kangi, Taytayki Dyuspa wambranguna kanaypaqllapa. Chaymi dirichuyuq kangi, chay sillukunata llikishpa, chay rrullushqa libruta kich'anaykipaq.

¹⁰ Chaqa qamllam noqaykunata numbrawashqa kangi, kamachikuqkuna kanaypaqllapa, kurakunashina Taytayki Dyuspaq trabajanayllapa. Chaymi kay mundupi yumbay tiyaqkunata rinillapa kamachiq, nishpa.

¹¹ Chaymandaqam rikashpa, uyargani ancha achka anjilkuna alabaykaqta. Chay anjilkunaqam Tayta Dyuspa trunumba, chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapa, chay 24 ansyanukunapa rridurnimbi karqan. Chay anjilkunaqam ancha achka millunguna karqan. ¹² Paykunaqam ancha jwirtita nirqanllapa:

¡Chay wanchishqa Uñataqa ancha alabashunllapa! Chaqa payqam ancha pudirniyuq kamachikuq, tukuy imayuq, ancha yach'ayniyuq, ancha jwirsayuq. Chaymi ancha balin, payta tukuy shunqo alabananchiql-lapa, nishpa.

¹³ Kanan Tayta Dyus tukuy ima rurashqandapismi uyargay alabaykaptinllapa. Chaqa sylupi kaqkuna, kay pachapi kaqkuna, chay mar yakupi kaqkuna, tukuy wañushqakunapismi ancha alabashpa, kayshina nirqanllapa: ¡Trunumbi tiyaq Tayta Dyusta, chay Uñatapis ancha rrispitashpa, tukuy ty-impu adurashunllapa! Chaqa paykunaqam ancha llipyaqkuna, ancha kamachikuqkuna, nishpa.

¹⁴ Chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapismi nirqanllapa:
—¡Chayshina kanqa! nishpa.

Chayshina alabaptinllapaqam, chay 24 ansyanukunapis qonqorikushpa, urkunda pambakaman ch'ayachishpa, tukuy tyimpu kawsaq Dyusta ancha adurarqanllapa.

6

Jwanmi rikarqan chay Uñata chay syiti sillukunamanda ch'uskuta llikiptin

¹ Chaymandaqam chay musqoypishina rikarqay chay Uñata chay rrullushqa librupa chay syiti sillungunamanda punta sillunda llikiptin. Chayshina llikishpa kich'aptinmi, chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunamanda suqnin suq lanyaqshina ancha jwirtita rimashpa nirqan:

—¡Shamuy „rikay! nishpa.

² Chayshina niptinmi, rikarqani suq yuraq bistyata. Chay bistyapim suq muntakuq rirqan suq armata piskashpa. Chay armanqam arku kargan. Kanan payqam suq kurunata ch'askishpa, kuntrangunata maqashpa, binsirqan. Chayshinam rirqan, yumbay kuntrangunata binsinambaq.

³ Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillundapis llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'aptinmi, uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunamanda suqnin ancha jwirtita rimaptin:

—¡Shamuy „rikay! nishpa.

⁴ Chayshina niptinmi, rikarqani suq chupika bistya silumanda lluqshiykaqta. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Chaytaqam Tayta Dyusqa dijarqan, kay munduman shamenambaq, yumbay nasyumbi tiyaqkunata inkitanambaq, suqwan suqwan pilyashpa wanchinakunanllapa. Chaypaqmí chay chupika bistyapi riqqá ch'askirqan suq ancha atun kuchilluta.

⁵ Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'aptinqam, uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunamanda suqnin kayshina rimaptin:

—¡Shamuy „rikay! nishpa.

Chayshina niptinmi, rikarqani suq yana bistyata. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Payqam suq balansata makimbi aparqan.

⁶ Chaymandaqam uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapa ch'awpinmanda suq rimaq kayshina niptin:

—Dijayna ancha ambruna kanambaq. Chaymi runakunaqa suq diya trabajashqan pagunwan suq kilu trigutalla randinqa. Sibadatapismi kimsa kilustalla suq diya trabajashqan pagunwan randinqa. Piru ama dañachiychu asiytinllapata, binunllapataqa, nishpa.

⁷ Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'aptinmi, uyarirqani chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunamanda suqnin niptin:

—¡Shamuy „rikay! nishpa.

⁸ Chayshina niptinmi, rikarqay suq qarwa bistyata. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Chay muntakuqqam shutirqan "Wañuy". Paypa ikin-daqam shamurqan wañushqakunapa lugarnimba kamachikuqni. Chaqa Tayta Dyusmi paykunata dijarqan, kay mundupi kada 4.000 kawsaqkunamanda 1.000ta wanchinakunanllapa. Chaymi chayshina wañurqanllapa pilyashpa, wanchinakushpa, qeshyashpa, mallaqnashpa, ichu kita animalkuna wanchiptinllapa.

⁹ Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'aptinqa, rikarqay suq atuñ pata altarpa warambi achka wañushqa kriyiq masinchiqkunapa almangunata. Paykunataqam Dyusta kuntraqkuna wanchishqallapa karqan, Dyus nishqanda yach'achikuptinllapa. ¹⁰ Chay wañushqakunamanda Tayta Dyusta ancha jwirtita nirqanllapa:

—Ancha allin Tayta Dyus, qamqam ancha pudirniyuq kamachikuq kangi. Tukuy nishqaykitam kumplingi. Chaymi tapuykillapa: ¿Ima tyimpukamanni ringi unayaq, mundupi tiyaq wanchiwashqan runakunata jugsashpa, kastiganaykiqa? nishpa.

11 Chayraykum Tayta Dyusqa paykunata suqta suqta yuraq mudanakunata qoshpa, nirqan:

—Ama llakishpachu, ashlita masta samashpa shuyayllapa, wakin kaswaq masikunatapis qamkunatashina wanchinangamanllapa, nishpa.

12 Chaymandaqam chay Uñaqa suq sillu masta llikiptin, kay pacha ancha kuyuqta rikarqay. Rupaytapismi rikarqay ancha yanayashqata mudana lututashina. Killatapismi rikarqani yawarshina chüpikapaq tikrakashqata. **13** Rikarqaypismi lusirukunata syilumanda kay pachaman ishkimuykaqta, chay yura iguspa puqoynin ancha jwirti wayrawan ishkijqtashina. **14** Syilupismi chingarqan suq papil rrullukaykaqshina. Chaymandaqam tukuy urqqokuna, tukuy yakupa ch'awpimbì isla allpakunapis kuyushpa lugarninmanda ashurqanllapa. **15** Chaykunata rikashpam, tukuy laya runakuna ancha manchashpa, mitikashpa, pakakurqanllapa. Chaqa kay mundupa gubyirnunguna, suq kamachikuq runakuna, suldadukunapa kamachikuqninguna, rrikukuna, randishqa kriyadukuna, mana nima patrunniyuqkunapismi mitikashpa, mach'aykunapi ichu atun rumikunapa ch'awpimbì pakakurqanllapa. **16** Paykunaqam qayach'akushpa, chay urqqokunata, chay atun rumikunata rrugarqanllapa:

—¡Noqaykunapa sawayman bulakamushpa pakawayllapa, chay trunupi tiyaq ama rikawananallop! Chayshinar pakawayllapa, chay Uña noqaykunata ama kastigawanan. **17** Chaqa chay manchaypaq Jwisu Diyam ch'ayamushqana. Kanan Dyuspa Uñamba kastigunmandaqam manana ni pipis atishunllapachu washakayta, nishpa.

7

Dyusta kasuq isrraylinukunata suq anjil rin siñalaq

1 Chaymandaqam chay musqoyipishina rikarqani ch'usku anjilkuna kay mundupa ch'usku kuchumbi shayakaqta. Paykunaqam ch'usku ladumanda shamuq wayrakunata arkaykarqanllapa, kay pachata, yakukunata, muntikunata ama dañachinambaq. **2-3** Chaymandaqam rikarqaypismi rupay lluqshinan ladumanda suq anjil shamuykaqta. Chay anjilqam Tayta Dyus kawsachikuqpa sillunda apamuykarqan. Chay anjilqam chay ch'usku anjilkunata wayrata arkaykaqta ancha jwirtita nírqan:

—Amaraq dañachiychu kay pachata ni mar yakuta ni muntikunata. Chaqa Tayta Dyusta kasuqkunataqam manaraq siñalashqachu kanchiq urkungunapi, washadu kananllapa, nishpa.

Chaqa chay ch'usku anjilkunataqam Tayta Dyus pirmisuta qoshqa karqan, kay pachata, mar yakuta dañachinallapa.

4 Chaymandaqam uyarcay aykam kan Dyuspa siñalhinwan kaqkunaqa. Chay isrraylinukunapa dusi atun ayllungunamandam 144.000 siñalniyuqkuna karqan. **5** Judapa atun ayllunmandam 12.000 siñalniyuqkuna karqanllapa. Rrubimba atun ayllunmandam 12.000 siñalniyuqkuna karqan. Gadpa atun ayllunmandapismi 12.000 karqan. **6** Asirpa atun ayllunmandam 12.000 karqan. Niptalipa atun ayllunmandam 12.000 karqan; Manasispa atun ayllunmandam 12.000 karqan; **7** Simiyumba atun ayllunmandam 12.000 karqan; Libipa atun ayllunmandam 12.000 karqan; Isakarpa atun ayllunmandam 12.000 karqan; **8** Sabulumba atun ayllunmandam 12.000

karqan; Jusipa atun ayllunmandam 12.000 karqan; Binjamimba atun ayllunmandapismi 12.000 karqanllapa.

Jwanmi musqoyipishina ancha achka yuraq mudanayuqkunata rikarqan

⁹ Chaymandaqam ancha achka yuraq mudanayuqtapis rikarqay. Payku-nataqam mana pipis atirqanchu yupayta. Chaqa yumbay nasyungu-manda, yumbay kastakunamanda, yumbay atun ayllukunamanda, tukuy laya rimaykunapi rimaqkunamandam karqanllapa. Paykunaqam Tayta Dyuspa trunumba ñawpambi, chay Uñamba ñawpambi shayashpa, palmapa raprangunata makingunapi apashpa, ¹⁰ ancha jwirtita kayshina kunyarqan-llapa:

¡Tayta Dyus trunumbi tiyaqmi chay Uñawan washawashqa kanchiqllapa! nishpa.

¹¹ Chayshina niyaptinllapam, yumbay chay anjilkuna shayaykarqan-llapa Dyuspa trunumba rridurnimbi, chay ansyanukunapa, chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapa rridurnimbi. Kanan chay shayaykaq anjilku-naqam Dyuspa trunumba ñawpambi piratashpa, urkunllapata pachaman ch'ayachishpa, Tayta Dyusta adurashpa, ¹² kayshina nirqanllapa:

¡chayshina kanqa! Chaqa Tayta Dyusqam ancha llipyaq, ancha yach'ayniyuq, ancha pudirniyuq, ancha jwirsayuq. Chayri ancha rrispitashpa, an-cha pagikushpa, paytaqa alabashunllapa. Chayraykum ancha balin, payta tukuy tyimpu noqanchiçkuna alabananchiq. Chayshina kanqa, nishpa.

¹³ Chayshina aduraptinllapam, chay ansyanukunamanda suqninga no-qata tapuwarqan:

—¿Riqsingichu chay yuraq mudanayuqkunata? ¿Yach'angichu mayman-daraq shamushqallapa? nishpa.

¹⁴ Chaymi nirqay:

—Siñursitu, qam yach'angi: ¿Pikunam paykunaqa? ¿Maymandam shamushqallapa? nishpa.

Kanan chay ansyanuqam niwarqan:

—Paykunaqam suq ancha manchaypaq tyimpupi padisishpa, kaymanna shamushqallapa. Chay Uñam yawarninda ich'ashpa wañurqan, paykuna uchangunamanda pirdunanambaq, limpyu shunqoyuq kanambaqllapa.

¹⁵ Chaymi paykunaqa Tayta Dyuspa adurana wasimbi trunumba ñawpambi punchawnindin tutapnindin payta aduranllapa. Kanan payqam payku-nawan kashpa, ancha allita rin kwidaq. ¹⁶ Chaymi paykunaqa manana ni-matapis rinllapachu mallaqnaq ni yakunaq. Manam ni rupay paykunataqa rupachinqachu. ¹⁷ Chaqa Dyuspa ladumbi tiyaq Uñaqam Jisukristu. Paymi paykunapa Michidurninga rin kaq. Chaymi ancha allita kwidashpa, payku-nata rin apaq kawsachikuq yakupa ñawinman, chay mishki yakuta upyashpa, tukuy tyimpu kawsananllapa. Kanan imapaq paykuna waqaptimbismi, Tayta Dyus kikin, ñawingunata rin chakichiq, nishpa.

8

Jwanmi Dyuspa Uñanda rikarqan chay syiti sillunmada ultimu silluta llikiptin

¹ Chaymandaqam Dyuspa Uñanqa chay rrullushqa librupa syiti sillungu-namanda ultimu sillunda llikishpa kich'arqanna. Chayshina kich'aptinmi, anaq syilipi suq midya uratach'i ancha uyaritap karqanllapa. ² Chayshina uyaritap kaptinmi, noqa Jwan rikarqay syiti anjilkunata Dyuspa ñawpambi shayaykaqta. Kanan chay anjilkunaqam kadunu suq kurnitata ch'askirqan.

³⁻⁴ Chaymandaqam suq anjilta rikarqay urumanda kupata apamuqta. Chay anjilqam pata altar urumanda kaqman shamushpa, shayashpa, achka insinskyuta ch'askirqan, chay altarpai, chay kupapi rupachinambaq. Chay pata altarcam Dyuspa trunumba ñawpambi kidan. Chaymi chay mishki qondaynин chay makimbi kaq kupamanda lluqshishpa, Dyuspi kriyiqkunapa mañakushqanwan taqlukashpa Tayta Dyusman ch'ayarqan.

⁵ Chaymandaqam chay anjilqa chay pata altarmanda puchukunata tandoashpa, chay kupanda undachishpa, sylumanda kay pachaman wichukumurqan. Chayshina wichukumuptinmi, ancha lanyakurqan. Suq laya kunyaqkunapismi karqan. Achka rrilampagupismi ancha lliwyarqan. Kay pachapismi ancha kuyurqan.

Syiti anjilkunam kurnitangunata rinllapa waqachiq

⁶ Chaymandaqam chay syiti kurnitanda apaq anjilkunaqa kamakarqan, suqpa suqpa waqachinambaq.

⁷ Chay punta anjilqam waqachirqanna kurnitanda. Chayshina waqachiptinmi, kay pachaman granisu ninawan yawarwan taqludu ishkimirqan. Chayshina ishkimirqan, kay pachapa kada kimsa lugarkunamanda suq lugarninda rupachirqan. Chay rupachishqa lugarkunapim yumbay muntikuna, yumbay gewakuna ruparqan.

⁸ Chaymandaqam sigundu anjilpis kurnitanda waqachiptin, suq atun qaqa mirayqaqshina mar yakuman ishkimirqan. Chayshina ishkimirqan, chay mar yakupa kimsa partinmanda suq partin yawarpaq tikrakarqan. ⁹ Chaymi mar yakupa chay dañachishqa partimbi kawsaq animalkuna yumbay wañurqanllapa. Chay mar yakupa partinda pasayqaq barkukanapismi yumbay chingarqanllapa. Chayshinam chay mar yakupi kaykaqkunamanda kada kimsamanda suqniñ wañurqan.

¹⁰ Chaymandaqam tirsir anjilpis kurnitanda waqachiptin, suq lusiru ancha atun michashina mirashpa sylumanda ishkimirqan kay pachaman, rriyukunaman, yakupa ñawingunaman. Chaymi kada kimsa rriyukunamanda suq rriyuta dañachirqan. Kada kimsa yakupa ñawingunamandapis suq ñawinda dañachirqan. ¹¹ Chay lusiruqam shutiq Ayaq. Chayshina ayaq kashpam, chay rriyukunata, yakupa ñawingunata dañachiptin, ayaq likiduna tikrakarqanllapa. Chaymi achka runakuna warmikuna yakunashpa, chay ayaq yakuta upyashpa, wañurqanllapa.

¹² Chaymandaqam kwartu anjilpis kurnitanda waqachiptin, rupay, killa, lusirukuna kimsa partinmanda suq partin dañakarqan, amana allita achikchakunambaq. Chaymi kada punchawpa kimsa partinmanda suq partin tutallana kidarqan. Chayshinallam kada tutapa kimsa partinmanda suq partimbis tutayaqlana kidarqan.

¹³ Chaymandaqam anaqman chapakushpa, rikarqay suq anjilta sylupa ch'awpimbi bwilaykaqta. Chaytam uyargay ancha jwirtita kayshina niqta:

— ¡Ay, akakawraq! Faltanraqmi kimsa anjilkuna kurnitangunata waqachinanllapa. ¡Paykuna waqachiptinqam, ura pachapi tiyaqkunaqa ancha rinllapa padisiq! nishpa.

9

¹ Chaymandaqam kintu anjilpis kurnitanda waqachiptin, rikarqay suq lusiru layata. Paymi sylumanda kay pachaman ishkimirqan. Chay lusiru layataqam manchaypaq talalamba pungumba llabinda qorqanllapa.

² Chaymandaqam chay llabi qoshqanwanqa chay talalamba pungunda kich'argan. Chayshina kich'aptinmi, chay talalanmanda suq urnumandashina ancha achka qonday lluqshishpa, syluta, rupayta arkaptin,

limpu tutayarqan. ³ Chaymandaqam chay qondaymanda ancha achka atun churqap (churqa) layakuna lluqshishpa, kay pachaman shamurqanllapa. Chay atun churqa layakunaqam atallki kurukunashina kanishpa, binin-unwan runakunata ancha padisichirqan. ⁴ Chay churqap layakunatam kayshina kamachirqan:

—Ama dañachiyllapachu chay pachapa gewangunata ni muntingunata ni nima laya plantangunatapis. Ashwan rishpa, kaniyllapa Dyuspa siñalninda urkungunapi mana ch'askiqlunata, nishpa.

⁵ Piru chay churqa layakunataqam mana dijarqanchu, runakunata warmikunata wanchinanllapaqa. Ashwanmi dijarqan, sinku killata chay churqap layakuna ancha jwirtita kaninanllapa, chay runakuna, warmikuna nanaywan ancha padisinanllapa. ⁶ Chayshina chay atun churqa layakuna ancha kaniptinllapam, ancha padisishpa, munanqallapa wañuyta. Piru ancha munashpa wañuytapismi, mana atinqallapachu wañuytaqa.

⁷ Chay churqap layakunaqam suldadukunapa bistyanganashina kamakarqanllapa, suqkunawan pilyananllapa. Kanan umamba sawambim urumanda kuruna layakunata rurakuqllapa. Qaqllangunaqam runakunapa qaqlanshina karqan. ⁸ Aqchanllapaqam warmikunapa aqchanshina karqan. Kirungunaqam liyumba kirungunashina karqan. ⁹ Kanan yumbay paykunaqam chilikiyuq layakuna karqanllapa, kwirpunda washananllapa. Chay chilikingunaqam jirrumandashina karqan. Kanan bwilaptinllapaqam, alangunaqa ancha kunyargan, ancha achka kallpaykaq chutana karrukuna bistyandinguna pilyanan lugarmen kallpaykaqshina. ¹⁰ Chay churqa layakunapa ch'upangunaqam chay atallkikunapa (alakran kurukunapa) ch'upangunashina karqan. Chay ch'upamba puntangunawanmi atirqanllapa runakunata ancha jwirtita kaniyta bininunwan. Chayshina sinku killa tukuya kanishpaqam, runakunataqa atiqllapa ancha nanachiyya. ¹¹ Chay churqap layakunapa kamachikuqniñmi chay manchaypaq talalamba kamachikuqniñ karqan. Payqam ibriyu rimaypi shutin Abadun. Grigu rimaypim shutin Apulyun. Chay ishkay shutinguñam munan niyta “Chingachikuq”, nishpa.

¹² Chayshinam chay punta kastigu ushyakarqan. Piru faltanraqmi ishkay kastigkuna kanambaq.

¹³ Chaymandaqam chay sistu anjilpis kurnitanda waqachirqan. Chayshina waqachiptinmi, uyarqani suq runa rimaqtashina chay urumanda kaq pata altarpa ch'usku waqrashina adurnungunapa ch'awpinmanda rimaptin. Chay pata altarcam Tayta Dyuspa ñawpambi karqan. ¹⁴ Chay rimaqqgam chay sistu anjil kurnitanda waqachiqta nirqan:

—Chay atun Iwfratis rriyupa manyambi ch'usku watashqa anjilkunata kach'ay, nishpa.

¹⁵ Chayshina niptinqam, chay anjilqa chay ch'usku watashqa anjilkunata kach'arqanna. Chaymi rirqanllapanra ancha achka runata, warmita wanchiq. Kada kimsamandam suqta wanchirqanllapa. Chaqa Tayta Dyusmi chay anjilkunata unaymandapacha kamakashqa karqan, chay uras, chay diya, chay killa, chay wata chayshina wanchinanllapa. ¹⁶ Paykunawanmi rirqan ancha achka suldadu bistyapi puriqlikuna. Payku-naqam niwarqanllapa:

—Dusyintus millun suldadu layakunam kan, nishpa.

¹⁷ Chay musqoyipishinam rikarqay chay suldadukuna layata chay bistyakunata muntakushpa puriqtashina. Paykunapa pichumbiqam karqan jirrumanda chilikikuna ninashina chupika kulurniyuq, safiru llipyaykaq rumishina asul kulurniyuq, asufrishina qarwa kulurniyuq.

Kanan chay bistyakunapa umangunaqam liyumba umanshina karqanllapa. Shimingunamandaqam lluqshirqan nina, qonday, asufriwan. ¹⁸ Chayshina chay bistyakunapa shimingunamanda chay nina, chay qonday, chay asufri lluqshishpaqam, kimsa plagashina ancha achka runakunata, warmikunata wanchirqanllapa. Chaqa kada kimsamandam suqta wanchirqanllapa. ¹⁹ Chay bistyakunaqam shimingunawan, ch'upangunawan atirqanllapa wanchikuya. Chaqa ch'upangunaqam kulibra laya umayuq karganllapa. Chaymi chay ch'upangunapa uman layakunawan achka runata, warmita dañachirqanllapa.

²⁰ Piru chay mana wañuqkunaqam chayshina padisishpapis, mana dijarqanllapachu uchangunata. Ashwanmi chayshinalla chay mana baliq kusaskunata rurashpa kawsarqanllapa. Kanan dyablukunata adurashpa, chay urumanda, qellaymanda, brunsimanda, rumimanda ichu qerumanda rurashqa dyuskunata amitu layakunata adurashpam kawsarqanllapa. Piru chay rurashqa dyuskunaqam mana atinllapachu rikakuyta ni uyakuya ni puriya. ²¹ Chayshina kaptimbismi, chay uchayuqkunaqa sigirqanllapa wanchikushpa, bruiyakushpa, suqkunawan puñushpa, suwakushpa.

10

Chay musqoypishinam suq anjil suq taksha rrullushqa librituta Jwanda qorqan

¹ Noqa Jwanmi rikarqay suq ancha pudirniyuq anjilta syilumanda pukutatya ukumbi urangumuykaqta. Chay anjilpa umamba sawambim suq inap (chirapa) karqan. Qaqllanqam rupayshina ancha llipyarqan. Ch'angangunaqam miraykaq gerukunashina karqan. ² Chay anjilqam suq taksha rrullushqa librituta kich'ashqata makimbi apamurqan. Chayshina shamushpaqam, allin ladu ch'akinwan mar yakupa sawambi sarrukurqan, ichuq ladu ch'akinwanqam allpapi sarrukurqan. ³ Chayshina sarrukushpaqam, payqa atun liyunshina ancha jwirtita qayach'akushpa rimarqan. Chayshina rimaptinqam, syiti lanyakuna ancha kunyashpa, rimarqanllapa. ⁴ Chayshina chay syiti lanyakuna rimaptinqam, noqa Jwanqa chay rimashqanda yuyarqay iskibriya. Piru chayshina yuyaptiymi, syilumanda suq rimaq niwarqan:

—Chay syiti lanyakuna rimashqandaqa ama pitapis niychu ni iskibriychu, nishpa.

⁵ Chaymandaqam chay anjil mar yakupi, allpapi shayaqqa allin ladu makinda syiluman alsashpa, ⁶ kayshina nirqan:

—Tayta Dyusqam tukuy tyimpu kawsan. Payqam tukuy imata rurashqa: anaq sylita tukuy imandinda, kay pachata tukuy imandinda, mar yakuta tukuy imandinda. Paypa shutinwan jurashpam, kay allip kaqtalla riman: Tayta Dyusmi manana mastachu rin shuyaq, tukuy ima nishqanda kumplinambaqqqa. ⁷ Ashwanmi kay syiti anjilkunamanda ultimu anjil kurnitanda waqachiptinqa, Tayta Dyusqa rin kumpliq paypaq rimaqkunata ufrisishqanda. Chaqa Tayta Dyusmi paylla yuyashqanda paypaq rimaqkunata abisashqa karqan, nishpa.

⁸ Chayshina chay kamachikuq anjil niptinmi, chay suq rimaqqa syilumanda noqa Jwanda kayshina niwarqan:

—Chay mar yakupa sawambi, kay allpapi shayaq anjilman rishpa, makin-manda ch'askiy chay taksha rrullushqa libritu kich'ashqata, nishpa.

⁹ Chayshina niwaptinmi, chay kamachikuq anjilman rirqay mañaq chay rrullushqa librituta. Chaymi chay anjilqa qowashpa, kayshina niwarqan:

—Kay librituta mikuy. Mikuptikiqam chay myil di abijashina ancha mishki rin kaq. Piru pach'aykipiqam ancha ayaqpaq rin tirkarakaq, nishpa.

¹⁰ Chaymi chayshina chay anjil niwaptinga, noqaqa chay librituta ch'askishpa mikurqay. Mikuptiqam shimiypiq chay myil di abijashina ancha mishki karqan. Piru pach'aypiqam ancha ayaqpaqna tirkarakarqan.

¹¹ Chaymandaqam chay anjilqa niwarqan:

—Yach'achikuyri: “Kayshinam Tayta Dyus rin ruraq chay achka llaqtapi tiyaqkunawan, chay achka nasyumbi tiyaqkunawan, chay achka laya ri-maykunata rimaqkunawan, chay achka gubyirnukunawan”, nishpa.

11

Dyuspa ishkay tistigungunam kay mundupi tiyaqkunata rinllapa yach'achiq

¹ Chaymandaqam suq shukcha midiq baratashina qowashpa, chay rimmaqqa niwarqan:

—Chay shukcha barata apashpar, riy, midiy Tayta Dyuspa adurana wasinda, pata altarnindapis. Chaykunata midishpaqar, Dyuspa chay adurana wasimbi payta aduraqkunata yupay. ² Piru amar midiyuchay adurana wasipa sawa patyundaqa. Chaqa Dyuspi mana kriyiq furastrukunam chay pambaman yaykushpa, rinllapa sarruq. Chaymi payku-naqa 42 killata Dyus akrashqan Jirusalin llaqtata dwiñukushpa, chaypi wapuyashpa, munashqanda rurashpa, rinllapa kamachikuq. ³ Kanan noqaqam ishkay tistigukunata rini' kach'aq, noqapaq yach'achikunambaq. Chayshina kach'aptiymi, chay ishkay tistigukunaqa lutu mudanata ru-rakushpa, 1260 diyakunata noqapaq rinllapa yach'achikuq, nishpa.

⁴ Tayta Dyusmi yumbay kay mundupi tiyaqkunapa kamachikuqninqa. Chay ishkay yach'achikuq tistigukunaqam paypa ñawpambi shayanllapa. Paykunaqam chay ishkay ulibu plantakunashina, chay ishkay lamparakunapa tiyananganashina.* ⁵ Chaymi Dyusta kuntraqkuna chay ishkay tistigukunata munaptinllapa maqayta, paykunapa shíminmanda ninashina lluqshishpa, chay kuntraqkunata rupachishpa, limpu rinllapa chingachiq. ⁶ Chaqa chay ishkay tistigukunaqam Dyuspaq rimaykaptin, ancha pudirniyuq kamachikuqkuna rin kaq. Chaymi paykuna kamachikuptin ama tamyanambaaqqa, manana atinqachu tamayata. Yakuta kamachiptin yawarpaq tirkakananmi, yawarpaq rin tirkakaq. Chayshinam paykunaqa tukuy laya disgrasyawan atinqallapa kastigayta kay mundupi tiyaqkunata. Munashpaqam, chay disgrasyakunawan kutin kutin atinqallapa kastigayta. ⁷ Piru chay ishkay tistigukuna yach'achikushqan tyimpu ushyakiptinqam, suq manchaypaq animal laya chay ancha jundu talalanmanda lluqshimushpa, chay ishkay tistigukunata rin maqaq wanchinangaman. ⁸ Chayshina wanchishpaqam, chay Jirusalin llaqtapa kallingunapi kwirpungunata rinllapa wichukuq. Chay llaqtapillam chay tistigukunapa Kamachikuqnin Jisukristutapis kruspi wanchishqallapa karqan. Chaymi suq kumparsyunda rurashpa, chay Jirusalimbaqla ninllapa: “Suduma llaqtashina” ichu “Ijiptu llaqtashina”, nishpa.

⁹ Chaymandaqam kimsa diya y midyapaq achka llaqtamanda kaqkuna, achka kastamanda kaqkuna, achka laya rimaypi rimaqkunamanda kaqkuna, achka nasyunmanda kaqkunapis rinllapa rikaq chay ishkay tistigukunapa wichukushqa kwirpungunata. Chaqa manam rinllapachu dijaq pambananllapaqa. ¹⁰ Kanan kay mundupi tiyaqkunaqam ancha kushikushpa, fyistakunata rurashpa, paykunapura imangunata rinllapa

* **11:4** Zacarias 4:1-14

rrigalanakuq, chay ishkay tistigukunata wanchishqanrayku. Chaqa chay tistigukunaqam chay disgrasyakunawan ancha padisichishqa karqan kay mundupi tiyaqkunata.

11 Piru chay kimsa diya y midyamandaqam Tayta Dyusqa chay ishkay wañushqakunata kawsachimurqan. Chaymi chay wañushqakunata kawsaq-tana rikashpaqa, yumbay chay rikaqkunaqa ancha mancharqanllapa.

12 Chaymandaqam chay ishkay tistigukunaqa uyarqan syilumanda suq rimaq ancha jwirtita kayshina niptin:

—Kayman shamuyllapa, nishpa.

Chayshina uyashpaqam, chay ishkay tistigukunaqa pukutaykunapa ukumbina anaq syiluman rirqanllapa, chay kuntraqkuna rikaykaptiñllapa. **13** Chay urasslam kay pachaqa ancha jwirtita kuyurqan. Chayshina ancha kuyuptinmi, chay Jirusalimbi achka wasikuna bulakarqanllapa. Kada dyis wasikunamandam suq wasi bulakarqan. Chayshina achka wasikuna bulakaptinmi, chay Jirusalimbi tiyaqkunamanda 7000 runa, warmi wañurqanllapa. Chaymi chay mana wañuqkunaqa ancha manchashpa, Tayta Dyus syilipi kaqta alabarganllapa.

14 Chayshinam rin ushyakaq chay ancha jwirti sigundu kastigu. Piru, ¡ay! Dasmi rin ch'ayamuq suq manchaypaq tirsir kastigu.

Chay syiti anjilkunamanda ultimu anjilmi kurnitanda rin waqachiq

15 Chay syiti anjilkunamanda ultimu anjil kurnitanda waqachiptinmi, achka rimaqkuna syilumanda ancha jwirtita rimarqanllapa:
Pachapi gubyirnukunaqam manana rinllapachu kamachikuq. Ashwan
kay diyamandapacham Tayta Dyusqa Akrashqan Washadur Jisukris-tuwan tukuy tyimpuna rin kamachikuq, nishpa.

16 Chaymandaqam chay 24 ansyanukunaqa Tayta Dyuspa ñawpambi, trun-nunllapamanda atarishpa, qonqorikushpa, kumurashpa, qaqlanllapata pambakaman ch'ayachishpa, Tayta Dyusta adurashpa, **17** nirqanllapa:
Tayta Dyus, yumbaymanda ancha pudirniyuq kangi. Manaraq nimapis
kaptinmi, qamqa kashqana kangi. Chayshinallam kanangaman
kawsaykangi. Suq diyam ringi shamuriq. Chaymi kay pachapi tukuy
jwirsaykiwan kamachikuptiki, ancha pagikuykillapa,

18 Achka nasyungunapim chay mana isrraylinu kaqkunaqa qambaq an-cha piñakurqanllapa. Chaymi kananqa ch'ayamushqana tyimpu, qam
piñakushpa yumbay chay uchayuq wañushqakunata kastiganayki. Piru
qambaq rimaqkunata, chay adurashuq wambraykikunatam qamqa
ringi qoq primyukunata, kamachikuqkuna kaptin, ichu mana ka-machikuqkuna kaptimbis. Piru kay mundupi wanchikuqkunataqam
qamqa ringi wanchiq, nishpa.

19 Chaymandaqam syilipi Dyuspa adurana wasimba pungun
kich'akarqan. Chaymi musqoyipishina rikarqani uku adurana wasimbi
chay unay tratupa Santu Kajunninda. Kanan rrilampagukunam ancha
lliwyarqan. Lanyakunam ancha kunyarqan. Kay pachapismi ancha
kuyurqan. Kanan ancha jwirtitam granisarqambis.

12

Jwanmi musqoyipishina suq warmita suq ancha atun qotur layata rikarqan

1 Noqaqam chay musqoyipishina suq manchaypaq siñata syilipi rikarqay.
Chay siñaqam suq warmi karqan. Payqam rupayta rurakushqashina karqan.
Kanan payqam killapa sawambi shayaykarqan. Umambiqam suq kuruna

dusi lusiruyuq karqan. ² Chay warmiqam qeshyanan uras kaptin, nanaywan ancha qayach'akurqan. ³ Chaymandaqam sylipi suq laya manchay-paq siñata rikarqani. Chay siñaqam suq anche atun chupika animal qotur laya karqan. Chay animalqam syiti umayuq, dyis waqrayıq karqan. Chay syiti umangunaqam kurunayuqkuna karqan. ⁴ Chay ancha atun animalqam ch'upanwan sylumanda ancha achka lusirukunata rrastramushpa, kay pachaman wichukumurqan. Kada kimsa lusirukunamandam suq fusiruta rrastramurqan. Chaymandaqam chay atun qotur layaqa chay qeshyanaq warmipa ñawpambi shayashpa shuyärqan, qeshyaptin wambranda das mikunambaq. ⁵ Chaymandaqam chay warmiqa suq ullqo wambritunda qeshyarqan. Kanan chay wambrangqam yumbay nasyungunata anche al-lita rin kamachiq jirrumanda baranwan. Chaymandaqam Tayta Dyusqa chay nasiq wambrituta ladunman kamachikunan trununman aparqan. ⁶ Chayshina apaptinmi, chay warmiqa suq chuncha lugarman mitikarqan. Chaqa Tayta Dyusqam chaypi suq allin lugarta allichashqa karqan, 1.260 diyakunata chay warmita kwidashpa, qaranambaq.

⁷ Chaymandaqam Dyuspa kamachikug anjilnin Migil yanapakuq anjil masingunawan tandakashpa, sylipi ancha pilyarqanllapa chay manchay-paq atun qotur layawan, yanapakuq dyablungunawambis. ⁸ Chayshina pilyashpam, Dyuspa chay anjilningunaqa chay qotur layapa anjilningunata maqashpa, anaq sylumanda wichukurqanllapa, amana chaypi kawsanallapa. ⁹ Chayshinam chay qotur layata, anjilningunatapis sylumanda kay pachaman wichukumurqan. ¿Pitaq karqan chay qotur layaqa? Payqam karqan chay unay kulibra. Payllam dyablu, Satanaspis shutin. Chay dyabluqam yumbay runata, warmita ingañashpa inkitan, uchata rurananllapa.

¹⁰ Chaymandaqam uyarrqay sylipi suq rimaqta, ancha jwirtita kayshina niqta:

—Kananqam Tayta Dyus paypi kriyikunata washashqa. Chaqa dyablutaqam sylumandaqa wichukushqana. Unaymi chay dyabluqa punchawnindin, tutapnindin Dyuspa ñawpambi shayashpa, kriyiq masinchiqkunata akusarqan. Piru kananqam manana atinchu. Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, pay Akrashqan Washadur Jisukristuwan shumaqta rin kamachiwaqninchiq. ¹¹ Chay kriyiq masinchiqkunapismi chay dyablutaqa binsishqallapan. Chaqa Dyuspa Uñan Jisukristu wañushpa, yawarninda ich'ashpam, paykunata uchangunamanda pirdunashqa. Chaymi paykunaqa yach'ashpa: Rinllapam wanchiwaqninchiq, nishpapis, Jisukristupaq yach'achikurqanllapa. ¹² Chayshina Tayta Dyus chay dyablu sylumanda wichukushqana kaptinqam, kay sylipi tiyaqkunaqa ancha kushikushunllapa. Piru qamkuna chay allpapi, chay mar yakupi kawsaqkunaqa ancha llakiyllapa. Chaqa chay dyabluqam chay ura allpaman wichukushqana. Kanan payqam yach'an: Dyusmi utqana rin karsilawaq infyrnupi, amana masta munashqayta ruranayapaq, nishpa. Chaymi chay dyabluqa ancha piñakushpa, utqashpa, ancha rin padisichishuqlalla.

¹³ Chayshina chay manchaypaq qotur laya dyablu yach'ashpa: Kay pachaman wichukuwashqana, nishpaqam, chay qeshyashqa warmita ancha maskarqan wanchinambaq. ¹⁴ Chayshina maskaykaptinmi, Tayta Dyusqa chay warmita qorqan suq atun kuchaqpa ishkay alangunata. Chaymi chay warmiqa chay alangunawan bwilashpa, chay dyablu manda mitikashpa, suq chuncha lugarman rirqan. Chay lugarpıqam Tayta Dyus chay warmita kimsa wata y midyuta rin qaraq. *[Nuta: Chay dyablu-lam atun qoturshina kashpa, maynimbis manchaypaq kulibrashinapis kar-*

*qan.*¹⁵ Kanan chayta rikashpam, chay manchaypaq kulibra qotur laya dyabluqa shiminmanda ancha achka yakuta sitakurqan, suq rrriyushina chay warmipa apaptin, ch'uqashpa wañunambaq.¹⁶ Piru chayshina sitakupt-inni, chay warmipa ikimbi káq allpa kich'akarqan chay achka yakuta chupashpa chakichinambaq. Chayshinam chay warmitaqa washarqan.¹⁷ Chayta rikashpam, chay manchaypaq kulibra qotur laya dyabluqa ancha piñakurqan. Chaymi rirqan chay warmipa mirayningunaqam pilyaq. Chaqa chay mirayningunaqam Tayta Dyus kamachikushqanda, Churin Jisukristu yach'achikushqanda ancha allita kasushpa kawsanllapa.¹⁸ Kanan chay atun qotur layam ch'ayarqan mar yakupa manyambi.

13

Jwanmi ishkay manchaypaq animal layata rikarqan

¹ Noqa Jwanmi musqoypishina chay mar yakupa manyambi shayashpa, suq laya manchaypaq animalta rikarqani, chay yakupa ukunmanda lluq-shiptin. Chay manchaypaq animal layapismi syiti umayuq dyis waqrasyuq karqan. Chay waqrangunaqam kurunayuqkuna karqanllapa. Chay umanguanapiqam mana baliq shutikunata iskibrishqa karqan, Dyusta burlashpa.² Chay rikashqay animalqam suq tigri laya karqan. Ch'akingunaqam usupa ch'akingunashina karqan. Shimmingam liyumba shiminshina karqan. Chayshina chay animal mar yakumanda lluqshiptinmi, chay atun qotur laya dyablu payta numbrarqan, ancha pudirniyuq awturidar kanambaq, trunumbi tiyashpa, rrimplasun kamachikunambaq.³ Chay tigri laya animalpa syiti umangunamanda suqninmi ancha chuqrudu wañunambaqna karqan. Piru chay chuqrıqam allinyashqana. Chaymi chay tigri laya animal kawsamushqata rikashpa, kay mundupi yumbay tiyaqkuna ancha ispantashpa, paytana kasushpa kawsarqanllapa.⁴ Kanan chay kasuqkunaqam chay atun qotur layata ancha adurarqanllapa, chay tigri laya animalta numbrashqanrayku. Chay animaltapismi ancha adurashpa, kayshina nirqanllapa:

—Manam pipis payshinaqa jwirsayuqchu. Manam pipis paytaqa atinchu binsiyta, nishpa.

⁵ Kanan Tayta Dyusqam dijarqan, chay tigri laya animal ancha alabakashpa, Dyusta ancha kuntrashpa rimanambaq. Dijarqambismi, 42 killakunapaq yumbay runata, warmita kamachinambaq.⁶ Chayshina dijaptinmi, chay tigri layaqa Tayta Dyusta ancha kuntrashpa, musyarqan. Chayshina musyashpaqam, Tayta Dyuspa shutinda, Dyuspa adurana wasinda, sylipi yumbay tiyaqkunatapis ancha maldisyarqan.⁷ Chayshina maldisyaptimbismi, Tayta Dyusqa dijarqan, kriyiq masinchiqkunata maqanambaq binsinangaman. Dijarqambismi yumbay kastakunata, yumbay atun ayllukunata, yumbay laya rimaykunapi rimaqkunata, yumbay nasyungunapi tiyaqkunata kamachinambaq.⁸ Kanan kay mundupi yaqqa yumbay tiyaqkunam chay tigri laya animalta rinllapa aduraq. Piru wakin runakuna, warmikunaqam paytaqa mana rinllapachu aduraq. Chaqa Tayta Dyusqam manaraq kay pachata rurashpa, paykunapa shutingunata Churimba librumbi iskibrishqa karqan, tukuy tyimpu paywan kawsanllapa. Chay Churinllam Dyuspa Uñambis shutin. Paytaqam runakuna wanchishqallapa karqan.

⁹ Chayri qamkuna yumbay rinriyuqkunaqa kay nishushqayllapata allita uyawayllapa.¹⁰ Chay karsilakuq runakunamat rinllapa karsilaq. Chay atun kuchilluwan wanchikuqkunamat atun kuchilluwan rinllapa wanchiq.

Chayri Dyuspi kriyiqkuna ancha padisishpapis, paypilla mana shaykuq yuyakushpa kawsashunllapa.

¹¹ Chaymandaqam musqoyipishina rikarqay suq laya manchaypaq animalta uku allpamanda lluqshiqta. Chay animal layaqam ishkay taksha waqrayuq karqan. Piru chay waqrayuq animalqam rimarqan suq atun qotur laya animalshina. ¹² Chay allpamanda lluqshiq animalpismi ancha kamachikuq karqan. Chaqa chay tigri layapa rrimplasun kashpam, kay mundupi yumbay tiyaqkunata kamachirqan. Chaymi yumbaya adurachirqan chay allinyashqa chugriyuq tigri layata. ¹³ Kanan chay suq animalmi manchaypaq milagrukunata rurarqan. Runakunapa ñawpambim ninata ishkichimurqan anaq altumanda kay allpaman. ¹⁴ Kanan Tayta Dyusqam dijarqan, chay milagrukunata chay tigri laya animalpa ñawpambi rurashpa, kay mundupi tiyaqkunata ingañanambaq. Chayshina ingañashpaqam kamachirqan, suq amitu layata rurananllapa chay tigri layapa rritratrunwan, chayshina chay allinyashqa chugriyuq animalta adurananllapa. ¹⁵ Chay amitu layata ruraptinllapaqam, Dyus dijarqan, chay animal ishkay taksha waqrayuqta, chay amitu layata kawsachishpa, rimachinambaq. Kanan chay amitu laya yumbay payta mana aduraqkunatam atirqan wanchichiyya. ¹⁶ Chaymandaqam chay animal ishkay taksha waqrayuqqa kamachirqan, yumbay runata warmita allin ladu makimbi ichu urkumbi siñalanallapa: kamachikuqkunata, mana kamachikuqkunata, qellayniyuqkunata, mana nimayuqkunata, randishqa kriyadukunata, mana kriyadu kaqkunatapis. ¹⁷ Chay mana siñalniyuq kaqkunaqam mana atirqanllapachu ni randiyta ni randikuyta. Chay siñalqam karqan chay tigri laya animalpa shutimba numirunwan ichu shutimba numirunwan.

¹⁸ Qamkuna kayta intyindinaykiqa yach'ayniyuqkuna kayllapa. Chay shutimba numirungunapi allita yuyashpam, atingillapa yach'ayta chay shutimba litrangunatapis. Chaqa chay animal layapa chay numirunqam suq runapa shutimbaq niwanchiqllapa. Chay numirunqam 666.

[Nuta: *Grigu rimaypim litrakuna balirqan numirukunashina. Chaymi litrakunawan yuparqanllapa.*]

14

Dyuspi 144.000 kriyiqkunaqam mushuq imnuta rinllapa kantaq

¹ Chaymandaqam noqa Jwanqa musqoyipishina rikarqay Dyuspa Uñanda Siyun lumapa sawambi shayaykaqta. Paywanmi pulla karqan 144.000 paypi kriyiqkuna. Paykunapa urkungunapim chay Úñapa shutinda, Tayta Dyuspa shutinda iskibrishqallapa karqan. ² Chaymandaqam kay pachapi kashpa, sylipi ancha jwirtita kunyajta uyarrqay. Chay kunyaqqam achka rriyu kunyaykaqshina ichu ancha jwirti truwinushina ichu ancha achka runakuna arpangunata waqachiyaqshina ancha jwirtita kunyajtan. ³ Jisukristupi chay 144.000 kriyiqkunaqam chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapa, chay 24 ansyanukunapa ñawpambi shayashpa, suq mushuq imnuta kantarqanllapa. Chay kantashqandaqam mana pipis atirqanchu kantayta. Chaqa kay mundupi yumbay tiyaqkunamanda, chay 144.000 washadukunallam chay mushuq imnutaqa yach'arqanllapa kantayta. ⁴ Yumbay chay kantaqkunaqam warmikunawanqa mana uchataqa rurashqallapachu karqan. Ashwanmi Dyuspa Uñan mayman riptimbis, payta signillapa. Chaymi kay mundupi tiyaqkunamanda paykuna washadu kashpa, puntata Dyuspa ñawpanman ch'ayarqanllapa. Chaymi paykunaqa tarpukushqanchiqmanda punta ufrinda qoshqanchiqshina karqanllapa

Tayta Dyuspaq, Uñambaqpis. ⁵ Chaqa paykunaqam mana yach'anllapachu llullakunata rimaytaqa. Chaymi paykunataqa mana ni pipis atinchu shimbiyta Tayta Dyuspa ñawpambiqa.

Kimsa anjilkunam rinllapa yach'achikuq

⁶ Chaymandaqam noqa Jwanqa musqoyipishina rikarqay suq anjilta anaq syilupa ch'awpimbi bwilaykaqt. Chay anjilqam listu karqan, Tayta Dyuspá mana nunqa ushyakaq nutisyanda yumbay nasyungunapi tiyaqkunata, yumbay kastakunata, tukuy laya rimaypi rimaqkunata, yumbay llaqtapi tiyaqkunata yach'achinambaq. ⁷ Chay anjilqam ancha jwirtita kayshina nirqan:

—Ch'ayamushqanam uras Tayta Dyus yumbayta jusganambaq. Payqm syluta, kay pachata, mar yakuta, pukyukunata rurashqa. Chayri payta ancha rrispitashpa, alabayllapa, nishpa.

⁸ Chayshina chay anjil rimaptinmi, suq anjil shamushpa ancha jwirtita kayshina nirqan:

—¡Chay ancha atun Babiluña llaqtaqam chingashqana, kay mundupi yumbay tiyaqkunata inkitashqanrayku, uchakunata ruranambaqlapa! Chaqa paykunatam uchangunawan binuwanshina inkitarqan, mach'ashqashina, paywan tukuy laya uchata ruranambaqlapa.

⁹ Chayshina chay anjil rimaptinmi, suq tirsir anjil shamushpa, ancha jwirtita nirqan:

—Tayta Dyusqam ancha rin piñakuq chay tigri laya animalta aduraqkunawan, chay animalpa rrirratunda aduraqkunawan, chay animalpa siñalninda urkumbi ichu makimbi ch'askiqkunawan. ¹⁰ Chaymi yumbay paykunataqa ancha jwirtita rin kastigaq ninapi chay asufripi rupachishpa anjilningunapa ñawpambi, chay Uñamba ñawpambipis. ¹¹ Chayshinam chay ninapi tukuy tyimpu rinllapa padisiq. Qondaynimbismi mana nunqa rinchu ushyakaq. Chaqa chay animal layata, chay rrirratunda aduraqkunaqam punchawnindin, tutapnindin mana samashpachu, rinllapa padisiq, chay animal layapa siñalninda ch'askishqanllaparayku. ¹² Chayri chaykunata yach'ashpa, Dyuspa wambranguna kashpa, pay kamachikushqanda allita kasushpa, Jisukristupi mana shaykuq yuyakushpa, kawsayllapa, nishpa.

¹³ Chaymandaqam noqa Jwanqa uyarpay suq rimaqta syilumanda kayshina niwaptin:

—Kay nishushqaykunata iskibriy: “Tayta Dyusmi ancha rin yanapaq Jisukristupi kriyishpa wañuqkunata. Chaymi kananmandapacha anchana rinllapa kushikuq”, nishpa.

Dyuspa Santu Ispiritumbismi niwarqan:

—Allibmi chay nishushqanqa rin kaq. Chaqa Dyusta kasushpa wañuqkunaqam yumbay chay ñakashqanmandaqa rinnna samaq. Kanan Tayta Dyusqam mana nunqa rinchu qonqaq chay tukuy ima rurashqandaqa.

Tayta Dyusmi anjilningunawan mana alli ruraqkunata rin kastigaq

¹⁴ Chaymandaqam suq yuraq pukutaypa sawambi rikarqay suq runashina tiyaykaqt. Paypa umambim urumanda kuruna karqan. Makimbiqam suq ancha allin ichuna karqan. ¹⁵ Chaymandaqam suq anjil Dyuspa adurana wasinmanda lluqshishpa, chay pukutaypa sawambi tiyaykaqta ancha jwirtita kayshina nirqan:

—Ura pachapi tiyaqkunaqam listuna syiganaykipaq. Chayri ichunaykiwan riyna paykunata kuchuq, nishpa.

¹⁶ Chayshina chay anjil niptinmi, chay pukutaypa sawambi tiyaqqa chay atun ichunanwan kay pachapi tiyaqkunata syigarqan.

¹⁷ Chaymandaqam Dyuspa adurana wasin anaq sylipi kaqmanda suq anjil lluqshirqan. Chay anjilpismi ancha allin ichunata apamurqan.

¹⁸ Chaymandaqam chay pata altarmanda suq anjil shamurqan. Chay anjilqam ninata kwidaq karqan. Payqam chay ichunayuq anjilta ancha jwirtita nirqan:

—Qambisri chay allin ichunaykiwan ura pachapi tiyaqkunata syigay. Chaqa ubaspa puqoyninshinam listuna kuchunayki.

¹⁹ Chayshina chay anjil niptinmi, chay suq anjilpis atun ichunanwan kay pachapi tiyaqkunata ubaspa puqoynindashina kuchurqan. Chayshina paykunata kuchushpaqam, wichurqan suq atun pusuman, chaypi ubaspa yakundashina yawarninda qapinambaq. Chay kumparasyunmi munan niya: Tayta Dyusmi chay uchayuqkunawan piñakushpa, ancha jwirtita rin kastigaq, nishpa. ²⁰ Chay atun pusuqam chay llaqtapa sawambi karqan. Kanan chay uchayuqkunata chay pusupi qapishpashina kastigaptinllaqaqam, yawarninllapaqa 300 kilumitrusta kurirrquan. Chaqa bistyapa shiminmi altukaman ch'ayarqan.

15

Dyuspa syiti anjilningunam syiti disgrasyakunawan rinllapa kastigakuq

¹ Noga Jwanmi chay musqoypishina anaq sylipi suq ancha manchay-paq siñata rikarqay. Chaqa syiti anjilkuna sylipi kaqkunam yumbay uchayuqkunata syiti disgrasyakunawan listu karqanllapa kastiganambaq. Chayshina kastigashpaqam, Tayta Dyusqa manana mastaqa rinchu piñakuq chay uchayuqkunawanqa.

² Chaymandaqam suq pambapi rikarqay suq yakuyuq ispijutashina ninawan taqlidutu llipyaykaqfashina. Chay llipyaykaq pambapa manyambiqam achka runakuna, warmikuna shayaykarqanllapa. Tayta Dyusmi paykunata arpakanata qoshqa karqan. Chaqa paykunaqam mana adurashqallapachu karqan chay tigri laya animalta ni chay animalpa rritratunda. Manam ni ch'askishqallapachu karqan chay animalpa siñalninda ni numirunda. ³ Chay arpayuqkunaqam Dyusta sirbiq Muysispa imnunda, Dyuspa Uñamba imnunda kantashpa, kayshina alabarqanllapa: ¡Ancha pudirniyuq Taytitu Dyus, tukuy ima rurashqaykim ancha manchay-paq, ancha shumaqkuna! Qamqam ancha allin kashpa, allip kaqtalla rimangi. Kanan yumbay nasyumbi tiyaqkunapa ancha allin kamachikuqninmi kangi.

⁴ Chaymi yumbay runakuna, warmikuna ancha rrispitashushpa, rinllapa al-abashuq. Chaqa qamllam ancha allin mana nima uchayuqchu kangi. Chaymi anchá allita rurashqaykita rikashpa, yumbay nasyumbi tiyaqkuna shamushpa, rinllapa adurashuq, nishpa.

⁵ Chaymandaqam rikarqay anaq sylipi Tayta Dyuspa karpamanda adurana wasimba Ancha Santisimu Kwartun kich'akashqata. ⁶ Chay kwartumandaqam chay syiti kastigakuq anjilkuna lluqshirqanllapa. Paykunaqam ancha llipyaykaq yuraq mudanayuq karqanllapa. Kanan pichunllapapiqam urumanda kaq wach'ukuta rurakushqallapa karqan. ⁷ Chaymandaqam chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunamanda suqniñ chay syiti anjilkunata suqta suqta qorqan urumanda kaq kupakunata. Chaqa Tayta Dyus tukuy ty-impu kawsaqmi uchayuqkunawan piñakushpa, chay kupakunata syiti ancha jwirti kastigukunawan undachishqa karqan. ⁸ Chaymandaqam Tayta Dyus ancha llipyaptin, ancha pudirniyuq kaptin, chay adurana wasin qondaywan undarqan. Chaymi mana pipis atirqanchu yaykuya chay Ancha Santisimu Kwartumanqa, chay syiti anjilkuna chay syiti kastigukunata ushyananganaman.

16

Chay syiti anjilkunam kupakunamanda kastigukunata rinllapa ich'aq

1 Chaymadaqam chay musqoypishina suq rimaqta uyarqay, Dyuspa adurana wasinmanda chay syiti kastigakuq anjilkunata jwirtita niptin:

—Riyllapa, chay kupakunapi kaqta ura pachaman ich'aq. Chaqa chaykunawanmi Tayta Dyus'chay uchayuqkunata ancha rin kastigaq, nishpa.

2 Chayshina niptinmi, chay syiti anjilkunamanda punta anjilqa kupanmanda Tayta Dyuspa kastigunda ich'arqan kay pachaman. Chayshina ich'aptinmi, chay tigri laya animalpa siñalninda ch'askiqkunapa kwirpumbi chuqrikuna rikakurqan. Chaqa paykunaqam chay animal layapa rritrundu adurashqallapa kargan. Chaymi ancha padisirqanllapa.

3 Chaymadaqam chay syiti anjilkunamanda sigundu anjil kupanmanda suq kastiguta ich'arqan mar yakupa sawanman. Chayshina ich'aptinmi, chay mar yakuqa wañushqapa yawarninshina tikrakarqan. Chaymi yumbay animal chay yakupi kawsaqkunaqa limpu wañurqanllapa.

4 Chaymadaqam chay syiti anjilkunamanda tirsir anjilqa kupanmanda suq kastiguta ich'arqan rriyukunaman, pukyukunamañ. Chayshina ich'aptinmi, yumbay mishki yakukuna yawar layapaq tikrakarqan.

5 Chayshina kastigaptinmi, uyarqay suq anjil yakukunata kwidaqta kayshina Tayta Dyusta niptin:

—Tayta Dyusitu, qamillam ancha allin, mana nima uchayuqchu kangi. Manam nunka nasishpachu, tukuy tyimpupaq kawsangi. Chay uchayuqkunata kastigashpm, ancha allin justisyata rurashqa kangi. **6** Chaqa chay uchayuqkunaqam qamba wambraykikunapa yawarninda ich'ashpa, qambaq rimaqkunapa yawarninda ich'ashpa, wanchirqanllapa. Chaymi kananqa chay wanchikuqkunata chay yaku yawarpaq tikrashqaykita úpyachishqa kangi. Chayshina kastigashpaqam, ancha allin justisyata rurashqa kangi, nishpa.

7 Chayshina chay anjil niptinmi, uyarqay chay pata altarmanda suq rimaq kayshina niqta:

—¡Ariri, ancha pudirniyuq Taytitu Dyusitu! Chay ancha uchayuqkunata chayshina kastigashpaqam, ancha allin justisyata rurashqa kangi, nishpa.

8 Chaymadaqam chay syiti anjilkunamanda kwartu anjilqa kupanmanda suq kastiguta ich'arqan rupaypa sawanman. Chayshina ich'aptinmi, rupayqa ancha jwirtita rupayashpa, chay uchayuqkunata ancha rupachirqan. **9** Chayshina ancha rupachiptimbismi, paykunaqa mana munarqanllapachu uchangunata dijayta. Tayta Dyustaqam mana nimatapis munarqanllapachu alabayta. Ashwanmi chay disgrasyakunawan kastigashqanrayku, Dyusta masta maldisyarqanllapa.

10 Chaymadaqam chay syiti anjilkunamanda kintu anjilqa kupanmanda kastiguta ich'arqan chay tigri laya animal tiyaykashqanman. Chayshina ich'aptinmi, chay animalta aduraqkunapa nasyunningunapi limpu tutayrqan. Chaymi chay animalta aduraqkunaqa chay nanaykunawan ancha padisishpa, qallungunata kanirqanllapa. **11** Chayshina ancha padisishpapismi, uchangunata mana nimatapis dijarqanllapachu. Ashwanmi mana allikunata rurashpa, Tayta Dyusta ancha maldisyarqanllapa, chay nanaykunawan, puqrakunawambis kastigashqanrayku.

12 Chaymadaqam chay syiti anjilkunamanda sistu anjilqa kupanmanda kastiguta ich'arqan chay ancha atun rriyu Iwfratispa sawanman. Chayshina ich'aptinmi, chay atun rriyuqa limpu chakirqan, chay achka gubyirnukuna suldadungunawan rupay lluqshimunan ladumanda shamushpa, chay rriyuta das pasananllapa.

¹³ Chaymandaqam rikarqay chay atun chupika qotur layapa shimin-manda suq sapu laya dyablu lluqshiptin. Chay tigri laya animalpa shiminmandapismi suq sapu laya dyablu lluqshirqan. Chay ishkay waqraysuq animalpa shiminmandapismi suq sapu laya dyablu lluqshirqan. Chay waqraysuq animalmi Dyuspaq rimaq tukuqpis karqan. ¹⁴ Chay kimsa sapu laya dyablukunaqam manchaypaq milagrukunata rurarqanllapa. Kanan rirqanllapam yumbay nasyungunaman, gubyirnungenunata tukuy suldadundinda tandaq, jwisyu diyapi Tayta Dyus ancha pudirniyuqwan pilyananllapa.

¹⁵ Chayshina rikashpaqam, uyarcay Jisukristuta, kayshina niqta:

—Allita uyawayllapa. Mana pipis yuyashqan uraspim suq ladrunshina qonqaylla rini shamuriq. Chaymi kwidakashpa, allita rurashpa shuyawash-paqa, ringillapa kushikuq. Piru chay mana kasuwaqkunaqam mana mudanayuqshina rinllapa penqakuq. Chaqa yumbaya ñawpambim sipralashina kashpa, ancha rinllapa penqakuq, nishpa.

¹⁶ Chaymandaqam chay kimsa dyablukuna kay pachapa yumbay gubyir-nungenunata tukuy suldadundinda suq lugarpi tandarqanllapa. Chay lugar-qam ibriyu rimaypi Armajidun shutin.

¹⁷ Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda chay ultimu anjilqa anaq altumandapacha kupanmanda ultimu kastiguta wayraman ich'arqan. Chayshina ich'aptinmi, uyarcay suq rimaqta Dyuspa adurana wasimba trununmanda ancha jwirtita kayshina niptin:

—Kaywanmi yumbay kastigukunata rinina ushyaq, nishpa.

¹⁸ Chayshina niptinmi, ancha achka rrilampagukuna llipyarqan. Lanyakunapismi ancha kunyarqan. Kanan kay pachapismi ancha kuyurqan. Runakuna kay pachapi kashqanmandapacham mana nunka chayshinaqa kuyushqachu karqan. ¹⁹ Chayshina kay pacha ancha jwirtita kuyuptinqam, chay atun llaqta Babiluña kimsa lugarpaq partikashpa, ancha dañakarqan. Kay pachapa yumbay atun llaqtangunapi wasikunam bulakarqanllapa. Chaqa Tayta Dyusqam chay Babiluña llaqtapi tiyaqkunapa uchangunataqa mana qonqarqanchu. Chaymi ancha piñakushpa, paykunataqa ancha kastigarqan. ²⁰ Chayshina kay pacha ancha kuyuptinmi, mar yakupa ch'awpimbi isla allpakuna kaq limpu chingarqan. Qaqakunapismi bulakashpa, limpu chingarqanllapa. ²¹ Kanan sylimandam runakunapa, warmikunapa sawanmān ancha atun manchaypaq gransukuna ishkimirqan. Chay gransukunaqam asta 40 kilus llasharqan. Chayshina Tayta Dyus ancha jwirtita kastigashqanraykum, chay uchayuqkunaqa payta ancha maldisyarqanllapa.

17

Suq llaqtam ancha uchayuq bandulira warmishina rin kaq

¹ Chay syiti anjilkunaqa kupangunamanda kastigukunata ich'ashpa ushyashpaqam, suqnin shamushpa, noqa Jwanda kayshina niwarqan:

—Shamuy kayman rikachishunaqpaq suq ancha bandulira warmita. Chay warmiqam munan niyta suq atun llaqtapaq. Chay llaqtaqam achka rriyukunapa manyangunapi kidan. Piru Tayta Dyusqam chay llaqtapi tiyaqkunata ancha rin kastigaq. ² Chaqa chay llaqtapi tiyaqkunaqam suq bandulira warmishina inkifashpa, animachishqallapa kay mundupa gubyir-nungenunata, paykunawan tukuy laya uchakunata rurananllapa mach'ashqa runakunashina, nishpa.

³ Chaymandaqam Dyuspa Santu Ispiritun masta rikachiwarqan. Chaymi chay musqoyipishina chay anjil suq chuncha lugarman apawaptin, rikarqay

suq warmita suq chupika animal layapi muntakushqata. Chay animal layaqam syiti umayuq, dyis waqrayuq karqan. Kanan tukuy kwirpumbim Tayta Dyusta musyanan shutikuna iskibridu karqan. ⁴ Chay bandulira warmim mudakushqa karqan suq mudana muraduwani chupikata. Allichakashqam karqambis uruwan, ch'aniyuq llipyaykaq rumikunawan, ch'aniyuq perlaskunawan. Makimbiqam karqan suq kupa urumanda kaq. Chay kupandaqam millanaypaq kusaskunawan undachishqa karqan. Chay millanaypaq kusaskunaqam munan niya, chay warmim achka runayuq kashqa. Ancha fiyu uchakunatam rurashqa, nishpa. ⁵ Chay warmipa urkumbiqam suq shuti mana intyindiyapaq karqan. Chay shutinqam kayshina munan niya: "Noqaqam chay ancha kamachikuq Babiluña llaqta kani. Chaqa yumbay bandulirakunapa, yumbay ucha ruraqunapa mamanshinam kani", nishpa. ⁶ Chaymandaqam noqaqa allita rikashpa yach'arqay: Chay warmiqam Dyuspi kriyikunata ch'ignishpa wanchishqa karqan, paykuna Jisukristupaq yach'achikushqanrayku, nishpa. Chaqa chayshina yawarninda ich'ashpa wanchishpaqam, ancha kushikurqan suq mach'ashqa warmishina. Chaymi noqaqa ancha ispantashqata kidarqay.

⁷ Chaymi chay anjilqa tapuwarqan:

—¿Imaraykutaq ancha ispantashqa kangi? Noqam rini nishuq, pim chay warmiqa, imam munan niya chay warmita apaq syiti umayuq dyis waqrayuq animalqa, nishpa. ⁸ Chay tigri laya animalqam unay tyimpupi kawsarqan. Piru chaymandaqam manana kawsarqanchu. Piru suq diya kawsamushpa, manaraq tukuy tyimpupaq chingashpa chay manchaypaq talalanmanda suq tyimpupaq rin lluqshimuq. Chaymi Dyuspi mana kriyikunqa chay animalta rikashpa, ancha ispantashpa, payta rinllapa aduraq. Chaqa Dyuspa librumbiqam paykunapa shutingunaqa mana iskibriduchu kárqan kay munduta rurashqan diyamandapacha.

⁹ Allita yuyayllapa, kaykunatapis intyindinaykipaq. Chay manchaypaq animalpa syiti umangunaqam munan niya chay atun llaqtapa syiti lumangua. Chaqa chay bandulira warmishina llaqtaqam chay syiti lumakunapi kidan. ¹⁰ Kanan chay kikin syiti umangunallam munan niya syiti gubyirnukunapis. Chay syiti gubyirnumandaqam sinkuqa suqnin suqnin kamachikushpa, wañushqana. Kanangan kamachikuykan yaqqqa chay ultimu gubyirnuna. Chaymandaqam chay ultimu gubyirnuqa suq tyimpitupagllana rin kamachikuqqa. ¹¹ Chaymandaqam chay warmita apaq chupika animalqa kawsamushpa, suq uktabu gubyirnu rin kaq. Piru payqam manaraq chay punta bwilta wañushpaqa, chay syiti gubyirnukunanda suqnin karqan. Chayshina chay chupika animal laya ultimu gubyirnu kamachikuykashpam rin chingqa.

¹² Chay chupika animalpa dyis waqranguna rikashqaykiqam munan niya dyis gubyirnukuna. Paykunaqam manaraq kamachikunllapachu. Piru suq diyam chay dyis gubyirnukunaqa chay chupika animal layawan pulla suq tyimpitupaqlla rinllapa kamachikuq. ¹³ Chay dyis gubyirnukanqam suq tuyayniyuqla kaspha, tukuy imapi chay chupika animal layata kasushpa, ¹⁴ Dyuspa Uñawan rinllapa pilyaq. Piru chay Uñaqam yumbay kamachikuqunapa kamachikuqnnin, yumbay gubyirnukunapa gubyirnun. Chaymi payqa chay chupika animal layata, chay dyis gubyirnukunata rin binsiq. Kanan chay Uñawan kaqkunataqam Tayta Dyus kikin akrashpa qayarqan. Chaymi mana shaykuq chay Uñata kasunllapa.

¹⁵ Chay anjilqam niwarqambis:

—Chay bandulira warmi laya llaqtataqam rikarqayki achka rriyukunapa manyangunapi kaqta, ¿manachu? Chay achka rriyukunaqam munan niya ancha achka llaqtakuna, achka kastakuna, achka nasyumbi tiyaqkuna,

kadunu rimaynimbi rimaqkuna. ¹⁶ Chay chupika animal laya chay dyis gubyirnukunawan chay bandulira warmi laya llaqtata rinllapa ch'iqniq. Chaymi chay llaqtapi tiyaqkunata maqashpa, wanchishpa, tukuy imangu-nata qoch'ishpa, wasingunata rupachishpa, aychanda mikushpa, tullundallana rinllapa dijaq. ¹⁷ Chaqa Tayta Dyusmi pay munashqanda chay dyis gubyirnukunata rin yuyachiq. Chaymi paykunaqa suq yuyayniyuqlla kashpa, chay chupika animal layatalla kasushpa, tukuy imapi rinllapa yanapaq. Chayshinam rinllapa ruraq Tayta Dyus nishqanda kumplinangaman. ¹⁸ Kanan chay rikashqayki bandulira warmiqam munan niyta chay atun llaqta. Chaqa chay llaqtapa gubyirnunmi kay mundupa yumbay gubyirnun-gunata kamachin, nishpa.

18

Chay Babiluña llaqtaqam rin chingaq

¹ Tukuy chaykunata uyashpaqam, noqa Jwan suq ancha pudirniyuq anjilta rikarqani syilumanda shamuykaqta. Payqam ancha llipyashpa, yumbay kay pachata ancha achikcharqan. ² Kanan payqam ancha jwirtita kayshina nirqan:

—¡Chay atun llaqta Babiluñaqam chingashqana! ¡Rikay, bulakashqanám! Kanan chay llaqtapiqam tukuy laya dyablukuna yaykushpa tiyaykan. Achka ch'iqnishqa millanaypaq pishqokunapismi chaypi tiyaykanllapa. ³ Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunaqam kwirpunguna munashqandalla rurashpa kawsarqanllapa. Chaymi limpuna chingashqa. Chaqa paykunaqam yumbay nasyumbi tiyaqkunata inkitarqanllapa, uchakunata rurananllapa. Suq bandulira warmishinam chay nasyungunapa yumbay gubyirnunda inkitarqanllapa, mach'ashqa runakunashina tukuy laya uchata ruranambaqlapa. Kay mundupi randikuqkunapismi chay Babiluñapi tiyaqkunata tukuy ima munashqangunata randichishpa, achka qellaya ganaqlapa.

⁴ Chaymadaqam uyarqani suq rimaqta, syilumanda kayshina niptin:

—Qamkuna wambraykunaqa, chay Babiluña llaqtamanda lluqshiyllapa, ama uchata ruranaykillapa paykunashina. Chaqa manam munanichu qamkunatapis kastigashuyaqa. ⁵ Chaqa chay llaqtapi tiyaqkuna ancha uchata ruraptinllapam, chay uchangunaqa ancha achkayashpa syilukamanna ch'ayashqashina. Chaymi Tayta Dyusqa manana masta agwantash-pachu, paykunataqa ancha rin kastigaq. ⁶ Chay llaqtapi tiyaqkunaqam suqkunata ancha padisichishqa. Chayri chay padisichishqan kaqmadaqa ashwan ishkay tantu masta paykunataqa kastigayllapa. ⁷ Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunaqam tukuy ima munashqanda rurashpa, randishpa, ancha alabakashpa, kayshina ninllapa: “Kypim ancha kamachikuq gubyir-nushina tiyaykanillapa. Chaqa manam nimapipis suq pubri biyudashinaqa kanillapachu. Chaymi mana nunka rinillapachu llakiq suq biyudashinaqa”, nishpa. Chayri chayshina ancha alabakaptinllapa, ancha llakichishpa, padisichiyllepa chay Babiluñapi tiyaqkunataqa. ⁸ Chaqa Tayta Dyusllam ancha pudirniyuq gubyirnuqa. Chaymi chay Babiluñapi yumbay tiyaqkunata qonqaylla suq diyapilla rin kastigaq plagakunawan, qeshaykunawan, ambrunakunawan, wañuykunawan. Chaymadaqam chay atun llaqtata rupachishpa, limpu rin chingachiq.

⁹ Chayshina chay rimaq niptimmi, chay Babiluña llaqtqa ancha rupashpa rin qondaq. Chaymi kay mundupa achka nasyunningunapa gubyirnunguna chayta rikashpa, ancha llakishpa, kunyalla rinllapa waqaq. Chaqa chay gubyirnukunaqam chay llaqtapi tiyaqkunawan ancha uchata rurashpa, bwina bidata pasashqallapa karqan. ¹⁰ Chaymi chay Babiluña rupashpa,

qondaptinga, chay gubyirnukunaqa chay kastiguta ancha manchashpa, karupilla shayashpa, rinllapa niq:

—¡Ay! ¡Akakáw! Chay kamachikuq babiluñanukunam ancha padisiykanllapa. Chaqa suq rratupillam qonqaylla kastigunqa ch'ayamushqa, nishpa.

¹¹ Kay mundupi randikuqkunapismi chayta rikashpaqa, ancha llakishpa rinllapa waqaq, manana ni pipis captin chay achka kusasningunata randinanllapa. ¹² Chaqa chay atun llaqtapi tiyaqkunaqam randishqallapa karqan uruta, qellayta, ch'aniyuq llipyaykaq rumikunata, perlas rumikunata, allin linu traputa, sida traputa, chupika trapukunata, muradu trapukunata, mishki mutkina querukunata. Randiqllapapismi ilifantipa atun kirungunamanda tukuy ima rurashqangunata, ch'aniyuq gerukunamanda, brunsimanda, jirrumanda, chay shumaq marmul rumimanda rurashqangunatapis. ¹³ Randiqllapapismi kanilata, mikuna mishkichaqkunata, insinsyuta, mirrata, ancha mishki mutkina asiytikunata, binuta, asiytita, triguta, trigumanda mas allin ñutu mach'kata, wakakunata, wishakunata, bistyakunata, chutana karrukunata. Runakunata, warmikunatapisi randiqllapa, paykunapaq trabajananllapa. ¹⁴ Kanan chay randikuqkunaqam chay rupaykaq llaqtapaqqa rinllapa niq:

—Chay llaqtapiqam manana kanchu chay ancha ch'aniyuq kusaskunaqa. Chaqa tukuy chay llipyaykaq kusasningunaqam tukuy tyimpupaqna chin-gashqa, nishpa.

¹⁵ Chay randikuqkunaqam chay atun llaqtapi tiyaqkunata randichishpaqa, ancha achka qellayta ganashqallapa karqan. Chaymi rikashpa chay llaqta rupaykaptinqa, manchashpa, karupilla kidashpa, ancha llakishpa, waqashpa ¹⁶ kayshina rinllapa niq:

—¡Ay! ¡Akakáw! Chay atun llaqtaqam rupaykanna. Waqqpi tiyaqkunaqam ch'aniyuq linu trapumanda mudanayuqkuna karqanllapa. Chay ch'aniyuq chupika ichu muradu mudanangunamat rurakurqanllapa. Paykunaqam allichakarqan uruwan, ch'aniyuq llipyaykaq rumikunawan, perlas rumikunawan. ¹⁷ ¡Piru kananqam tukuy chay ch'aniyuq kusasningunaqa suq urapilla ushyakarqan! nishpa.

Chayshina rupaptinga, yakupi puriq barkukunapa yumbay kamachikuqnin, tukuy yanapakuqninwan, chay pasajirungunawan, barkukunapi yumbay trabajaqkunapis chay rupaykaq llaqtata rikashpa, karupillana kidarqanllapa. ¹⁸ Chaymandaqam chay atun llaqta rupashpa qondaptinga, rikashpa, qayach'akushpa, kayshina nirqanllapa:

—Manam ni suq llaqta chay ancha baliq ancha atun llaqtashinaqa kashqachu.

¹⁹ Chayshina nishpa, ancha llakishpam, umanllapaman allpata rurarganllapa. Chaymandaqam ancha waqashpa, qayach'akushpa, ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Ay! ¡Akakáw! Chay ancha baliq atun llaqtaqam rupashqana. Noqaykuna yakupi puriq barkuyuqkunam tukuy laya kusaskunata chay llaqtapiqa randikushpa, ancha qellayniyuqkuna kidarqayllapa. ¡Piru kananqam chay atun llaqtaqa suq urapilla tukuy imandin chingashqana! nishpa.

²⁰ Piru qamkuna syilipi tiyaqkunaqa ancha kushikuylalla chay llaqta rupashqanrayku. Qamkuna apustulkuna, Dyuspaq rimaqkuna, Dyuspa yumbay wambranguna kushikuylalla. Chaqa Tayta Dyusqam allin justisyata rurashpa, paykunataqa kastigashqana, qamkunata ancha qesachashushqanrayku.

²¹ Chaymandaqam suq ancha pudirniyuq anjilqa suq mulinu laya atun rumita piskashpa, chay mar yakuman wichukushpa, kayshina nirqan:

—Chay atun wicukushqay rumitashinam Tayta Dyusqa chay atun Babiluña llaqtata das rin chingachiq. Chayshina chingachiptinmi, manana ni pipis nunka rikanqanachu. ²² Mananam ni pipis chay llaqtapa kallingu-napiqa ni arpakunata ni flawtakunata ni kurnitakunata waqachinqachu. Kanan mananam nima laya trabajaqkuna kanqanachu. Manana ni pipis uyanganachu kutakushpa kunyachiptinllapa rumitaqa. ²³ Chay llaqtama-nda randikuqkunam yumbay randikuqkunamanda mas kamachikuq, mas qellayniyuqkuna karqanllapa. Kay mundupi yumbay tiyaqkunatam brujiyahspa, ingañarqanllapa. Chaymi chay llaqtapiqam manana ni suq micha achikchakunqachu ni suq kasamyintu kanqachu. Mananam nunka rinllapachu uyaq kasamyintupi kushikuqkunataqa.

²⁴ Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunaqam Dyuspaq achka rimaqkunata, paypi suq kriyiqkunatapis wanchirqanllapa. Chayshinam kay mundupi tukuy maypi suqkunatapis wanchirqanllapa. (Chaymi Tayta Dyusqa chay llaqtapi tiyaqkunata qonqaylla rin chingachiq.)

19

¹⁻² Chaymandaqam noqa Jwan uyargay ancha achka rimaqkunata sylipi jwirtita Tayta Dyusta kayshina alabaptinllapa:

¡Biba Tayta Dyusninchiq! Payqam allip kaqta yach'ashpa, chay Babiluña llaqtapi tiyaqkunata ancha allita jusgashpa, kastigashqa. Chaqa paykunaqam bandulira warmishina ancha achka runakunata, warmikunata animachishqallapa, uchakunata rurashpa, kawsananllapa. Tayta Dyusta kasuqkunatapismi wanchishqallapa. Chayraykum Tayta Dyus chay wanchikuqkunataqa ancha kastigashqa. ¡Chayri payta ancha alabashunllapa! Chaqa paymi yumbay uchanchiqmanda washawashqa kanchiq. ¡Paymi ancha llipyaq, ancha kamachikuq pudirniyuq kashpa, tukuy imata atin rurayta! nishpa.

³ Chaymandaqam mushugmanda nirirqanllapa:

—¡Tayta Dyusta alabashunllapa! Chaqa chay llaqtata rupachiptinqam, tukuy tyimpu rin miraq. Qondayningam mana nunka rinchu ushyakaq, nishpa.

⁴ Chayshina alabaptinllapam, chay ²⁴ ansyanukuna chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunawan qonqorikushpa, urkunda pambakaman ch'ayachirqanllapa. Kanan Tayta Dyus trunumbi tiyaykaqtam adurashpa, kayshina alabarqanllapa:

—¡Biba! ¡Tayta Dyusta alabashunllapa! ¡Chayshina kanqa! nishpa.

⁵ Chayshina alabaptinllapam, Dyuspa trununmanda suq rimaqta uyargay, kayshina niptin:

¡Ariri! ¡Tayta Dyusta yumbay kasuqkunaqa paytalla alabashunllapa! Kamachikuqkuna kashpa, mana kamachikuqkuna kashpapis, payta ancha rrispitashpa, alabashunllapa, nishpa.

Dyuspa Uñanmi rin kasaraq

⁶ Chaymandaqam musqoyipishina uyargay ancha achka rimaqtashina. Paykunaqam achka paqchakunashina ichu ancha jwirti lanyakunashina kunyashpa nirqanllapa:

¡Biba Tayta Dyus! Payqam ancha pudirniyuq Siñurninchiq kashpa, tukuy ima kaqta kamachiykanna.

⁷ Chayri ancha kushikushpa, payta alabashunllapa. Chaqa Dyuspa Uñamba kasaranan diyam ch'ayamushqana. Paypa nubyammi ancha shumaqta mudakushqana chay kasamyintu diyambaq.

⁸ Chaqa Tayta Dyusqam chay nubyata pirmisuta qorqan, ancha finu linu trapumanda limpyu llipyaykaq yuraq mudanqam rurakunambaq. Chay ancha shumaq mudanangam munan niyta: Jisukristupi kriyiqkunam ancha shumaqta kawsashqallapa, nishpa.

⁹ Chaymandaqam chay anjilqa niwarqan:

—Kaykunata iskibriy: “Chay Uñapa kasamyintu fyistanman kumbidashqakunaqam ancha kushikunqallapa”, nishpa.

Chaymandaqam kayshinapis niwarqan:

—Kikin Tayta Dyusmi chay nishushqayta allipta willashungi.

¹⁰ Chayshina chay anjil niwaptinmi, noqaqa paypa ñawpambi qon-qorikurqay aduranaypaq. Piru payqam niwargan:

—Amar adurawaychu. Chaqa noqapismi qamshina Dyusta kasuni. Manchu qamqa Dyusta kasuq masikunawan mana shaykuq rurangillapa Jisukristu nishushqanda. Chayshinallam noqapis kasuni. Chayri Dyustalla aduray, nishpa.

Chaqa Jisukristu yach'achikushqanmi ancha animachiwanchiq, paypaq rimakunashina Dyus nishqanda yach'achikunanchiq.

Jwanmi musqoyipishina rikarqan suq yuraq bistyapi muntakushqata

¹¹ Chaymandaqam rikarqaypis anaq syluta kich'akashqata. Kanan waqpim rikarqani suq yuraq bistyapi muntakushpa shamuykaqta. Payqam shutiq Ancha Kumplidur. Shutiqpismi Allipta Rimaq. Chaqa payqam ancha justu kashpa, Dyusta kuntraqkunata allita jusgashepa, paykunawan pilyan.

¹² Kanan paypa ñawingunaqam nina miraykaqshina llipyarqan. Umambiqam achka kurunakuna karqan. Shutinmi pay kikimbi iskibridu karqan. Piru manam pipis yach'arqanchu: Imam munan niyta chay shutinqa, nishpa. Payllam yach'arqanqa. ¹³ Kanan mudanangam ancha yawar likudu karqan, (noqanchiqkunapaq wañushqanrayku). Paymi shutirqan: Tayta Dyuspa Rimaynin. ¹⁴ Chay Rimaynimba ikindam Dyuspa ancha achka suldadunguna yuraq bistyakunapi rirqanllapa. Paykunaqam ancha finu limpyu yuraq linumanda mudanayuqkuna karqanllapa. ¹⁵ Chay kamachikuqpa shimpinmandam iluqshirqan suq ancha filudu atun kuchillu, chaywan yumbay nasyungunapi tiyaqkunata chuqrishpa kastiganambaq. Kanan yumbay-manda mas pudirniyuq kashpam, chay nasyungunapi kamachishpa, ancha rin rrissipatichiq suq bara jirrumandashina kaqwan. Piñakushpa, Tayta Dyusta ch'iqniqkunatam rin sarruq chay ubaspas puqoyninda ch'akinwan sarrushpa qapiqshina. ¹⁶ Kanan chay kamachikuqpa sawa mudanambi ch'angambipismi kay shutinqa iskibridu karqan: “Yumbay gubyirnukanapa gubyirnunmi. Yumbay kamachikuqkunapa kamachikuqninmi”, nishpa.

¹⁷ Chaymandaqam rikarqay suq anjil rupaypa sawambi shayaykaqta. Chay anjilqam anaqpi bwilaq pishqokunata ancha jwirtita qayarqan:

—Shamuylappa suq fyistapishina ancha achka aychata mikunaykillapa. (Chaqa Tayta Dyusmi yumbay payta kuntraqkunata rinna wanchiq.)

¹⁸ Chayri shamuylappa achka laya runakunapa aychanda mikunaykillapa: gubyirnukunapa, kamachikuq suldadukunapa, jwirsayuq pilyaqkunapa, bistyakunapa, chay bistyakunata purichiqkunapa aychanda mikunaykillapa. Shamuylappar randishqa kriyadukunapa, mana kriyadu kaqkunapa, kamachikuqkunapa, mana kamachikuqkunapa aychanda mikunaykillapa, nishpa.

¹⁹ Chaymandaqam rikarqay chay manchaypaq tigri laya animal kay mundupa gubyirnungenuna tukuy suldadundinda tandaptin. Paykunaqam rirqan pilyaq chay yuraq bistyapi muntakushqawan, suldadungunawan.

20 Piru pilyashpaqam, chay yuraq bistyapi muntakushqa binsishpa, prisurqan chay manchaypaq tigri layata, Dyuspaq chay rimaq tukuqtapis. Chaqa chay rimaq tukuqqam chay tigri layapa ñawpambi milagrukunata rurashpa, achka runata, warmita ingañashqa karqan, chay tigri layapa siñalninda ch'askinanllapa, rrirratunda adurananllapa. Chaymi chay yuraq bistyapi muntakushqaqa chay tigri layata, Dyuspaq chay rimaq tukuqnindinda prisushpa, kawsaykaqtalla wichukurqan asufriwan lumyaykaq ninaman. **21** Chaymandaqam chay yuraq bistyapi muntakushqaqa shiminmanda chay lluqshiq atun kuchillunwan yumbay chay gubyirnukunata tukuy suldadundinda wanchirqan. Chaypinam tukuy chay aycha mikuq pishqokunaqa paykunapa aychanda mikushpa undarqanllapa.

20

Jisukristum kay pachapi mil watakunata rin kamachikuq

1 Chaymandaqam chay musqoypishina suq anjilta rikarqay, syilumanda shamuykaqta. Payqam atun tafalamba llabinda, ancha atun kadinata piskakushpa shamurqan. **2** Chaymandaqam chay anjilqa chay atun manchaypaq qotur layata piskarqan. Chay qotur layallam chay unay uchata rurachikuq kulibrapis karqan. Payllam dyablu, Satanaspis shutin. Kanan chay anjilqam chay dyabluta piskashpa, mil watakunapaq chay atun kadinawan watarqan. **3** Chayshina watashpaqam, chay manchaypaq talalanman wichukurqan. Chayshina wichukushpaqam, chay talalandi llabishpa, suq atun silluwan sillarqan, chay dyablu ama lluqshinambaq. Chaymi chay dyabluqa mil watakunata mana atinqachu ingañaya kay pachapi tiyaqkunataqa. Piru chay mil watakuna pasaptinqam, chay dyabluqa chay manchaypaq talalanmanda lluqshishpa, rin ingañariq runakunata, warmikunata suq tyimpitupaq.

4 Chaymandaqam rikarqay trunukunata. Chay trunukunapiqam kamachikuqkuna tiyaykarqanllapa. Chaqa Tayta Dyusmi paykunataqa numbrashqa karqan, suqkunata jusgananllapa. Rikarqanipis achka wañushqakunapa almangunata. Paykunaqam manaraq wañushspaqa, Tayta Dyus nishqanda, Churin Jisukristupa shumaq nutisyanda allita yach'achikurqanllapa. Chaqa paykunaqam mana ni chay tigri laya animalta ni rrirratunda adurarqanllapachu. Munaptinllapa siñalayta urkunllapapi makillapapi chay animal layapa siñalnwinwambismi, paykunaqa mana dijakarqanllapachu siñalanambaqa. Chaymi chay animal layata aduraqkunaqa chay kriyiq masinchiqkunapa umangunata pitishpa, wanchirqanllapa. Piru Tayta Dyusqam chay wanchishqa kriyiq masinchiqkunata kawsachimurqan, chay mil watakunapaq Jisukristuwan pulla kamachikunannlla. **5** Chaqa Tayta Dyusqam manaraq ni pita kawsachimushpa, puntata chay wanchishqa kriyiq masinchiqkunata rin kawsachimuq. Chaymandaqam chay mil watakuna pasaptinraq, chay suq wañushqakunatapis rin kawsachimuq. **6** Chay punta kawsamuqkunaqa anchka kushikunqallapa. Chaqa Tayta Dyusmi paykunataqa akrashqa, paypaqla kashpa, amana nunka wañurinanllapa. Ashwanmi paykunataqa rin numbraq, paypa, Churin Jisukristupa kuranguna kanambaqlalla. Chaymi paykunaqa Jisukristupa pullan mil watakunata rinllapa kamachikuq.

7 Chay mil watakuna pasaptinqam, Dyuspa suq anjilni chay manchaypaq llabishqa talalandi rin kich'ag. **8** Kanan chay dyabluqam chay talalan-manda lluqshishpa, kay munduman kutimushpa, yumbay nasyungunapi achka runata, warmita rin ingañaq. Chaymi paykunaqa rinllapa tandakaq

chay nasyun Gugpi tiyaqkunawan, Magugpi tiyaqkunawambis. Dyabluqam yumbay paykunata ingañashpa, rin tandaq ancha achka suldadukunata, Dyuswan pilyananllapa. Aqoshina kaptinmi, mana pipis atinqachu yupaṭta. ⁹ Chayshina tandakashpaqam, chay ancha achka suldadukunata kay mundupa tukuy ladungunamanda rinllapa shamuq, Dyusta kasuqkunapa lugarninda, Dyus kuyashqan llaqtanda kurralananllapa. Piru Tayta Dyusqam syilumanda ninata kach'amushpa, yumbay paykunata rin rupachiq. ¹⁰ Chaymandaqam chay ingañakuq dyabluta rin wichukuq chay asufriwan miraykaq ninaman. Chay ninapim punchawnindin tutapnindin tukuy tyimpu rín padisiq chay tigrí laya animalwan, Dyuspaq chay rimaq tukuqwan.

Dyusqam atun yuraq trunupi tiyashpa, runakunata warmikunata rin jus-gaq

¹¹ Chaykunata rikashpaqam, suq atun yuraq trunuta rikarqay. Chay trunupiqam Dyus tiyaykarqan. Kanan kay pacha syiluwanmi paypa ñawpanmanda limpuna ushyakarqan. Mananam ni ashlita kidarqanchu. ¹²⁻¹³ Chaymandaqam rikarqay yumbay wañushqa kamachikuqkunata, mana kamachikuqkunata Dyuspa yuraq trunumba ñawpambi shayaykaqta. Chaqa Tayta Dyusqam wakin paykunataqa mar yakupa ukunmanda tandardha karqan. Wakin paykunataqam wañushqakunapa lugarninmanda tandardha karqan. Chay lugar Dyus kashqambilqam librukunapis karqan. (Chay librukunapiqam, Tayta Dyus iskibrishqa karqan runakuna, warmikuna tukuy ima rurashqangunata.) Chay librukunatam kich'arqan liyinambaq. Chaymandaqam suq laya librutapis kich'arqan liyinambaq. (Chay librupiqam Tayta Dyus iskibrishqa karqan paypi yumbay kriyiqkunapa shutingunata, paywar pulla tukuy tyimpupaq kawsananllapa.) Chay libruqam "Kawsaqkunapa Librun" shutin. Chaymi chay punta librukunata liyishpa, Tayta Dyusqa chay runakunata, warmikunata jusgarqan tukuy ima rurashqangunapaq. ¹⁴⁻¹⁵ Chaymandaqam wañushqakunapa lugarninda chay miraykaq ninaman wichukurqan. Wañuytapismi chayman wichukurqan chinganambaq. Kanan runakunapa ichu warmikunapa shutingunata mana tariptin chay kawsaqkunapa librumbiqam, paykunatapis wichukurqan chay miraykaq ninaman. Chayshina chay ninaman wichukuptinqam, ultimu wañuy rin kaq.

21

Mushuq syilu mushuq pacham rin kaq

¹ Chay musqoypishinam mushuq syiluta, mushuq pachata rikarqay. Chaqa kay rikashqanchiq syiluwan pachaqam chingashqana karqan. Mar yakupismi chingashqana karqan. ² Chaymandaqam noqa Jwan. rikarqay Tayta Dyuspa ñawpanmanda suq mushuq santu Jirusalin llaqta syilumanda shamuyaqta. Chay mushuq Jirusalinqam ancha shumaq allichadu karqan, suq china nubyunwan kasaranambaq shumaqta mudakushqashina.

³ Kanan uyarganim syilumandapacha ancha jwirtita kayshina rimaptin:

—Kananmandapacham Tayta Dyusqa kay shumaq llaqtapi runakunawan, warmikunawan rin kawsaq, paykunapa Dyusnin kanambaq. Chaqa payku-naqam paypa wambranguna. Chaymi Tayta Dyusqa, tukuy tyimpu payku-napa pullan rin kawsaq. ⁴ Chaymi Tayta Dyus kikin paykunapa ñawingunata pichashpa, rin chakichiq, amana masta waqananllapa. Chaqa chay mushuq llaqtapi tiyaqkunaqam manana rinllapachu wañuq. Manam ni rinllapachu malaganayaq. Manam ni rinllapachu padisiq. Chaqa kay pachaqam tukuy mana baliq imandin limpu rin chingaq, nishpa.

⁵ Chaymandaqam Tayta Dyus kamachikunan trunumbi tiyashpa, kayshina nirqan:

—Noqaqam tukuy imata mushuqtana rini ruraq, mushuqkunana kanambaq, nishpa.

Chaymandaqam niwarqambis:

—Allip kaqkunatallam niyki. Chayri kay nishushqayta iskibriy, suqkunapis kriyinanllapa.

⁶ Chaymandaqam Tayta Dyusqa niriwargan:

—Tukuy ima yuyashqaytam rurashqana kani. Chaqa chay punta litra "A" yumbay litrakunata qallariqshinam noqa tukuy imata qallarishqa kani. Chay yumbay litrakuna chay litra "Y" wan ushyakaqshinam noqapis tukuy imata rini ushyaq. Chaymi noqaqa yakunaqkunata kawsachikuq yakuya dibaldilla qoshaq, noqawan tukuy tyimpu kawsananllapa. ⁷ Chayshinallam dyabluta yumbay binsiqkunataqa kay shumaq primyuta rini qoq. Chaqa noqaqam paykunapa Dyusnin rini kaq. Paykunaqam wambraykuna rinllapa kaq. ⁸ Piru rinim wichukuq chay asufriwan miraykaq ninaman yumbay kay laya uchayuqkunata: suqkunata manchashpa mana noqata kasuwaqkunata, noqapi mana munaq kriyiqkunata, ancha fiyu uchata ruraqkunata, wanchikuqkunata, mana rrissipitun kaqkunawan puñuqkunata, brujukunata, amitu layakunata aduraqkunata, llullakuqkunata. Chayshina chay ninaman wichukuptiyqam, chay uchayuqkunapaqqqa ultimu wañuya rin kaq, nishpa.

Mushuq Jirusalinmi kayshina rin kaq

⁹ Chaymandaqam rikarqay suq anjilta. Payqam chay syiti kupayuq anjilkunamanda suqniñ karqan. Chaqa paykunaqam chay syiti kupangunapi chay syiti ultimu kastigukunata apamushqallapa karqan. Chay anjilmi noqaman shamushpa, niwarqan:

—Shamuy kayman Dyuspa Ùñamba nubyanda rikachishunaqpaq, nishpa.

¹⁰ Dyuspa Santu Ispiritun yumbay chaykunata musqoypishina rikachi-waptinmi, chay anjilqa suq atun altu qaqaman apawarqan. Chay qaqamandaqam rikachiwarqan Tayta Dyuspa santu mushuq Jirusalin llaqtanda, silumanda Dyuspa ñawpanmanda shamuyaqta. ¹¹ Chay mushuq Jirusalinmi Tayta Dyuspa llipyaynинwan ancha llipyarqan. Chaymi suq ancha shumaq jaspi llipyaykaq rumishina ichu ancha shumaq basu kristalshina karqan. ¹² Kanan chay llaqtapa rridurnimbim karqan suq ancha atun, ancha altu muralla. Chay murallaqam dusi punguyuq karqan. Suq kwidakuq anjilmi kada pungupi shayaykarqan. Kada pungun suq shutiyuq karqan. Chay shutingunaqam isrraylinukunapa chay dusi atun ayllupa shutinguna karqan. ¹³ Chay pungukunamanda kimsaqam karqan rupay lluqshinan ladupi. Kimsaqam karqan rupay seqanan ladupi. Kimsaqam karqan ñawpa ladupi. Kimsaqam karqan iki ladupi. ¹⁴ Chay atun murallamba simyintunqam dusi ancha atun rumikunawan karqan. Kada rumpipim Dyuspa Ùñamba dusi apustulningunapa suq shutin iskibrìdu karqan.

¹⁵ Chay anjil noqawan parlaqqam apaykarqan suq urumanda barata. Chay baraqqam suq mitrushina karqan. Chaytaqam aparqan midinambaq chay llaqtata, pungungunata, rridurnimbi kaq murallanda. ¹⁶ Chay llaqtaqam largundin, anchundin altundin suq tamañulla karqan. Chaymandaqam chay anjil midishpaqa, kada ladunda tarirqan 2.200 kilumitrusta. ¹⁷ Chaymandaqam chay anjilqa runakunapa mididanwan chay murallata midishpaqa, anchundaqa tarirqan 64 mitrusta. [Nuta: Manam allitachu yach'anchiq: ¿Altundachu ichu anchunda chayshinaqa midirqan? nishpaqa.]

¹⁸ Chay llaqtapa murallanqam jaspi llipyaq rumimanda ruradu karqan. Piru chay kikin llaqtaqam lijitimu urumanda ruradu karqan. Chaymi ancha llipyarqan ancha limpyu basushina. ¹⁹ Chay murallamba simyintumba chay dusi ancha atun rumingunatam kada rumita suq laya suq laya llipyaq rumikunawan shumaqyachishqa karqanllapa. Chay punta atun rumitaqam chay jaspi shutiq llipyaq rumikunawan shumaqyachishqa karqan. Chay sigundu atun rumitaqam shumaqyachidu karqan chay safiru llipyaq rumiwan. Chay tirsir atun rumitaqam chay agata llipyaq rumiwan. Chay kwartu atun rumitaqam chay ismiralda llipyaq rumiwan. ²⁰ Chay kintu atun rumitaqam chay unisi llipyaq rumiwan. Chay sistu atun rumitaqam chay kurnalina llipyaq rumiwan. Chay siptimu atun rumitaqam chay krisulitu llipyaq rumiwan. Chay uktabu atun rumitaqam chay birilu llipyaq rumiwan. Chay nubinu atun rumitaqam chay tupasyu llipyaq rumiwan. Chay disimu atun rumitaqam chay krisuprasra llipyaq rumiwan. Chay disimu primiru rumipa ladumbi kaqtaqam shumaqyachidu karqan chay jasintu llipyaq rumiwan. Chay ultimu atun rumitaqam shumaqyachidu karqan chay amatista llipyaq rumiwan. ²¹ Kanan chay llaqtapa dusi pungungunaqam kada pungu suq atun ch'aniyuq perla rumimanda karqan. Kallingunataqam rurashqallapa karqan lijitimu urumanda. Chaymi ancha limpyu basushina llipyarqan.

²² Chay mushuq Jirusalin llaqtapiqam Dyuspa adurana wasinqa mana kangachu. Chaqa chay llaqtapi tiyaqkunaqam Tayta Dyus ancha pudirniyuqta chay Uñandapis tarinqallapa chay llaqtapa tukuy partingunapi, chaypi paykunata adurananllapa. ²³ Kanan chay mushuq llaqtapiqam rupaywan killaqa manana rinchu kaq achikchakunanza. Chaqa Tayta Dyus kikinmi llipyashpa, maski rupaymanda rin achikchakuq. Chay Uñambismi chay llaqtapiqā rin achikchakuq suq ancha allin michashina. ²⁴ Chaymi washadukuna yumbay nasyungunamanda shamushpa, chay mushuq Jirusalinba achikninwan rinllapa puriq. Kay mundupa gubyirnungenapismi ancha ch'aniyuq kusasnigunata apamushpa, Dyusta qoshpa, payta rinllapa aduraq. ²⁵ Kanan chay mushuq llaqtapiqam chay pungungunataqa manana nunka rinllapachu kirpaq. Chaqa chay llaqtapiqam manana rinchu kaq tutaaq. ²⁶ Kanan yumbay nasyungunamandam apamunqallapa ancha ch'aniyuq kusasnigunata, Tayta Dyusta qoshpa, payta adurananllapa. ²⁷ Piru chay llaqtamanqam mana rinchu yaykuq millanaypaq kusaskunaqa. Chaqa manam yaykunqallapachu ni uchayuqkuna ni llullakuqkuna. Ashwanmi yaykunqallapaqa chay Uñapa librumbi shutinguna iskibrishqakunalla, paywan tukuy tyimpu kawsananllapa.

22

¹ Chaymandaqam musqoyipishina chay anjilqa suq ancha limpyu rriyuta chuya kawsachikuq yakuta rikachiwargan. Chay yakuqam basushina llipyaykaq, lluqshiykarqan Tayta Dyuspa, Uñamba trununmanda. ² Chayshina chay yaku lluqshishpaqam, chay llaqtapa ancha anchu kallimba ch'awpinda kurrirqan. Chay rriyupa kada ladu manyambim suq kawsachikuq planta wiñarqan. Kada killam puqorqan. Chaymi kada wata dusi bwiltasta puqorqan. Kanan chay kawsachikuq plantapa raprangunaqam yumbay nasyungunamanda qeshyaqkunata kach'akachirqan. ³ Chay mushuq Jirusalin llaqtapim Tayta Dyuspa, Uñamba kamachikunan trunun rin kaq. Chaymi uchayuqkunaqa chay llaqtamanqam mana rinllapachu yaykuq. Ashwanmi Tayta Dyusta, Uñanda kasuqkunalla chay llaqtapi rinllapa aduraq. ⁴ Kanan Tayta Dyuspa qaqllandam rinllapa

rikaq. Paypa shutimbismi urkungunapi iskibrishqa rin kaq. ⁵ Kanan chay mushuq Jirusalimbiqam manana nunka rinchu tutayaq. Chaymi chay llaqtapi tiyaqkunaqa manana munanqallapachu ni michata ni rupayaq. Chaqa kikin Tayta Dyusmi ancha llipyashpa, chay llaqtataqa rin achikchaq. Kanan chay llaqtapi kawsaqkunaqam Dyuswan gubyirnukunashina tukuy tiimpu rinllapa kamachikuq.

Jisukristum dasna kayshina rin shamuriq

⁶ Chaymandaqam musqoypishina chay anjilqa kayshina niwarqan:

—Yumbay kay uyashqaykitam atingi kriyiya, ancha allip kaqkunalla kashqanrayku. Chaqa pudirniyuq Tayta Dyusmi Santu Ispiritunwan paypaq rimaqkunata yanapashqa, pay nishqanda yach'achikunanllapa. Kanan pay kikinllam noqatapis kach'amuwashqa, payta kasuqkunata yach'achinaypaq: "Kay nishushqaykunam utqana rin pasaq", nishpa.

⁷ Chaymandaqam Jisukristuqa musqoypishina niwarqan:

—¡Noqaqam utqana rini shamuriq! ¡Chayri kay libruperi nishqayta kasuqkunaqa ancha kushikunqallapa! nishpa.

⁸ Noqa Jwanmi kaykunata uyarqay, rikarqay. Chaymi chay rikachiwaq anjilpa ñawpambi qonqorikurqay, payta aduranaypaq. ⁹ Piru chay anjilqam kayshina niwarqan:

—Noqataqar ama adurawaychu. Chaqa noqapismi Tayta Dyusta sirbiq masiki kani. Dyuspaq rimaq masikikunashina, kay Santu Libruta kasuqkunashinam noqapis kani. Chayri Dyustalla adurayqa, nishpa.

¹⁰ Chaymandaqam chay anjilqa niriwargan:

—Kay libruperi iskibrishqaykitam Tayta Dyusqa utqana rin kumpliq. Chayri chay iskibrishqaykita ama nimatapis pakashpachu, allita yach'achikuy. ¹¹ Piru chay malukuna, chay uchakunata ruraqkunaqam paykuna munashqandilla rurashpa kawsanqallapa. Piru Dyusta kasuqkuna, uchata mana ruraqkunaqam allitalla rurashpa, kawsanqallapa.

¹² Chaymandaqam Jisukristu kayshina niwarqan:

—Noqaqam utqana rini shamuriq, shumaq primyukunata apamushta, yumbay runata, warmita jusganaypaq: ¿Allitachu rurashqallapa ichu mana? nishpa. Chayshina jusgashpaqam, pagunllapata rini qoq. ¹³ Chaqa chay punta litra "A" yumbay litrakunata gallariqshinam noqapis tukuy imata qallarishqa kani. Chay ultimu litra "Y"shinam noqapis tukuy imamanda masta rini duraq.

¹⁴ Chayri Jisukristupi yuyakuqkuna, uchangunamanda pirdunadu kashpa, mudananllapata taqshashqashina kashpa, ancha kushikunqallapa. Chaqa paykunaqam atinqallapa yaykuya chay mushuq Jirusalimba pungungunata, chay kawsachikuq plantapa puqoyninda mikunanllapa. ¹⁵ Piru chay uchayuqkuna, chay brujukuna, chay mana rrispitun kaqkunawan puñuqkuna, chay wanchikuqkuna, chay amitu layakunata aduraqkuna, chay llullakuqkunaqam chay shumaq llaqtamanqa mana atinqallapachu yaykuyaqa.

¹⁶ Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Noqa Jisukristum chay anjilniyta kach'amushqa kani, tukuy kay nishqayta qamkuna noqapi kriyiqkunata yach'achishunan. Chaqa noqaqam chay unay kamachikuq gubyirnu Dabidpa karu willkan kani. Chay ancha llipyaq yulaqachi (yuraqachi) lusirushinapismi kani, nishpa.

¹⁷ Chayshina niptinmi, Dyuspa Santu Ispiritunqa Jisukristupa nubyanwan kayshina Jisukristutaqa ninllapa:

—Shamuya, nishpa. [Nuta: Jisuspa nubyanqam yumbay paypi allipta yuyakuqkuna.]

Kay libruta uyaqkunapisri Jisukristutaqa ninqallapa:

—Shamuyna, nishpa.

Chayri qamkuna Tayta Dyuspi yuyakuyta munaqkunaqa, yakuta munaqkunashina shamuyllapa, kay kawsachikuq yakuta dibaldilla upyanaykillapa.

¹⁸ Chaymi kay librupi Dyus nishqanda uyaqkuna kay iskibrishqaytalla yach'achikunqallapa, ama ni masyachishpachu ni minusyachishpachu. Chaqa imatapis yapaptikiqam, Tayta Dyusqa kay librupi iskibrishqay kastigukunata rin yapaq, mas kastigadu kanaykillapa. ¹⁹ Chayshinallam kay librupi Dyus nishqanda iskibrishqayta wakinda burraprtikiqa, Tayta Dyusqa rin burraq shutikita chay kawsaqkunapa librunkmanda, ama yaykunayki chay mushuq santu Jirusalin llaqtaman.

²⁰ Siñurninchiq Jisukristum kay librupi iskibrishqayshina niwashqallapa kanchiq:

—Utqanam rini shamuq, nishpa.

Chayshina niptinmi, noqapis nini: ¡Ariri! ¡Chayshinalla kanqa! ¡Utqanar shamuy, Siñur Jisukristu! nishpa.

²¹ Siñurninchiq Jisukristur tukuy imapi qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.